Aɓan ‘am wiya awan

Mbuko New Testament

Contents

Mata 1
Markus 50
Lukas 80
Yuhana 136
Mer su way ahay 173
Ruma ahay 219
1 Korintu ahay 242
2 Korintu ahay 265
Galatiya ahay 279
Efesus ahay 287
Filipi ahay 295
Kolosiya ahay 301
1 Tesaloniki ahay 307
2 Tesaloniki ahay 312
1 Timote 315
2 Timote 321
Titus 326
Filemon 329
Ibəraninko ahay 331
Yakuba 349
1 Piyer 355
2 Piyer 362
1 Yuhana 366
2 Yuhana 372
3 Yuhana 373
Yuda 374
Cœn sə zuɓay 377

Aɓan 'am wiya awan
New Testament in Mbuko (CM:mqb:Mbuko)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

Language: Mbuko

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http:// creativecommons.org/ licenses/ by-nc-nd/ 3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
The New Testament

in Mbuko
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
2014-04-30

ISBN 978-1-5313-0441-6

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016
85377c5a-ee2b-5540-a6b5-8f8a5a729092

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

Ləbara mugom a kawa ana

Mata

Sə vinde anan ata awan

A ɗakay way pə deftere a anan

Mata a vinde ɗerewel a anan nà, anà Yahuda ahay sə ɗakay anan nà, Yesu nə Almasihu. Saray bayak a Mata a ɗakay anan nə way a Yesu sa ga ataya tə təra kawa ana ɗo maja'am a Mbərom ahay sa taa ja kwakwa ataya awan. Aday a ɗakay anan ɗukwen, Yesu winen apan i tətakan anan way anà ɗo ahay nà, a ga nə kawa a var Tawrita wiya a kawa ana Musa sa var kwakwa ata awan. Matanan, tə Yesu nà, Mbərom a rah anan wa way anahan sə dazlan sa ga tə Isəra'ila ahay ata awan.

Nga sa 'am ahay

Mbərom a slənay ahay Yesu, winen Almasihu awan *(1.1 - 4.11)*

Yesu a wazay à Galile aday à Yahudiya *(4.12 - 25.46)*

Yesu a mac aday a slabakay ahay à məke wa *(26.1 - 28.20)*

Bije a Yesu ahay
Lukas 3.23-38

1 Həna anan nà, ɗerewel sə sləmay ana bije a Yesu Almasihu ahay. Winen mə wahay a nà, pə zahav ana Dawuda wan sə kutov ana Ibərahima.

2 Ibərahima a wahay Isiyaku, Isiyaku winen a wahay Yakob, Yakob ite a wahay Yahuda, tinen tə mərak anahan ahay inde. 3 Yahuda winen a wahay atə Fares tə Jara pə uwar a sə ngaman Tamar ata wa. Fares a wahay Hesərunu, Hesərunu ite a wahay Aram, 4 Aram ite a wahay Aminadabu, Aminadabu ite a wahay Nasunu, Nasunu ite a wahay Salmuna. 5 Salmuna a wahay Bo'es pə uwar a sə ngaman Rahab ata wa. Bo'es ite a wahay Obed pə uwar a sə ngaman Rut ata wa. Obed ite a wahay Yisa, 6 Yisa ite a wahay bahay Dawuda.

Dawuda a wahay Sulimanu pə uwar anahan sə ngəzar pə Uriya wa ata awan. 7 Sulimanu ite a wahay Roba'am, Roba'am ite a wahay Abiya, Abiya ite a wahay Asa, 8 Asa ite a wahay Yusafat, Yusafat ite a wahay Yoram, Yoram ite a wahay Ujiya, 9 Ujiya ite a wahay Yotam, Yotam ite a wahay Akas, Akas ite a wahay Hejekiya, 10 Hejekiya ite a wahay Manasa, Manasa ite a wahay Amos, Amos ite a wahay Yusiya, 11 Yusiya ite a wahay Yekoniya tə mərak aya awan. À alay a tinen ata, bahay sə Babila a pak anan Isəra'ila ahay ù kon wa.

12 Pə dəɓa a way ata wa asa, Yekoniya a wahay Salatiyel, Salatiyel ite a wahay Zorobabila, 13 Zorobabila ite a wahay Abihuda, Abihuda ite a wahay Eliyakim, Eliyakim ite a wahay Ajora, 14 Ajora ite a wahay Sadok, Sadok ite a wahay Akim, Akim ite a wahay Eliyada, 15 Eliyada ite a wahay Eliyajaru, Eliyajaru ite a wahay Matan, Matan ite a wahay Yakob, 16 Yakob ite a wahay Yusufu, mbaz ana Mariyama, may a Yesu sə ngaman Almasihu ata awan.

17 Abaslay zahav ata pə mədire pə mədire a bənay ahay pə Ibərahima wa hus pə Dawuda nà, kà gak bije ahay kuro nga anahan a fuɗo. A ban pə Dawuda wa ite, hus pə ana tinen sə həɗek à Babila ɗukwen, kà gak bije ahay kuro nga anahan a fuɗo. A bənay pə winen ata wa ite, hus pa sə wahay anan Almasihu ite nà, kà gak bije ahay kuro nga anahan fuɗo a re.

Awahay ana Yesu Almasihu
Lukas 2.1-7

18 Awahay ana Yesu Almasihu a təra nà, natiya awan: Mariyama, may anahan ata nà, winen dəle ana Yusufu. À alay a tə gəɓak zek fan bay nà, məgala sə Apasay Cəncan a, a gan wan anà Mariyama. 19 Yusufu, dəle anahan ata nà, winen ɗo ɗiɗek awan, a pərahan azar anà Mbərom. A nan sa ra apan waray pa 'am sə ɗo ahay bay. Anga nan, Yusufu a nan sə mbəsak anan dəle anahan tə wurwer.

20 Winen apan i bayak pa 'am ata mba, maslay a Mbərom a kan zek ì cœn sə zuɓay inde. A jan, a wa: «Yusufu, ɗo sə zahav ana Dawuda, kâ jəjar sə gəɓa anan dəle anak Mariyama bay, anga sa gan wan nà, məgala sə Apasay Cəncan awan. 21 I wahay wan mungol awan, kâ ngaman Yesu*, anga i tam anan ɗo anahan ahay ì ines a tinen ahay wa.»

22 Way ata fok a təra anga aday 'am ana Mbərom Ba Məduwen a sa ja tə dungo ana ɗo maja'am anahan ata, â təra. A wa:

* 1:21 Yesu a nan sa ja nà, Mbərom a tam ɗo.

23 «Dəna dalay a i ga wan,
i wahay wan mungol awan,
ti ngaman Imanuwila.†»
24 Yusufu a pəɗek pə ahan wa nà, a ga
kawa ana maslay a Mbərom sa jan ata awan.
A gəɓa anan dalay anahan Mariyama agay.
25 Əna tə japak tə Mariyama bay, hus pa sə
wahay anan wan anahan ata awan. Yusufu
a ɗaf apan sləmay Yesu a kutok.

2

Ɗo sa san way ahay ta nay saa ca pə Yesu

1 Yesu nà, winen mə wahay a à Baytilama
pə daliyugo sə Yahudiya. À alay ata nà,
bahay sə Yahudiya a nə Hiridus. Pə dəɓa sə
wahay anan Yesu wa nà, kəlire ahay ta nay
ahay kwa ta day sə dara wa, à Urəsalima.
Tinen aday nà, ta san way pə cəveɗ sə
mawuzlawazl ahay zle. Anga nan tə cəce
pə ɗo ahay wa, ta wa: 2 «Wan a mə wahay
a, aday i sa tərа bahay sə Yahuda ahay
ata nà, winen ahaw? Mə canak anan anà
mawuzlawazl anahan a kə̀ slabakak ahay à
dəlon wa. Ma nay sa naa hərаn ayak nga.»
3 Bahay Hiridus a sləne cəna, 'am ata kə̀
wusek atan nga, winen tu ɗo sə Urəsalima
ahay fok. 4 Hiridus a halan nga anà bahay sə
gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom,
pi zek tə miter sə Tawrita ahay fok. A cəce
patan wa, a wa: «Ti wahay Almasihu nà,
ahaw?»
5 Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Ti wahay
Almasihu nà, à Baytilama, pə daliyugo sə
Yahudiya. Anga ɗo maja'am a Mbərom kə̀
vindek kwakwa, a wa:
6 "Iken Baytilama, wulen su doh pə daliyugo
sə Yahudiya,
kə kəcak à mamasl sə wulen su doh sə
Yahudiya ahay bay jiga awan.
Anga bahay i sləray ahay nà, ì iken wa,
aday i gan nga anà Isəra'ila ɗo uno
ahay kawa ɗo sə jugwar təman
ahay.*"»
7 Natiya kutok, Hiridus a ngaman atan
ayak anà kəlire ahay ù doh pə cakay ana-
han. A ngaman atan ayak mənjəna ɗo ahay
sa san apan, aday a cəce patan wa, a wa: «Kə
cinen anan anà mawuzlawazl ata a slabak
nà, à alay wuraw?» Tə ɗakan anan kutok.
8 Pə dəɓa anahan a wa a jan atan asa, a wa:
«Zlen à Baytilama, pəlen anan wan ata lele.
Ki ten anan à nga cəna, ka naa jen uno, aday
nen ni zla saa hərаn ahay nga a cite.»
9 Tinen ite, tə sləne anan 'am a bahay ata
cəna, ta zla kutok. Mawuzlawazl a, tinen
a sə canan kurre a ata, a njahan atan pa
'am wa. A dəzle pa nga su doh a aday
wan a à man ata ata nà, mawuzlawazl ata
a tavay dek. 10 Tə canan anà mawuzlawazl
sə tavay dek ata cəna, ta njaɗ ataslay mivel
məduwen awan. 11 Ta zla ù doh a aday wan a
winen à man ata ata awan. Ta tan à nga anà
Yesu, tinen maya tə may anahan Mariyama.
Tə dukwen gərmec ù vo, tə hərаn nga anà
wan ata awan. Tə pəsak anan mbulo a
tinen ahay, aday tə varan magwagway ahay
cara cara: gura ahay, mətətok sə ləluway
sə rəbas lele ataya awan, pi zek tə wurde sə
ngaman *mira* ataya awan. 12 Pə dəɓa anahan
a wa nà, Mbərom a ɗakan atan anan ì cœn
sə zuɓay inde nà, tâ ma ta man ana Hiridus
sabay. Natiya ta zla agay tə cəveɗ hinen
kutok.

Atə Yusufu tə Mariyama ta zla à Misra

13 Ɗo a ataya ta zla way a tinen cəna,
maslay a Mbərom a kan zek anà Yusufu ì
cœn sə zuɓay inde, a jan, a wa: «Slabak!
Zla anan wan tə may anahan a təke à Misra,
bina Hiridus i pəlay wan a anan, anga a nan
sə lize anan. Njihen à man ata hus pə luvon
a azanan ni jak, hayak ikwen ahay wa ata
awan.»
14 Matanan kutok Yusufu a slabak sə lu-
von, a zla anan Yesu tə Mariyama a təke à
Misra. 15 Tə njahay à man ata hus pə amac
ana Hiridus. Natiya, way ana Mbərom Ba
Məduwen sa ja tə dungo ana ɗo maja'am
anahan ata a tərа. A wa: «Ni ngaman anà
wan uno kwa pə daliyugo sə Misra wa.†»

Hiridus a vaɗ anan gwaslay ahay

16 Hiridus a ca apan nə ɗo ataya ta gak
kawa ananahan sa jan atan ata sabay cəna,
a ga mivel. A jan anà suje anahan ahay
nà, tâ vaɗ anan gwaslay ahay à Baytilama
wa fok, pi zek tu kon aya sa van nga ataya
awan, a ban pa wan ma va a bay a wa,
hus pa wan ma va cew ataya awan. Anga
kawa ana kəlire ataya sə ɗakan anan alay a
ana mawuzlawazl a sə sləray ahay ata nà,

† 1:23 Imanuwila a nan sa ja bine siwaw nà, Mbərom winen inde tə mənuko. * 2:6 Ca pə Mika 5.2; 2 Samiyel 5.2. † 2:15 Ca pə Hose'a 11.1.

a baslay ava awan, i ga nə matanan. A vaɗ
atan fok.
17 A təra kawa ana ɗo maja'am a Mbərom
Yeremiya sa ja, a wa:
18 «Zliyzloy kà gak à Rama,
ayam tə aja mawa kə̀ zalak.
Rahilu winen apan i yam gwaslay anahan
ahay.
A nan ɗowan â bənan mbac bay,
anga gwaslay anahan ahay tə məcak
fok.‡»

Atə Yusufu tə Mariyama ta may agay à
Misra wa
19 Hiridus a mac cəna, maslay a Mbərom
a kan zek anà Yusufu ì cœn sə zuɓay inde à
Misra, 20 a jan, a wa: «Slabak! Zla anan wan
tə may anahan a təke pə daliyugo sə Misra
wa, ma pə daliyugo sə Isəra'ila, anga ɗo sa
gan may sa vaɗ anan wan ataya tə məcak.»
21 Yusufu a slabak, a gəɓa anan wan tə
Mariyama a təke, ta ma pə daliyugo sə
Isəra'ila kutok. 22 Aya əna, a sləne sa jəka
sa pa 'am ana Hiridus nà, wan anahan sə
ngaman Arkilawus ata nà, kə̀ jəjarak sə nja-
hay à man anahan pə daliyugo sə Yahudiya.
Anga nan Mbərom a kan anan ahay ì cœn
sə zuɓay inde way anahan təɗe saa ga ata
awan. Ta zla à Galile kutok, 23 tə njahay
way a tinen à wulen su doh a sə ngaman
Nazaratu ata awan. A təra matanan ata
ɗukwen, anga ɗo maja'am a Mbərom ahay
ta jak, ta wa: «Ti ngaman Nazaratu ahay.»

3

Wazo a Yuhana ɗo sa gan baptisma anà
ɗo ahay
Markus 1.1-8; Lukas 3.1-18; Yuhana 1.19-28
1 Yawa, à alay ata nà, ɗowan a inde tə
ngaman Yuhana, a taa gan baptisma anà
ɗo ahay. A taa nahay à saf inde à kiɓe sə
Yahudiya, aday a taa wazan anà ɗo ahay.
2 A wazay, a wa: «Mbəsiken ines a kwanay
ahay, anga bahay a Mbərom winen bəse tə
kwanay.»
3 Yuhana aday nà, winen ɗo mbala ana
ɗo maja'am a Mbərom Ezaya sa ja apan ata
awan, a wa:
«Ɗowan a inde, winen apan i zlah à saf inde
à kiɓe, a wa:
"Ten anan cəveɗ anga Bahay winen apan i
nay.
Ten anan cəveɗ ata mə tavay nga a fəhhe
lele.*"»
4 Yuhana a nà, winen a pak pi zek nə zana
ma han a tə sibœk sə zlugweme awan, a ɓan
zərkutov ɗukwen tə maslərapa sa zlay. Way
sa pa anahan a nà, hayam ahay pi zek tə
umam sə kiɓe aya awan. 5 Ɗo sə Urəsalima
ahay pi zek tu ɗo sə Yahudiya azar aya tatə
ɗo su kon sə cakay sə zlinder sə Urdon ataya
fok, ta nay pə cakay anahan. 6 Tə dazlan sə
ɗakay anan ines a tinen ahay, aday Yuhana
a gan atan baptisma à zlinder sə Urdon ata
inde.
7 Yuhana a canan anà Farisa ahay pi zek
tə Saduki ahay ta nay pə cakay anahan saa
ga baptisma nà, a jan atan, a wa: «Kwanay
zahav sə kòn ahay, ɗo sa njak ɗo ahay, waya
sə ɗakak ikwen anan sa haw pə sariya ana
Mbərom saa nay ahay ata wa anaw? 8 Gen
mer su way lele aya aday sə ɗakay anan nə
kə mbəsiken ines a kwanay ahay acəkan ata
awan aday. 9 Kâ saa bayiken à nga inde nà,
kwanay wan ana Ibərahima ahay ata bay.
Way ata i tam kwanay bay. Nen apan ni
jak ikwen, Mbərom i mba apan sə təra anan
kon a anaya wan ana Ibərahima aya təte.
10 Mbərom kə̀ lavak anan zek tə tirez, i gaɗ
anan dədazl si sé aday a wahay wan lele aya
bay ata fok. I gaɗ atan, aday i pak atan ù
uko inde.
11 «Nen na gak ikwen baptisma nə tə a'am
aday sə ɗakay a nə kə mbəsiken ines a
kwanay ahay ata awan. Aya əna, ɗowan
inde i nay à dəɓa uno wa, winen nà, i gak
ikwen baptisma nə tə Apasay Cəncan awan
aday tə uko. Winen nà, a zalay nen tə
mazlaɓ lele. Na slak aday ni pəsakan anan
liɓer sə təkarak anahan ahay à saray wa bay
jiga awan. 12 Gəsaɗaf inde à alay anahan sə
vəvay anan ndaw, i gəzla anan ndaw pi zek
wa tə janjar. I halan nga anà ndaw sa pak
ì de, aday i vak anan janjar tə uko a aday a
mbacay kula itəbay ata awan.»

Yesu a ga baptisma
Markus 1.9-11; Lukas 3.21-22
13 Natiya kutok, Yesu a slabakay ahay pə
daliyugo sə Galile wa, a nay ahay pə cakay
ana Yuhana à zlinder sə Urdon. A nan nà,
Yuhana â gan baptisma. 14 Abay Yuhana a
ngam bay, a jan, a wa: «Nen aɗəka nə na

‡ 2:18 Ca pə Yeremiya 31.15. * 3:3 Ca pə Esaaya 40.3.

gan may kû go baptisma. Aday iken asa nə
ki nay ahay pə cakay uno nà, kəkəmaw?»
15 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Â zlak à
nga! Anga sumor a nà, gumo anan mer su
way a abay təɗe a nan à Mbərom gumo ata
awan.»
Natiya kutok, Yuhana a təma, 16 a gan
baptisma anà Yesu. Yesu a slabakay
ahay à a'am wa cəna, a canan ayak anà
bagəbaga mburom a təɓa pangaya, aday
a canan ayak anà Apasay a Mbərom kawa
badəbada, winen apan i dazay ahay, a nja-
hay apan. 17 'Am ɗukwen a ndəray ahay kwa
à bagəbaga mburom wa, a wa: «Həna anan
nà, wan uno, ləliwe uno awan. Nə taslay
mivel bayak a nə tə winen awan.»

4

Fakalaw a nan sa njak a Yesu
Markus 1.12-13; Lukas 4.1-13

1 Pə dəɓa anahan a wa nà, Apasay a
Mbərom a zla anan Yesu à man sa saf inde
à kiɓe, anga aday Fakalaw â sa njak anan.
2 Yesu kà pak awan bay, luvon ahay kwa
kuro fuɗo. Luvon tə ipec fok, kà pak awan
bay jiga awan. May a han apan kutok.
3 Fakalaw a həɗəken ayak pə cakay, a jan,
a wa: «Kak iken nə Wan a Mbərom cukutok
nà, jan anà kon a anaya tâ təra ɗaf, aday ki
pa biɗaw?»
4 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Deftere a
Mbərom a ja nà: "Do zənzen a a njahay uho
nə tə way sa pa ɗəkɗek bay, əna ta 'am ana
Mbərom sa ja ataya fok.*"»
5 Fakalaw a zla anan Yesu à Urəsalima,
wulen su doh cəncan awan, a ɗaf anan pa
nga su doh sə mazlaɓ a Mbərom, 6 a jan
kutok: «Kak iken Wan a Mbərom a acəkan
nà, ənga larak ayak zek à man a anan wa.
Anga Deftere a Mbərom kà jak, a wa:
"Mbərom i jan anà maslay anahan ahay sa
ba iken.
Ti kəcaw iken à alay a tinen inde,
anga aday kâ saa ɓurgosl anan saray
anak ahay pu kon bay.†"»
7 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Deftere a
ja ɗukwen: "Kâ sa ca azan pə Mbərom anak
wa bay.‡"»
8 Matanan, Fakalaw a zla anan à ɓəzlom a
inde, sololo cəveɗabay. A ɗakan pə bahay
sə daliyugo tembərəzem fok, tə mazlaɓ sə
zlile a tinen aya təke. 9 A jan kutok asa, a
wa: «Way a anaya fok, ni varak atan, kak
kə dukwek uno gərmec ù vo, aday kə hərak
uno nga nà, na.»
10 Əna Yesu a jan kutok, a wa: «Zla à man
a anan wa, iken Fakalaw, mbəsak nen. Anga
mə vinde a à Deftere a Mbərom inde, a wa:
"Həran nga nà, anà Mbərom Fetek a taayak,
winen Bahay anak. Gan mer su way nà, anà
winen a kərtek.§"»
11 À alay ata kutok, Fakalaw a mbəsak
anan Yesu. Maslay a Mbərom ahay ta nay,
ta gan mer su way anà Yesu.

Yesu a dazlan anà mer su way anahan à Galile
Markus 1.14-15; Lukas 4.14-15

12 Pə luvon a inde, Yesu a sləne nə tə bənak
anan Yuhana à dangay. A slabak, a ma pə
daliyugo sə Galile. 13 A mbəsak Nazaratu, a
zla way anahan saa nahay à Kafarnahum,
wulen su doh a pa 'am sə bəlay sə Galile ata
awan, pa day su kon sə Jabulon tə Neftalim
ahay. 14 A ga matanan ata nà, aday 'am ana
ɗo maja'am a Mbərom Ezaya sa ja ata â təra.
A wa:
15 «Kon sə Jabulon aday kon sə Neftalim,
kwanay pa day uho sə Urdon, pə cəveɗ
sa zla à bəlay inde,
kwanay pə daliyugo sə Galile, à wulen
su ɗo sə pəra ahay inde.
16 Kwanay mə njahay aya à luvon inde ataya,
ki cinen anan anà jiyjay məduwen
awan.
Kwanay mə njahay aya à man hərəkhərek
ataya ù vo sə amac inde,
jiyjay ata i dəvak ikwen kutok.*»
17 A bənay pə winen ata wa kutok nà, Yesu
a dazlan sə wazay. A wa: «Mbəsiken ines a
kwanay ahay, anga bahay a Mbərom winen
defefe coy.»

Yesu a ngaman anà ɗo sa ban kəlef aya
inde
Markus 1.16-20; Lukas 5.1-11

18 Yesu winen apan i bar pa 'am sə bəlay
sə Galile. A canan ayak anà ɗowan aya inde
tinen cew, ɗo sa ban kəlef ahay. Ɗowan
ataya nà, atə Simon, ɗowan a Yesu sə nga-
man Piyer ata awan, tə mərak anahan a

* 4:4 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 8.3. † 4:6 Ca pə Jabuura 91.11-12. ‡ 4:7 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.16. § 4:10 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.13. * 4:16 Ca pə Esaaya 8.23 - 9.1.

inde, tə ngaman Andəre. Tinen apan ti ban
kəlef a tinen ahay tə zuvo. [19] Yesu a jan
atan, a wa: «Hayak ikwen ahay. Pərihen
uno azar, aday ki bənen nə kəlef sabay. Ki
i njiɗen uno nà, ɗo sə pəruho azar ahay
aɗəka.» [20] Kwayan'a tə mbəsak zuvo a tinen
ahay, aday tə pərahan azar à Yesu.
[21] Yesu a həɗek pa 'am mənjœk asa, a
tan à nga anà ɗo ahay à kwalalan inde cew
mungol aya awan. Ɗowan ataya nà, atə
Yakuba tə mərak anahan a inde tə ngaman
Yuhana. Tinen tatə Zebede, bəbay a tinen
awan, tinen apan ti ndakay anan zuvo a
tinen ahay à kwalalan inde. Yesu a ngaman
atan. [22] Kwayan'a wan ataya tə mbəsak anan
kwalalan a tinen tə bəbay a tinen a təke, tə
pərahan azar anà Yesu.

Yesu a mbar anan ɗo sə ɗəvac ahay bayak
awan
Lukas 6.17-19
[23] Yesu kɔ̀ bərak pə daliyugo sə Galile fok.
A ɗakan anan way anà Yahuda ahay ù doh
sə wazay a tinen aya awan. A wazan atan
ləbara mugom a sə bahay a Mbərom. A
mbar anan ɗo sə ɗəvac ahay cara cara pi zek
tu ɗo mə tərа à məndak aya cara cara bayak
awan. [24] Ləbara anahan ata a ta 'am təɗay
pə daliyugo sə Siriya fok. Ta nan anan ahay
ɗo sə ɗəvac ahay cara cara pi zek tu ɗo jəje
aya awan, ɗo tə setene aya à nga inde, ɗo
tə məhərvov aya awan, ɗo ma mac hawal
si zek aya fok, a mbar atan. [25] Man su ɗo
məduwen a a taa pərahan azar kutok. Ta
nay ahay pə daliyugo sə Galile wa, kwa pə
daliyugo sə ngaman Dekapol ata wa, kwa
à Urəsalima wa, aday kwa pə daliyugo sə
Yahudiya azar aya wa, aday kwa pə daliyugo
sa day uho sə zlinder sə Urdon ata wa re.

5

Yesu a wazay à ɓəzlom
[1] Yesu a canan anà man su ɗo ata nà, a ján
à ɓəzlom saa njahay à man ata awan. Njavar
anahan ahay ɗukwen, ta ján à man ata re.
[2] Yesu a dazlan sə wazan atan 'am a anan:

Ataslay mivel su ɗo sə pərahan azar anà
Yesu ahay
Lukas 6.20-23
[3] «Ataslay mivel inde, anga ɗowan aya
aday ta san zle, tinen mətawak aya pa 'am
a Mbərom ata awan, anga bahay a Mbərom
ma var a nə anga tinen.
[4] «Ataslay mivel inde, anga ɗo sa yam
ahay, anga Mbərom i bənan atan mbac.
[5] «Ataslay mivel inde, anga ɗo sə njahay
səkəffe ahay, anga Mbərom i varan atan
anan daliyugo.
[6] «Ataslay mivel inde, anga ɗo sə pəlay sa
ga way sa zlan à nga anà Mbərom ata awan,
anga Mbərom i man atan zek sa ga kawa a
tinen sa gan may ata awan.
[7] «Ataslay mivel inde, anga ɗo sa gan
sumor anà ɗo ahay, anga Mbərom i gan
atan sumor.
[8] «Ataslay mivel inde, anga ɗo sə pəlay
Mbərom tə mivel kərtek awan, anga ti i
canan tə iɗe a tinen njœk anà Mbərom.
[9] «Ataslay mivel inde, anga ɗo sə ndakay
ɗo ahay pi zek ataya awan, anga Mbərom i
ngaman atan wan anahan ahay.
[10] «Ataslay mivel inde, anga ɗo aday tə
jugwar panan 'am anga a pəlay sa ga way
sa zlan à nga à Mbərom ata awan, anga i
njahay pə kərtek a tatə Mbərom à bahay
anahan inde.
[11] «Kak ɗo ahay tə gənahak ikwen, tə
jugurak pikwen wa 'am, ta rak pikwen 'am
kəriya awan, anga kə ɗəfen upo nga nà,
ataslay mivel inde anga kwanay re. [12] Tislen
mivel bayak awan, anga Mbərom i varak
ikwen magwagway məduwen a à bagəbaga
mburom. Ta gan atan ahay anà ɗo maja'am
a Mbərom a sə lahak ikwen ahay ataya
kwakwa fok ɗukwen, kətana awan.»

Zətene tə jiyjay sə daliyugo
Markus 9.50; Lukas 14.34-35
[13] «Matanan, kawa ana zətene su gom
anan way sa pa ata nà, kwanay ɗukwen ki
gumen anan daliyugo nə matanan re. Əna
kak zətene awan a vaɗ sabay nà, ki ma anan
apan avaɗ anahan a nə ta ma asa anaw?
Zətene ata i gom sabay, ti lar anan, ɗo ahay
ti ján apan à məndak.
[14] «Kwanay nà, kawa jiyjay sə dəvan anà
daliyugo, kawa wulen su doh ma han a
à ɓəzlom. Wulen su doh a matanan ata
nà, a ɗer zek itəbay. [15] Ta taa han uko pə
lalam nə sa ɗer anan ta sə hərok apan tasa
ɗaw? Ti ɗaf anan bugol nà, pə way sa ɗaf
lalam awan, aday â dəvan anà ɗo su doh
ataya fok. [16] Matana re, lele bine siwaw nà,
jiyjay a kwanay â dəvan anà ɗo ahay. Ata
ti canan anà mer su way a kwanay a lele
ataya awan, aday ti hərən nga anà Bəbay

a kwanay winen à bagəbaga mburom ata awan.»

Atətak way pə Tawrita

17 «Kâ sa bayiken sa jəka na nay sa naa
mbazl anan Tawrita, kabay sa mbazl anan
'am ana ɗo maja'am a Mbərom ahay nà,
matanan bay. Na nay ahay aɗəka nà, sa
naa rah anan wa, bina sa mbazl anan wa
bay. 18 Nen apan ni jak ikwen tə ɗîɗem
a həna: Hus pə ana ɗaliyugo tə bagəbaga
mburom saa lize azanan ata nà, kula alfabe
inde kərtek à Deftere a Mbərom ti lar anan
wa à məndak nà, ibay, si way a uda ataya
fok ti təra aday. 19 Anga nan kutok, kuwaya
kə mbəsakak anan, kabay kə tətakak anan
anan anà ɗo hinen sə mbəsak anan nga sa
'am a mə baslay a kwa zek cəɗew a kərtek
a nà, winen ɗukwen i təra ɗo zek cəɗew a
à bahay a Mbərom inde re. Əna ɗowan a kə
təmahak sa ban anan 'am a Mbərom, aday
kə ɗakak anan anan anà ɗo hinen sa ban
anan re cəna, i təra ɗo məduwen a à bahay
a Mbərom. 20 Nen apan ni jak ikwen anan
həna re: Ki njiɗen sa zla à bahay a Mbərom
a bay, kak si ɗîɗek a kwanay i zalay anan
ɗîɗek sə miter sə Tawrita ahay tə Farisa
ahay aday.»

A ga mivel pu ɗo

21 «Kə sənen zle, Mbərom a jan anà bije a
kwanay ahay nà: "Kâ vaɗ nga su ɗo bay.*
Kuwaya kə vəɗak ɗo cəna, ti gan sariya."
22 Əna nen ni jak ikwen həna kəma, kuwaya
ɗowan a kà gak mivel pə njavar uno hinen
cəna, kà slak ti gan sariya ca. Aday kuwaya
ɗowan a kà jak anan anà njavar uno hinen:
"Iken nə wayaw?" cəna, kà slak aday ɗo sə
lavay nga ahay ti halay nga sa gan sariya.
Kuwaya kà jak anan anà njavar uno hinen:
"Iken ka san Mbərom bay" ɗukwen, 'am ata
kà slak sa ban anan apan aday sa lar anan à
dəlov sə uko inde coy.

23 «Anga nan, kak iken ka nak ù doh sə
mazlaɓ a Mbərom tə way a à alay inde coy,
əna kə jalak pə way inde à wulen a kwanay
tə njavar uno hinen anga kə nəsek anan
cəna, 24 mbəsak anan way anak à man ata
aday, zla, pəlay ahay ayaw ana ɗowan anak
ata, aday ki may ahay saa var way anak ata
anga Mbərom a kutok.

25 «Kak ɗowan a kà zlahak apak, aday ki sa
zlen àga ɗo sa ga sariya cəna, pəlay panan
asan zek pə cəveɗ. Bina kà sak a dəzle tə
iken àga ɗo sa ga sariya coy nà, ɗo sa ga
sariya i sa varan iken à alay inde anà suje
ahay. Tinen ite ti sa dərazl iken ù doh sə
dangay. 26 Nen apan ni jak tə ɗîɗem a həna:
Hus pə ananak saa hamay anan way anahan
ata bay cəna, ti mbəsakay ahay iken ù doh
sə dangay ata wa bay jiga awan.»

Aga mədigweɗ
Mata 19.9; Markus 10.11-12; Lukas 16.18

27 «Kə slənen 'am a Mbərom a sa ja ata zle,
a wa: "Kâ ga mədigweɗ bay.†" 28 Əna ni jak
ikwen həna kutok nà, kuwaya fok, ɗowan a
kà cak pə ɗo uwar a tə iɗe sa ga apan ubor
cəna, ata kà gak mədigweɗ à mivel anahan
inde tə uwar ata awan. 29 Matanan kutok,
kak iɗe sə alay puway anak i sapat iken sa ga
ines nà, ndaha anan, aday lar anan dəren pi
zek anak wa. Anga suwan hawal si zek anak
kərtek a â lize tə winen zek anak a fok sa saa
lize à məke sə mərda inde nà, na. 30 Matanan
re, kak alay puway anak i sapat iken sa ga
ines nà, gaɗ anan, aday lar anan dəren pi
zek anak wa. Anga suwan hawal si zek anak
kərtek a â lize, tə winen zek anak a fok saa
lize à məke sə mərda inde nà, na.

31 «'Am a Mbərom a ja, a wa: "Kuwaya
ɗowan a kà rəzlak anan uwar anahan cəna,
â varan ɗerewel à alay inde sə ɗakay anan
nà, kà rəzlak anan.‡" 32 Əna nen ni jak ikwen
həna kutok nà, kuwaya ɗowan â saa razl
anan uwar anahan bay, si kak a ban atan pi
zek tu ɗo aday. Aday uwar ma razl a kà zlak
à mbaz hinen, uwar ata kà gak mədigweɗ
cite re. Matanan, ɗowan a kà gəɓak uwar
ma razl a cəna, kà gak mədigweɗ cite.»

Ambaɗay

33 «Asa, kə sənen zle, Mbərom a jan anà
bije a kwanay ahay nà: "Ga anan way anak
sə mbaɗay apan ata awan. Kə mbaɗak pa
'am a Mbərom ɗukwen, rah anan ambaɗay
anak ata lele." 34 Əna nen ni jak ikwen həna
kutok nà, kâ saa mbaɗay bay jiga awan:
kwa â ga nə tə bagəbaga mburom, anga
winen nə man sə njahay ana Mbərom; 35 kwa
â ga nə tə daliyugo, anga winen nə man
sa ɗaf saray ana Mbərom; kwa â ga nə tə
Urəsalima ɗukwen, kâ mbaɗay anan bay,

* 5:21 Ca pə Gurtaaki 20.13. † 5:27 Ca pə Gurtaaki 20.14. ‡ 5:31 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 24.1.

anga winen wulen su doh ana Mbərom Ba
Məduwen. 36 Kâ saa mbaɗay anan kwa ta
nga anak bay, anga ki mba apan sə mbəɗa
anan sibœk sa nga anak bay, kwa â ga nə
zənzen awan, kwa â ga nə kweɗekkweɗek
awan. 37 Ki ja lele awan aɗəka cəna, “Ayaw”
kak matanan nà, na, “A'ay” kak matanan
bay cite nà, na. Anga 'am a sa ja azar aya
nà, sa var nə Fakalaw.»

Aman anan uda sikeɗ sə ines anà ɗo
Lukas 6.29-30

38 «Kə slənen 'am a Mbərom a sa ja ata
zle, a wa: “Kak ɗowan a kà nəsek anak anan
iɗe, ki nəsen anan iɗe cite. Kak ɗowan a a
kaɗak anan nə slan, ki kaɗan anan uda slan
a cite.§” 39 Əna nen ni jak ikwen həna kutok
nà, kâ si men anan anan uda sikeɗ sə ines
anà ɗo sə huwan ahay bay. Kak ɗowan a
kà dəcak anak pə cakay sləmay kərtek a nà,
mbəɗahan anan apan cakay sləmay hinen
re. 40 Kak ɗowan a a nan sa zlah apak anga
aday i ngəzar panak zana anak məduwen
a cəna, mbəsakan anan apan tegwere sə
zana ata re. 41 Matanan, kak ɗo kà gak
anak bəlaray sə tavak way anahan kilomiter
kərtek nà, tavakan anan way sə kilomiter
cew lele. 42 Ɗowan a kà cəcihek panak
way cəna, kâ sa gan anan azay bay, varan.
Matanan re, ɗo kà cəcihek panak gudire
ɗukwen, kâ saa ngaman anan bay ata bay.
Varan.»

*Pə*len anan ɗo maniɗe a kwanay ahay
Lukas 6.27-28, 32-36

43 «Kə slənen 'am a Mbərom sa ja, a
wa: “Pəlay anan ɗo sə məsudoh anak*,
aday nan iɗe anà ɗo maniɗe anak ite.”
44 Əna nen ni jak ikwen nà: Pəlen anan
ɗo maniɗe a kwanay ahay, gen amboh
anga ɗo sə jugwar pikwen wa 'am ahay
fok, 45 anga aday kî gen way təɗe anga
wan ana Bəbay a kwanay Mbərom, winen
à bagəbaga mburom. Winen kəma, a dav
anan pac anahan nà, pu ɗo lele aya tu ɗo
lelibay aya təke fok. A ga iven anahan pu
ɗo sa ga mer su way lele aya tu ɗo sa ga
mer su way lelibay aya təke fok re. 46 Kak kə
pəlen nə ɗo sə pəlay kwanay ahay ɗəkɗek
nà, ki ben magwagway sa ma a kwanay pə
Mbərom wa asa re anaw? Ɗo sə cakal jangal
ahay ɗukwen ta ga matanan re asanaw?
47 Kak ki jen anan 'am anà zek a kwanay ahay
ɗəkɗek nà, ata ki gen way lele sə zalay ɗo
azar aya ɗaw? Kwa ɗo sə pəra ahay ɗukwen
ta ga nə matanan re. 48 Təren ɗo lele aya à
way ahay inde fok, kawa Bəbay a kwanay
Mbərom, winen mə njahay a à bagəbaga
mburom winen ɗo lele à way ahay inde fok
ata awan.»

6

*At*ətak way pa 'am sa var way

1 «Kwanay apan ki gen anan sumor anà
ɗo nà, kâ si gen anan pa 'am sə ɗo ahay
anga aday tâ canak ikwen bay. Bina, Bəbay
a kwanay Mbərom, winen à bagəbaga
mburom ata i varak ikwen magwagway
sabay.

2 «Kak kə njaɗak way sa man anan zek
anà ɗo nà, kâ sa zlapay anan awan aday saa
varan anan bay. Sa ga way ata matanan
cəna, ɗo sə mbaɗəmbaɗa ahay. Ta ga
matanan nà, ù doh sə wazay ahay, aday
à lumo ahay, anga aday ɗo ahay tâ hərən
atan nga. Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem
a həna, tə njaɗak anan magwagway a tinen
a coy. 3 Əna iken kəma, kak a nak sa man
zek anà ɗo nà, ga anan tə wurwer awan.
Kwa ɗo inde pə cakay anak ɗukwen â san
apan bay re. 4 Ga sumor anak nà, à miɗer
a inde. Ata Bəbay anak Mbərom ɗukwen i
varak magwagway. Winen nà, a canan anà
way ma ga à miɗer a inde ataya fok.»

*At*ətak way a Yesu pə amboh
Lukas 11.2-4

5 «À alay a ki gen amboh ɗukwen nà, kâ
sa tərən kawa ɗo sə mbaɗəmbaɗa ahay bay.
Tinen nə, a nan atan sa ga amboh nà, ti
tavay jərek ù doh sə wazay ahay, kabay pə
məgəzləga cəveɗ ahay, anga aday ɗo ahay
tâ ca patan lele. Nen apan ni jak ikwen
tə ɗiɗem a həna, tə njaɗak magwagway a
tinen coy. 6 Iken, a nak sa ga amboh kəma,
zla ù doh, tacay anan məsudoh lele, gan
amboh anà Bəbay anak Mbərom. Mbərom
nà, winen inde à man a mi ɗer ata awan.
A canan anà way anak ma ga à man a mi
ɗer ata re, i varak anan way anak a sə cəce
panan ata awan. 7 Kwanay apan ki gen
amboh ata ɗukwen, kâ sa zilen anan 'am aya
zeɗeɗeɗe bay. Sə zalan anà 'am nà, ɗo sə

§ 5:38 Ca pə Gurtaaki 21.24; Farillaaji Lewiŋko'en 24.20; Tooktaaki Tawreeta 19.21. * 5:43 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18.

pəra ahay. A ga patan nə Mbərom i təma
amboh a tinen anga tə zalak anan anà 'am
bayak a ata awan. 8 Kâ si gen kawa ana tinen
ata bay, anga Bəbay a kwanay awan aday
nà, a san way a kwanay a saa cəce panan
wa ata zle, mənjəna kwanay sə dazlan anà
amboh awan.
9 «Kwanay ki gen amboh kəma, gen nə
natiya awan:
Bəbay a manay, iken à bagəbaga mburom,
ɗo ahay tâ san sləmay anak nə cəncan
awan.
10 Bahay anak â ga zek à wulen à manay ite.
Way anak sa gan may â təra à wulen a
manay pə daliyugo,
kawa anahan sə təra à bagəbaga
mburom ata re.
11 Varan umo way sa pa saa slan umo biten
ata awan.
12 Pəsen umo anan ines a manay ahay,
kawa ana manay sə pəsen anan anà ɗo
sa gan umo ines ataya cite.
13 Ba manay pə way saa njak manay ahay wa
ite,
anga aday mâ sa zla ì ines inde bay.
Dərgwaɗay manay à alay ana Fakalaw a wa.
[Anga bahay nà, iken.
Məgala anak tə mazlaɓ anak nà, inde sə coy.
Amen.]
14 «Kak kwanay apan ki pəsen anan anan
ines anà ɗo sa gak ikwen ines ahay nà,
Bəbay a kwanay, winen mə njahay a à
bagəbaga mburom ata ɗukwen, i pəsek ik-
wen anan ines a kwanay ahay re. 15 Əna ka
sak a pəsen anan anan ines anà ɗo azar aya
bay cəna, Bəbay a kwanay ɗukwen i pəsek
ikwen anan ines ahay bay ite re.»

Sumaya

16 «Kwanay apan ki gen sumaya nà, kâ si
ken anan iɗe a kwanay kawa kwanay ma ga
mugo aya bay. Ɗo sə mbaɗəmbaɗa ahay nà,
ta ga matanan. Tinen apan ti rac jœr aday
ɗo ahay tâ san tinen apan ti ga sumaya. Əna
nen apan ni jak ikwen həna, tə njaɗak anan
magwagway a tinen coy. 17 Əna, iken ki ga
sumaya nà, banay anan iɗe anak, ga apan
amar lele, 18 anga aday ɗo ahay tâ san iken
apan ki ga sumaya bay jiga awan. Bina saa
san anan way anak sa ga fok nà, si Bəbay
anak Mbərom. Winen inde à man a mi ɗer
ata awan. A canan anà way ata zle, aday i
varak anan magwagway anak. Winen nà, a
canan anà way mi ɗer aya fok.»

Man sa ɗer zlile lele awan
Lukas 12.33-34, 11.34-36

19 «Matanan kutok, kâ sa hilen anan nga
anà way ahay pə daliyugo a anan anga
kwanay a bay. Anga pə daliyugo a anan nà,
mumok ahay inde, zəɓzeɓ sa ján mangaz
pə way ahay ɗukwen inde, ti nes anan way
ata fok. Aday ɗo sə akar ahay ɗukwen ti
zlar anan doh ahay aday ti kəra anan way a
kwanay sə halay ata awan. 20 Əna hilen anan
way anà nga a kwanay aɗəka nà, à bagəbaga
mburom. À man ata nà, mumok ahay tə
mangaz ɗukwen ti nes anan sabay. Aday
ɗukwen ɗo sə akar ahay ti zlar anan doh
aday sə kəra way ahay sabay re. 21 Anga, zlile
anak ma ɗaf a à man ata nà, mivel anak a
ɗukwen i ga nə cezlezlen'e à man ata re.

22 «Iɗe nà, kawa lalam sə dəvan jiyjay anà
zek. Kak iɗe anak winen lele nà, ata zek
anak a fok winen à jiyjay a inde. 23 Əna kak
iɗe anak lelibay nà, zek anak a fok winen
ì iɗe zənzen a inde. Saa varak jiyjay a nə
ma asa anaw? Kak iɗe anak kə̀ tərak iɗe
zənzen a nà, takəɗimbomma iken à luvon
inde acəkan.»

Atə Mbərom tə dala
Lukas 16.13

24 «Ɗowan saa mba apan sa gan mer su
way anà bahay su doh ahay cew nà, ibay.
Anga kə̀ pəlak anan ɗo kərtek a lele nà,
i nan iɗe anà ɗowan a hinen ata awan.
Kabay, tə njahak tu ɗo kərtek a lele gerger
cəna, i kəɗey anan ɗowan a hinen ata awan.
Matanan, ki mben apan sa gan mer su way
anà Mbərom aday sə pəlay dala cew maya
ɗukwen, i ga zek bay re.

Aɗaf nga pə Mbərom
Lukas 12.22-31

25 «Nen apan ni jak ikwen asa: Kâ sa jilen
pə way sa pa tə zana bay. Sifa si zek a zalay
way sa pa, aday zek ɗukwen a zalay zana
asanaw? 26 Cen pə məvuhom ahay aday. Ta
casl awan bay, ta car awan bay, tə halay
awan itəbay. Əna Bəbay a kwanay a mə
njahay a à bagəbaga mburom ata, winen
apan i gan atan sumor ta sə varan atan
way sa pa. Aday kwanay kə zilen anan
məvuhom ahay biɗaw? 27 Waya à wulen a
kwanay saa mba apan tə ajalay nga anahan
sə zəga anan apan luvon sə njahay anahan
mənjœk anaw?

28 «Kak matanan cukutok nà, kə jilen pə
zana kà zalak nə angamaw? Ənga, cen pə
avərez sə way ahay sa hay ahay à kiɓe ataya
aday! Ta ga mer sə awan bay, ta han awan
pi zek bay. 29 Tə winen ata təke nà, nen apan
ni jak ikwen: Kwa abay bahay Sulimanu tə
zlile anahan a bayak ata təkeɗe nà, kula
kə pəkak zana lele aya pi zek kawa avərez
sə way ahay à kiɓe ataya bay re. 30 Aday
Mbərom winen apan i rəɓa anan daslam
sə kiɓe, tinen inde biten lele, aday sidew
a cəna ti i han anan uko tə daslam ataya
re. Kwanay ɗo ma kac aɗaf nga a anan aya
awan, kak Mbərom kà mbak apan sa ga mer
su way matana nà, i mba apan sə pəkak
ikwen zana pi zek lele aya zal way ahay, à
kiɓe ataya biɗaw? 31 Matanan kutok, kâ sa
viwen anan nga anà zek a kwanay tə ajalay
nga pə way sa pa, pə way sa sa, kabay pə
zana sa pak pi zek ahay bay. 32 Sə pəlay way
matanan ataya cəna, ɗo sə pəra ahay. Aday
Bəbay a kwanay Mbərom a ɗukwen a san
zle, kwanay ki gen anan may anà way ataya
way anahan. 33 Əna lihen aɗəka sə pəlay
bahay a Mbərom aday ɗiɗek anahan awan.
Ata winen a, i varak ikwen way a kwanay a
sa gan may ataya fok re. 34 Kâ sa viwen anan
nga anà zek a kwanay tə ajalay nga pə way
sə sidew bay, anga sidew ata ɗukwen i gan
nga anà zek anahan a cite. Pə iɗe sə cəɗe
fok, way anahan aya inde i sla saa bayak
apan.»

7

'Am sa man mungok ì zek ahay
Lukas 6.37-38, 41-42

1 «Kâ si men anan anan mungok ù ɗo azar
aya à mivel inde bay, anga aday Mbərom â
sa mak ikwen anan mungok bay ite. 2 Anga
Mbərom i mak ikwen anan mungok nà,
kawa ana kwanay sa man anan mungok anà
ɗo ahay ata cite. I lavak ikwen way nà, tə
way mbala ana kwanay sə lavan anan anà
ɗo ahay ata cite re.
3 «Iken nà, ka mba apan sə canan anà
cukol ì iɗe ana mərak anak inde, aday
dədom ì iɗe anak a inde nà, ka mba apan
sə canan sabay ata nà, angama kutok anaw?
4 Ka mba apan sa jan anà mərak anak:
"Hayak anan, nâ gəɓak anan cukol ì iɗe wa!"
aday cəkəbay dədom zləlngəɗɗa ì iɗe anak
a inde nà, kəkəmaw? 5 Mbaɗəmbaɗa biɗəka!
Gəɓay anan dədom ì iɗe anak a wa aday! Ata
ki mba apan sə canan sə gəɓay anan ahay
cukol ì iɗe anà mərak anak wa kutok cite.
6 «Matanan, kâ sa viren anan anan way
cəncan a anà kəla ahay bay, anga ti sa may
ahay pikwen, ti ngalay kwanay awan. Kâ sa
viren anan anan mədine a kwanay ahay anà
gadura ahay bay, anga tâ sa ndərasl atan à
dəndəloɓ inde bay, bina ti lize.»

Cəcihen, pəlen aday jen ayak 'am uho wa
Lukas 11.9-13

7 «Cəcihen! Mbərom i varak ikwen way
a kwanay sə cəce ata awan. Pəlen! Ki ten
anan à nga anà way a kwanay a sə pəlay ata
awan. Jen 'am pi zek wa uho, aday ti təɓak
ikwen ayak wa. 8 Anga kuwaya kə̀ cəcihek
way cəna, ti varan. Kuwaya kə̀ pəlak way
ɗukwen, i njaɗ way anahan a sə pəlay ata
awan, aday kuwaya kà jak ayak 'am uho wa
ɗukwen, ti təɓan ayak wa cite re.
9 «Matanan re, waya à wulen a kwanay
saa varan kon à alay inde anà wan anahan,
anga a cəce panan wa ɗaf anaw? 10 Kabay
kak wan a a cəce nə kəlef nà, ki varan dədew
à alay inde bay re asanaw? 11 Kwanay ɗo
lelibay aya bugol ɗukwen, kə sənen a viren
anan way lele aya anà wan a kwanay ahay.
Aday Bəbay a kwanay Mbərom, winen à
bagəbaga mburom ata nà, a san sə varan
way lele aya anà ɗo sə cəce panan wa way
ahay zal mbala a kwanay sa san biɗaw?
12 «Way a təɗe abay ki gen anan may ɗo
ahay tâ gak ikwen anan ataya fok nà, lihen
apan sa gan atan anan aday. Anga way a mə
vinde aya à Tawrita inde, aday à Deftere ana
ɗo maja'am a Mbərom ahay inde fok nà, tə
dazlan nə ta 'am ata awan.»

Məsudoh ahay cew
Lukas 13.24

13 «Zlen tə məsudoh a mə mbəɗec a
njulehwehwe ata awan. Anga məsudoh a
zləbatam ata aday cəveɗ anahan a ɗukwen
ma da 'am a bay ata nà, a dəzle ɗo nà, à
man sə lize. Ɗo sa zla ta man ataya nə
bayak awan. 14 Əna məsudoh a mə mbəɗec
ata aday cəveɗ anahan a ɗukwen ma da 'am
ata nà, a dəzle ɗo nà, à man sə sifa sa ndav
bay ata awan. Ɗo sa zla ta man ataya nà,
tinen bayak aya itəbay.»

*Ɗo maja'am a Mbə*rom mungwalay aya
awan
Lukas 6.43-44

15 «Bənen nga a kwanay lele pu ɗo
maja'am a Mbərom mungwalay aya wa. Ti
zlak ayak à wulen a kwanay ahay inde nà,
tinen kawa təman ahay, aday cəkəbay tinen
nə kawa kəla kiɓe ahay. 16 Ki sənen atan
nà, pi mer su way a tinen aya wa. Anga
jəgem i wahay buway kulibay. Matanan
iyam ɗukwen i wahay maka kulibay re.
17 Matanan dədezl si sé lele awan, i wahay
wan lele cite re. Sé lelibay a ɗukwen i
wahay wan lelibay aya cite. 18 Sé lele cəna,
i wahay wan lelibay a kulibay, sé lelibay
ite, i wahay wan lele aya kulibay re. 19 Sé
sə wahay wan lele aya bay ata cəna, ti gaɗ
anan, ti lar anan ù uko inde. 20 Matanan, ki
sənen anan ɗo maja'am a Mbərom mung-
walay aya nə pi mer su way a tinen aya wa.»

Njavar a Yesu guzgwez aya awan
Lukas 13.25-27

21 «Sənen anan pi zek wa lele re: Saa zla
à bahay a Mbərom inde nà, ɗo sə ngumo
"Bahay, bahay" ataya fok bay. Əna saa dəzle
cəna, ɗo sa ga way kawa sa zlan à nga anà
Bəbay uno, winen mə njahay a à mburom
ata awan. 22 Kà dəzlek pə luvon saa ga sariya
ata asanaw nà, ɗo ahay bayan aya ti ja:
"Bahay, bahay, ma mak anan anan 'am a
Mbərom anà ɗo ahay tə sləmay anak, mə
rəzlak anan setene ahay tə sləmay anak,
ma gak masuwayan sə way ahay bayak a
tə sləmay anak a re." 23 Əna ni jan atan
nà: "Kula nə sənak kwanay a bay jiga awan.
Zlen ayak à man uno wa, kwanay ɗo sa ga
sədœk ahay."»

Jike su doh ahay cew
Lukas 6.47-49

24 «Natiya kutok, ɗowan a nə kuwaya kà
slənek 'am uno a anaya, aday kà ɗəfak anan
apan lele cəna, winen a a ga minje tə ɗowan
a inde ma san way awan, winen a han anan
doh a anahan pə pəkəraɗ. 25 Iven a ga, zəlaka
a haway, aday vəvara a ga, a ɓal anan doh
ata, əna hwiya kà mbəzlak anan bay, anga
doh ata ma han a pə pəkəraɗ. 26 Aday ɗowan
a kà slənek anan 'am uno a anaya, aday kà
ɗəfak anan apan bay ite nà, ata winen a ga
minje tə ɗowan a inde ma san way a bay
awan. Winen a han doh anahan pə wiyen.
27 Iven a ga, zəlaka a haway ahay, vəvara a
ga, a ɓal anan doh ata awan, a mbazl gərep
gərep hele hele.»

28 Yesu a ndav anan 'am anahan ataya
cəna, wazo anahan ata a gan wadan wadan
anà ɗo ahay. 29 Anga winen a ɗakay anan
way nə kawa ɗo sə mazlaɓ bina, kawa miter
sə Tawrita ahay itəbay.

8

Yesu a mbar anan ɗowan a inde mə
dugwaɗ awan
Markus 1.40-45; Lukas 5.12-16

1 Yesu a ndav anan atətak way anahan
ataya nà, a dazay ahay à ɓəzlom ata wa,
aday ɗo ahay bayak a tə pərahan azar.
2 Ɗowan a inde à man ata, winen ɗo mə
dugwaɗ awan. A zlak ayak pə cakay ana
Yesu, a dukwen gərmec ù vo, a wa: «Ba
Məduwen, kà zlak anak à nga nà, ki mba
apan sa mbar nen aday zugol uno â ndav
ite.»
3 Yesu a ndəɗoy anan alay anahan, a
laman, aday a jan kutok, a wa: «U no, mbar!
Zugol anak kà ndəvak.» Kwayan'a ɗowan
a mə dugwaɗ ata a mbar acəkan. 4 Yesu a
jan asa, a wa: «Sləne lele, kâ sa təkəren
ləbara a anan anà ɗowan bay, əna zla saa
kan zek anà ɗo sə gəɗan dungo anà way
anga Mbərom, â zəzor iken. Aday varan
way a Mbərom kawa ana Tawrita a Musa sa
ja ata awan, aday ɗo ahay tâ san apan zugol
anak kà ndəvak.»

Yesu a mbar anan ɓile ana bahay sə suje
sə Ruma ahay
Lukas 7.1-10

5 Natiya kutok, Yesu a zla à wulen su doh
sə Kafarnahum. Bahay sə suje ahay a inde
à man ata awan, winen nà, Ruma ahay. A
həɗek pə cakay ana Yesu saa cəce panan
maməzek. 6 A jan, a wa: «Ba Məduwen,
ɓile uno a inde, winen mə nahay a àga nen.
Winen ma mac saray aya awan, a ga ɗəce tə
mindel.»
7 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Ni zlak
ayak saa mbar anan.»
8 Bahay sə suje ata a jan, a wa: «Ba
Məduwen, na slak aday sa jəka ki zla àga
nen ata bay. Əna ja 'am a kərtek cəna, ɓile
uno ata i mbar asanaw? 9 Nen a aday nà,
bahay uno ahay ɗukwen inde, aday nen nə
bahay sə lavan nga anà suje ahay bayan
aya re. Na sak a jan anà ɗowan a kərtek a:
"Zla tiya", i zla. Na sak a jan anà ɗo hinen:
"Hayak à man a anan", i nay ahay. Na sak

a jan anà ɓile uno: “Ga natiya”, i ga anan acəkan.»
[10] Yesu a sləne 'am anahan ataya cəna, a zlan à nga lele. A jan anà ɗo sə pərahan azar ataya awan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə ɗîɗem a həna: Kula na tak anan à nga anà ɗo sa ɗaf upo nga lele kawa ɗowan a anan à wulen su ɗo sə Isəra'ila ahay bay. [11] Ni jak ikwen: Ɗo ahay bayak a, ti i halay ahay nga kwa pə daliyugo ahay wa fok, ti i pa way à bahay a Mbərom tatə Ibərahima, tatə Isiyaku, aday tatə Yakob. [12] Əna ɗo sa jəka tinen abay mə walay aya bugol saa pa 'am sə bahay a Mbərom ataya nà, ti gucey atan uho ì iɗe zənzen a inde. À man ata nà, ti i yam aday ti i rac slan.»
[13] Yesu a dazlan sa jan anà bahay sə suje ata awan, a wa: «Zla way anak agay! I tərak kawa ananak a sa ɗaf upo nga ata awan.»

À alay ata awan ite, ɓile anahan ata a mbar acəkan.

Yesu a mbar ɗo sə ɗəvac ahay bayak awan
Markus 1.29-34; Lukas 4.38-41
[14] Aya, Yesu a zla àga Piyer. A dəzle cəna, a tan ayak à nga anà jəje ana Piyer nà, winen mə nahay a, nga a ɓərzlan. [15] Yesu a laman alay anà uwar ata awan, aday nga a sə ɓərzlan ata a ndalay panan. A slabak, a dan way sa pa anà Yesu.
[16] Suko anahan a ga cəna, ta ran ahay ɗo sə ɗəvac azar aya bayan awan, tinen tə setene aya à nga inde. Yesu a razl anan setene ahay ta 'am anahan sa jan atan, aday a mbar anan ɗo sə ɗəvac ataya fok. [17] A ga matanan ata aday 'am ana ɗo maja'am a Mbərom Ezaya sa ja ata â təra, a wa:
«Winen nà, kə gəɓak puko wa bəle a mənuko,
kə tavakak anan puko wa ɗəvac ana mənuko ahay.*»

Ɗo sa gan may sə pərahan azar anà Yesu ahay
Lukas 9.57-62
[18] Yesu a canan anà man su ɗo pə cakay anahan ata nà, a jan anà njavar anahan ahay tâ takas way a tinen pa day uho sə bəlay. [19] Miter sə Tawrita a inde, a həɗəken ayak pə cakay ana Yesu, a jan, a wa: «Miter, nen ni pərahak azar kwa aha fok.»
[20] Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Hwehwe ahay nà, məke a tinen ahay inde, məvuhom sa nga mburom ahay ɗukwen, doh a tinen ahay inde, əna nen Wan su Ɗo nà, man sə nahay uno inde saa man uda ibay.»
[21] Ɗowan a maza à wulen sə njavar a Yesu ahay wa a jan, a wa: «Ba Məduwen, u no sə pərahak azar, əna vuro cəveɗ nâ zla agay, nâ saa lay anan ahay bəbay uno aday.»
[22] Yesu a mbəɗahan apan ite, a wa: «Mbəsak anan məsinde ahay tâ la məsinde a tinen ahay. Iken, hayak, pəruho azar.»

Yesu a gafan 'am anà atə maɗ tə a'am
Markus 4.35-41; Lukas 8.22-25
[23] Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a ján way anahan à kwalalan inde tə njavar anahan ahay. [24] Tinen apan ti zla kutok, vəvara məduwen a a slabak kwayan'a pa nga sə a'am. Məsugurndolon sə miresl sə a'am a slabak, a njəvek ayak à kwalalan inde. Ata Yesu nà, winen apan i njak ahan.
[25] Njavar anahan ataya ta nay apan, tə pəɗek anan, ta jan, ta wa: «Ba Məduwen, mənuko apan ɗì lize. Tam mənuko ite!»
[26] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Kə jəjiren nà, angamaw? Kə ɗəfen upo nga bayak a bay kələɗaw?»
Coy Yesu a slabak hərom, a gafan 'am anà maɗ, a jan anà məsugurndolon sə a'am ahay tâ mbəsak sa ɓal. Ɗekek, atə maɗ tə a'am tə tavay acəkan. [27] Way ata a gan masuwayan anà ɗo ataya bayak awan. Anga nan ta ja, ta wa: «Ɗowan a anan ata nà, ɗo maw? Kwa atə maɗ tə məsugurndolon sə a'am ahay ɗukwen tə ɗəfan apan!»

Yesu a mbar anan ɗowan aya inde cew tə setene aya à nga inde
Markus 5.1-20; Lukas 8.26-39
[28] Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a dəzle pa 'am sə bəlay, pa day uho su kon sə Gadarena ahay. À man ata nà, ɗowan aya inde cew, tə setene aya à nga inde. Tinen aday nà, ta ga zlawan cəveɗabay. Anga nan, ɗo ahay tə mbəsakak sa zla ta man ata awan. Ɗowan ataya ta nay ahay à wulen sə jəvay ahay wa, tə zlangay tatə Yesu. [29] Tə canan à Yesu cəna, ta zlah pi zek, ta wa: «Iken Wan a Mbərom, kə pəlay pumo wa həna kwayan'a nə maw? Ka nak sa naa ga alay tə manay kwayan'a mənjəna alay a Mbərom sa ɗaf ata sə dəzley ahay ca ɗaw?»

* 8:17 Ca pə Esaaya 53.4.

30 Ta man a tinen ata dəren mənjœk nà,
gadura ahay inde, tinen apan ti rac apa.
31 Setene ataya tə cəce pə Yesu a wa, ta wa:
«Kak a nak sa razl manay nà, varan umo
cəveɗ mâ ndərmaɗ à gadura a anaya inde.»
32 Yesu a jan atan kutok, a wa: «Zlen uda
awan!» Tə zləray ahay ù ɗo ataya wa, ta zla
à gadura ahay inde. Gadura ahay fok ite, ta
haw kwa pa zar kon wa, tə dazak ayak kwa
pa 'am məgujeguje wa à bəlay inde, tətah,
tə lize uda awan.
33 Ɗo sa gan nga anà gadura ataya ta haw
à wulen su doh. Ta jan anà ɗo ahay way a sə
təra pu ɗo cew ataya awan, aday pə gadura
ahay re. 34 Ɗo sə wulen su doh ahay fok, ta
nay saa zlangay tə Yesu. Tə canan cəna, tə
dubok anan Yesu, aday â zla ù kon a tinen
ata wa.

9

Yesu a mbar anan ɗowan a inde mə təra
à məndak awan
Markus 2.1-12; Lukas 5.17-26

1 Natiya kutok, Yesu a ján à kwalalan inde
maza awan, a takas bəlay, a ma way anahan
à Kafarnahum, wulen su doh anahan. 2 À
wulen su doh ata wa, ɗowan aya inde tə
gəɓan ahay ɗo pə lala, winen mə təra à
məndak awan. Yesu a canan anà aɗaf nga a
tinen ata cəna, a jan anà ɗowan a mə təra à
məndak ata awan, a wa: «Dəna uno, kâ jalay
awan sabay. Nə pəsek anan ines anak ahay
coy.»
3 Aya əna, miter sə Tawrita ahay inde à
man ata awan, tə jalay nà: «Ɗowan a anan,
winen apan i jənan pa 'am anà Mbərom.»
4 Yesu a san abayak nga a tinen ata zle
coy. Anga nan a wa: «Kə jilen way lelibay
a matanan à mivel a kwanay inde nà, anga-
maw? 5 Ma da 'am a nə maw? Sa ja: "Nə
pəsek anan ines anak ahay" ata ɗaw, kabay
sa ja: "Slabak, zla" ata ɗaw? 6 Əna u no kâ
sənen apan lele, nen Wan su Ɗo nà, məgala
uno inde sə pəsen anan ines à ɗo ahay pə
daliyugo.» A jan anà ɗowan a mə təra à
məndak ata: «Slabak, gəɓa lala anak, zla
agay!»
7 Ɗowan ata a slabak, a zla way anahan
agay acəkan. 8 Ɗo ahay tə canan anà way
ata cəna, tə jəjar pi zek, aday tə həran nga
anà Mbərom, anga kə̀ varak anan mazlaɓ
matanan ata anà ɗo zənzen aya awan.

Yesu a ngaman anà Mata
Markus 2.13-17; Lukas 5.27-32

9 Yesu a slabak à man ata wa asa, a zla way
anahan. Winen apan i zla ata nà, a canan
à ɗowan a inde tə ngaman Mata, winen mə
njahay a ù doh sə cakal jangal. Yesu a canan
cəna, a jan: «Pəruho azar!» Mata a slabak, a
pərahan azar acəkan.
10 Tə njahay pə tuwez àga Mata kutok,
Yesu tə njavar anahan ahay. Aday ɗo sə
cakal jangal ahay tu ɗo sə atahasl azar aya
bayak a ta zlak ayak re. 11 Farisa ahay tə
canan anà way ata cəna, tə cəce pə njavar
anahan ataya wa: «Miter a kwanay nà, a pa
way pə kərtek a tu ɗo sə cakal jangal ahay,
aday tu ɗo sə atahasl ahay nà, angamaw?»
12 Yesu a sləne anan lele nà, a jan atan, a
wa: «Ɗo ɗəvac a bay cəna, a gan may anà ɗo
sə disise bay, si ɗo sə ɗəvac ahay. 13 Aɗəka
bay, zlen saa tətak nà, 'am a ma ja à Deftere
a Mbərom inde a anan: "U no ɗo ahay tâ
gan sumor ì zek ahay, bina u no tâ vuro
gənaw ma sla dungo aya bay.*" Nen a aday
ɗukwen, na nay ahay sa naa ngaman anà ɗo
sa ga way lele ataya bay. Əna na nay ahay
nà, sə ngaman anà ɗo sə atahasl ahay.»

Acəce way pə sumaya
Markus 2.18-22; Lukas 5.33-39

14 Natiya kutok, njavar a Yuhana ahay tə
cəce pə Yesu wa, ta wa: «Manay tə Farisa
ahay, ma ga sumaya kutok nà, njavar anak
ahay nə ta ga itəbay angamaw?»
15 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «A
ga pikwen nà, ɗo mə ngamay aya à man sə
gəɓa dalay nà, ti mba apan sa ga sumaya
itəɗaw? Matanan bay! Əna pa pac a ɗo
sə gəɓa dalay ata, tə bənak anan à wulen a
tinen wa nà, ata ti ga sumaya kutok.
16 «Matana re, waya sə tapay zana wiya
a pə zana anahan məduwer a anaw? Ibay.
Anga à man sə banay anan nà, məgabal
sə zana wiya ata i zəga anan apan məke
ana zana məduwer ata awan, i ngəraw.
17 Matana re, ɗowan sa mbaɗ mahay mə
kwasay a bay a à mbulo sa zlay məduwer a
ɗukwen ibay†. Anga mahay mə kwasay a
bay ata kà sak a kwasay nà, i ngəraw anan

* 9:13 Ca pə Hose'a 6.6. † 9:17 Mbulo sa zlay nà, way sa mbaɗ uda mahay sə Yahuda ahay. Aday ɗukwen, kak winen wiya awan nà, à alay ana mahay sə kwasay uda nà, a ngəraw bay.

mbulo sa zlay a məduwer ata awan, aday
mahay ɗukwen i mbaɗ à məndak, mbulo sa
zlay kə̀ nəsek asa re. Anga nan, suwan sa
mbaɗ mahay mə kwasay a bay à mbulo sa
zlay wiya awan. Ata, awan saa nes ɗukwen
ibay.»

Atə bahay a inde tə uwar sə laman alay
à zana a Yesu ata awan
Markus 5.21-43; Lukas 8.40-56
18 Yesu winen apan i ja 'am anahan ataya
nà, ɗowan inde winen bahay awan, a zlak
ayak. A dukwen gərmec ù vo anà Yesu, a
jan, a wa: «Dəna uno kə̀ məcak hə̀na. Hayak
àga nen. Kâ ɗaf apan alay anak aday â mbar
ite.» 19 Atə Yesu tə njavar anahan ahay tə
slabak, tə pərahan azar.
20 Uwar a inde à man ata ite, winen ɗəvac
a, ava kuro nga cew. Mez winen apan i
pəkan ahay à kutov wa. Anga nan, a nay
ahay à wulen sə ɗo ahay ta sə dəɓa a Yesu.
A dazlan, a laman alay nec anà 'am sə zana
ana Yesu. 21 A jalay nà: «Kak nə njaɗak sə
laman anà zana anahan a cəna, ni mbar
asanaw!»
22 Yesu ite a mbəɗa 'am pə uwar ata, a
canan, aday a jan: «Mazar uno, kâ jalay
awan bay, aɗaf nga anak pi nen ata kə̀
mbərak iken.» À alay ata awan ite, uwar ata
a mbar acəkan.
23 Yesu a dəzle àga bahay ata awan. A
canan anà ɗo sa fa gingec ataya pi zek tu
ɗo sa yam ataya fok nà, 24 a jan atan, a wa:
«Zlen à man a anan wa, anga dəna a anan
kə̀ məcak bay. A njak ahan ca.» Man su ɗo
ataya tə mbasay apan.
25 Ta razl anan ɗo ahay fok uho lele nà,
Yesu a zla ù doh à man sə məsinde, a bənan
anan alay anà dəna ata awan. Dəna ata a
slabak hərom.
26 Matana kutok, ləbara ata a ta 'am təɗay
pə daliyugo ata fok.

Yesu a mbar anan hurof aya inde cew
27 Yesu a slabak à man ata wa asa, a zla way
anahan. Pə cəveɗ anahan ata kutok, hurof
ahay cew tə pərahan ayak azar, tinen apan
ti zlah, ta wa: «Iken wan a Dawuda, mâ gak ì
zek wa ite!» 28 Yesu a zla ù doh lele nà, hurof
ataya tə həɗəken ayak pə cakay. Yesu a cəce
patan wa, a wa: «Kə ɗəfen upo nga ni mba
apan sa mbar kwanay acəkan ɗaw?»
Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Ayaw, mə
ɗəfak apak nga.»
29 Natiya kutok, Yesu a laman atan alay pə
iɗe, aday a wa: «Â tərak ikwen kawa ana
kwanay sə ɗəfay upo nga ata awan.» 30 Iɗe
a tinen ahay tə təɓa acəkan ngurret.
Pə dəɓa wa nà, Yesu a gafan atan 'am pi
zek wa lele, a wa: «Kâ sa təkəren anan 'am a
anan anà ɗowan bay jiga awan.» 31 Əna tinen
ta zla cəna, tə təker anan ləbara a Yesu kwa
aha pə daliyugo ata fok.

Yesu a mbar anan ɗowan a inde maandak
awan
32 Ɗowan a abay hurof ataya tinen apan
ti zla way a tinen mba, ɗo ahay tə gəɓan
ahay ɗowan a inde anà Yesu. Ɗowan ata
a ja 'am bay, winen maandak awan, anga
setene inde anan à nga. 33 Yesu a razl anan
setene ata awan, aday ɗowan a maandak ata
a dazlan sa ja 'am kutok. Way a sə tərə ata a
gan masuwayan anà ɗo ahay. Anga nan ta
ja, ta wa: «Way kawa hə̀na anan ata, ɗowan
kə̀ canak anan kula à Isəra'ila bay fok.»
34 Aya əna, Farisa ahay ta wa: «Sə varan
məgala sa razl anan setene ahay nà, bahay
sə setene aya awan.»

Ɗo si mer su way ahay ta kac ike
35 Yesu a bar à wulen su doh ahay, aday a
zla pu kon pu kon. Winen apan i tətakan
anan way anà ɗo ahay ù doh sə wazay
ahay. A taa wazan atan ləbara sə bahay ana
Mbərom mugom awan. Kə̀ mbərak anan ɗo
sə ɗəvac a tinen ahay fok, pi zek tu ɗo mə
tərə à məndak aya fok re. 36 Yesu a canan anà
man su ɗo ata cəna, ta gan ì zek wa, anga ta
yak nga, tə dawarak kawa təman mənjəna
ɗo sa gan atan nga ataya awan. 37 Natiya
kutok, a jan anà njavar anahan ahay, a wa:
«Way sa pa inde à guvo bayak a sə halan
nga, əna ɗo sə halan nga aya ta kac ike.
38 Suwan gen anan kem anà bahay sə guvo
awan, â zəga anan ɗo ahay à guvo, anga sə
halan nga anà way sa pa.»

10

Yesu a walay ɗo maslan anahan ahay
kuro nga cew
Markus 3.13-19; Lukas 6.12-16
1 Natiya awan, Yesu a ngaman anà njavar
anahan kuro nga cew ataya pə cakay ana-
han. A varan atan məgala sa razl anan
setene ahay, aday sa mbar anan ɗo sə ɗəvac
ahay fok, tu ɗo mə tərə à məndak aya
fok re. 2 Sləmay su ɗo maslan anahan a

kuro nga cew ataya nà, həna: mama'am
awan, Simon, ɗowan a Yesu sə ngaman
Piyer* ata awan, tinen tə mərak anahan
Andəre. Yakuba tinen tə mərak anahan
Yuhana, tinen wan ana Zebede ahay. 3 Filip
tə Bartilome, Tomas tə Mata ɗo sə cakal
jangal ata awan, Yakuba wan ana Alfa, Tade,
4 Simon ɗo maniɗe sə Ruma ahay ata awan,
tə apan Yudas Iskariyot ɗo saa ga ɗaf pə
Yesu ata awan.

Mer su way ana ɗo maslan a kuro nga
cew ataya awan
Markus 6.7-13; Lukas 9.1-6

5 Yesu a slan anan ɗo maslan anahan ahay
kuro nga cew ataya ta sa jan atan: «Kâ si
zlen àga ɗo sə pəra ahay bay, kâ si zlen
à wulen su doh sə Samariya ahay bay re.
6 Kî zlen asanaw cəna, pə cakay sə Isəra'ila
ahay, tinen kawa təman mə lize ataya awan.
7 À man a kwanay sa zla fok, ɗiken atan
anan nà: "Bahay a Mbərom winen bəse tə
kwanay coy." 8 Mbəren anan ɗo ahay à
ɗəvac a tinen ahay wa. Slabiken anan ɗo
ma mac aya re. Ɗo mə dugwaɗ aya ɗukwen,
mbəren atan aday zugol a tinen â ndav.
Rəzlen anan setene à ɗo ahay wa. Kə njiɗen
məgala ata ɗukwen kəriya awan, viren anan
anà ɗo ahay kəriya cite. 9 Kâ sa gəɓen dala
à alay bay, kwa dala sə gura, kwa sə gursa,
kwa sə rəslom. 10 Kâ sa gəɓen taɓay à alay
bay, kâ sa gəɓen zana ahay cew bay, kâ si
ren təkarak ahay saray cew bay, kâ sa gəɓen
dəker à alay bay fok. Anga ɗo si mer su way
cəna, i pa nà, way sə herreɓ anahan.
11 «Ka sak a dəzlen à wulen su doh cəna,
pəlen ɗo təɗe i təma kwanay ata awan.
Njihen àga winen hus à luvon a kwanay sa
zla à man hinen. 12 Kwanay apan ki i dəzlen
àga ɗo nà, jen atan kawa həna a anan: "Zay
â tərak ikwen." 13 Ata kak ɗo su doh ataya tə
təmahak kwanay nà, zay a kwanay â njahay
patan acəkan. Aday kak ɗo su doh ataya tə
təmahak kwanay bay ite cəna, zay a kwanay
â may ahay pikwen. 14 Matana re, kak ɗowan
aya tinen tə təmahak kwanay bay, kabay
ta ngam sə sləne 'am a kwanay bay nà,
zlen way a kwanay à man ata wa, aday kâ
bəzləmen morbodok su kon a tinen pə saray
a kwanay ahay wa. 15 Nen apan ni jak ikwen
tə ɗiɗem a həna: Pə luvon a aday Mbərom
i gan sariya anà ɗo sə daliyugo ahay ata nà,
zek i naa dan anà ɗo su kon ataya zal mbala
ana Sodoma tə Gomora.† »

Ɗəce ahay inde pa 'am
Markus 13.9-13; Lukas 21.12-17

16 «Ni slan kwanay həna, kawa təman
ahay à wulen sə kəla kiɓe ahay inde. Anga
nan, təren ɗo wurwer aya kawa dədew
ahay, aday njihen səkəffe kawa badəbada
ahay. 17 Ben nga a kwanay lele pu ɗo sə
daliyugo ahay wa, anga ti naa zla kwanay
à man sə sariya ahay, ti naa ndaɓay kwanay
ù doh sə wazay ahay. 18 Ti naa ngəza kwanay
pa 'am sə guverner ahay aday pa 'am sə
bahay məduwen aya anga kwanay njavar
uno ahay. Matanan ki gen side pa 'am a
tinen ahay, aday pa 'am ana ɗo sə pəra
ahay re. 19 Kwa siwa siwa tə bənak kwanay
à man sə sariya ahay nà, kâ sa jilen à mivel
a kwanay inde: "Mi i ja həna nə maw, aday
mi ja kəkəmaw?" bay. Anga ki njiɗen 'am i
nak ikwen ahay à nga inde à alay ata awan.
20 Anga 'am ata i nay ahay ɗukwen à nga
a kwanay wa bay. Saa jak ikwen ahay nà,
Apasay a Bəbay a kwanay Mbərom.
21 «Matanan, mərak ahay ti varan anan
mərak a tinen ahay anà ɗo ahay aday tâ
vaɗ atan. Bəbay ahay ɗukwen ti gan anà
gwaslay a tinen ahay matana re. Gwaslay
ahay ɗukwen, ti slabak pə bəbay a tinen
ahay aday ɗo ahay tâ vaɗ atan re. 22 Ɗo ahay
fok ti nak ikwen iɗe anga kwanay njavar
uno ahay. Əna ɗowan a kà səmak anan anà
ɗəce ata hus à andav a inde nà, winen i tam.
23 Kak ɗo ahay ta gak alay tə kwanay ù kon
ata nà, zlen way a kwanay ù kon hinen. Nen
apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a həna: Nen
Wan su Ɗo ni may ahay nà, ki mben apan
sə zlangay alay pu kon sə Isəra'ila fok aday
bay.
24 «Ɗo sə jangay nà, i zalay miter anahan
bay. Matanan, ɗo sa ga mer su way àga
ɗo ɗukwen, i zalay bahay su doh ata bay
re. 25 Ɗo sə jangay kà sak a dəzle ù doh
anà ɗo sə jangan ata awan, kabay ɗo si mer
su way ɗukwen kà sak a dəzle à məduwen
sə mazlaɓ ana bahay su doh ata awan, ata
winen kà slak kutok. Kak aday tə ngamak
uno ì nen bahay su doh "Bə'elzebul‡" nà,

* 10:2 Kawa sa ja nà, Pəkəraɗ. † 10:15 Ca pə Laataanooji 19. ‡ 10:25 Bə'elzebul nà, sləmay ana Fakalaw re.

ti təra kwanay ɗo su doh uno ahay fok à
məndak kə̀ zalak kutok biɗaw?»

Lele sə jəjaran nà, anà wayaw?
Lukas 12.2-9

26 «Anga nan, na wa: Kâ jəjiren anan anà
ɗo sa ga alay tə kwanay ahay bay. Way
mi ɗer aya fok ti kay ahay zek uho mba,
aday 'am mə səsœk aya asəsœk fok, ti slə̀ne
zek kutok. 27 Way uno sa jak ikwen mənuko
taayak ataya fok, jen anan pə iɗe sə ɗo ahay
fok kutok re. Way a kwanay sə slə̀ne mə
səsœk asəsœk ataya nà, jen anan pə zavay
wa kutok. 28 Kâ jəjiren anà ɗo sa mba apan
saa ndəvak ikwen anan sifa tə̀te ataya bay.
Jəjiren anan aɗəka nà, anà Mbərom. Winen
nà, i mba apan sə lize anan zlay si zek tə
sifa a tə̀ke à mə̀ke sə mərda ata awan. 29 Tə
dala anak mənjœk nà, ti pəkak apan kəɗeye
ahay ngwer cew biɗaw? Kəɗeye ataya nà,
inde kərtek sə slahay pa nga mburom wa
à məndak mənjəna Bəbay Mbərom sa gan
may nà, inde ɗaw? 30 Kwanay hə̀na ɗukwen,
kwa sibœk sa nga a kwanay, tinen mə
baslay aya fok kərtek kərtek. 31 Anga nan,
na jak ikwen: Kâ jəjiren bay, bina kwanay
kə zilen kəɗeye ahay bayak a asanaw!
32 «Natiya, kak ɗowan a kà jak pa 'am su
ɗo sə daliyugo ahay "Nen ɗo a Yesu!" nà,
nen ɗukwen, ni ja pa 'am ana Bəbay uno
Mbərom, winen à bagəbaga mburom ata:
"Winen ɗo uno!" cite. 33 Əna ɗowan kà
jak pa 'am su ɗo sə daliyugo ahay sa jəka a
san nen Yesu bay cə̀na, nen ɗukwen ni jan
anà Bəbay uno Mbərom, winen à bagəbaga
mburom ata nà, na san anan bay ite re.»

Yesu a nay anan nə zay bay, əna
maslalam
Lukas 12.51-53, 14.26-27

34 «Natiya asa, kâ jilen sa jəka na nay ahay
nà, sə gəɓay ahay zay bay. Na nay sə gəɓay
nə zay bay, əna maslalam. 35 Nen na naa njak
anan atə wan pi zek tə bəbay anahan, aday
atə də̀na dalay a pi zek tə may anahan, atə
dalay sa wan pi zek tə jəje anahan. 36 Saa təra
pi zek ɗo maniɗe ahay nà, ɗowan aya ù doh
pə kərtek ata awan.
37 «Ɗowan a kà sak a pəlay bəbay ana-
han kabay may anahan zal sə pəlay nen
cə̀na, winen kà slak njavar uno bay. Aday
ɗowan kà sak a pəlay wan anahan kabay
də̀na anahan zal sə pəlay nen cə̀na, kà
slak njavar uno bay re. 38 Kak ɗowan a
kà tavakak dədom anahan mə zlə̀lngaɗ a
aday kà pərahak uno azar bay cə̀na, kà slak
njavar uno bay re. 39 Ɗowan a kà nak anan
sa tam anan sifa anahan tə alay anahan a
cə̀na, i lize anan aɗəka bugol. Əna ɗowan a
kà lizek anan sifa anahan anga nen ite nà,
ata i njaɗ anan way anahan aɗəka.»

Mərdok anga sə təma njavar a Yesu
ahay
Markus 9.41; Lukas 10.16

40 «Ɗowan a kà təmahak kwanay, a təma
nà, nen awan. Aday ɗo sə təma nen
ɗukwen, a təma ɗo sə slə̀nay ahay nen ata
awan. 41 Ɗowan a kà təmahak ɗo maja'am a
Mbərom anga winen ɗo maja'am a Mbərom
cə̀na, i njaɗ mərdok anahan kawa ana ɗo
maja'am a Mbərom ata awan. Aday ɗowan a
kà təmahak ɗo ɗiɗek a anga winen ɗo ɗiɗek
a cə̀na, i njaɗ mərdok anahan kawa ana ɗo
ɗiɗek ata re. 42 Nen apan ni jak ikwen tə
ɗiɗem a hə̀na: Kuwaya ɗowan a kà varak
anan kwa a'am mə taslay a anà ɗo ma kac a
kərtek à wulen sə njavar uno a anaya anga
winen njavar uno nà, i njaɗ magwagway
anahan acəkan.»

11

Yuhana, ɗo sa gan baptisma anà ɗo ahay
ata, a slan ɗo ahay à man a Yesu
Lukas 7.18-35

1 Natiya kutok, Yesu a ndav anan sə ɗakan
anan way anà njavar anahan ahay kuro nga
cew ataya cə̀na, a zla way anahan à man
maza aya awan, anga a nan sə tətakan anan
aday sə wazan anan 'am a Mbərom anà ɗo
sə wulen su doh sa man ataya fok.
2 À alay ata ite, Yuhana ɗo sa gan bap-
tisma anà ɗo ahay ata aday nà, winen à
dangay. A slə̀ne ləbara si mer su way ana
Yesu Almasihu sa ga ataya nà, a slə̀nay anan
njavar anahan ahay ite, tâ nay pə cakay
ana Yesu 3 saa cəce panan wa: «Iken nà,
Almasihu ɗowan a manay sə slə̀ne i nay
ahay mba ata ɗaw? Kabay mâ ba ɗo maza
ɗaw?»
4 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Zlen, təkəren anan anà Yuhana nà, way
a kwanay sə slə̀ne aday way a kwanay sə
canan ataya awan. 5 Hurof ahay tə təɓak iɗe,
vədal ahay tinen apan ti zla tə saray a tinen,
aday ɗo mə dugwaɗ aya ɗukwen, zugol inde
patan sabay anga tə mbərak. Mədəngazlak

ahay, tinen apan ti sləne way tə sləmay a
tinen ahay re, ɗo ma mac aya tə slabakak
ahay à məke wa, aday ɗo mətawak aya tə
slənek ləbara sa 'am mugom awan. 6 Ataslay
mivel i təran anà ɗo aday kə̀ mbəsakak sa
ɗaf upo nga itəbay ata awan.»

7 À alay a njavar a Yuhana ahay tinen
apan ti zla way a tinen kutok ata nà, Yesu
a dazlan sa jan 'am ana Yuhana anà man su
ɗo ata awan, a wa: «Ki zlen à kiɓe à man
sa saf inde nà, saa cay ahay pa maw? Pə
gusuko aday maɗ winen apan i ɓal anan ata
ɗaw? A'ay! 8 Əna aday ka si cen ahay nà, pa
ma kutok anaw? Pu ɗo aday winen ma pak
zana kəlfeɗeɗe aya ata ɗaw? Ɗo sa pak zana
kəlfeɗeɗe aya ɗukwen, tinen nà, ù doh sə
bahay ahay. 9 Aka aday ka si cen ahay nə pa
ma kərtek a kutok anaw? Pu ɗo maja'am a
Mbərom biɗaw? Ayaw, winen ɗo maja'am
a Mbərom acəkan, aday nen ni jak ikwen
nà, winen a zalay ɗo maja'am a Mbərom
ahay re. 10 Anga 'am inde mə vinde à Deftere
a Mbərom inde, pə winen. Mbərom a wa:
"Həna ni slan ɗo maslan uno, i lahak pa 'am
saa ndakak anan cəveɗ lele.*"

11 «Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a həna:
À wulen su ɗo sə njahay ahay pə daliyugo
nà, ɗowan inde sə zalay anan Yuhana ɗo
sa gan baptisma anà ɗo ahay ata nà, ibay.
Aya əna, ɗo ma kac awan à bahay a Mbərom
inde ata ite nà, winen a zalay anan Yuhana
tə məduwen. 12 Kwa a bənay ahay à alay
Yuhana sə dazlan sə wazan anan 'am sə
bahay a Mbərom anà ɗo ahay hus ahay
həna ata nà, ɗo maniɗe ahay inde ta gak
vəram tə bahay a Mbərom, aday a nan atan
sə ngəzar anan. 13 Hus ahay pə Yuhana sə
dəzley, Deftere Tawrita a Musa, tə Deftere
mbala ana ɗo maja'am a Mbərom ahay fok,
ta jay ahay nà, pa 'am sə bahay a Mbərom
awan. 14 Kak ki təmihen 'am uno kəmaya,
'am ana Deftere sa ja pə amay ana Eliya ata
nà, kə̀ tərak tə Yuhana kutok.† 15 Sləmay
inde pə ɗowan a sə sləne 'am a anan cəna, â
sləne.

16 «Ɗo a wuswes anaya həna ata nà, ni
ga atan minje nà, ta maw? Ni ga atan
minje cəna, tə gwaslay ahay sə njahay pə
zavay sə wulen su doh, ti zlahan ayak anà
gwaslay sa day hinen ataya, ta wa: 17 "Ma fak
ikwen ayak gungozl, kə gərven bay. Ma fak
ikwen ayak gingec, kə yimen bay re!" 18 Bina
Yuhana kà nak, a pa way sa pa kəray bay, a
sa mahay bay re, ta ja apan ta wa: "Winen
tə setene à nga!" 19 Nen Wan su Ɗo na nak,
na pa ɗaf kəray, na sa mahay kəray. Tinen
apan ti ja upo re, ta wa: "Cen apan! Ɗowan
a anan nà, ɗo sə kutov, ɗo sə vaway nga,
aday winen car su ɗo sə cakal jangal ahay
pi zek tu ɗo sə atahasl ahay." Aya əna, ɗo
ahay ti san kəlire‡ ana Mbərom winen lele,
anga ti canan anà mer su way anahan sa ga
ataya awan.»

Ɗəce pu kon aya sə təma 'am a Yesu bay
ataya awan

Lukas 10.13-15

20 Yesu a dazlan, a gafan 'am anà ɗo sə
wulen su doh aya aday winen sa ga uda
zek məduwen sə masuwayan anahan ahay
ataya awan, anga tə ngəmak sa yam pə ines
a tinen ahay itəbay ata awan. 21 A ja, a wa:
«Iken, wulen su doh sə Kurajin, yam zek
anak anga ɗəce i tak à nga. Iken, wulen
su doh sə Baytisada ɗukwen, ɗəce i tak à
nga re. Anga abay masuwayan aya ma ga
à wulen su doh a kwanay ataya, tâ ga atan
à wulen su doh sə Tirus tə Sidon nà, ɗo
sa man ataya ti yam pə ines a tinen ahay
biɗaw? Ti pak zana sə məsinde pi zek, ti
kukot rəɓa pa nga aday sə ɗakay anan tə
yimak pə ines a tinen ahay tə ɗiɗek awan.
22 Anga nan, nen apan ni ɗakak ikwen anan
həna: Pə luvon sa ndav anan daliyugo nà,
sariya ana atə Tirus tə Sidon nà, i dan atan
'am kawa ana kwanay bay.

23 «Iken Kafarnahum, a ga apak nà,
Mbərom i cakaf wa iken à mburom ɗaw?
Matana bay! Ki zla nà, à məke sə mərda
aɗəka coy. Anga masuwayan aya ma ga àga
iken ataya nà, abay â ga nə tinen ma ga aya
nə à wulen su doh sə Sodoma nà, ata tiya
winen i ga inde hus biten cite re. 24 Anga
nan, ni jak ikwen: Pə luvon sa ndav anan
daliyugo nà, sariya ana Sodoma i dan 'am
kawa ananak bay.»

Yesu i ɗakan anan cəveɗ sa man uda anà
ɗo ahay

Lukas 10.21-22

25 À alay ata awan, Yesu a ja, a wa: «Bəbay
uno, iken Bahay sə bagəbaga mburom, iken

* 11:10 Ca pə Malakiya 3.1. † 11:14 Ca pə Malakiya 3.23-24. ‡ 11:19 kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

Bahay sə daliyugo. Suse anak, anga kə
ɗakak anan anan way a anaya anà gwaslay
ahay, way ataya aday ɗukwen abay kə ɗərek
anan pu ɗo sə kəlire ahay wa, pu ɗo sə
asan way ahay wa. [26] Ayaw, Bəbay uno, ka
ga matanan, anga a zlak à nga anakiken
awan.»
[27] Matanan, a jan anà njavar anahan ahay,
a wa: «Bəbay uno kə̀ varak uno anan way
ahay fok. Ɗowan sa san Wan a Mbərom nà,
ibay, si zek ana Bəbay Mbərom awan. Aday
ɗowan sa san Bəbay Mbərom ɗukwen ibay,
si nen wan anahan awan, tu ɗo aday Wan
a Mbərom a gan may sə ɗakan atan anan
ataya awan.
[28] «Kwanay ɗo ma ya nga aya, kwanay
tə way ma ba aya pa nga ata awan, hayak
ikwen ahay pə cakay uno, aday ki njiɗen
sa man uda awan. [29] Pərihen anan azar
lele nà, anà 'am uno ahay, tətiken way pi
nen wa, anga nen nə ɗo səkəffe awan, ki
gen ɗəce à alay uno wa itəbay. Ata aday,
sifa a kwanay ahay ti man uda awan kutok.
[30] Anga 'am uno ahay nen sa jak ikwen ataya
nà, ti njahak ikwen pa may. Way nen sə
ɗəfak ikwen uda pa nga ata nà, i ba pikwen
bay.»

12

Yesu nà, winen bahay sə luvon sa man
uda awan

Markus 2.23-28; Lukas 6.1-5

[1] Pə luvon a inde nà, Yesu tə njavar ana-
han ahay ta zla tə guvo sa ndaw. Njavar
anahan ahay ta kaɗ ndaw aday ta pa, anga
may a han patan. Əna, pac ata nà, luvon sa
man uda awan. [2] Farisa ahay tə canan à way
a tinen sa ga ata cəna, tə cəce pə Yesu a wa,
ta wa: «Ca apan, njavar anak ahay nà, ta ga
way aday təɗe abay sa ga pə luvon sa man
uda bay ata nə, angamaw?»
[3] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Kwanay kə jingen way ana Dawuda sa ga tu
ɗo anahan ahay, à alay a may a han apan ata
itəbay ɗaw? A ga nə kəkəmaw?* [4] Dawuda
a zla à jawjawa sə mazlaɓ a Mbərom inde,
a ray pen ma ga nga a anga Mbərom, ta pa
tu ɗo anahan ahay. Aday abay təɗe sa pa
pen ataya nà, si ɗo sə gəɗan dungo anà way
anga Mbərom ahay taayak biɗaw?
[5] «Kabay kula kə jingen Tawrita itəbay
ɗaw? Ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay
anga Mbərom nà, ta ga mer su way ù doh
sə mazlaɓ a Mbərom nə pac pac, kwa tə
luvon sa man uda awan.† Tə winen ata təke
ɗukwen, ines inde patan ibay re. [6] Ni jak
ikwen hənа: Ɗo sə zalay doh sə mazlaɓ a
Mbərom inde hənа à man a anan.
[7] «Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà,
Mbərom a wa: "U no ɗo ahay tâ gan sumor
ì zek ahay, bina u no tâ vuro gənaw ma sla
dungo aya bay.‡" Ata nà, abay kâ sənen
anan 'am ata nà, ki viren anan ines anà ɗo
mənjəna ines ahay hənа biten ataya bay.
[8] Bina nen Wan su Ɗo nà, nə lavan nga anà
luvon sa man uda awan.»

Yesu a mbar anan ɗowan a inde ma mac
alay awan

Markus 3.1-6; Lukas 6.6-11

[9] Natiya awan, Yesu a slabak, a zla ù
doh sə wazay a inde. [10] Ɗowan a inde à
man ata, winen ma mac alay awan. Aday
ɗukwen Farisa ataya, a nan atan sa man
anan mungok anà Yesu pa sa ga mer su way
pə luvon sa man uda ata awan. Anga nan
tə cəce pə Yesu wa: «Tawrita a mənuko kə̀
varak uko cəveɗ sa mbar ɗo pə luvon sa man
uda awan ɗaw?»
[11] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Hi-
nahibay təman anak inde, aday kə̀ slahak
panak à məke inde nà, ki gəɓay anan à məke
wa, kwa â ga nə pə luvon sa man uda awan
biɗaw? [12] Tə ɗìɗem a nà, ɗo a zalay təman
biɗaw? Anga nan, cəveɗ inde sa ga mer su
way lele awan, kwa pə luvon sa man uda
awan.»
[13] Yesu a jan anà ɗowan a ma mac alay a
ata kutok: «Ndəɗoy anan alay!» Ɗowan ata
a ndəɗoy anan alay acəkan, alay anahan kə̀
pəsakak kawa alay a hinen ata re. [14] Matana
awan, Farisa ataya ta nay ahay uho, tə halay
nga, aday tə pəlay cəveɗ sə lize anan Yesu
kutok.

*Ɗo si mer su way a Mb*ərom sə walay ata
awan

[15] Aday Yesu a slənе ləbara a tinen ata
cəna, a slabak à man ata wa, a zla way
anahan. Ɗo ahay tə pərahak anan azar
bayak a re, aday a mbar anan ɗo ɗəvac aya
fok. [16] A gafan atan 'am pi zek wa lele, tâ sa
jan anà ɗowan winen wayaw bay. [17] Natiya

* 12:3 Ca pə 1 Samiyel 21.2-7. † 12:5 Ca pə Limle 28.9-10. ‡ 12:7 Ca pə Hose'a 6.6.

awan, 'am a Mbərom sa ja tə dungo ana
Ezaya ata a təra dîɗek a kutok. Mbərom a
wa:
18 «Ɗo si mer su way uno nen sə walay ata,
həna!
Winen nà, ləliwe uno awan,
nə taslay anan mivel nə tə winen
awan.
Ni slənak ayak apan Apasay uno.
I ɗakan atan anan dîɗek uno anà ɗo su kon
ahay fok.
19 I ngam sə təre tu ɗo bay, i zlah awan
itəbay.
Ɗowan sə slène dungo anahan pə cəveɗ
ibay.
20 Gusuko winen apan i kaɗ coy ɗukwen,
winen i ndav a wa bay,
lalam winen apan i mbacay coy
ɗukwen, winen i ndəvan wa alay
itəbay re,
hus pə luvon mbala dîɗek anahan saa
tavay nga ata awan.
21 Ɗo ahay fok ti ɗəfan iɗe nà, anà sləmay
anahan kərtek.§»

Yesu a razl setene ahay tə məgala a Mbərom
Markus 3.20-30; Lukas 11.14-23

22 Pə dəɓa anahan a wa nà, tə gəɓan ahay
ɗowan a inde, winen hurof awan, aday
maandak a re, anga setene inde anan à nga.
Yesu a mbar anan. Ɗowan ata a ja 'am, a
canan iɗe kutok. 23 Way a sə təra ata a gan
masuwayan anà man su ɗo ata fok. Ta ja,
ta wa: «Ɗowan a anan nà, winen Wan ana
Dawuda mənuko sa ba ata biɗaw?»
24 Aya əna Farisa ahay tə slène cəna, ta ja,
ta wa: «Ɗowan a anan nà, sə varan məgala
sa razl anan setene ahay nà, Bə'elzebul*
bahay sə setene ahay.»
25 Yesu a san ajalay nga a tinen a zle. Anga
nan a jan atan, a wa: «À bahay a wura
wura fok cəna, kak ɗo anahan aya 'am kà
zlak atan pi zek bay nà, bahay ata i nes wa.
Wulen su doh a wura wura, gulom su doh a
wura wura ɗukwen, kak ɗo ahay uda ataya
'am kà zlak atan pi zek sabay cəna, i tavay
nga sabay re. 26 Kak Fakalaw bahay sə setene
ahay winen apan i razl setene ahay nà, 'am
kà zlak atan pi zek tu ɗo anahan aya sabay.
Matanan bahay anahan a i tavay nga sabay
re. 27 Kak nen na razl setene ahay tə məgala
ana Fakalaw nà, aday wan a kwanay ahay
ti sa razl setene ahay nə tə məgala à waya
kutok asa anaw? Anga nan, sa naa mak
ikwen anan mungok nà, wan a kwanay aya
awan. 28 Tə dîɗem awan, na razl setene ahay
tə məgala sə Apasay a Mbərom. Matanan
re, ki sənen anan kutok, bahay a Mbərom
kà nak ahay à wulen a kwanay.
29 «Matana re, ɗowan saa zlan ù doh ù ɗo
gədan a saa ngəzəray panan way anahan
ahay nà, ibay. Si kə̀ lahak apan kurre kə̀
jawak anan ɗowan ata awan, aday i saa mba
apan sa zlan ù doh sa ray panan way anahan
ahay nà, na.
30 «Ɗowan aday winen ti nen bay cəna,
ata winen ɗo maniɗe uno. Ɗowan a kà mak
uno zek sə halan nga anà ɗo ahay bay, ata
winen a i tan atan 'am. 31 Anga nan ni jak
ikwen həna, ɗo zənzen a kə̀ nəsek kabay kə̀
jənak anan pa 'am anà Mbərom nà, Mbərom
i pəse anan ines anahan ata awan. Aya
əna, kak ɗowan a kə̀ jənak anan pa 'am anà
Apasay Cəncan a nà, ata Mbərom i pəsen
anan ines anahan ata itəbay fok. 32 Matanan
re, kwa ɗowan a nə a ja 'am lelibay a pa Wan
su Ɗo, Mbərom i pəsen anan ines anahan
ata, əna ɗo sa ja 'am lelibay pa 'am ana
Apasay Cəncan ata nà, Mbərom i pəsen
anan ines anahan ata kula ite sabay, kwa
həna pə luvon sə biten, kwa pə luvon saa
nay.»

*D*ədezl si sé tə wan anahan aya awan
Lukas 6.43-45

33 «Kak dədazl si sé a nə sumor a cəna,
wan anahan a i təra sumor a re. Aday kak
dədazl si sé a nə sumor a bay ite, ata wan
anahan a ɗukwen nə sumor a bay re cite.
Anga nan, ta san dədazl si sé nà, pa wan a
wa. 34 Kwanay aday nà, zahav su kòn ahay, ki
mben apan sa ja 'am lele aya nə kəkəmaw?
Bina təbəlem su ɗo a ja nə way sa nay ahay
à mivel anahan wa. 35 Ɗo lele a nà, a san sa ja
'am zle ləfeɗeɗe, anga 'am anahan ata a nay
ahay nà, kwa à mivel anahan lele ata wa.
Matanan, ɗo sə huwan ɗukwen a ja nə 'am
sə huwan, anga 'am anahan ata a nay ahay
nà, kwa à mivel anahan a lelibay ata wa re.
36 Nen ni jak ikwen həna: Pə luvon a Mbərom
sa ga sariya ata nà, ɗo ahay ti mbəɗahan
apan anà nga a tinen ahay pa 'am a tinen

§ 12:21 Ca pə Esaaya 42.1-4. * 12:24 Bə'elzebul nà, sləmay ana Fakalaw re.

ahay ma ja aya lelibay ataya fok. 37 Mbərom
i ban iken, kabay i mbəsak iken nà, anga 'am
anak ma ja awan.»

Ɗo ahay ta gan may Yesu â gan atan ma-
suwayan
Markus 8.11-12; Lukas 11.29-32

38 Natiya awan asa, ɗo ahay à wulen sə
Farisa ahay pi zek tə miter sə Tawrita aya
ta jan anà Yesu, ta wa: «Miter, a nan umo,
ga masuwayan sə way kərtek sə ɗakay anan
nà, Mbərom a sə slənay ahay iken acəkan
ata awan.»
39 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Ɗo
sə biten ahay nə huwan aya fok, ɗo sə
mbəɗahan lœn anà Mbərom ahay. Tinen
ta gan may nà, anà masuwayan. Əna ti
canan anà masuwayan sə awan sabay, kak
si masuwayan sə tərа pə Zonas, ɗo maja'am
a Mbərom ata aday.† 40 Kawa ana Zonas
sa ga luvon ahay maakan à kutov sə kəlef
məduwen a inde ata nà, nen Wan su Ɗo
ni ga matanan luvon ahay maakan à məke
inde re. 41 Pə luvon sə sariya a Mbərom saa
ga ata nà, ɗo sə Nəniwe ahay ti slabakay
ahay uho pə kərtek a tu ɗo sə biten a anan
ataya, ti gan atan sariya. Anga ɗo sə Nəniwe
ahay nà, tə slənе wazo ana Zonas cəna, ta
yam pə ines a tinen ahay. Aday ɗukwen,
ɗo sə zalay Zonas winen inde à man a ana
awan.
42 «Pə luvon sə sariya nà, bahay sə Saba
ɗukwen i slabak sa gan sariya anà ɗo sə
biten a anaya awan. Anga kwa winen dəren
təkeɗe nà, kà nak ahay sa naa pəkak ayak
sləmay pa 'am ana bahay Sulimanu, ma ja
aya tə kəlire ata awan‡. Əna, cen apan
həna kutok, ɗo sə zalay anan Sulimanu tə
məduwen ɗukwen, winen inde à man a ana
awan. Əna hwiya ɗowan a ngam sə slənе
'am anahan bay re.»

Amay ana setene à mivel su ɗo inde
Lukas 11.24-26

43 «Setene kà nak ahay ù ɗo wa nà, i zla
à man kiɓe inde saa bar, saa pəlay man sa
man uda awan. Əna kə̀ njaɗak man bay nà,
44 i jan anà nga anahan: “Suwan ni ma ù doh
uno nen a sa nay ahay wa ata awan.” Kà sak
a may ahay nà, i tan à nga anà doh anahan
a mama'am ata mə ndakay awan, mə faɗay
a lele, ɗowan uda ibay. 45 Aday cəna, i ma
pə dəɓa, i ray ahay apan setene azar aya
cuwɓe, sə zalay anan tə huwan asa, ti nay, ti
njahay à ɗowan ata inde. Aday anjahay ana
ɗowan ata nà, lelibay zal pa sə kukwa ata wa
asa. Natiya ɗukwen, i tərən anà ɗo sə biten
a huwan ataya fok nà, matanan re.»

Mərak a Yesu ahay tatə may anahan
Markus 3.31-35; Lukas 8.19-21

46 Yesu winen apan i jan 'am ata anà ɗo
ahay mba, mərak anahan ahay tatə may
anahan ta nay, tə tavay uho. Ta gan may sa
ja 'am tə winen. 47 Ɗowan a a jan anà Yesu,
a wa: «Atə may anak tatə mərak anak ahay,
tinen mə tavay aya uho. A nan atan sa jak
'am.»
48 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «May
uno nà, wayaw? Mərak uno ahay nà, maya
anaw?» 49 A sukwe alay pə njavar anahan
ahay, a wa: «Sə tərа mərak uno ahay aday
may uno nà, tinen. 50 Anga ɗo sa ga way sa
zlan à nga anà Mbərom, winen à bagəbaga
mburom ata nà, sə tərа may uno tə mərak
uno nə winen aɗəka.»

13

Jike su ɗo sa casl ndaw
Markus 4.1-9; Lukas 8.4-8

1 Natiya kutok, pə luvon ata kərtek awan,
Yesu a nay ù doh wa, a zla way anahan
sa jan 'am anà ɗo ahay pa 'am sə bəlay.
2 Ɗo ahay bayan a tə mindel ta nay ahay pə
cakay anahan. Anga nan, a ján way anahan
sə njahay à kwalalan inde. Ɗo ahay ite tə
tavay pa 'am məgujeguje. 3 Yesu a ɗakan
atan anan way ahay bayan a tə jike ahay.
A jan atan, a wa: «Ɗowan inde a zla à
guvo, saa casl ndaw. 4 Winen apan i casl
ndaw ata kutok, zahav a guce panan pə
cəveɗ, aday məvuhom ahay tə ɗagay anan.
5 Zahav azar a, a guce pə saray pəkəraɗ, ta
hay ahay bəse, anga yugo inde bayan a ibay.
6 Əna pac a sləray cəna, a ɓutoy anan aday
a vak anan, anga slə̀lay a ibay. 7 Zahav mə
mbəsakan a à alay inde ata a guce à wulen
sə adak inde. Ta ha cəna, ta har pi zek tə
adak, əna adak a bənan mbiyeɗ, ndaw ata
kə̀ nahak bay. 8 Əna zahav azar awan, a guce
à məndak pə yugo lele awan. Ta nah bine
siwaw nà, nga sa ndaw kərtek a cəna, hawal
sa ndaw apan nə səkat, azar a kwa kuro
mbərka, hinen ahay ɗukwen inde apan kwa
kuro maakan.» 9 Yesu a jan atan kutok, a wa:

† 12:39 Ca pə Zonas 1 - 4. ‡ 12:42 Ca pə 1 Laamiiɓe 10.1-13.

«Sləmay inde pə ɗowan a nə, â sləne 'am a anan.»

Yesu a ja 'am tə jike nə angamaw?
Markus 4.10-12; Lukas 8.9-10

10 Pə dəɓa anahan a wa nà, njavar anahan ataya ta zla à man anahan sə cəce panan, ta wa: «Ka taa jan 'am anà ɗo ahay tə jike nà, angamaw?»
11 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Kwanay nà, way mi ɗer aya à bahay a Mbərom a inde ata nà, winen a kà gak ikwen panan akar sa 'am sə bahay anahan a coy. Aday ɗo a azar a nà, Mbərom kà varak atan cəveɗ sa san anan itəbay. 12 Ɗo aday way anahan ahay inde nà, i njaɗ apan re, way i ga inde apan bayan a kutok. Əna, ɗo aday awan anahan inde ibay ata, i lize anan mbala anahan a mənjœk ata re. 13 Natiya, na jan atan 'am tə jike nà, anga ti ca apan, əna tə canan bay, ti pak apan sləmay, əna tə sləne bay, ti san awan bay re. 14 'Am mbala ana Ezaya sa ja ata a təra patan kutok. Mbərom a wa:
"Ki pəken sləmay, əna ki slənen awan bay.
Ki cen apan tə iɗe, əna ki cinen anan anà awan bay.
15 Anga ɗo ataya nà,
tə tacak anan iɗe, anga aday tâ canan anà awan bay,
tə dəngəzlak anan sləmay a tinen, anga aday tâ sləne awan bay,
tə dərzlak anan mivel a tinen, anga aday tâ san awan bay.
Bina, abay ti mbəɗahan lœn anà ines a tinen ahay,
aday ni mbar atan.*"
16 «Əna kwanay nà, tislen mivel, anga iɗe a kwanay ahay tə canan à way ahay zle, sləmay a kwanay ɗukwen ti sləne way ahay re. 17 Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a hənа: Ɗo maja'am a Mbərom ahay bayan a pi zek tu ɗo ɗiɗek aya bayak a ta gak anan may sə canan à way a kwanay a sə canan hənа ata awan, əna tə canak anan anà awan bay. Ta gan may sə sləne way a kwanay a sə sləne hənа ata awan, əna tə slənek awan bay re.»

Yesu a pəsak anan jike su ɗo sa casl ndaw ata awan
Markus 4.13-20; Lukas 8.11-15

18 «Natiya kwanay nà, sənen anan jike su ɗo sa casl ndaw ata kutok: 19 Kuwaya, ɗowan a kà slənek ləbara sə bahay a Mbərom, aday kà sənak anan bay cəna, Ɗo sə Sədœk a nay ahay, a wuɗeh anan way a ma casl a à mivel anahan inde ata awan. Cəveɗ aday zahav sə guce apan ata nà, a ga minje tu ɗo matanan ata awan. 20 Ɗo maza aya ite, tinen ta ga minje tə saray pəkəraɗ, zahav sə guce apan ata awan. Tinen nà, tə slənek 'am a Mbərom cəna, tə təma anan tə ataslay mivel awan. 21 Əna, 'am ata a pak sləlay à mivel a tinen inde bay. Ti njahay mənjœk cəna, ɗəce i tan atan à nga, kabay ajugwar 'am i nay ahay patan anga 'am ana Mbərom nà, ti mbəsak cəveɗ sa 'am a Mbərom. 22 Ɗo maza aya ite, tinen ta ga minje tə wulen sə adak zahav sə guce uda ata awan. Tinen tə slənek anan 'am a Mbərom nà, ti sapat zek tə way sə daliyugo ahay, ti gan may à zlile sə daliyugo ahay. Way ataya nà, ti bənan mbiyeɗ anà 'am a Mbərom aday â nah bay. 23 Əna ɗo azar aya nà, tinen ta ga minje tə yugo lele awan, zahav sə guce uda ata awan. Tinen kutok, tə slənek 'am a Mbərom nà, ti san anan. Anga nan, ta zla nga uho pa 'am a Mbərom. Ti nah aday hawal sa ndaw ahay ti ga patan nə səkat, kwa kuro mbərka, kabay kwa kuro maakan.»

Jike sə azay sa sla à wulen sa ndaw inde

24 Asa, Yesu a gan atan jike maza awan, a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje tu ɗo aday a zla à guvo, a casl ndaw. 25 Əna luvon a ga bine siwaw nà, à alay a ɗo ahay tinen apan ti njak ahan ata nà, ɗo maniɗe a zla à guvo ata ite, a casl uda azay sa sla pa nga ana ndaw, a zla way anahan. 26 Ndaw a hay, a har, a zla nga uho cəna, azay sa sla ata a ha, a har, a kay anan nga anahan uho cite. 27 Ɗo sa ga mer à guvo ana ɗowan ata ataya ta zla à guvo nà, ta may, ta jan: "Ka casl à guvo nà, ndaw asənə, aday azay sa sla a hay ahay uda awanaw?" 28 A mbəɗahan atan apan, a wa: "Sa casl uda nà, ɗo maniɗe uno." Ɗo ataya tə cəce panan, ta wa: "A nak mâ ndaha anan wa hənа ɗaw?" 29 A mbəɗahan atan apan: "A'ay, anga ki i ndihen anan pi zek ta ndaw! 30 Mbəsiken anan tâ nah pi zek hus pə luvon sa car ndaw aday. Ata ni jan anà ɗo si mer su way uno ahay: Ɓinen anan azay sa sla, viken anan, aday hilen anan nga anà ndaw ì de uno kutok."»

* 13:15 Ca pə Esaaya 6.9-10.

Jike sə zahav sa wan sə bəzan
Markus 4.30-32; Lukas 13.18-19

31 Yesu a jan atan 'am sə jike maza awan, a
wa: «Bahay a Mbərom a ga minje nà, ta wan
sə bəzan†. Ɗo a gəɓa wan awan, a casl anan
à guvo anahan inde. 32 Wan sə bəzan nà, ma
kac a à wulen sə zahav sə dədazl sə way sə
kiɓe ahay fok. Əna kak ta sak a casl anan
aday kà hak ite nà, a har a zalay dədazl si sé
azar aya tə məduwen. A har ɗukwen, kawa
dədazl si sé məduwen aya re. Məvuhom
ahay ta mba apan sə njahay uda tu doh.»

Jike sə wuɗah
Lukas 13.20-21; Markus 4.33-34

33 Yesu a zəgahan atan anan 'am sə jike
hinen asa, a wa: «Bahay a Mbərom a ga
minje nə tə wuɗah. Uwar a ra mənjœk, a
gan anan, a pak pə nuko anahan gəsaɗaf
maakan. A laɓ anan nà, nuko ata fok a
kwasay, a zlambar.»
34 Natiya kutok, Yesu a jan 'am a anaya
anà man su ɗo ata fok nə tə jike. Kà jak
atan 'am sə awan maza mənjəna jike bay.
35 A ga matanan nà, aday 'am a Mbərom
mbala Ezaya sə vinde anan ata â təra, bina
Mbərom a wa:
«Ni jan atan 'am tə jike,
ni ɗakan atan anan way mi ɗer a, kwa à
alay a daliyugo ɗukwen mə ndakay
a fan bay ataya awan.‡»

Yesu a pəsak anan jike sə azay sa sla à
wulen sa ndaw ata awan

36 Aday kutok, Yesu a mbəsak anan man
sə ɗo ahay ahay uho, a zla way anahan ù
doh. Njavar anahan ataya tə həɗəken ayak
pə cakay, ta jan: «Pəsakan umo anan ahay
jike sə azay sa sla à wulen sa ndaw inde ata
awan.»
37 Yesu a jan atan, a wa: «Ɗo sa casl
ndaw, winen Wan su Ɗo. 38 Guvo a nà,
daliyugo. Ndaw a nà, ɗo sə ɗəfan apan
à Mbərom ataya awan. Azay sa sla kutok
nà, ɗo sə ɗəfan apan anà ɗo sə huwan
ataya ite re. 39 Ɗo sə Sədœk sa casl azay
sa sla ata nà, Fakalaw. Alay sa car ndaw
ɗukwen, luvon sa ndav anan daliyugo. Ɗo
sa car ndaw ahay ɗukwen, tinen maslay a
Mbərom ahay. 40 Kawa ana ɗo sa ra azay
sa sla aday a vak anan ata nà, way i təra
pə luvon sa ndav anan daliyugo ɗukwen
matanan. 41 À alay ata nà, nen Wan su Ɗo, ni
slənay ahay maslay uno ahay aday ti fakan
wa alay anà ɗo sə huwan ahay aday sa man
zek anà ɗo ahay sa ga ines ataya fok à bahay
a Mbərom wa. 42 Ti lar atan ɗukwen à bərom
sə uko inde. À man ata awan, ti yam ta
sa rac slan ngərcəca. 43 À alay ata kutok,
ɗo ɗiɗek aya nà, ti dav kawa pac à bahay
a Bəbay a tinen Mbərom inde. Ɗo aday
sləmay inde apan nà, â sləne 'am a anan!»

Jike sə zlile mi ɗer aya awan

44 «Bahay a Mbərom a ga minje nà, tə zlile
mi ɗer a à guvo. Ɗo a njaɗ anan, a ɗer anan
maza awan, a zla tə ataslay mivel awan. A
sukom anan dala tə way anahan ahay fok,
a sukom anan guvo winen sa ɗer anan uda
zlile anahan ata kutok.
45 «Asa, bahay a Mbərom a ga minje tu ɗo
sa ga masa tə mədine ahay. 46 A njaɗ mədine
lele awan, a sukom anan dala tə way anahan
ahay fok, aday a sukom anan mədine ata
kutok.»

Jike sə kəlef à zuvo inde

47 «Matanan re, bahay a Mbərom a ga
minje nə tə zuvo ma lar a à dəlov inde, a
ray ahay kəlef ahay bayan a cara cara ata
awan. 48 A rah lele nà, ɗo sa ban kəlef ahay
tə ngəzahay anan uho kutok. Ti pəkay anan
wa kəlef ahay pə məgujeguje, tə walay a wa
kəlef lele aya à mbulo, aday kəlef lelibay
ataya ɗukwen tə guce atan. 49 Way i naa təra
pə luvon sa ndav anan daliyugo ɗukwen
matanan. Maslay a Mbərom ahay ti nay
ahay, ti walay anan ɗo sə huwan ahay à
wulen su ɗo ɗiɗek aya wa. 50 Ti lar anan ɗo
sə huwan ahay à bərom sə uko inde, aday
ti yam ta sa rac slan a ngərcəca à man ata
awan.»

Jike sə way məduwer aya pi zek tə way
wiya aya awan

51 Yesu a cəce way pə njavar anahan ahay
wa kutok: «Kwanay kə sənen way a anaya
fok ɗaw?»
Tinen ite tə mbəɗahan apan, ta wa:
«Ayaw, mə sənak.»
52 Anga nan, Yesu a jan atan kutok: «Kak
miter sə Tawrita inde, aday kà ɗakak anan
'am sə bahay a Mbərom nà, kà tərak kawa
bahay su doh sa ray anan way anahan ahay

† 13:31 Yesu a ga minje nà, ti sé sə àga tinen a inde.

‡ 13:35 Ca pə Jabuura 78.2.

məduwer aya ù doh wa pi zek tə way wiya aya təke def uho ata awan.»

Ɗo sə Nazaratu ahay tə ɗəfak nga pə Yesu bay

Markus 6.1-6; Lukas 4.16-30

53 Yesu a ndav anan sa ja 'am ataya nà, a zla way anahan 54 à Nazaratu, kon anahan a sa har uda ata awan. A dazlan, a zla ù doh sə wazay, a tətakan anan way anà ɗo ahay à man ata awan. 'Am anahan ataya a gan atan masuwayan, aday ta wa: «A njaɗay ahay kəlire sə asan way ata awanaw? Aday a mba apan sa ga masuwayan a anaya nà, waya sə varan gədan ata anaw? 55 Winen nà, wan ana ɗo sə cəceɗ dədom ba? May anahan ɗukwen Mariyama. Məran aya ɗukwen, ɗa san atan zle, atə Yakuba tə Yusufu tə Simon tatə Yuda. 56 Mərak anahan ahay dəna aya ɗukwen, ɗa san atan zle lele, tinen pə cakay a mənuko. Aday winen a njaɗay gədan matanan ata awanaw?» 57 Anga nan, tə ngəmak sa ɗaf nga pə Yesu bay.

Yesu a jan atan kutok: «Ɗo ahay ta gan nga anà 'am ana ɗo maja'am a Mbərom kwa ta sə wura fok. Əna ù kon anahan awan, aday ù doh anahan a nà, ɗowan a gan nga anà 'am anahan ahay itəbay.»

58 Yesu a ga masuwayan sə way à man ata nà, mənjœk ca, anga tə təmahak sa ɗaf apan nga bay.

14

Amac ana Yuhana, ɗo sa gan baptisma anà ɗo ahay

Markus 6.14-29; Lukas 3.19-20, 9.7-9

1 Ihe, à alay ata nà, Hiridus nə bahay a pə daliyugo sə Galile. A slənə pə ləbara ana Yesu nà, 2 a jan anà ɗo anahan ahay, a wa: «Ɗowan ata nà, i ga nə Yuhana ɗo sa gan baptisma anà ɗo ahay ata kà mak uho. Anga nan, a mba apan sa ga masuwayan sə way ahay nà, na.»

3-4 Kwakwa ata nà, Hiridus a gəɓa anan Hirudiya, uwar ana wanbay anahan a inde, tə ngaman Filip. Anga nan, Yuhana a jan, a wa: «Ki jipen pə uwar tə mərak anak nə, lelibay. Way ata nà, ines!» Anga nan kutok, Hiridus a jan anà ɗo ahay tâ ban anan Yuhana. Ta ban anan, tə ɗəfak anan ayak ù doh sə dangay. 5 Anga nan kutok, a nan anà Hiridus sa vaɗ anan Yuhana. Aya əna, kə vəɗak anan bay, anga a jəjaran anà Yahuda ahay, bina ta ca pə Yuhana nà, ɗo maja'am a Mbərom wanahan.

6 Pa pac a inde kutok, azar uko sə bayak pə luvon sə wahay anan bahay Hiridus a ga. Dəna a Hirudiya a inde, a nay, a gərvan pa 'am anà Hiridus tu ɗo anahan mə ngamay ataya. Agərav ata a zlan à nga anà Hiridus, 7 a mbaɗay i varan way anà dəna ata kawa anahan saa cəce panan ata fok.

8 Dəna ata ite, a zla à man ana may anahan, a cəce panan: «Nə̂ cəce nə maw?»

May anahan a jan nà: «Cəce nà, tâ gəɗak ahay nga a Yuhana.»

A may à man ana Hiridus, a cəce: «U no ki gaɗ anan nga anà Yuhana, aday vuro anan ahay hənə à kwatama inde.»

9 Way a mə cəce ata kà zlak anan à nga anà Hiridus sabay. Əna ɓa kə mbaɗak anan pa 'am ana ɗo anahan mə ngamay aya coy. Natiya kutok a jan anà suje ahay tâ varan ahay nga a Yuhana anà dəna ata kawa anahan sə cəce ata awan. 10 Suje a zla ù doh sə dangay saa gəɗay ahay nga ana Yuhana. 11 Ta nay anan ta nga a Yuhana ma ɗaf a à kwatama inde, tə varan anan anà dəna a Hirudiya ata kutok. Winen ite a təma anan cəna, a varan anan anà may anahan. 12 Njavar a Yuhana ahay ite, ta zla ù doh sə dangay, tə gəɓay anan məsinde ana Yuhana, ta la anan. Pə dəɓa anahan a wa, ta zla sə təkəren 'am ata anà Yesu.

Yesu a varan way sa pa anà ɗo ahay ti ga mbulo ɗara

Markus 6.30-44; Lukas 9.10-17; Yuhana 6.1-14

13 Yesu a slənə Yuhana kə məcak cəna, a slabak à man ata wa, a ján à kwalalan inde tə njavar anahan ahay ɗəkɗek, a zla way anahan kəcah pə ɗo ahay wa à kiɓe. Ɗo ahay tə slənə sa jəka tinen à kiɓe ata nà, ta nay ahay à wulen su doh ahay wa, tə pərahan azar à kiɓe tə saray. 14 Yesu a dazay ahay à kwalalan wa cəna, a canan anà ɗo ahay bayak awan. Ɗo ataya ta gan ì zek wa. A dazlan, a mbəran atan anan ɗo sə ɗəvac a tinen ahay.

15 Suko a ga bine siwaw nà, njavar anahan ahay ta jan, ta wa: «Luvon winen apan i ga! Aday hənə ɗukwen mənuko à man kiɓe. Suwan, mbakan cəveɗ anà ɗo ahay tâ zla à wulen su doh ahay. Ata ti njaɗ sə sukom way sa pa ahay.»

16 Yesu ite, a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Ti gan may sa zla à man a bay, əna kwanay
a viren atan way sa pa awan.»
17 Tinen ite tə mbəɗahan apan re, ta wa:
«Awan inde pumo ibay! Inde həna ɗukwen
si tapa sa pen ahay ɗara tə kəlef ahay
cuwcuwwe coy.»
18 Yesu a jan atan: «Hayak ikwen anan
ahay!» 19 A jan anà ɗo ahay tâ njahay pa nga
sə gujeɗ à məndak. A gəɓa anan tapa sa pen
a ɗara ataya, tə kəlef a cew ataya awan. A ca
iɗe à mburom, a ngəran ayak anà Mbərom.
A gəzla anan tapa sə pen ataya ì zek wa, a
varan anan anà njavar anahan ahay, aday tâ
gəzlan anan anà ɗo ahay. 20 Ɗo ataya fok ta
pak, tə rahak ɓah ɓah. Njavar anahan ahay
tə halan nga anà mə mbəsak ataya nà, a ga
cəkarak kuro nga anahan a cew re. 21 Ɗo sa
pa way à man ata ɗukwen, tinen mə baslay
a nà, mungol a ɗəkɗek aday nà, ta ga mbulo
ɗara, mənjəna sə baslay anan uwar ahay pi
zek tə gwaslay aya awan.

Yesu a bar pa nga sə a'am tə saray
Markus 6.45-56; Yuhana 6.15-21

22 Pə dəɓa ana way ata wa kutok, Yesu
a jan anà njavar anahan ahay tâ ján à
kwalalan inde, aday tâ lahan pa 'am sa zla
pa day sə uho. Winen awan, i i mbəsak anan
ɗo ahay à dəɓa a tinen wa. 23 Tə gəzla nga tə
ɗo ahay lele nà, a zla way anahan à ɓəzlom
saa ga amboh, winen a taayan. Luvon a ga
apan à man ata awan.
24 À alay ata nà, kwalalan winen dəren
coy. Maɗ winen apan i vawan nga anà
kwalalan pa nga sə a'am, anga tə zlangay
uda awan. 25 Aday iɗe kə cəɗek lele fan bay,
Yesu a zla pə cakay a tinen cukwe cukwe pa
nga sə a'am tə saray. 26 Njavar anahan ataya
tə canan winen apan i zla tə saray pa nga
sə a'am ata cəna, tə jəjar pi zek yiɓyeɓ, ta
wa: «Həna anan nà, mədahan.» Ta ma nga
sa zlah pi zek, anga zlawan cərkəke.
27 Aya əna Yesu a canan atan cəna, a jan
atan ayak 'am a kwayan'a, a wa: «Bənen
mbac lele, nen awan, kâ jəjiren bay.»
28 Piyer a jan 'am, a wa: «Bahay uno, kak
iken acəkan nà, jo ahay ì nen nâ zlak ayak
pa nga sə a'am tə saray a ite kwa!»
29 Yesu a jan ahay: «Hayak!»

Piyer a dazay à kwalalan wa ca, a zla à
man a Yesu tə saray aday pa nga sə a'am
acəkan. 30 Əna a canan ayak anà maɗ nà, a
ma nga sə jəjar, aday a dazlan kwayan'a sə
kəkar à a'am inde. Winen ite a zlah pi zek,
a wa: «Bahay uno, tam nen ite!»
31 Natiya Yesu a bənan alay bəse, aday a
jan kutok: «Aɗaf nga anak a kac ike ɗaw?
Sa gak hiyem hiyem nə maw?»
32 Ta ján way a tinen à kwalalan inde cew
maya awan cəna, maɗ a mbəsak sa ɓal cite.
33 Njavar anahan a azar ataya tə həran nga,
ta wa: «Acəkan, tə ɗîɗem a nà, iken nə Wan
a Mbərom.»
34 Tə takasay ahay pa day sə agay lele nà,
ta zla ù kon sə Gənesaret. 35 Ɗo su kon ataya
ta san anan Yesu lele cəna, ta tar anan 'am
a pə daliyugo a tinen fok. Anga nan, ɗo
ahay ta ray anan ahay ɗo sə ɗəvac ahay fok.
36 Ta gan amboh â mbəsakan cəveɗ anà ɗo
ɗəvac ataya tâ laman alay kwa anà 'am sə
zana anahan, aday tâ mbar ite. Ɗo sə laman
ataya fok, tə mbərak acəkan.

15

*Atə*tak way sə bije ahay
Markus 7.1-13

1 Natiya kutok, Farisa ahay pi zek tə miter
sə Tawrita aya ta nay ahay kwa à Urəsalima
wa, pə cakay ana Yesu. Tə cəce panan,
ta wa: 2 «Njavar anak ahay nà, tə pərahan
azar anà atətak way sə bije ahay bay nə
angamaw? Bina, ta pa ɗaf mənjəna sə
banay alay kawa atətak way sə bije ahay.»
3 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Aday kwanay ɗukwen, tə atətak way a
kwanay nà, kə nəsen anan 'am a Mbərom
angama kəla anaw? 4 Anga Mbərom a ja
nà: "Ɗəfan apan anà bəbay anak tə may
anak*" aday "Kuwaya ɗowan a kà jak 'am
lelibay a pə bəbay anahan kabay pə may
anahan nà, sa vaɗ anan.†" 5 Əna kwanay ki
jen nà, kak ɗowan a kà jak anan anà bəbay
anahan kabay anà may anahan: "Way uno
abay saa mak anan zek ata nà, kə tərak anà
Mbərom." 6 Ata i ɗəfan apan anà atə bəbay
tə may sabay. Matanan kutok, kə nəsen
anan way a Mbərom ma ɓan awan, anga sə
pərahan azar anà atətak way sə bije ahay.
7 Kwanay aday nà, mbaɗəmbaɗa aya awan.

* 15:4 Ca pə Gurtaaki 20.12; Tooktaaki Tawreeta 5.16. † 15:4 Ca pə Gurtaaki 21.17; Farillaaji Lewiŋko'en 20.9.

Ezaya kà jak pikwen 'am a Mbərom ɗiɗem
awan, Mbərom a wa:
8 "Ɗo anaya tə həro nga nà, ta 'am ɗəkɗek,
mivel a tinen aya nə dəren ti nen.
9 Tinen apan ti dukwo gərmec ù vo nə kəriya
awan.
Bina tinen apan ti tətakan anan anà ɗo ahay
nà,
way sa nga a tinen ahay ɗəkɗek.‡"»

*Way sa ga m*əsagar pu ɗo
Markus 7.14-23

10 Yesu a ngaman ayak anà ɗo ahay tâ nay
pə cakay anahan. A jan atan, a wa: «Pəken
uno sləmay, sənen 'am a anan. 11 Saa ga
məsagar pu ɗo nà, way sa zla ta 'am ì zek
su ɗo ata bay. Əna way sa ga məsagar pu ɗo
nà, way sa nay ta 'am ì zek wa aɗəka.»
12 Njavar anahan ahay tə həɗəken ayak pə
cakay ta jan, ta wa: «'Am anak a sa ja ata
nà, kà cəɓak anan anà Farisa ahay nə, ka san
biɗaw?»
13 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Zahav sə way a aday Bəbay uno winen à
bagəbaga mburom ata sa casl bay ata cəna,
ti ndaha wa zek. 14 Mbəsiken atan. Tinen nà,
hurof sə bənan alay anà hurof ahay aɗəka.
Kak aday ɗo hurof a winen apan i bənan
alay anà ɗo hurof a cəna, ti slahay nə cew
maya à gujar inde.»
15 Natiya kutok, Piyer a jan, a wa: «Ɗakan
umo anan 'am sə jike ata ite!»
16 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Hus
həna ɗukwen, kwanay kə sənen fan bay
ɗaw? 17 Way sa zla ì zek su ɗo ta 'am nà, a
zla nə à kutov a way anahan, a may uho tə
mətilen, kə sənen bay re ɗaw? 18 Əna way
sa nay uho ù ɗo wa ta 'am nà, a nay ahay nə
kwa à mivel wa. Ata sa ga məsagar pu ɗo nà,
way ata kutok. 19 Anga sa nay à mivel su ɗo
wa kutok cəna, way kawa ajalay nga lelibay
aya, avaɗ nga su ɗo, aga mədigweɗ, aga
vuwar, akar, agaɗ mungwalay, agəɗan azar
ù ɗo. 20 Natiya, sa ga məsagar pu ɗo kutok
nà, way ataya awan. Bina, apa way mənjəna
sə banay alay kawa ana bije a kwanay ahay
sa ja nà, a ga məsagar pu ɗo bay.»

Uwar a inde winen Kanana ahay a ɗaf nga
pə Yesu
Markus 7.24-30

21 Yesu a slabak way anahan à man ata wa,
a zla way anahan pə daliyugo sə Tirus tə
Sidon. 22 À man ata awan, uwar a inde, ɗo sə
pəra, winen Kanana ahay. A nay à man ata
wa, pə cakay ana Yesu, a jan: «Bahay uno,
wan a Dawuda, mo zek ite, bina dəna uno
winen tə setene awan, a bənan ɗəvac bayak
awan.» 23 Əna Yesu kà mbəɗahak anan apan
bay.

Əna njavar anahan ahay ta nay, ta jan, ta
wa: «Miter, kem, ɓal anan aday â mbəsak
iken, bina winen apan i vawak uko nga tə
abəbal awan.»
24 Yesu a mbəɗahan apan anà njavar ana-
han ahay, a wa: «Nen mə slənay a nà, anga
ɗo sə pəra ahay bay. Əna nen mə slənay a
nə pə təman mə lize aya à wulen sə Isəra'ila
ahay wa ata awan.»
25 Uwar ata a həɗek pə cakay anahan asa,
a dukwen gərmec ù vo, a wa: «Bahay uno,
mo zek!»
26 Yesu a mbəɗahan apan kutok, a wa:
«Sə gəɓa anan way sa pa sə gwaslay ahay,
sə varan anan anà kəla ahay nà, sumor a
ɗaw?»
27 Natiya kutok asa, uwar ata a wa:
«Matanan, bahay uno, əna kəla ahay
ɗukwen ta pa way sə pəpas pə tuwez ana
bahay a tinen ahay wa re asanaw?»
28 Yesu a ja, a wa: «Iken uwar a anan, aɗaf
nga anak nə məduwen awan. Â tərak nə
kawa ananak sə pəlay ata awan.»

Natiya, à alay ata ite, dəna anahan ata a
mbar.

Yesu a mbar ɗo sə ɗəvac ahay bayak
awan

29 Yesu a slabak à man ata wa asa, a zla
way anahan pa 'am sə bəlay sə Galile. A
ján à ɓəzlom, a njahay way anahan à man
ata awan. 30 Man su ɗo a a nay ahay pə
cakay anahan, ta zlan anan ayak tu ɗo mə
kuray saray aya awan, ɗo hurof aya awan,
ɗo vədal aya awan, ɗo maandak aya awan pi
zek tu ɗo sə ɗəvac ahay bayak a cara cara.
Tə nahay atan fok pə cakay à Yesu, aday a
mbar atan fok re. 31 Ana ɗo sə ɗəvac ahay
sa mbar fok ata nà, a gan masuwayan anà
ɗo ahay bayak a cite, anga tə canan anà ɗo
maandak aya ta ja 'am kutok, ɗo vədal aya
tə mbərak, ɗo ma mac saray ataya tinen
apan ti zla kutok, hurof ahay tə canan iɗe
zle coy kwaler kwaler. Tə dazlan sə həran
nga anà Mbərom sə Isəra'ila ahay.

‡ 15:9 Ca pə Esaaya 29.13.

Yesu a varan way sa pa anà ɗo ahay ti ga mbulo fuɗo

Markus 8.1-10

32 Yesu a ngaman anà njavar anahan ahay,
a jan atan: «Ɗo a anaya tu go ì zek wa, anga
mənuko pə kərtek a luvon maakan həna,
way sa pa ibay. Ni mba apan sə mbəsak atan
tâ zla agay ta may awan bay, anga ti sa ga
bəle pə cəveɗ.»
33 Tinen ite ta jan: «Aday ɗì njaɗay way sa
pa anga ɗo a anaya fok à kiɓe inde à man a
anan awanaw?»
34 Yesu a cəce patan wa kutok: «Tapa sə
pen inde pikwen nə jugumaw?»
Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Cuwɓe, tə
kəlef ahay mənjœk.»
35 Matanan Yesu a jan anà ɗo ahay tâ
njahay à məndak. 36 A gəɓa anan tapa sə
pen a cuwɓe ataya awan, pi zek tə kəlef a
təke, a gan ayak suse anà Mbərom, a gəzla
anan ì zek wa, a varan anan anà njavar
anahan ahay tâ gəzlan anà ɗo ahay. 37-38 Ɗo a
mə halay nga ataya fok, tinen mbulo fuɗo,
mənjəna sə baslay anan uda uwar ahay pi
zek tə gwaslay ahay. Ta pak, tə rahak fok a
tinen awan. Tapa sə pen mə mbəsak ata nà,
a ga cəkarak cuwɓe re.
39 Coy, Yesu a mbəsak anan ɗo ahay tə
gəzla nga. Winen a a ján à kwalalan inde sa
zla pə cakay sə wulen su doh sə Magadan.

16

Farisa ahay tə Saduki ahay ta gan may Yesu â gan atan masuwayan

Markus 8.11-13; Lukas 12.54-56

1 Natiya kutok, Farisa ahay pi zek tə
Saduki ahay tə tavay den pə cakay anahan.
Tə cəce panan wa masuwayan sə way sa nay
ahay à mburom wa, anga ta gan may sa ban
anan pə kwande. 2 Yesu a mbəɗahan atan
apan, a wa: «Pac kə̀ slahak ù doh nà, zam-
burom a ca ngəlaɓaɓa, ata ki wen: "Sidew
nà, pac i dav." 3 Aday duwdew sa pac sə
sləray ahay ite, kak matapasl kə̀ ɗəfak aday
a ca ngəlaɓaɓa nə ki wen: "Biten nà, iven i
ga." Way sa ga à mburom tə way saa təra
pə daliyugo fok nə kə sənen a agəzlan anan
alay pi zek wa nə lele, aday kə sənen pə way
sə təra à alay a wuswes a anan inde sabay
ata nà, angama kutok anaw? 4 Ɗo sə biten
ahay nà, huwan aya aday tə mbəɗahan lœn
anà Mbərom re. Tinen ta gan may nà, anà
masuwayan. Əna ti canan anà masuwayan
sə awan sabay, kak si masuwayan sə təra pə
Zonas, ɗo maja'am a Mbərom ata aday.»
A mbəsak atan à man ata awan, a zla way
anahan.

Wuɗah sə Farisa ahay ta sə Saduki ahay

Markus 8.14-21

5 Aday à alay a tinen apan ti takas bəlay
nà, njavar anahan ahay tə mbəɗəkek anan
nga sə gəɓa tapa sə pen à alay inde. 6 Yesu a
jan atan, a wa: «Uffa ahak ikwen, bənen nga
a kwanay nə lele pə wuɗah sə Farisa ahay tə
Saduki ahay wa.»
7 Əna tinen ta ja à wulen a tinen inde nà:
«I ga nə a ja pə pen ɗə gəɓak à alay inde bay
ata awan.»
8 Yesu ite a san way a tinen a sə bayak ata
zle re. Anga nan, a cəce patan wa, a wa:
«Kə bayiken, na ja nə anga tapa sə pen inde
pikwen ibay nà, angamaw? Kwanay munok
aya pa sa ɗaf nga pə way. 9 Kə sənen apan
fan bay ɗaw? 'Am sə pen tapa ɗara, aday
ɗo ahay mbulo ɗara ta pak, tə rahak aday
kə̀ mbəsakak re ata, aday kə rihen anan
cəkarak ahay ata nà, kə mbəɗəkek ikwen à
nga wa ɗaw? 10 Aday 'am sə pen tapa cuwɓe
nen sə varan anà ɗo ahay mbulo fuɗo, ta
pa, ta rah, aday kə rihen anan cəkarak ahay
ata nà, kə sənen apan sabay kələɗaw? 11 Na
jak ikwen nə 'am sə pen bay. Kwanay kə
sənen bay nà, angamaw? Aya əna, bənen
nga a kwanay pə wuɗah sə Farisa ahay ta sə
Saduki ahay wa lele.»
12 Natiya kutok, ta sa san sa jəka a jan atan
nə pə wuɗah sə pen bay, əna pə atətak way
sə Farisa ahay ta sə Saduki ahay nà, na.

Piyer a ɗakay anan nà, Yesu nə Al-
masihu, Wan a Mbərom

Markus 8.27-30; Lukas 9.18-21

13 Pə dəɓa anahan a wa kutok, Yesu a
slabak, a zla way anahan pə cakay sə wulen
su doh a sə ngaman Kaysariya Filipi ata
awan. À man ata awan, a cəce 'am pə njavar
anahan ahay wa, a wa: «Ɗo ahay ta ja pi
nen, nen Wan su Ɗo nà, nen nə wayaw?»
14 Tinen ite tə mbəɗahan apan, ta wa: «Ɗo
hinen ahay ta wa, iken Yuhana ɗo sa gan
baptisma anà ɗo ahay ata awan. Ɗo maza
aya ta wa, iken Eliya, ɗo maja'am a Mbərom.
Ɗo azar aya ɗukwen ta ja nà, iken Yeremiya,
ɗo maja'am a Mbərom, kabay iken ɗo hinen
à wulen su ɗo maja'am a Mbərom ahay.»

15 Yesu a cəce asa, a wa: «Aday kwanay a
nà, ki wen nen wayaw?»
16 Simon Piyer a mbəɗahan apan, a wa:
«Iken nà, Almasihu, Wan a Mbərom, bahay
sə sifa.»
17 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Iken
Simon, wan ana Zonas, iken nà, Mbərom
kə ɗəfak apak alay sə mazlaɓ anahan coy.
Anga sə ɗakak anan way a ɗiɗek ata nà,
Bəbay uno winen à bagəbaga mburom ata
awan, bina ɗo zənzen a bay. 18 Pak sləmay,
ni jak 'am inde həna: Iken nə Piyer, kawa sa
ja nà, Pəkəraɗ.* Pə pəkəraɗ a anan kutok, ni
halan apan nga anà ɗo sa ɗaf upo nga ahay
fok, aday məgala sə məke i i mbasay patan
bay. 19 Ni varak lakile sə təɓa anan məsudoh
sə bahay a Mbərom à alay inde. Aday way
anak saa ɓan pə daliyugo cəna, winen ma
ɓan a matanan à mburom re. Way anak saa
pəsak anan pə daliyugo ite ɗukwen, winen
mə pəsak a à mburom re ca.»
20 Əna Yesu a gafan 'am anà njavar anahan
ahay sə ɗakay anan winen nə Almasihu.

Yesu a ɗakay anan amac anahan tə
aslabakay anahan à məke wa
Markus 8.31 - 9.1; Lukas 9.22-27
21 Natiya awan kutok, a bənay pə winen
ata wa ite, Yesu a dazlan sa jan 'am tə njan-
jorzlom a anà njavar anahan ahay kutok, a
wa: «Bəlaray ni zla à Urəsalima. Ata, məceɗ
sə Yahuda ahay, tə bahay sə gəɗan dungo
anà way ahay anga Mbərom, tatə miter sə
Tawrita ahay ti ga alay ti nen tə mindel, ti
vaɗ nen. Aday pə luvon maakan anahan a
cəna, nen ni slabakay ahay way uno à məke
wa.»
22 Piyer ite a ngaman, ta zla kəcah, a
gafan 'am, a wa: «A'ay, bahay uno. Â tərak
matanan bay!»
23 Yesu a mbəɗa apan 'am, a jan: «Zlak
ayak pə cakay uno wa, iken Fakalaw! Kə
pəlay sə slaray nen à cəveɗ uno wa. Anga
ajalay nga anak ata nà, a nay ahay ù ɗo
zənzen a wa, bina mbala a Mbərom ata
bay.»
24 Yesu a jan anà njavar anahan ahay fok
kutok: «Kak ɗowan a a nan sə pəruho
azar nà, â mbəsak sə bayakan way anà nga
anahan, â tavak dədom anahan mə zləlngaɗ
awan, â pəruho azar. 25 Anga kâ nak anan
anà ɗowan a sa tam anan sifa anahan nà, i
lize anan aɗəka. Əna ɗowan a kà lizek anan
sifa anahan anga nen ite nà, i njaɗ anan uda
way anahan. 26 Bina, ɗo kà sak a njaɗ anan
way sə daliyugo a anan fok anà winen, aday
sifa anahan a nà, kà lizek anan nə, saa gan
dəɗaffa nà, ma mba asa anaw? Ibay! Awan
a inde aday ɗo zənzen i var sə bəmbaɗ anan
sifa anahan nà, inde ɗaw? 27 Nen Wan su
Ɗo, ni nay ahay tə mazlaɓ a Bəbay uno mba,
aday tə maslay anahan ahay re. I man anan
anà kuwaya nà, kawa mer su way anahan a
sa taa ga ata awan. 28 Nen apan ni jak ikwen
tə ɗiɗem a həna: Ɗowan aya inde à man a
anan, ti mac bay si ti canan anà Wan su Ɗo
i nay tə bahay anahan a təke aday.»

17

Zek a Yesu a mbəɗa pə iɗe ana njavar
anahan ahay
Markus 9.2-13; Lukas 9.28-36
1 Pə dəɓa anahan a wa kutok, a ga luvon
ahay mbərka nà, Yesu a gəɓa pə azar Piyer,
Yakuba tə apan Yuhana mərak ana Yakuba,
ta ján taayak à ɓəzlom a inde zəbor awan.
2 Tə dəzle cəna, zek a Yesu a mbəɗahan atan
pə iɗe. Tə canan anà jœr anahan nà, kawa
sə kwakwa sabay, a wuteɗen atan kawa pac.
Zana anahan pi zek ɗukwen, a dav nə herre
kawa jiyjay sə uko ma dav awan. 3 Njavar
anahan ataya tə canan anà atə Musa tə Eliya
ɗo maja'am a Mbərom ahay kwakwa, tinen
apan ti ja 'am tatə Yesu.
4 Piyer a dazlan sa jan anà Yesu, a wa:
«Bahay uno, mənuko à man a anan nə
sumor awan. Kà zlak anak à nga nà, ni
ngaray jawjawa ahay maakan, kərtek awan
anga Musa, kərtek a ite anga Eliya, aday
mədakwidok a nà, anga iken awan.»
5 Winen apan i ja 'am ata mba,
mugudongudon a dazay, a van atan nga
sərdədek. Aday 'am a ndəray ahay à
mugudongudon ata wa, a wa: «Həna a anan
nà, wan uno ləliwe uno awan. Tə winen
nà, nen ni taslay anan mivel bayak awan.
Slənen anan anan 'am anahan!»
6 Atə Piyer tə slənе 'am ata cəna, ta ma
nga sə jəjar pi zek, tə slahay duboz. 7 Yesu a
həɗəken atan ayak pə cakay, a laman atan
alay, a wa: «Slabiken, kâ jəjiren bay.» 8 Ta sa
cakaf nga asanaw nà, ɗowan inde pə cakay
ana Yesu sabay, a mbəsak winen a kərtek
coy.

* 16:18 Ta 'am a tinen, Piyer a nan sa ja nà, pəkəraɗ.

[9] Tinen apan ti dazay à ɓəzlom ata wa
mba, Yesu a jan atan, a wa: «Way a kwanay
sə canan ahay à ɓəzlom wa ata nà, kâ si
jen anan à ɗowan bay, hus pə luvon uno
nen, Wan su Ɗo, saa slabakay à məke wa ata
awan.»
[10] Njavar anahan ataya tə dazlan sə cəce
panan wa: «Miter sə Tawrita ahay ta wa,
Eliya i lahan anà Almasihu aday nà, anga-
maw?»
[11] Yesu a ɗukwen a mbəɗahan atan apan,
a wa: «Acəkan, Eliya i lahay aday i ndakay
anan way ahay fok. [12] Nen apan ni jak ikwen:
Eliya kà nak ahay coy, aday ɗowan kə̀ sənak
apan bay. Ta gak anan anà Eliya way kawa
a tinen sa gan may sa ga fok. Aday ɗukwen
ti gan anà Wan su Ɗo azanan nə matanan
re.» [13] Atə Piyer tə sənak kwayan'a a ja 'am
ata nà, pə Yuhana ɗo sa gan baptisma anà
ɗo ahay ata awan.

Yesu a mbar anan wan a inde məhərvov a
taa ban anan
Markus 9.14-29; Lukas 9.37-43
[14] Aday tə dəzley ahay pə cakay sə ɗo ahay
cəna, ɗowan a inde a nay ahay, a dukwen
gərmec ù vo anà Yesu, [15] a jan: «Bahay uno,
wan uno winen lelibay. Â gak ì zek wa
ite. Məhərvov a taa gan, a bənan ɗəvac
bayak awan, a taa slahay anan ù uko inde
kabay à a'am inde. [16] Na nak anan pə cakay
ana njavar anak ahay, əna ta mbak apan sə
mbəro anan bay.»
[17] Yesu a ja, a wa: «Kwanay nà, aɗaf nga
a kwanay ma kac awan kələɗaw? Kə sənen
anan cəveɗ a Mbərom bay re. Ni njahay tə
kwanay, aday ni səmen anà way a kwanay
ahay nə hus à siwaw? Hayak ikwen uno
anan ahay wan a aday!» [18] Yesu a jan 'am
anà məhərvov ata tə angəraz awan: «Hayak
à wan a anan wa!» Məhərvov ata a zləray à
wan ata wa, wan ana ɗowan ata a mbar à
alay ata acəkan.
[19] Pə dəɓa anahan a wa kutok, njavar
anahan ataya tə həɗəken ayak pə cakay
taayak a tinen awan, tə cəce: «Manay ma
mba apan sə rəzlay anan wa setene ata bay
nà, angama kərtek anaw?»
[20] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Anga aɗaf nga a kwanay a a kac ike. Nen
apan ni jak ikwen tə ɗìɗem a hənə: Kak abay
aɗaf nga a kwanay â ga inde nə mənjœk
kawa wan sə bəzan ɗukwen, ki jen anan anà
ɓəzlom a anan ataya: "Zla à man a anan wa,
zla tiya!" ɗukwen, i ndaha, i zla à man a
kwanay sa jan "zla tiya" ata awan. Awan saa
dak ikwen 'am ibay jiga awan. [[21] Əna abay
zahav sə setene hənə anan nà, kak si ta sa
ga amboh tə sumaya aday bina, a razl zek
bay.]»

Yesu a ɗakay anan amac anahan tə
aslabakay anahan à məke wa asa
Markus 9.30-32; Lukas 9.43-45
[22] Pə luvon a inde nà, njavar a Yesu ahay
mə halay nga aya pə kərtek a à Galile. Yesu
a jan atan 'am, a wa: «Nen Wan su Ɗo nà,
ti varan nen à alay inde anà ɗo sə daliyugo
ahay. [23] Tinen ite, ti vaɗ nen à məke, aday pə
luvon maakan anahan a cəna, ni slabakay
ahay à məke wa.» Njavar anahan ahay tə
slənə 'am ata cəna, mbac a slahay patan wa
tə mindel asa.

Yesu a var jangal
[24] Tə dəzle à Kafarnahum cəna, ɗo sə cakal
jangal anga doh sə mazlaɓ a Mbərom ahay,
ta nay ahay pə cakay ana Piyer, ta jan:
«Miter a kwanay nà, a var jangal anga doh
sə mazlaɓ a Mbərom itəbay ɗaw?»
[25] Piyer a mbəɗahan atan apan, a wa: «A
taa hamay ike!»
Aday à alay a tinen apan ti i zla ù doh
mba kutok, Yesu a lah sə cəce pə Piyer wa:
«Simon, a ga apak nà, bahay sə uho a anaya
ti təma jangal nə pə waya wa anaw? Pə wan
su kon aya wa ɗaw, kabay pə mədurlon ahay
wa ɗaw?»
[26] Piyer a mbəɗahan apan, a wa: «Pə
mədurlon ahay wa.»
Yesu a wa: «Kak matanan nà, abay wan
sə agay ahay nə ti hamay bay ba? [27] Aya
əna, ɗâ saa ga way sə cəɓan anà ɗo ahay
bay. Natiya, zla à bəlay, larak anan ayak
kwaniyel anak à a'am inde. Kəlef anak a
saa bənay ahay pa 'am ata cəna, təɓan anan
'am, ki tan à nga uda à dala təɗe i sla anga
mənumo cew ata awan. Varan atan anan
kutok.»

18

Waya sə zalay ɗo hinen tə məduwen à
bahay a Mbərom inde anaw?
Markus 9.33-37, 42-48; Lukas 9.46-48, 17.1-2
[1] À alay ata awan ite, njavar a Yesu ahay tə
həɗəken ayak pə cakay, aday tə cəce panan,

ta wa: «Waya sə zalay ɗo hinen tə məduwen
à bahay a Mbərom inde anaw?»
2 Yesu a ngaman ayak anà wan cəɗew a, a
tavay anan à mamasl pa 'am a tinen. 3 A wa:
«Nen apan ni jak ikwen tə ɗìɗem a həna:
Kak kə mbəɗìhen aday sə təra nga a kwanay
kawa gwaslay ahay bay cəna, ki dəzlen à
bahay a Mbərom inde bay. 4 Ɗowan a kà
mak anan nga anahan à məndak kawa wan
a anan nà, sə təra ɗo məduwen a à bahay a
Mbərom nà, winen awan.
5 «Kuwaya kà sak a təma jəba sa wan kawa
həna anan ataya kərtek a anga sləmay uno
nà, ɗowan ata a təma nə nen awan. 6 Əna
kak ɗo kà vak atan saray pə cəveɗ anà ɗo
cəɗew anaya sa ɗaf upo nga ata nà, suwan
pə winen tô ɓanan van à dungo aday tô
larak anan ayak à bəlay inde.
7 «Ayaw! Ɗəce inde pə daliyugo a anan,
anga way ahay inde tinen apan ti njan saray
anà ɗo ahay. Way ataya ti ga inde hwiya,
əna ɗəce inde anga ɗo aday way ata a təra tə
alay anahan ata awan. 8 Kak alay anak kabay
saray anak i sapat iken ì ines inde cəna, gaɗ
anan, lar anan dəren. Suwan sa zla à bahay
inde pə cakay a Mbərom, iken ma gaɗ alay
awan kabay tə saray anak slangalan a, tə
winen aday ki i zla ù uko sə mbacay itəbay
ata inde tə alay aya cew, saray anak ahay
səndaɓ cew nà, na. 9 Kak iɗe anak i sapat
iken sa ga ines cəna, ndaha anan, lar anan
dəren tə iken. Suwan sa zla à bahay inde
pə cakay a Mbərom tə iɗe anak a kərtek
mbiyan'a ta sa zla à dəlov sə uko inde tə iɗe
anak aya cew maya nà, na.
10 «Gen anan ngatay anà zek lele anga pa
sə kəɗey anan ɗo cacəɗew a anaya wa. Nen
apan ni jak ikwen həna: Maslay a Mbərom
ahay inde mə tavay aya pa 'am a Bəbay uno
pac pac sa gan atan nga. [11 Anga nen Wan
su Ɗo na nay ahay nà, sa tam anan ɗo mə
lize aya awan.]»

Jike sə təman mə lize awan

12 «Kə bayiken nə kəkəmaw? Kak ɗowan
a nà, təman anahan ahay inde səkat, aday
kərtek à wulen a wa kà lizek nà, i ga
kəkəmaw? I mbəsak anan kwa kuro dəsuɗo
nga dəsuɗo mə lize bay ataya à ɓazlom, i
zla saa pəlay anan winen mə lize ata biɗaw?
13 Nen apan ni jak ikwen tə ɗìɗem a həna:
Kak kə njaɗak anan mə lize ata nà, i taslay
mivel tə winen nə zal tə tinen mə lize a
bay aya kwa kuro dəsuɗo nga dəsuɗo ataya
awan. 14 Matanan kutok re, Bəbay a kwanay
a winen à bagəbaga mburom ata nà, a nan
ɗowan â lize kwa kərtek à wulen su ɗo ma
kac a anan ataya wa bay ite re.»

*Ki may anan m*ərak anak pə cəveɗ sa ga
ines wa nə kəkəmaw?

15 «Yawa matanan, kak mərak anak kà gak
ines nà, zla à man anahan awan, jan anan
kwanay a cuwcuwwe, way anahan a sa ga
lelibay ata awan. Kak kà pəkak anak apan
sləmay nà, ki njaɗ anan mərak anak maza
awan. 16 Əna hinahibay i ngam sə pəkak
apan sləmay pa 'am ata bay. Kak matanan
nà, zla pə cakay anahan kwanay cew tu ɗo
hinen, kabay kwanay maakan à alay inde.
Anga: “Kak ɗowan a kà zlahak pu ɗo nà, tâ
njaɗ ɗo sə side way ata ɗo ahay cew kabay
maakan”, kawa ana Deftere a Mbərom sa
ja.* 17 Kà sak a ngam 'am su ɗo ataya bay
re cəna, jan anan 'am ata pa 'am su ɗo uno
ahay, aday ata ti jan apan kutok. Kà sak a
ngam sa pak apan sləmay bay re cəna, ɗo
matanan ata ɗukwen, ca apan nə kawa ɗo
sə pəra, kabay winen ɗo sə cakal jangal tə
danakay ataya awan.
18 «Nen apan ni jak ikwen tə ɗìɗem a
həna: Way a kwanay saa ɓan pə daliyugo
cəna, i ɓan zek matanan à mburom. Way
a kwanay saa pəsak anan həna pə daliyugo
ata ɗukwen, i pəsak zek à mburom re.
19 «Ni jak ikwen 'am hinen asa: Kak ɗowan
aya cew pə daliyugo aday 'am kà zlak atan
pi zek sə cəce way cəna, Bəbay uno à
bagəbaga mburom ata i varan atan kawa
ana tinen sa gan may ata awan. 20 Anga
ɗowan aya cew kabay maakan ta sak a halay
nga tə sləmay uno cəna, nen inde à wulen a
tinen a re.»

Jike su ɗo aday a ngam sə pəsen anan
ines anà ɗo itəbay ata awan

21 Piyer a nay ahay pə cakay ana Yesu,
a cəce panan: «Ba Məduwen, hinahibay,
mərak uno inde, kà gak uno ines nà, ni
pəsen anan nà, saray jugumaw? Hus à saray
cuwɓe biɗaw?»
22 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «A'ay! Ki
pəsen anan saray cuwɓe bay, əna saray kwa
kuro cuwɓe məcapar cuwɓe.

* 18:16 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 19.15.

23 «Matanan kutok, bahay a Mbərom a ga
minje nà, tə bahay a inde, a nan ɗo si mer su
way anahan ahay fok tâ haman anan gudire
anahan ahay fok cite. 24 A dazlan anà mer su
way ata cəna, tə bənan ahay ɗowan a inde,
dala ata apan nə bayak awan. 25 Ɗowan ata
ite, zlile anahan a saa hamay anan gudire
ata ibay. Bahay ata a jan anà ɗo si mer su
way anahan a azar aya nə tâ sukom anan
way tə way ana ɗowan ata fok, tu ɗo su doh
anahan ahay, ti zek anahan a təke, aday i
saa slan pə gudire anahan. 26 Ɗowan ata
ite, a nay a dukwen gərmec ù vo anà bahay
ata, a wa: "Amboh, ni hamak anan way
anak ahay nə fok. Ga ngatay aday!" 27 'Am
anahan ata a gan ì zek wa anà bahay ata
awan, a mbəsakay anan zek anahan awan,
aday a mbəsakan anan gudire ata fok re.

28 «Ɗowan ata a təmay uho lele nà, tə
zlangay tu ɗo si mer su way hinen, aday
abay gudire anahan inde apan ite. Aday
dala anahan apan *dinar* səkat kərtektəkke†.
A ban anan, a jakan alay pə dungo. A jan, a
wa: "Si ki humo anan dala uno həna." 29 Ɗo
sə gudire anahan ata ite, a dukwen gərmec
ù vo ite, a jan, a wa: "Amboh, ga ngatay
aday, ni hamak anan way anak fok." 30 Əna
winen nà, a ngam bay, a ban anan, a zla
anan à dangay, a dərazl anan hus pə luvon
ana ɗowan ata saa hamay anan gudire ata
awan. 31 Ɗo a tinen a sa taa ga mer su way pi
zek ataya tə canan cəna, a cəɓan atan bayak
awan. Ta zla àga bahay ata awan, tə ɗakan
anan ləbara ata awan.

32 «Bahay a tinen ata ite a ngaman ayak
asa, a jan: "Iken nà, ɗo si mer su way lelibay
awan. Nə mbəsakak anak anan gudire anak
abay ki humo ata awan, anga ka gak uno
amboh. 33 Aday ka mba apan sə pəsen anan
anà ɗo kwanay ì mer su way inde maya ata
kətanan bay nà, angamaw?" 34 Anga nan
bahay ata a ga apan mivel, a ban anan maza
awan, a varan anan à alay inde anà suje
ahay, tâ tacak anan ayak à dangay, tâ ga
anan alay, hus pə luvon anahan sə hamay
anan gudire ata awan.»

35 Yesu a zəga anan asa, a wa: «Kak ka sak
a pəsen anan anan ines anà mərak a kwanay
ahay tə mivel kərtek a bay cəna, Bəbay uno
sə mburom ata i ga tə kwanay aya ɗukwen
matanan kutok.»

19

Atətak way pa 'am sa razl uwar
Markus 10.1-12

1 Yesu a ndav anan 'am ata cəna, a slabak
way anahan à Galile wa, a zla à Yahudiya,
ta day uho sə zlinder sə Urdon. 2 Ɗo ahay
bayan a tə pərahan azar, aday a mbar anan
ɗo sə ɗəvac a tinen ahay.

3 Aday Farisa ahay tə həɗəken ayak pə
cakay saa ban anan pə kwande, ta jan:
«Tawrita kà varak anan cəveɗ anà mungol
sa razl anan uwar kwa pa 'am wura wura
ɗaw?»

4 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Kwanay kə jingen way mə vinde à Deftere
a Mbərom ata itəbay ɗaw? À dəlen anahan
a inde ɗukwen, Mbərom a ndakay ɗo nà,
mungol tə uwar.* 5 Aday a ja nà: "Anga nan,
ɗo mungol a i mbəsak anan bəbay anahan
tə may anahan, i həɗek pə cakay ana uwar
anahan. Cew maya a tinen a ti təra nà, zek
kərtektəkke coy.†" 6 Ti naa təra kula inde
zek cew sabay. Ti təra zek kərtek sə coy.
Anga nan kutok, way a Mbərom sə japay
anan ata, ɗowan â sa gəzla anan kula bay.»

7 Farisa ahay tə cəce asa: «Kak matanan
cukutok nà, Musa a varan cəveɗ ù ɗo aday â
varan ɗerewel à alay inde anà uwar anahan
aday â razl anan nà, angama kəla anaw?»

8 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Musa a sa varak ikwen cəveɗ sa razl anan
uwar a kwanay ahay nà, anga akuray nga
a kwanay a kà zalak. Cəkəbay, pə dəlen
a wa ɗukwen, cəveɗ inde sa razl uwar
ibay re. 9 Nen apan ni jak ikwen: Kak
ɗowan kà rəzlak anan uwar anahan, aday
kà gəɓak uda uwar hinen, ɗowan ata kà gak
mədigweɗ, si kak a ban atan pi zek tu ɗo
aday.»

10 Njavar anahan ahay ta jan: «Kak abay
matanan à wulen atə ana mbaz tə uwar nà,
suwan tâ gəɓa zek bay biɗaw?»

11 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Ɗo
ahay fok ta mba apan sə təma atətak way a
anan bay. Si ɗowan aya Mbərom sə varan
atan gəɗan ata way anahan aday. 12 Bina, ɗo
ahay inde tə gəɓa uwar bay anga tinen mə

† 18:28 Dinar kərtek nà, àga tinen dala si mer su way sə hway kərtek. * 19:4 Ca pə Laataanooji 1.27, 5.2. † 19:5 Ca pə Laataanooji 2.24.

wahay aya matana coy. Azar aya ɗukwen tə dədasl atan adədasl. Ɗo azar aya ite tə gəɓa uwar bay anga 'am sə bahay a Mbərom a wanahan. Ɗo inde a nan sə təma atətak way a anan nà, â təma kutok.»

Yesu a ɗaf ngama pə gwaslay ahay
Markus 10.13-16; Lukas 18.15-17

13 Natiya, pə dəɓa anahan a wa kutok nà, ɗo ahay ta nan anan ahay gwaslay cacəɗew aya anà Yesu, anga aday â ɗaf patan alay sə ngama. Əna njavar anahan ahay ta ca apan ɗo ahay tinen apan ti nay anan ahay gwaslay ahay ata nà, ta ma nga sə gafan 'am anà ɗo ataya awan. 14 Əna Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Mbəsiken anan ahay gwaslay ahay, kâ gifen atan 'am sa nay ahay pə cakay uno bay, anga bahay a Mbərom mə lavay zek awan aɗəka nà, anà ɗo sa ga minje tə tinen anaya ata awan.»

15 Yesu a dazlan a ɗaf ngama pə gwaslay ahay a kutok, aday a zla way anahan à man ata wa, a həɗek way anahan ù kon hinen.

Njavar a inde zlile awan
Markus 10.17-31; Lukas 18.18-30

16 Natiya asa, ɗowan a inde, winen njavar awan, a nay pə cakay ana Yesu. A cəce: «Miter, ni ga mer sa ma lele aday ni saa njaɗ sifa sa ndav bay ata anaw?»

17 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Kə cəce puno wa way sa ga lele awan nà, angamaw? Ɗo lele nà, ibay, si Mbərom a kərtek. Əna a nak sa zla à bahay a Mbərom nà, ban anan 'am sə Tawrita ahay.»

18 Winen ite a cəce pə Yesu wa: «'Am ana Tawrita wura aya anaw?»

Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Kâ vaɗ nga su ɗo bay. Kâ ga mədigweɗ bay. Kâ ga akar bay. Kâ gaɗ mungwalay pu ɗo bay. 19 Ɗəfan apan anà atə bəbay tə may anak.‡ Pəlay anan ɗo sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan.§»

20 Njavar ata a jan asa: «'Am ataya fok nà, nə bənak atan lele, a mbəsuko maza nə wuraw?»

21 Yesu a jan: «Kak a nak sə tərа ɗo mənjəna ines fok cəna, zla, sukom anan way tə way anak ahay fok, aday varan anan dala awan anà ɗo mətawak aya awan. Matanan kutok, ki i njaɗ zlile anak à mburom. Aday hayak, pəruho azar.»

22 Ɗowan ata a sləne 'am ata cəna, a cəɓan, a zla way anahan, anga winen zlile awan.

23 Yesu a jan anà njavar anahan ahay kutok, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a həna: Ma dan 'am awan anà ɗo zlile awan sa zla à bahay a Mbərom inde. 24 Kə sənen apan zle, zlugweme i ndərmaɗ tə məke sə ləpəre nà, i ga zek bay. Əna ma da 'am a sə zalay way ata nà, ɗo sə zlile sa zla à bahay a Mbərom inde.»

25 Njavar a Yesu ahay tə sləne 'am ata cəna, a gan atan masuwayan. Anga nan ta wa: «Kak sə matanan cukutok nə, waya saa mba apan saa tam aday sa zla à bahay a Mbərom inde anaw?»

26 Yesu a zəzor atan, a wa: «Pu ɗo zənzen a nà, i ga zek kula bay, əna pə Mbərom nà, matanan bay. Way ahay fok a ga zek ca.»

27 Piyer a mbəɗahan apan ta sa jan kutok: «Aday manay həna nà, mə mbəsakak anan way a manay ahay fok sə pərahak azar. Saa təran umo nà, magwagway wuraw?»

28 Yesu a jan atan: «Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a həna: Pə uho sa nay, à alay nen Wan su Ɗo ni njahay pa man sə njahay sə bahay sə mazlaɓ uno nà, kwanay ɗo sə pəruho azar ahay ɗukwen, ki i njihen pa man sə njahay ahay kuro nga anahan a cew, sa gan sariya anà zahav sə Isəra'ila ahay kuro nga anahan a cew ite re. 29 Aday kuwaya ɗowan a kà mbəsakak doh anahan ahay, mərak anahan ahay, bəbay anahan pi zek ta may anahan, gwaslay anahan ahay kabay guvo anahan ahay anga sləmay uno cəna, i njaɗ uda way anahan ahay nə məcapar bayak awan, aday i njaɗ sifa sa ndav bay ata re. 30 Anga aday kutok nà, ɗo sa lah pa 'am həna ataya bayak a ti i təra ɗo mə dədəɓa aya cite asa. Aday ɗo sə dəɓa ahay bayan a, azanan ti i təra ɗo ma lah aya ite.»

20

Jike su ɗo sa ga mer à guvo ahay

1 Yesu a ja asa: «Way sa ga anan minje tə bahay a Mbərom nà, həna:

‡ 19:19 Ca pə Gurtaaki 20.12-16; Tooktaaki Tawreeta 5.16-20. § 19:19 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18. * 20:2 Dinar kərtek nà, àga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

«Bahay su doh a inde a wule pərek sa ra
ɗo ahay à guvo. [2] Ta ga masa tu ɗo anahan a
sa ra ataya nà, i haman atan hway cəna, dala
sə *dinar* kərtek*. Aday a zla atan à guvo.
[3] Tə njamde dəsuɗo asa, a zla sə pəlay ɗo
ahay. A canan anà ɗo hinen ahay ite, tinen
mə tavay aya, mer su way inde patan ibay.
[4] A jan atan ite: "Zlen à guvo uno, ni hamak
ikwen dala kawa sə ɗo ahay təɗe sə haman
ataya awan." [5] Ta zla à guvo anahan ata
re. Man ipec kà gak, bahay sə guvo a zla sə
pəlay ahay ɗo maza aya re. A zla tə njamde
maakan asa, a ga kawa sə kwakwakwa awan.
[6] Tə njamde ɗara a zla asa, a njaɗ ɗo ahay
mə tavay aya, mer su way inde patan ibay
re. A cəce patan wa: "Kə tiven hway kəriya,
ki gen mer sə awan bay nà, angamaw?"
[7] Tə mbəɗahan apan, ta wa: "Ɗowan kà rak
manay à guvo bay kutok nà, mâ ga nə mer
sa maw?" Bahay sə guvo ata a wa: "Hayak
ikwen ahay, zlen à guvo uno, mer su way
inde."

[8] «Pac a slahay ù doh nà, bahay sə guvo
a jan anà bahay su ɗo si mer su way ahay:
"Ngaman ayak anà ɗo si mer su way ahay,
haman atan dala a tinen. Dazlan pu ɗo dœk
ataya wa, ki ndav anan tu ɗo sə lahak ayak à
guvo ata awan." [9] Ɗo sa zla à guvo tə njamde
ɗara ataya ta zlak ayak. Ta njaɗ kuwaya a
tinen a dala sə *dinar* kərtek kərtek. [10] Ɗo sa
zla à guvo pa 'am ataya ta zlak ayak bine
siwaw nà, a ga patan nə tinen ti njaɗ dala sə
zalay anan ɗo sa zlak ayak à guvo dœk ataya
awan. Aday ɗukwen ta njaɗ nə *dinar* kərtek
kərtek a re. [11] Tə təma anan dala a tinen
cəna, ta ma nga sə gungwazan anà bahay
sə guvo, ta wa: [12] "Ɗo sa nay ahay həniniye
ataya ɗukwen, ta ga mer nə ler kərtek, aday
iken pa haman atan hwiya kawa manay.
Manay aday nà, ma ga mer nə hway à pac
inde, ma yak nga nə ndəlekeke." [13] Bahay sə
guvo a mbəɗahan apan anà ɗowan a tinen
a kərtek a, a wa: "Car uno, na gak iken
tə danakay bay! Kà zlak anak à nga kawa
anumo sa ja ata coy. Matanan, ni hamak
hway nà, *dinar* kərtek biɗaw? [14] Təma dala
anak, zla way anak. U no ni varan anà
ɗowan mədakwidok a anan kawa ananak.
[15] Abay ike ni mba apan sa ga anan mer su
way tə dala uno kawa su no biɗaw? Ka ga
sərak nà, pi nen sa gan sumor anà ɗo ahay
ata ɗaw?"»

[16] Yesu a zəga anan apan kutok, a wa:
«Natiya, ɗo mədakwidok aya ti naa lah,
aday ɗo mama'am aya ɗukwen ti naa təra
mədakwidok aya kutok re.»

Yesu a ɗakay anan amac anahan ta sə
slabakay anahan asa
Markus 10.32-34; Lukas 18.31-34

[17] Yesu winen apan i zla à Urəsalima nà, a
ngaman anà njavar anahan ahay kuro nga
cew ataya à wulen sə ɗo ahay wa, a jan atan,
a wa: [18] «Sənen anan həna, mənuko apan ɗi
zla à Urəsalima. À man ata awan, ti varan
nen, Wan su Ɗo, à alay inde anà bahay sə
gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom,
aday anà miter sə Tawrita ahay. Ti go sariya
aday sa vaɗ nen, [19] ti varan nen à alay inde
anà ɗo sə pəra ahay. Tinen ite, ti mbasay
upo, ti ndaɓay nen, aday ti daray nen pə
dədom mə zləlngaɗ awan. Pə dəɓa anahan
a wa, luvon maakan anahan i təra nà, nen
ni slabakay way uno à məke wa.»

May ana atə Yakuba tə Yuhana a cəce
way pə Yesu wa
Markus 10.35-45

[20] Natiya kutok, uwar ana Zebede, may
ana atə Yakuba tə Yuhana, a zla pə cakay
ana Yesu, a dukwen gərmec ù vo sə cəce
panan wa way. [21] Yesu a jan, a wa: «A nak
nə maw?»
Uwar ata a mbəɗahan apan kutok, a wa:
«Gwaslay uno ahay cew həna! Varan atan
cəveɗ sə njahay pə cakay anak à bahay anak
inde ite. Ɗo kərtek a à alay puway anak
inde, ɗo hinen ɗukwen à alay gula anak
inde ite.»
[22] Əna Yesu a mbəɗahan atan apan ite:
«Kə sənen way a kwanay a sə cəce ata bay
jiya awan. Ki mben apan sa sa məndolor sə
dəce uno sa saa sa ɗaw?»
Atə Yakuba tə Yuhana ta wa: «Ha, mi
mba apan!»
[23] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Tə
ɗiɗem awan, ki i sen məndolor sə dəce kawa
anuno saa sa, əna anjahay à alay puway
uno, kabay à alay gula uno nà, nen saa var
apan cəveɗ a bay. Man ataya mə lavay zek
aya nà, anà ɗo a Bəbay uno sə walay atan
saa njahay apan ataya awan.»
[24] Njavar a Yesu a azar ataya kuro tə sləne
ləbara ata nà, ta ma nga sa ga mivel pu ɗo a
cew ataya cite. [25] Matanan, Yesu a ngaman
atan ayak fok pə cakay anahan awan, a jan
atan, a wa: «Kə sənen zle, bahay sə daliyugo

ahay tinen apan ti ga bahay pə ɗo ahay nə
tə məgala. Aday ɗo sə lavan nga anà ɗo
ahay ɗukwen, ta ka anan nə məgala a tinen
ahay. [26] Əna, à wulen a kwanay nà, way
ataya tâ təra itəbay. Aɗəka bay, a nan anà
ɗowan a sə təra ɗo məduwen a cəna, â gan
mer su way anà ɗo azar aya awan. [27] Aday,
kak ɗo a kwanay a kərtek a a nan sə təra
ɗo mama'am a cəna, â təra ɓile a kwanay
a fok aday. [28] Bina nen Wan su Ɗo na nay
ahay nà, aday ɗo ahay tû go mer su way
bay, əna na nay ahay aday sa gan mer su
way anà ɗo ahay aɗəka, ni var anan sifa uno
saa bəmbaɗay anan ahay man su ɗo ahay à
amac wa.»

Yesu a mbar anan hurof aya inde cew à Yeriko

Markus 10.46-52; Lukas 18.35-43

[29] Atə Yesu tə njavar anahan ahay tinen
apan ti zla way a tinen à Yeriko wa. Ɗo ahay
tinen apan ti pərahan azar bayak awan.
[30] Ɗowan aya inde cew hurof aya, tinen mə
njahay aya pə cakay cəveɗ. Tə slənе Yesu
winen apan i zla tə cəveɗ a tinen ata nà, tə
dazlan sa zlah, ta wa: «Bahay a manay, wan
a Dawuda, mâ gak ì zek wa ite!»

[31] Ɗo a sa zla ataya ta ma nga sə gafan atan
'am, ta wa: «Ticen 'am, njihen tete.»

Əna ɗowan a hurof ataya tə zəga anan
apan sa zlah tə məgalak awan, ta wa: «Ba-
hay a manay, wan a Dawuda, mâ gak ì zek
wa ite!»

[32] Yesu a tavay jek, a ngaman atan ayak, a
cəce patan wa: «A nak ikwen nâ gak ikwen
nə maw?»

[33] Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Bahay,
təɓan umo anan iɗe ite!»

[34] Ta gan ì zek wa anà Yesu. A laman anà
iɗe a tinen. Kwayan'a iɗe a tinen ahay tə
təɓa ngurret. Tə pərahan azar anà Yesu.

Yesu a zla à Urəsalima

Markus 11.1-11; Lukas 19.28-40; Yuhana 12.12-19

21

[1] Atə Yesu tə njavar anahan ahay tə dəzle
bəse tə Urəsalima, defefe tə wulen su doh
sə Baytifaji, pə cakay ana culok sə ngaman
Ulivet ata nà, a slan njavar anahan ahay
cew, [2] ta sa jan atan: «Zlen à wulen su
doh a tiya pa 'am a kwanay ata awan. Ki
ten anan à nga anà wan sə zungo a inde
ta may anahan a ma ɓan awan. Natiya,
pəsiken atan ahay, aday hayak ikwen uno
atan ahay. [3] Ta sak a jak ikwen awan a dəp
nà, mbəɗihen atan apan nə: "Bahay a gan
atan may, i may atan həniniye."»

[4] A təra matanan, anga aday 'am ana
ɗo maja'am a Mbərom sa ja ata â təra.
[5] Mbərom a wa:

«Jen anan anà ɗo sə Urəsalima ahay nà:
Kagasl, bahay a kwanay winen apan i nay
ahay, winen ma ján a pə zungo.
Winen pa wan sə zungo ta may anahan ata
awan, anga winen ɗo mə nahay nga
awan.*»

[6] Njavar ana Yesu ataya ta zla, ta ga kawa
anahan a sa jan atan ata awan. [7] Ta nan
anan ahay zungo ata ta wan anahan a təke
anà Yesu kutok, tə ɓəɓat patan zana a tinen
ahay aday Yesu a njahay apan. [8] Ɗo azar aya
bayak tə wadaɗ anan zana a tinen ahay pə
cəveɗ. Ɗo azar aya asa, tə ngərway ahay
alay si sé ahay aday sə ɓəɓat pə cəveɗ a re.
[9] Ɗo sə lahan pa 'am anà Yesu ataya, tatə
ɗo sə dəɓa ahay fok, tinen apan ti zlah, ta
wa: «Hərən anan nga anà wan a Dawuda!
Mbərom â ɗaf alay sə mazlaɓ anahan pu
ɗo saa nay tə sləmay anahan ata awan.
Hərən anan nga anà Mbərom à bagəbaga
mburom.»

[10] Yesu i dəzle à Urəsalima coy nà, wulen
su doh ata fok a ɓal cuwaɗ cuwaɗ. Ɗo ahay
ta wa: «Ɗowan a anan nə winen wayaw?»

[11] Man sə ɗo ahay tə mbəɗa apan, ta wa:
«Winen nə Yesu, ɗo maja'am a Mbərom, ɗo
sə Nazaratu pə daliyugo sə Galile.»

Yesu a razl ɗo sa ga masa ahay ù doh sə mazlaɓ a Mbərom wa

Markus 11.15-19; Lukas 19.45-48; Yuhana 2.13-22

[12] Yesu a zla ù doh sə mazlaɓ a Mbərom
kutok. A razl anan ɗo sə sukom anan way
tə way ahay aday ɗo sə sukom way ahay fok
uho. A fakay anan tabal su ɗo sə bəmbaɗ
dala ahay, pi zek ta man sə njahay su ɗo
sə sukom anan way tə kurkudok ahay fok
re. [13] A jan atan, a wa: «Mə vinde a à
Deftere a Mbərom inde nà, natiya awan: "Ti
ngaman anà doh sə mazlaɓ uno nà, doh sa
ga amboh.†" Aday kwanay kə təren anan

* 21:5 Ca pə Jekariya 9.9. † 21:13 Ca pə Esaaya 56.7. ‡ 21:13 Ca pə Yeremiya 7.11.

hə̀na, lar su ɗo sə ngəzar ɗo ahay a nə
kəkəmaw?‡»
[14] Hurof ahay pi zek tu ɗo vədal aya ta
nay pə cakay ana Yesu ù doh sə mazlaɓ a
Mbərom, a mbar atan fok. [15] Ə̀na bahay sə
gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom
pi zek tə miter sə Tawrita aya tə canan anà
way a Yesu a sa ga masuwayan aya, aday
tə slə̀ne gwaslay ahay ù doh sə mazlaɓ a
Mbərom tinen apan ti zlah «Hə̀ren anan
nga anà wan a Dawuda!». Way ata a gan
atan nə wadan wadan. Tə dazlan sa ga
mivel pə Yesu kutok. [16] Ta jan, ta wa: «Way
a gwaslay ahay tinen apan ti ja ata nà, kə
slə̀ne zle dəp ɗaw?»
Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Nə
slə̀ne zle. Kə jingen 'am ata à Deftere a
Mbərom inde itəbay kələɗaw? A wa: "A nak
nə təbəlem sə gwaslay ahay pi zek tə dungo
sa wan gindez aya ti hərak nga.§"»
[17] Yesu a mbəsak atan à man ata awan, a
zla way anahan à Baytiniya, a sa nahay à
man ata awan.

Yesu a tahasl anan buway a inde
Markus 11.12-14, 20-24

[18] Yesu winen apan i may ahay à
Urəsalima sidew a duwdew nà, may a han
apan. [19] A canan ayak anà buway pə cəveɗ,
a həɗə̀ken ayak ù vo. A ca apan nà, daslam
a ɗəkɗek. Wan a ibay. A jan 'am anà buway
ata awan: «Kula iken ki njaɗ wan ite sabay.»
Cə̀na, buway ata a kuray sokok kwayan'a.
[20] Njavar anahan ahay tə canan cə̀na, a
gan atan masuwayan, tə cəce: «Buway a
anan a kuray bəse kwayan'a kəkəmaw?»
[21] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Nen
apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a hə̀na: Kak
aɗaf nga a kwanay inde, aday awan kà gak
ikwen hiyem hiyem bay cə̀na, ki mben apan
sa ga way uno sa gan anà buway a anan.
Aday ki mben apan sa jan kwa anà ɓəzlom a
anan: "Slabak à man a anan wa, zla à bəlay
inde!" Aday i tə̀ra kawa ana kwanay sa ja
ata acəkan. [22] Kak aɗaf nga a kwanay inde
nà, ki njiɗen anan way a kwanay saa cəce à
amboh a kwanay inde ataya nə fok.»

*S*ə varan məgala anà Yesu sa ga awan
aya nə wayaw?
Markus 11.27-33; Lukas 20.1-8

[23] Yesu a ma ù doh sə mazlaɓ a Mbərom,
aday winen apan i tətakan anan way anà ɗo
ahay. Bahay sə gəɗan dungo anà way ahay
anga Mbərom, pi zek tə məceɗ sə Yahuda
ahay tə həɗə̀ken ayak pə cakay anà Yesu. Tə
cəce panan: «Ka ga way anak a anan ataya
nə tə məgala ana wayaw? Sə varak cəveɗ a
nə wayaw?»
[24] Yesu a a mbəɗahan atan apan: «Nen
ɗukwen, ni cəce pikwen wa way kə̀rtek. Kâ
mbəɗîhen uno apan aday. Ata nen ni jak
ikwen ite, na ga way a anaya tə məgala
a wayaw nà, na. [25] Sə slə̀nay anan ahay
Yuhana sa gan baptisma anà ɗo ahay nə
wayaw? Mbərom ɗaw, kabay ɗo zə̀nzen a
ɗaw?»
Tinen ite, tə mbəɗa 'am pi zek a tinen
awan, ta wa: «Ɗi jan hə̀na nà, kəkəmaw?
Kak ɗa sak a jəka, Mbərom sə slə̀nay anan
ahay nà, i jak uko asa: "Kak kə sə̀nen apan
zle cukutok nà, kə ɗə̀fen apan nga bay nə
angamaw?" [26] Aday kak ɗa sak a jəka, ɗo
zə̀nzen a sə slə̀nay anan ahay nà, ata guko
ngatay, bina man su ɗo a ɗukwen i vawak
uko nga. Bina a ga patan nà, Yuhana nə ɗo
maja'am a Mbərom.» [27] Anga nan kutok, tə
mbəɗahan apan anà Yesu, ta wa: «Ma san
bay!»
Yesu a wa: «Kak sə matanan cukutok
ata nà, nen ɗukwen ni ɗakak ikwen anan
ɗowan a sə vuro məgala sa ga mer su way
anaya bay re.»

*Jike ana b*əbay a inde tə gwaslay anahan
ahay cew

[28] Yesu a jan anà məceɗ sə Yahuda ataya
asa, a wa: «Bayiken pə ləbara inde hə̀na
aday. Ɗowan a inde nà, gwaslay anahan
ahay inde cew. A jan anà wan kə̀rtek awan:
"Də̀na uno, zla à guvo. Kâ sa ga mer." [29] Wan
ata a mbəɗahan apan anà bəbay anahan nà:
"Ni zla bay." A jalay pə dəɓa anahan a wa
nə, a zla à guvo ata cukutok. [30] Bəbay a tinen
ata a zla pə cakay ana wan hinen, a jan kawa
ana wan a mama'am ata re. Wan ata ite a
mbəɗahan apan ta sa ja nà: "Ni zla." Ə̀na kà
zlak à guvo ata bay aɗə̀ka bugol. [31] À wulen
sə gwaslay ahay a anaya wa nà, sa ga way sa
zlan à nga anà bəbay nə wan wuraw?»
Tə mbəɗahan apan anà Yesu nà: «Wan
mama'am awan!»
Yesu a jan atan kutok, a wa: «Nen apan
ni jak ikwen tə ɗîɗem a hə̀na: Ɗo sə cakal
jangal ahay, tə uwar sa ján uho tə ɗo ahay

§ 21:16 Ca pə Jabuura 8.3.

so ataya ti i lahak ikwen à bahay a Mbərom
inde. 32 Yuhana ɗo sa gan baptisma anà ɗo
ahay kà nak sə ɗakak ikwen anan cəveɗ lele
sə ɗəfan apan anà Mbərom, aday kə ɗəfen
nga pa 'am anahan aya bay. Əna ɗo sə cakal
jangal ahay, tə uwar sa ján uho tə ɗo ahay
so ataya, tinen tə ɗəfak nga pa 'am ana
Yuhana. Kə cinen anan, əna kə ngəmen sə
mbəɗahan lœn anà azla a kwanay lelibay
ataya bay hwiya, aday kə ɗəfen nga pa 'am
anahan bay re.»

Jike pu ɗo sa ga mer à guvo ahay
Markus 12.1-12; Lukas 20.9-19

33 Yesu a jan atan asa, a wa: «Pəken
sləmay pə jike a hinen həna re. Ɗowan a
inde a jule təroz à guvo. A ga apan jal, a
ɗaf uda kuɗom məduwen a sa zlaɓ uda wan
si sé. A ɗezl uda lagaɗ zəbor awan anga ɗo
sa ba anan guvo ata awan. A mbakan anan
guvo à alay inde anà ɗo si mer su way ahay,
a zla way anahan à man dəren awan.

34 «À alay a ɗo ahay tinen apan ti ban
təroz nà, bahay sə guvo a slan ɗo anahan
ahay pə cakay ana ɗo sa ga mer à guvo ahay
saa təmahan ahay mbala anahan ite. 35 Əna
ɗo sə guvo ataya tə canan atan cəna, ta ban
atan. Ta ndazl anan ɗo kərtek a leɗəɗɗe. Ɗo
mə slala cew a ta vaɗ anan bəskol à məke.
Ɗo mə slala maakan awan, ta ra apan kon sa
tar anan gəngaf gəngaf. 36 Bahay sə guvo ata
a zəga anan apan sa slan ɗo ahay bayak a re.
Əna ɗo sa ga mer ahay à guvo, ta gan atan
nə kawa ana ɗo sə kwakwa ataya re. 37 Pə
dəɓa a tinen ata wa fok nà, bahay sə guvo a
slənan atan ayak wan si zek anahan awan.
A bayak nà: "Wan si zek uno ɗəgerger nà, ti
ɗəfan apan." 38 Cəkəbay ɗo sa ga mer ahay tə
canan anà wan si zek anahan ata aɗəka nà,
ta ja à wulen a tinen inde, ta wa: "Sa naa
pa 'am sə guvo a aɗəka nə winen. Bənuko
anan, vəɗuko anan. Ata guvo a anan i təra
a mənuko." 39 Ta ban anan wan ata awan,
tə ngəza anan uho à guvo wa, ta vaɗ anan
kutok.»

40 Natiya kutok Yesu a cəce: «Bahay sə
guvo ata kà sak a nay ahay tə alay anahan
a nà, i ga anan ɗo si mer su way ataya nə
kəkəmaw?»

41 Məceɗ sə Yahuda ataya tə mbəɗahan
apan, ta wa: «Bahay sə guvo kà nak nà, i ga
atan alay ndəlekeke, aday i vaɗ atan kutok.
I mbəsakan anan guvo ata anà ɗo maza aya
awan, aday i njaɗ patan wa magwagway sə
guvo anahan ata awan.»

42 Anga nan, Yesu a jan atan kutok, a wa:
«Kula kə jingen anan 'am a anan à Deftere
a Mbərom inde itəbay kələɗaw?
"Kon mbala ana ɗo sa ɗezl way ahay sa lar
anan ata nà,
sə təra kon sə mide lele aɗəka nà,
winen.
Sa ga way ata ɗukwen, zek ana Mbərom
Fetek awan.
Way ata a gak uko masuwayan pə iɗe.*"»

43-44 Yesu a ja asa, a wa: «Kak ɗowan a kə
slahak pu kon ata nà, kon ata i nes anan.
Aday kon ata kà sak a slahay pə ɗowan a ite
ɗukwen, i ngəlaɗ anan. Anga nan, Mbərom
i təma pikwen wa bahay anahan, i varan
anan anà ɗo ahay aday ti ɗəfan apan ata
awan.»

45 Bahay sə gəɗan dungo anà way ahay pi
zek tə Farisa aya tə slənə ləbara a Yesu a sa
ga anan jike ata nà, ta san zle kutok, Yesu a
ja nə pə tinen. 46 Tə pəlay abay sa ban anan,
əna tə jəjaran anà man su ɗo sə pərahan
azar a Yesu ata awan. Bina ɗo ataya ta ja
nà, Yesu nə winen ɗo maja'am a Mbərom.

22

Jike sə azar uko sə gəɓa dalay
Lukas 14.15-24

1 Yesu a gəɓa jike maza asa sa jan anà ɗo
ahay. A jan atan, a wa:

2 «Way maza həna sa ga anan minje tə
bahay a Mbərom re. Bahay a inde a lavay
anan zek tə way sa pa sə azar uko bayak a
anga wan anahan i gəɓa dalay. 3 A slan ɗo si
mer su way anahan ahay saa ngaman ahay
anà ɗo mə ngamay ataya, pə way sa pa. Əna
tə ngəmay ahay bay. 4 A slan ɗo maza aya
sa jan anà ɗo mə ngamay ataya nà: "Way sa
pa ma da coy. Nə vəɗak guson sa sla ahay,
pi zek ta sla mə ɗəɗok aya awan. Way ahay
fok nə lavak anan zek anga agəɓa dalay coy.
Hayak ikwen ahay!" 5 Əna ɗo a mə ngamay
ataya ta gak anan nga anà angamay ata bay.
Ta zla way a tinen ahay, ɗo hinen à guvo, ɗo
hinen à lumo. 6 Ɗo maza aya ite, ta ma nga
sa ban anan ɗo si mer su way ataya, ta ga
atan alay, aday ta vaɗ atan.

* 21:42 Ca pə Jabuura 118.22-23.

7 «A cəɓan anà bahay ata awan. A slan
suje ahay saa vəɗay anan ɗo sa vaɗ ɗo ataya,
aday sə vakan atan anan wulen su doh a
tinen ahay fok. 8 Pə dəɓa anahan a wa asa, a
jan anà ɗo si mer su way anahan ahay, a wa:
“Way sa pa mə lavay zek a anga azar uko sə
gəɓa dalay coy. Əna ɗo a mə ngamay ataya
ta slak təɗe sa pa anan bay. 9 Zlen ayak pə
məgəzləga cəveɗ ahay, ngimen anan ahay
anà ɗowan a kwanay saa canan ataya fok, tâ
nay à azar uko.” 10 Ɗo si mer su way ataya ta
zla pə cəveɗ, tə halan nga anà ɗo aday tinen
sa njaɗ ataya fok, ɗo lele aya awan pə kərtek
a tə ɗo sə huwan ahay re. Natiya kutok, doh
sə azar uko ata a rah tə ɗo ahay bayak awan.
11 «Zek a bahay a zlak ayak sa ca pə ɗo a
mə ngamay ataya kutok. Aya əna, a canan
anà ɗowan a inde, winen nà, zana sə azar
uko inde pi zek ibay. 12 Bahay ata a jan: “Car
uno, ka nay à man a anan mənjəna zana
sə azar uko nə kəkəmaw?” Ɗowan ata kə
mbəɗahak anan apan awan a ibay. 13 Bahay
a jan anà ɗo si mer su way anahan ahay, a
wa: “Jiwen anan, liren anan ayak uho, ì iɗe
zənzen inde, à man aday ɗo ahay ti yam ta
sa rac slan ata awan.”»
14 Yesu a zəga anan kutok, a wa: «Mbərom
a ngaman anà ɗo ahay nə bayan awan, əna
ɗo mə walay aya ite nà, bayan a bay.»

Jangal anà bahay sə Ruma
Markus 12.13-17; Lukas 20.20-26

15 Natiya Farisa ahay tə halay nga, tə pəlay
cəveɗ sa ban anan Yesu pə mungok sa 'am
anahan awan. 16 Ta slan njavar a tinen ahay
pi zek tu ɗo ana Hiridus ahay. Ɗo ataya pə
kərtek a kutok, ta jan à Yesu, ta wa: «Miter,
ma san zle, iken nə ɗo ɗiɗem awan. Kə
tətakan anan anà ɗo ahay ɗukwen, ɗiɗek sə
way ana Mbərom sa jan anà ɗo ahay tâ ga
ata awan. Kə jəjaran anà 'am sə ɗo ahay bay,
kə zəzor way sə wuteɗ iɗe itəbay re. 17 Jan
umo, kə bayak nə kəkəmaw? Cəveɗ inde sə
varan jangal anà bahay sə Ruma ɗaw? Bəzi
mâ varan bay ɗaw?»
18 Yesu a san sədœk a tinen a zle.
Anga nan a jan atan kutok: «Kwanay nə
mbaɗəmbaɗa aya ɗaw? Ki ngen upo ɓalay
angamaw? 19 Ken uno anan ahay dala sə
jangal awan aday!» Ta kan anan karanga
awan. 20 Yesu a təma anan, aday a jan atan:
«Pə karanga a anan nà, mezeze a wayaw,
aday mə vinde apan nà, sləmay a wayaw?»
21 Tə mbəɗahan apan kutok: «Wita nà,
mezeze tə sləmay ana bahay sə Ruma.»
Yesu a jan atan kutok: «Lele, kak
matanan cukutok nà, viren anan anan way
ana bahay sə Ruma anà bahay sə Ruma,
aday way a Mbərom anà Mbərom a ite.»
22 Tə slène cəna, a gan atan masuwayan.
Tə mbəsak anan Yesu, ta zla way a tinen.

*Aslabakay à m*əke wa
Markus 12.18-27; Lukas 20.27-40

23 Pə luvon ata kərtek awan, azar su ɗo
aya inde, tinen Saduki ahay, ta nay ahay pə
cakay a Yesu sə cəce panan 'am. Tinen a
aday nà, ta wa ɗo kə məcak nə i slabakay
ahay sabay. Anga nan tə cəce 'am a anan
pə Yesu wa, ta wa: 24 «Miter, Musa kə vindek
umo, a wa: “Ɗo kə məcak aday kə mbəsakak
uwar mənjəna wan nà, mərak a məsinde
ata â gəɓa anan mədukway sə uwar awan
aday ti wahan məgije anà ɗowan a ma
mac ata awan.*” 25 Ɗowan aya inde àga
manay cuwɓe, tinen tə mərak ahay. Ɗo
zek məduwen awan, a gəɓa uwar, a mac
mənjəna sa njaɗ panan wan. Ɗo sa mban
apan a həɗek anan uwar ata mədukway
awan. 26 Winen ite a mac re, tə wahak bay
a re. Ɗo mə slala maakan a həɗek anan asa
ite re. Matanan fok a tinen a cuwɓe awan,
tə wahak pi zek tə uwar ata bay. 27 Pə dəɓa
a tinen a wa fok ɗukwen, zek a uwar ata a
mac re. 28 Ata pə luvon saa slabakay ahay
à məke wa ata nà, uwar ata i təra nə uwar
a wayaw? Bina cuwɓe a tinen a, tə gəɓak
anan pa sə uwar a re.»
29 Yesu a dazlan, a mbəɗahan atan apan
kutok, a wa: «Kwanay apan ki zluwen à
cəveɗ wa, anga kə sənen Deftere a Mbərom
bay, kə sənen məgala ana Mbərom bay
re. 30 Bina, ɗo ahay tə slabakak ahay à
məke wa nà, kwa ɗo mungol aya awan,
kwa ɗo uwar aya ɗukwen, ti i gəɓa zek
ahay sabay fok. Anga ti i təra à mburom
nà, kawa maslay a Mbərom ahay. 31 Aday
pa 'am sə slabakay ahay à məke wa ata
nà, kə jingen way ana Mbərom sa jak ik-
wen ata itəbay kələɗaw? Mbərom a ja nà:
32 “Nen nà, Mbərom ana Ibərahima, Mbərom
ana Isiyaku, aday Mbərom ana Yakob.†”

* 22:24 Ca pə Laataanooji 38.8; Tooktaaki Tawreeta 25.5-6. † 22:32 Ca pə Gurtaaki 3.6, 15-16.

Mbərom, winen nà, Mbərom su ɗo ma mac
aya bay, əna winen Mbərom su ɗo tə sifa aya
awan.»
33 Ɗo ahay bayak a tə slənek atətak way
anahan ataya awan, aday atətak way ana-
han ata a gan atan masuwayan.

Mama'am sa nga sa 'am mə baslay aya
awan
Markus 12.28-34; Lukas 10.25-28
34 Farisa ahay tə slène sa jəka Yesu kə̀
mbasak pə Saduki ahay ata nà, tə halay nga
à man ata kərtek awan. 35 Ɗo a tinen a
kərtek, winen miter sə Tawrita awan, a cəce
panan wa way aday sa ban anan pə kwande,
a wa: 36 «Miter, à Tawrita inde nà, nga sa 'am
mə baslay aya fok nà, wura məduwen a aday
a zalay azar aya anaw?»
37 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «"Pəlay
anan Mbərom Fetek, Bahay anak nə tə
mivel anak a təke, tə apasay anak a təke,
aday tə abayak nga anak a təke.‡" 38 Natiya
sə tərа nga sa 'am mə baslay a məduwen
a aday a zalay azar aya nà, winen awan.
39 Hinen aday sə lavay tə winen ata həna re:
"Pəlay anan ɗo sə cakay su doh anak kawa
iken sə pəlay anan nga anak ata awan.§"
40 Tawrita a Musa pi zek ta 'am ana ɗo
maja'am ana Mbərom ahay fok, tə bənay nə
pa 'am a cew a anan ataya wa.»

Almasihu nà, wan a wayaw?
Markus 12.35-37; Lukas 20.41-44
41 Farisa ahay tinen mə halay nga à man
ata hwiya. Anga nan, Yesu a cəce patan
wa: 42 «Kwanay kə bayiken ma pə Almasihu
anaw? Aday ki jen nə winen wan ana
wayaw?»
Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Winen wan
ana Dawuda.»
43 Yesu a jan atan kutok, a wa: «Aday
Dawuda a ngaman bahay anahan nà,
kəkəma asa anaw? A ja 'am tə məgala ana
Apasay Cəncan awan, a wa:
44 "Mbərom Fetek a jan anà Bahay uno:
Njahay à alay puway uno,
aday ni nahay anan ɗo sa nak iɗe ahay,
ki ján patan tə saray.*"
45 «Kak Dawuda a ngaman anà Almasihu
nə "Bahay uno" bugol nà, winen i saa tərа
wan ana Dawuda nə, kəkəma asanaw?»
46 Ɗowan kwa kərtek sə mbəɗahan apan
nà, ibay. Pə dəɓa wa nà, kuwaya a jəjar sə
cəce panan 'am maza awan.

23

*B*ənen nga a kwanay pə miter sə
Tawrita ahay wa
Markus 12.38-39; Lukas 11.43, 46, 20.45-46
1 Natiya, Yesu a jan 'am anà man sə ɗo
ahay tə njavar anahan ahay, a wa: 2 «Miter
sə Tawrita ahay pi zek tə Farisa ahay nà,
mer su way a tinen aya nə sə ɗakan anan
Tawrita a Musa anà ɗo ahay. 3 Ɗəfen anan
apan anà atətak way a tinen, aday gen way
a tinen sa jak ikwen ataya fok. Əna kî gen
way a tinen sa ga ataya bay, anga tinen a ta
ga way a tinen sa ja ata bay. 4 Bina, tə ɓanan
way ma ba aya pa nga anà ɗo ahay, əna ta
ngam sa man atan zek sə tavakan atan pa
nga kwa ta wan sə alay bay.
5 «Ta ga way ahay fok nà, pə iɗe sə ɗo ahay
aday tâ canan atan. Anga nan, zlangar a
tinen sa nga aday sa ɗaf pi zek ataya nà,
məduwen aya awan. Aday way a tinen sa
tam pa 'am sə zana a tinen ahay ɗukwen
nà, zəbor aya re.* 6 Ta zlak à man sa pa way
nà, tə pəlay man sə njahay lele aya awan.
Tinen ù doh sə wazay ahay cəna, ta ca wa
ɗukwen man zəbor aya awan. 7 Ta gan may
nà, ɗo ahay ta jan atan 'am à kwasuko nà, tə
akərdeh aya awan, à wulen sə ɗo ahay inde
fok. Aday ta gan may nà, ɗo ahay tə ngaman
atan nə "Miter."
8 «Əna kwanay nà, kâ ngəmen tâ ngamak
ikwen "Miter" itəbay. Anga miter a kwanay
inde nà, si kərtek. Kwanay fok nà, tə mərak
ahay. 9 Kâ sa ngimen anan anà ɗowan
"Bəbay" pə daliyugo bay. Bəbay a kwanay
inde kərtek ɗukwen, winen à mburom.
10 Kâ ngəmen sə ngamak ikwen "Bahay nga"
ahay bay re, anga bahay nga a kwanay inde
nə kərtek, Almasihu. 11 Ɗowan a məduwen
a à wulen a kwanay ata â tərа aɗəka nà, ɗo
si mer su way a kwanay. 12 Ɗowan a kə̀ pəlak
man sə njahay pa 'am sə ɗo ahay cəna, ti ɗaf

‡ 22:37 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.5. § 22:39 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18. * 22:44 Ca pə Jabuura 110.1. * 23:5 Yahuda ahay ta taa nga zlangar cacəɗew aya aday sə vinde uda 'am ana Mbərom ahay. Ata ti ɗaf pi zek. Ta tam way kawa biye ahay zəbor aya pa 'am sə zana a tinen ahay re. Natiya a ga patan nà, ti mba apan sa may anan 'am a Mbərom à nga inde anga way ataya awan kutok.

anan à dəɓa à məndak aɗəka. Aday ɗo mə nahay nga sə njahay à dəɓa ata ite nà, ti ɗaf anan pa 'am sə ɗo ahay kutok.»

Ɗəce pə miter sə Tawrita ahay tə Farisa ahay

Markus 12.40; Lukas 11.39-42, 44, 52, 20.47

13 «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay ɗo sə mbaɗəmbaɗa ahay, wawayah, ɗəce i tərak ikwen! Anga kə ticen anan məsudoh sə bahay a Mbərom pə ɗo ahay wa. A nak ikwen anà kwanay a sa zla uda bay, aday kwanay gədek a gafan 'am anà ɗo ahay sa zla uda re.

[14 «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay ɗo sə mbaɗəmbaɗa ahay, wawayah, ɗəce i tərak ikwen! Anga kwanay apan ki ngəzəren way pə mədukway sə uwar ahay wa. Kwanay apan ki gen amboh ɗukwen, ki gen nə zeɗeɗeɗe bayak awan, anga aday ɗo ahay tô canak ikwen. Əna kwanay nà, Mbərom i gak ikwen sariya ma da 'am awan.]

15 «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay ɗo sə mbaɗəmbaɗa ahay, wawayah, ɗəce i tərak ikwen! Kwanay apan ki bəren kwa aha pə daliyugo, pa nga sə bəlay ahay, anga aday kô njiɗen ɗo kərtek sə pərahak ikwen azar. Ata ki təren anan ɗo saa njaɗ sariya a Mbərom a zal kwanay a saray cew aɗəka.

16 «Ɗəce inde anga kwanay! Kwanay ɗo hurof aya aday ki jen ki bənen anan alay anà ɗo ahay ata awan. Aday ki wen: "Ɗowan a kə̀ mbaɗak anan tu doh sə mazlaɓ a Mbərom nà, wita kə̀ mbaɗak bay. Əna kə̀ mbaɗak tə gura a ù doh sə mazlaɓ a Mbərom ata nà, ata ambaɗay anahan nə lele awan." 17 Kwanay nə hurof aya aday ɓəlɓəle aya nà, angamaw? Gura a aday ù doh sə mazlaɓ a Mbərom ata nà, winen way ma gan nga awan, anga winen ù doh sə mazlaɓ anahan. Sə zalay way hinen nə maw? Gura ɗaw, kabay doh a sə tərа anan gura ata cəncan ata ɗaw? 18 Aday asa, ki wen: "Ɗowan a kə̀ mbaɗak anan ta man sə gəɗan dungo anà way anga Mbərom ata nà, wita kə̀ mbaɗak bay. Əna kə̀ mbaɗak tə way a ma gaɗ dungo pa man ata nà, ata ambaɗay anahan nə lele awan." 19 Kwanay nà, hurof aya acəkan! Sə zalay way nə maw? Way ma gaɗ dungo coy ata ɗaw, kabay man sə gəɗan dungo anà way aday a tərа anan way ata cəncan a ata ɗaw? 20 Matanan, kak ɗowan a a mbaɗay nə ta man sə gəɗan dungo anà way ata nà, kə̀ mbaɗak anan tə way a ma gaɗ dungo ata pi zek ta man sə gəɗan dungo anà way ata təke biɗaw? 21 Ɗo sə mbaɗay anan tu doh sə mazlaɓ a Mbərom ata ɗukwen, a mbaɗay nə tə Mbərom a sə njahay ù doh sə mazlaɓ ata re. 22 Ɗo sə mbaɗay anan tə mburom ite a mbaɗay ɗukwen ta man sə njahay a Mbərom, aday tə Mbərom a mə njahay a uda ata təke.

23 «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay ɗo sə mbaɗəmbaɗa ahay, wawayah, ɗəce i tərak ikwen! Anga kə rəzlen anan à nga wa sa var alay mbok wa kərtek sə daslam ahay cara cara nə lele. Əna kə mbəɗəken anan à nga wa sa ga mer su way ta 'am məduwen aya à Tawrita inde, kawa sa ja nà, sa ga way tə cəveɗ awan, sa gan sumor ù ɗo, sa ɗaf nga pə Mbərom tə mivel kərtek awan. Abay təɗe ki gen nà, way ataya awan, mənjəna sə mbəsak sa ga way a azar aya re. 24 Kwanay hurof ahay, aday ki jen ki bənan anan alay anà ɗo ahay! Kwanay apan ki ɗəzen anan a'am anga sə gəɓa anan wa makwakwaɗ ahay, əna kwanay apan ki səɗəken anan zlugweme mənjəna asan apan.

25 «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay ɗo sə mbaɗəmbaɗa ahay, wawayah, ɗəce i tərak ikwen! Kwanay nà, ki gen minje nə tə gəsa'am kabay tuwez. Kə cakiɗen anan day sə uho aya lele cəna coy. Aday cəkəbay, ta su doh sə mivel a kwanay ahay nà, mə cakaɗ aya bay. Mivel a kwanay ahay ma rah aya nà, tə ubor a kwanay ahay tə way a kwanay mə kəra aya awan. 26 Kwanay Farisa ahay hurof aya awan, cakiɗen anan kutov sə gəsa'am a kwanay ahay, aday day sə uho a i saa tərа mə cakaɗ a lele biɗaw?

27 «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay ɗo sə mbaɗəmbaɗa ahay, wawayah, ɗəce i tərak ikwen! Anga ki gen minje tə jəvay mə sluray aya awan. Ta day sə uho nà, a dav nə herre. Cəkəbay ta su doh aya nə ma rah a tə məsinde ahay, aday tə way mə wuslay aya cara cara bayak awan. 28 Kwanay həna ɗukwen, kətanan. Ta day sə uho nà, kwanay kawa ɗo ɗiɗek aya awan, əna ta su doh a ite nà, kwanay ma rah aya tə mbaɗəmbaɗa aday tə sədœk aya ɗəkɗek.»

Sariya su ɗo mbaɗəmbaɗa aya awan
Lukas 11.47-51

29 «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa
ahay, kwanay ɗo sə mbaɗəmbaɗa ahay,
wawayah, ɗəce i tərak ikwen! Kwanay
apan ki ɗəzlen anan jəvay anà ɗo maja'am
a Mbərom ahay. Kwanay apan ki sluren
anan jəvay su ɗo ɗiɗek aya awan, 30 aday
ki jen, ki wen: "Ta wa abay mâ ga inde
kwakwa ata tə bije a manay ahay nà, mi
japay ahay tə tinen sa vaɗ anan ɗo maja'am
a Mbərom ahay bay." 31 Kə ɗiken anan həna
ata nà, kwanay wan ana ɗo sa vaɗ anan ɗo
maja'am a Mbərom ataya re. 32 Həna nà, ki
ndəven anan mer su way ana bije a kwanay
sə dazlan ahay ataya cukutok ɗaw?

33 «Kwanay dədew ahay biɗəka, kwanay
wan su kòn ahay. Ki mben apan sa tam
anan nga a kwanay à sariya sa zla à məke
sə mərda ata wa nà, kəkəmaw? 34 Matanan
kutok, slənen anan 'am a anan aday: Ni slan
ɗo maja'am a Mbərom ahay tu ɗo kəlire aya,
aday tə miter ahay àga kwanay. Azar aya ki
vəɗen atan kabay ki diren atan pə dədom
mə zləlngaɗ aya awan. Azar aya ite ɗukwen,
ki naa ndiɓen atan ù doh sə wazay a kwanay
ahay, ki hiwen atan azar ɗukwen kwa ta
sə wura fok asəka. 35 Anga nan kutok, mez
su ɗo ɗiɗek aya sa mac pə daliyugo a anan
ataya fok i nay ahay pikwen. A bənay ahay
kwa pə amac ana Abel wa, hus pə amac ana
Zakari, wan ana Barakiya, ɗowan a kwanay
sa vaɗ à gala su doh sə mazlaɓ a Mbərom
à wulen ana atə man cəncan a ta man sə
gəɗan dungo anà way ahay ata awan. 36 Nen
apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a həna, Mbərom
i gan sariya anga way ataya fok nà, anà ɗo a
wuswes a anan ataya awan.»

Yesu a yam anga wulen su doh sə Urəsalima
Lukas 13.34-35

37 «Hayaka Urəsalima ahay! Kwanay ɗo sə
Urəsalima ahay! Kə vəɗen anan ɗo maja'am
a Mbərom ahay, aday kə tiren anan ɗo a
Mbərom sə slənak ikwen ahay ataya tu kon.
Aday saray bayak a, na gak anan may sə ha-
lak ikwen nga anà kwanay ɗo sə Urəsalima
ahay ù vo uno, kawa man njəkar sə halan
nga anà wan anahan ahay à bərgaslay inde
ata awan. Hwiya kə ngəmen bay re. 38 Ihe,
doh sə mazlaɓ a Mbərom a kwanay i təra
rəgay. 39 Matanan, ni jak ikwen anan: Ki
cinen uno sabay, si azanan ki naa cinen uno
nà, à alay a aday ki i jen: "Mbərom â ɗaf
alay sə mazlaɓ anahan pu ɗo sa nay ahay tə
sləmay anahan ata awan."»

24

Ɗo maniɗe ahay ti i mbazl anan doh sə
mazlaɓ a Mbərom
Markus 13.1-2; Lukas 21.5-6

1 Pə dəɓa anahan a wa, Yesu a nay ù doh
sə mazlaɓ a Mbərom wa, winen apan i zla
way anahan. Njavar anahan ahay tə həɗek
pə cakay anahan, aday tə ɗakan pu doh mi
ɗezl aya à gala su doh sə mazlaɓ a Mbərom.
2 Aday Yesu a jan atan kutok, a wa: «Kə
cinen anan anà doh a anaya zle fok biɗaw?
Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a həna: Ɗo
maniɗe ahay ti mbazl anan. Kon hinen saa
ɗinger zek pə hinen nà, ibay fok.»

Way saa lahan anà andav sə daliyugo
ataya awan
Markus 13.3-13; Lukas 21.7-19

3 Yesu a njahay à ɓəzlom sə Ulivet. Njavar
anahan ataya tə həɗəken ayak pə cakay,
tinen a taayak, aday tə cəce panan wa, ta
wa: «Jan umo biɗaw? Doh sə mazlaɓ a
Mbərom i saa mbazl nə siwaw? Minje sa
ma i ga aday mi saa san ki may ahay aday
daliyugo i ndav coy anaw?»

4 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Liven anan ì zek a kwanay ahay lele,
ɗowan â sa njak kwanay bay. 5 Anga ɗo ahay
bayak a ti gəɓa sləmay uno, ti nay, kuwaya i
ja winen nə Almasihu. Ti njak anan ɗo ahay
bayak awan. 6 Ki slənen ləbara sə vəram
ahay cara cara, kwa dəren, kwa bəse, əna kâ
jəjiren anan bay. Anga təktek way ataya ti
təra aday. Əna wita kà dəzlek pə andav ana
daliyugo fan bay re. 7 Kon a anan, i slabak pu
kon hinen, bahay a anan i vaɗ zek tə bahay
hinen. À man ahay cara cara may i ga, aday
daliyugo i ɓal matanan re. 8 Ɗəce ataya fok
ti təra nə kawa wan sə dəlay anan uwar ti
zek cew ata awan.

9 «À alay ata nà, ti varan kwanay à alay
inde anà ɗo ahay aday tâ ga alay tə kwanay,
tâ vaɗ kwanay à məke sa ndaw. Ɗo su
kon ahay fok ti nak ikwen iɗe anga kwanay
njavar uno ahay. 10 À alay ata kutok, ɗo
ahay bayak a ti mbəsak sa ɗaf upo nga, ti
ga ɗaf pi zek ahay, ti nan iɗe ì zek ahay
re. 11 Ɗo maja'am a Mbərom mungwalay aya

bayak a ti nay ahay, ti zluwe anan ɗo ahay
bayak a cite. 12 Mer su way sə sədœk i zakay
aday asan zek sə ɗo ahay bayak a i səfe.
13 Əna ɗowan a kà səmak anan hus à andav
a inde cəna, winen i tam. 14 Ti ɗakay anan
ləbara sə bahay a Mbərom mugom a anan
pə daliyugo kəzlek, aday ɗo su kon ahay fok
ti sləne anan. Ata daliyugo i sa ndav kutok.»

*Ɗo manid*e ahay ti naa mbazl anan Urəsalima

Markus 13.14-23; Lukas 21.20-24

15 «Ki i cinen anan anà səkar sə lize way
i tavay à man cəncan awan, kawa ana ɗo
maja'am a Mbərom Daniyel sa ja apan ata
awan.* (Ɗowan a kà jingek anan 'am a
anan nà, â sənan anan anà nga anahan nə
lele.) 16 À alay ata asanaw nà, ɗo sə Yahudiya
ahay tâ haw sa ma nga à ɓəzlom ahay inde.
17 Ɗo aday winen pa nga su doh ɗukwen â
dazay, â haw, əna â sa ray ahay way anahan
ahay ù doh wa bay. 18 Ɗowan a winen à
guvo ɗukwen, â saa nay ahay agay sa naa
gəɓak ayak zana anahan bay re. 19 Wuna,
pa pac ataya nà, ɗəce inde anga uwar ti zek
cew aya awan, aday anga uwar ta wan a à
bak ataya re. 20 Gen anan amboh à Mbərom
aday ahaw a kwanay â sa təra à alay sa maɗ
kabay pə luvon sa man uda bay. 21 Anga
à alay ata nà, ɗəce i zalay, bina kwa ana
Mbərom sə ndakay daliyugo hus ahay biten
ɗukwen, ɗəce kawa winen ata kà tərak kula
bay, aday inde i təra kula sabay re. 22 Əna,
Mbərom kà kəcak anan luvon ataya bay nà,
abay ɗowan saa tam nà, ibay. Əna, kà kəcak
anan luvon awan anga ɗo anahan a sə walay
ataya awan.

23 «À alay ata nà, ɗowan a kà jak ikwen:
“Almasihu winen həna” kabay “Winen
tiya” nà, kâ sa ɗəfen apan nga bay. 24 Anga
almasihu ahay mungwalay aya bayak a ti
nay ahay pi zek tu ɗo sə jəka tinen ɗo
maja'am a Mbərom ahay. Ti ga minje sə
way ahay, tə masuwayan aya cara cara sa
njak anan kwa ɗo mə walay aya awan, abay
a ga zek nà, na. 25 Na jak ikwen anan pi zek
wa kurre. Sənen pi zek lele.

26 «Ta sak a jak ikwen: “Almasihu winen
tiya pə pala à kiɓe” nà, kî zlen saa cay anan
ahay bay. Kabay ta sak a jak ikwen: “Winen
mi ɗer zek a həna” ɗukwen, kâ təmihen 'am
ata bay re. 27 Bina Wan su Ɗo i nay ahay nə
kawa awuteɗ a Mbərom sə wuteɗ pəraɗ, a
dav kwa aha ata awan. 28 À man a aday way
ma mac a inde ata cəna, mugudok ahay ti
halay nga bayak a nà, à man ata awan.

Luvon ana Wan su Ɗo saa may ahay

Markus 13.24-27; Lukas 21.25-28

29 «Pə luvon sə ɗəce ataya sa ndav cəna,
pac i dav sabay, kiya ɗukwen matanan.
Mawuzlawazl ahay ti gucey ahay à məndak,
aday ɗukwen məgala sə way ahay à
mburom ataya, ti ɓal. 30 Ata minje mbala
Wan su Ɗo i kay ahay zek pa nga mburom
kutok. À alay ata, ɗo su kon ahay fok ti zlah,
ti yam. Ata, ti canan anà Wan su Ɗo winen
apan i may ahay pə matapasl ahay pa nga
mburom tə məgala awan, aday tə mazlaɓ
a bayak a re. 31 Məzləzlilen məduwen a i fa
zek. Aday Wan su Ɗo i slənay ahay maslay
anahan ahay, ti halan nga anà ɗo anahan
a sə walay ataya kwa ta sə wura fok hus pə
magaga sə daliyugo.»

Minje sə buway

Markus 13.28-31; Lukas 21.29-33

32 «Sənen pə way ana buway sə ɗakak ik-
wen anan ata aday. Kə cinen anan anà alay
anahan aya ta gak kulɓosloslo nà, daslam
aya ɗukwen ta ɗak, ata kə sənen zle coy
viya winen apan i slay bəse. 33 Matanan re,
kə cinen anan anà way uno sə ɗakak ikwen
anan ataya cəna, sənen a nà, nen Wan su
Ɗo, nen apan ni may ahay bəse, nen pə alay
sə məsudoh. 34 Nen apan ni jak ikwen tə
ɗiɗem a həna: əlek ɗo sə biten ahay ti i mac
nà, way ataya fok ti təra. 35 Daliyugo i ndav,
kərngay i slukwac pə bagəbaga mburom,
əna 'am uno nà, i ndav itəbay.»

Ɗowan saa san luvon sa ndav anan daliyugo nà, ibay

Markus 13.32-37; Lukas 17.26-30, 34-36

36 «Əna, ɗowan saa san luvon sə way ataya
nà, ibay. Maslay a Mbərom ahay ta san
bay, nen wan anahan a ɗukwen na san bay.
Sa san luvon a cəna, si zek a bəbay uno
Mbərom awan. 37 À alay a Wan su Ɗo i may
nà, way ahay ti təra nə kawa sə təra à alay
ana Nuhu ata re.† 38 À alay ata nà, ɗo ahay
tinen apan ti taslay mivel sa pa way ahay,
ta sa sa way a tinen ahay, mungol ahay ti
gəɓa dalay, dəna ahay ɗukwen ti zla à mbaz,

* 24:15 Ca pə Daniyel 9.27, 11.31, 12.11. † 24:37 Ca pə Laataanooji 7.17-23.

hus pə luvon ana Nuhu sa zla way anahan
à kwalalan inde ata kutok. 39 Ɗo ataya fok,
tə sənak pi zek bay, hus pə luvon ana a'am
sa rah anan daliyugo aday a ra atan fok ata
awan. À alay ana Wan su Ɗo sa may ahay
ata ɗukwen, i təra nə kətanan re.
40 «À alay ata kutok, ɗo ahay cew ti ga
mer à guvo kərtek awan, ɗo kərtek a nà,
ti gəɓa anan, aday ɗo hinen nə ti mbəsak
anan. 41 Uwar ahay cew ti gan pa van kərtek
awan, ɗo kərtek a nà, ti gəɓa anan, aday ɗo
hinen nə ti mbəsak anan. 42 Njihen cəna, mə
lavay zek aya awan, bina kə sənen luvon ana
Bahay a kwanay sa nay ata bay.
43 «Sənen pə way inde lele aday: Kak
bahay su doh awan, a san apan zle, à alay
a həna anan nà, ɗo sə akar ahay ti nay ahay
àga winen saa zləray anan ahay nà, ɗowan
ata i njak ahan ɗaw? I nahay nə tə iɗe
cekərkərre anga aday ɗo sə akar ataya tâ
zlan ù doh bay, biɗaw? 44 Anga nan kutok,
kwanay ɗukwen, njihen mə lavay zek aya
cekərkərre matanan re, bina, nen Wan su
Ɗo nà, ni i may ahay à alay a ɗuwuraw
ɗukwen, ki sənen apan bay re.»

Ɗo sa ga mer su way lele awan, tu ɗo sa ga
mer su way lelibay awan
Lukas 12.41-48
45 «Ɗo sa ga mer su way lele awan, aday
winen nə wurwer a ata nà, wayaw? Winen
nà, ɗowan a aday bahay su doh anahan a sə
mbakan anan ɗo si mer su way ahay fok à
alay anahan inde ata awan. Winen i varan
atan way sa pa lele à alay aday təɗe sa pa
way ata awan. 46 Ataslay mivel i təran anà
ɗowan ata awan, kak bahay su doh anahan
kà mak agay aday kà tak anan ahay à nga
winen apan i gan nga anà ɗo si mer su way
anahan ataya lele nà, na. 47 Nen apan ni
jak ikwen tə ɗìɗem a həna, bahay su doh
anahan ata i mbəsakan anan way ahay à
alay inde nə fok.
48 «Aya əna, hinahibay ite, ɗo sa ga mer
su way ata kà sak a jalay à nga anahan inde:
"I ga nà bahay su doh uno i may bəse bay."
49 Winen gədek sa ga anan alay tə azar su
ɗo si mer su way ahay, gədek pə way sa
pa anahan ahay, sa pa, aday i sa mahay
anahan tu ɗo sə vaway nga ahay. 50 Sənen
apan lele kutok, bahay su doh ana ɗowan
ata i may ahay nà, pə luvon a aday winen a
i san apan bay jiga ata awan, kabay à alay a
ɗukwen i san bay re. 51 Bahay su doh anahan
ata kà sak a may ahay aday kà tak anan
ahay à nga nà, winen apan i ga mer su way
lelibay aya ata nà, i ga anan alay tə ɗowan
ata tə mindel. I razl anan à man su ɗo sə
mbaɗəmbaɗa ahay, aday ti rac slan tə iɗe
sə ayam awan anga ɗəce à man ata awan.»

25

Jike sə dəna dalay ahay kuro

1 «À alay a Wan su Ɗo i may ata nà, i
ga minje tə dəna dalay aya kuro sa ba ɗo
sə gəɓa dalay ata awan. Tə gəɓa lalam a
tinen ahay, ta zla sa ba ɗowan a sə gəɓa
dalay ata kutok. 2 Cəkəbay, dəna ataya nà,
ɗara aya nə ɓəlɓəle aya awan, ɗara aya ite,
ma san nga aya awan. 3 Dəna ɓəlɓəle ataya
cəna, tə gəɓay lalam a tinen ahay mənjəna
sə gəɓay apan kwalaba sə kwalenjer maza
awan. 4 Dəna ma san nga ataya nà, tə
gəɓay lalam a tinen ahay, tinen tə pəkay
kwalenjer maza à kwalaba hinen ahay inde
re. 5 Aya əna, ɗowan sə gəɓa dalay ata kà
njahak ayak bayak awan, dəna ataya fok tə
dangwaz, ta njak ahan.
6 «Man luvon a ga bine siwaw cəna, tə
sləne abəbal awan sə ɗo ahay, ta wa: "Ɗo
sə gəɓa dalay kà dəzlek ahay. Slabiken,
təmihen anan!" 7 Dəna ataya fok tə pəɗek
cəna, tə dazlan sə lavay anan zek tə lalam
a tinen ahay fok. 8 Dəna ɓəlɓəle ataya tə
dazlan sa jan anà dəna ma san nga ataya
kutok, ta wa: "Amboh, viren umo kwalenjer
a kwanay ataya panan mənjœk mənjœk
ite, bina lalam a manay ahay tinen apan ti
mbacay pumo wa." 9 Dəna ma san nga ataya
tə mbəɗahan atan apan, ta wa: "A'ay, i slak
uko fok bay. Suwan, zlen à wulen su doh,
aday ki sukumen ahay pə ɗo sa ga masa
ahay wa." 10 Dəna ɓəlɓəle ataya ta zla saa
sukumay ahay kwalenjer à wulen su doh
ahay wa kutok. À alay a tinen apan ti pəlay
kwalenjer à wulen su doh wa ata awan, ɗo
sə gəɓa dalay a dəzley ahay ite. Dəna ma
san nga ataya tə slabak, ta zla à man sə azar
uko tatə ɗo sə gəɓa dalay. Bahay su doh
a tacay anan məsudoh anahan. 11 A njahay
zərata cəna, dəna dalay a azar ataya ɗara
aya, tə dəzley ahay ite. Ta jan ayak 'am anà
bahay su doh uho wa, ta wa: "Kem, təɓan
umo ayak wa ite!" 12 Bahay su doh ata a jan

atan ahay apan, a wa: “Tə ɗiɗek a nà, na san kwanay bay.”»

13 Natiya kutok, Yesu a wa: «Anga nan, njihen mə lavay zek aya awan, anga kə sənen luvon a bay, kwa alay aɗəka sabay fan.»

Jike su ɗo si mer su way ahay
Lukas 19.11-27

14 «À alay ata ɗukwen, i ga minje tə bahay su doh saa zla à man dəren ata awan. A nga-man anà ɗo si mer su way ahay, a mbəsakan atan anan zlile anahan. 15 A varan dala sə gura səkat ɗara anà ɗo kərtek awan. Anà ɗowan hinen ɗukwen, dala sə gura səkat cew, aday anà ɗo mə slala maakan a nà, dala sə gura səkat kərtek. A varan anà kuwaya ɗukwen, kawa ana ɗowan a saa mba apan ata awan. A dazlan, a zla way anahan kutok.

16 «Kwayan'a, ɗo sa njaɗ dala sə gura səkat ɗara ata a zla, a mbəɗa anan alay lele. Kə̀ njaɗak apan wan a ɗukwen dala sə gura səkat ɗara re. 17 Ɗo sa njaɗ dala sə gura səkat cew ata a zla, a mbəɗa anan alay, kawa ɗowan a mama'am ata re. Kə̀ njaɗak apan wan a ɗukwen dala sə gura səkat cew re. 18 Əna ɗowan sə təma dala sə gura nə səkat kərtek ata, a zla, a la anan dala ana bahay anahan ata à məke inde, a ɗer anan uda awan.

19 «A njahay pə dəɓa wa bayak a nà, bahay a tinen ata a may agay. A cəce patan wa, ta ga anan tə dala sə gura anahan ahay nə kəkəmaw. 20 Ɗo sa njaɗ dala sə gura səkat ɗara ata, a nay, a jan anà bahay anahan: “Kə varak uno dala sə gura səkat ɗara. Ca apan, nə njaɗak apan wan aya səkat ɗara re.” 21 Bahay anahan ata a jan nà: “Suse, iken ɗo si mer su way lele aday ɗiɗek a re. Ka gak mer su way lele awan tə way a aday abay bayak a bay ataya awan. Ni mbəsakak way ahay bayan a à alay inde re. Hayak wa ù doh. Taslumo mivel pə kərtek awan.”

22 «Ɗo sa njaɗ dala sə gura səkat cew ata, a nay, a jan anà bahay anahan, a wa: “Bahay uno, kə varak uno dala sə gura səkat cew. Ca apan, nə njaɗak apan wan aya səkat cew re.” 23 Bahay anahan ata a jan nà: “Suse, iken ɗo si mer su way lele aday ɗiɗek a re. Ka gak mer su way lele awan tə way a aday abay bayak a bay ataya awan. Ni mbəsakak way ahay bayan a à alay inde re. Hayak wa ù doh. Taslumo mivel pə kərtek awan.”

24 «Ɗo sa njaɗ dala sə gura səkat kərtek ata ɗukwen a nay, a jan anà bahay anahan, a wa: “Na san iken zle, iken ɗo jinje awan. À man aday kə caslak ayak way bay ata ɗukwen, ka zla sə cəray wa way re. À man aday kə zəvak awan bay ata ɗukwen, ka ban panan way re. 25 Nə jəjarak tə iken bayak awan. Anga nan, nə ɗərek anan dala anak à məke. Ahan way anak kutok.”

26 «Bahay anahan ata a jan, a wa: “Iken nà, ɗo lelibay awan, isew awan. Ka san apan zle, nen nà, ɗo jinje awan. À man a nə caslak awan bay ata ɗukwen, nə cəray wa way re. À man aday nə zəvak ayak awan bay ata ɗukwen, na ban panan way re. 27 Matanan, abay təɗe ki ɗaf anan dala uno à bank, aday ata na mak agay nà, ni tan à nga anà dala uno tə wan a awan. 28 Təmihen panan dala sə gura səkat kərtek ata awan, aday viren anan anan apan anà ɗo aday dala sə gura anahan inde mbulo ata awan. 29 Anga kuwaya way anahan inde cəna, ti zəgahan anan apan aday â ga inde apan bayak a aɗəka. Əna ɗo aday way anahan nə mənjœk ata nà, ti ngəzar panan kwa mənjœk anahan ata re. 30 Aday ɗo si mer su way a isew a kəriya ata nà, liren anan ayak uho ì iɗe zənzen a inde. À man ata nà, ɗo ahay ti yam, ti rac slan.”»

Jike sə təman tə awak ahay

31 «Pə luvon a aday Wan su Ɗo kà sak a nay ahay à mazlaɓ inde tə maslay anahan ahay fok cəna, i njahay tə mazlaɓ a pa man sə njahay sə bahay anahan. 32 Ɗo sə daliyugo ahay pu kon pu kon fok ti halay nga pa 'am anahan. Aday i dazlan sə gəzla atan kawa ɗo sə jugwar gənaw ahay sə gəzla anan təman anahan ahay pi zek wa tə awak ahay day cew ata awan: təman ahay cara, awak ahay cara. 33 I tavay anan təman ataya tə alay puway anahan, aday awak ahay ɗukwen, tə alay gula anahan.

34 «Aday bahay i jan anà ɗo sa day sə alay puway anahan ahay kutok: “Hayak ikwen ahay, kwanay ɗo ana Bəbay uno sa ɗaf pikwen alay sə mazlaɓ anahan ataya awan. Njihen à bahay anahan a inde kutok, bahay a anan mə lavay zek a nə anga kwanay kwa həna kabay, daliyugo ɗukwen mə ndakay a fan bay. 35 Anga, abay may a han upo, kə viren uno ahay way sa pa, abay jom u go,

kə viren uno ahay a'am, abay nen mbəlok
awan, kə təmihen ahay nen, kə liven upo
zek, 36 abay zana inde upo ibay, kə viren
uno ahay zana pi zek, abay nen ɗəvac awan,
ki men uno ahay zek, abay nen ù doh sə
dangay, ki cen ahay upo."

37 «Ɗo a ɗiɗek ataya ti cəce panan wa:
"Bahay a manay, mə canak may a han apak,
aday mə varak way sa pa ata nà, siwaw? Mə
canak jom a gak, aday mə varak a'am ata
nà, ahaw? 38 Mə canak iken mbəlok awan,
aday mə təma iken, mə lavay apak zek ata
nà, siwaw? Mə canak zana anak ibay, aday
mə pəkak apak zana a nà, ahaw? 39 Mə canak
iken ɗəvac a, kabay iken ù doh sə dangay,
aday ma zlak ayak sa cay ahay apak ata nà,
siwaw?"

40 «Bahay i mbəɗahan atan apan kutok:
"Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a həna:
Way a kwanay sa gan anà mərak uno a
kərtek ma kac ata nà, ki gen uno nà, ì nen
awan."

41 «Kagasl, bahay i jan anà ɗo sə alay gula
anahan ataya kutok: "Kwanay ɗo a Mbərom
mə tahasl a anaya, zlen ayak pə cakay uno
wa. Zlen ù uko sə mbacay itəbay ata inde,
uko a mə lavay zek a nə anga Fakalaw tə
maslay anahan ahay ata awan. 42 Abay may
a han upo, kə viren uno ahay way sa pa
bay, abay jom u go kə viren uno ahay a'am
bay. 43 Abay nen mbəlok awan, kə təmihen
ahay nen bay, kə liven upo zek bay. Abay
zana inde upo ibay, kə viren uno ahay bay.
Abay nen ɗəvac awan, nen ù doh sə dangay,
ki zlen ayak pə cakay uno sa cay ahay upo
bay."

44 «Tə cəce panan wa: "Bahay a manay,
mə canak aday may a han apak, kabay jom
a gak, kabay iken mbəlok awan, kabay zana
inde apak ibay, iken ɗəvac a, kabay iken ù
doh sə dangay, aday ma mak anak ahay zek
bay ata nà, siwaw?"

45 «Ihe, Bahay i mbəɗahan atan apan ku-
tok: "Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a
həna: Way a kwanay sa ngam sa gan anà
ɗo uno a anaya ma kac ataya kwa kərtek
bay ata nà, ki gen uno bay ata nà, anà nen
awan."

46 «Ti zla atan à man sə ɗəce sa ndav sabay
ata awan, əna ɗo ɗiɗek aya kəma, ti njaɗ sifa
sa ndav bay ata ite.»

26

Wurwer sa ban anan Yesu
Markus 14.1-2; Lukas 22.1-2; Yuhana 11.45-53

1 Yesu a ndav anan 'am a anaya fok cəna,
a jan anà njavar anahan ahay, a wa: 2 «Kə
sənen apan zle, a mbəsak luvon ahay cew
coy aday azar uko sə Pasəka i sla. À alay ata
ti ban nen, nen Wan su Ɗo, ti varan nen anà
ɗo ahay aday ti darak ayak nen pə dədom
mə zləlngaɗ awan.»

3 À alay ata ite, bahay sə gəɗan dungo
anà way ahay anga Mbərom, tə məceɗ sə
Yahuda ahay, tə halay nga àga Kayafas,
bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way
ahay anga Mbərom ata awan. 4 Tə jəjem 'am
sa ban anan Yesu tə wurwer, aday sa vaɗ
anan. 5 Əna ta wa: «Ɗâ sa ban anan à azar
uko inde bay, bina ɗo ahay ti sa vəze puko.»

Uwar a inde a mbəɗan amar pa nga anà
Yesu
Markus 14.3-9; Yuhana 12.1-8

6 À alay ata nà, Yesu winen à Baytiniya,
àga ɗowan a inde, tə ngaman Simon ɗo mə
dugwaɗ awan.

7 Uwar a inde a zlak ayak à man anahan tə
dunguzlok sə amar sə wurde a dala bayak
awan. A mbaɗ anan amar ata pa nga ana
Yesu à alay a winen apan i pa way. 8 Njavar
anahan ahay tə canan anà way anahan sa
ga ata cəna, a ma nga sə cəɓan atan. Ta wa:
«A nes anan amar a anan həna nà, pa maw?
9 Ta wa, abay tâ sukom anan way tə amar a
anan nà, i ga dala bayak awan, aday ti var
anan dala awan anà ɗo mətawak aya nà, ta
gak way lele biɗaw?»

10 Yesu ɗukwen a sləne way a tinen a sa
ja ata zle re. A jan atan kutok, a wa: «Kə
bənen anan mbiyeɗ anà uwar a anan nə pa
maw? Way anahan su go ata nə lele. 11 Anga
ɗo mətawak aya nà, ti ga inde tə kwanay
hwiya, əna nen ni ga inde tə kwanay hwiya
itəbay. 12 A pak upo amar a anan nà, a ga upo
nə amar uno sa zla anan à məke. 13 Nen apan
ni jak ikwen tə ɗiɗem a həna: À man aday
ɗo ahay ti wazay anan ləbara uno mugom
a anan kwa aha pə daliyugo fok nà, ti təker
anan ləbara sə way ana uwar a anan sa ga
həna ata awan.»

Yudas a sukom a way tə Yesu
Markus 14.10-11; Lukas 22.3-6

14 Natiya kutok, ɗo kərtek à wulen su ɗo
maslan anahan kuro nga cew ataya wa, sə
ngaman Yudas Iskariyot ata, a zla pə cakay
sə bahay sə gəɗan dungo anà way ahay. 15 A
jan atan, a wa: «Kak nə varak ikwen anan
Yesu nà, ki viren uno ma ì nen awan anaw?»
Tə baslay dala kwayan'a, tə varan dala sə
gursa kwa kuro maakan.* 16 A ban pə winen
ata wa kutok cəna, Yudas a pəlan atan cəveɗ
sə varan atan anan Yesu.

Yudas i i ga ɗaf pə Yesu
Markus 14.12-21; Lukas 22.7-14, 21-23; Yuhana 13.21-30

17 Natiya, à luvon mama'am sə azar uko sa
pa tapa sə pen mə zlambar a bay ata bine
siwaw nà, njavar a Yesu ahay ta nay, tə cəce
panan, ta wa: «A nak mâ sa lavay anan zek
tə way sa pa sə Pasəka ata nà, ahaw?»

18 Yesu a jan atan kutok, a wa: «Zlen à
wulen su doh sə Urəsalima àga mana, jen
anan nà: "Miter a manay a ja nà: Alay uno
i sla bəse. U no sa ga azar uko sə Pasəka tə
njavar uno ahay nà, àga iken."»

19 Njavar anahan ataya ta ga kawa ana
Yesu a sa jan atan ata awan, tə lavay anan
uda zek tə way sa pa sə azar uko sə Pasəka
kutok.

20 Suko a a ga nà, Yesu a njahay pə tuwez
tu ɗo maslan anahan ahay kuro nga cew sa
pa way pə kərtek awan. 21 Tinen apan ti pa
way a kutok, Yesu a wa: «Nen apan ni jak
ikwen tə ɗìɗem a hənа: Ɗowan a kərtek à
wulen a kwanay inde, i i ga upo ɗaf.»

22 'Am ata a wusen nga anà njavar anahan
ahay fok. Tə dazlan sə cəce panan fok a
tinen a kərtek kərtek, ta wa: «Bahay, nen
bay ba?»

23 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Ɗowan a manay sa tar alay maya à tuwez
inde ata, saa ga upo ɗaf nə winen. 24 Nen
Wan su Ɗo nà, ni mac, kawa ana Deftere a
Mbərom sa ja upo ata awan. Əna ɗəce i naa
tan à nga anà ɗo saa ga upo ɗaf ata awan.
Suwan pə winen maka tâ wahay anan bay
jiga awan.»

25 Yudas, ɗowan a saa ga apan ɗaf ata, a
cəce, a wa: «Miter, nen bay ba?»

Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Iken a sa
ja!»

Way sa pa cəncan awan
Markus 14.22-26; Lukas 22.15-20; 1 Korintu ahay 11.23-24

26 À alay a tinen apan ti pa way mba,
Yesu a gəɓa tapa sə pen, a ngəran ayak anà
Mbərom, a gəzla anan ì zek wa, aday a varan
anan anà njavar anahan ahay, ta sa jan atan:
«Təmihen, pen. Həna anan nà, zek uno
awan.»

27 Pə dəɓa anahan a wa nà, a gəɓa gəsa'am,
a ngəran ayak anà Mbərom, aday a varan
atan anan gəsa'am ata awan, ta sa jan atan
nà: «Sen wa juɓjoɓ, kwanay a fok. 28 Həna
anan nə mez uno mə pəkay a anga sə pəse
ines sə ɗo ahay bayak awan. Tə mez uno a
anan, Mbərom a ɓan 'am tə ɗo ahay. 29 Nen
apan ni jak ikwen tə ɗìɗem awan: I ban
pə luvon sə biten a anan wa nà, ni naa sa
way kawa həna a anan sabay, si azanaka
pə luvon aday ɗi saa sa maza pə kərtek a à
bahay a Bəbay uno inde.»

30 Pə dəɓa anahan a wa nà, ta ga ara sə
həran nga anà Mbərom, ta zla way a tinen à
ɓəzlom sə Ulivet.

Atə Yesu tə Piyer
Markus 14.27-31; Lukas 22.31-34; Yuhana 13.36-38

31 À alay a tinen apan ti zla way a tinen
ata kutok nà, Yesu a jan anà njavar anahan
ahay, a wa: «À luvon a sə biten a anan
inde, ki i mbəsiken nen, kwanay a fok. Anga
Deftere ana Mbərom a ja nà: "Ni vaɗ anan
ɗo sə jugwar təman awan, aday ɗukwen
təman ahay ti ta 'am.†" 32 Əna, na sak a
slabakay ahay à məke wa nà, ni lahak ikwen
à Galile.»

33 Piyer a jan kutok, a wa: «Kwa â ga nə
ɗo ahay fok ti mbəsak iken dəp nà, nen ni
mbəsak iken itəbay.»

34 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Nen
apan ni jak tə ɗìɗem a hənа, Piyer: À luvon a
sə biten a anan inde, zukwa njəkar i saa zlah
nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.»

35 Piyer a mbəɗahan apan, a wa: «Kwa â
ga nə ni mac anga iken dəp nà, ni ja kula na
san iken bay itəbay!» Njavar a Yesu a azar
ataya fok ta ja matanan re.

Yesu a ga amboh à Gecemene
Markus 14.32-42; Lukas 22.39-46

36 Natiya kutok, tə dəzle à man a sə nga-
man Gecemene ata tə njavar anahan ahay.

* 26:15 Ca pə Jekariya 11.12. † 26:31 Ca pə Jekariya 13.7.

Yesu a jan atan: «Njihen à man a anan, ni
zla tiya saa gay amboh.»
37 Winen apan i zla nà, a ngaman anà atə
Piyer ta wan ana Zebede ahay cew, ta zla
jiga awan. A dazlan sə jalay mərava sə ɗəce
anahan ata kutok. 38 A jan atan, a wa: «Mivel
uno i ndəroƀ, hus pa sa mac anan. Njihen à
man a anan. Ben ti nen lele.»
39 A zla pa 'am mənjœk nà, a slahay ta 'am
duboz, a ga amboh kawa həna anan: «Bəbay
uno, kà zlak anak à nga nà, ki gəƀa puno
ɗəce saa nay upo a anan ata awan. Aya əna,
way kawa su no nà, â təra bay, si kawa sa
nak iken.»
40 A ma à man ana njavar anahan a
maakan ataya nà, a tan atan ahay à nga nə
ma njak ahan aya awan. A jan anà Piyer: «Ki
mben apan sa ba ti nen kwa ler kərtek bay
asəka? 41 Ben lele, gen amboh, anga aday kâ
tiven anan anà way saa njak kwanay ahay.
Apasay su ɗo zənzen a nà, a gan may sə
ɗəfan apan anà Mbərom, əna zlay si zek
anahan a bəle awan.»
42 A zla mə slala cew a ɗukwen, a ga
amboh asa, a wa: «Bəbay uno, kak i njaɗ zek
aday ɗəce a anan i zla puno wa bay cəna, nâ
sa anan aɗəka. Way a sa nak ata â təra.»
43 A may ahay pə cakay ana njavar anahan
ataya asa, a tan atan à nga nà, tə njəkak
ahan asa, ta mba apan sə təƀa iɗe kwa
mənjœk bay jiga awan. 44 A mbəsak atan,
a zla saa ga amboh asa, kawa sə manan.
45 Cəna, a ma pə dəƀa à man ana njavar
anahan ahay, a jan atan, a wa: «Kwanay
apan ki man anan uda awan ɗaw, ɗo sa njak
ahan ahay? Kagasl, alay a kà slak həna
kutok, aday ti varan nen Wan su Ɗo à alay
inde anà ɗo sə atahasl ahay. 46 Slabiken,
zluko. Ɗo sa ga upo ɗaf winen tiya, kà nak
ahay.»

Ɗo ahay ta ban anan Yesu
Markus 14.43-50; Lukas 22.47-53; Yuhana 18.3-12

47 Yesu kà ndəvak anan 'am anahan ata
fan bay, Yudas, ɗo kərtek à wulen sə njavar
anahan aya inde kuro nga cew ata, a dəzley
ahay pə cakay anahan. A njahan pa 'am
wa anà ɗo ahay bayak a tə way sə alay a
hunjəslesle: maslalam a pi zek tə sukol aya
re. Sə slənay atan ahay nə bahay sə gəɗan
dungo anà way ahay pi zek tə məceɗ sə
Yahuda ahay.
48 Yudas, ɗowan a sa ga ɗaf pə Yesu ata, ƀa
kà varak atan minje sə way, a wa: «Ɗowan
a ni ban anan həmbok ata nà, winen awan.
Bənen anan.»
49 Kwayan'a, Yudas a həɗek pə cakay ana
Yesu, a jan: «Iken inde zay biɗaw, Miter?»
A varan alay, a ban anan pi zek həmbok.
50 Yesu a jan kutok: «Car uno, ndav anan
way a sə gəƀay iken à man a anan ata awan.»
Ɗo ahay ta zlak ayak kutok, ta ban anan,
ves.
51 Ɗowan a kərtek à wulen su ɗo a
Yesu ataya, a ndahay maslalam anahan,
a car anan ƀile ana bahay nga su ɗo sə
gəɗan dungo anà way anga Mbərom, aday
maslalam anahan ata a gaɗ panan sləmay
kərtek a poc. 52 Əna Yesu a jan, a wa: «Ma
anan maslalam anak ù doh anahan awan,
anga ɗo sa ban maslalam ahay ti lize nə tə
winen awan. 53 Aday asa, ka san sa jəka, nâ
gan may nə ni cəce pə Bəbay uno wa, i sləno
ahay maslay anahan ahay bayak a məcapar
a kuro nga cew biɗaw? 54 Aka aday, kak nə
cəcihek maməzek ata nà, way a mə vinde
upo à Deftere a Mbərom inde ata i sa təra
kəkəmaw? Deftere a ja nà, i təra upo kawa
həna anan.»
55 Yesu a jan anà ɗo ahay kutok, a wa:
«Ki nen upo tə maslalam aya aday tə sukol
aya sa ban nen kawa nen ɗo sə ngəzar ɗo à
cəveɗ inde ɗaw? Nen inde ù doh sə mazlaƀ
a Mbərom pac pac, nen apan ni tətakan
anan way anà ɗo ahay, kə bənen nen bay.
56 Əna way a anaya fok a təra cəna, aday
way ana ɗo maja'am a Mbərom ahay sa ja
à Deftere a Mbərom inde ataya tâ təra.»

Kagasl kutok, njavar anahan ahay tə
mbəsak anan, ta haw way a tinen fok.

Yesu winen pa 'am su ɗo sə lavay nga sə
Yahuda ahay
Markus 14.53-65; Lukas 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24

57 Ɗo sa ban anan Yesu ataya ta zla anan
àga Kayafas, winen bahay nga su ɗo sə
gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom.
Miter sə Tawrita ahay pi zek tə məceɗ sə
Yahuda ahay tinen mə halay nga a à man
ata awan. 58 Piyer winen apan i pərahan
ayak azar à dəƀa wa à dəƀa wa, dezl à gala
ana bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà
way ata awan. A zla ù doh ite re, tə njahay
pi zek tu ɗo si mer su way sə àga ɗowan ata

ataya awan, anga sa ca pə andav sə sariya ana Yesu.
[59] Aday nà, bahay sə gəɗan dungo anà way ahay, pi zek tu ɗo sə lavan nga anà Yahuda ahay, fok a tinen a ta ban bitem sə mungwalay ahay aday ti vaɗ anan Yesu à məke. [60] Əna ta njaɗ cəveɗ a bay, kwa abay ɗo sə mungwalay ahay bayak a tə ndəɓak apan 'am ahay cara cara dəp nà, na. Kagasl, ɗo ahay cew ta nay, [61] ta wa: «Ɗowan a anan kà jak, a wa: "Ni mba apan sa mbazl anan doh sə mazlaɓ a Mbərom, ni han uda maza à luvon maakan inde."»
[62] Bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay a slabak, a jan anà Yesu, a wa: «Kə mbəɗa apan itəbay kələɗaw? Ɗo a anaya fok ta ja apak nə maw?» [63] Yesu a njahay way anahan faafa. Bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay ata a jan kutok, a wa: «Nen apan ni cəce panak həna. Mbaɗay tə sləmay a Mbərom, bahay sə sifa. Jan umo, iken nə Almasihu, Wan a Mbərom ɗaw?»
[64] Yesu a mbəɗahan apan kutok, a wa: «Matanan! Əna nen apan ni jak ikwen həna: Pa 'am kəmaya, ki cinen anan anà Wan su Ɗo, winen mə njahay a à alay puway ana Mbərom Ba Məgala. Ki cinen anan pə matapasl ahay pa nga mburom, winen apan i may ahay re.»
[65] Natiya, bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay ata a ngəraw anan zana anahan pi zek wa, a wa: «Həna nà, ɗî gan may anà side hinen re ɗaw? Kə jənak anan pa 'am a Mbərom. Kə slənen 'am anahan a coy. [66] Ki jen həna nə kəkəmaw?»
Ɗo ahay tə mbəɗahan apan, ta wa: «Winen tə mungok a coy. Kà slak sa vaɗ anan.»
[67] Tə təfen məne pə iɗe, tə duzlay anan tə alay, aday ɗo azar aya tə dəcan, [68] ta wa: «Iken nə Almasihu, ɗo maja'am a Mbərom nà, jan umo kutok: Sə dəcak nə wayaw?»

Piyer a wa a san Yesu bay
Markus 14.66-72; Lukas 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27

[69] Natiya, Piyer winen mə njahay a à gala hwiya. Dəna sa ga mer su way a inde à man ata a nay, a jan: «Iken ɗukwen abay kwanay jiya tatə Yesu sə Galile ata re.»
[70] Əna Piyer a məman anan, pa 'am sə ɗo ahay fok, a wa: «Nen na san 'am anak a sa jay ata bay.»
[71] Piyer a slabak, a zla way anahan à məgədengəden uho. Dəna hinen asa a canan re, a jan anà ɗo ahay à man ata awan: «Həna a anan ɗukwen, winen tə Yesu sə Nazaratu ata re.»
[72] Piyer a məman anan asa, a wa: «Ni mbaɗay, tə ɗîɗek a, na san anan bay.»
[73] A njahay mənjœk asa, ɗo sa man ataya ta nay pə cakay a Piyer. Ta jan, ta wa: «Tə ɗîɗem awan, iken ɗo a tinen wanahan, anga miresl anak a a ɗakay anan iken nə Galile ahay.»
[74] Kagasl Piyer a dazlan sə mbaɗay coy: «Kak na san ɗowan ata zle nà, Mbərom a tə alay anahan awan â tahasl nen! Na san ɗowan ata bay fok!»
Kwayan'a, njəkar a zlah. [75] 'Am a Yesu a sa jan kurre ata à man à nga inde, a wa: «Njəkar i saa zlah nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.» A nay uho, a yam cəɗœk cəɗœk tə iɗe sə ayam.

27

Ta zla anan Yesu àga Pilatu
Markus 15.1; Lukas 23.1-2; Yuhana 18.28-32

[1] Iɗe a cəɗe siwa a cəna, bahay sə gəɗan dungo anà way ahay pi zek tə məceɗ sə Yahuda ahay ta ɓan 'am sa vaɗ anan Yesu kutok. [2] Coy tə jaway anan, ta zla anan àga Pilatu, guverner sə Yahudiya, winen Ruma ahay.

Amac ana Yudas
Mer su way ahay 1.18-19

[3] Natiya, Yudas a ca apan nə ta gan anà Yesu nà, sariya sa vaɗ anan à məke cəna, a jalay anan cəɗœk cəɗœk, a zla à man ana bahay sə gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom tə məceɗ sə Yahuda ahay, a man atan anan dala sə gursa a tinen sə varan kwa kuro maakan ata awan. [4] A jan atan, a wa: «Na gak ines, anga nə njəkak anan uda anà ɗo mənjəna ines.»
Əna tinen ite ta jan apan, ta wa: «Ma a manay apan anaw! Wita nà, baway anak kutok!»
[5] Coy Yudas a dazlan, a guce anan dala ata à gala su doh sə mazlaɓ a Mbərom. A zla, a ngərew zek anahan tə liɓer.
[6] Bahay sə gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom ataya ta ra anan dala ata awan, ta wa: «Tawrita kə varak uko cəveɗ sa tar anan dala a anan à kukwar sa ɗaf dala su doh sə mazlaɓ a Mbərom bay. Anga

tə dala ata tə sukom nə mez su ɗo.» [7] Ta ɓan apan à wulen a tinen a inde kutok, tô sukom anan guvo ana ɗo sa han səngəle a inde tə dala ata awan, aday ti taa la uda mədurlon ahay. [8] Anga nan kutok, hus həna ɗukwen, tə ngaman anà guvo ata nà, Guvo sə Mez. [9] Natiya 'am ana ɗo maja'am a Mbərom Yeremiya a tərа, anga kà jak, a wa: «Ta ra dala sə gursa kwa kuro maakan, dala mbala ana Isəra'ila ahay sa ɓan apan sə sukom anan tə winen ata awan. [10] Tə sukom anan guvo ana ɗo sa han səngəle a inde, kawa ana Mbərom Fetek sə ɗuko anan ata awan.* »

Ta ga sariya sa vaɗ a Yesu
Markus 15.2-15; Lukas 23.3-5, 13-25; Yuhana 18.33 - 19.16

[11] Yesu, winen mə tavay a pa 'am ana guverner Pilatu. Pilatu ite, a cəce panan wa, a wa: «Iken nà, bahay sə Yahuda ahay ɗaw?»

Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Ka jak anan asanaw!»

[12] Bahay sə gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom pi zek tə məceɗ sə Yahuda ahay ta ndaɓ apan 'am, əna kà mbəɗahak apan bay. [13] Kagasl, Pilatu a cəce panan asa, a wa: «Kə slənek 'am ana ɗo sa ra apak 'am a anaya itəbay kələɗaw?»

[14] Yesu kà mbəɗahak apan kwa mənjœk bay fok, aday a gan masuwayan anà guverner Pilatu.

[15] Pə azar uko sə Pasəka fok cəna, guverner a taa mbəsakan atan ahay ɗo kərtek à dangay wa, ɗowan a kawa ana ɗo ahay saa cəce ata fok. [16] À alay ata ite, ɗowan a inde à dangay a re, ɗo ahay fok ta san anan lele. Tə ngaman Yesu Barabas. [17] Ɗo ahay tə halay nga, aday Pilatu a cəce patan wa kutok, a wa: «A nak ikwen nâ mbəsakak ikwen ahay à dangay wa həna nà, wayaw? Yesu Barabas ɗaw, kabay Yesu sə ngaman Almasihu ata ɗaw?» [18] Pilatu a san zle, ta ban anan Yesu nà, anga sərak cərkəke.

[19] À alay a Pilatu winen apan i ga sariya ù doh ata nà, uwar anahan a slənay apan ɗo, â jan nà: «Kâ sa gan awan anà ɗowan a mənjəna ines a anan bay, bina avaɗ a nə, cœn sə zuɓay kà bənak uno mbiyeɗ anga winen bayak awan.»

[20] Aya əna, bahay sə gəɗan dungo anà way ahay, pi zek tə məceɗ sə Yahuda ahay, ta ran 'am anà ɗo ahay aday tâ cəce Pilatu â mbəsakan atan anan Barabas aday â vaɗ anan Yesu. [21] Guverner a cəce patan wa asa, a wa: «A nak ikwen nâ mbəsakak ikwen ahay à wulen su ɗo a cew a anaya wa nə wayaw?»

Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Mbəsakan umo ahay nə Barabas.»

[22] A cəce patan wa: «Aday nâ ga anan tə Yesu sə ngaman Almasihu ata nà, kəkəmaw?»

Tə mbəɗahan apan pə kərtek a tinen a fok, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom!»

[23] Pilatu a cəce asa: «A ga mer sa ma lelibay a anaw?»

əna tə zəga anan sa zlah tə məgalak a, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom!»

[24] Pilatu a ca apan nə i mba apan sa ga awan kwa mənjœk ibay, aday abəbal awan winen apan i zəga hwiya. Natiya kutok, a banay alay anahan pa 'am sə ɗo ahay ta sa ja nà: «Ines sa vaɗ anan ɗowan a anan inde upo ibay. Wita nà, kwanay sa san!»

[25] Ɗo ahay fok tə mbəɗahan apan, ta wa: «Ines sa vaɗ ɗowan a anan â njahay pa nga a manay ahay, aday pa nga a gwaslay a manay ahay.»

[26] Pilatu a mbəsakan atan anan Barabas. A jan anà suje ahay tâ ndaɓay anan Yesu. Aday a varan atan anan, tô daray anan pə dədom.

Suje ahay ta ran mindel anà Yesu
Markus 15.16-20; Yuhana 19.2-3

[27] Suje ana Pilatu ahay ta zla anan tə Yesu ù doh sə guverner, aday tə halan nga anà suje ahay fok pə cakay. [28] Tə culok panan zana, tə ɗəfan zana ɗəzɗaz a pi zek, kawa sə bahay. [29] Tə hanan jugo sə adak, tə ɗəfan à nga inde, tə varan sukol à alay puway anahan. Kagasl tə dukwen gərmec ù vo, ta ma nga sə mbasay apan, ta wa: «Bahay sə Yahuda ahay â ga inde sə coy!» [30] Tə təfe apan məne, tə ngəzar panan sukol sə manan aday tə dəcan anan pa nga saray bayak awan. [31] Ta ndav anan sə mbasay apan nà, tə culok panan zana ata, ta man anan zana anahan pi zek kutok. Ta zla anan saa darak anan ayak pə dədom mə zləlngaɗ awan.

* 27:10 Ca pə Jekariya 11.12-13; Yeremiya 18.2-3, 19.1-2, 32.6-15.

Tə daray anan Yesu pə dədom mə zləlngaɗ awan
Markus 15.21-32; Lukas 23.26-43; Yuhana 19.17-27

32 Natiya awan, tinen apan ti zla anan
Yesu ata nà, suje ahay tə zlangay uda tə
ɗowan a inde tə ngaman Simon, winen
Siren ahay. Suje ahay ta gan bəlaray sə
tavak dədom ata pə Yesu wa. 33 Tə dəzle
à man a inde tə ngaman Golgota, kawa sa
ja nà, Kəlakasl-sa-Nga. 34 À man ata nà,
tə varan way mə kwasay a mə japay a tə
ndəliwen a anà Yesu aday â sa. Əna Yesu a
tukom anan cəna, a ngam sa sa bay.
35 Coy tə darak anan ayak pə dədom mə
zləlngaɗ awan, aday tə gəzla anan zana a
Yesu ahay à wulen a tinen ahay inde, ta sa
ga apan caca. 36 Tə njahay à man ata sa ba
anan kutok. 37 Tə vinde anan way a tinen a
sa ban anan apan ata awan, tə lawak anan
ayak pə dədom pa nga anahan. Tə vinde
anan 'am ata nà, natiya awan: «Ɗowan a
anan nə Yesu, bahay sə Yahuda ahay!» 38 Tə
darak ayak ɗo sə akar aya inde cew re, ɗo
kərtek a tə alay puway, ɗo hinen tə alay
gula, Yesu à mamasl a tinen.
39 Ɗo sa zla ta man ataya awan fok ta
ɓal nga kwata kwata, tə gənahan, ta wa:
40 «Iken ka wa ki mbazl anan doh sə mazlaɓ
a Mbərom aday ki han anan maza awan à
luvon maakan inde ba? Tam anan nga anak
kwa! Kak iken Wan a Mbərom cukutok nà,
dazay ahay pə dədom a wa biɗaw?»
41 Bahay sə gəɗan dungo anà way ahay
anga Mbərom, tə miter sə Tawrita ahay, tə
məceɗ sə Yahuda ahay, ta ma nga sa ran
mindel a re. Ta wa: 42 «Kə̀ təmak anan ɗo
azar aya awan, əna a mba apan sa tam anan
nga anahan a bay. Winen bahay sə Isəra'ila
acəkan ɗaw? Â dazay həna pə dədom wa
aday ɗì sa ɗaf apan nga kutok. 43 A ɗaf nga
pə Mbərom, a wa winen wan anahan! Lele,
cuko apan kutok, kak a nan à Mbərom sa
tam anan həna nà, na.» 44 Ɗo sə akar ataya
mə daray aya pə kərtek a tatə Yesu ataya ta
ma nga sə gənahan matanan re.

Amac a Yesu
Markus 15.33-41; Lukas 23.44-49; Yuhana 19.28-30

45 Natiya, a ban pə man ipec wa nà, luvon
a ga pə daliyugo fok takəɗìmbom, hus à
njamde maakan. 46 A ga njamde maakan nà,
Yesu a zlah tə məgalak a, a wa: «*Eli, Eli, lama sabaktani?*» Kawa sa ja nà: «Mbərom uno, Mbərom uno, kə mbəsak nen angamaw?†»
47 Ɗo a mə tavay aya à man ata azar a
tə sləne bine maw cəna, ta wa: «Winen
apan i ngaman anà Eliya.» 48 Ɗowan a tinen
a kərtek a haw, a gəɓa awan a kawa baf,
a tar anan à way mə kwasay a inde, aday
sərekeke re asa. A taran anan ayak tə
gusuko zəbor awan aday Yesu â susœɓ.
49 Əna ɗo a azar ataya ta wa: «Kak Eliya i nay
saa tam anan nà, ɗì ca apan aday. Buko!»
50 Yesu a zlah tə məgalak awan asa, a mac
way anahan.
51 À alay anahan a sa mac ata ite, zana sə
gəzla anan man sə njahay a Mbərom pi zek
wa tə ɗo ahay ù doh sə mazlaɓ a Mbərom
ata, a ngəraw ì zek wa əndem, a bənay ahay
kwa à mburom wa hus à məndak. Aday
ɗukwen daliyugo a ɓal, pəkəraɗ ahay ta ta
ì zek wa. 52 Jəvay ahay tə təɓa re, aday ɗo a
Mbərom ma mac ataya tə slabakay à məke
wa bayak awan. 53 Ɗo ataya tə jənay ahay à
jəvay wa, aday pə dəɓa ana Yesu sə slabakay
ahay à məke wa ata nà, ta zlak à Urəsalima,
wulen su doh cəncan awan, aday ɗo ahay
bayak a tə canak atan re.
54 Suje sə Ruma ahay tə bahay a tinen,
tinen apan ti ba pə Yesu. Tə canan anà
daliyugo a sa ɓal pi zek tə way a sə təra
ataya nà, tə jəjar pi zek anga way a sə təra
ata awan. Ta ja, ta wa: «Tə ɗiɗek awan,
winen Wan a Mbərom.» 55 Uwar ahay bayak
a inde à man ata awan, tə tavay zaɗ, tinen
apan ti cak ayak apan. Tinen aday nà, tə
pərahan ahay azar anà Yesu kwa à Galile
wa, anga ti gan mer su way. 56 À wulen sə
uwar ataya nà, ɗì tan à nga anà Mariyama
dəna sə Magədala ahay, tə Mariyama may
ana Yakuba tə Yusufu, aday may ana wan a
Zebede aya inde à man ata re.

Tə gəɓa anan Yesu à məke
Markus 15.42-47; Lukas 23.50-56; Yuhana 19.38-42

57 Suko a a ga cəna, ɗowan a inde zlile
awan, winen Arimatiya ahay, a nay. Ɗowan
ata nà, tə ngaman Yusufu, winen ɗukwen
njavar ana Yesu. 58 A zla à man ana Pilatu,
a cəce panan məsinde ana Yesu. Pilatu
ɗukwen kə̀ təmahak anan anan, a varan
cəveɗ sa la anan Yesu. 59 Yusufu a zla, a

† 27:46 Ca pə Jabuura 22.2.

gəɓa anan məsinde, a nga anan apan rəkot a
inde lele awan. [60] A ɗəfak anan ayak à jəvay
anahan a inde ma la a à jama inde wiya
awan. A bətukwal apan bələlen məduwen
a, a tacay anan 'am sə jəvay kutok, a zla
way anahan. [61] Mariyama, dəna sə Magədala
ahay, tə Mariyama hinen ata, tinen mə
njahay aya pa 'am jəvay, ti ca apan.

Ɗo sa ba pə jəvay a Yesu ahay

[62] Sidew a cəna, luvon sa man uda awan,
bahay sə gəɗan dungo anà way ahay anga
Mbərom pi zek tə Farisa ahay ta zla àga
Pilatu. [63] Ta jan anà Pilatu kutok, ta wa:
«Bahay a manay, 'am inde kà mak umo ahay
à nga inde. Bina, à alay a ɗo sə mungwalay
a anan kə̀ məcak fan bay ata nà, a wa: "Pə
dəɓa sə amac uno wa luvon maakan nà, ni
slabakay à məke wa." [64] Suwan həna nà,
jan anà suje ahay tâ ba anan jəvay awan
luvon a maakan ataya cite. Bina njavar
anahan ahay tâ sa nay sə kəra anan məsinde
anahan a bay. Ata ti jan anà ɗo ahay:
"Yesu kà slabakak ahay à məke wa." Aday
mungwalay a həna anan ata nà, i zalay
winen a mama'am ata re.»
[65] Pilatu a jan ata, a wa: «Suje ahay inde
həna. Zlen, kâ si ben anan jəvay ata kawa
ana kwanay sa mba apan.»
[66] Ta zla, tə tapay anan 'am sə jəvay ata tə
mətətok, ta pak suje ahay à man ata sa ba
anan jəvay kutok.

28

*Yesu a slabakay ahay à m*əke wa

Markus 16.1-10; Lukas 24.1-12; Yuhana 20.1-10

[1] Pə dəɓa sə luvon sa man uda wa, kawa sa
ja nà, pa pac sə zaka, pərek, Mariyama dəna
sə Magədala tə Mariyama hinen ata, ta zla
sa cak ayak pə jəvay. [2] Natiya ca, daliyugo a
ɓal kəzlek kəzlek, anga maslay a Mbərom a
nay à mburom wa, a bətukwal anan bələlen
ana tinen sə tacay a 'am sə jəvay ata, a
njahay apan ton. [3] Maslay a Mbərom ata a
dav nə kawa awuteɗ a Mbərom sa dac ata
awan. Zana anahan pi zek ɗukwen a dav
nə kawa lanja. [4] Ɗo sa ba pə jəvay ataya tə
canan cəna, tə jəjar pi zek bayak awan, tə
təra kawa ɗo ma mac aya awan.
[5] Maslay a Mbərom ata a jan anà uwar
ataya: «Kwanay nà, kâ jəjiren bay, bina
na san zle, kwanay apan ki pəlen Yesu,
ɗowan a tə darak anan ayak pə dədom mə
zlə̀lngaɗ ata awan. [6] Winen inde à man a
anan sabay! Kə̀ slabakak ahay à məke wa
kawa ananahan a sa ja ata awan. Əna, hayak
ikwen ahay! Cen pa man a tinen sə nahak
anan ayak uda ata awan. [7] Aday zlen bəse,
jen anan anà njavar anahan ahay nà: "Yesu
kə̀ slabakak ahay à məke wa. I lahak ikwen à
Galile. Ki i cinen anan nà, à man ata awan."
Na jak ikwen anan coy.»
[8] Kwayan'a, uwar ataya ta haw ahahaw pa
'am jəvay wa, tinen ma rah a tə zlawan aday
tə ataslay mivel a re. Tinen apan ti zlan
anan ayak tə ləbara ata anà njavar a Yesu
ahay kutok. [9] Kwayan'a Yesu a nay ahay,
tə zlangay uda tə uwar ataya awan. Yesu a
jan atan, a wa: «Zay ɗaw?» Uwar ataya tə
həɗəken ayak pə cakay. Ta ban anan à saray
a wa, tə həran nga. [10] Yesu a jan atan, a wa:
«Kâ jəjiren bay. Zlen, jen anan anà mərak
uno ahay nə tâ zla pə daliyugo sə Galile. Ti
i cuno nà, à man ata awan.»

'Am ana ɗo sa ba pə jəvay ahay

[11] Uwar ataya tinen apan ti zla way a tinen
kutok, suje sa ba pə jəvay ataya azar aya ta
zla à Urəsalima, tə təkəren ləbara sə way a
sə təra ataya fok anà bahay sə gəɗan dungo
anà way ahay anga Mbərom. [12] Tinen ite tə
halay nga pə kərtek a tə məceɗ sə Yahuda
ahay. Ta ɓan à wulen a tinen inde, tâ
varan dala bayak a anà suje ahay, [13] tâ jan
atan nà: «Jen nà: "Mə njəkak ahan, aday
njavar anahan ahay ta nak, tə kərak anan
məsinde sə luvon." [14] Guverner kà sak a
slə̀ne 'am a anan ite nà, manay a mi san sə
bənan mbac, mi təmay ahay kwanay à ɗəce
ahay wa fok.» [15] Suje ataya tə təma dala ata,
aday ta ga kawa ana tinen a sa jan atan ata
awan. Mungwalay ata kà tak 'am à wulen sə
Yahuda ahay bayak a hus ahay biten.

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay

Markus 16.14-18; Lukas 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Mer su way ahay 1.6-8

[16] Natiya kutok, njavar a Yesu ahay kuro
nga kərtek ataya ta zla pə daliyugo sə Galile,
ta zla à ɓəzlom a ɓa Yesu a kà jak atan
anan ata awan. [17] Tə canan cəna, tə dukwen
gərmec ù vo, əna ɗo a azar aya ta ma nga
sa ja nà: «Hinahibay nə winen bay dəge.»
[18] Yesu a həɗəken atan ayak pə cakay, a ja:
«Mbərom kə̀ varak uno anan məgala pə way
sə mburom ahay fok tə məgala pə way sə
daliyugo ahay fok. [19] Anga nan, zlen pə

cakay su ɗo su kon ahay fok, təren atan
njavar uno aya awan. Gen atan baptisma tə
sləmay ana Bəbay Mbərom, tə sləmay ana
Wan anahan, aday tə sləmay ana Apasay
Cəncan awan. [20] Tətiken atan anan aday
ti ɗəfan apan anà way uno sa jak ikwen
ataya fok. Sənen anan, ni ga inde tə kwanay
pə luvon pə luvon hus pa sa ndav anan
daliyugo.»

Ləbara mugom a kawa ana

Markus

Sə vinde anan ata awan

A ɗakay way pə deftere a anan

Markus a vinde ɗerewel a anan nà, sə ɗakay anan Yesu winen Almasihu, Wan a Mbərom. Iken apan ki jinge ɗerewel a Markus nà, ki njiden anan Yesu kawa iken pə kərtek a tə Piyer. Kawa ana Piyer sə canan anà masuwayan a Yesu sa ga ata nà, ki canan pə mədire pə mədire, aday ki san kutok, Yesu nə winen wayaw.

Nga sa 'am ahay

Yesu a lavan zek anà mer su way anahan *(1.1-20)*)

Yesu a ga mer su way anahan à Galile aday à Yahudiya *(1.21 - 10.52)*

Yesu winen à Urəsalima *(11.1 - 15.47)*

Yesu a slabakay à məke wa *(16.1-20)*

Wazo a Yuhana ɗo sa gan baptisma anà ɗo ahay

Mata 3.1-12; Lukas 3.1-18; Yuhana 1.19-28

1 Ləbara mugom a, pə Yesu Almasihu, Wan a Mbərom, a dazlan nà, natiya awan.

2 A təra kawa ana Ezaya, ɗo maja'am a Mbərom, sə vinde, a wa:

«Mbərom a jan ahay anà ɗo si mer su way anahan nà:

"Həna ni slan ɗo maslan uno,

i lahak pa 'am saa ndakak anan cəveɗ lele.

3 Ɗowan a inde, winen apan i zlah à saf inde à kiɓe, a wa:

Ten anan cəveɗ anga Bahay winen apan i nay.

Ten anan cəveɗ ata mə tavay nga a fəhhe lele.*"»

4 Matanan kutok, Yuhana ɗo sa ga baptisma, a zla à man sa saf inde. Winen apan i wazan à ɗo ahay, a wa: «Mbəsiken ines a kwanay ahay, təmihen sa ga baptisma, aday Mbərom i pəsek ikwen anan ines a kwanay ahay.»

5 Ɗo sə Urəsalima ahay pi zek tu ɗo sə Yahudiya azar aya fok, ta nay pə cakay a Yuhana. Tə dazlan sə ɗakay anan ines a tinen ahay. Aday Yuhana a gan atan baptisma à zlinder sə Urdon inde. 6 Yuhana a aday nà, a ɗaf pi zek nə zana ma han a tə sibœk sə zlugweme awan, a ɓan zərkutov ɗukwen tə maslərapa sa zlay. Way sa pa anahan ite nà, hayam ahay pi zek tə umam sə kiɓe aya awan.

7 À wazo anahan inde nà, a wa: «Ɗowan inde, i nay à dəɓa uno wa, a zalay nen tə mazlaɓ lele. Anga nan, nen na slak sə kuɗœk, aday ni pəsakan anan liɓer sə təkarak anahan bay. 8 Nen nà, na gak ikwen baptisma nə tə a'am, winen kəma, i i gak ikwen baptisma nə tə Apasay Cəncan awan.»

Yesu a ga baptisma

Mata 3.13 - 4.11; Lukas 3.21-22, 4.1-13

9 À alay ata kutok, Yesu a slabakay ahay, kwa à wulen su doh sə Galile sə ngaman Nazaratu ata wa, a nay ahay pə cakay a Yuhana à zlinder sə Urdon, aday Yuhana a gan baptisma. 10 Yesu winen apan i jənay à a'am wa cəna, a canan à bagəbaga mburom a təɓa pangaya, aday Apasay a Mbərom winen apan i dazay ahay apan kawa badəbada. 11 Aday 'am a ndəray ahay kwa à mburom wa, a wa: «Iken wan uno, ləliwe uno awan. Nə taslay mivel bayak a nə tə iken.»

12 Kwayan'a, Apasay a Mbərom a zla anan Yesu à man sa saf inde à kiɓe. 13 Yesu, winen à man ata nə luvon kwa kuro fuɗo, Fakalaw winen apan i njak anan. Atə Yesu mə njahay a, pi zek tə way sə kiɓe ahay, aday maslay a Mbərom ahay tinen apan ti gan mer su way.

Yesu a ngaman anà ɗo sa ban kəlef aya inde fuɗo

Mata 4.18-22; Lukas 5.1-11

14 À alay ata asanaw nà, bahay Hiridus a ban anan Yuhana à dangay. Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a ma pə daliyugo sə Galile. A wazay anan ləbara mugom a, mbala ana Mbərom sə slənay, 15 a wa: «Alay a kà slak həna, bahay a Mbərom winen defefe kutok. Mbiken ines a kwanay ahay, aday ɗəfen nga pə ləbara mugom awan.»

16 Natiya, Yesu a zla ta man sə bəlay sə Galile nà, a canan anà ɗo sa ban kəlef aya inde cew, atə Simon tə mərak anahan Andəre, tinen apan ti ban kəlef tə zuvo a tinen ahay. 17 Yesu a jan atan, a wa: «Hayak ikwen ahay. Pərihen uno azar, aday ki bənen nə kəlef sabay. Ki i njiɗen uno nà, ɗo sə pəruho azar ahay aɗəka.» 18 Kwayan'a tə

* 1:3 Ca pə Esaaya 40.3.

mbəsak zuvo a tinen ahay, aday tə pərahan azar.
[19] A həɗek pa 'am mənjœk, a tan à nga anà ɗowan aya cew asa, atə Yakuba tə mərak anahan Yuhana, wan ana Zebede ahay. Tinen apan ti ndakay zuvo a tinen ahay à kwalalan inde. [20] A ngaman atan ayak ite, kwayan'a tə mbəsak anan bəbay a tinen Zebede pi zek tu ɗo si mer su way anahan ahay à kwalalan inde, tə pərahan azar anà Yesu.

Yesu a mbar anan ɗowan a inde tə setene à nga
Lukas 4.31-37
[21] Atə Yesu tə njavar anahan a, sə ngaman ataya, ta zla way a tinen, tə dəzle à wulen su doh sə Kafarnahum. Pə luvon sa man uda awan, Yesu a zla ù doh sə wazay†, a dazlan sə ɗakan atan anan way. [22] Wazo anahan a a gan atan masuwayan, anga winen a ɗakay way nə kawa ɗo sə mazlaɓ bina, kawa miter sə Tawrita ahay itəbay.
[23] À alay ata ite, ɗowan inde à man ata awan, winen tə setene à nga inde. A zlah pi zek, [24] a wa: «Iken Yesu, ɗo sə Nazaratu, ma a nak pə manay anaw? Ka nak sə lize manay ca ɗaw? Na san iken zle lele, iken nə ɗo maslan a Mbərom Cəncan awan.»
[25] Cəna Yesu a gafan 'am tə məgalak awan, a jan nà: «Kâ bəbal awan bay, hayak à ɗowan ata wa aɗəka.»
[26] Kwayan'a, setene ata a ɓal anan ɗowan ata kəzlek kəzlek, a zlah pi zek sə məgala, aday a nay à ɗowan ata wa bok.
[27] A gan masuwayan anà ɗo ahay fok. Aday tə cəce pi zek ahay wa, ta wa: «Həna anan nə maw? Mərike wiya a aday tə mazlaɓ a biɗaw? Winen apan i jan 'am anà setene ahay, aday tə ɗəfan apan acəkan!»
[28] Cəna, ləbara anahan a ata a ta 'am təɗay pə daliyugo sə Galile ata fok.

Yesu a mbar ɗo sə ɗəvac ahay bayak awan
Mata 8.14-17; Lukas 4.38-41
[29] Natiya, atə Yesu ta nay tatə Yakuba tə Yuhana, ù doh sə wazay wa cəna, ta zla way a tinen àga atə Andəre tə Simon. [30] Jəje ana Simon inde, winen mə nahay a ù doh, anga nga a ɓərzlan. Yesu a dəzlek ayak cəna, tə təkəren ləbara awan. [31] Yesu a həɗek pə cakay anahan, a bənan alay, a slabak anan. Nga sə ɓərazl a ndalay panan. Uwar ata a slabak, a dan atan way sa pa.
[32] Pə dəɓa ana pac sə slahay ù doh wa nà, ɗo maza aya tə gəɓay ɗo sə ɗəvac a tinen ahay, pi zek tu ɗo tə setene aya à nga inde ataya fok. Ta nay atan pə cakay ana Yesu. [33] Ɗo sa man ataya fok tə halay nga pə bərkwitek su doh ata awan. [34] Yesu a mbar anan ɗo sə ɗəvac ahay cara cara, a razl anan setene ahay à ɗo ahay wa. Aday kà varak atan cəveɗ anà setene ahay sa ja 'am bay, anga ta san anan zle lele.

Yesu a wazay à wulen su doh sə kiɓe ahay
Lukas 4.42-44
[35] Sidew a nà, Yesu a wule pərek, a zla à kiɓe à saf inde saa ga amboh à man ata awan. [36] Atə Simon tu ɗo aday tinen àga winen ataya, ta zla saa pəlay anan. [37] Ta njaɗ anan cəna, ta jan, ta wa: «Ɗo ahay fok, tinen apan ti pəlay iken.»
[38] A mbəɗahan atan apan, a wa: «Zluko aɗəka nə à wulen su doh sə kiɓe ahay, aday ni saa wazan à ɗo ahay à man ataya re. Anga na nay nà, saa ga mer su way ata awan.»
[39] Matanan acəkan, a bar pə daliyugo sə Galile fok. A wazay ù doh sə wazay ahay, a razl anan setene ahay à ɗo ahay wa.

Yesu a mbar anan ɗowan a inde mə dugwaɗ awan
Mata 8.1-14; Lukas 5.12-16
[40] Ɗowan a inde, winen mə dugwaɗ awan, a nay pə cakay ana Yesu. A dukwen gərmec ù vo, a jan tə zəhha awan: «Kà zlak anak à nga nà, ki mba apan sa mbar nen aday zugol uno â ndav ite.»
[41] 'Am anahan ata, a gan ì zek wa anà Yesu. A ndəɗoy alay, a laman, ta sa ja: «U no. Mbar! Zugol anak kà ndəvak.»
[42] Cəna, mbəlak məduwen ata a ndalay pə ɗowan ata wa, a mbar kutok.
[43] Aya əna Yesu a gafan 'am pi zek wa lele, aday a razl anan, ta sa jan nà: [44] «Zla wanak, aday kâ sa təkəren ləbara a anan anà ɗowan bay. Əna zla saa kan zek anà ɗo sə gəɗan dungo anà way anga Mbərom, â zəzor iken. Aday varan way anà Mbərom, kawa a Tawrita ana Musa sa ja, sa vaɗ panak awiyaway. Natiya ɗo ahay tâ san apan, zugol anak kà ndəvak.»
[45] Əna, ɗowan ata a zla way anahan cəna, a gar anan ɗo ahay tə ləbara kawa sə təra

† 1:21 Doh sə wazay sə Yahuda ahay, bina egliz bay.

apan. Anga nan, Yesu a mba apan sa zla à wulen su ɗoh ahay, pə iɗe su ɗo ahay, sabay. A njahay wanahan nə, uho à kiɓe. Cəkəbay, ɗo ahay ta zlak ayak pə cakay anahan ta day ahay wa fok.

2

Yesu a mbar anan ɗowan a inde mə təra à məndak awan

Mata 9.1-8; Lukas 5.17-26

1 Pə dəɓa sə nahay mənjœk wa cəna, Yesu
a may ahay à Kafarnahum. Ɗo ahay fok
tə sləne asa winen inde agay à wulen su
doh. 2 Tə halay nga bayak awan, aday man
kə̀ mbakak kwa mənjœk bay, uho kawa ù
doh re. Aday Yesu winen apan i ɗakan atan
anan 'am a Mbərom.
3 Ɗo ahay fuɗo tə gəɓak ayak ɗowan a
tinen inde tə lala, winen mə təra à məndak
awan. 4 Tə njaɗak man sə dəzle anan ɗowan
ata pə cakay ana Yesu bay, anga ɗo kə̀ zalak
ù doh awan, roɗ ahay à məsudoh inde.
Anga nan kutok, ta ján pa nga su doh, tə
təɓa anan nga su doh à man ana Yesu winen
mə tavay a uda ata awan.* Tə taran anan
ayak ɗowan pə lala ata tə liɓer.
5 Yesu a canan anà aɗaf nga† a tinen ata
cəna, a jan anà ɗowan a mə təra à məndak
ata awan, a wa: «Dəna uno, nə pəsek anan
ines anak ahay coy.»
6 Kutok nà, miter sə Tawrita ahay mə
njahay aya inde à man ata awan. Tə jalay
à nga a tinen inde, ta wa: 7 «Ɗowan a anan
a ja 'am ata nà, angama kəlanaw? A jənan
pa 'am anà Mbərom. Waya sa mba apan sə
pəse ines su ɗo anaw, kak si Mbərom a aday
bina!»
8 Yesu a san anan ajalay nga a tinen a
kwayan'a, a jan atan: «Kə jilen à mivel
a kwanay inde matana ata nà, angamaw?
9 Ma da 'am a nə maw? Sa ja: "Nə pəsek
anan ines anak ahay", ata ɗaw, kabay, sa
ja: "Slabak, gəɓa lala anak, zla", ata ɗaw?
10 Əna u no kə̂ sənen apan lele, nen Wan su
Ɗo nà, məgala uno inde sə pəsen anan ines
à ɗo ahay pə daliyugo.»
Matanan, a jan anà ɗowan mə təra à
məndak ata awan: 11 «Nen apan ni jak:
Slabak, gəɓa lala anak, zla agay!» 12 Cəna, a
slabak, a gəɓa lala anahan pə iɗe sə ɗo ahay
fok, a zla wanahan. A gan atan masuwayan.
Anga nan, tə hərən nga à Mbərom, ta wa:
«Kula ɗə canak anan anà way mə təra kawa
həna anan bay.»

Yesu a ngaman anà Lewi

Mata 9.9-13; Lukas 5.27-32

13 Asa, Yesu a zla ta man sə bəlay sə Galile.
Ɗo ahay fok ta zla pə cakay anahan, aday a
ɗakan atan anan way. 14 Winen apan i zla ata
nà, a canan ayak anà ɗowan inde tə ngaman
Lewi‡, wan ana Alfa, winen mə njahay a
ù doh sə cakal jangal. Yesu a jan, a wa:
«Pəruho azar!» Lewi a slabak ca, a pərahan
azar acəkan.
15 Pə dəɓa anahan a wa, Yesu a njahay tə
njavar anahan ahay sa pa way àga Lewi. Ɗo
sə cakal jangal ahay pi zek tu ɗo sə atahasl
ahay tə njahay pə cakay ana Yesu sa pa
way à tuwez kərtek a wa, tinen bayak a sə
pərahan azar.
16 Miter sə Tawrita à wulen sə Farisa ahay
wa tə canan winen apan i pa way pə kərtek
a tu ɗo sə cakal jangal ahay, aday tu ɗo sə
atahasl ahay nà, tə cəce pə njavar anahan
ahay wa, ta wa: «A pa way pə kərtek a tu ɗo
sə cakal jangal ahay, aday tu ɗo sə atahasl
ahay nə, angamaw?»
17 Yesu a sləne anan lele nà, a jan atan, a
wa: «Ɗo ɗəvac a bay cəna, a gan may anà
ɗo sə disise bay, si ɗo sə ɗəvac ahay. Nen
na nay ahay sa naa ngaman anà ɗo sa ga
way lele ataya bay. Əna na nay ahay nà, sə
ngaman anà ɗo sə atahasl ahay.»

Acəce way pə sumaya

Mata 9.14-17; Lukas 5.33-39

18 Natiya, njavar a Yuhana ahay pi zek tə
Farisa ahay, tinen apan ta ta ga sumaya.
Ɗo ahay ta jan anà Yesu: «Njavar a Yuhana
ahay ta sə Farisa ahay ta ga sumaya, aday
mbala anak ahay nə ta ga itəbay nà, anga-
maw?»
19 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «A
ga pikwen nà, ɗo mə ngamay aya à man sə
gəɓa dalay nà, ti mba apan sa ga sumaya ite
ɗaw? Matanan bay! À alay a tinen pi zek
tatə ɗo sə gəɓa dalay ata nà, ti ga sumaya
kula bay. 20 Əna pa pac a ɗo sə gəɓa dalay
ata, tə bənak anan à wulen a tinen wa nà,
ata ti ga sumaya kutok.

* 2:4 Nga su doh a tinen mi cœɓ a cœcœɓ bay. Tə pəpay a pəpay. † 2:5 Aɗaf nga: tə bayak pə Yesu aday ta ɗaf apan nga. ‡ 2:14 Lewi: kawa sa ja nà, Mata. Sləmay su ɗo kərtek awan.

21 «Matana re, waya sə tapay zana wiya
a pə zana anahan məduwer a anaw? Ibay.
Anga à man sə banay anan nà, məgabal sə
zana wiya ata i zəga anan apan məke ana
zana məduwer ata awan, i ngəraw.
22 «Aday ɗukwen, ɗowan sa mbaɗ mahay
anahan mə kwasay a bay, à mbulo sa zlay§
məduwer a nà, ibay. Anga mahay mə
kwasay a bay ata kà sak a kwasay uda nà,
i ngəraw anan mbulo məduwer ata awan.
Ata mahay i mbaɗ, aday mbulo ɗukwen kà
nəsek re. Sumor a nà, sa mbaɗ mahay mə
kwasay a bay à mbulo wiya inde cite.»

Yesu nà, winen bahay sə luvon sa man
uda awan
Mata 12.1-8; Lukas 6.1-5
23 Pa pac a inde nà, luvon sa man uda
awan, atə Yesu tə njavar anahan ahay ta
zla tə guvo sa ndaw. Tinen apan ti zla ata
nà, njavar anahan ahay ta kaɗ ndaw sa pa.
24 Farisa ahay tə canan cəna, tə cəce pə Yesu
wa kutok, ta wa: «Ca apan, ta ga way aday
təɗe abay sa ga pə luvon sa man uda awan
bay ata nə angamaw?»
25 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Kula kwanay kə jingen way ana Dawuda sa
ga tu ɗo anahan ahay, à alay a may a han
apan ata itəbay ɗaw? A ga nə kəkəmaw?*
26 À alay a Abiyatar winen bahay nga su
ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay anga
Mbərom ata nà, Dawuda a zla à jawjawa sə
mazlaɓ a Mbərom, a ray pen ma ga nga anga
Mbərom. Təɗe abay saa pa ɗaf ata nà, tinen
ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay taayak ba.
Əna Dawuda kà pak tu ɗo anahan ahay re.»
27 Yesu a jan atan kutok: «Mbərom a ɗaf
luvon sa man uda awan nà, anga ɗo, bina
a ɗaf ɗo anga luvon sa man uda awan bay.
28 Kətanan, nen Wan su Ɗo nà, nə lavan nga
anà luvon sa man uda awan.»

3

Yesu a mbar anan ɗowan a inde ma mac
alay awan
Mata 12.9-14; Lukas 6.6-11
1 Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a zla ù
doh sə wazay* maza asa. Ɗowan inde à
man ata ma mac alay awan. 2 Ɗo maniɗe a
Yesu aya inde nà, tinen apan ti ɗəfan iɗe.
Kak kà mbərak anan ɗowan ata pə luvon
sa man uda awan nà, ata aday ti man anan
mungok. 3 Yesu a jan anà ɗowan ma mac
alay ata awan: «Slabak, tavay pa 'am sə ɗo
ahay.»
4 Cəna, a cəce pə ɗo ahay wa, a wa: «Pə
luvon sa man uda nà, cəveɗ inde sa ga mer
su way lele awan, kabay cəveɗ inde sa ga
mer su way lelibay awan, ɗaw? Təɗe sa tam
anan sifa su ɗo ɗaw, bəzi lele nə sə lizen
anan sifa ɗaw?» Əna ta ngam sə mbəɗahan
apan bay.
5 Yesu a ca patan nerre tə mivel awan,
aday asəder a tinen ata ɗukwen kà cəɓak
anan ite. A jan à ɗowan ma mac alay a
ata kutok: «Ndəɗoy anan alay anak!» A
ndəɗoy anan acəkan, alay anahan a pəsak
ike. 6 Farisa ahay tə canan cəna, ta nay ahay
uho, aday tə halay nga pə kərtek a tu ɗo
ana Hiridus ahay, aday tə pəlay cəveɗ sə lize
anan Yesu.

Ɗo ahay bayak a ta zla à man a Yesu
7-8 Yesu a slabak à wulen a tinen wa, a
zla way anahan pə bəlay sə Galile tə njavar
anahan ahay. Ɗo ahay bayak a tə pərahak
anan azar. Ta nay ahay kwa à Galile wa, kwa
à Urəsalima wa, tu ɗo sə Yahudiya ahay fok,
aday à Idumiya wa, pi zek tu ɗo ahay sa nay
ahay kwa à dəɓa sə zlinder sə Urdon wa,
aday tu kon sə cakay sə Tirus tə Sidon ahay
wa fok.
9 Anga nan kutok, Yesu a jan anà njavar
anahan ahay tâ pəlan kwalalan cəɗew
awan, aday i njahay uda awan, bina ɗo
ahay tinen apan ti ngəɗec anan kà zalak.
10 Kà mbərak ɗo sə ɗəvac ahay bayak awan.
Anga nan, ɗo sə ɗəvac azar aya cara cara tə
zəgahak ayak apan, aday tâ njaɗ sə laman à
Yesu ite. 11 Ɗo sə setene ahay ite, tə canan
à Yesu a cəna, tə slahay pa 'am anahan,
ta zlah, ta wa: «Iken nə Wan a Mbərom!»
12 Yesu a gafan 'am anà setene ataya tâ sa jan
anà ɗowan winen wayaw bay.

Yesu a walay ɗo maslan anahan ahay
kuro nga cew
Mata 10.1-4; Lukas 6.12-16

§ 2:22 Mbulo sa zlay nà, way sa mbaɗ uda mahay kabay a'am sa sa, anga ɗo sa bar ahay. Aday ɗukwen, kak winen wiya a nà, a ngəraw kawa atə gəzla tə kukwar sa kaɗ ata bay. * 2:25 Ca pə 1 Samuyila 21.2-7. * 3:1 Doh sə wazay sə Yahuda ahay, bina egliz bay.

13 Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a ján way
anahan à ɓəzlom, a ngaman ayak à ɗo ahay
kawa sa nan fok. Ta nay pə cakay anahan
awan. 14 Winen ite, a walay wa kuro nga
anahan a cew, a ngaman atan nə ɗo maslan
ahay. A jan atan, a wa: «Nə walay kwanay
nà, aday ki njihen ti nen, ata ni slan kwanay
saa wazay, 15 saa razl setene ahay tə məgala
a nen saa varak ikwen ata awan.»
16 Ɗo a mə walay a kuro nga cew ataya
nà, sləmay a tinen aya hənа: Simon (Yesu a
ɗaf apan sləmay hinen, a ngaman Piyer†),
17 atə Yakuba tə Yuhana, wan ana Zebede
ahay (Yesu a ɗaf patan sləmay re, a ngaman
atan Bowanerges ahay, kawa sa ja nà, wan
ma dac Mbərom ahay‡), 18 Andəre, Filip,
Bartilome, Mata, Tomas, Yakuba wan ana
Alfa, Tade, Simon, ɗo maniɗe sə Ruma ahay,
19 tə Yudas Iskariyot, ɗo saa ga ɗaf pə Yesu.

Yesu a razl setene ahay tə məgala a Mbərom
Mata 12.22-32; Lukas 11.14-23, 12.10

20 Atə Yesu tə njavar anahan ahay ta may
ahay agay. Asa, ɗo ahay tə halay nga kə̀
zalak, aday Yesu tə njavar anahan ahay tə
njaɗak alay a sa pa way bay. 21 Ɗo anahan
ahay tə sləne 'am ata nà, ta nay sə gəɓak
anan ayak, anga ɗo ahay ta wa: «I ga nə nga
a vawan.»
22 Miter sə Tawrita aya inde, ta nay ahay
kwa à Urəsalima wa. Ta wa: «Bə'elzebul
apan!§» Azar aya ta wa: «Ayaw! Fakalaw sə
varan məgala sa razl anan setene ahay.»
23 Yesu a ngaman ayak anà ɗo ataya pə
cakay anahan, a jan atan 'am ta 'am sə jike,
a wa: «Fakalaw i mba apan sa razl Fakalaw
nə kəkəmaw? 24 À wulen sə bahay kərtek a
inde nà, kak ɗo anahan aya tinen apan ti
vaɗ zek nə, bahay ata i tavay nga mba ɗaw?
25 Kak ɗo su doh ahay, 'am kà zlak atan pi
zek bay nà, doh ata i tavay nga mba ɗaw?
A'ay. I gugwes. 26 Matana re, kak Fakalaw kə̀
slabakak pi zek anahan a nà, gədan anahan
a i gəzla cew nà, i tavay nga mba ɗaw? A'ay.
I lize.
27 «Ɗowan saa mba apan sa zla ù doh su
ɗo gədan a saa ngəzəray panan way anahan
ahay nà, ibay. Si kə̀ lahak apan kurre kə̀
jawak anan ɗowan ata awan, aday i saa mba
apan sa zlan ù doh sa ray panan way anahan
ahay nà, na.
28 «Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a hənа:
Ɗo ahay ti ga ines, ti jənan pa 'am anà
Mbərom ɗukwen, i pəsen atan anan fok re.
29 Əna ɗo sə jənan pa 'am anà Apasay Cəncan
a nà, i njaɗ apəse 'am sə atahasl anahan
kulibay. Anga ines anahan a sa ga ata nà,
i njahay apan sə viyviya awan.»
30 Yesu a ja matanan nà, anga ɗowan ataya
ta wa: «Apasay lelibay inde apan.»

Mərak a Yesu ahay tatə may anahan
Mata 12.46-50; Lukas 8.19-21

31 Pə dəɓa anahan a wa nà, mərak a Yesu
ahay tatə may anahan ta nay. Tə dəzle cəna,
tə tavay uho, ta slan apan ɗo saa ngaman
ayak. 32 Ɗo ahay inde bayak a mə njahay a pə
cakay anahan ta jan kutok, ta wa: «Atə may
anak tə mərak anak ahay, tinen mə tavay
aya uho, tə cəce iken.»
33 Əna Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«May uno, mərak uno ahay, ata nə atə
wayaw?» 34 A ca pu ɗo sa van nga tew ataya,
a wa: «Sə təra mərak uno ahay aday may
uno nà, tinen. 35 Ɗo sa ga way sa zlan à
nga anà Mbərom ata nà, sə təra may uno tə
mərak uno nə winen aɗəka.»

4

Jike su ɗo sa casl ndaw
Mata 13.1-9; Lukas 8.4-8

1 Yawa, Yesu a dazlan sə wazan à ɗo ahay
maza pa 'am sə bəlay sə Galile. Ɗo ahay
bayak a tə halay nga pə cakay anahan. Anga
nan, a ján à kwalalan inde saa njahay uda
pa nga sə bəlay. Ɗo ahay fok mə njahay a
pə yugo. 2 Yesu a ɗakan atan anan way ahay
bayan a tə jike ahay. À wazo anahan a inde
a jan atan, a wa:
3 «Pəken sləmay. Ɗowan inde a zla à guvo,
saa casl ndaw. 4 Winen apan i casl ndaw ata
kutok, zahav a guce panan pə cəveɗ, aday
məvuhom ahay tə ɗagay anan. 5 Zahav azar
a, a guce pə saray pəkəraɗ, ta hay ahay bəse,
anga yugo inde bayan a ibay. 6 Əna pac a
sləray cəna, a ɓutoy anan aday a vak anan,
anga sləlay a ibay. 7 Zahav azar a a guce
à wulen sə adak inde. Ta ha cəna, ta har
pi zek tə adak, əna adak a bənan mbiyeɗ,
ndaw ata kə̀ nahak bay. 8 Əna zahav azar

† 3:16 Kawa sa ja nà, Pəkəraɗ. ‡ 3:17 Anga ta ga mivel bəse bəse kawa adac a Mbərom. § 3:22 Bə'elzebul nà, sləmay ana Fakalaw re.

a a guce pə yugo lele awan. Winen a hay
cəna, a har, a zla nga uho, a nah kutok.
Kərtek awan, hawal sa ndaw apan nə kwa
kuro maakan, hinen ahay, hawal sa ndaw
kwa kuro mbərka. Azar aya inde ɗukwen,
hawal sa ndaw apan nə səkat səkat.»
9 Yesu a jan atan kutok: «Sləmay inde pə
ɗowan a nə, â sləne 'am a anan.»

Yesu a ja 'am tə jike nə angamaw?
Mata 13.10-17; Lukas 8.9-10

10 Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu winen
taayak tu ɗo maslan anahan ahay kuro nga
cew, tu ɗo maza aya ma van nga tew ata, tə
cəce panan 'am anahan sa jan atan tə jike
ata awan. 11 Yesu a mbəɗahan atan apan, a
wa: «Kwanay nà, way mi ɗer aya à bahay a
Mbərom a inde ata nà, winen a kà gak ikwen
panan akar sa 'am sə bahay anahan a coy.
Əna ɗo maza aya nà, ti sləne way ahay fok
nà, si ta 'am sə jike, 12 anga aday:
Tâ ca apan, əna tə canan bay,
tâ pak apan sləmay, əna tə sləne bay.
Bina aday tâ saa may ahay pə cakay ana
Mbərom bay,
aday Mbərom â pəsen atan anan ines a
tinen ahay bay.*»

Yesu a pəsak anan jike su ɗo sa casl ndaw
ata awan
Mata 13.18-23; Lukas 8.11-15

13 Yesu a jan atan asa, a wa: «Kə slənen
'am sə jike a anan bay dəge? Matanan
acəkan! Ki i slənen 'am sə jike ahay kula
sabay asanaw? 14 Ɗo sa casl ndaw ata nà, a
casl nə 'am a Mbərom. 15 Zahav sa ndaw pə
cəveɗ ata nà, ɗo sə sləne 'am a Mbərom a
ahay. Pə dəɓa anahan a wa nà, ti təma anan
bəse, əna Fakalaw i nay, i wuɗeh anan 'am
a ma casl à tinen inde ata awan, anga aday
â hay bay.
16 «Ɗo maza aya awan, ta ga minje tə
zahav ma casl a pə saray pəkəraɗ ata awan.
Tə slənek 'am a Mbərom nà, tə təma anan
bəse tə ataslay mivel awan. 17 Əna 'am ata
a pak sləlay à mivel a tinen inde bay. Anga
nan, ɗəce i tan atan à nga, kabay ajugwar
'am i nay ahay patan anga 'am ana Mbərom
nà, ti mbəsak cəveɗ sa 'am a Mbərom.
18 «Ɗo maza aya ta ga minje tə zahav ma
casl a à wulen sə adak inde. Tinen apan
ti sləne 'am a Mbərom cite. 19 Əna way sə
daliyugo inde cara cara. Ti sapat zek tə
way sə daliyugo ahay, ti gan may à zlile
sə daliyugo ahay, ti ga ubor si zek pə way
ahay cara cara. Way ataya fok nà, ti bənan
mbiyeɗ anà 'am a Mbərom, aday â nah bay.
20 «Ɗo maza aya asa, ta ga minje tə zahav
sa ndaw ma casl a pə yugo lele awan. Tinen
apan ti sləne 'am ana Mbərom ma ja awan,
tə təma anan lele, ta zla nga uho pa 'am
a Mbərom. Anga nan, kərtek a i nah lele,
hawal i ga apan kwa kuro maakan, hinen
ahay ti nah ɗukwen, hawal i ga patan kwa
kuro mbərka, azar aya kutok ite, ti nah,
hawal i ga patan səkat səkat.»

Man sa ɗaf lalam
Lukas 8.16-18

21 Yesu a jan atan asa, a wa: «Kak, tə hanak
uko pə lalam nà, ti ɗer anan ta sə hərok
apan tasa, kabay ti ɗaf anan ù vo lala ɗaw?
Lele nà, sa ɗaf anan pə way sa ɗaf lalam a
biɗaw? 22 Sənen anan, way mi ɗer a, aday i
njaɗ zek bay nà, ibay. Wurwer sə way saa
dəzley ahay ipec məduwen a bay ɗukwen
ibay re. 23 Anga nan kutok, kak ɗo, sləmay
inde apan cəna, â sləne!»
24 A jan atan re asa: «Gen anan nga anà
way a kwanay sə sləne ahay. Tasa a mbala a
kwanay sə lavay anan way ata nà, Mbərom
i lavak ikwen anan ɗukwen tə winen awan
asa, aday i zəgahak ikwen anan apan. 25 Ɗo
kà təɓak anan sləmay sə sləne 'am nà,
Mbərom i zəgahan anan sə sləne 'am ite re.
Aday ɗo kà tacak anan sləmay, anga a nan sə
sləne 'am bay nà, Mbərom i zəgahan anan
sə tacan anan apan re.»

Jike sə zahav ma casl a à guvo

26 Yesu a jan atan 'am maza awan, a wa:
«Bahay a Mbərom a ga minje nà, tu ɗo sa
casl zahav à guvo. 27 Â njak ahan, â njak
ahan bay dəp nà, luvon tə ipec, zahav nə
i ha, i har, mənjəna winen sa san a tərа
nə kəkəmaw nà, a san bay. 28 Yugo nà, a
ha anan zahav taayak, a tərа anan gujeɗ,
aday a tərа anan gusuko, azanan asa, a zla
nga uho, a nah zahav sə way asa re. 29 Pə
dəɓa anahan sa nah ata wa asa, i bəbez dem
anahan saa car, sə halan nga anga way kà
nahak.»

Jike sə zahav sa wan sə bəzan
Mata 13.31-32, 34; Lukas 13.18-19

30 A ja asa, a wa: «Ɗi ga anan minje tə
bahay a Mbərom nà, ta ma asa anaw? Kabay

* 4:12 Ca pə Esaaya 6.9-10.

ɗì ɗakay anan nə tə jike wura asa anaw?
31 Bahay a Mbərom a ga minje nà, ta wan sə
bəzan†. Winen ma kac a pə zahav sə way sə
daliyugo. 32 Əna aday tə caslak anan à məke
cəna, a ha, aday a har nà, a zalay dədazl si
sé azar aya awan. Alay si sé anahan aya nə
məduwen aya awan. Məvuhom ahay ti mba
apan sə njahay uda à sise anahan awan tu
doh a tinen aya təke.»
33 Yesu a təkəren 'am anà ɗo ahay nà, tə
jike ahay bayak a kawa həna anaya awan,
aday kawa ana ɗo ahay sa mba apan sə
sləne. 34 Kà jak atan 'am sə awan maza
mənjəna jike bay. Əne pə dəɓa anahan a wa
nà, atə Yesu, tinen mə mbəsak a taayak. À
alay ata kutok, a ɗakan atan anan 'am sə jike
aya awan.

Yesu a gafan 'am anà atə maɗ tə a'am
Mata 8.23-27; Lukas 8.22-25

35 Pa pac ata kərtek awan, suko a ga bine
siwaw nà, Yesu a jan anà njavar anahan
ahay, a wa: «Takasuko pa day uho.» 36 Tə
slabak, tə mbəsak anan ɗo ahay mə halay
nga kutok. Njavar anahan ahay ta zla à
kwalalan anahan sə lahan ata uda pa 'am
ata awan, tə njahay uda awan. Tə gəɓa
anan, ta zla way a tinen, aday kwalalan
azar aya ɗukwen inde à man anahan ata
awan. 37 Tə dəzle à mamasl sə bəlay nà,
vəvara məduwen a a slabak pa nga sə a'am.
Məsugurndolon sə a'am ahay tə slabak, a
nan à kwalalan sa rah coy. 38 Yesu nà, winen
ma njak ahan awan ta sə dəɓa, à slaway a
inde, nga anahan ma ɗaf a pə way aday â
gan dəɗaf.‡ Njavar anahan ahay tə dazlan,
tə pəɗek anan ta sa jan: «Miter, ɗì lize kutok
nə, a gak à nga wa itəbay ɗaw?» 39 Yesu a
slabak, a gafan 'am anà maɗ, a jan 'am anà
məsugurndolon sə a'am ahay, a wa: «Nji-
hen ɓəɓətek ɓəɓətek! Bəlay, iken ɗukwen
ngatay aday, njahay tetəmtəme!» Maɗ a
mbəsak sa ɓal, anga nan, bəlay ɗukwen kə̀
njahak tetəmtəme acəkan. 40 Yesu a cəce pə
njavar anahan ahay wa kutok: «Kə jəjiren
nà, angamaw? Kə ɗəfen upo nga fan bay
kələɗaw?» 41 Ta ma nga sə jəjar pi zek asa.
Ta ja à wulen a tinen, ta wa: «Ɗo wura həna
anan anaw? Atə maɗ tə məsugurndolon sə
a'am ahay ɗukwen tə ɗəfan apan ata nà?»

5

Yesu a mbar anan ɗowan a inde tə setene
aya à nga inde
Mata 8.28-34; Lukas 8.26-39

1 Yesu a nay pa 'am sə bəlay, pa day su kon
sə Gerasina ahay, tinen tə njavar anahan
ahay fok. 2 A dazay ahay à kwalalan wa cəna,
ɗowan inde, winen tə setene aya à nga inde,
a nay ahay à wulen sə jəvay ahay wa, i zla pə
cakay a Yesu.
3 Ɗowan ata a taa nahay way anahan nà,
à wulen sə jəvay ahay inde. Ɗowan a mba
apan sa ban anan aday sə jaway anan bay.
Tə jawak anan à səsile inde dəp nà, a kaɗ
anan fok. 4 Saray bayan awan, tə ɓanak anan
tə calalaw, alay tə saray a təke fok, əna, a
taa slaɗ anan nduroc nduroc fok re. A zalan
məgala ana ɗo sə pəlay sa gan nga ataya
fok. 5 Luvon tə ipec fok, winen apan i bar à
wulen sə jəvay ahay inde. Winen apan i zlah
à ɓəzlom ahay inde, aday a ta zek mbəlak
awan tu kon.
6 Əna a canan ayak à Yesu winen apan
i nay ahay cəna, a hawan ayak pa 'am, a
dukwen gərmec ù vo. 7 A zlah pi zek tə
məgalak awan, a wa: «Iken Yesu, Wan a
Mbərom sə bagəbaga mburom, kə pəlay
puno wa maw? Na gak kem tə sləmay a
Mbərom, kâ ga alay ti nen bay ite.» 8 A jan
matanan ata nà, anga ɓa Yesu kà jak anan:
«Iken apasay lelibay awan, hayak à ɗowan
a anan wa.»
9 Yesu a cəce panan kutok: «Sləmay anak
a nə wayaw?»
A mbəɗahan apan: «Sləmay uno
Daskalak, anga manay bayak awan.»
10 A dubok a Yesu tə mindel, a wa: «Kem,
kâ sa razl setene a anaya dəren pə daliyugo
a anan wa bay ite.»
11 À man ata aday nà, gadura ahay inde
bayak a pa zar kon, mə jugwar aya awan.
12 Apasay lelibay ataya ta jan à Yesu kutok:
«Varan umo cəveɗ, mâ zla à gadura a anaya
inde ite.» 13 Yesu a varan atan cəveɗ acəkan,
tâ zla à gadura ahay inde. Ta nay à ɗowan
ata wa, tə ndərmaɗ à gadura ahay inde
kutok. Gadura ahay ta haw way a tinen, tə
haway kwa ahay pa zar kon wa, tə dazak
ayak kwa pa 'am məgujeguje wa à bəlay

† 4:31 Yesu a ga minje nà, ti sé sə àga tinen a inde. aday â gan dəɗaf à nga ata awan.

‡ 4:38 Way sa ɗaf apan nga à man sa njak ahan,

inde. Gadura ahay ti ga mbulo cew, əne tə
lizek fok.
[14] Matanan, ɗo sa gan nga anà gadura
ahay tə canan cəna, ta haw way a tinen
agay. Ta tan 'am anà ləbara awan à wulen
su doh məduwen awan, aday à wulen su
doh sə kiɓe ahay fok re. Ɗo ahay ta nay
ahay sa ca pə way ata awan.
[15] Tə dəzley ahay pə cakay a Yesu cəna,
tə canan à ɗowan a apasay lelibay aya sa
nay ahay wa ata awan, winen mə njahay
awan, winen tə zana pi zek kutok. A san
nga anahan zle lele coy. Aday ta ma nga
pə ajəjar. [16] Ɗo a sə canan anà masuwayan
ataya tə təkəren ləbara sə təra pə ɗowan ata
awan, aday pə gadura ahay fok anà ɗo sa
zlak ayak ataya awan. [17] Ɗo sa man ataya
tə dazlan sə dubok Yesu aday â zla ù kon a
tinen wa.
[18] Yesu winen apan i ján à kwalalan inde
mba, ɗowan apasay lelibay aya sa nay ahay
wa ata a jan anà Yesu nà: «Nâ pərahak azar
ite.» [19] Əna Yesu kà mbakak anan cəveɗ sa
zla maya tə winen bay, əna a jan, a wa: «Zla
agay, təkəren anan anà ɗo su doh anak ahay
nə ləbara sə way sə təra apak ataya, aday ka
gan ì zek wa anà Mbərom Ba Məduwen nə
kəkəmaw ata awan.» [20] Ɗowan ata a zla way
anahan, a dazlan sə təker anan ləbara ataya
pə daliyugo sə Dekapol, kawa ana Yesu sa
gan fok, aday a gan masuwayan anà ɗo sə
sləne ataya fok.

Atə Zayrus tə uwar sə laman alay à zana
a Yesu ata awan
Mata 9.18-26; Lukas 8.40-56
[21] Natiya, Yesu a takasay bəlay, a nay pa
day sə agay asa. Ɗo ahay tə halay nga pə
cakay anahan bayak a pa 'am sə bəlay.
[22] Ɗowan inde, tə ngaman Zayrus, a zlak
ayak à man a Yesu. Winen ɗo məduwen
awan, sə lavan nga anà mer su way ù doh
sə wazay nà, winen. A dəzley ahay pə cakay
anahan nà, a dukwen gərmec ù vo anà Yesu.
[23] A gan may kà zalak, a wa: «Dəna uno inde,
winen ɗəvac awan, i mac! Kem, hayak, ɗaf
apan alay anak ite, aday â mbar, â njahay
zay.» [24] Yesu a slabak, a pərahan azar.
Aday, Yesu winen apan i zla nà, ɗo sə
pərahan azar ahay tə ngəɗec anan pə cəveɗ.
[25] Uwar a inde à man ata awan, ɗəvac a ite re.
Ava kuro nga cew, mez winen apan i pəkan
ahay à kutov wa hwiya. [26] Kà gak ɗəce à alay
sə doktor ahay wa nə bayak awan. Kà lizek
anan zlile anahan fok, aday kà njaɗak apan
zay bay re, ɗəvac anahan a ma nga sə zakay
bugol.
[27-28] Iyo, uwar ata kà slənek ləbara a Yesu.
Anga nan, a nay ahay à wulen sə ɗo ahay
wa ta sə dəɓa anahan. A jalay nà: «Abay nâ
njaɗ sə laman alay anà zana anahan a cəna,
ni mbar.» A laman à zana awan cəna, [29] mez
anahan sa taa pəkay ata a dəkac ma kərtek.
A jəjam anan zek anahan nà, cəcaɓ cəcaɓ a
san zle kà mbərak à ɗəce anahan wa.
[30] Yesu ite, a san zle, məgala kà nak ahay
à winen wa. A mbəɗa zek à wulen sə ɗo
ahay inde, a cəce: «Waya sə lumo anà zana
anaw?»
[31] Njavar anahan ahay tə mbəɗahan apan,
ta wa: «Kə canan zle, ɗo ahay tinen apan ti
ngəɗec iken. Kutok nà, ki cəce ɗo sə lamak
asa ɗaw?»
[32] Əna Yesu winen apan i ca iɗe tuwwe
hwiya, anga a nan sə canan à ɗowan sa
ga awan ata awan. [33] Uwar ata a canan à
masuwayan ata sə təra ì zek anahan inde
ata nà, a jəjar pi zek yiɓyeɓ anga zlawan.
A nay, a dukwen gərmec ù vo anà Yesu, a
təkəren anan 'am ataya fok. [34] Yesu a jan
kutok, a wa: «Mazar uno, aɗaf nga anak pi
nen ata kà mbərak iken! Həna ɗəvac anak
inde sabay. Zla agay tə zay.»
[35] À alay a Yesu winen apan i ja 'am ata
mba cəna, ɗo ahay ta nay àga Zayrus wa,
winen ɗo sə lavan nga anà doh sə wazay
ata awan, ta wa: «Zayrus, dəna anak nə kà
ndəvak zek. Kâ vawan nga anà Miter fan
sabay.»
[36] Yesu kà gak anan nga anà 'am a tinen
ata bay, a jan anà Zayrus: «Kâ jəjar bay, ɗaf
upo nga lele cəna coy!»
[37] Kutok, Yesu a dazlan sa zla àga Zayrus
asa. Əna kà mbakak anan cəveɗ à ɗo ahay
fok sə lagay anan bay, si anà Piyer, aday anà
Yakuba tə mərak anahan Yuhana. [38] Tə dəzle
àga Zayrus nà, Yesu a sləne ɗo ahay tinen
apan ti yam tuhhwa, ti zlah, ɗəce inde. [39] A
zla ù doh, a ja: «Kâ bəbilen awan bay. Ki
yimen angamaw? Dəna a anan kà məcak
bay. A njak ahan ca!»
[40] Man su ɗo ataya tə mbasay apan. Yesu
a rəzlay atan uho fok, a mbəsak ù doh
nà, bəbay ta may ana dəna ata awan, tə
apan njavar anahan maakan ataya awan.
Tə dəzle pə cakay ana dəna ata awan. [41] A

bənan anan alay a dəna ata awan, a jan: «*Talita kumi!*» kawa sa ja nà: «Dənama, slabak!»
42 Kwayan'a, dəna ata a slabak, a dazlan sa bar. Aday ɗo ahay tə jəjar pi zek bayan awan. Ava ana dəna ata nà, kuro nga cew.
43 Yesu a gafan atan 'am lele, a wa tâ saa jan à ɗowan bay. A jan atan asa tâ varan way sa pa à dəna ata awan.

6

Ɗo sə Nazaratu ahay tə ɗəfak nga pə Yesu bay

Mata 13.53-58; Lukas 4.16-30

1 Kagasl, Yesu a slabak à man ata wa, a zla ù kon anahan à Nazaratu asa. Njavar anahan ahay tə pərahan azar. 2 Winen à man ata awan, luvon sa man uda awan a dəzley ahay nà, Yesu a dazlan sə ɗakay anan 'am a Mbərom ù doh sə wazay*.

Ɗo ahay bayan awan inde, tə slənе 'am sə tətak way a anahan ata nə a gan atan masuwayan, aday ta wa: «A tətakay way a anaya awanaw? A njaɗ kəlire sə asan way† a anan kəkəmaw? Aday, a ga masuwayan həna anan cara cara nə ta maw? 3 Na wa, winen nə ɗo sə cəceɗ dədom ba? May anahan Mariyama biɗaw? Mərak anahan ahay inde, atə Yakuba, tatə Yoses, Yuda, Simon, aday məran dəna aya ɗukwen inde, tinen à wulen a mənuko awan ba?» Anga nan kutok, ta ngam sa ɗaf nga pə Yesu bay.
4 Yesu a jan atan, a wa: «Ɗo ahay ta gan nga anà 'am ana ɗo maja'am a Mbərom kwa ta sə wura fok. Əna ù kon anahan awan, à mamasl su ɗo anahan aya awan, aday ù doh anahan a nà, ɗowan a gan nga anà 'am anahan ahay itəbay.»
5 Natiya, Yesu kə̀ njaɗak sa ga masuwayan à man ata kwa wura bay. Si a ɗaf alay pu ɗo sə ɗəvac azar aya ngal, a mbar atan. 6 A gan à winen awan wadan wadan, anga aɗaf nga a tinen inde pə Mbərom kwa mənjœk ibay.

Mer su way ana ɗo maslan a kuro nga cew ataya awan

Mata 10.5-15; Lukas 9.1-6

Pə dəɓa a way ata wa nà, Yesu a zla pu kon sə daliyugo ata fok, a ɗakan anan way à ɗo ahay. 7-8 À alay ata awan, a nan à Yesu sa slan anan ɗo maslan anahan kuro nga cew ataya à wulen su doh aya inde. A halan atan nga, aday a varan atan məgala sa razl apasay lelibay aya awan.

A jan atan kutok, a wa: «Ni slan kwanay nə cew cew. Kâ saa gəɓen awan pə alay anga cəveɗ bay, kwa way sa pa, kwa mbulo sə dala. Ki gəɓen nà, si sukol, 9 təkarak, aday zana ɗukwen kərtek.» 10 A jan atan asa, a wa: «Kak ki zlen à wulen su doh a nà, njihen nə àga ɗowan a sə təma uda kwanay ata awan. Ki njihen àga winen hus pə luvon a kwanay saa zla way a kwanay. 11 Əna aday ɗo sa man ataya tə təmahak kwanay bay ite nà, zlen way a kwanay à man ata wa, aday kâ bəzləmen morbodok su kon a tinen pə saray a kwanay ahay wa, anga aday tâ san pi zek tinen tə ines aya awan.»
12 Ɗo maslan a Yesu ataya ta zla, tə wazan à ɗo ahay, aday tâ mbəɗahan lœn ì ines a tinen ahay. 13 Tə rəzlak setene ahay bayak awan, aday tə mbərak ɗo sə ɗəvac ahay bayak awan ta sə mbəɗan atan amar pa nga.

Amac ana Yuhana, ɗo sa gan baptisma anà ɗo ahay

Mata 14.1-12; Lukas 9.7-9

14 Iyo, bahay a inde məduwen awan, tə ngaman Hiridus, a slənе ləbara ana Yesu, anga ɗo ahay fok tinen apan ti təker ləbara a Yesu kwa aha fok.

Ɗo ahay ngal ta ja, ta wa: «Yuhana, ɗo sa gan baptisma anà ɗo ahay ata, kà mak uho.» Tə ɗakan à Yesu nà, Yuhana. Anga nan, ta ja nə, a mba apan sa ga masuwayan ahay ata nà, na.
15 Ɗo maza aya ite, ta wa: «Yesu nà, Eliya‡.»

Aday ɗo hinen ahay ɗukwen ta wa: «Winen nà, ɗo maja'am a Mbərom hinen, kawa ɗo maja'am a Mbərom sə kwakwa ataya awan.»
16 Əna Hiridus a slənе 'am ataya fok nà, a ja, a wa: «Yuhana, nen sa gaɗ panan nga ata nà, kə̀ slabakak ahay à məke wa!»
17-18 Kwakwa ata nà, Hiridus a gəɓa anan Hirudiya, uwar ana wanbay anahan a inde, tə ngaman Filip. Anga nan, Yuhana a jan, a wa: «Ki jipen pə uwar tə mərak anak nə, lelibay. Way ata nà, ines!» Anga nan

* 6:2 Doh sə wazay sə Yahuda ahay, bina egliz bay. † 6:2 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom. ‡ 6:15 Eliya nà, ɗo maja'am a Mbərom kwakwa awan.

kutok, Hiridus a jan anà ɗo ahay tâ ban anan Yuhana. Ta ban anan, tə ɗəfak anan ayak ù doh sə dangay.

19 Natiya kutok, Hirudiya a nan iɗe à Yuhana, a gan may sə lize anan. Əna, kə̀ njaɗak apan cəveɗ a bay. 20 Aday ɗukwen Hiridus a jəjaran anà Yuhana. A san zle, Yuhana a nà, winen ɗo lele awan, aday ɗîɗem a pa 'am a Mbərom. Anga nan re, a gan nga lele. A ta pak sləmay pa 'am anahan awan nà, a wusen nga, əna hwiya a gan may sə slə̀ne asa.

21 Pə luvon a inde kutok, Hirudiya a njaɗ cəveɗ sa ban anan Hiridus pə kwande. Azar uko sə bayak pə luvon sə wahay anan bahay Hiridus a ga. A da way sa pa, a ngaman anà ɗo sə zlile ahay pə daliyugo sa Galile, pi zek tu ɗo sə lavan nga anà suje ahay fok, pi zek tə bahay sə daliyugo ataya awan. 22 Kutok nà, dəna a Hirudiya inde, a zlak ayak, a gərvan atan. Agərav anahan ata lele, kà zlak anan à nga anà bahay Hiridus tu ɗo anahan ahay fok. Aday Hiridus a cəce pə dəna ata wa, a wa: «A nak nə maw? Way anak saa cəce fok ni varak anan.» 23 Dərzalah a mbaɗan apan, a wa: «Ni varak anan way anak saa cəce ata fok, kwa i dəzle hus pa sə gəzla anan bahay uno ì zek wa cew dəp nà, ni varak anan.»

24 Dəna dalay ata, a nay uho, a jan anà may anahan, a wa: «Mamay, nə̂ cəce nə maw?»

May anahan a wa: «Cəce nà, tâ gəɗak ahay nga a Yuhana.»

25 Cəna, dəna a dalay ata awan a may ahay pə cakay ana Hiridus, a jan, a wa: «U no ki gaɗ anan nga anà Yuhana, aday vuro anan ahay hənа à kwatama inde.»

26 Way a mə cəce ata kà zlak anan à nga anà Hiridus sabay fok. Əna ɓa kə̀ mbaɗak anan pa 'am ana ɗo anahan mə ngamay ataya coy. I varan anan bay nà, i ga zek sabay. 27 Matanan, a slan suje kərtek, aday â gəɗan anan ahay nga a Yuhana à kwatama inde. 28 Suje ata a zla ù doh sə dangay, a gəɗay nga pə Yuhana wa. A nàn anan à kwatama inde, a varan anà dəna a Hirudiya. Winen ite a təma anan cəna, a varan anan anà may anahan. 29 Njavar a Yuhana ahay tə slə̀ne ləbara awan cəna, ta zla saa gəɓay anan ahay məsinde a Yuhana, ta la anan.

Yesu a varan way sa pa anà ɗo ahay ti ga mbulo ɗara

Mata 14.13-21; Lukas 9.10-17; Yuhana 6.1-14

30 Aday, ɗo maslan a Yesu ataya ta may agay kutok. Tə halan nga pə cakay, tə dazlan sə təkəren anan way a tinen sa ga, aday sa jan anà ɗo ahay fok.

31 À alay ata nà, ɗo ahay tinen apan ti zlak ayak, tinen apan ti zla way a tinen bayak awan. Atə Yesu tu ɗo maslan anahan ahay ta njaɗ cəveɗ aday ti pa way bay. Anga nan kutok, Yesu a jan atan, a wa: «Kwanay, hayak ikwen ahay taayak a kwanay awan, zluko à kiɓe à man a ɗowan inde uda ibay ata awan. Ata, ɗî njaɗ sa man uda mənjœk.» 32 Ta ján à kwalalan inde, aday ta zla kəcah pə ɗo ahay wa à kiɓe.

33 Ɗo ahay bayak a tə canan atə Yesu tə njavar anahan ahay tinen apan ti zla way a tinen. Aday ɗukwen ta san atan zle. Anga nan, ɗo ahay ta nay ahay à wulen su doh ahay wa cara cara, ta haw tə saray à man ana Yesu saa zla. Tə lahan atan à Yesu tə njavar anahan ahay re.

34 Yesu a dazay ahay à kwalalan wa cəna, a canan anà ɗo ahay bayak awan. Ɗo ataya ta gan ì zek wa, anga tinen kawa təman ahay, aday mənjəna ɗo sa gan atan nga. Anga nan, Yesu a dazlan sə ɗakan atan anan way ahay fok.

35 Anga luvon winen apan i ga ata nà, njavar a Yesu ahay ta nay pə cakay anahan, ta wa: «Mənuko à man kiɓe inde, aday luvon winen apan i ga. 36 Suwan, mbakan cəveɗ anà ɗo ahay tâ zla à wulen su doh ahay, pə culok ahay, aday ti i sukom way sa pa ahay.»

37 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Kwanay a viren atan way sa pa awan.»

Njavar anahan ataya, ta jan, ta wa: «A nak ma saa sukumay ahay way sa pa tə dala sə *dinar*§ səkat cew, anga aday mi varan atan acəkan ɗaw?»

38 Yesu a cəce patan wa asa, a wa: «Tapa sə pen inde pikwen hənа nə jugumaw? Əngа, cen apan aday.»

Ta cay ahay apan, ta jan: «Inde nà, tapa sə pen ahay ɗara, tə kəlef ahay cew.»

39 Kagasl, Yesu a jan anà njavar anahan ahay tâ njahay anan ɗo ahay pə gujeɗ məngəɗez a à man ata awan, njəɓukɓok

§ 6:37 Dinar kərtek nà, àga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

cara cara. [40] Tə njahay atan nà, njəɓok cəna
səkat səkat, aday njəɓok cəna kwa kuro
ɗara kwa kuro ɗara. [41] Yesu a gəɓa anan
tapa sə pen a ɗara ataya tə kəlef a cew ataya
awan. A ca iɗe à mburom, a ngəran ayak
anà Mbərom. A gəzla anan tapa sə pen
ataya ì zek wa, a varan anà njavar anahan
ahay, aday tô gəzlan anan anà ɗo ahay.
Kutok, Yesu a gəzla anan apan kəlef a cew
ataya awan, a varan atan apan. [42] Ɗo ataya
fok ta pak, tə rahak ɓah ɓah.

[43] Pə dəɓa a way ata wa coy nà, njavar
anahan ahay tə halan nga anà tapa sə pen tə
kəlef a mə mbəsak ata nà, a ga cəkarak kuro
nga anahan a cew. [44] Ɗo sa pa way à man
ata ɗukwen, tinen mə baslay a nà, mungol
a dəkɗek aday nà, mbulo ɗara.

Yesu a bar pa nga sə a'am tə saray
Mata 14.22-33; Yuhana 6.15-21

[45] Pə dəɓa anahan a wa cəna, Yesu a jan
anà njavar anahan ahay tâ ján à kwalalan
inde, aday tâ lahan pa 'am sa zla à Baytisada
pa day sə uho. Winen awan, i i mbəsak anan
ɗo ahay à dəɓa a tinen wa. [46] Tə gəzla nga tə
ɗo ahay kutok, a zla way anahan à ɓəzlom
saa ga amboh.

[47] Luvon a ga coy nà, Yesu winen taayak
anahan à məndak mba. Njavar anahan ahay
ɗukwen tinen tə kwalalan a kwa à mamasl
sə bəlay dəren coy. [48] A canan atan ayak nà,
tinen apan ti ɓal kwalalan nə tə gədan, anga
tinen apan tə zlangay nga uda ta maɗ. Way
ata fok a təra nà, luvon uda mba. Iɗe a sa
jəka i cəɗe nà, Yesu kà dəzlek à man a tinen
winen apan i zla tə saray pa nga sə a'am. A
ga kawa i saa gəɗan atan anan 'am.

[49] Njavar anahan ahay tə canan winen
apan i zla tə saray pa nga sə a'am ata cəna,
tə jalay nà, i ga nə mədahan. Anga nan
kutok, ta zlah pi zek. [50] Tə jəjar pi zek yiɓyeɓ
anga tinen a fok tə canak anan.

Aya əna Yesu a canan atan cəna, a jan
atan ayak 'am kwayan'a, a wa: «Bənen
mbac lele, nen awan, kâ jəjiren bay.»

[51] A ján à kwalalan inde pə cakay a tinen
awan cəna, maɗ a mbəsak sa ɓal cite. À man
ata wa kutok, ajalay nga a tinen a mbəɗa
wucəfeɗ. Way ata a gan atan masuwayan
[52] anga 'am sə masuwayan sə təra tə tapa sə
pen ata a ja nə maw nà, tə sənak anan bay
re. Kurkwilen inde à sləmay a tinen.

Yesu a mbar ɗo ahay à Gənesaret
Mata 14.34-36

[53] Tə takasay ahay pa day sə agay lele nà,
ta zla ù kon sə Gənesaret. Ta ban anan
kwalalan pa 'am sə bəlay. [54] Tə dazay à
kwalalan wa cəna, ɗo ahay tə sənak ayak
Yesu kwayan'a [55] Ɗo ahay tə sləne sa jəka
Yesu winen à man tiya ata cəna, tə haway
ahay tə day sə wulen su doh ahay wa fok.
Tə dazlan sa ran ahay ɗo sə dəvac mə nahay
aya pə lala ataya fok. [56] Ta man anahan sa zla
fok cəna, a ga nà, culok, kiɓe, kabay wulen
su doh adəka, tə halan ahay ɗo sə dəvac
ahay. Tinen a tavay atan pa man sə lumo
ahay fok. Ta gan amboh â mbəsakan cəveɗ
anà ɗo dəvac ataya tâ laman alay kwa anà
'am sə zana anahan, aday tâ mbar ite. Ɗo
sə laman ataya fok, tə mbərak acəkan.

7

*Atə*tak way sə bije ahay
Mata 15.1-9

[1] Farisa aya inde, tinen tə azar sə miter
sə Tawrita ana Musa ahay, ta nay ahay kwa
à Urəsalima wa, tə halay nga pə cakay ana
Yesu. [2] Tə canan anà njavar a Yesu azar
aya tinen apan ti pa way mənjəna sə banay
alay kawa atətak way sə Farisa ahay. Ata pə
tinen nà, njavar a Yesu ahay ta gak ines.

[3] Anga aday nà, Yahuda ahay fok, mə
zakan a anà Farisa ahay nà, tə dəfan apan
anà atətak way sə bije a tinen ahay nə lele.
Ta taa pa way aday mənjəna sə banay alay
kawa atətak way sə bije a tinen bay. [4] Kwa,
ta nay ahay nə à kwasuko wa ɗukwen, tə
banay zek, aday ta sa pa way. Tə dəfan apan
anà atətak way sə bije azar aya ɗukwen lele,
kawa acakaɗ gəsa'am, kəlawa, aday tuwez
ahay.

[5] Anga nan kutok, Farisa ataya pi zek
tə miter sə Tawrita ahay tə cəce pə Yesu
wa, tə dazlan, ta wa: «Njavar anak ahay
nà, tə pərahan azar anà atətak way sə bije
ahay bay nə angamaw? Bina, ta pa ɗaf
mənjəna sə banay alay kawa atətak way sə
bije ahay.»

[6] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Kwanay aday nà, mbaɗəmbaɗa aya awan.
Ezaya kà vindek 'am a Mbərom ɗîɗem a
anga kwanay, Mbərom a wa:
"Ɗo anaya tə həro nga nà, ta 'am dəkɗek,
mivel a tinen aya nə dəren ti nen.

[7] Tinen apan ti dukwo gərmec ù vo nə kəriya
awan.
Bina tinen apan ti tətakan anan anà ɗo ahay
nà,
way sa nga a tinen ahay ɗəkɗek.*”»
[8] Yesu a jan atan asa: «Kwanay nà, kə
mbiken 'am a Mbərom ma ja aya awan,
anga sə pərahan azar anà 'am sə ɗo ahay.
[9] Ambəsak 'am a Mbərom, aday sə mbəɗek
pə anjahay sə bije ahay nà, a dak ikwen 'am
bay. [10] Musa kà jak: “Ɗəfan apan anà bəbay
anak tə may anak†” aday “Kuwaya ɗowan a
kà jak 'am lelibay a pə bəbay anahan kabay
pə may anahan nà, sa vaɗ anan.‡” [11] Əna
kwanay ki jen nà, kak ɗowan a kà jak anan
anà bəbay anahan kabay anà may anahan:
“Way uno abay saa mak anan zek ata nà,
winen *korban*, kawa sa ja nà, kà tərak anà
Mbərom.” [12] Ata i ɗəfan apan anà atə bəbay
tə may sabay. [13] Matanan kutok, kə nəsen
anan way a Mbərom ma ɓan awan, anga sə
pərahan azar anà atətak way sə bije ahay.
Kwanay apan ki gen way maza aya cara cara
kətanan re.»

*Way sa ga m*əsagar pu ɗo
Mata 15.10-20

[14] Yesu a ngaman ayak anà ɗo ahay maza
awan, tâ nay pə cakay anahan. A jan atan,
a wa: «Pəken uno sləmay, kwanay a fok,
sənen 'am a anan. [15] Way inde uho, i zla à
kutov su ɗo saa ga apan məsagar nà, ibay.
Əna, sa ga məsagar pu ɗo nà, way sa nay ù
ɗo wa uho bugol aɗəka. [[16] Kak sləmay inde
pə ɗowan sə slənə 'am nà, â pak sləmay.]»
[17] Yesu a dazlan nà, a zla way anahan ù
doh pə cakay sə ɗo ahay wa. Njavar anahan
ahay tə cəce panan jəba sa 'am sə jike ataya
awan. [18] Yesu a jan atan: «Kwanay ɗukwen,
kə sənen fan bay ɗaw? Way sa zlak ayak uho
wa ù ɗo inde nà, i mba apan sa ga məsagar
pu ɗo bay. [19] Anga way sa pa i zlan à mivel
inde bay, si à kutes inde. Pə dəɓa anahan
a wa nà, i may ahay uho. Kwanay kə sənen
bay re ɗaw?»

Yesu a ja kətanan nà, aday tâ san nə way
sa pa ahay fok lele.

[20] A ja asa: «Way sa nay ahay ù ɗo wa
uho nà, i ga apan məsagar kutok. [21] Anga
sa nay à mivel su ɗo wa kutok cəna, way
kawa aga vuwar, akar, avaɗ nga su ɗo,
[22] aga mədigweɗ, aga ubor, aga huwan, agaɗ
mungwalay, aga way sə wurwer ana ayaw
si zek lelibay awan, aga sərak, agəɗan azar
ù ɗo, ahəran nga anà zek anahan, aga way
sə mindel. [23] Way ataya fok, ta nay fok nà, ù
ɗo wa, aday ta ga məsagar pu ɗo acəkan.»

Uwar a inde winen Sirofiniki ahay a ɗaf
nga pə Yesu
Mata 15.21-28

[24] Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a slabak
way anahan à man ata a wa kutok, a zla à
wulen su doh a inde, bəse tə Tirus§. A dəzle
cəna, a njahay àga ɗowan inde, aday a nan
abay ɗowan â san apan bay. Əna ɗo ahay tə
sənak apan.
[25] Uwar a inde à man ata nà, dəna anahan
inde, winen tə setene awan. A slənə ləbara
a Yesu cəna, a nay pə cakay anahan. A
dukwen gərmec ù vo. [26] Uwar ata nà, winen
Sirofiniki ahay, a ja 'am sə Gərek. A jan anà
Yesu, â razl anan setene à dəna anahan ata
wa, apasay a sə vawan nga ata awan.
[27] Aday Yesu a mbəɗahan apan, a wa:
«Mbəsak anan gwaslay ahay tâ rah aday.
Anga sə gəɓa anan way sa pa sə gwaslay
ahay, sə varan anan anà kəla ahay nà,
sumor a bay.»
[28] Uwar ata a mbəɗahan apan, a wa:
«Matanan, bahay uno. Əne kəla ahay
ɗukwen ta pa way sa pa sə pəpas pə gwaslay
ahay wa ata re asanaw!»
[29] Yesu a jan: «Anga 'am anak a anan, ki
mba apan sa zla agay. Apasay sə vaway nga
ata, kà nak ahay à dəna anak wa coy.»
[30] Uwar ata a zla agay, a dəzle cəna, a tan
ayak à nga à dəna anahan mə nahay a pə
biket. Apasay sə vaway nga ata kà nak à
dəna ata wa acəkan.

Yesu a mbar anan ɗowan a inde
mədəngazlak awan

[31] Yesu a nay way anahan pə daliyugo sə
Tirus wa. A zla tə daliyugo sə Sidon, a dəzle
pə cakay sə bəlay sə Galile, pə daliyugo sə
Dekapol.
[32] À man ata kutok, ɗo ahay ta nan anan
ahay ɗowan a inde mədəngazlak awan.
Ɗowan ata nà, a slənə sləmay bay aday a ja

* 7:7 Ca pə Esaaya 29.13. † 7:10 Ca pə Gurtaaki 20.12; Tooktaaki Tawreeta 5.16. ‡ 7:10 Ca pə Gurtaaki 21.17; Farillaaji Lewiŋko'en 20.9. § 7:24 Tirus nà, winen pə daliyugo sə Sirofiniki ahay.

'am lelibay re. Ta gan amboh anà Yesu aday
â ɗaf apan alay, â mbar anan ite.
33 Yesu a ngaman ayak à wulen sə ɗo ahay
wa. Ta zla tə Yesu dal nà, Yesu a ɗəfan
alay à sləmay inde. Aday, a təfe məne pə
alay, a laman anan à miresl anahan. 34 A
ca iɗe à mburom, a sakaf pi zek, a ja, a wa:
«*Effata!*» kawa sa ja nà: «Təɓa zek!» 35 Natiya
cəna, sləmay anahan ahay tə təɓak, miresl
anahan ɗukwen kə pəsakak ite, a ja 'am lele
kutok. 36 Yesu a jan atan fok a tinen awan, tâ
sa jan à ɗowan bay. Winen apan i taa gafan
atan 'am dəp nà, tinen tə zəga anan sə təker
ləbara awan. 37 Ɗo sə sləne ləbara ataya fok,
a gan atan masuwayan, ta wa: «Way anahan
sa ga fok nə lele. Mədəngazlak ahay tə sləne
sləmay, aday maandak ahay ɗukwen ta ja
'am kutok.»

8

Yesu a varan way sa pa anà ɗo ahay ti ga
mbulo fuɗo
Mata 15.32-39
1 À alay ata awan, ɗo ahay tə halay nga
bayak a miza awan. Way sa pa ɗukwen inde
patan ibay. Anga nan kutok, Yesu a ngaman
anà njavar anahan ahay, a jan atan, a wa:
2 «Ɗo a anaya tu go ì zek wa, anga mənuko
pə kərtek a luvon maakan həna, way sa pa
ibay. 3 Kak na sak a mbəsak atan ti zla agay
ta may awan nà, ti ga bəle pə cəveɗ. Aday
ɗukwen ɗo azar aya ta nay ahay kwa à man
dəren aya wa.»
4 Njavar anahan ahay ta jan, ta wa:
«Mənuko à kiɓe kutok nà, ɗi saa njaɗay
ahay way sa pa awan awana, aday saa slan
ù ɗo a anan fok anaw?»
5 Yesu a cəce patan wa, a wa: «Tapa sə pen
inde pikwen nə jugumaw?»
Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Cuwɓe.»
6 Yesu a jan anà ɗo ahay, tâ njahay à
məndak, aday a gəɓa anan tapa sə pen a
cuwɓe ataya awan. A gan ayak suse anà
Mbərom nà, a gəzla anan ì zek wa, aday a
varan anan anà njavar anahan ahay, aday
tâ gəzlan anà ɗo ahay. Tə gəzla anan kutok.
7 Kəlef cəɗew aya inde patan mənjœk re.
Yesu a ngəran ayak à Mbərom anga nan re.
Aday a jan anà njavar anahan ahay tâ gəzla
anan kawa tapa sə pen ahay asa.
8-9 Ɗo a mə halay nga ataya fok, tinen ta
ga mbulo fuɗo, ta pak, tə rahak. Tapa sə pen
mə mbəsak ata nà, a ga cəkarak cuwɓe re.
Coy, Yesu a mbəsak anan ɗo ahay tə gəzla
nga.
10 Cəna, Yesu a ján à kwalalan inde tə
njavar anahan ahay. Ta zla way a tinen ù
kon sə Dalmanuta.

*Ɗo ahay ta gan may Yesu â gan atan ma-
suwayan*
Mata 16.1-4
11 Farisa aya inde, ta nay sa vaɗ awiyaway
tatə Yesu. Tə cəce Yesu â ga masuwayan sə
way sa nay ahay à mburom wa, anga a nan
atan sa ban anan pə kwande.
12 Yesu a sakaf, a ma anan apasay à zar
kutov lele nà, a ja, a wa: «Ɗo sə biten ahay
tə pəlay masuwayan nà, angamaw? Nen
apan ni jak ikwen tə ɗìɗem a həna, ti njaɗ
minje sə masuwayan sabay fok.»
13 Coy, a mbəsak anan Farisa ataya awan,
a ma way anahan à kwalalan inde, sə takas
bəlay pə day hinen asa.

Wuɗah sə Farisa ahay, aday mbala ana
Hiridus ite
Mata 16.5-12
14 Njavar a Yesu ahay tə mbəɗəkek anan
nga sə gəɓa tapa sə pen à alay inde. Tapa
sə pen inde patan à kwalalan inde nà, si
kərtek coy. 15 Yesu a jan atan, a wa: «Uffa
ahak ikwen! Bənen nga a kwanay nə lele
pə wuɗah sə Farisa ahay wa, tə wuɗah ana
Hiridus.»
16 Əna tinen ta ja à wulen a tinen inde nà:
«I ga nə a ja pə pen ɗə gəɓak à alay inde bay
ata awan.»
17 Yesu a sənan atan anan kwayan'a, a jan
atan, a wa: «Kə bayiken, na ja nə anga tapa
sə pen inde pikwen ibay nà, angamaw? Kə
sənen apan fan bay ɗaw? Ki mben apan sə
sləne 'am a anan bay kələɗaw? Kurkwilen
inde à sləmay a kwanay ɗaw?
18 «Iɗe inde pikwen asənə, kə cinen anan
à awan bay kələɗaw? Sləmay inde pikwen
asənə, kə slənen sləmay bay kələɗaw?
«Aday, kə mbəɗəkek ikwen à nga wa
ɗaw? 19 À alay a nə gəzla tapa sə pen ahay
ɗara, anà ɗo ahay tinen mbulo ɗara nà, kə
hilen anan nga a mə mbəsak a ata awan nə
cəkarak jugumaw?»
Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Cəkarak kuro
nga anahan awan cew.»
20 «Aya, aday nə gəzlan tapa sə pen cuwɓe
à ɗo ahay mbulo fuɗo nà, kə hilen anan nga
à mə mbəsak awan nə cəkarak jugumaw?»

Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Cuwɓe!»
[21] «Aya aday kə sənen həna bay nà, angama kutok anaw?»

Yesu a mbar anan ɗowan a inde, winen hurof awan

[22] Yesu tə njavar anahan ahay tə dəzle à Baytisada kutok. Ɗo ahay tə gəɓay ahay ɗowan a inde, winen hurof awan. Ta gan amboh anà Yesu aday â laman alay ite.
[23] Yesu a bənay anan ɗowan ata alay a wa, a zla anan kəcah à wulen su doh wa. A təfen məne pə iɗe, a ɗaf apan alay. A cəce panan, a wa: «Kə canan à way ahay zle ɗaw?»
[24] Winen a mbəɗahan apan, a wa: «Nen apan ni canan anà ɗo ahay tinen apan ti zla, əna tinen kawa dədazl si sé ahay.»
[25] Yesu a ɗəfan alay pə iɗe maza awan. Winen ite a zəzor way ahay lele, kà mbərak kutok, a canan iɗe zle coy.
[26] Yesu a jan, a wa: «Zla agay. Kâ ma tə wulen su doh sabay.»

Piyer a ɗakay anan nà, Yesu nə winen Almasihu

Mata 16.13-20; Lukas 9.18-21

[27] Pə dəɓa anahan a wa nà, atə Yesu tə njavar anahan ahay ta zla ù kon maza awan, pə cakay sə Kaysariya Filipi. À alay a tinen pə cəveɗ mba nà, Yesu a cəce patan wa, a wa: «Ɗo ahay ta ja pi nen nà, nen nə wayaw?»
[28] Njavar anahan ataya tə mbəɗahan apan, ta wa: «Ɗo hinen ahay ta wa iken Yuhana, ɗo sa gan baptisma anà ɗo ahay ata awan. Ɗo maza aya ta wa, iken Eliya, ɗo maja'am a Mbərom. Ɗo azar aya ɗukwen ta ja nà, iken ɗo kərtek à wulen su ɗo maja'am a Mbərom ahay.»
[29] Yesu a cəce patan wa: «Aday kwanay a nà, ki wen nen wayaw?»
Piyer a mbəɗahan apan, a wa: «Iken nà, Almasihu.»
[30] Yesu a gafan atan 'am, a wa: «Kâ saa ɗiken anan 'am a anan anà ɗowan bay.»

Yesu a ɗakay anan amac anahan tə aslabakay anahan à məke wa

Mata 16.21-28

[31] Cəna, Yesu a dazlan sə ɗakan anan anà njavar anahan ahay, a wa: «Bəlaray nen, Wan su Ɗo nà, ni ga ɗəce bayak awan. Aday məceɗ sə Yahuda ahay, tə bahay sə gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom, tatə miter sə Tawrita ahay, ti lar nen, aday ɗo ahay ti vaɗ nen. Aday ɗukwen, luvon maakan pə dəɓa anahan a wa cəna, ni slabakay way uno à məke wa.» [32] A jan atan anan nà, ì iɗe inde.
Piyer ite a ngaman, ta zla kəcah, a gafan 'am. [33] Yesu a mbəɗa 'am pə njavar anahan ahay, a cak ayak patan. Cəna, a gafan 'am anà Piyer, a wa: «Zlak ayak pə cakay uno wa, iken Fakalaw. Anga ajalay nga anak ata nà, a nay ahay ù ɗo zənzen a wa, bina mbala a Mbərom ata bay.»
[34] Cəna, Yesu a ngaman ayak anà ɗo ahay, tə njavar anahan aya təke, a jan atan: «Kak ɗowan a a nan sə pəruho azar nà, â mbəsak sə bayakan way anà nga anahan, â tavak dədom anahan mə zləlngaɗ awan, â pəruho azar. [35] Anga kâ nak anan anà ɗowan a sa tam anan sifa anahan nà, i lize anan aɗəka. Əna ɗowan a kà lizek anan sifa anahan anga nen, aday anga ləbara uno mugom a anan ata nà, i tam anan sifa anahan aɗəka. [36] Bina, ɗo kà sak a njaɗ anan way sə daliyugo a anan fok anà winen, aday sifa anahan a nà, kà lizek anan nə, sa gan dəɗaffa nà, ma mba asa anaw? Ibay! [37] Awan a inde aday ɗo zənzen i var sə bəmbaɗ anan sifa anahan nà, inde ɗaw?
[38] «Ɗo sə biten ahay nà, mi nes aya awan, aday tə mbəɗahak anan lœn anà Mbərom. Aya əna, kak ɗowan a kà gak waray sə ɗakay anan sləmay uno aday sə ɗakay anan 'am uno ahay nà, nen ni ga anan winen kəkəmaw? À alay a aday na mak ahay tə mazlaɓ ana Bəbay uno Mbərom, aday tə maslay anahan cəncan aya ata nà, nen Wan su Ɗo ɗukwen ni naa pəkan waray ì iɗe cite.»

9

[1] Yesu a ja asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a həna: Ɗowan aya inde à man a anan, ti mac mənjəna sə canan anà bahay a Mbərom bay. Si bahay a Mbərom i nay ti canan tə məgala awan aday.»

Zek a Yesu a mbəɗa pə iɗe ana njavar anahan ahay

Mata 17.1-13; Lukas 9.28-36

[2] Pə dəɓa anahan a wa kutok, a ga luvon ahay mbərka nà, Yesu a gəɓa pə azar Piyer, Yakuba tə Yuhana, ta ján taayak à ɓəzlom a inde zəbor awan. À man ata kutok, zek anahan a mbəɗahan atan pə iɗe. [3] Zana anahan a mbəɗa kweɗekkweɗek, a dav herre kà

zalak. Ɗowan saa mba apan pə daliyugo sə banay zana kətanan nà, ibay.

4 Njavar anahan a maakan ataya, tə canan anà atə Eliya tə Musa tə sləray, tinen apan ti ja 'am tatə Yesu.

5 Piyer a jan à Yesu, a wa: «Miter, mənuko à man a anan nə sumor awan. Mi ngaray jawjawa ahay maakan: kərtek awan anga Musa, kərtek a ite anga Eliya, aday mədakwidok a nà, anga iken awan.» 6 Anga zlawan sa gan atan ata awan, Piyer a san way anahan a sa ja ata bay.

7 Pə dəɓa anahan a wa nà, mugudongudon a dazay, a van atan nga sərdədek. Aday 'am a ndəray ahay à mugudongudon ata wa, a wa: «Həna a anan nà, wan uno ləliwe uno awan. Slənen anan anan 'am anahan.»

8 'Am ata a ndav cəna, njavar ataya tə canak anan à ɗowan sabay. Si Yesu a kərtektəkke pə cakay a tinen coy.

9 Tinen apan ti dazay à ɓəzlom ata wa mba, Yesu a jan atan, a wa: «Way a kwanay sə canan ahay à ɓəzlom wa ata nà, kâ si jen anan à ɗowan bay, hus pə luvon uno nen, Wan su Ɗo, saa slabakay à məke wa ata awan.» 10 Njavar anahan ataya tə təmahak 'am ata awan, ta ɗer anan à mivel inde, əna tə cəce pi zek ahay wa asa: «I slabakay à məke wa aday nà, 'am ata a nan sa ja nə maw?»

11 Anga nan, tə cəce pə Yesu wa, ta wa: «Miter sə Tawrita ahay ta wa, Eliya i lahan anà Almasihu aday nà, angamaw?* »

12 A mbəɗahan atan apan, a wa: «Acəkan! Eliya i lahay, i ndakay anan way ahay fok. Aday ɗukwen Deftere a Mbərom a wa bəlaray, si Wan su Ɗo i ga ɗəce bayan awan, aday ɗo ahay ti kəɗey anan nà, angamaw? 13 Nen apan ni jak ikwen: Eliya kà nak ahay, aday ta gak anan kawa a tinen sa gan may sa ga fok, kawa ana Deftere sa ja apan ata coy.»

Yesu a mbar anan wan a inde məhərvov a taa ban anan

Mata 17.14-21; Lukas 9.37-43

14 Yesu tə njavar anahan a maakan ataya tə dəzley ahay à man sə njavar anahan azar aya nà, tə canan anà ɗo ahay bayak a ma van atan nga cərlew. Njavar anahan ahay tinen apan ti vaɗ awiyaway pi zek tə azar sə miter sə Tawrita ahay. 15 Ɗo ahay tə canan anà Yesu nà, a gan atan masuwayan tə mindel. Tə haway ahay pə cakay anahan ahahaw sa naa jan 'am: «Iken inde zay ɗaw?»

16 Yesu a cəce pə njavar anahan ahay wa, a wa: «Kə vəɗen awiyaway tə tinen nə pa maw?»

17 Ɗo kərtek à wulen su ɗo ahay wa a mbəɗahan apan, a wa: «Na nak anak anan ahay ta wan uno. Məhərvov a vawan nga. A mba apan sa ja 'am tətibay, a ɓan panan 'am. 18 Məhərvov ata kà nak apan kwa aha ɗukwen, ata i ban anan à məndak ɓərav. Aday ata mumbof a rahan à 'am inde popo, i rac slan ngərəcəcəcəca, zek anahan a nà, a səre anan səɗœɗœ. Na gak anan kem anà njavar anak ahay, aday tə rəzlay a wa məhərvov ata awan, əna ta mbak apan bay.»

19 Coy Yesu a jan atan, a wa: «Kwanay nà, aɗaf nga a kwanay ma kac awan kələɗaw? Ni njahay tə kwanay, aday ni səmen anà way a kwanay ahay nə hus à siwaw? Hayak ikwen uno anan ahay wan a aday!»

20 Ta nan anan ahay wan ata pə cakay anahan a kutok.

Coy, wan ata a canan à Yesu nà, məhərvov ata a ban anan, a ɓal anan zek a wan ata tə məgala, aday a slahay à məndak. I ja mawa tumbolombolo pə yugo, aday mumbof à 'am inde popo bayak awan.

21 Yesu a cəce pə bəbay a wan ata wa, a wa: «Way a anan a dazlan sa gan nà, kwa siwaw?»

Ɗowan ata a mbəɗahan apan, a wa: «Kwa winen tə cəɗew awan. 22 Saray bayak a məhərvov a anan i ban anan, ata i slahay anan ù uko inde, kabay à a'am inde, aday â mac. Əna na gak nə kem, nâ gak ì zek wa ite, kak ki mba apan nà, man umo zek ite.»

23 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Ka ja, ka wa: "Kak ki mba apan" nà, angamaw? Pu ɗo sa ɗaf nga pə Mbərom nà, way ahay fok ta ga zek asanaw?»

24 Coy bəbay a wan ata a zlah pi zek, a wa: «Ni ɗaf nga pə Mbərom, əna ni mba apan sə ɗaf apan nga gem fan bay. Kem, mo zek ite.»

25 Yesu a canan à ɗo ahay ɗukwen tinen apan ti zlak ayak à man a tinen bayak awan. Cəna, Yesu a ngəraz pə apasay ata, a jan: «Iken apasay a sə dəngazl ɗo aday sa ɓan

* 9:11 À Tawrita inde nà, abay Almasihu i sa nay ahay nà, Eliya i lahay aday.

'am pu ɗo wa a anan. Hayak à wan a anan wa! Kâ naa ma apan sa zla à winen inde kula sabay.»

[26] Natiya, apasay ata a zlah pi zek, a ɓal anan wan ata kəzlek kəzlek tə məgala, a nan ahay ì zek wa bok. Wan ata nà, kawa ma mac a coy. Ɗo ahay bayak a tə bayak nə, winen kə̀ məcak. [27] Əna Yesu a bənan alay, a slabak anan. Wan ata a tavay jek.

[28] Natiya, Yesu a may ahay agay nà, njavar anahan ahay tə cəce panan taayak a tinen awan, ta wa: «Manay ma mba apan sə rəzlay anan wa məhərvov ata bay nà, angama kərtek anaw?»

[29] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Məgala hinen saa razl jəba sə məhərvov a anan nà, si sa ga nə amboh aday.»

Yesu a ɗakay anan amac anahan tə aslabakay anahan à məke wa asa

Mata 17.22-23; Lukas 9.43-45

[30] Natiya, pə dəɓa anahan a wa kutok, atə Yesu tə njavar anahan ahay tə mbəsak Kaysariya Filipi, ti takas daliyugo sə Galile. A nan à Yesu nà, ɗowan â san anan winen à man ata bay, [31] anga a nan sə təkəren atan anan 'am a anan.

A jan atan kutok, a wa: «Nen Wan su Ɗo nà, ti varan nen à alay inde anà ɗo sə daliyugo ahay, aday ɗo ataya ti vaɗ nen à məke. Pə dəɓa anahan a wa, ni i slabakay ahay à məke wa pə luvon maakan awan.»

[32] Əna njavar anahan ataya tə sənak nga sa 'am anahan a sa jan atan ata bay, aday ɗukwen zlawan a gan atan sə cəce panan 'am anahan ata re.

Waya sə zalay ɗo hinen tə məduwen à bahay a Mbərom inde anaw?

Mata 18.1-5; Lukas 9.46-48

[33] Natiya awan, atə Yesu tə njavar anahan ataya tə dəzle à Kafarnahum kutok. Ta zla ù doh a Yesu sə njahay uda ata nà, Yesu a cəce patan wa kutok, a wa: «Kə vəɗen ahay awiyaway sa 'am sa ma à cəveɗ wa anaw?»

[34] Ɗəkɗek njavar anahan ataya tə mbəɗahak anan apan bay. Anga abay pə cəveɗ wa ata nà, tə vəɗak ayak apan awiyaway nə pa 'am sa jəka, à wulen a tinen wa nà, waya məduwen a sə zalay ɗo anaw?

[35] Coy Yesu awan a njahay, aday a nga-man ayak anà njavar anahan a kuro nga cew ataya pə cakay anahan awan, a jan atan, a wa: «A nan à ɗowan a sə təra ɗo mama'am a nà, â təra anan nga anahan nà, ɗo mədakwidok awan, â gan mer su way à ɗo ahay fok.»

[36] A ngaman ayak anà wan cəɗew awan, a tavay anan à mamasl pa 'am a tinen, a ban anan həmbok. A jan anà njavar anahan ataya kutok, a wa: [37] «Kuwaya kà sak a təma jəba sa wan kawa həna anan ataya kərtek a anga sləmay uno nà, ɗowan ata a təma nə nen awan. Aday ɗowan a kə̀ təmahak nen ite nà, a təma nà, nen a taayak sabay. A təma nə Mbərom, ɗo sə slənay ahay nen ata re.»

Ɗo sa nak uko iɗe bay nà, winen ɗo a mənuko

Lukas 9.49-50

[38] Yuhana a jan anà Yesu kutok, a wa: «Miter, ma tak anan à nga anà ɗowan a inde winen apan i razl apasay lelibay aya à ɗo ahay wa tə sləmay anak. Əna mə gafak anan 'am, anga winen ɗo a mənuko bay.»

[39] Cəna, Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Kâ gifen anan 'am bay. Anga kuwaya kà gak masuwayan sə way tə sləmay uno nà, pə dəɓa i mba apan sa ja upo 'am lelibay a kwayan'a bay. [40] Ɗo aday a nak uko iɗe bay ata nə, winen nə ɗo a mənuko asanaw! [41] Nen apan ni jak ikwen tə ɗîɗem a həna: Kuwaya kə̀ varak ikwen a'am sa sa mənjœk anga kwanay ɗo ana Almasihu ahay nà, i təma magwagway anahan tə ɗîɗem awan.»

Way sə fakay ɗo ahay ì ines inde

Mata 18.6-9; Lukas 17.1-2

[42] Natiya, Yesu a ja asa, a wa: «Kak ɗo kà vak atan saray pə cəveɗ anà ɗo cəɗew anaya sa ɗaf upo nga ata nà, suwan pə winen tâ ɓanan van à dungo, aday tâ larak anan ayak à bəlay inde. [43] Kak alay anak i sapat iken ì ines inde nà, gaɗ anan. Suwan sa zla à bahay inde pə cakay a Mbərom iken ma gaɗ alay awan, tə winen aday ki i zla à məke sə mərda inde, man aday uko a mbacay itəbay ata tə alay aya cew nà, na. [[44] À man ata nà, mətunay ahay ta mac bay, uko ɗukwen a mbacay bay.] [45] Kabay, kak saray anak i sapat iken ì ines inde nà, gaɗ anan. Suwan sa zla à bahay inde pə cakay a Mbərom tə saray anak slangalan a, tə winen aday ki i zla à məke sə mərda inde saray anak ahay səndaɓ cew nà, na. [[46] À man ata nà, mətunay ahay ta mac bay, uko ɗukwen a mbacay bay.] [47] Matanan re, kak iɗe anak i

sapat iken sa ga ines nà, ndaha anan. Suwan
sa zla à bahay inde pə cakay a Mbərom tə
iɗe anak a kərtek mbiyan'a, ta sa zla à məke
sə mərda inde, tə iɗe anak aya cew maya nà,
na. [48] À man ata nà, mətunay ahay ta mac
bay, uko ɗukwen a mbacay bay.
[49] «Tə ɗiɗem a nà, azanan nə kuwaya i təra
lele, kawa sluweɗ ma ga zətene awan, anga
ɗəce i guce ines a tinen ahay, kawa uko sə
guce ruhom pə rəslom wa. [50] Zətene awan
aday nà, way lele awan, əna kak zətene
awan a vaɗ sabay kəma, ki ma anan apan
avaɗ anahan a nə ta maw? Bugol bay, təren
aɗəka nà, ɗo ma ga zətene ma vaɗ aya awan.
Kwanay a fok, njihen zay tə kuwaya.»

10

Atətak way pa 'am sa razl uwar
Mata 19.1-12; Lukas 16.18

[1] A mbəsak Kafarnahum kutok, a slabak, a
zla way anahan tə daliyugo sə Yahudiya. A
takas zlinder sə Urdon. À man ata awan, ɗo
ahay tə halan nga pə cakay asa, aday Yesu a
tətakan atan anan way kawa anahan sa taa
ga ata awan.
[2] Azar sə Farisa ahay ta nay ahay pə cakay
anahan. Tə cəce panan way, anga a nan
atan abay sa ban anan pə kwande. Ta wa:
«Tawrita kà varak anan cəveɗ anà mungol
sa razl anan uwar anahan ɗaw?»
[3] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Musa a jak ikwen nà, kəkəmaw?»
[4] Tinen tə mbəɗahan apan, ta wa: «Musa
a ja nà, ki vinde ɗerewel à alay inde anà
uwar aday sa razl anan.»
[5] Yesu a jan atan asa, a wa: «Anga aku-
ray nga a kwanay a kà zalak, Musa a saa
varak ikwen cəveɗ sə vinde ɗerewel nà, na.
[6] Cəkəbay, à dəlen anahan a inde ɗukwen nà,
matanan bay. "Mbərom a ndakay ɗo nà,
mungol tə uwar. [7] Anga nan, ɗo mungol a i
mbəsak anan bəbay anahan tə may anahan,
i həɗek pə cakay ana uwar anahan. [8] Cew
maya a tinen a ti təra nà, zek kərtektəkke
coy.*" Ti naa təra kula inde zek cew sabay.
Ti təra zek kərtek sə coy. [9] Anga nan kutok,
way a Mbərom sə japay anan ata nà, ɗowan
â sa gəzla anan kula bay.»
[10] Ta zla ù doh tə njavar anahan ahay
nà, tə cəce panan 'am ata taayak maza asa.
[11] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Kak
ɗowan kà rəzlak anan uwar anahan, aday
kà gəɓak uda uwar hinen, ɗowan ata kà gak
mədigweɗ pə uwar a mama'am ata awan.
[12] Matana awan, kak uwar kà mbakak anan
mbaz anahan, aday ɗo hinen kà gəɓak anan
ite nà, uwar ata kà gak mədigweɗ cite re.»

Yesu a ɗaf ngama pə gwaslay ahay
Mata 19.13-15; Lukas 18.15-15

[13] Natiya, pə dəɓa anahan a wa kutok nà,
ɗo ahay ta nan anan ahay gwaslay cacəɗew
aya anà Yesu, anga aday â ɗaf patan alay
sə ngama. Əna njavar anahan ahay ta ca
apan ɗo ahay tinen apan ti nay anan ahay
gwaslay ahay ata nà, ta ma nga sə gafan 'am
anà ɗo ataya awan. [14] Yesu a canan cəna, a
ga mivel pə njavar anahan ahay, a jan atan,
a wa: «Mbəsiken anan ahay gwaslay ahay,
kâ gifen atan 'am sa nay ahay pə cakay uno
bay, anga bahay a Mbərom mə lavay zek a
aɗəka nà, anà ɗo sa ga minje tə tinen anaya
ata awan. [15] Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem
a həna: Kuwaya kà təmahak Mbərom bahay
anahan kawa wan cəɗew bay nà, Mbərom i
ga apan bahay kula itəbay.»
[16] Coy, a ra atan, a ban atan pi zek həmbok,
a ɗəfan atan alay pa nga, a gan atan amboh.

Ɗo zlile awan
Mata 19.16-30; Lukas 18.18-30

[17] Yesu a ban cəveɗ anahan sa zla way ana-
han. Ɗowan inde a haway apan ahahaw.
A dukwen gərmec ù vo anà Yesu, a cəce
panan: «Miter lele a anan, ni ga nə ma aday
ni saa njaɗ sifa sa ndav bay ata anaw?»
[18] Yesu a mbəɗahan apan: «Ka wa nen lele
a nà, angamaw? Ɗowan inde lele ibay, si
Mbərom a kərtek. [19] Ka san nga sa 'am a
Mbərom mə baslay aya zle asanaw? Kâ vaɗ
nga su ɗo bay, kâ ga mədigweɗ bay, kâ ga
akar bay, kâ gaɗ mungwalay pu ɗo bay, kâ
ran mindel ù ɗo bay, ɗəfan apan anà atə
bəbay anak tə may anak.†»
[20] Ɗowan a zlile ata a wa: «Miter, 'am
ataya fok nà, nə bənak atan lele, kwa à alay
a nen cəɗew a mba.»
[21] Yesu a zəzor anan lele, a pəlay anan
cəveɗabay. A jan, a wa: «Wita nà, a mbakak
way kərtektəkke. Zla, sukom anan way tə
way anak ahay fok, aday varan anan dala
awan anà ɗo mətawak aya awan. Matanan

* 10:8 Ca pə Laataanooji 1.27, 2.24. † 10:19 Ca pə Gurtaaki 20.12-16; Tooktaaki Tawreeta 5.16-20.

kutok, ki i njaɗ zlile anak à mburom. Aday
hayak, pəruho azar.»
22 A sləne 'am ataya cəna a tacay pə iɗe
sərat, a cəɓan, a zla way anahan, anga
winen zlile awan.
23 Yesu a ca pə ɗo ahay tə iɗe tuwwe, a
jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Wuna!
Ma dan 'am awan anà ɗo zlile awan sa zla à
bahay a Mbərom inde.»
24 'Am ata nà, a gan anà njavar a Yesu ahay
wadan wadan. Əna Yesu a jan atan asa, a
wa: «Dəna uno ahay, ma da 'am a sa zla à
bahay a Mbərom inde! 25 Kə sənen apan zle,
zlugweme i ndərmaɗ tə məke sə ləpəre nà,
i ga zek bay. Əna ma da 'am a sə zalay way
ata nà, ɗo sə zlile sa zla à bahay a Mbərom
inde ata awan.»
26 A gan atan masuwayan bayak a asa,
tə cəce pi zek ahay wa: «Kak sə matanan
cukutok nə, waya saa mba apan saa tam
aday sa zla à bahay a Mbərom inde anaw?»
27 Yesu a zəzor atan asa, a wa: «Pu ɗo
zənzen a nà, i ga zek kula bay, əna pə
Mbərom nə a ga zek ca. Anga pə Mbərom
nà, way ahay fok a ga zek.»
28 Piyer a dazlan sa jan kutok, a wa:
«Manay həna nà, mə mbəsakak anan way
a manay ahay fok sə pərahak azar biɗaw?»
29 Yesu a jan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen
tə ɗiɗem a həna: Kuwaya kə mbakak doh
anahan, kabay mərak anahan ahay, kabay
may anahan, kabay bəbay anahan, kabay
gwaslay anahan ahay, kabay guvo anahan
ahay, anga nen aday anga ləbara uno a
mugom a nà, 30 i i njaɗ anan uda saray səkat
həna à anjahay anahan pə daliyugo a anan
inde: doh ahay, mərak ahay, may ahay,
gwaslay ahay, guvo ahay à yime inde, pi zek
tə ajugwar 'am sə daliyugo a təke fok. Aday
pə uho saa nay ata ɗukwen, i njaɗ sifa sa
ndav bay ata awan. 31 Anga aday kutok nà,
ɗo sa lah pa 'am həna ataya bayak a ti i təra
ɗo mə dədəɓa aya cite asa. Aday ɗo sə dəɓa
ahay bayan a, azanan ti i təra ɗo ma lah aya
ite.»

Yesu a ɗakay anan amac anahan ta sə
slabakay anahan asa
Mata 20.17-19; Lukas 18.31-34
32 Atə Yesu tə njavar anahan ahay, tinen
pə cəveɗ ti zla à Urəsalima. Yesu, winen a
nà, pa 'am, ɗo azar a nə pə dəɓa. Njavar ana-
han ahay tinen apan ti jəjar, aday zlawan a
gan à man su ɗo sə pərahan atan azar ataya
re.
Natiya, Yesu a ngaman à njavar a kuro
nga anahan a cew ataya taayak, a jan atan
way saa təra apan ata awan.
33 A wa: «Sənen anan həna, mənuko apan
ɗi zla à Urəsalima. À man ata awan, ti varan
nen, Wan su Ɗo, à alay inde anà bahay sə
gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom,
aday anà miter sə Tawrita ahay. Ti go sariya
aday sa vaɗ nen, ti varan nen à alay inde anà
ɗo sə pəra ahay. 34 Tinen ite ti mbasay upo,
ti cəre upo məne, ti ndaɓay nen, ti vaɗ nen
kutok. Pə dəɓa a wa nà, ni i slabakay ahay à
məke wa pə luvon maakan anahan awan.»

Atə Yakuba tə Yuhana tə cəce way pə
Yesu wa
Mata 20.20-28
35 A njahay pə dəɓa wa mənjœk nà, atə
Yakuba tə Yuhana, wan ana Zebede ahay,
tə həɗəken ayak pə cakay ana Yesu. Ta jan,
ta wa: «Miter, way inde a nan umo mi cəce
aday ki gan umo anan.»
36 Yesu a cəce patan wa: «A nak ikwen na
ga anga kwanay həna nə maw?»
37 Tə mbəɗahan apan: «Ka sak a njahay
à man sə bahay anak inde azanan nà, a
nan umo nə, ɗaf manay, ɗo kərtek a à alay
puway anak inde, ɗo hinen ɗukwen à alay
gula anak inde ite.»
38 Yesu a jan atan: «Kə sənen way a
kwanay a sə cəce ata bay jiya awan. Ki mben
apan sa sa məndolor sə ɗəce uno sa saa
sa ɗaw? Ki təmihen sa ga baptisma kawa
anuno saa ga ata ɗaw?»
39 Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Ha, mi mba
apan!»
Yesu a wa: «Tə ɗiɗem awan, ki i sen
məndolor sə ɗəce kawa anuno saa sa, ki i
gen baptisma kawa anuno saa ga. 40 Əna
anjahay à alay puway uno, kabay à alay gula
uno nà, nen saa var apan cəveɗ a bay. Man
ataya mə lavay zek aya nà, anà ɗo a Mbərom
sə walay atan saa njahay apan ataya awan.»
41 Njavar a Yesu a azar ataya kuro tə sləne
ləbara ana atə Yakuba tə Yuhana cəna, ta
ma nga sa ga patan mivel. 42 Anga nan, Yesu
a ngaman atan ayak fok pə cakay anahan
awan, a jan atan, a wa: «Kə sənen zle, ɗo
ahay ta ca pa nga a tinen kawa bahay sə
daliyugo ahay ata nà, tinen ti ga bahay pə
ɗo ahay nə tə məgala. Ɗo sə lavan nga
anà ɗo ahay ɗukwen, tinen ta ka anan nə

məgala a tinen ahay. [43] Cəkəbay, à wulen a kwanay nà, way ataya tâ təra itəbay. Aɗəka bay, a nan anà ɗowan a sə təra ɗo məduwen a cəna, â gan mer su way anà ɗo azar aya awan. [44] Aday, kak ɗo a kwanay a kərtek a a nan sə təra ɗo mama'am a cəna, â təra ɓile sə ɗo ahay fok. [45] Anga nen Wan su Ɗo na nay ahay nà, aday ɗo ahay tû go mer su way bay, əna na nay ahay aday sa gan mer su way anà ɗo ahay aɗəka, ni var anan sifa uno saa bəmbaɗay anan ahay man sə ɗo ahay à amac wa.»

Yesu a mbar anan hurof a inde tə ngaman Bartime

Mata 20.29-34; Lukas 18.35-43

[46] Pə dəɓa anahan a wa, Yesu tə njavar anahan ahay tə dəzle à Yeriko nà, ta zla à wulen su doh ata wa tu ɗo ahay bayak tə pərahak atan azar. Tinen apan ti zla kutok, ɗowan inde hurof awan, winen mə njahay a sə dubok way pə cakay cəveɗ. Ɗowan ata nà, tə ngaman Bartime, wan a Time. [47] A sləne Yesu sə Nazaratu winen apan i zla ta man ata cəna, a dazlan sa zlah, a wa: «Yesu, wan ana Dawuda, amboh! Nâ gak ì zek wa ite!»

[48] Ɗo ahay bayak a tə gafan 'am, ta jan nà: «Tacay 'am! Njahay tete.»

Əna ɗowan ata a ngam sə təma 'am a tinen ata bay jiya awan. A ma nga sə zakay anan sa zlah tə məgalak aɗəka, a wa: «Wan ana Dawuda, amboh! Nâ gak ì zek wa ite!»

[49] Yesu a sləne cəna, a tavay jek, a jan anà njavar anahan ahay nà: «Əngа, ngimen anan ayak â nay à man uno awan.»

Tə ngamàn à ɗowan ata kutok, ta jan: «Slabak! Kâ jəjar bay. Ban mivel. Winen apan i ngamak aɗəka!»

[50] Ɗowan ata a slabak hərom, gem larak ayak gwedere anahan pi zek wa, a nay pə cakay a Yesu kutok.

[51] Coy Yesu a cəce panan, a wa: «A nak nâ gak nə maw?»

Ɗowan a hurof ata a mbəɗahan apan kutok, a wa: «Amboh, Miter. Ni gan may nà, təɓo anan iɗe uno ite.»

[52] Yesu a jan: «Ki mba apan sa zla way anak. Anga kə ɗəfak upo nga, kə mbərak.»

Cəna iɗe anahan a təɓa ngurret, a canan iɗe zle lele. A pərahan azar anà Yesu, aday ta zla pi zek jiya awan.

11

Yesu a zla à Urəsalima

Mata 21.1-11; Lukas 19.28-40; Yuhana 12.12-19

[1] Atə Yesu tə njavar anahan ahay tə dəzle bəse tə Urəsalima, defefe tə wulen su doh sə Baytifaji tə Baytiniya, pə cakay ana culok sə ngaman Ulivet ata nà, a slan njavar anahan ahay cew, [2] ta sa jan atan, a wa: «Zlen à wulen su doh a tiya pa 'am a kwanay ata awan. Kə dəzlen à man ata nà, ki ten anan à nga anà wan sə zungo a inde ma ɓan awan, aday ɗowan kà jənak apan kula bay re. Natiya, pəsiken anan ahay, aday hayak ikwen anan ahay. [3] Kak ɗowan kà cəcihek pikwen wa, kà jak ikwen: "Ki i gen anan maw?" nà, mbəɗîhen anan apan nə: "Bahay a gan may. I may anan ahay həniniye."»

[4] Ta zla kutok. Tə dəzle cəna, tə njaɗak anan ayak wan sə zungo ata ma ɓan a pə gərveɗ sə məsudoh a inde. Tə dazlan sə pəsak anan cəna, [5] ɗo mə tavay aya inde à man ata tə cəce pə njavar a Yesu ataya wa: «Kə pəsiken anan wan sə zungo a nà, ki gen anan maw?»

[6] Njavar a ataya tə mbəɗahan atan apan kawa ana Yesu sə təkəren atan ata awan. Tə dazlan sə mbəsak atan kutok. [7] Ta nan anan ahay zungo ata anà Yesu kutok, tə wadaɗ apan zana a tinen ahay. Yesu a njahay apan. [8] Yesu winen apan i zla nà, ɗo ahay tə ɓəɓot zana a tinen ahay pə cəveɗ ite, aday ɗo a azar aya tə ngərway ahay alay si sé ahay à guvo wa, tə ɓəɓot cite.* [9] Ɗo sə lahan pa 'am anà Yesu ataya, tatə ɗo sə dəɓa ahay fok ta zlah, ta wa: «Hərən anan nga anà Mbərom! Mbərom â ɗaf alay sə mazlaɓ anahan pu ɗo saa nay tə sləmay anahan ata awan. [10] Mbərom â ɗaf alay sə mazlaɓ anahan pə bahay ana Dawuda, bije ana mənuko, bahay anahan saa nay ata awan. Hərən anan nga anà Mbərom à bagəbaga mburom!»

[11] Coy, aday Yesu a dəzle à Urəsalima kutok, a zla ù doh sə mazlaɓ a Mbərom. A ca iɗe tuwwe pə way ahay fok nà, a zla way anahan à Baytiniya tə njavar anahan a kuro nga cew ataya, anga suko kà gak kə zalak.

Yesu a tahasl anan buway a inde

Mata 21.18-19

* 11:8 Andakay anan cəveɗ matanan anga sə təma mbəlok mə zakay a kawa bahay.

12 Sidew a kutok, tinen apan ti nay ahay
à Baytiniya wa nà, may a han pə Yesu.
13 A canan ayak à buway pa 'am a tinen
dəren mba nà, a ga apan ɗukwen wan i
ga inde, anga winen tə daslam a lele. A
həɗəken ayak pə cakay lele, a zlan ayak ù
vo nà, a njaɗ apan nə daslam a dəkɗek, anga
aday ɗukwen alay sə wahay wan ana buway
bay. 14 Yesu a jan 'am anà buway kawa anà
ɗo, a wa: «Ɗowan â saa tukom wan anak
kula sabay!» Njavar anahan ahay ɗukwen tə
slənek 'am ata awan.

Yesu a razl ɗo sa ga masa ahay ù doh sə
mazlaɓ a Mbərom wa

Mata 21.12-17; Lukas 19.45-48; Yuhana 2.13-22

15 Tə dəzle à Urəsalima maza nà, Yesu a zla
ù doh sə mazlaɓ a Mbərom. À man ata nà,
ɗo sə sukom anan way tə way ahay inde, pi
zek tə ɗo sə sukom way ahay fok. Cəna, a ma
nga sə ɓəlay atan ahay uho. A fakay anan
tabal su ɗo sə bəmbaɗ dala ahay, pi zek ta
man sə njahay su ɗo sə sukom anan way tə
kurkudok ahay fok re. 16 A gafan 'am anà ɗo
ahay sə takasay anan gala su doh sə mazlaɓ
a Mbərom tə way a pa nga. 17 Aday a tətakan
atan anan way ta sa jan atan, a wa: «Mə
vinde a à Deftere a Mbərom inde biɗaw: "Ti
ngaman anà doh sə mazlaɓ uno nà, doh sa
ga amboh su ɗo su kon ahay kəzlek.†" Aday
kwanay kə tərən anan həna, lar su ɗo sə
ngəzar ɗo ahay a nə kəkəmaw?‡»

18 Bahay sə gəɗan dungo anà way ahay
anga Mbərom, tə miter sə Tawrita ahay,
tə slənə 'am ata cəna, ta ma nga sə pəlay
wurwer sa vaɗ anan wa Yesu. Tə jəjaran
à man su ɗo awan, anga azar su ɗo a nà,
atətak way a Yesu a zlan atan nga.

19 Luvon a ga cəna, atə Yesu tə njavar
anahan ahay ta zla way a tinen à Urəsalima
wa.

Buway mə kuray awan - aɗaf nga pə
Yesu ta sə aga amboh

Mata 21.20-22

20 Sə duwdew, atə Yesu tinen apan ti zla
way a tinen, tə canan anà buway ata, kə
kurak sokokkwa tə sləlay a təke. 21 A man
ahay à nga inde anà Piyer, a jan anà Yesu:
«Miter, ca pə buway a anan, iken sə tahasl
anan ata, kə kurak sokok fok.»

22 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Sənen a kutok, ɗəfen nga pə Mbərom.
23 Nen apan ni jak ikwen tə ɗìɗem a həna:
Ɗo kà sak a jan à ɓəzlom a anan: "Slabak à
man a anan wa, zla à bəlay inde" nà, aday kə
jəjarak bay, kə guɗicek bay, kə ɗəfak apan
nga cəna, i tərən kawa anahan sa ɗaf apan
nga ata acəkan. 24 Anga nan, nen apan ni jak
ikwen, kə cəcihen way à amboh a kwanay
inde nà, ɗəfen apan nga. Ki njiɗen anan
coy, aday i tərak ikwen acəkan. 25 Kak kə
tiven sa ga amboh coy, aday way kà mak
ikwen ahay à nga inde, way inde a cəɓak
ikwen pu ɗo nà, pəsen anan anan, anga
aday Bəbay a kwanay winen à bagəbaga
mburom ata â pəsak ikwen anan ines a
kwanay ahay re. [26 Əna aday, kak kə pəsen
anan anan ines a mərak a kwanay ahay
bay nà, Bəbay a kwanay winen à bagəbaga
mburom ɗukwen i pəsek ikwen anan ines
ahay bay ite re.]»

*S*ə varan məgala anà Yesu sa ga awan
aya nə wayaw?

Mata 21.23-27; Lukas 20.1-8

27 Ta may ahay à Urəsalima kutok. Yesu
a zla sa bar ù doh sə mazlaɓ a Mbərom nà,
bahay sə gəɗan dungo anà way ahay anga
Mbərom, pi zek tə məceɗ sə Yahuda ahay tə
həɗəken ayak pə cakay anà Yesu. 28 Tə cəce
panan: «Ka ga way anak a anan ataya nə tə
məgala ana wayaw? Sə varak cəveɗ sa ga
kətanan nà, waya kərtek anaw?»

29 Yesu a mbəɗahan atan apan: «Nen
ɗukwen ni cəce pikwen wa way kərtek. Kô
mbəɗìhen uno apan aday. Ata nen ni jak
ikwen ite, na ga way a anaya tə məgala
a wayaw nà, na. 30 Sə slənay anan ahay
Yuhana sa gan baptisma anà ɗo ahay nə
wayaw? Mbərom ɗaw, kabay ɗo zənzen a
ɗaw? Mbəɗìhen uno ahay apan.»

31 Tinen ite, tə mbəɗa 'am pi zek a tinen
awan, ta wa: «Ɗi jan həna nà, kəkəmaw?
Kak ɗa sak a jəka, Mbərom sə slənay anan
ahay nà, i jak uko asa: "Kak kə sənen apan
zle cukutok nà, kə ɗəfen apan nga bay nə
angamaw?" 32 Aday kak ɗa sak a jəka, ɗo
zənzen a sə slənay anan ahay nà, ata guko
ngatay!» Tə jəjar ta man su ɗo awan, anga
ɗo ahay fok ta ca pə Yuhana nà, kawa ɗo
maja'am a Mbərom acəkan. 33 Anga nan

† 11:17 Ca pə Esaaya 56.7. ‡ 11:17 Ca pə Yeremiya 7.11.

kutok, tə mbəɗahan apan anà Yesu, ta wa: «Ma san bay!»

Yesu a wa: «Kak sə matanan cukutok ata nà, nen ɗukwen ni ɗakak ikwen anan ɗowan a sə vuro məgala sa ga mer su way anaya bay re.»

12

Jike pu ɗo sa ga mer à guvo ahay
Mata 21.33-46; Lukas 20.9-19

1 Yesu a dazlan sa jan 'am tə jike anà ɗo ahay, a wa: «Ɗowan a inde a jule təroz à guvo. A ga apan jal, a ɗaf uda kuɗom məduwen a sa zlaɓ uda wan si sé. A ɗezl uda lagaɗ zəbor awan anga ɗo sa ba anan guvo ata awan. A mbakan anan guvo à alay inde anà ɗo si mer su way ahay, a zla way anahan à man dəren awan.

2 «Alay a a sla kutok, ɗo ahay tinen apan ti ban təroz nà, bahay sə guvo a slənay ahay ɗo saa təmahan anan ayak mbala anahan. 3 Ɗo sə guvo ahay tə canan anà ɗo maslan ata cəna, ta ban anan, ta ndazl anan ledəɗɗe. Tə mbəsak anan, a zla agay alay kəray awan. 4 Bahay sə guvo a slənay ahay ɗo maslan maza awan. Ta ban anan, ta gan mbəlak pa nga, tə walay panan agənah pəleslesle. 5 Bahay sə guvo a slənay njavar maza asa re. A saa dəzle pə winen kutok nà, ta vaɗ anan bəskol. Matanan, bahay sə guvo kə̀ slənak ɗo ahay nə bayak awan. Ta ndazl anan ɗo hinen ahay, aday ta vaɗ atan azar aya nà, na.

6 «A mbakan anà bahay sə guvo nà, wan si zek anahan awan kərtektəkke, aday wan ata ɗukwen ləliwe anahan awan. A slənay anan pə cakay su ɗo si mer su way anahan ahay à guvo anahan ata awan. A jalay nà: "Anga wan si zek uno dəgerger nà, ti ɗəfan apan ite."

7 «Cəkəbay ɗo sa ga mer ahay ta ja à wulen a tinen inde, ta wa: "Sa naa pa 'am sə guvo a aɗəka nə winen awan. Bənuko anan, vəɗuko anan. Ata guvo a anan i təra a mənuko." 8 Ta ban anan, ta vaɗ anan acəkan. Tə laray anan məsinde awan à guvo wa əgem.»

9 Yesu a cəce: «Bahay sə guvo ata nà, i ga nə maw? Tə ɗîɗem a nə, i may ahay agay, i lize anan ɗo sa ga mer à guvo anahan ataya fok. Aday i varan anan guvo ata anà ɗo maza aya awan. 10 Kəmaya! Kə jingen 'am ana Deftere a Mbərom a anan itəbay kələɗaw? Deftere a wa:

"Kon mbala ana ɗo sa ɗezl way ahay sa lar anan ata nà,
sə təra kon sə mide lele aɗəka nà, winen.
11 Sa ga way ata ɗukwen, zek ana Mbərom Fetek awan.
Way ata a gak uko masuwayan pə iɗe.*"»

12 Ɗo sə njahan pa 'am wa anà Yahuda ahay tə slənе 'am ataya, tə pəlay cəveɗ saa ban anan, anga ta san zle Yesu a ja jike sa 'am ata nà, pə tinen. Əna tə jəjaran anà ɗo ahay. Anga nan re, tə mbəsak anan Yesu, ta zla way a tinen.

Jangal anà bahay sə Ruma
Mata 22.15-22; Lukas 20.20-26

13 Ta slan ɗo ahay à wulen sə Farisa ahay wa, tu ɗo ana Hiridus ahay, aday ta saa ban anan Yesu à ɓalay sa 'am anahan aya awan. 14 Ta jan, ta wa: «Miter, ma san zle, iken nə ɗo ɗîɗem awan. Kə jəjaran anà 'am sə ɗo ahay bay, kə zəzor way sə wuteɗ iɗe itəbay re. Kə ɗakay anan cəveɗ a Mbərom ɗukwen tə ɗîɗem awan kawa anahan sa ja. Həna nà, ɗakan umo anan. Cəveɗ inde sə varan jangal anà bahay sə Ruma ɗaw? Bəzi mâ varan bay ɗaw?»

15 Yesu a san pə mbaɗəmbaɗa a tinen a zle. A jan atan: «Ki ngen upo ɓalay angamaw? Viren uno ahay karanga, na ca apan aday.»

16 Tə varan ahay karanga awan.

A cəce patan wa: «Pə karanga a anan nà, mezeze a wayaw, aday mə vinde apan nà, sləmay a wayaw?»

Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Wita nà, mezeze tə sləmay ana bahay sə Ruma.»

17 Yesu a jan atan, a wa: «Lele, kak matanan cukutok nà, viren anan anan way ana bahay sə Ruma anà bahay sə Ruma, aday way a Mbərom anà Mbərom a ite.»

Anahan sə mbəɗa apan kətanan ata, a gan atan masuwayan.

*Aslabakay à m*əke wa
Mata 22.23-33; Lukas 20.27-40

18 Azar su ɗo aya inde, tinen Saduki ahay, ta nay ahay pə cakay a Yesu sə cəce panan 'am. Tinen a aday nà, ta wa ɗo kə̀ məcak nə i slabakay ahay sabay. Tə cəce 'am a anan pə Yesu wa, ta wa: 19 «Miter, Musa kə̀ vindek umo, a wa: "Ɗo kə̀ məcak aday kə̀ mbəsakak

* 12:11 Ca pə Jabuura 118.22-23.

uwar mənjəna wan nà, mərak a məsinde â
gəɓa anan mədukway sə uwar awan aday
ti wahan məgije anà ɗowan a ma mac ata
awan.†” 20 Matanan, ɗowan aya inde cuwɓe,
tinen tə mərak ahay. Ɗo zek məduwen
awan, a gəɓa uwar, a mac mənjəna sa njaɗ
panan wan. 21 Ɗo sa mban apan a həɗek
anan uwar ata mədukway awan. Winen ite
a mac mənjəna wan re. Ɗo mə slala maakan
awan a həɗek anan uwar ata ite re. 22 Hus a
dukoy pu ɗo tə bahay cuwɓe awan kutok, kə̀
məcak re. Aday uwar ata ɗukwen kə̀ məcak
re. Tə mbəsakak wan uho kwa kərtek bay
re. 23 Aday həna azanan kutok nà, pə luvon
saa slabakay ahay à məke wa ata nà, uwar
ata i təra nə uwar a wayaw? Bina cuwɓe a
tinen a, tə gəɓak anan pa sə uwar a re.»

24 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Kwanay apan ki zluwen à cəveɗ wa, anga
kə sənen Deftere a Mbərom bay, kə sənen
məgala ana Mbərom bay re. 25 Ɗo ahay ti
slabakay à məke wa nà, kwa ɗo mungol
aya awan, kwa ɗo uwar aya ɗukwen, ti i
gəɓa zek ahay sabay fok. Anga ti i təra à
mburom nà, kawa maslay a Mbərom ahay.
26 Əna aday, 'am sə slabakay ana ɗo ma
mac aya à məke wa nà, kə jingen Deftere
a Mbərom kula itəbay ɗaw? Mbərom a
jan ahay anà Musa, ù uko sə vəragaz‡ wa
nə: “Nen Mbərom ana Ibərahima, Mbərom
ana Isiyaku, aday Mbərom ana Yakob” ba?
27 Mbərom, winen nà, Mbərom su ɗo ma mac
aya bay, əna winen Mbərom su ɗo tə sifa
aya awan. Anga nan kə zluwen à cəveɗ wa
aɗəka bugol.»

Mama'am sa nga sa 'am mə baslay aya
awan
Mata 22.34-40; Lukas 10.25-28

28 Əna, miter sə Tawrita inde à man ata
awan, kə̀ slənek avaɗ uway sa 'am a tinen
ata awan. A ca pə Yesu sə mbəɗahan apan
anà Saduki ahay ata lele. A nay, a cəce
panan, a wa: «Nga sa 'am mə baslay aya fok
nà, wura məduwen a aday a zalay azar aya
anaw?»

29 Yesu a mbəɗahan apan: «Sə təra
mama'am sa nga sa 'am mə baslay a nà:
“Iken Isəra'ila, pak sləmay. Mbərom Fetek,
Bahay a mənuko, winen kərtek bahay awan.
30 Pəlay anan Mbərom Fetek, Bahay anak, tə
mivel anak a təke, tə apasay anak a təke,
tə abayak nga anak a təke, aday tə məgala
anak a təke.§” 31 Nga sa 'am mə baslay a
tə bahay cew a nə həna: “Pəlay anan ɗo sə
cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan
nga anak ata awan.*” Nga sa 'am inde mə
baslay awan saa zalay həna anaya nà, ibay.»

32 Miter sə Tawrita ata a jan, a wa:
«Acəkan, miter, ka jak ɗiɗek. Mbərom nə
kərtek. Mbərom maza sa ga anan minje
nà, ibay. 33 Anga nan, lele nà, ɗo zənzen i
pəlay anan Mbərom nə tə mivel anahan a
təke, tə abayak nga anahan a təke, aday tə
məgala anahan a təke. Aday i pəlay anan
ɗo sə cakay su doh anahan kawa winen sə
pəlay anan nga anahan ata awan. Sə təma
sə ɗəfan apan anà 'am a anaya ɗukwen, a
zalay way ma tak aya awan, tatə way mə
waslay aya sə varan à Mbərom ataya fok.»

34 Yesu a ca apan nə ɗowan ata kə̀
mbəɗahak apan lele tə mərike awan. A jan,
a wa: «Iken dəren tə bahay a Mbərom a
bay!»

Pə dəɓa wa nà, kuwaya a jəjar sə cəce
panan 'am maza awan.

Almasihu nà, wan a wayaw?
Mata 22.41-46; Lukas 20.41-44

35 Pə dəɓa wa, Yesu winen apan i tətakan
anan way anà ɗo ahay ù doh sə mazlaɓ a
Mbərom nà, a cəce, a wa: «Kəkəma aday
miter sə Tawrita ahay ta jəka, Almasihu
nà, wan ana Dawuda anaw? 36 Dawuda ta
nga anahan awan a ja tə məgala sə Apasay
Cəncan awan, a wa:
“Mbərom Fetek a jan anà Bahay uno, a wa:
Njahay à day sə alay puway uno,
aday ni nahay anan ɗo sa nak iɗe ahay,
ki ján patan tə saray.†”

37 «Kak Dawuda a ngaman anà Almasihu
nə “Bahay uno” bugol nà, winen i saa təra
wan ana Dawuda nə, kəkəma asanaw?»

Ɗo ahay bayak a tə sləne 'am a Yesu ata
tə ataslay mivel awan.

*B*ənen nga a kwanay pə miter sə
Tawrita ahay wa
Mata 23.1-36; Lukas 20.45-47

† 12:19 Ca pə Laataanooji 38.8; Tooktaaki Tawreeta 25.5-10. ‡ 12:26 vəragaz: uko a ban ù vo sə way, aday winen ma gaɗ a bay. Ca pə Gurtaaki 3.2-4, 6, 15-16. § 12:30 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.4-5. * 12:31 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18. † 12:36 Ca pə Jabuura 110.1.

38 À atətak way anahan ataya inde nà, a
jan atan, a wa: «Bənen nga a kwanay pə
Miter sə Tawrita ahay wa, anga a nan atan
sa bar nà, tə rəkot aya awan, aday ɗukwen
ta gan may nà, ɗo ahay ta jan atan 'am à
kwasuko nà, tə akərdeh aya awan, à wulen
sə ɗo ahay inde fok. 39 Tinen ù doh sə
wazay ahay cəna, ta ca wa ɗukwen man
zəbor aya awan. Ta zlak à man sa pa way
nà, tə pəlay man sə njahay lele aya awan.
40 Tinen apan ti ran mindel anà mədukway
sə uwar ahay. Ti ngəzar patan wa doh a
tinen ahay. Ɗukwen, pə iɗe su ɗo ahay nà,
tə zədeh amboh nə kawa ɗo lele aya awan.
Ɗo matanan ataya nə, sariya a tinen a nà,
ma da 'am awan.»

Mədukway sə uwar a inde, a ndav pi zek
sə varan way anà Mbərom
Lukas 21.1-4

41 Pə dəɓa anahan a wa kutok, Yesu a
njahay à man sə ɗo ahay sə pəkak ayak
way à kukwar sə dala ù doh sə mazlaɓ a
Mbərom ata awan. Winen apan i ca pu ɗo
sə pəkak ayak dala ataya awan. Ɗo sə zlile
ahay tə pəkak ayak dala bayak awan. 42 Coy,
mədukway sə uwar a inde aday mətawak
awan, a zlak ayak ite. A gucek ayak uda dala
sərɗəɗe aya cew, kawa sa ja nà, dala bayak a
bay. 43 Anga nan, Yesu a ngaman anà njavar
anahan ahay, a jan atan, a wa: «Nen apan
ni jak ikwen tə ɗiɗem a hənə: Mədukway
sə uwar a mətawak a anan ata kə̀ varak à
kukwar sə dala inde nà, zal ɗo ahay a sa
pak ataya fok. 44 Anga ɗo ahay fok ta var nà,
mənjœk pə way a tinen a bayak a ataya wa.
Əna mədukway sə uwar a anan ata, kwa â
ga nə winen mətawak a dəp nà, kə̀ ndəvak
pi zek. Anga a var anan nà, ta sa pa way
anahan a təke fok.»

13

Ɗo manɗe ahay ti i mbazl anan doh sə
mazlaɓ a Mbərom
Mata 24.1-2; Lukas 21.5-6

1 Yesu a nay ù doh sə mazlaɓ a Mbərom
ata wa cəna, ɗo kərtek à wulen sə njavar
anahan ataya a jan, a wa: «Miter, ca pu kon
a anaya awan, aday pə iɗezl anahan aya ite
tə rəɓa ike!»
2 Yesu a mbəɗahan apan: «Kə canan anà
way a mi ɗezl a anan ba? Ɗo manɗe ahay
ti mbazl anan. Kon hinen saa ɗinger zek pə
hinen nà, ibay fok.»

Way saa lahan anà andav sə daliyugo
ataya awan
Mata 24.3-14; Lukas 21.7-19

3 Pə dəɓa wa, winen mə njahay a à ɓəzlom
sə Ulivet, a mbəɗa 'am pu doh sə mazlaɓ
a Mbərom. Piyer, Yakuba, tatə Yuhana tə
Andəre nà, tinen taayak a tinen a tatə Yesu.
Tə cəce panan, ta wa: 4 «Jan umo biɗaw?
Doh sə mazlaɓ a Mbərom i saa mbazl nə
siwaw? Minje sa ma i ga aday mi saa san
i tərə kutok anaw?»
5 Yesu a dazlan sə ɗakan atan anan kutok,
a wa: «Liven anan ì zek a kwanay ahay lele,
ɗowan â sa njak kwanay bay. 6 Anga ɗo ahay
bayak a ti gəɓa sləmay uno, ti nay, kuwaya
i ja winen nə Almasihu. Ti njak anan ɗo
ahay bayak awan. 7 Ka sak a slənen ləbara
sə vəram, kwa dəren, kwa bəse, kâ sa jəjiren
bay. Anga təktek way ataya ti tərə aday.
Əna wita kə̀ dəzlek pə andav ana daliyugo
fan bay re. 8 Kon a anan, i slabak pu kon
hinen, bahay a anan i vaɗ zek tə bahay
hinen. Daliyugo i ɓal à man ahay cara cara,
may i ga matanan re. Ɗəce ataya fok ti tərə
nə kawa wan sə dəlay anan uwar ti zek cew
ata awan.
9 «Gen anan nga ì zek à kwanay, anga
ti ban kwanay aday ti zla kwanay pa 'am
sə sariya ahay. Ti ndəzlay kwanay ù doh
sə wazay ahay wa. Anga kwanay njavar
uno ahay, ki tiven atan pa 'am ana bahay
ahay pi zek tə guverner ahay, aday kî gen
side pa 'am a tinen ahay. 10 Anga bəlaray
ləbara mugom a â wazay zek pu kon ahay
fok. 11 Kwa siwa siwa tə bənak kwanay sa
ga sariya pa 'am a tinen nà, kâ sa jilen sa
jəka mi i ja nə maw ata bay. Jen nə 'am a sa
nak ikwen ahay à nga inde à alay ata awan.
Anga 'am a kwanay a saa ja ata nà, i nay
à nga a kwanay wa bay. Saa jak ikwen nə
Apasay Cəncan awan. 12 Mərak ahay ti varan
anan mərak a tinen ahay anà ɗo ahay aday
tâ vaɗ atan. Bəbay sa wan ahay ti gan anà
gwaslay a tinen ahay nà, matanan. Gwaslay
ahay ɗukwen, ti slabak pə bəbay a tinen
ahay aday ɗo ahay tâ vaɗ atan. 13 Ɗo ahay
fok ti nak ikwen iɗe anga kwanay njavar
uno ahay. Əna ɗowan a kə̀ səmak anan hus
à andav a inde cəna, winen i tam.»

Ɗo manɗe ahay ti naa mbazl anan
Urəsalima
Mata 24.15-28; Lukas 21.20-24

[14] Yesu a ja asa, a wa: «Ki i cinen anan
anà səkar sə lize way à man aday təɗe i
tavay uda bay ata awan. (Ɗowan a kà jingek
anan 'am a anan nà, â sənan anan anà nga
anahan nə lele.) À alay ata asanaw nà, ɗo sə
Yahudiya ahay tâ haw sa ma nga à ɓəzlom
ahay inde. [15] Ɗo aday winen pa nga su doh
ɗukwen â dazay, â haw, əna â sa ray ahay
way anahan ahay ù doh wa bay. [16] Ɗowan
a winen à guvo ɗukwen, â saa nay ahay
agay sa naa gəɓak ayak zana anahan bay
re. [17] Wuna, pa pac ataya nà, ɗəce inde anga
uwar ti zek cew aya awan, aday anga uwar
ta wan a à bak ataya re. [18] Gen anan amboh
à Mbərom aday way ataya tâ sa təra à alay
sa maɗ bay. [19] Anga pə luvon ataya nà, ɗəce
i zalay, bina kwa ana Mbərom sə ndakay
daliyugo hus ahay biten ɗukwen, ɗəce kawa
winen ata kà tərak kula bay, aday inde i
təra kula sabay re. [20] Əna, Bahay Mbərom
kà kəcak anan luvon ataya bay nà, abay
ɗowan saa tam nà, ibay. Əna, kà kəcak
anan luvon awan anga ɗo anahan a sə walay
ataya awan.
[21] «Asa, ɗowan a kà jak ikwen: “Almasihu
winen hənа” kabay: “Winen tiya” nà, kâ
sa ɗəfen apan nga bay. [22] Anga almasihu
ahay mungwalay aya bayak a ti nay ahay
pi zek tu ɗo sə jəka tinen ɗo maja'am a
Mbərom ahay. Ti ga minje sə way ahay, tə
masuwayan aya cara cara sa njak anan kwa
ɗo mə walay aya awan, abay a ga zek nà,
na. [23] Kwanay nà, uffa ahak ikwen. Gen anan
nga anà zek lele. Na jak ikwen anan kurre
nà, anga nan.»

Luvon ana Wan su Ɗo saa may ahay
Mata 24.29-35; Lukas 21.25-33

[24] «À alay a pə dəɓa ana ɗəce ataya
wa nà, pac i dav sabay, kiya ɗukwen
matanan. [25] Mawuzlawazl ahay ti gucey
ahay à məndak, aday ɗukwen məgala sə
way ahay à mburom ataya, ti ɓal. [26] Ata
aday ti canan anà Wan su Ɗo winen apan
i may ahay pa nga sə matapasl ahay pa
nga mburom tə məgala bayak awan, aday
tə mazlaɓ a re. [27] Aday Wan su Ɗo i slənay
ahay maslay anahan ahay, ti halan nga anà
ɗo anahan a sə walay ataya kwa ta sə wura
fok hus pə magaga sə daliyugo.»

Minje sə buway

[28] «Sənen pə way ana buway sə ɗakak ik-
wen anan ata aday. Kə cinen anan anà alay
anahan aya ta gak kulɓosloslo nà, daslam
aya ɗukwen ta ɗak, ata kə sənen zle coy
viya winen apan i slay bəse. [29] Matanan re,
kə cinen anan anà way uno sə ɗakak ikwen
anan ataya cəna, sənen a nà, nen Wan su
Ɗo, nen apan ni may ahay bəse, nen pə alay
sə məsudoh. [30] Nen apan ni jak ikwen tə
ɗiɗem a hənа: əlek ɗo sə biten ahay ti i mac
nà, way ataya fok ti təra. [31] Daliyugo i ndav,
kərngay i slukwac pə bagəbaga mburom,
əna 'am uno nà, i ndav itəbay.»

Ɗowan saa san luvon sa ndav anan daliyugo nà, ibay
Mata 24.36-44

[32] «Əna, ɗowan saa san luvon sə way ataya
nà, ibay. Maslay a Mbərom ahay ta san
bay, nen wan anahan a ɗukwen na san bay.
Sa san luvon a cəna, si zek a bəbay uno
Mbərom awan. [33] Gen anan məkəlingesl ì
zek a kwanay ahay. Bənen nga a kwanay,
anga kə sənen luvon a bay. [34] Way matanan
i təra nà, kawa ɗo saa zla à man dəren awan.
A mbəsakan anan doh anahan anà ɗo si mer
su way anahan ahay nə kərtek tə kərtek,
kuwaya ti mer su way awan. Ɗo sa ba doh
ɗukwen, a jan nà: “Ba pu doh!” [35] Anga nan
kutok nà, təren ɗo mə lavay zek aya awan!
Bahay su doh ata i may nə siwaw nà, kə
sənen bay. A ga nə suko, man luvon, alay
a njəkar sa zlah, kwa duwdew ɗukwen, alay
ataya fok cəna i nay. [36] Kà sak a nay, kwanay
ma njak ahan aya nə lelibay. [37] Kawa anuno
sa jak ikwen hənа ata nà, ni jan anan anà ɗo
ahay fok: Təren ɗo mə lavay zek aya awan!»

14

Wurwer sa ban anan Yesu
Mata 26.1-5; Lukas 22.1-2; Yuhana 11.45-53

[1] A mbəsak luvon ahay cew nà, azar uko sə
Pasəka, aday sa pa tapa sə pen mə zlambar
a bay ata i sla kutok. Bahay sə gəɗan dungo
anà way ahay anga Mbərom, pi zek tə miter
sə Tawrita aya awan, a nan atan sa ban anan
Yesu tə wurwer, aday sa vaɗ anan. [2] Anga
nan ta ja 'am à wulen a tinen ahay inde, ta
wa: «Ɗâ sa ban anan à azar uko inde bay,
bina ɗo ahay ti sa vəze puko.»

Uwar a inde a mbəɗan amar pa nga anà
Yesu
Mata 26.6-13; Lukas 12.1-8

[3] Yawa, Yesu winen à Baytiniya, àga
ɗowan a inde, tə ngaman Simon ɗo mə

dugwaɗ awan. Yesu winen apan i pa ɗaf nà,
uwar a inde a nay ahay, tə amar sə wurde
anahan tə dunguzlok awan à alay inde. Ta
da amar ata aday nà, tə *nardi*. Masa anahan
a ɗukwen mənjœk bay. A kaɗ panan 'am
awan aday â təɓa, a mbəɗan anan pa nga
anà Yesu.
4 Matanan kutok, way ana uwar ata sa
ga ata nà, a cəɓan anà ɗo azar aya bayak
awan. Ta ja à wulen a tinen ahay inde, ta
wa: «A nes anan amar a anan kəriya həna
nà, angamaw? 5 Ta wa, abay tâ sukom anan
way tə amar a anan nà, i zalay dala sə *dinar**
səkat maakan, aday ti var anan dala awan
anà ɗo mətawak aya nà, ta gak way lele
biɗaw?» Ta ga mivel pə uwar ata awan.
6 Kutok, Yesu a jan atan, a wa: «Mbəsiken
anan, abay kə bənen anan mbiyeɗ nà,
angama kərtek anaw? Way anahan su go
ata nə lele. 7 Ɗo mətawak aya nà, ti ga inde
tə kwanay hwiya. Kà nak ikwen nà, ki gen
atan sumor awan kwa siwa mba asanaw?
Əna nen ni ga inde tə kwanay hwiya itəbay.
8 Way abay i mba apan sa ga ata nà, kà gak
anan həna kurre anga nen: A lah anan upo
amar uno sa zla anan à məke. 9 Nen apan
ni jak ikwen tə ɗîɗem a həna: À man aday
ɗo ahay ti wazay anan ləbara uno mugom
a kwa aha pə daliyugo fok nà, ti təker anan
ləbara sə way ana uwar a anan sa ga həna
ata awan.»

Yudas a sukom a way tə Yesu
Mata 26.14-16; Lukas 22.3-6

10 Natiya kutok asa, Yudas Iskariyot a zla
àga bahay sə gəɗan dungo anà way ahay
anga Mbərom, anga aday â gan atan ɗaf pə
Yesu. Winen a aday nà, ɗo kərtek à wulen
su ɗo maslan a Yesu ahay kuro nga cew
ataya awan. 11 Tə slənе 'am anahan a cəna,
tə taslay mivel bayak a tə Yudas, tə zlapay
sə haman dala. A bənay pə winen ata wa
kutok cəna, Yudas a pəlan atan cəveɗ sə
varan atan anan Yesu.

Alavay zek sa da ɗaf sə Pasəka
Mata 26.17-25; Lukas 22.7-23; Yuhana 13.21-30

12 Natiya asa, à luvon mama'am sə azar
uko sa pa tapa sə pen mə zlambar a bay
ata, aday à pac sə waslay wan sə təman sə
Pasəka ata inde, njavar a Yesu ataya ta jan:
«A nak mâ sa lavay anan zek tə way sa pa sə
Pasəka ata nà, ahaw?»
13 À wulen sə njavar anahan ataya wa nà,
Yesu a slan ɗo ahay cew. A jan atan: «Zlen
à wulen su doh sə Urəsalima. Ki zlingen tə
ɗowan a inde kəlawa pa nga, aday winen
apan i may ahay à a'am wa. Pərihen anan
azar. 14 Ù doh anahan a saa dəzle uda ata nà,
jen anan anà bahay su doh ata nə: "Miter a
manay a ja nà: Doh a aday mi i pa uda ɗaf
sə azar uko sə Pasəka tə njavar uno ahay ata
nà, wuraw?" 15 Ata i ɗakak ikwen pə sewene
a inde məduwen awan, mə lavay zek a coy.
Kâ ndiken uko anan uda way ahay fok à man
ata awan.»
16 Njavar anahan ataya ta zla. Tə dəzle
cəna, ta tan ayak à nga anà way ahay nà,
kawa ana Yesu sa jan atan. Tə lavay anan
uda zek tə way sa pa sə azar uko sə Pasəka
kutok.

Yudas i i ga ɗaf pə Yesu

17 Suko a a ga nà, atə Yesu ta nay ahay
tu ɗo maslan anahan ahay kuro nga cew.
18 Tinen mə njahay a, ti pa way kutok, Yesu
a ja, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə ɗîɗem
a həna: Ɗowan a kərtek à wulen a kwanay
inde, mənuko apan ɗî tar alay à tuwez jiga
awan həna, i i ga upo ɗaf.»
19 'Am ata a wusen atan nga fok. Tə dazlan
sə cəce panan fok a tinen a kərtek kərtek:
«Nen bay ba?»
20 Yesu a jan atan asa, a wa: «Ɗowan ata
nà, à wulen a kwanay a kuro nga cew a
anaya awan. Manay apan mi tar alay à
tuwez miya awan. 21 Tə ɗîɗem a nà, nen
Wan su Ɗo nà, ni mac, kawa ana Deftere a
Mbərom sa ja upo ata awan. Əna ɗəce i naa
tan à nga anà ɗo saa ga upo ɗaf ata awan.
Suwan pə winen maka tâ wahay anan bay
jiga awan.»

Way sa pa cəncan awan
Mata 26.26-30; Lukas 22.15-20; 1 Korintu ahay 11.23-25

22 Coy, tinen apan ti pa way ata kutok,
Yesu a gəɓa tapa sə pen, a ngəran ayak anà
Mbərom, a gəzla anan ì zek wa, a varan
atan, a wa: «Təmihen. Həna anan nà, zek
uno.» 23 Pə dəɓa anahan a wa nà, a gəɓa
gəsa'am, a ngəran ayak anà Mbərom, aday
a varan atan anan gəsa'am ata awan, aday
tâ sa wa way juɓjoɓ fok a tinen awan. 24 A

* 14:5 Dinar kərtek nà, àga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

jan atan, a wa: «Həna anan nà, mez uno
mə pəkay awan anga ɗo ahay bayak awan.
Tə mez uno a anan, Mbərom a ɓan 'am tə
ɗo ahay. 25 Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem
a həna: I ban pə luvon sə biten a anan wa
nà, ni naa sa way kawa həna a anan sabay,
si azanaka pə luvon aday ɗi saa sa maza à
bahay a Mbərom inde.»
26 Pə dəɓa anahan a wa nà, ta ga ara sə
həran nga anà Mbərom, ta zla way a tinen à
ɓəzlom sə Ulivet.

Atə Yesu tə Piyer
Mata 26.31-35; Lukas 22.31-34; Yuhana 13.36-38

27 Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a
wa: «Kwanay a fok, ki i hiwen, ki i mbəsiken
nen. Anga Deftere ana Mbərom a ja nà: "Ni
vaɗ anan ɗo sə jugwar təman awan, aday
ɗukwen təman ahay ti ta 'am.†"» 28 Aday
Yesu a zəga anan asa, a wa: «Na sak a
slabakay ahay à məke wa nà, ni lahak ikwen
à Galile.»
29 Piyer a mbəɗahan apan, a wa: «Kwa â ga
nə ɗo ahay fok ti mbəsak iken dəp nà, nen
ni mbəsak iken itəbay.»
30 Yesu a jan: «Nen apan ni jak tə ɗiɗem a
həna: À luvon a sə biten a anan inde, zukwa
njəkar i saa zlah saray cew nà, ka jak saray
maakan, ka san nen bay.»
31 Piyer a ma pa 'am anahan ata maza
awan, a wa: «A ga nə ni mac anga iken dəp
nà, ni ja kula na san iken bay itəbay!» Fok a
tinen a ta ja 'am kərtek awan.

Yesu a ga amboh à Gecemene
Mata 26.36-46; Lukas 22.39-46

32 Natiya, atə Yesu tə njavar anahan ahay
ta zla à man sə ngaman Gecemene. Tə dəzle
à man ata kutok nà, a jan anà njavar anahan
ahay: «Njihen à man a anan à alay a nen ni
gay ahay amboh.»
33 Winen apan i zla nà, a ngaman anà
Piyer, anà Yakuba, aday anà Yuhana, ta zla
jiga awan. Zlawan a dazlan sa ban anan, a
jəjar pi zek. 34 A jan atan asa: «Mivel uno i
ndəroɓ hus pa sa mac anan. Njihen à man a
anan, ben lele.»
35 A zla à man a tinen ata wa mənjœk cəna,
a slahay à məndak duboz. A ga amboh aday
dəce ata â zla panan wa ite, abay â ga zek nà,
na. 36 A wa: «*Abba*‡, bəbay uno, pə iken nà,
way ahay fok ta ga zek. Gəɓa puno ɗəce saa
nay upo a anan ata ite. Aya əna, way kawa
su no nà, â təra bay, si kawa sa nak iken.»
37 A ma à man ana njavar anahan a
maakan ataya nà, a tan atan ahay à nga nə
ma njak ahan aya awan. Anga nan a jan
anà Piyer: «Simon, iken ma njak ahan a
ɗaw? Ka mbak apan sa ba kwa ler kərtek
bay asəka? 38 Ben lele, gen amboh anga aday
kâ tiven anan anà way saa njak kwanay
ahay. Apasay su ɗo zənzen a nà, a gan may
sə ɗəfan apan anà Mbərom, əna zlay si zek
anahan a bəle awan.»
39 Yesu a ma maza asa, a ga amboh kawa
anahan sə manakwakwa awan. 40 A may
ahay pə cakay ana njavar anahan ataya asa,
a tan atan à nga nà, tə njəkak ahan asa, ta
mba apan sə təɓa iɗe kwa mənjœk bay jiga
awan. Aday ta san sa jan həna nə maw bay.
41 A zla, a ga amboh asa, a may ahay tə
bahay maakan awan. A jan atan: «Kwanay
apan ki men anan uda ɗaw, ɗo sa njak ahan
ahay? Coy, alay a kà slak həna kutok, aday
ti varan nen Wan su Ɗo à alay inde anà ɗo
sə atahasl ahay. 42 Slabiken, zluko. Ɗo sa ga
upo ɗaf winen tiya, kà nak ahay.»

Ɗo ahay ta ban anan Yesu
Mata 26.47-56; Lukas 22.47-53; Yuhana 18.3-12

43 Yesu kà ndəvak anan 'am ata fan bay
cəna, Yudas, ɗo kərtek à wulen sə njavar
anahan aya inde kuro nga cew ata a dəzley
ahay. A njahan pa 'am wa anà ɗo ahay
bayak a tə way sə alay a hunjəslesle:
maslalam a pi zek tə sukol aya re. Sə slənay
atan ahay nə bahay sə gəɗan dungo anà way
ahay, pi zek tə miter sə Tawrita ahay, aday
tə məceɗ sə Yahuda ahay. 44 Yudas, ɗowan
a sa ga ɗaf pə Yesu ata, ɓa kà varak atan
minje sə way, a wa: «Ɗowan a ni ban anan
həmbok ata nà, winen awan. Bənen anan,
aday kî gen anan nga lele, zlen anan kutok.»
45 A dəzlek ayak cəna, a zla pə cakay ana
Yesu bəse. A jan 'am: «Miter!» A dazlan
a varan alay, a ban anan pi zek həmbok.
46 Cəna ves, ɗo ahay ta ban anan. 47 Ɗo
kərtek à wulen su ɗo a Yesu mə tavay a
à man ataya, a ndahay maslalam anahan,
a car anan ɓile ana bahay nga su ɗo sə
gəɗan dungo anà way anga Mbərom, aday

† 14:27 Ca pə Jekariya 13.7. ‡ 14:36 Abba: Kawa sa ja nà, «bəbay» ta 'am sə Aramayak.

maslalam anahan ata a gaɗ panan sləmay
kərtek a poc. [48] Yesu a jan anà ɗo ahay,
a wa: «Ki nen upo tə maslalam aya aday
tə sukol aya sa ban nen kawa nen ɗo sə
ngəzar ɗo à cəveɗ inde ɗaw? [49] Pac pac nen
inde tə kwanay ù doh sə mazlaɓ a Mbərom,
nen apan ni tətakan anan way anà ɗo ahay,
əna kə bənen nen bay. Əna way a anan a
təra həna nà, aday 'am ana ɗo maja'am a
Mbərom ahay sa ja upo à Deftere a Mbərom
inde ata â təra.»

[50] Njavar anahan ahay tə mbəsak anan, ta
haw way a tinen fok. [51] Wan a inde nà, winen
apan i pərahan azar anà Yesu. Zana pi
zek ɗukwen gwedere kərtektəkke. Tə pəlay
abay sa ban anan, [52] aya əna alay a tinen a
dəzle nà, pə zana ata awan. Winen ite a
pəsakay anan ahay gwedere ata à zar wa,
gədek sa haw zek kəray a gweder gweder.

Yesu winen pa 'am su ɗo sə lavay nga sə
Yahuda ahay

Mata 26.57-68; Lukas 22.54-55, 63-71;
Yuhana 18.13-14, 19-24

[53] Ɗo sa ban anan Yesu ataya ta zla anan
àga bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà
way ahay. Bahay sə gəɗan dungo anà way
ahay, tə məceɗ sə Urəsalima ahay pi zek tə
miter sə Tawrita aya tə halay nga fok a tinen
awan.

[54] Piyer winen apan i pərahan ayak azar
à dəɓa wa à dəɓa wa. A dəzlek ayak à gala
ana bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà
way nà, a njahay à wulen su ɗo si mer su
way ahay su doh ata awan. Tə njahay pə uko
anga alay sa maɗ.

[55] Aday nà, bahay sə gəɗan dungo anà
way ahay, pi zek tu ɗo sə lavan nga anà
Yahuda ahay, fok a tinen a ta ban bitem sə
mungwalay ahay aday ti vaɗ anan Yesu à
məke. Əna ta njaɗ cəveɗ a bay, [56] kwa abay
ɗo sə mungwalay ahay bayak a tə ndəɓak
apan 'am ahay cara cara dəp nà, na. Aday
'am a tinen awan kà zlak atan pi zek bay re.

[57] Ɗo hinen ahay tə slabak tə mungwalay
a tinen ite, ta wa: [58] «Manay nà, mə slənek
a wa: "Doh sə mazlaɓ a Mbərom a ma han
a tə alay su ɗo a anan nà, ni mbazl anan,
aday nen ni han anan à luvon maakan inde
tə alay su ɗo zənzen a sabay."» [59] Tə winen
ata təke ɗukwen side ata kà zlak atan pi zek
bay.

[60] Bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà
way ahay a slabak à wulen sə ɗo ahay inde,
a cəce pi zek à Yesu a wa, a wa: «Kə mbəɗa
apan itəbay kələɗaw? Ɗo a anaya fok ta ja
apak nə maw?»

[61] Yesu a njahay way anahan faafa. Kə̀
təɓak anan 'am anahan a bay jiga awan.

Bahay nga sə ɗowan ata a mənahan anan
asa: «Iken nà, Almasihu, wan a Mbərom
mbala ɗo ahay sə həran nga ata ɗaw?»

[62] Yesu a mbəɗahan apan kutok: «Ayaw!
Nen nà, winen awan. Kwanay ɗukwen ki
cinen anan anà Wan su Ɗo, winen mə nja-
hay a à alay puway ana Mbərom Ba Məgala.
Ki cinen anan pə matapasl sa nga mburom,
winen apan i may ahay re.»

[63] Bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà
way ata a sləne 'am ataya nà, a ngəraw anan
zana anahan pi zek wa, a wa: «Həna nà,
ɗi gan may anà side hinen re ɗaw? [64] Kə̀
jənak anan pa 'am a Mbərom. Kə slənen 'am
anahan a coy. Ki jen həna nə kəkəmaw?»
Fok a tinen ta gan nə sariya sə mac.

[65] Ɗo azar aya ta ma nga sə təfe apan
məne. Tə kərtan way pə iɗe, tə dəcan,
aday ta jan: «Jan umo kutok: Sə dəcak nə
wayaw?» Ɗo si mer su way ahay ta zla anan,
tə dəcan ite.

Piyer a wa a san Yesu bay

Mata 26.69-75; Lukas 22.56-62; Yuhana
18.15-18, 25-27

[66] Piyer nà, winen à gala hwiya, mə njahay
a pə uko. Dəna sa ga mer su way àga bahay
nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way, a nay
ahay. [67] A canan anà Piyer nà, a zəzor anan
cəna, a jan: «Iken ɗukwen ɗo ana Yesu sə
Nazaratu ata ba?»

[68] Piyer a məman anan, a wa: «Nen na
san 'am anak ata sa jay həna ata bay.» A
slabak, a həɗəkey ahay à məgədengəden
uho. [Njəkar a zlah kərtek.]

[69] Dəna ata a canan asa cəna, a jan anà
ɗo a mə njahay ataya awan, a wa: «Həna
anan ɗukwen ɗo a tinen aya kərtek awan.»
[70] Piyer a məman anan asa.

A njahay mənjœk asa cəna, ɗo sa man
ataya ta jan à Piyer: «Ki mba apan sə
məman zek bay! Tə ɗiɗem awan, iken ɗo
a tinen, anga iken Galile ahay re.»

[71] Piyer a dazlan sə mbaɗay coy: «Kak na
san ɗowan ata zle nà, Mbərom a tə alay
anahan awan â tahasl nen! Nen na san
ɗowan ata bay!»

72 Kwayan'a, njəkar a zlah mə slala cew
awan. Piyer a slène cəna, 'am a Yesu a
sa jan kurre ata à man à nga inde, a wa:
«Njəkar i saa zlah saray cew nà, ka jak saray
maakan ka san nen bay.» Səkwelkwele mə
tavay awan, a dazlan ayam.

15

Ta zla anan Yesu àga Pilatu
Mata 27.1-2, 11-14; Lukas 23.1-5; Yuhana 18.28-38

1 Iɗe a cəɗe siwa a cəna, bahay sə gəɗan
dungo anà way ahay ta ma anan 'am ì zek
tə məceɗ sə Yahuda ahay pi zek tə miter sə
Tawrita ahay, tə halay nga tu ɗo sə mbəɗa
alay pa 'am azar aya fok. Coy tə jaway anan
Yesu, ta zla anan àga Pilatu, guverner sə
Yahudiya, winen Ruma ahay.
2 Pilatu a kutok a cəce 'am pə Yesu wa:
«Iken nà, bahay sə Yahuda ahay ɗaw?»
Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Ka jak
anan asanaw!»
3 Bahay sə gəɗan dungo anà way ahay ta
ndaɓ 'am pə Yesu nà, anga way ahay cara
cara bayak awan.
4 Pilatu a cəce panan asa: «Kə mbəɗa apan
itəbay ɗaw? Ca pə way aya tinen sa zlah
anan apak ata awan!»
5 Yesu ite a ngam sə mbəɗa apan bay
fok. Ambəɗa apan bay a Yesu ata a gan
masuwayan anà bahay Pilatu.

Ta ga sariya sa vaɗ a Yesu
Mata 27.15-26; Lukas 23.13-25; Yuhana 18.39 - 19.16

6 Pə azar uko sə Pasəka fok cəna, bahay a
taa mbəsakan atan ahay ɗo kərtek à dangay
wa, kawa ana tinen sə cəce fok. 7 À alay ata
ite, ɗowan a inde tə ngaman Barabas nà,
tinen tə ɗowan aya inde tə vəze pə Ruma
ahay à wulen su doh, tə vəɗak uda awan nga
su ɗo re. Anga nan, winen à dangay.
8 Natiya kutok, ɗo ahay fok ta zlak ayak,
tə cəce kawa ana tinen sa taa ga sə kukwa
awan. 9 Pilatu a cəce patan wa, a wa: «A nak
ikwen nâ mbəsakak ikwen anan ahay bahay
sə Yahuda ahay ɗaw?» 10 Anga a san zle lele,
bahay sə gəɗan dungo anà way ahay ta ban
anan Yesu nà, anga sərak cərkəke.
11 Əna bahay sə gəɗan dungo anà way
ahay tə pəkan 'am anà man su ɗo ata fok
aday tâ cəce pə bahay wa nà, Barabas.
12 Pilatu a cəce pə ɗo ahay wa asa: «Aday
nâ ga anan tə ɗowan a kwanay sə ngaman
bahay sə Yahuda ahay ata nà, kəkəmaw?»
13 Ta zlah azlazlah, ta wa: «Darak anan
ayak pə dədom!»
14 Pilatu a cəce: «A ga mer sa ma lelibay a
anaw?»
Tə zəga anan sa zlah, ta wa: «Darak anan
ayak pə dədom!»
15 Pilatu a nan sa ga nà, way sa zlan à
nga anà ɗo ahay. Anga nan, a mbəsakan
atan anan Barabas. A jan anà suje ahay tâ
ndaɓay anan Yesu. Aday a varan atan anan,
tâ daray anan pə dədom.

Suje ahay ta ran mindel anà Yesu
Mata 27.27-31; Yuhana 19.2-3

16 Suje ahay ta zla anan Yesu à man sə
njahay a tinen à gala su doh àga Pilatu. Tə
halan nga anà suje ahay fok. 17 Tə ɗəfan zana
ɗəzɗaz a pi zek, kawa sə bahay, tə hanan
jugo sə adak, tə ɗəfan à nga inde. 18 Tə
dazlan sa jan 'am kawa ana bahay kutok,
ta wa: «Bahay sə Yahuda ahay â ga inde
sə coy!» 19 Tə dəcan pa nga tə sukol, tə təfe
apan məne, tə dukwen gərmec ù vo, tinen
mə rihe nga aya awan.
20 Ta ndav anan sə mbasay apan nà, tə
culok panan zana ata, ta man anan zana
anahan pi zek kutok. Ta zla anan saa darak
anan ayak pə dədom mə zləlngaɗ awan.

*T*ə daray anan Yesu pə dədom mə
zləlngaɗ awan
Mata 27.32-44; Lukas 23.26-43; Yuhana 19.17-27

21 Tinen apan ti zla anan Yesu ata kutok,
tə zlangay tə ɗowan a inde tə ngaman
Simon, ɗo sə Siren ahay, winen ɗukwen
bəbay ata ana Aleksandire tə Rufus. Winen
a aday nà, winen apan i may ahay à kiɓe wa.
Suje ahay ta gan bəlaray sə tavak dədom ata
pə Yesu wa.
22 Ta zla anan tə Yesu pa man sə ngaman
Golgota ata, kawa sa ja nà, Kəlakasl-sa-Nga.
23 À man ata nà, ɗowan aya inde abay a nan
atan sə varan way mə kwasay a mə japay a
tə ndəliwen awan, aday â man zek à ɗəce
anahan inde. Əne Yesu a ngam bay.
24 Tə dazlan tə daray anan pə dədom. Tə
gəzla anan zana a Yesu, ta ga caca pə zana
anahan ata à wulen a tinen ahay inde, aday
sa san anan pi zek wa saa njaɗ zana ataya
nə wayaw.

25 Tə daray anan Yesu nà, i ga njamde
dəsuɗo*. 26 Tə vinde way a tinen a sa ban
anan apan ata awan: «Bahay sə Yahuda
ahay.» Tə tapan anan pə dədom ata awan.
27 Tə darak ayak ɗo sə akar aya inde cew
re, ɗo kərtek a tə alay puway, ɗo hinen tə
alay gula, Yesu à mamasl a tinen. [28 Kawa
ana Deftere sa ja ata nà, a tərа matanan
acəkan. A wa: «Tə baslay anan à wulen su
ɗo mi nes aya inde.†»]
29 Ɗo sa zla ta man ataya fok ta ɓal nga
kwata kwata, tə gənahan, ta wa: «Na wa,
iken ka wa ki mbazl anan doh sə mazlaɓ
a Mbərom aday ki han anan maza awan à
luvon maakan inde ba? 30 Əna dazay ahay
pə dədom a wa kutok, aday tam anan nga
anak biɗaw!»
31 Matanan, bahay sə gəɗan dungo anà
way ahay, miter sə Tawrita ahay pə kərtek
a, ta ran mindel à wulen a tinen, ta wa:
«Kə̀ təmak anan ɗo azar aya awan, əna a
mba apan sa tam anan nga anahan a bay.
32 Kak ɗə canak anan anà Almasihu bahay sə
Yahuda ahay kə̀ dazak ahay pə dədom wa
həna ata nà, ɗi ɗaf apan nga acəkan!»
Ɗo aya tinen mə daray aya tatə Yesu
ataya ɗukwen ta ma nga sə gənahan ite re.

Amac a Yesu
Mata 27.45-56; Lukas 23.44-49; Yuhana 19.28-30

33 A ban pə man ipec wa nà, luvon a ga
pə daliyugo fok takəɗîmbom, hus à njamde
maakan‡. 34 Tə njamde maakan kutok cəna,
Yesu a zlah tə məgalak a, a wa: «*Elowa,
Elowa, lama sabaktani?*§» Kawa sa ja nà:
«Mbərom uno, Mbərom uno, kə mbəsak
nen, angamaw?*»
35 Ɗo a mə tavay aya à man ata azar a tə
sləne bine maw cəna, ta wa: «Winen apan i
ngaman anà Eliya həna!»
36 Ɗowan a tinen a kərtek a a haw, a gəɓa
awan a inde kawa baf, a tar anan à way mə
kwasay a inde, aday sərekeke re. Tə taran
anan ayak tə gusuko zəbor awan aday Yesu
â susœɓ. Ta wa: «Kak Eliya i nay sa naa
dazay anan ahay pa man a anan wa nà, ɗi
ca apan aday. Buko!»
37 Əna Yesu a zlah tə məgalak awan, a mac
way anahan.
38 Cəna, zana sə gəzla anan man sə njahay
a Mbərom pi zek wa tə ɗo ahay, ù doh sə
mazlaɓ a Mbərom ata, a ngəraw ì zek wa
əndem, a bənay ahay kwa à mburom wa hus
à məndak.
39 Bahay sə suje a mə tavay a pa 'am ana
atə Yesu a mə daray ataya kə̀ canak anan a
mac nə kəkəmaw. Anga nan a wa: «Tə ɗiɗek
awan, winen Wan a Mbərom.»
40 Uwar ahay inde à man ata awan, tə
tavay zaɗ, tinen apan ti cak ayak apan.
À wulen sə uwar ataya nà, ɗi tan à nga
anà Mariyama dəna sə Magədala ahay, tatə
Salome, aday Mariyama may ana Yakuba
zek cəɗew awan tatə Yoses. 41 À alay a
Yesu winen à Galile nà, uwar ataya ta taa
pərahan azar, aday ta taa gan mer su way
re. Uwar azar aya ɗukwen inde bayak a tə
pərahak anan ahay azar à Urəsalima, tinen
inde à man ata re.

Tə gəɓa anan Yesu à məke
Mata 27.57-61; Lukas 23.50-56; Yuhana 19.38-42

42 Pac ata nà, luvon sə lavay zek anga lu-
von sa man uda awan. Kawa sa ja nà, luvon
sə lahan anà luvon sa man uda awan. Suko
awan a ga nà, 43 Yusufu, ɗo sə Arimatiya
ahay, a nay. Winen ɗo tə mazlaɓ awan à
wulen su ɗo sə lavay nga ahay. Winen apan
i ba bahay a Mbərom re. A sa mbac sa zla à
man ana Pilatu, a cəcihey ahay cəveɗ sa la
anan Yesu. 44 Pilatu a sləne sa jəka Yesu kə̀
məcak coy nà, a gan masuwayan, anga pə
winen nà, Yesu kə̀ məcak bəse kak matanan
nà, na. Pilatu a ngaman ayak anà bahay sə
suje ata awan, a cəce panan: «A mac nà, kə̀
njahak bayak a ɗaw?» 45 Bahay sə suje ata
a ndav anan sə təkəren ləbara cəna, a jan
anà Yusufu nà: «Ka a gəɓa məsinde anak,
la!» 46 Yusufu a sukom apan rəkot, a dazay
anan ahay məsinde a Yesu pə dədom mə
zləlngaɗ ata wa. A nga anan apan rəkot
ata awan, a ɗəfak anan ayak à jəvay a ma
la à jama inde ata awan.† A bətukwal apan
bələlen məduwen a, a tacay anan 'am sə
jəvay. 47 Atə Mariyama, dəna sə Magədala

* 15:25 Njamde dəsuɗo: pac a may ahay apa sa sla wa ɗa. † 15:28 Ca pə Esaaya 53.12. ‡ 15:33 Njamde maakan: pac à man sa zla apa sa sla inde ɗa. § 15:34 'Am ataya nà, tinen ta 'am sə Aramayak. * 15:34 Ca pə Jabuura 22.2. † 15:46 Jəvay a tinen ma la a ù kon inde kawa doh. Anga nan ta mba apan sa zla uda awan.

ahay, tə Mariyama, may ana Yoses, ta ca pa man a ta la anan uda Yesu ata awan.

16

Yesu a slabakay ahay à mə̀ke wa
Mata 28.1-8; Lukas 24.1-12; Yuhana 20.1-10

1 Pə dəɓa ana luvon sa man uda awan wa nà, Mariyama sə Magədala, tə Salome, tatə Mariyama may ana Yakuba, tə sukom amar lele aya sə rəbas dun'a ata awan, saa gak ayak pə məsinde a Yesu à jəvay inde.

2 Ta pac sə zaka awan duwdew, pac winen apan i gay ahay tərɗussa, uwar ataya ta zla pa 'am jəvay. Pac kà gak cəf lele way anahan, ta sa dəzle nà, na. 3 Tinen apan ti ja à wulen a tinen inde ta wa: «Waya saa bətukolok uko anan bələlen a pa 'am jəvay wa anaw?» 4 Tə cakaf nga nà, tə canan ayak anà bələlen a məduwen ata mə bətukwal a pa 'am jəvay wa, mə jəkay a coy.

5 Ta zla à jəvay inde, ta ca iɗe nà, tə canan à ɗowan inde njavar awan mə njahay tə alay puway, winen tə zana pi zek səɗek awan aday kweɗekkweɗek. A gan atan masuwayan, ta ma nga pə ajəjar yiɓyaɓ.

6 Əna ɗowan ata a jan anà uwar ataya, a wa: «Kâ jəjiren bay! Kwanay apan ki pəlen nə Yesu sə Nazaratu, ɗowan a tinen sə darak anan ayak pə dədom mə zləlngaɗ ata awan. Cen apan. Man sə nahay anahan awan nə həna. Winen inde à man a anan sabay. Kə̀ slabakak! 7 Həna nà, zlen! Kâ si jen anà njavar anahan ahay tatə Piyer nà: "I lahak ikwen à Galile. Ki cinen anan nà, à man ata awan, kawa anahan sa jak ikwen."»

8 Kwayan'a, uwar ataya ta haw ahahaw pa 'am jəvay wa tə ajəjar awan, anga zlawan a gan atan. Tə təkərek anan 'am ata anà ɗowan kwa kərtek bay anga tinen apan ti jəjar.

Yesu a kan zek anà Mariyama sə Magədala, aday anà njavar anahan ahay cew
Mata 28.9-10; Yuhana 20.11-18

9 Yesu a slabakay ahay à mə̀ke wa nà, pac sə zaka duwdew pərek. Mama'am awan a kan zek anà Mariyama, dəna sə Magədala ahay ata, Yesu sə rəzlay ahay wa apasay lelibay aya cuwɓe à winen wa ata awan. 10 Mariyama ata awan a zla sə ɗakan anan ləbara awan anà ɗo sa taa japay tatə Yesu ataya, tinen apan ti yam anga mbac kə̀ slahak patan wa. 11 Tə sləne sa jəka winen inde tə sifa awan, aday Mariyama kə̀ canak anan ɗukwen, tə təmahak sa ɗaf apan nga bay.

12 Pə dəɓa wa ɗukwen nà, Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay cew ti zek hinen. Tinen a aday nà, tinen apan ti nay à wulen su doh wa sa zla tə kiɓe. 13 Njavar ataya ɗukwen ta mak, tə təkərek anan ləbara awan anà njavar anahan azar ataya awan, əna tə təmahak atan anan bay re.

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay
Mata 28.16-20; Lukas 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Mer su way ahay 1.6-8

14 Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a kan atan zek anà njavar anahan ahay kuro nga anahan a kərtek, tinen mə njahay a ti pa ɗaf. A gafan atan 'am anga tə ɗəfak apan nga bay, aday anga kurkwilen à sləmay a tinen ahay inde, bina tə təmahak 'am su ɗo sə canan kə̀ slabakak ataya bay.

15 Yesu a jan atan, a wa: «Zlen kwa ta sə wura pə daliyugo fok. Ɗiken anan ləbara mugom a anan kwa anà waya fok. 16 Kuwaya, ɗowan a kə̀ ɗəfak apan nga pə ləbara ata awan aday kə̀ təmahak sa ga baptisma nà, i tam. Aday ɗowan a kə̀ ɗəfak apan nga bay ite nà, Mbərom i gan sariya. 17 Ɗo ma ɗaf upo nga aya awan ti njaɗ sa ga way masuwayan aya awan. Ti razl setene ahay tə sləmay uno, ti njaɗ sa ja 'am wiya aya awan. 18 Hinahibay ti ban dədew tə alay kabay ti varan atan leke dəp nà, i gan atan awan bay. Ti ɗəfan alay pa nga ana ɗo sə ɗəvac ahay nà, ti mbar à ɗəvac a tinen ahay wa.»

Yesu a ján à Mbərom
Lukas 24.50-53; Mer su way ahay 1.9-11

19 Pə dəɓa ana Bahay Yesu sa jan atan 'am ata wa nà, zek anahan a cakaf à məndak wa, a zla à mburom saa njahay à alay puway ana Mbərom. 20 Njavar anahan ataya ite ta zla saa wazay anan ləbara mugom ata kwa ta sə wura fok. Bahay Yesu a varan atan məgala sa ga masuwayan, aday ɗo ahay tâ san 'am a tinen nà, ɗiɗem aya awan.*

* 16:20 Andav cəɗew a inde re, kawa à Deftere sa 'am sə mbuzom.

Ləbara mugom a kawa ana

Lukas

Sə vinde anan ata awan

A ɗakay way pə deftere a anan

Lukas a vinde anan ɗerewel a anan nà, sə ɗakay anan ləbara a Yesu, anay anahan pə daliyugo, mer su way anahan sa ga ataya awan, amac anahan, aday aslabakay anahan à məke wa. Lukas a vinde ləbara a anan nà, anà ɗo fok, ɗo aday tinen Yahuda ahay bay ataya aday anà Yahuda ahay re. Lukas winen doktor awan, aday kà gak anan nga sə təker anan ləbara a anan tə cəveɗ a lele təhhe kawa way a sə təra ataya awan.

Nga sa 'am ahay

Alay sə wahay Yesu *(1.1 - 4.13)*
Yesu i wazay aday i mbar ɗo sə ɗəvac ahay à Galile *(4.14 - 9.50)*
Yesu i zla à Urəsalima *(9.51 - 19.27)*
Lumo a Yesu mədakwidok a à Urəsalima *(19.28 - 23.56)*
Yesu a slabakay ahay à məke wa aday a kan zek anà njavar anahan ahay *(24.1-53)*

Adazlan anahan awan

1-2 Na jak anak ayak 'am, iken Tiyufil ɗo məduwen awan.

Ɗo azar aya tə canak anan tə iɗe a tinen awan, anà way a Mbərom sa ga à wulen a mənuko inde kurre ataya awan. Aday Mbərom a slan atan sə ɗakay anan ləbara sə way a tinen sə canan ata awan. Tinen ɗukwen tə ɗakak umo anan re. Ɗo ahay bayak a à wulen a manay wa, ta rak apan zek sə vinde anan ləbara ata awan. 3 Nen həna ɗukwen nə bənak anan bitem sə cəce anan way a sə təra kurre ataya awan, aday həna nə gəzlan alay pi zek wa lele kutok. Anga nan, u no sə vindek anan ayak way ataya pə mədire pə mədire akiken Tiyufil. 4 Nə vindek anan ayak iken ite nà, aday kâ san anan ɗîɗek sə way a iken sə tətak həna ata awan.

Maslay a Mbərom a ɗakay anan ləbara saa wahay Yuhana, ɗo sa gan baptisma anà ɗo ahay

5 Natiya awan, à alay a Hiridus winen bahay a pa nga sə daliyugo sə Yahudiya ata nà, ɗowan a inde tə ngaman Zakari. Winen ɗo sə gəɗan dungo à way ahay anga Mbərom, ɗo sə slala ana Abiya. Dalay anahan inde tə ngaman Elizabet winen dəna sə slala ana Haruna, bahay sə gəɗan dungo anà way a re. 6 Tinen cew maya tə dalay anahan nà, ɗo sa ga way ɗîɗek aya pa 'am a Mbərom. Tə ɗəfan apan anà nga sa 'am ana Bahay Mbərom mə baslay aya nà, dəc dəc lele. 7 Əna wan a tinen ibay, anga dalay anahan Elizabet ata nà, dərlay awan. Tə wahak wan bay, hus ta gak məduwer.

8 Natiya kutok, pə luvon a inde, Zakari winen apan i ga mer su way anahan ù doh sə mazlaɓ a Mbərom, anga alay a saa ga mer su way a tinen tu ɗo sə slala ana Abiya ahay kà slak. 9 Ɗo sə gəɗan dungo à way ataya ta taa gəzla anan mer su way ata pə luvon pə luvon. Pac ata kutok, alay a ca pə Zakari. A zla ù doh sə mazlaɓ a Mbərom, à man cəncan awan, aday a vak anan awan a inde kawa ləluway a rəbas ike lele dun'a.

10 À alay a Zakari winen apan i vak awan ata ù doh sə mazlaɓ a Mbərom à man a cəncan ata nà, ɗo a Mbərom ahay tinen apan ti gan amboh à Mbərom uho kurkwer.

11 Zaməma nà, Zakari a canan anà maslay a Mbərom mə tavay a à man sə vakan way anà Mbərom, ta day sə alay puway. 12 Zakari a canan cəna, a ma nga pə ajəjar, zlawan a gan tə mindel. 13 Əna maslay a Mbərom a jan: «Kâ jəjar bay, Zakari, anga Mbərom kə̀ slənek anak anan amboh anak. Dalay anak Elizabet i wahak wan mungol awan, aday ki ngaman anà wan ata nà, Yuhana. 14 À alay ata awan, ki taslay mivel tə mindel, anga wan ata awan. Ɗo ahay bayak a təkeɗe ti taslay mivel anga awahay ana wan ata re, 15 anga i təra ɗo məduwen a pa 'am a Mbərom. I sa mahay bay, i sa way mə kwasay aya bay re. I saa nay ahay à kutov a may anahan wa nà, winen ma rah a tə Apasay Cəncan awan. 16 I may anan ahay ɗo sə Isəra'ila ahay bayak a à man ana Bahay Fetek, Mbərom a tinen. 17 I nay ahay kawa ɗo maja'am a Mbərom tə məgala sə apasay a kawa ana Mbərom sə varan anà Eliya, ɗo maja'am anahan kwakwa ata awan. Wan anak ata i mbəɗa anan mivel sə bəbay ahay ta day a wan a tinen ahay, anga aday 'am â zlan atan pi zek. I mbəɗa anan mivel su ɗo sə ɗəfan apan anà Mbərom bay ataya aday ti saa bayak nga kawa ɗo ɗîɗek aya kutok

ite. Aday ata, ɗo ahay ti ga inde mə lavay
zek aya awan, anà Bahay a mənuko.»
18 Natiya, pə dəɓa anahan a wa ite, Zakari
a cəce pə maslay a Mbərom ata wa, a wa:
«Ni i san aday way ata i tərа acəkan nà,
kəkəmaw? Anga nen nà, məceɗ a coy, aday
dalay uno ɗukwen ava anahan sə wahay
wan sabay re.»
19 Maslay a Mbərom ata a mbəɗahan
apan, a wa: «Nen nà, Jibirila. Nen mə tavay
a pa 'am a Mbərom sa gan mer su way. A
slənay ahay nen hənа nà, sa naa ɗakak anan
ləbara sa 'am a mugom a anan ata awan.
20 Way uno sa jak i tərа acəkan ata nà, kə
ɗəfak nga pa 'am uno ata bay. Anga na
awan, ki tərа ɗo maandak awan, ki mba
apan sa ja 'am tətibay. Ki njahay tete dezl
pə luvon ana way ata i tərа aday.»
21 À alay ata ite, ɗo ahay tinen apan ti ba
anan Zakari uho. A gan masuwayan anà ɗo
sə uho ataya, anga kà njahak ayak ù doh ata
bayak awan. 22 Zakari a nay uho kutok nà,
a mba apan sa jan 'am anà ɗo ahay sabay,
anga kà tərak ɗo maandak awan. A jan atan
'am nà, tə alay. Cəna, ɗo ahay ta san zle i ga
nə kà canak anan ahay anà awan a à man a
cəncan ata wa.
23 Natiya kutok, alay sa ga mer su way ana
Zakari ù doh sə mazlaɓ a Mbərom a ndav
nà, a zla way anahan agay. 24 Pə dəɓa sə
way ataya wa nà, uwar anahan Elizabet a
tərа ɗo. Anjahay way sə kiya ɗara ahay
nà, winen a njahay way anahan agay, a wa:
25 «Na gak anan ì zek wa à Mbərom, anga
hənа waray sə dərlay inde upo sabay, aday
ɗo ahay ti mbasay upo sabay re.»

*Maslay a Mb*ərom a ɗakan anan à
Mariyama i i wahay wan

26 Natiya, kiya a gan mbərka anà Elizabet
nà, Mbərom a slənay ahay maslay anahan
Jibirila à wulen su doh a inde tə ngaman
Nazaratu, pə daliyugo sə Galile. 27 A slənay
anan ahay àga dəna inde dalay awan, tə
ngaman Mariyama, dəle a Yusufu. Yusufu
ata nà, winen ɗo sə slala ana Dawuda bije
anahan.
28 Maslay a Mbərom ata a zla pə cakay a
Mariyama kutok, a jan: «Na jak anak 'am,
dənama. Taslay mivel bayak awan, anga
Mbərom kà gak anak nga tə asan zek ana-
han. Mbərom Fetek winen inde tə iken.»
29 Əna Mariyama a slənе 'am a matana ata
cəna, a wusen nga tə mindel. Winen apan i
bayak, a wa: «Aday u jo 'am matana ata jiya
nà, a nan sa ja nə maw?»
30 Maslay a Mbərom ata kutok a wa: «Kê
jəjar bay, Mariyama, anga Mbərom kà gak
anak sumor. 31 Hənа nà, ki tərа ɗo ti zek cew
awan. Ki i wahay wan mungol awan, ki ɗaf
apan sləmay nà, Yesu. 32 I tərа ɗo məduwen
a pa nga sə ɗo ahay fok. Ti ngaman nà, wan
a Mbərom sə bagəbaga mburom. Bahay
Fetek Mbərom i man anan bahay ana bije
anahan Dawuda. 33 I ga bahay pa nga sə
Isəra'ila ahay nà, pa sə viyviya awan. Bahay
anahan i ndav kulibay.»
34 Mariyama a mbəɗahan apan anà
maslay a Mbərom ata awan, a wa: «Hənа
nà, kula mə zlangak tə ɗowan bay kutok nə
aday way ata i tərа nà, kəkəmaw?»
35 Maslay a Mbərom a mbəɗahan apan, a
wa: «Apasay Cəncan a i dazay apak, məgala
a Mbərom sə bagəbaga mburom i nay apak
sərdədek kawa mezeze. Anga nan, wan a
iken saa wahay ata nà, winen cəncan awan,
ti ngaman nə Wan a Mbərom. 36 Əngа ca
apan hənа, Elizabet, dəna a mərbay anak,
winen mə tərа ɗo awan, i wahay wan. Abay
ɗo ahay tə bayak nà, winen dərlay a coy,
əna hənа kiya kà gak anan mbərka kutok.
37 Way aday Mbərom a mba apan sa ga anan
bay nà, ibay.»
38 Mariyama a mbəɗahan apan, a wa:
«Nen nà, ɗo si mer su way anà Bahay
Mbərom coy. Mbərom awan, â ga kawa
ananak a su jo a anan ata awan.»
Pə dəɓa wa kutok, maslay a Mbərom ata
a zla way anahan.

*Mariyama a zla saa can ahay i*ɗe anà
Elizabet

39 Pə dəɓa anahan a wa nà, Mariyama a
slabak, kwayan'a a zla à ɓəzlom, à wulen
su doh a inde pə daliyugo sə Yahudiya. 40 A
zla àga Zakari. A dəzle cəna, a jan 'am anà
Elizabet.
41 Elizabet a slənе 'am ana Mariyama
ata cəna, wan ana Elizabet à kutov ata a
ɓal kuzleɗ kuzleɗ. Aday Apasay Cəncan
a a zlan à mivel inde ana Elizabet. 42 A
jan anà Mariyama tə məgalak awan, a wa:
«Mbərom kà ɗəfak apak alay sə mazlaɓ ana-
han zal uwar ahay pə daliyugo fok. Ngama
ana Mbərom inde pa wan anak a saa wahay

ata awan.» [43] Aday a ja asa, a wa: «May ana
Bahay uno i nay ahay àga nen kawa həna
ata nà, Mbərom sa ma uno ite anaw? [44] Anga
nə sləne 'am anak iken su jo ata cəna, wan
a dazlan sa ɓal à kutov uno, anga wan ata
kə̀ taslak mivel tə mindel. [45] Ataslay mivel
i tərak iken anga kə ɗəfak nga pa 'am ana
maslay a Mbərom a sa jak ata awan, way ata
i təra.»

*Mariyama a h*əran nga anà Mbərom Ba
Məduwen

[46] Natiya kutok, Mariyama a ga ara, a wa:
«Mivel uno i həran nga anà Mbərom Ba
Məduwen.
[47] Apasay uno i taslay mivel anga Mbərom,
winen ɗo sa tam nen.
[48] Anga winen kə̀ bayakak pi nen ɓile ana-
han, aday na slak awan bay ata
awan.
Ayaw, həna kutok ɗo ahay fok ti taa ja coy,
nen uwar tə ngama a Mbərom awan.
[49] Mbərom Ba Məgala kà gak uno mer su way
lele aya bayak awan.
Sləmay anahan nà, cəncan awan.
[50] Ɗo sa ɗaf apan nga ahay nà, ta gan ì zek
wa pa sə viyviya awan.
[51] Kà gak mer su way ahay tə məgala sə alay
anahan njənnjan awan.
Kà tak anan 'am anà ɗo sa gan may anà ahar
nga ahay à man ahay cara cara fok.
[52] Kə̀ dazak anan ahay bahay ahay à man sə
njahay a tinen ahay wa,
aday kə̀ slabakak anan nga anà ɗo mə
nahay nga aya awan.
[53] Kə̀ rahak anan ɗo may sa han patan ataya
tə way lele aya awan,
əna ɗo sə zlile ahay nà, kə̀ rəzlak atan
alay məgaɓar aya awan.
[54] Kà mak anan zek anà ɗo si mer su way
anahan Isəra'ila ahay.
Ta gak anan ì zek wa, kə̀ mbəɗəkek atan à
nga wa bay, kà gak atan asan zek
hwiya.
[55] Kawa anahan sə zlapan anan anà bije a
mənuko ahay, tatə Ibərahima,
aday tə slala anahan ahay ata nà, i ga
anan way ata hwiya.»
[56] Mariyama a njahay tə Elizabet way sə
kiya maakan, aday a zla way anahan agay
kutok.

Awahay ana Yuhana, ɗo sa gan Baptisma
anà ɗo ahay

[57] Natiya, alay a a sla aday Elizabet i njaɗ
wan kutok. A wahay wan mungol awan.
[58] Ɗo sə cakay su doh anahan ahay tu ɗo sə
zaav anahan ahay tə sləne sa jəka Elizabet
kà gak anan ì zek wa anà Mbərom ata nà, ta
nay saa taslay mivel pə kərtek awan.
[59] Natiya, wan ata a njahay luvon
jəmaakan nà, ɗo ahay ta nay ahay saa gəɗan
mədəndalas, sa ɗaf apan sləmay. Abay ta
gan may sə ngaman tə sləmay ana bəbay
anahan Zakari. [60] Əna may anahan awan a
mbəɗa apan, a wa: «Matana bay. Sləmay
anahan a nà, Yuhana.»
[61] Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Matana
bay. Anga sləmay a ɗowan inde matana pə
slala anak ibay.»
[62] Tə cəce pə bəbay a wa, kawa
mədəngazlak wulak wulak tə alay, aday sa
san, a nan sə ngaman anà wan anahan a nà,
wayaw. [63] Natiya kutok, Zakari a cəce way
sə vinde apan way, aday a vinde apan 'am
aya awan: «Sləmay anahan a nà, Yuhana.»
Way ata a gan atan masuwayan.
[64] Cəna kwayan'a, Zakari a mba apan sa
ja 'am, aday a dazlan sə həran nga anà
Mbərom kutok.
[65] Natiya, ɗo sə cakay su doh anahan ahay
fok ta ma nga sə jəjar, aday à ɓəzlom sə
daliyugo sə Yahudiya ataya fok, tinen apan
ti təker ləbara sə way a sə təra ata awan.
[66] Ɗo sə sləne ləbara sa 'am ataya fok, ta ma
nga sə bayak, ta wa aday: «Ləbara a wan
ata i naa ga nà, kəkəmaw?» Anga alay sə
mazlaɓ a Mbərom Ba Məduwen inde pa wan
ata awan.

*Zakari a zamba*ɗ a Mbərom anga sumor
anahan

[67] Pə dəɓa a wa kutok, Apasay Cəncan
awan a rahan à mivel inde anà Zakari,
bəbay ana wan a ata awan. Natiya awan, a
dazlan sa ma anan 'am a Mbərom, a wa:
[68] «Zambaɗuko anan Bahay Fetek, Mbərom
ana Isəra'ila ahay,
anga kà gak atan nga lele, kə̀ təmak
atan ahay à ɓile wa.
[69] Kə̀ slənak uko ahay anà mənuko ite, ɗo
sa tam ɗo məgala awan pə slala ana
Dawuda wa, ɗo sa ga mer su way
anahan ata awan.
[70] Bina ɓa kà jak anan matanan kwakwa ta
'am ana ɗo maja'am anahan cəncan
aya awan,

71 a wa, i təmay ahay mənuko à alay ana
ɗo maniɗe a nuko ahay wa,
aday à alay ana ɗo sa nak uko iɗe ahay
wa fok.
72 Natiya, Mbərom a kay anan ahay sumor
anahan sə zlapan anan anà bije a
mənuko ahay ata awan,
anga a bayak pə aɓan 'am a tinen ata
hwiya,
73 way a Mbərom sə zlapan anan anà
Ibərahima, bije a mənuko ata awan.
74 A wa, i təmay ahay mənuko à alay ana ɗo
maniɗe a mənuko ahay wa,
aday dî mba apan sa gan mer su way
mənjəna ajəjar,
75 dî gan mer su way tə cəveɗ awan
mənjəna ines ahay,
pə iɗe a Mbərom, hus pə luvon a sifa a
nuko saa ndav pə daliyugo wa.»
76 Zakari a ja hwiya asa re, a wa:
«Iken, wan a cəɗew a ana awan, ti naa
ngamak ɗo maja'am a Mbərom sə
bagəbaga mburom,
anga ki lahan anà Ba Məduwen, sə
ndakan anan cəveɗ anahan,
77 aday sə ɗakan anan anà ɗo anahan
ahay nà,
winen i naa tam atan ta sə pəsen atan
anan ines a tinen ahay.
78 Anga winen nà, ɗo sa ga sumor, aday ɗo
sə asan zek re.
A kay puko jiyjay anahan à mburom wa,
kawa pac sə sləray ata awan.
79 Jiyjay ata i dəvan ayak anà ɗo sə iɗe
zənzen ataya awan,
tinen bəse ɗo sə məke ahay coy ata
awan,
i lagay mənuko à cəveɗ sə zay inde.»
80 Natiya, pə dəɓa anahan a wa, Yuhana
a har, a san nga lele, a zla way anahan à
saf inde. A njahay à man ata dezl pə luvon
anahan sa kan ahay zek anà Isəra'ila ahay
ata kutok.

2

Awahay ana Yesu Almasihu
Mata 1.18-25

1 À alay ata ite, bahay sə Ruma Agustus
a jan anà ɗo si mer su way anahan ahay
tâ baslay anan sləmay su ɗo pə daliyugo
anahan ahay ataya fok. 2 Wita nà, mama'am
sə baslay ɗo pə daliyugo sə Ruma ahay ata
awan. A təra nà, à alay a Kiriniyus winen
ɗo sə lavan nga anà daliyugo sə Siriya ata
awan. 3 Anga nan kutok, kuwaya fok a
zla saa vindek anan ayak sləmay anahan à
wulen su doh ana bije anahan.

4 Natiya kutok, Yusufu ite a slabak à
Nazaratu pə daliyugo sə Galile wa, a zla pə
daliyugo sə Yahudiya à wulen su doh sə
Baytilama, man sə wahay ana bije anahan
Dawuda. 5 Aday ta zla saa vindek anan ayak
sləmay a tinen tə Mariyama, dəle anahan,
winen mə təra ɗo awan.

6 À alay a tinen à Baytilama à man ata
kutok nà, wan a dəlay anan Mariyama, bina
kà slak pə kiya anahan. 7 Aday a wahay wan
mungol a murkwaya anahan, a kumboh
anan à zana inde, a nahay anan à kuɗom*
inde, bina man inde sə nahay ù doh sabay,
anga mbəlok ahay tə zalak ayak.

Ɗo sa ɓal gənaw ahay ta zla à Baytilama

8 Natiya awan, ɗo sa ɓal way ahay inde
à kiɓe sa man ata awan, tinen apan ti ba
pə gənaw a tinen ahay sə luvon. 9 Maslay
a Mbərom a sləray ahay à wulen a tinen
inde. Jiyjay sə mazlaɓ a Mbərom a dəvay
ahay patan pəzlaɗ pəzlaɗ, aday ta ma nga
sə jəjar tə mindel.

10 Əna maslay a Mbərom ata a jan atan nà:
«Kâ jəjiren bay, anga na nak ikwen anan
ahay nà, tə ləbara mugom a, sə taslan anan
mivel anà ɗo ahay fok. 11 Ɗo sa tam ɗo mə
wahay a anga kwanay biten à Baytilama,
wulen su doh a Dawuda. Winen nà, Al-
masihu, Ba Məduwen. 12 Ki i sənen anan pə
minje sə way a anan: Ki njiɗen anan ayak
wan cəɗew a ndəleɓœɓe mə kumboh a à
zana inde, aday mə nahay awan à kuɗom†
inde.»

13 Kwayan'a cəna, daskalak, maslay a
Mbərom azar aya tə sləray ahay, tə japay tə
maslay a Mbərom ata awan. Tə taslay mivel
pə kərtek awan, tə hərən nga anà Mbərom
ta sə zambaɗ anan, ta wa:
14 «Zambaɗuko anan Mbərom à bagəbaga
mburom.
Zay â ga inde pə daliyugo à wulen su ɗo
anahan a sa zlan à nga ataya awan.»

* 2:7 Kuɗom sə Mbuko bay. Awan a kawa kuɗom aday ta taa pak uda apa sə gənaw ahay.
† 2:12 Kuɗom sə Mbuko bay. Awan a kawa kuɗom aday ta taa pak uda apa sə gənaw ahay.

15 Pə dəɓa anahan a wa nà, maslay a
Mbərom ataya tə mbəsak anan ɗo sa ɓal
way ataya awan. Ta ma way a tinen à man a
Mbərom nà, ɗo sa ɓal way ahay ta ja à wulen
a tinen inde, ta wa: «Zluko à Baytilama,
cuko ahay pə way a sə təra à man ata kawa
ana maslay a Mbərom sə ɗakak uko anan
ata awan.»
16 Cəna, tə slabak, ta zla kwayan'a, ta tan
ayak à nga anà atə Mariyama tə Yusufu
aday ta wan a cəɗew a ata, mə nahay awan,
à kuɗom‡ inde. 17 Ɗo sa ɓal gənaw ahay tə
canan à wan ata cəna, tə dazlan sə ɗakay
anan way kawa ana maslay a Mbərom sa jan
atan pa wan ata ata awan. 18 'Am ana ɗo sa
ɓal way ataya a ma nga sa gan masuwayan
anà ɗo sə sləne 'am a tinen ataya awan.
19 Əna Mariyama nà, a ɗaf anan à nga inde
way a sə təra ataya fok kəcek kəcek, a taa
jalay apan à mivel anahan inde.
20 Pə dəɓa anahan a wa nà, ɗo sa ɓal way
ahay ta ma way a tinen à kiɓe à man sə
gənaw a tinen ahay. Tinen apan ti zambaɗ a
Mbərom, tinen apan ti həran nga, anga way
a tinen sə canan ta sə sləne ataya fok. Kə̀
tərak kawa ana maslay a Mbərom a sa jan
atan ayak kurre ata acəkan.

*A*ɗaf sləmay pə wan

21 A njahay pə dəɓa wa kwasuko kərtek nà,
alay a a sla sə gəɗan mədəndalas anà wan
ata kutok. Ta ɗaf apan sləmay a nà, Yesu.
Sləmay ata nà, sləmay mbala ana maslay
a Mbərom sə ɗakan anan anà Mariyama, à
alay a kə̀ tərak ɗo fan bay a ata awan.

Ta zla anan tə Yesu saa ka anan ù doh sə
mazlaɓ a Mbərom

22 Alay sa ga mudo ana Mariyama a ndav
kutok, kawa ana Tawrita ana Musa sə ɗakay
anan nà, ta zla anan tə Yesu à Urəsalima
sə ɗakan anan à Mbərom, ù doh sə ma-
zlaɓ a Mbərom awan, 23 anga mə vinde a à
Tawrita a Mbərom inde nà: «Murkwaya sə
wan mungol a cəna, ma ga nga awan, anà
Mbərom.§» 24 Aday ta var way ta 'am kəray
awan, anga mə vinde a à Tawrita a Mbərom
inde matanan: «Sa var nà, kurkudok ahay
cew, kabay badəbada ahay cew.*»

*Simiyon a ng*əran anà Mbərom anga
Yesu

25 À alay ata ite, ɗowan a inde à Urəsalima
à man ata awan, tə ngaman Simiyon, winen
ɗo ɗiɗek a aday a jəjaran anà Mbərom
cəveɗabay. Winen apan i ba anay ana ɗo saa
tam anan Isəra'ila ahay ata awan. Apasay
Cəncan a ɗukwen inde à mivel anahan. 26 Ɓa
Apasay Cəncan a kə̀ ɗakak anan anan, i mac
fan bay si i canan anà Almasihu a Mbərom
saa slənay anan ahay ata aday.
27 À alay ata ite, Apasay a Mbərom kà
nak anan ahay Simiyon ù doh sə mazlaɓ a
Mbərom. Aday bəbay a Yesu ta may anahan
ta nak anan ahay Yesu à man ata, saa
zugulan way kawa mə vinde a à Tawrita ana
Mbərom inde ata awan. 28 Cəna, Simiyon a
təma anan wan à alay anahan inde, a gan
suse anà Mbərom, a wa:
29 «Bahay Mbərom, 'am anak a su jo kurre
ata kà gak zek kutok.
Həna nà, mbəsak nen ɓile anak nâ mac. Nen
à zay inde kutok.
30 Anga həna nə canak anan tə iɗe uno njœk
anà ɗo iken sə slənay saa tam anan
ɗo ahay ata awan.
31 Winen, iken sə lavan a zek anà ɗo sə
daliyugo ahay fok ata awan.
32 Winen nà, jiyjay sə ɗakan anan way anà
ɗo sə daliyugo ahay fok,
aday winen i varan mazlaɓ anà ɗo
anak Isəra'ila ahay.»
33 'Am ana Simiyon sa jan à nga wa anà
Yesu ata nà, a gan masuwayan à bəbay
anahan tə may anahan a təke fok.
34 Natiya kutok, Simiyon a ɗaf patan
ngama, aday a jan anà Mariyama, may a
Yesu awan, a wa: «San apan lele, wan anak
a anan nà, i naa dəcan saray anà Isəra'ila
ahay bayak awan, aday i naa təran cəveɗ
sa njaɗ sifa anà Isəra'ila ahay bayak a re.
Winen i təra ɗo saa ɗakan anan Mbərom
anà ɗo ahay, əna ɗo ahay ti təma 'am
anahan bay. 35 I kay anan ahay uho abayak
nga su ɗo mi ɗer ataya awan. Əna iken,
Mariyama nà, way i cəɓak à mivel inde kawa
ta ndaz iken zlac zlac tə maslalam.»

*Anna a ng*əran anà Mbərom

36 À Urəsalima à man ata nà, ɗo maja'am
a Mbərom a inde uwar awan, tə ngaman

‡ 2:16 Kuɗom sə Mbuko bay. Awan a kawa kuɗom aday ta taa pak uda apa sə gənaw ahay.
§ 2:23 Ca pə Gurtaaki 13.2, 12. * 2:24 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 12.8.

Anna. Winen dəna ana Fanuwel, ɗo sə
zaav ana Aser. Uwar ata winen məduwer
a coy. Ɓa kà njahak abay pi zek tə mbaz ava
cuwɓe tə dalay anahan awan, əna mbaz a
mac panan. 37 A njahay winen mədukway
sə uwar awan, ava anahan kà gak həna
kutok kwa kuro jəmaakan nga anahan a
fuɗo. Winen apan i ga mer su way ù doh
sə mazlaɓ a Mbərom hwiya, luvon tə ipec
a təke. Winen apan i ga amboh tə sumaya
awan.
38 À alay a Simiyon tə Yesu a à alay inde
ata nà, Anna a zla à man a tinen awan, a gan
suse à Mbərom. A təkəren ləbara a Yesu anà
ɗo sa ba aday Mbərom i tam anan Urəsalima
ataya awan.

Atə Yusufu tə Mariyama ta ma pə dəɓa
à Nazaratu
39 Pə dəɓa anahan a wa, atə bəbay a Yesu
tə may anahan ta ndav anan sa ga way kawa
mə vinde a à Tawrita a Mbərom inde ataya
nà, ta ma way a tinen pə dəɓa à wulen su
doh a tinen à Nazaratu pə daliyugo sə Galile
kutok. 40 Natiya awan, wan ata kà hərak. Kà
njaɗak məgala lele, kà njaɗak kəlire† lele re,
aday Mbərom a pəlay anan cəveɗabay.

Yesu ma va kuro nga cew awan, ù doh sə
mazlaɓ a Mbərom
41 Atə bəbay a Yesu tə may anahan ta taa
zla pə ava pə ava saa gay ahay azar uko sə
Pasəka à Urəsalima wa. 42 Ava ana Yesu a ga
kuro nga anahan a cew kutok nà, ta zla pə
kərtek a à azar uko ata, kawa ana Isəra'ila
ahay sa taa zla ata awan.
43 Azar uko a ndav nà, atə bəbay anahan
tə may anahan ta ma pə dəɓa sa zla agay.
Əna wan a tinen Yesu ata nà, winen mətak
njahay way anahan à Urəsalima. Aday
atə bəbay anahan tə may anahan nà, tə
sənak pi zek bay. 44 Tinen tə bayak nà, i ga
inde à wulen su ɗo a tinen ahay. Ta zla
way sə luvon kərtek nà, winen ibay hwiya.
Matanan tə dazlan sə pəlay anan à wulen su
ɗo a tinen ahay, tə məndala anahan ahay
wa. 45 Əna ta tak anan à nga à wulen su ɗo
ataya inde bay, ta ma pə dəɓa à Urəsalima,
saa pəlay anan ahay à man ata wa.
46 Hus pə luvon maakan anahan a ta saa
tan à nga ù doh sə mazlaɓ a Mbərom,
winen mə njahay awan, à wulen sə miter
sə Tawrita ahay inde. Winen apan i pak
sləmay pa 'am a tinen, aday winen a
ɗukwen winen apan i cəce patan wa 'am
ahay ite. 47 A ma nga sa gan həɓəkəkka anà
ɗo sa pak sləmay pa 'am anahan ataya fok,
anga 'am anahan a sə mbəɗahan atan apan
ata nà, tə mərike sa san way awan.
48 Atə bəbay anahan tə may anahan tə
canan kutok nà, a gan atan həɓəkəkka re.
Anga nan awan, may anahan a jan, a wa:
«Wan uno, ka gan umo ata nà, way maw?
Ma yak nga sə pəlay iken tə bəbay anak aday
zek kà dak umo ndəlekeke sə pəlay iken nà,
angamaw?»
49 A mbəɗahan atan apan, a wa: «Kə pəlen
nen nà, angamaw? Kə sənen apan abay
sa jəka, ni njahay ù doh ana Bəbay uno
biɗaw?»
50 Əna tə sənak anan 'am anahan a sa jan
atan ata bay.
51 Pə dəɓa anahan a wa kutok nà, Yesu a
ma tə tinen a təke fok à Nazaratu. Kə ɗəfak
anan apan anà atə bəbay anahan tə may
anahan. May anahan nà, a ɗaf anan way a
sə təra ataya fok à nga anahan inde kəcek
kəcek lele.
52 Natiya awan, Yesu winen apan i har,
winen apan i san nga kurkwer. A zlan à nga
anà Mbərom, aday a zlan à nga anà ɗo ahay
fok re.

3

Wazo a Yuhana ɗo sa gan baptisma anà
ɗo ahay
Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Yuhana 1.19-28
1 Natiya, Tiberiyas kà gak à bahay inde
ava kuro nga ɗara pə daliyugo sə Ruma
ahay fok; sə lavan nga anà daliyugo sə
Yahudiya nà, Pontiyos Pilatu; sə lavan nga
anà daliyugo sə Galile nà, Hiridus; mərak
anahan Filip ɗukwen a lavan nga anà kon sə
Ituriya, tə daliyugo sə Tarakunitis; Lisaniya
ɗukwen a lavan nga anà daliyugo sə Abi-
lene. 2 Atə Anas tə Kayafas ite, tinen ba-
hay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way
ahay anga Mbərom. À alay ata ite ku-
tok, Mbərom a jan ahay 'am anahan anà
Yuhana, wan ana Zakari, winen mə njahay
a nà, à saf inde taayak.
3 Yuhana a bar à wulen su doh sa mban
anà zlinder sə Urdon ataya fok ta sə wazan

† 2:40 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

anà ɗo ahay, a wa: «Mbəsiken ines a kwanay ahay, təmihen sa ga baptisma, aday Mbərom i pəsek ikwen anan ines a kwanay ahay.»

4 Matanan kawa ana Ezaya, ɗo maja'am a Mbərom sə vinde à Deftere a Mbərom inde, a wa: «Ɗowan a inde, winen apan i zlah à saf inde à kiɓe, a wa:

"Ten anan cəveɗ anga Bahay winen apan i nay.
Ten anan cəveɗ ata mə tavay nga a lele fəhhe.
5 Futor ahay fok, rihen a wa, ndisen uda awan.
Ɓəzlom tə culok ahay, mbəzlen a wa, â ga fəkətuwwa lele.
Cəveɗ mə slaray aya fok, tâ tavay nga.
Cəveɗ mi nes aya fok, tâ ndakay zek lele.
6 Matanan, ɗo ahay fok ti san apan Mbərom i tam anan ɗo ahay kutok.*"»

7 Natiya kutok, ɗo ahay bayak a tinen apan ti zla à man a Yuhana, aday â sa gan atan baptisma. Yuhana a jan ù ɗo ataya, a wa: «Kwanay zahav su kòn ahay, ɗo sa njak ɗo ahay, waya sə ɗakak ikwen anan sa haw pə sariya ana Mbərom saa nay ahay ata wa anaw? 8 Gen mer su way lele aya aday sə ɗakay anan nə kə mbəsiken ines a kwanay ahay acəkan ata awan aday. Bina, kâ sa ɗəfen ajalay nga a kwanay ta sa jəka: "Manay nà, wan ana Ibərahima ahay asanaw" ata bay. Nen apan ni jak ikwen, Mbərom i mba apan sə tərа anan kon a anaya, wan ana Ibərahima aya təte. 9 Mbərom kə̀ lavak anan zek tə tirez, i gaɗ anan dədazl si sé aday a wahay wan lele aya bay ata fok. I gaɗ atan, aday i pak atan ù uko inde.»

10 Ɗo ataya tə cəce panan kutok, ta wa: «Aday mâ ga həna nà, kəkəma kutok anaw?»

11 Yuhana a mbəɗahan atan apan, a wa: «Ɗo aday zana anahan ahay inde cew ata nà, â varan panan wa anà ɗo aday zana anahan ibay ata awan. Ɗo aday way sa pa anahan inde ata ɗukwen, â varan panan wa anà ɗo hinen, aday way sa pa anahan inde apan itəbay ata awan.»

12 Ɗo sə cakal jangal ahay ite ta zlak ayak à man a Yuhana anga aday â gan atan baptisma ite re. Tə cəce panan, ta wa: «Miter, mi ga həna nà, kəkəma ite anaw?»

13 A mbəɗahan atan apan, a wa: «Kâ sa təmihen way pə ɗo ahay wa zal pə mbala ana bahay a kwanay sa jak ikwen ata bay.»

14 Suje ahay ite asa tə cəce panan, ta wa: «Aday manay həna nà, mâ ga kəma ite anaw?»

A mbəɗahan atan apan, a wa: «Kâ ngəzəren dala pu ɗo ahay wa tə məgala, kabay ta sa gaɗ patan mungwalay bay. Tislen mivel nà, pə dala sa ga mer su way a kwanay aɗəka.»

15 Anga nan kutok, ɗo ataya fok tinen apan ti bayak à nga a tinen inde ta sa ja nà: «Həna anan nà, i ga nə Almasihu bay dəge?»

16 Əna Yuhana a mbəɗahan atan apan à tinen ata fok, a wa: «Nen nà, na gak ikwen baptisma nà, tə a'am cəna coy. Əna, ɗo hinen inde i nay ahay pə dəɓa uno wa mba, winen a zalay nen tə mazlaɓ lele. Nen, na slak sə həɗek pə cakay anahan aday ni pəsakan anan liɓer sə təkarak anahan bay. Winen kà sak a nay ahay nà, i naa gak ikwen baptisma nà, tə Apasay Cəncan awan, aday tə uko. 17 Ɗowan ata nà, i nay ahay tə gəsaɗaf anahan a à alay inde saa vəvay ndaw, anga sə gəzla anan ndaw pi zek wa tə janjar. Aday i halan nga anà ndaw ì de anahan, janjar ɗukwen i ɗəfan uko, i vak anan wa tə uko sə mbacay kula itəbay ata awan.»

18 Natiya, Yuhana a ɗakan anan ləbara sa 'am a Mbərom mugom a, anà ɗo ataya nà, ta 'am a ma ja a anaya awan, aday ta 'am azar aya re.

19 Cəkəbay, bahay a inde ite, tə ngaman Hiridus. A ngəzar anan uwar a inde tə ngaman Hirudiya, pə wanbay anahan wa. Aday ɗukwen winen apan i ga way lelibay aya inde azar aya bayan a re. Anga nan, Yuhana a jan apan anga mer su way anahan a lelibay ataya awan. 20 Əna Hiridus a ga way lelibay a miza awan, zal way ata asa re. A ban anan Yuhana, a ɗəfak anan ayak à dangay.

Yesu a ga baptisma
Mata 3.13-17; Markus 1.9-11

21 Natiya awan, à alay ana Yuhana winen apan i gan baptisma anà ɗo ahay mba ata nà, a gan baptisma anà Yesu ite re.

* 3:6 Ca pə Esaaya 40.3-5.

À alay a Yesu winen apan i ga amboh
ata nà, bagəbaga mburom a təɓa pangaya.
22 Apasay Cəncan a dazay ahay apan ti zek
a kawa badəbada dəgurzelehhe. 'Am a
ndəray ahay kwa à bagəbaga mburom wa,
a wa: «Iken nà, wan uno, ləliwe uno awan.
Nen a nə taslay mivel bayak a nə tə iken
awan.»

Bije ana Yesu ahay
Mata 1.1-17

23 À alay a Yesu sə dazlan sə ɗakay anan
ləbara sa 'am a Mbərom ata nà, ava ana-
han i ga way sə kwa kuro maakan ahay.
Pə ana ɗo ahay sə bayak nà, winen wan
ana Yusufu. Aday kutok, Yusufu winen
wan ana Heli, 24 Heli wan ana Matat, Matat
wan ana Lewi, Lewi wan ana Melki, Melki
wan ana Yanay, Yanay wan ana Yusufu,
Yusufu wan ana Matatiya, 25 Matatiya wan
ana Amos, Amos wan ana Nahom, Nahom
wan ana Hesəli, Hesəli wan ana Nagay,
26 Nagay wan anan Mahata, Mahata wan
ana Matatiya, Matatiya wan ana Semeyon,
Semeyon wan ana Yosek, Yosek wan ana
Yoda, 27 Yoda wan ana Yowanan, Yowanan
wan ana Reza, Reza wan ana Zorobabila,
Zorobabila wan ana Salatiyel, Salatiyel wan
ana Neri, 28 Neri wan ana Melki, Melki wan
ana Adi, Adi wan ana Kosam, Kosam wan
ana Elmadem, Elmadem wan ana Eri, 29 Eri
wan a Yosuwa, Yosuwa wan ana Eliyezer,
Eliyezer wan ana Yorim, Yorim wan ana
Matat, Matat wan ana Lewi, 30 Lewi wan ana
Simiyon, Simiyon wan ana Yahuda, Yahuda
wan ana Yusufu, Yusufu wan ana Yonam,
Yonam wan ana Eliyakim, 31 Eliyakim wan
ana Meliya, Meliya wan ana Mena, Mena
wan ana Matata, Matata wan ana Natan,
Natan wan ana Dawuda, 32 Dawuda wan ana
Yisa, Yisa wan ana Obed, Obed wan ana
Bo'es, Bo'es wan ana Salmuna, Salmuna
wan ana Nasunu, 33 Nasunu wan ana Am-
inadabu, Aminadabu wan ana Adəmin,
Adəmin wan ana Arəni, Arəni wan ana
Hesərunu, Hesərunu, wan ana Fares, Fares
wan ana Yahuda, 34 Yahuda wan ana Yakob,
Yakob wan ana Isiyaku, Isiyaku, wan ana
Ibərahima, Ibərahima wan ana Tarak, Tarak
wan ana Nakor, 35 Nakor wan ana Saruku,
Saruku wan ana Ragaw, Ragaw wan ana
Falek, Falek wan ana Eber, Eber wan ana
Sala, 36 Sala wan ana Kaynam, Kaynam wan
ana Arəfasada, Arəfasada wan ana Sem,
Sem wan ana Nuhu, Nuhu wan ana Lemek,
37 Lemek wan ana Matusala, Matusala wan
ana Anuhu, Anuhu wan ana Yeret, Yeret
wan ana Meleliyel, Meleliyel wan ana Kay-
nam, 38 Kaynam wan ana Enos, Enos wan ana
Setu, Setu wan ana Adama, Adamu ata nà,
wan ana Mbərom awan.

4

Fakalaw a nan sa njak a Yesu
Mata 4.1-11; Markus 1.12-13

1 Coy, pə dəɓa ana Apasay Cəncan a sa nay
ahay pə Yesu ata wa nà, Yesu a may ahay
à zlinder sə Urdon wa. Aday Apasay ata a
zla anan à man sa saf inde à kiɓe. 2 Winen à
saf inde à man ata nà, luvon kwa kuro fuɗo,
Fakalaw winen apan i njak anan. Luvon kwa
kuro fuɗo ata fok nà, Yesu kà tukumok awan
bay jiga awan. Luvon ata a ndav kutok nà,
may a han apan tə mindel.

3 Coy kutok, Fakalaw a jan, a wa: «Kak
iken nə Wan a Mbərom cukutok nà, jan anà
kon a anan â təra ɗaf biɗaw?»

4 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Ɓa mə
vinde a à Deftere a Mbərom inde coy, a wa:
"Do zənzen a a njahay uho nə tə way sa pa
ɗəkɗek bay.*"»

5 Asa, Fakalaw a zla anan pa nga sə ɓəzlom
zəbor awan, a ɗakan pə bahay sə daliyugo
tembərəzem fok, kawa akəɓac iɗe. 6 A jan,
a wa: «Daliyugo a anan fok, ni varak anan
pə alay anak. Ki lavan nga tə mazlaɓ sə zlile
anahan a təke fok. Anga way a iken sə canan
anaya fok nà, mə vuro a à alay uno inde. Ni
mba apan sə varan anan anà ɗowan a kawa
su no. 7 Kə dukwek uno gərmec ù vo aday kə
hərak uno nga nà, way a anaya fok ni varak
atan.»

8 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Mə vinde
a à Deftere a Mbərom inde, a wa: "Həran
nga nà, anà Mbərom Fetek a taayak, winen
Bahay anak. Gan mer su way nà, anà winen
a kərtek.†"»

9 Pə dəɓa anahan a wa asa nà, Fakalaw a
zla anan Yesu à wulen su doh sə Urəsalima,
a ján anan pa nga su doh sə mazlaɓ a
Mbərom a cəkəɗkeɗ a aday sololo re. Aday
a jan kutok, a wa: «Kak iken Wan a Mbərom
a acəkan nà, ənga larak ayak zek kwa à man
a anan wa à məndak biɗaw! 10 Anga Deftere
a Mbərom kà jak, a wa: "Mbərom i jan anà
maslay anahan ahay sa ba iken" asanaw?

* 4:4 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 8.3. † 4:8 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.13.

[11] Aday ɗukwen, a wa: “Ti kəcaw iken à alay
a tinen inde, anga aday kâ saa ɓurgosl anan
saray anak ahay pu kon bay‡” biɗaw?»

[12] Yesu a mbəɗahan apan asa re, a wa:
«Deftere a Mbərom a ja nà: “Kâ sa ca azan
pə Mbərom anak wa bay.§”»

[13] Pə dəɓa anahan a wa, Fakalaw kà yak
nga dəftakar pə Yesu wa. Coy a mbəsak
anan, a zla way anahan pə cakay anahan
wa, si pac a hinen asa.

Yesu a dazlan anà mer su way anahan à Galile

Mata 4.12-17; Markus 1.14-15

[14] Pə dəɓa ana way ataya wa fok kutok,
Yesu a may ahay pə daliyugo sə Galile,
winen ma rah məgala sə Apasay a Mbərom
awan. Ɗo ahay tə dazlan sə təker anan
ləbara sa 'am anahan awan, anà ɗo ahay à
wulen su doh sa man ataya fok, pu kon pu
kon. [15] Yesu a ɗukwen kə̀ ɗakak anan anan
'Am a Mbərom anà ɗo ahay ù doh sə wazay
ahay. Ɗo sa man ataya fok ta ma nga sə
varan zlangar.

Ɗo sə Nazaratu ahay tə ɗəfak nga pə
Yesu bay

Mata 13.53-58; Markus 6.1-6

[16] Yesu a may ahay a Nazaratu, wulen su
doh a winen sa har uda ata awan. Pə luvon
sa man uda awan, kawa anahan sa taa ga,
a zla ù doh sə wazay ata awan. A slabak
anga aday i jangan Deftere a Mbərom anà
ɗo ahay. [17] Tə varan ahay Deftere ana Ezaya,
ɗo maja'am a Mbərom. A təɓa anan Deftere
ata awan, a njaɗ man sə jinge, winen apan i
ja nà:

[18] «Apasay a Mbərom Fetek inde pi nen.
A zəɓa nen anga aday sə ɗakan anan ù ɗo
mətawak aya awan, ləbara mugom
awan.
A slənay ahay nen sa jan anà ɗo sə dangay
ahay nà: “Həna ti mbəsak kwanay
coy”,
aday anà hurof ahay nà: “Həna iɗe a
kwanay i təɓa kutok”.
A slənay ahay nen saa tam anan ɗo aday
tinen apan ti ga atan alay ataya à
ɗəce a tinen ahay wa,
[19] aday sa naa ɗakay anan ava a
Mbərom sa kay anan ahay sumor
anahan ata kà slak.*»

[20] Pə dəɓa wa kutok, a tacay anan Deftere
ata awan, a man anan anà ɗo sa ga mer su
way ù doh ata awan. A njahay way anahan
kutok. Ɗo su doh ataya fok iɗe pə winen
həməcəcce, tinen apan ti ca apan.

[21] Yesu a jan atan kutok, a wa: «Way a
kwanay sə slənе à Deftere a Mbərom wa ata
nà, həna biten way ata kà gak zek coy.»

[22] 'Am anahan a lele sa jan atan ata nà, a
gan atan masuwayan. Ta wa: «Winen nà, ɗo
lele awan. Əna aday na wa, winen nà, wan
ana Yusufu ba? Aday a gəɓay wurwer sa san
way a anahan a matanan ata awanaw?»

[23] Natiya, Yesu a jan atan apan kutok, a
wa: «Na san zle, ki saa jen uno jike sa 'am
kawa həna a anan awan: “Doktor, ənga
mbar zek anak tə alay anak awan. Matanan,
way anak a manay sə slənе iken sa ga à
Kafarnahum ata fok nà, ənga ga anan ù kon
anak awan ite biɗaw?”»

[24] Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen apan
ni jak ikwen tə ɗiɗem a həna: Ɗo ahay
ta gan nga anà 'am ana ɗo maja'am a
Mbərom kwa ta sə wura fok. Əna ù kon
anahan a nà, ɗowan a gan nga anà 'am
anahan ahay itəbay. [25] Nen apan ni jak
ikwen tə ɗiɗem a asa re. À alay ana Eliya
ɗo maja'am a Mbərom winen inde mba ata
nà, iven kà gak bay ava maakan tə kiya
mbərka. May kà nak pə daliyugo bayak
awan. Aday ɗukwen, mədukway sə uwar
ahay nà, inde pə daliyugo sə Isəra'ila re
asanaw? [26] Əna Mbərom kə̀ slənek anan
Eliya àga mədukway sə uwar ataya bay. Si
Mbərom a slan anan nà, àga mədukway sə
uwar a inde winen à Sarəfat pu kon sə Sidon
biɗaw?† [27] Aday à alay ana Elize ɗo maja'am
ana Mbərom ata ɗukwen ɗo mə dugwaɗ aya
inde bayak a pə daliyugo sə Isəra'ila, əna
Elize kə̀ mbərak ɗowan kwa kərtek bay. Si
a mbar anan nà, Na'aman taayak, winen
ɗukwen ɗo sə daliyugo sə Siriya.‡»

[28] Natiya kutok, ɗo mə njahay aya ù doh
sə wazay ata, tə slənе 'am ata cəna, a cəɓan
atan tə mindel, mivel a tinen a ban nə
kawa uko. [29] Tinen a fok tə slabak, tə ngəza

‡ 4:11 Ca pə Jabuura 91.11-12. § 4:12 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.16. * 4:19 Ca pə Esaaya 61.1-2. † 4:26 Ca pə 1 Laamiiɓe 17.8-16. ‡ 4:27 Ca pə 2 Laamiiɓe 5.1-14.

anan kucəcəren kucəcəren, ta zla anan zaɗ
à wulen su doh wa. Wulen su doh a tinen
ata nà, pa nga sə culok. Ta zla anan pə zalan,
aday ti i fakan ayak alay à man ata wa. [30] Əna
a nay ahay à wulen a tinen wa, a zla way
anahan.

Yesu a mbar anan ɗowan a inde tə setene
à nga

Markus 1.21-28

[31] Pə dəɓa anahan a wa, Yesu a slabak
à man ata wa, a zla à wulen su doh sə
Kafarnahum pə daliyugo sə Galile. Pə luvon
sa man uda awan, a ɗakan atan anan way ù
doh sə wazay. [32] Wazo anahan a a gan atan
masuwayan, anga a ɗakay anan way nə, tə
mazlaɓ awan, doɗok doɗok lele.
[33] Ɗowan inde ù doh à man ata awan,
winen tə setene à nga inde. A zlah pi zek
tə məgalak awan, a wa: [34] «Iken Yesu, ɗo sə
Nazaratu, ma a nak pə manay anaw? Ka
nak sə lize manay ca ɗaw? Na san iken zle
lele, iken nə ɗo maslan a Mbərom Cəncan
awan.»
[35] Cəna Yesu a gafan 'am tə məgalak awan,
a jan nà: «Kâ bəbal awan bay, hayak à
ɗowan ata wa aɗəka.»
Cəna ɓəram, setene ata a lar anan ɗowan
ata à məndak à wulen su ɗo ahay inde à
man ata awan. A nay à ɗowan ata wa bok,
a mbəsak anan mənjəna sa gan awan kwa
mənjœk. [36] Way a sə təra ata kà gak anan
masuwayan anà ɗo ataya fok, ta ma nga sə
cəce pi zek ahay wa, ta wa: «Jəba su ɗo wura
həna anan anaw? Winen apan i jan 'am
anà setene ahay tə məgala sə mazlaɓ awan,
aday tə bənan à 'am wa acəkan re.»
[37] Ɗo ataya ta tan 'am à ləbara ana Yesu
pə daliyugo ata təɗay fok.

Yesu a mbar ɗo sə ɗəvac ahay bayak
awan

Mata 8.14-17; Markus 1.29-34

[38] Natiya awan, Yesu a nay ù doh sə wazay
wa cəna, a zla àga Simon. A tan ayak à
nga anà jəje a Simon winen lelibay. Nga a
ɓərzlan tə mindel. Ta gan kem, â mbar anan
ite. [39] Yesu a zla pə cakay anahan awan, a
kuɗœk apan. A ngəraz pə ɗəvac sa nga sə
ɓərazl ata cəna, a ndalay panan. Kwayan'a,
uwar ata a slabak, a dan atan way sa pa.
[40] Pə dəɓa ana pac sə slahay ù doh wa
ite nà, ɗo ahay ta zlak anan ayak tu ɗo sə
ɗəvac a tinen ahay cara cara bayak awan,
à man a Yesu. A dazlan sa ɗaf patan alay
kərtek kərtek a tinen awan, aday tə mbərak
fok. [41] Apasay lelibay aya ta nak ahay à ɗo
ahay wa bayak awan. Apasay lelibay ataya
tinen apan ti zlah kurkwer, ta wa: «Iken
nà, Wan a Mbərom wanahan!» Əna Yesu a
ngəraz patan, a gafan atan 'am anga aday
tâ ja matanan bay. Bina ta san zle, winen
nà, Almasihu a wanahan.

Yesu a wazay à wulen su doh sə kiɓe ahay

Markus 1.35-39

[42] Iɗe a cəɗe sidew a nà, Yesu a zla à wulen
su doh ata wa, a zla à kiɓe, à saf inde. Əna
ɗo ahay ta zla saa pəlay anan. Ta tan ayak
à nga kutok, ta gan may nà, abay â mbəsak
atan bay.
[43] Əna Yesu a jan atan nà: «Abay təɗe
ni zla aɗəka, saa ɗakay anan ləbara sa 'am
mugom a sə bahay a Mbərom, anà ɗo sə
wulen su doh sə kiɓe ahay re. Bina nen mə
slənay a bugol nà, saa ga mer su way ata
awan.»
[44] A zla sə wazay pu kon pu kon ù doh
sə wazay ahay à wulen su doh sə Yahudiya
ataya inde fok.

5

Yesu a ngaman anà ɗo sa ban kəlef aya
inde

Mata 4.18-22; Markus 1.16-20

[1] Pə luvon a inde, Yesu winen mə tavay a
pa 'am sə bəlay sə Gənesaret. Ɗo ahay inde
bayak a à man anahan, tinen apan ti ngəɗac
zek ahay tə mindel, anga a nan atan sə sləne
'am a Mbərom.
[2] Coy a canan ayak anà kwalalan ahay cew
pa 'am məgujeguje. Ɗo sa ban kəlef ahay
tə dazak ahay wa, tinen apan ti banay anan
zuvo a tinen ahay. [3] A ján à kwalalan kərtek
a inde, mbala ana Simon. A jan anà Simon
a nà, â həɗek anan kwalalan anahan ata
pa 'am məgujeguje wa mənjœk, sa ma nga
à mamasl awan. Coy Yesu a a njahay uda
awan, a dazlan sə wazan anà ɗo ahay kutok.
[4] Yesu a ndav anan 'am anahan ata nà, a
jan anà Simon, a wa: «Həɗek anan kwalalan
pa man sə a'am səɗek awan, aday kâ liren
ayak zuvo à a'am inde sə bənay ahay wa
kəlef ahay.»
[5] Simon a mbəɗahan apan, a wa: «Miter,
ma gak mer su way ata matanan sə luvon
a anan ndekərkərre, mə njəkak ahan bay,
mə nahay apan nə hwiyop. Aday ɗukwen
mə bənak kəlef a kwa kərtek bay. Əna ka

jak umo həna ata nà, mi təma sə larak anan
ayak zuvo aya à a'am inde aday biɗaw!»
6 Tə larak anan ayak zuvo à a'am inde bine
siwaw nà, kəlef ahay bayak a tə rahak anan
zuvo. Bəse coy a nan anà zuvo sə məndah.
7 Tə ngaman ayak anà ɗo à kwalalan hinen
inde ataya, saa man atan zek. Ɗo ataya tə
dəzlek ayak nà, ta rah anan kwalalan a tinen
a cew ataya fok tə kəlef ahay. Bəse coy a nan
anà kwalalan ataya sə kəkar à a'am inde,
anga ta ba ike kə̀ zalak.
8 Simon Piyer a canan anà way a matanan
ata cəna, a nay à man a Yesu. A dukwen
gərmec ù vo, a ja nà: «Ba Məduwen uno,
mbəsak nen cəpak, bina nen nà, nen ɗo sə
atahasl.»
9 Simon tu ɗo si mer su way anahan ataya
ta ma nga pə ajəjar anga kəlef a sa ban ata
kə̀ zalak pə alay a mindel a wa, bayak a jiga
awan. 10 Way ata kà gak anan masuwayan
anà atə Yakuba tə Yuhana, wan ana Zebede
ahay, tinen ɗo sa ga mer su way kərtek a
tatə Simon ata re.
Əna Yesu a jan anà Simon, a wa: «Kâ jəjar
bay. Iken ki təra həna aɗəka nà, ɗo sə njuɗo
ɗo sə pəruho azar ahay, bina iken ɗo sa ban
kəlef sabay.»
11 Ta may anan ahay kwalalan a tinen
ahay, tə tavay atan pa 'am məgujeguje asa.
Cəna tinen mbəsak ayak way a tinen ahay
fok à man ata awan, tə pərahan azar à Yesu
kutok.

Yesu a mbar anan ɗowan a inde mə
dugwaɗ awan
Mata 8.1-4; Markus 1.40-45
12 Natiya, Yesu winen ù kon hinen asa. Tə
zlangay tə ɗowan a inde mə dugwaɗ awan.
Ɗowan ata a canan à Yesu cəna, a lar zek à
məndak pa 'am anahan, a gan amboh, a jan
nà: «Ba Məduwen, kà zlak anak à nga nà,
ki mba apan sa mbar nen aday zugol uno â
ndav ite.»
13 Yesu a ndəɗoy alay, a laman ta sa jan nà:
«U no. Mbar! Zugol anak kə̀ ndəvak.»
Kwayan'a, ɗəvac a ɗowan ata a ndalay
panan, kə̀ mbərak.
14 Coy, Yesu a gafan 'am pi zek wa lele,
a jan, a wa: «Kâ sa təkəren ləbara a anan
anà ɗowan bay. Əna zla saa kan zek anà ɗo
sə gəɗan dungo à way ahay anga Mbərom,
â zəzor iken. Aday kâ var way kawa ana
Tawrita ana Musa sa ja, aday ɗo ahay tâ san
apan zugol anak kə̀ ndəvak.»
15 Kwa abay Yesu kà jak anan kâ sa ɗakan
anan à ɗowan bay təkeɗe nà, sləmay a Yesu
a ma nga sə zakay sa ta 'am pə daliyugo ata
təɗay bayak awan. Ɗo ahay ta nay ahay
à man anahan bayak a sa naa slə̀ne 'am
anahan, aday â mbar atan à ɗəvac a tinen
ahay wa.
16 Əna Yesu a a zla way anahan, a njahay
à man sa saf inde, aday a taa gan amboh à
Mbərom à man ata awan.

Yesu a mbar anan ɗowan a inde mə təra
à məndak awan
Mata 9.1-8; Markus 2.1-12
17 Pə luvon a inde asa, Yesu winen apan
i tətakan way anà ɗo ahay. Farisa ahay pi
zek tə miter sə Tawrita ahay tinen inde mə
njahay a pə cakay anahan. Ɗo ahay ta nay
ahay kwa pu kon ahay wa cara cara: ɗo sə
Galile ahay, ɗo sə Urəsalima ahay pi zek tu
ɗo sə Yahudiya azar aya re. Aday məgala
a Mbərom inde pə Yesu sa mbar anan ɗo
ahay.
18 À alay ata ite, ɗowan aya inde tə gəɓak
ayak ɗo pə lala, winen mə təra à məndak
awan. Ta gan may sa zla anan ù doh à man
a Yesu, aday ti nahay anan pa 'am anahan.
19 Əna ta san sa jəka ti zla anan ù doh nə ta
sə wuraw bay, anga ɗo kə̀ zalak ù doh awan,
roɗ ahay à məsudoh inde. Ta ján pa nga su
doh, tə pəpas man, aday tə tarak anan ayak
ɗowan a pə lala ata tə liɓer ù doh, ɗinger
à man a Yesu awan. A dəzle à wulen su ɗo
bayak ata inde, tə nahak anan ayak pa 'am
a Yesu.
20 Yesu a canan anà aɗaf nga a tinen ata
nà, a jan anà ɗowan a ɗəvac ata awan, a
wa: «Car uno, nə pəsek anan anan ines anak
ahay coy.»
21 Pə dəɓa a 'am anahan ata wa kutok nà,
Farisa ahay, tə miter sə Tawrita ahay, ta ja
ta nga ta nga, ta wa: «Jəba su ɗo wura həna
anan sə jənan pa 'am anà Mbərom matana
ata anaw? Waya sa mba apan sə pəse ines
su ɗo anaw, kak si Mbərom a aday bina!»
22 Yesu a san way a tinen sə jalay ata
zle kwayan'a, a jan atan, a wa: «Kə jilen
way matanan à mivel a kwanay inde nà,
angamaw? 23 Ma da 'am a nə maw? Sa ja:
“Nə pəsek anan ines anak ahay” ata ɗaw,
kabay sa ja: “Slabak, zla” ata ɗaw? 24 Əna u
no kâ sənen apan lele, nen Wan su Ɗo nà,
məgala uno inde sə pəsen anan ines à ɗo
ahay pə daliyugo.»

A jan anà ɗowan a mə təra à məndak ata kutok, a wa: «Nen apan ni jak: Slabak, gəɓa lala anak, zla agay.»

25 Cəna, ɗowan ata a slabak pə iɗe su ɗo ataya fok. A gəɓa lala anahan a sə nahay apan ata awan, a zla way anahan agay, ta sə həran nga anà Mbərom.

26 Way ata a gan masuwayan ù ɗo ataya fok, aday tə həran nga anà Mbərom, ta ma nga pə ajəjar, ta wa: «Biten a anan nà, ɗə canak anan anà way ma ga masuwayan awan.»

Yesu a ngaman anà Lewi
Mata 9.9-13; Markus 2.13-17

27 Pə dəɓa anahan a wa, Yesu a may ahay ù doh wa nà, a canan anà ɗo sə cakal jangal a inde tə ngaman Lewi*, winen mə njahay a ù doh sə cakal jangal. Yesu a jan, a wa: «Pəruho azar!» 28 Ɗowan ata a slabak kwayan'a, a mbəsak way anahan ahay fok à man ata awan, a pərahan azar.

29 Pə dəɓa wa kutok Lewi sə ɗowan ata a da way sa pa bayak a àga winen sə təma anan Yesu. Ɗo sə cakal jangal ahay tu ɗo azar aya bayak awan, tinen apan ti pa way sa pa pə kərtek a tatə Yesu.

30 Aya əna Farisa ahay tə miter sə Tawrita ahay nà, way ata kà zlak atan à nga bay. Anga nan, ta jan anà njavar a Yesu ataya, ta wa: «Kwanay apan ki pen way a aday ki sen way pə kərtek a tu ɗo sə cakal jangal ahay aday tu ɗo sə atahasl ahay nà, angamaw?»

31 Yesu a jan atan, a wa: «Ɗo ɗəvac a bay cəna, a gan may anà ɗo sə disise bay, si ɗo sə ɗəvac ahay. 32 Nen na nay ahay sa naa ngaman anà ɗo sa ga way lele ataya bay. Əna na nay ahay nà, sə ngaman anà ɗo sə atahasl ahay, anga aday tâ yam pə ines a tinen ahay.»

Acəce way pə sumaya
Mata 9.14-17; Markus 2.18-22

33 Farisa ahay pi zek tə miter sə Tawrita ahay ta jan anà Yesu, ta wa: «Njavar ana Yuhana ahay ta sə Farisa ahay ta taa ga sumaya tə amboh a kutok nà, aday mbala anak ahay ta ga itəbay nà, angama kəlanaw?»

34 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «A ga pikwen nà, ɗo mə ngamay aya à man sə gəɓa dalay nà, ti mba apan sa ga sumaya itəɗaw? Matanan bay! 35 Əna pa pac a ɗo sə gəɓa dalay ata tə bənak anan à wulen a tinen wa nà, ata ti ga sumaya kutok.»

36 Natiya kutok, Yesu a təkəren atan 'am sə jike a anan, a wa: «Kula ɗowan saa ngərway anan ahay zana wiya a aday i tam anan pə zana məduwer a nà, ibay asanaw? Kak ɗowan a kà gak matanan nà, kà nəsek anan zana wiya ata biɗaw? Aday zana məduwer ata ɗukwen nà, i zla pi zek tə zana wiya ata bay ba? 37 Aday ɗukwen, ɗowan saa mbaɗ mahay mə kwasay a bay a à mbulo sa zlay məduwer a inde nà, ibay.† Ɗowan a kà sak a ga matanan cəna, mahay a mə kwasay a bay ata kà sak a kwasay uda nà, i ndazl anan mbulo ata awan. Mahay i pak, aday mbulo ɗukwen kà nəsek. 38 Kak matanan bay cəna, si ti pak mahay mə kwasay a bay awan, à mbulo wiya a inde cite. 39 Ɗowan a kà sak mahay mə kwasay a nà, i gan may anà mə kwasay a bay ata sabay asanaw? Anga ta ja nà, lele a nə mə kwasay ata awan.»

6

Yesu nà, winen bahay sə luvon sa man uda awan

Mata 12.1-8; Markus 2.23-28

1 Pə luvon sa man uda a inde nà, atə Yesu tə njavar anahan ahay tinen apan ti zla tə guvo sa ndaw kutok nà, njavar anahan ahay ta kaɗ ndaw, ta pa.

2 Əna azar sə Farisa aya sə canan atan ataya ta jan atan nà: «Ki gen way aday təɗe abay sa ga pə luvon sa man uda bay ata nə, angamaw?»

3 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Kula kwanay kə jingen way ana Dawuda sa ga tu ɗo anahan ahay, à alay a may a han apan ata itəbay ɗaw? A ga nə kəkəmaw?* 4 Dawuda a zla à jawjawa sə mazlaɓ a Mbərom, a ray pen ma ga nga anga Mbərom ata awan, a pa, aday ɗo anahan ahay ɗukwen, kà varak atan, ta pak re. Abay təɗe saa pa nà, ɗo sə gəɗan dungo à way ahay anga Mbərom ɗəkɗek biɗaw?»

5 Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen Wan su Ɗo nà, nə lavan nga anà luvon sa man uda awan.»

* 5:27 Lewi ata nà, sləmay anahan Mata re. † 5:37 Mbulo sa zlay nà, way sa mbaɗ uda mahay kabay a'am sa sa, anga ɗo sa bar ahay. Aday ɗukwen, kak winen wiya awan nà, a ngəraw kawa atə gəzla tə kukwar sa kaɗ ata bay. * 6:3 Ca pə 1 Samiyel 21.2-7.

Yesu a mbar anan ɗowan a inde ma mac alay awan

Mata 12.9-14; Markus 3.1-6

6 Natiya awan, pə luvon sa man uda hinen asa, Yesu a zla ù doh sə wazay, winen apan i wazay. Ɗowan a inde à man ata awan, alay puway anahan ma mac awan. 7 Miter sə Tawrita ahay tə Farisa ahay tinen apan ti ɗəfan iɗe anà Yesu, ata aday, kak kà mbərak anan ɗo pə luvon sa man uda awan nà, ti njaɗ apan alay sa 'am sa man anan mungok kutok.

8 Aya əna, Yesu nə a san way a tinen sə bayak ata zle. Anga nan, a jan anà ɗowan a ma mac alay ata, a wa: «Slabak! Tavay à wulen su ɗo anaya inde.» Cəna, ɗowan ata a slabak, a tavay jek à wulen su ɗo ataya inde.

9 Natiya, Yesu a jan anà miter sə Tawrita ahay tə Farisa ataya fok, a wa: «U no sə cəce pikwen wa: Pə luvon sa man uda nà, cəveɗ inde sa ga mer su way lele awan, kabay cəveɗ inde sa ga mer su way lelibay awan, ɗaw? Təɗe sa tam anan sifa su ɗo ɗaw, bəzi lele nə sə lizen anan sifa ɗaw?»

10 Yesu a ca patan nerre fok, a jan anà ɗowan a ma mac alay ata kutok, a wa: «Ndəɗoy anan alay anak.»

Ɗowan ata a ndəɗoy anan alay anahan cəna, wuret alay anahan kà pəsakak.

11 Əna, way ata kà cəɓak anan anà ɗo ataya awan. Ta ma nga sa vaɗ apan awiyaway, aday kəkəma ti i ga anan tə Yesu anaw.

Yesu a walay ɗo maslan anahan ahay kuro nga cew

Mata 10.1-4; Markus 3.13-19

12 À luvon ataya inde kutok nà, Yesu a ján wanahan à ɓəzlom saa ga amboh. A nahay apan hwiyop tə iɗe cekərkərre sa gan amboh anà Mbərom.

13 Iɗe a a cəɗe kutok bine siwaw nà, Yesu a jan anà njavar anahan ahay tê halay nga pə cakay anahan. Ta nay ahay kutok nà, a walay wa kuro nga anahan a cew. A ngaman atan nà, ɗo maslan ahay.

14 Sləmay a tinen aya hənа: Simon, ɗowan a Yesu a ngaman tə sləmay hinen, Piyer† ata awan, aday Andəre, mərak ana Simon, Yakuba, Yuhana, Filip, Bartilome, 15 Mata, Tomas, Yakuba wan ana Alfa, Simon ɗo maniɗe sə Ruma ahay, 16 tə apan Yuda wan ana Yakuba aday tə apan Yudas Iskariyot, ɗo saa ga ɗaf pə Yesu ata awan.

Yesu a mbar anan ɗo sə ɗəvac ahay bayak awan

Mata 4.23-25

17 Pə dəɓa anahan a wa nà, atə Yesu tu ɗo maslan anahan ataya tə dazay à ɓəzlom wa, tə tavay pa man barbara a faɗaɗa. Njavar a Yesu azar aya tinen inde à man ata bayak awan. Aday man su ɗo azar aya ta nay kwa ù kon a azar aya wa, kawa ɗo sə Urəsalima pi zek tu ɗo sə Yahudiya azar aya, tə apan ɗo sə wulen su doh aya bəse tə bəlay ataya, kawa ɗo sə Tirus ahay aday tu ɗo sə Sidon ahay fok, tinen à man ata awan.

18 Ta nay ahay nà, sa naa pak sləmay pa 'am anahan ahay, aday sa naa njaɗ zay si zek a tinen ahay. Aday ɗo setene sə hurvos atan ataya ɗukwen ta nak ahay, aday fok tə mbərak re. 19 Kuwaya a gan may sə laman alay à Yesu, anga məgala sa mbar ɗo ahay a nay à winen wa, aday a mbar atan fok.

Ataslay mivel tə ɗəce

Mata 5.1-12

20 Natiya awan, Yesu a ca pə njavar anahan ahay, a jan atan, a wa:

«Ataslay mivel inde anga kwanay, ɗo mətawak aya awan,
anga bahay a Mbərom ma var a nə anga kwanay.
21 Ataslay mivel inde anga kwanay, ɗo may a han pikwen hənа ataya awan,
anga ki naa rihen pə luvon a inde nà, mboɗol mboɗol mba.
Aday ataslay mivel inde anga kwanay, ɗo sə jalay mərava ahay ite asa,
anga ki naa mbisen pə luvon a inde mba.
22 Kak hənа ɗo ahay ta nak ikwen iɗe,
tə rəzlak kwanay à wulen a tinen wa,
tə gənahak ikwen,
ta jak pikwen 'am lelibay aya anga kə ɗəfen nga pi nen Wan su Ɗo nà,
tislen mivel aɗəka.
23 Pə luvon a ta gak ikwen way matana ataya cəna,
tislen mivel, ndəzlen tə ambasay aɗəka,
anga Mbərom i varak ikwen magwagway məduwen a à bagəbaga mburom.
Anga bije a tinen ahay ɗukwen ta gak anan ahay anà ɗo maja'am a Mbərom ahay kətanan re.

† 6:14 Piyer: kawa sa ja nà, Pəkəraɗ.

[24] Əna, kwanay ɗo sə zlile ahay nà, ɗəce inde pikwen,
anga ɓa kə njiɗen panan magwagway a kwanay həna pə daliyugo coy.
[25] Kwanay, ɗo ma rah aya həna ataya awan, ɗəce inde pikwen,
anga may i naa rawaɗ kwanay pə luvon a inde mba.
Kwanay, ɗo à ambasay inde həna ataya awan, ɗəce inde pikwen,
anga ki naa yimen ta sə jalay mərava pə luvon a inde mba.
[26] Kak həna ɗo ahay ta ja pikwen nə 'am lele aya nà, ɗəce inde pikwen,
anga bije a tinen ahay ɗukwen tə varak anan zlangar matanan anà ɗo maja'am mungwalay ataya re.»

Pəlen anan ɗo maniɗe a kwanay ahay
Mata 5.38-48, 7.12

[27] Pə dəɓa anahan a wa, Yesu a jan atan asa, a wa:
«Kwanay ɗo sə puko sləmay ahay, nen apan ni jak ikwen: Pəlen anan ɗo maniɗe a kwanay ahay, gen anan sumor anà ɗo sa nak ikwen iɗe ahay. [28] Pəsen 'am lele aya anà ɗo sə tahasl kwanay ahay. Gen amboh anà Mbərom anga ɗo sa ga alay tə kwanay ahay.
[29] «Ɗowan a kə̀ dəcak anak pə cakay sləmay kərtek a nà, mbəɗahan anan apan day hinen asa. Kabay ɗowan a kə̀ ngəzərak panak zana anak məduwen a sa pak pi zek ata nà, mbəsakan anan apan tegwere sə zana ata re.
[30] «Ɗowan a kə̀ cəcihek panak wa way nà, kâ sa gan anan azay bay, varan. Kabay ɗowan kə̀ ngəzərak panak wa way anak nà, mbəsakan anan, kâ cəce a panan bay.
[31] «Way a aday həna ki gen anan may ɗo ahay tâ gak ikwen anan nà, gen atan anan ɗukwen matanan re.
[32] «Kak kə pəlen nà, ɗo sə pəlay kwanay ahay ɗəkɗek nà, waya saa ngərak ikwen apan anaw? Kwa ɗo sə atahasl ahay ɗukwen tə pəlay nà, ɗo sə pəlay atan ataya re asanaw? [33] Kabay, kak ki gen anan sumor nə ù ɗo sa gak ikwen sumor ahay ɗəkɗek ata nà, mərdok sə ayanga a kwanay wuraw? Abay ɗo sə atahasl ahay nà, ta ga nə matanan bay cara ɗaw?
[34] «Kak kə viren anan gudire nà, anà ɗowan aya aday kə sənen zle ti mba apan sə hamak ikwen anan uda təte ataya nà, waya saa ngərak ikwen apan anaw? Kwa abay ɗo sə atahasl ahay təkeɗe tə varan gudire nà, anà ɗowan aya aday ta san zle ti mba apan sə haman atan anan uda təte ataya biɗaw? [35] Əna, aɗəka bay, pəlen anan ɗo maniɗe a kwanay ahay, gen atan sumor, viren atan gudire, əna mənjəna sə bayak sa jəka ti sa haman umo anan uda mba ata awan. Kak ki gen matanan nà, ki i njiɗen magwagway bayak awan, ki təren nə wan a Mbərom sə bagəbaga mburom ahay. Anga Mbərom awan, winen a gan sumor nà, anà ɗo sa ngar pə alay itəbay ataya awan, aday anà ɗo sə huwan ahay fok re. [36] Gen anan sumor ì zek ahay, anga Bəbay a kwanay Mbərom nà, winen ɗo sa gan sumor ù ɗo.»

'Am sa man mungok ì zek ahay
Mata 7.1-5

[37] «Kâ si men anan anan mungok ù ɗo azar aya à mivel inde bay. Ata Mbərom ɗukwen i mak ikwen anan mungok bay ite re. Kâ bənen ɗo à mivel inde bay. Ata Mbərom ɗukwen i ban kwanay tə sariya bay ite re. Pəsen anan anan ines anà ɗo ahay, aday Mbərom ɗukwen i pəsek ikwen anan à kwanay aya ite re.
[38] «Viren anan way anà ɗo ahay, aday Mbərom ɗukwen i mak ikwen anan uda awan. I mak ikwen uda nà, tə way sə lavay way məduwen awan, aday i tambal anan, i jəjak anan uda nə lele. I rahak ikwen anan cucucœ aday i pəkak ikwen ayak uda à mbulo inde. Mbərom i lavak ikwen ayak uda nà, tə way a kwanay sə lavan uda anà ɗo ahay ata awan.»
[39] Yesu a təkəren atan 'am sə jike hinen asa, a wa: «Ɗo hurof a nà, i mba apan sə bənan alay anà hurof car a təte ɗaw? Kak matanan nà, ti slahay à gujar inde cew maya biɗaw? [40] Ɗo sə jangay nà, i zalay miter anahan bay. Əna ɗo sə jangay ata i ndav anan ajangay anahan aday ti sa lavay tə miter anahan ata kutok ba?»
[41] A jan atan asa, a wa: «Iken nà, ka mba apan sə canan anà cukol ì iɗe ana mərak anak inde, aday dədom ì iɗe anak a inde nà, ka mba apan sə canan sabay ata nà, angama kutok anaw? [42] Ka mba apan sa jan anà mərak anak: "Ənga, nə gəɓak anan ahay cukol ì iɗe wa", aday cəkəbay iken a nə dədom ì iɗe anak a inde zləlngəɗɗa nà, kə gəɓak anan ahay wa bay re asanaw?

Mbaɗəmbaɗa biɗəka! Ənga, gəɓay anan ahay dədom ì iɗe anak a wa, aday ki ca iɗe lele. Ata aday ki i mba apan sə gəɓay anan ahay cukol iɗe anà mərak anak wa nà, na.»

Dədezl si sé tə wan anahan aya awan
Mata 7.16-20, 12.33-35

43 Natiya, Yesu a jan atan asa, a wa: «Dədezl si sé lele a nà, i wahay wan lelibay a bay. Dədezl si sé lelibay a ite nà, i wahay wan lele aya bay. 44 Anga na awan, ɗa san anan dədezl si sé ahay fok nà, pa wan a tinen aya wa. Ɗowan i mba apan sə bənay ahay wan sə buway ì sé sə jəgem wa nà, ibay. Ɗowan sa sa bənay ahay maka ì sé sə iyam wa ɗukwen ibay re. 45 Ɗo lele a nà, a san sa ja 'am zle ləfeɗeɗe, anga 'am anahan ata a nay ahay nà, kwa à mivel anahan a lele ata wa. Aday ɗo sə huwan ite nà, a ja nə 'am sə huwan, anga 'am anahan ata a nay ahay nà, kwa à mivel anahan a lelibay ata wa re. Bina təbəlem su ɗo a ja nə way sa nay ahay à mivel anahan wa.»

Jike su doh ahay cew
Mata 7.24-27

46 Pə dəɓa anahan a wa asa, Yesu a jan atan, a wa: «Kə ngimen uno "Bahay, Ba-hay!" nà, aday ki gen way a kawa nen sa jak ikwen aday kî gen ata bay asanaw? 47 Ni ɗakak ikwen anan hənа. Ɗo zənzen a kà nak à man uno, kə slənek 'am uno, kə dəfak anan apan lele nà, winen a ga minje nə tə wayaw? 48 Winen a ga minje nà, tu ɗo sə ndakay doh. A pak saray a nà, a la məke sədek dezl pə pəkəraɗ, a pəkay ahay saray su doh anahan pə pəkəraɗ ata wa kutok. Zəlaka a haway ahay, a van nga anà doh a mi ɗezl ata awan, əna doh ata kə mbəzlak bay, anga saray su doh ata ma pak a lele. 49 Əna ɗo sə slənе 'am uno aday kə ɗəfak anan apan bay ata nà, winen a ga minje tu ɗo sa ɗezl doh anahan pə yugo mənjəna sa pak a saray a ata awan. Iven a ga, zəlaka a haway ahay, a van nga anà doh ata cəna, doh ata a mbazl sekeɗ sekeɗ kwayan'a.»

7

Yesu a mbar anan ɓile ana bahay sə suje sə Ruma ahay
Mata 8.5-13

1 Natiya kutok, pə dəɓa anahan a wa, Yesu a ndav anan 'am anahan sa jan anà ɗo ahay nà, a slabak, a zla way anahan à wulen su doh sə Kafarnahum.

2 Bahay sə suje ahay a inde à man ata awan, winen nà, Ruma ahay. Ləliwe sə ɓile anahan a inde ɗəvac awan, bəse winen apan i ndav zek coy. 3 Matanan, bahay sə suje ata a slənе pə ləbara a Yesu cəna, a slənay ahay məceɗ sə Yahuda ahay à man anahan sa naa gan kem, aday â zla saa mbar anan ɓile anahan ata ite.

4 Natiya, ɗo ataya tə dəzley ahay à man a Yesu nà, tə dubok anan, ta gan kem, ta sa jan nà: «Ɗowan ata nà, abay kâ slənen anan ayam anahan ite nà, təɗe. 5 Winen a pəlay ɗo a mənuko ahay tə mindel, aday sə hanan umo doh sə wazay ata ɗukwen, winen a re.»

6 Natiya awan, Yesu a zla tə məceɗ ataya kutok. Abay bəse tinen apan ti dəzle àga bahay sə suje ata kutok nà, ɗowan ata a slənay car anahan ahay pə cəveɗ sa naa jan à Yesu nà: «Ba Məduwen, kâ yay nga sa nay ahay bay, anga nen na slak təɗe aday ki dəzley ahay àga nen bay. 7 Anga nan, na ca apan nà, ni zlak ayak ta nga uno awan, à man anak a nà, na slak bay. Ja 'am anak a dasl kərtek cəna, ɓile uno i mbar. 8 Nen a aday nà, bahay uno ahay ɗukwen inde, aday nen nə bahay sə lavan nga anà suje ahay bayan aya re. Na sak a jan anà ɗowan a kərtek a: "Zla tiya", i zla. Na sak a jan anà ɗo hinen: "Hayak à man a anan", i nay ahay. Na sak a jan anà ɓile uno: "Ga natiya", i ga anan acəkan.»

9 Natiya, Yesu a slənе anan 'am ataya fok cəna, a zlan à nga lele. A mbəɗahay 'am pu ɗo sə pərahan ayak azar ataya, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗek awan, kula na tak anan à nga anà ɗo sa ɗaf upo nga lele kawa ɗowan a anan à wulen su ɗo sə Isəra'ila ahay bay.»

10 Ɗo maslan ataya ta ma pə dəɓa àga bahay sə suje ata kutok. Taa tan ayak à nga anà ɓile anahan ata nà, kə mbərak, winen inde zay coy.

*Yesu a mbar anan wan ana m*ədukway sə uwar inde, ma mac awan

11 Natiya kutok, pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a zla à wulen su doh a inde tə ngaman Nayin. Njavar anahan ahay, tə ɗo ahay bayak a tə pərahan azar. 12 Bəse Yesu winen apan i dəzle à wulen su doh ata inde nà, tə zlangay tu ɗo ahay tə gəɓak ahay məsinde,

tinen apan ti zla anan à məke. Məsinde
ata nà, wan ana mədukway sə uwar a inde,
mənduwel awan. Ɗo ahay bayak a tinen
apan ti zla tatə uwar ata pa 'am jəvay.
13 Aday kutok, Yesu Ba Məduwen a canan
à mədukway sə uwar ata cəna, a gan ì zek
wa, a jan, a wa: «Njahay way anak, kâ yam
bay.»
14 Cəna, a zla, a laman alay anà lala sə
gəɓa məsinde ata awan, ɗo sə gəɓa məsinde
ataya tə tavay. Yesu a jan anà məsinde ata,
a wa: «Wan ada, nen apan ni jak: Slabak!»
15 Cəna, wan ata a slabak acəkan, a njahay
tun, winen apan i ja 'am. Aday Yesu a man
anan à alay inde anà may anahan.
16 Ɗo sə canan à way a Yesu a sa ga ata
nà, ta ma nga pə ajəjar, tə hərən nga anà
Mbərom ta sa ja nà: «Ɗo maja'am a Mbərom
məduwen a kà nak ahay à wulen a mənuko
inde» aday «Mbərom kà nak sa man zek anà
mənuko ɗo anahan Isəra'ila ahay.»
17 Ləbara sə way a Yesu a sa ga ata a ta 'am
təɗay pə daliyugo sə Yahudiya, aday pu kon
azar a sa mban atan ataya fok.

Yuhana, ɗo sa gan baptisma anà ɗo ahay
ata a slan ɗo ahay à man a Yesu
Mata 11.2-19
18 Natiya awan, njavar ana Yuhana ɗo sa
gan baptisma anà ɗo ahay ata, tə təkəren
anan ləbara sə way a Yesu sa ga ataya fok
anà miter a tinen. Yuhana a ngaman anà
njavar anahan ahay cew, 19 a slan atan à man
a Yesu Ba Məduwen, saa cəce panan: «Iken
nà, Almasihu, ɗowan a manay sə slənе i nay
ahay mba ata ɗaw? Kabay mâ ba ɗo hinen
ɗaw?»
20 Ɗo maslan a Yuhana ataya tə dəzle à
man a Yesu nà, tə cəce panan kutok, ta wa:
«Yuhana ɗo sa gan baptisma anà ɗo ahay a
slənay manay à man anak saa cəce panak:
Iken nà, Almasihu ɗowan a manay sə slənе
i nay ahay mba ata ɗaw? Kabay mâ ba ɗo
hinen ɗaw?»
21 À alay ata ite, Yesu winen apan i mbar
ɗo sə dəvac ahay bayak a, à dəvac a tinen
ahay wa cara cara, tu ɗo sə setene ahay,
aday kà təɓak anan anan iɗe anà hurof ahay
bayak awan.
22 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Zlen, təkəren anan anà Yuhana nà, way
a kwanay sə canan aday sə slənе: Hurof
ahay tə təɓak iɗe, vədal ahay tinen apan
ti zla tə saray a tinen, aday ɗo mə dugwaɗ
aya ɗukwen, zugol inde patan sabay anga tə
mbərak. Mədəngazlak ahay, tinen apan ti
slənе way tə sləmay a tinen ahay re, ɗo ma
mac aya tə slabakak ahay à məke wa, aday
ɗo mətawak aya, tə slənek ləbara sa 'am
mugom awan. 23 Zay i tərən anà ɗo aday kà
mbəsakak sa ɗaf upo nga itəbay ata awan.»
24 Pə dəɓa ana ɗo maslan a Yuhana ataya
sa zla way a tinen ata wa nà, Yesu a dazlan
sa jan 'am ana Yuhana anà man su ɗo ata
awan, a wa: «Ki zlen à kiɓe à man sa saf
inde nà, saa cay ahay pa maw? Pə gusuko
aday maɗ winen apan i ɓal anan ata ɗaw?
A'ay. 25 Əna aday ka si cen ahay nà, pa ma
kutok anaw? Pu ɗo aday winen ma pak
zana kəlfeɗeɗe aya ata ɗaw? Ɗo sa pak
zana kəlfeɗeɗe aya aday tinen zlile aya ata
ɗukwen, mə njahay aya way a tinen à gala
bahay ahay. 26 Aka aday ka si cen ahay nə pa
ma kərtek a kutok anaw? Pu ɗo maja'am a
Mbərom biɗaw? Ayaw, winen ɗo maja'am a
Mbərom acəkan, aday nen ni jak ikwen nà,
winen a zalay ɗo maja'am a Mbərom ahay
re. 27 Anga 'am inde mə vinde à Deftere a
Mbərom inde, pə winen. Mbərom a wa:
"Hənа ni slan ɗo maslan uno,
i lahak pa 'am saa ndakak anan cəveɗ
lele.*"»
28 Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen ni jak
ikwen ite nà, ɗowan inde mə wahay a pə
daliyugo sə zalay Yuhana nà, ibay. Aya əna,
ɗo ma kac awan à bahay a Mbərom inde
ata ite nà, winen a zalay anan Yuhana tə
məduwen.»
29 Ɗo ahay, tu ɗo sə cakal jangal aya təke
fok, tə slənе 'am ataya cəna, tə sənak way
a Mbərom ahay fok nà, lele aya awan, bina
tə ngəmak baptisma ana Yuhana coy. 30 Əna
Farisa ahay tə miter sə Tawrita ahay, tə
təmahak kawa ana Mbərom sa gan may tâ
ga ata bay, bina tə ngəmak baptisma ana
Yuhana ata itəbay.
31 Yesu a ja asa re, a wa: «Ɗo a wuswes
anaya hənа ata nà, ni ga atan minje nà, ta
maw? Ta ga minje nə tə wayaw? 32 Ta ga
minje tə gwaslay mə njahay aya pə zavay
sə wulen su doh, tinen apan ti zlahan ì
zek ahay, ta sa ja nà: "Ma fak ikwen ayak
gungozl, kə gərven bay. Ma fak ikwen ayak

* 7:27 Ca pə Malakiya 3.1.

gingec, kə yimen bay re!” [33] Anga Yuhana a
nay ahay, winen a sa mahay bay, a taa ga
sumaya re. Əna ki wen: “Winen mə vaway
nga awan”. [34] Əna nen, Wan su Ɗo, na nay
ahay, na pa ɗaf kəray, na sa way kəray nà,
ki wen: “Cen apan! Ɗowan a anan nà, ɗo sə
kutov, ɗo sə vaway nga, aday winen car su
ɗo sə cakal jangal ahay pi zek tu ɗo sə ines
ahay.” [35] Aya əna, ɗo ahay ti san kəlire ana
Mbərom winen lele, anga ti canan anà mer
su way anahan sa ga ataya awan.»

Yesu àga ɗowan a inde tə ngaman Simon, winen Farisa ahay

[36] Natiya kutok, ɗowan a inde tə ngaman
Simon, winen Farisa ahay. A ngaman à Yesu
saa pa way àga winen miya awan. Yesu a
zla àga ɗowan ata, tə njahay sa pa way pə
kərtek a kutok.
[37] Uwar a inde à wulen su doh ata awan,
winen nà ɗo sə atahasl. A sləne sa jəka Yesu
winen apan i pa way àga Simon, Farisa ahay
ata cəna, a nay ahay àga ɗowan ata awan, tə
amar sə wurde anahan a à dunguzlok inde.
[38] Uwar ata a tavay à dəɓa ana Yesu bəse à
man sə saray anahan. Winen apan i yam
gweguzguzze, iɗe sə ayam anahan a dazlan
sə banay anan saray a Yesu kusler kusler. A
ma nga sə təlkaɗ panan iɗe sə ayam anahan
ata tə sibœk sa nga anahan, a ban anan
saray a Yesu həmbok, a pak apan amar sə
wurde ata kutok.
[39] Natiya kutok, Simon, Farisa sə ɗowan
a sə ngaman ayak à Yesu àga winen ata, a
canan à way a matanan ata cəna, a jalay
ta nga ta nga, a wa: «Ɗowan a anan i ga
nà, ɗo maja'am a Mbərom bay aday bina,
a san sa jəka uwar sə laman a anan ata,
winen ɗo sə atahasl ɗukwen a san bay ata
nə kəkəmaw?»
[40] Pa 'am anahan ata kutok, Yesu a jan, a
wa: «Simon, way inde u no sa jak.»
Simon a mbəɗahan apan, a wa: «Miter, ja
asanaw!»
[41] Yesu a jan kutok, a wa: «Ɗowan a inde
nà, gudire anahan inde pə ɗo ahay cew. Pu
ɗo kərtek awan, dala anahan apan mbulo
səkat ɗara, pu ɗo hinen ite, mbulo kwa
kuro ɗara. [42] Əna ɗo sə dala ata a ca patan
cew miya ɗukwen, ɗowan saa mba apan
sə haman anan dala anahan ata təte nà,
ibay. Anga nan, a mbəsakan atan anan dala
anahan ata fok sə coy awan. Əna à wulen
su ɗo a cew ataya wa nà, iken kə bayak saa
pəlay anan ɗowan ata tə mindel nà, ɗowan
a ɗuwuraw?»
[43] Simon a mbəɗahan apan, a wa: «I ga
nə, saa pəlay anan ɗowan ata tə mindel nà,
ɗo aday winen sə mbəsakan anan dala zek
məduwen a ata awan.»
Yesu a jan apan kutok, a wa: «Ka jak 'am
ɗiɗem awan.»
[44] Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a mbəɗa
'am pə uwar ata awan, aday a jan anà
Simon, a wa: «Na wa, kə canak anan anà
uwar a anan ba? Nen na nak àga iken, əna
kə varak uno a'am aday anga nâ banay anan
saray uno ahay bay. Əna winen kə̀ banak
uno anan saray tə iɗe sə ayam anahan, aday
pa təlkaɗ panan tə sibœk sa nga anahan
re biɗaw? [45] Aday iken nà, kə təmahak
nen ta sa ban nen həmbok həmbok bay.
Əna winen nà, kwa anuno sa nay ahay àga
iken nà, kə̀ mbəsakak sə buno anan saray
uno ahay həmbok həmbok bay. [46] Iken kə
mbəɗak uno amar sə wurde pa nga bay,
əna winen kə̀ mbəɗak amar sə wurde pə
saray uno ahay re. [47] Anga nan, nen apan ni
jak: Winen nà, i pəlay nen tə mindel, anga
ines anahan ahay bayak a ɗukwen mə pəse
aya awan. Əna ɗo aday ines anahan ahay
mə pəse a mənjœk akinen ata nà, winen
ɗukwen i pəlay nen tə mindel bay re.»
[48] Natiya pə dəɓa anahan a wa kutok, Yesu
a jan anà uwar ata, a wa: «Mazar uno, ines
anak ahay mə pəse aya coy.»
[49] Ɗo a sa pa way pə kərtek a tə winen
ataya fok tə dazlan sə jalay ta nga ta nga, ta
wa: «Jəba su ɗo wura aday kwa sə pəse ines
pu ɗo wa ɗukwen a mba apan re ata anaw?»
[50] Əna Yesu a jan à uwar ata asa, a wa:
«Aɗaf nga anak pi nen kə̀ təmak iken. Zla
tə zay!»

8

Uwar sə pərahan azar anà Yesu ahay

[1] Natiya, pə dəɓa anahan a wa a njahay
əngal nà, Yesu a zla tə njavar anahan a kuro
nga cew ataya awan, à wulen su doh ahay,
aday pu kon pu kon. A ɗakay anan ləbara
sə bahay a Mbərom mugom awan. [2] Uwar
aya inde tə pərahan azar. Uwar ataya nà,
ɓa Yesu kə̀ mbərak atan à dəvac a tinen
ahay wa, aday kə̀ rəzlak ahay setene à nga
a tinen ahay wa re. À wulen sə uwar a
sə pərahan azar ataya inde nà: Mariyama,
dəna sə Magədala ahay, aday Yesu sə rəzlay

ahay setene ahay cuwɓe à nga anahan a
wa ata awan; [3] tə apan Yuwana, uwar ana
Huza, ɗo məduwen a sa ga mer su way àga
Hiridus; tə apan Suzana; aday tə apan azar
sə uwar aya bayak a re. Uwar ataya ta mak
anan zek à Yesu tə njavar anahan ahay tə
zlile a tinen.

Jike su ɗo sa casl ndaw
Mata 13.1-9; Markus 4.1-9

[4] Pə wulen su doh ahay wa cara cara,
ɗo ahay bayak a tə halay nga à man a
Yesu. A dazlan sa jan atan 'am tə jike, a
wa: [5] «Ɗowan inde a zla à guvo, saa casl
ndaw. Winen apan i casl ndaw ata kutok nà,
zahav a guce panan pə cəveɗ. Ɗo ahay tə
dədasl anan, aday məvuhom ahay tə ɗagay
anan. [6] Zaav sa ndaw azar a a guce panan
pə saray pəkəraɗ. A hay ahay, aday a kuray
kwayan'a, anga man ata mə naaz a sabay.
[7] Zahav mə mbəsakan a à alay inde ata a
guce à wulen sə adak inde. Ta ha cəna,
ta har pi zek tə adak, əna adak a bənan
mbiyeɗ, ndaw ata kà nahak bay. [8] Əna azar
sə zaav a mə mbəsak ata, a guce pə yugo lele
awan. A hay, a har, a nah wan pə hawal sa
ndaw kərtek a nà, səkat səkat.»

Pə dəɓa sa 'am ata wa asa nə, a jan atan
'am tə məgalak awan, a wa: «Sləmay inde
pə ɗowan a nə, â sləne 'am a anan.»

Yesu a ja 'am tə jike nə angamaw?
Mata 13.10-17; Markus 4.10-12

[9] Pə dəɓa anahan a wa kutok nà, njavar
anahan ahay tə cəce panan, ta wa: «Jike sa
'am anak a sa ga sə manan ata nà, a nan sa
ja nə maw?»

[10] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Kwanay nà, way mi ɗer aya à bahay a
Mbərom a inde ata nà, winen a kà gak ikwen
panan akar sa 'am sə bahay anahan a coy.
Əna ɗo azar aya nà, ti sləne way ahay fok
nà, si ta 'am sə jike. Anga nan:
Tinen apan ti ca apan, əna tə canan bay,
aday ti pak apan sləmay, əna tə sləne
bay re.*»

*Yesu a pə*sak anan jike su ɗo sa casl ndaw
ata awan
Mata 13.18-23; Markus 4.13-20

[11] Coy, Yesu a wa: «'Am sə jike anan a nan
sa ja nà, natiya awan: Zaav sa ndaw nà, 'am
a Mbərom. [12] Ɗo azar aya ta ga minje ta
ndaw mə guce pə cəveɗ ata awan. Tinen
nà, tə sləne anan 'am a Mbərom bəse, əna
Fakalaw i nay, i wuɗihey anan 'am ata à
mivel a tinen wa, anga aday tâ ɗaf apan nga
sa tam bay. [13] Ɗo azar aya ite, ta ga minje tə
zaav sa ndaw mə guce pə saray pəkəraɗ ata
awan. Tinen nà, tə slənek 'am a Mbərom
cəna, tə təma anan tə ataslay mivel awan.
Əna 'am ata a pak sləlay a mivel a tinen inde
bay. Zanaka ɗəce sə daliyugo kà nak, tə way
sa njak ɗo anahan aya cəna, ti mbəsak cəveɗ
sa 'am a Mbərom. [14] Ɗo azar aya ite, ta ga
minje tə zaav sa ndaw sə guce à wulen sə
adak ahay inde ata awan. Tinen tə slənek
'am a Mbərom nà, way sə daliyugo ahay
inde cara cara ti njak atan. Kawa ti jalay
nga pə way sə daliyugo ahay, ti gan may anà
zlile sə daliyugo, ti taslay mivel sa ga ubor
pə way sə daliyugo ahay cara cara. Way
ataya ti bənan mbiyeɗ anà 'am a Mbərom
à mivel a tinen inde, aday 'am ata â zla nga
uho saa nah bay. [15] Əna ɗo azar aya ite asa,
tinen ta ga minje tə zaav sa ndaw sə guce pə
yugo lele ata awan. Tə sləne 'am a Mbərom
nà, ta ban anan tə mivel kərtek a lele. Kwa
ɗəce kà njaɗak atan ɗukwen, tə mbəsak bay
re. Ta ban mivel, aday ta zla nga uho pa 'am
a Mbərom.»

Man sa ɗaf lalam
Markus 4.21-25

[16] Pə dəɓa anahan a wa kutok, Yesu a jan
atan asa, a wa: «Ɗowan saa ɗaf uko pə lalam
aday i ɗer anan ta sə hərok apan tasa, kabay
i ɗərek anan ayak ù vo lala nà, ibay asanaw?
I ɗaf anan bugol nà, pa man jəgaɗ awan,
anga aday iɗe jiyjay â dəvan anà ɗo sa zla
ù doh ataya fok lele. [17] Ayaw, way a mi ɗer a
aday ɗowan i canan bay nà, i ga inde sabay.
Akar sa 'am ma ja aya bay ɗukwen, i kay zek
pa 'am su ɗo ahay à man ipec inde.»

[18] A jan atan asa, a wa: «Gen wurwer pə
way a kwanay sə sləne ahay. Anga ɗo kà
təɓak anan sləmay sə sləne 'am nà, Mbərom
i zəgahan anan sə sləne 'am ite re. Aday ɗo
kà tacak anan sləmay, anga a nan sə sləne
'am bay nà, Mbərom i təma panan mənjœk
anahan a abay sə bayak, kà slənek anan coy
ata re.»

Mərak a Yesu ahay tatə may anahan
Mata 12.46-50; Markus 3.31-35

[19] Mərak a Yesu ahay tatə may anahan ta
nay ahay à man anahan, əna ta mbak apan

* 8:10 Ca pə Esaaya 6.9.

sə dəzle dezl à man anahan a bay, anga ɗo ahay inde bayak a kə̀ zalak. [20] Anga nan, ɗo ahay ta jan à Yesu, ta wa: «Atə may anak tə mərak anak ahay tinen mə tavay aya uho, ta gak may.»

[21] Əna Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Pi nen nà, atə may uno tə mərak uno ahay nà, ɗo sə slène 'am a Mbərom ahay, aday sə ɗəfan apan ataya awan.»

Yesu a gafan 'am anà atə maɗ tə a'am
Mata 8.23-27; Markus 4.35-41

[22] Pə luvon a inde asa, Yesu a ján à kwalalan inde tə njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: «Takasuko pa day uho!» Ta ra zek, ta zla.

[23] À alay a tinen apan ti takas tə kwalalan mba ata ite, Yesu a njak ahan à kwalalan ata inde. Zaməma nà, vəvara əduɗ a slabakay ahay pa nga sə bəlay ata awan, a'am a ma nga sa rah anan kwalalan, aday bəse tinen apan ti lize coy.

[24] Natiya njavar anahan ahay tə həɗek pə cakay anahan, tə pəɗek anan, ta jan, ta wa: «Miter, miter! Aday mənuko apan ɗî lize bəse coy asanaw!»

Cəna, Yesu a slabak, a gafan 'am anà atə maɗ tə məsugurndolon sə a'am ahay tə məgalak awan. Cəna, a'am a tavay ɗekek, awan a ɓal sabay fok.

[25] Natiya Yesu a jan anà njavar anahan ataya awan, a wa: «Kə ɗəfen upo nga jiga nə kəkəmaw?»

Njavar anahan ataya ta ma nga pə ajəjar, a gan atan masuwayan. Ta ja à wulen a tinen, ta wa: «Ɗo wura həna anan anaw? A gafan 'am anà atə maɗ tə a'am ahay ɗukwen, tə ɗəfan apan re ata nà, jəba su ɗo wura kəlanaw?»

Yesu a mbar anan ɗowan a inde tə setene aya à nga inde
Mata 8.28-34; Markus 5.1-20

[26] Pə dəɓa anahan a wa kutok, atə Yesu tə njavar anahan ahay tə takas pə day hinen, tə dəzle ù kon sə Gerasina ahay. Kon ata, winen ɗînger pa 'am anà daliyugo sə Galile.

[27] Yesu a dazay ahay à kwalalan wa bine siwaw nà, ɗo su kon ataya inde a nay ahay pə cakay anahan kwayan'a. Ɗowan ata nà, setene ahay ta taa ban anan. A taa pak zana pi zek sabay, aday a taa nahay agay sabay re. Əna a taa nahay way anahan ahay nà, à wulen sə jəvay ahay inde. [28-29] Abay setene ata a taa ban anan nà, saray bayak a way anahan. Ta taa ɓan anan tə calalaw, alay tə saray a təke, aday tə jaway anan à səsile inde, anga sa gan nga. Tə winen ata təke nà, a slaɗ anan way ataya nduroc nduroc, aday setene ataya tə vawan nga sa haw way anahan à kiɓe re.

A canan à Yesu nà, a zlah pi zek tə məgalak awan, a dukwen gərmec ù vo, a wa: «Iken Yesu, Wan a Mbərom sə bagəbaga mburom, kə pəlay nə ma pi nen wa anaw? Na gak anak kem, kâ ga alay ti nen bay ite.»

A ja matana ata nà, anga ɓa Yesu kà jak anan anà apasay lelibay ata â nay à ɗowan ata wa ata awan.

[30] Yesu a cəce panan kutok, a wa: «Sləmay anak a nə wayaw?»

A mbəɗahan apan, a wa: «Tə ngumo nə Daskalak.» Ɗowan ata a ja matanan ata nà, anga setene ahay inde bayak a ì zek anahan inde.

[31] Setene ataya tə dubok a Yesu, ta wa: «Amboh, kem â nak ite. Kâ sa razl manay dəren aday mâ lize dənam à məke sə mərda inde bay ite.»

[32] À man ata awan, ɗowan aya inde, tinen apan ti ɓal gadura ahay pa zar kon bayan awan, gadura ataya tinen apan ti rac apa a tinen ahay. Əna setene ataya ta gan kem à Yesu, ta wa: «Kem, amboh, ənga varan umo cəveɗ mâ zla à gadura tiya ataya inde ite.» A varan atan cəveɗ.

[33] Natiya, setene ataya tə zləray à ɗowan ata wa, ta zla à gadura ataya inde cəna, gadura ataya tə pəkay anan ahay ahaw kwa pa zar kon wa, tə dazak ayak kwa pa 'am məgujeguje wa à bəlay inde. Fok a tinen awan, tə lizek à a'am ata inde ɗəɗam.

[34] Ɗo sa gan nga anà gadura ataya tə canan à way a sə tərа ata cəna, ta haw saa ɗakay anan ləbara sə way a sə tərа patan tə gadura a tinen ataya fok à wulen su doh məduwen awan, aday à wulen su doh sə kiɓe ahay fok re. [35] Ɗo ahay tə zləray ahay à wulen su doh ataya wa. Ta zla saa ca pə ləbara sə way a sə tərа ata awan. Tə dəzley à man a Yesu nà, ta tan à nga anà ɗowan a setene ahay sa nay ahay à winen wa ata, mə njahay a à man a Yesu, winen tə zana pi zek kutok. A san nga anahan zle lele coy. Aday ta ma nga pə ajəjar. [36] Ɗo a sə canan anà masuwayan ataya nà, tə təkəren ləbara

sə ambar ana ɗowan ata anà ɗo ahay fok.
[37] Ɗo su kon ataya ta ma nga sa gan kem à
Yesu aday â zla ù kon a tinen wa, anga tə
jəjarak tə way ata tə mindel. Natiya kutok,
Yesu a ma way anahan à kwalalan inde sa
zla way anahan.
[38] À alay a Yesu winen apan i ján à
kwalalan inde sa zla way anahan ata nà,
ɗowan a setene sa nay ahay à winen wa ata
a gan kem, aday tâ zla maya ite. Əna Yesu
a man 'am pi zek wa ta sa jan nà: [39] «Ma
agay, aday kâ sa ɗakan anan anà ɗo ahay
way a Mbərom sa gak ataya fok.» A zla way
anahan, a ɗakay anan ləbara sə way a Yesu
a sa ga anga winen ata à wulen su ɗoh inde
fok.

Atə Zayrus tə uwar sə laman alay à zana
a Yesu ata awan
Mata 9.18-26; Markus 5.21-43
[40] Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a takasay
ahay bəlay, a may ahay pə day sə Galile
kutok. A tan ahay à nga anà ɗo ahay mə
halay nga bayak a, tinen apan ti ba anan.
Tə təma anan tə ataslay mivel awan.
[41] À alay ata kutok ite, ɗowan a inde tə
ngaman Zayrus kà zlak ayak à man a Yesu.
Winen ɗo məduwen awan, sə lavan nga anà
mer su way ù doh sə wazay nà, winen. A
nay, a dukwen gərmec ù vo anà Yesu, a gan
kem aday â zla àga winen ite, [42] anga dəna
anahan a inde mənduwel a ma va kuro nga
cew awan, winen apan i mac bəse coy.
À alay a Yesu winen apan i zla àga ɗowan
ata kutok nà, ɗo ahay bayak a tinen apan ti
ngəɗec anan.
[43] Uwar a inde à wulen su ɗo ataya ite, mez
winen apan i pəkan ahay à kutov wa. Kà gak
a pi zek nà, ava kuro nga cew. Kə̀ lizek anan
dala anahan fok sa haw a pi zek wa ɗukwen,
ɗowan kà mbak apan sa mbar anan bay re.
[44] Uwar ata a həɗəkey à dəɓa a Yesu, a
laman anà 'am sə zana a Yesu pec. Cəna,
cənjəlan ɗəvac anahan kə̀ ndalak panan.
Kə̀ mbərak, mez a pəkan ahay à kutov wa
sabay.
[45] Natiya, Yesu a cəce pu ɗo sə pərahan
azar ataya wa, a wa: «Waya sə lumo anaw?»
Kuwaya a ma nga sa ja nà: «Nen bay.»
Əna Piyer a mbəɗahan apan, a wa: «Miter,
ɗo ahay nà, tinen apan ti ngəɗec iken kutok
nà, aday ki cəce waya sə lamak anaw re asa
ɗaw?»
[46] Əna Yesu a jan atan, a wa: «Ayaw, əna
nen a na san ɗowan kə̀ lamak uno nà, anga
məgala inde kà nak ahay ì nen wa.»
[47] Uwar ata a ca apan nà, Yesu kə̀ sənak
apan, i mba apan sa ɗer panan zek sabay.
Anga nan, a nay ahay pa 'am anahan
sləɓslaɓ tə ajəjar awan, a dukwen gərmec
ù vo anà Yesu à wulen su ɗo ataya inde.
A ɗakan anan anà man su ɗo ata ləbara
anahan sə laman anà Yesu, aday à alay
anahan sə laman ata nà, a mbar kwayan'a
ata awan.
[48] Pə dəɓa a 'am anahan ata wa nà, Yesu a
jan anà uwar ata, a wa: «Mazar uno, aɗaf
nga anak pi nen ata kə̀ mbərak iken! Zla
agay tə zay.»
[49] À alay a Yesu winen apan i ja 'am ata
mba cəna, ɗo maslan a nay ahay àga Zayrus
wa, winen ɗo sə lavan nga anà doh sə wazay
ata awan. A jan anà Zayrus a nà: «Dəna
anak nə, kə̀ ndəvak zek coy. Həna nà, kâ
vawan nga anà miter sabay.»
[50] Yesu a sləne 'am ana ɗo maslan ata
cəna, a jan anà Zayrus nà: «Kâ jəjar bay,
ɗaf upo nga lele cəna coy! Dəna anak nà,
i mbar.»
[51] Tə dəzle àga Zayrus kutok nà, Yesu a
mbakan cəveɗ sa zla ù doh tatə winen a nà,
anà Piyer, anà Yuhana tə Yakuba, tə apan
anà bəbay a dəna ata tə may anahan cəna
coy. [52] Yesu a tan ayak à nga anà ɗo ahay
bayak a tinen apan ti yam dəna ata, tuhhwa.
Əna Yesu a jan atan, a wa: «Kâ yimen bay,
anga dəna a anan kə̀ məcak bay. A njak
ahan ca.»
[53] Man su ɗo ataya tə mbasay apan, anga
ta san zle, dəna ata nà, abay kə̀ məcak
wanahan.
[54] Əna Yesu a həɗəken ayak pə cakay anà
dəna ata awan, a bənan alay, a ja tə məgalak
awan, a wa: «Dənama, na jak nà, slabak!»
[55] Cəna, dəna ata a mbar, a slabak acəkan.
Coy Yesu a jan atan kutok: «Viren anan
ahay way sa pa aday â pa.»
[56] Way a Yesu a sa ga ata a gan masuwayan
anà bəbay a dəna ata tə may anahan a tə
mindel. Əna Yesu a jan atan, a wa: «Way
a sə tərа a anan fok nà, kâ si jen anà ɗowan
bay.»

9

Mer su way ana ɗo maslan a kuro nga cew ataya awan

Mata 10.5-15; Markus 6.7-13

1 Natiya pə luvon a inde, Yesu a halan nga
anà ɗo maslan anahan a kuro nga cew ataya
awan. A varan atan məgala tə mazlaɓ awan,
sa razl setene ahay, aday sa mbar anan ɗo sə
ɗəvac ahay re. 2 A slan atan saa ɗakay anan
ləbara sa 'am sə bahay a Mbərom, aday ta
sa mbar anan ɗo sə ɗəvac ahay.
3 A slan atan, ta sa jan atan kutok, a wa:
«Zlen! Əna way kawa dəker, mbulo, way sa
pa, aday dala nà, kâ sa gəɓen à alay inde
bay. Aday ki gəɓen zana pi zek ɗukwen
kərtektəkke re. 4 Kə dəzlen à man a aday
tə təmahak kwanay àga ɗowan a nà, kâ
sa həɗəken way a kwanay àga ɗowan ata
wa bay. Njihen nà, àga ɗowan a sə təma
kwanay àga winen ata awan, hus pə luvon
a kwanay saa zla way a kwanay ata awan.
5 Əna aday ɗo sa man ataya tə təmahak
kwanay bay ite nà, zlen way a kwanay à
man ata wa, aday kâ bəzləmen a morbodok
su kon a tinen pə saray a kwanay ahay wa,
anga aday tâ san pi zek tinen tə ines aya
awan.»
6 Natiya, ɗo maslan anahan ataya ta ra
zek, ta zla pu kon pu kon sə ɗakay anan
ləbara mugom a sa 'am sə bahay a Mbərom
kwa aha fok. Aday tinen apan ti mbar anan
ɗo sə ɗəvac ahay re.

A nan à Hiridus sa san Yesu nə wayaw

Mata 14.1-12; Markus 6.14-29

7 Natiya kutok, Hiridus, bahay sə Galile, a
sləne pə ləbara si mer su way a Yesu a sa ga
tə njavar anahan ahay ataya awan. Aday ɗo
ahay tinen apan ti təker ləbara anahan ata
re nà, a wusen nga tə mindel. Anga ɗo azar
aya awan, tinen apan ti ja nà, ta wa: «I ga
nà, Yuhana ɗo sa gan baptisma anà ɗo ahay
ata kà mak uho.»
8 Ɗo azar aya ite ta wa: «Sə sləray ahay
nà, Eliya.»
Ɗo azar aya ite asa ta wa: «I ga nà, ɗo
kərtek à wulen su ɗo maja'am a Mbərom sə
kwakwa ataya kà mak uho.»
9 Əna Hiridus nà, a wa: «Aday Yuhana
ɗo sa gan baptisma anà ɗo ahay ata nà,
nə gəɗak panan nga. Aday sa ga mer su
way matana ataya, hus sləmay anahan a saa
ndar ndənndan ata nə waya asa anaw?»
Natiya Hiridus a gan may sə canan anà
Yesu aday â san anan.

Yesu a varan way sa pa anà ɗo ahay ti ga mbulo ɗara

Mata 14.13-21; Markus 6.30-44; Yuhana 6.1-14

10 Natiya pə dəɓa anahan a wa nə ɗo
maslan a Yesu a sa slan ataya ta mak ahay
à man anahan. Tə ɗakan anan way a kawa
ana tinen sa gay à man ataya wa ata fok.
Aday Yesu a ngaman atan taayak a tinen a,
ta zla zaɗ, bəse tə wulen su doh a sə ngaman
Baytisada ata awan.
11 Natiya, ɗo ahay ta san patan tinen tiya
nà, ta zla, ta njaɗ anan Yesu tə njavar
anahan ahay à man ata awan. Yesu a təma
atan, a ɗakan atan anan ləbara sa 'am sə
bahay a Mbərom. A mbar anan ɗo a sa gan
may anà zay a tinen ahay re.
12 Natiya kutok, suko a ga lele nà, ɗo
maslan ataya ta zla pə cakay a Yesu, ta jan
nà: «Suwan, mbakan cəveɗ anà ɗo ahay tâ
zla pə culok ahay, à wulen su doh ahay,
anga aday tâ saa pəlay way sa pa, ta man
sə nahay aya, bina mənuko à man kiɓe inde
asanaw?»
13 Əna Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Kwanay a viren atan way sa pa awan.»
Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Inde pumo
nà, tapa sa pen ahay ɗara tə apan kəlef ahay
cew. Kak si ka gan may mâ zla à wulen su
doh ahay inde, saa pəlay ahay way sa pa
aday ata bina, həna anan i slan anà man su
ɗo a anan bay asanaw?»
14 Ɗo sa pa way à man ata ɗukwen, tinen
mə baslay a nà, mungol a ɗəkɗek aday nà,
ta ga mbulo ɗara.
Əna Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a
wa: «Jen anà ɗo ahay tâ njahay njəɓukɓok.
Man kərtek cəna, i ga ɗo ahay kwa kuro
ɗara, kwa kuro ɗara.»
15 Njavar anahan ataya, ta ga mer su way
a kawa ananahan a sa jan atan ata awan.
16 Yesu a gəɓa anan tapa sa pen a ɗara
ataya, tə kəlef a cew ataya awan. A ca iɗe
à mburom, a ngəran ayak anà Mbərom. A
gəzla anan ì zek wa, a varan anan anà njavar
anahan ahay aday tâ gəzlan anan anà ɗo
ahay.
17 Ɗo ataya fok ta pak, tə rahak ɓah ɓah.
Tə halan nga anà mə mbəsak a patan wa

ata awan, aday kà rahak anan cəkarak ahay kuro nga anahan a cew re.

Piyer a ɗakay anan nà, Yesu nə winen Almasihu

Mata 16.13-19; Markus 8.27-29

18 Pə luvon a inde, Yesu winen apan i ga amboh taayak anahan awan. Aday njavar anahan ahay ɗukwen tinen inde bəse à man anahan kutok. Yesu a cəce patan wa, a wa: «Ɗo ahay ta ja pi nen nà, nen nə wayaw?»

19 Tə mbəɗahan apan ite, ta wa: «Ɗo hinen ahay ta wa, iken nà, Yuhana ɗo sa gan baptisma anà ɗo ahay ata awan. Ɗo maza aya ta wa, iken Eliya, ɗo maja'am a Mbərom. Ɗo azar aya ɗukwen ta ja nà, iken ɗo kərtek à wulen su ɗo maja'am a Mbərom ahay sə kwakwa ataya sa may uho.»

20 Aday Yesu a cəce patan wa asa, a wa: «Aday kwanay a nà, ki wen nen nà, wayaw?»

Natiya kutok nà, Piyer a mbəɗahan apan, a wa: «Iken nə Almasihu, ɗo ana Mbərom sə slənay ahay ata awan.»

21 Yesu a sləne 'am ata cəna, a gafan atan 'am, a wa: «Əna kâ sa ɗiken anan anan anà ɗowan bay.» 22 A jan atan asa, a wa: «Bəlaray nen Wan su Ɗo nà, ni ga ɗəce bayak awan. Aday məceɗ sə Yahuda ahay, tə bahay sə gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom, tatə miter sə Tawrita ahay ti lar nen, aday ɗo ahay ti vaɗ nen. Əna pə luvon maakan anahan a cəna, nen ni slabakay ahay à məke wa.»

Ɗəce inde pə cəveɗ sə pərahan azar anà Yesu

Mata 16.20-28; Markus 8.30 - 9.1

23 Natiya, pə dəɓa anahan a wa kutok nà, Yesu a jan ù ɗo sə pərahan azar ataya fok, a wa: «Kak ɗowan a a nan sə pəruho azar nà, â mbəsak sə bayakan way anà nga anahan, â tavak dədom anahan mə zləlngaɗ ata kəla luvon fok, â pəruho azar. 24 Anga kâ nak anan anà ɗowan a sa tam anan sifa anahan nà, i lize anan aɗəka. Əna ɗowan a kà lizek anan sifa anahan anga nen nà, i tam anan sifa anahan aɗəka. 25 Bina, ɗo kà sak a njaɗ anan way sə daliyugo a anan fok anà winen, aday sifa anahan a nà, kà lizek anan nə, sa gan dəɗaffa nà, ma mba asa anaw? Ibay!

26 «Asa, kak ɗowan a kà gak waray sə ɗakay anan sləmay uno aday sə ɗakay anan 'am uno ahay nà, nen ni ga anan winen kəkəmaw? À alay a aday na mak ahay tə mazlaɓ uno awan, tə mazlaɓ ana Bəbay uno Mbərom, aday tə maslay anahan cəncan aya ata nà, nen Wan su Ɗo ɗukwen ni naa pəkan waray ì iɗe cite.

27 «Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗek awan: Ɗowan aya inde à man a anan, ti mac mənjəna sə canan anà bahay a Mbərom bay.»

Zek a Yesu a mbəɗa pə iɗe ana njavar anahan ahay

Mata 17.1-8; Markus 9.2-8

28 Natiya kutok, a njahay pə dəɓa ana 'am a tinen ata wa way sə lumo kərtek nà, Yesu a gəɓa pə azar, Piyer, Yuhana tə Yakuba. A ján à ɓəzlom saa ga amboh.

29 À alay a winen apan i ga amboh à ɓəzlom à man ata bine siwaw nà, zek anahan a mbəɗa, aday zana anahan ɗukwen a dav herre kweɗekkweɗek. 30-31 Cəna, ɗowan aya inde cew, atə Musa tə Eliya, tə sləray à jiyjay sə mazlaɓ a Mbərom inde. Tinen apan ti kaɗ bala tatə Yesu, pə amac anahan saa təra à wulen su doh sə Urəsalima, anga sa ndav anan wa mer su way anahan ata awan.

32 Cəkəbay Piyer tə Yuhana, aday tatə Yakuba nà, tinen ma njak ahan aya awan. Ahan ata kà gumak atan tə mindel, əna tə pəɗek pə ahan wa nà, tə canan anà jiyjay sə mazlaɓ a Yesu, tu ɗo a cew ataya mə tavay aya pə cakay a Yesu.

33 À alay a ɗo a cew ataya tinen apan ti gəzla nga tatə Yesu ata nà, Piyer a jan à Yesu, a wa: «Miter, mənuko à man a anan nə sumor awan. Natiya mi ngaray jawjawa ahay maakan: kərtek awan anga Musa, kərtek a ite anga Eliya, aday mədakwidok a nà, anga iken awan.» Piyer a ja 'am anahan ata nà, so, bina a gəzlan alay anà 'am anahan ata bay jiga awan.

34 À alay a Piyer winen apan i ja 'am ata nà, mugudongudon a dazay, a van atan nga sərdədek. Njavar a Yesu ataya ta ma nga pə ajəjar anga mugudongudon a sa van atan nga ata awan.

35 Cəna, 'am a ndəray ahay à mugudongudon ata wa, a wa: «Wita nà, wan uno, ɗo nen sə walay anan ata awan. Slənen anan anan 'am anahan!»

36 Pə dəɓa ana Mbərom sa jay ahay 'am à mugudongudon ata wa cəna, tə canak

anan anà ɗowan miza pa nga a Yesu wa sabay. À alay ata ite, njavar anahan ataya tə njahay way a tinen tete, tə təkərek anan anan ləbara sə way a tinen sə canan ata anà ɗowan bay.

Yesu a mbar anan wan a inde məhərvov a taa ban anan
Mata 17.14-18; Markus 9.14-27

37 Iɗe a cəɗe sidew a kutok, Yesu a dazay ahay à ɓəzlom wa tə njavar anahan a maakan ataya awan. Tə dəzley ahay cəna, ɗo ahay bayak a ta zla saa zlangay tə tinen.
38 À wulen su ɗo a bayak ata wa, ɗowan a inde à man ata a zlah pi zek tə məgalak awan, a wa: «Miter, amboh. Na gak anak kem, anga wan uno mənduwel a həna anan â gak ì zek wa ite. 39 Məhərvov a taa ban anan. À alay a aday kə̀ bənak anan nà, a ma nga sa zlah pi zek, winen apan i nguce, aday ɗukwen mumbof a rahan à 'am inde nə popo. Winen apan i ga anan alay ta wan a anan tə mindel, aday kə̀ bənak anan ɗukwen, a man uda bəse bay re. 40 Na gak anan kem anà njavar anak ahay, aday tâ razl panan apasay sə məhərvov ata ite ɗukwen, ta mbak apan bay re.»
41 Yesu a jan atan, a wa: «Kwanay nà, aɗaf nga a kwanay ma kac awan kələɗaw? Kə sənen anan cəveɗ a Mbərom bay re. Ni njahay tə kwanay, aday ni səmen anà way a kwanay ahay nə hus à siwaw?» A jan anà bəbay a wan ata kutok, a wa: «Ənga, hayak anan ahay wan anak ata à man uno awan aday.»
42 À alay a wan ata winen apan i nay ahay à man a Yesu ata nà, apasay sə məhərvov ata a ban anan kwayan'a ɓəram à məndak. Winen apan i nguce, nguc nguc.
Cəna, Yesu a lar angəraz pə apasay sə məhərvov ata tə məgalak awan. Kwayan'a, a ndalay panan sə coy. A man anan à alay inde à bəbay anahan awan. 43 Way a sə təra ata a gan masuwayan anà ɗo sa man ataya tə mindel, anga məgala sə mazlaɓ a Mbərom ata awan.

Yesu a ɗakay anan amac anahan asa
Mata 17.22-23; Markus 9.30-32

Ənа ɗo ataya fok tinen apan ti jalay pə way a Yesu sa ga ataya mba nà, Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: 44 «Pəken sləmay lele pa 'am uno nen a saa jak ikwen a həna ata awan. Nen Wan su Ɗo nà, ti varan nen à alay inde anà ɗo sə daliyugo ahay.»
45 Ənа njavar anahan ataya tə sənak nga sa 'am anahan a sa jan atan ata bay. Nga sa 'am ata mi ɗer a patan wa, anga aday tâ san anan 'am anahan a sa jan atan ata bay. Aday ɗukwen zlawan a gan atan sə cəce panan 'am anahan ata re.

Waya sə zalay ɗo hinen tə məduwen à bahay a Mbərom inde anaw?
Mata 18.1-5; Markus 9.33-37

46 Natiya, pə dəɓa anahan a wa asa kutok, njavar anahan ahay tinen apan ti vaɗ awiy-away pa 'am sa jəka waya məduwen à wulen a tinen inde anaw. 47 Kwayan'a, Yesu a san way sə mivel a tinen ata zle coy. A ngaman ayak anà wan cəɗew awan, a tavay anan pə cakay anahan awan. 48 A jan atan, a wa: «Kuwaya kà sak a təma jəba sa wan kawa həna anan ataya kərtek a anga sləmay uno nà, ɗowan ata a təma nə nen awan. Aday ɗowan a kə̀ təmahak nen ite nà, a təma nə Mbərom, ɗo sə slənay ahay nen ata awan. Bina ɗowan aday həna winen cəɗew a à wulen a kwanay inde fok ata nà, winen nə ɗo məduwen a kutok.»

Ɗo sa nak ikwen iɗe bay nà, winen ɗo a kwanay
Markus 9.38-40

49 Yuhana a jan anà Yesu, a wa: «Miter, ma tak anan à nga anà ɗowan a inde winen apan i razl apasay lelibay aya à ɗo ahay wa tə sləmay anak. Ənа mə gafak anan 'am, anga winen ɗo a mənuko bay.»
50 Ənа Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Kâ gifen anan 'am bay. Ɗo aday a nak ikwen iɗe bay ata nə, winen nə ɗo a kwanay asanaw!»

Ɗo sə Samariya ahay tə ɗəfak nga pə Yesu bay
51 Natiya, alay a Yesu saa zla pə daliyugo wa à mburom winen apan i slay ahay bəse coy ata nà, a jan ì zek anahan nə ni zla à Urəsalima aday. 52 A slan ɗo maslan anahan ahay pa 'am. Ta zla à wulen su doh sə Samariya a inde. Tə dəzle nà, tə pəlan man sə nahay à man ata awan. 53 Ɗo sə wulen su doh ataya tə təmahak a bay, anga ɓa tə slənek, a nan sa zla à Urəsalima.
54 Ənа atə Yakuba tə Yuhana, njavar anahan ahay, tə canan anà way ataya nà, ta jan anà Yesu, ta wa: «Ba Məduwen, a nak mâ

jan ù uko â dazay ahay patan à mburom wa
aday â lize atan ɗaw?»
55 Əna Yesu a cak ayak patan basl tə iɗe,
[a jan atan, a wa: «Ata nà, inde pikwen nə
apasay wuraw? 56 Anga nen Wan su Ɗo nà,
na nay ahay anga sə lize anan sifa sə ɗo ahay
bay, əna anga sa tam anan.»]
Cəna, ta zla way a tinen ù kon hinen.

Ɗo sa gan may sə pərahan azar anà Yesu
ahay
Mata 8.19-22
57 Natiya, tinen pə cəveɗ sa zla mba ata nà,
ɗowan a inde a jan à Yesu, a wa: «Nen ni
pərahak azar kwa aha fok.»
58 Yesu a sləne 'am ana ɗowan ata nà, a
jan, a wa: «Hwehwe ahay nà, məke a tinen
ahay inde, məvuhom sa nga mburom ahay
ɗukwen, doh a tinen ahay inde, əna nen
Wan su Ɗo nà, man sə nahay uno inde saa
man uda ibay.»
59 A jan anà ɗo hinen asa, a wa: «Hayak,
pəruho azar!»
Əna ɗowan ata a mbəɗahan apan, a wa:
«Ba Məduwen, u no sə pərahak azar, əna
vuro cəveɗ nâ zla agay, nâ saa lay anan ahay
bəbay uno aday.»
60 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Mbəsak
anan məsinde ahay tâ la məsinde a tinen
ahay. Əna iken, zla saa ɗakay anan ləbara
sa 'am sə bahay a Mbərom.»
61 Ɗo hinen ite a jan à Yesu, a wa: «Ba
Məduwen, u no sə pərahak azar, əna mbuko
cəveɗ saa jan ahay 'am pi zek wa anà ɗo su
doh uno ahay aday.»
62 Yesu a mbəɗahan apan ite, a wa: «Ɗo
kə̀ bənak alay pi jœ sa ga mer aday winen
apan i ca iɗe à dəɓa kurkwer nà, kà slak saa
ga mer su way à bahay a Mbərom inde bay.»

10

Yesu a slan njavar anahan ahay kwa kuro cuwɓe nga cew

1 Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a walay
njavar maza aya awan, tinen kwa kuro
cuwɓe nga cew. A slan atan pa 'am anahan
cew cew à wulen su doh ahay inde, aday ta
man anahan a sa zla uda ataya fok re.
2 A slan atan ta sa jan atan, a wa: «Way
sa pa inde à guvo bayak a sə halan nga, əna
ɗo sə halan nga aya ta kac ike. Suwan gen
anan kem anà bahay sə guvo awan, â zəga
anan ɗo ahay à guvo, anga sə halan nga anà
way sa pa.
3 «Zlen, na slan kwanay kawa wan sə
təman ahay à wulen sə kəla kiɓe ahay inde.
4 Əna way kawa dala, mbulo, təkarak nà, kâ
sa gəɓen à alay inde bay. Kâ sa mbəɗəken
awan pə cəveɗ, anga sa jan 'am anà ɗo ahay
bay re.
5 «Kə dəzlen àga ɗowan a nà, jen anà ɗo su
doh ataya nà, zay a Mbərom â təra à gulom
su doh a anan inde. 6 Kak ɗo sa gan may à
zay a Mbərom inde à gulom su doh ata nà,
zay a kwanay i təran anà ɗowan ata awan.
Kak matanan bay cəna, zay a kwanay i təran
atan bay. Əna zay a kwanay ata, i may ahay
pə kwanay awan. 7 Njihen à gulom su doh
a sə təma uda kwanay ata awan. Pen way,
aday sen way a tinen a saa varak ikwen ata
fok. Anga ɗo si mer su way i pa nà, way sə
herreɓ anahan. Kâ sa bəren awan pu doh
pu doh bay.
8 «Kə dəzlen à wulen su doh a aday tə
təmahak uda kwanay ata nà, pen way a
tinen saa varak ikwen ata fok. 9 Mbəren
anan ɗo sə ɗəvac ahay kawa ana kwanay
sa tan à nga à man ata awan. Aday jen
atan ɗukwen: “Bahay a Mbərom, winen
defefe coy.” 10 Əna kə dəzlen à wulen su
doh a aday tə təmahak kwanay à man ata
bay cəna, zlen, kâ sa tiven à məgəzləga
cəveɗ, aday jen atan nà: 11 “Mi bəzləmak
ikwen anan morbodok sə wulen su doh a
kwanay pə saray a manay ahay wa anga
ines a kwanay. Əna sənen apan lele, bahay
a Mbərom winen defefe tə kwanay coy.”
12 Əna nen apan ni jak ikwen, pə luvon sə
sariya nà, zek i naa dan anà ɗo su kon ataya
zal ɗo sə Sodoma ahay.*»

*Ɗəce pu kon aya sə təma 'am a Yesu bay
ataya awan*
Mata 11.20-24
13 Yesu a ja asa, a wa: «Iken, wulen su
doh sə Kurajin, yam zek anak anga ɗəce i
tak à nga. Iken, wulen su doh sə Baytisada
ɗukwen, ɗəce i tak à nga re. Anga abay
masuwayan aya ma ga à wulen su doh a
kwanay ataya, tâ ga anan à wulen su doh
sə Tirus tə Sidon nà, ɗo sa man ataya ti yam
pə ines a tinen ahay biɗaw? Ti pak zana sə
məsinde pi zek, ti njahay à məndak à rəɓa
inde aday sə ɗakay anan tə yimak pə ines a

* 10:12 Ca pə Laataanooji 19.1-29.

tinen ahay tə ɗiɗek awan. [14] Anga na awan,
pə luvon sa ndav anan daliyugo nà, sariya
ana atə Tirus tə Sidon nà, i dan atan 'am
kawa ana kwanay bay.
[15] «Iken Kafarnahum, a ga apak nà,
Mbərom i cakaf wa iken à mburom ɗaw?
Matana bay! Ki zla nà, à məke sə mərda
aɗəka coy.»
[16] Natiya, Yesu a jan anà njavar anahan
ataya kutok, a wa: «Ɗo kə̀ slənek ikwen
anan nà, kə̀ slənek uno anan re. Ɗowan a kə̀
təmahak kwanay bay nà, a təma bay nà, nen
awan. Aday asa ɗo kə̀ təmahak nen bay, a
təma bay nà, zek a Mbərom a sə slənay ahay
nen ata awan.»

Njavar a Yesu ma slan a kwa kuro cuwɓe
nga cew ataya ta may agay

[17] Ɗo maslan a kwa kuro cuwɓe nga cew
ataya ta may ahay tə ataslay mivel awan. Ta
nay, ta jan à Yesu nà: «Ba Məduwen! Kwa
apasay lelibay aya ɗukwen tə bənak umo à
'am wa anga sləmay anak.»
[18] Yesu a jan atan ite, a wa: «Nə
canak anan anà Fakalaw kə̀ slahak ahay
à bagəbaga mburom wa kawa Mbərom a
wuteɗ ike. [19] Əna ihe! Anga məgala sə
mazlaɓ uno, ni varak ikwen cəveɗ ki jənen
pa nga sə dədew ta sə rəje aya awan, aday
ki gen bahay pə maniɗe a kwanay Fakalaw,
pə way ahay fok. Awan saa ga alay tə
kwanay nà, inde sabay. [20] Aya əna kə̂ tislen
mivel həna anga apasay lelibay aya tə bənak
ikwen à 'am wa cəna coy bay. Tislen mivel
həna aɗəka nà, anga sləmay a kwanay ahay
mə vinde awan, à mburom.»

Ataslay mivel a Yesu
Mata 11.25-27, 13.16-17

[21] À alay ata kutok, Apasay Cəncan a a
taslan a mivel anà Yesu. A hərən nga anà
Mbərom, a wa: «Bəbay uno, iken Bahay sə
bagəbaga mburom, iken Bahay sə daliyugo.
Suse anak, anga kə ɗakak anan anan way
a anaya anà gwaslay ahay, way ataya aday
ɗukwen abay kə ɗərek anan pu ɗo sə kəlire
ahay wa, pu ɗo sə asan way ahay wa. Ayaw,
Bəbay uno, ka ga matanan, anga a zlak à nga
anakiken awan.»
[22] A jan anà ɗo sa man ataya kutok, a
wa: «Bəbay uno Mbərom kə̀ varak uno
anan way ahay fok. Ɗowan sa san sa jəka
nen wan anahan nə ibay, si zek ana Bəbay
Mbərom awan. Aday ɗukwen, ɗowan sa san
Bəbay uno nə wayaw nà, ibay, si nen wan
anahan awan, tu ɗo aday Wan a Mbərom a
gan may sə ɗakan atan anan ataya awan.»
[23] Pə dəɓa anahan a wa Yesu a mbəɗa 'am
pə njavar anahan ahay, a jan atan anà tinen
a ɗəkɗek, a wa: «Tislen mivel anga kə cinen
anan anà way a anaya awan. [24] Nen apan
ni jak ikwen: Ɗo maja'am a Mbərom ahay
tə bahay ahay bayak a ta gak anan may sə
canan à way a kwanay a sə canan həna ata
awan, əna tə canak anan anà awan bay. Ta
gan may sə slənе way a kwanay a sə slənе
həna ata awan, əna tə slənek awan bay re.»

Jike pu ɗo sə Samariya a inde a ga sumor
lele awan

[25] Natiya awan, miter sə Tawrita a inde
a slabak, anga a nan sa ban anan Yesu pə
kwande. A cəce pə Yesu wa kutok, a wa:
«Miter, ni ga nə mer sa ma aday ni sa njaɗ
sifa sa ndav bay ata anaw?»
[26] Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Ka tan à
nga mə vinde a à Deftere sə Tawrita inde nə
maw? Iken apan ki jinge nà, a ja nə maw?»
[27] A mbəɗahan apan anà Yesu ite, a wa:
«Mə vinde uda nà: "Pəlay anan Mbərom
Fetek, Bahay anak, tə mivel anak a təke, tə
apasay anak a təke, tə məgala anak a təke, tə
abayak nga anak a təke[†]" aday "Pəlay anan
ɗo sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay
anan nga anak ata awan.[‡]"»
[28] Yesu a jan: «Wita nà, lele. Zla, kaa ga
matanan kawa iken a sə baslay ata, aday ki
njaɗ sifa sa ndav bay ata kutok.»
[29] Əna miter sə Tawrita ata a nan sə ɗakay
anan nà, acəce 'am anahan ata nə lele
awan. Anga nan, a cəce pə Yesu wa asa, a
wa: «Aday ɗo sə cakay su doh uno ata nə
wayaw?»
[30] Yesu a mbəɗahan apan kutok, a jan nà:
«Ɗowan a inde a slabak à Urəsalima wa, i zla
à Yeriko. Pə cəveɗ kutok, ɗo sə akar ahay
ta kaɗ apan, tə culok panan zana, ta ndazl
anan ledəɗɗe. Ta zla way a tinen, tə mbəsak
anan nə həɗek həɗek kawa i ndav zek coy.
[31] «À man ata ɗukwen, ɗo sə gəɗan dungo
anà way anga Mbərom a inde, a nay tə
cəveɗ ata cite. A canan anà ɗowan ata mə

† 10:27 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.5. ‡ 10:27 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18.

nahay a gwehəhhe nà, a zla way anahan tə
zlawak cangəhha.
32 «Capəpa asa, ɗo hinen a nay ahay ta
man ata re, winen ɗo sa ga mer su way ù
doh sə mazlaƀ a Mbərom. A nay, a ca pə
ɗowan ata matana re cəna, a ban cəveɗ tə
zlawak, a zla way anahan ite.
33 «Əna Samariya a inde, winen apan i zla
à man anahan dəren a ite, a dəzley à man
ata nà, a canan anà ɗowan a mə nahay a
gwehəhhe ata awan, a gan ì zek wa. 34 A
həɗəken ayak pə cakay, a pəkan disise ahay
pə mbəlak anahan a pi zek ataya awan, a
ƀanan apan. A slabak anan, aday a zləzlam
anan pə zungo anahan, a zla anan à wulen
su doh, à man sə təma mbəlok ahay, a gan
nga anà ɗowan ata lele.
35 «Iɗe a cəɗe sidew a nà, a varan dala sə
dinar§ ahay cew anà bahay su doh ata awan.
A jan nà: “Gan nga anà ɗowan a anan lele.
Kwa â ga nə kə lizek anan dala anak anà nga
dəp nà, pə luvon a ni may ahay ta man a
anan ata nà, ni naa hamak anan dala anak
kutok.”»
36 Yesu a cəce pə miter sə Tawrita ata wa
kutok, a wa: «À wulen a su ɗo a maakan
ataya inde nà, sə təra ɗo sə cakay su doh ana
ɗowan aday ɗo sə akar ahay sa kaɗ apan ata
nà, wayaw?»
37 Miter sə Tawrita ata a mbəɗahan apan
anà Yesu kutok, a wa: «Sə təra ɗo sə cakay
su doh anahan nà, ɗowan a sa gan sumor
ata awan.»
Yesu a jan kutok, a wa: «Əna, iken zla, kâ
sa ga matanan ite.»

Yesu winen àga atə Marta tə Mariyama

38 Natiya awan, atə Yesu tə njavar anahan
ahay tinen pə cəveɗ sa zla à Urəsalima nà,
tə dəzle à wulen su doh a inde. À man ata
nə, uwar a inde tə ngaman Marta, a təma
atan àga winen.
39 Məran a uwar ata inde dəna awan, tə
ngaman Mariyama. A nay ahay pə cakay
a Yesu, a njahan ù vo, winen apan i pak
sləmay pa 'am ana Yesu sa ja ataya fok.
40 Cəkəbay Marta nà, nga winen apan i
wusen ti mer su way à mbak inde.
Natiya kutok, Marta a nay ahay à man
a Yesu, a jan, a wa: «Ba Məduwen! Dəna
a anan winen mə njahay a pə cakay anak
kəriya awan, aday zek winen apan i do ti
mer su way ahay taayak uno kutok nà, ka
jan û mo zek ite biɗaw?»
41 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Hey
Marta, hey Marta! Iken nà, kə varak anan
nga anak pi mer su way ahay bayak a ba?
42 Əna way inde kərtek lele awan, təɗe sə
varan anan nga anak. Mariyama a varan
anan nga anahan nà, anà way ata awan.
Ɗowan saa gafan apan 'am nà, inde sabay.»

11

*Atə*tak way a Yesu pə amboh
Mata 6.9-13, 7.7-11

1 Pə luvon a inde, Yesu winen apan i
ga amboh à man a inde. A ndəvay anan
ahay sa ga amboh ata nà, ɗo kərtek à
wulen sə njavar anahan ahay wa a jan: «Ba
Məduwen, ɗakan umo anan sa gan amboh
anà Mbərom, kawa ana Yuhana sə ɗakan
anan anà njavar anahan ahay ata ite.»
2 A mbəɗahan atan apan, a wa: «Kwanay
apan ki gen amboh anà Mbərom nà, jen nə
natiya awan:
Əbay a manay, ɗo ahay tâ san sləmay anak
nə cəncan awan.
Bahay anak â ga zek à wulen a manay ite.
3 Varan umo way sa pa saa slan umo ata pə
luvon pə luvon fok ite.
4 Pəsen umo anan ines a manay ahay,
kawa ana manay sə pəsen anan anà ɗo
sa gan umo ines ataya cite.
Ba manay pə way saa njak manay ahay wa
ite,
anga aday mâ sa zla ì ines inde bay.»
5 A jan atan asa, a wa: «Hinahibay
məndala anak inde, aday ki zla àga winen
gak à luvon inde. Ki jan nà: “Amboh,
məndala uno. Ɗaf kə mbakak pikwen wa
mənjœk ite ɗaw? Əngа, vuro ite! 6 Anga
car uno a inde, a may ahay à man a wa,
winen àga nen, əna way sa pa inde upo sə
varan ibay.” 7 Natiya kutok, məndala anak
ata i mbəɗahak ahay apan ù doh wa ta sa
jak nà: “Kâ bəbulo ahay awan bay wuna! Nə
tacak anan məsudoh uno coy, manay apan
mi njak ahan tə gwaslay uno ahay. Ni mba
apan sə slabak aday sə varak ayak way sa pa
sabay!”»
8 Natiya Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen
apan ni jak ikwen: Məndala anahan ata i
slabak sə varan ahay way anahan a sa gan

§ 10:35 Dinar kərtek nà, àga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

may ata awan. I varan ahay nà, anga sa jəka
winen məndala anahan ata bay, əna anga
winen apan i bəbalan ayak awan uho wa
hwiya ata awan.
9 «Natiya kutok, nen apan ni jak ikwen:
Cəcihen! Mbərom i varak ikwen way a
kwanay sə cəce ata awan. Pəlen! Ki ten
anan à nga anà way a kwanay a sə pəlay
ata awan. Jen 'am pi zek uho, aday ti təɓak
ikwen ayak wa. 10 Anga kuwaya kà cəcihek
way cəna, ti varan. Kuwaya kà pəlak way
ɗukwen, i njaɗ way anahan a sə pəlay ata
awan, aday kuwaya kà jak ayak 'am pi zek
uho wa ɗukwen, ti təɓan ayak wa cite re.
11 «Kwanay bəbay ahay, wan anak kà
cəcihek panak kəlef nà, ki mba apan sə
varan dədew à yime sə kəlef inde bay
asanaw? 12 Kabay wan anak a cəce panak
slay nà, ki mba apan sə varan rəje à yime
sa slay inde bay re asanaw? 13 Kwanay ɗo
lelibay aya aɗəka nà, kə sənen a viren anan
way lele aya anà wan a kwanay ahay zle.
Matana re, Bəbay a kwanay Mbərom winen
à bagəbaga mburom ɗukwen, i mba apan
sə varan Apasay Cəncan a anà ɗo sə cəce
panan ataya fok biɗaw?»

Yesu a razl setene ahay tə məgala a Mbərom
Mata 12.22-30; Markus 3.20-27

14 Pə luvon a inde, Yesu a rəzlay anan ahay
setene ù ɗo maandak a wa, aday ɗowan ata
a dazlan sa ja 'am njəlen'en'e. Way ata a
gan masuwayan anà ɗo ataya awan. 15 Əna
ɗo azar aya ta wa: «Sə varan məgala a aday
sa razl setene ataya nà, Bə'elzebul*, winen
bahay sə setene ahay.» 16 Ɗo azar aya ite ta
gan may sa ban anan pə kwande. Anga nan,
tə cəce panan â gan atan masuwayan sə way
sa nay ahay à mburom wa.
17 Əna Yesu a san way a tinen sə jalay
ata zle kwayan'a. A jan atan kutok, a wa:
«À bahay a wura wura fok cəna, kak ɗo
anahan aya 'am kà zlak atan pi zek bay nà,
bahay ata i nes wa. Doh ahay ɗukwen ti
təra nə rəgay ahay, ti mbazl sekeɗ sekeɗ.
18 Matanan re, kak Fakalaw kà gak vəram ti
zek anahan a nà, bahay anahan a ɗukwen
i tavay nga ɗaw? Natiya, kwanay ki jen,
nen na razl setene ahay nə tə məgala ana
Fakalaw nà, angamaw? 19 Kak nen na razl
setene ahay tə məgala ana Fakalaw nà, aday
wan a kwanay ahay ti sa razl setene ahay
nə tə məgala à waya kutok asa anaw? Anga
nan, sa naa mak ikwen anan mungok nà,
wan a kwanay aya awan. 20 Tə ɗîɗem awan,
na razl setene ahay tə məgala sə Apasay a
Mbərom. Matanan re, ki sənen anan kutok,
bahay a Mbərom kà nak ahay à wulen a
kwanay.»
21 A ja asa, a wa: «Kak ɗo gədan a, aday mə
lavay zek a tə way sə alay anahan a, i ba way
su doh anahan ahay lele nà, way anahan
ahay ti lize ɗaw? 22 Əna ɗo sə zalan məgala
à nga wa kà nak ite, kə zalak anan winen
tə mungol nà, i ngəzar panan way sə alay
anahan sə lavay anan zek ata awan, i gəzla
anan zlile anahan a sə ngəzar pə ɗowan ata
wa anà car anahan ahay.
23 «Ɗo sə pəlay nen bay ata nà, winen nə
ɗo maniɗe uno. Ɗowan a kà mak uno zek
sə halan nga anà way ahay bay cəna, sa tan
'am à kiɓe nà, winen awan.»

Amay ana setene à mivel su ɗo inde
Mata 12.43-45

24 Yesu a ja asa, a wa: «Setene kà nak ahay
ù ɗo wa nà, i zla à man kiɓe inde saa bar,
saa pəlay man sa man uda awan. Əna kə
njaɗak man bay nà, i jan anà nga anahan:
"Suwan ni ma ù doh uno nen a sa nay ahay
wa ata awan." 25 Kà sak a may ahay nà, i tan
à nga anà doh anahan a mama'am ata mə
ndakay awan, mə faɗay a lele. 26 Aday cəna, i
ma pə dəɓa, i ray ahay apan setene azar aya
cuwɓe, sə zalay anan tə huwan asa, ti nay,
ti njahay à ɗowan ata inde. Aday anjahay
ana ɗowan ata nà, i təra lelibay a zal pa sə
kukwa ata wa asa.»

*Mb*ərom a ɗaf ngama anahan nà, pu ɗo
sə sləne 'am anahan ahay

27 Yesu winen apan i ja 'am ata mba cəna,
uwar a inde à wulen su ɗo ataya, a ja tə
məgalak awan, a wa: «Mbərom kà ɗəfak
ngama anahan pə uwar a sə wahay iken,
aday iken sa sa pay anahan a ata awan.»
28 Əna Yesu a mbəɗahan apan ite, a wa:
«Mbərom a ɗaf ngama aɗəka nà, pu ɗo sə
sləne 'am anahan ahay, aday sə ɗəfan apan
anà 'am anahan a ma ja ataya awan.»

* 11:15 Bə'elzebul nà, sləmay ana Fakalaw re.

Ɗo ahay ta gan may Yesu â gan atan masuwayan
Mata 12.38-42

29 Natiya kutok, ɗo ahay bayak a tinen
apan ti zlak ayak à man a Yesu asa. Coy, a
jan atan kutok, a wa: «Ɗo sə biten ahay nà,
tinen huwan aya awan. Tinen ta gan may
nà, anà masuwayan. Əna ti canan anà ma-
suwayan sə awan sabay, kak si masuwayan
sə təra pə Zonas, ɗo maja'am a Mbərom ata
aday. 30 Kawa ana Mbərom sə ɗakay anan
mazlaɓ sə sləmay anahan anà ɗo sə Nəniwe
ahay tə masuwayan sə təra pə Zonas† ata
nà, nen, Wan su Ɗo, həna ɗukwen ni təran
anà ɗo sə biten ahay nə matanan re. 31 Pə
luvon sə sariya nà, bahay sə Saba ɗukwen i
slabak sa gan sariya anà ɗo sə biten a anaya
awan. Anga kwa winen dəren təkeɗe nà, kà
nak ahay sa naa pəkak ayak sləmay pa 'am
ana bahay Sulimanu, ma ja aya tə kəlire ata
awan.‡ Əna, cen apan həna kutok, ɗo sə
zalay anan Sulimanu tə məduwen ɗukwen,
winen inde à man a ana awan. Əna hwiya
ɗowan a ngam sə slənе 'am anahan bay re.
32 Pə luvon sə sariya a Mbərom saa ga ata
nà, ɗo sə Nəniwe ahay ti slabakay ahay uho
pə kərtek a tu ɗo sə biten a anan ataya, ti
gan atan sariya. Anga ɗo sə Nəniwe ahay
nà, tə sləne wazo ana Zonas cəna, ta yam pə
ines a tinen ahay. Aday ɗukwen, ɗo sə zalay
Zonas winen inde à man a ana awan.»

Iɗe nà, way sa kan anan jiyjay anà zek
Mata 5.15, 6.22-23

33 Yesu a ja asa, a wa: «Ɗowan saa ɗaf uko
pə lalam, aday i ɗer anan, kabay i hərok
apan tasa nà, ibay. Əna i ɗaf anan lalam ata
nà, pə way sa ɗaf lalam awan, anga aday iɗe
jiyjay â dəvan anà ɗo sa zla ù doh ataya fok
lele.

34 «Iɗe anak nà, kawa lalam sə dəvan jiyjay
anà zek anak. Kak iɗe anak winen lele nà,
ata zek anak a fok winen à jiyjay a inde.
Əna, kak iɗe anak a lelibay nà, zek anak
kà tərak kawa winen ì iɗe zənzen a inde.
35 Gan nga anà zek anak lele, bina iɗe jiyjay
anak â sa tərak kawa iɗe zənzen bay. 36 Kak
zek anak a fok ì iɗe jiyjay inde nà, aday kà
mbakak uda man sə iɗe zənzen mənjœk bay
nà, zek anak fok i təra iɗe jiyjay, kawa lalam
sa kak anan jiyjay ata awan.»

Yesu a man a mungok anà Farisa ahay pi zek tə miter sə Tawrita aya awan
Mata 23.1-36; Markus 12.38-40

37 Yesu a ndav anan 'am anahan ata mba
cəna, Farisa a inde, a ngaman pa ɗaf àga
winen. Ta zla àga ɗowan ata kutok, ta pa ɗaf
miya awan. 38 A gan masuwayan anà Farisa
ata, anga Yesu a pa ɗaf mənjəna sə banay
alay kawa atətak way sə bije a tinen ahay
ata awan.

39 Yesu a san way anahan a sə bayak ata
zle. Anga nan, a jan, a wa: «Kwanay Farisa
ahay nà, ki gen minje nə tə gəsa'am kabay
tuwez. Kə cakiɗen anan day sə uho aya lele
cəna coy. Aday cəkəbay, ta su doh sə mivel
a kwanay ahay nà, mə cakaɗ aya bay. Mivel
a kwanay ahay ma rah aya nà, tə ubor aday
tə huwan ahay. 40 Kwanay nà, demdemem
sə ɗo ahay! Mbərom a ndakay way ahay
nà, day sə uho tə day su doh a təke biɗaw?
41 Way a à sikeɗ a kwanay kabay à tuwez a
kwanay inde ataya nà, viren anan anan anà
ɗo mətawak aya awan, aday way a azar aya
fok ti i tərak ikwen cəɗan'a kutok.

42 «Əna kwanay Farisa ahay, wawayah,
ɗəce i tərak ikwen! Kə rəzlen anan à nga wa
sa var alay mbok wa kərtek sə daslam ahay
cara cara nə lele. Əna kà mbəɗəken anan
nga tə ɗîɗek anahan, tə asan zek anahan
ahay. Abay təɗe ki gen nà, way ataya awan,
mənjəna sə mbəsak sa ga way a azar aya re.

43 «Kwanay Farisa ahay, wawayah, ɗəce i
tərak ikwen! Anga ki zlen ù doh sə wazay
ahay cəna, ki cen wa ɗukwen, man zəbor
aya awan. Ki gen anan may nà, ɗo ahay
ta jak ikwen anan 'am à kwasuko nà, tə
akərdeh aya awan, à wulen sə ɗo ahay inde
fok.

44 «Wita nà, wawayah, ɗəce i tərak ikwen!
Anga ki gen minje nà, tə jəvay, aday ɗo ahay
tə canak anan bay ata awan. Ɗo ahay tinen
apan ti bəran pa nga mənjəna sa san apan.»

45 Pə dəɓa ana 'am a Yesu a sa jan atan ata
wa nà, ɗo kərtek à wulen sə miter sə Tawrita
ahay a mbəɗahan apan, a wa: «Ta 'am anak
a sa ja ata nà, kə tərak manay à məndak re
biɗaw?»

46 Yesu a mbəɗa apan, a wa: «Kwanay,
miter sə Tawrita ahay, wawayah, ɗəce i
tərak ikwen! Anga kwanay apan ki taviken
anan way ma ba aya tə mindel ata pa nga
anà ɗo ahay, anga aday tô gəɓa. Əna

† 11:30 Ca pə Zonas 1 - 4. ‡ 11:31 Ca pə 1 Laamiiɓe 10.1-13.

kwanay a ɗukwen, ki men atan apan zek
kwa ta wan sə alay bay re.
47 «Wawayah, ɗəce i tərak ikwen! Anga
kwanay apan ki ɗəzlen anan jəvay anà ɗo
maja'am a Mbərom ahay. Aday cəkəbay, sa
vaɗ anan ɗo ataya nà, bije a kwanay aya
awan. 48 I ga nà, way a bije a kwanay ahay sa
ga à alay ataya nà, kà zlak ikwen à nga. Bina,
sa vaɗ anan ɗo maja'am a Mbərom ataya nà,
bije a kwanay aya awan. Aday kwanay həna
ɗukwen, kwanay apan ki ɗəzlen anan jəvay
ataya re angamaw? 49 Anga nan, Mbərom
kà jak, a wa: "Ni slan ɗo maja'am uno ahay
tu ɗo maslan uno ahay. Ti vaɗ anan azar
su ɗo a tinen aya awan, aday ti ga anan
alay tu ɗo azar aya re." 50 Anga, kwa pa
sə ndakay daliyugo wa, hus həna nà, tinen
apan ti ndav anan ɗo maja'am uno ahay ta
sa vaɗ atan à məke sa ndaw. Anga nan, ni
naa cəce mez ana ɗo uno ahay nà, pu ɗo sə
biten a anan aya wa. 51 A bənay ahay kwa pə
amac ana Abel§ wa, hus pə amac ana Zakari,
winen ma vaɗ a à gala su doh sə mazlaɓ
a Mbərom à wulen ana atə man cəncan a
ta man sə gəɗan dungo anà way ahay ata
awan.* Ayaw, acəkan, Mbərom i naa gan
sariya anà ɗo sə biten a anaya awan, anga
way ataya fok.
52 «Kwanay, miter sə Tawrita ahay,
wawayah, ɗəce i tərak ikwen! Anga kə ticen
anan cəveɗ sa san Mbərom. Aday kwanay a
ɗukwen, ki zlen à cəveɗ ata inde sabay re.
Aday kə gifen anan 'am anà ɗo sa gan may
sa zla tə cəveɗ ataya re.»
53 Natiya kutok, pə dəɓa ana 'am anahan
ataya wa nà, a slabakay way anahan à man
ata wa. Cəna, miter sə Tawrita ahay tə
Farisa ahay, ta ga apan mivel. Tə cəce
panan way ahay cara cara bayak awan,
54 anga ta gan may nà, abay Yesu â nes 'am
cəna, ata ti ban anan pə kwande.

12

Aba zek pə way lelibay a wa
Mata 10.26-27

1 Natiya, à alay ata a ite, ɗo ahay tə halay
nga bayak awan, a baslay zek bay. Tinen
apan ti zla nà, tə jənan pə saray ì zek ahay.
Yesu a dazlan sa jan anà njavar anahan
ahay, a wa: «Bənen nga a kwanay nə lele
pə wuɗah sə Farisa ahay wa, anga tinen nà,
ɗo sə mbaɗəmbaɗa ahay. 2 Way mi ɗer aya
fok ti kay ahay zek uho mba, aday 'am mə
səsœk aya asəsœk fok, ti slənе zek kutok.
3 Anga nan, 'am a kwanay sa ja ì iɗe zənzen
a inde ata nà, i slənе zek ì iɗe jiyjay a inde,
aday 'am a kwanay sə səsœk asəsœk taayak
ù doh a kwanay ataya ɗukwen, ti slənе zek
kawa ki jen nə uho pə zavay wa.»

Lele sə jəjaran nà, anà wayaw?
Mata 10.28-31

4 Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen apan
ni jak ikwen, car uno ahay: Kâ jəjiren anà
ɗo sa mba apan saa ndəvak ikwen anan sifa
təte ataya bay, anga pə dəɓa anahan a wa
nà, ti i mba apan sa ga awan inde sabay.
5 'Do a aday təɗe ki jəjiren anan ata nà, nen
apan ni ɗakak ikwen anan: Jəjiren anan
aɗəka nà, anà Mbərom. Winen nà, i mba
apan sə ndəvak ikwen anan sifa təte, aday
pə dəɓa anahan a wa ɗukwen, i mba apan
sa zla kwanay à məke sə mərda inde re.
Ayaw, sumor a nà, jəjiren anan anà ɗowan
ata kutok.
6 «Slənen asa aday, na wa kə sənen zle,
tə sukom kəɗeye ahay ɗara tə dala sərɗəɗe
aya cew biɗaw? Əna aday ɗukwen, Mbərom
a san patan zle fok re asanaw! 7 Kâ jəjiren
awan bay jiga awan. Kwa sibœk sa nga a
kwanay ahay ɗukwen mə baslay aya kərtek
kərtek fok coy. Pə Mbərom nà, kwanay kə
zilen a kəɗeye ahay gəmgam asanaw!»

Yesu i man zek ù ɗo sə ɗakay anan ləbara
anahan ahay
Mata 10.32-33, 12.32, 10.19-20

8 Yesu a jan anà njavar anahan ahay asa
re, a wa: «Kak ɗowan a kà jak pa 'am su ɗo
sə daliyugo ahay "Nen ɗo a Yesu!" nà, nen
Wan su 'Do ɗukwen, ni ja pa 'am ana maslay
a Mbərom ahay: "Winen ɗo uno!" cite re.
9 Əna ɗowan kà jak pa 'am su ɗo sə daliyugo
ahay sa jəka a san nen Yesu bay cəna, nen
ɗukwen ni jan anà maslay a Mbərom ahay
nà, na san anan bay ite re.
10 «'Do kə̀ jənak uno pa 'am ì nen Wan
su 'Do nà, Mbərom i pəsen anan. Əna kak
ɗowan a a jənan pa 'am nə anà Apasay
Cəncan a nà, wita Mbərom i pəsen anan
ines anahan kula itəbay.

§ 11:51 Ca pə Laataanooji 4.8. * 11:51 Ca pə 2 Habaruuji Nyalaaɗe 24.20-22.

11 «Kwa siwa siwa tə bənak kwanay aday
ta zlak kwanay pa 'am sə sariya ù doh
sə wazay ahay, kabay pa 'am ana ba-
hay sə daliyugo ahay, kabay pa 'am su
ɗo məduwen aya dəp nà, kâ sa jilen sa
jəka aday mi i mbəɗahan atan apan nə,
kəkəmaw kabay mi i ja nə maw ata bay.
12 Anga à alay ata nà, Apasay Cəncan a i
ɗakak ikwen anan 'am a kwanay a saa ja ata
awan.»

Jike su ɗo zlile a mindel awan

13 À wulen su ɗo a bayak ata wa kutok,
ɗowan a inde a jan anà Yesu, a wa: «Miter,
ənga, jan anà mərak uno â gəzlan umo anan
way a bəbay a manay sa mac panan ata
awan.»
14 Əna Yesu a mbəɗahan apan, a wa:
«Ɗowan a anan, nen nə tərak ɗo sa gak
ikwen sariya, kabay sə gəzlak ikwen anan
zlile a kwanay ahay bay asanaw?»
15 Natiya, a jan anà ɗo ataya fok kutok, a
wa: «Bənen nga a kwanay pa sə pəlay zlile
wa. Anga sə bənan anan sifa uho anà ɗo
zənzen a nà, way anahan ahay, kabay zlile
anahan ahay bay.»
16 Natiya awan, Yesu a təkəren atan jike sa
'am a anan kutok, a wa: «Ɗowan a inde nà,
zlile awan, guvo anahan ahay inde pa man
ma ndaɓ aya awan. Kà gak apan way bayak
a tə mindel. 17 Ɗowan ata a jalay à mivel
anahan inde kutok, a wa: "Man i sla sa pak
anan uda way uno ma ga bayak a anaya fok
bay kutok nà, ni ga nə kəkəmaw?"
18 «Coy a jan ì zek anahan a kutok, a
wa: "Nə njaɗak anan nga sa 'am a kutok.
Suwan ni kaɗ anan de uno ahay fok, ni
han uda məduwen aya awan, aday ni pak
anan uda ndaw uno tə way sa pa uno azar
ataya fok. 19 Aday ni jan à nga uno nà: Zek
uno, way anak inde mə ndakay man a bayak
awan, i ndav bay, i slak way sə ava bayak
a wanahan. Man uda kutok, pa way sa pa
anak ahay aday bay itəɗaw! Ənga, sak ayak
way həna anan aday, mbasay, taslay mivel
bayak awan."
20 «Əna Mbərom a mbəɗahan apan, a wa:
"Ɗowan a mindel a anan awan, à luvon a
sə biten a anan inde nà, ni gəɓa anan sifa
anak. Əna aday way anak a sə halan nga
bayak a anan ata nà, waya saa pa anan
kutok anaw?"»

21 Yesu a ndav anan ta sa jan atan kutok,
a wa: «Matanan awan, pu ɗo sə halan nga
anà zlile bayak a, anà nga anahan a ɗəkɗek
ata nà, i naa təran matana re, bina pə iɗe a
Mbərom nə winen ɗo mətawak awan.»

Aɗaf nga pə Mbərom
Mata 6.25-34

22 Pə dəɓa anahan a wa kutok, Yesu a jan
anà njavar anahan ahay, a wa: «Nen apan
ni jak ikwen həna: Kâ sa jilen pə way sa pa
tə zana bay. 23 Sifa si zek a zalay way sa pa,
aday zek ɗukwen a zalay zana re. 24 Ənga,
cen pə ngahak ahay aday. Ta casl awan
bay, ta car awan bay, aday de a tinen ahay
ɗukwen ibay. Əna Mbərom winen apan i
varan atan way sa pa re. Əna kwanay, pə
iɗe a Mbərom nà, kə zilen a məvuhom ahay
lele biɗaw?
25 «Waya à wulen a kwanay saa mba apan
tə ajalay nga anahan a sə zəga anan apan
luvon sə njahay anahan mənjœk anaw?
26 Kak ki mben apan sa ga way mənjœk kawa
wita bay asənə, aday kə jilen pə way azar
aya nà, angama kutok anaw? 27 Ənga, cen pə
avərez sə way ahay sa hay ahay à kiɓe ataya
aday. Ta ga mer sə awan bay, ta han awan
pi zek bay. Tə winen ata təke nà, nen apan
ni jak ikwen: Kwa abay bahay Sulimanu tə
zlile anahan a bayak ata təkeɗe nà, kula kə̀
pəkak zana lele aya pi zek kawa avərez sə
way ahay à kiɓe ataya bay re. 28 Həna dəp
nà, Mbərom winen apan i rəɓa anan daslam
sə kiɓe ahay, aday sidew a ɗukwen ti i han
anan uko tə daslam ataya re. Kwanay ɗo ma
kac aɗaf nga a anan aya awan, kak Mbərom
kà mbak apan sa ga mer su way matana nà,
i mba apan sə pəkak ikwen zana pi zek lele
aya zal way ahay, à kiɓe ataya biɗaw?
29 «Matana awan, kwanay nà, kâ sa yan
anan nga ì zek a kwanay ahay sə pəlay nə
way sa pa kabay way saa sa ata bay. Kâ jilen
pə way ataya bay re. 30 Anga jəba sə way
kawa way ataya ata nà, sa ya apan nga sə
pəlay nà, ɗo sa san Mbərom bay ataya awan.
Əna kwanay a nà, ki gen anan may anà way
ataya ɗukwen, Mbərom Bəbay a kwanay a
san apan zle re. 31 Suwan, pəlen aɗəka nà,
bahay a Mbərom, aday way a kwanay sa gan
may ataya nà, Mbərom awan, i varak ikwen
atan kutok re. 32 Kâ jəjiren awan bay, dəna
uno ahay, anga Mbərom a gan may sə varak
ikwen anan bahay anahan.»

Man sa ɗer zlile lele awan
Mata 6.19-21

33 Yesu a jan atan asa, a wa: «Sukumen anan way tə way a kwanay ahay, aday kâ viren anan anan dala awan, anà ɗo mətawak aya awan. Təmen mbulo sa ɗaf dala lele aya, aday sa nes itəbay ataya awan. Ndiken ayak man pə zlile a kwanay ahay à bagəbaga mburom. Anga à man ata nà, zlile a kwanay ahay ti lize itəbay. Ɗo sə akar ahay ti njaɗ apan alay bay, mumok ahay ɗukwen ti mba apan sa pa anan sabay re. 34 Anga, zlile a kwanay ma ɗaf a à man ata nà, mivel a kwanay a ɗukwen i ga nə cezlezlen'e à man ata re.»

Ɗo si mer su way lele awan

35 Yesu a jan atan asa, a wa: «Liven zek lele. Hinen anan lalam a kwanay ahay lele. 36 Təren nà, kawa ɗo sa ga mer su way ahay, tinen sa ba anan bahay su doh a tinen i may ahay à man sə gəɓa uwar wa ata awan. Kwa â ga nə bahay su doh ata â may ahay agay nə siwa siwa cəna, tinen inde mə lavay zek a sə təɓan ayak wa. 37 Kak bahay su doh ata a may agay, aday a tan à nga anà ɗo si mer su way anahan ataya ma njak ahan aya bay, tinen apan ti ban pu doh cekərkərre nà, ngama i təran anà ɗo ataya awan. Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a həna: Winen a ta nga anahan awan, i jawaɗ zek, i ngaman atan ahay, i varan atan man sə njahay, aday i gəzlan atan way sa pa tə alay anahan awan, ti pa kutok. 38 Kak bahay su doh a tinen ata a may nə man luvon kabay əduw təkeɗe, aday a tan atan ahay à nga nə tinen tə iɗe cekərkərre nà, ngama i təran anà ɗo sa ba pu doh ataya awan.

39 «Sənen pə way inde lele aday: Kak bahay su doh awan, a san apan zle, à alay a həna anan nà, ɗo sə akar ahay ti nay ahay àga winen saa zləray anan ahay nà, ɗowan ata i nahay nə tə iɗe cekərkərre anga aday ɗo sə akar ataya tâ zlan ù doh bay, biɗaw? 40 Kwanay ɗukwen, njihen mə lavay zek aya cekərkərre matanan re, bina, nen Wan su Ɗo nà, ni i may ahay à alay a ɗuwuraw ɗukwen, ki sənen apan bay re.»

Ɗo sa ga mer su way lele awan, tu ɗo sa ga mer su way lelibay awan
Mata 24.45-51

41 Natiya, pə dəɓa ana 'am a Yesu a sa jan atan ata wa kutok nà, Piyer a jan, a wa: «Ba Məduwen, ka ja 'am sə jike a anan ata nà, anga manay ɗaw, bəzi anga ɗo ahay fok ɗaw?»

42 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Ɗo sa ga mer su way lele awan, aday winen nə wurwer a ata nà, wayaw? Winen nà, ɗowan a aday bahay su doh anahan a sə mbakan anan ɗo si mer su way ahay fok à alay anahan inde ata awan. Winen i varan atan way sa pa lele à alay aday təɗe sa pa way ata awan. 43 Zay i təran anà ɗowan ata awan, kak bahay su doh anahan kà mak agay aday kà tak anan ahay à nga winen apan i gan nga anà ɗo si mer su way anahan ataya lele nà, na. 44 Matana awan, nen apan ni jak ikwen lele, bahay su doh anahan ata i mbəsakan anan way ahay à alay inde nə fok.

45 «Aya əna, hinahibay ite, ɗo sa ga mer su way ata kà sak a jalay à nga anahan inde: "I ga nà, bahay su doh uno i may bəse bay." Winen gədek sa ga anan alay tə azar su ɗo si mer su way ahay, gədek pə way sa pa anahan ahay, sa pa, aday winen apan i vaway nga tə mahay anahan ahay re. 46 Sənen apan lele kutok, bahay su doh ana ɗowan ata i may ahay nà, pə luvon a aday winen a i san apan bay jiga ata awan, kabay à alay a ɗukwen i san bay re. Bahay su doh anahan ata kà sak a may ahay aday kà tak anan ahay à nga nà, winen apan i ga mer su way lelibay aya ata nà, i ga anan alay tə ɗowan ata tə mindel. I razl anan, i sa njahay tu ɗo lelibay aya awan.

47 «Hinahibay ɗo si mer su way a inde, aday a san way kawa ana bahay su doh anahan sa gan may â ga anan ata awan. Aya əna, ɗowan ata kə̀ lavak anan zek, aday kà gak anan way kawa sa zlan à nga anà bahay su doh anahan ata bay re. Kak matanan nà, ti jan pə akəta nə lele, ti vaɗ anan alay bayak awan. 48 Əna ɗo si mer su way hinen inde, winen a san sa ga way a kawa sa zlan à nga anà bahay su doh anahan ata bay. Winen nà, ti jan pə akəta nə mənjœk kəriya awan, anga a san bay. Tə varak anan way anà ɗowan a bayak a nà, ti cəce panan wa nə bayak a re. Ɗowan a aday tə mbakak anan anan way à alay inde bayak nà, ti naa cəce panan ɗukwen bayak a re.»

'Am i zlan pi zek anà ɗo ahay sabay anga Yesu
Mata 10.34-36

49 Natiya awan, Yesu a dazlan sa ja asa, a
wa: «Nen na nay ahay nà, anga sa naa ɗəfan
uko anà daliyugo, aday na gan may nə uko
ata abay â han kwayan'a. 50 Nen ni dazay
təzlev həna à ɗəce inde kawa ɗo sə dazay
à a'am inde à alay a winen sa ga baptisma
ata awan. Əna hwiya nen ni sa məndolor
sə ɗəce ata hus à andav a inde. 51 Kwanay
ki jen nà, nen na nay ahay anga aday zay â
ga inde pə daliyugo ɗaw? Cəkəbay matanan
bay, na nay sə gəzla anan ɗo ahay pi zek
wa aɗəka bugol. 52 Azanan ɗo ahay ɗara a
gulom su doh kərtek a inde nà, ti gəzla. Ɗo
ahay maakan awan, 'am i zlan atan pi zek tu
ɗo cew aya sabay. Ɗo a cew ataya ɗukwen,
'am i zlan atan pi zek tu ɗo maakan ataya
sabay re. 53 Bəbay sa wan i nes pi zek ta
wan anahan, aday wan ata ɗukwen, ti nes
pi zek tə bəbay anahan ata re. May sa wan
i nes pi zek tə dəna anahan, aday dəna ata
ɗukwen, ti nes pi zek tə may anahan ata re.
May sa wan ɗukwen i nes pi zek tə dalay ana
wan anahan, aday dalay ana wan anahan
ata ɗukwen, ti nes pi zek tə jəje anahan ata
re.»

Agəzlan alay pi zek wa anà way saa təra
ahay

Mata 16.2-3

54 Yesu a jan atan asa, a wa: «Kə cinen
anan anà mburom kə gəɓak ahay vegege tə
day sə dəlon wa nà, ki wen, iven i gay ahay,
aday a ga ike acəkan re. 55 Ka sak a cinen
anan à maɗ winen apan i ma nga à dəlon
nà, ki wen ata herreɓ i ga, aday a ga ike
acəkan re. 56 Matana awan, kwanay ɗo sə
mbaɗəmbaɗa ahay, way sa ga à mburom tə
way saa təra pə daliyugo fok nə kə sənen a
agəzlan anan alay pi zek wa nə lele, aday kə
sənen pə way sə təra à alay a wuswes a anan
inde sabay ata nà, angama kutok anaw?»

'Am â zlak ikwen pi zek tu ɗo maniɗe anak

Mata 5.25-26

57 Pə dəɓa anahan a wa, Yesu a jan atan
asa, a wa: «Kwanay a ki mben apan sə
gəzlan alay pi zek wa anà way lele aya tə
lelibay aya ta nga a kwanay a bay jiga nà,
angamaw? 58 Hinahibay, ɗowan a kə zlahak
apak, aday kwanay pə cəveɗ sa zla à man sə
sariya mba nə, suwan 'am â zlak ikwen pi
zek. Njiɗen zay à wulen a kwanay inde, à
alay a kwanay pə cəveɗ mba ata awan. Bina
tə mungok anak ata təke, ɗowan ata kà sak a
dəzle iken à man su ɗo sa ga sariya ahay nà,
ti mak anan mungok aday ɗo sa ga sariya
i varan iken à alay inde anà suje ahay, ti
tacak ayak iken à dangay. 59 Nen apan ni
jak: Hus pə ananak saa hamay anan way
anahan a sa zlah anan apak ata bay cəna,
ti mbəsakay ahay iken ù doh sə dangay ata
wa bay jiga awan.»

13

Suwan sə mbəɗahan lœn ì ines ɗaw,
kabay sə lize ɗaw?

1 À alay ata ite, ɗowan aya inde à man ata
awan, ta jan à Yesu ləbara su ɗo sə Galile
ahay, ta wa: «Pilatu kà vəɗak anan Galile
ahay à alay a tinen apan ti gəɗan dungo
anà way anà Mbərom, aday mez a tinen kà
japak tə mez sə way a ma gaɗ dungo aya ata
awan.»
2 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Kwanay kə jilen nà, ɗo a ma vaɗ ataya ta
mac matanan nà, anga tinen ɗo sa ga ines
ahay zal a ɗo sə Galile azar ataya ɗaw? 3 Nen
apan ni jak ikwen nà, matanan bay, əna
kwanay həna ɗukwen kə mbəɗìhen anan
lœn anà ines a kwanay ahay bay cəna, ki
lizen kawa ɗo ataya cite re. 4 Kabay ɗo a
kuro nga jəmaakan sa mac à Silowam, à alay
a doh zəbor a sa mbazl patan ata nà, kə jilen
tinen ta gak ines ahay zal ɗo sə Urəsalima
azar ataya fok ɗaw? 5 Nen apan ni jak ikwen
nà, matanan bay re. Əna kwanay həna
ɗukwen, kə mbəɗìhen anan lœn anà ines
a kwanay ahay bay ite nà, ki lizen dənam
kawa ɗo ataya re.»

Jike sə buway sə wahay bay ata awan

6 Yesu a jan atan 'am sə jike a anan awan,
a wa: «Ɗowan a inde a jule buway à guvo
anahan, a nay saa bənak ayak wa wan awan,
əna kə bənak bay, anga kə wahak bay.
7 Ɗowan ata a jan anà ɗo sa ga mer su way
à guvo ata, a wa: “Həna kà gak ava maakan,
nen apan ni ta nay abay sə bənak ayak wa
wan sə buway anan, əna nə njaɗak bay anga
kə wahak bay. Suwan gaɗ anan, bina winen
apan i nəso anan guvo kəriya nə pa maw?”
8 Əna ɗowan ata a jan nà: “Bahay su doh
uno, suwan mbəsak anan apan sə tə viya
a anan kərtek aday, ni lan à cakay wa, ni
pəkan bərbor tuwwe nə, 9 izəne pac hinen
ahay nà, i wahay kəmaw? Kak kə wahak bay
re nà, aday kâ gaɗ anan kutok.”»

Yesu a mbar anan uwar a inde pə luvon sa man uda awan

10 Pə luvon a inde nà, luvon sa man uda awan, aday Yesu winen apan i wazay ù doh sə wazay. 11 À man ata awan, uwar a inde mə təra à məndak a ava kuro nga jəmaakan, anga setene sa gan. A mba apan sə tavay bay. A zla nà, mə kərdeh a tuhha. 12 Yesu a canan anà uwar ata cəna, a ngaman ahay, aday a jan, a wa: «Mazar, kə mbərak à atəra à məndak anak wa!» 13 Cəna, a ɗaf apan alay, kwayan'a uwar ata a tavay lele kutok, a həran nga anà Mbərom.

14 Cəkəbay, way ata kà cəɓak anan anà ɗo sə lavan nga anà doh sə wazay ata, anga Yesu sa mbar anan uwar ata pə luvon sa man uda ata, ata awan. A jan anà ɗo ahay kutok, a wa: «Luvon ahay inde mbərka sa ga mer su way ahay, əna suwan kî nen ahay à luvon a mbərka ataya inde aday sa mbar, bina si pə luvon sa man uda aday bay.»

15 Yesu Ba Məduwen a mbəɗahan apan, a wa: «Kwanay nà, ɗo sə mbaɗəmbaɗa ahay kələɗaw? Pə luvon sa man uda nà, kə pəsiken sla a kwanay ahay, kabay zungo a kwanay ahay sa zla atan à man saa varan atan a'am biɗaw? 16 Uwar a həna anan nà, winen ɗo sə zaav ana Ibərahima. Fakalaw kà gak anan alay ava kuro nga jəmaakan nà, abay təɗe sə pəsakay anan ahay à alay a Fakalaw wa pə luvon sa man uda itəbay kələɗaw?»

17 'Am ana Yesu a sə mbəɗahan atan apan ata a pəkan waray ì iɗe inde anà ɗo maniɗe anahan ataya fok. Əna ɗo azar ataya fok tə taslak mivel anga mer su way ana Yesu a sa ga lele ataya awan.

Jike sa wan sə bəzan
Mata 13.31-32; Markus 4.30-32

18 Pə dəɓa anahan a wa asa, Yesu a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje nà, ta maw? Aday ni ga anan minje həna nà, ta maw? 19 Ta ga minje nə tə wan sə bəzan.* Ɗowan a a gəɓa, a casl anan à guvo anahan, a hay ahay, a təra dədazl si sé məduwen awan, aday məvuhom ahay tə ndakay apan doh pə alay si sé anahan aya ata awan.»

Jike sə wuɗah
Mata 13.33

20 À dəɓa wa asa re, Yesu a ja, a wa: «Bahay a Mbərom ta ga minje nə ta ma asanaw? 21 Ta ga minje tə wuɗah sə kwasay way ata awan. Uwar a ra mənjœk, a gan anan, a pak pə nuko anahan gəsaɗaf maakan. A laɓ anan nà, nuko ata fok a kwasay, a zlambar.»

Jike sə məsudoh mə mbəɗec awan
Mata 7.13-14, 21-23

22 Natiya, à alay a Yesu winen apan i zla à Urəsalima nà, a takas kon a azar aya, tə wulen su doh ahay. Aday winen apan i tətakan way anà ɗo ahay.

23 À alay ata kutok nà, ɗowan a inde, a cəce panan, a wa: «Ba Məduwen, waka Mbərom i tam a nà, azar su ɗo ahay əngal cəna coy ɗaw?»

Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: 24 «Njəzlen pi zek sa zla à bahay a Mbərom inde tə məsudoh a mbəɗec a njulehwehwe ata awan. Nen ni jak ikwen, ɗo ahay bayak awan, ti gan may sa zla uda awan, əna ti mba pi zek bay. 25 Aday, alay a i nay, bahay su doh i slabak nà, i tacay anan məsudoh anahan kutok. Ata kwanay nà, kwanay uho mba. Matanan, ki dəzlen anan sə dəcan ayak anà məsudoh, ta sa ja nà: "Manay uho ite. Bahay su doh a manay, təɓan umo ayak wa ite."

«Bahay su doh ata i mbəɗahak ikwen ahay apan ta sa ja nà: "Kwanay mayanaw, na san kwanay bay fok."

26 «Aday ki dizlen anan sa ja kutok: "Ɗa pak way sa pa, ɗa sak way fok tatə iken awan, aday kà wazak à wulen su doh a manay re."

27 «I mbəɗahak ikwen ahay apan hwiya ta sa ja nà: "Na jak ikwen lele, na ja nə kwanay mayanaw nà, na san bay jiga awan. Mbəsiken nen səfek. Zlen ayak à man uno wa, kwanay ɗo sə huwan ahay."

28 «À alay ata kutok nà, ki cinen anan anà Ibərahima, Isiyaku tə Yakob, aday tu ɗo maja'am a Mbərom ahay fok à bahay a Mbərom inde. Ata kwanay nà, ki yimen, ki rəcen slan, anga tə tacak pikwen uho. 29 Ɗo ahay ti halay ahay nga kwa pə daliyugo ahay wa fok, kwa ta sə wura wa fok. Ti nay pə kərtek a sa pa way à bahay a Mbərom inde. 30 Sənen apan lele kutok, azar su ɗo a ma lah aya pa 'am həna ata nà, ti naa təra ɗo mədakwidok aya awan. Aday azar su ɗo a mədakwidok ataya ite, ti naa təra ɗo ma lah aya pa 'am cukutok.»

* 13:19 Yesu a ga minje nà, ti sé sə àga tinen a inde kawa kemsire.

Asəder sə Urəsalima ahay
Mata 23.37-39

31 À alay ata ite, Farisa aya inde, ta nay
ahay pə cakay a Yesu, aday ta jan: «Zla way
anak à man a anan wa, bina Hiridus a gan
may sa vaɗ iken.»
32 Əna Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Zlen ka si jen anà ɗo sə wurwer a kawa
wan ana ayah ata nà: Luvon sə biten ta sə
sidew nə, nen apan ni razl apasay lelibay
aya awan, ni mbar anan ɗo sə ɗəvac ahay.
Aday pə luvon maakan anahan a nà, ni ndav
anan mer su way uno. 33 Aya əna, sumor a ni
pərahan azar anà cəveɗ uno biten, sidew,
aday anjahay sidew kərtek, bina a zla pi zek
aday ɗo maja'am a Mbərom â mac uho à
man aya bay, sumor a nà, à Urəsalima awan.
34 «Hayaka Urəsalima ahay! Kwanay ɗo sə
Urəsalima ahay! Kə vəɗen anan ɗo maja'am
a Mbərom ahay, aday kə tiren anan ɗo a
Mbərom sə slənak ikwen ahay ataya tu kon.
Aday saray bayak a, na gak anan may sə ha-
lak ikwen nga anà kwanay ɗo sə Urəsalima
ahay ù vo uno, kawa man njəkar sə halan
nga anà wan anahan ahay à bərgaslay inde
ata awan. Əna hwiya kə ngəmen bay re.
35 Ihe, doh sə mazlaɓ a Mbərom a kwanay i
təra rəgay. Nen ni jak ikwen anan: Ki cinen
uno sabay, si azanan ki naa cinen uno nà, à
alay a aday ki i jen: "Mbərom â ɗaf alay sə
mazlaɓ anahan pu ɗo sa nay ahay tə sləmay
anahan ata awan.†"»

14

Yesu a mbar anan ɗowan a inde pə luvon
sa man uda awan

1 Pə luvon sa man uda a inde nà, bahay sə
Farisa ahay a inde, a ngaman à Yesu saa pa
way sa pa àga winen. Əna à man ata kutok
nà, ɗo a à man sa pa ɗaf ataya, tə ɗəfan iɗe
anà Yesu zuhhwe nə lele.
2 Aday ɗowan a inde à man ata awan, zek
anahan a fok nà, ma tar a dəngəleffe, anga
ɗəvac a gan, winen pa 'am a Yesu. 3 Yesu
a cəce pə miter sə Tawrita tə Farisa mə
ngamay ataya wa, a wa: «Pə luvon sa man
uda nà, cəveɗ inde sa mbar anan ɗo ɗəvac a
ɗaw, kabay cəveɗ ibay ɗaw?»
4 'Do ataya tətəte way a tinen, ta ngam sə
mbəɗahan apan bay.
Coy Yesu a mbəɗa 'am pə ɗowan a ata
kutok, a mbar anan, aday a jan â zla way
anahan.
5 Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a jan
ù ɗo sa man ataya asa, a wa: «Kwanay
nà, hinahibay wan anak kabay sla anak kə̀
slahak à kurok inde kwa pə luvon sa man
uda nà, ki zəɓay anan ahay wa way anak
kwayan'a biɗaw?»
6 Tətəte way a tinen ta mbak apan sə
mbəɗahan apan bay re.

Jike pa man sə njahay à man sə way sa pa
7 Natiya, à man ata kutok, Yesu a ca pu
ɗo a mə ngamay a ataya nə, ta ca nà, man
sə njahay lele aya awan. Anga nan, a gan
atan jike sa 'am a anan, a wa: 8 «Kak tə
ngamak anak à azar uko sə gəɓa dalay nà,
kâ sa lah sə njahay à man lele inde bay, anga
hinahibay à wulen su ɗo a mə ngamay ataya
inde nà, ɗo sə zalay iken tə məduwen, i ga
inde uda awan. 9 Ata, bahay su doh a sə
ngamak ikwen ata, i nay pə cakay anak, i
jak kutok: "Mbəsakan man sə njahay a anan
anà ɗowan a anan." Ata nà, waray i gak sa
zla saa njahay à man sə njahay a sə dəɓa
ata inde biɗaw? 10 Aɗəka bugol nà, kak tə
ngamak anak à man a nà, kâ sa njahay, à
man sə njahay su ɗo məduwen aya inde bay.
Ata ɗo sə ngamak ikwen ata kà sak a canak
nà, i jak: "Car uno, hayak! Ka naa njahay à
man a lele a anan inde." Ata i varak mazlaɓ
lele pa 'am su ɗo a mə ngamay a à azar uko
ataya awan. 11 Matana awan, kak ɗowan a
kə̀ hərak anan nga ì zek anahan nà, ti təra
anan à məndak. Aday kak ɗowan a kà mak
anan nga anahan à məndak ite nà, ti həran
nga nə lele.»
12 Pə dəɓa anahan a wa nà, a jan anà
ɗowan a sə ngaman anà ɗo ahay à azar uko
àga winen ata kutok, a wa: «Ka sak a da way
sa pa sə azar uko nà, kâ saa ngaman apan
anà car anak ahay, kabay mərak anak ahay,
tu ɗo anak ahay, aday anà ɗo sə cakay su
doh anak zlile aya ata bay. Anga tinen nà,
ti naa ga azar uko pə luvon a inde, aday ti
ngamak saa hamak anan uda awan. 13 Əna
kak ka dak way sa pa sə azar uko nà, suwan
ngaman apan anà ɗo mətawak aya awan,
anà ɗo mə təra à məndak aya awan, tu
ɗo vədal aya awan, aday anà ɗo hurof aya
awan. 14 Natiya Mbərom i ɗaf apak alay sə

† 13:35 Ca pə Jabuura 118.26.

mazlaɓ anahan, anga ɗo ataya nà, ti mba
apan sə hamak anan uda bay. Əna Mbərom
i i hamak anan uda awan, pə luvon anahan
saa slabakay anan ahay ɗo ɗiɗek aya à məke
wa ata awan.»

Jike sə azar uko məduwen awan
Mata 22.1-10

15 Natiya kutok, ɗowan a inde à wulen su
ɗo sa pa ɗaf pə kərtek a tatə Yesu ataya, a
sləne jike sa 'am ata cəna, a wa: «Ataslay
mivel i təran anà ɗo sa pa way sa pa anahan
à bahay a Mbərom inde ata awan.»
16 Coy Yesu a mbəɗahan apan kutok, a wa:
«Ɗowan a inde, a ga azar uko məduwen
awan, a da way sa pa, aday a ngaman apan
anà ɗo ahay bayak awan. 17 Alay sa pa ɗaf i
sa sla kutok nà, a jan anà ɗo si mer su way
anahan, a wa: "Zla, ka sa jan anà ɗo uno sə
ngaman atan ataya nə, tâ nay həna kutok,
anga way sa pa mə lavay zek a coy."
18 «Əna ɗo a mə ngamay ataya fok ta ma
nga sa may 'am pi zek wa, ta sa ja: "Mi
zlak ayak sabay." Ɗo mama'am a a jan anà
ɗo maslan ata, a wa: "Nə sukumak guvo
həniniye. Ni zla təktek saa cay apan aday,
na gak kem, â sa cəɓak bay ite."
19 «Ɗo hinen ite a wa: "Nə sukumak sla
ahay kuro. Suwan nâ sa cay pə mer su way
a tinen aya aday. Na gak kem. Â sa cəɓak
bay ite."
20 «Ɗo hinen ite asa a wa: "Nen nə gəɓay
dalay həniniye, anga nan, ni mba apan sa
zlak ayak həna bay."
21 «Natiya kutok, ɗo maslan ata a ma agay
à man ana bahay su doh anahan, a təkəren
anan way ataya fok. Way ata a cəɓan anà
bahay su doh ata kutok, a jan anà ɗo maslan
anahan ata, a wa: "Zlak ayak nə anga anga
à man sə halay nga sə ɗo ahay ahay tə
məgəzləga cəveɗ ahay à wulen su doh inde,
aday ngaman ahay anà ɗo mətawak aya
awan, anà ɗo mə təra à məndak aya awan,
anà ɗo hurof aya awan, aday tu ɗo vədal aya
təke fok."
22 «Ɗo si mer su way ata a zla saa ngaman
ù ɗo ataya awan. Anjahay capəpa nà, a
may agay, a nay, a jan anà bahay su doh
anahan nà: "Kawa iken su jo ata nà, nə
ngamak anan ahay ù ɗo ataya awan, əna
doh kà rahak fan bay. Man mə mbəsak a
inde mba."
23 «Bahay su doh ata a jan anà ɗo si mer
su way anahan ata asa, a wa: "Zla pə cəveɗ
sə kiɓe ahay fok, à guvo ahay. Kâ jan anà
ɗowan aya iken saa tan atan à nga ataya fok
nà, təktek tâ nay ahay, anga aday doh uno
â rah. 24 Tə ɗiɗek a nà, ɗo a mə ngamay a
mama'am ataya aday sə ngəmay ahay bay
ata nà, ti naa tukom way sa pa uno sabay."»

Cəveɗ sə pərahan azar à Yesu
Mata 10.37-38

25 Pə dəɓa anahan a wa, à alay a Yesu
winen pə cəveɗ mba ata nà, ɗo ahay bayak a
tinen apan ti pərahan azar. Coy, a ma iɗe à
dəɓa, a jan atan, a wa: 26 «Ɗowan kə pərahak
uno ahay azar, aday a nan sə təra njavar
uno nà, â pəlay nen, zal bəbay anahan, zal
may anahan, zal uwar anahan, zal gwaslay
anahan ahay, zal mərak anahan ahay, aday
zal zek anahan a təkeɗe re! 27 Kak ɗowan
a kə tavakak dədom anahan mə zləlngaɗ a
aday kə pərahak uno azar bay cəna, kà slak
sə təra njavar uno bay.
28 «Matanan, kak ɗowan inde à wulen a
kwanay, a nan sa han doh məduwen a lele a
nà, i njahay tun, sə bayak apan aday biɗaw?
I jan à nga anahan kutok: "Doh ata i sa ndav
nà, i pa puno fok nə dala jugumaw?", i san
anan pi zek wa aday re ba? 29 Bina, kà sak a
pak a saray awan, aday doh ata kə ndəvak
sa han sabay nə, ɗo sə canan ataya nə ti
mbasay apan biɗaw? 30 Ɗo ataya ti ja nà:
"Ɗowan a həna kə pəkak saray su doh, əna
kà mbak pi zek sa ndav a wa sabay!"
31 «Matanan re, kak bahay a inde, a nan sa
ga vəram tə bahay su kon hinen nà, i njahay
tun sə bayak apan aday biɗaw? I ca apan ɗo
anahan ahay nə tinen mbulo kuroroo nà, i
sla pi zek sa ga vəram tu ɗo mbulo kwa kuro
cew nà, i san anan pi zek wa aday re ba?
32 Kak bahay ata kà cak apan i sla pi zek saa
ga vəram tə ɗowan ata tətibay cəna, i slan
ɗo maslan ahay pə cakay anà bahay a hinen
ata, à alay a winen dəren mba, i man ù vo ta
sa man ayak 'am pi zek wa anga aday tâ njaɗ
zay.
33 «Natiya awan, kak ɗowan kə mbəsakak
anan way anahan ahay fok bay nà, i mba
apan sə təra njavar uno bay re.»

Zətene aday a vaɗ sabay ata awan
Mata 5.13; Markus 9.50

34 Pə dəɓa anahan wa nà, a jan atan 'am sə
jike asa, a wa: «Kə sənen apan zle, zətene

nà, way lele awan. Əna aday kak zətene ata a vaɗ sabay nà, ti man anan ahay avaɗ anahan a hərɓeɓe ata, awana mba anaw? Inde sabay. [35] Zətene ata nà, kə̀ tərak way kəriya awan, i təra way lele a anga yugo sabay, aday i təra way lele a kawa bərbor sabay re. Ɗo ahay ti guce anan nə uho kəriya awan. Natiya kutok, sləmay inde pə ɗowan a sə sləne 'am a anan nà, â sləne.»

15

Jike sə təman mə lize awan
Mata 18.12-14

[1] Natiya, ɗo sə cakal jangal ahay, pi zek tu ɗo sə atahasl ahay bayak awan, tə halay nga à man a Yesu anga aday ti sləne 'am anahan aya awan. [2] Anga nan, Farisa ahay tə Miter sə Tawrita ahay ta ma nga sa ja 'am à wulen a tinen a inde ngura ngura ngura, ta wa: «Ɗowan a anan a təma aday ɗo sə atahasl ahay tâ pa way tə winen nà, angama aday anaw?»

[3] Anga nan kutok, Yesu a gan atan jike sa 'am a anan, a wa:

[4] «Izəne ɗo inde à wulen a kwanay, aday təman anahan ahay inde səkat. Kwa â ga sə lize nə kərtek a dəp nà, i mbəsak azar sə təman a kwa kuro dəsuɗo nga dəsuɗo ataya à kiɓe, aday i zla saa pəlay anan ahay kərtek ata hus pa sa njaɗay anan ahay re asanaw? [5] Aday, kə̀ njaɗak anan ahay təman a kərtek ata nà, i ɗəfay a way anahan jap pə jugom, i may agay nə, tə ataslay mivel a kutok. [6] Kə̀ dəzlek ahay agay nà, i ngaman ahay anà car anahan ahay, tu ɗo sə cakay su doh anahan ahay, aday i jan atan: "Tasluko mivel, anga nə njaɗak anan ahay təman uno a sə lize ata awan."

[7] «Natiya awan, hə̀na, nen apan ni jak ikwen, kak ɗo sə atahasl kərtek kə̀ yimak pə ines anahan nà, ataslay mivel i ga inde à mburom bayak awan. Ataslay mivel ata i zalay ataslay mivel anga ɗo ahay kwa kuro dəsuɗo nga dəsuɗo ɗiɗek aya, aday ta gan may sa yam pə ines a tinen ahay bay ataya awan.»

Jike sə dala mə lize awan

[8] Pə dəɓa wa a jan atan 'am sə jike hinen asa, a wa: «Uwar a inde nà, karanga anahan ahay inde kuro, aday kak kərtek a kà sak a lize panan nà, i ga kəkəmaw? I han nə uko pə lalam anahan, aday i ca doh anahan ata fok ta sə faɗay anan lele. I pəlay bətek bətek hus pa sa njaɗ anan dala anahan ata biɗaw? [9] Kak kà sak a njaɗ a dala anahan ata nə, i ngaman anà məndala anahan ahay tu ɗo sə cakay su doh anahan ataya, i jan atan: "Tasluko mivel pə kərtek awan, anga nə njaɗak anan dala uno sə lize ata awan."

[10] «Matanan re, ni jak ikwen, kak aday ɗo kərtek kə̀ yimak pə ines anahan ahay nà, maslay a Mbərom ahay ti taslay mivel anga winen re.»

Jike sa wan mə lize awan

[11] Yesu a ja asa, a wa: «Ɗowan a inde nà, wan anahan ahay inde cew. [12] Wan zek cəɗew ata a jan à bəban anahan, a wa: "Bəbay uno, vuro anan zlile uno nen saa njaɗà alay saa pa 'am anak azana ata awan." Aday ɗowan ata a gəzlan atan anan zlile anahan acəkan.

[13] «Pə dəɓa wa mənjœk nà, wan a cəɗew ata a halan nga anà way anahan ahay fok, a sukom a way, aday a zla way anahan pə daliyugo hinen dəren. À man ata nà, a lize anan zlile anahan ata fok ta sə gəsle anan pə way kəriya awan.

[14] «Dala a ndav panan cəna, may a ga pə daliyugo ata tə mindel. Ɗəce sə way sa pa ɗukwen a dazlan saa gan kutok. [15] Anga nan, a zla saa ga mer su way àga ɗo su kon ataya awan. Ɗowan ata a slan anan saa ba gadura ahay à kiɓe. [16] A pəlay abay sa pa way sa pa mbala ana gadura ahay ata awan, anga may a han apan, əna ɗowan a ngəman a bay.

[17] «A dazlan sə jalay pə anjahay anahan à alay a winen àga bəbay anahan ata awan, a ja: "Ɗo si mer su way a bəbay uno ahay ɗukwen, tinen apan ti pa way sa pa kawa sa nan atan, a mbəsak patan wa re, aday nen aɗəka bugol ni mac ta may à man a anan nà, angamaw? [18] Suwan ni ma agay, aday ni i jan anà bəbay uno nà: Bəbay uno, na gak ines pa 'am a Mbərom, aday pa 'am anak re. [19] Na slak hə̀na ki ca upo kawa nen wan si zek anak sabay, təra nen kawa ɗo si mer su way anak kərtek awan." [20] Natiya a slabak, a may agay kutok.

«Bəbay anahan a canan ayak dəren winen apan i nay ahay cəna, a gan ahay ì zek wa. A haw apan, a ban anan hə̀mbok pi zek. [21] Wan ata a jan à bəbay anahan kutok, a wa: "Bəbay uno, na gak ines pa 'am à Mbərom, aday pa 'am anak re. Na slak hə̀na kâ ca upo kawa nen wan si zek anak sabay."

22 «Əna bəbay anahan ata a jan ù ɗo si
mer su way anahan ahay, a wa: “Kagasl,
gəɓen uno ahay zana lele aya awan, pəken
anan pi zek. Ɗəfen anan wurɗek à alay
inde, aday pəken anan təkarak à saray inde.
23 Pəsiken ahay guson sa sla ma har a lele ata
awan, wasluko, duko, aday puko tə ataslay
mivel awan. 24 Anga abay wan uno a anan
nà, kà tərak kawa ma mac awan, aday həna
winen inde tə sifa awan. Kà lizek coy, əna
nə njaɗak a way uno.” Tə dazlan sa ga azar
uko tə ataslay mivel awan.
25 «À alay a tinen apan ti ga azar uko agay
ata nà, wan a ɗowan ata zek məduwen a,
winen à guvo. Winen apan i may à guvo wa
mba aday i dəzley ahay agay bəse nà, a sləne
ɗo ahay tinen apan ti ga ara tə agərav awan.
26 A ngaman ù ɗo si mer su way a bəban
anahan ahay kərtek, a cəce panan ləbara
awan. 27 Ɗowan ata a mbəɗahan apan, a
wa: “Mərak anak kà mak agay, aday bəbay
a kwanay a vaɗ guson sa sla, anga kə̀ njaɗak
anan winen inde zay.”
28 «Wan a zek məduwen ata a ngam sa zla
ù doh sabay. A cəɓan, a ga mivel. Bəbay
anahan a nay uho saa dəbukok anan ayak
ù doh. 29 Əna a mbəɗahan apan anà bəbay
anahan, a wa: “Ngatay, bəbay uno. Ava
bayan awan, nen apan ni gak mer su way nə
lele mənjəna sa gak isew. Na taa ɗəfak apan
re, aday tə winen ata təke ɗukwen, kula
kə varak uno kwa wan sə awak zləkətev a
anaya anga sa ga anan azar uko tə məndala
uno ahay bay re. 30 Aday wan anak kà lizek
anan dala anak tə uwar sa ján uho ahay.
Həna a may ahay agay nə kə vəɗak anan
guson sa sla anga winen asa re!”
31 «Bəbay anahan a jan: “Wan uno, iken
nà, iken inde ti nen a hwiya asanaw? Abay
way uno ahay fok nà, ananak a biɗaw?
32 Sumor a nà, ɗì ga azar uko tə ataslay mivel
awan, anga mərak anak a anan nà, kà tərak
kawa ma mac awan, aday həna winen inde
tə sifa awan. Kà lizek coy, əna ɗə njaɗak
anan.”»

16

Jike pu ɗo sa ga mer su way tə wurwer
awan
1 Pə dəɓa anahan a wa asa, Yesu a jan
anà njavar anahan ahay, a wa: «Ɗowan a
inde nà, winen zlile awan, aday ɗukwen ɗo
inde kərtek sə lavan nga anà ɗo si mer su
way anahan ahay re. Əna ɗo ahay ta ma
'am pə ɗowan ata à man a bahay su doh
anahan ta sa ja nà: “Ɗo si mer su way anak
a anan winen apan i nes anan dala anak
kəriya awan.”
2 «Bahay su doh ata a sləne 'am ata cəna,
a ngaman anà ɗowan ata kwayan'a, aday a
jan, a wa: “Nə sləne ɗo ahay ta mak apak
'am. Ɗuko anan mer su way anak iken a sa
ga anan tə zlile uno nen sə mbakak anan ata
awan, bina iken ki təra ɗo si mer su way uno
sabay.”
3 «Ɗo si mer su way ata a ma nga sə jalay
kutok, a wa: “Aday həna jiga nà, ni ga nə
kəmaw? Bahay su doh uno kə̀ larak nen ì
mer su way anahan wa re. Bənuko jœ, ni
mba apan bay, aday ni dubok way pə ɗo
ahay wa, wita ɗukwen waray re. Pa ga həna
jiga nà, kəma kutok anaw, zek uno? 4 Iyo,
həna nə njaɗak anan nga sa 'am a nen saa
ga ata kutok. Aday kwa bahay su doh uno kə̀
larak nen ì mer su way anahan wa ɗukwen,
ɗo ahay ti təma nen àga tinen re.”
5 «A ngaman ahay anà ɗo sə təma gudire
pə bahay su doh anahan ataya wa kərtek
kərtek fok. A cəce pu ɗo mama'am a wa,
a wa: “Gudire ana bahay su doh uno inde
apak nə jugumaw?”
6 «Ɗowan ata a mbəɗahan apan, a wa:
“Gudire sə amar ana bahay su doh anak
inde upo, gungwan səkat.”
«Ɗo si mer su way ata a jan, a wa:
“Ihe, təma ɗerewel sə gudire anak həna
kwayan'a. Njahay aday vindey apan nà,
gungwan sə amar kwa kuro ɗara bina səkat
sabay.”
7 «A jan anà ɗo hinen asa, a wa: “Aday
iken, gudire ana bahay su doh uno inde
apak nə juguma ite anaw?”
«A mbəɗahan apan, a wa: “Gudire sa
ndaw anahan inde upo buho səkat ɗara.”
«Ɗo si mer su way ata a jan nà: “Ihe, gəɓa
ɗerewel sə gudire anak kagasl, aday vindey
ahay apan nə gudire sa ndaw ata nà, buho
səkat fuɗo.”
8 «Bahay su doh anahan ata kə̀ varak anan
zlangar anà ɗo si mer su way anahan ata
awan, anga ɗowan ata kà gak mer su way
sə wurwer à wulen a tinen inde. Anga ɗo
sə daliyugo a anan aya nà, tə zalay ɗo sə iɗe
jiyjay ahay ta sa ga mer su way sə wurwer.
9 «Natiya, nen apan ni jak ikwen, kwanay
nà, bənen car tə ɗo ahay tə zlile sə daliyugo

a anan aday biɗaw? Ata, zlile sə daliyugo a
kà sak a ndav pikwen wa nà, Mbərom i təma
kwanay pə cakay anahan a sə coy kutok.
10 «Kak ɗowan aday kà mbak apan sa gan
nga anà way bayak a bay ata tə cəveɗ a nà,
kwa way bayak a ɗukwen i mba apan sa
gan nga tə cəveɗ a re. Aday kak ɗowan a
a mba apan sa gan nga anà way bayak a bay
ata tətibay nà, kwa way bayak a ɗukwen i
mba apan sa gan nga tətibay re. 11 Matanan,
kak abay ki mben apan sa gan nga anà zlile
sə daliyugo a anan tətibay nà, waya saa
mbakak ikwen anan zlile ɗìɗek a aday ki
gen anan nga anaw? 12 Kak aday abay ki
mben apan sa gan nga anà zlile su ɗo hinen
ahay tətibay nà, waya sa varak ikwen mbala
ana kwanay a saa lavay ata mba asa anaw?»

Atə Mbərom tə dala
Mata 6.24

13 «Ɗowan saa mba apan sa gan mer su
way anà bahay su doh ahay cew nà, ibay.
Anga kə̀ pəlak anan ɗo kərtek a lele nà, i
nan iɗe anà ɗowan hinen ata awan. Kabay,
tə njahak tu ɗo kərtek a lele gerger cəna,
i kəɗey anan ɗowan a hinen ata awan.
Matanan, ki mben apan sa gan mer su way
anà Mbərom aday sə pəlay dala, cew maya
ɗukwen, i ga zek bay re.»

Atə Yesu tə Farisa ahay
Mata 11.12-13, 5.31-32; Markus 10.11-12

14 Farisa aya inde à man ata tə sləne 'am
a Yesu ma ja ataya fok nà, ta ma nga sə
mbasay apan anga tinen a aday nà, tə pəlay
zlile tə mindel.
15 Anga nan, Yesu a jan atan, a wa:
«Kwanay aday nà, ki gen anan may, ɗo
ahay ta ca pikwen nə, kawa ɗo lele aya
awan. Əna cəkəbay Mbərom nà, a san way
sə mivel a kwanay aya zle. Bina way aday ɗo
ahay tə həran nga ata nà, Mbərom a ca pə
way ata ite nə, kawa way ma ga mənjaɗak
awan. 16 Kwakwa ata nà, ɗo ahay tə pərahan
azar anà Mbərom nə ta sə ɗəfan apan ana
Tawrita a Musa tə deftere ana ɗo maja'am
a Mbərom ahay. Əna a bənay ahay kwa pə
ana Yuhana ɗo sa gan baptisma anà ɗo ahay
ata wa nà, ɗo ahay tinen apan ti ɗakay anan
ləbara sə bahay a Mbərom mugom awan.
Natiya kuwaya kà gak anan may sə ndərɓoc
uda zek, anga sə dəzle a uda awan. 17 Aya
əna, Tawrita a Musa nə lele hwiya. Andav a
daliyugo tə bagəbaga mburom nà, wita way
ma da 'am a bugol bay. Ma da 'am a aɗəka
nà, sə lize a wa alfabe kərtek à Tawrita a
Musa wa, i ga zek bay.
18 «Matanan re, kuwaya kà rəzlak anan
uwar anahan, aday kà gəɓak uda uwar hi-
nen nà, wita kà gak mədigweɗ. Ɗowan kà
gəɓak uwar a ma razl a ata ɗukwen, winen
kà gak mədigweɗ ite re.»

Atə Lazarus tə ɗowan a inde zlile awan

19 Pə dəɓa anahan a wa asa, Yesu a jan
atan, a wa: «Ɗowan a inde nà, winen zlile
awan. Zana anahan a sa pak pi zek təkeɗe
nà, lele awan, aday sə dala bayak a re. Pə
luvon, pə luvon fok nà, winen mə njahay
a nə, à barbarar inde. 20 Ɗowan a inde ite,
tə ngaman Lazarus, winen mətawak awan.
A taa nahay nə pə məsudoh a ɗowan ata
awan, aday zek anahan a ɗukwen, mbəlak
a ɗəkɗek. 21 A gan may sa pa way sa pa sə
pəpasay pə ɗowan a zlile ata wa ata awan.
Kəla ahay ɗukwen, ta nay ahay sə ndəlkeɗ
anan mbəlak a anahan a ataya awan.
22 «Natiya kutok, ɗowan mətawak ata a
mac, aday maslay a Mbərom ahay tə gəɓak
anan ayak à man ana Ibərahima, pə cakay
a Mbərom. Ɗo sə zlile ata ɗukwen a mac
ite re, aday ta la anan à məke. 23 À man ata
kutok nà, ɗowan a zlile ata, winen apan i
ga ɗəce bayak awan. A ca iɗe à mburom,
a canan ayak anà Ibərahima tə Lazarus,
tinen miya awan, dəren. 24 A zlah pi zek,
a wa: “Ibərahima! Kem, nâ gak ì zek wa
ite! Amboh, slan Lazarus, â tar wan sə
alay anahan à a'am inde, aday i naa təlo pə
miresl aday û go ziyya ite. Bina nen apan ni
ga ɗəce ù uko a anan inde tə mindel.”
25 «Ibərahima a mbəɗahan ahay apan ite,
a wa: “Matanan, wan uno. Əna ənga, bayak
pə anjahay anak à alay iken tə sifa mba ata
aday. Iken nà, kə njahak à barbarar a inde,
aday Lazarus nà, kà gak ɗəce bayak awan.
Həna ite nà, winen, winen apan i man uda
à man a anan, aday iken ite ɗukwen, ki ga
ɗəce kutok. 26 Tə winen ata təke ɗukwen,
cəveɗ inde aday ɗo a manay i dəzlek ayak à
man a kwanay nà, ibay, kabay ɗo a kwanay
i nay à man a manay ɗukwen, i ga zek bay
re. Anga məke inde sololo à wulen a nuko.”
27 «Ɗowan ata a mbəɗahan apan asa:
“Amboh, Ibərahima! Kem, slan Lazarus àga
bəbay uno ite. 28 Anga mərak uno aya inde
ɗara nà, u no Lazarus â sa təkəren atan 'am

à sləmay ite, anga aday tâ sa nay à man sə
ɗəce uno a anan inde sabay ite.”
29 «Ibərahima a mbəɗahan apan asa, a wa:
“Tawrita a Musa tə deftere ana ɗo maja'am
a Mbərom ahay inde asənə, mərak anak
ataya tâ ɗəfan atan apan biɗaw?”
30 «Ɗowan ata a jan asa, a wa: “A'ay!
Ibərahima, bəbay uno, wuna! Əna, hi-
nahibay ɗo sə məke kà zlak patan dezl nà,
ti yam pə ines a tinen ahay tə ɗîɗek awan.”
31 «Ibərahima a jan, a wa: “Matanan. Əna
kak mərak anak ataya tə slənek anan anan
'am a Musa tu ɗo maja'am a Mbərom ataya
bay cəna, kwa ɗo sə məke a â zla təkeɗe nà,
ti slənen a bay re.”»

17

'Am sə pəse ines ahay
Mata 18.6-7, 21-22; Markus 9.42

1 Yesu a jan anà njavar anahan ahay asa, a
wa: «Hwiya way ahay inde, tinen apan ti zla
anan ɗo zənzen a ì ines ahay inde. Aya əna,
ɗəce i təran anà ɗo sa njak anan ɗo ahay
aday tâ ga ines ataya awan. 2 Natiya, ata pə
ɗowan a sa njak anan ɗo ahay ata nà, suwan
pə winen tâ ɓanan van à dungo, aday tâ
larak anan ayak à bəlay inde. Bina, ɗo aday
winen apan i njak ɗo ahay matanan ata nà,
Mbərom i ga anan alay tə ɗowan ata zal pa
sa lar anan à bəlay inde ata wa. 3 Matanan,
liven anà zek a kwanay ahay lele.
«Aday, kak mərak anak inde, kà gak ines
nà, suwan ɗakan anan tə təpa təpa awan.
Winen ite kà təmahak, kà mbəsakak anan
ines anahan ata nà, pəsen anan. 4 Kwa abay
â ga winen apan i gak ines pə luvon kərtek
a saray cuwɓe, aday winen apan i nay ahay
à man anak ɗukwen saray cuwɓe ta sa ja nə
“Amboh, nə yimak pə ines uno!” nà, iken
ɗukwen, pəsen anan acəkan ite re.»

Aɗaf nga pə Yesu

5 Natiya, pə dəɓa anahan a wa nà, ɗo
maslan a Yesu ataya ta jan nà: «Ba
Məduwen, man umo zek aday aɗaf nga a
manay pə Mbərom â zəga ite!»
6 Bahay a tinen ata a mbəɗahan atan apan
nà: «Kwa aɗaf nga a kwanay â ga inde nə
mənjœk, kawa wan sə bəzan mənjœk nà, ki
mben apan sa jan anà dədazl sə ngəvəray:
“Ndaha à man a anan wa, aday ka saa
njahay à bəlay inde!” ɗukwen, i bənak
ikwen à 'am wa re.»

Ɗo si mer su way lele awan

7 Yesu a ja asa, a wa: «Hinahibay ɗowan
a kwanay kərtek a, aday ɗo si mer su
way anahan inde, winen apan i ga mer su
way à kiɓe, kabay winen apan i ɓal təman
ahay. Kà mak ahay à kiɓe wa nà, bahay
su ɗoh anahan i jan: “Hayak ahay, pa ɗaf!”
kwayan'a ɗaw? 8 I jan aɗəka bugol nà: “Ɗo
ahay way sa pa, mbəɗahan anà zana, aday
kâ naa vuro way sa pa tə way sa sa aya
awan.” Aday i jan: “Iken, ki naa pa nà, pə
dəɓa anahan a wa!” biɗaw? 9 Kwanay kə
jilen nà, i gan suse anà ɗo si mer su way
anahan ata anga kà gak anan mer su way
ataya ɗaw?
10 «Kwanay a ɗukwen matanan re. Ka sak
i gen anan mer su way mbala a Mbərom sa
jak ikwen: “Gen anan!” ataya nà, jen aɗəka
nà: “Manay nà, ɗo sa ga mer su way anak
ahay ca. Ma ga nə mer su way mbala ana
manay a saa ga ata awan.”»

Yesu a mbar anan ɗo mə dugwaɗ aya
inde kuro

11 Natiya, à alay a Yesu winen apan i zla à
Urəsalima nà, a zla tə wulen ana daliyugo
sə Samariya tə Galile. 12 A sa jəka i dəzle
à wulen su doh a inde nà, tə zlangay tə
ɗowan aya inde kuro, mə dugwaɗ aya awan.
Tə tavay zaɗ, 13 aday ta jay 'am tə məgalak
awan, ta wa: «Amboh Yesu, bahay a manay,
mâ gak ì zek wa ite!»
14 Yesu a canan atan ayak ite cəna, a jan
atan, a wa: «Zlen, aday ka si ken anan anan
zek a kwanay anà ɗo sə gəɗan dungo anà
way ahay anga Mbərom.» À alay a tinen
apan ti zla à man ana ɗo sə gəɗan dungo
à way ahay ataya kutok nà, tinen a fok tə
mbərak.
15 Əna ɗo a kərtek à wulen a tinen ata wa,
a ca apan kà mbərak ata nà, pəlasl, a ma pə
dəɓa à man a Yesu, a dazlan sə hərən nga
anà Mbərom tə məgalak awan. 16 A dəzley
ahay à man a Yesu cəna, a dukwen gərmec
ta sə rihen nga ù vo, a ngəran kutok. Ɗowan
ata nà, winen Samariya ahay.
17 Yesu a cəce kutok, a wa: «Na wa, ɗo a
kuro ataya fok nà, tə mbərak re ba? Aday
azar su ɗo a dəsuɗo ataya nà, tinen aha
kəlanaw? 18 Ɗowan sə jalay apan aday sa naa
ngəran anà Mbərom nà, ibay, si mədurlon a
anan taayak kələɗaw?» 19 Pə dəɓa wa kutok,
a jan anà ɗowan ata awan: «Slabak, zla

way anak. Mbərom kà mbərak iken anga kə
ɗəfak upo nga.»

*Yesu i sa may ahay nà, ma i tə*ra aday
anaw?
Mata 24.23-28, 37-41

20 Natiya, pə dəɓa anahan a wa kutok
Farisa ahay tə cəce pə Yesu wa, ta wa: «Ba-
hay a Mbərom a i sa slay ahay nà, siwaw?»
Winen a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Bahay a Mbərom a i slay ahay aday nà,
ɗowan i canan tə iɗe bay. 21 Ɗowan i mba
apan sa jəka: "Bahay a Mbərom nə winen
həna" kabay "Winen tiya" bay re. Əna,
sənen apan lele, bahay a Mbərom nà, winen
à mivel a kwanay aya inde aɗəka coy.»
22 Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a jan anà
njavar anahan ahay, a wa: «Alay a inde i
slay ahay, aday ki gen anan may sə cinen
uno apan way sə luvon kərtek à wulen a
kwanay inde. Əna i ga pikwen zek bay re.
23 Ti naa jak ikwen asa: "Almasihu nə winen
həna" kabay "Winen tiya" nà, kâ sa ngəmen
sa zla à man ataya bay. 24 Anga nen, Wan su
Ɗo, ni may ahay nà, kawa awuteɗ a Mbərom
sə wuteɗ pəraɗ, aday ɗo ahay fok ta san
apan zle ata awan. 25 Əna way ata i saa tə*ra
nà, nen Wan su Ɗo ni ga ɗəce bayak awan,
aday ɗo a sə wuswes anan aya ɗukwen, ti
ngam nen bay re.
26 «À alay a Wan su Ɗo i may nà, way ahay
ti tə*ra nə kawa sə tə*ra à alay ana Nuhu ata
re.* 27 À alay ata nà, ɗo ahay tinen apan ti
taslay mivel sa pa way ahay, ta sa sa way a
tinen ahay, sə gəɓa uwar ahay, aday sa var a
dəna a tinen ahay à mbaz, hus pə luvon ana
Nuhu sa zla way anahan à kwalalan inde
ata kutok. Pə dəɓa anahan a wa cəna, iven
sukwat ahay ngəv ngəv kutok, pa rah anan
daliyugo nə faɗaɗa, pa lize anan ɗo ataya
fok.
28 «Aday asa, ni i may ahay nà, i ga nə
kawa way sə tə*ra à alay ana Ludu ata awan.
À alay ata nà, ɗo ahay tinen apan ti pa way,
ti sa way ahay, tinen apan ti sukom anan
way tə way a tinen ahay, aday tinen apan ti
sukom uda re, tinen apan ti casl guvo ahay,
aday tinen apan ti han doh ahay re. 29 Aday,
pə luvon ana Ludu sa nay way anahan à
Sodoma wa ata nà, uko pi zek tə mətətok
sə uko awan, tə pəkay ahay à mburom wa,
dənam lize anan ɗo ataya fok re.† 30 Aday pə
luvon uno nen Wan su Ɗo saa may ahay ata
nà, way ahay ti tə*ra matanan. Ɗowan saa
san pi zek nà, ibay re.
31 «Əna pə luvon ata kutok nà, ɗo aday
winen pa nga su doh ɗukwen â dazay, â
haw, əna â sa ray ahay way anahan ahay
ù doh wa bay. Ɗowan a winen à guvo
ɗukwen, â saa nay ahay agay bay re. 32 Əng*a,
bayiken pə way a uwar a Ludu sa ga ata
aday.‡ 33 Matanan, ɗowan a kà gak anan
may sa tam anan sifa anahan nà, i lize anan.
Aday ɗo sə lize anan sifa anahan nà, i tam
anan aɗəka bugol.
34 «Nen nà, ni jak ikwen anan acəkan: Pə
luvon ata nà, kwa ɗo ahay cew mə nahay
a pə lala kərtek a dəp nà, ɗo kərtek a nà,
ti gəɓa anan, aday ɗo hinen nə ti mbəsak
anan. 35 Kwa uwar ahay cew tinen apan ti
gan pə kərtek a dəp nà, ɗo kərtek a nà,
ti gəɓa anan, aday ɗo hinen nə ti mbəsak
anan. [36 Kabay ɗo ahay cew tinen à guvo
kərtek a inde dəp nà, ɗo kərtek a nə ti gəɓa
anan, aday ɗo hinen nə ti mbəsak anan.]»
37 Njavar anahan ahay tə cəce panan ku-
tok, ta wa: «Ba Məduwen, way ata i sa ga
zek jiya nà, ahaw?»
A mbəɗahan atan apan, a wa: «À man a
aday way ma mac a inde ata cəna, mugudok
ahay ti halay nga bayak a nà, à man ata
awan.»

18

*Jike p*ə mədukway sə uwar a inde tə
bahay

1 Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a gan jike
sa 'am a anan anà njavar anahan ahay, anga
aday tâ sa ya nga sa gan amboh anà Mbərom
bay. 2 A jan atan kutok, a wa:
«À wulen su doh a inde nà, bahay sa man
ata nə a jəjaran anà Mbərom bay jiga awan,
aday a tə*ma 'am a ɗowan itəbay fok re.
3 Mədukway sə uwar a inde à wulen su doh
ata ite, a taa nay ahay cuhcœh àga bahay
ata awan, a jan anà bahay ata nà: "Amboh,
go anan sariya uno inde à wulen a manay
tu ɗo maniɗe uno ite." 4 Əna hwiya bahay
ata a ngam sa gan anan sariya anà uwar ata
bay, hus sariya anahan ata kà njahak bayak
awan.

* 17:26 Ca pə Laataanooji 6.5-12, 7.6-23. † 17:29 Ca pə Laataanooji 19.24-25. ‡ 17:32 Ca pə Laataanooji 19.26.

«Coy, bahay ata a jalay à mivel anahan
inde, a wa: “Kwa abay nə jəjaran à Mbərom
bay, kwa nə təma 'am su ɗo bay təkeɗe nà,
5 suwan ni gan anan sariya anahan a anan.
Bina mədukway sə uwar a anan winen apan
i taa wuse nga ta sa nay ahay àga nen sidew
sidew anga 'am sə sariya anahan a anan.”»

6 Pə dəɓa anahan a wa kutok nà, Bahay
Yesu a jan atan asa, a wa: «Ənga, jilen pə
way a bahay a sa ga ata lele aday! 7 Kwanay
kə sənen apan ite bay ɗaw? Matanan,
Mbərom bugol nà, i man zek anà ɗo anahan
sa taa gan amboh luvon tə ipec ataya re
biɗaw? I ga apan munok bay asanaw? 8 Nen
apan ni jak ikwen anan həna: Mbərom i
man zek anà ɗo anahan ataya bəse. Aya əna,
nen, Wan su Ɗo ni saa may ahay pə daliyugo
nà, ni tan ahay à nga anà ɗo sa ɗaf upo nga
ahay dəp ɗaw?»

Jike pə Farisa inde, tu ɗo sa cakal jangal

9 Natiya, ɗo azar aya inde à man ata, tinen
tə jalay nà, tinen ɗo ɗiɗek aya awan. Aday
tə kəɗey anan ɗo azar aya re. Anga nan,
Yesu a gan atan jike miza asa, a wa:

10 «Ɗowan aya inde cew ta zla ù doh sə
mazlaɓ a Mbərom saa ga amboh. Ɗowan a
kərtek a nà, Farisa ahay, aday ɗo hinen ite
nà, winen ɗo sə cakal jangal.

11 «Farisa ata a tavay, a ga amboh à mivel
anahan inde, a wa: “Mbərom, suse anak
anga nen nà, ɗo mi nes a kawa ɗo azar aya
ite bay. Aday nen ɗukwen kawa ɗo sə cakal
jangal a anan ite bay re. Nen ɗo sə akar bay,
na ga mədigweɗ bay, aday nen huwan a bay
re. 12 Na ga sumaya pə lumo fok nə, saray
cew. Nə njaɗak way cəna, à kuro wa fok nà,
nə varak anan kərtek awan.”

13 «Ɗo sə cakal jangal ata ite, a tavay
dəren, a nan sa ca iɗe à mburom bay fok.
A ma nga sə jalay mərava si zek anahan*, a
wa: “Mbərom, amboh. Nâ gak ì zek wa ite,
anga nen nà, ɗo sə atahasl.”»

14 Natiya, Yesu a ndav anan kutok, a wa:
«Sa zla agay ɗiɗek a pa 'am a Mbərom a
nà, ɗo sə cakal jangal ata awan, bina Farisa
ata bay. Anga ɗowan kà hərak anan nga
ì zek nà, Mbərom i man anan nga anahan
à məndak. Aday ɗowan kà mak anan nga
anahan à məndak ite nà, Mbərom i hərən
nga aɗəka.»

Yesu a ɗaf ngama pə gwaslay ahay
Mata 19.13-15; Markus 10.13-16

15 Natiya, pə dəɓa anahan a wa kutok nà,
ɗo ahay ta nan anan ahay gwaslay cacəɗew
aya anà Yesu, anga aday â ɗaf patan alay
sə ngama. Əna njavar anahan ahay ta ca
apan ɗo ahay tinen apan ti nay anan ahay
gwaslay ahay ata nà, ta ma nga sə gafan 'am
anà ɗo ataya awan.

16 Yesu a ngaman ahay anà gwaslay ahay
pə cakay anahan, aday a jan anà njavar
anahan ataya ite, a wa: «Mbəsiken anan
ahay gwaslay ahay, kâ gifen atan 'am sa
nay ahay pə cakay uno bay, anga bahay a
Mbərom mə lavay zek a aɗəka nà, anà ɗo
sa ga minje tə tinen anaya ata awan. 17 Nen
apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a həna: Kuwaya
kà təmahak Mbərom bahay anahan kawa
wan cəɗew bay nà, Mbərom i ga apan bahay
kula itəbay.»

Bahay a inde zlile awan
Mata 19.16-30; Markus 10.17-31

18 Pə dəɓa anahan a wa nà, bahay a inde a
cəce pə Yesu wa, a wa: «Miter, lele a anan,
ni ga nə ma aday ni saa njaɗ sifa sa ndav bay
ata anaw?»

19 Yesu ite a mbəɗahan apan, a wa: «Ka
wa nen lele a nà, angamaw? Ɗowan inde
lele ibay, si Mbərom a kərtek. 20 Na wa, ka
san nga sa 'am a Mbərom mə baslay aya zle
asanaw? Kâ ga mədigweɗ bay, kâ vaɗ nga su
ɗo bay, kâ ga akar bay, kâ gaɗ mungwalay
pu ɗo bay, ɗəfan apan anà atə bəbay anak
tə may anak.†»

21 Ɗowan ata a mbəɗahan apan kutok, a
wa: «'Am ataya fok nà, nə bənak atan lele,
kwa à alay a nen cəɗew a mba.»

22 Yesu a sləne 'am a ɗowan ata cəna, a
jan nà: «Tə winen ata təke nà, way inde
kərtek kà mbəɗəkek panak re: Zla, sukom
anan way tə way anak ahay fok, aday kâ
gəzlan anan dala a anà ɗo mətawak aya
awan. Matanan kutok, ki i njaɗ zlile anak
à mburom. Aday hayak, pəruho azar.»

23 Əna ɗowan ata a sləne anan 'am a Yesu
ata cəna, a cəɓan, anga winen zlile awan.

24 Yesu a zəzor anan ɗowan ata lele nà, a
wa: «Ma dan 'am awan anà ɗo zlile awan

* 18:13 Ɗowan ata a dəcan à mbac anahan. Ata àga tinen, a nan sa ja nà, kə jalay mərava si zek anak. † 18:20 Ca pə Gurtaaki 20.12-16; Tooktaaki Tawreeta 5.16-20.

sa zla à bahay a Mbərom inde. [25] Kə sənen
apan zle, zlugweme i ndərmaɗ tə məke sə
ləpəre nà, i ga zek bay. Əna ma da 'am a sə
zalay way ata nà, ɗo sə zlile sa zla à bahay a
Mbərom inde ata awan.»
[26] Ɗo sə sləne 'am anahan a sa ja matanan
ataya nà, ta wa: «Kak sə matanan cukutok
nə, waya saa mba apan saa tam aday sa zla
à bahay a Mbərom inde anaw?»
[27] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Pu
ɗo zənzen a nà, i ga zek bay, əna pə Mbərom
nà, way ahay fok a ga zek ca.»
[28] Pə dəɓa anahan a wa nà, Piyer a jan ite,
a wa: «Aday manay həna nà, mə mbəsakak
anan way a manay ahay fok sə pərahak azar
asanaw?»
[29] Yesu a jan atan, a wa: «Nen apan
ni jak ikwen tə ɗiɗem a həna: Ɗo aday
kə mbəsakak anan doh anahan, kabay
dalay anahan, kabay mərak anahan ahay,
kabay ɗo anahan ahay, kabay gwaslay ana-
han ahay anga bahay a Mbərom ata nà,
[30] kwayan'a həna, i naa njaɗ anan uda way
anahan ataya bayak awan, zal panan aɗəka.
Aday i njaɗ anan uda way anahan ahay cəna
coy bay re. Azanan, pə uho saa nay ata nà, i
naa njaɗ nà, sifa sa ndav bay ata pa 'am re.»

Yesu a ɗakay anan amac anahan ta sə
slabakay anahan asa
Mata 20.17-19; Markus 10.32-34

[31] Natiya, Yesu a ngaman anà ɗo maslan
anahan a kuro nga cew ataya ɗemɗem
kəcah à wulen sə ɗo ahay wa, a jan atan
nà: «Ihe, pəken sləmay pa 'am a anan aday.
Sənen anan həna, mənuko apan ɗi zla à
Urəsalima. À man ata kutok nà, way ana
ɗo maja'am a Mbərom ahay sə vinde pi nen,
Wan su Ɗo, ataya fok i i ga zek kutok. [32] Ti
varan nen à alay inde anà ɗo sə pəra ahay.
Tinen ti mbasay upo, ti ro mindel, ti cəre
upo məne, [33] ti ndaɓay nen, aday ti i vaɗ nen
kutok. Əna cəkəbay aday, pə luvon maakan
anahan a nà, ni i slabakay ahay way uno à
məke wa.»
[34] 'Am anahan a sa jan ù ɗo maslan ana-
han ataya nà, tinen tə sənak anan 'am ata
bay jiga awan. Pə tinen nà, 'am ata mi ɗer
a mba, anga 'am ata a nan sa ja nə maw nà,
tə sənak a bay re.

Yesu a mbar anan hurof a inde à Yeriko
Mata 20.29-34; Markus 10.46-52

[35] Natiya, à alay a Yesu winen apan i dəzle
à wulen su doh sə Yeriko bəse coy nà, hurof
a inde mə njahay a pə cakay cəveɗ, winen
apan i dubok way pə ɗo ahay wa. [36] Ɗowan
a hurof ata a sləne nə ɗo ahay tinen apan ti
zla tə cəveɗ ata nà, a cəce patan wa, ləbara
awan. [37] Ɗo ataya ta jan nà: «Yesu ɗo sə
Nazaratu, winen apan i zla tə cəveɗ a anan.»
[38] A sləne 'am ata cəna, a zlah pi zek, a
wa: «Yesu, wan ana Dawuda, nâ gak ì zek
wa ite!»
[39] Ɗo mə lahay a pa 'am a Yesu pə cəveɗ
ataya ta ma nga sə gafan 'am, ta jan nə:
«Tacay 'am. Njahay tete.»
Əna hwiya ɗowan ata a ngam sə təma 'am
a tinen ata bay. A ma nga sə zakay anan
azlah tə məgalak a bugol, a wa: «Amboh,
wan a Dawuda, nâ gak ì zek wa ite!»
[40] Yesu a sləne 'am anahan ata nà, a tavay
jek, a jan ù ɗo ataya nə: «Ənga, bənen anan
ahay alay à man uno a aday.» Tə bənan ahay
alay à man a Yesu awan. A dəzley pə cakay
anahan a nà, Yesu a cəce panan kutok, a jan:
[41] «A nak nâ gak nə maw?»
Ɗowan ata a mbəɗahan apan, a wa: «Ba
Məduwen, u no, təɓo anan iɗe uno ahay
ite!»
[42] Yesu a jan: «Kə mbərak coy! Ka mbar
nà, anga kə ɗəfak upo nga ata awan.»
[43] Kwayan'a, ngurret iɗe anahan ahay tə
təɓak acəkan. Winen ite gədek sə pərahan
azar anà Yesu. A dazlan sə hərən nga anà
Mbərom, aday ɗo sə canan anà way ata fok,
ta ma nga sə hərən nga anà Mbərom ite re.

19

*At*ə Yesu tə Zakayus

[1] Natiya kutok, Yesu a dəzle à Yeriko, aday
winen apan i zla tə wulen su doh ata awan.
[2] Ɗowan a inde à wulen su doh ata, tə
ngaman Zakayus, winen zlile awan, aday
winen bahay su ɗo sə cakal jangal ahay. [3] A
gan may sə canan anà Yesu ite, əna a mba
apan sə canan bay, anga ɗo ahay inde bayak
awan, aday ɗukwen winen ɗo betele a re. [4] A
haw pa 'am, a ján ì sé sə ngəvəray inde, anga
aday â canan à Yesu, bina Yesu winen apan
i zla tə cəveɗ sa man ata awan.
[5] Yesu a dəzle ù vo sə ngəvəray ata nà,
a cak ayak uda iɗe, aday a canan ayak anà
Zakayus. A jan ayak, a wa: «Zakayus, dazay
ahay kagasl bəse. Bina, biten nà, ni zla àga
iken, nen nə mbəlok anak awan.»

6 Zakayus a sləne 'am ata cəna, a dazay
ahay ì sé ata wa kwayan'a, ta zla tə Yesu àga
winen awan, a təma anan Yesu tə ataslay
mivel awan.
7 Ɗo ataya fok tə canan anà Yesu sa zla àga
Zakayus ata nà, a cəɓan atan. Anga nan ta
ma nga sə gəɗan azar, ta wa: «A zla àga ɗo
sə atahasl a anan jiga nə ləbara maw?»
8 Natiya kutok, Zakayus a tavay pa 'am
a Yesu, a jan: «Miter, nen nà, ni gəzla
anan zlile uno wurasl ì zek wa, aday ni
varan anan əngal awan, anà ɗo mətawak
aya awan. Aday asa, kak way su ɗo inde
nə ngəzərak panan tə danakay ɗukwen, ni
man anan uda məcapar fuɗo.»
9 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Biten a
anan nà, zay a Mbərom kà tərak à gulom
su doh a anan, bina Mbərom kà təmak
iken. Iken a ɗukwen, zahav ana Ibərahima
guzgwez a re asanaw? 10 Anga, nen Wan su
Ɗo, na nay ahay nà, sə pəlay ɗo mə lize aya
awan, aday sa tam atan.»

Jike su ɗo si mer su way ahay
Mata 25.14-30

11 Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a gan jike
sa 'am anà ɗo sa pak sləmay pa 'am anahan
ataya awan. Anga tinen tə bayak nà, Yesu i
saa dəzle à Urəsalima nə, bahay a Mbərom i
i kay zek uho kutok. 12 Anga nan a jan atan,
a wa:
«Ɗowan a inde nà, winen ngəlaw awan, a
slabak sa zla pə daliyugo dəren awan, anga
aday ti i ɗəfay anan ahay bahay a pu ɗo
anahan ahay, aday i may agay. 13 À alay a
winen apan i ra zek sa zla nà, a ngaman
anà ɗo si mer su way anahan azar aya kuro,
aday a gəzlan atan dala sə mbəɗa anan
alay anà tinen a fok. A varan anà kuwaya
fok dala sə gura kərtek. A jan atan nà:
"Mbəɗîhen anan alay, hus pə luvon uno saa
may ahay ata awan."
14 «Pə dəɓa anahan a wa nà, ɗo a sə wulen
su doh anahan ataya tə sləne sa jəka winen
kà zlak pə daliyugo dəren a aday ti ɗəfay
anan ahay bahay pa nga a tinen ata nà, a
cəɓan atan anga tə pəlay anan bay. Anga
nan ta slan ɗo ahay à dəɓa anahan wa saa
jan anà ɗo sa man ataya nà: "A nan umo
ɗowan ata â njahay bahay a pa nga a manay
bay."
15 «Tə winen ata təke ɗukwen hwiya tə
ɗəfak anan ahay bahay a pa nga a tinen
təktek. Winen a may ahay agay kutok. A
ngaman anà ɗo anahan a winen sə gəzlan
atan dala ataya fok, aday a nan sa san, ta ga
nə ma tə dala anahan a sə gəzlan atan ata
anaw.
16 «Ɗo mama'am awan, a nay ahay, a jan:
"Bahay uno, iken kə vuro nə dala sə gura
kərtektəkke. Əna dala anak kà wahak ahay
apan kuro, uwec wa may sə dala a re."
17 «Bahay ata a mbəɗahan apan, a wa: "Ka
gak mer su way lele tə way bayak a bay
awan. Anga nan, həna ni ɗaf iken bahay
awan, aday ki lavan nga anà wulen su doh
ahay kuro."
18 «Ɗo mə slala cew awan, a nay ahay ite,
a jan: "Bahay uno, iken kə vuro dala sə gura
nə kərtektəkke, əna dala anak kà wahak
ahay apan ɗara, uwec wa may sə dala a re."
19 «Bahay ata a mbəɗahan apan, a wa:
"Iken ɗukwen ka gak mer su way lele a re.
Nə ɗəfak iken bahay awan, ki lavan nga anà
wulen su doh ahay ɗara ite."
20 «Ɗo hinen a nay ahay ite asa, a jan anà
bahay ata, a wa: "Bahay uno, dala anak
həna, nə ndakak apan man a zana inde. 21 Nə
jəjarak tə mindel. Na san zle, iken ɗo jinje
awan. Anga à man a aday kə ɗəfak ayak way
bay, ka zla sa ray ahay way à man ata wa re.
À man a aday kə caslak ayak way bay, ka zla
sə cəray wa way re."
22 «Bahay ata a mbəɗahan apan, a wa:
"Iken nà, ɗo lelibay awan. Ni gak sariya pa
'am anak a anan. Ka san apan zle nen nà,
ɗo jinje awan. À man a nə ɗəfak way bay
ɗukwen nə gəɓay ahay wa way re. Aday à
man a nə caslak awan bay ɗukwen, nə cəray
wa way re biɗaw? 23 Kak sə matanan nà, kə
nduko ayak man pə dala uno à bank bay nà,
angamaw? Aday ata na mak agay nà, kagasl
ni tan ahay à nga nə kà wahak apan biɗaw?"
24 «A jan anà ɗo ahay kutok, a wa:
"Təmihen panan dala a kərtek a anan, aday
viren anan anan apan anà ɗo a aday dala
anahan kà wahak apan wan a kuro ata
awan."
25 «Tinen tə mbəɗahan apan ite, ta wa:
"Ba Məduwen, winen bugol nà, dala anahan
nə inde kuro asənə, mi varan anan apan asa
ɗaw?"
26 «A jan atan, a wa: "Nen nà, ni jak ikwen
anan: Kuwaya way anahan inde cəna, ti
zəgahan anan apan aɗəka, əna ɗo aday way
anahan nə mənjœk ata nà, ti ngəzar panan

kwa mənjœk anahan ata re. [27] Aday ɗukwen,
abay kurre ata nà, ɗo maniɗe uno ahay ta
gan may nâ təra bahay a bay bugol asanaw?
Əna kagasl, ənga, bənen atan ahay pa 'am
uno à man a anan, aday kâ vəɗen atan
kutok.”»

Yesu a zla à Urəsalima
Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Yuhana 12.12-19

[28] Pə dəɓa ana 'am anaya wa nà, Yesu
a njahan pa 'am wa anà ɗo ahay, sa zla
à Urəsalima. [29] Tə dəzle bəse tə wulen su
doh sə Baytifaji tə Baytiniya, pə cakay ana
culok sə ngaman Ulivet ata nà, a slan njavar
anahan ahay cew ta sa jan atan nà: [30] «Zlen
à wulen su doh a tiya pa 'am a kwanay
ata awan. Kə dəzlen à man ata nà, ki ten
anan à nga anà wan sə zungo a inde ma ɓan
awan, aday ɗowan kà jənak apan kula bay
re. Natiya, pəsiken anan ahay, aday hayak
ikwen anan. [31] Kak ɗowan a kà cəcihek
pikwen wa “Ki i gen anan maw?” nà, jen
anan: “Bahay a gan may.”»

[32] Ɗo maslan a cew ataya ta zla kutok, ta
tan ayak à nga nà, kawa ana Yesu sa jan atan
ayak ata acəkan. [33] Tə dazlan sə pəsak anan
zungo ata nà, bahay sə zungo ataya tə cəce
patan wa, ta wa: «Ki pəsiken umo anan wan
sə zungo a nà, angamaw?»

[34] Tə mbəɗahan atan apan nà: «Bahay a
manay a gan may.»

[35] Ta nan anan ahay zungo ata anà Yesu
kutok, tə ɓəɓat apan zana a tinen ahay,
aday tə zləzlam anan apan Yesu kutok.

[36] Tə dazlan sa zla kutok nà, ɗo ahay tə
wadaɗ zana a tinen ahay pə cəveɗ. [37] Natiya,
à alay a tinen apan ti dəzle à Urəsalima
bəse, à man sə kəkarak anan ayak ɓəzlom
sə Ulivet ata nà, njavar anahan ahay fok
tə taslay mivel. Ta ma nga sə həran nga
anà Mbərom tə məgalak awan, anga ma-
suwayan a tinen a sə canan ataya awan.

[38] Ta wa: «Mbərom â ɗaf alay sə mazlaɓ
anahan pə bahay a saa nay tə sləmay ana-
han ata awan.*»

«Zay inde à mburom! Mbərom, winen
Bahay sə mazlaɓ!»

[39] Farisa aya inde à wulen su ɗo ataya
awan, ta jan à Yesu nà: «Miter, jan anà
njavar anak anaya nə, tâ mbəsak sə bəbal
awan.»

[40] Əna Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Nen, ni jak ikwen, kwa tinen tâ njahay way
a tinen təkeɗe nà, kon ahay ɗukwen ti zlah
re asanaw?»

Yesu a yiman anan anà wulen su doh sə Urəsalima

[41] À alay a tinen apan ti dəzle à Urəsalima
bəse coy ata nà, Yesu a canan ayak anà
Urəsalima, aday a dazlan sə yiman anan anà
wulen su doh ata awan. [42] A wa: «Iken,
wulen su doh a anan, abay kâ san zay
a sə dəzley ahay apak biten a anan ata
nà, suwan biɗaw? Əna way ata kà ɗərek
panak zek həna, anga nan kə sənak a bay.
[43] Wawayah wuna, iken wulen su doh a anan.
Luvon anak a inde i slay ahay mba. Ɗo
maniɗe anak ahay ti vak nga tə way sə alay
aya awan, tə day ahay wa fok. Ti tacay
iken. [44] Ɗo maniɗe anak ataya ti lize iken
tə gwaslay anak aya təke. Ti mbazl a way
ahay nə fok, kon hinen saa dînger zek pə
hinen nà, ibay. Way ataya ti təra nà, anga
kə sənak pə luvon a Mbərom a sa nay aday
sa mak zek ata bay.»

Yesu a razl ɗo sa ga masa ahay ù doh sə
mazlaɓ a Mbərom wa
Mata 21.12-17; Markus 11.15-19; Yuhana 2.13-22

[45] Pə dəɓa anahan a wa kutok, Yesu a
zla ù doh sə mazlaɓ a Mbərom. Aday a
dazlan sə rəzlay a wa ɗo sa ga uda masa
ahay. [46] A jan atan nà: «Ihe! Mə vinde a à
Deftere a Mbərom inde nà, natiya awan: “Ti
ngaman anà doh sə mazlaɓ uno nà, doh sa
ga amboh.†” Aday kwanay kə tərən anan
həna, lar su ɗo sə ngəzar ɗo ahay a nə
kəkəmaw?‡»

[47] Pə dəɓa anahan a wa kutok, a taa wazay
ù doh sə mazlaɓ a Mbərom ata nà, pac pac.
Əna bahay sə gəɗan dungo anà way ahay, tə
miter sə Tawrita ahay, aday tu ɗo sə lavan
nga anà ɗo ahay ahay nà, ta gan may sa vaɗ
anan. [48] Əna cəveɗ a aday ti i ban anan nə
kəkəmaw ata nà, tə sənak bay, anga ɗo ahay
inde bayak a sa ta pak sləmay pə atətak way
anahan nə lele tə mindel.

* 19:38 Ca pə Jabuura 118.26. † 19:46 Ca pə Esaaya 56.7. ‡ 19:46 Ca pə Yeremiya 7.11.

20

Sə varan məgala anà Yesu sa ga awan aya nə wayaw?

Mata 21.23-27; Markus 11.27-33

1 Natiya, pə luvon a inde nà, Yesu winen
apan i tətakan anan way anà ɗo ahay ù doh
sə mazlaɓ a Mbərom. Aday winen apan i
ɗakan atan anan 'am sə ləbara mugom a
re. À alay ata kutok ite, bahay sə gəɗan
dungo anà way ahay anga Mbərom, tə miter
sə Tawrita ahay, pi zek tə məceɗ sə Yahuda
ahay tə həɗəken ayak pə cakay anà Yesu, 2 tə
cəce panan, ta wa: «Ɗakan umo anan aday,
ka ga way anak a anan ataya nə tə məgala
ana wayaw? Sə varak cəveɗ a nə wayaw?»
3 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Nen
ɗukwen ni cəce pikwen wa way kərtek aday
re. Jen uno ite aday. 4 Sə slənay anan ahay
Yuhana sa gan baptisma anà ɗo ahay nə
wayaw? Mbərom ɗaw, kabay ɗo zənzen a
ɗaw?»
5 Tinen ite, tə mbəɗa 'am pi zek a tinen
awan, ta wa: «Ɗi jan həna nà, kəkəmaw?
Kak ɗa sak a jəka, Mbərom sə slənay anan
ahay nà, i jak uko asa: "Kak kə sənen apan
zle cukutok nà, kə ɗəfen apan nga bay nə
angamaw?" 6 Aday kak ɗa sak a jəka, ɗo
zənzen a sə slənay anan ahay nà, ɗo ahay ti
tar mənuko tu kon, anga tə ɗəfak apan nga,
Yuhana nà, winen ɗo maja'am a Mbərom
acəkan.»
7 Anga nan kutok, tə mbəɗahan apan anà
Yesu, ta wa: «Ma san bay.»
8 Yesu a wa: «Kak sə matanan cukutok
ata nà, nen ɗukwen ni ɗakak ikwen anan
ɗowan a sə vuro məgala sa ga mer su way
anaya bay re.»

Jike pu ɗo sa ga mer à guvo ahay

Mata 21.33-46; Markus 12.1-12

9 Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a gan jike
a anan anà ɗo ahay, a wa: «Ɗowan a inde
a jule təroz à guvo. A mbakan anan guvo à
alay inde anà ɗo si mer su way ahay, a zla
way anahan à man dəren awan. Kə njahak
ayak bayak awan.
10 «Natiya, alay a a sla kutok, way ahay
ɗukwen tə nahak, bahay sə guvo ata a
slənay ahay ɗo maslan anahan sa naa
təmahan ayak way sə guvo ata pu ɗo ana-
han a sə mbəsak atan à guvo anahan ataya
wa. Əna ɗo si mer su way ahay tə canan anà
ɗo maslan ata cəna, ta ban anan, ta ndazl
anan leɗəɗɗe. Tə mbəsak anan, a zla agay
alay kəray awan.
11 «Bahay sə guvo a slənay ɗo miza re,
winen ɗukwen ta ndazl anan, tə walay
panan agənah pəleslesle, ta razl anan, a ma
way anahan alay kəriya re. 12 Bahay sə guvo
a slənay ɗo mə slala maakan a re. Pə winen
ite nà, ta ga apan mbəlak bayak awan, aday
tə rəzlay anan ahay à guvo wa re.
13 «Bahay sə guvo a wa: "Aday ni ga həna
nà, kəkəma aday anaw? Suwan ni slan wan
uno ləliwe a anan. Winen nà, izəne ti ɗəfan
apan ite."
14 «Cəkəbay ɗo sa ga mer ahay tə canan
anà wan ata aɗəka nà, ta ja à wulen a tinen
inde, ta wa: "Sa naa pa 'am sə guvo a aɗəka
nə winen. Bənuko anan, vəɗuko anan. Ata
guvo a anan i təra a mənuko." 15 Wan ata a
sa dəzlek ayak siwa a cəna, tə ngəza anan
uho à guvo wa, ta zla anan zaɗ, ta vaɗ anan
à məke sa ndaw kutok.»
Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a jan atan
kutok, a wa: «Aday həna nà, bahay sə guvo
ata i ga anan ɗo si mer su way ataya nə
kəkəmaw? 16 Bahay sə guvo ata nà, i may
ahay agay, i lize anan ɗo sa ga mer à guvo
anahan ataya fok. Aday i varan anan guvo
ata anà ɗo maza aya awan.»
Əna ɗo sə slène 'am ana Yesu ataya tə
mbəɗahan apan, ta wa: «Wita matanan nà,
i ga zek kula bay asanaw?»
17 Yesu ite a ca patan, aday a jan atan, a
wa: «Ənga, bayiken pə way a mə vinde à
Deftere inde a anan aday. Way ata a nan sa
ja nə maw? A wa:
"Kon mbala ana ɗo sa ɗezl way ahay sa lar
anan ata nà,
sə təra kon sə mide lele aɗəka nà,
winen.*"
18 «Kuwaya kə̀ slahak pu kon ata nà, kon
ata i nes anan. Aday kon ata kà sak a slahay
pə ɗowan a ite ɗukwen, i ngəlaɗ anan.»

Jangal anà bahay sə Ruma

Mata 22.15-22; Markus 12.13-17

19 À man ata kutok nà, miter sə Tawrita
ahay, pi zek tə bahay sə gəɗan dungo anà
way ahay inde re. Tinen ta gan may sa ban
anan Yesu, anga ta san zle, Yesu a ga jike
sa 'am ata nà, pə tinen awan. Əna ta mbak
apan sa ban anan bay, anga tə jəjaran anà
man su ɗo awan. 20 Tə dazlan sə ɗəfan iɗe

* 20:17 Ca pə Jabuura 118.22.

anà Yesu, ta slan ɗo ahay pə cakay anahan,
anga aday ti ca panan azan. Ɗo ataya tə
təra anan nga a tinen à man a Yesu nə kawa
tinen ɗo ɗìɗek aya awan. Ta gan may sa
ban anan à acəce 'am a tinen ahay inde,
anga aday ti varan anan anà bahay sə lavay
daliyugo.
21 Ɗo ataya tə cəce pə Yesu wa kutok, ta
wa: «Miter, ma san zle, way anak sə ɗakay
anan, ta 'am anak sa ja ahay fok nà, ɗìɗek
aya awan. Pə iken nà, ɗo ahay fok hərro à
alay kərtek a wa, iken apan ki ɗakay anan
cəveɗ a Mbərom nà, tə ɗìɗek awan. 22 Əna
mbəɗahan umo pə acəce 'am a manay a
inde həna aday: Cəveɗ inde sə varan jangal
anà bahay sə Ruma ɗaw? Bəzi mâ varan bay
ɗaw?»
23 Yesu a san wurwer a tinen a zle. Anga
nan a jan atan, a wa: 24 «Əngа, viren uno
ahay karanga kərtek aday biɗaw?» Tə varan
ahay kutok. A jan atan asa: «Ɗiken uno
anan aday, pə karanga a anan nà, mezeze
a wayaw, aday mə vinde apan nà, sləmay a
wayaw?»
Tə mbəɗahan apan ite, ta wa: «Wita nà,
mezeze tə sləmay ana bahay sə Ruma.»
25 Yesu a mbəɗahan atan apan ite, a wa:
«Lele, kak matanan cukutok nà, viren anan
anan way ana bahay sə Ruma anà bahay sə
Ruma, aday way a Mbərom anà Mbərom a
ite.»
26 Ɗo ataya ta ca apan nà, Yesu kà bənak
atan pə kwande. Ta mbak apan sə njaɗ apan
alay sa 'am sa ban anan pa 'am sə ɗo ahay
sabay. Aday 'am anahan a sə mbəɗahan
atan apan matanan ata ɗukwen kà gak atan
masuwayan, tə njahay way a tinen ndəɗek.

*Aslabakay à mə*ke wa
Mata 22.23-33; Markus 12.18-27

27 Pə dəɓa anahan a wa nà, azar su ɗo
aya inde, tinen Saduki ahay, ta nay ahay pə
cakay a Yesu sə cəce panan 'am. Tinen a
aday nà, ta wa ɗo kà məcak nə i slabakay
ahay sabay. 28 Tə cəce 'am a anan pə Yesu
wa, ta wa: «Miter, Musa kà vindek umo,
a wa: "Ɗo kà məcak aday kà mbəsakak
uwar mənjəna wan nà, mərak a məsinde â
gəɓa anan mədukway sə uwar awan aday
ti wahan məgije anà ɗowan a ma mac ata
awan.†" 29 Aya əna, ɗowan aya inde cuwɓe,
tinen tə mərak ahay. Ɗo zek məduwen
awan, a gəɓa uwar, a mac mənjəna sa njaɗ
panan wan. 30 Ɗo sa mban apan a həɗek
anan uwar ata mədukway awan, aday kà
njaɗak panan wan bay re, 31 hus pə ɗo mə
slala maakan a ɗukwen matanan asa re.
A təra nə matanan, matanan, hus tinen a
cuwɓe fok tə məcak mənjəna sa njaɗ wan
pə uwar ata wa. 32 Coy uwar ata ɗukwen kà
məcak à dəɓa wa re. 33 Əna aday kutok nà,
pə luvon saa slabakay ahay à məke wa ata
nà, uwar ata i təra nə uwar a wayaw? Bina
cuwɓe a tinen a, tə gəɓak anan pa sə uwar
a re.»
34 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Pə
uho a mənuko a anan nà, ɗo ahay tinen
apan ti zəɓa uwar ahay, aday uwar ahay
ɗukwen tinen apan ti zla à mbaz re. 35 Əna
azanan pə uho saa nay ahay ata nà, ɗo aday
ti slabakay à məke wa ataya aday təɗe ta
slak sə dəzle uda ataya nà, kwa ɗo mungol
aya awan, kwa ɗo uwar aya ɗukwen, ti i
gəɓa zek ahay sabay fok. 36 Anga tinen nà,
ti mac sabay, tinen kawa maslay a Mbərom
ahay coy. Ti təra wan a Mbərom ahay, anga
tə slabakak ahay à məke wa coy ata awan.
37 «Pa 'am sə aslabakay à məke wa nà,
Musa ɗukwen kà jak anan cərah awan, ɗo
ma mac aya nə ti i slabakay wanahan. À alay
ana Musa sə vinde anan ləbara a Mbərom
sa jan ahay 'am ù uko sə vəragaz wa ata
nà, a vinde, a wa, Bahay a mənuko nà,
winen: "Mbərom ana Ibərahima, Mbərom
ana Isiyaku, aday Mbərom ana Yakob‡"
biɗaw? 38 Mbərom, winen nà, Mbərom su ɗo
ma mac aya bay, əna winen Mbərom su ɗo
tə sifa aya awan. Anga Mbərom a ca pə ɗo
ahay fok nà, tinen tə sifa aya awan.»
39 Azar su ɗo à wulen sə miter sə Tawrita
ataya inde, ta jan a Yesu nà: «Miter, ka jak
'am lele awan.»
40 Pə dəɓa wa nà, kuwaya a jəjar sə cəce
panan 'am maza awan.

Almasihu nà, wan a wayaw?
Mata 22.41-46; Markus 12.35-37

41 Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a cəce
patan wa, a wa: «Kəkəma aday ɗo ahay ta
jəka, Almasihu nà, wan ana Dawuda anaw?
42 Anga Dawuda a ta nga anahan a ɗukwen
kà jak à Deftere Jabura inde, a wa:
"Mbərom Fetek a jan anà Bahay uno:
Njahay à alay puway uno,

† 20:28 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 25.5-6. ‡ 20:37 Ca pə Gurtaaki 3.6.

43 aday ni nahay anan ɗo sa nak iɗe
ahay,
ki ján patan tə saray.§”
44 «Kak Dawuda a ngaman anà Almasihu
nə “Bahay uno” bugol nà, winen i saa tərа
wan ana Dawuda nə, kəkəma asanaw?»

*B*ənen nga a kwanay pə miter sə
Tawrita ahay wa
Mata 23.1-36; Markus 12.38-40
45 Natiya, Yesu a jan 'am anà njavar ana-
han ahay pa 'am ana ɗo ataya fok, a wa:
46 «Ihe, bənen nga a kwanay pə miter sə
Tawrita ahay wa. A nan atan sa bar nà, tə
rəkot aya awan. Ta gan may nà, ɗo ahay
ta jan atan 'am à kwasuko nà, tə akərdeh
aya awan, à wulen sə ɗo ahay inde fok.
Tinen ù doh sə wazay ahay cəna, ta ca wa
ɗukwen man zəbor aya awan. Ta zlak à man
sa pa way nà, tə pəlay man sə njahay lele
aya awan. 47 Tinen apan ti ngəzar way pə
mədukway sə uwar ahay wa. Tinen apan ti
ga amboh ɗukwen, ta ga nə zeɗeɗeɗe bayak
awan, anga aday ɗo ahay tâ canan atan. Əna
tinen nà, Mbərom i gan atan sariya ma da
'am awan.»

21

*M*ədukway sə uwar a inde a ndav pi zek
sə varan way anà Mbərom
Markus 12.41-44
1 Yesu winen ù doh sə mazlaɓ a Mbərom
mba ata, a ca pu ɗo sə zlile ahay nà, tinen
apan ti pak dala à kukwar sa pak dala inde.
2 Aday a canan anà mədukway sə uwar a
inde mətawak awan, a gucek ayak uda dala
sərɗəɗe aya cew ite, kawa sa ja nà, dala
bayak a bay.
3 Əna Yesu a jan à ɗo ahay, a wa:
«Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗek awan:
Mədukway sə uwar a mətawak a anan ata
nà, kà varak dala zal ɗo ahay fok. 4 Anga ɗo
ahay fok ta var nà, mənjœk pə way a tinen a
bayak a ataya wa. Əna mədukway sə uwar a
anan ata, kwa â ga nə winen mətawak a dəp
nà, kà ndəvak pi zek. Anga a var anan nà, ta
sa pa way anahan a təke fok.»

Ɗo maniɗe ahay ti i mbazl anan doh sə
mazlaɓ a Mbərom
Mata 24.1-2; Markus 13.1-2
5 Azar su ɗo əngal tinen apan ti ja 'am pu
doh sə mazlaɓ a Mbərom ata awan, ta wa:
«Əngа, cen pu doh a anan aday, mi ɗezl a tu
kon lele aya awan, aday tə way mə varan a
anà Mbərom lele ataya awan.»
Əna Yesu a jan atan, a wa: 6 «Alay a inde,
i slay ahay mba, way a kawa ana kwanay
sə canan mə rəɓa a anan ataya fok nà, ɗo
maniɗe ahay ti mbazl anan. Kon hinen saa
ɗinger zek pə hinen nà, ibay fok.»

Way saa lahan anà andav sə daliyugo
ataya awan
Mata 24.3-14; Markus 13.3-13
7 Natiya, ɗo a sə sləne 'am anahan ataya tə
cəce panan, ta wa: «Miter, doh sə mazlaɓ a
Mbərom i saa mbazl nə siwaw? Minje sa ma
i ga aday mi saa san way ataya ti ga zek bəse
anaw?»
8 A mbəɗahan atan apan, a wa: «Liven
anan ì zek a kwanay ahay lele, ɗowan â sa
njak kwanay bay. Anga ɗo ahay bayak a ti
gəɓa sləmay uno, ti nay, kuwaya i ja winen
nə Almasihu. Əna kâ sa təmihen sə pərahan
atan azar bay. 9 Ki slənen ləbara sə vəram
ahay, aday ɗo ahay ti vəze pi zek ahay kwa
aha fok, əna kâ sa jəjiren bay. Anga təktek
way ataya ti tərа aday. Əna wita kà dəzlek
pə andav ana daliyugo fan bay re.»
10 Natiya kutok, Yesu a jan atan asa, a wa:
«Kon a anan, i slabak pu kon hinen, bahay a
anan i vaɗ zek tə bahay hinen. 11 Daliyugo i
ɓal, məgara i ga inde, may i ga inde re, way
ataya ti tərа à man ahay cara cara. Kwa à
bagəbaga mburom, minje sə way məduwen
aya fok ti tərа, aday ɗo ahay ti jəjar.
12 «Əna way ataya ti sa tərа aday nà, ɗo
ahay ti ban kwanay. Ti varan kwanay à alay
inde anà bahay ahay sa gak ikwen sariya ù
doh sə wazay ahay, aday ti zla kwanay à
dangay. Ti zla kwanay pa 'am ana bahay
sə daliyugo ahay, aday pa 'am ana guverner
ahay anga kwanay njavar uno ahay. 13 Way
ataya ti tərа nà, anga sə varak ikwen cəveɗ
sa ga side sa 'am uno pa 'am a tinen. 14 Kâ sa
bayiken sa jəka “mi i mbəɗahan atan apan
nà, kəkəmaw?” ata bay, 15 anga nen awan,
ni ɗakak ikwen a way, aday ni varak ikwen
kəlire sa ja 'am. Aday ɗo maniɗe a kwanay
ahay ti mba apan sa ja 'am sabay re.
16 «Ɗo a kwanay ahay, tə mərak a kwanay
ahay, tə car a kwanay ahay, ti varan kwanay
anà ɗo maniɗe a kwanay ahay, aday ti vaɗ
anan azar su ɗo a kwanay aya re. 17 Ɗo

§ 20:43 Ca pə Jabuura 110.1.

ahay fok ti nak ikwen iɗe anga kwanay
njavar uno ahay. [18] Tə winen ata təke nà,
kwa sibœk sa nga a kwanay ahay kərtek a
ɗukwen i lize bay. [19] Tiven lele. Ata ki gen
matanan nà, ki təmen anan sifa a kwanay.»

Ɗo maniɗe ahay ti naa mbazl anan
Urəsalima
Mata 24.15-21; Markus 13.14-19

[20] Yesu a ja asa, a wa: «Ka sak a cinen
anan anà ɗo maniɗe ahay ta vak anan nga
anà Urəsalima cəna, ata sənen anan, alay sa
mbazl anahan a kà slak coy kutok. [21] À alay
ata asanaw nà, ɗo sə Yahudiya ahay tâ haw
sa ma nga à ɓəzlom ahay inde, ɗo sə wulen
su doh sə Urəsalima ataya tâ haw wa. Aday
ɗo azar aya tinen à kiɓe ataya ɗukwen, tâ
haw re, əna tâ may nga à wulen su doh bay.
[22] «Anga pə luvon ataya nà, Mbərom i kəta
anan ɗo ahay, kawa ana Deftere sa ja apan
ata kutok. [23] Wuna, pa pac ataya nà, ɗəce
inde anga uwar ti zek cew aya awan, aday
anga uwar ta wan a à bak ataya re. Ɗəce
i ga bayak a pə daliyugo, anga Mbərom i
ga mivel pu ɗo sə Yahudiya ataya awan.
[24] Ɗo maniɗe ahay ti vaɗ anan ɗo ataya tə
maslalam. Ti jaway atan, aday ti zla atan
ù kon azar aya cara cara. Ɗo sə pəra ahay
ɗukwen ti mbazl anan wulen su doh sə
Urəsalima a anan, hus pə alay a tinen a saa
ndav.»

Luvon ana Wan su Ɗo saa may ahay
Mata 24.29-31; Markus 13.24-27

[25] Yesu a jan atan asa, a wa: «À alay
ana Wan su Ɗo saa may ahay nà, ki sənen
anan nà, pə minje ana atə pac tə kiya wa,
aday pə minje ana mawuzlawazl ahay wa
re. Pə daliyugo ɗukwen, zlawan i gan anà
ɗo su kon ahay kəzlek, aday ajalay nga a
tinen i wuse, i gan atan hərɓəɓəkka, anga
agungol ana zəlaka à zlinder. [26] Ɗo ahay
ti mac nà, anga zlawan a saa gan atan ata
cərkəke, aday anga way a saa təra ataya
awan. Aday ɗukwen məgala sə way ahay à
mburom ataya, ti ɓal re.
[27] «À alay ata kutok, ti canan anà Wan su
Ɗo winen apan i may ahay pa nga sə mata-
pasl ahay pa nga mburom tə məgala awan,
aday tə mazlaɓ a bayak a re. [28] Kə cinen anan
anà way ataya kà dazlak anan matanan ata
cəna, bənen mivel, cen iɗe à mburom, anga
alay a kà dəzlek ahay Mbərom i tam kwanay
kutok.»

Minje sə buway
Mata 24.32-35; Markus 13.28-31

[29] Pə dəɓa anahan a wa asa, Yesu a gan
atan jike, a wa: «Ənga, cen pə buway ti sé
azar aya aday. [30] Ka sak a cinen atan tinen
apan ti ɗa daslam pi zek nà, kə sənen apan
zle, viya winen apan i slay coy. [31] Matanan
re, kə cinen anan anà way uno sə ɗakak
ikwen anan ataya cəna, sənen a nà, bahay
a Mbərom ɗukwen winen apan i slay ahay
bəse coy.
[32] «Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a hənа:
əlek ɗo sə biten ahay ti i mac nà, way ataya
fok ti təra. [33] Daliyugo i ndav, kərngay i
slukwac pə bagəbaga mburom, əna 'am uno
nà, i ndav itəbay.»

Ben a nga a kwanay

[34] «Ben a nga a kwanay, anga aday ajalay
nga a kwanay ahay â sa wuse pa 'am sə azar
uko ahay bay, kabay pa 'am sa sa mahay
bay, aday pa 'am sə vaway nga bay, aday
anga ɗəce sə daliyugo ahay bay re. Anga
kak nga a kwanay kà wusek tə way ataya
nà, luvon ata i slay ahay pikwen gangaf
mənjəna kwanay sa san pi zek. [35] Andav a
daliyugo i nay ahay nà, kawa ɓalay sa mbazl
way dənam ata awan. Matanan, ɗo ahay
kəzlek pə daliyugo fok ti san pi zek bay re.
[36] Anga nan, njihen mə lavay zek aya hwiya,
gen amboh, anga aday kâ njiɗen məgala sa
tam pə way a saa təra ataya wa. Ata nen,
Wan su Ɗo, na sak a may ahay nà, ki tiven
uno pa 'am lele.»
[37] Natiya awan, Yesu nà, a taa ɗakan anan
way anà ɗo ahay ù doh sə mazlaɓ a Mbərom
sə ipec. Aday sə luvon nà, a taa nahay way
anahan ahay à ɓəzlom sə Ulivet. [38] Aday, iɗe
kà cəɗek sidew a cəna, ɗo ahay ta zla à man
anahan ù doh sə mazlaɓ a Mbərom saa sləne
atətak way anahan ahay.

22

Yudas a sukom a way tə Yesu
Mata 26.1-5, 14-16; Markus 14.1-2, 10-11; Yuhana 11.45-53

[1] Alay sə azar uko sə Pasəka aday sa da
tapa sə pen mə zlambar a bay ata, winen
apan i dəzley ahay bəse coy. [2] Bahay sə
gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom pi
zek tə Miter sə Tawrita ahay, tə pəlay cəveɗ

sa vaɗ anan Yesu, anga zlawan sə ɗo ahay a gan atan.

3 Natiya kutok, Fakalaw a zlan à mivel inde anà Yudas, sə ngaman Iskariyot, winen ɗo kərtek à wulen su ɗo maslan a Yesu kuro nga cew ataya wa. 4 Aday Yudas ata a zla, tə jəjem 'am tə bahay sə gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom ataya, pi zek tə bahay sa ba pu doh sə mazlaɓ a Mbərom ahay. Tə pəlay cəveɗ anga aday Yudas â gan atan ɗaf pə Yesu. 5 Ɗo ataya tə taslay mivel bayak a tə Yudas, tə zlapay sə haman dala. 6 A zlan à nga kutok, aday a pəlan atan cəveɗ sə varan atan anan Yesu, a nan aday ɗowan â san apan bay re.

Alavay zek sa da ɗaf sə Pasəka

Mata 26.17-25; Markus 14.12-21; Yuhana 13.21-30

7 Natiya awan, azar uko sa pa tapa sə pen mə zlambar a bay ata a sla, aday ti waslay wan sə təman sə Pasəka ata kutok. 8 Yesu a slan Piyer tə Yuhana, a jan atan nà: «Zlen, ka saa liven uko a zek tə way sa pa sə azar uko, aday ɗi saa pa.»

9 Tə cəce panan: «A nak mâ sa lavay anan zek tə way sa pa ata nà, ahaw?»

10 A mbəɗahan atan apan, a wa: «Ihe, kə dəzlen à wulen su doh sə Urəsalima nà, ki zlingen tə ɗowan a inde kəlawa pa nga, aday winen apan i may ahay à a'am wa. Pərihen anan azar dezl ù doh anahan a saa zla uda ata awan, 11 aday ki jen anà bahay su doh ata nà: "Miter a manay a ja nà: Doh a aday mi i pa uda ɗaf sə azar uko sə Pasəka tə njavar uno ahay ata nà, wuraw?" 12 Ata i ɗakak ikwen pə sewene a inde məduwen awan, mə lavay zek a coy. Kô ndiken anan uda way ahay fok à man ata awan.»

13 Ta zla kutok, ta tan ayak à nga anà way ahay fok nà, kawa ana Yesu sa jan atan ayak ata awan. Tə lavay anan uda zek tə way sa pa sə azar uko sə Pasəka kutok.

Way sa pa cəncan awan

Mata 26.26-30; Markus 14.22-26; 1 Korintu ahay 11.23-25

14 Alay a a sla kutok nà, atə Yesu tu ɗo maslan anahan ahay tə njahay pə kərtek awan, sa pa way sə azar uko. 15 A jan atan, a wa: «Na gak anan may tə mindel sa pa way sə azar uko a anan tə kwanay, zukwa ɗəce uno i sa nay nà, na. 16 Anga, nen apan ni jak ikwen, ni naa pa way sə azar uko sabay, si azar uko a anan i ga zek à bahay a Mbərom aday.»

17 A gəɓa gəsa'am, a ngəran ayak anà Mbərom, aday a jan atan, a wa: «Təmihen anan, aday sen wa jəɓjeɓ kwanay a fok, 18 anga ni jak ikwen, i ban pə luvon sə biten a anan wa nà, ni naa sa way kawa həna a anan sabay, si azanan à alay à bahay a Mbərom kà nak aday.»

19 Aday a gəɓa tapa sə pen, a ngəran ayak anà Mbərom, a gəzla anan ì zek wa, a varan atan, a wa: «Həna anan nà, zek uno awan, ma var a à yime a kwanay inde ata awan. Kâ ti gen matanan à wulen a kwanay anga sə jalay pi nen.»

20 Matana asa re, pə dəɓa a way a tinen sa pa ata wa, a gəɓa gəsa'am, a varan atan anan, a wa: «Tə gəsa'am a anan nà, Mbərom a ɓan 'am wiya tə ɗo ahay. A ɓan 'am a nə tə mez uno ma pak a anga kwanay ata awan. 21 Aya əna, ihe! Ɗo sa ga upo ɗaf ata, winen apan i pa way pə kərtek a ti nen à man a anan awan. 22 Tə ɗiɗem a nà, nen Wan su Ɗo nà, ni mac, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja upo ata awan. Əna ɗəce i naa tan à nga anà ɗo saa ga upo ɗaf ata awan.»

23 Njavar anahan ataya tə dazlan sə cəce pi zek ahay wa, ta wa: «Aday waya à wulen a nuko sa ga way ata anaw?»

Waya sə zalay ɗo tə məduwen a anaw?

24 Pə dəɓa anahan a wa nà, avaɗ awiyaway a slabak à wulen su ɗo maslan ahay inde pa 'am sa jəka, à wulen a tinen inde, sə zalay ɗo tə məduwen nə wayaw?

25 Yesu a jan atan: «Bahay sə daliyugo ahay tinen apan ti ga bahay pə ɗo ahay nə tə məgala. Əna hwiya ta gan may ɗo ahay tə varan atan zlangar, aday tâ ja nà, tinen ɗo sa man zek à ɗo ahay re. 26 Aya əna, a kwanay nà, matana itəbay. Ɗo məduwen a à wulen a kwanay inde nə â təra kawa ɗo cəɗew awan. Ɗo sa lavan nga anà ɗo ahay ɗukwen â təra aɗəka nà, kawa ɗo si mer su way.

27 «Ɗo məduwen a nà, wayaw? Ɗo mə njahay a à man sa pa way ata ɗaw, kabay ɗo sa gan mer su way ata ɗaw? Ɗo məduwen a nà, winen mə njahay a à man sa pa way ata ba? Əna, nen à wulen a kwanay inde nà, kawa ɗo si mer su way.

28 «Aday kwanay nà, ɗo mə njahay aya ti nen pac pac à ɗəce uno ahay inde fok.

29 Kawa ana Bəbay uno sə vuro ahay bahay
ata nà, nen ɗukwen ni təra kwanay bahay
aya re, 30 anga aday ki sen way, ki pen way pə
kərtek a ti nen à bahay uno inde. Ki i njihen
à man sə njahay sə bahay inde, sa gan sariya
à zaav sə Isəra'ila ahay kuro nga cew ataya
awan.»

Atə Yesu tə Piyer
Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Yuhana 13.36-38

31 Yesu a jan anà Piyer, a wa: «Simon,
Simon! Fakalaw kə̀ njaɗak pikwen cəveɗ sə
tambal kwanay, kawa ndaw aday sə gəzla
anan pi zek wa tə janjar ata awan. 32 Əna na
gak amboh anà Mbərom anga iken, Simon,
aday kə̂ mbəsak sa ɗaf nga pi nen bay. Aday
iken kə jalak pə ines anak, kà mak pə cəveɗ
nà, kə̂ varan məgala anà mərak anak ahay
ite.»

33 Piyer a jan, a wa: «Ba Məduwen, nen mə
lavay zek a sa zla tə iken kwa à dangay, kwa
hus pə amac uno ɗukwen nen inde re.»

34 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Piyer, ni
jak tə ɗiɗek awan, à luvon a sə biten a anan
inde, zukwa njəkar i saa zlah nà, ka jak saray
maakan ka san nen bay.»

Alavay zek tə dala, tə mbulo aday tə
maslalam

35 Yesu a jan anà njavar anahan ahay asa,
a wa: «Anuno sa slan kwanay mənjəna dala,
mənjəna mbulo, aday mənjəna təkarak nà,
awan a inde ki gen ɗəce a ɗaw?»

Tə mbəɗahan apan, ta wa: «A'ay. Ma gak
ɗəce sə awan bay.»

36 A jan atan asa, a wa: «Əna, həna aɗəka
kutok nà, ɗo tə dala awan, tə mbulo a nà, â
gəɓa. Ɗo a aday maslalam inde apan ibay
nà, â gəɓa kəlmije anahan, â sukom a way,
aday â sukom a maslalam kutok. 37 Anga
nen apan ni jak ikwen, tə vindek anga nen
à Deftere inde, ta wa: "Winen mə baslay a à
wulen su ɗo sə atahasl ahay inde.*" Way a
aday mə vinde pi nen ata nà, təktek i təra.»

38 Njavar anahan ahay ta jan nà: «Ba
Məduwen, ihe, maslalam ahay inde həna
cew.»

A jan atan: «Coy, i sla ɗa!»

Yesu a ga amboh à Gecemene
Mata 26.36-46; Markus 14.32-42

39 Yesu a nay ù doh wa, a zla kawa anahan
sə kwakwa ata awan, à ɓəzlom sə Ulivet.
Njavar anahan ahay tə pərahan azar. 40 A
dəzle à man ata nà, a jan atan, a wa: «Gen
amboh anà Mbərom anga aday kə̂ tiven
anan anà way saa njak kwanay ahay.»

41 A zla pə cakay a tinen wa zaɗ, a dukwe
gərmec, a ga amboh, a wa: 42 «Bəbay uno, kà
zlak anak à nga nà, gəɓa puno ɗəce saa nay
upo a anan ata ite. Aya əna, way kawa su no
nà, â təra bay, si kawa sa nak iken.»

[43 Natiya maslay a Mbərom a nay à
mburom wa, a kan zek à Yesu sa man a
mivel ù doh. 44 Winen apan i jalay mərava
a tə mindel, a ga amboh tə məgalak awan.
Winen apan i ga amboh ata nà, herreɓ
anahan a təra kawa məcərkazlay si mez,
aday a laray pə yugo.]

45 A slabak pə amboh wa bine siwaw nà,
a ma à man ana njavar anahan a maakan
ataya awan. A tan atan ahay à nga nə ma
njak ahan aya awan, anga mbac kə̀ slahak
atan tə mindel. 46 A jan atan nà: «Kə njəken
ahan nà, angamaw? Slabiken, gen amboh
anga aday kə̂ tiven anan anà way saa njak
kwanay ahay.»

Ɗo ahay ta ban anan Yesu
Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Yuhana 18.3-11

47 Yesu kə̀ ndəvak anan 'am ata fan bay, ɗo
ahay bayak a ta nay ahay. Yudas, ɗo kərtek
à wulen sə njavar anahan aya inde kuro nga
cew ata, winen a njahan atan ahay pa 'am
wa. A həɗəkey pə cakay a Yesu aday sa ban
anan həmbok. 48 Əna Yesu a jan, a wa: «Iya,
Yudas! Cəkəbay, a nak sə njəko uda awan,
ì nen Wan su Ɗo nà, ta sa ban nen həmbok
matana ɗaw?»

49 Ɗo aya tinen jiga pə kərtek a tatə Yesu
ataya tə canan à way a saa təra ata nà, ta
jan nà: «Ba Məduwen, mə̂ wacay atan tə
maslalam ɗaw?»

50 Cəna, ɗo kərtek à wulen a tinen wa,
a car anan ɓile ana bahay nga su ɗo sə
gəɗan dungo anà way anga Mbərom, aday
maslalam anahan ata a gaɗ panan sləmay
sə alay puway poc.

51 Əna Yesu a jan atan nà: «Mbiken! Kà
slak ɗa.»

A laman anà sləmay a ɗowan ata, a mbar
anan.

52 Aday Yesu a jan anà bahay sə gəɗan
dungo anà way ahay pi zek tə bahay sa ba
pu doh sə mazlaɓ a Mbərom ataya, aday tə

* 22:37 Ca pə Esaaya 53.12.

məceď sə Yahuda aya sa nay apan sa ban
anan ata nà: «Ki nen upo tə maslalam aya
aday tə sukol aya kawa nen nà, ɗo sə ngəzar
ɗo à cəveď inde ɗaw? [53] À alay a nen inde
tə kwanay ù doh sə mazlaɓ a Mbərom pac
pac dəp nà, kə bənen nen ɗaw? Əna həna
nə alay a kwanay kà slak, alay ana bahay
sə setene ahay sa ga bahay à luvon inde ata
awan.»

Piyer a wa a san Yesu bay
Mata 26.57-58, 69-75; Markus 14.53-54, 66-72; Yuhana 18.12-18, 25-27

[54] Natiya, ɗo ahay ta ban anan Yesu kutok,
ta zla anan àga bahay nga su ɗo sə gəɗan
dungo anà way ahay. Piyer winen apan i
pərahan ayak azar à dəɓa wa à dəɓa wa.
[55] Ɗo ahay ta han uko à gala, aday tə njahay
apan tuw nà, Piyer ɗukwen a njahay à
wulen a tinen inde cite re.
[56] Dəna sa ga mer su way ù doh ata a canan
à Piyer winen mə njahay pə uko ata nà, a
zəzor anan, a wa: «Həna ana ata nà, ɗo a
Yesu a re.»
[57] Əna Piyer a məman anan, a wa: «Dalay
a anan, nen, na san a ɗowan a anan bay jiga
awan!»
[58] Pə dəɓa wa mənjœk, ɗo hinen a canan
asa, a wa: «Iken ɗukwen ɗo a Yesu a re.»
Piyer a mbəɗahan apan, a wa: «A'ay, wan
ada. Nen ɗo anahan bay wuna!»
[59] A njahay pə dəɓa wa capəpa nà, ɗo
hinen inde a mənahan anà 'am ata hayəɓ
hayəɓ, a wa: «Tə ɗìɗem awan, həna anan
ata nà, ɗo a Yesu awan, bina winen Galile
ahay.»
[60] Piyer a mbəɗahan apan, a wa: «Wan
ada, a nak sa ja nə maw? Na san 'am anak
ata bay wuna.»
Mənjəna sa ndav anan 'am anahan ata
cəna, njəkar a zlah kwayan'a.
[61] Coy, Bahay Yesu a mbəɗahay 'am, a cay
ahay pə Piyer, aday cəna 'am a Yesu a sa jan
kurre ata à man à nga inde, a wa: «À luvon a
sə biten a anan inde, aday njəkar i saa zlah
nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.»
[62] Coy Piyer a nay uho, a yam cəɗœk cəɗœk
tə iɗe sə ayam.

Ɗo ahay ta ran mindel à Yesu
Mata 26.67-68; Markus 14.65

[63-64] Ɗo sa ba pə Yesu ataya tinen gədek
sə gənahan. Tə kərtan zana pə iɗe, aday
tə dəcan, tə cəce panan kutok: «Jan umo
kutok: Sə dəcak nə wayaw?» [65] Ta jan 'am sə
suwat ahay à nga wa cara cara.

Yahuda ahay ta gan sariya anà Yesu
Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Yuhana 18.19-24

[66] Iɗe a cəɗe sidew a cəna, məceď sə
Yahuda ahay pi zek tə bahay sə gəɗan
dungo anà way ahay, aday tə miter sə
Tawrita ahay, tə halay nga fok. Ta zla anan
Yesu à man sa ga sariya a tinen, [67] tə cəce
panan, ta wa: «Kak iken nə Almasihu, ɗo
ana Mbərom sə slənay saa tam anan ɗo
sə daliyugo ahay ata nà, ɗakan umo anan
biɗaw?»
A mbəɗahan atan apan, a wa: «Həna nə
ɗakak ikwen anan dəp ɗukwen, ki ɗəfen
apan nga bay. [68] Aday nô cəce pikwen wa
ɗukwen, ki mbəɗìhen uno apan bay re.
[69] Aya əna, azanan pa 'am nà, nen, Wan su
Ɗo, ni i njahay tə alay puway ana Mbərom
Ba məgala.»
[70] Tinen a fok ta jan, ta wa: «Həna nà, iken
nə Wan a Mbərom cukutok ɗaw?»
A mbəɗahan atan apan: «Ayaw! Kawa
ana kwanay a sa ja ata awan.»
[71] Ta ja kutok, ta wa: «Həna nà, ɗì gan
may anà side hinen re ɗaw? Mənuko ɗə
slənek tə sləmay a nuko à 'am anahan wa
coy asanaw?»

23

Ta zla anan Yesu àga Pilatu
Mata 27.1-2, 11-14; Markus 15.1-5; Yuhana 18.28-38

[1] Pə dəɓa anahan a wa kutok nà, ɗo sa
gan sariya anà Yesu ataya fok, tə slabak
ta zla anan àga Pilatu, ɗo sə Ruma, winen
bahay a pə daliyugo sə Yahudiya. [2] Ta ndaɓ
'am ahay cara cara pə Yesu, ta wa: «Winen
apan i təran awan anà ɗo a manay ahay.
A wa ɗowan â varan jangal anà bahay sə
Ruma bay fok. Aday ɗukwen a wa winen nà,
Almasihu, bahay awan.»
[3] Pilatu a cəce 'am pə Yesu wa, a wa: «Iken
nà, bahay sə Yahuda ahay ɗaw?»
Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Ka jak
anan asanaw!»
[4] Pilatu a jan anà bahay sə gəɗan dungo
anà way ahay tu ɗo a mə halay nga bayak
ata awan, a wa: «Na tak anan à nga anà
mungok sa ban anan apan ɗowan a anan
bay.»

5 Əna, ɗo ataya tə mənahan asa, ta wa:
«Winen apan i təran awan anà ɗo ahay ta
'am anahan ataya pə daliyugo sə Yahudiya
fok. A dazlan ahay kwa pə daliyugo sə Galile
wa, dezl həna kə̀ njaɗak anan ahay à man a
anan re.»
6 Pilatu a sləne 'am ata cəna, a wa:
«Ɗowan a anan nà, winen Galile ahay
ɗaw?» 7 A sləne sə jəka Yesu a nay nà, pə
daliyugo ana Hiridus wa ata nà, a wa tâ zla
anan àga Hiridus, anga à alay ata ɗukwen,
Hiridus a winen inde agay anahan awan, à
Urəsalima.

Ta zla anan Yesu àga Hiridus saa gan sariya

8 Hiridus a canan à Yesu cəna, a zlan à nga.
Kə̀ njahak bayak awan, a gan may sə canan
à Yesu, anga ɓa ɗo ahay tə təkərek anan
ləbara anahan awan. Winen a bayak nà, i
canan à Yesu winen apan i ga masuwayan.
9 Hiridus a cəce 'am ahay pə Yesu wa
bayak awan, əna Yesu kə̀ mbəɗahak anan
apan bay.
10 Bahay sə gəɗan dungo anà way ahay, tə
miter sə Tawrita ahay tinen inde à man ata
re. Tinen, tə zəga anan sa ndaɓ apan 'am
asa.
11 Coy Hiridus tə suje anahan ahay ta ca
apan nà, gəsən'a, ta ma nga sə mbasay apan.
Ta pak apan zana lele awan, aday ta ma
anan àga Pilatu asa.
12 Pə luvon ata ite, atə Hiridus tə Pilatu ta
ban car kutok, bina abay həren, tinen nà, tə
ngəlinge ì zek bay way anahan.

Ta ga sariya sa vaɗ a Yesu

Mata 27.15-26; Markus 15.6-15; Yuhana 18.39 - 19.16

13 Pilatu a halan nga anà bahay sə gəɗan
dungo anà way ahay, pi zek tu ɗo sə lavan
nga anà ɗo ahay, aday tu ɗo azar aya bayak
awan. 14 A jan atan: «Kə bənen uno ahay
ɗowan a anan. Ki jen nà, winen apan i təran
awan anà ɗo ahay. Ihe, nə cəcihek panan
həna nà, pa 'am a kwanay a fok. Ki jen nà,
winen tə mungok awan. Əne, nen nə njaɗak
apan way kawa ana kwanay sa ja, abay təɗe
sa man anan mungok ata bay. 15 Hiridus
ɗukwen kà mak anan ahay à man ana awan,
anga kà tak anan à nga à mungok sə awan
aday abay təɗe sa vaɗ anan apan ata bay re.
16 Anga nan, ni ndaɓay anan cəna coy, aday
ni mbəsak anan.»

[17 A jan atan matanan ata nà, anga azar
uko sə Pasəka kà slak ahay cəna, a taa
mbəsakan atan anan ahay ɗo sə dangay
kərtek.]
18 Əna tinen a fok ta zlah tə məgalak awan,
ta wa: «Ma gan may ki mbəsakay ahay nà,
Barabas, aday ɗowan a anan nà, kâ vaɗ
anan.»
19 Barabas sə ɗowan ata nà, winen à wulen
su ɗo sə vəze pə Ruma ahay à Urəsalima
ataya awan. Aday winen nə kə̀ vəɗak nga su
ɗo re. Ta ban anan à dangay nà, anga nan.
20 Pilatu a man atan anan 'am ata asa,
anga winen nà, a nan sə mbəsak anan Yesu.
21 Əna ɗo ataya ta zlah tə məgalak a asa, ta
wa: «Darak anan ayak pə dədom! Darak
anan ayak pə dədom!»
22 Pilatu a jan atan tə slala maakan a asa, a
wa: «A ga mer sa ma lelibay a anaw? Nen nə
njaɗak apan ines sa man anan mungok aday
abay təɗe sa vaɗ anan apan à məke itəbay.
Suwan ni ndaɓay anan cəna coy, aday ni
mbəsak anan.»
23 Əna ɗo ataya tə zəga anan sa zlah tə
məgalak awan. Ta gan may si tâ darak anan
ayak pə dədom. Tə njaɗak apan cəveɗ anga
abəbal awan a tinen ata awan. 24 Pilatu a
təma sa ga kawa ana a tinen sa gan may ata
kutok. 25 A mbəsakay anan ahay Barabas,
kawa ana tinen sə cəce panan ata awan,
ɗowan aday ɓa tə bənak anan à dangay
anga a vəze pə Ruma ahay, aday ɗukwen kə̀
vəɗak uda nga su ɗo re, ata awan. Yesu nà,
Pilatu a varan atan anan ahay, aday tâ ga
anan alay kawa ana tinen sa gan may ata
kutok.

*T*ə daray anan Yesu pə dədom mə
zləlngaɗ awan

Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Yuhana 19.17-27

26 Natiya kutok, suje ahay tinen apan ti
zla anan Yesu nà, tə zlangay tə ɗowan a
inde tə ngaman Simon, winen ɗo sə Siren
ahay, winen apan i may ahay à kiɓe wa. Ta
ban anan, tə tavakan dədom mə zləlngaɗ a
mbala Yesu ata, aday â pərahan anan ayak
azar à dəɓa wa.
27 Ɗo ahay bayak a, tinen apan ti pərahan
ayak azar à dəɓa wa anà Yesu. À wulen
a tinen nà, uwar aya inde, tinen apan ti
yam gweguzguzze anga winen. 28 Yesu a
mbəɗahay patan 'am, a jan atan ahay, a wa:
«Dəna sə Urəsalima ahay, kâ yimen anga

nen bay. Yimen aɗəka nə zek a kwanay,
aday wan a kwanay ahay re! 29 Anga alay
sə ɗəce winen apan i nay ahay. Ata, sa naa
taslay mivel nà, uwar aday winen dərlay
awan, tə uwar aday kà wahak fan bay ata
awan, tatə uwar aday kula ɗowan kà sak pay
anahan bay ata awan. 30 Aday, ɗo ahay ti da-
zlan sa ja nà: "Bəzlom ahay, mbəzlen ahay
pumo! Culok ahay ɗukwen ənga ndisen
ahay pumo ite!*" 31 Nen nà, kawa dədom
məngəɗaz awan. Aday ta sak u go way a
anaya anà nen, dədom məngəɗaz ata nà, ti
naa gan anà ɗo aday tinen kawa dədom mə
kuray ataya ite nə, kəkəma asanaw!»

32 À man ata ite nà, ɗo sə akar aya inde
cew. Suje ahay ta ra atan anga ines a
tinen, saa vaɗ atan tatə Yesu. 33 Tə dəzle à
man sə ngaman Kəlakasl-sa-Nga ata nà, tə
daray anan Yesu tu ɗo sə akar a cew ataya
pə dədom à man ata awan, ɗo kərtek a tə
alay puway, ɗo hinen tə alay gula, Yesu à
mamasl a tinen.

34 Yesu a gan amboh anà Mbərom, a wa:
«Bəbay uno, pəsen atan anan ines a tinen,
anga ta san way a tinen a sa ga həna ata
bay.»

Suje ahay tə gəzla anan zana a Yesu ahay
à wulen a tinen ahay inde, ta sa ga apan
caca.

35 Aday ɗo a mə tavay aya à man ata awan,
tinen apan ti ca iɗe həməcəcce. Bahay sə
Yahuda aya inde ite, tinen apan ti tərа anan
Yesu à məndak, ta wa: «Kà təmak anan
ɗo azar aya asanaw! Kak winen Almasihu,
ɗo a Mbərom mə walay saa tam anan ɗo
a acəkan nà, â mbar a zek anahan a ite
biɗaw?»

36 Suje ahay ɗukwen tə həɗəken ayak pə
cakay, sa jan ayak 'am sə suwat. Tə varan
ayak way mə kwasay a inde, aday sərekeke
re aday â sa. Ta jan: 37 «Kak iken bahay sə
Yahuda ahay nà, tam anan nga anak a kutok
biɗaw?»

38 Tə vinde way pə pəlungwaɗ, ta wa:
«Həna anan nà, bahay sə Yahuda ahay.»
Aday tə tapak anan ayak pa nga sə dədom
a mə zləlngaɗ ata awan.

39 Natiya, ɗo kərtek à wulen su ɗo sə
akar a mə daray aya pə dədom ata awan, a
gənahan à Yesu ite, a wa: «Na wa iken nà,
Almasihu ba? Ənga, tam a zek anak, aday
kâ tam manay ite biɗaw?»

40 Əna ɗo anahan a hinen ata a gafan ayak
apan 'am, a wa: «Iken nà, kə jəjaran anà
Mbərom itəbay ɗaw? Anga iken ɗukwen
ɗo ma ban a kawa winen a re asanaw!
41 Mənumo ɗa sa ɗəce a anan nà, təɗe anga
ines anumo sa ga ata awan. Əna winen nà,
kà gak awan itəbay asanaw!»

42 Natiya, ɗowan ata a jan à Yesu, a wa:
«Ka sak a nay ahay tə mazlaɓ sə bahay anak
a nà, aday kem, kâ bayak upo ite.»

43 Yesu a mbəɗahan apan kutok, a wa:
«Nen apan ni jak tə ɗiɗem a həna: Pə luvon
a sə biten a anan, ɗi zlumo à jerne a Mbərom
inde.»

Amac a Yesu
Mata 27.45-46; Markus 15.33-41; Yuhana 19.28-30

44-45 Natiya awan, à man ipec inde nà,
luvon a ga pə daliyugo fok takəɗimbom, hus
à njamde maakan.

Aday zana sə gəzla man sə njahay a
Mbərom pi zek wa tu ɗo ahay ù doh sə
mazlaɓ a Mbərom ata, a ngəraw à mamasl
a wa əndem. 46 Yesu a zlah tə məgalak awan,
a wa: «Bəbay uno, ni mbəsakak anan ayak
sifa uno à alay anak inde.†»

Pə dəɓa anà 'am anahan ata wa nà, a mac
way anahan.

47 Bahay sə suje sa man ataya ata, a canan
à way a sə tərа ata nà, a hərən nga anà
Mbərom, a wa: «Ɗowan a anan nà, winen
ɗo ɗiɗek a acəkan.»

48 Ɗo sa nay sa cak ayak apan ataya fok tə
canan à way a sə tərа ì iɗe a tinen inde ata
nà, kuwaya fok a haw way anahan gərləhlah
ta nga mugo. 49 Əna ɗo sa san anan ataya
pi zek tə uwar sə pərahan ahay azar kwa à
Galile wa ataya, tə tavay zaɗ, ta ca pə way a
sə tərа ataya awan.

Tə gəɓa anan Yesu à məke
Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Yuhana 19.38-42

50-51 Natiya kutok, ɗowan a inde tə ngaman
Yusufu, winen ɗo sə Arimatiya ahay pə
daliyugo sə Yahudiya. Winen apan i ba
bahay a Mbərom. Winen ɗo ɗiɗek a pa 'am a
Mbərom. Abay winen nà, ɗo kərtek à wulen
su ɗo sa gan sariya anà Yesu ataya awan,

* 23:30 Ca pə Hose'a 10.8. † 23:46 Ca pə Jabuura 31.6.

əna winen nə kə̀ təmahak 'am a tinen ata itəbay.
52 A zla à man a Pilatu saa cəce panan
cəveɗ sə gəɓa məsinde a Yesu aday i sa la
anan. 53 A njaɗ cəveɗ ata kutok nà, a zla, a
dazay anan ahay məsinde a Yesu pə dədom
mə zlə̀lngaɗ ata wa. A nga apan rəkot a
inde, a ɗəfak anan ayak à jəvay ma la a à
jama inde, à man a aday kula tə ɗəfak ayak
uda məsinde bay ata awan. 54 Way ata a təra
nà, ta pac sə dezele, aday defefe luvon sa
man uda winen apan i slay uda bəse.
55 Uwar sə pərahan ahay azar anà Yesu
kwa ahay à Galile wa ataya tə pərahan azar
anà Yusufu dezl pa 'am jəvay, aday ta ca pa
sə ɗəfak anan ayak Yesu à məke inde ata
awan. 56 Aday ta ma way a tinen agay, tə
lavay a zek tə amar sə wurde sə rəbas lele
dun'a ata awan. Aday ta man uda awan pə
luvon sa man uda awan, kawa ana Tawrita
a Musa sə ɗakan atan anan.

24

*Yesu a slabakay ahay à m*əke wa
Mata 28.1-10; Markus 16.1-8; Yuhana 20.1-10

1 Ta pac sə zaka* kutok, pərek duwdew,
uwar ataya tə wule pa 'am jəvay. Ta zla
anan tə amar a tinen sə lavak anan ayak zek
ata kutok. 2 Tə dəzle nà, ta tan ayak à nga
anà bələlen mə bətukwal a pa 'am jəvay wa,
mə jəkay awan. 3 Ta zla à jəvay ata inde†
məreh kutok, əna ta tak anan à nga anà zek
sə məsinde a Yesu Ba Məduwen bay re. 4 A
gan atan nà, wurdədəsdəssa.
Kwayan'a, ɗowan aya inde cew ta kan
atan zek. Aday tinen tə zana aya pi zek, a
dav nà, herre kweɗekkweɗek. 5 Uwar ataya
tə canan à ɗowan a cew ataya cəna, ta ma
nga sə jəjar, tə rihe nga a tinen ahay ù vo.
Cəna, ɗo ataya ta jan atan: «Waka ɗo nə
tə sifa coy asənə, kə pəlen anan à wulen sə
məsinde ahay wa nà, angama mba asanaw?
6 Winen inde à man a anan sabay. Kə̀
slabakak ahay à məke wa. Bayiken pa 'am
anahan a sa jak ikwen à alay a kwanay à
Galile ata awan. A wa: 7 "Təktek, nen, Wan
su Ɗo nà, ni slahay à alay su ɗo sə atahasl
ahay inde, ti darak ayak nen pə dədom mə
zlə̀lngaɗ awan. Aday pə luvon maakan a
anahan a nà, ni slabakay ahay à wulen sə
məsinde ahay wa."»
8 Natiya, 'am a Yesu a sa jan atan ata a
man atan ahay à nga inde kutok.
9 Coy, ta may way a tinen pa 'am jəvay
wa, tə ɗakan anan ləbara ata anà njavar a
Yesu a kuro nga kərtek ataya awan, aday
anà azar su ɗo ahay a fok re. 10 Sa man
anan ləbara ata anà ɗo maslan ataya nà,
Mariyama sə Magədala, tə Yuwana, aday tə
Mariyama, may a Yakuba, aday uwar a azar
a sə pərahan atan ayak azar ataya re.
11 Ɗo ataya tə slə̀ne ləbara sa 'am ata cəna,
tə ɗəfak apan nga bay. A ga patan nà, kawa
uwar ataya ta jan atan nà, 'am sə uwar ahay
kəriya awan.
12 Əna Piyer nà, a slabak, a haw pa 'am
jəvay. A dəzle cəna, a zərɗek ayak iɗe à
jəvay inde. Awan uda ibay. Mə mbəsak a
nà, zana vərre gərəvve kəriya awan. A zla
agay, əna way ata a gan nə wurdədəsdəssa
hwiya.

*P*ə cəveɗ sa zla à Emawus
Markus 16.12-13

13 Ta pac ata kərtek awan, ɗo ahay cew
à wulen sə njavar anahan ataya wa, tinen
apan ti zla à wulen su doh a inde sə nga-
man Emawus ata awan, dəren pi zek wa tə
Urəsalima nà, i ga way sə kilomiter kuro
nga kərtek. 14 Tinen apan ti zla nà, ti kaɗ
bala pə ləbara su way a sə təra ata kurkwer.
15 Tinen apan ti kaɗ bala a tinen ata mba
cəna, degeslef Yesu a njaɗak atan ayak pə
cəveɗ. Ta zla pə kərtek awan. 16 Tə canak
anan à Yesu, əna awan a kə̀ nahak atan pə
iɗe. Anga nan, tə sənak a bay.
17 Yesu a cəce patan wa, a wa: «Kə kiɗen
bala pa ma à cəveɗ wa anaw?»
Tə tavay jərem ma ga mugo aya awan.
18 Ɗowan a kərtek a sə ngaman Keliyupas ata
a mbəɗahan apan, a wa: «Ɗo sə Urəsalima
ahay fok ta san pə way a sə təra à luvon a
anaya inde kutok nà, sa san apan ite bay nə,
iken kərtek kələɗaw?»
19 Yesu a cəce patan wa, a wa: «Ma sə təra
anaw?»
Tə mbəɗahan apan: «Way sə təra pə
Yesu, ɗo sə Nazaratu ata awan. Winen nə
ɗo maja'am a Mbərom. Ɗo tə məgala si mer
su way a, aday tə mazlaɓ sa 'am a, pa 'am
a Mbərom aday pa 'am sə ɗo ahay fok re.

* 24:1 Zaka nà, tə ngaman Zlaba re. † 24:3 jəvay a tinen ma la a ù kon inde kawa doh. Anga nan ta mba apan sa zla uda awan.

20 Bahay sə gəɗan dungo anà way ahay pi
zek tu ɗo sə lavan umo nga ahay, ta ban
anan, tə varan anan anà Ruma ahay, ta gan
sariya saa vaɗ anan, tə darak anan ayak pə
dədom. 21 Abay manay mə jalay nà, winen
nə ɗo saa tam anan Isəra'ila ahay. Aday
way a sə təra apan ata ɗukwen həna kà gak
way sə luvon maakan re. 22 Natiya ɗukwen,
uwar sə àga manay ahay tə vawak umo nga
wadan wadan, anga sə duwdew a anan tə
wulek pa 'am jəvay, 23 əna ta tak anan à nga
anà məsinde anahan a à jəvay inde sabay re.
Ta may agay, ta jan umo ləbara awan, ta wa:
"Maslay a Mbərom ahay ta kan umo zek,
ta jan umo nà, winen inde tə sifa awan!"
24 Aday, ɗo sə àga manay ahay ta zlak saa cay
iɗe pa 'am jəvay ata wa ɗukwen, ta tan ayak
à nga anà way a kawa ana uwar ataya sa jan
umo, əna ta tak anan à nga anà məsinde a
bay re.»

25 Natiya, Yesu a jan atan kutok, a wa:
«Hey, kwanay ɗo sa san awan bay ahay,
ɗo mənok aya sa ɗaf nga pa 'am ana ɗo
maja'am a Mbərom ahay! 26 Abay Almasihu
i sa zla à mazlaɓ sə bahay anahan inde nà,
təktek i ga ɗəce ndəlekeke aday biɗaw?»

27 Aday a ɗakan atan anan 'am kawa ma
jay a pə winen à Deftere a Mbərom inde,
ata a dazlan ahay à deftere a Musa ahay wa,
hus anan à deftere su ɗo maja'am a Mbərom
ahay inde fok.

28 Natiya, tinen apan ti dəzle à wulen su
doh a tinen saa zla uda ata bəse nà, Yesu
a ga kawa i zla way anahan ta man hinen.
29 Əna ta ngam â zla patan wa bay. Ta jan
nà: «Pac kə̀ slahak ù doh aday luvon winen
apan i ga bəse kutok nə, suwan njahuko à
man a anan.» Yesu a may ahay, a njahay tə
tinen.

30 À alay sa pa way nà, Yesu a gəɓa tapa
sə pen, a ngəran anà Mbərom, a gəzla anan
tapa sə pen ata ì zek wa, a varan atan anan.
31 Natiya, iɗe a cəɗen atan lele, ta san anan
kutok. Cəna sawayah a zla pa man sə iɗe
a tinen wa. 32 Ta jan ì zek ahay kutok, ta
wa: «Kawa anahan sa jak umo ahay 'am pə
cəveɗ wa, aday sə ɗakak umo anan 'am sə
Deftere a Mbərom ata nà, a gak umo ahay
nə mbaɗaɗa biɗaw?»

33 Tə slabak kwayan'a, ta ma à Urəsalima.
Ta tan ayak à nga anà njavar anahan ahay
kuro nga kərtek ataya, tu ɗo azar aya mə
halay nga awan.

34 'Do a mə halay nga ataya ta jan ù ɗo cew
ataya kwayan'a, ta wa: «Yesu Ba Məduwen
kə̀ slabakak ahay acəkan, bina Simon kə̀
canak anan!»

35 'Do a cew ataya ite tə təkəren anà ɗo
ataya way sə təran atan ayak pə cəveɗ wa,
aday taa san a Yesu nà, à alay a winen sə
gəzla anan tapa sə pen ata awan.

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay
Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Yuhana 20.19-23; Mer su way ahay 1.6-8

36 Tinen apan ti ja 'am ata mba kutok,
Yesu a tavay jek à wulen a tinen inde. A jan
atan, a wa: «Zay â tərak ikwen.»

37 Cəna, tanday mbac a slahay patan wa,
zlawan a gan atan. Tə bayak, i ga nə tə
canan anà mədahan.

38 A jan atan nà: «Kə jəjiren nà, anga-
maw? Kwanay a fok kə bayiken way à
nga a kwanay inde cuwcew nà, angamaw?
39 Cen pə alay uno tə saray uno ahay. Həna
anan nà, nen awan. Limen uno, cen upo.
Mədahan nà, kəlakasl tə sluweɗ si zek inde
apan ibay. Əna, kə cinen uno həna nà,
matana bay asanaw!»

40 A jan atan 'am ata nà, a kan atan anan
alay anahan ahay pi zek tə saray anahan
ahay. 41 Ta mbak apan sa ɗaf nga pə way
ata fan bay, anga ataslay mivel a tinen a kə̀
zalak, aday way ata a gan atan masuwayan
re. Yesu a cəce patan wa kutok, a wa: «Way
sa pa inde pikwen ɗaw?» 42 Tə varan ahay
kəlef ma vak aya mənjœk. 43 A gəɓa, a rac ì
iɗe a tinen a inde.

44 A jan atan: «Həna anan nà, way nen
sə ɗakak ikwen anan, à alay a nen inde tə
kwanay mba ata awan. Abay way aya inde
mə vinde a pi nen à Tawrita a Musa, tə
deftere ana ɗo maja'am a Mbərom ahay, tə
Jabura ahay. Təktek way ataya fok tâ təra.»

45 A təɓan atan anà abayak nga a tinen,
aday tâ san 'am sə Deftere a Mbərom. 46 A
jan atan: «Mə vinde à Deftere a Mbərom
inde nà, natiya. Təktek Almasihu nà, i
ga ɗəce, aday i slabakay à məke wa pə
luvon maakan awan. 47 Ti wazay à mazlaɓ
sə sləmay anahan inde pə daliyugo fok, i
dazlan nà, à Urəsalima wa, ti ja: "Mbəɗihen
anan lœn anà ines a kwanay ahay, aday
Mbərom i pəsek ikwen anan." 48 Saa side
anan way ataya nə kwanay awan. 49 Azanan

nà, nen a, ni slənak ikwen ahay way a,
kawa ana Bəbay uno sə zlapak ikwen anan
ata awan. Əna, njihen à wulen su doh
sə Urəsalima hus pə luvon a ni slənak ik-
wen ahay məgala sa nay à mburom wa ata
aday.»

Yesu a ján à mburom
Markus 16.19-20; Mer su way ahay 1.9-11

50 Yesu a zla atan à wulen su doh wa. Ta zla
bəse tə Baytiniya. A cakaf alay à mburom, a
ɗaf patan ngama. 51 À alay a winen apan i ɗaf
patan ngama ata mba cəna, a ján à wulen a
tinen wa. Mbərom a gəɓak anan ayak à man
anahan.
52 Tinen ite tə həran nga anà Yesu, aday
ta ma à Urəsalima tə ataslay mivel a bayak
awan. 53 Ta taa zla ù doh sə mazlaɓ a
Mbərom nà, pac pac, sa taa həran nga anà
Mbərom.

Ləbara mugom a kawa ana

Yuhana

Sə vinde anan ata awan

Aɗakay way pə deftere a anan

Yuhana a təker anan ləbara a Yesu nà, tə cəveɗ anahan cara, bina kawa deftere azar aya sə təker anan ata bay. A gəɓa mer su way a Yesu masuwayan aya cuwɓe, anga sə təker anan atətak way a Yesu, aday sə ɗakay anan nà, Yesu nə wayaw. À wulen sə atətak way a anaya kutok, Yesu a gəɓa minje sə way ahay kawa a'am, jiyjay, məsudoh, pen, ɗo sə jugwar təman, sə ɗakay anan winen aday nə, winen wayaw.

Nga sa 'am ahay

Yesu nə winen wayaw *(1.1-51)*

Masuwayan a Yesu ahay cuwɓe *(2.1 - 11.44)*

Luvon a Yesu mədakwidok aya pə daliyugo *(11.45 - 19.42)*

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay *(20.1 - 21.25)*

Almasihu Yesu nà, winen nə 'am a Mbərom

1 Mama'am awan, abay Mbərom kə̀ ndakak daliyugo fan bay ata nà, ɗowan a inde tə ngaman 'am. 'Am ata nà, tinen tə Mbərom nə maya awan, aday winen nə, Mbərom. 2 Tinen tə Mbərom a nà, pə dəlen a wa maya kurre wanahan. 3 Ta 'am ata nà, Mbərom a ndakay anan way ahay kəzlek. Way mə ndakay a mənjəna 'am ata nà, ibay. 4 Sifa a nay ahay nà, à 'am ata wa. A təran anà ɗo sə daliyugo ahay nà, jiyjay. 5 Abay luvon nà, inde wanahan, jiyjay ata a dav uda awan, aday luvon a mba apan sə mbacay anan bay.

6 Natiya, Mbərom a slənay ahay ɗowan a inde tə ngaman Yuhana. 7 Yuhana a nay ahay kawa side, sə ɗakan anan jiyjay ata anà ɗo sə daliyugo ahay, aday tâ ɗaf apan nga. 8 Yuhana ta nga anahan a nà, winen jiyjay ata bay. Əna, a nay saa ga side sə ɗakay anan nə jiyjay ata awan. 9 Jiyjay a guzgwez ata, winen apan i nay ahay pə daliyugo, sə dəvan anà ɗo ahay kəzlek.

10 'Am ata nà, abay winen inde pə daliyugo. Mbərom a ndakay daliyugo a nà, tə winen awan. Əna ɗo sə daliyugo ahay təkeɗe tə sənak anan bay. 11 A nay ahay nà, pə daliyugo anahan a wanahan, əna ɗo anahan aya ɗukwen tə təmahak anan bay. 12 Cəkəbay, ɗo azar aya nà, tə təmahak anan, tə ɗəfak apan nga. Anà ɗo ataya nà, 'am ata kə̀ varak atan cəveɗ sə təra atan wan ana Mbərom ahay. 13 Tə təra wan a Mbərom ahay nà, pə ruhom si zek bay, pa sə wahay sə bəbay ahay bay. Tə təra nə, anga Mbərom kə̀ tərak bəbay a tinen coy.

14 'Am ata a təra ɗo ti zek awan, kə̀ njahak à wulen a manay. Mə canak anan anà mazlaɓ anahan awan. A njaɗ mazlaɓ ata nà, anga winen a nà, wan ana Bəbay Mbərom, winen wan mənduwel awan. Mbərom a kay anan ahay sumor anahan tə ɗiɗem anahan ahay fok nà, tə winen awan.

15 Yuhana kà jak apan tə məgalak awan, a wa: «Winen nà, ɗo, nen sa jak ikwen, na wa: "Do inde i nay ahay à dəɓa uno wa, əna winen nà, a zalay nen asa, anga à alay a nen mə wahay a fan bay ɗukwen nà, winen inde coy."»

16 Mənuko a jiya ɗə njaɗak sumor à alay anahan wa, sumor pa nga sə sumor. 17 Mbərom a varak uko anan ahay Tawrita nà, tə alay ana Musa. Əna sumor a Mbərom tə ɗiɗem anahan nà, a kay atan ahay anà ɗo ahay tə alay ana Yesu Almasihu. 18 Mbərom a aday nà, ɗowan kula kə̀ canak anan bay. Əna, wan anahan a mənduwel ata, winen mə njahay a tə Bəbay anahan maya awan, winen kà kak uko anan ahay Mbərom awan.

Side ana Yuhana, ɗo sa gan baptisma à ɗo ahay

Mata 3.1-12; Markus 1.1-8; Lukas 3.1-18

19 Side ana Yuhana a dazlan nà, natiya awan: Pa pac a inde nà, məceɗ sə Yahuda ahay tə slənay ahay ɗo sə gəɗan dungo anà way anga Mbərom ahay kwa à Urəsalima wa, tinen pə kərtek a tu ɗo sa man atan zek ù doh sə mazlaɓ a Mbərom ahay. Tə cəce pə Yuhana wa, ta wa: «Iken nà, iken wayaw?»

20 Yuhana ɗukwen kə̀ məmanak atan anan bay, a jan atan anan ngəlarak, a wa: «Nen nà, Almasihu bay.»

21 Tə cəce panan asa, ta wa: «Aday iken nə waya kutok anaw? Iken nə Eliya kələɗaw?»

Yuhana a mbəɗahan atan apan, a wa: «A'ay. Nen nà, Eliya bay.»

Ta jan, ta wa: «Yo, iken nə ɗo maja'am a Mbərom, manay sa ba ata ɗaw?»

Yuhana a wa: «A'ay, matanan bay!»
22 Ɗo ataya ta jan kutok, ta wa: «Siya, aday
iken nə wayaw? A nan umo sa man ayak
'am anà ɗo sə slənay manay ahay. Ka jan
anà nga anak a nà, iken wayaw?»
23 Yuhana a mbəɗahan atan apan asa, a
wa: «Nen nà, ɗo mbala ana ɗo maja'am a
Mbərom Ezaya sa jəka:
"Ɗowan a inde, winen apan i zlah à saf inde
à kiɓe, a wa:
Ten anan cəveɗ anga Bahay winen apan i
nay.
Ten anan cəveɗ ata mə tavay nga a fəhhe
lele.*"»
24 Aday à wulen su ɗo mə slənay a pə
cakay ana Yuhana ataya nà, Farisa ahay
uda awan. 25 Tə cəce panan, ta wa: «Kak
iken Almasihu bay, iken Eliya bay, aday ɗo
maja'am a Mbərom hinen ata bay re nà, ka
gan baptisma anà ɗo ahay angamaw?»
26 Yuhana a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Nen na gak ikwen baptisma nà, tə a'am.
Əna, ɗo inde à wulen a kwanay, kə sənen a
bay, 27 i nay ahay à dəɓa uno wa. Nen na slak
sə pəsakan anan liɓer sə təkarak anahan
bay.»
28 Natiya, way a anaya fok a təra nà,
à wulen su doh sə ngaman Baytiniya ata
awan, pə day uho sə zlinder sə Urdon, à
man ana Yuhana sa gan baptisma anà ɗo
ahay ata awan.

Yesu nà, wan sə təman ana Mbərom

29 Iɗe a cəɗe sidew a cəna, Yuhana a canan
ayak anà Yesu winen apan i zlak ayak. A
wa: «Tiya, wan sə təman ana Mbərom saa
pəse anan atahasl sə daliyugo ata awan!
30 Winen nà, ɗowan a nen sa jak ikwen, na
wa: "Ɗowan a inde, i nay ahay à dəɓa uno
wa, a zalay nen, anga à alay a nen mə wahay
a fan bay ɗukwen nà, winen nà, winen inde
coy." 31 Winen wayaw nà, abay na san bay.
Əna, na nay saa gan baptisma anà ɗo sə
Isəra'ila ahay nà, aday tâ san anan lele.»
32 Yuhana a ga apan side asa, a wa: «Nə
canan anà Apasay a Mbərom a dazay à
bagəbaga mburom wa kawa badəbada, a
njahay apan. 33 Abay na san winen nə
wayaw bay. Əna Mbərom, ɗo sə slənay ahay
nen sa ga baptisma tə a'am ata, kà jak uno,
a wa: "Ki canan anà Apasay i dazay ahay
pu ɗo, i njahay apan. Ɗowan ata nà, i ga
baptisma tə Apasay Cəncan awan."»
34 Yuhana a ja asa, a wa: «Nə canak anan
acəkan. Winen nə Wan a Mbərom. Ni side
'am ata awan.»

Njavar a Yesu mama'am aya awan

35 Natiya kutok, iɗe a cəɗe sidew a nà,
Yuhana winen mə tavay a à man ata tə
njavar anahan ahay cew. 36 A canan à Yesu
winen apan i bar ta man ata nà, a ja, a wa:
«Cen apan! Wan sə təman a Mbərom, winen
tiya.»
37 Njavar a Yuhana cew ataya tə slənə 'am
ata cəna, tə pərahan azar anà Yesu. 38 Yesu a
ma iɗe à dəɓa nà, a canan atan ayak, tinen
apan ti pərahan azar nà, a cəce patan wa:
«Kə pəlen maw?»
Ta jan: «*Rabi*, man sə njahay anak
ahaw?» Ta 'am a tinen «*Rabi*» a nan sa ja nà,
«Miter».
39 Yesu a jan atan, a wa: «Hayak ikwen
ahay! Kâ ni cen apan!»
Ta zla pə kərtek awan, tə canan à man sə
njahay ana Yesu. A təra nà, tə njamde fuɗo.
À alay ata, tə təfek pi zek jiga hus à suko.
40 Natiya, ɗo a cew a sə slənə side aday sə
pərahan azar anà Yesu ataya nà, ɗowan a
inde kərtek, tə ngaman Andəre, mərak ana
Simon Piyer. 41 Natiya, Andəre a zla a pəlay
anan mərak anahan Simon, a jan: «Manay
mə njaɗak anan Almasihu!» Almasihu ta
'am hinen nə Kristo. A nan sa ja nə ɗo ma
ga amar awan.
42 Andəre a lagay anan Simon pə cakay
ana Yesu. Yesu a canan nà, a zəzor anan, a
jan, a wa: «Iken nà, Simon wan ana Yuhana
biɗaw? Pa 'am azanan nà, sləmay anak i i
təra nə Kefas.» Ta 'am a tinen, Kefas a nan
sa ja nà, pəkəraɗ.†

Yesu a ngaman anà atə Filip tə Nataniyel

43 Sidew a nà, a nan anà Yesu sa zla pə
daliyugo sə Galile. Tə zlangay tə Filip, a
jan: «Pəruho azar!» 44 Filip a aday nà, winen
Baytisada ahay, tinen ù kon kərtek a tatə
Piyer tə mərak anahan Andəre.
45 Filip a zla à man ana Nataniyel ite, a
jan: «Ɗowan a aday atə Musa tu ɗo maja'am
ana Mbərom ahay sə vinde apan à Deftere
inde ata nà, mə njaɗak anan kutok. Winen
nə Yesu wan ana Yusufu, ɗo sə Nazaratu
ahay.»

* 1:23 Ca pə Esaaya 40.3. † 1:42 Ta 'am hinen ɗukwen, Kefas a nan sa ja Piyer.

46 Nataniyel a jan apan, a wa: «Kak way
lele a nà, i nay ahay à Nazaratu wa ɗaw?»
Filip a jan: «Hayak ahay, ca apan!»
47 Yesu a canan anà Nataniyel nà, winen
apan i nay ahay pə cakay anahan, a ja, a wa:
«Cen apan! Ɗo sə Isəra'ila ɗîɗem a, aday a
njəkan uda anà ɗo itəbay ata həna!»
48 Nataniyel a cəce pə Yesu wa, a wa: «Ka
san nen ta maw?»
Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Kurre,
Filip ɗukwen kà ngamak anak fan bay ata
nà, nə canak nà, iken ù vo sə buway mba.»
49 Nataniyel a jan apan kutok: «Miter,
iken nə Wan ana Mbərom. Bahay sə
Isəra'ila nà, iken.»
50 Yesu a mbəɗahan apan asa, a wa: «Ka
ɗaf upo nga nà, anga nen sa jak, na wa: Nə
canak anak ù vo sə buway ata, biɗaw? Ki i
canan anà way ahay sə zalay həna anan tə
məduwen aya mba. 51 Ni jak tə ɗîɗem a nà:
Ki i cinen anan anà bagəbaga mburom mə
təɓa awan, aday ki cinen anan anà maslay a
Mbərom ahay ti ján, ti dazay ti nen, Wan su
Ɗo.‡»

2

Azar uko sə gəɓa dalay à Kana

1 Yawa, luvon cew pə dəɓa anahan a wa
nà, azar uko sə gəɓa dalay a təra à Kana,
pə daliyugo sə Galile. May ana Yesu winen
inde à man ata awan. 2 Ɗukwen tə ngamak
atan ayak anà atə Yesu tə njavar anahan
ahay à man ata re.
3 À alay sa sa mahay sə azar uko kutok,
mahay a ndav pə ɗo ahay wa. Anga nan,
may a Yesu a jan, a wa: «Mahay inde pə ɗo
ahay sabay!»
4 Yesu a mbəɗahan apan, a jan, a wa:
«Uwar a anan, kâ vuwo nga ti mer su way
ata nə angamaw? Alay uno kà slak fan bay.»
5 May anahan a jan anà ɗo si mer su
way ahay, a wa: «Gen kawa anahan saa jak
ikwen ata fok!»
6 Matanan, tugoy su kon ahay inde à man
ata ma la aya mbərka sa taa pak uda a'am.
Kərtek sə tugoy ataya nà, a gəɓa a'am i ga
way sə liter səkat, kawa sa ja bine siwaw
nà, kəlawa mbərka. Tə a'am sə tugoy ataya
awan, Yahuda ahay ta taa banay anan saray,
zek, tə cakaɗ a way, kawa sə pəra a tinen
ahay.
7 Yesu a jan anà ɗo sa ga mer su way
ahay: «Rihen anan tugoy a anaya tə a'am.»
Tə ngahay a'am awan, ta rah anan tugoy
ataya cesl̂ cesl. 8 Yesu a ja kutok: «Həna nà,
ngihen ahay wa asa, zlen anan anan ayak
anà bahay sə azar uko.» Ta ga kawa anahan
sa jan atan ata awan.
9 Bahay sə azar uko ata, a tukom anan nà,
kà tərak mahay coy. Əna, winen nà, a san
sa jəka mahay a, a nay ahay nə tə wura wa
anaw bay. Sa san nà, ɗo sə ngahay ataya
ɗəkɗek. A ngaman ayak anà ɗo sə gəɓa
dalay ata awan, a jan: 10 «Abay ɗo ahay ta taa
lahan anan anà ɗo ahay nà, mahay mugom
awan. Kagasl, mahay kà vawak atan nga nà,
ti var winen mugom a bay ata awan. Aka
aday iken nà, kə ɗərek anan mugom awan
hus həna nə kəkəmaw?»
11 Natiya awan, masuwayan ana Yesu sa
ga mama'am awan, a təra nà, à wulen su
doh sə Kana, pə daliyugo sə Galile. A
kay anan ahay mazlaɓ anahan, aday njavar
anahan ahay ta ɗaf apan nga.
12 Pə dəɓa anahan a wa, ta zla way a tinen
à wulen su doh sə Kafarnahum tatə may
anahan tə mərak anahan ahay pi zek tə
njavar anahan ahay, aday tə njahay à man
ata luvon ahay mənjœk ca.

Yesu a razl ɗo sa ga masa ahay ù doh sə
mazlaɓ a Mbərom wa

Mata 21.12-13; Markus 11.15-17; Lukas 19.45-46

13 Natiya, alay sə azar uko sə Pasəka ana
Yahuda ahay i sa dəzley bəse nà, Yesu a zla
à Urəsalima kutok. 14 A njaɗak ayak ù doh
sə mazlaɓ a Mbərom à man ata nà, ɗo sa ga
masa ahay. Ɗo hinen ahay tə sukom anan
way ta sla ahay, tə təman ahay, tə kurkudok
ahay, aday ɗo a azar aya nə, ɗo sə bəmbaɗ
dala ahay. Tinen a fok mə njahay aya pə
tabal a tinen ahay.
15 Natiya kutok, Yesu a japay anan 'am sə
liɓer ahay, aday a təra anan məkiɓek awan,
a rəzlay atan ahay gənaw ahay uho: sla
ahay, təman ahay. A dazlan, a guce anan
dala a tinen ataya à məndak, a hərok anan
tabal su ɗo sə bəmbaɗ dala ataya fok. 16 A
jan anà ɗo sə kurkudok ahay re, a wa: «Zlen
anan awan anaya à man a anan wa. Kâ təren
anan doh ana Bəbay uno doh sa ga uda masa
bay.»

‡ 1:51 Yesu a nan sa ja nà, winen kawa səsala sa zla à mburom.

17 Njavar anahan ahay ta ma nga sə jalay
pa 'am ma ja a à Deftere inde ata awan. 'Am
ata a wa: «Asan zek su doh anak nà, winen
apan i ban à mivel uno inde bayak a kawa
uko.*»
18 Bahay sə Yahuda ahay tə cəce pə Yesu
wa kutok, ta wa: «Gədan anak inde sa ga
way ataya ɗaw? Əna ga masuwayan, aday
mâ san gədan inde apak matana acəkan.»
19 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Mbəzlen anan doh sə mazlaɓ a Mbərom a
anan. Aday nen ni han anan maza à luvon
maakan inde.»
20 Ta jan, ta wa: «Ɗo ahay ta han doh a
anan nà, ava ahay ta gak kwa kuro fuɗo nga
mbərka. Aday iken nà, ki han anan à luvon
maakan inde kələɗaw?»
21 Yesu a ga minje tu doh ata nà, pi zek
anahan. 22 Pə dəɓa ana Yesu sə slabakay
ahay à məke wa nà, njavar anahan ahay tə
jalay pa 'am anahan ataya jiga awan. Ta ɗaf
nga pa 'am ma ja à Deftere a Mbərom inde
ataya awan, aday ta ɗaf nga pa 'am anahan
ata awan.

Yesu a san way sə mivel sə ɗo ahay zle
fok

23 Natiya awan, à alay sə azar uko
sə Pasəka ata fok nà, Yesu a njahay à
Urəsalima à man ata awan. Ɗo ahay bayak
a tə ɗəfak apan nga, anga tə canak anan
anà masuwayan anahan ahay sa ga. 24 Aya
əna, Yesu kə̀ ngəmak sa ɗaf patan nga bay,
anga winen a san ajalay nga su ɗo ahay
zle kəzlek. 25 Yesu kə̀ pəlak sa jəka ɗowan â
ɗakan anan ajalay nga su ɗo kwa mənjœk
bay, anga a san way sə mivel sə ɗo ahay zle
fok.

3

Atə Yesu tə Nikodemus

1 Ɗowan inde à wulen sə Farisa ahay
inde, tə ngaman Nikodemus. Ɗowan ata
nà, winen ɗo kərtek à wulen sə məceɗ sə
Yahuda ahay inde. 2 Nikodemus kutok, a
nay ahay pə cakay ana Yesu sə luvon. A jan
a wa: «Rabi*, na san zle, iken nà, miter ana
Mbərom sə slənay ahay, anga kula ɗowan
kà gak masuwayan sə way kawa ananak ite
nà, ibay. Kak si Mbərom winen tə ɗowan
ata awan.»
3 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Nen apan
ni jak tə ɗiɗem a həna: Ɗo zənzen a nà, i
mba apan sa zla à bahay a Mbərom inde bay,
kak si i təra ɗo mə wahay a mə slala cew a
aday.»
4 Nikodemus a cəce panan kutok a wa:
«Ɗo kà gak məduwer coy nà, i njaɗ ti wahay
anan maza awan nà, kəkəmaw? Ɗowan ata
i njaɗ sa ma à kutov ana may anahan maza
awan, aday may anahan i wahay anan asa
kələɗaw?»
5 Yesu a jan: «Nen apan ni jak tə ɗiɗem
a həna: Kak ɗowan a mə wahay a miza
tə a'am bay, aday tə Apasay Cəncan awan
bay cəna, ɗowan ata i mba apan sa zla
à bahay ana Mbərom inde bay. 6 Ɗo sə
daliyugo ahay tinen apan ti wahay, əna tə
wahay nə zek ɗəkɗek. Aday ɗo mə wahay
a tə Apasay Cəncan ataya nà, tinen ɗo ana
Apasay Cəncan aya awan. 7 'Am a anan â
gak masuwayan aɗəka bay. Kawa anuno sa
jak, bəlaray tə wahay kwanay tə slala cew a
aday. 8 Maɗ a ɓal nà, à man anahan kawa sa
gan may. Kə sləne zle, əna ka san sa jəka a
nay awanaw bay. A zla nə ahaw ɗukwen, ka
san man anahan a bay re. Ɗo mə wahay a
tə Apasay Cəncan awan a ɗukwen a təra nà,
matanan re.»
9 Nikodemus a cəce maza awan pə Yesu, a
wa: «I sa njaɗ zek ata nà, kəkəma kəlanaw?»
10 Yesu a mbəɗahan apan: «Iken aɗəka nà,
miter sə Yahuda ahay, əna ka san way ataya
bay kələɗaw? 11 Nen apan ni jak tə ɗiɗem a
həna: Manay mə təker nà, way ana manay
sa san. Manay apan mi side ɗukwen way
ana manay sə canan tə iɗe a manay. Əna
hwiya kə təmihen side a manay bay. 12 À
alay a nə təkərek ikwen way sə daliyugo
ahay nà, kə ɗəfen upo nga bay. Həna ni
ɗakak ikwen anan way saa təra à mburom,
ki i mben apan sa ɗaf nga pa 'am uno ahay
kəkəma kutok anaw?
13 «Ɗowan saa zla kula à bagəbaga
mburom nà, ibay. Si nen, Wan su Ɗo,
sa nay ahay à mburom wa. 14 Kawa ana
Musa sə laway dədew sə rəslom ɗəzɗaz
a pə dədom à kiɓe kwakwa ata nà, ɗo
ahay ti laway nen, Wan su Ɗo, ɗukwen
matanan re.† 15 Aday kuwaya kə̀ ɗəfak nga
pa Wan su Ɗo nà, i njaɗ sifa sa ndav bay ata
awan. 16 Mbərom nà, a pəlay anan daliyugo

* 2:17 Ca pə Jabuura 69.10. * 3:2 Rabi: Rabi nà, ta 'am sə Aramayak. A nan sa ja nà, Miter. † 3:14 Ca pə Limle 21.

cəveɗabay. Anga nan awan, a varay anan wan anahan mənduwel a coy. Natiya kutok, kuwaya kà təmahak sa ɗaf nga pa wan ata nà, i lize bay, əna i njaɗ sifa sa ndav bay ata awan. [17] Mbərom a slənay ahay wan anahan nà, sa nay saa gan sariya sa ban anan ɗo sə daliyugo ahay bay. Əna a nay sa tam anan ɗo sə daliyugo ahay aɗəka.

[18] «Kuwaya kà təmahak sa ɗaf nga pa Wan a Mbərom nà, sariya inde saa ban anan sabay. Aday ɗowan a kà təmahak sa ɗaf nga pa wan a Mbərom a mənduwel ata bay ite nà, winen kà slahak à sariya inde coy aɗəka. [19] Sariya ata aday nà, anga 'am a anan: Jiyjay a nay ahay pə daliyugo, əna ɗo sə daliyugo ahay tə pəlay luvon zal jiyjay, anga tinen apan ti ga nà, mer su way lelibay aya awan. [20] Kuwaya winen apan i ga mer su way lelibay aya cəna, ata winen apan i nan iɗe anà jiyjay. I gan may sa nay à jiyjay inde bay, anga winen a jəjaran anà jiyjay saa kay anan mer su way anahan ma ga a à luvon inde ata awan. [21] Kuwaya, ɗowan a kà gak mer su way sə ɗìɗem nà, winen nà, i nay, i bar ì iɗe jiyjay inde, anga aday jiyjay â dəvan pi mer su way anahan lele aya ma ga pa 'am a Mbərom.»

Atə Yesu tə Yuhana, ɗo sa ga baptisma ata awan

[22] Natiya kutok, Yesu a zla way anahan pə daliyugo sə Yahudiya tə njavar anahan ahay. Tə njahay pi zek à man ata awan, aday a gan baptisma anà ɗo ahay. [23] Yuhana ite winen apan i gan baptisma anà ɗo ahay à wulen su doh sə Aynun, anga a'am inde à man ata bayak awan. Aynun awan aday nà, dəren tə wulen su doh sə Salim bay. Ɗo ahay bayak a ta zla pə cakay anahan saa gay ahay baptisma. [24] À alay ata nà, Yuhana ma ban a à dangay fan bay.

[25] Pa pac a inde, njavar ana Yuhana ahay tu ɗo kərtek à wulen sə Yahuda ahay tinen apan ti vaɗ uway pa 'am sə cəncan sə way ahay pi zek tə cəncan si zek. [26] Anga nan, ta zla pə cakay ana Yuhana. Ta jan, ta wa: «Miter, ɗowan a iken sə side apan, kə zlingen pa 'am zlinder sə Urdon ata nà, həna winen ɗukwen, winen apan i gan baptisma anà ɗo ahay. Ɗo ahay ɗukwen tinen apan ti zla fok pə cakay anahan.»

[27] Yuhana a mbəɗahan atan apan, a wa: «Ɗowan sa njaɗ awan mənjəna Mbərom a sə varan anan nà, ibay asanaw! [28] Kwanay kə slənen anan 'am uno coy. Na jak: Nen nà, Almasihu bay, əna Mbərom a slənay nen nà, aday nâ lahan pa 'am ca. [29] Uwar nà, anà ɗo sə gəɓa dalay a way anahan. Aday car ana ɗo sə gəɓa dalay ɗukwen, a tavay uho saa pak sləmay. Kà slənek winen apan i nay coy nà, i taslay mivel ta 'am anahan aya fok. Matanan, nen nə taslay mivel ɗukwen nà, na. [30] Natiya awan nà, məduwen uno â kac, mbala anahan â zəga aɗəka.»

*Ɗo sa nay ahay à bagə*baga mburom wa

[31] «Ɗo sa nay ahay à mburom wa nà, winen pa nga su ɗo a kəzlek. Ɗo sə daliyugo ahay ɗukwen, tinen pə daliyugo. Ta ja nà, 'am sə daliyugo ɗəkɗek. Ɗo sa nay à bagəbaga mburom wa ata nà, winen pa nga sə ɗo ahay fok. [32] Way anahan sə canan tə way anahan sə slənе, a ga side ɗukwen pə way ataya awan. Əna ɗowan sə təma side anahan a nà, kwa kərtek ibay. [33] Kuwaya kà təmahak side anahan nà, a san zle, Mbərom winen ɗo sə ɗìɗek. [34] Ɗo maslan a Mbərom cəna, winen apan i ja ɗukwen 'am ana Mbərom, anga Mbərom a, winen apan i rah anan tə Apasay anahan. [35] Bəbay Mbərom nà, a pəlay wan anahan cəveɗabay. Kà varak anan gədan pa nga sə way ahay kəzlek. [36] Kuwaya kà ɗəfak nga pa wan a Mbərom nà, kà njaɗak sifa sa ndav bay ata awan. Kuwaya kà təmahak anan Wan a Mbərom bay ite nà, i njaɗ sifa kulibay, aday Mbərom i ga apan mivel sə coy.»

4

Yesu tə uwar sə Samariya a inde pə kurok

[1] Farisa ahay tə slənе nà, Yesu winen apan i njaɗ njavar ahay aday winen a gan baptisma anà ɗo ahay a zalay Yuhana. [2] Aday nà, Yesu a kà gak anan baptisma anà ɗowan kwa kərtek bay. Sa ga mer su way ata nà, njavar anahan aya awan.

[3] Yesu a slənе 'am a tinen ata cəna, a mbəsak daliyugo sə Yahudiya, a ma pə dəɓa à Galile. [4] Anga nan, si i takas ɗukwen tu kon sə Samariya. [5] Natiya awan, a dəzle à wulen su doh a inde tə ngaman Sikar, bəse tə guvo ana Yakob a inde, a varan anan kwakwa anà

* 4:5 Ca pə Laataanooji 33.19.

wan anahan Yusufu.* [6] À man ata kutok,
kurok ana Yakob inde.

Natiya kutok, man i pec a ga nà, Yesu
a njahay pa nga kurok, anga kà yak nga
tə cəveď. [7-8] À alay ata awan ite nà, njavar
anahan ahay, ta zlak à wulen su doh saa
pəlay way sa pa.

Aday uwar sə Samariya a inde a nay ahay
pə kurok saa ngahak ayak a'am. Yesu a cəce
panan a'am, a wa: «Vuro a'am ite.»

[9] Həren aday nà, 'am a zlan atan pi zek ana
Yahuda ahay tə Samariya ahay bay. Anga
nan, uwar ata awan a jan, a wa: «Iken nà,
Yahuda ahay, nen ďukwen Samariya ahay.
Ki cəce puno a'am sa sa kələďaw?»

[10] Yesu a mbəďahan apan kutok, a wa:
«Abay kâ san sumor ana Mbərom saa ga,
aday kâ san ďowan a sə cəce panak a'am sa
sa ata nà, iken ki cəce panan a'am sə varan
sifa anà ďo ahay ata aďəka.»

[11] Uwar ata a jan anà Yesu, a wa: «Mazar,
na ca apak nə cafgal sə ngahay a'am inde
apak ibay! Kurok a anan ďukwen sololo.
Ki njaď a'am sə varan sifa anà ďo ahay
ata nà, ta maw? [12] Bije a manay Yakob sə
varan umo kurok a anan ďukwen, kà sak
wa a'am. Winen tə gwaslay anahan ahay
fok, aday tə gənaw anahan aya təke, ta
sak wa a'am. Aday iken kə zalay Yakob tə
məduwen kələďaw?»

[13] Yesu a mbəďahan apan, a wa: «Kuwaya
kà sak a'am sə kurok a anan nà, jom i gan
asa. [14] Aya əna, ďowan kà sak a sa a'am
mbala uno saa varan ata nà, jom i gan kula
sabay, anga a'am ata i təra kawa zəlaka à
winen inde, i varan sifa sa ndav bay ata
awan.»

[15] Uwar ata a jan, a wa: «Vuro a'am ata
awan, aday jom û go sabay, nâ sa may ahay
sə ngahak ayak a'am pə kurok wa kula sabay
re biďaw?»

[16] Yesu a jan apan, a wa: «Zla, ngaman
ahay anà mbaz anak, hayak ikwen ahay à
man a anan aday.»

[17] Uwar ata a ja kutok, a wa: «Mbaz uno
ibay!»

Yesu a jan, a wa: «Ka jak ďiďem awan, kak
ka wa mbaz anak ibay nà, na! [18] Anga ka zlak
à mbaz həna saray ďara, aday ďowan a həna
kwanay maya ata ďukwen, winen mbaz sə
pəzugoy anak a bay re.»

[19] Uwar ata a mbəďahan anà dungo kutok,
a wa: «Miter, nə sənak iken nə ďo maja'am
ana Mbərom. [20] Bije a manay ahay ďukwen
tə hərak anan nga anà Mbərom pə ɓəzlom
a manay a anan, əna kwanay Yahuda ahay
nà, ki wen, man sə hərən nga anà Mbərom
kərtek nà, si à Urəsalima.»

[21] Yesu a jan, a wa: «Uwar, təma 'am
a nen sa jak həna ata awan: Alay awan i
sla azanan, ki hərən anan nga anà Bəbay
Mbərom nà, à ɓəzlom a anan ďəkďek sabay,
kwa à Urəsalima taayak sabay re. [22] Kwanay
Samariya ahay aday nà, kə sənen ďowan a
kwanay sə hərən nga ata bay. Əna manay
Yahuda ahay nà, ma san ďowan a manay
sə hərən nga ata zle, anga Mbərom a tam
anan ďo ahay nà, tə alay a manay Yahuda
ahay. [23] Aday, alay a i nay ahay mba, kà slak
coy aďəka, Apasay Cəncan a, sa kay anan
ďiďem ana Mbərom ata, i sənan anan zek
anà ďo ahay. Natiya awan, ďo sa ďaf nga pə
Mbərom tə ďiďem ataya ti san sə hərən nga
pa man pa man ahay fok. Anga a nan anà
Mbərom awan nà, ďo sə hərən nga matanan
ataya awan. [24] Mbərom nà, apasay sə varan
sifa anà ďo ahay. Ďo ahay ti hərən nga nà,
tə ďiďem a aday tə məgala sə Apasay Cəncan
a re.»

[25] Uwar ata a mbəďahan apan, a wa: «Na
san zle, Almasihu i i nay ahay. Kà nak coy
nà, i ďakak uko anan way ahay fok.»

[26] Natiya, Yesu a mbəďahan apan, a wa:
«Nen a sa jak 'am ata nà, winen awan!»

[27] Njavar a Yesu ataya ta may ahay kutok.
Tə canan anà Yesu winen apan i ja 'am tu
ďo uwar a nà, a gan atan masuwayan. Aday
ďowan kwa kərtek kə cəcihek pə uwar ata
wa sa jəka: «Kə pəlay panan maw?» nà,
ibay. Kabay, ďowan sa jan anà Yesu: «Ki jen
'am angamaw?» ďukwen, ibay re.

[28] Uwar ata a dazlan nà, a mbəsak anan
kəlawa anahan pə kurok, a nay agay, a jan
anà ďo ahay, a wa: [29] «Hayak ikwen ahay
aday, cen pə ďowan inde, u jo həna way uno
ahay sa ga ataya fok. Hinahibay nà, i ga nə
winen Almasihu dəge?»

[30] Ďo ahay ta nay ahay à wulen su doh wa
kutok, ta zla pə cakay ana Yesu.

Guvo sa ndaw ma nah awan

[31] À alay ata kutok, njavar a Yesu ahay ta
jan, ta wa: «Miter, suwan pa way mənjœk
aday.»

[32] Yesu a mbəďahan atan apan, a wa:
«Way sa pa uno inde, kə sənen bay.»

33 Njavar anahan ahay tə cəce pi zek ahay
wa, ta wa: «Ɗowan kə̀ varak anan ahay way
sa pa dəge?»
34 Yesu a jan atan kutok: «Way sa pa uno
awan nà, ɓəfan apan anà ɓo sə slənay
ahay nen, aday sa ga mer su way anahan
sə mbuko à alay inde ata awan. 35 'Am ana
kwanay inde ka ti jen nà: “A mbəsak həna
kiya fuɓo, way ahay ti saa nah, aday saa
car.” Aya əna nen ni jak ikwen, cen pə guvo
ahay lele. Ndaw kà nahak, kà slak sa car
coy. 36 Ɗo sa car ndaw à guvo su ɓo nà,
i halan nga anà ndaw ana bahay sə guvo,
aday i njaɓ magwagway anahan pə ɓowan
ata wa. Ndaw ata nà, kawa sa ja, ɓo sa njaɓ
sifa sa ndav bay ataya awan. Anga aday ɓo
sa casl pi zek tu ɓo sa car tâ taslay mivel
cew maya awan. 37 'Am sə jike inde asa, a
ja nà: “Ɗo sa casl winen cara, ɓo sə halan
nga ɓukwen, winen cara.” Winen ata nà,
'am ɓiɓem awan. 38 Na slan kwanay nà, saa
cəray à man aday kwanay kə cislen bay ata
wa. Ɗo maza aya sa casl, kwanay ɓukwen
kə njiɓen anan magwagway ti mer su way a
tinen.»

Samariya ahay bayak a tə ɓəfak nga pə Yesu

39 Ɗo sə Samariya ahay à Sikar bayak a
tə təmahak sa ɓaf nga pə Yesu anga side
ana uwar ata sa jan atan: «U jo anan way
uno ahay sa ga ataya fok.» 40 Ta nay ahay pə
cakay ana Yesu nà, ta jan â njahay tə tinen
mba. Yesu a njahay àga tinen kutok luvon
ahay cew. 41 Ɗo ahay bayak a tə ɓəfak nga pə
Yesu asa, anga tə slənek 'am anahan. 42 Anga
nan, ta jan anà uwar ata awan: «Həna nà,
mə ɓəfak nga pə Yesu nà, anga 'am anak sa
jan umo ata bay. Cərkəke ma ɓaf apan nga,
mə təma nà, anga manay awan mə slənek
'am anahan aya awan. Ma san zle, winen
nà, ɓo sa tam anan ɓo ahay acəkan.»

Yesu a mbar anan wan ana ɓo si mer su
way ana bahay inde

43 Pə dəɓa à luvon cew ata wa nà, Yesu
a mbəsak atan, a zla way anahan à Galile.
44 Yesu a kà jak, a wa: «Ɗo ahay ta gan nga
anà 'am ana ɓo maja'am a Mbərom kwa ta
sə wura fok. Əna ù kon anahan a nà, ɓowan
a gan nga anà 'am anahan ahay itəbay.»
45 Tə dəzle pə daliyugo sə Galile awan
nà, ɓo sa man ataya tə təma anan lele,
anga tinen ta zlak à azar uko sə Pasəka à
Urəsalima, aday tə canak anan ahay à mer
su way anahan sa ga ata awan.
46 Natiya, Yesu a ma way anahan à Kana
pə daliyugo sə Galile, à man anahan sə
mbəɓa anan a'am mahay awan ata awan.
Ɗowan a inde, winen məduwen a à man ata
awan, winen ɓo si mer su way ana bahay
sə daliyugo ata awan. Wan ana ɓowan
ata winen ɓəvac awan, aday mə nahay a à
wulen su doh sə Kafarnahum.
47 Ɗowan ata a sləne sa jəka Yesu winen pə
daliyugo sə Yahudiya sabay, winen à Galile
nà, a zla pə cakay anahan, a jan: «Zlumo à
Kafarnahum, aday ki saa mbəro anan wan
uno inde mə nahay a, winen ɓəvac awan, i
mac coy.»
48 Yesu a jan, a wa: «Ki ɓəfen upo nga fan
bay, si ki cinen anan anà masuwayan ahay
aday ɓaw?»
49 Ɗowan ata a mbəɓahan apan kutok, a
wa: «Hayak àga nen aday. Wan uno ata i
saa mac.»
50 Yesu a wa: «Zla agay, wan anak kə̀
mbərak!»
Winen a ɓaf nga pa 'am ana Yesu ata
awan, a zla way anahan agay kutok.
51 Winen pə cəveɓ sa zla agay mba, ɓo
anahan ahay ta nay agay wa, ta jan: «Wan
anak nə kə̀ mbərak coy!»
52 Ɗowan ata a cəce patan wa: «A njaɓ sa
man uda awan nà, siwaw?»
Tə mbəɓahan apan: «Avaɓ a sə ipec,
tə njamde kərtek, nga sə ɓərazl a ndalay
panan nà, na.»
53 Bəbay a wan ata, a may anan ahay à
nga inde 'am à Yesu sa jəka: «Wan anak kə̀
mbərak» ata nà, kəslsla alay ata acəkan. Ta
ɓaf nga pə Yesu tu ɓo su doh anahan ahay
fok.
54 Masuwayan a Yesu sa ga ata nà, winen
mə slala cew a sə təra à Galile. A təra pə
dəɓa anahan sa may ahay à Yahudiya wa ata
awan.

5

Yesu a mbar ɓowan a inde mə təra à
məndak awan

1 Pə dəɓa anahan a wa mənjœk nà,
Yahuda ahay ta zla saa zar uko à Urəsalima.
Yesu ɓukwen a zla ite. 2 À man ata nà,
məsudoh a inde tə ngaman Məsudoh sə
Təman ahay. Dəlov a inde ma la awan, aday
ta ga apan galak ahay ɓara tew. A'am ata
nà, tə ngaman Baytizata ta 'am sə Yahuda

ahay nà, na. [3] Ɗo sə ɗəvac ahay cara cara
bayak a mə nahay aya ù vo sə galak ataya
awan: hurof ahay, vədal ahay, pi zek tə ɗo
sə jəje ahay. [Tinen apan ti ba, hinahibay
a'am i ɓal, [4] anga pac a hinen ahay nà,
maslay a Mbərom a dazay ahay à a'am ata
inde, i ɓal anan. A'am ata kə̀ ɓəlak nà,
ɗowan a sa lah uda pa 'am ata cəna, winen
kə̀ mbərak à ɗəvac anahan wa, kwa â ga nə
ɗəvac wura wura fok.]
[5] Ɗowan a inde ɗəvac awan à man ata, kà
gak à ɗəvac inde ava kwa kuro maakan nga
anahan a jəmaakan. [6] Yesu a canan cəna, a
san zle, ɗəvac kə̀ njahak apan. Anga nan, a
cəce panan: «A nak sa mbar à ɗəvac anak
wa ɗaw?»
[7] Ɗowan ata a mbəɗahan apan, a wa:
«Wan ada, ɗowan uno inde saa zla nen à
a'am inde, ibay. A'am kə̀ ɓəlak dəp nà, kwa
nâ rəzlen à nga wa kəma kəma ɗukwen, ɗo
maza awan i luho uda awan.»
[8] Yesu a jan asa: «Slabak, gəɓa lala anak,
zla way anak kutok.»
[9] Ɗowan ata a mbar ca, a gəɓa lala ana-
han, a zla təpa təpa.
Cəkəbay, pac ata nà, luvon sa man uda
awan. [10] Anga nan, bahay sə Yahuda ahay ta
jan anà ɗowan ata awan: «Biten nà, luvon
sa man uda awan. Cəveɗ anak inde sə tavak
lala anak pa nga ibay.»
[11] Winen ite a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Ɗowan a sa mbar nen ata u jo nà, gəɓa lala
anak, zla way anak.»
[12] Ɗowan ataya tə cəce panan, ta wa:
«Ɗowan a sa jak: "Gəɓa lala anak, zla" ata
nà, wayaw?»
[13] Ɗowan ata ɗukwen a san sa mbar anan
nə wayaw bay. Bina Yesu a ɗukwen kà zlak
way anahan à man ata wa səmaɗ bəse, anga
ɗo ahay bayak a à man ata awan.
[14] Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a tan
ayak à nga anà ɗowan ata awan ù doh sə
mazlaɓ a Mbərom. A jan, a wa: «Hənа nà, kə̀
mbərak. Kâ saa ga ines sabay, anga way sə
zalay winen ata â sa nay ahay apak sabay.»
[15] Ɗowan ata a zla sa jan anà bahay sə
Yahuda ahay nà, sa mbar anan nə Yesu.
[16] Natiya kutok, bahay sə Yahuda ataya tə
dazlan sə jugwar 'am pə Yesu wa asa, anga
a mbar anan ɗo pə luvon sa man uda awan.
[17] Əna Yesu a ɗakan atan anan lele, a wa:
«Bəbay uno nà, winen apan i ga mer su way
nə pac pac. Nen ɗukwen si ni ga mer su way
kətana awan.»
[18] Anga 'am anahan ataya awan, Yahuda
ataya tə zəga anan sa nan iɗe hus pa sə
pəlay sa vaɗ anan à məke aɗəka. Anga
sa jəka, winen a ga mer su way pə luvon
sa man uda ata ɗəkɗek sabay, əna a wa
Mbərom nə bəbay anahan. Matanan, a
lavay anan nga anahan tə Mbərom.

*Mb*ərom kə̀ varak anan gədan anahan
fok anà wan anahan

[19] Yesu a jan atan asa, a wa: «Nen apan
ni jak ikwen tə ɗiɗem a hənа: Nen, wan
a Mbərom nà, ni mba apan sa ga way ta
nga uno itəbay. Ni ga nà, way mbala ana
Bəbay uno sa ga, way aday nə canak anan
ata awan. Kawa ana Bəbay uno sa ga jiga
awan, nen ni ga winen a re, [20] anga aday nà,
Bəbay uno a pəlay nen, a ɗuko anan way
anahan sa ga ahay fok. I ɗuko pə way sə
zalay hənа anaya awan mba. Nen wan nà,
ni ga atan. Way ataya cəna, ti gak ikwen
masuwayan.
[21] «Natiya, kawa ana Bəbay uno sə slabak
anan ɗo ma mac aya awan, aday a varan
atan sifa ata nà, nen wan anahan ɗukwen
ni varan sifa anà ɗo kawa su no anà nen
matanan re.
[22] «Aday asa, Bəbay uno nà, kə̀ pəlak sa
gan sariya anà ɗowan kwa kərtek bay, əna
a mbəsak anan sariya fok à alay uno inde
nen wan anahan. [23] Anga aday ɗo ahay tê
hərо nga anà nen wan anahan, kawa sə
hərаn nga anà Bəbay uno sə slənay nen ata
awan. Kak ɗowan a a hərо nga anà nen wan
anahan bay nà, a hərаn nga anà Bəbay uno
bay re.
[24] «Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a hənа:
Kuwaya ɗowan a kə̀ slənek 'am uno aday
kə̀ ɗəfak nga pu ɗo sə slənay ahay nen nà,
winen kə̀ njaɗak sifa sa ndav bay ata awan,
sariya i ban anan itəbay. Kawa sa ja bine
siwaw nà, kə̀ takasak ahay à amac wa, kà
zlak à sifa inde.
[25] «Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a hənа:
Alay a i slay ahay, kà slak aɗəka coy, ɗo
ma mac aya ti slənе dungo uno, nen Wan a
Mbərom, aday ɗo sə slənе ahay fok ti njahay
uho tə sifa awan. [26] Kawa ana Bəbay uno sa
mba apan sə njahay anan ɗo ahay uho ata
nà, nen wan anahan ɗukwen a vuro gədan
sə njahay anan ɗo ahay uho re. [27] A vuro
gədan a nà, aday nâ gan sariya anà ɗo ahay,
anga nen Wan su Ɗo.

[28] «'Am a anan â gak ikwen masuwayan
bay. Alay a awan kà slak anga ɗo ma
mac aya aday tə slǝne dungo uno, [29] aday ti
slabakay ahay à mǝke a tinen ahay wa. Ɗo
sa taa ga way lele aya awan, ti may uho saa
njaɗ sifa. Aday ɗo sa taa ga nǝ way sǝ cǝɓan
anà Mbǝrom ite, ti may uho nà, sariya i ban
atan. [30] Na ga sariya nà, kawa ana Mbǝrom
a su jo. Ni mba apan sa ga awan ta nga uno
bay. Sariya uno sa ga nà, winen lele, anga
nen na ga way sa nga uno bay. Na ga nà,
way mbala ana ɗo sǝ slǝnay ahay nen ata
awan, aday kawa sa nan.»

Ɗo sǝ side ana Yesu ahay

[31] Yesu a ja asa, a wa: «Abay kak na gan
side anà nga uno nà, ata side uno kà zlak tǝ
ɗiɗem a bay asanaw. [32] Ǝna ɗowan a inde,
winen a ga side anga nen, aday na san zle
side anahan nà, tǝ ɗiɗem awan. [33] Kwanay
awan, kǝ slǝnen ɗo pǝ cakay ana Yuhana,
kà jak ikwen side anahan, aday side anahan
nà, ɗiɗem awan. [34] Abay nǝ pǝlay side su ɗo
zǝnzen a bay. Ǝna na ja pǝ Yuhana ata nà,
aday kâ tǝmen à amac wa. [35] Anga Yuhana
kǝ tǝrak nà, kawa lalam ma han uko awan.
Winen apan i dav. Jiyjay anahan ata kà zlak
ikwen à nga, ǝna à alay a inde mǝnjœk coy.

[36] «Aya ǝna, 'am sǝ side uno inde sǝ zalay
side mbala ana Yuhana. 'Am sǝ side ata nà,
mer su way a Bǝbay uno su jo: “Ga anan!”
ata awan. Ni ga mer su way a anan ata nà,
anga saa side, nen na nay ahay nǝ pǝ cakay
ana Bǝbay uno wa.

[37] «Abay Bǝbay uno ɗo sǝ slǝnay ahay nen
ata ɗukwen, winen apan i ga upo side a
re. Kwanay kula kǝ slǝnen anan dungo
anahan itǝbay, aday kula kǝ cinen anan bay
re. [38] Kula kǝ bǝnen 'am anahan à mivel a
kwanay inde bay, anga kǝ ɗǝfen nga pi nen,
ɗo anahan sǝ slǝnay ahay à wulen a kwanay
ata bay.

[39] «Kwanay apan ki jingen Deftere a
Mbǝrom, anga a ga pikwen nà, ki njiɗen wa
sifa sa ndav bay ata awan. Aday cǝkǝbay
Deftere ata ɗukwen a tǝker nà, 'am sǝ side
sa ga pi nen a re. [40] Ǝna, a nak ikwen sa
nay ahay pǝ cakay uno aday kâ njiɗen sifa
ɗiɗem ata bay re.

[41] «Nǝ pǝlay sa njaɗ mazlaɓ pǝ ɗo ahay wa
bay. [42] Ǝna na san kwanay aya zle. Kwanay
kǝ pǝlen Mbǝrom bay. [43] Na nay ahay nà,
à slǝmay ana Bǝbay uno inde. Aday, cen
apan. Kǝ ngǝmen sǝ tǝma nen bay re. Aday,
kak ɗowan a maza â nay ahay ta 'am sa nga
anahan hǝna nà, ki tǝmihen anan, winen
aɗǝka nà, tǝ alay cuwcew awan. [44] Kwanay
kǝ pǝlen ayaw mbala ana Mbǝrom bay, ǝna
kuwaya a pǝlay nà, ayaw sǝ ɗo ahay. Aday
ki mben apan sa ɗaf upo nga nà, kǝkǝma
asanaw?

[45] «Kâ sa jilen sa jǝka nen ni zlah pikwen
pǝ cakay ana bǝbay uno Mbǝrom bay. Ǝna
Musa, ɗo a kwanay sa ɗaf apan nga ata
awan, winen saa zlah pikwen. [46] Aday abay
kǝ ɗǝfen ahay nga pa 'am ana Musa ahay
aday nà, ki ɗǝfen nga hǝna pa 'am uno ahay
re. Anga Musa aday ɗukwen a vindey ahay
nà, anga nen awan. [47] Natiya, kak kǝ ɗǝfen
nga pǝ way mbala anahan mǝ vinde aya bay
nà, ki i mben apan sa ɗaf nga pa 'am uno bay
re.»

6

Yesu a varan way sa pa anà ɗo ahay ti ga
mbulo ɗara

Mata 14.13-21; Markus 6.30-44; Lukas 9.10-17

[1] Pǝ dǝɓa anahan a wa nà, Yesu a takas
bǝlay sǝ Galile a inde, a zla pa day uho. Tǝ
ngaman anà bǝlay ata nà, Tiberiyas re. [2] Ɗo
ahay tǝ pǝrahan azar bayak awan, anga tǝ
canak anan anà mer su way anahan ma ga
masuwayan aya awan, a mbar anan ɗo sǝ
ɗǝvac ahay.

[3] Yesu a ján way anahan à ɓǝzlom tǝ
njavar anahan ahay, tǝ njahay à man ata
awan. [4] Azar uko sǝ Pasǝka ɗukwen i sla
bǝse. [5] Yesu a cakaf nga bine maw nà, a
canan anà ɗo ahay bayak a tinen apan ti nay
pǝ cakay anahan. Anga nan kutok, a jan anà
Filip: «Ɗi njaɗ sǝ sukumay ahay way sa pa
sǝ varan anà ɗo ahay a anan fok awanaw?»
[6] A cǝce ata nà, aday â san way mbala a Filip
saa mbǝɗahan apan ata awan. Bina, Yesu a
nà, a san way anahan saa ga zle.

[7] Filip a mbǝɗahan apan, a wa: «Kak aday
a nak uko sa jǝka ɗî varan way sa pa anà
man su ɗo a anan nà, kwa dala sǝ *dinar**
sǝkat cew ɗukwen i sla awan bay asanaw!»

[8] Mǝrak ana Simon Piyer a inde, tǝ nga-
man Andǝre, winen njavar ana Yesu a re. A

* 6:7 Dinar kǝrtek nà, àga tinen dala si mer su way sǝ hway kǝrtek.

jan, a wa: [9] «Wan inde həna à man a anan,
tapa sə pen ahay inde apan ɗara. Kəlef ahay
ɗukwen inde apan cew! Aka aday i sla ma,
anga man su ɗo a anan anaw?»
[10] Yesu a jan atan kutok, a wa: «Jen anan
ù ɗo a anaya fok tâ njahay a məndak.»
Gujeɗ inde məngəɗez a à man ata awan.
Ɗo ahay tə njahay apan kutok. Ɗo ahay
à man ata ɗukwen, tinen mə baslay a nà,
mungol a ɗəkɗek aday nà, ta ga mbulo ɗara.
[11] Yesu a gəɓa anan tapa sə pen a ɗara
ataya awan, a ngəran ayak anà Mbərom
aday a gəzlan anan anà ɗo ahay. A ga
anan tə kəlef ɗukwen matanan. Kuwaya kə̀
njaɗak kawa sa nan.
[12] Tinen ata fok, ta rah nà, Yesu a jan anà
njavar anahan ahay: «Hilen anan nga anà
tapa sə pen mə mbəsak ata awan, anga aday
â sa nes bay.» [13] Tə halan nga anà mə mbəsak
ata nà, a ga cəkarak kuro nga anahan a cew.
[14] Ɗo ahay sə canan anà masuwayan ana
Yesu a sa ga ata nà, ta wa: «Tə ɗîɗem awan,
ɗowan a anan nà, i ga nà, winen ɗo maja'am
a Mbərom saa nay ahay pə daliyugo azanan
ata awan.»
[15] Yesu a san zle, ɗo ahay ti nay ahay saa
ban anan aday ti i ɗaf anan bahay awan sə
məgala. Anga nan, a zla way anahan səmaɗ
à ɓəzlom maza awan.

Yesu a bar pa nga sə a'am tə saray
Mata 14.22-33; Markus 6.45-52

[16] Natiya awan, suko a a ga cəna, njavar
ana Yesu ahay tə dazay pa 'am sə a'am sə
bəlay. [17] Ta ján à kwalalan inde sa zla à
Kafarnahum. À alay ata ɗukwen, iɗe kə̀
bənak lele coy, aya əna Yesu winen inde tə
tinen ibay hwiya. [18] A'am a ɓal tə məgalak
awan, anga maɗ winen apan i ɓal bayak
awan. [19] Kwalalan a haw pa nga sə a'am i ga
kilomiter ɗara kabay mbərka nà, tə canan
anà Yesu, winen apan i nay ahay tə saray pa
nga sə a'am, aday winen bəse tə tinen coy.
Tinen ite tə jəjar pi zek.
[20] Coy Yesu a jan atan, a wa: «Nen awan!
Kâ jəjiren bay.»
[21] Natiya kutok, a nan atan sə gəɓa anan à
kwalalan inde, aday kwayan'a kwalalan ata
kə̀ dəzlek pə yugo à man a tinen sa gan may
ata coy.

Ɗo ahay tə pəlay anan Yesu

[22] Sidew a nà, ɗo sə njahay pa day sə
bəlay hinen ataya tə pəlay anan Yesu. Anga
ta san zle, avaɗ awan nà, kwalalan inde
nə kərtektəkke. Aday ta san zle re, Yesu
nà, kə̀ jənak à kwalalan mbala ana njavar
anahan ahay sə gəɓa ata bay. Ta zla nà,
mənjəna winen. [23] Əna kwalalan azar aya
inde ta nay ahay à Tiberiyas wa. Tə dəzley
ahay nà, ɗinger pa man ana Yesu sə varan
tapa sə pen anà ɗo ahay ta sə ngəran anà
Mbərom ata awan. [24] Ɗo ahay ta ca iɗe cəna,
Yesu winen ibay, aday njavar anahan ahay
ɗukwen tinen ibay. Natiya tə gəɓa kwalalan
ahay sa zla a Kafarnahum saa pəlay Yesu.

Way sa pa sa var sifa nà, zek a Yesu awan

[25] Ta njaɗ anan winen pa day uho, tə cəce
panan, ta wa: «Miter, ka nay ahay à man a
anan nə siwaw?»
[26] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Nen
apan ni jak ikwen tə ɗîɗem a həna: Kə pəlen
nen nə, anga ki pen way həniniye, aday kə
rihen re ata awan. Bina, masuwayan uno
sa gak ikwen ata nà, kə sənen bay. [27] Kâ
mbəɗəken sa ga mer su way sa njaɗ way
sa pa sa nes ata aɗəka bay. Suwan aɗəka,
gen nà, mer su way sa njaɗ way sa pa sə
njahay pa sə viyviya ata awan. Way sa pa
ata nà, a var sifa sa ndav bay ata awan. Saa
varak ikwen anan nà, nen Wan su Ɗo. Anga
Bəbay uno awan, kə̀ təmahak sa ɗaf anan
upo mazlaɓ anahan pə iɗe sə ɗo ahay.»
[28] Ɗo ahay tə cəce panan asa, ta wa: «Mi
njaɗ sa ga ma, kawa ana Mbərom sə pəlay
anaw?»
[29] Yesu a jan atan, a wa: «Mer su way ana
Mbərom sə pəlay nà, ɗəfen nga pi nen, nen
ɗo anahan mə slənay ata awan.»
[30] Tə cəce panan re, ta wa: «Mi ɗaf apak
nga ata nà, ki gan umo nə masuwayan a
wuraw? Ki ga nə maw? [31] Bije a manay
ahay ta pak *manu* à kiɓe. Kawa ana Deftere
sa ja apan ata: "A varan atan way sa pa à
kiɓe. Way sa pa ata ɗukwen a dazay ahay à
mburom wa.†"»
[32] Yesu a mbəɗahan atan apan maza re, a
wa: «Ki wen, sə varak ikwen way sa pa sə
dazay ahay à mburom wa nà, Musa. Əna
matanan bay. Nen apan ni jak ikwen tə
ɗîɗem a həna: Sə varak ikwen way sa pa
guzgwez awan, aday sa nay ahay a mburom
wa nà, Bəbay uno awan. [33] Way sa pa a

† 6:31 Ca pə Gurtaaki 16.4.

Mbərom saa varak ikwen ata nà, nen, ɗo sə
dazay ahay pə kərngay à mburom wa ata
awan. Aday saa varan sifa anà ɗo ahay pə
daliyugo ɗukwen, nen awan.»

34 Ta jan asa, ta wa: «Wan ada, varan umo
way sa pa ata pac pac hwiya biɗaw?»

35 Yesu a jan atan, a wa: «Ɗaf sa var sifa
nà, nen awan. Ɗowan a kà nak pə cakay
uno nà, may i han apan kula sabay. Aday
ɗowan a kà ɗəfak nga pi nen ɗukwen, jom i
gan kula sabay. 36 Aya əna na jak ikwen: Kə
cinen uno, əna kə ɗəfen upo nga bay hwiya.
37 Bəbay uno kà varak uno anan kuwaya fok
cəna, i nay ahay pə cakay uno awan. Aday
kuwaya kà nak ahay pə cakay uno cəna, ni
lar a bay. 38 Anga na nay ahay à mburom wa
nà, sa naa ga way su no anà nen bay, əna
sa naa ga way sa nan anà ɗo sə slənay ahay
nen. 39 Aday way ana ɗo sə slənay ahay nen
ata sa nan nà, həna: Nâ saa lize anan ɗo
winen sə vuro ataya kwa kərtek bay, əna pa
pac sa ndav anan daliyugo nà, nâ slabakay
atan ahay à məke wa uho. 40 Natiya awan,
kuwaya kà canak uno anà nen Wan ana
Mbərom, aday kà ɗəfak upo nga nà, ɗowan
ata i njaɗ sifa sa ndav bay ata awan. Aday
nen ni slabakay anan ahay à məke wa pa pac
sa ndav anan daliyugo. Sa nan à Bəbay uno
nà, way ata awan.»

41 Anga nan kutok, Yahuda ahay tə dazlan
sə gəɗan azar ana Yesu, anga a wa: «Nen nà,
way sa pa sə dazay ahay à mburom wa ata
awan.»

42 Ta wa: «Na wa, winen nə Yesu ba?
Wan ana Yusufu biɗaw? Ɗa san atə bəbay
anahan tə may anahan a təke biɗaw? Aka
aday, i jəka winen a dazay ahay à mburom
wa nà, kəkəmaw?»

43 Yesu a jan atan, a wa: «Mbəsiken sa gaɗ
azar à wulen ana kwanay ahay. 44 Ɗowan
saa njaɗ sa nay ahay pə cakay uno nà, ibay,
si kak Bəbay uno a sə slənay ahay nen ata
kə jərahak apan sa nay anan aday. Kuwaya
ɗowan a kà njaɗak sa nay ahay pə cakay uno
nà, nen ni slabakay anan ahay à məke wa pa
pac sa ndav anan daliyugo. 45 Ɗo maja'am
ana Mbərom ahay tə vindek, ta wa: "Tinen
a kəzlek, Mbərom i ɗakan atan anan way.‡"
Ɗowan a kà slənek 'am ana Bəbay uno, aday
kà təmahak atətak way anahan nà, i nay
ahay pə cakay uno. 46 Kula ɗowan kà canak
anan anà Mbərom bay, si nen, ɗo sa nay
ahay pə cakay ana Mbərom a wa, nen kərtek
nə, nə canak anan à Bəbay acəkan.

47 «Natiya awan, nen apan ni jak ikwen tə
ɗiɗem a həna: Ɗowan a kà ɗəfak upo nga
nà, kà njaɗak sifa sa ndav bay ata awan.
48 Way sa pa sa var sifa ata nà, nen awan.
49 Bije a kwanay ahay ta pak *manu*§ à saf
inde. Kà varak atan sifa bay. Anga nan, fok
a tinen a tə məcak à saf inde. 50 Yo, ɗo sa
pa tapa sə pen sə dazay ahay à mburom wa
ata nà, â ga nə kuwaya i mac itəbay. 51 Nen
nà, way sa pa sa nay ahay à mburom wa ata
awan, way sa pa sa var sifa. Ɗowan a kà pak
way sa pa ata nà, i mac kula itəbay. Way sa
pa ata nà, zek uno awan. Ni var anan anga
aday ɗo ahay tâ njaɗ sifa.»

52 'Am a anaya awan a gəɓan atan ahay
agaɗ azar sa ga mivel anà Yahuda ataya asa,
ta wa: «I varak uko zek anahan aday ɗi pa
nà, kəkəmaw?»

53 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Nen
apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a həna: Nen
Wan su Ɗo nà, kak ki pen zek uno bay,
aday ki sen mez uno bay nà, sifa i ga inde
à kwanay ibay. 54 Əna ɗowan a kà pak zek
uno aday kà sak mez uno re cəna, ɗowan ata
kà njaɗak sifa sa ndav bay ata awan, aday
ni slabakay anan ahay à məke wa pa pac
ana daliyugo saa ndav. 55 Anga zek uno bine
siwaw nà, way sa pa guzgwez awan, aday
mez uno ɗukwen way sa sa guzgwez a re.
56 Kuwaya kà pak zek uno, kà sak mez uno
nà, winen kà japak ti nen; nen nə japak tə
winen re. 57 Bəbay uno, ɗo sa var sifa nà,
sə slənay ahay nen nà, winen awan. Nen
nə njahay uho nà, anga winen. Matanan,
kuwaya kà pak zek uno nà, i njahay uho
anga nen cite re.

58 «Natiya, way sa pa sə dazay ahay à
mburom wa nà, zek uno kutok. Bije a
kwanay ahay nà, ta pak *manu* sə dazay
à mburom wa à saf inde. Aday pə dəɓa
anahan a wa ɗukwen, tə məcak fok re. Aya
əna, kuwaya ɗowan a kà pak way sa pa
mbala uno saa var ata nà, i mac kula itəbay.»

59 À alay ata nà, Yesu winen apan i wazay
ù doh sə wazay ana Yahuda ahay à wulen su

‡ 6:45 Ca pə Esaaya 54.13. § 6:49 Manu nà, way sa pa sə awan inde a dazay à mburom wa. Ca pə Gurtaaki 16.

doh sə Kafarnahum, a saa ja 'am a anaya nà, na.

'Am a Yesu ahay sə varan sifa sa ndav bay anà ɗo ahay ata awan

60 Ɗo ahay bayan a à wulen sə njavar ana Yesu ahay tə sləne 'am ataya cəna, ta wa: «'Am anaya ma da 'am aya awan. Waya sa mba apan sə təma kətanan anaw?»

61 Yesu a san zle tinen apan ti gəɗan azar pa 'am ataya awan. Anga nan, a jan atan, a wa: «'Am uno kə̀ mbəɗahak ikwen anan ajalay nga a kwanay ɗaw? 62 Aday, azanan kə cinen anan anà nen, Wan su Ɗo, nen apan ni ján à man sə njahay uno kwakwa ata awan. Ata aday, ki i jen kəkəma asanaw? 63 Sa var sifa nà, Apasay a Mbərom. Zek su ɗo zənzen a nà, a mba apan itəbay. 'Am a nen sa jak ikwen ataya nà, sə zəɓay ahay Apasay tə sifa nà, tinen aya kutok. 64 Əna, ɗowan aya inde à wulen ana kwanay nà, ta ɗaf upo nga itəbay.»

Anga kurre a ata ɗukwen Yesu a san ɗo saa ɗaf apan nga tə ɗiɗem a bay ataya zle, aday a san ɗowan a saa ga apan ɗaf ata zle re.

65 Yesu a zəga anan asa, a wa: «Anga nan, na jak ikwen, na wa: "Ɗowan saa njaɗ sa nay pə cakay uno nà, ibay, si kak Bəbay uno a sə slənay nen ata kə̀ jərahak apan sa nay anan pə cakay uno awan."»

66 A bənay ahay kwa pə alay ata wa nà, njavar a Yesu ahay bayak a ta zla way a tinen, ta ngam sə pərahan azar sabay.

67 Kutok, Yesu a jan anà ɗo maslan a kuro nga cew ataya awan: «Kwanay ɗukwen, a nak ikwen sa zla way a kwanay re ɗaw?»

68 Simon Piyer a mbəɗahan apan kutok, a wa: «Miter, mi zla nà, pə cakay ana wayaw? 'Am anak nà, 'am sa var sifa sa ndav bay, pə cakay ana Mbərom. 69 Aday manay ma ɗaf apan nga, ma san zle, iken nà, ɗo cəncan a sa nay pə cakay ana Mbərom wa.»

70 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Nen a sə walay kwanay, kwanay a kuro nga anahan a cew. Aday cəkəbay ɗowan a kwanay a kərtek a nà, winen bahay sə setene awan.»

71 A ja 'am ata nà, pa wan ana Simon Iskariyot, sə ngaman Yudas ata awan. Anga kwa â ga nà, Yudas kə̀ tərak ɗo kərtek à wulen sə njavar ahay kuro nga cew ataya wa ɗukwen, saa ga ɗaf pə Yesu nà, winen awan.

7

Mərak ana Yesu ahay tə ɗəfak apan nga bay

1 Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a bar pə daliyugo sə Galile fok. A nan abay sa zla pə daliyugo sə Yahudiya bay, anga a nan anà bahay sə Yahuda ahay sa vaɗ anan.

2 Aya əna, azar uko sə jawjawa ahay winen bəse nà, 3 mərak ana Yesu ahay ta jan, ta wa: «Mbəsak man a anan, zla way anak pə daliyugo sə Yahudiya. Aday ata njavar anak ahay tâ canan anà mer su way anak ahay. 4 Ɗowan a, a nan ɗo ahay tâ san anan nà, a ɗer zek sa ga mer su way itəbay. Ki ga mer su way a anaya asənə, ga atan pə iɗe sə ɗo ahay fok.»

5 Kwa mərak aya ɗukwen tə ɗəfak apan nga bay.

6 Yesu a jan atan: «Kə̀ dəzlek pə alay uno təɗe ata fan bay. Pə kwanay nà, alay wura wura cəna təɗe, əna kətanan bay. 7 Ɗo sə daliyugo ahay ti mba apan sa nak ikwen iɗe itəbay. Nen a nà, ɗo sə daliyugo ahay ti no iɗe anga nen apan ni kay anan mer su way a tinen ma ga aya nà, tinen lelibay. 8 Kwanay nà, zlen à man sə azar uko ata awan. Əna nen ni zla bay, anga alay uno kə̀ dəzlek fan bay.»

9 A jan atan 'am ata cəna, winen a a njahay à Galile.

Yesu winen à azar uko sə jawjawa ahay

10 Pə dəɓa ana mərak a Yesu ahay fok sa zla à azar uko nà, Yesu a ɗukwen a zla cite. Əna kà kak anan zek anà ɗo ahay bay.

11 Bahay sə Yahuda ahay tə pəlay anan à wulen sə ɗo ahay wa à man sə azar uko ata awan, tə cəce: «Winen ahaw?» 12 Ɗo ahay tə səsœk a səsœk à wulen a tinen ahay inde. Ɗo a azar aya ta wa: «Winen ɗo lele awan.» Ɗo a azar aya ɗukwen ta wa: «A'ay, winen apan i lize anan ɗo ahay aɗəka.» 13 Əna ɗowan sa ja 'am ataya tə njezlnjezlezl a ɗukwen ibay, anga tə jəjaran anà bahay sə Yahuda ahay.

14 Natiya awan, luvon sə azar uko ahay ta zla panan əngal nà, Yesu a zla ù doh sə mazlaɓ a Mbərom, a dazlan sə tətakan anan way anà ɗo ahay. 15 A gan masuwayan ana bahay sə Yahuda ahay. Anga nan tə cəce, ta wa: «Ɗowan a anan kə̀ jingek bay kutok nà, a njaɗ mərike kawa həna anan nə kəkəmaw?»

16 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Way nen sa ta jak ikwen ata nà, a nay ahay
ì nen a wa bay, əna a nay ahay nà, ù ɗo
sə slənay ahay nen ata wa. 17 Kuwaya, kak
ɗowan a kà təmahak sa ga mer su way kawa
sa nan anà Mbərom cəna, i san sə gəzla
way ahay pi zek wa. Matanan, kak na ja
'am ana Mbərom, kabay na ja 'am sa nga
uno, aday tə məgala uno nà, i san kutok.
18 Kuwaya, kak a ja nà, 'am sa nga anahan, i
pəlan mazlaɓ anà nga anahan. Əna kuwaya
kà pəlak sə hərən nga anà ɗo sə slənay
anan ahay nà, ɗowan ata ɗukwen, ɗo ɗîɗem
awan, mungwalay inde apan ibay. 19 Na wa,
Musa kà varak ikwen Tawrita à alay inde
ba? Əna ɗowan kwa kərtek sə ɗəfan apan
nà, ibay asanaw? Kə pəlen sa vaɗ nen nà,
angamaw?»

20 Ɗo ahay tə mbəɗahan apan kutok, ta
wa: «Setene inde anak à nga dəge, nga i
vawak kələɗaw! Waya sə pəlay sa vaɗ iken
anaw?»

21 Yesu a mbəɗahan atan apan: «Na ga
way kərtektəkke cəna, kà gak ikwen ma-
suwayan jiga awan. 22 Musa a jak ikwen
nà, 'am sa gaɗ mədəndalas. Cəkəbay, sə
dazlan nə Musa bay, əna bije ahay kwakwa
tə lahak anan apan. A wa, kâ gəɗan anan
mədəndalas à wan ana kwanay ahay pə lu-
von jəmaakan anahan sə wahay anan. Anga
nan, kwa â ga nə pə luvon sa man uda dəp
nà, kwanay apan ki gəɗen anan mədəndalas
anà wan a kwanay a re. 23 Kə gəɗen anan
mədəndalas anà wan, aday kâ sa mbəsiken
anan 'am ana Musa à dəɓa bay, kwa â ga
nə luvon sa man uda nà, na. Aday, a cəɓak
ikwen anà kwanay pi nen, anga na mbar
anan zek su ɗo zənzen a təsœs fok pə luvon
sa man uda nà, angamaw? 24 Mbəsiken sə
gəɗan azar anà ɗo pə way sa ca apan tə
iɗe, əna sənen anan way ataya tə ɗîɗek aya
aday.»

Yesu nà, Almasihu ɗaw?

25 Ɗo ahay à wulen su ɗo sə Urəsalima
ataya ta wa: «Na wa, Yesu nà, winen ɗo
abay tə pəlay sa vaɗ anan ata ba? 26 A ja
'am tə njezlnjezlezl awan. Ɗowan sə gafan
'am ibay. Natiya awan nà, ɗo a mənuko
məceɗ aya ta san zle winen nə Almasihu
ɗaw? 27 Aya əna, kak winen nə Almasihu nà,
ɗowan i san man anahan awan, a nay ahay
awanaw bay. Aday ɗowan a anan ata nà, ɗa
san man anahan a zle asanaw!»

28 À alay ata nà, Yesu winen apan i tətakan
anan way anà ɗo ahay ù doh sə mazlaɓ
a Mbərom. A zəga anan tə dungo mə
təɓa lele, a wa: «Kə sənen nen zle ɗaw?
Aday kə sənen man uno sa nay wa ata zle
ɗaw? Na nay nə gəɓay nà, 'am sa nga uno
bay. Ɗowan a sə slənay nen ata nà, ɗo
ɗîɗem awan. Aka aday, kə sənen anan bay
asanaw? 29 Nen nà, na san anan zle, anga
na nay ahay nə pə cakay anahan a wa. Sə
slənay ahay nen nà, winen awan.»

30 Tə pəlay sa ban anan à man ata kutok,
əna ɗowan kà njaɗak sə laman bay, anga
kà slak pə alay anahan a bay. 31 Cəkəbay,
ɗo ahay bayak a tə ɗəfak apan nga, ta wa:
«Almasihu a kà sak a nay ahay nà, i ga
masuwayan ahay sə zalay ɗowan a anan
kələɗaw?»

Farisa ahay ta slan ɗo ahay saa ban Yesu

32 Farisa ahay tə sləne asəsœk 'am sə ɗo
ahay ata pə Yesu nà, tə halay nga tə bahay
sə gəɗan dungo anà way ataya awan. Aday
tə jəjem 'am, ta slan ɗo sa ba pu doh sə
mazlaɓ a Mbərom ahay saa bənay anan.

33 Yesu a ja, a wa: «Nen ni njahay tə
kwanay mənjœk mba. Pə dəɓa anahan a wa
nà, ni ma pə cakay ana ɗo sə slənay ahay
nen. 34 Ki i pəlen nen, ki njiɗen nen sabay,
anga ki mben apan sa zla à man uno saa zla
ata bay.»

35 Bahay sə Yahuda ahay tə cəce pi zek
ahay wa, ta wa: «I zla aha anahan aday
mənuko saa mba apan sa njaɗ anan itəbay
ata kəlanaw? Aday i zla àga Yahuda ahay
tinen à wulen sə Gərek ahay ata ɗaw? I zla
saa ɗakan atan anan way anà Gərek ahay
dəge? 36 Winen awan a wa: "Ki pəlen nen,
aday ki njiɗen nen bay, anga ki mben apan
sa zla à man uno sa zla ata bay." A nan sa ja
aday nə maw?»

Zəlaka sə a'am sa var sifa

37 Luvon sa ndav anan azar uko cəna, a
zalay luvon azar aya tə mazlaɓ. Pa pac ata
awan, Yesu a tavay à wulen sə ɗo ahay. A ja
'am tə məgalak awan, a wa: «Kuwaya, jom
a gan cəna, â nay ahay pə cakay uno, aday i
sa a'am. 38 Aday ɗowan a kà ɗəfak upo nga,
"mivel anahan i təra kurok sə a'am sa var
sifa, i haw kawa zəlaka." Deftere a Mbərom
a ja nà, na.»

39 Yesu a ga jike ata nà, pə Apasay Cəncan
awan, apasay mbala ɗo sa ɗaf apan nga
ahay saa njaɗ ata awan. À alay ata nà, ɗo
anahan ahay tə njaɗak Apasay Cəncan ata
fan bay, anga Yesu a ɗukwen kà zlak à man
sə mazlaɓ anahan fan bay re.

Mawrasan a zlan à mivel inde anà ɗo ahay

40 Ɗo azar aya tə sləne 'am ataya cəna,
ta wa: «Tə ɗîɗem awan, ɗowan a anan nà,
ɗo maja'am a Mbərom a mənuko sa ba ata
awan.»
41 Ɗo maza aya ite ta wa: «Winen nà,
Almasihu asanaw!»
Ɗo hinen ahay asa ta wa: «Kəmaya,
Almasihu sa maw! Winen nà, i nay ahay à
Galile wa bay asanaw? 42 Deftere a Mbərom
a ja nà, Almasihu i təra nà, ɗo sə slala ana
Dawuda*, aday ti wahay anan à Baytilama,
wulen su doh ana bahay Dawuda way ana-
han.† Matanan biɗaw?»
43 Mawrasan a zlan à mivel inde anà ɗo
ahay anga Yesu cərkəke. 44 Ɗo azar aya à
wulen a tinen a nan atan sa ban anan Yesu,
əna ɗowan kà njaɗak sə laman bay.

Bahay sə Yahuda ahay tə ɗəfak nga pə
Yesu bay

45 Yawa, ɗo maslan ahay ta may ahay
pə cakay ana bahay sə gəɗan dungo anà
way ahay, tinen pə kərtek a tə Farisa ahay.
Tinen ite, tə cəce pu ɗo maslan ataya wa:
«Kə bənen anan ahay Yesu a bay nà, anga-
maw?»
46 Ɗo maslan ahay tə mbəɗahan atan
apan, ta wa: «Kula, ɗowan saa njaɗ sa ja 'am
kawa ɗowan ata nà, ibay.»
47 Farisa ahay tə cəce patan wa: «Kwanay
a ɗukwen kə pərihen anan azar anà mung-
walay anahan aya re kələɗaw? 48 Ɗowan
inde kərtek à wulen sə məceɗ a mənuko
ahay wa, kà ɗəfak nga pə ɗowan ata nà, inde
ɗaw? Kabay à wulen sə Farisa ahay wa nà,
inde kələɗaw? 49 Ɗo sa ɗaf apan nga ataya
nà, ɗo kəriya aya awan, anga tinen ta san
Tawrita bay. Aday ɗukwen tinen mə tahasl
aya awan.»
50 Natiya, ɗowan a inde tə ngaman
Nikodemus, winen Farisa ahay. Winen nà,
ɗowan a sa zla à man ana Yesu sə luvon ata
awan. Winen a jan atan, a wa: 51 «Tawrita
ana mənuko kà varak uko cəveɗ sa gan
sariya anà ɗo matanan bay. Aɗəka bay,
ɗi lah nà, sə sləne anan 'am anahan ahay.
Aday ɗi saa san 'am anahan tə way anahan
sa ga ahay nà, na!»
52 Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Iken
ɗukwen ka nay à Galile wa ɗaw? Jinge
Deftere, ki tan à nga à man inde, ɗo
maja'am a Mbərom kwa kərtek a nay à
Galile wa nà, ibay asanaw!»
[53 Natiya awan, kuwaya a zla way anahan
agay,

8

1 əna Yesu nà, a zla way anahan à ɓəzlom
sə Ulivet.

Uwar sa ján uho

2 Sidew a awan kutok, Yesu a wule ù doh
sə mazlaɓ a Mbərom asa. Ɗo ahay fok tə
halan nga pə cakay. A njahay kutok, a
dazlan sə ɗakan atan anan way.
3 Miter sə Tawrita ahay pi zek tə Farisa
ahay ta nay anan ahay uwar a inde, ta ban
anan tinen pi zek tu ɗo. Tə tavay anan pa
'am sə ɗo ahay, 4 aday ta jan anà Yesu kutok:
«Miter, mə bənay ahay uwar a həna, winen
apan i ga mədigweɗ, bina, tə nahak tu ɗo.
5 À Tawrita a mənuko inde, Musa a ja nà,
uwar kawa winen a anan nà, mâ tar anan tu
kon, aday â mac. Aday iken ka ja nə maw?»
6 Ta ja matanan nà, aday tâ njaɗ apan
cəveɗ sa ban anan pə kwande. Kak kà jak
atan awan a nà, ti mba apan sa gan apan
sariya.
Yesu a kuɗœk, a vinde awan a à məndak
ta wan sə alay.
7 Tinen ite, hwiya tə pərahan azar sə cəce
way ahay.
Yesu a cakaf nga pa nga mburom, a jan
atan: «Ɗowan a inde à wulen a kwanay,
kula kà gak ines bay cəna, â lah sə taran kon
awan...»
8 A kuɗœk asa, a vinde awan a à məndak
maza awan.
9 Ɗo sə bənan ahay uwar ataya tə sləne
'am ata cəna, ta zla way a tinen fok suɗuk
suɗuk suɗuk, ɗo məceɗ aya ta lah pa 'am.
Mə mbəɗek a à man ata awan nà, Yesu
tə uwar ata coy. 10 Yesu a cakaf nga asa, a
cəce panan: «Uwar, ɗo ataya tinen ahaw?
Ɗowan sa ban iken tə sariya inde kwa
kərtek ibay ɗaw?»

* 7:42 Ca pə 2 Samuyila 7.12; Jabuura 89.4-5; Yeremiya 23.5. † 7:42 Ca pə Mika 5.1.

[11] Uwar ata a mbəɗahan apan, a wa: «Mazar, ɗowan inde kərtek ibay!»
Yesu a mbəɗahan apan kutok: «Zla way anak, kâ sa ga ines sabay. Nen ɗukwen ni gak sariya bay.»]

Yesu nà, winen jiyjay sə dəvan anà daliyugo

[12] Yesu a dazlan sa jan 'am anà ɗo ahay maza awan, a wa: «Nen nà, jiyjay sə dəvan anà daliyugo. Kuwaya ɗowan kà pərahak uno azar nà, i njaɗ jiyjay sa var sifa, winen i zla à luvon inde itəbay.»
[13] Farisa ahay ta jan: «Iken ka gan side anà nga anak ata nà, ata side lele kutok ɗaw? Wita nà, 'am anak kà tərak kəriya awan.»
[14] Yesu a mbəɗahan atan apan: «Kwa â ga həna, nen nə siden anà nga uno, side uno nà, lele awan hwiya, anga na san man uno sa nay ahay wa ata zle, na san man uno saa zla ata zle re. Əna kwanay nə kə sənen man uno sa nay ahay wa ata bay, aday kə sənen man uno saa zla ata bay re. [15] Kwanay aday nà, ki gen anan sariya anà ɗo nà, sa zlan à nga anà iɗe su ɗo zənzen awan. Nen ni gan sariya anà ɗowan itəbay. [16] Kwa nâ gan sariya anà ɗowan a ɗukwen, sariya uno cəna, hwiya winen lele awan. Lele awan, anga na ga sariya awan nə taayak uno a bay. Manay maya tə Bəbay uno a sə slənay ahay nen ata awan. [17] Way inde mə vinde a à Deftere sə Tawrita a kwanay, a wa: Kak ɗo ahay cew ta gak side pə way kərtek a nà, side a tinen ata nà, lele, aday ɗiɗem a acəkan.* [18] Nen na gan side anà nga uno. Bəbay uno a sə slənay ahay nen ata ɗukwen winen apan i ga upo side re.»
[19] Natiya awan asa tə cəce panan: «Bəbay anak a nà, winen ahaw?»
Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Kə sənen nen bay. Anga nan, ki sənen Bəbay uno bay re. Abay kâ sənen nen nà, ki sənen bəbay uno awan re.»
[20] Yesu a ja 'am anaya nà, winen ù doh sə mazlaɓ a Mbərom. Winen mə tavay a à man sə kukwar sa pak dala. Əna ɗowan kə bənak anan bay, anga alay anahan a kà slak fan bay.

Yesu nà, ɗo sə daliyugo a anan bay

[21] Asa, Yesu a jan atan: «Nen ni zla way uno. Kwanay ite ki pəlen nen, əna ki məcen à atahasl ana kwanay inde. À man uno saa zla ata nà, ki mben apan sa zla itəbay.»
[22] Yahuda ahay tə cəce pi zek a tinen ahay wa, ta wa: «A wa: "Ki mben apan sa zla à man uno saa zla ata bay." I zla saa vaɗ a nga anahan kələɗaw?»
[23] Yesu a mbəɗahan atan apan: «Kwanay ki nen nà, à dəlon wa, pə daliyugo a anan. Əna nen na nay à mburom wa. Kwanay ɗo sə daliyugo a anan, nen nə ɗo sə daliyugo a anan itəbay. [24] Anga nan ɓa na jak ikwen: "Ki məcen ì ines ana kwanay ahay inde." Kak kə ɗəfen nga pi nen, nen nə nen, bay nà, ki məcen ì ines ana kwanay ahay inde acəkan.»
[25] Tə cəce panan kutok: «Iken nə wayaw?»
Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Nen nà, ɗo nen sa jak ikwen apan kurre pə dəlen a wa ata awan. [26] Way ahay inde bayan a təɗe ni ja pikwen aday. Way ahay inde bayan a təɗe ni gak ikwen apan sariya re. Əna ɗo sə slənay ahay nen nà, ɗo ɗiɗem awan. Nen apan ni ɗakan anan anà ɗo sə daliyugo ahay nà, way kawa nen sə sləney ahay pə winen a wa ataya awan.»
[27] Tə sənak sa jəka, a jan atan nə pə Bəbay anahan Mbərom nà, ta san bay. [28] Anga nan Yesu a jan atan kutok: «Azanan kə liwen nen à mburom, nen Wan su Ɗo nà, ki i sənen, nen nà, nen kutok. Ki sənen nà, na ga awan inde ta nga uno nà, ibay. Əna na jak ikwen nà, way ana Bəbay uno sə tətuko anan ahay ata awan. [29] Ɗo sə slənay ahay nen ata, winen ti nen. Kà mbəsakak nen taayak uno bay, anga na ga nə hwiya way sa zlan à nga.»
[30] À alay ana Yesu sa ja 'am ataya nà, ɗo ahay bayak a tə ɗəfak apan nga.

Ɗo sə agay tə ɓile ahay

[31] Yesu a dazlan, a jan 'am anà Yahuda aya aday tinen nà, tə ɗəfak apan nga ataya awan: «Kak kə ɗəfen apan nga pə way nen sa jak ikwen ataya nà, ata ki təren njavar uno ahay tə ɗiɗem aya awan. [32] Natiya ki sənen ɗiɗem sə way ahay aday i i təmay ahay kwanay à ɓile ahay wa.»
[33] Tinen ite tə mbəɗahan apan, ta wa: «Manay awan aday nà, ɓile ahay kələɗaw? Na wa manay nà, wan ana Ibərahima ahay kutok nà, mə təra ɓile aya asa aday nà, kəkəmaw?»

* 8:17 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 19.15.

[34] Yesu a jan atan asa: «Nen apan ni jak
ikwen tə ɗiɗem a həna: Kuwaya kà gak
ines nà, ines i lavan nga, anga winen ɓile
anahan. [35] Ɗo ɓile a nà, i njahay pi zek tu
ɗo su doh ahay hwiya itəbay. Aya əna, wan
sə agay, winen mə baslay a nà, à wulen su
ɗo su doh aya hwiya. [36] Kak nen, Wan a
Mbərom, nə təmak ahay kwanay à ɓile ata
wa nà, kwanay ɓile ahay sabay tə ɗiɗem
awan. [37] Aday nà, na san kwanay biɗaw?
Kwanay zaav ana Ibərahima ahay. Aday
həna a nak ikwen sa vaɗ nen nà, anga kə
təmihen 'am uno ahay bay. [38] Nen apan ni ja
nà, way kawa ana Bəbay uno sə ɗuko anan,
aday kwanay ɗukwen ki gen nà, way mbala
a bəbay a kwanay a re cite.»

[39] Tə mbəɗahan apan anà Yesu kutok, ta
wa: «Bəbay a manay nà, Ibərahima.»

Yesu a jan atan asa: «Abay kə̂ təren
zaav ana Ibərahima ahay tə ɗiɗem a nà,
ki gen mer su way anahan aya awan kawa
anahan sa taa ga ata re. [40] Nen na jak ikwen
anan ɗiɗem sə way nen sə slənay ahay pə
cakay ana Mbərom wa ata awan. Aday
kwanay apan ki pəlen sa vaɗ nen məsinde
awan hwiya. Ibərahima nà, kà gak matanan
itəbay. [41] Kwanay apan ki gen nə mer su way
ana bəbay a kwanay ahay.»

Ɗo ataya tə mbəɗahan apan: «Manay nə
məgəjara aya bay, anga bəbay a manay inde
kərtek nà, winen Mbərom.»

[42] Yesu a jan atan: «Matana bay. Kak abay
tə ɗiɗem a kwanay wan ana Mbərom ahay
nà, ki pəlen nen lele, anga na nay ahay nə pə
cakay anahan a wa. Na nay ahay aday nà, ta
nga uno a ite bay, Mbərom a sə slənay ahay
nen. [43] Kə sənen way nen sa jak ikwen ata
bay nà, angamaw? Anga a nak ikwen sa pak
sləmay pa 'am uno bay.

[44] «Bəbay ana kwanay nà, Fakalaw. A nak
ikwen sa ga mer su way a bəbay a kwanay
a sə pəlay. Winen nə ɗo sa vaɗ nga su
ɗo kurre way anahan. Aday kula kà jak
ɗiɗem itəbay, anga abay ɗiɗem a inde à
winen ibay wanahan. A gaɗ mungwalay
nà, ata way sə mivel anahan ɗiɗem a ite.
Anga winen mungwalay awan, bəbay sə
mungwalay ahay.

[45] «əna nen nà, na ja ɗukwen ɗiɗem.
Kə təmihen 'am uno bay nà, anga nan.
[46] Waya à wulen a kwanay i mba apan sa
jəka nen, Yesu, na gak ines anaw? Ibay!
Aday kak na jak ikwen nə ɗiɗem sa 'am
ahay nà, kə təmihen anan bay angamaw?
[47] Ɗo a Mbərom nà, i pak sləmay pa 'am
ana Mbərom ahay. Kwanay aɗəka nà, ɗo
a Mbərom ahay bay. Anga nan, kə pəken
sləmay pa 'am uno aday sə ɗəfan apan bay
nà, na.»

*Ta saa wahay Ib*ərahima nà, Yesu winen
inde coy

[48] Aday bahay sə Yahuda ahay ta jan anà
Yesu, ta wa: «Ma jak, iken nà, Samariya
ahay, aday ɗukwen nga a vawak asanaw!»

[49] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Nga
a vuwo itəbay. Nen nə həran anan nga anà
Mbərom, aday kwanay ki men nga sə təra
nen à məndak. [50] Nə pəlak anan məduwen
anà nga uno bay. Ɗo inde sə pəlo məduwen,
winen nə ɗo sa ga sariya. [51] Nen apan ni jak
ikwen tə ɗiɗem a həna: Kuwaya ɗowan a kə̀
ɗəfak anan apan anà 'am uno ahay cəna, i
mac itəbay.»

[52] Tinen, bahay sə Yahuda ahay ta jan ku-
tok: «Həna nà, ma san zle, nga nà, a vawak
tə ɗiɗem awan. Ibərahima kə̀ məcak! Ɗo
maja'am a Mbərom ahay tə məcak. Aday
ka wa: "Kuwaya ɗowan kə̀ ɗəfak anan apan
anà 'am uno cəna, i mac itəbay." [53] Bije a
manay Ibərahima aɗəka nə kə̀ məcak, aday
iken kə zalay anan ɗaw? Ɗo maja'am a
Mbərom ahay ɗukwen tə məcak, aday... ka
ca pa nga anak nà, iken waya kəlanaw?»

[54] Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Kak
nə həran nga anà zek uno nà, ahar nga
uno kəriya awan. Ɗowan a kwanay sə
ngimen anan Mbərom a kwanay ata nà,
winen Bəbay uno. Sə həro nga ata nà,
winen awan. [55] Kwanay kə sənen Mbərom
bay. Nen nà, na san a zle. Na sak a jəka na
san anan bay nà, ata nə tərak ɗo kərtek a tə
kwanay, ɗo sə mungwalay ahay. Aya əna,
na san anan zle, nə ɗəfan apan aɗəka nà,
anà 'am anahan aya awan. [56] Ibərahima, bije
a kwanay ata nà, kə̀ taslak mivel anga saa
canan anà luvon sə wahay uno. Kə̀ pəlak, kə̀
njaɗak sə taslay mivel, anga kə̀ canak anan
anà luvon ata awan.»

[57] Yahuda ataya ta ma nga sə buwtay
apan, ta wa: «Kak iken a ka gak ava kwa
kuro ɗara bay cəna, kə canak anan anà
Ibərahima ɗaw?»

[58] Yesu a mbəɗahan atan apan kutok, a
wa: «Nen apan ni jak ikwen tə ɗiɗem a

hənа: Tə wahak Ibərahima fan bay ata, nen nà, nen inde coy.»
59 Ɗo ataya tə sləne 'am ata cəna, ta ra kon sa tar anan. Yesu a ɗer zek, a gəɗay ahay səmaɗ ù doh sə mazlaɓ a Mbərom wa, a zla way anahan.

9

Yesu a mbar anan ɗowan a inde winen mə wahay a hurof awan

1 Natiya, Yesu winen apan i zla way anahan à man maza awan nà, a canan anà ɗowan a inde, mə wahay à kutov wa hurof awan. 2 Njavar anahan ahay ta jan, ta wa: «Miter, tə wahay anan ɗowan a anan hurof a nà, angamaw? Anga atahasl ana waya kərtek a anaw? Ines anahan a ɗaw, anga atahasl ana atə bəbay anahan ta may anahan ɗaw?»
3 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Tə wahay anan hurof a nà, anga atahasl anahan bay, anga atahasl mbala ana bəbay anahan ahay bay re. Winen mə wahay a hurof a nà, aday məgala ana Mbərom â kay ahay zek pə iɗe sə ɗo ahay tə winen. 4 Hənа nà, man i pec mba ata nà, guko mer su way mbala ana ɗo sə slənay ahay apan nen ata awan. Luvon i saa ga bine siwaw nà, guko mer su way aday, bina ɗowan saa mba apan sa ga mer su way à luvon inde nà, inde sabay. 5 À alay a nen pə daliyugo a anan mba ata nà, nen nə jiyjay sə dəvan à daliyugo.»
6 Pə dəɓa anahan sa ja 'am ata wa nà, Yesu a təfe məne à məndak, a laɓ anan yugo, a slərɓan anan pə iɗe anà hurof ata awan, aday a jan: 7 «Zla, kaa banay iɗe a dəlov sə ngaman Silowam ata wa.» Silowam ata nà, ta 'am sə Yahuda ahay, kawa sa ja bina maw nà: «ma slan awan».
Hurof ata a zla à Silowam, a banay anan iɗe anahan. A may ahay nà, a canan iɗe zle coy kweler kweler.
8 Ɗo sə məsudoh anahan ahay, pi zek tu ɗo sa taa canan winen apan i rəke way ataya, ta wa: «Na wa, ɗo sa taa njahay sə rəke way ata ba?»
9 Ɗo ahay ngal ta wa: «Winen awan dəge?»
Ɗo maza aya ite, ta wa: «A'ay, winen bay. Ɗo hinen, ɗo sa ga minje tə winen.»
Winen a kutok a wa: «A'ay, nen awan.»
10 Tə dazlan, tə cəce panan: «Iɗe anak ahay tə təɓa nà, kəkəmaw?»
11 A mbəɗahan atan apan, a wa: «Ɗowan a inde tə ngaman Yesu, a laɓ yugo mənjœk, a slərɓo anan iɗe, aday u jo: "Zla à dəlov sə ngaman Silowam ata awan, ka saa banay iɗe." Na zla, nə banay iɗe, iɗe uno ahay tə təɓa ngurret kutok.»
12 Tə cəce panan: «Ɗowan ata hənа, winen ahaw?»
A mbəɗahan atan apan, a wa: «Na san bay!»

Farisa ahay tə cəce 'am pə ɗowan a iɗe anahan sə təɓa ata wa

13 Natiya, tə lagay anan ɗowan a iɗe anahan ahay sə təɓa ata pə cakay sə Farisa ahay. 14 Aya əna, pac ana Yesu sa laɓ yugo, sə slərɓan anan iɗe, aday sə təɓan anan iɗe anà hurof ata nà, luvon sa man uda awan. 15 Anga nan, Farisa ahay tə cəce pə ɗowan ata wa, ta wa: «Ka njaɗ sa ca iɗe hənа nà, kəkəmaw?»
Ɗowan ata a mbəɗahan atan apan, a wa: «Ɗowan ata a slərɓo duɗo pə iɗe mənjœk, na zla, nə banay anan, iɗe uno ahay tə təɓa kutok.»
16 Ɗo ahay ngal à wulen sə Farisa ahay inde ta ja, ta wa: «Ɗo sa ga way matanan ata nà, a nay pə cakay a Mbərom wa bay, anga winen awan aday ɗukwen a bənan bitem anà luvon sa man uda awan bay.»
Ɗo maza aya ite ɗukwen ta wa: «Kəkəmaw? Kak ɗowan a nə ɗo sə atahasl nà, i mba apan sa ga masuwayan sə way matanan kələɗaw?»
Tə gəzla zek, anga mawrasan kà zlak atan à mivel inde. Tə japak 'am pə kərtek a sabay.
17 Farisa ahay tə cəce pə ɗowan a iɗe anahan sə təɓa ata wa asa, ta jan: «Bayak way inde kərtek, anga kə̀ təɓak anak anan iɗe. Iken a, ka ja nə maw?»
Ɗowan ata a mbəɗahan atan apan, a wa: «Nen na ja nà: Winen nə ɗo maja'am a Mbərom.»
18 Aday məceɗ sə Yahuda ahay nà, tə ɗəfak apan nga sa jəka abay winen mə wahay a nə hurof awan bay. Anga nan, tə ngaman anà atə bəbay anahan ta may anahan awan. 19 Tə cəce patan wa: «Hənа anan nà, wan ana kwanay ɗaw? Kwanay kə sənen zle winen mə wahay a nà, hurof awan ɗaw? Aday a canan iɗe hənа kəkəmaw?»
20 Atə bəbay ta may anahan a tə mbəɗahan atan apan, ta wa: «Ma san a

zle, winen wan a manay, aday winen mə wahay a nə hurof a re. [21] Əna ma san sa jəka iɗe anahan a təɓa nə kəkəmaw nà, ma san bay, aday ma san ɗowan a sə təɓan anan iɗe ata bay re. Əna winen a aday nà, kà slak sə mbəɗahan pa 'am anà nga anahan asanaw! Cəcihen panan!»

[22] Atə bəbay ta may anahan ata, ta ja matanan nà, aday Yahuda ahay tâ njaɗ patan alay sa 'am sabay. Bina, Yahuda ahay ɓa ta jak à wulen a tinen inde, ɗowan a kə̀ təmahak Yesu nə Almasihu nà, ata aday ti razl anan à wulen a tinen wa, aday ù doh sə wazay ahay wa re. [23] Natiya, atə bəbay ta may a ɗowan ata ta wa: «Winen awan aday ɗukwen kà slak sə mbəɗahan pa 'am anà nga anahan asanaw!» nà, anga nan.

[24] Farisa ahay tə ngaman ayak anà ɗowan iɗe anahan sə təɓa ata awan, maza awan. Ta jan: «Mbərom a slənek anan! Ja 'am ɗìɗek awan! Manay nà, ma san zle, ɗowan a sə təɓak anan iɗe ata nə, ɗo sə atahasl.»

[25] A mbəɗahan atan apan, a wa: «Nen nà, na san itəbay, əna na san way inde kərtek nà: Abay nen hurof awan, aday həna, nə canan iɗe zle. Bay nà, winen ɗo sə atahasl, kabay winen ɗo sə atahasl bay nà, wita nà, na san bay.»

[26] Tə cəce panan tə cəveɗ maza awan, ta wa: «A gak aday nə maw? A təɓak anan iɗe a nə kəkəmaw?»

[27] A mbəɗahan atan apan asa, a wa: «Na jak ikwen anan kurre, a nak ikwen sə slənе anan bay. Aday angama, a nak ikwen nə̂ mənahan asa anaw? Kabay kwanay ɗukwen, a nak ikwen sə pərahan azar aday sə təra njavar anahan ahay kələɗaw?»

[28] Tə gənahan, ta jan: «Njavar anahan aɗəka nà, iken aday bina. Manay nà, mbala ana Musa ahay. [29] Ma san zle, Mbərom kà jak anan ahay 'am anà Musa. Əna ɗowan anak ata nà, ma san winen nə mayanaw bay.»

[30] A mbəɗahan atan apan, a wa: «Iya, cəkəbay, a ga masuwayan nà, na. Winen mayanaw nà, kə sənen bay. Əna, iɗe uno nà, kə̀ təɓak uno anan. [31] Ɗa san zle, mənuko fok, Mbərom nà, i təmahan anan 'am anà ɗo sə atahasl kula bay. A təmahan a nà, 'am ana ɗo sə hərən nga aday a ga way sa zlan à nga ata awan. [32] Kula, kwa sə dazlan anà daliyugo nà, ɗə slənek ɗo kə̀ təɓak anan anan iɗe anà ɗo aday winen mə wahay a nə hurof a ɗaw? Ibay! [33] Kabay, kak ɗowan a anan a nay ahay nə pə cakay ana Mbərom wa bay nà, i mba apan sa ga mer su way kawa həna anan bay asanaw!»

[34] Ta jan, ta wa: «Zek anak a fok mə wahay a à atahasl inde kutok nà, a nak sə ɗakan umo anan nə maw?»

Coy, tə rəzlay anan à wulen a tinen wa, aday ù doh sə wazay ahay wa re.

Hurof à mivel inde

[35] Yesu a slənе sa jəka Yahuda ahay tə rəzlak anan ɗowan ata à wulen a tinen wa cəna, a zla, a tan à nga, a cəce panan 'am, a wa: «Kə ɗəfak nga pə Wan su Ɗo ɗaw?»

[36] A mbəɗahan apan, a wa: «Wan ada, ɗuko anan winen wayaw, aday ni ɗaf apan nga!»

[37] Yesu a jan, a wa: «Iken apan ki ca apan sa jak 'am ata nà, winen awan.»

[38] A dukwen gərmec ù vo anà Yesu, a wa: «Ba Məduwen, nə ɗəfak apak nga.»

[39] Yesu a jan kutok, a wa: «Nen, na nay ahay pə daliyugo a anan nə saa ga sariya sə kataɓ anan ɗo ahay: Hurof ahay tâ ca iɗe ite; Ɗo sa ca iɗe ahay ɗukwen tâ hurof cite kutok.»

[40] Ɗo à wulen sə Farisa ahay inde, tinen pə cakay ana Yesu ata, tə slənе 'am ata cəna, tə cəce panan, ta wa: «Manay ɗukwen hurof aya ite ɗaw?»

[41] Yesu a mbəɗahan atan apan: «Ki gen makwakwa abay hurof aya nà, atahasl inde pikwen ibay. Əna, ki jen nə "Manay mə canan iɗe zle." Anga nan atahasl a kwanay inde pikwen hwiya.»

10

Ɗo sə jugwar way, tə təman anahan ahay

[1] Yesu a ja 'am sə jike, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə ɗìɗem a həna: Kuwaya, ɗowan a winen kà zlak tə məsudoh pə təman ahay bay, əna latœk, a ján ta nga sa jal, winen nə ɗo sə akar, ɗukwen winen ɗo sə ngəzar ɗo. [2] Aday ɗo sa zla à jal inde, pə cakay sə təman ahay tə məsudoh nà, winen nə ɗo sə jugwar təman ahay way anahan.

[3] «Iɗe kə̀ cəɗek cəna, ɗo sə jugwar way i zla à man sə təman ahay. Ɗo sa ba pə təman ahay sə luvon, i təɓan ayak wa. Təman ahay ti slənе dungo ana ɗo sə jugwar way, aday winen i ngaman anà təman anahan ahay tə sləmay tə sləmay. I zla atan pə dədan. [4] Kə̀

mbakak atan uho nà, i lahan atan pa 'am.
Təman ahay ti pərahan azar, anga ta san
dungo anahan a zle. 5 Əna təman ahay nà, ti
pərahan azar anà ɗo aday ta san anan bay
ata bay. Aɗəka bay, ti haw bugol, anga ta
san dungo anahan a bay.»
6 Yesu a jan atan 'am sə jike a anan, əna tə
sənak anan a ja pa maw bay.

Yesu nà, ɗo sə jugwar təman ahay lele
awan
7 Yesu a pərahan azar anà 'am anahan, ta
sa jəka: «Nen apan ni jak ikwen tə ɗìɗem
a həna: Nen nà, məsudoh sa jal sə təman
ahay. 8 Ɗo sə luho ahay ataya fok, tinen ɗo
sə akar ahay, ɗo sə ngəzar ɗo ahay. Aday
təman ahay tə slənek atan anan bay. 9 Nen
nà, məsudoh sa jal. Kuwaya ɗowan a kà zlak
à jal inde ti nen nə i tam. I njaɗ sa zla à jal
inde, i njaɗ sa nay uho, aday i njaɗ way sa
pa re. 10 Ɗo sə akar nà, a nay ahay saa kəra
way ahay ca, saa gəɗan dungo anà gənaw
ahay, aday saa lize anan way ahay. Nen, na
nay ahay aday ɗo ahay tâ njaɗ sifa, tâ njaɗ
anan nə tə dedengəlen awan.
11 «Nen nà, ɗo sə jugwar təman ahay lele
awan. Ɗo sə jugwar way lele a nà, a var
anan sifa anahan tə alay anahan awan, anga
təman anahan ahay. 12 Aya əna ɗo sə jugwar
way anga magwagway cəna, təman aya nə
si zek anahan ahay bay. Anga nan, kà canak
anan anà kəla kiɓe cəna, i haw, i mbəsak
anan təman ahay. Aday, kəla kiɓe ɗukwen
i ban a təman ahay, i tan atan 'am kutok.
13 Natiya awan, winen a i haw, anga a gan
may jiga nà, anà magwagway anahan, bina
anà təman ahay itəbay.
14-15 «Nen nà, ɗo sə jugwar təman ahay lele
awan. Bəbay uno a san nen zle, nen na
san Bəbay uno zle re. Matanan, nen na san
təman uno ahay zle, aday təman uno ahay
ɗukwen ta san nen zle. Nen ni mac anga
təman uno ahay. 16 Təman uno maza aya
inde, tinen à jal a anan inde itəbay. Sumor
a nà, ni nay atan ahay à jal a anan inde re.
Tinen ɗukwen ti təma 'am uno, ti japay pə
kərtek a tə təman sa jal ahay, aday ɗo sə
jugwar atan ɗukwen kərtek re.
17 «Bəbay a pəlay nen nà, anga ni var anan
sifa uno, aday ni njaɗ anan way uno maza
awan. 18 Ɗowan saa gəɓa anan sifa uno nà,
ibay. Nen a ni var anan tə alay uno awan. Ni
mba apan sa var anan, ni mba apan sa njaɗ
anan way uno re. A nan anà Bəbay uno, nâ
ga nə matanan.»
19 Anga 'am ana Yesu ata awan, mawrasan
a zlan à mivel inde anà Yahuda ahay asa.
20 Ɗo ahay bayak a ta wa: «Setene inde anan
à nga, nga a vawan. Kutok nà, kə pəlen sə
slənе 'am anahan nə angamaw?»
21 Ɗo maza aya ite ta wa: «Ɗo tə setene à
nga inde nà, i ja 'am matanan bay. A ga pə
kwanay nà, setene i njaɗ sə təɓan anan iɗe
anà ɗo hurof a ɗaw?»

Bahay sə Yahuda ahay tə pəlay Yesu bay
22 Həna nà, alay sa maɗ, aday à Urəsalima
nà, alay sə azar uko sə bayak pa sa gan nga
anà doh sə mazlaɓ a Mbərom ata kà slak.*
23 Yesu a zla ù doh ata awan, winen apan i
bar ù vo galak sə ngaman galak a Sulimanu
ata awan.
24 Yahuda ahay ta nay, ta van nga tew,
ta jan: «Kak iken nə Almasihu cukutok nà,
ɗakan umo anan tə ɗìɗek a kwa. Manay
apan mi ba hwiya ata nà, mi i man uda nə
siwaw?»
25 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Ɓa
na jak ikwen anan asanaw, əna kə ɗəfen upo
nga bay. Mer su way uno sa ga tə gədan ana
Bəbay uno Mbərom ataya nà, ta slak sa ja
'am pa nga uno wa ɗa. 26 Kə ɗəfen upo nga
bay nà, anga kwanay nə təman uno ahay
bay.
27 «Təman uno ahay nà, tə slənе dungo
sa 'am uno zle, aday na san atan lele re.
Tinen apan ti pəruho azar. 28 Ni varan atan
sifa sa ndav bay ata awan, natiya awan ti
mac itəbay. Ɗowan saa ngəzar atan à alay
uno wa ɗukwen, ibay re. 29 Bəbay uno sə
vuro atan ata, winen a zalan məgala anà
way ahay fok. Anga nan, ɗowan saa ngəzar
atan à alay a Bəbay uno a wa ɗukwen ibay.
30 Nen tə Bəbay uno ata nə manay kərtek.»
31 Bahay sə Yahuda ahay tə slənе 'am ata
cəna, ta ma nga sa ra kon à alay inde miza
awan†, aday sa tar anan. 32 Anga nan, Yesu
a jan atan: «Na gak mer su way ahay lele
aya bayan a pa 'am ana kwanay tə məgala
ana Bəbay uno. Ki tiren nen həna gəngaf

* 10:22 Abay doh sə mazlaɓ a Mbərom ata nà, ɗo maniɗe ahay tə mbəzlak anan. Əna Isəra'ila ahay tə ndakak anan maza awan. Aday həna pə ava pə ava tinen apan ti ga azar uko awan. Kà slak alay ata nà, na. † 10:31 Ca pə Yuhana 8.59.

gəngaf bine siwaw nà, pi mer su way wura
kərtek a anaw?»
33 Bahay sə Yahuda ahay tə mbəɗahan
apan, ta wa: «A nan umo sa tar iken nà,
anga mer su way anak lele aya bay, əna anga
kə jənak anan pa 'am anà Mbərom. Iken nə
ɗo zənzen awan, aday a nak sə tərа anan
nga anak həna, Mbərom awan.»
34 Yesu a mbəɗahan atan apan: «Mə vinde
à Deftere a kwanay inde, Mbərom a ja nà:
“Kwanay aday nà, mbərom ahay.‡” 35 Ɗa
san zle, way ana Deftere a Mbərom ma ja
nà, a mbacay wa zek bay. Ɗo sə slənе
'am ataya nà, Mbərom a ngaman atan nə
mbərom ahay. 36 Nen nà, Mbərom u go
nga, aday a slənay nen pə daliyugo. Ki jen
nà, nə jənak anan pa 'am anà Mbərom nà,
kəkəmaw? Anga na wa, nen wan anahan
ata ɗaw? 37 Kak na ga nə mer su way ana
Bəbay uno Mbərom bay nà, kâ ɗəfen upo
nga bay. 38 Aday kak na ga nà, mer su way
anahan tə ɗiɗem a cəna, ɗəfen nga pi mer
su way uno. Kwa kə ɗəfen nga pi nen bay
nà, ɗəfen nga pi mer su way uno a kwa.
Anga aday, kâ sənen anan hwiya, Bəbay uno
nà, manay kərtek awan.»
39 Asa bahay sə Yahuda ahay tə pəlay sa
ban anan, tə njaɗak anan bay, kə̀ təmak
patan wa.
40 Pə dəɓa anahan a wa, Yesu a zla way
anahan pə day uho sə zlinder sə Urdon, a
njahay way anahan à man ana Yuhana sa
taa ga baptisma ata awan. 41 Ɗo ahay ta nay
pə cakay anahan bayan a awan. Ta ja, ta wa:
«Yuhana nà, kula kà gak masuwayan ahay
itəbay, əna 'am anahan a sa ja pə ɗowan a
anan nà, kə̀ tərak ɗiɗem aya awan.» 42 Ɗo
maza aya bayan a à man ata awan, tinen tə
ɗəfak apan nga.

11

Lazarus kə̀ məcak

1 Ɗowan a inde tə ngaman Lazarus, winen
ɗəvac awan. Ɗowan ata nà, winen ù kon
sə ngaman Baytiniya ata awan. Mərak
anahan ahay inde dəna aya cew ɗukwen,
tinen à man ata re, atə Marta tə Mariyama.
2 Mariyama aday nà, uwar saa mbəɗan amar
pə saray anà Yesu aday sə takaɗ panan tə
sibœk sa nga anahan ata awan. Lazarus a
ɗəvac ata nà, mərak anahan.
3 Atə Marta tə Mariyama ta slan ɗo saa
jan anà Yesu nà: «Ba Məduwen, car anak
Lazarus nə winen lelibay, ɗəvac a gan.»
4 Yesu a slənе 'am ata cəna, a wa: «Ɗəvac
ana Lazarus nà, ɗəvac sa mac anan bay. Əna
ɗəvac ata i ka anan məgala ana Mbərom,
aday mazlaɓ uno re, nen Wan a Mbərom.»
5 Atə Marta tə Mariyama tatə Lazarus nà,
Yesu a pəlay atan nə lele. 6 Aday cəkəbay,
anahan sə slənе Lazarus ɗəvac awan ata nà,
kə̀ njahak à man ata luvon ahay cew asa.
7 Pə dəɓa wa, a jan anà njavar ana-
han ahay, a wa: «Muko pə daliyugo sə
Yahudiya.»
8 Tinen ta jan, ta wa: «Miter, Yahuda ahay
tə pəlay abay sa tar iken tu kon nə kwakwa
bay asanaw? Həna, a nak sa ma à man ata
re ɗaw?»
9 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Pac
a dav nà, hway biɗaw? Aday kak ɗo winen
apan i bar à jiyjay anahan a inde nà, saray
i dəcan ɗaw? Saray i dəcan bay, anga a
canan iɗe zle lele, winen à jiyjay sa dav pə
daliyugo a anan inde. 10 Aya əna, ɗo sa bar
à luvon inde ite nà, saray i dəcan, i slahay
təktek, anga jiyjay inde sə luvon itəbay.»
11 Pə dəɓa sa 'am ata wa asa, Yesu a jan
atan: «Car a mənuko Lazarus ata kə̀ njəkak
ahan. Əna ni zla saa pəɗəkey anan.»
12 Njavar anahan ahay tə mbəɗahan apan,
ta wa: «Ba Məduwen, kak a njak ahan ata
nà, i mbar asanaw!»
13 Abay a nan anà Yesu sa ja nà: Lazarus
kə̀ məcak! Əna pə njavar anahan ahay nà, a
jan atan nə 'am sə ahan acəkan.
14 Yesu a jan atan anan ngəlarak kutok, a
wa: «Lazarus kə̀ məcak! 15 Əna na zlak à man
ata bay nà, anga kwanay. Natiya, ataslay
mivel uno inde, anga tə way a saa tərа ata
nà, kwanay ki i njiɗen sa ɗaf upo nga kutok.
Həna nà, zluko pə cakay ana Lazarus awan.»
16 Tomas, ɗowan a tə ngaman Didimus*
anga winen muwsa ata, a jan anà azar
sə njavar ana Yesu aya, a wa: «Mənuko
ɗukwen zluko saa mac tatə miter a
mənuko.»

Yesu nà, winen ɗo sə slabakay anan ɗo
ahay à məke wa

17 Natiya, Yesu a dəzle à Baytiniya cəna, a
slənе tə zəɓak anan Lazarus à məke kà gak

‡ 10:34 Ca pə Jabuura 82.6. * 11:16 Ta 'am sə Gərek nà, Didimus a nan sa ja «muwsa».

luvon ahay fuɗo coy. [18] Baytiniya a aday nà,
bəse tə Urəsalima i ga nà, way sə kilomiter
ahay maakan. [19] Yahuda ahay bayan a ta
nak à məsinde ana Lazarus. Ti i bənan
mivel anà mərak anahan ahay, atə Marta tə
Mariyama.
[20] Ana Marta sə sləne sa jəka Yesu kà nak
ata nà, a slabak, a zla à man anahan pə
cəveɗ. Əna Mariyama nà, winen a njahay
agay. [21] Marta a jan anà Yesu: «Abay kâ ga
inde à man a anan nà, mərak uno i mac bay.
[22] Həna ɗukwen na san zle, Mbərom i varak
way kawa ananak saa cəce panan ata fok
re.»
[23] Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Mərak
anak i slabakay à məke wa.»
[24] Marta a wa: «Na san zle, pa pac sa ndav
anan daliyugo nà, i i slabakay ahay tə ɗo
ahay fok à məke wa.»
[25] Yesu a jan: «Nen nà, ɗo sə slabakay
anan ahay ɗo ma mac aya à məke wa, ɗo
sə varan atan sifa re. Kuwaya, ɗowan a kə̀
ɗəfak upo nga nà, i njahay uho tə sifa awan,
kwa kə̀ məcak dəp nà, na. [26] Kuwaya, ɗowan
a tə sifa mba cəna, kə̀ ɗəfak nga pi nen a
nà, i mac bay. Iken, kə təmahak 'am a anan
ɗaw?»
[27] Marta a mbəɗa apan, a wa: «Ayaw, Ba
Məduwen, nə ɗəfak apak nga. Iken nà,
Almasihu, Wan a Mbərom a sa nay ahay pə
daliyugo ata awan.»

Yesu a pəkay iɗe sə ayam

[28] Pə dəɓa ana Marta sa ja 'am ata wa nà, a
zla pə cakay ana mərak anahan Mariyama,
a jan tə sœksœk awan: «Miter kà nak,
winen apan i ngamak!» [29] Mariyama a sləne
matanan cəna, a slabak hərom, a zla pə
cakay ana Yesu.
[30] Yesu a aday nà, kə̀ dəzlek à wulen su
doh bay. Winen à man a tinen sə zlangay
tə Marta ata mba.
[31] Ɗo a tinen mə njahay aya ù doh tatə
Mariyama ata, tinen apan ti man a mivel ù
doh. Tə canan winen sə slabak baram ata
nà, tə pərahan azar. A ga patan nà, i zla saa
yimay ahay pə jəvay wa.
[32] Mariyama a dəzley ahay pə cakay ana
Yesu nà, a dukwen gərmec ù vo, a jan: «Ba
Məduwen, kâ ga inde à man a anan aday nà,
mərak uno i mac bay.»
[33] Yesu a canan à Mariyama nà, winen
apan i yam, aday Yahuda ahay sə pərahan
ayak azar ataya ɗukwen tinen apan ti yam
re. Anga nan, a slabakan anan mivel anà
Yesu, a cəɓan.
[34] Yesu a cəce: «Ki len anan ahaw?»
Tə mbəɗahan apan, ta jan: «Miter,
hayak, ca apan!»
[35] Cəna, Yesu a pəkay iɗe sə ayam.
[36] Yahuda ahay ta wa: «Cen apan, a pəlay
anan Lazarus a re!»
[37] Aya əna ɗo azar aya ta wa: «Winen ɗo sə
təɓan anan iɗe anà ɗowan a hurof ata awan.
Abay winen â dəzley ahay à alay a Lazarus
tə sifa mba ata nà, i mba apan sa mbar anan
aday â mac bay, biɗaw?»

Yesu kə̀ slabakak anan Lazarus à məke wa

[38] A cəɓan anà Yesu maza asa, a zla pə
jəvay. Jəvay a nà, mə tacay a tə bələlen.
[39] Anga nan kutok, Yesu a wa: «Təɓen anan
jəvay awan!»
Marta a wa: «Ba Məduwen, i rəbas, anga
kà gak həna luvon ahay fuɗo à məke inde.»
[40] Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Na jak
anak biɗaw? Kak kə ɗəfak upo nga nà,
ki canan anà məgala sə mazlaɓ a Mbərom
asanaw?»
[41] Tə təɓa anan bələlen pə jəvay wa kutok.
Yesu a ca iɗe à mburom, a wa: «Na gak ayak
suse, Bəbay uno, anga kə slənek uno anan.
[42] Nen, na san zle, hwiya ki sləno anan. Əna
na jak ayak nà, anga ɗo sa man a anaya tâ
ɗaf apak nga, tâ san iken sə slənay ahay nen
acəkan.»
[43] A ndav anan 'am anahan ata nà, a ja
'am tə məgalak a asa, a wa: «Lazarus, hayak
uho!»
[44] Lazarus, ɗowan a ma mac ata, a nay
ahay uho, saray tə alay anahan aya tinen
mə tuweɗ aya tə pətike. Iɗe anahan a
ɗukwen mə tuweɗ a tə zana.
Yesu a jan atan, a wa: «Pəsiken panan
zana, aday â zla way anahan.»

Wurwer sa ban anan Yesu
Mata 26.1-5; Markus 14.1-2; Lukas 22.1-2

[45] Yahuda a sa zlak ayak pə cakay ana
Mariyama ataya, tə canan anà mer su way
ana Yesu sa ga ata cəna, bayak a à wulen
ana tinen wa tə ɗəfak nga pə Yesu. [46] Aya
əna, ɗo a azar aya ta zla pə cakay ana Farisa
ahay saa ray ahay apan 'am anga mer su
way anahan sa ga ata awan.
[47] Anga nan, Farisa ahay pi zek tə bahay sə
gəɗan dungo anà way ahay tə ngaman anà
məceɗ sə Yahuda azar aya, aday tə halay

nga. Ta wa: «Ɗi ga həna nà, kəkəmaw?
Anga ɗowan a anan winen apan i ga ma-
suwayan sə way ahay bayak awan. [48] Kak
ɗa sak a mbəsak anan â ga mer su way
matanan nà, ɗo ahay kəzlek ti ɗaf apan nga.
Aday pə dəɓa anahan a wa kutok nà, Ruma
ahay ti i ja à 'am ata inde. Ti mbəzlak uko
anan doh sə mazlaɓ a Mbərom, aday ti tak
uko 'am re.»

[49] Ɗo kərtek à wulen a tinen awan tə
ngaman Kayafas, winen bahay nga su ɗo
sə gəɗan dungo anà way pə viya ata awan.
Winen a jan atan: «Kwanay kə sənen awan
bay. [50] Suwan ɗo kərtek â mac anga ɗo
a kəzlek, tə ɗo ahay saa lize jiya nà, na.
Matanan biɗaw?»

[51] A ja 'am ataya nà, tə ndaraw si zek
anahan a itəbay. Sə ɗakan anan 'am ata nà,
Mbərom, anga tə viya ata nà, winen bahay
nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay.
Anga nan, a wa Yesu i sa mac anga Yahuda
ahay fok. [52] Əna Yesu i mac nà, anga Yahuda
ahay ɗəkɗek bay. I mac nà, anga aday â
halan nga anà wan a Mbərom ma ta 'am
ataya, tâ njahay pə kərtek a re.

[53] A ban pə luvon ata wa kutok nà, bahay
sə Yahuda ahay tə dazlan sa ga wurwer sa
vaɗ anan Yesu. [54] Anga nan, Yesu kà mbak
apan sa bar lele à wulen sə Yahuda ahay
sabay. A slabak à wulen su doh ata wa, a
zla à man kiɓe. Natiya tə njahay à man ata
tə njavar anahan ahay à wulen su doh sə
ngaman Efərayim ata awan.

[55] Azar uko sə Yahuda ahay sə ngaman
azar uko sə Pasəka ata, i sla bəse. Anga nan,
ɗo sə wulen su doh sə kiɓe ahay ta zla à
Urəsalima saa lavay anan zek a tinen ahay
à cəncan a inde kurre. [56] Tə dəzley ahay à
Urəsalima nà, tə pəlay anan Yesu. Tə halay
nga ù doh sə mazlaɓ a Mbərom nà, tə cəce
pi zek ahay wa, ta wa: «A ga pikwen nà, i
nay ahay à azar uko ɗaw, i nay ahay bay?»

[57] Bahay sə gəɗan dungo anà way ahay,
pi zek tə Farisa ahay ta ɓan 'am à wulen a
tinen inde, ta wa: «Ɗowan a kə̀ sənak man
a Yesu nà, â ɗakak uko anan aday ɗi ban
anan.»

12

Mariyama a mbaɗ amar pə saray ana Yesu

Mata 26.6-13; Markus 14.3-9

[1] Natiya, a mbəsak luvon mbərka aday
azar uko sə Pasəka i sla nà, Yesu a zla à
Baytiniya, ù kon ana Lazarus, ɗowan a Yesu
sə slabakay anan ahay à məke wa ata awan.
[2] Ta dan way sa pa anà Yesu à man ata awan,
aday Marta a varan atan. Ɗo ahay inde
bayak a pə tuwez ata awan, Lazarus ɗukwen
winen inde re.
[3] À man sa pa way nà, Mariyama a gəɓa
amar sə wurde anahan sə dala bayak awan,
a rəbas nə dun'a. A mbəɗan anan pə saray
anà Yesu. Ta da amar ata aday nà, tə way
sə ngaman *nardi*, i ga à dunguzlok sə amar
inde. A mbəɗan anan pə saray lele nà, a
takaɗ anan panan tə sibœk sa nga anahan.
Doh ata fok a rəbas nə dun'a lele.
[4] Njavar ana Yesu a inde kərtek à man ata
awan, tə ngaman Yudas Iskariyot. Winen
ɗo saa ga ɗaf pə Yesu ata awan. A canan anà
way ana Mariyama sa ga ata nà, a wa: [5] «Ta
wa, abay tâ sukom anan way tə amar a anan
nà, i ga dala sə *dinar** səkat maakan, aday
ti var anan dala awan anà ɗo mətawak aya
nà, ta gak way lele biɗaw?» [6] Yudas a ja 'am
ataya nà, anga aday a gan may sa man zek
anà ɗo mətawak aya bay. Əna a ja matanan
nà, anga winen aday nà, ɗo sa ban dala a
tinen awan, aday a taa kəra panan.
[7] Aya əna, Yesu a wa: «Mbəsiken anan
uwar a anan, a lah anan upo nà, way a
aday ti su go pac sa la nen ata awan.
[8] Ɗo mətawak aya nà, ti ga inde tə kwanay
hwiya, əna nen ni ga inde tə kwanay hwiya
itəbay.»

Wurwer sa vaɗ Lazarus

[9] Natiya Yahuda ahay bayak a tə sləne
Yesu winen à Baytiniya nà, ta zla à man ata
awan. Ta zla à man ata ɗukwen nà, anga
Yesu cəna coy bay. Ta zla saa cay ahay pə
Lazarus re, winen ɗowan a Yesu sə slabakay
anan à məke wa ata awan. [10-11] Matana
awan, Yahuda ahay bayan a tə mbəsakak sə
pərahan azar anà pəra a tinen†, tə pərahan
azar bugol nà, anà Yesu, anga Lazarus.
Anga nan kutok, bahay sə gəɗan dungo anà

* 12:5 Dinar kərtek nà, àga tinen dala si mer su way sə hway kərtek. † 12:10-11 Pəra sə Yahuda ahay nà, a dazlan tə Tawrita a Musa.

way ahay ɗukwen tə ɓanak 'am sa jəka ti
vaɗ anan Lazarus à wulen ana tinen wa re.

Yesu a zla à Urəsalima
Mata 21.1-11; Markus 11.1-11; Lukas 19.28-40

12 Sidew a kutok, ɗo a sə halay nga anga
azar uko sə Pasəka ataya, tə sləne Yesu
winen apan i nay ahay à wulen su doh
sə Urəsalima cəna, 13 tə ngərway alay sə
gazlangaw ahay à alay inde. Ta zla saa
zlangay tatə Yesu pə cəveɗ tə daslam ataya
à alay inde. Ta zlah, ta wa: «Hərən anan nga
anà Mbərom! Mbərom â ɗaf alay sə mazlaɓ
anahan pu ɗo saa nay tə sləmay anahan,
bahay sə Isəra'ila ata awan.»
14 Yesu a njaɗ zungo a inde, a ján apan, a
zla pə cəveɗ. A təra kawa ana Deftere sa ja
ata awan. A wa:
15 «Ɗo sə Urəsalima ahay, kâ jəjiren bay.
Bahay a kwanay winen apan i nay ahay
həna,
winen ma ján a pə zungo.‡»
16 Njavar anahan ahay tə sənak 'am anan
fan bay. Aday Yesu a zla à man sə mazlaɓ
ana Mbərom nà, ta may anan ahay 'am ata
à nga inde kutok. Ta san nà, Deftere a ja 'am
ata nà, pə winen awan, aday pi mer su way
a tinen sa ga anga winen ata awan.
17 À alay a Yesu sə ngaman ahay anà
Lazarus uho, a slabakay anan à məke wa ata
nà, ɗo ahay inde à man ata bayan awan. Ɗo
ataya tə canak anan, aday tə təkəren 'am
awan anà ɗo azar aya re. 18 Natiya awan,
ɗo ahay ta nay ahay bayan a, tə təma anan
Yesu, anga tə sləne kà gak masuwayan ata
awan.
19 Farisa ahay ta jan ì zek a tinen aya awan,
ta wa: «Cen apan, way a mənuko sa ga
həna ata fok nə kà varak uko magwagway
bay, anga ɗo ahay fok tinen apan ti pərahan
azar.»

Yesu a ja nà, alay a kà slak

20 À wulen sə ɗo ahay sa nay à man sə
azar uko sə hərən nga anà Mbərom ataya
nà, Gərek ahay uda awan, ta nak re. 21 Ta zla
pə cakay ana Filip, ɗo su kon sə Baytisada,
pə daliyugo sə Galile ata awan. Ta jan, ta wa:
«Wan ada, a nan umo sə canan anà Yesu.»
22 Filip ite, winen a zla pə cakay ana
Andəre, a jan. Ta zla maya awan saa jan
'am ata anà Yesu. Tə dəzle cəna, ta jan,
23 aday Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Alay a kà slak həna, nen Wan su Ɗo, ni
ka anan mazlaɓ ana Mbərom sə vuro ata
awan. 24 Nen apan ni jak ikwen tə ɗîɗem a
həna: Wan sa ndaw kà slahak pə yugo aday
kà məcak bay cəna, i njahay nə hwiya wan
sa ndaw kərtektəkke. Əna wan sa ndaw kà
sak a slahay aday kà məcak ite nà, i wasay
bayak awan. 25 Kuwaya ɗowan a, a nan sifa
anahan nà, i lize anan. Əna ɗowan a kà nak
anan iɗe anà sifa anahan pə daliyugo nà, i
tam anan, i njaɗ sifa sa ndav bay ata awan.
26 Kuwaya, a nan à ɗowan a su go mer su way
nà, â pəruho azar. Aday ɗo su go mer su way
nà, â saa zla à man uno saa zla ata ite. Ɗo
su go mer su way ì nen cəna, kuwaya, Bəbay
uno ɗukwen i hərən nga nà, anà winen.»

Yesu a ɗakay anan amac anahan

27 Yesu a ja, a wa: «Həna nà, mivel uno
i ndərɔɓ. Nâ jan anà Bəbay uno nà, awan
a maw? Nâ jan nà, â tam nen à ɗəce a
anan wa ɗaw? Aday ɗukwen na nay ahay
pə daliyugo nà, sa sa ɗəce a anan ata awan.
28 Bəbay uno, ka anan mazlaɓ sə sləmay
anak.»
'Am a ndəray ahay kwa à mburom wa, a
wa: «Na kak anan mazlaɓ uno, aday ni ka
anan maza re.»
29 Ɗo a sa man ata aya tə sləne 'am ata nà,
ta wa: «Mbərom sa dac!»
Ɗo azar aya ite ta wa: «A'ay, maslay a
Mbərom sa jan ahay 'am.»
30 Əna zek a Yesu a, a jan atan, a wa:
«Dungo ata a jay ahay 'am nà, anga nen bay,
əna anga kwanay aɗəka. 31 Həna nà, alay
a Mbərom kà slak sa gan sariya anà ɗo sə
daliyugo ahay. Mbərom i razl anan bahay
sə daliyugo a anan həna. 32 Əna, ta sak a
cakaf nen à mburom nà, ni gəɓak anan ayak
ɗo ahay fok pə cakay uno awan.» 33 Yesu
a ja 'am ata nà, anga sə ɗakay anan amac
anahan i təra nə kəkəmaw ata awan.
34 Natiya, ɗo ahay ta jan: «Manay mə
sləne à Deftere inde nà, Almasihu i nay, i ga
inde hwiya. Ka ja, ka wa: Wan su Ɗo nà, ti
cakaf anan à mburom nà, kəkəma asanaw?
Wan su Ɗo aday nà, wita nà, wayaw?»
35 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa: «Jiy-
jay inde winen apan i dəvak ikwen mənjœk
mba. Bəren à man sə iɗe jiyjay a anan
tamak, anga luvon i sa ga bəse. Aday ɗo sa

‡ 12:15 Ca pə Jekariya 9.9.

bar à luvon inde nà, a san man anahan a saa
zla ata bay. 36 À alay a jiyjay winen inde tə
kwanay mba cəna, ɗəfen nga pə iɗe jiyjay,
anga aday kâ təren ɗo sə iɗe jiyjay ahay.»
Pə dəɓa sa 'am ata wa, Yesu a zla saa ɗer
patan wa zek.

Yahuda ahay tə ngəmak sa ɗaf nga pə
Yesu bay

37 Natiya, kwa â ga nà, Yesu kà gak mer su
way masuwayan aya bayak pa 'am a tinen
dəp nà, Yahuda ahay tə ngəmak sa ɗaf nga
pə Yesu bay hwiya. 38 Way ata a ga zek
nà, anga aday 'am ana Ezaya, ɗo maja'am
a Mbərom ata â təra. A ja, a wa:
«Ba Məduwen, waya sa ɗaf nga pa 'am a
manay anaw?
Mbərom Fetek a kan anan ahay gədan ana-
han nà, à wayaw?§»
39 Matanan, ta mbak apan sa ɗaf apan nga
bay, anga Ezaya ɗukwen kà lahak apan, kà
jak, a wa:
40 «Mbərom kà hurfok atan, anga aday tâ
canan iɗe bay,
kà ɗəfak atan kurkwilen à sləmay,
anga aday tâ slène bay, tâ san bay.
Bina, abay ti mbəɗahan lœn anà ines a
tinen ahay, aday ni mbar atan.*»
41 Ezaya a ja 'am ata nà, pə Yesu awan,
anga kà lahak sə canan anà mazlaɓ ana-
han.†
42 Kwa tə winen ata təke, à wulen sə bahay
sə Yahuda ahay wa ɗukwen, ɗo ahay inde
bayak a tə ɗəfak nga pə Yesu. Əna tə
ngəmak sə ɗakay anan pa 'am sə ɗo ahay
fok bay, anga tə jəjaran anà Farisa ahay,
tâ saa rəzlay atan ahay ù doh sə wazay
ahay wa bay. 43 Tə pəlay nà, mazlaɓ su ɗo
zənzen awan, bina mazlaɓ a Mbərom saa
varan atan ata bay.

'Am ana Yesu i ga sariya

44 Yesu a ja 'am tə məgalak awan asa, a wa:
«Kuwaya, ɗowan a kà ɗəfak nga pi nen
nà, a ɗaf nga pi nen taayak bay. A ɗaf
nga pə ɗo sə slənay ahay nen re. 45 Kuwaya
ɗowan kà canak uno nà, kà canak anan anà
ɗo sə slənay ahay nen re. 46 Na nay ahay pə
daliyugo nà, aday ɗo sa ɗaf upo nga ahay
tâ njahay à luvon inde itəbay, anga nen nə
jiyjay sa dav pə daliyugo a anan.
47 «Kuwaya kà slənek 'am uno, kà ɗəfak
anan apan anà 'am ata bay cəna, saa gan
sariya nà, nen bay, anga na nay ahay saa
gan sariya anà ɗo sə daliyugo ahay bay, əna
saa tam atan aɗəka. 48 Natiya, ɗowan a kà
ngəmak nen bay, kà təmahak 'am uno bay,
i tavay pa 'am sə sariya, anga 'am uno sa ja
ataya ti gan sariya. Ti gan sariya pa pac sa
ndav anan daliyugo.
49 «'Am inde na jak tə məgala uno ite nà,
ibay. Əna nə təker nà, 'am ana Bəbay uno
su jo, aday nâ ja ataya awan. Nə ɗakay anan
nà, 'am ataya ɗəkɗek. 50 Na san zle re, way
anahan su jo ahay nà, ti gəɓak ikwen ahay
aɗəka nə sifa sa ndav bay ata awan. Awan
a inde, na ja ta nga uno nà, ibay, si mbala a
Bəbay uno su jo ataya ɗəkɗek.»

13

Yesu a banay saray a njavar anahan ahay

1 Natiya, a mbəsak ibay luvon kərtek aday
azar uko sə Pasəka i sla. Yesu ɗukwen a
san zle, alay anahan a kà slak sa ma pə
cakay ana Bəbay anahan bəse, i mbəsak
anan daliyugo a anan. Hwiya a pəlay anan
ɗo anahan ahay pə daliyugo, aday həna a
pəlay atan nə hus pa sa var sifa anahan.
2 Alay sə təfek suko, atə Yesu tə njavar
anahan ahay tinen apan ti pa ɗaf nà, ɓa
Fakalaw kà ɗəfak abayak nga à mivel ana
Yudas inde, wan mbala ana Simon Iskariyot
ata awan, aday â ga ɗaf pə Yesu.
3 Yesu a san zle, Mbərom kà varak anan
gədan pə way ahay fok, aday a san zle re,
a nay ahay pə cakay ana Mbərom wa, aday
i ma pə cakay anahan asa. 4 Anga nan, a
slabak pa man sa pa way a tinen ata wa, a
culok anan zana anahan zəbor a pi zek wa,
a ɓan zana kataw awan à zar. 5 A ngah a'am à
tasa inde, a dazlan sə banay a saray a njavar
anahan ahay. Kà banak a saray a ɗowan a
nà, ata i takaɗ panan tə zana anahan a mə
kətuwal a à zar ata awan.
6 A həɗəkey ahay pə cakay ana Simon
Piyer bine siwaw nà, Piyer a jan: «Ba
Məduwen, iken ki buno anan saray ɗaw?»
7 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Piyer, ki
san way uno sa ga həna ata fan bay. Əna ki
i san mba.»
8 Piyer a mbəɗahan apan asa, a wa: «A'ay,
ki buno saray kula itəbay.»

§ 12:38 Ca pə Esaaya 53.1. * 12:40 Ca pə Esaaya 6.9-10. † 12:41 Ca pə Esaaya 6.1.

Yesu a jan anan ngəlarak kutok, a wa:
«Kak aday nə banak anak a saray bay nà,
iken ɗo uno sabay!»

9 Piyer a jan kutok, a wa: «Miter, kak
matanan cukutok nà, kâ buno saray ɗəkɗek
bay, əna buno anan alay aday ta nga a təke.»

10 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Kak ɗo
kə̀ banak coy nà, a gan may anà abanay zek
sabay, əna i banay nə saray ɗəkɗek, anga
winen mə banay awan. Kwanay nà, mə
banay aya awan. Əna, kwanay a fok bay.»

11 Yesu nà, a san ɗowan a saa ga apan ɗaf
ata zle. Anga nan a wa: «Kwanay mə banay
aya awan, əna fok bay.»

12 Yesu a ndav anan sə banan atan anan
saray nà, a ma anan rəkot anahan pi zek. A
njahay à man sa pa way asa, a wa: «Kə sənen
way nen sa gak ikwen həna ata zle ɗaw?
13 Kwanay apan ki ngimen uno "Miter",
"Bahay a manay" acəkan, anga nen nà,
winen a way anahan. 14 Nen nə Miter a
kwanay, Bahay a kwanay, nə banak ikwen
anan saray. Sumor a ɗukwen, kwanay nà,
binen anan anan saray ì zek ahay matanan
re. 15 Na ga matanan, aday kâ tətiken sa ga
matanan cite. Nə ɗakak ikwen anan minje
a coy. 16 Nen apan ni jak ikwen tə ɗìɗem a
həna: Ɗo sa ga mer su way àga ɗo ɗukwen,
i zalay bahay su doh ata bay. Ɗo sa slan ɗo
nà, a zalay anan ɗo si mer su way anahan
a sa slan anan ata biɗaw? 17 Matanan, həna
kə sənen anan kutok. Kak aday ki gen anan
mer su way a acəkan nà, ki i tislen mivel
bayak awan.

18 «Na ja nə pə kwanay a fok bay, anga na
san ɗo uno sə walay ataya zle. Əna, way a
mə vinde awan à Deftere a Mbərom ataya
inde nà, â təra. Mə vinde uda nà: "Ɗowan
a ma pak ɗaf maya ata, kə̀ tərak ɗo maniɗe
uno.*" 19 Ni jak ikwen anan həna, mənjəna
way ata sə təra, anga aday, way kətanan kə̀
tərak nà, kâ ɗəfen upo nga, kâ sənen anan,
nen nà, nen.

20 «Nen apan ni jak ikwen tə ɗìɗem a
həna: Kuwaya ɗowan a kə̀ təmahak anan
ɗo nen sa slan anan ata nà, ɗowan ata a
təma nə nen awan. Aday ɗo kə̀ təmahak
nen ɗukwen, a təma anan nə ɗo sə slənay
ahay nen ata re.»

Yudas i i ga ɗaf pə Yesu

Mata 26.20-25; Markus 14.17-21; Lukas 22.21-23

21 Natiya, pə dəɓa ana Yesu sa ja 'am ataya
wa cəna, mivel anahan a slabak, a ja 'am
ngəlarak asa, a wa: «Nen apan ni jak ikwen
tə ɗìɗem a həna: Ɗowan a kərtek à wulen a
kwanay inde, i i ga upo ɗaf.»

22 Njavar anahan ataya tə zəzor zek ahay
nerre, aday ta san sa jəka a ja 'am ata pə
wayaw nà, ta san bay. 23 Ɗo kərtek inde à
wulen sə njavar anahan ataya, Yesu a pəlay
anan kə̀ zalak. Winen mə njahan a pə cakay.
24 Simon Piyer a cak ayak apan, a ma panan
iɗe biyya, kawa sa ja bine siwaw nà: «Cəce
pə Yesu wa, a ja nə pə wayaw.» 25 Ɗowan
ata a həjəkak ayak nga pa mbac ana Yesu,
a cəce: «Ba Məduwen, saa ga apak ɗaf a nà,
wayaw?»

26 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Həna ni
gaɗ ɗaf, ni tar anan à tuwez, aday winen nà,
ɗowan a ni varan anan ɗaf ata awan.» Cəna,
Yesu a gaɗ ɗaf, a tar anan à tuwez, a varan
anan anà Yudas, wan ana Simon Iskariyot.

27 Yesu a varan a ɗaf ata cəna, Fakalaw a
zlan à mivel inde anà Yudas. Yesu a jan
kutok: «Awan anak inde sa ga nà, gamacan
coy!»

28 À wulen su ɗo a mə njahay a pə tuwez
ataya, ɗowan sa san kwa kərtek Yesu a ja
'am ata angamaw nà, ibay. 29 Yudas nà, ɗo sa
ban dala a tinen awan. Anga nan tə bayak i
ga nà, Yesu a jan 'am sə sukumay ahay way
sa ga azar uko, kabay â zla saa varan way
anà ɗo mətawak aya awan.

30 Yudas a təma anan ɗaf ata cəna, a nay
wanahan uho. Abay luvon kà gak coy re.

'Am sə asan zek

31 Yudas a nay ahay uho cəna, Yesu a
wa: «Həna nà, mazlaɓ uno, nen Wan su
Ɗo, winen apan i ka zek. Aday ti nen
ɗukwen, Mbərom i ka anan mazlaɓ anahan
re kutok. 32 Natiya, nen Wan a Mbərom,
na kak anan mazlaɓ anahan nà, winen a
i ka anan mazlaɓ ana wan anahan tə alay
anahan a awan, aday i ka anan nə həna
coy. 33 Dəna uno ahay, nen inde tə kwanay
mənjœk mba, aday pə dəɓa wa ki i pəlen
nen. Əna ni jak ikwen həna way uno sa
jan anà bahay sə Yahuda ahay ata awan: "À
man uno saa zla ata nà, ki mben apan saa zla
itəbay." 34 Anga nan, ni jak ikwen nga sa 'am

* 13:18 Ca pə Jabuura 41.10.

wiya həna: Sənen zek à wulen a kwanay.
Ayaw, sənen zek à wulen a kwanay ahay,
kawa anuno sa pəlay kwanay. 35 Njiɗen sa
san zek à wulen a kwanay ahay lele. Natiya,
ɗo ahay fok ti san, kwanay nà, njavar uno
ahay acəkan.»

Atə Yesu tə Piyer
Mata 26.31-35; Markus 14.27-31; Lukas 22.31-34

36 Simon Piyer a jan anà Yesu, a wa: «Ba
Məduwen, ki zla ahaw?»
Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «À man
uno saa zla həna ata nà, ki mba apan sə
pəruho azar fan bay. Əna ki i mba apan sə
pəruho azar nə mba.»
37 Piyer a jan anà Yesu: «Ba Məduwen, ni
mba apan sə pərahak azar həna fan bay nà,
angamaw? Nen, u no ni var anan sifa uno
anga iken re!»
38 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Tə
ɗìɗem a nà, a nak sa var anan sifa anak anga
nen acəkan ɗaw? Nen apan ni jak tə ɗìɗem
a həna: Zukwa njəkar i saa zlah nà, ka jak
saray maakan ka san nen bay.»

14

*Yesu nà, c*əveɗ, winen ɗìɗem, aday
winen sifa

1 Yesu a jan anà njavar anahan ahay ku-
tok, a wa: «Awan â jalay kwanay bay. Ɗəfen
nga pə Mbərom, aday kâ ɗəfen upo nga re.
2 À gulom su doh ana Bəbay uno Mbərom
nà, man ahay inde bayak awan. Ni zla saa
ndakak ikwen man à man ata awan. Kak
matanan bay nà, ni jak ikwen bay asanaw.
3 Aday azanan na sak a zla, nə ndakak anan
man a coy nà, ni may ahay, aday ni ra
kwanay pə cakay uno awan. Natiya, ki i
njihen à man uno saa njahay ata ite. 4 Aday
ɗukwen, cəveɗ sa zla à man uno saa zla ata
nà, kə sənen zle.»
5 Tomas a mbəɗahan apan, a wa: «Ba
Məduwen, manay aday nà, ma san man
anak a saa zla uda ata bay kutok nà, mi i san
cəveɗ awan nə kəkəmaw?»
6 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Nen nà,
cəveɗ, ɗìɗem, aday sifa. Anga nan, mənjəna
nen cəna, ɗowan saa mba apan sa zla à man
ana Bəbay Mbərom nà, ibay. 7 Kak kə sənen
nen nà, ki sənen anan Bəbay uno zle re. A
ban pə həna anan wa cəna, kə sənen anan
zle coy, anga kə cinen anan.»

8 Filip ite a jan, a wa: «Ba Məduwen,
ɗakan umo anan Bəbay awan cəna, i slan
umo ɗa asanaw!»
9 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Filip, nen
inde tə kwanay kwa həna kabay, aday ka
san nen bay hwiya ɗaw? Ɗowan a kə̀ canak
uno cəna, kə̀ canak anan anà Bəbay uno
re. Ka ja, ka wa: "Ɗakan umo anan Bəbay
awan" nə kəkəmaw? 10 Nen tə Bəbay uno,
Bəbay uno ti nen, manay kərtek a nà, kə
ɗəfak apan nga bay dəge? 'Am a nen sa jak
ikwen ata fok nà, a nay ahay ì nen wa bay.
Sa ga mer su way ata nà, Bəbay uno a, winen
ì nen inde ata awan. 11 Ɗəfen nga pa 'am
uno sa jak ikwen: "Nen tə Bəbay uno, Bəbay
uno ti nen nà, manay kərtek" ata awan. Kak
matanan bay ɗukwen, ɗəfen upo nga anga
mer su way uno ahay kwa.
12 «Nen apan ni jak ikwen tə ɗìɗem a həna:
Ɗowan a kə̀ ɗəfak upo nga cəna, winen
ɗukwen i ga mer su way kawa anuno sa gay
ahay ata ite re. Ɗowan ata i sa ga aɗəka nà,
way sə zalay mbala anuno, anga nen apan ni
zla nà, pə cakay ana Bəbay uno awan. 13 Way
ana kwanay saa cəce tə sləmay uno ataya
fok, ni ga atan. Matanan, nen Wan su Ɗo
ni ka anan mazlaɓ ana Bəbay uno Mbərom.
14 Kə cəcihen puno wa way tə sləmay uno nà,
ni ga anan.»

*Yesu a ja i slə*nay ahay Apasay Cəncan
awan

15 Yesu a ja asa, a wa: «Kak kə pəlen nen
asanaw nà, ki ɗəfen anan apan anà 'am uno
ahay fok. 16-17 Aday nen ni gan kem anà
Bəbay uno anga aday â slənak ikwen ahay
ɗo hinen maza saa mak ikwen zek. Ɗowan
ata nà, winen Apasay sə ɗakay anan ɗìɗek a
Mbərom. Winen i njahay tə kwanay sə coy.
Ɗo sə daliyugo ahay ti njaɗ sə təma anan
à mivel a tinen inde itəbay, anga ti canan
bay, aday ti san anan bay re. Kwanay nà, ki
sənen anan anga i njahay tə kwanay à mivel
inde. 18 Ni mbəsak kwanay taayak kawa wan
mətawak ahay bay, ni may ahay pə cakay a
kwanay. 19 Aday azanan mənjœk nà, ɗo sə
daliyugo ahay ti cuno sabay, kwanay nà, ki
cinen uno hwiya. Nen nà, ɗo tə sifa awan.
Anga nan kwanay ɗukwen ki njihen tə sifa
aya awan. 20 Luvon ata kə̀ dəzlek ahay nà, ki
sənen anan manay tə Bəbay uno nə manay
kərtek, aday mənuko ɗukwen kərtek a re.

21 «Ɗo sə pəlay nen tə ɗiɗem a cəna, i
təma 'am uno, i ɗəfan apan, i ga mer su way
kawa 'am uno sa jan. Bəbay uno ɗukwen i
pəlay anan ɗo sə pəlay nen, ata nen ɗukwen
ni ɗakan anan asan zek uno, ni ɗer panan
zek bay, ni kan zek lele.»

22 Yuda ite, winen aday nà, Yudas
Iskariyot itəbay ata, a wa: «Ba Məduwen,
ki kan umo zek aday ki kan zek anà ɗo sə
daliyugo ahay ite bay ata nà, kəkəmaw?»

23 Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Kəmaya,
ɗowan a kà pəlak nen nà, i ɗəfan apan anà
'am uno ahay. Bəbay uno ɗukwen i pəlay
anan, manay a cew maya mi ɗer panan zek
bay, aday mi njahay tə winen. 24 Əna, ɗowan
a kà pəlak nen bay ite, i ɗəfan apan anà 'am
uno ahay bay. Aday ɗukwen, 'am a kwanay
sə sləne həna ata nà, a nay ahay ì nen wa
bay. Bəbay uno sə slənay ahay nen ata sa
ja. 25 À alay a nen inde tə kwanay a mba
ata nà, na jak ikwen anan way a anaya coy.
26 Pa 'am nà, Bəbay uno i slənak ikwen ahay
maməzek tə sləmay uno. Winen nà, Apasay
Cəncan awan. Ata aday, winen aɗəka i
ɗakak ikwen anan way ahay fok, aday i mak
ikwen anan 'am uno ahay fok à sləmay inde
asa.

27 «Natiya kutok, ni mbəsakak ikwen nà,
zay. Ni varak ikwen zay uno. Zay uno
saa varak ikwen anan ata nà, kawa zay ana
daliyugo sa var ata bay. Həna, nen ni zla
way uno, əna kâ jilen awan bay, kâ jəjiren
bay re. 28 Kə slənen sa jəka: Ni zla way uno,
aday ni may ahay pə cakay ana kwanay.
Kak aday kə pəlen nen asanaw cəna, tislen
aɗəka nà, mivel. Anga nen apan ni zla nà,
à man ana Bəbay uno, winen a zalay nen tə
mazlaɓ.

29 «Nə ɗakak ikwen anan pi zek wa aday
way ataya ti saa tərа. Ata way ataya tə tərak
nà, kwanay ki ɗəfen upo nga kutok. 30 Ni
njaɗ alay a tə kwanay gem sə ɗakak ikwen
anan way ahay sabay, anga həna bahay sə
daliyugo a anan i nay ahay. Məgala anahan
inde upo kwa mənjœk ibay. 31 Əna aday, ɗo
sə daliyugo ahay tâ san nà, nə pəlay anan
Bəbay uno, aday na ga ɗukwen mer su way
anahan awan.

«Həna aɗəka nà, slabiken, zluko à man a
anan wa!»

15

Yesu nà, a ga minje tə dədazl si sé lele
awan

1 Yesu a ja 'am tə jike awan, a wa: «Nen nà,
na ga minje tə dədazl si sé lele awan. Bəbay
uno ɗukwen, winen nà, ɗo sə lavan nga anà
sé ata awan. 2 Anga nan, alay si sé awan aday
a wahay wan bay ata nà, i gaɗ anan. Winen
sə wahay ata ite nà, i kəkal anan aday alay
si sé ata â zəga anan sə wahay wan bayak
awan. 3 Kwanay nà, ɓa kə tərен kawa alay si
sé mə kəkal aya, anga 'am uno sa jak ikwen
ataya awan. 4 Dizlen alay ì nen inde, aday
nen ni dazlay alay à kwanay inde ite. Anga
alay si sé mə japay a tə dədazl si sé a bay ata
nà, a mba apan sə wahay wan bay. Kwanay
həna ɗukwen matanan re. Kə dizlen alay ì
nen inde bay cəna, ki mben apan bay kawa
dədazl si sé ata re.

5 «Nen nà, dədazl si sé, kwanay ɗukwen
alay aya awan. Ɗowan a kà dazlak alay ì
nen inde, aday nen ɗukwen nə dazlak alay à
winen inde ite cəna, i tərа kawa sé sə wahay
lele ata awan. Anga mənjəna nen cəna,
ki mben apan sa ga awan bay fok. 6 Aday
ɗowan a kà mbəsakak alay pi nen wa ite,
Bəbay uno i lar anan à məndak kawa alay
si sé ma gaɗ ataya awan. Alay si sé ma gaɗ
ataya nà, ti kuray, ɗo ahay ti ra atan, saa pak
ù uko inde, sa vak atan coy.

7 «Cəkəbay, kak kə dizlen alay ì nen inde
lele, aday kak 'am uno mə dazlay alay
a à kwanay inde lele ite nà, kə cəcihen
way kawa ana kwanay sa gan may ataya
fok, aday ki njiɗen anan acəkan ca. 8 Kak
kwanay apan ki gen way lele aya hwiya
cəna, kwanay njavar uno ahay acəkan. Ata
ki ken anan nə mazlaɓ a Bəbay uno Mbərom
anà ɗo ahay bayak a kutok.

9 «Kawa ana Bəbay uno sə pəlay nen ata
awan, nen ɗukwen nə pəlay kwanay nà,
kətanan re. Anga nan, ngiren alay lele à
asan zek uno inde. 10 Nen nà, nə ɗəfak
anan apan anà 'am ana Bəbay uno ahay,
aday nə ngarak alay à asan zek anahan inde.
Matanan, kak aday kə ɗəfen anan apan anà
'am uno ahay nà, ki ngiren alay à asan
zek uno inde lele acəkan. 11 Na jak ikwen
anan way a anaya nà, aday ataslay mivel a
kwanay â ga inde kawa anuno awan, aday
ata ataslay mivel mbala ana kwanay nà, â
rah wa lele.

12 «'Am uno sa jak ikwen ata nà, həna
anan: Sənen zek à wulen a kwanay lele,
kawa nen sə pəlay kwanay ata awan. 13 Ɗo
kə̀ təmahak sa mac anga car anahan ahay
nà, asan zek saa zalay anan mbala anahan
ata nà, inde sabay. 14 Kə təmihen sa ga kawa
anuno sa jak ikwen nà, kwanay nə car uno
ahay. 15 Ni ngamak ikwen ɗo si mer su way
ahay sabay, anga ɗo si mer su way nà, a san
mer su way ana bahay anahan bay. Əna ni
ngamak ikwen həna nà, car uno ahay aɗəka,
anga ɓa nə ɗakak ikwen anan way uno sə
sənay ahay pə cakay a Bəbay uno wa ata
coy. 16 Kwanay sə walay nen bay. Nen nə
walay kwanay aɗəka, anga aday kâ si gen
mer su way lele aya awan, aday lele a tinen
a â ndav bəse bay ata awan. Ata Bəbay uno
i varak ikwen anan way ana kwanay saa
cəce panan tə sləmay uno ataya fok kutok.
17 Natiya awan, 'am uno ma ja nà, sənen zek
à wulen a kwanay inde lele.»

Ɗo sə daliyugo ahay ti nan iɗe anà ɗo
ana Yesu ahay

18 «Sənen a pi zek wa, ɗo sə daliyugo ahay
ta saa nak ikwen iɗe nà, ta lah su no iɗe
aɗəka nà, ì nen awan. 19 Kak abay kî gen nə
ɗo sə daliyugo ahay ata nà, ti nak ikwen iɗe
bay, ti pəlay kwanay, anga kə təren nà, ɗo
a tinen ahay. Əna ɓa nə walak kwanay à
wulen a tinen ahay wa, aday kwanay ɗo a
tinen ahay sabay. Anga nan, tinen apan ti
nak ikwen iɗe hwiya.

20 «Əngа, men anan ahay 'am uno inde à
nga inde aday. Na wa: Ɗo sa ga mer su way
àga ɗo ɗukwen, i zalay bahay su doh ata
bay. U no sa ja həna nà, kak tə kukwarak
uno azar saa ga alay ti nen nà, ti kukwarak
ikwen azar saa ga alay tə kwanay matanan
re. Aday, kak tə ɗəfak anan apan anà 'am
uno ahay nà, ata ti taa ɗəfan apan anà 'am
a kwanay ahay ite. 21 Aday nà, ti gak ikwen
way ataya fok nà, anga nen, bina ta san
ɗowan a sə slənay ahay nen ata bay.

22 «Ta wa abay â ga aɗəka nà, na nak bay,
aday nə ɗakak atan anan 'am uno bay nà,
ines a tinen i ga ibay. Əna na nak cukutok
aday nə ɗakak atan anan 'am uno nà, hwiya
tinen apan ti ga ines a tinen ahay re. Anga
nan, 'am a tinen inde saa tam wa nà, inde
sabay. 23 Ɗowan a kà nak uno iɗe cəna, kà
nak anan iɗe anà Bəbay uno re. 24 Na gak
mer su way à wulen a tinen lele aya awan,
aday kula ɗowan maza kà gak matana bay.
Kak matanan bay nà, abay ines inde patan
ibay re. Tinen tə canan tə iɗe a tinen aya
awan, anà mer su way uno sa ga. Tə winen
ata təke nà, tinen apan ti nan umo iɗe anà
manay tə Bəbay uno hwiya. 25 Mə vinde
awan à Deftere a Mbərom inde nà: "Tu no
iɗe nà, kəriya pa 'am sə awan a ibay.*" Həna
ta nan umo iɗe nà, anga aday 'am ata â
təra.»

26 Yesu a jan atan asa, a wa: «Ɗo inde i nay
ahay saa mak ikwen zek. I nay ahay nà, pə
cakay ana Bəbay uno wa. Na sak a zla agay
à man ana Bəbay uno awan nà, ni slənay
anan ahay à man a kwanay. Ɗowan ata
nà, Apasay sə ɗakay anan ɗiɗek a Mbərom.
Kà sak a nay cəna, i ga nà, side uno awan.
27 Aday kwanay a ɗukwen, ki naa təren ɗo
sə side uno ahay re, anga kwanay pə cakay
uno nà, kurre way anahan asanaw!»

16

1 «Na jak ikwen anan way a anaya həna
nà, anga aday kâ saa slihen à alay sə ɗəce
inde bay, kâ mbəsiken sa ɗaf upo nga bay
re. 2 Anga, azanan ti kukwarak ikwen ahay
azar ù doh sə wazay ahay wa. Aday ɗukwen
alay a inde i slay nà, ɗo ahay ti vaɗ kwanay.
Ata ti bayak nà, kawa ta gan mer su way anà
Mbərom. 3 Ti ga matanan, anga ta san sa
jəka, nen, Wan a Mbərom nà, tə sənak bay,
aday tə sənak zek a Mbərom a bay re. 4 Na
jak ikwen anan həna nà, anga aday ta sak
a dazlan sa ga matanan cəna, â mak ikwen
ahay à nga inde nà, ɓa na jak ikwen anan
coy. Na jak ikwen anan kurre bay nà, anga
nen a inde tə kwanay a mba.»

Mer su way mbala ana Apasay Cəncan
awan

5 «Natiya, həna nen ni zla way uno à man
ana ɗo sə slənay ahay nen ata awan. Aka
aday ɗowan kərtek sə cəce puno wa ki zla
ahaw nə ibay ata nà, angamaw? 6 Aday
mbac kə̀ slahak pikwen wa həna, anga nə
ɗakak ikwen anan ata awan. 7 Ɗiɗek a
acəkan nà, ni jak ikwen anan: Sumor a pə
kwanay cəna, nâ zla way uno aɗəka. Anga
na sak a zla way uno bay nà, ɗo sa mak
ikwen zek ata i nay ahay bay. Na sak a

* 15:25 Ca pə Jabuura 35.19; Jabuura 69.5.

zla way uno ite nà, ni slənay anan ahay pə
cakay a kwanay.
8 «Winen ite, kà sak a nay cəna, i ɗakan
anan anà ɗo sə daliyugo ahay nà, tinen
apan ti jəjay anga 'am sə ines, anga 'am sə
ɗìɗek, aday anga 'am sə sariya a Mbərom.
9 Tinen apan ti jəjay anga 'am sə ines, anga
aday nà, tə ɗəfak upo nga itəbay. 10 Tinen
apan ti jəjay pa 'am sə ɗìɗek, anga nen apan
ni zla way uno pə cakay ana Bəbay uno
Mbərom, aday ɗukwen, kwanay tə tinen ki
i cinen uno kula sabay. 11 Tinen apan ti jəjay
anga 'am sə sariya, bina bahay sə daliyugo
a anan aday ɗukwen, sariya kà bənak anan
coy.
12 «'Am ahay inde upo cara cara bayak
a sa jak ikwen anan, əna ti zalak ikwen
məgala à nga wa həna. 13 Əna Apasay sə
ɗakay anan ɗìɗek a Mbərom ata kà sak a
nay ahay cəna, i ɗakak ikwen anan ɗìɗek
sə way ahay nə fok lele. Anga i ja aday nà,
'am sa nga anahan a bay, əna way anahan
sə sləney ahay pə Mbərom wa, i jak ikwen
anan. Ata aday i ɗakak ikwen anan way saa
təra azanan pa 'am ataya awan. 14 I i ka anan
nə mazlaɓ uno awan, anga i njaɗay ahay
'am ahay fok ì nen a wa, aday i mak ikwen
anan fok re. 15 Way a manay tə Bəbay uno
a nə kərtek. Anga nan kutok, na wa: 'Am
anahan a saa sləney ahay pi nen wa ata, i
mak ikwen anan à sləmay.»

Way a ma caɓ a həna ata nà, i təra way
sə mbasay aɗəka

16 Yesu a jan atan asa, a wa: «I njahay
həna mənjœk nà, ki i cinen uno sabay, aday
ɗukwen i njahay apan mənjœk cəna, ki i
cinen uno maza asa.»
17 Azar sə njavar anahan aya tə cəce pi
zek ahay wa, ta wa: «A nan sa ja jiya nə
maw? A wa: "I njahay həna mənjœk nà,
ki i cinen uno sabay, aday ɗukwen i njahay
apan mənjœk cəna, ki i cinen uno maza
asa." Aday asa a wa: "Ni zla way uno pə
cakay ana Bəbay uno asa." A ja matanan
nà, kəkəmaw?» 18 Aday tə mənahan asa, ta
wa: «"I njahay həna mənjœk" ata nà, a nan
sa ja jiya nə maw? Ɗa san way anahan a sa
gan may sa jak uko ata bay.»
19 Yesu kà sənak sa jəka, a nan à njavar
anahan ahay sə cəce panan wa way. Anga
nan a jan atan, a wa: «Kwanay apan ki
vəɗen uway nà, pa 'am uno sa jak ikwen
ata ba? Na wa: I njahay həna mənjœk nà,
ki i cinen uno sabay, aday ɗukwen i njahay
apan mənjœk cəna, ki i cinen uno maza asa.
20 «Nen apan ni jak ikwen tə ɗìɗem a həna:
Ki i yimen, ki i jen mawa, əna ɗo sə daliyugo
ahay aɗəka nà, ata ti ma nga sə mbasay.
Way i i cəɓak ikwen, aday way a sə cəɓak
ikwen ata i tərak ikwen ambasay aɗəka.
21 Uwar ti zek cew a bine siwaw nà, mbac
i slahan anga kutov kà sak a dəlay anan
nà, na. Əna kà sak a ca apan, bəslok wan
anahan kà nak uho asanaw cəna, awan a
cəɓan sabay anga kə̀ wahak wan, a njaɗ nà,
ataslay mivel coy. 22 Matanan awan, kwanay
həna ɗukwen, mbac i slahak ikwen kawa
uwar ti zek cew ata awan. Əna ni naa canak
ikwen maza awan. À alay ata nà, ataslay
mivel a kwanay i zəga nə bayak awan, aday
ɗowan saa təma pikwen wa ataslay mivel
ata nà, ibay.
23 «Luvon ata kà sak a dəzley ahay nà, ki
i cəcihen puno 'am sə awan sabay, anga
ki sənen anan way ahay nə fok. Acəkan,
nen apan ni jak ikwen tə ɗìɗem a həna:
Kə cəcihen way pə Bəbay uno wa aday tə
sləmay uno a nà, Bəbay uno i varak ikwen
anan way a kwanay sə cəce fok. 24 Hus ahay
həna ɗukwen, kwanay kə̀ cəcihen awan tə
sləmay uno bay. Əna cəcihen, ki njiɗen
way a kawa ana kwanay sə cəce ata awan,
aday ataslay mivel a kwanay i rah wa kutok
acəkan.»

Yesu kə̀ mbasak pə daliyugo coy

25 Yesu a ja asa, a wa: «Na ta jak ikwen
way ahay nà, tə 'am sə jike. Alay a i nay
ahay aday ni ja 'am tə jike sabay, əna ni
ɗakay anan way ahay pə Bəbay uno nà,
ngəlarak ngəlarak kutok. 26 Pə luvon ataya
nà, ki cəcihen way ahay pə Bəbay uno
wa nə tə sləmay uno. Na ja nà, nen saa
cəce anga kwanay bay, əna kwanay awan ki
cəcihen tə sləmay uno. 27 Anga zek a Bəbay
uno awan aday nà, a pəlay kwanay, anga
kwanay ɗukwen kə pəlen nen, kə təmihen
nen na nay ahay nà, pə cakay anahan a
wa acəkan. 28 Matanan nə slabakay nà, pə
cakay ana Bəbay uno wa acəkan, na nay
ahay pə daliyugo. Anga nan, həna ni slabak
ni ma pə cakay anahan asa, ni mbəsak anan
daliyugo.»
29 Njavar anahan ataya ta jan, ta wa: «Ca
apan kutok, həna ka jak 'am mənjəna 'am sə

jike kutok. 30 Həna ma san zle, iken ka san
way ahay nə fok. Anga ɗowan a i saa cəce
panak wa way cəna, kə sənak anan anan
way anahan a saa cəce ata awan. Anga nan,
ma ɗaf apak nga, ka nay ahay nə pə cakay
anà Mbərom wa acəkan.»
31 Yesu a jan atan, a wa: «Həna nà, kə
ɗəfen upo nga acəkan ɗaw? 32 Alay a inde
i nay ahay mba, kà nak aɗəka coy, aday ki
i ten 'am, kuwaya i zla way anahan à man
anahan sa nan. Ata ki i mbəsiken nen nà,
taayak. Əna nen nə taayak acəkan bay, anga
Bəbay uno a nà, winen inde ti nen hwiya
wanahan.
33 «Na jak ikwen anan nà, aday kâ njiɗen
sə njahay zay ti nen. Pə daliyugo həna nà, ki
gen ɗəce bayak awan, əna bənen mivel lele,
anga ɓa nen nə mbasak pə daliyugo coy.»

17

Yesu a ga amboh anga njavar anahan ahay

1 Yesu a ndav anan 'am a anaya cəna, a
ca iɗe à mburom, a wa: «Bəbay uno, alay
uno kà slak həna kutok. Kan anan mazlaɓ
uno anà ɗo ahay, anga aday nen nâ kan
anan mazlaɓ mbala anak anà ɗo ahay cite
re. 2 Kə varak uno məgala sə lavan nga anà
ɗo ahay fok kəzlek, anga aday ɗo a iken sə
vuro atan ataya tâ njaɗ sifa sa ndav bay ata
ì nen wa kutok. 3 Sifa sa ndav bay ata nà,
kawa sa ja bine siwaw nà, tâ san iken, iken
nə Mbərom ɗiɗek a kərtek, aday tâ san nen
Yesu Almasihu nà, wan anak mə slənay a pə
daliyugo ata awan.
4 «Na kak anan mazlaɓ anak anà ɗo sə
daliyugo ahay, kawa sa ja nà, nə ndəvak
anan mer su way anak a sə vuro ata awan.
5 Həna kutok, Bəbay uno, vuro ahay mazlaɓ
pa 'am anak ite, mazlaɓ a kawa anuno a
kurre nen pə cakay anak a mba, kwa à alay
daliyugo ɗukwen mə ndakay a fan bay ata
awan.
6 «Nə ɗakak atan anan way ahay pə iken
anà ɗo iken sə walay atan ahay à wulen sə
ɗo sə daliyugo ahay wa ataya awan. Anga
nan, həna nà, ta san iken zle lele kutok.
Tinen nə ɗo anak ahay, kə varak uno anan
ite, tə ɗəfak anan apan anà 'am anak. 7 Həna
ɗukwen ta san zle, way iken sə vuro anan
ata fok nà, a nay ahay à alay anak wa. 8 Nə
ɗakak atan anan ləbara anak ɗukwen kawa
ananak su jo ata awan, tə təmahak anan
acəkan. Tə sənak, nen na nay ahay pə cakay
anak wa acəkan, aday ɗukwen tə təmahak,
sə slənay ahay nen nə iken awan.
9 «Na gak amboh həna anga tinen. Ni
gak amboh anga man su ɗo a bay, əna anga
ɗo a iken sə vuro ataya awan, anga tinen
ɗo anak ahay re ata awan. 10 Ɗo uno inde
cəna, winen ɗo anak. Mbala anak inde ite
ɗukwen, winen ɗo uno re. Aday ɗo anumo
ataya, tinen apan ti ka anan mazlaɓ uno pə
daliyugo. 11 I njahay həna mənjœk nà, ni
mbəsak anan daliyugo a anan, ni mak ayak
way uno pə cakay anak awan. Natiya awan,
tinen nà, ni mbəsak atan pə daliyugo re.
Bəbay uno cəncan awan, ba atan tə məgala
sə sləmay anak awan, sləmay iken sə vuro
anan kurre ata awan, aday tinen tâ təra
kərtek, kawa mənumo ɗukwen, mənumo
kərtek ata awan. 12 À alay a manay pə
kərtek ata nà, na bak atan tə məgala sə
sləmay anak, iken sə vuro ata awan. Na
gak atan nga lele, mənjəna ɗowan sə lize, si
ɗo mbala ana Deftere a Mbərom sa ja apan
ata awan. Winen kəma, kə lizek anan zek
anahan acəkan. Ata aday, way ana Deftere
sa ja ata â təra kutok.
13 «Həna nà, ni mak ayak way uno pə
cakay anak, aday na jak anan way a anaya
pə daliyugo nà, aday ataslay mivel a tinen
â rah wa lele, kawa anuno awan. 14 Nə
təkərek atan anan 'am anak, aday həna ɗo
sə daliyugo ahay ta nan atan iɗe cəveɗ a
bay, anga tinen ɗo sə daliyugo ahay sabay
ata awan, kawa nen a ɗukwen, nen ɗo
sə daliyugo bay ata re. 15 Nə cəce panak
həna kəma, ba atan pə Ɗo sə Sədœk* wa,
â sa laman atan bay, bina ni jak, ra atan
pə daliyugo wa aɗəka bay. 16 Tinen ɗo sə
daliyugo ahay sabay, kawa nen awan, nen
ɗo sə daliyugo bay ata re.
17 «Ɗakan atan anan ɗiɗek anak, aday tâ
təra ɗo anak ma ga nga aya awan. Ɗiɗek
nà, 'am anak awan. 18 Kawa iken sə slənay
ahay nen pə daliyugo ata nà, nen ɗukwen
ni slan atan həna pə daliyugo cite re. 19 Nə
varak anan nga uno anga tinen, aday tinen
ɗukwen tâ varak anan nga a tinen ahay
acəkan.
20 «Na gak amboh həna nà, anga tinen
ɗəkɗek bay, əna na gak amboh anga ɗo
mbala tinen saa ngamay ataya re. Bina ti

* 17:15 Kawa sa ja nà, Fakalaw.

i təma nen nà, anga 'am ana njavar uno
a anaya saa təkəren atan pi nen ata awan.
21 Amboh uno həna nà, tâ təra nə zek kərtek,
fok a tinen awan. Kawa iken awan, Bəbay
uno, iken ti nen nà, zek kərtek awan. Aday
asa, tinen a fok, tâ təra ɗukwen kərtek a tə
mənumo, aday ɗo sə daliyugo ahay tâ təma
nà, iken sə slənay ahay nen acəkan kutok.
22 Nen nə varak atan anan mazlaɓ anak sə
vuro ata awan, aday tâ təra tinen a fok kawa
ɗo kərtek, kawa mənumo ɗukwen ɗo kərtek
a ata awan. 23 Nen tə tinen zek kərtek, aday
iken ɗukwen, mənumo zek kərtek a cite. Tâ
təra nà, zek kərtek a way anahan. Ata, ɗo sə
daliyugo ahay ti san anan, sə slənay nen nà,
iken acəkan. Ti san nà, kə pəlay atan, kawa
iken sə pəlay nen ata awan.

24 «Bəbay uno, sə vuro atan nà, iken awan.
U no ɗukwen tâ saa njahay à man a həna
nen saa njahay uda ata awan, aday tâ canan
anà mazlaɓ uno iken sə vuro ata awan. Kə
vuro anan ɗukwen, anga kə pəlay nen, kwa
daliyugo winen mə ndakay a fan bay.

25 «Bəbay uno, iken ɗo ɗiɗek awan, ɗo sə
daliyugo ahay ta san iken bay. Nen nà, na
san iken zle, aday tə sənak, sə slənay ahay
nen nà, iken awan. 26 Nə ɗakak atan anan
iken, ni pərahan azar sə ɗakan atan anan
hwiya, anga aday asan zek anak a sə pəlay
nen ata â rahan atan à mivel inde. Natiya
kutok, tinen ti təra zek kərtek a ti nen.»

18

Ɗo ahay ta ban anan Yesu

Mata 26.47-56; Markus 14.43-50; Lukas 22.47-53

1 Natiya, Yesu a ndav anan sa ga amboh
asanaw nà, ta zla way a tinen tə njavar
anahan ahay, tə takas zlinder sə ngaman
Kedəron ata awan. Tə njahay à jerne a inde
à man ata awan. 2 Aday ɗukwen, Yudas, ɗo
saa ga ɗaf pə Yesu ata, a san man ata zle,
anga ɓa Yesu a taa zla à man ata tə njavar
anahan ahay.

3 Yudas a njahan ahay pa 'am wa anà
suje ahay bayak awan. Suje sə Ruma ahay
inde, aday bahay sə gəɗan dungo anà way
ahay anga Mbərom tə Farisa ahay ɗukwen
tə slənak ahay suje sa ba pu doh sə mazlaɓ
a Mbərom ahay re. Suje ahay ta dav uko
à alay inde, aday tinen tə way sə alay aya
hunjəslesle re.

4 Yesu a ɗukwen a san way saa təra apan
ata zle. Anga nan, a lah sə cəce patan wa, a
wa: «Kə pəlen wayaw?»

5 Ta gak munok bay, tə mbəɗahan apan,
ta wa: «Mə pəlay Yesu sə Nazaratu ata
awan!»

Yesu a jan atan: «Nen həna!»

Yudas, ɗo sə njəkan uda anà Yesu ata
ɗukwen, winen mə tavay a pə kərtek a tu
ɗo ataya awan.

6 Ana Yesu sa jan atan: «Nen həna!» ata
cəna, fok a tinen a, ta ma à dəɓa dərdar,
aday tə slahay à məndak.

7 Yesu a cəce patan wa asa, a wa: «Kə
pəlen nə wayaw?»

Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Yesu sə
Nazaratu!»

8 Yesu a jan atan kutok: «Na jak ikwen
nà: Nen həna! Kak kə pəlen nə nen kəma,
mbəsiken ɗo a anaya awan, tinen ta zla way
a tinen agay.»

9 Matanan, a təra nà, kawa anahan a sa ja
ata awan, a wa: «Nâ saa lize anan ɗo iken sə
vuro ataya kwa kərtek bay.»

10 Simon Piyer kəma, maslalam inde apan,
a ndahay anan, a gaɗ sləmay sə alay puway
pə ɗowan wa poc. Ɗowan ata nà, tə ngaman
Malkus, winen ɗo si mer su way anà bahay
nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay
anga Mbərom.

11 Yesu a jan anà Piyer, a wa: «Ma anan
maslalam anak ù doh anahan a inde. A ga
apak nà, ni sa anan məgəvet sə ɗəce uno,
kawa ana Bəbay uno sə luvo anan zek ata
bay ɗaw?»

Ta zla anan Yesu àga Anas

12 Pə dəɓa anahan a wa kutok, suje ahay
pi zek tə bahay nga a tinen aya, tə suje sa
ba doh sə mazlaɓ a Mbərom ataya, ta ban
anan Yesu, tə jaway anan. 13 Ta zla anan pa
'am nà, àga Anas, midem ana Kayafas. Tə
viya ata nà, Kayafas, winen bahay nga su
ɗo sə gəɗan dungo anà way anga Mbərom.
14 Aday sa jəka: «Suwan ɗo kərtek â mac, tu
ɗo ahay saa lize jiya nà, na.» ata nà, winen
awan.

Piyer a wa a san Yesu bay

Mata 26.69-70; Markus 14.66-68; Lukas 22.55-57

15 Atə Simon Piyer tə njavar a inde tə
pərahan azar anà Yesu. Ɗowan a hinen ata
nà, ta san anan zle lele àga bahay nga su
ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay ata awan.

Anga nan, a zla ù doh à alay a ɗo ahay sa
zla anan Yesu ù doh ata re. [16] Piyer ite,
anga ɗowan a san anan itəbay ata awan,
a tavay way anahan pə alay sə məsudoh
uho. Ɗowan a hinen ata a may uho, a jan
anà uwar sa ba 'am su doh ata, â mbəsakan
cəveɗ anà Piyer sa zla ù doh ite.
[17] Dalay ata a jan anà Piyer, a wa: «Iken
ɗukwen njavar anà ɗowan ata ba?»
Piyer a mbəɗahan apan, a wa: «A'ay!»
[18] Ɗo sa ba məsudoh ahay pi zek tu ɗo si
mer su way ahay tə hanak uko, anga maɗ
a ga ike. Piyer ɗukwen a tavay à man ana
tinen, a njahay pə uko.

Bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way
ahay anga Mbərom a cəce 'am pə Yesu wa
Mata 26.59-66; Markus 14.55-64; Lukas 22.66-71
[19] Bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà
way ahay a cəce 'am pə Yesu a wa. A cəce
'am pə njavar anahan ahay aday pə atətak
way anahan aya awan.
[20] Yesu a mbəɗahan apan: «Na taa ja 'am
pa 'am sə ɗo ahay fok asanaw? Nen apan ni
wazay ù doh sə mazlaɓ a Mbərom, ù doh sə
wazay ahay, à man aday Yahuda ahay fok
ta taa halay uda nga ata awan. Na jak awan
inde tə sœksœk a itəbay. [21] Kə cəce puno wa
asa nà, angamaw? Cəce aɗəka nà, pu ɗo sə
slənə 'am uno ahay wa, ti jak way nen sa ja
ataya ta nga təte, anga ta san zle.»
[22] Yesu winen apan i ja 'am ataya mba
cəna, suje a kərtek a, a dəcan pə məhulom,
a wa: «Kə mbəɗahan apan anà bahay nga
su ɗo sə gəɗan dungo anà way matanan nà,
angamaw?»
[23] Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Kak
na gaɗ mungwalay nà, ɗakay anan ɗìɗem
awan kwa! Aday kak na ja nà, ɗìɗem a nà,
kə dəco angamaw?»
[24] Natiya Anas a slənay anan Yesu tə alay
sə suje ahay, mə jaway a hwiya, àga Kayafas,
bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way
ahay.

Piyer a wa a san Yesu bay asa
Mata 26.71-75; Markus 14.69-72; Lukas 22.58-62
[25] À alay ata kutok, Piyer mə njahay a
pə uko ata hwiya. Ɗo a pə uko ataya tə
cəce panan: «Iken nà, ma wa iken njavar a
ɗowan ata ba?»
Piyer a məman anan asa, a wa: «A'ay,
matanan bay.»
[26] Ɗo kərtek à wulen su ɗo si mer su way
su doh ataya, aday mərak anà ɗowan a Piyer
sa gaɗ panan sləmay ata, a wa: «Nə canak
anak à jerne iken tə winen maya na wa ba?»
[27] Piyer a məman anan asa. À alay ata ite,
njəkar a zlah coy.

Ta zla anan Yesu àga Pilatu
Mata 27.1-2, 11-14; Markus 15.1-5; Lukas 23.1-5
[28] Sidew a pərek, tə gəɓa anan Yesu àga
Kayafas wa, ta zla anan àga Guverner Pilatu,
winen Ruma ahay. Bahay sə Yahuda ahay
nà, ta ngam sa zla ù doh bay, anga tə jəjar
sa nes a zek, bina ti njaɗ saa pa way sə azar
uko sə Pasəka bay.
[29] Anga nan kutok, Pilatu a nay ahay
patan uho, a cəce patan wa: «Kə zlihen pə
ɗowan a anan nà, angamaw?»
[30] Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Kak kà gak
awan bay cəna, manay mi bənay anan pa
'am anak kələɗaw?»
[31] Pilatu a jan atan, a wa: «Təmihen anan,
aday kî gen anan sariya awan kawa ana
sariya a kwanay a sa ja.»
Bahay sə Yahuda ahay tə mbəɗahan
apan, ta wa: «Cəveɗ a manay inde sa gan
sariya anà ɗo aday sa mac anan itəɗaw?»
[32] A təra matanan, anga aday 'am a Yesu
sa ja pa 'am sə amac anahan ata, â təra.*
[33] Pilatu a ma way anahan ù doh. A nga-
man ayak anà Yesu taayak, a cəce panan, a
wa: «Iken nà, bahay sə Yahuda ahay ɗaw?»
[34] Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Kə lavay
à nga anak a wa ite ɗaw, kabay ɗowan a sa
jak kələɗaw?»
[35] Pilatu a jan asa, a wa: «Nen Yahuda
ahay bay asanaw? Bahay sə gəɗan dungo
anà way ahay pə kərtek a tu ɗo sə slala anak
aya ta zlah apak àga nen. Ka ga nə maw?»
[36] Yesu a mbəɗahan apan, a wa: «Bahay
uno sa ga nà, a nay ahay pə daliyugo wa
bay. Abay â ga nə matanan kəma, njavar
uno ahay ti ga puno wa 'am, anga aday nâ
saa zla à alay sə bahay sə Yahuda ahay inde
bay, biɗaw? Anga nan, bahay uno sa ga nà,
a nay ahay pə daliyugo wa bay.»

* 18:32 Yesu a ja nà, ti daray anan pə dədom (ca pə Yuhana 3.14). Sa vaɗ ɗo matanan nà, si Ruma ahay, bina Yahuda ahay bay.

[37] Pilatu a cəce panan, a wa: «Ayaw, kwa matanan bay dəp nà, iken nə bahay ɗaw?»

Yesu a mbəɗa apan, a wa: «Matana awan, ka ja nà, nen nə bahay. Nen mə wahay a, na nay pə daliyugo nà, saa ɗakay anan ɗiɗem sa 'am. Kuwaya a nan ɗiɗem sa 'am nà, i sləne 'am nen apan ni ja ataya awan.»

[38] Pilatu a cəce panan: «Ɗiɗem sa 'am nà, awan a maw?»

Ta ga sariya sa vaɗ a Yesu

Mata 27.15-31; Markus 15.6-20; Lukas 23.13-25

Pilatu a may ahay uho, a zla pə cakay ana bahay sə Yahuda ahay, a jan atan, a wa: «Nen nə njaɗak apan ines sa gan apan sariya anà ɗowan a anan bay! [39] Kawa sə kwakwa bine maw nà, ni mbəsakak ikwen anan ahay ɗo kərtek à dangay wa, kawa ana kwanay sa gan may. A nak ikwen nâ mbəsakak ikwen anan ahay bahay sə Yahuda ahay ɗaw?»

[40] Tə mbəɗahan ayak apan tə məgalak awan, ta wa: «A'ay, kâ mbəsakan umo ahay winen bay. A nan umo nà, mbəsakay ahay aɗəka nà, Barabas.»

Barabas ata nà, ɗo sə vəze pə Ruma ahay.

19

[1] Pilatu a jan anà suje ahay tâ gəɓa anan Yesu, aday tâ ndaɓay anan. [2] Suje ahay tə hanan jugo sə adak, tə ɗəfan à nga inde, aday tə ɗəfan zana ɗəzɗaz a pi zek, kawa sə bahay. [3] Tə həɗəken ayak pə cakay, ta jan: «Bahay sə Yahuda ahay â ga inde sə coy!» Tinen apan ti dəcan kurkwer.

[4] Pilatu a nay uho pə cakay su ɗo ahay asa, a jan atan, a wa: «Ni ngaman uho pə cakay a kwanay à man a anan, aday ki sənen anan nà, nə njaɗak apan ines təɗe aday sa gan apan sariya ata bay.»

[5] Tə ngaman ahay à Yesu uho, winen tə jugo sə adak awan à nga inde, tə zana sə bahay a sə makukwa pi zek hwiya. Bahay Pilatu a jan atan kutok, a wa: «Winen həna!»

[6] Bahay sə gəɗan dungo anà way ahay pi zek tu ɗo sa ba doh sə mazlaɓ a Mbərom ahay tə canan anà Yesu cəna, ta ma nga sa zlah, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom, darak anan ayak pə dədom!»

Pilatu a jan atan, a wa: «Kak sə matanan cukutok nà, kwanay aya gəɓen anan aday kâ diren anan. Bina nen, nə njaɗak apan ines sa gan sariya ata bay.»

[7] Yahuda ahay ta jan, ta wa: «Tawrita a manay inde, aday kawa ana Tawrita sa ja nà, si i mac! Anga a tərа zek anahan, Wan a Mbərom awan!»

[8] Pilatu a sləne matanan cəna, zlawan a zəgahan à mivel inde bayak awan. [9] Ta ma ù doh asa, a cəce pə Yesu a wa: «Iken, ka nay ahay nà, awanaw?»

Yesu a ngam sə mbəɗahan apan bay.

[10] Bahay Pilatu a jan asa, a wa: «Ki mbəɗuho apan bay ɗaw? Gədan uno inde sa tam iken, aday gədan uno inde sə daray iken pə dədom re nà, ka san itəbay ɗaw?»

[11] Yesu a mbəɗahan apan kutok, a wa: «Gədan anak inde pi nen kwa mənjœk itəbay, kak si zek a Mbərom a sə varak anan aday. Anga nan, ɗo sə varak nen à alay inde ata nà, ines anahan nə a zalay ike pə ananak wa.»

[12] A ban pə winen ata wa kutok cəna, Pilatu nà, a pəlay cəveɗ sə mbəsakay anan ahay Yesu. Əna Yahuda ahay ta jan nà: «Ka sak a mbəsak anan nà, iken a nà, ki tərа car ana ɗo sə lavak nga, bahay sə Ruma sabay. Anga kuwaya, ɗowan a kà tərak anan zek anahan bahay a nà, winen maniɗe ana bahay sə Ruma.»

[13] Pilatu a sləne matanan cəna, a mbakay anan Yesu uho, winen a a njahay à man anahan sa taa ga sariya ata awan. Man ata nà, mə pəpay a tu kon. Ta 'am sə Yahuda ahay nà, tə ngaman Gabata. [14] Alay a ata nà, man ipec pə luvon sə lavan zek anà azar uko sə Pasəka. Anga sidew a nà, Pasəka kutok.

Pilatu a jan anà Yahuda ahay, a wa: «Bahay a kwanay həna!»

[15] Ta zlah pi zek, ta wa: «Lize a wa, lize a wa! Darak anan ayak pə dədom!»

Pilatu a jan atan: «Nâ daray anan bahay a kwanay ɗaw?»

Bahay sə gəɗan dungo anà way ahay a, ta wa: «Bahay a manay maza inde, pa nga ana bahay sə Ruma wa nà, ibay.»

[16] Natiya Pilatu a varan anan Yesu anà suje ahay, aday tâ daray anan pə dədom. Tə gəɓa anan, ta zla anan kutok.

*T*ə daray anan Yesu pə dədom mə zləlngaɗ awan

Mata 27.32-44; Markus 15.21-32; Lukas 23.26-43

17 Yesu a tavak dədom anahan mə
zləlngaɗ awan, ta zla anan à wulen su doh
ataya wa, hus pa man sə ngaman Kəlakasl-
sa-Nga. Ta 'am sə Yahuda ahay nà, tə
ngaman Golgota. 18 Suje ahay tə daray anan
Yesu pə dədom à man ata kutok. À alay ata
ite, tə daray anan ɗowan aya inde cew pə
cakay anahan, ɗo kərtek a tə alay puway, ɗo
hinen tə alay gula, Yesu à mamasl a tinen.
19 Pilatu kə̀ vindek ayak ləbara sə sariya
ana Yesu, aday a jan atan tâ laway anan 'am
ata pə dədom a Yesu ata awan. 'Am ata mə
vinde a nà, natiya awan: «Yesu sə Nazaratu,
Bahay sə Yahuda ahay.»
20 Yahuda ahay bayan a tə jinge anan,
anga man ata aday ɗukwen winen dəren pi
zek wa tə wulen su doh bay. Ləbara ata mə
vinde ɗukwen ta 'am su kon ahay maakan:
ta 'am sə Yahuda ahay, ta 'am sə Ruma ahay,
aday ta 'am sə Gərek ahay re.
21 Bahay sə gəɗan dungo anà way ahay, ta
jan anà Pilatu, ta wa: «Kâ vinde "Bahay sə
Yahuda" bay! Vinde nà: "Winen a a ja nà:
Nen Bahay sə Yahuda."»
22 Pilatu a mbəɗa apan, a wa: «Way nen nə
vindek anan ata nà, i njahay nə kawa anuno
sə vinde anan ata awan.»
23 Suje ahay ta ndav anan mer su way sə
daray anan Yesu cəna, tə gəɓa anan zana
anahan ahay, tə gəzla atan ì zek wa fuɗo.
Kuwaya fok kə̀ njaɗak wa bat. Tə gəɓa
rəkot anahan matanan re, winen ma han a
ɗukwen mənjəna man sa tam. 24 Suje ahay
ta ja à wulen a tinen: «Ɗa saa ngəraw anan
zana a anan bay, əna suwan guko apan caca,
aday sa san saa njaɗ anan nə wayaw. Cuko
apan!»
Matanan, way mbala Deftere a Mbərom
sa ja apan ata aday a təra. Ma ja a nà:
«Tə gəzla anan zana uno ahay à wulen a
tinen,
ta ga caca pə rəkot uno.*»
Suje ahay ta ga nà, matanan kutok.
25 Uwar aya inde mə tavay a pə cakay sə
dədom ana Yesu mə daray ata awan: may a
Yesu tə mərak anahan; Mariyama, uwar ana
Kulapas; aday Mariyama dəna sə Magədala.
26 Yesu a canan anà atə Mariyama may
anahan tə njavar anahan a ləliwe ata nà, a
jan atan, a wa: «Mamay, wan anak həna nà,
winen kutok! 27 Wan ada, həna nà, winen
may anak cite.» A bənay à alay ata wa cəna,
njavar anahan ata a gəɓa anan Mariyama
àga winen.

Amac a Yesu
Mata 27.45-56; Markus 15.33-41; Lukas 23.44-49

28 Pə dəɓa anahan a wa, Yesu a san a
zle kutok, way ahay fok tə ndəvak coy.
Matanan a ja, a wa: «Jom u go!» anga aday
'am ma ja à Deftere a Mbərom inde ata, â
təra acəkan.†
29 À man ata ite, tugoy sə a'am inde,
winen ma rah a tə way mə kwasay a inde,
aday sərekeke re. Tə gəɓa awan a inde kawa
baf, ta tar anan uda awan. Tə taran anan
ayak pa 'am tə sukol aday â susœɓ.
30 Yesu a tukom anan cəna, a wa: «Way
ahay fok tə ndəvak coy!»
Nga anahan a lar pa 'am tolongor, kə̀
məcak coy.

Suje a ndaz anan Yesu pə jaham

31 Pac ata nà, luvon sa man uda i i sla
sidew awan. Anga nan, a nan anà bahay sə
Yahuda ahay nə məsinde â njahay mə daray
a bay, bina luvon sa man uda ata nà, luvon
məduwen a sə ɗəfan apan àga tinen Yahuda
ahay. Anga nan kutok, tə cəce pə Pilatu
wa, aday â jan anà suje ahay tâ kaɗan anan
saray ana ɗo mə daray aya pə dədom ataya
awan, aday ɗukwen, tâ dazay atan ahay pə
dədom ataya wa.
32 Suje ahay tə dəzley cəna, tə kaɗan anan
saray anà ɗo mə daray aya pə cakay a Yesu
ataya awan. 33 Taa dəzle pə Yesu nà, ɓa
winen kə̀ məcak coy. Anga nan, tə kaɗak
anan anan saray ite bay. 34 Əna ɗo kərtek
a à wulen sə suje ahay wa, a ndəzan anan
jaham ngəram tə suwer. Atə mez tə a'am tə
japay tə ngəzay ahay à kutov wa.
35 Ɗowan a sə canan ata nà, kə̀ sidek tə
ɗiɗem awan, aday a san zle side anahan nà,
ɗiɗem awan. A side nà, anga aday kwanay
ɗukwen kâ ɗəfen apan nga re.
36 A təra matanan nà, anga aday 'am ana
Deftere a Mbərom ma ja ata nà, â təra, a
wa: «Ti kaɗan a kəlakasl anahan kwa kərtek
ite bay.‡» 37 À man hinen ɗukwen, Deftere a
Mbərom a wa: «Ti canan ù ɗo tinen sa ndaz
anan ata awan.§»

* 19:24 Ca pə Jabuura 22.19. † 19:28 Ca pə Jabuura 22.16; Jabuura 69.22. ‡ 19:36 Ca pə Gurtaaki 12.46. § 19:37 Ca pə Jekariya 12.10.

Tə gəɓa anan Yesu à məke
Mata 27.57-61; Markus 15.42-47; Lukas 23.50-56

38 Pə dəɓa anahan a wa, Yusufu, ɗo sə
Arimatiya ahay a cəce cəveɗ pə Pilatu wa,
sə gəɓa anan Yesu à məke. Yusufu ata
ɗukwen, winen njavar ana Yesu, aya əna a
ta pərahan azar nə tə wurwer awan, anga a
jəjaran anà bahay sə Yahuda ahay. Pilatu a
varan cəveɗ anà Yusufu awan sə gəɓa anan
Yesu à məke kutok.
39 Nikodemus, ɗowan a sa zla à man ana
Yesu sə luvon ata ɗukwen, a gəɓay ahay
ləluway ahay* mə japay a tə way azar aya
bayak awan, aday a rəbas lele ataya awan.
Way anahan ataya fok, i ga kilo kwa kuro
maakan.
40 Tinen a cew maya tə Yusufu tə gəɓa
anan məsinde a Yesu. Ta nga apan rəkot,
aday ta ga apan way a sə rəbas lele ataya
awan. Ta gan kawa ana Yahuda ahay sa gan
may ata fok.
41 Jəvay a inde nà, ɗowan kula kə̀ ɗəfak
uda məsinde fan bay. Jəvay ata nà, à guvo
inde à man ata awan, dəren ta man sə daray
a Yesu ata bay. 42 Tə ɗəfak anan ayak uda
Yesu, anga sidew a nà, luvon sa man uda
awan, aday ɗukwen, man ata winen dəren
bay.

20

Yesu winen inde à jəvay sabay
Mata 28.1-8; Markus 16.1-8; Lukas 24.1-12

1 Pac sə zaka pərek, iɗe kə̀ cəɗek lele fan
bay nà, Mariyama dəna sə Magədala ata
a zla pə jəvay. A canan nà, bələlen inde
pa 'am jəvay a sabay. 2 A haw pə cakay
ana atə Simon Piyer tə njavar a Yesu winen
ləliwe anahan ata awan. A jan atan, a wa:
«Tə gəɓak anan bahay. Winen inde à jəvay
sabay, aday ma san man a tinen sa ɗaf anan
ata bay.»
3 Atə Piyer tə njavar a hinen ata, ta zla
pə jəvay. 4 Cew maya a tinen a ta haw,
əna ɗowan hinen ata a zalay Piyer tə ahaw.
Anga nan kutok, a dəzlen pa 'am anà Piyer.
5 Winen a zərɗek ayak iɗe à jəvay inde nà, a
canan ayak anà rəkot pi zek tə pətike* tinen
ma pak aya awan, əna winen a nà, kà zlak à
jəvay inde bay.
6 Piyer a dəzlek ayak ite cəna, a zla à jəvay
inde, a canan anà rəkot pi zek tə pətike ma
pak aya awan. 7 Pətike sə tuwɗen anan iɗe
ata nà, winen mə japay a pi zek tə zana azar
aya bay. Zana ata nà, winen mə faɗay a
aday ma ɗaf a cara.
8 'Do sə dəzlek ayak pa 'am ata ɗukwen,
a zla à jəvay inde kutok ite. A canan à
way ahay cəna, a ɗaf apan nga. 9 (Deftere
a Mbərom a ja nà, Yesu i slabakay ahay à
məke wa. Aya əna hus a dəzley ahay alay
ata nà, njavar anahan ahay tə sənak 'am ata
fan bay.)
10 Pə dəɓa anahan a wa nà, njavar anahan
a cew ataya ta zla agay.

Yesu a kan zek anà Mariyama sə Magədala
Mata 28.9-10; Markus 16.9-11

11 Əna Mariyama ɗukwen kà mak, winen
mə tavay a uho mba, i yam. A zərɗek ayak
iɗe à jəvay inde. 12 A canan ayak anà maslay
a Mbərom ahay tinen cew. Tinen ma pak
zana herre aya pi zek, aday tinen mə njahay
aya ɗukwen à man sə nahay a Yesu ata
awan, kərtek a tə day sa nga, kərtek a hinen
tə day sə saray. 13 Tə cəce panan, ta wa:
«Uwar, ka yam maw?»
A mbəɗahan atan apan, a wa: «Tə gəɓak
anan bahay uno, aday na san man a bay.»
14 Mariyama a ndav anan 'am ata cəna, a
cay iɗe mə dədəɓa nà, a canan anà Yesu a
mə tavay awan, əna a san sa jəka winen bay.
15 Yesu a cəce panan, a wa: «Uwar, kə
pəlay wayaw, aday ka yam maw?»
Pə Mariyama nà, sa jan 'am ata nə ɗo sə
guvo. Anga nan, a jan, a wa: «Wan ada, kak
iken sə gəɓa anan nà, ɗuko anan man anak
sa zla anan uda ata awan, aday ni i gəɓay
anan way uno biɗaw?»
16 Yesu a jan: «Mariyama!»
Mariyama a mbəɗahak ayak apan 'am, a
jan: «*Raboni!*» Ta 'am sə Yahuda ahay, kawa
sa ja nà: «Miter!»
17 Yesu a jan: «Kâ lumo bay, anga na zlak
pə cakay anan Bəbay uno fan bay. Əna zla
pə cakay ana mərak uno ahay, jan atan nà,
nen apan ni zla pə cakay ana Bəbay uno,
Bəbay a tinen re, pə cakay ana Mbərom uno,
aday Mbərom a tinen cite re.»
18 Mariyama sə Magədala a zla saa jan anà
njavar a Yesu ahay. A dəzle nà, a wa: «Nen

* 19:39 Ləluway sə àga tinen. * 20:5 Pətike nà, tə ngaman a'am sə zana re.

nə canak anan anà Ba Məduwen!» Aday a jan atan anan way a Yesu sə təkəren ataya awan.

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay
Mata 28.16-20; Markus 16.14-18; Lukas 24.36-49

19 Pa pac sə zaka ata awan, suko a ga cəna, njavar a Yesu ahay tə halay nga ù doh. Tə tacay anan məsudoh pi zek lele, anga tə jəjaran anà bahay sə Yahuda ahay.

Natiya, Yesu a nay ahay, a tavay jek à wulen a tinen inde, a jan atan: «Zay â tərak ikwen!» 20 A jan atan 'am ata cəna, a kan atan anan alay anahan ahay tə jaham anahan ma ndaz ataya awan. Njavar anahan ahay tə canan à bahay a tinen cəna, ataslay mivel a tinen a rah wa.

21 Yesu a mənahan atan anan, a wa: «Zay â tərak ikwen. Kawa ana Bəbay uno sə slənay ahay nen ata nà, nen ni slan kwanay matanan re.» 22 A vəzle patan apasay, a wa: «Təmihen Apasay Cəncan awan. 23 Ɗo a kwanay sə pəsen atan anan ines ahay ata nà, Mbərom kà pəsek atan anan coy. Aday ɗo a kə pəsen atan anan itəbay ataya nà, Mbərom kà pəsek atan anan bay acəkan re.»

Atə Tomas tə Yesu

24 Yawa, Yesu a nay ahay pə cakay ana njavar anahan ahay wa nà, ɗowan a tinen a kərtek a sə ngaman Tomas ata nà, winen ibay. Tomas nà, tə ngaman Didimus re, anga winen muwsa. 25 Njavar azar ataya ta jan, ta wa: «Mə canak anan anà Ba Məduwen.»

Əna Tomas a mbəɗahan atan apan, a wa: «Nen nà, nə canak anan anà vivay sə mbəlak anahan ahay pə alay ata bay, nə lamak anan alay anà mbəlak ataya bay, aday nə tarak wan sə alay à mbəlak sə jaham anahan ata bay cəna, ni ɗaf nga pə ləbara ata fan bay.»

26 Pə dəɓa anahan a wa, a ga lumo pam nà, njavar a Yesu ataya tə halay nga ù doh asa, məsudoh mə tacay awan. Pac ata nà, Tomas winen inde kutok ite. Yesu a nay, a tavay jek à wulen a tinen inde asa, a jan atan: «Zay â tərak ikwen!»

27 A jan anà Tomas kutok, a wa: «Tomas, hayak anan wan sə alay anak à man a anan. Ca pə alay uno ahay! Tar alay à jaham uno inde. Mbəsak avaɗ uway, ɗaf upo nga.»

28 Tomas a mbəɗahan apan, a wa: «Ba Məduwen uno, Mbərom uno.»

29 Yesu a jan, a wa: «Həna kə canak uno kutok nà, ata kə ɗəfak upo nga a ɗaw? Ataslay mivel i təran anà ɗo sa ɗaf upo nga aday winen mənjəna sə cuno ata awan.»

Yuhana a vinde Deftere a anan nà, angamaw?

30 Yawa, Yesu kà gak mer su way masuwayan aya cara cara bayak awan pa man sə iɗe ana njavar anahan ahay fok, əna masuwayan azar aya ɗukwen mə vinde à Deftere a anan bay. 31 Aya əna, way a mə vinde a anaya nà, anga aday kâ ɗəfen apan nga, Yesu nà, winen Almasihu, Wan a Mbərom, aday kâ njiɗen anan sifa, anga kə ɗəfen apan nga ata awan.

21

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay cuwɓe

1 Pə dəɓa anahan a wa nà, Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay asa, tinen pa nga sə a'am sə bəlay sə Tiberiyas*. A kan atan zek a nà, natiya:

2 Tinen a aday nà: Simon Piyer; Tomas sə ngaman Didimus anga winen muwsa ata awan; Nataniyel wan sə Kana winen pə daliyugo sə Galile; aday wan ana Zebede ahay; tə apan njavar ana Yesu maza aya inde tinen cew re. Tə japay fok tinen cuwɓe.

3 Aday Simon Piyer a jan atan, a wa: «Nen ni zla saa bənay kəlef.»

Ɗo ataya tə mbəɗahan apan, ta wa: «Manay a ɗukwen mi zla re.»

Ta zla pə kərtek awan, ta ján à kwalalan inde. Hwiyop apan sə luvon ata fok, əna tə bənak kəlef kwa kərtek bay.

4 Pac a saa jəka i sləray siwa a nà, Yesu a kan atan zek pa 'am məgujeguje, əna tə sənak anan bay. 5 Yesu a cəce patan wa 'am: «Kə bənen kəlef a dəp ɗaw, məndala uno ahay?»

Tə mbəɗahan apan: «A'ay!»

6 A jan atan: «Tiren anan zuvo a kwanay ta day sə alay puway nà, ki bənen.»

Ta tar anan zuvo ta day ata cəna, tə bənay ahay kəlef acəkan. Ta mba apan sə ngəza anan à kwalalan inde sabay, anga zuvo kà rak ahay kəlef bayak awan.

* 21:1 Tiberiyas nà, sləmay sə bəlay sə Galile hinen.

7 Njavar a aday ləliwe ana Yesu ata a
jan anà Piyer, a wa: «Həna anan nà, Ba
Məduwen!»
Simon Piyer a sləne 'am ata cəna, a ma
anan zana anahan mə cəlok ata pi zek, a
dazay à a'am inde. 8 Njavar a azar ataya
ta zla anan kwalalan pə məgujeguje ta sə
ngəza anan zuvo a tinen ma rah a tə kəlef
ata awan. Tinen abay dəren pi zek wa ta 'am
məgujeguje a bay. Izəne i ga miter səkat
cəna coy.
9 Tə jənay pə yugo cəna, tə canan anà
kəlef pə uko, tə canan anà tapa sə pen ahay
inde re. 10 Yesu a jan atan, a wa: «Ren
ahay kəlef a kwanay a sə bənay ata mənjœk
aday.»
11 Simon Piyer a ján à kwalalan inde ku-
tok, a gəɓay anan zuvo ata à məndak. Kəlef
məduwen aya uda səkat tə kwa kuro ɗara
nga anahan maakan (153), tə winen ata təke
ɗukwen zuvo kà ngərwak bay.
12 Yesu a jan atan: «Hayak ikwen ahay,
pen!» Aday ɗowan sə cəce panan kwa
kərtek «Iken wayaw?» ɗukwen ibay, anga ta
san zle, winen nə Ba Məduwen awan.
13 Yesu a zla, a ra tapa sə pen ahay, a varan
atan anan, a ra kəlef ahay matanan, a varan
atan anan re.
14 Həna anan nà, aka zek ana Yesu anà
njavar anahan ahay tə slala maakan awan,
kwa ananahan sə slabakay ahay à məke wa
nà, na.

*At*ə Yesu tə Piyer

15 Pə dəɓa sa pa way wa nà, Yesu a jan
anà Simon Piyer, a wa: «Simon, wan ana
Yuhana, kə pəlay nen a zalay ɗo a anaya
ɗaw?»
A mbəɗahan apan, a wa: «Ba Məduwen,
ka san zle, nə pəlay iken asanaw!»
Yesu a jan, a wa: «Gan nga anà wan sə
təman uno ahay.»
16 Aday a cəce panan tə slala cew a asa:
«Simon, wan ana Yuhana, kə pəlay nen dəp
ɗaw?»
A mbəɗahan apan, a wa: «Ayaw, Ba
Məduwen! Ka san zle nə pəlay iken
asanaw!»
Yesu a jan: «Varan way sa pa anà təman
uno ahay.»
17 Yesu a jan tə slala maakan a asa, a cəce
panan: «Simon, wan ana Yuhana, kə pəlay
nen ɗaw?»
Mbac a slahan anà Piyer, anga Yesu sə
cəce panan saray maakan «Kə pəlay nen
ɗaw?» ata awan. A mbəɗahan apan, a wa:
«Ba Məduwen, ka san way ahay zle fok. Ka
san zle, nə pəlay iken re.»
Yesu a jan: «Gan nga anà təman uno ahay
fok. 18 Nen apan ni jak tə ɗiɗem a həna: À
alay a iken njavar a mba ata nà, kə juwaɗ
zek anak nə tə alay anak awan, aday ka taa
zla à man anak sa nak. Əna ka sak a ga
məduwer nà, ki kan alay anà ɗo maza awan,
i juwaɗ iken, i lagay iken ɗukwen ta man sa
nak ahay sabay.»
19 Ta 'am a anaya bine siwaw nà, Yesu a
ɗakan anan anà Simon Piyer cəveɗ anahan
saa mac aday amac anahan i ka anan ma-
zlaɓ a Mbərom ata awan.
Aday Yesu a jan kutok: «Pəruho azar!»

*At*ə Yesu tə njavar anahan a inde ləliwe
awan

20 Piyer a mbəɗa zek, a ca iɗe, a canan
ayak anà njavar a Yesu a inde, winen apan i
pərahan atan ahay azar. Njavar ata ɗukwen
nà, ləliwe ana Yesu awan. Njavar ata nà,
à alay sə azar uko sə Pasəka nà, winen sə
həjəkak ayak nga pa mbac a Yesu, aday sə
cəce panan wa, a wa: «Saa ga apak ɗaf nə
wayaw?» ata awan.
21 Kutok, Piyer a cəce pə Yesu wa, a wa:
«Aday ɗowan a anan kəmaw? Ma saa təra
apan ite anaw?»
22 Natiya, Yesu a mbəɗahan apan anà
Piyer kutok, a wa: «Kà nak uno, winen â
njahay uho tə sifa hus pə luvon uno saa may
nà, ma anak apan anaw? Iken nà, hayak,
pəruho azar.»
23 'Am ata a ta 'am təɗay à wulen su ɗo sa
ɗaf nga pə Yesu ahay inde nà, ta wa: «Yesu
a ja nà, njavar ata i mac itəbay.» Aday abay
Yesu kà jak anà Piyer matanan bay. A ja
bine siwaw nà: «Kà nak uno â njahay uho tə
sifa hus pə luvon uno saa may nà, ma anak
apan anaw?»
24 Ɗo sə side ləbara sa 'am a anaya nà,
njavar ata awan. Kà vindek anan ləbara
awan. Ma san zle, way anahan sə təker nà,
ɗiɗem aya awan.
25 Yesu kà gak mer su way ahay maza aya
bayan a cara cara. Kak abay tə vinde anan
kərtek tə kərtek fok à deftere ahay inde nà,
a ga upo ɗukwen, zek ana daliyugo awan, i
mba apan sə tavak anan deftere ataya bay.

Mer su way ana ɗo maslan a Yesu ahay

Aɗakay way pə deftere a anan

Sə vinde ɗerewel a anan nà, Lukas. Ləbara a anan a pərahan azar anà ləbara anahan sə təker pə Yesu à deftere a Lukas inde ata awan. A vinde nà, ləbara mugom a pə Yesu a ta 'am pə daliyugo nə kəkəmaw. À adazlan anahan inde nà, Apasay Cəncan a a dazay ahay pə njavar a Yesu ahay, aday a varan atan məgala sa zla anan tə ləbara ata kwa aha kutok. À ɗerewel a anan inde kutok, dì slène way ana atə Piyer tə Yuhana tatə Yakuba aday Pol sa ga ataya awan. À andav ana ɗerewel a anan inde kutok, ləbara a Yesu mugom a a dəzle à Ruma, man ana bahay sə daliyugo fok winen uda ata awan.

Nga sa 'am ahay

Apasay Cəncan a a varan məgala anà njavar a Yesu ahay *(1.1 - 2.47)*

Egliz à Urəsalima *(3.1 - 8.3)*

Tə ɗakay anan ləbara mugom a à Yahudiya aday à Samariya *(8.4 - 9.31)*

Tə ɗakay anan ləbara mugom a anà ɗo aday tinen Yahuda ahay itəbay ataya awan *(9.32 - 15.35)*

Ləbara mugom a a dəzle pə daliyugo sə Aziya, pə daliyugo sə Gərek ahay, aday à Ruma *(15.36 - 28.31)*

Ɗo maslan ahay ta ba Apasay a Mbərom

1 Nə vindek ayak nə anakiken, Tiyufil, car
uno. À deftere uno inde sə vindek ayak
mama'am ata nà, nə ɗakak anak anan ayak
mer su way a Yesu sa ga tə way anahan sə
ɗakan anan anà ɗo ahay kwa pa sə dazlan
a wa, 2 aday hus pə ana Mbərom sə gəɓa
anan à mburom ata awan. À alay a winen
pə daliyugo mba ata nà, a walay anan ɗo
maslan anahan ahay, a ɗakan atan anan
way a tinen saa ga pə dəɓa anahan wa ataya
tə məgala ana Apasay Cəncan awan. 3 Pə
dəɓa sə amac anahan wa nà, a slabakay
ahay à məke wa, a njahay pə daliyugo luvon
kwa kuro fuɗo. A kan zek anà ɗo maslan
anahan ataya tə cəveɗ ahay cara cara saray
bayak awan, anga aday tâ san tə dîɗek
awan, winen inde tə sifa awan. À alay ata
nà, winen apan i ɗakan anan ləbara sa 'am
sə bahay a Mbərom anà ɗo maslan ataya
awan.
4 Pə luvon a inde kutok, à alay a tinen à
man sa pa way nà, a jan atan, a wa: «Kâ
si zlen à Urəsalima wa bay. Njihen, hus
pə ana Bəbay uno i slənak ikwen ahay way
anahan sə zlapak ikwen anan ata awan. Na
jak ikwen kurre biɗaw? 5 Yuhana kà gak
anan baptisma anà ɗo ahay tə a'am, əna
azanaka, Mbərom i gak ikwen baptisma nà,
tə Apasay Cəncan awan.»

Yesu a ján à mburom

6 À alay a Yesu winen mə njahay a pə
kərtek a tu ɗo maslan ahay nà, tə cəce
panan wa, ta wa: «Ba Məduwen, ki man
anan bahay à alay inde anà zahav sə
Isəra'ila ahay aday ti lavay nga a tinen həna
ɗaw?»
7 Yesu a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Kwanay nà, alay sa 'am a kwanay uda sə
gəzlan alay pi zek wa anà way ataya nà,
ibay. Way ata i təra nə luvon wuraw, kabay
à alay wuraw fok nà, wita nə zek a Mbərom
sa ɗaf tə məgala anahan awan. 8 Aya əna,
Mbərom i naa slənak ikwen ahay Apasay
anahan Cəncan a nà, ki njiɗen məgala sə
ɗakay anan ləbara uno à Urəsalima, pə
daliyugo sə Yahudiya tə Samariya awan,
aday hus pə magaga sə daliyugo fok.»
9 Natiya, pə dəɓa sa 'am anahan ata wa
nà, Yesu a ján à mburom ì iɗe a tinen inde,
aday matapasl a sərat apan sərdədek, tə
canan sabay. 10 Ɗo maslan ataya nə tinen
apan ti cak ayak iɗe à mburom həməcəcce
hwiya. Kwayan'a ɗowan aya inde cew tə
zana aya pi zek kweɗekkweɗek, tə sləray
ahay pə cakay a tinen. 11 Aday ta jan atan,
ta wa: «Kwanay wan sə Galile ahay, kwanay
apan ki cen ayak iɗe həməcəcce à mburom
matanan nà, angamaw? Yesu nà, kà zlak
pikwen wa à mburom. Aday kawa ana
kwanay a sə cinen anan a zla həna ata nà,
winen i naa may ahay ɗukwen, kətanan re.»

Ɗo maslan ahay ta ca ɗo à yime ana Yudas inde

12 Natiya pə dəɓa anahan a wa kutok, ɗo
maslan ataya tə dazay ahay à ɓəzlom sə
Ulivet ata wa, ta may ahay à wulen su doh
sə Urəsalima kutok. Man ata nà, dəren tə
wulen su doh a bay, i ga nə way sə kilomiter
kərtek ca. 13 Tə dəzley ahay à wulen su doh
sə Urəsalima nà, ta zla à man sə təfek a

tinen, à sewene a tinen a sa taa njahay uda
ata awan. Sləmay su ɗo ataya həna: Piyer,
Yuhana, atə Yakuba tə Andəre, atə Filip tə
Tomas, atə Bartilome tə Mata, Yakuba wan
ana Alfa, Simon ɗo maniɗe sə Ruma ahay,
aday Yuda wan ana Yakuba. 14 Tinen ata fok,
tatə uwar aya inde, tatə Mariyama may a
Yesu, aday tə mərak a Yesu ahay, tinen a
fok ta taa halay nga aday ta taa ga amboh
pə kərtek awan.

15 À alay ata nà, ɗo sa ɗaf nga pə Yesu
ahay, tinen ti ga səkat tə kwa kuro cew
(120). Aday pə luvon a inde kutok, Piyer a
slabak à wulen a tinen inde, a jan atan, a wa:

16 «Mərak ahay, way kawa ana Apasay
Cəncan a sa ja à Deftere a Mbərom inde ata
nà, təktek kə̀ tərak. Tə dungo ana bahay
Dawuda, Apasay Cəncan a a ja 'am pə Yudas,
ɗo sa ɗakay pa man a Yesu aday tâ ban anan
ata awan. 17 Aday abay cəkəbay Yudas a nà,
ɗo kərtek à wulen a manay ɗo maslan ahay
inde, winen ti mer su way a Yesu à alay inde
cite re.»

18 Yudas aday nà, kə̀ njaɗak magwagway
anga way anahan a sa ga lelibay ata awan.
Anga nan, a zəɓa anan dala ata kutok, a
zla, a sukom anan guvo. À guvo ata inde
kutok, a slahay kup məbəburot, aday dinde
ahay zərɗəɗ ahay uho. A mac à man ata
awan. 19 Matanan, way a sə tərа ata nà, ɗo
sə Urəsalima ahay fok tə slənek apan, aday
tə ngaman anà guvo anahan ata ta 'am su
kon a tinen nà, Hakəldama, kawa sa ja ite
nà, guvo sə mez.

20 Piyer a ja asa, a wa: «Matanan, mə vinde
a à Deftere Jabura inde, Mbərom a ja, a wa:
“Doh anahan a nà, â tərа rəgay.
Ɗowan â sa njahay uda bay.*”

«Aday ma ja awan asa re, a wa:
“Do hinen â zəɓa anan mer su way anahan
awan.†”

21 «Natiya, a zla pi zek kutok nà, gəɓuko
ɗo kərtek à wulen a mənuko wa aday â
tərа ɗo maslan a Yesu à yime ana Yudas
inde. Sumor a nà, winen ɗo sə pərahan
azar anà Bahay a mənuko Yesu pə kərtek
a tə manay kwa siwa siwa fok, 22 a ban kwa
pə ana Yuhana sa gan baptisma wa, hus
pə ananahan sa ján à mburom ata awan.
Zəɓuko nà, ɗo matanan ata awan, anga i
tərа kawa mənuko, ɗo sə side aslabakay a
Yesu à məke wa ata awan.»

23 Natiya awan, ta kay anan ahay sləmay
sə ɗo ahay cew: atə Yusufu, ɗowan a tə
ngaman Barsabas kabay Yustus re ata awan,
tə apan Matiyas. 24 Ɗo maslan ataya ta ga
amboh, ta wa: «Ba Məduwen, iken nà, ka
san mivel a kuwaya zle fok. Ɗakan umo
anan à wulen su ɗo a anaya cew aya nà, kə
zəɓa wa nə waya 25 aday i tərа ɗo maslan
anak, i ga anan mer su way ana Yudas
sə mbəsak ata anaw. Anga Yudas kà zlak
à man a mə lavay zek a anga winen ata
kutok.» 26 Pə dəɓa anahan a wa nà, ta kaɗ
anjar‡ sa ca apan, i slahay nə pə wayaw,
aday anjar ata a kay anan, a slahay pə
Matiyas. Winen a tərа ɗo maslan mə slala
kuro nga cew awan à yime ana Yudas inde
kutok.

2

*Apasay a Mb*ərom a dazay ahay pə
njavar a Yesu ahay

1 Natiya, pə luvon sə azar uko ana Yahuda
ahay sə ngaman Pentekosta* ata nà, njavar
a Yesu ahay tə halay nga à man kərtek
awan. 2 Kwayan'a, agungol a ndəray ahay à
mburom wa, kawa vəvara məduwen awan,
a rah anan doh a njavar ahay mə njahay uda
ata awan. 3 Tə canan anà awan aya kawa
miresl sə uko, ta nay ahay, tə gəzla zek, tə
njahay pa nga su ɗo a tinen ù doh ataya fok.
4 Fok a tinen a, Apasay Cəncan a a rahan atan
à mivel ahay inde, aday ta ma nga sa ja 'am
su kon azar aya cara cara, kawa ana Apasay
a Mbərom a sə varan atan məgala ata awan.

5 À Urəsalima ata nà, Yahuda ahay inde
bayak a tə ɗəfan apan à Mbərom lele, abay
tinen mə njahay aya pu kon sə daliyugo
ahay fok. 6 Tə slənе agungol ata cəna, tə
halay nga à man su ɗo ataya awan. Aday
way ata a gan atan wurdədəsdəssa, anga
ɗo ataya tinen apan ti ja 'am nà, kuwaya
a slənе ta 'am su kon anahan. 7 Way ata
a gan atan masuwayan. Anga nan ta ma
nga sa ja, ta wa: «Ɗo anaya fok nà, tinen
Galile ahay biɗaw? 8 Aday ta ja 'am su kon
a mənuko ahay fok nə kəkəmaw? 9 Mənuko

* 1:20 Ca pə Jabuura 69.26. † 1:20 Ca pə Jabuura 109.8. ‡ 1:26 Ta kaɗ anjar, bina ta lar anjar bay. * 2:1 Pentekosta nà, azar uko sə tərа pə dəɓa sə Pasəka wa à luvon kwa kuro ɗara inde ata awan.

nà, ɗa nay ahay kwa à Partiya wa, à Mediya
wa, à Elamiya wa. Mənuko ɗo sə njahay à
Mesopotamiya ahay, à Yahudiya ahay, à Ka-
padosiya ahay, à Pontus ahay, à Aziya ahay,
10 à Firigiya ahay, à Pamfiliya ahay, à Misra
ahay, à Siren pə daliyugo sə Libiya ahay.
Mənuko ɗo sa nay ahay kwa à Ruma wa, 11 ɗa
nay ahay kwa à Kereta wa tə Arabiya wa re.
À wulen a mənuko inde nà, azar su ɗo aya
nə Yahuda ahay, aday azar aya ite nà, tinen
Yahuda ahay bay, əna tə pərahan azar anà
pəra sə Yahuda ahay. Aday mənuko fok ɗə
sləne tinen apan ti ɗakay anan masuwayan
a Mbərom sa ga ataya fok ta 'am a mənuko
ahay nə kəkəmaw?» 12 Way a sə təra ata a
gan atan masuwayan, ta san ti ja nə maw
bay fok. Ta ja à wulen a tinen inde, ta
wa: «Way a həna anan ata nə masuwayan
ɗuwuraw? A nan sa ja nə maw?» 13 Aya əna,
azar su ɗo aya ta ma nga sə mbasay pu ɗo
a Yesu ahay, ta wa: «Ɗo a anaya nə ta sak
mahay, tə vawak nga.»

Wazo ana Piyer

14 Natiya, pə dəɓa a wa kutok, Piyer tu
ɗo maslan a kuro nga kərtek ataya fok tə
slabak à wulen su ɗo ataya inde, aday Piyer
a dazlan sa jan 'am anà ɗo ahay tə məgalak
awan, a wa: «Kwanay Yahuda ahay tu ɗo
sə njahay à Urəsalima a anaya awan, slənen
anan 'am uno a anan lele, ni ɗakak ikwen
anan ləbara sa 'am a anan. 15 Kawa ana
kwanay sə bayak nà, ɗo a anaya nə tə vawak
nga. Əna cəkəbay matanan bay, anga həna
nà, njamde dəsuɗo sə duwdew mba, alay sə
vaway nga kà slak fan bay asanaw! 16 Aya,
way a anan a təra nà, kawa ana ɗo maja'am
a Mbərom Yo'el sa ja, a wa:

17 "Mbərom a ja nà:
À luvon mədakwidok aya inde nà, ni slan Apasay uno à kuwaya inde fok.
Wan a kwanay ahay tə dəna a kwanay ahay fok ti man anan 'am uno anà ɗo ahay.
Njavar a kwanay ahay ti canan anà way uno sə ɗakan atan anan ataya awan.
Məceɗ a kwanay ahay ɗukwen, ni jan atan 'am à cœn sə zuɓay inde.
18 Ayaw, pə luvon ataya nà, ni slan Apasay uno ù ɗo si mer su way uno ahay inde,
â ga nə mungol awan, â ga nə dəna awan, ti man anan 'am uno anà ɗo ahay.
19 Ni ga way masuwayan aya à mburom,
aday pə daliyugo ɗukwen, mez i pak, uko tə jinjek ti kay ahay re.
20 Pac i dav sabay, aday kiya ɗukwen i mbəɗahan sa ca nà, nduzzo kawa mez.
Way ataya tə tərak nà, luvon ana Bahay a mənuko i saa may ata, i dəzley ahay bəse kutok.
Luvon ata nà, məduwen a aday tə mazlaɓ a re.
21 Matanan, kuwaya ɗowan a kà ɗəfak nga pə sləmay ana Mbərom Fetek cəna, i tam.†"»

22 Piyer a ja asa, a wa: «Kwanay Isəra'ila
ahay, slənen 'am uno a anan lele aday. Yesu
ɗo sə Nazaratu ata nà, ɗa san zle, winen ɗo
a Mbərom sə slənay ahay, anga Mbərom a
kà gak masuwayan ahay cara cara à wulen
a kwanay inde tə alay a Yesu ata awan.
Kwanay kə sənen apan zle lele re. 23 Mbərom
a varak ikwen anan Yesu, kawa anahan sə
lavay a zek kwakwa ata awan. Aday a san
zle, kwanay ɗukwen kə viren anan anan à
alay inde anà ɗo sə atahasl ahay, ti darak
anan ayak pə dədom mə zləlngaɗ awan,
kawa ana kwanay sa ga anan həna ata awan.
24 Əna Mbərom kà slabakak anan ahay à
məke wa, winen inde tə sifa awan. Kə təmak
anan Yesu à ɗəce sə amac wa, anga amac nà,
məgala anahan inde sa ban anan ibay.

25 «Matanan Dawuda kà jak pə Yesu, a wa:
"Nə canan anà Mbərom Fetek pac pac winen inde pə cakay uno.
Winen mə njahay a tə alay puway uno.
Anga nan, ni jəjar sabay.
26 Matanan, mivel uno həna nà, ma rah a tə ataslay mivel awan,
nen apan ni təɓa 'am sa ga ara tə ambasay awan.
Kwa nə məcak təkeɗe nà, nen ni ɗəfak iɗe hwiya,
27 anga iken ki mbəsak nen à məke inde bay,
ki mbəsak anan zek uno â wuslay à məke inde bay, nen ɗo anak cəncan awan.
28 Kə ɗakak uno pə cəveɗ sa njaɗ sifa.

† 2:21 Ca pə Yoo'el 3.1-5. ‡ 2:28 Ca pə Jabuura 16.8-11.

Ki vuro ataslay mivel bayak a pə cakay
anak.‡”
29 «Mərak ahay, ɗa san apan zle, bije a
mənuko Dawuda ata nà, kə̀ məcak aday ta
lak anan. Jəvay anahan a ɗukwen inde, ɗa
san man a zle re. 30 Winen nà, ɗo maja'am
a Mbərom. Anga nan, a san apan zle re,
ɓa Mbərom kə̀ zlapak anan anan ta sa jan
nà, i naa ɗaf wan sə kutov anahan à bahay
anahan inde. 31 Dawuda ɗukwen a san apan
zle Almasihu nà, i slabakay ahay à məke wa.
Anga nan, a wa:
“Iken Mbərom nà, ki mbəsak nen à məke
inde bay,
ki mbəsak anan zek uno â wuslay à
məke inde bay.§”»
32 Piyer a ja asa re: «Yesu nà, Mbərom kə̀
slabakak anan ahay à məke wa. Manay a
fok ma san apan zle, manay ɗo sə canan
njœk tə iɗe a manay ataya awan. 33 Mbərom
kə̀ zəɓak anan ayak anga sə njahay tə alay
puway anahan awan. Yesu a təma Apasay
Cəncan a pə Bəbay anahan wa, kawa ana
Bəbay anahan sə zlapay anan ata awan.
Winen ɗukwen kə̀ varak umo ahay Apasay
ata re. Natiya kutok, way a kwanay sə sləne
ta sə canan a anan fok, sa ga mer su way ata
nà, winen awan. 34 Aya, Dawuda nà, kə̀ jənak
à man a Mbərom itəbay. Əna winen a a wa:
“Mbərom Fetek a jan anà Bahay uno nà:
Njahay tə day sə alay puway uno,
35 aday ɗo maniɗe anak ahay fok nà, ni
təra atan ɓile anak aya awan.*”
36 «Anga nan, kwanay Isəra'ila ahay fok,
sənen anan tə ɗiɗek awan: Yesu ɗowan a
kwanay sa vaɗ anan ta sə daray anan pə
dədom mə zləlngaɗ ata nà, Mbərom a təra
anan Bahay a nuko awan aday Almasihu
re.»
37 Ɗo ataya tə sləne 'am ata fok cəna,
mbac a slahay patan wa. Anga nan tə cəce
pə Piyer tu ɗo maslan ataya wa, ta wa: «Mâ
ga həna jiya nə kəmaw, mərak ahay?»
38 Piyer a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Mbəɗihen anan lœn anà ines a kwanay
ahay, təmihen sa ga baptisma anga sə təra
ɗo a Yesu Almasihu ahay, aday Mbərom i
pəsek ikwen anan ines a kwanay ahay, i
varak ikwen Apasay anahan Cəncan awan.
39 Mbərom kə̀ zlapak sə varak ikwen Apasay
anahan Cəncan ata nà, a zlapan anan anà
ɗo ahay aday winen saa ngaman atan, saa
pərahan azar ataya fok re, kawa sa ja nà,
anà kwanay tə wan sə kutov a kwanay ahay,
aday anà ɗo su kon dəren aya fok re.»
40 Piyer a jan atan 'am a azar aya bayak
asa. A nan nà, tâ təma 'am ata awan, aday
tâ sa ya nga bay re. A jan atan asa re, a
wa: «Kwanay, mbəsiken anan ɗo a wuswes
a anaya awan, təmen zek a kwanay ahay.»
41 Ɗo ahay bayak a tə təmahak 'am ana
Piyer ata awan, tə təmahak sa ga baptisma.
Pə luvon ata nà, ɗo a Yesu ahay tə zəgahak
anan apan njavar a Yesu ahay, ti ga way
sə mbulo maakan. 42 Pac pac tinen apan ti
halay nga sə tətak way pu ɗo maslan a Yesu
ahay wa, ti gəzla pen tə sləmay a Yesu, ti ga
amboh. Tə njahay pə kərtek awan, à asan
zek inde.

Asan zek su ɗo a Yesu ahay

43 Ɗo a Yesu ahay fok tə jəjaran anà
Mbərom lele, aday Mbərom a ga ma-
suwayan ahay bayak a cara cara tə alay ana
ɗo maslan a Yesu ahay. 44 Tinen a fok 'am a
tinen kərtek, way a tinen ɗukwen mə japay
pə kərtek a re. 45 Tə sukom a way tə way a
tinen, tə guvo a tinen ahay, tə japay anan
dala awan, aday tə varan anà kuwaya fok
nà, kawa anahan sa gan may. 46 Pac pac fok,
tinen apan ti halay nga pə kərtek awan ù
doh sə mazlaɓ a Mbərom. Tinen apan ti
halan nga anà way sa pa a tinen ahay pə
kərtek a àga tinen aya awan. Tinen apan
ti pa way a tinen ahay pə kərtek awan,
tə ataslay mivel aya awan, aday tə mivel
kərtek a re. 47 Tinen apan ti həran nga anà
Mbərom, ta zlan à nga anà ɗo ahay fok.
Aday ɗo ahay tinen apan ti tam pac pac
fok, Bahay Yesu winen apan i zəgahan atan
anan apan ɗo ahay.

3

Ɗowan a inde mə təra à məndak awan

1 Pa pac a inde, atə Piyer tə Yuhana ta
zla ù doh sə mazlaɓ a Mbərom. Ta zla nə
tə njamde maakan, alay a ɗo ahay sa taa
ga amboh ata awan. 2 Tinen apan ti dəzle
à məsudoh su doh sə mazlaɓ a Mbərom
inde sə ngaman Mə-Rəɓa-Awan ata nà, ta
tan ayak à nga anà ɗowan a inde mə təra
à məndak awan, kwa sə wahay anahan. Ta
taa zəɓak anan ayak nə pac pac, anga aday

§ 2:31 Ca pə Jabuura 16.10. * 2:35 Ca pə Jabuura 110.1.

i dubok way pu ɗo sa zla ù doh sə mazlaɓ a
Mbərom ahay wa. [3] Ɗowan ata a canan anà
atə Piyer tə Yuhana tinen apan ti zla ù doh
cite nà, a dubok patan wa dala.
[4] Atə Piyer tə Yuhana tə zəzor anan, aday
Piyer a jan, a wa: «Ca pumo lele.» [5] Ɗowan
ata a zəzor atan lele. Winen a bayak i ga nà,
ti varan dala. [6] Piyer a jan, a wa: «Dala nà,
inde upo ibay. Əna way a həna inde upo ata
nà, ni varak anan. Na jak nà, tə sləmay a
Yesu Almasihu, ɗo sə Nazaratu, slabak, zla
tə saray anak!»
[7] Piyer a bənan anan alay puway, a man
zek sə slabak. Kwayan'a saray anahan
ahay tə ndarkwaslak anahan ahay ta njaɗ
məgala. [8] A slabak hərom, a dazlan sa bar.
Ta zla ù doh sə mazlaɓ a Mbərom tatə Piyer
tə Yuhana, winen apan i zla, winen apan i
dazay à mburom kwerkwer, winen apan i
zambaɗ anan Mbərom.
[9] Winen apan i zla, i zambaɗ anan
Mbərom ata nà, ɗo ahay fok tə canak anan,
[10] aday tə sənak anan kutok. Ta wa: «Winen
nà, ɗowan mə tərа à məndak ata sa taa
dubok way pə ɗo ahay wa pə məsudoh sə
ngaman Mə-Rəɓa-Awan ata awan.» Natiya
awan, way ata a gan atan hərɓəɓəkka tə
mindel.

Piyer a wazay ù doh sə mazlaɓ a Mbərom

[11] Ɗowan ata, winen pə cakay ana atə
Piyer tə Yuhana hwiya, ɗo sa man ataya fok
ta ma nga sa haw pə cakay a tinen à man a sə
ngaman «Vo galak ana Sulimanu» ata awan,
anga way sə tərа ata a gan masuwayan
anà ɗo ataya awan. [12] Piyer a canan atan
cəna, a jan atan, a wa: «Kwanay Isəra'ila
ahay, way ata a gak ikwen masuwayan nə
angamaw? Aday ki cen pumo hwiya nden'e
nà, angamaw? Kwanay kə bayiken ɗowan
a anan a mbar nà, anga məgala a manay,
kabay anga mə ɗəfan apan anà Mbərom lele
ata ɗaw? [13] Mbərom ana Ibərahima, tə ana
Isiyaku tə ana Yakob, Mbərom ana bije a
nuko ataya sə ɗəfan apan ata awan, anga sə
varan mazlaɓ anà Yesu, ɗo si mer su way
anahan, Mbərom kà mbərak anan ɗowan
a anan. Kwanay nà, kə viren anan anan à
alay inde anà Ruma ahay, anga aday tâ vaɗ
anan. Kwa abay Pilatu a gan may sə mbəsak
anan ɗukwen, kwanay kə ngəmen â mbəsak
anan bay re. [14] Winen nà, ɗo cəncan awan,
ɗo ɗiɗek awan, əna kə ngəmen aday Pilatu
â mbəsakay anan ahay bay. Ki gen anan
kem anà Pilatu bugol nà, â mbəsakak ikwen
anan ahay ɗo a sa vaɗ nga su ɗo ata aɗəka.
[15] Kə vəɗen anan ɗo sə varan sifa anà way
ahay fok ata à məke sa ndaw, əna Mbərom
kə slabakak anan ahay à məke wa. Manay
ɗukwen mi mba apan sa ra ambar sa 'am a
anan tətе. [16] Ɗowan həna anan nà, kwanay
a fok kə cinen anan, aday kə sənen anan
zle, winen a mbar nà, anga kà ɗəfak nga
pə sləmay a Yesu. Sa mbar anan jiga nà,
sləmay a Yesu, anga ɗowan a anan kà ɗəfak
apan nga. Kwanay a fok, ki cinen anan.
[17] «Ayaw, mərak uno ahay, na san zle, ki
gen anan way ataya anà Yesu nà, anga kə
sənen ɗiɗek bay. Bahay a kwanay ahay
ɗukwen ta san ɗiɗek bay re. [18] Əna way ata
a ga zek matanan nà, anga ɓa Mbərom kà
jak anan tə dungo ana ɗo maja'am anahan
ahay kwakwa, ta sa ja təktek Almasihu
anahan saa slənak ikwen ahay ata â ga
ɗəce. [19] Həna aɗəka nà, mbəɗihen anan lœn
anà ines a kwanay ahay, men anan ù vo
anà Mbərom, aday Mbərom i pəsek ikwen
anan kutok. [20] Aday Bahay Mbərom i varak
ikwen zay, ta sə slənak ikwen ahay Yesu,
winen Almasihu a Mbərom sə lavay anan
zek anga kwanay kurre ata awan. [21] Ayaw,
həna ata nà, Yesu Almasihu nà, i njahay à
mburom à man ata tamak, hus i dəzle pə
luvon a Mbərom saa mbəɗa anan way ahay
fok wiya aya kawa ana ɗo maja'am anahan
cəncan aya sa ja apan ata aday. [22] Musa a ja
nà: "Mbərom Bahay a kwanay i naa varak
ikwen ɗo maja'am hinen kawa nen à wulen
ana zahav a kwanay a wa. Kâ təmihen
anan anan 'am anahan saa jak ikwen ata
fok. [23] Ɗowan a kà təmahak anan anan 'am
anahan itəbay ata nà, Mbərom i lize anan à
mamasl su ɗo anahan ahay wa.*"»
[24] Piyer a pərahan anan azar sa ja, a wa:
«Ɗo maja'am a Mbərom ahay kwakwa, a
bənay ahay kwa pə Samiyel wa hus pu ɗo
maja'am a Mbərom azar aya, fok a tinen
a kərtek tə kərtek ta jak 'am pə way a sə
tərа pə luvon a anan ataya awan. [25] Ɗo
maja'am a Mbərom ataya ta ja way ataya pə
kwanay awan, aday Mbərom kà ɓanak 'am
tə bije a kwanay ahay anga kwanay a re.
A jan anà Ibərahima nà: "Tə alay ana wan

* 3:23 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 18.15, 18-19.

sə kutov anak ahay, ni ɗaf alay sə mazlaɓ
uno pu ɗo su kon ahay fok.†” 26 Matanan
kutok, Mbərom a lah sə slənay anan ahay
Yesu, ɗo si mer su way anahan nà, anà
kwanay awan, anga aday â ɗaf pikwen alay
sə mazlaɓ anahan ta sa may ahay kwanay à
cəveɗ sə huwan a kwanay ahay wa.»

4

*At*ə Piyer tə Yuhana pa 'am su ɗo sə
lavan nga anà Yahuda ahay

1 À alay a Piyer tə Yuhana tinen apan
ti jan 'am anà ɗo ahay mba, ɗo sə gəɗan
dungo anà way ahay pi zek tə bahay su ɗo sa
ba doh sə mazlaɓ a Mbərom, aday tə Saduki
ahay, ta zla à man a tinen. 2 Ta ma nga sa ga
patan mivel, anga atə Piyer tə Yuhana nà,
tinen apan ti ɗakan anan anà ɗo ahay nə
Yesu kà slabakak ahay à məke wa. Matanan,
ɗo ma mac aya ɗukwen, ti naa slabakay
ahay à məke wa tə sifa aya re. 3 Anga nan
kutok, ta ban anan ɗo maslan ataya awan,
tə tacay atan à dangay, hus sa ca pa 'am sə
sariya nə sidew awan, bina suko kà gak coy
re. 4 Aya əna, ɗo ahay bayak a à wulen su
ɗo sə slənə 'am a Piyer ataya wa tə təmahak
'am ana ɗo maslan ataya awan, tə ɗəfak nga
pə Yesu. Ɗo ataya tə zəgahak anan ɗo ana
Yesu ahay. Tə baslay mungol ahay ɗəkɗek,
tinen mbulo ɗara kutok.

5 Iɗe a cəɗe sidew a nà, bahay sə Yahuda
ahay pi zek tə məceɗ sə Yahuda ahay aday
tə miter sə Tawrita ahay tə halay nga à
Urəsalima. 6 Atə Anas, bahay nga su ɗo sə
gəɗan dungo anà way ahay, tatə Kayafas,
Yuhana, Aleksandire aday tə azar su ɗo
ana Anas ahay, inde à wulen a tinen. 7 Tə
ngaman anà ɗo maslan a cew ataya pa 'am
a tinen, aday tə cəce patan wa, ta wa: «Kə
mbəren anan ɗowan a mə tərа à məndak
ata nà, tə məgala wuraw, kabay tə sləmay
a wayaw?»

8 Cəna Apasay Cəncan a a zlan à mivel
inde anà Piyer, a mbəɗahan atan apan, a
wa: «Kwanay bahay ahay tə məceɗ ahay,
9 manay hənа pa 'am a kwanay nà, anga
sumor a manay sa ga ta sa mbar anan
ɗowan a vədal a anan ata bugol biɗaw? A
nak ikwen sa san nà, kà mbərak tə məgala
sə sləmay a wayaw ɗaw? 10 Kak matanan
nà, kwanay tə Isəra'ila ahay fok, sənen anan
kutok: Ɗowan a hənа anan mə tavay a pa
'am a kwanay kà mbərak nà, anga məgala sə
sləmay ana Yesu Almasihu, ɗo sə Nazaratu.
Winen nà, kə vəɗen anan pə dədom mə
zləlngaɗ awan, əna Mbərom kà slabakak
anan ahay à məke wa. 11 Natiya, Deftere a
Mbərom a ja 'am hənа anan ata nə pə winen
awan, a wa:

“Kon mbala ana ɗo sa ɗezl way ahay sa lar
anan ata nà,
sə tərа kon sə mide lele aɗəka nà,
winen.*”

12 «Ɗo sa mba apan sa tam ɗo ahay miza
nà, ibay, si Yesu a kərtek. Bina sləmay
inde maza pə daliyugo sa mba apan sa
tam mənuko uwec wa mbala ana ɗo ana
Mbərom sə varak uko ahay ata nà, ibay.»

13 'Am ana Piyer ata a gan masuwayan
anà ɗo mə halay nga ataya awan, anga
ta ca apan ɗo maslan a cew ataya nà, ɗo
məduwen aya bay, aday mə jangay aya bay
re, əna tə jəjar sə mbəɗahan atan apan
bay re. Aday ɗo ataya tə sənak ɗo maslan
ataya tə njahak pə kərtek a tə Yesu. 14 Əna
tinen apan ti ca pə ɗowan a ma mbar ata
winen inde zay mə tavay a pə cakay ana
ɗo maslan a cew ataya awan. Anga nan, ta
mbak apan sə mbəɗahan atan apan awan
a ibay jiga awan. 15 Matanan, ta ma anan
ɗo maslan a cew ataya uho tamak, kutok
tinen tə mbəɗek sa vaɗ uway pa 'am ata à
wulen a tinen inde aday. 16 Ta wa: «Ɗo a
anaya hənа jiya nà, ɗi ga atan kəmaw? Ɗo
sə Urəsalima a anan ataya fok tə sənak pə
masuwayan a məduwen a tinen sa ga anan
ata lele coy. Aday mənuko ɗukwen, ɗi mba
apan sə məman anan nà, i ga zek bay re asa.
17 Aya hənа nà, ɗi ngaman atan ayak, aday ɗi
gafan atan 'am, tâ saa ma apan sa jan 'am tə
sləmay a Yesu anà ɗowan sabay. Ata kutok
nà, ləbara sa 'am a tinen ata i ta 'am bay.»
18 Tə ngaman atan ayak asa, ta jan atan, ta
wa: «Mbəsiken sa jan 'am tə sləmay a Yesu
aday sə ɗakan anan ləbara sa 'am ana Yesu
anà ɗo ahay.»

19 Aya əna, atə Piyer tə Yuhana tə
mbəɗahan atan apan, ta wa: «Əngа, kwanay
a bayiken apan lele aday, təɗe saa zlan à nga
anà Mbərom nə maw? Təɗe sə ɗəfan apan
nə anà Mbərom a ɗaw, kabay lele nà, sə

† 3:25 Ca pə Laataanooji 22.18, 26.4. * 4:11 Ca pə Jabuura 118.22.

ɗəfak ikwen apan anà kwanay bugol aɗəka
ɗaw? [20] Manay nà, way a manay sə canan ta
sə sləne fok cəna, mi ɗakay anan, bina mi
mba apan sə njahay way a manay bay.»
[21] Pə dəɓa anahan a wa nà, ɗo sa gan
atan sariya ataya tə ngəraz patan anga aday
tô njahay way a tinen, tə mbəsakay atan
ahay kutok. Tə sənak sa jəka ti kəta atan
kəkəmaw bay, bina ɗo ahay fok tinen apan
ti həran nga anà Mbərom anga way ana-
han a sa gan anà ɗowan a vədal ata awan.
[22] Ava ana ɗowan a tinen sa mbar anan tə
masuwayan ata nà, a zalay kwa kuro fuɗo.

*Ɗo a Mb*ərom ahay ta ga amboh

[23] Pə dəɓa a sə mbəsakay atan ahay ata
nà, atə Piyer tə Yuhana ta ma pə cakay ana
ɗo a tinen ahay, tə təkəren atan anan way
ana bahay sə gəɗan dungo anà way ahay tə
məceɗ ahay sa jan atan ata fok. [24] Ɗo a tinen
ataya tə sləne anan 'am ata nà, tinen a fok ta
ma nga sa gan amboh anà Mbərom tə mivel
kərtek awan, ta wa: «Ayaw, Bahay a manay,
iken ɗo sə ndakay bagəbaga mburom tə
daliyugo tə bəlay ahay, aday tə way a uda
ataya təke fok. [25] Iken awan ka jak 'am tə
dungo ana ɗo si mer su way anak Dawuda,
winen bije a manay awan. Apasay anak
Cəncan a kà jak à winen inde, a wa:
"Ɗo su kon azar aya ti ga mivel, aday ɗo
sə pəra ahay ti jəjem 'am kəriya nà,
angamaw?
[26] Bahay sə daliyugo ahay tinen apan ti ndire
zek,
aday ɗo sə lavan nga anà ɗo ahay ahay
tinen apan ti lavan zek anà vəram
tə Mbərom Fetek aday tə Almasihu
anahan.†"
[27] «Ayaw, way ata matanan acəkan, anga
həna kutok nà, Hiridus tatə Pontiyos Pilatu,
tə halay nga à wulen su doh a anan inde
tə Ruma ahay tə Isəra'ila aya awan, anga
sa ɓan 'am pə Yesu ɗo si mer su way anak
cəncan a, iken sə walay ata awan. [28] Iken
nà, məgala awan. Natiya, way a tinen sa
ga fok nà, way kawa ananak a sa gan may
kurre ata awan. [29] Həna kutok, Ba Məduwen,
sləne way a tinen sa ja ti gan umo ataya
awan. Kem, varan məgala anà ɗo si mer
su way anak ahay sa ja 'am anak mənjəna
ajəjar. [30] Varan umo gədan sa mbar anan ɗo
sə ɗəvac ahay ta sa ga masuwayan ahay cara
cara tə məgala sə sləmay a Yesu, ɗo si mer
su way anak cəncan awan.»
[31] Pə dəɓa sa ndav anan amboh a tinen
ata wa nà, man a tinen ata a ɓal kəzlek
kəzlek. Tinen a fok tə njaɗak məgala sə
ɗakay anan 'am a Mbərom mənjəna sə jəjar,
anga Apasay Cəncan a kà rahak atan à mivel
inde.

Ɗo a Yesu ahay tə japay anan zlile a tinen
ahay pə kərtek awan

[32] Ɗo a Yesu ataya fok nà, mivel a tinen
a kərtek, abayak nga a tinen ahay kərtek
a re. Tə japay anan zlile a tinen pə kərtek
awan. Ɗowan sa jəka «zlile uno anuno
taayak» nà, ibay fok. [33] Tə məgala a bayak a,
ɗo maslan ataya tə pərahan azar sə ɗakay
anan, tə canak anan Yesu kà slabakak ahay
à məke wa. Mbərom kà gak atan sumor
bayak awan. [34] Ɗowan mətawak a à mamasl
a tinen nà, inde sabay fok, bina ɗo aday
guvo anahan inde kabay doh anahan inde
ataya fok, tə sukom a way, ta nay anan dala
awan [35] anà ɗo maslan ahay, aday tinen tə
varan anà kuwaya pə ananahan sa gan may.
[36] Ɗowan a inde ite, tə ngaman Yusufu,
winen pə slala ana Lewi, a njahay pə
daliyugo sə Kiprus. Sləmay anahan hinen
nà, Barnabas, kawa sa ja nà, ɗo sə varan
məgala anà ɗo ahay. [37] Winen ɗukwen, guvo
anahan inde re, a sukom a way, a nay anan
dala awan, a varan anan anà ɗo maslan
ahay.

5

Atə Ananiyas tə uwar anahan Safira

[1] Ɗowan a inde asa tə ngaman Ananiyas
tə uwar anahan Safira, tə sukom anan way
tə guvo a tinen. [2] Tinen a ta pak 'am ahay
ì zek. Ananiyas a ra pə dala wa məcak, a
ndakay apan man. Azar a kutok a zla anan
à man ana ɗo maslan ahay. [3] A dəzlek anan
ayak cəna, Piyer a jan, a wa: «Ananiyas!
Kə mbəsakan anan mivel anak anà Fakalaw
angamaw? Anga həna nà, kə gəɗak anan
mungwalay anà Apasay Cəncan awan. Ka
rak ayak pə dala sə guvo a kwanay wa
məcak agay nà, angamaw? [4] Guvo a nà, guvo
anak awan. Kə sukumak anan way ɗukwen,
dala nà, ananak a re. Əna kə jalay sa ga way
lelibay a matanan nà, angamaw? Kə gəɗan

† 4:26 Ca pə Jabuura 2.1-2.

mungwalay ata nà, anà ɗo zənzen a bay, əna
anà zek a Mbərom awan.»
5 Pə dəɓa sə slène 'am ata wa cəna,
Ananiyas a slahay à məndak, aday a mac
kwayan'a. Ɗo sə slène ləbara sa 'am ataya
fok nà, mbac kə̀ slahak patan wa, ta ma nga
sə jəjar. 6 Pə dəɓa anahan a wa nà, njavar
ahay ta zlak ayak ù doh, ta nga apan rəkot,
ta nay anan uho saa la anan.
7 A njahay pə dəɓa wa way sə ler maakan
nà, uwar anahan Safira ɗukwen kà zlak
ayak ite. Winen kə̀ sənak pə way a sə təra
tə mbaz anahan ata bay fok. 8 Uwar ata a
dəzlek ayak ù doh cəna, Piyer a cəce panan,
a wa: «Uwar a anan, ənga, jan umo aday.
Kə sukumen anan way tə guvo a kwanay nà,
dala a nə kawa winen a anan dəp ɗaw?»
Uwar ata a mbəɗa apan, a wa: «Ayaw,
dala a nà, matanan awan.»
9 Piyer a jan asa, a wa: «Mazar! Kwanay
tə mbaz anak kə jipen 'am a kwanay kərtek
sə njəkan uda anà Apasay a Bahay Yesu nà,
angamaw? Ənga, cak ayak apan, ɗo sa la
anan mbaz anak ahay, tinen uho. Kagasl,
ti naa zəɓak ayak iken saa la cite.»
10 Pə dəɓa ana 'am ata wa cəna, uwar ata a
slahay à məndak, aday a mac. Njavar ahay
ta nay ù doh, tə zəɓa məsinde, ta lak anan
ayak pə cakay ana mbaz anahan. 11 Ɗo a
Yesu ahay fok tu ɗo sə slène anan ləbara sa
'am ata fok nà, ta ma nga sə jəjar.

Ɗo maslan ahay ta taa ga mer su way masuwayan aya bayak awan

12 Ɗo maslan ahay nà, ta taa ga mer su way
masuwayan aya bayak a à wulen sə ɗo ahay
inde. Ɗo a Yesu ahay fok ta taa halay nga
ù vo sə galak ana Sulimanu inde à gala su
doh sə mazlaɓ a Mbərom. 13 Əna, kwa abay
ɗo ahay tinen apan ti ja patan ta sa ja nà,
tinen ɗo lele aya ɗukwen, ɗo a azar aya sə
ɗəfan apan anà Yesu bay ataya ta ngam sə
njahay pə cakay a tinen bay fok. 14 Tə winen
ata təke ɗukwen, ɗo ahay tinen apan ti ɗaf
nga pə Bahay Yesu hwiya. Ɗo a Yesu ahay
tinen apan ti zəga apan nà, pac pac, mungol
tə uwar aya təke fok. 15 Ɗo ahay tə slène
'am sə masuwayan ana ɗo maslan ataya sa
ga ata kutok. Anga nan, ta ma nga sa zla
anan ɗo sə ɗəvac a tinen ahay pə cəveɗ
ahay, tə nahay atan pə biket kabay pə lala,
anga tinen tə bayak nà, hinahibay Piyer i
zla ta man ata nə, mezeze anahan a â njaɗ
sə laman anà ɗo sə ɗəvac a tinen azar aya
awan. 16 Ɗo maza aya ite ta nay anan ahay
tu ɗo sə ɗəvac a tinen ahay kwa à wulen su
doh a azar aya sa mban anà Urəsalima ataya
wa. Ta nay anan ahay tu ɗo a tinen ɗəvac
aya awan, tu ɗo a setene sa taa vawan atan
nga ataya fok. Ta nan atan anan ahay, aday
fok a tinen a tə mbərak.

*T*ə jugwar 'am pu ɗo maslan a Yesu
ahay wa

17 Natiya kutok, bahay nga su ɗo sə gəɗan
dungo anà way ahay, tu ɗo anahan ahay
tinen à wulen sə Saduki ahay ataya fok nà,
ta ma nga sə jugwar 'am pu ɗo maslan a
Yesu ahay wa, ta ga patan sərak. 18 Cəna,
ta ban anan ɗo maslan a Yesu ataya, aday
tə ɗəfak atan ayak à dangay. 19 Aya əna,
cəkəbay, à luvon ata inde nə, maslay a
Mbərom a nay ahay, a təɓa anan məsudoh
sə dangay ata awan, aday a nay anan ahay
ɗo maslan ataya uho. A jan atan kutok, a
wa: 20 «Həna nà, zlen à gala su doh sə mazlaɓ
a Mbərom, aday kâ sa ɗiken anan ləbara sə
sifa wiya a anan fok anà ɗo ahay.»
21 Ɗo maslan ataya tə təmahak 'am ana
maslay a Mbərom ata awan, tə wule sə
duwdew à gala su doh sə mazlaɓ a Mbərom
kutok. Ta zlak ayak nà, tinen gədek anan
azar sə tətakan anan way anà ɗo ahay.
Pə dəɓa wa mənjœk, bahay nga su ɗo sə
gəɗan dungo anà way ahay, tu ɗo anahan
ahay tə dəzlek ayak cəna, tə ngaman ayak
anà ɗo sə lavan nga anà Yahuda ahay, kawa
sa ja nà, məceɗ sə Isəra'ila ahay fok. Aday
kutok, ta slan suje ahay pu ɗo maslan ataya
à dangay. 22 Suje ahay tə dəzle ù doh sə
dangay nà, ta tak anan ayak à nga anà ɗo
maslan ataya à man ata sabay. Cəna, ta
may ahay pə dəɓa à dangay wa, ta nay, ta
jan anà ɗo mə halay nga ataya awan, ta wa:
23 «Manay ma zlak ù doh sə dangay kawa ana
kwanay sa jan umo ata acəkan, əna ma tan
ayak à nga anà məsudoh nà, mə tacay awan,
aday ɗo sa ba patan ataya ɗukwen, tinen
cekərkərre tə iɗe, tinen apan ti ba re. Mə
təɓa anan məsudoh, ma zla ù doh sə dangay
nà, ma tak anan ayak à nga anà ɗowan à
man ata bay.» 24 Ɗo sə lavan nga anà suje sa
ba pu doh sə mazlaɓ a Mbərom, tə bahay sə
gəɗan dungo anà way ahay, tə slène ləbara
sa 'am ata matanan cəna, a wusen atan nga.
Ta ma nga sə cəce pi zek a tinen aya wa,

ta sa jan ì zek ahay nà: «Way a anan a ga
matanan ata nà, aday ma sə tərа tu ɗo a
anaya awan anaw?»
25 Pə dəɓa anahan a wa nà, ɗowan a inde a
nay ahay, a jan atan nà: «Ɗowan a kwanay
sə tacak atan ayak à dangay ataya nà, tinen
à gala su doh sə mazlaɓ a Mbərom, tinen
apan ti tətakan anan way anà ɗo ahay.»
26 Cəna, bahay sə suje ahay a zla patan tu
ɗo anahan ahay saa bənay atan ahay. Əna
ta nay atan nə tə gədan a bay, anga tinen a
ɗukwen tə jəjaran anà man su ɗo awan, ta
sə bayak nà, hinahibay ɗo ahay ti i tar atan
tu kon. 27 Ta nay atan ahay ɗo maslan ataya
kutok, aday tə tavay atan pa 'am sə məceɗ
sə Yahuda ahay. Bahay nga su ɗo sə gəɗan
dungo anà way ahay a cəce patan wa kutok,
a wa: 28 «Manay nà, mə gafak ikwen 'am lele
ta sa jak ikwen nà, kâ sa tətiken anan anan
way anà ɗo ahay tə sləmay ana ɗowan ata
sabay. Əna hwiya kə mbəsiken bay. Həna,
wulen su doh sə Urəsalima nà, 'am ata kà
tak uda 'am coy. Natiya, tə way a kwanay sa
ga ata nà, a nak ikwen sa ja nə 'am sə amac
anahan ata nə pa nga a manay ɗaw?»
29 Piyer tu ɗo maslan a azar ataya tə
mbəɗahan atan apan, ta wa: «Sumor a nà,
mâ ɗəfan apan bugol nə anà Mbərom, bina
anà ɗo zənzen a bugol ɗaw? 30 Kwanay nà,
kə vəɗen anan Yesu ta sə daray anan pə
dədom mə zləlngaɗ awan. Əna pə dəɓa
anahan a wa nà, Mbərom ɗo ana bije a
mənuko ahay sə ɗəfan apan ata kə slabakak
anan ahay à məke wa. 31 Mbərom nà, kə
varak anan mazlaɓ, kə ɗəfak anan tə day
sə alay puway anahan, kə tərak anan bahay
awan, ɗo sa tam ɗo, anga aday â ɗakan anan
anà Isəra'ila ahay cəveɗ sə mbəɗahan lœn
anà ines a tinen ahay aday i pəsen atan
anan. 32 Manay apan mi side anan, aday
Apasay Cəncan a i side anan re. Winen nà,
Mbərom a varan anan anà ɗo sə ɗəfan apan
ataya awan.»
33 Ɗo mə halay nga à man sa ga sariya
ataya tə sləne 'am ata cəna, ta ga patan
mivel tə mindel. A nan atan sa vaɗ anan ɗo
maslan ataya à məke. 34 Aya əna, ɗowan a
inde à wulen a tinen awan, a slabak. Ɗowan
ata nà, tə ngaman Gamaliyel, winen Farisa
ahay, aday winen miter sə Tawrita a re. Ɗo
ahay fok tə jəjaran deeɓ deeɓ. A jan anà
ɗo ahay, a wa: «Əngа, mbəsiken anan ɗo
maslan a anaya tâ zla uho mənjœk aday.»
35 Pə dəɓa ana ɗo maslan ahay sa nay uho
ata nà, a jan anà ɗo ataya kutok, a wa:
«Kwanay Isəra'ila ahay, gen anan ngatay
anà way a kwanay a saa gan anà ɗo a anaya
ata awan. 36 Anga kə njahak bayak a bay,
ɗowan a inde tə ngaman Tudas, kà nak
ahay, a jan anà ɗo ahay nà, winen bahay
məduwen awan. Aday ɗo ahay ti ga səkat
fuɗo tə pərahak anan azar. Pə dəɓa anahan
a wa nà, tə vəɗak anan, ɗo sə pərahan azar
ahay fok ta tak 'am, aday ləbara sa 'am
anahan inde həna sabay.
37 «Pə dəɓa wita wa asa ɗukwen nà, ɗowan
a sə ngaman Yudas winen ɗo sə Galile ahay
ata, a nay ahay à alay a sə baslay anan
sləmay sə ɗo ahay pə daliyugo ata awan.
Winen ɗukwen, kà rak ɗo ahay bayak a pi
zek, tə pərahak anan azar. Pə dəɓa a wa, ta
vaɗ anan ɗukwen, ɗo sə pərahan azar ataya
ta tak 'am səret fok re.
38 «Anga nan, nen apan ni jak ikwen way
inde kərtek həna: Mbəsiken anan ɗo a
anaya awan tâ zla way a tinen. Ɗowan â sa
gan atan awan bay fok. Kak mer su way a
tinen a sa ga anan ataya, ta nay à nga su
ɗo zənzen a wa, mer su way a tinen ataya
ti lize asəka, ti dəzle anan jo à man a bay!
39 Aya əna, kak ta ga mer su way a Mbərom
acəkan nà, ki mben apan sə lize anan 'am a
anan tətibay re. Matanan, gen ngatay aday,
bina hinahibay ki sa gen məgəzləga ti zek a
Mbərom awan.»
40 Natiya, ɗo mə halay nga sa ga sariya
ataya, tə təma 'am ana Gamaliyel ata awan.
Tə ngaman ayak anà ɗo maslan ataya ù doh
miza awan, tə ndaɓay atan, tə gafan atan
'am ta sa ja nà: «Kâ si jen anan 'am anà
ɗo ahay tə sləmay a Yesu sabay fok.» Tə
mbəsak atan kutok.
41 Ɗo maslan ahay ta nay ahay à wulen
su ɗo ataya wa tə ataslay mivel awan, anga
Mbərom a ca patan, ta slak aday ɗo ahay
tâ pəkan atan waray ì iɗe, tâ ga atan alay
anga sləmay a Yesu. 42 Tinen bine siwaw nà,
pac pac fok, ta zla à gala su doh sə mazlaɓ
a Mbərom aday à gulom su doh sə ɗo ahay
re, tinen apan ti wazay, ti ɗakan anan anà
ɗo ahay nà, ləbara mugom a sa ja nə Yesu
winen Almasihu ata awan.

6

*T*ə walay ɗo ahay cuwɓe ì mer su way a
Mbərom inde

[1] À alay ata kutok nà, abaslay su ɗo sə pərahan azar anà Yesu ahay kà zəgahak apan bayak awan. Aday acakal 'am kà zəɓak ahay à wulen ana ɗo sa ɗaf nga pə Yesu ahay tinen sa ja 'am sə Gərek ahay tu ɗo sa ja 'am sə Ibəraninko ahay ata awan. Ɗo sa ja 'am sə Gərek ataya ta wa: «Pac pac, à man sə gəzla way sa pa nà, mədukway sə uwar a manay ahay ta njaɗ awan itəbay.»

[2] Anga nan kutok, ɗo maslan ataya tə halan nga anà ɗo sa ɗaf nga pə Yesu ahay fok, aday ta jan atan, ta wa: «A zla pi zek manay mi mbəsak mer su way sə ɗakay anan 'am a Mbərom bay. Mi mbəɗek pi mer su way sə gəzlan way sa pa anà ɗo ahay nà, i ga zek bay. [3] Anga nan, mərak ahay, wilen ɗo ahay cuwɓe à wulen a kwanay wa, tinen ɗo ma rah Apasay a Mbərom aya awan, ɗo sə kəlire* ahay aday ma ndar sləmay aya re. Ɗi mbəsakan anan mer su way sə gəzla way sa pa nà, anà tinen kutok. [4] Aday manay mi ga amboh, mi ɗakay anan 'am a Mbərom tə fefəne kutok.»

[5] 'Am ata kà zlak anan à nga anà ɗo a Yesu ahay fok. Matanan, tə walay Etiyen, winen ɗo sa ɗaf nga pə Yesu lele aday ma rah a tə Apasay Cəncan a re. Asa tə walay apan atə Filip, Porokoros, Nikanor, Timon, Parmenas tə apan Nikola, winen ɗo sə wulen su doh sə Antakiya. Abay winen nà, ɗo sə pəra əna ɓa kà təmahak sə pərahan azar anà Tawrita a Musa. [6] Pə dəɓa wa nà, ta zla anan ɗo ataya cuwɓe pa 'am ana ɗo maslan a Yesu ataya awan. Ɗo maslan ahay ta ga amboh, tə ɗəfan atan alay pa nga anà ɗo mə walay ataya anga sa ɗaf atan ì mer su way ata inde kutok.

[7] Matanan kutok, 'am a Mbərom nà, a zəga apan sa ta 'am bayak awan. Ɗo sa ɗaf nga pə Yesu ahay ta ma nga sə zəga apan tə mindel à Urəsalima. Aday ɗo ahay bayak a à wulen su ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay wa tə ɗəfak nga pə Yesu a re.

Ta ban anan Etiyen

[8] Etiyen nà, Mbərom kà ɗəfak apan alay sə mazlaɓ anahan, kà varak anan məgala sa ga masuwayan sə way ahay cara cara pa 'am sə ɗo ahay. [9] Azar sə Yahuda aya inde à man ata awan, ta taa halay nga ù doh sə wazay a tinen sə ngaman doh sə wazay sə ɓile mə mbəsak aya ata awan. Ta nay ahay à wulen su doh sə Siren tə Aleksandriya wa, aday azar aya ɗukwen ta nay pə daliyugo sə Silikiya tə Aziya wa. Tinen a ta ma nga sa vaɗ awiyaway tatə Etiyen. [10] Aya əna, ta mbak apan sə vəɗan uway bay, anga Apasay a Mbərom kà varak anan kəlire† sa ja 'am.

[11] Pə dəɓa anahan a wa nà, tə haman anà ɗo ahay aday tâ gaɗ apan mungwalay ta sa ja nà: «Mə slənek Etiyen kà jənak anan pa 'am anà Musa aday anà Mbərom re.»

[12] Ta 'am a tinen ata kutok, ta ma nga sə səder anan mivel sə ɗo ahay, ta sə məceɗ sə Yahuda ahay, ta sə miter sə Tawrita ahay. Ta ban anan Etiyen, ta zlan anan ayak anà ɗo sə lavan nga anà Yahuda ahay ataya awan. [13] Ta ray ahay ɗo sa gaɗ apan mungwalay miza aya asa. Tə dazlan sa gaɗ apan mungwalay aya kutok, ta wa: «Ɗowan a anan a ja 'am lelibay a pu doh sə mazlaɓ a Mbərom, aday pə Tawrita ana Musa re. [14] Mə slənek panan winen apan i ja, a wa: Yesu ɗo sə Nazaratu ata i mbazl anan doh sə mazlaɓ a Mbərom aday i mbəɗa anan 'am ana Musa ma ja aya asa re.»

[15] Ɗo a mə halay nga ù doh sa ga sariya ataya fok, ta ma nga sə zəzor anan Etiyen, aday tinen apan ti ca pə iɗe anahan a nà, a gan atan nə kawa ta ca pə maslay a Mbərom.

7

*Etiyen a tə*kəren 'am a Mbərom anà ɗo sə lavan nga anà Yahuda ahay

[1] Pə dəɓa anahan a wa kutok, bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay, a cəce pə Etiyen wa, a wa: «'Am a sa ja apak a anaya fok nà, mungwalay ɗaw?»

[2] Etiyen ite a mbəɗahan atan apan, a wa: «Mərak uno ahay tə bəbay uno ahay, ənga, pəken sləmay pa 'am uno a anan aday. Mbərom Bahay sə mazlaɓ kà kak anan zek anà bije a mənuko Ibərahima à alay a winen pə daliyugo sə Mesopotamiya mba, kà zlak à Haran fan bay ata awan. [3] Mbərom a jan nà: "Slabak, zla pu kon anak wa, mbəsak anan ɗo anak ahay, aday kâ zla ù kon a həna nen saa ɗakak apan ata awan.*"

* 6:3 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom. † 6:10 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom. * 7:3 Ca pə Laataanooji 12.1.

4 «Cəna, Ibərahima a slabak pə daliyugo
sə Kaldiya ahay wa, a zla à wulen su doh sə
Haran, a njahay à man ata awan. Pə dəɓa
ana bəbay anahan sa mac wa ite, Mbərom
a jan â həɗek ù kon hinen asa, â nay à
man a nuko a anan awan. 5 À alay ata nà,
Ibərahima nə wan anahan inde fan bay.
Kwa man sa ɗaf saray dap kərtek ɗukwen,
kə varak anan fan bay. Əna Mbərom a
zlapan anan tə daliyugo a anan, a wa:
“Ni varak anan daliyugo a anan, ki lavay
anan iken ta wan sə kutov anak ahay fok.”
Aday à alay anahan sa jan 'am ata ɗukwen,
Ibərahima nə wan anahan inde fan bay
fok. 6 Mbərom a jan ahay, a wa: “Wan sə
kutov anak ahay ti njahay pə daliyugo sə
mədurlon, ti təra atan ɓile aya ta sa ga atan
alay ava ahay səkat fuɗo. 7 Aya əna, kon a
saa təra atan ɓile ahay ata nà, nen a ni i kəta
anan. Aday pə dəɓa anahan a wa nà, ni may
atan ahay pə daliyugo a anan, ti naa həro
nga kutok.†” 8 Matanan, Mbərom a ɓan 'am
tə Ibərahima, ta sa ja â gaɗ mədəndalas.
Pə dəɓa anahan a wa, Ibərahima a wahay
Isiyaku, aday pə luvon jəmaakan sə wahay
anahan nà, a gəɗan mədəndalas. Isiyaku
ɗukwen a wahay Yakob, a gan matanan,
aday Yakob ite a wahay wan anahan ahay
kuro nga cew ataya awan, tinen bije a
mənuko ahay, a gan atan matanan re.

9 «Bije a mənuko ataya nà, ta nan iɗe anà
mərak a tinen Yusufu, tə sukumak anan
way pə daliyugo sə Misra ɓile awan. Tə
winen ata təke ɗukwen, Mbərom winen
apan i ba anan Yusufu hwiya, 10 a tam anan
pə way sə gəɓan ahay 'am ahay wa. A
varan kəlire anga aday â zlan à nga anà
Firawna, bahay sə Misra ata awan. Anga
nan, Firawna a ɗaf anan ɗo sə lavan nga anà
daliyugo sə Misra, aday ɗo sə lavan nga anà
gulom su doh anahan re.

11 «Aday kutok nà, may a ga pə daliyugo
sə Misra ata, tə daliyugo sə Kanana a təke
fok. Zek kà dak anan anà ɗo ahay nà,
ndəlekeke. Matanan, bije a mənuko ataya
ta njaɗ way sa pa sabay. 12 Pə dəɓa wa kutok,
Yakob a sləne sa jəka ndaw inde sə sukom
à Misra nà, a slan bije a mənuko ataya tâ
saa sukumay ahay ndaw. Wita, mama'am sə
azla a tinen à Misra. 13 Ta ma mə slala cew a
saa sukumay asa nà, Yusufu kə̀ ɗakak anan
anan zek anà mərak anahan ahay. Matanan
Firawna ɗukwen kə̀ sənak zahav ana Yusufu
ahay kutok. 14 Pə dəɓa anahan a wa, Yusufu
a slan ɗo saa nay anan ahay bəbay anahan
Yakob tə zahav anahan aya təke. Tinen sa
nay pə daliyugo sə Misra ata nà, abaslay
a tinen a nə kwa kuro cuwɓe nga ɗara.
15 Matanan, Yakob a njahay à Misra. Pə dəɓa
anahan a wa nà, a mac à man ata awan, tə
bije a mənuko ataya təke. 16 Ta zla saa la atan
à Sikem pə daliyugo sə Kanana, à jəvay ana
Ibərahima sə sukom pə zahav ana Hamor
wa ata awan.

17 «À alay aday 'am a Mbərom sə zlapan
anan anà Ibərahima ata i təra, i i sla bəse
coy nà, zahav a mənuko Isəra'ila ahay a
ma nga sə wasay pə daliyugo sə Misra ata
awan. 18 Aday Misra ahay ta ɗaf uda bahay
hinen, əna bahay a wiya ata a san Yusufu
bay. 19 Anga nan, a ga wurwer pə bije a
mənuko ataya awan, a ga atan alay. A
gan atan bəlaray tâ lar anan wan a tinen
ndəleɓœɓe aya aday tâ mac. 20 À alay ata
ite, tə wahay Musa, wan lele a pa 'am a
Mbərom, leftekəre. Ta gan nga àga bəbay
anahan ù doh way sə kiya maakan ahay.
21 Pə dəɓa anahan a wa, ta zla anan, tə
mbəsak anan pa 'am zlinder. Əna dəna
a bahay ata a tan à nga, a zəɓa anan, a
ɗəɗok anan agay kawa wan si zek anahan
wanahan. 22 Musa nà, à alay a winen sa har
àga bahay ata nà, kə̀ tətakak anan asan way
sə Misra ahay fok. Winen nà, a san sa ja 'am
zle lele, aday a ga mer su way ɗukwen tə
məgala re.

23 «Ava ana Musa a ga kwa kuro fuɗo nà,
a jalay sa zla saa can iɗe anà ɗo sə zahav
anahan Isəra'ila ahay. 24 Winen a tan à nga
anà ɗo sə Misra inde, winen apan i ga anan
alay tu ɗo sə Isəra'ila ahay. A zla sa man zek
anà ɗo anahan ata, bəskol winen vaɗ anan
ɗo sə Misra ata məsinde awan. 25 Musa a
bayak nà, Isəra'ila ahay ti san Mbərom i tam
atan tə alay anahan. Əna ɗo anahan ataya
tə sənak bay. 26 Sidew a asa a tan à nga anà
ɗo anahan Isəra'ila ahay cew tinen apan ti
vaɗ zek. Anga nan, a təker anan sə ndakay
atan pi zek, a jan atan, a wa: “Məndala
uno ahay, aday kwanay nə tə mərak ahay
asanaw, ki vəɗen zek nà, angamaw?” 27 Aya

† 7:7 Ca pə Laataanooji 15.13-14; Gurtaaki 3.12.

əna, ɗo sə jugwar 'am ata a kaɗan anà Musa
ta sa jan nà: “Iken, waya sa ɗaf iken bahay
a pa nga a manay aday sa gan umo sariya
anaw? [28] Bina, a nak sa vaɗ nen kawa iken
sa vaɗ anan ɗo sə Misra avaɗ ata re ɗaw?”
[29] Musa a sləne 'am ata cəna, a haw way
anahan pə daliyugo sə Madiya saa njahay à
man ata kawa mədurlon. Pə dəɓa wa, a njaɗ
wan mungol aya cew à man ata re.

[30] «Pə ava anahan a kwa kuro fuɗo ata
nà, maslay a Mbərom a kan ahay zek ù
uko sə vəragaz wa à man sa saf bəse tə
ɓəzlom sə Sina. [31] Musa a canan anà way
ata nà, a gan masuwayan. Anga nan, a
həɗek apan saa zəzor anan. əna Mbərom
Ba Məduwen a jan ahay, a wa: [32] “Nen nà,
Mbərom ana bije anak ahay. Nen Mbərom
ana Ibərahima, Mbərom ana Isiyaku aday
Mbərom ana Yakob.” Musa a sləne 'am ata
cəna, a ma nga pə ajəjar kwaslkwaslkwasl.
A rihe nga ù vo, a nan sə canan sabay fok.
[33] Mbərom a jan ahay asa, a wa: “Culok
anan təkarak à saray wa, bina man a iken sə
tavay uda ata nà, man cəncan awan. [34] Ayaw,
Musa, nen nə sənak pə ɗəce ana ɗo uno
ahay sa ga pə daliyugo sə Misra, nə slənek
aɗəma way a tinen awan. Anga nan, nə
dazak ahay həna nà, sa naa təmay atan
ahay. Həna ni slan iken, ma à Misra asa.‡”»

[35] «Musa ata nà, Isəra'ila ahay tə larak
anan, anga 'am a tinen sa jan “Waya sa ɗaf
iken bahay a pa nga a manay aday sa gan
umo sariya anaw?” ata awan. Aya Musa ata
nà, Mbərom kà gəɓak anan, kà tərak anan
bahay awan, ɗo sa tam ɗo a re. A walay
anan tə alay ana maslay anahan sa kan zek
ù uko sə vəragaz inde ata awan. [36] Musa nà,
a təmay atan à Misra wa. A ga masuwayan
ahay cara cara à Misra, à bəlay sə ngaman
Bəlay Ɗəzɗaz ata, aday ava kwa kuro fuɗo à
saf inde re.

[37] «Musa ata asa re kà jak anan anà
Isəra'ila ahay, a wa: “Mbərom i naa slənak
ikwen ahay ɗo maja'am anahan hinen kawa
nen à wulen ana ɗo sə zahav a kwanay
ahay wa.§” [38] Aday à alay a bije a mənuko
ahay tinen mə halay nga à kiɓe pə pala ata
nà, maslay a Mbərom a jan 'am à Musa pə
ɓəzlom sə Sina. Musa kà tərak ɗo a sa ma
anan 'am à wulen ata ana maslay a Mbərom
tə bije a mənuko ataya awan. A təma 'am
sa var sifa ahay pə Mbərom wa, aday a mak
uko anan 'am ataya awan.

[39] «Aya əna, bije a mənuko ataya tə
ngəmak sə təmahan anan 'am ana Musa
bay, tə larak anan. Ta gan may aɗəka nà,
sa ma à Misra bugol. [40] Anga nan, ta jan anà
Haruna nà: “Ndakan umo mbərom a manay
ahay, aday mi bar nà, mi ɗaf anan pa 'am
wa. Bina Musa sə ɗowan a anan sa ray ahay
mənuko à Misra wa ata nə ma san sa tan à
nga nə maw bay.*” [41] Natiya, tə ndakan pəra
anà nga a tinen ahay. Pəra ata nà, kawa wan
sə minjev. Tə həran nga ta sə waslan way.
Ta ga azar uko sə taslay mivel anga mer su
way a tinen ata awan. [42] Aya əna, Mbərom a
mbəsak atan à alay anahan wa sənday, aday
tâ ɗəfan apan anà mawuzlawazl ahay. Kà
tərak kawa ana ɗo maja'am a Mbərom sa
ja apan à Deftere a Mbərom inde ata awan,
Mbərom a wa:

“Kwanay Isəra'ila ahay, à alay kwanay à saf
inde way sə ava kwa kuro fuɗo ata
nà,
kə wislen uno way ɗaw, kə viren uno
way ɗaw?
Kə viren uno awan bay fok.
[43] Aya əna, kə ndiken jawjawa anga pəra sə
ngaman Molok ata awan,
aday kə taviken anan mawuzlawazl sə
pəra a kwanay sə ngaman Refan ata
re.
Pəra ataya nà, kə ndiken atan tə alay a
kwanay anga sə həran atan nga.
Anga nan, ni razl kwanay pə daliyugo a
anan wa,
ti ra kwanay dəren pə Babila wa re.†”

[44] «À alay a bije a mənuko ahay à kiɓe ata
nà, ta taa gəɓa anan jawjawa sə mazlaɓ a
Mbərom. Tə ndakay anan nə uwek, kawa
ana Mbərom sə ɗakan anan minje awan anà
Musa ata awan. [45] Pə dəɓa anahan a wa,
atə Yosuwa tə bije a mənuko ahay ta pak
anan 'am sə jawjawa sə mazlaɓ a Mbərom
ata à alay a bəbay a tinen ahay wa. Ta
zla pə daliyugo sə Kanana nà, tə zəɓa anan
alay. Ɗo sə daliyugo ataya nà, Mbərom kà
rəzlak atan. Bije a mənuko ataya ta pak atan
pə daliyugo ata wa. Matanan, jawjawa sə
mazlaɓ a Mbərom ata inde à Kanana dezl

‡ 7:34 Ca pə Gurtaaki 2.14 - 3.10. § 7:37 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 18.15. * 7:40 Ca pə Gurtaaki 32.1, 23. † 7:43 Ca pə Amos 5.25-27.

ahay pə alay ana bahay Dawuda sə njahay
à bahay inde ata awan.
46 «Bahay Dawuda a nà, kà tərak ləliwe
ana Mbərom. Aday kutok nà, Dawuda a
cəce cəved aday â ndakan doh anà Mbərom
ana Yakob. Əna Mbərom kà varak anan
cəved sə ndakay doh ata bay. 47 Saa han doh
ata nà, bahay Sulimanu, wan ana Dawuda.
48 «Aya əna, Mbərom sə bagəbaga
mburom i njahay ù doh su ɗo zənzen a
sə ndakay ata bay. Kawa ana ɗo maja'am a
Mbərom sa ja, 49 Mbərom a wa:
"Bagəbaga mburom kà tərak man sə njahay
sə bahay uno.
Aday daliyugo ɗukwen, man sa ɗaf saray
uno re.
Bina, ki i ndiken uno təɗe nà, doh sa ma ite
anaw?
Man aday ki viren uno təɗe sə njahay uda
ata nə ahaw?
50 Bina, sə ndakay anan way ataya fok nà,
nen a biɗaw?‡"»
51 Etiyen a pərahan anan azar ta sa ja, a
wa: «Kwanay nà, ɗo rawraw aya pa 'am
a Mbərom kawa ɗo sə pəra ahay. Bina kə
ticen anan mivel a kwanay, kə rəɗen anan
sləmay a kwanay, anga aday kâ slənen 'am a
Mbərom bay. Kə ngəmen sə ɗəfan apan anà
Apasay Cəncan a bay. Kwanay kawa bije a
kwanay ahay. 52 Bina, abay ɗo maja'am a
Mbərom a wura aday bije a kwanay ahay
ta gak anan alay bay anaw? Tə vəɗak anan
ɗo maja'am a Mbərom aya sə ɗakan atan
anan ahay anay ana ɗo maslan anahan a
ɗiɗek ata awan. Aday ɗo maslan anahan
a ɗiɗek ata a dəzley ahay ta nga anahan a
ɗukwen, ki gen apan ɗaf, kə vəɗen anan
re. 53 Kwanay nà, kə təmihen anan Tawrita
ana Mbərom sə slənay tə alay ana maslay
anahan ahay ata awan, əna kə ngəmen sə
ɗəfan anan apan bay.»

Amac ana Etiyen

54 Ɗo sə lavan nga anà Yahuda ahay ataya
tə slənе 'am ana Etiyen ata fok nà, 'am ata a
cəɓan atan nə ndəlekeke, ta ga apan mivel
tə mindel. Ta ma nga sa rac apan alay təsl
təsl jiga awan. 55 Aya əna, Etiyen nà, winen
ma rah Apasay Cəncan awan, a ca iɗe à
mburom, a canan ayak anà jiyjay sə mazlaɓ
a Mbərom, aday anà Yesu mə tavay a tə alay
puway a Mbərom. 56 A ja, a wa: «Nə canan
ayak anà bagəbaga mburom mə təɓa awan,
aday Wan su Ɗo ɗukwen, winen mə tavay a
tə alay puway ana Mbərom re.»
57 Ɗo sə slənе 'am anahan ataya fok ta
zlah, tə rəɗay a sləmay a tinen ahay, anga
aday tâ slənе 'am anahan ataya sabay fok.
Tə slabak fok a tinen a, ta kaɗ apan. 58 Ta
ban anan, ta zla anan à wulen su doh wa,
aday tə dazlan sa tar anan tu kon. Ɗo sə side
way ataya tə culok anan zana a tinen ahay
pi zek wa, tə halan anan anà njavar a inde
tə ngaman Sol anga aday â ban atan apan.
59 À alay a tinen apan ti tar anan Etiyen tu
kon ata nà, a ga amboh, a wa: «Bahay uno
Yesu, həna nà, kem, təma sifa uno à alay
anak inde ite.» 60 A slahay duk duk gərmec, a
zlah pi zek sə məgala, a wa: «Amboh, Bahay
uno, pəsen atan anan ines a tinen a anan
ite.» Pə dəɓa ana 'am anahan ata wa cəna, a
mac.

8

1 Avaɗ Etiyen ata nà, kà zlak anan à nga
anà Sol a re.

Sol a ga anan alay tu ɗo a Yesu ahay

Ta pac ata kwayan'a cəna, tə dazlan sa ga
anan alay tu ɗo a Yesu ahay à wulen su doh
sə Urəsalima inde. Tinen a fok ta ta 'am à
Urəsalima wa. Ta haw à wulen su doh sə
kiɓe sə Yahudiya ta sə Samariya aya awan.
Mə mbəsak a à Urəsalima nà, ɗo maslan a
Yesu ahay vərre coy. 2 Ɗo sə jəjaran anà
Mbərom a azar aya ta nay, ta la anan Etiyen,
tə yimak anan ɗukwen tə mindel. 3 Aya əna,
Sol sə ɗowan ata nà, a ma nga sə pəslay
anan ɗo a Yesu ahay nə jiga awan. A zla nà,
doh tu doh, gədek sə bənay anan ahay ɗo sa
ɗaf nga pə Yesu ahay, uwar tə mungol aya
təke fok, pa tacak atan ayak à dangay.

Filip a wazay pə daliyugo sə Samariya

4 Ɗo a Yesu a sa ta 'am ataya ta ma nga sə
ɗakay anan ləbara a Yesu à man a tinen sa
bar ataya fok. 5 Filip nà, a zla à wulen su doh
a inde pə daliyugo sə Samariya. À man ata
kutok, a ɗakay anan 'am a Yesu Almasihu
anà ɗo ahay. 6 Ɗo sə wulen su doh ataya ta
pak sləmay pa 'am ana Filip nə lele, anga
tə slənek 'am anahan, aday tə canak anan
anà way anahan sa ga tə masuwayan aya ata
awan. 7 Setene ahay ta nak ahay à ɗo ahay
wa bayak awan, ta sa zlah pi zek tə məgalak

‡ 7:50 Ca pə Esaaya 66.1-2.

awan. Ɗo mə təra à məndak aya tu ɗo
vədal aya bayak a tə mbərak re. [8] Matanan,
ataslay mivel inde bayak a à wulen su doh
sə Samariya ata awan.

[9] Natiya, à wulen su doh ata inde nà,
ɗowan a inde tə ngaman Simon. Ɗowan ata
nà, maram awan, kà gak mer su way sa gan
masuwayan anà ɗo sə Samariya ataya tə
mindel, aday a wa winen nà, ɗo məduwen
awan. [10] Ɗo ataya fok, ɗo mətawak aya
tu ɗo zlile aya təke, tə varan zlangar anà
ɗowan ata, ta sa ja nà: «Winen nə məgala a
Mbərom sə ngaman Məgala Məduwen a ata
awan.» [11] Kà njahak nə bayak awan, Simon
sə ɗowan ata, winen apan i gan masuwayan
anà ɗo ahay bayak a ti mer su way sə kəlen
anahan ata awan. Anga nan, ta taa pəkan
sləmay anà 'am anahan a nə lele tə mindel.

[12] Aya əna, Filip a zla à man ata kutok,
a wazay anan ləbara mugom a mbala ana
Yesu Almasihu ta sə bahay a Mbərom a nà,
ɗo ataya ta ɗaf nga pə Yesu. Mungol tə
uwar aya təke fok ta ga baptisma. [13] Natiya
Simon sə ɗowan ata ɗukwen kà ɗəfak nga
pə Yesu aday kà gak baptisma re. Winen
gədek sa taa pərahan azar anà Filip kwa aha
fok, anga a canan anà mer su way a Filip sa
ga ataya nà, ta gan masuwayan.

[14] Natiya, ɗo maslan a Yesu ahay à
Urəsalima tə sləne sa jəka ɗo sə Samariya
ahay tə ɗəfak nga pa 'am a Mbərom ata
nà, ta slan atə Piyer tə Yuhana à man a
tinen. [15] Ɗo a cew ataya tə dəzle à Samariya
nà, ta gan amboh anà Mbərom aday â
varan Apasay anahan Cəncan a anà ɗo sə
Samariya ataya awan. [16] Ɗo ataya ta ga
baptisma nà, tə sləmay a Yesu Almasihu
ɗəkɗek, bina tə njaɗak Apasay Cəncan ata
fan bay. [17] Matanan, atə Piyer tə Yuhana ta
ga amboh sə ɗəfan atan alay pa nga, aday
Apasay Cəncan a a dazay patan kutok.

[18] Simon sə ɗowan ata a ca apan ɗo sa ɗaf
nga pə Yesu ahay tə njaɗak Apasay Cəncan
a à alay ana ɗo maslan ahay sə ɗəfan atan
alay pa nga ta sa ga amboh ata nà, a gəɓa
dala sə varan anà atə Piyer tə Yuhana, [19] a
jan atan nà: «Viren uno məgala ata ite! Ata
aday nen nə njaɗak məgala ata nà, ni mba
apan sa ɗaf alay pa nga su ɗo aday â njaɗ
Apasay Cəncan a ite.»

[20] Aya əna Piyer a mbəɗahan apan ite, a
jan nà: «Kak sə matanan cukutok nà, kâ lize
tə dala anak a təke, bina iken kə jalay nə ki
mba apan sə sukom məgala a Mbərom sa
var ta 'am kəriya ata asanaw! [21] Matanan,
iken nà, ki mba apan sə japay tə manay
sabay fok, anga mivel anak a aday nà, winen
ɗîɗek a pa 'am a Mbərom bay. [22] Iken həna
aɗəka nà, mbəɗahan lœn anà ines anak.
Cəce pə Mbərom wa aday hinahibay i pəsek
anan way anak sə jalay matanan à mivel
anak inde ata awan. [23] Anga na ca apak nà,
iken nə sədœk awan, aday huwan kà gak
apak bahay jiga awan.»

[24] Simon sə ɗowan ata a sləne 'am ata
cəna, a jan anà atə Piyer tə Yuhana nà:
«Kem, gen anan amboh anà Bahay Yesu
anga nen, aday way a kwanay sa ja upo həna
ata â təro bay ite!»

[25] Pə dəɓa anahan a wa nà, ɗo maslan a
cew ataya tə pərahan anan azar sə ɗakay
anan ləbara a Yesu anà ɗo ahay. Mer su
way a tinen a ndav nà, ta ma way a tinen
à Urəsalima, aday tinen apan ti ɗakay anan
ləbara mugom a anà ɗo sə wulen su doh sə
Samariya ahay re.

Filip tu ɗo sə Etiyopiya a inde

[26] Pə dəɓa anahan a wa kutok, maslay a
Mbərom Ba Məduwen a jan anà Filip nà:
«Slabak, zla ta day sə dəlon pə cəveɗ a
sə slabak à Urəsalima wa sa zla à Gaza
ata awan, ɗo ahay tə mbəsakak sa zla tə
cəveɗ ata awan.» [27] Cəna, Filip a slabak, a zla
kwayan'a. Pə cəveɗ ata kutok, a tan ayak
à nga anà ɗowan a inde winen Etiyopiya
ahay, winen mə dədasl awan. Winen nà, ɗo
məduwen awan, ɗo sa ba pə dala ana uwar
sə ngaman Kandake, winen bahay sə Etiy-
opiya ahay ata awan. A zla à Urəsalima nà,
saa həran nga anà Mbərom. [28] Winen apan
i ma pə dəɓa agay tə muta sə pəles awan,
aday Deftere ana ɗo maja'am a Mbərom
Ezaya inde apan, winen apan i jinge anan.

[29] Apasay a Mbərom a jan anà Filip nà:
«Zla pə cakay ana muta sə pəles a tiya ata
awan.»

[30] Cəna, Filip a hawan ayak azar anà muta
sə pəles ata awan. A bənak anan ayak
nà, a sləne nə ɗowan sə muta sə pəles ata
winen apan i jinge Deftere ana ɗo maja'am
a Mbərom Ezaya. Filip a cəce panan kutok,
a wa: «Iken apan ki sləne way a iken sə jinge
ata dəp ɗaw?»

31 Ɗo sə Etiyopiya ata a mbəɗahan apan
anà Filip, a wa: «Ni mba apan sə slène
kəkəma aday mənjəna ɗowan sə ɗuko anan
way a uda ataya anaw?» A gan kem anà Filip
aday â jənak ayak à muta inde sə njahay pə
cakay anahan. 32 Natiya, way anahan a sə
jinge à Deftere a Mbərom inde ata nə həna:
«Winen kawa təman aday tinen apan ti zla
anan à man sə waslay way ata awan.
Aday kawa wan sə təman aday tinen apan ti
gaɗ panan sibœk ɗukwen a yam bay
ata,
matanan kə̀ təɓak anan 'am anahan sa
yam bay re.
33 Tə tərak anan à məndak, ta gak anan
sariya tə cəveɗ a bay,
ɗowan saa ja 'am sa wan sə kutov
anahan ɗukwen, ibay fok.
Anga tə lizek anan anan sifa pə daliyugo
wa.* »
34 Pə dəɓa anahan a wa kutok, ɗowan ata
a cəce pə Filip wa, a wa: «Ənga, ɗuko anan
ite aday: Ɗo maja'am a Mbərom ata a ja
'am ata jiga nə pə wayaw? A ja 'am ata
nà, pi zek anahan a ɗaw? Kabay a ja nə
pu ɗo hinen ɗaw?» 35 Natiya awan, Filip a
dazlan ta 'am a mə jinge ata awan, aday a
ɗakan anan 'am sə ləbara mugom a mbala
ana Yesu ata kutok. 36 Tinen apan ti zla pə
cəveɗ nà, tə dəzle à man sə a'am. Ɗowan
ata a cəce pə Filip wa kutok, a wa: «A'am
inde həna asənə, ni ga baptisma a bay ike
nà, angamaw?»

[37 Filip a mbəɗahan apan, a wa: «Kak
kə ɗəfak nga pə Yesu tə mivel kərtek a nà,
wita i ga zek, ki mba apan sa ga baptisma
acəkan.»

A mbəɗahan apan anà Filip nà: «Nə ɗəfak
nga pə Yesu Almasihu nə winen Wan a
Mbərom.»]

38 Natiya, a tavay anan muta sə pəles
anahan. Tə dazay à a'am inde tə Filip, aday
Filip a gan baptisma kutok.

39 Tə jənay ahay à a'am wa cəna, sewek
Apasay ana Bahay Mbərom a zəɓa anan
Filip à man ata wa. Ɗowan ata kə̀ canak
anan sabay fok. A pərahan azar anà cəveɗ
anahan sa zla tə ataslay mivel a tə mindel.
40 Filip ite nà, a saa ca apan nə winen à Azot.
A zla kwa aha fok ta sə wazay anan ləbara
ana Yesu mugom a, hus a dəzle à Kaysariya.

* 8:33 Ca pə Esaaya 53.7-8.

9

Sol a ɗaf nga pə Yesu pə cəveɗ sə Damas

1 À alay ata nà, Sol winen apan i pərahan
azar sə kətəɓar anan ɗo a Bahay Yesu ahay
ta sa ja nə i vaɗ atan. Anga nan, a zla pə
bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way
ahay anga Mbərom, 2 a cəce panan â vinden
ɗerewel à alay inde, i varan anà ɗo sə lavan
nga anà doh sə wazay ana Yahuda ahay à
wulen su doh sə Damas inde ataya, aday tâ
san 'am si zek ana Sol awan. Anga a gan may
nà, kak kà tak anan à nga anà ɗo sə pərahan
azar anà cəveɗ a Yesu ahay à Damas nà, kwa
ɗo mungol awan, kwa ɗo uwar a fok, i ban
atan aday i nay atan à Urəsalima.

3 Natiya, à alay a winen apan i zla aday
bəse i dəzle à Damas kutok nà, jiyjay a nay
ahay à mburom wa, a dav, a va anan ù doh
tew. 4 Cəna a slahay anan à məndak, aday a
slène agungol sa 'am winen apan i jan 'am,
a wa: «Sol, Sol, kə jugwar puno wa 'am jiga
nà, angama kərtek anaw?»

5 Sol a mbəɗa apan ite, a wa: «Iken nə
wayaw, bahay uno?»

'Am ata a mbəɗahan ahay apan ite, a
wa: «Nen nà, Yesu, ɗowan a iken sə jugwar
panan wa 'am ata awan. 6 Slabak, zla à
Damas, aday ti i jak way anak a saa ga ata
awan.»

7 Ɗo sa zla jiga tatə Sol ataya fok tə tavay
sleɓərɓərre mənjəna aja 'am. Tə slənek
agungol sa 'am ata awan, əna tə canak anan
anà ɗowan bay. 8 Sol a slabak, a təɓa anan
iɗe anahan ahay nà, a canan iɗe sabay, kə̀
hurfok. Anga nan, tə bənan alay à Damas
ababan. 9 Luvon maakan fok, winen hurof
awan. Kà pak awan bay, aday kà sak awan
bay re.

10 À Damas ata nà, njavar a Yesu a inde, tə
ngaman Ananiyas. Bahay Yesu a ngaman ì
cœn sə zuɓay inde, a jan: «Ananiyas!»

Ananiyas a ngaman apan: «Walaw, Ba-
hay uno. Nen həna.»

11 Bahay Yesu a jan nà: «Slabak, zla àga
Yudas, pə cəveɗ sə ngaman "cəveɗ mə
tavay awan" ata awan. Kə̂ cəce ɗowan a
inde, tə ngaman Sol, winen ɗo sə Tarsus,
anga həna winen apan i ga amboh. 12 À
cœn sə zuɓay inde a canan anà ɗowan a sə
ngaman Ananiyas ata a zlak ayak, a ɗəfan

alay pa nga, aday â mba apan sə canan iɗe miza awan.»

13 Ananiyas ite a mbəɗahan apan, a wa: «Bahay uno, ɗo ahay bayak a tə təkərek uno ləbara sa 'am a ɗowan ata awan. Tu jo nà, kà gak anan alay bayak a tu ɗo anak ahay à Urəsalima. 14 Aday həna a nay ahay à man a anan ata nà, bahay sə gəɗan dungo anà way ahay tə vindek anan ahay ɗerewel à alay inde, anga aday â ban anan ɗo sə hərak nga a anaya fok.»

15 Aya əna, Bahay Yesu a mbəɗahan apan anà Ananiyas, a wa: «Iken, zla pə cakay anahan awan! Winen a nà, nə walak anan su go mer su way anga aday i ɗakan anan sləmay uno anà ɗo sə pəra ahay tə bahay a tinen ahay, aday anà ɗo sə Isəra'ila ahay re. 16 Nen a ta nga uno awan ni ɗakan anan ɗəce anahan a sa naa ga anga sləmay uno ata awan.»

17 Natiya, Ananiyas a zla àga Yudas ata kutok. A zla à gulom su doh ata nà, a ɗəfan alay pa nga anà Sol ta sa jan: «Sol, mərak uno, sə slənay nen à man anak nà, Bahay Yesu, ɗowan a sa kak zek pə cəveɗ à alay a iken apan ki nay à man a anan ata awan. A slənay nen nà, anga iɗe anak ahay tâ təɓa, aday anga kâ njaɗ Apasay Cəncan awan.»

18 Kwayan'a cəna, awan a a slahay ì iɗe ana Sol ahay wa, kawa sliper sə dombana, iɗe anahan ahay tə təɓa kutok, a mbar. Sol a slabak, a ga baptisma. 19 Aday, a pa way sa pa, a njaɗ məgala miza kutok.

Sol a wazay à Damas

Sol a njahay way sə luvon ahay mənjœk tə ɗo a Yesu ahay à Damas ata awan. 20 Kwayan'a a dazlan sə wazay ù doh sə wazay sə Yahuda ahay, ta sa ja nà, Yesu nə winen Wan a Mbərom acəkan. 21 Ɗo sə sləne 'am anahan ataya fok, a gan atan masuwayan, ta wa: «Na wa, ɗowan a anan nà, winen ɗo sa ga anan alay tu ɗo a Yesu ahay à Urəsalima ba? Aday həna a nay ahay à man a anan nà, anga aday i ban anan ɗo sə həran nga anà Yesu ahay, i zlan atan anan ayak anà bahay sə gəɗan dungo anà way ahay re ba?»

22 Aya əna, Sol a njaɗ apan məgala sə wazan anà Yahuda ahay à Damas ata awan. Sol a tavay apan njənjan ta sa ja nà, Yesu nə winen Almasihu. Ɗo ataya ta mbak apan sə mbicen 'am bay jiya awan.

23 A njahay pə dəɓa anahan a wa əngal nà, Yahuda ahay ta ma anan 'am ì zek ahay anga aday ti vaɗ anan, 24 aya əna, Sol nə kə̀ sənak apan. Luvon tə ipec fok, Yahuda ahay tinen apan ti ba məsudoh sə wulen su doh ahay anga aday ti vaɗ anan. 25 Əna pə luvon a inde kutok, ɗo ana Sol ahay tə gəɓa anan à cəkarak inde, tə taray anan ahay uho tə liɓer à mufəlok sə dalam wa.

Ana Sol sa ma à Urəsalima ata awan

26 Ana Sol sə dəzle à Urəsalima nà, a gan may sə japay tu ɗo a Yesu ahay à man ata awan. Əna hərra ɗo ataya fok tə jəjaran, anga sa jəka tə ɗîɗek a, winen nà, ɗo a Yesu re nà, tə təmahak bay. 27 Aya Barnabas kutok, winen a zəɓa anan Sol, ta zla pi zek à man su ɗo maslan a Yesu ahay. Barnabas a ɗakan atan anan nà, Sol kə̀ canak anan anà Bahay Yesu pə cəveɗ sa zla à Damas ata awan, aday Bahay Yesu ɗukwen kà jak anan ahay 'am re. Aday ɗukwen, Sol kə̀ ɗakak anan anan ləbara a Yesu anà ɗo ahay à Damas mənjəna ajəjar.

28 Natiya, a ban pə winen ata wa kutok, Sol a japay tu ɗo a Yesu ahay. A dazlan sa bar à wulen su doh sə Urəsalima ta sə ɗakay anan ləbara ana Bahay Yesu mənjəna ajəjar. 29 Winen apan i ja 'am, i vaɗ awiyaway tə Yahuda sa ja 'am sə Gərek ataya awan, əna tinen ite ta gan may sa vaɗ anan. 30 Matanan, ɗo a Yesu ahay tə sləne apan nà, ta zla anan Sol à Kaysariya, aday ta slan anan à Tarsus.

31 Pə dəɓa anahan a wa kutok, ɗo a Yesu ahay pə daliyugo sə Yahudiya tə Galile aday ta sə Samariya fok, tinen mə njahay a nà, à zay inde, ɗəce inde sabay kutok. Tə varan məgala ì zek ahay, tə həran nga anà Bahay Yesu pac pac, Apasay Cəncan a a man atan anan mivel ù doh, aday abaslay a tinen a ma nga sə zəga apan.

Piyer a mbar anan Aneyas

32 Piyer nà, winen apan i zla kwa ta sə wura fok. Pə luvon a inde nà, a zla sa can iɗe anà ɗo a Yesu ahay à Lida. 33 À man ata kutok, a tan à nga anà ɗowan a inde tə ngaman Aneyas, winen mə təra à məndak awan. Way sə ava jəmaakan, winen mə nahay awan. A mba apan sə slabak bay. 34 Piyer a jan nà: «Aneyas, slabak! Yesu Almasihu kə̀ mbərak iken. Faɗay anan man sə nahay anak.» Cəna, a slabak kwayan'a.

35 Natiya, ɗo sə Lida tu ɗo sə Saron ahay fok
tə canan anà way ata nà, ta ɗaf nga pə Bahay
Yesu kutok.

Piyer a slabak anan Tabita à amac wa

36 À Yafo nà, uwar a inde, tə ngaman
Tabita, winen ɗo a Yesu. Tabita a nan sa
ja nà, «Miyak», kabay «Dorkas» ta 'am sə
Gərek. Uwar ata a taa ga nə mer su way lele
aya awan, a taa man zek anà ɗo mətawak
aya re. 37 Pə luvon a inde, ɗəvac a ban
anan Tabita, a mac. Tə banay anan məsinde
awan, aday tə ɗəfak anan ayak ù doh à
sewene inde.
38 Wulen su doh sə Yafo nà, dəren pi zek
wa tə wulen su doh sə Lida bay. Anga nan,
ɗo a Yesu ahay à Yafo tə sənak apan Piyer
nə winen à Lida, ta slan ɗo ahay cew à man
anahan aday tâ jan nà: «Kem, ənga haway
àga manay bəse aday!» 39 Piyer a sləne cəna,
a zla tə tinen à Yafo.
Piyer a dəzle cəna, tə lagay anan ù doh
à sewene pə cakay ana məsinde awan.
Mədukway sə uwar ahay ta va anan Piyer
tew, tinen apan ti yam, ta kan anan kəlmije
tə zana ana Dorkas azar a winen sa tam à
alay a winen tə sifa mba ataya awan. 40 Piyer
a rəzlay anan ahay ɗo ahay uho. A dukwe
gərmec aday a ga amboh. Coy, a mbəɗa 'am
pə məsinde, a jan: «Tabita, slabak!» Tabita
a təɓa iɗe ngurret, aday a canan a Piyer nà,
a slabak, a njahay ziyaf. 41 Piyer a bənan
alay, a man zek sə slabak. Pə dəɓa wa nà,
a ngaman anà ɗo a Yesu ahay tə mədukway
sə uwar ahay, a kan atan anan Tabita winen
tə sifa awan.
42 Natiya, ləbara ata a ta 'am à wulen su
doh sə Yafo inde fok, aday ɗo ahay bayak
a tə ɗəfak nga pə Bahay Yesu. 43 Piyer kə̀
njahak à Yafo ata bayak awan, àga ɗowan
inde tə ngaman Simon, winen ɗo sə kəfaɗ
ambar.

10

*Mb*ərom a kan anan way anà Korneliyus

1 Ɗowan a inde tə ngaman Korneliyus à
wulen su doh sə Kaysariya, winen bahay sə
suje ahay à wulen ana suje sə Italiya ahay.
2 Winen tu ɗo su doh anahan ahay nà, tinen
Yahuda ahay bay, əna tə ɗəfan apan anà
Mbərom aday tə hərən nga lele. A taa man
zek anà ɗo mətawak aya awan, aday a taa
gan amboh anà Mbərom.
3 Pə luvon a inde sə suko kutok, i ga nə
njamde maakan, Mbərom a kan anan way.
A canan anà maslay a Mbərom njœk tə iɗe
anahan. Maslay a Mbərom ata a nay pə
cakay anahan, a jan: «Korneliyus!»
4 Korneliyus a canan anà maslay a
Mbərom ata nà, zlawan a gan. A mbəɗahan
apan: «Ma sa ga anaw, bahay uno?»
Maslay a Mbərom a mbəɗahan apan ite,
a wa: «Mbərom kə̀ slənek amboh anak, kə̀
canak anan anà way anak sə varan anà ɗo
mətawak a ataya awan. Ka zlak anan à
nga à Mbərom, kə̀ mbəɗəkek iken à nga
wa bay. 5 Həna nà, slan ɗo ahay à Yafo, tâ
saa ngaman ahay anà ɗowan a sə ngaman
Simon Piyer ata awan. 6 Winen àga ɗowan a
inde tə ngaman Simon, winen ɗo sə kəfaɗ
ambar. Doh ana ɗowan ata nə pa 'am sə
bəlay.»
7 Maslay a Mbərom ata a zla way anahan
kutok nà, Korneliyus a ngaman anà ɗo si
mer su way anahan ahay cew tə apan suje
anahan kərtek, winen ɗukwen, ɗo sə ɗəfan
apan anà Mbərom lele. 8 Korneliyus a jan
atan way a sə tərə ata fok, aday a slan atan
à Yafo saa ngaman anà Piyer.

*Mb*ərom a kan anan awan a inde anà
Piyer

9 Sə sidew a nà, à man ipec inde, ɗo a
Korneliyus ahay tinen bəse ti dəzle à Yafo.
Əna, Piyer a ján pə zlukwaɗ saa ga amboh.
10 May a dazlan sa han apan. Anga nan, a
nan sa pa way. Tinen apan ti dan ahay way
sa pa nà, Mbərom a kan anan ahay way.
11 A ca iɗe à mburom nà, bagəbaga mburom
nə mə təɓa awan, aday awan a inde kawa
gwedere mə laway a à mburom ma ɓan a
pə slaway anahan aya fuɗo fok, aday winen
apan i dazay ahay pə daliyugo. 12 À zana ata
inde nà, a canan anà gənaw ahay tə saray
aya fuɗo fuɗo cara cara fok, pi zek tə way sa
zla tə kutov ahay, aday tə məvuhom sa nga
mburom ahay.
13 Piyer a sləne dungo a a jan ahay, a wa:
«Piyer, slabak! Gəɗan dungo aday kâ rac.»
14 Piyer a mbəɗahan apan, a wa: «A'ay, Ba-
hay uno. Kula na pak way ma ga mənjaɗak
a aday mə gafay 'am aya bay.»
15 Piyer a sləne dungo ata asa, a wa: «Way
a Mbərom sə tərə anan cəncan ata nà, kâ saa
jəka ma ga məsagar a bay!»

16 Awan ata kà mak ahay apan nà, saray
maakan, aday zana ata a ma à mburom
tətah kutok.

Piyer a zla àga Korneliyus

17 Piyer a ma nga sə cəce pi zek anahan
a wa: «Way uno sə canan ata nə a nan sa
ja nə maw?» À alay ata ite, ɗo maslan ana
Korneliyus ataya tə njaɗak anan doh ana
Simon ata awan, tinen uho pa 'am su doh.
18 Tə cəce tə məgalak awan, ta wa: «Waka
mbəlok a inde tə ngaman Simon Piyer nà,
winen inde à gulom su doh a anan ite ɗaw?»
19 Piyer nà, dezenzen'e winen apan i jalay
pə way ana Mbərom sa kan anan ata mba.
Aya əna Apasay a Mbərom a jan: «Ɗo ahay
inde uho maakan, tinen apan ti pəlay iken.
20 Dazay kwayan'a, kâ sa jalay awan anga sa
zla tə tinen bay. Sə slənay atan ahay nà, nen
awan.»
21 Piyer a dazay, a zla pə cakay a tinen, a
jan atan: «Ɗowan a kwanay sə pəlay ata nà,
nen awan. Ki jen nə maw?»
22 Tə mbəɗahan apan: «Sə slənay ahay
manay nà, Korneliyus, winen bahay sə suje
ahay. Winen ɗo ɗiɗek awan, aday a ɗəfan
apan anà Mbərom lele re. Yahuda ahay fok
ta san apan zle winen ɗo lele awan. Maslay
a Mbərom cəncan a a jan nà, â ngamak ayak
àga winen aday i saa slənе 'am anak saa jan
ata awan.» 23 Piyer a təma atan, a varan atan
man sə nahay.

Sə sidew a kutok, Piyer a zla tu ɗo a
Korneliyus ataya, aday tə azar su ɗo a Yesu
ahay à Yafo kutok. 24 À anjahay sidew
kərtek anahan awan, tə dəzle à Kaysariya
kutok. Korneliyus nà, ɓa kə gərak anan ɗo
anahan ahay ta car anahan ahay sa ba anan
gərekke agay. 25 À alay a Piyer sə dəzlek
ayak ata cəna, Korneliyus a haway apan sa
naa təmahak anan ayak. A nay, a dukwen
gərmec ù vo, a hərən nga. 26 Aya əna, Piyer
a bənan alay à məndak wa, a slabak anan
ta sa jan nà: «Slabak! Nen ɗo zənzen a re
asanaw?»
27 Tinen apan ti kaɗ bala hus ta zla pi zek
à gulom su doh. À man ata nà, Piyer a tan
ayak à nga anà ɗo ahay bayak a mə halay
nga aya awan. 28 A jan atan, a wa: «Kə sənen
apan zle, manay Yahuda ahay, sə japay tu
ɗo kabay sa zla àga ɗo aday winen Yahuda
ahay itəbay ata nà, pəra a manay kə gafak
umo apan 'am. Aya əna, Mbərom kə ɗakak
uno anan way hənа aday nâ ca pə kuwaya
nà, ɗo mənjaɗak a kabay ɗo mə gafay 'am a
sabay. 29 Anga nan, hənа nə ngamak ikwen
ahay apan pə angamay a kwanay. Na jak sa
jəka, ni nay ahay bay bay.» A jan atan kutok,
a wa: «Na nak, ki jen nə ma kutok anaw?»
30 Korneliyus a mbəɗahan apan, a wa: «Kà
gak way sə luvon maakan ahay, nen apan ni
ga amboh, kəslsla à alay a hənа anan inde
sə suko ù doh uno. À alay ata kutok, ɗowan
a ma pak zana a wuteɗ ike ata a tavay pa
'am uno, 31 u jo, a wa: "Korneliyus, Mbərom
kə slənek anan amboh anak, kə canak anan
anà way anak sə varan anà ɗo mətawak aya
ata awan. 32 Hənа nà, slan ɗo ahay à Yafo, tâ
saa ngaman ahay anà ɗowan a sə ngaman
Simon Piyer ata awan. Winen àga ɗowan a
inde tə ngaman Simon, winen ɗo sə kəfaɗ
ambar. Doh ana ɗowan ata nə pa 'am sə
bəlay." 33 Anga nan, nə slənak ayak ɗo sə
ngamak ahay bəse, aday suse ka nak ahay
acəkan. Aya kutok, manay a fok mə halak
nga pa 'am a Mbərom hənа, ma gan may sə
slənе way ana Bahay a mənuko a sa gan may
kâ jan umo ata awan.»

Wazo a Piyer

34 Natiya Piyer a dazlan sa ja 'am kutok,
a wa: «Hənа nà, nə sənak Mbərom a gəzla
anan ɗo ahay pi zek wa sabay kutok. 35 Kwa
abay â ga nə iken zahav wura wura fok aday
kə hərən nga anà Mbərom, ka gak mer su
way lele fok cəna, ki zlan à nga anà Mbərom.
36 Kə sənen apan zle, Mbərom a slənay ahay
ləbara anahan nà, anà Isəra'ila ahay. A
ɗakan atan anan ləbara mugom a sə zay sa
nay tə alay ana Yesu Almasihu, Bahay ana
ɗo ahay fok kəzlek. 37 A dazlan ahay nə kwa
pə ana Yuhana sa jan anà ɗo ahay nə tâ ga
baptisma ata wa. Kwanay kə sənen pə way
a sə təra pə dəɓa anahan a wa, pə daliyugo
sə Galile, aday pə daliyugo sə Yahudiya.
38 Yesu, ɗo sə Nazaratu ata nà, Mbərom kə
varak anan məgala tə Apasay Cəncan awan.
Kà zlak kwa ta sə wura fok, kà gak mer
su way lele aya awan, kə mbərak anan ɗo
ahay aday setene ahay sa ban atan ataya
fok, anga Mbərom winen inde tə winen.
39 «Sə side anan mer su way anahan sa ga à
Urəsalima aday pə daliyugo sə Yahuda ahay
a anan fok nə manay aya awan. Ta vaɗ anan
ta sə laway anan pə dədom mə zləlngaɗ
awan. 40 Cəkəbay, pə luvon maakan sə amac

anahan ata nà, Mbərom kà slabakak anan
ahay à məke wa. Kà kak anan zek anà ɗo
ahay, 41 əna anà ɗo ahay so bay. Kà kak
umo zek anà manay ɗo a Mbərom sə walay
kwakwa sə side ləbara anahan ahay. Manay
ɗukwen, ma pak way, ma sak way pə kərtek
a tə Yesu pə dəɓa sə aslabakay anahan à
məke wa. 42 A jan umo nà, mâ wazay anan
ləbara mugom ata anà ɗo ahay, mâ ja nà,
Mbərom a ɗaf saa gan sariya anà ɗo ma mac
aya tu ɗo sə uho ahay fok nə winen. 43 Ɗo
maja'am a Mbərom ahay fok ta ja nə 'am
anahan awan, ta wa: “Kuwaya ɗowan a kə̀
ɗəfak apan nga nà, Mbərom i pəsen anan
ines anahan ahay, anga məgala sə sləmay
anahan awan.”»

Ɗo su kon azar aya tə njaɗak Apasay
Cəncan awan

44 Natiya, à alay a Piyer winen apan i
ja 'am ata mba, Apasay Cəncan a a dazay
pu ɗo sə slənе wazo anahan ataya fok.
45 Yahuda ahay à wulen su ɗo sa ɗaf nga pə
Yesu ahay aday ta nay tatə Piyer jiya ataya,
way ata a ma nga sa gan atan masuwayan,
anga cəkəbay ɗo su kon azar aya ɗukwen,
Mbərom kə̀ varak atan cəveɗ sa njaɗ Apasay
Cəncan a re! 46 Bina, tə slənе bine siwaw nà,
tinen apan ti ja 'am ta 'am a aday ɗowan a
san bay ataya awan, tinen apan ti hərən nga
anà Mbərom. Anga nan kutok Piyer a wa:
47 «Ɗo a anaya ta njaɗ Apasay Cəncan a nə
kawa ana mənuko sa njaɗ ata re. Ɗowan a
saa jəka tâ njaɗ sa ga baptisma bay ata nà,
wayaw?» 48 Natiya kutok, a wa tâ gan atan
baptisma tə sləmay ana Yesu Almasihu. Pə
dəɓa anahan a wa nà, Korneliyus a cəce
Piyer â njaɗ sə njahay tə tinen luvon ahay
əngal ite.

11

*Piyer a tə*kəren anan ləbara sə way sə
tərə à Yafo ata anà ɗo sə Urəsalima ahay

1 Ɗo maslan ahay tu ɗo a Yesu ahay kwa
aha pə daliyugo sə Yahudiya ataya tə slənek
kwa ɗo su kon azar aya ɗukwen tə təmahak
'am a Mbərom re. 2 Natiya, Piyer a zla à
Urəsalima kutok nà, ɗo a Yesu aday tinen
Yahuda ahay ataya ta man anan mungok,
3 ta wa: «Iken ka zla àga ɗo sə pərə ahay aday
ka pak ahay way sa pa pə kərtek a tə tinen
jiga nə angamaw?»

4 Piyer a təkəren atan anan 'am ata, kwa
pa sə dazlan a wa jiga fok cərah lele, a
wa: 5 «À alay a nen à Yafo nà, nen apan ni
ga amboh, aday Mbərom u ko anan ahay
masuwayan sə way à cœn sə zuɓay inde.
Nə canan anà awan a inde kawa gwedere
mə laway a à mburom ma ɓan a pə slaway
anahan aya fuɗo fok, aday winen apan i
dazay ahay à man ata wa pə cakay uno.
6 Nə zəzor anan lele nà, nə canan anà gənaw
ahay, way sə kiɓe ahay, way sa zla tə kutov
ahay, tə məvuhom sa nga mburom ahay
tinen uda fok.

7 «Nə slənе agungol sa 'am a ndəray ahay,
u jo ahay nà: “Piyer, slabak! Gəɗan dungo,
aday kâ rac.”

8 «Aday nen nə mbəɗahan ayak apan,
na wa: “A'ay, Bahay uno. Wita i ga zek
bay, anga way mənjaɗak aya kabay way mə
gafay 'am aya nà, kula kə̀ sələmak à 'am uno
bay.”

9 «Nə slənе agungol sa 'am ata u jo ahay
mə slala cew awan, a wa: “Way a Mbərom
sə tərə anan cəncan ata nà, kâ saa jəka ma
ga məsagar a bay.” 10 Awan ata kà mak uno
anan ahay 'am ata saray maakan, aday pə
dəɓa anahan a wa gwedere ata a ma anan
way anahan à mburom tətah.

11 «À alay ata kutok, ɗo ahay maakan
ta zlak ayak à man uno a sə njahay ata
awan. Tə slənak atan ayak à Kaysariya wa.
12 Apasay a Mbərom u jo nà, nâ zla tə tinen
jiga awan, â su go gərwecwec bay. Ɗo
a mbərka hənə anaya tə pəruho azar àga
ɗowan a inde. 13 Ɗowan ata a jan umo, a wa
a canan anà maslay a Mbərom a slərak ayak
ù doh anahan, a jan nà: “Slan ɗo ahay à Yafo
pə ɗowan a inde tə ngaman Simon Piyer, â
nay ahay àga iken. 14 Piyer sə ɗowan ata i
naa jak 'am sa tam iken tu ɗo su doh anak
aya təke fok.”

15 «Natiya, à alay nen apan ni dazlan sa
jan atan 'am nà, Apasay Cəncan a a dazay
ahay patan kawa anahan sə dazay ahay
puko kurre ata re. 16 Matanan, na may anan
ahay 'am ana Bahay a nuko ma ja kurre ata,
a wa: “Yuhana kà gak anan baptisma anà
ɗo ahay tə a'am, əna Mbərom i gak ikwen
baptisma nà, tə Apasay Cəncan ata awan.”
17 Matanan kutok, Mbərom kə̀ varak atan
Apasay Cəncan awan, kawa anahan sə varak
uko ata, à mənuko ɗo sa ɗaf nga pə Bahay a

nuko Yesu Almasihu ata awan. Bina, abay kwanay kə jilen nà, nen ni mba apan sə gafan 'am anà Mbərom pə way anahan sa gan may sa ga ata təte ɗaw?»

18 Ɗo ataya tə sləne anan 'am a Piyer ata cəna, ta mak anan anan mungok sabay, aday tə həran nga à Mbərom, ta wa: «Mbərom kə̀ varak anan cəveɗ anà ɗo su kon azar aya aday tâ yam pə ines a tinen ahay, tâ njaɗ sifa sa ndav bay ata re!»

Adazlan ana egliz à wulen su doh sə Antakiya

19 Pə dəɓa sa vaɗ anan Etiyen ata wa nà, bahay sə Yahuda ahay ta ma nga sa ga anan alay tu ɗo a Yesu ahay tə mindel. Anga nan, azar su ɗo a Yesu ahay ta tak 'am à Urəsalima wa, ta zla kwa pə daliyugo sə Finikiya tə Kiprus aday à wulen su doh sə Antakiya. À alay a tinen apan ti zla ata nà, tə ɗakan anan ləbara a Yesu nə anà Yahuda ahay ɗəkɗek. 20 Əna azar su ɗo a Yesu ahay, tinen Kiprus ahay tə Siren ahay ataya, ta zla à Antakiya, tə ɗakan anan ləbara mugom a pə Bahay Yesu anà ɗo aday tinen Yahuda ahay itəbay ataya awan. 21 Ɗo ahay bayak a tə ɗəfak nga pə Bahay Yesu, tə təmahak sə pərahan azar, anga məgala a Mbərom a ga mer su way ù ɗo sə ɗakay anan ləbara ataya inde.

22 Natiya, ɗo a Yesu à Urəsalima ataya tə sləne ləbara ata nà, ta slan Barnabas à Antakiya. 23 Barnabas a dəzle à Antakiya kutok, a taslay mivel, anga a tan ayak à nga nà, Mbərom kà kak atan anan ahay sumor anahan. Natiya, a varan atan məgala aday tâ pərahan azar à Bahay Yesu tə ɗiɗek awan, aday tə mivel kərtek a re. 24 Barnabas nà, winen ɗo lele awan. Winen ma rah a tə Apasay Cəncan awan, aday a ɗaf nga pə Yesu tə mivel kərtek awan. Matanan, ɗo ahay bayak a tə dəfak nga pə Bahay Yesu.

25 Pə dəɓa anahan a wa nà, Barnabas a zla à Tarsus saa pəlay anan ahay Sol. 26 A tan à nga kutok nà, ta nay ahay maya à Antakiya. Matanan, atə Barnabas tə Sol ta ga pi zek tu ɗo a Yesu ahay à man ata nà, ava daz. Tə tətakak anan anan way anà ɗo ahay bayak awan. À man ata wa kutok, tə dazlan sə ngaman anà ɗo a Yesu ahay nə ɗo ana Almasihu ahay, aday sləmay a tinen a tərа matanan kwa aha kutok.

27 À alay ata ite nà, ɗo maja'am a Mbərom ahay ta zla à Urəsalima wa à Antakiya. 28 Ɗowan inde kərtek à wulen a tinen ata tə ngaman Agabus. Apasay a Mbərom a zlan à mivel inde, aday a slabak sə ɗakay anan may məduwen awan i nay ahay pə daliyugo fok. May ata nà, a nay à alay a Kəlawdiyus winen bahay sə Ruma awan. 29 Matanan, njavar a Yesu ahay à Antakiya ta ɓan 'am à wulen a tinen inde sə cakal way, kuwaya pə məgala anahan wa fok, aday sa man anan zek anà ɗo a Yesu ahay pə daliyugo sə Yahudiya ata awan. 30 Pə dəɓa anahan a wa, ta ga anan way a tinen sa ɓan ata kutok. Ta slan anan atə Barnabas tə Sol saa varan dala ata anà məceɗ sə egliz ahay kutok.

12

Ɗəce su ɗo a Yesu ahay kə̀ zəgahak

1 À alay ata nà, bahay a sə ngaman Hiridus ata a ban anan ɗo a Yesu ahay anga a nan sa ga atan alay tə mindel. 2 A jan anà ɗo ahay tâ vaɗ anan Yakuba, mərak ana Yuhana tə maslalam. 3 A ca pə way anahan a sa ga ata a zlan à nga anà bahay sə Yahuda ahay cəna, a ban anan Piyer re. Way ata a tərа nà, à alay sə azar uko sa da pen mə zlambar a bay ata awan. 4 A ban anan nà, a ɗaf anan ù doh sə dangay, a jan anà suje ahay tâ ba anan lele. Suje ahay ite, tə gəzla zek fuɗo fuɗo, saray fuɗo. A nan anà Hiridus saa gan sariya pa 'am sə ɗo ahay fok pə dəɓa sə azar uko sə Pasəka wa. 5 Matanan, Piyer ma ban a à dangay, əna ɗo a Yesu ahay ɗukwen, tinen apan ti gan amboh anà Mbərom tə mindel anga Piyer a re.

*Maslay a Mb*ərom a təmay anan Piyer ù doh sə dangay wa

6 Sə luvon a aday iɗe i cəɗe nà, Hiridus i i gan sariya anà Piyer ata awan. Winen nə ma njak ahan a à wulen sə suje ahay inde cew, winen ma ɓan a tə calalaw ahay cew re. Suje aya inde ɗukwen, tinen apan ti ba pə alay sə məsudoh sa nay uho à dangay wa ata awan. 7 Cəna, maslay a Mbərom Ba Məduwen a inde a sləray, aday jiyjay a dav ù doh ata fok. Maslay a Mbərom ata a dangwazl anan Piyer, a pəɗek anan, a jan: «Slabak bəse!» Cəna, calalaw ahay tə pəsak zek, tə slahay à alay a Piyer wa. 8 Matanan, maslay a Mbərom ata a jan: «Juwaɗ zek, pak təkarak anak ahay!» Piyer a

ga kətanan cəna, maslay a Mbərom ata a jan asa: «Juwaɗ anan zana anak, aday zlumo.»
[9] Ta nay maya tə Piyer hus ahay uho ù doh sə dangay wa. Əna way ata a təran nə kawa cœn a zəɓan, bina kə̀ sənak sa jəka ɗîɗek a ata bay. [10] Tə takasay ahay man sə suje mama'am aya awan, tə takasay man sə suje mə slala cew aya re. Tə dəzley pə məsudoh sə rəslom sa nay uho ta day sə wulen su doh ata awan. Way sə tacay anan məsudoh ata a təɓa zek tə alay anahan a pangaya. Ta nay uho kutok. Ta zla maya pə kərtek a hus pə məgəzləga cəveɗ cəna, maslay a Mbərom ata a mbəsak anan Piyer taayak, a zla way anahan.

[11] Matanan, Piyer a san pi zek kutok, a wa: «Həna nə sənak ɗîɗek a kutok! Cəkəbay Bahay a nuko kə̀ slənak maslay anahan sa tam nen à alay ana Hiridus wa, aday a tam nen à way ana bahay sə Yahuda ahay sa gan may tû go ataya wa fok re.»

[12] A san anan way a sə təran ata lele cəna, a zla àga Mariyama may ana Yuhana sə ngaman Markus ata awan. Ɗo ahay bayak a tinen apan ti ga amboh à man ata awan. [13] Piyer a jan atan ayak 'am uho wa. Dəna inde a ga mer su way à man ata tə ngaman Rodi a zla saa cay anan ɗowan a awan. [14] A sləne dungo sa 'am ana Piyer cəna, a taslay mivel bayak a tə mindel, əna kə̀ mbəɗəkek anan à nga wa sə təɓa anan məsudoh. A zla saa jan anà ɗo ahay mə halay nga ù doh ataya nə, Piyer winen mə tavay a uho.

[15] Tə mbəɗahan apan, ta jan: «Nga a vawak ɗaw?»

Əna a jan atan nà: «Tə ɗîɗek a nà, winen awan!»

Ta jan kutok: «Kak matanan acəkan nà, tiya nə maslay anahan a sa kak zek.»

[16] Əna Piyer kə̀ mbəsakak sa jak ayak 'am uho wa bay. Tə təɓan ayak wa məsudoh, tə canan anà Piyer cəna, a gan atan masuwayan. [17] A kan atan ayak alay anga aday tâ saa bəbal awan bay. A ɗakan atan anan Bahay Yesu a təmay anan ù doh sə dangay wa nə kəkəmaw ata awan. A jan atan, a wa: «Jen anan 'am anà atə Yakuba tu ɗo azar aya awan.» A zla wanahan à man hinen.

[18] Iɗe a cəɗe cəna, suje ahay ta ma nga sə cəce pi zek ahay wa: «Piyer a təra nə maw?» Way ata a wusen atan nga bayak awan. [19] Hiridus a wa tâ pəlay anan, əna tə njaɗak anan bay. Anga nan, Hiridus a gan sariya anà suje ataya, a wa tâ vaɗ atan fok.

Natiya, Hiridus a slabak à Yahudiya wa, a zla wanahan à Kaysariya, a njahay à man ata awan.

Amac ana Hiridus

[20] Hiridus a ga mivel pu ɗo sə Tirus tə Sidon ahay fok. Tinen ite, tə halay nga, ta zla saa kaɗay bala tə winen awan. Ta lah sə mbəɗahan alay anà 'am tə Bəlastus, winen bahay nga sə gala ana bahay. Pə dəɓa anahan a wa, ta zla à man ana Hiridus saa zlah anan məlmal a tinen tə winen. Anga ɗo a tinen ahay tə sukom ndaw nə pə daliyugo anahan a wa.

[21] Luvon ana Hiridus a sa ɗaf ata a dəzley ahay cəna, a pak zana sə bahay anahan pi zek, a njahay pa man sə njahay sə bahay anahan, a jan atan 'am a kutok. [22] Ɗo ahay ta zlah əndom, ta wa: «Sa ja 'am a anan nə ɗo zənzen a bay, mbərom!» [23] Natiya, maslay a Mbərom a a dəcan à Hiridus tə ɗəvac, anga kə̀ hərak anan nga anà Mbərom bay. Asan ahay tə wahan ì zek inde, ta pan anan way sə kutov ahay, a mac.

[24] 'Am a Mbərom nà, a ta 'am, aday ɗo a Yesu ahay ta ma nga sə zəga apan pa 'am pa 'am.

[25] Atə Barnabas tə Sol ite nà, ta ndav anan mer su way a tinen à Urəsalima wa nə, ta zla pə kərtek a tatə Yuhana sə ngaman Markus ata awan, ta ma à Antakiya.

13

Ɗo a Yesu ahay à Antakiya ta slan atə Barnabas tə Sol saa wazay anan 'am a Mbərom

[1] À wulen su ɗo a Yesu ahay à Antakiya nà, ɗo maja'am a Mbərom ahay inde tu ɗo sə tətakan anan 'am a Mbərom anà ɗo ahay inde. Ɗo ataya nà, atə Barnabas, Simiyon tə ngaman wan dədədem, Lukiyus ɗo sə Siren, Manahen ɗowan a ta har maya tə Hiridus bahay sə Galile ata awan, aday tə apan Sol kutok. [2] Pac a inde tinen apan ti hərən nga anà Mbərom, ti ga sumaya, Apasay Cəncan a a jan atan: «Wilen uno atə Barnabas tə Sol anga mer su way a nen sə ngaman atan apan ata awan.» [3] Ta ga sumaya, ta gan amboh anà Mbərom lele cəna, tə ɗəfan alay pa nga anà atə Barnabas tə Sol. Ta slan atan saa ga mer su way ata kutok.

Atə Barnabas tə Sol tə wazay à Kiprus

4 Matanan kutok, Apasay Cəncan a a slan
anan atə Barnabas tə Sol. Ta zla à Se-
lewkiya, à man ata wa, ta ján à kwalalan
inde sa zla à Kiprus, kon a aday winen à
bəlay inde ata awan. 5 Tə dəzle à Salamiya
nà, tə wazay anan 'am a Mbərom ù doh sə
wazay ana Yahuda ahay cara cara. Yuhana
sə ngaman Markus ata winen tə tinen sa
man atan zek.
6 Tə takas kon ata nà, tə dəzle à wulen su
doh sə Pafos. À man ata ta tan à nga anà
ɗowan a inde tə ngaman Bar-Yesu. Ɗowan
ata nà, Yahuda ahay, aday a wa winen ɗo
maja'am a Mbərom. Əna cəkəbay winen
maram awan. 7 Bar-Yesu ata nà, winen car
ana Sergiyus Pawlus, guverner sə Kiprus
ata awan. Guverner ata ɗukwen, ɗo ma
san way a tə mindel. A ngaman anà atə
Barnabas tə Sol àga winen awan, anga a nan
sə sləne 'am a Mbərom.
8 Aya əna, Bar-Yesu, maram a tə ngaman
Elimas re ata, a vəze patan, anga a nan
guverner â təra ɗo a Yesu bay. 9 Əna Sol sə
ngaman Pol re ata, winen ma rah Apasay
Cəncan a, a zəzor anan ɗowan ata, a wa:
10 «Wan ana Fakalaw! Ki njəkan uda anà
ɗo ahay fok nə tə mungwalay, a nak sa
ga vəram tə way ɗìɗek aya fok. Kə pəlay
sə mbəɗa anan ɗìɗek a Bahay Mbərom â
təra 'am sə mungwalay hwiya nə angamaw?
11 Həna Bahay Mbərom i kəta iken. Ki hurof,
alay a mənjœk ki canan anà jiyjay sa pac
bay.»
Cəna, Bar-Yesu sə ɗowan ata, kə̀ hurfok
acəkan, takəɗimbom, a canan anà way ahay
sabay. A pəlay ɗo sə bənan alay agay.
12 Guverner a ca pə way a sə təra ata cəna,
a ɗaf nga pə Yesu, anga atətak way sa 'am a
Bahay Yesu a gan masuwayan.

Pol a wazay à Antakiya sə Pisidiya

13 Atə Pol tu ɗo anahan ataya, ta ján à
kwalalan inde à Pafos, ta zla à Perge pə
daliyugo sə Pamfiliya. Yuhana sə ngaman
Markus re ata nà, a mbəsak atan, a ma way
anahan à Urəsalima. 14 Tinen ite tə slabak à
Perge wa, ta zla à wulen su doh sə Antakiya
sə Pisidiya. Pə luvon sa man uda nà, ta zla ù
doh sə wazay ana Yahuda ahay, tə njahay à
man ata awan. 15 Pə dəɓa sə jinge Deftere sə
Tawrita tə Deftere su ɗo maja'am a Mbərom
ahay wa nà, ɗo sə lavan nga anà doh sə
wazay ahay ta jan anà atə Pol nà: «Mərak
ahay, hinahibay 'am a kwanay inde sə varan
məgala anà ɗo ahay nə, kâ naa jen.»
16 Pol a slabak, a cakaf alay aday ɗo ahay tâ
pak sləmay, a jan atan, a wa: «Isəra'ila ahay
pi zek tu ɗo su kon azar aya sə həran nga
anà Mbərom ataya awan, pəken uno sləmay
aday!
17 «Mbərom ana Isəra'ila ahay sə həran
nga ata nà, kə̀ walak anan bije a mənuko
ahay. Kə̀ hərak anan Isəra'ila ahay à alay a
tinen à Misra ata awan, aday a təmay atan
à Misra wa tə məgala anahan məduwen
awan. 18 Kə̀ səmak anan à anjahay a tinen
à kiɓe ava kwa kuro fuɗo. 19 Kə̀ lizek anan
bahay ahay cuwɓe pə daliyugo sə Kanana
wa, aday a varan anan kon ata anà ɗo
anahan ahay kutok. 20 Way ata fok a təra nà,
i ga ava səkat fuɗo tə kwa kuro ɗara (450).
Pə dəɓa wa kutok, Mbərom kə̀ varak atan
ahay bahay nga ahay hus ahay alay ana ɗo
maja'am a Mbərom Samiyel.
21 «Pə dəɓa anahan a wa asa tə cəce bahay
pə Mbərom wa, a varan atan Sol wan ana
Kis, ɗo sə zahav ana Benyamin. Kə̀ njahak
bahay a ava kwa kuro fuɗo. 22 Mbərom a lar
a wa Sol nà, a ɗaf uda Dawuda, a ga bahay.
Mbərom a ja pə Dawuda, a wa: “Na ca pə
Dawuda wan ana Yisa nà, kà zlak uno à nga,
i ga way su zlo à nga ahay fok re.”
23 «Pə slala ana Dawuda ata kutok,
Mbərom a varan anà Isəra'ila ahay ɗo
sa tam ɗo kawa anahan sə zlapay anan
kwakwa ata awan. Ɗowan ata nà, winen
Yesu. 24 À alay a Yesu kə̀ dazlak anan anà
mer su way fan bay ata nà, Yuhana ɗo sa
gan baptisma anà ɗo ahay kə̀ wazak anan
anà Isəra'ila ahay fok tə̂ mbəɗa 'am pə
Mbərom, tə̂ mbəɗahan lœn anà ines ahay,
tâ ga baptisma. 25 Yuhana ata i sa ndav anan
mer su way anahan kutok nà, a jan anà ɗo
ahay, a wa: “A ga pikwen nà, nen wayaw?
Nen ɗo a kwanay sa taa ba ata bay. Ɗowan a
inde i nay ahay à dəɓa uno wa mba. Ɗowan
ata ɗukwen, na slak kwa sə pəsakan anan
liɓer sə təkarak anahan bay.”»
26 Pol a pərahan anan azar ta sa ja, a
wa: «Mərak uno ahay, zahav ana Ibərahima
pi zek tu ɗo su kon azar aya sə həran
nga anà Mbərom ataya, Mbərom a slənay
ahay ləbara sə ɗakay anan, a tam nuko nə
kəkəmaw ata nà, anà mənuko awan. 27 Ɗo
sə Urəsalima tə məceɗ a tinen ahay ta taa
jinge 'am ana ɗo maja'am a Mbərom ahay

nə pac pac pə luvon sa man uda awan. Əna
tə sənak Yesu a nə winen ɗo sa tam ɗo
bay. Aday ɗukwen, à alay a tinen sa gan
sariya anà Yesu ata nà, ta gak kawa ana ɗo
maja'am a Mbərom ahay sa ja ataya awan.
28 Kwa abay â ga nə ta tak anan à nga pə ines
a təɗe sa vaɗ anan apan ata bay dəp nà, ta
jan anà Pilatu nà, â vaɗ anan. 29 Ta ndav
anan sa gan kawa ana Deftere a Mbərom
sa ja apan ataya fok nà, tə dazay anan pə
dədom wa, tə ɗəfak anan ayak à jəvay inde.
30 Əna Mbərom a pəɗəkey anan à wulen su
ɗo ma mac aya wa. 31 Luvon ahay bayak
awan, winen apan i kan zek anà ɗo anahan a
sa taa bar pi zek ataya awan. A dazlan ahay
à Galile wa hus ahay à Urəsalima. Tinen ɗo
sə side anan à wulen sə Isəra'ila ahay inde
kutok.

32 «Manay nà, ma nak ikwen anan ahay
nə tə ləbara mugom ata awan, kawa sa
ja nà, way a Mbərom sə zlapan anan anà
bije a mənuko ahay ataya nà, 33 kà gak uko
anan anà mənuko, wan a tinen ahay, ta sə
slabakay anan ahay Yesu a məke wa. A tərа
kawa ana Jabura 2 sa ja, a wa:

"Iken nə wan uno.
Biten nə tərak bəbay anak.*"

34 «Mbərom a slabakay anan à məke wa
aday i mac sə wuslay ite sabay. Bina ɓa kà
jak, a wa:

"Tə ɗiɗek a nà, ni varak ikwen way
uno cəncan a sə zlapan anan anà
Dawuda ataya awan.†"

35 «Asa, kawa ana Deftere sa ja à man
hinen, a wa:

"Ki mbəsak anan ɗo anak cəncan a â wuslay
à məke inde bay.‡"

36 «A ja 'am ata nə pə Dawuda bay, bina
Dawuda kà gak anan mer su way ana
Mbərom à wulen ana ɗo anahan ahay nà, kà
məcak, ta lak anan pə cakay ana bije anahan
ahay, kà wuslak. 37 Əna ɗowan a Mbərom sə
slabakay anan à məke wa ata nà, kà wuslak
itəbay.

38 «Mərak uno ahay, sənen anan tə ɗiɗek
a nà, mə ɗakak ikwen anan 'am sə pəse ines
nà, anga Yesu. Bina Tawrita ana Musa kà
mbak apan sə tərа kwanay ɗo ɗiɗek aya pa
'am a Mbərom bay. 39 Əna kuwaya kà dəfak
nga pə Yesu cəna, kà tərak ɗo ɗiɗek a pa
'am a Mbərom kutok. 40 Aya əna, gen anan
nga ì zek lele, bina way ana ɗo maja'am a
Mbərom ahay sa ja a anan ata â saa njaɗ
kwanay bay, bina a wa:

41 "Cen apan, kwanay ɗo sə kəɗey anan
Mbərom ahay!
Mbərom a ja nà, â gak ikwen masuwayan,
aday kî zlen saa lize!
Anga à alay a kwanay tə sifa aya mba ata
nà, kwa â ga nə ɗowan a inde ɓa kà
ɗakak ikwen anan dəp nà,
ni kəta kwanay tə cəveɗ si mer su way
a aday kwanay saa ngam sa ɗaf apan
nga bay ata awan.§"»

42 À alay a atə Pol tə Barnabas ti zla way
a tinen ù doh sə wazay ana Yahuda ahay
wa ata nà, ɗo ahay ta wa, tâ may ahay pə
luvon sa man uda awan asa, anga aday tâ
pərahan anan azar sə ɗakan atan anan 'am
ata awan. 43 Ɗo ahay ta ta 'am nà, Yahuda
azar aya tu ɗo sə pərahan azar anà pəra a
tinen ahay bayak a ta zla pə kərtek a tatə Pol
tə Barnabas. Tinen ite tə varan atan məgala
ta sa jan atan nə tâ tavay à sumor a Mbərom
inde.

44 Luvon sa man uda a sla cəna, ta ma ù
doh sə wazay asa, zek məduwen su ɗo a
fok a nay à wulen su doh wa sə slane 'am a
Mbərom. 45 Aya əna, bahay sə Yahuda ahay
tə canan anà man su ɗo ata nà, ta ga sərak
pə atə Pol tə Barnabas. Anga nan, pa 'am
anahan sa ja fok cəna, tə vəɗan uway, tə
gənahan. 46 Əna, atə Pol tə Barnabas ta jan
atan 'am mənjəna zlawan, ta wa: «Təktek
mi lah sa jak ikwen 'am a Mbərom anà
kwanay Yahuda ahay aday. Əna kak a nak
ikwen bay aday kə bayiken nə ki njiɗen sifa
sa ndav bay ata bay nà, mi mbəsak kwanay,
mi i jan anan 'am ata anà ɗo su kon azar
aya awan. 47 Bahay a manay a jan umo nə
matanan, a wa:

"Nə ɗəfak iken jiyjay sə dəvan anà ɗo su kon
ahay fok.
Ki tərа ɗo sə ɗakan anan cəveɗ sa tam anà
ɗo sə daliyugo ahay kwa aha fok.*"»

48 Ɗo su kon a azar ataya tə slène 'am
ataya cəna, tə taslay anan mivel, tə hərən
nga anà Mbərom lele anga 'am anahan.
Ɗo a mə walay aya saa njaɗ sifa sa ndav
bay ataya fok, tinen tə ɗəfak nga pə Yesu.

* 13:33 Ca pə Jabuura 2.7. † 13:34 Ca pə Esaaya 55.3. ‡ 13:35 Ca pə Jabuura 16.10. § 13:41 Ca pə Habakuk 1.5. * 13:47 Ca pə Esaaya 49.6.

49 Ləbara ana Bahay Yesu a ta 'am kwa aha
pə daliyugo ata awan. 50 Aya əna, bahay
sə Yahuda ahay tə buwtay anan mivel su
ɗo məduwen aya à wulen su doh ata inde,
pi zek tə uwar zlile aya sə hərən nga anà
Mbərom aday tinen Yahuda ahay bay ataya
awan. Tə dazlan sa ga anan alay tə atə Pol tə
Barnabas, tə rəzlay atan ahay ù kon a tinen
wa. 51 Matanan kutok, atə Pol tə Barnabas tə
bəzlam anan morbodok sə yugo pə saray a
tinen ahay wa. Ta zla way a tinen à wulen
su doh sə Ikoniya. 52 Njavar a Yesu ahay
à Antakiya sə Pisidiya ite tə taslak mivel
bayak a, tinen ma rah Apasay Cəncan aya
fok.

14

Atə Pol tə Barnabas tə wazay à Ikoniya

1 À wulen su doh sə Ikoniya, atə Pol tə
Barnabas ta zla ù doh sə wazay ana Yahuda
ahay, tə wazay kawa ana tinen sə kukwa
ata re. Yahuda ahay pi zek tu ɗo su kon
azar aya bayak a tə ɗəfak nga pə Yesu anga
wazo a tinen ata awan. 2 Əna Yahuda azar
aya ite ta ngam sa ɗaf apan nga a itəbay.
Tə buwtay anan mivel su ɗo su kon azar
ataya aday tâ nan iɗe anà ɗo sa ɗaf nga pə
Yesu ataya awan. 3 Atə Pol tə Barnabas tə
njahak à man ata nə mənjœk bay, tə ɗakay
anan 'am a Bahay Yesu nə mənjəna zlawan.
Winen a ɗukwen kà varak atan məgala sa ga
way masuwayan aya sə ɗakay anan nə way
a tinen sə ɗakay anan pə sumor a Mbərom
sa gan anà ɗo ahay nà, ɗiɗek awan. 4 Ɗo
sə wulen su doh ahay fok tə gəzlak zek day
ahay cew anga 'am a tinen ataya awan: Ɗo
a əngal ta zla ta day su ɗo maslan ahay, azar
aya ite ta zla ta day sə Yahuda ahay.

5 Matanan kutok, ɗo su kon azar aya pi
zek tə Yahuda ahay tə məceɗ a tinen aya
fok, tə pəlay wurwer sa ga atan alay tu ɗo
maslan ahay ta sa tar atan tu kon. 6 Ɗo
maslan ahay tə sləne cəna, ta haw way a
tinen ù kon sə Likoniya, ta zla à wulen su
doh sə Listəra aday à Derbe, aday ta man
ataya fok. 7 À man ataya ɗukwen tə pərahak
anan azar sə wazay anan ləbara mugom
awan.

Atə Pol tə Barnabas tə wazay à Listəra

8 À wulen su doh sə Listəra ata awan,
ɗowan a inde saray anahan ahay cew maya
ma mac aya awan. Winen vədal a kwa sə
wahay anahan, kula kà zlak tə saray anahan
ahay itəbay. 9 Winen nà, winen apan i sləne
wazo ana Pol. Pol a zəzor anan, a canan anà
aɗaf nga anahan ata nà, i mbar anan. 10 Anga
nan, a jan tə məgalak a, a wa: «Slabak,
tavay!» Ɗowan ata a slabak hərom, a dazlan
sa zla tə saray anahan ahay kutok.

11 Ɗo ahay tə canan anà way ana Pol a sa
ga ata nà, tə dazlan sa zlah ta 'am a tinen
Likoniya ahay, ta wa: «Mbərom ahay tə
tərak kawa ɗo zənzen aya, aday ta nak àga
mənuko!» 12 Barnabas nà, ta wa winen nə
Zewus, Pol ɗukwen ta wa winen nə Hermes,
anga sa taa ja 'am nə winen.* 13 Doh sə pəra
a tinen anga Zewus ata nà, ma han a nə zaɗ
tə wulen su doh. Ɗo sə gəɗan dungo anà
way anga Zewus ata, a gəɓay ahay guson
sa sla ahay, a pak patan daslam sə way
mə vərez aya, a nay anan pə məsudoh sə
wulen su doh ata awan. Tinen pə kərtek a
tə ɗo ahay, a nan atan sə waslan way anà
ɗo maslan ahay. 14 Atə Pol tə Barnabas tə
sləne sa jəka ti varan atan way matanan ata
nà, tə ngəraw anan zana ahay pi zek wa, ta
haw way a tinen à wulen sə ɗo ahay inde,
tə azlah awan, ta wa: 15 «Kwanay ɗo ahay,
ki gen matanan nà, angamaw? Manay
ɗukwen ɗo zənzen aya kawa kwanay. Ma
nay ahay nə sə ɗakak ikwen anan nə ləbara
mugom awan, aday kâ mbəsiken sa ga pəra
kəriya ataya, kâ təmihen Mbərom bahay sə
sifa ata awan, winen ɗo sə ndakay bagəbaga
mburom, tə daliyugo, tə bəlay ahay, aday
tə way a uda ataya təke fok. 16 Kwakwa ata
nà, kà mbəsakak anan ɗo su kon azar aya
tâ pərahan azar anà way sə mivel a tinen
ahay. 17 Kwa matanan ata ɗukwen, winen
apan i ka zek ti mer su way anahan lele aya
awan. Winen apan i gak uko iven. A nah
anan way ahay tə alay awan. A varak uko
way sa pa. A taslak uko anan mivel.» 18 Ta
'am ataya ɗukwen, kà dak anan 'am anà atə
Pol tə Barnabas sə gafan 'am anà man su ɗo
a sə waslan atan way kawa tinen mbərom
ahay ata hwiya.

19 Yahuda azar aya ta nay ahay nà, kwa à
wulen su doh sə Antakiya sə Pisidiya wa tə

* 14:12 Pə Gərek ahay nà, Zewus winen bahay sə mbərom ahay, aday Hermes ite nà, ɗo maslan a tinen pə cakay sə mbərom a tinen ahay.

wulen su doh sə Ikoniya wa. Tə pəkan 'am
anà man su ɗo awan, aday ta tar anan Pol
tu kon. Tə ngəza anan Pol à wulen su doh
wa, a ga patan nə kà məcak coy. [20] Əna ɗo a
Yesu ahay tə halay apan nga cəna, a slabak,
a ma à wulen su doh asa. Iɗe a cəɗe sidew a
nà, ta zla way a tinen tə Barnabas à Derbe.

Atə Pol tə Barnabas ta ma à Antakiya pə
daliyugo sə Siriya asa

[21] Atə Pol tə Barnabas tə wazay anan
ləbara mugom a à Derbe, aday ɗo ahay
bayak a tə təmahak sa ɗaf nga pə Yesu.
Pə dəɓa anahan a wa, ta ma a Listəra tə
Ikoniya, tə Antakiya sə Pisidiya. [22] Tə varan
məgala anà ɗo a Yesu ahay à man ataya
awan, anga aday tâ pərahan azar sa ɗaf nga
pə Yesu tə mivel kərtek awan. Aday ta wa:
«Ɗi zla à bahay a Mbərom nə tə ɗəce ahay
bayak awan.» [23] À man ana ɗo a Yesu ahay
sə halay nga ataya fok, tə ɗəfan atan məceɗ
sə egliz ahay. Ta ga sumaya, ta ga amboh,
aday tə mbəsak atan à alay inde anà Bahay
Yesu a tinen a sa ɗaf apan nga ata awan.

[24] Tə takas pu kon sə Pisidiya wa nà, tə
dəzle pə daliyugo sə Pamfiliya. [25] Tə wazay
anan ləbara mugom a à wulen su doh sə
Perge, aday ta zla way a tinen à wulen su
doh sə Ataliya. [26] À Ataliya wa kutok, ta
ján à kwalalan inde sa zla way a tinen à
Antakiya pə daliyugo sə Siriya maza awan,
man a ɗo ahay sə mbəsak atan à alay ana
Mbərom inde, aday â gan atan sumor sa ga
mer su way anahan ata awan. Mer su way
ata ɗukwen, tə ndəvak anan kutok.

[27] Tə dəzle à Antakiya kutok nà, tə halan
nga anà ɗo a Yesu ahay, tə ɗakan atan anan
way a Mbərom sa ga tə tinen ataya fok. Ta
jan atan nə Mbərom kà təɓak anan cəveɗ
anà ɗo su kon azar aya aday tâ ɗaf nga pə
Yesu. [28] Tə njahak à man ata pi zek tu ɗo a
Yesu ahay kiya bayak awan.

15

*Ahalay nga m*əduwen a à Urəsalima

[1] Ɗo sə Yahudiya azar aya ta zla à
Antakiya, tə dazlan sə ɗakan anan way
anà mərak ahay, ta wa: «Kak kə gəɗen
mədəndalas bay cəna, ki təmen bay! Si
ki gəɗen mədəndalas kawa ana Tawrita a
Musa sa ja aday.» [2] Atə Pol tə Barnabas ta
kaɗ apan bala bayak a tu ɗo ataya, tə tərə
dadokdokkwe. Anga nan ta ja à wulen a
tinen aya inde nà: «Waluko ɗo ahay, atə Pol
tə Barnabas pi zek tu ɗo azar aya, tâ zla à
Urəsalima saa cəce 'am ata pu ɗo maslan
a Yesu ahay wa tə məceɗ sə egliz ahay wa
aday.»

[3] Anga nan kutok, ɗo a Yesu ahay à
man ata ataya ta slan atan à Urəsalima.
Tinen apan ti zla tə daliyugo sə Finikiya tə
Samariya nà, ta jan anà ɗo a Yesu ahay nə
ɗo su kon azar aya ɗukwen tə ɗəfak nga pə
Yesu. Ləbara ata a varan atan ataslay mivel.

[4] Atə Pol tə Barnabas tə dəzle à Urəsalima
nà, ɗo maslan ahay tə məceɗ sə egliz ahay,
pi zek tu ɗo a Yesu ahay fok tə təma atan.
Tə təkəren atan way ana Mbərom sa ga
tə tinen ataya fok. [5] Əna ɗo a Yesu ahay
aday tinen Farisa ahay ata tə slabak, ta wa:
«Təɗe, əna si ɗo su kon azar ataya tâ ngam
sa gaɗ mədəndalas aday tâ pərahan azar
anà Tawrita a Musa re aday.»

[6] Ɗo maslan ahay pi zek tə məceɗ sə egliz
ahay tə halay nga, tə wuɗeh anan 'am ata
awan. [7] Tə njahak pa 'am ata nə mənjœk
bay, Piyer a slabak, a wa: «Mərak uno ahay,
kə sənen zle lele, kwakwa nà, Mbərom kà
walak nen à wulen a kwanay wa sə wazan
anan ləbara anahan mugom a anà ɗo su kon
azar aya, anga aday tâ sləne anan, tâ ɗaf
apan nga. [8] Matanan, Mbərom, ɗo sa san
mivel sə ɗo ahay fok ata, a ɗakay anan nə
kà təmahak anan ɗo su kon azar ataya ta sə
varan atan Apasay anahan Cəncan a, kawa
anahan a sə varak uko anan anà mənuko ata
re. [9] Mbərom nà, kà gəzlak mənuko pi zek
wa itəbay. Kà pəsek atan anan ines a tinen
ahay anga tə dəfak apan nga. [10] A nak ikwen
sa ca mazan pə Mbərom wa ta sə tavakan
atan way ma ba kawa wita nə angamaw?
Ɗowan inde kà mbak apan sə ɗəfan apan
anà Tawrita ata kulibay. Kwa mənuko, kwa
bije a mənuko ahay, ɗa mbak ahay apan sə
ɗəfan apan bay re. [11] A'ay! Kawa ana Bahay
a mənuko Yesu sa gak uko sumor aday sa
tam ata nà, tinen ɗukwen ti tam nə anga
sumor anahan ata re.»

[12] Pə dəɓa anahan a wa, man su ɗo fok a
njahay tətemtemme sə sləne way ana atə
Barnabas tə Pol sa jan atan ata awan. Tə
sləne way ana Mbərom sa ga masuwayan
aya tu ɗo maslan ataya à wulen su ɗo su kon
azar aya ata awan.

[13] Ta ndav anan sə təker 'am ata cəna,
Yakuba a slabak ite, a wa: «Mərak uno ahay,

pəken sləmay lele. 14 Həna Simon Piyer a jak
uko nə Mbərom kà dazlak anan sa gan nga
anà ɗo sə daliyugo ahay ta sə walay ɗo ahay
à wulen a tinen wa sə tərа anan ɗo anahan
aya awan. 15 Ɗo maja'am a Mbərom ahay tə
vinde kawa winen ata awan, ta wa:
16 "Mbərom Fetek a wa:
Pə dəɓa wa ni may ahay, ni han anan doh
ana bahay Dawuda ma mbazl ata
awan.
Kwa kà tərak rəgay coy dəp nà, ni ndakay
anan asa.
17 Matanan, ɗo azar aya fok, ɗo su kon azar
aya nen sə walay atan sə tərа ɗo uno
ahay ataya fok, ti pəlay nen.*
18 Həna anan nà, 'am uno awan, nen
Mbərom Fetek ɗo sa kay anan way
ata kwakwa."»
19 Yakuba a ja asa, a wa: «Pi nen nà, ɗâ
vawan nga anà ɗo su kon azar aya sə mbəɗa
'am pə Mbərom ataya bay. 20 Suwan sə
vinden atan ayak nà, tâ pa way mənjaɗak
aya mə varan a anà pəra ahay ata bay, tâ ján
uho bay, tâ rac sluweɗ sə way mə ngərew
angərew ataya bay, tâ sləɓa mez bay re.†
21 Anga Tawrita a Musa nà, ɗo ahay tinen
apan ti wazay anan kwa həna kabay à wulen
su doh ahay fok, hus ahay həna biɗaw?
Tinen apan ti jinge anan ù doh sə wazay
ahay pə luvon sa man uda fok re.»

Ta slan ɗerewel anà ɗo a Yesu ahay aday
tinen ɗo su kon azar aya ata kutok

22 Pə dəɓa anahan a wa, ɗo maslan ahay
tə məceɗ sə egliz ahay tu ɗo a Yesu ahay
fok, ta ɓan 'am sə walay ɗo ahay à wulen a
tinen wa sa slan atan à Antakiya pə kərtek a
tatə Pol tə Barnabas. Tə gəɓa Yudas inde, tə
ngaman Barsabas re, tinen tə Silas, tinen ɗo
tə mazlaɓ aya à wulen su ɗo ana Yesu ahay
inde. 23 Ta slan atan tə ɗerewel à alay inde.
Ɗerewel ata a ja nà:
«Manay ɗo maslan ahay, tə məceɗ sə
egliz ahay, mərak a kwanay ahay, ma jak
ikwen ayak 'am anà kwanay mə tərа ɗo a
Yesu aya à wulen su ɗo su kon azar aya
aday mə njahay aya à Antakiya tə Siriya tə
Silikiya ataya awan.
24 «Mə slənek ɗo a manay ahay inde ta
zlak ayak àga kwanay, tə vawak ikwen nga
ta 'am a tinen ahay bayak awan. Əna,
manay sə slənak atan ayak bay. 25 Anga
nan, mə halay nga, mə walay ɗo ahay, mi
slənak atan ayak àga kwanay kutok. Ti
zlak ayak tatə Barnabas tə Pol, car a manay
ahay. 26 Tinen nà, tə zukwa lize anan sifa
a tinen anga sləmay ana Bahay a mənuko
Yesu Almasihu. 27 Anga nan, mə slənak
ikwen ayak atə Yudas tə Silas, ti jak ikwen
nə way a manay sə vindek ikwen ayak həna
ataya kərtek awan.
28 «Kà zlak anan à nga anà Apasay Cəncan
a aday anà manay a re, mâ zəgahak ikwen
anan apan awan maza bay, si 'am a həna
anaya awan: 29 Kâ rəcen sluweɗ sə way mə
waslan a anà pəra ahay bay, kâ sləɓen mez
bay, kâ rəcen sluweɗ sə way mə ngərew
a angərew bay, kâ jənen uho bay re. Kə
mbəsiken way ataya nə, ki gen way lele aya
awan.
«Njihen zay!»
30 Ta slan anan ɗo ataya, ta zla à Antakiya
kutok. Tə dəzle à man ata cəna, tə halan
nga anà ɗo a Yesu ahay, tə varan atan anan
ɗerewel a sə manan kutok. 31 Tə jinge anan
ɗerewel ata cəna, a varan atan ataslay mivel
bayan a, anga kə varak atan məgala bayak
a re. 32 Atə Yudas tə Silas ta jan atan 'am
sa man atan zek ahay bayak a, tə varak
atan məgala lele, bina tinen ɗo maja'am a
Mbərom ahay.
33 Tə njahay à man ata zərat lele nà, ɗo a
Yesu ahay tə lagay atan, aday ta jan atan
nə tâ dəzle tə zay. Ta ma à man ana ɗo sə
slənay atan ataya awan. [34 Əna Silas ite nà,
a njahay à man ata awan.]
35 Aya əna, atə Pol tə Barnabas ite, tə
njahay à Antakiya. Tinen pə kərtek a tu ɗo
a Yesu azar aya tə ɗakan atan anan aday
tə wazan atan anan 'am a Bahay a mənuko
Yesu.

Atə Pol tə Barnabas tə gəzla nga

36 A njahay pə dəɓa wa mənjœk nà, Pol a
jan anà Barnabas, a wa: «Muko saa cay pə
mərak a mənuko sə ɗakan atan anan ahay
'am ana Bahay a mənuko Yesu ataya awan,
tə njahay həna kəkəmaw.» 37 'Am ata a zlan
à nga anà Barnabas, aday a nan tâ japay tə
Yuhana sə ngaman Markus ata awan, 38 Əna
Pol ite nà, a nan sə japay tə Markus sabay,
anga winen kà mbəsakak atan à Pamfiliya,

* 15:17 Ca pə Amos 9.11-12. † 15:20 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 18.6-18, 17.10-16.

kə̀ ndəvak anan mer su way a tinen sa ga
ata bay. 39 'Am ata kà zlak atan pi zek sabay,
tə gəzla nga. Barnabas a gəɓa Markus, ta
zla à Kiprus tə kwalalan. 40 Pol ite a gəɓa
Silas, ta zla way a tinen. Mərak ahay ta
ga amboh anga tinen aday Bahay Mbərom
â pərahan azar sa gan atan sumor anahan.
41 Pol a zla tə daliyugo sə Siriya tə Silikiya,
a varan məgala anà ɗo a Yesu ahay à man
ataya awan.

16

Pol a gəɓa anan Timote â japay tə tinen

1 Atə Pol ta zla à wulen su doh sə Derbe,
aday tə dəzle à Listəra kutok. Njavar a Yesu
a inde à man ata tə ngaman Timote. May
anahan a ɗukwen ɗo a Yesu a re, winen
Yahuda ahay, aday bəbay anahan ite nə
Gərek ahay. 2 Mərak ahay fok a Listəra tə
Ikoniya tə hərən nga anà Timote cəveɗabay.
3 A nan anà Pol sə gəɓa anan à alay. Anga
nan, a gəɓa anan, aday a gəɗan mədəndalas.
A ga matanan nà, anga Yahuda ahay à man
ata tâ təma anan, bina ɗo sa man ataya fok
ta san zle, bəbay ana Timote nə Gərek ahay.
4 À man aya aday ta zlak ata cəna, ta jan way
ana ɗo maslan ahay pi zek tə məceɗ sə egliz
ahay à Urəsalima sa jan anà ɗo ahay ataya
awan, ta wa tâ pərahan azar anà way ataya
nə lele. 5 Anga nan kutok, ɗo a Yesu ahay tə
njaɗak məgala, abaslay a tinen a ma nga sə
zəga pa 'am pa 'am.

Cœn a zuɓan anà Pol

6 Apasay Cəncan a a gafan 'am anà atə
Pol tu ɗo anahan ahay sə ɗakay anan 'am
a Mbərom pə daliyugo sə Aziya. Anga nan,
ta zla tə daliyugo sə Firigiya tə Galatiya. 7 Tə
dəzle pə magaga sə daliyugo sə Misiya nà, ta
gan may sa zla tə daliyugo sə Bitiniya, əna
Apasay a Yesu kə̀ mbəsakak atan cəveɗ a
bay. 8 Anga nan, ta zla tə daliyugo sə Misiya,
tə dazay à wulen su doh sə Təruwas.

9 Sə luvon ata kutok, cœn a zuɓan anà Pol,
a canan anà ɗo sə Makedoniya a inde mə
tavay awan, a jan: «Kem, hayak à Make-
doniya ite, kâ naa man umo zek.» 10 Pə dəɓa
ana cœn sə zuɓan ata wa nà, mə lavay zek
sa zla pə daliyugo sə Makedoniya ata kutok,
anga mə sənak, Mbərom kə̀ ngamak umo
saa ɗakan anan ləbara anahan mugom a anà
ɗo sa man ataya awan.

*Lidiya a tə*ma sa ɗaf nga pə Yesu à Filipi

11 Ma ján à kwalalan inde à Təruwas, ma
zla anan à Somotoras. Sidew a ɗukwen, ma
zla à Niyapolis. 12 À man ata wa kutok, ma
zla à Filipi, wulen su doh a à day sə daliyugo
sə Makedoniya mama'am a inde, man sə
njahay sə Ruma ahay. Mə njahak à man ata
ɗukwen, luvon ahay bayak a mənjœk. 13 Pə
luvon sa man uda awan, ma zla à wulen su
doh wa, ma zla pa 'am zlinder, anga a ga
pumo nà, Yahuda ahay ti ga amboh nə à
man ataya awan. Mə njahay, ma kaɗ bala pi
zek tə uwar ahay mə halay nga aya à man
ata awan.

14 À wulen a tinen wa nà, uwar a inde tə
ngaman Lidiya, a nay à wulen su doh sə
Tiyatira wa. A sukom anan way tə zana
ɗəzɗaz aya awan. Winen nà, a taa hərən nga
anà Mbərom. Winen apan i pak sləmay pə
wazo a Pol, aday Bahay a mənuko a təɓan
anan mivel anahan, a təma 'am ana Pol sa
ja ata awan. 15 Winen tu ɗo su doh anahan
ahay fok ta ga baptisma. Aday a jan umo:
«Kak ki cen upo kawa nə ɗəfak nga pə Bahay
a mənuko tə ɗìɗem a nà, hayak ikwen ahay,
njihen àga nen awan.» A gan umo bəlaray
sa zla àga winen nə matanan.

Ta ban anan atə Pol tə Silas à dangay

16 Pə luvon a inde, manay apan mi zla à
man sa ga amboh, mə zlangay tə ɓile a inde
dəna awan. Apasay lelibay a à winen inde.
Anga nan, a mba apan sa san way saa təra pa
'am ataya awan. Ɗo sə lavan nga anà dəna
ata ataya tə njaɗak anan dala ti mer su way
anahan ata nə bayak awan.

17 Dəna ata winen apan i pərahan umo
azar tə azlah a, a wa: «Ɗo a anaya nà, tinen
ɗo si mer su way ana Mbərom sə bagəbaga
mburom ahay! Ti jak ikwen cəveɗ aday
Mbərom i tam kwanay ata awan.» 18 Winen
apan i ja matanan luvon bayak awan.

Coy a cəɓan anà Pol, a mbəɗa 'am pə dəna
ata, a jan anà apasay lelibay ata, a wa: «Tə
sləmay ana Yesu Almasihu, hayak à dəna a
anan wa!» Cəna, apasay ata a zləray à winen
wa.

19 Ɗo sə lavan nga anà dəna ata ataya ta
ca apan nə ti njaɗ wa dala sabay nà, ta ban
anan atə Pol tə Silas, tə ngəza atan tə wulen
su doh ata à man sə sariya. 20 Ta zla atan
pa 'am su ɗo sa ga sariya ahay, ta wa: «Ɗo
anaya nə tinen Yahuda ahay, tinen apan
ti slabak anan 'am ahay à wulen su doh a

manay. [21] Tinen apan ti ɗakay anan way sa
zla pi zek tə pəra a manay ahay bay ataya
awan. Mənuko nə Ruma ahay, ɗi mba apan
sə pərahan azar anà pəra a tinen ahay bay!»

[22] Man su ɗo a a halay nga sə japay pə atə
Pol tə Silas. Ɗo sa ga sariya ataya ta jan anà
suje ahay tâ culok patan wa zana, aday tâ
ndaɓay atan. [23] Tə ndaɓay atan bayak a lele
nà, ta zla atan à dangay. Ta jan anà ɗo sa
ba patan ata nà: «Ba atan nə lele.» [24] A slənə
matanan cəna, a zla atan ù doh sə dangay à
mamasl ata awan, a ɓan atan à səsile inde.

[25] Man luvon a ga nà, atə Pol tə Silas ta ma
nga sa ga amboh ta sa ga ara sə həran nga
anà Mbərom. Ɗo sə dangay azar ataya tinen
apan ti slənə re. [26] Cəna, daliyugo a ɓal, aday
a ɓal anan doh sə dangay ata re. Məsudoh
ahay tə təɓa zek, calalaw su ɗo a mə jaway
ataya fok tə pəsak, tə guce à məndak.

[27] Ɗo sa ba pə ɗo ahay ù doh sə dangay
ata a pəɗek. A canan anà məsudoh ahay
mə təɓa aya ata cəna, a ga apan nə ɗo
sə dangay ahay tə hawak. Anga nan, a
ndahay maslalam anahan, abay i vaɗ anan
nga anahan. [28] Əna Pol a təɓa 'am, a jan ayak,
a wa: «Kâ gan awan ì zek anak bay! Manay
fok, manay inde.»

[29] Ɗo sa ba pu doh sə dangay ata a cəce
uko, a haw ù doh, winen apan i jəjar, a
slahay pa 'am ana atə Pol tə Silas. [30] Coy, a
mbəsakay atan ahay uho. A cəce patan wa,
a wa: «Kem, ni ga ma aday nâ tam anaw?»

[31] Ta jan kutok: «Kak kə̀ ɗəfak nga pə
Bahay Yesu nà, ki tam, iken tu ɗo su doh
anak ahay fok.» [32] Natiya tə təkəren atan 'am
ana Bahay Yesu, winen tu ɗo su doh anahan
ahay fok. [33] Sə luvon ata kutok, ɗowan a sa
ba doh sə dangay ata, a may atan uho, a
banan atan anan mbəlak a tinen ahay, aday
kwayan'a ta gan atan baptisma tu ɗo su doh
anahan ahay nə fok. [34] A zla anan atə Pol
tə Silas àga winen, a varan atan way sa pa.
Winen tu ɗo su doh anahan ahay fok, tinen
mə taslay mivel aya awan, anga tə ɗəfak nga
pə Mbərom.

[35] Iɗe a cəɗe cəna, ɗo sa ga sariya ahay ta
slan suje ahay saa jan anà ɗo sa ba pə ɗo
ahay ù doh sə dangay nà, â mbəsak anan
atə Pol tə Silas. [36] Natiya, ɗo sa ba pu doh sə
dangay a jan anà Pol, a wa: «Ɗo sa ga sariya
ahay tə slənak ɗo ta wa nâ mbəsak kwanay.
Ki mben apan sa zla way a kwanay kutok.
Zlen tə zay.»

[37] Əna Pol a jan anà suje ataya, a wa: «Tə
njaɗak pumo ines sə awan bay, aday tə
ndaɓak manay pə iɗe sə ɗo ahay fok. Manay
ɗukwen ɗo sə Ruma ahay re! Ta ɗaf manay
à dangay. Hənə nà, a nan atan sə mbəsak
manay tə akar a ɗaw? I ga zek kula bay!
Si ɗo sa ga sariya ataya tâ nay sə mbəsak
manay tə alay a tinen aya awan.»

[38] Suje ataya ta zla, ta jan anà ɗo sa ga
sariya ataya nə atə Pol tə Silas nà, ɗo sə
Ruma ahay. Tə slənə sa jəka tinen ɗo sə
Ruma ahay ata cəna, ta ma nga pə ajəjar.
[39] Anga nan, ta zla à man a tinen awan, tə
cəce patan wa apəse zek. Aday tə mbəsakay
atan ahay à dangay wa kutok, ta sa jan atan
nə tâ zla à wulen su doh a tinen ata wa. [40] Atə
Pol tə Silas ta nay à dangay wa lele nà, ta
zla tə àga Lidiya asa. Tə halay nga tə mərak
ahay à man ata awan, tə varan atan məgala.
Ta zla way a tinen pa 'am kutok.

17

Atə Pol tə Silas ta zla à Tesaloniki

[1] Atə Pol tə Silas tə mbəsak Filipi, ta zla
tə wulen su doh sə Amfipolis tə Apoloniya,
tə dəzle à Tesaloniki. Doh sə wazay ana
Yahuda ahay inde à man ata awan. [2] Pol a
zla ù doh ata awan, kawa anahan a sa taa
zla kwa aha ataya re. À luvon sa man uda
aya maakan nə tinen apan ti mbəɗa alay pa
'am sə Deftere a Mbərom tu ɗo ataya awan.
[3] Winen apan i ɗakan atan anan nà, Deftere
a Mbərom a ja nà, si təktek Almasihu i ga
ɗəce, i mac, i slabakay à məke wa aday.
Pol a wa: «Yesu a nen sa jak ikwen 'am
anahan a hənə ata nà, winen nə Almasihu.»
[4] Azar su ɗo a tinen aya nə tə təmahak 'am
a tinen ata awan, tə pərahan azar anà Pol
tə Silas. Matana re, Gərek ahay bayak a sə
ɗəfan apan anà Mbərom ataya tə ɗəfak nga
pə Yesu, tinen pə kərtek a tə uwar zlile aya
awan, aday tinen mənjœk bay re.

[5] Anga nan kutok, Yahuda ahay ta ga
patan sərak. Tə halan nga anà ɗo kəriya
aya à lumo ahay wa, aday tâ slabakan anan
mivel anà ɗo ahay à wulen su doh inde tə
abəbal awan a tinen ata awan. Yahuda ahay
ta zla àga ɗowan inde tə ngaman Yason, saa
pəlay anan atə Pol tə Silas, aday ti zla atan
uho pa 'am sə ɗo ahay. [6] Əna ta ca apan nə tə
njaɗak atan à man ata bay cəna, ta ban anan

zek a Yason awan, pi zek tə mərak azar aya,
ta zla atan pa 'am su ɗo sə lavan nga anà
wulen su doh ata awan. Ta zlah, ta wa: «Sə
slabak anan 'am kwa aha pə ɗaliyugo fok nə
ɗo a anaya awan. Həna, ta nak àga mənuko
re. 7 Yason ɗukwen kà təmahak atan àga
winen. Awan a bənan atan mbiyeɗ ta 'am
ana bahay sə Ruma bay re. Ta wa bahay
sə ɗowan a tinen a hinen inde tə ngaman
Yesu.» 8 Ta 'am a tinen a matanan ataya
kutok, tə jənan pə mivel anà ɗo ahay tu ɗo
sə lavan atan nga ataya təke kutok. 9 Ɗo sə
lavay nga ataya ta gan bəlaray anà Yason tu
ɗo a Yesu azar ataya tâ varan atan dala aday
ti mbəsak atan uho tamak.*

Atə Pol tə Silas ta zla à Bereya

10 Luvon a ga cəna, ɗo a Yesu ahay ta slan
anan atə Pol tə Silas à Bereya. Tə dəzle à
man ata ite nà, ta zla ù doh sə wazay ana
Yahuda ahay. 11 Ɗo sə Bereya ahay nà, tinen
kawa ɗo sə Tesaloniki ahay itəbay, tinen ɗo
səkəffe aya awan. Tə rəzlek anan à nga wa
sə sləne ləbara a Yesu nə bayak awan. Pə iɗe
sə cəɗe fok, tinen apan ti jangay Deftere a
Mbərom aday sa san wa nà, 'am a Pol a sa
ja ata nə ɗìɗek aya ɗaw. 12 Ɗo ahay bayak
a à wulen a tinen ahay wa, tə ɗəfak nga pə
Yesu. Uwar sə Gərek ahay zlile aya bayak a
pi zek tə Gərek mungol aya bayak a ta ɗaf
nga pə Yesu.

13 Əna Yahuda ahay à Tesaloniki tə sləne
Pol winen apan i wazay 'am a Mbərom à
Bereya nà, ta nay à Bereya a re, tə dazlan
sə jugwar 'am pə ɗo ahay wa kawa àga tinen
ata re. 14 Cəna, mərak ahay tə lagay anan Pol
pa 'am sə bəlay məduwen ata awan, əna atə
Silas tə Timote nə tə njahay à Bereya hwiya.
15 Ɗo a sə lagay anan Pol ataya tə lagay anan
hus à Atena, aday ta sa ma à Bereya kutok.
Pol a jan atan nà, tâ jan anà atə Silas tə
Timote nə tâ njaɗak anan ayak bəse.

Pol a wazay à wulen su doh sə Atena

16 Pol winen apan i ba anan atə Silas tə
Timote à Atena. A ca apan nà, wulen su doh
ata fok ma rah a tə pəra ahay bayak a cara
cara. A cəɓan. 17 Anga nan, ta kaɗ bala pi
zek tə Yahuda ahay aday tu ɗo su kon aya
azar a sə həran nga anà Mbərom ataya ù
doh sə wazay a tinen. Matanan re, kwa à
lumo ahay ɗukwen, winen apan i kaɗ bala
tə ɗo ahay.

18 Ɗo ahay inde sə pərahan azar anà
atətak way ana Epikuri ahay tə Sitoyiki
ahay, tə kaɗak bala pi zek tatə Pol ata re.
Azar aya ta wa: «Ɗo sə təbəlem a anan, a
ja nə ma ite anaw?» Ɗo maza aya ite ta wa:
«Izəne a ja 'am sə pəra sə mədurlon ahay!»
Ta ja matanan, anga Pol winen apan i ɗakay
anan nə 'am a Yesu ta 'am sə aslabakay
anahan à məke wa. 19 Anga nan, tə zəɓa
anan Pol aday ta zla anan pa 'am sə ɗo ahay
à man a sə ngaman Ariyopagos ata awan, ta
wa: «A nan umo sə sləne atətak way anak
a wiya ata awan. 20 Azar sa 'am aya nə kula
mə slənek bay. A nan umo sa san anan.»
21 Ɗo sə Atena ahay pi zek tə mədurlon aya
mə njahay a à man ata ataya fok, ta ga awan
itəbay, si ta pak aɗəka nə sləmay pə way
wiya aya awan, aday ti kaɗ apan bala.

22 Natiya Pol a tavay pa 'am sə ɗo ahay
à Ariyopagos, a wa: «Kwanay Atena ahay!
Na ca apan nà, kə rəzlen anan à nga wa sa
ga pəra a kwanay ahay nə lele. 23 Anga nen
apan ni bar à wulen su doh a kwanay nà, nə
canan à man sə pəra a kwanay ahay, aday
na tan à nga anà man sə gəɗan dungo anà
way ahay ɗukwen, mə vinde apan natiya:
“Anga mbərom a ɗowan a san sləmay a
bay ata awan.” Aka aday, ɗowan a kə
hərən anan nga ata, kwa â ga nə kə sənen
anan bay, nen ni ɗakak ikwen anan sləmay
anahan a kutok.

24 «Sə ndakay daliyugo pi zek tə way a uda
ataya fok nə winen awan. Winen Bahay sə
bagəbaga mburom tə daliyugo a təke. A
njahay ù doh su ɗo zənzen a sa han tə alay
ata bay. 25 Mbərom kà gak anan may ɗo
ahay ta gan awan bay, anga sə varan sifa tə
apasay a pi zek tə way azar aya anà kuwaya
aɗəka nə winen. 26 A ndakay ɗo mama'am
awan, aday tə winen kutok, a ndakay zahav
sə ɗo ahay fok. A varan atan tə njahay pə
daliyugo a anan. Kwa həna kabay, kà ɗəfak
atan magaga tə alay a sə njahay a tinen pə
daliyugo a re. 27 A ga matanan nà, anga aday
ɗo ahay tâ pəlay anan, izəne ti njaɗ anan ta
sə tətam atətam. Əna Mbərom winen dəren
tə mənuko bay. 28 Anga 'am inde a wa:

* 17:9 Abay dala ata nà, ti i man atan anan, əna kak ta gak ines hinen asa, ɗowan i man atan anan sabay.

“Sifa a mənuko, aɓal zek a mənuko, tə
anjahay a mənuko ɗukwen,
ta nay ahay nə à winen a wa.”

«Kawa ana ɗo sa ga ara a kwanay sa ja ɗukwen, a wa:
“Mənuko ɗukwen, gwaslay anahan ahay.”

29 «Matanan, mənuko wan ana Mbərom ahay. Aday ɗa sa bayak sa jəka Mbərom a ga minje tə mezeze sə ɗo ahay sə ndakay way nə tə alay a tinen aya ata bay, tinen mə ndakay aya nə sə gura, sə dala, kabay su kon. 30 Mbərom kə̀ səmak anan anà ɗo ahay sa ga way matanan à alay a ta san 'am anahan fan bay ata awan. Əna həna kà jak anan anà ɗo ahay kwa aha fok tâ yam pə ines a tinen ahay, tâ mbəsak cəveɗ a tinen a lelibay ataya kutok. 31 Anga kə̀ ɗəfak luvon a aday i gan sariya tə cəveɗ a anà daliyugo fok ata awan. Kə̀ walak anan ɗowan a saa ga way ata coy. A kan anan anà ɗo ahay ta sə slabakay anan ahay à məke wa.»

32 Tə sləne 'am ana Pol sa ja 'am sə slabakay ahay à məke wa ata cəna, ɗo a azar a ta ma nga sə mbasay apan. Əna azar su ɗo aya ite, ta wa: «A nan umo sə sləne 'am a anan pac hinen asa.» 33 Natiya Pol a mbəsak atan, a zla way anahan. 34 Aday cəkəbay ɗo azar aya ɗukwen tə ɗəfak apan nga, tə pərahak anan azar. À wulen su ɗo ataya nà, ɗowan a inde tə ngaman Diyonisiyus, ɗo sə Ariyopagos, tə uwar a sə ngaman Damaris ata, aday tu ɗo azar aya kutok re.

18

Pol a wazay a Korintu

1 Pə dəɓa wa cəna, Pol a slabak à Atena wa, a zla à Korintu. 2 A tan ayak à nga anà ɗowan a inde tə ngaman Akilas, winen Yahuda ahay, tə wahay anan à Pontus. Kə̀ njahak bayak a bay ta nay ahay tə uwar anahan Pəriskila à Italiya wa, anga bahay sə Ruma sə ngaman Kəlawdiyus ata a rəzlay anan Yahuda ahay fok à Ruma wa. Pol a zla àga tinen, 3 tə njahay pə kərtek awan, ta nga ambar sə ndakay doh ataya pə kərtek awan, anga mer su way a tinen a nə kərtek. 4 Pə luvon sa man uda fok cəna, Pol a kaɗ bala pi zek tə Yahuda ahay tə Gərek ahay ù doh sə wazay ana Yahuda ahay, anga a nan nə tâ ɗaf nga pə Yesu.

5 Atə Silas tə Timote ta nay ahay kwa à Makedoniya wa, tə dəzle à man a Pol. Matanan, Pol a mbəsak sa nga ambar, anga sa ga wazo pac pac, ta sa jan anà Yahuda ahay tə dîɗek a Almasihu nə, Yesu. 6 Əna Yahuda ahay tə təmahak anan anan 'am anahan ata bay, ta ma nga sə gənahan. Anga nan, Pol a bəzlam anan morbodok sə zana anahan, a jan atan tə angəraz a, a wa: «Ka sak a lizen nà, 'am a pa nga a kwanay kutok, bina 'am uno sabay. Həna nà, ni wazan anà ɗo su kon azar aya awan.»

7 Matanan, a mbəsak atan səfek, a zla way anahan àga ɗowan a inde tə ngaman Titiyus Yustus. Ɗowan ata nà, a ɗəfan apan anà Mbərom. Doh anahan a ɗukwen, pə cakay su doh sə wazay ana Yahuda ahay. 8 Kərispus, ɗo sə lavan nga anà doh sə wazay a tinen ata, a ɗaf nga pə Bahay Yesu tu ɗo su doh anahan aya təke. Ɗo sə wulen su doh sə Korintu ahay sə sləne 'am ana Pol ataya bayak a tə ɗəfak nga pə Yesu, aday ta gak baptisma re.

9 Pə luvon a inde, Pol ma njak ahan a, cœn a zuɓan. Bahay Yesu a jan nà: «Kâ jəjar bay, ɗakay anan 'am uno hwiya, kâ tacay 'am bay. 10 Nen inde tə iken. Ɗowan saa vəze apak sə lamak ibay. Anga ɗo uno ahay inde à wulen su doh a anan bayak awan.» 11 Pol a njahay à man ata ava daz tə kiya mbərka, i ɗakan anan 'am a Mbərom anà ɗo ahay.

12 À alay Galiyo winen guverner sə daliyugo sə Akaya ata nà, Yahuda ahay tə halay nga, ta ban anan Pol, ta zla anan pa 'am sə sariya. 13 Ta wa: «Ɗowan a anan winen apan i njak anan ɗo ahay aday tâ həran nga anà Mbərom tə cəveɗ a kawa ana Tawrita a mənuko sə ɗakay anan ata sabay!»

14 Abay Pol mə lavay zek a sa ja 'am, əna Galiyo sə ɗowan ata a wa: «Yahuda ahay, abay â ga nə ines sə laman anà ngomna kabay ines a hinen nà, ni təma 'am a kwanay, 15 əna kak kə̀ tərak avaɗ uway pa 'am kəriya aya, pə sləmay ahay, aday pə Tawrita a kwanay cukutok nà, gen anan sariya kawa Tawrita a kwanay a sa ja. Nen ni ga zahav sə sariya a anan bay.» 16 Natiya ta razl atan à man sə sariya wa. 17 Ta ban anan Sostenes, ɗo sə lavan nga anà doh sə wazay a tinen, tə ndaɓay anan pa 'am sə ɗo ahay à man sa ga sariya. Əna kà gak anan à nga wa anà Galiyo bay.

Pol a ma à Antakiya

18 Pə dəɓa anahan a wa, Pol a njahay à
Korintu luvon bayak awan, aday a mbəsak
anan mərak ahay kutok. A zla à kwalalan
inde, winen tə Pəriskila tə Akilas, ta zla à
Siriya. Əna a saa ján à kwalalan inde à
Kenkeriya nà, a faɗ anan nga pi zek wa,
anga way anahan sə mbaɗay apan ata awan.
19 Tə dəzle à wulen su doh sə Efesus. Pol
a mbəsak anan atə Pəriskila tə Akilas à man
ata awan. A zla ù doh sə wazay ana Yahuda
ahay, ta kaɗ bala sa 'am a Yesu pə kərtek
awan. 20 Tə cəce â njahay apan tə tinen mba,
əna Pol a ngam bay. 21 I sa zla way anahan
nà, a jan atan, a wa: «Kà zlak anan à nga anà
Mbərom nà, ni i may ahay àga kwanay.» A
ján à kwalalan inde, a mbəsak Efesus kutok.
22 Pol a dəzle à Kaysariya nà, a zla sa jan
ahay 'am anà ɗo a Yesu ahay. Aday a zla
way anahan à Antakiya kutok. 23 A njahay à
man ata mənjœk nà, a zla way anahan asa.
A bar pə daliyugo sə Galatiya tə Firigiya, a
varan məgala anà ɗo a Yesu ahay fok.

Apolos a wazay à Efesus tə Korintu

24 Ɗowan a inde tə ngaman Apolos a nay
à Efesus. Winen Yahuda sə Aleksandriya
ahay. A san 'am zle, a san Deftere a Mbərom
zle lele. 25 Kà tətakak cəveɗ sə pərahan
azar anà Bahay Yesu lele re, a wazay lele tə
məgala si zek anahan a təke, a ɗakay anan
'am a Yesu tə cəveɗ a lele. Əna a san nə bap-
tisma ana Yuhana ɗəkɗek coy. 26 Matanan
kutok, a dazlan sa ja 'am mənjəna sə jəjar
ù doh sə wazay ana Yahuda ahay. Atə
Pəriskila tə Akilas tə sləne anan 'am anahan
ahay, aday tə gəɓa anan àga tinen, tə ɗakan
anan apan cəveɗ ana Bahay Yesu lele asa.
27 Pə dəɓa anahan a wa, Apolos a gan may
sa zla pə daliyugo sə Akaya. Ɗo a Yesu
ahay à Efesus tə varan məgala sa zla, aday
tə vinden ɗerewel anà mərak a tinen ahay
à man ataya awan, anga aday tâ təma anan
lele. A dəzle à man ata nà, a man zek anà
ɗo a Yesu ahay bayak a tə sumor a Mbərom
sə varan ata awan. 28 A vaɗ uway tə Yahuda
ahay pa 'am sə ɗo ahay, 'am aday Yahuda
ahay tə sənak sə mbəɗahan apan bay. A
ɗakan atan anan à Deftere a Mbərom inde
nà, tə ɗiɗem a Almasihu nə Yesu.

19

Pol a wazay à Efesus

1 À alay a Apolos winen à Korintu nà, Pol
a zla tə daliyugo sə Galatiya tə Faragiya, a
dəzle à wulen su doh sə Efesus. À man ata
kutok, a tan à nga anà ɗo a Yesu ahay. 2 Pol
a cəce patan wa, a wa: «À kwanay sa ɗaf nga
pə Yesu ata nà, kə njiɗen Apasay Cəncan a
ɗaw?»
Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Kula mə
sləɗek 'am sə Apasay Cəncan a bay jiga
awan.»
3 Pol a jan atan asa, a wa: «Aday kə njiɗen
baptisma wura kəla anaw?»
Ta wa: «Ma ga nə baptisma mbala ana
Yuhana.»
4 Pol a wa: «Baptisma ana Yuhana nà,
anga sə ɗakay anan kə yimak pə ines anak
ahay cəna coy. Yuhana a jan anà Isəra'ila
ahay tâ ɗaf nga pə ɗowan a saa nay ahay
pə dəɓa anahan wa ata awan, kawa sa ja nà,
Yesu.»
5 Tə sləne matanan cəna, tə təma sa ga
baptisma tə sləmay ana Bahay Yesu kutok.
6 Pə dəɓa anahan a wa nà, Pol a ɗəfan atan
alay pa nga, aday Apasay Cəncan a a nay
patan. Tə dazlan sa ja 'am ta 'am su kon aya
aday ta san bay ataya awan. Aday ta man
anan 'am a Mbərom anà ɗo ahay kutok.
7 Abaslay su ɗo sa ga baptisma ataya nə i ga
kuro nga cew.
8 Kiya maakan nà, Pol a taa zla ù doh sə
wazay ana Yahuda ahay à Efesus à man ata
awan. Winen apan i jan atan 'am sə bahay
a Mbərom mənjəna sə jəjar, anga a nan nə
tâ ɗaf nga pə Yesu lele. 9 Əna ɗo azar a nə
ta ma nga sə kuray anan nga a tinen ahay,
ta ngam sə təma 'am anahan ata bay. Tinen
gədek a ja 'am lelibay a pə cəveɗ a Yesu pa
'am sə ɗo ahay. Anga nan kutok, Pol a ra
anan ɗo sa ɗaf nga pə Yesu ahay, ta zla way
a tinen. Pə iɗe sə cəɗe fok, a zla sa kaɗ bala
tə ɗo ahay à man sə jangay ana Tiranus. 10 A
taa ga nə matanan, həna ava cew. Natiya
kutok, ɗo sə daliyugo sə Aziya ahay fok tə
sləne 'am a Bahay Yesu, Yahuda ahay pi zek
tu ɗo su kon azar aya awan.

*L*əbara ana wan a Sikuwas ahay

11 Matanan, Mbərom kà gak mer su way
ma ga masuwayan aya nə bayak a tə alay
ana Pol. 12 Kwa zana kabay masuwar a tinen
sə laman anan ayak anà zek a Pol ata nà,
ɗo ahay ta zlan anan ayak anà ɗo sə ɗəvac
a tinen ahay. Ɗowan a ɗəvac ataya fok tə
mbərak, aday ɗowan a məhərvov a gan atan

ataya, apasay sə məhərvov ahay ɗukwen ta
nak à tinen wa re.
13 À alay ata ɗukwen, Yahuda azar aya
inde tinen apan ti bar sa razl apasay sə
setene ahay. Aday tə təker anan sa razl
setene ahay tə sləmay a Bahay Yesu ite.
Ta wa: «Ma jak tə sləmay ana Yesu a Pol
sə wazay 'am anahan ata nà, hayak ahay à
ɗowan a anan wa!» 14 Sa ga awan ata nà, wan
ana Sikuwas ahay cuwɓe. Sikuwas aday nà,
winen bahay sə gəɗan dungo anà way ahay
anga Mbərom.
15 Ta ja matanan ata cəna, apasay a lelibay
ata a mbəɗahan atan ahay apan, a wa: «Na
san Yesu zle, Pol ɗukwen na san 'am ana-
han a zle re, əna kwanay nə maya anaw?»
16 Ɗowan a apasay lelibay a à winen inde ata,
a kaɗ patan tə məgala, a mbasay patan, a
ga patan mbəlak, a ngəraw patan wa zana a
tinen ahay à məndak. Ta nay ù doh anahan
wa, ta haw way a tinen.
17 Yahuda ahay pi zek tu ɗo su kon azar
aya mə njahay aya à Efesus ata fok tə sləne
'am ata nà, mbac a slahan atan, aday ɗo
ahay ta ma nga sə varan zlangar anà sləmay
ana Bahay Yesu. 18 Ɗo ahay bayak a à wulen
su ɗo a Yesu ahay ta nay, tə ɗakay anan
way a tinen sa ga lelibay aya pa 'am sə ɗo
ahay fok. 19 Ɗo sa taa ga maram ataya ta
ray anan ɗerewel sə maram a tinen ataya
fok uho, ta vak anan pa 'am sə ɗo ahay. Tə
baslay anan dala sə masa sə ɗerewel ataya
fok nà, a ga dala sə *dinar** mbulo kwa kuro
ɗara (50,000). 20 Matanan, 'am a Bahay Yesu
a ta 'am tə məgala awan təɗay.

Ɗo ahay tə vəze pə Pol à Efesus

21 Pə dəɓa sə way ata wa nà, a nan à Pol
sa zla à Urəsalima tə cəveɗ sə Makedoniya
tə Akaya. A wa: «Na zlak à Urəsalima nà,
təktek ni zla à Ruma re.» 22 A slan ɗo si mer
su way anahan ahay cew à Makedoniya, atə
Timote tə Erastus. Aday winen a njahay pə
daliyugo sə Aziya hamak.
23 À alay ata ite, 'am məduwen a a slabak
à wulen su doh sə Efesus, anga cəveɗ sə
pərahan azar anà 'am ana Bahay Yesu.
24 Ɗowan a inde à man ata tə ngaman
Demetriyus, winen ɗo sə təvaɗ. A ndakay
doh sə pəra a tinen a inde tə ngaman
Artemis tə dala. Mer su way anahan ata a
gan dəɗəffa anà ɗo anahan a sa ga mer su
way pi zek ataya awan. 25 A ngaman anà
ɗo si mer su way anahan ahay pə kərtek
a tu ɗo sə təvaɗ ahay fok. A jan atan, a
wa: «Kwanay ɗo ahay, kə sənen zle, mer
su way a mənuko a anan ata a mak uko
zek. 26 Kwanay a ɗukwen, kə cinen anan,
kə sləmen way ana ɗowan a sə ngaman Pol
ata sa ga. A wa pəra sə ɗo ahay sə ndakay
tə alay ataya fok nə tə tərak mbərom ahay
tə ɗiɗek a bay. Ɗo ahay à Efesus a anan
bayak awan tə təmahak 'am anahan ata,
aday pi zek məduwen sə daliyugo sə Aziya
ɗukwen, ɗo ahay tə təmahak 'am anahan
ata re. 27 Kak matanan hwiya cəna, ɗo
ahay ti i kəɗey anan mer su way a mənuko
a anan. Matanan cəna coy bay re. Ɗo
ahay ti mbəsak sə varan zlangar anà doh
ana Artemis, mbərom a mənuko məduwen
awan. Aday Artemis, mbərom ana ɗo sə
Aziya ahay fok tə ɗo ahay pə daliyugo fok sə
hərən nga ata, i lize anan mazlaɓ anahan!»
28 Ɗo ahay tə sləne wan sa 'am ata cəna,
ta ga mivel, tə dazlan sa zlah awan, ta
wa: «Artemis sə Efesus ahay nà, məduwen
awan!» 29 'Am ata a ta 'am səneh à wulen
su doh inde, a slabakan anan mivel anà ɗo
ahay fok. Ta ban anan ɗo ana Pol ahay cew,
atə Gayus tə Aristarkus, tinen Makedoniya
ahay. Ta zla atan à man sa taa gəsle a tinen
sə kukwa awan. 30 Pol ɗukwen abay a nan
sa zla à man a tinen ata re, əna ɗo a Yesu
ahay tə gafan 'am. 31 Məceɗ sə daliyugo sə
Aziya ahay, car ana Pol ahay, tinen ɗukwen
ta slan ɗo saa jan nà, â sa zla à man sə gəsle
ata bay.
32 À alay ata nà, mawrasan a zlan à mivel
inde anà man su ɗo fok. Kuwaya a zlah nə
'am anahan cara, anga alay a van anà ɗo
ahay a nà, ta san 'am a sə halan atan apan
nga ata bay. 33 Yahuda ahay tə gəɓa anan
ɗo a tinen inde tə ngaman Aleksandire pa
'am sə ɗo ahay. Ɗo azar aya tə ɗakan
way a sə təra ata, aday â jan anà ɗo ahay.
Aleksandire a cakaf alay à mburom aday
ɗo ahay tâ pak sləmay, i jan atan anan 'am
awan. 34 Aya əna, man su ɗo a san anan
sa jəka winen Yahuda ahay ata nà, a zəga
anan apan sə bəbal awan aɗəka. I ga way sə
ler cew tinen pa 'am kərtek a: «Artemis sə
Efesus ahay nà, məduwen awan!»

* 19:19 Dinar kərtek nà, àga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

[35] Coy kutok, səkəreter sə wulen su doh
ata a mba apan sə mbacay anan 'am ata
awan, a wa: «Kwanay Efesus ahay! Kuwaya
fok a san zle, wulen su doh a mənuko Efesus
nà, i ba anan doh ana Artemis, mbərom
məduwen ata awan, aday i ba anan pəra sa
ga anan minje tə winen a sə slahay ahay à
mburom wa ata re. [36] Ɗowan a saa mba apan
sə məman anan way ataya nə ibay. Anga
nan, guko ngatay aday, sənen way a kwanay
a saa ga ata awan. [37] Ɗowan a kwanay sə
bənay à man a anan ataya ɗukwen, tə kərak
awan ù doh cəncan a wa bay, tə gənahak
anan anà mbərom a mənuko bay re. [38] Kak
Demetriyus tu ɗo anahan ahay a nan atan
sa zlah pə ɗowan a nà, suwan tâ zla anan
'am a à man sə sariya tə alay awan. Ti tan
ayak à nga anà bahay aya à man ata awan.
[39] Bina, kak a nak ikwen way maza cəna,
haluko anan nga anà bahay ahay aday ti gak
ikwen anan sariya awan. [40] Bina, way a sə
təra biten ata nà, izəne, Ruma ahay ti ja nà,
ɗə vəzek pə ngomna. Ata i var puko cəveɗ
sə mungok aɗəka, anga ɗì i mba apan sə
ɗakan anan à ngomna way a sə halak uko
apan nga kawa həna anan ata bay.» [41] A ndav
anan sa jan atan anan 'am ata cəna, a wa ɗo
ahay tâ ta 'am.

20

Pol a zla à Makedoniya tə Akaya

[1] 'Am ata a mbacay nga lele nà, Pol a halan
nga anà ɗo a Yesu ahay. A man atan anan
mivel ù doh, aday a mbəsak atan, a zla way
anahan pə daliyugo sə Makedoniya. [2] A bar
pə daliyugo ata sa man anan mivel ù doh
ta 'am ahay cara cara anà ɗo ahay. A dəzle
pə daliyugo sə Akaya kutok, [3] a njahay kiya
maakan à man ata awan. Winen apan i
lavay zek abay sa zla pə daliyugo sə Siriya,
əna a sləne nà, Yahuda ahay ta gan may sa
vaɗ anan. Anga nan, a ma way anahan tə
daliyugo sə Makedoniya. [4] Sa zla tatə Pol nà,
Sopater wan ana Pirus, winen Bereya ahay,
Aristarkus tə Sekundus, tinen Tesaloniki
ahay, tatə Gayus ɗo sə Derbe ahay, tatə
Timote, tatə Tikikus tə Torofimus, tinen ɗo
sə Aziya ahay. [5] Tinen nà, tə lahan umo pa
'am, ta saa ba manay à Təruwas. [6] Manay
nà, ma zla à Filipi wa pə dəɓa sə azar uko sə
Pasəka ata wa, saa ján à kwalalan inde. A
ga luvon ɗara nà, ma njaɗ atan à Təruwas a
kutok. Mə njahay à man ata lumo pam.

Pol a zla à Təruwas

[7] Pac sə sime suko a nà, mə halay nga sa
pa way sa pa cəncan awan, aday Pol winen
apan i jan 'am anà ɗo ahay. Kà njahak apan
nə hus à man luvon, anga sidew a nà, a
nan sa zla way anahan. [8] Ù doh a manay
sə halay uda nga ata nà, lalam ahay uda
nə bayak awan. [9] Wan a inde njavar a tə
ngaman Ewtike, mə njahay a à mufəlok su
doh ata awan. Pol winen apan i tətakan
anan way anà ɗo ahay hwiya, aday Ewtike
sə maka a ya nga, a dangwaz, a slahay ahay
à məndak kwa ahay à sewene ata wa. Tə
gəɓa anan nà, winen ma mac awan. [10] Pol
a dazay ahay, a cakaf anan, a ban anan pi
zek anahan həmbok, a wa: «Kâ jilen awan
bay, winen tə sifa awan!» [11] Aday a ján, a ma
ù doh a mə cərazl ata re, a gəzla anan pen
aday ta pa kutok. Ta kaɗ bala pi zek hus ana
pac sə sləray ahay. Pol a zla way anahan
kutok. [12] Wan a njavar ata nà, ɗo ahay tə
lagay anan agay, winen tə sifa a zay. Way
ata kà taslak atan anan mivel bayak awan.

Pol a zla à Miletus

[13] Pə dəɓa anahan a wa nà, ma zla way
a manay. Ma ján à kwalalan inde sa zla
à Asos. Əna Pol a jan umo nə mâ lah,
anga a nan sa zla nə tə cəveɗ sə dədala.
[14] A bənak ayak manay à Asos nà, mə gəɓa
anan tə manay à kwalalan inde, ma zla
jiya à Mitilen. [15] Mə slabak à man ata wa
tə kwalalan sidew awan, mə dəzle bəse tə
Kiyos. A njahay luvon kərtek nà, mə dəzle
à Samos. A njahay luvon kərtek asa cəna,
mə dəzle à Miletus kutok. [16] A nan anà Pol
sə tavay à Efesus bay, anga a nan sə njahay
bayak a pə daliyugo sə Aziya sabay. A zla tə
guzlgozl a anga a nan sə dəzle à Urəsalima
aday ti sa ga azar uko sə Pentekosta, kak i
ga zek nà, na.

Pol a jan 'am anà Efesus ahay

[17] À Miletus wa, Pol a slənay ahay ɗo ahay
saa ngaman ayak anà məceɗ sə egliz ahay
à Efesus wa. [18] Tə dəzley ahay pə cakay ana
Pol cəna, a jan atan 'am, a wa: «Kə sənen
zle, nə njahay tə kwanay à alay a nen àga
kwanay ata nə kəkəmaw, kwa anuno sa nay
ahay pə daliyugo sə Aziya a anan. [19] Na gan
mer su way anà Bahay a mənuko nà, nen
mə nahay nga awan, tə iɗe sə ayam awan,
aday à dəce ahay inde, anga Yahuda ahay
tə pəlak su go sədœk. [20] Kə sənen zle, à

wazo uno ahay inde fok, nə ɗərek pikwen
wa awan bay. Kak way sa mak ikwen zek
inde nà, na jak ikwen anan coy. Nə tətakak
ikwen anan way ahay pa 'am sə ɗo ahay,
aday à gulom su doh a kwanay ahay re. 21 Nə
ɗakak anan anan ləbara a Yesu anà Yahuda
ahay, anà ɗo su kon azar aya tinen Yahuda
ahay itəbay ataya re. Na jan anà ɗo ahay
fok, yimen pə ines a kwanay, mbəɗîhen 'am
pə Mbərom, aday ɗəfen nga pə Bahay Yesu.
22 «Həna nen apan ni zla way uno à
Urəsalima. Su go bəlaray sa zla à man ata
nə Apasay Cəncan awan. Na san way a saa
təro à Urəsalima ata bay. 23 Way inde kərtek
na san cəna, kwa ni zla aha fok ɗukwen,
Apasay Cəncan a u jo nà, ɗəce ahay inde ti
to nga, aday ni pa ɗangay re. 24 Əna, kwa â ga
nə nə məcak, kwa â ga nə nen tə sifa awan,
pi nen a nə way kərtek awan. Kak nə ndəvak
anan mer su way a Bahay Yesu sə vuro anan
ata nà, coy. Mer su way ana Bahay Yesu a sə
ngumo apan ata nà, sə ɗakay anan ləbara
sə sumor a Mbərom sa gan anà ɗo ahay ata
awan.
25 «Sənen anan, nə bərak à wulen a
kwanay, nə ɗakak anan ləbara sə bahay
a Mbərom, əna həna ki i cinen uno kula
sabay. 26 Anga nan kutok, ni jak ikwen həna
biten tə məgala si zek uno a təke nà: Na gak
anan way nen sa mba apan ata anga aday
kâ njiɗen sifa sa ndav bay ata awan. Kak
ɗowan inde kə̀ ɗəfak nga pə Yesu bay nà,
wita 'am uno sabay. 27 Abay na jak ikwen
anan way a Mbərom sa gan may nâ jak
ikwen anan ata nə fok, nə ɗərek pikwen
wa awan bay. 28 Gen anan nga ì zek ahay
lele, aday gen anan nga anà ɗo a Yesu ahay
Apasay Cəncan a sə varak ikwen sa gan nga
ataya awan re. Təren ɗo sa gan nga anà ɗo
a Yesu ahay fok, ɗo anahan a sa tam atan ti
mez anahan ataya awan. 29 Anga na san zle,
na sak a zla way uno nà, ɗo sə sədœk ahay
inde, ti nay à wulen a kwanay saa bənan
mbiyeɗ anà ɗo a Yesu ahay. 30 Aday, kwa
à mamasl a kwanay ahay inde ɗukwen, ɗo
ahay inde ti ra zek sə mbəɗa anan ɗìɗek a
Mbərom aday ɗo a Yesu ahay tâ pərahan
atan azar. 31 Anga nan, ben, gen anan nga
anà zek ahay lele. Aday sənen apan, ava
maakan nà, luvon tə ipec, nen apan ni
ɗakak ikwen anan way nə, mənjəna sa man
uda awan. Na mak ikwen zek tə iɗe sə ayam
awan.
32 «Ni mbəsakan kwanay à alay inde həna
anà Mbərom aday anà sumor sa 'am ana-
han. 'Am ata ɗukwen, məgala anahan inde
sa har kwanay, aday sa mak ikwen zek sə
njahay à man anahan sə lavan anan zek anà
ɗo anahan ahay fok ata awan. 33 Na gak
anan may anà ɗala kabay gura kabay zana
pə ɗowan wa bay. 34 Kwanay a kə sənen zle
coy re, na gak mer su way aday ma saa njaɗ
way sa pa, nen tu ɗo uno ahay fok. 35 Pac
pac, na taa ɗakak ikwen anan nà, lele sa
ga mer su way matanan aday sa man zek
anà ɗo ma va alay ì zek aya hwiya. Aday
ɗukwen, bayiken pə way ana Bahay Yesu sa
ja, a wa: "Ataslay mivel ana ɗo sa var way a
zalay ataslay mivel ana ɗo sə təma way" ata
awan.»
36 Pol a ndav anan 'am anahan sa ja nà, a
dukwe gərmec, aday a ga amboh tu ɗo ataya
fok. 37 Natiya, tinen a fok ta ma nga pə ayam,
ta sa ban anan Pol həmbok həmbok. 38 Sə
cəɓan atan jiya nà, anga a jan atan, a wa:
«Ki i cinen uno kula sabay.» Tə lagay anan
hus à man sə kwalalan anahan saa ján uda
ata awan.

21

Pol a zla à Urəsalima

1 Mə mbəsak anan məceɗ sə egliz sə Efe-
sus ahay cəna, ma ján à kwalalan inde, ma
zla way a manay à Kos. Sidew anahan a
ɗukwen mə dəzle à Rodes, aday mə slabak
à man ata wa sa zla à Patara. 2 Ma tan à nga
anà kwalalan a inde i zla ù kon sə Finikiya,
ma ján uda, ma zla kutok. 3 Ma zla əngal
nà, mə canan ayak anà Kiprus ta day sə
alay gula. Ma ndav anan azla a manay pə
daliyugo sə Siriya, à wulen su doh sə Tirus,
anga ti i dazay anan way sə kwalalan ahay
ɗukwen à man ata awan. 4 Mə pəlay anan
ɗo a Yesu ahay à man ata wa, mə njahay pə
kərtek a lumo kərtek. Ta jan anà Pol nà: «Kâ
zla à Urəsalima bay!» anga Apasay Cəncan
a kə̀ ɗakak atan anan.
5 Pə dəɓa sə lumo ata wa nà, ma man pa
'am anà abar a manay. Ɗo ahay fok tə lagay
manay hus ahay à wulen su doh wa, tinen
pə kərtek a tə uwar a tinen ahay, tə gwaslay
a tinen ahay fok. Mə dəzle pa 'am sə bəlay
nà, mə dukwe gərmec sa ga amboh. 6 Pə
dəɓa wa nà, mə gəzla nga. Tinen ta ma agay,
manay ite, ma ján à kwalalan inde.

7 Azla a manay tə kwalalan a ndav nà, à
manay sa zla à Tirus wa hus à Potolimayis.
À man ata ɗukwen, mə njahay hway sa jan
'am anà mərak ahay. 8 Sidew a nà, ma man
pa 'am anà azla a manay, aday ma saa dəzle
à Kaysariya. Ma zla àga Filip, ɗo sə ɗakay
anan ləbara mugom ata awan, mə njahay
àga winen kutok. Filip ata nà, ɗo kərtek à
wulen su ɗo a cuwɓe tinen sə walay atan à
Urəsalima wa ata awan.* 9 Dəna a Filip ahay
inde fuɗo, ta zlak à mbaz fan bay, tinen ta
taa man anan 'am a Mbərom anà ɗo ahay.
10 Mə njahak à man ata nə luvon ahay bayak
a, aday ɗo maja'am a Mbərom a inde tə
ngaman Agabus, a nay ahay à Yahudiya wa,
11 saa cak ayak pumo. A gəɓa way sə juwaɗ
zek ana Pol, a jaway anan alay anahan tə
saray a təke, a wa: «Apasay Cəncan a a ja
nà: "À Urəsalima nə bahay sə Yahuda ahay
ti jaway anan bahay nga sə way a anan nə
kətanan. Ti varan anan à alay inde anà
ɗo su kon azar aya Yahuda ahay bay ataya
awan."»
12 Mə slənə matanan cəna, manay tə
mərak sa man ata ataya fok, ma jan anà Pol
nà: «Kem, kâ zla à Urəsalima bay.»
13 A mbəɗahan umo apan nà: «Kə yimen
nə maw? A nak ikwen sə slahay puno mivel
ɗaw? Nen mə lavay zek a sə jaway aday kwa
sa mac à Urəsalima anga sləmay ana Bahay
Yesu.»
14 Ma mbak apan sə kaɗan nga bay. Anga
nan, mə mbəsak anan 'am ata awan. Ma ja,
ma wa: «Bahay Yesu â lavay dala anahan a
kawa sa gan may.»
15 Pə dəɓa sə nahay wa mənjœk cəna,
mə lavay zek aday ma zla à Urəsalima a
kutok. 16 Ɗo a Yesu ahay sə wulen su doh
sə Kaysariya azar ataya tə lagay manay
à Urəsalima, àga ɗowan a inde tə nga-
man Mənason, winen Kiprus ahay. Winen
ɗukwen ɗo ana Yesu a kwakwa. Mə nahay
nə àga winen awan.

Azlangay ana atə Pol tə məceɗ sə egliz sə
Urəsalima ahay

17 Mə dəzle à Urəsalima cəna, mərak
ahay tə təma manay tə ataslay mivel awan.
18 Sidew a nà, ma zla tatə Pol àga Yakuba.
Məceɗ sə egliz ahay fok mə halay nga aya
àga winen. 19 Pol a jan atan 'am, aday a
ɗakan atan anan way a Mbərom sa ga tə
winen àga ɗo su kon azar aya aday tinen
Yahuda ahay itəbay ataya dəc dəc fok.
20 Tə slənə cəna, tə hərən anan nga anà
Mbərom. Aday ta jan anà Pol, ta wa:
«Mərak, kə canak anan anà way a sa ga à
man a anan ata biɗaw? À wulen sə Yahuda
ahay, ɗo ahay dəbu dəbu bayak a tə ɗəfak
nga pə Yesu, aday tinen a fok tə pərahan
azar anà Tawrita lele. 21 Tə slənə nà, iken
apan ki ɗakan anan way anà Yahuda mə
njahay aya à wulen su ɗo su kon a azar aya
nə tô mbəsak sə pərahan azar anà Tawrita
ana Musa. Aday ta wa, ka jan atan nà, tô
gəɗan atan mədəndalas anà gwaslay ahay
bay, tô pərahan azar anà atətak way sə
Yahuda ahay sabay. 22 Guko nə kəkəmaw?
Bina, ti i slənə ka nak ahay. 23 Way a mi
jak hənə ata nà, ga anan! Ɗo ahay inde
à man a anan fuɗo, tə zlapak anan anà
Mbərom. 24 Ti zla saa ndav anan ambaɗay
a tinen a sə zlapan anà Mbərom ata nà, zlen
pə kərtek awan, aday tərən cəncan aya pə
kərtek awan. Hamay anan dala a tinen anga
aday tâ mba apan sa faɗ nga. Ka gak anan
matanan acəkan nà, ɗo ahay fok ti san, way
a tinen a sə slənə apak ata fok, mungwalay,
bina iken a ɗukwen, kə pərahan azar anà
Tawrita a Musa a lele re. 25 Əna anà ɗo sa
ɗaf nga pə Yesu à wulen su ɗo su kon azar
ataya nà, mə slənak ɗerewel sa jan atan
ayak nà, tâ saa rac sluweɗ sə pəra bay, tâ
saa sləɓa mez bay, tâ saa rac sluweɗ su way
mə ngərew angərew bay, tâ saa ján uho bay
re.»
26 Anga nan kutok, Pol a ga kawa ana tinen
sa jan ata awan. Sidew a cəna, ta zla tu ɗo
ataya awan anga sə tərə cəncan aya pa 'am
a Mbərom. A zla ù doh sə mazlaɓ a Mbərom,
a jan anà ɗo sə gəɗan dungo à way ahay
luvon a aday ti tərə ɗo cəncan aya coy aday
kuwaya i varan way à Mbərom re ata awan.

Ta ban anan Pol

27 Luvon cuwɓe a sə tərə cəncan a pa 'am
a Mbərom ataya tinen apan ti sa ndav bəse,
Yahuda sə daliyugo sə Aziya ahay tə canan
anà Pol ù doh sə mazlaɓ a Mbərom. Tə
pəkan 'am anà ɗo ahay fok aday tâ ban
anan. 28 Ta zlah, ta wa: «Isəra'ila ahay, men
umo zek! Ɗowan a anan nà, winen ɗo sa bar
kwa ta sə wura sa jan anà ɗo ahay, Isəra'ila
ahay, Tawrita a Musa, doh sə mazlaɓ a

* 21:8 Ca pə Mer su way ahay 6.1-6.

Mbərom fok kà tərak awan kəriya ata awan.
Aday həna ɗukwen, gədek a ray ahay Gərek
ahay ù doh sə mazlaɓ a Mbərom, kà gak
mənjaɗak pa man cəncan a həna anan.»
29 Ta ja 'am ata nà, anga tə canak anan anà
atə Pol tə Torofimus, Efesus ahay, winen
à Urəsalima à man ata awan. A ga patan
ɗukwen, Pol kà zlak anan ù doh sə mazlaɓ a
Mbərom re.
30 Təɗay 'am ata a ta 'am à wulen su doh
ata fok, ɗo ahay tə haway ahay à man ana
Pol. Ta ban anan, tə ngəzahay anan ù doh sə
mazlaɓ a Mbərom wa. Cəna, tə tacay anan
məsudoh aya awan. 31 Abay a nan anà man
su ɗo a nə sa vaɗ anan Pol à məke, əna ɓa
ləbara ata kà dəzlek anan à sləmay inde anà
bahay nga sə suje sə Ruma ahay, ta jan, ta
wa: «Wulen su doh sə Urəsalima fok, kà
nəsek!» 32 Cəna, bəse bahay nga sə suje ata
a ra suje ahay tə bahay a tinen ahay, ta haw
à man ata awan. Ɗo ahay tə canan anà suje
ahay tə bahay nga a tinen a təke cəna, tə
mbəsak sa vaɗ anan Pol.
33 Bahay nga sə suje ata a həɗek pə cakay
ana Pol, a ban anan, a jan anà suje anahan
ahay nə tâ jaway anan tə calalaw ahay
cew. Aday a cəce patan wa, a wa: «Winen
wayaw? A ga maw?» 34 Ɗo ahay fok ta ja
'am aya nə so. Bahay nga sə suje ahay
kà slənek 'am sə awan inde lele dəɗaf bay,
bina abəbal awan kà zalak. Anga nan, a wa
tâ zla anan Pol ù doh sə suje ahay. 35 Tə
dəzley anan Pol pə bərkwitek su doh sə suje
ahay lele nà, suje ahay tə gəɓa anan pa nga
mburom cəkeke, anga ɗo ahay tə vəzek kà
zalak. 36 Man su ɗo ata fok a pərahan azar ta
sa zlah, ta wa: «Vəɗen anan, vəɗen anan!»

Pol a vaɗ uway pi zek wa

37 Suje ahay ti saa dəzle anan Pol ù doh a
tinen bəse nà, a jan anà bahay nga a tinen,
a wa: «Ni mba apan sa jak 'am kərtek təte
ɗaw?»
Bahay nga sə suje ata a cəce panan: «Ka
san 'am sə Gərek zle ɗaw? 38 Iya! Na wa iken
Misra ahay sə vəze ata ba, aday kà zlak anan
ɗo ahay tə way sə alay aya à kiɓe kwakwa,
tinen mbulo fuɗo ata ba?»
39 Pol a mbəɗahan apan, a wa: «Nen nə
Yahuda ahay. Tə wahay nen à Tarsus, pə
daliyugo sə Silikiya. Aday Tarsus nà, wulen
su doh kəriya bay. Na gak amboh, vuro
cəveɗ sa jan 'am anà ɗo ahay ite.»
40 Bahay nga sə suje ahay a varan cəveɗ sa
ja 'am kutok. Pol a ján pə bərkwitek, a cakaf
alay à mburom aday ɗo ahay tâ mbəsak 'am.
Tə mbəsak sa ja 'am lele nà, a dazlan sa jan
atan 'am ta 'am sə Yahuda ahay, a wa:

22

1 «Kwanay məceɗ ahay, kwanay mərak
uno ahay! Slənen, ni jak ikwen nà, ines inde
upo ibay.»
2 Tə sləne winen apan i jan atan 'am ta
'am sə Yahuda ahay nà, tə zəga anan apan
sa pak sləmay səkəffe lele.
Pol a jan atan kutok, a wa: 3 «Nen nə
Yahuda ahay, tə wahay nen à Tarsus pə
daliyugo sə Silikiya. Əna na har ɗukwen à
Urəsalima à man a anan. Sə tətuko anan
way ɗukwen, Gamaliyel, kà ɗakak uno anan
Tawrita ana bije a mənuko ahay nə lele. Nə
pərahak anan azar anà Mbərom tə məgala
si zek uno a təke, kawa ana kwanay a sə
pərahan azar həna biten ata re. 4 Na gak
anan alay tu ɗo sə pərahan azar anà cəveɗ
ana Yesu ahay nə mənjœk bay. Azar aya
ɗukwen tə məcak anga nen. Nə bənak ɗo
mungol aya pi zek tə uwar aya, nə dərzlak
atan à dangay. 5 Bahay nga su ɗo sə gəɗan
dungo anà way ahay pi zek tə məceɗ sə
Yahuda ahay fok ta san zle, na ja ɗukwen
'am ɗiɗek aya awan. Tə vindek uno ɗerewel
à alay inde sa zlan anan ayak anà mərak
a tinen ahay à Damas. Anga nan, na zla
à man ata abay saa bənay anan ahay ɗo a
Yesu ahay, ni jaway atan, ni may atan à
Urəsalima, aday ɗo sə lavay nuko ahay ti
gan atan sariya.
6 «Nen apan ni zla à Damas. Man ipec a ga
nà, nen apan ni dəzle à man ata bəse. Cəna
jiyjay sə awan a a nay ahay à mburom wa, u
vo nga tew. 7 Nə slahay à məndak, nə sləne
dungo a ɗowan a a ngumo: “Sol, Sol! Kə
jugwar puno wa 'am jiga nà, angama kərtek
anaw?”
8 «Nə cəce panan wa: “Iken nə wayaw,
Bahay uno?”
«U jo, a wa: “Nen nə Yesu sə Nazaratu,
ɗowan a iken sə jugwar panan wa 'am ata
awan.” 9 Ɗo sə cakay uno ataya tə canak
anan anà jiyjay sə way ata awan, əna tə
slənek 'am a ɗowan ata bay.
10 «Nə cəce panan: “Nâ ga nə maw, Bahay
uno?”

«Bahay a u jo nà: “Slabak, zla à Damas, ti jak way a iken saa ga ata fok à man ata awan.” [11] Jiyjay a sə maka məduwen ata a ma nga sə hurof nen. Anga nan, ɗo sə cakay uno ataya tə bəno alay à Damas.

[12] «Ɗowan a inde à Damas tə ngaman Ananiyas, a ɗəfan apan anà Mbərom tə cəveɗ awan. A pərahan azar anà Tawrita a mənuko lele. Anga nan, Yahuda ahay à Damas fok tə ɗəfan apan cəveɗabay. [13] A zlak ayak pə cakay uno, u jo: “Sol mərak uno, təɓa iɗe!” Natiya kutok, iɗe uno ahay tə təɓa, nə canan iɗe zle kutok. [14] Ananiyas u jo nà: “Mbərom a bije a mənuko ahay kə̀ walak iken, anga aday kâ san way anahan sa gan may, kâ canan anà ɗo anahan ɗîɗek awan, kâ sləne 'am anahan sa ja ata awan. [15] Anga nan ki siden sa jan anà ɗo ahay fok, way anak sə canan, tə way anak sə sləne. [16] Ka ba həna nə maw? Slabak, ga baptisma, ines anak ahay ti banay zek ta sə ngamay sləmay ana Bahay Yesu.”

[17] «Na may à Urəsalima bine siwaw nà, nen apan ni ga amboh ù doh sə mazlaɓ a Mbərom, Mbərom u ko anan masuwayan sə way ì cœn sə zuɓay inde. [18] U jo nà: “Bəse, slabak à Urəsalima wa, bina ɗo a anaya ti sləne 'am anak saa ga upo side ata bay.”

[19] «Nə mbəɗahan apan: “Bahay, ɗo a anaya ta san zle, tə ɗîɗem a na zlak ù doh sə wazay a tinen ahay saa bənay ahay wa ɗo sa ɗaf apak nga ahay, aday sə ndaɓay atan. [20] À alay a tinen sa vaɗ Etiyen ɗo sə side sləmay anak ata ɗukwen, nen inde. Kà zlak uno à nga sa vaɗ anan re. Na bak pə zana ana ɗowan a sa vaɗ anan ataya awan.”

[21] «Bahay u jo: “Zla, anga ni slan iken dəren àga ɗo su kon azar aya awan.”»

[22] Man su ɗo ataya ti pəkan sləmay, hus a dəzle pa 'am su ɗo su kon azar ataya kutok. Əna tə sləne cəna, ta zlah, ta wa: «Bənen anan, vəɗen anan, kâ mbəsiken anan tə sifa bay!»

Ta gan may sə ndaɓay anan Pol

[23] Tinen apan ti zlah, ti lar anan zana a tinen à mburom, ti ra yugo sə dəroz awan matanan. [24] Bahay nga sə suje ata a jan anà suje ahay tâ ma anan Pol ù doh, tâ ndaɓay anan, tâ cəce panan 'am, anga aday tâ san Yahuda ahay ta gan matanan nà, angamaw? [25] Əna tə jaway anan aday saa ndaɓay anan cəna, Pol a jan anà bahay sə suje a à man ata ata, a wa: «Cəveɗ inde mə varak ikwen a sə ndaɓay ɗo sə Ruma ahay, aday winen ma ga sariya fan bay ɗaw?»

[26] Bahay sə suje ata a sləne matanan cəna, a zla à man ana bahay nga sə suje ata, a jan, a wa: «A nak mâ ga həna nə maw? Ɗowan a anan nà, winen ɗo sə Ruma ahay!»

[27] Bahay nga sə suje ata a zla pə cakay ana Pol, a cəce panan: «Jo! Iken ɗo sə Ruma ahay ɗaw?»

Pol a mbəɗahan apan, a wa: «Ayaw, nen ɗo sə Ruma ahay.»

[28] Bahay nga sə suje ata a jan: «Nen naa tərа ɗo sə Ruma ahay nà, nə gucek dala bayak awan.»

Pol a mbəɗahan apan, a wa: «Əna nen nà, ɗo sə Ruma ahay kwa sə wahay nen.»

[29] Kwayan'a, suje a mə lavay zek a sə ndaɓay anan aday â ja 'am ataya, tə mbəsak anan. Bahay nga sə suje ata a sləne sa jəka Pol nə ɗo sə Ruma ahay nà, a ma nga pə ajəjar, bina kə̀ jawak anan tə calalaw ahay re.

Pol a ja 'am pa 'am sə məceɗ sə Yahuda ahay

[30] Bahay nga sə suje ahay, a nan sa san anan tə ɗîɗek a nə Yahuda ahay ta zlah pə Pol nə angama aday anaw. Anga nan, sidew a nà, a pəsak anan calalaw ahay à alay a Pol wa. A wa bahay sə gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom, tə məceɗ sə Yahuda ahay fok, tâ halay nga. A nay anan Pol uho, a tavay anan pa 'am sə ɗo ahay.

23

[1] Pol a zəzor anan ɗo sə lavay nga ataya, a wa: «Mərak uno ahay, nen nə ɗəfan apan anà Mbərom nə tə cəveɗ a hus ahay biten.»

[2] Ananiyas, bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom a sləne 'am ata cəna, a jan anà ɗowan aya pə cakay ana Pol ata tâ dəcan pa 'am.

[3] Coy, Pol a jan, a wa: «Tə ɗîɗek a Mbərom i dəcak ì iken a, iken ɗo sə mbaɗəmbaɗa a anan! Iken mə njahay a sa ga sariya kawa ana Tawrita sa gan may, əna kə ɗəfak anan apan anà Tawrita sabay, kak ka wa tâ dəco nà, na!»

[4] Ɗo a pə cakay ana Pol ataya ta jan nà: «Iken apan ki gənahan anà bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom ata nà, kəkəmaw? Sə tavay anan nə Mbərom!»

5 Pol a mbəɗahan atan apan, a wa:
«Mərak uno ahay, na san sa jəka winen
bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way
anga Mbərom bay. Bina Deftere a ja nà: “Kâ
ja 'am lelibay a pu ɗo mə tavay a pa 'am sə
ɗo ahay ata bay!*”»
6 Pol a san zle, à wulen a tinen inde nà,
azar su ɗo aya nə Saduki ahay, azar aya
ɗukwen Farisa ahay. Anga nan a jan 'am
anà məceɗ sə Yahuda ahay tə məgalak a, a
wa: «Mərak uno ahay, nen nə Farisa ahay,
aday wan sə Farisa ahay re. Ta zlah upo à
man a anan nà, anga na san zle, Mbərom i
slabakay anan ahay ɗo ahay à məke wa tə
sifa aya awan.»
7 A ja 'am ata cəna, Farisa ahay tə Saduki
ahay tə dazlan anà avaɗ uway sa 'am ata
awan. Anga nan, tə gəzla zek jəɓan cew.
8 Anga Saduki ahay ta wa, ɗowan inde saa
slabakay ahay à məke wa ibay, maslay a
Mbərom ahay ibay, apasay ahay ɗukwen
ibay. Aday cəkəbay, Farisa ahay ta wa way
ataya inde fok cite. 9 Abəbal awan a zəga,
miter sə Tawrita aya azar a sa day sə Farisa
ahay tə slabak, tə ngəraz, ta wa: «Mə njaɗak
ines a ɗowan a anan kwa kərtek bay. Izəne
tə ɗîɗek a maslay a Mbərom kabay apasay
kà jak anan 'am. Waya sa san anaw!»
10 Mawuswes məduwen a a slabak miza
asa. Bahay nga sə suje ahay ata kə̀ jəjarak
anga tâ saa ngəraw anan Pol ì zek wa bay.
Anga nan, a jan anà suje anahan ahay tâ
gəɓa anan Pol à wulen sə ɗo ahay wa, ta ma
anan ù doh sə suje ahay.
11 Sə luvon ata awan, Bahay Yesu a kan zek
anà Pol, a jan, a wa: «Kâ jəjar bay! Kə ɗakak
anan sləmay uno à Urəsalima à man a anan,
aday ki i ɗakay anan à Ruma matanan re.»

Yahuda ahay ta gan may sa vaɗ anan Pol

12 Sidew a nà, Yahuda ahay tə halay nga
sa ma anan 'am ì zek. Tə mbaɗay nà, ti
pa awan bay, ti sa awan bay, si ti vaɗ anan
Pol aday. 13 Ɗo a sa ɓan 'am ataya ti zalay
kwa kuro fuɗo. 14 Ta zla à man ana bahay sə
gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom pi
zek tə məceɗ sə Yahuda ahay, ta jan atan, ta
wa: «Mə mbaɗak mi pa awan bay, si mi vaɗ
anan Pol aday. 15 Həna nà, kwanay tə məceɗ
ahay, sləmen ɗo pə cakay ana bahay nga sə
suje sə Ruma ahay, â nay anan ahay Pol pa
'am a kwanay. Jen anan nà, a nak ikwen
sə sləne anan 'am anahan ataya lele asa.
Ata manay mi vaɗ anan winen mənjəna
sə dəzley ahay pə cakay a kwanay a jiga
awan.»
16 Əna wan ana mərak a Pol a inde a sləne
ti vaɗ anan Pol. A zla ù doh sə suje ahay,
a təkəren 'am ata anà Pol. 17 Pol a ngaman
anà bahay sə suje ahay kərtek, a jan nà: «Zla
anan wan a anan à man ana bahay nga sə
suje ahay aday. Way inde i jan.»
18 Suje ata a zla anan wan ata pə cakay ana
bahay nga a tinen a kutok, a wa: «Pol ɗowan
a ma ban ata a ngumo, a wa nâ nay anan
wan a anan pə cakay anak, anga a nan sa
jak 'am inde.»
19 Bahay nga sə suje ahay ata a ban anan
wan ata à alay a wa, a zla anan kəcah tinen
a cuwcuwwe. A cəce panan: «Ka wa maw?»
20 Wan ata a jan, a wa: «Yahuda ahay
tə ɓanak sə cəce panak, sidew nà, ki zla
anan Pol pa 'am ana məceɗ a tinen ahay,
a nan atan sa pak sləmay pa 'am anahan
lele asa. 21 Əna kâ təmahan atan anan bay,
anga ɗo ahay inde tə zalay kwa kuro fuɗo,
tə pəkak anan zek, ti ba anan. Fok a tinen a
tə mbaɗak ti pa awan bay, ti sa awan bay, si
ti vaɗ anan Pol aday. Tə lavak anan zek sa
ga matanan, ta ba həna nà, 'am anak.»
22 Bahay nga sə suje ata a sləne matanan
cəna, a jan anà wan ata, a wa: «Kâ saa jan
anà ɗowan ka nak su jo 'am a anan bay!» A
mbəsakay anan kutok.

Bahay nga sə suje ahay a slan anan Pol à
alay ana guverner inde

23 Natiya, bahay nga sə suje ahay a nga-
man anà bahay sə suje ahay cew, a jan atan,
a wa: «Hilen anan nga anà suje ahay səkat
cew, aday ɗo sa ján pə pəles ahay kwa kuro
cuwɓe, ɗo sə pəlat ahay səkat cew. Fok
a tinen a tâ lavay zek sa zla à Kaysariya
sə luvon tə njamde dəsuɗo. 24 Liven
anan zek tə pəles ahay anà Pol, i ján apan.
Kâ dəzlen anan tə zay à man ana guverner
Felikus.» 25 Aday a vinde ɗerewel a anan:
26 «Nen Kəlawdiyus Lisiyas, anà Felikus,
guverner məduwen awan. Iken inde zay
biɗaw?
27 «Ɗowan a anan nà, Yahuda ahay ta ban
anan, a nan atan sa vaɗ anan. Nə sləne
sa jəka winen ɗo sə Ruma ahay nà, ma zla

* 23:5 Ca pə Gurtaaki 22.27.

manay tə suje ahay sə təmay anan. [28] U no
sa san ta ban anan pa maw. Anga nan, na zla
anan à man sə məceď a tinen aya awan. [29] Na
tan à nga nà, kà gak way təďe sə tacay anan
à dangay bay, mə zakay a asa, sa vaď anan
à məke. Ta ban anan nə anga 'am sə pəra a
tinen ahay vərre. [30] Nə sləne sa jəka Yahuda
ahay tə ɓanak sə pəkan zek sa vaď anan nà,
kwayan'a nə slənak anan ayak à man anak.
Na jan anà ďo a sa ban anan ataya nə tâ sa
zlah apan à man anak.»

[31] Suje ahay tə gəɓa anan Pol kawa ana
bahay nga sə suje ahay sa jan atan ata awan.
Sə luvon ata tə dəzle anan à wulen su doh
sə Antipatris. [32] Sidew a nà, suje ahay sa zla
tə saray ata ta may agay, əna ďo sə pəles
ahay nə tə lagay anan Pol nà, dezl. [33] Tə
dəzle à Kaysariya nà, tə varan ďerewel ata
anà guverner, tə mbəsakan anan ayak Pol
à alay inde. [34] Guverner ata a jangay anan
ďerewel ata awan. A cəce pə Pol wa, winen
ďo sə daliyugo wuraw. A tan à nga a nay à
Silikiya wa nà, [35] a jan, a wa: «À alay a ďo
sa zlah apak ataya ta nak nà, ni sləne 'am
anak awan.» Aday a jan anà suje ahay nə tâ
ba anan Pol ù doh sə bahay mbala Hiridus
sa han ata awan.

24

Yahuda ahay ta zlah pə Pol

[1] Pə dəɓa wa a ga luvon ďara nà, Ananiyas,
bahay nga su ďo sə gəďan dungo anà way
anga Mbərom, a zla à Kaysariya. Ta zla tatə
məceď sə Yahuda azar aya, tatə Tertulus, ďo
sa san sariya sə Ruma ahay. Tə dəzle pə
cakay ana guverner Felikus kutok, ta zlah
pə Pol.

[2] Tə ngaman anà Pol cəna, Tertulus a
dazlan sa zlah apan pa 'am ana Felikus
natiya: «Felikus, iken ďo ma ba awan, ava
bayak a mə njahay ù kon a anan zay nə anga
iken. Kon a anan a ndakay nà, anga asan
way anak awan! [3] Ma njaď way ataya fok nà,
anga iken. Mə ngərak anak.

[4] «Na slak sə vəveď 'am pa 'am anak bayak
a bay, əna kem, nə cəce panak anga sərom
anak, sləne anan 'am a anan mənjœk aday.
[5] Ma tan à nga anà ďowan a anan, winen
ďo lelibay awan. Winen apan i pəkan 'am
anà Yahuda ahay sə vəze pə ďo ahay pə
daliyugo fok. Winen bahay nga su ďo sə
ngaman atan Nazaratu ahay ata awan. [6] A
dazlan sa ga mənjaďak pu doh sə mazlaɓ a
Mbərom, əna mə bənak anan. [Abay ma ja
nə mi gan sariya kawa ana Tawrita a manay
awan, [7] əna bahay nga sə suje ahay Lisiyas
kà ngəzərak anan pumo wa sə məgala. [8] A
wa ďo sa zlah apan ataya tâ nay pa 'am anak
awan.] Kà cəcihek panan wa way ataya nà,
iken a ki san way ataya fok nà, ďìďek aya
awan.»

[9] Yahuda ahay fok, tə japay anan 'am
a tinen tə ďowan ata, ta wa: «Way ana
Tertulus sa ja ata nà, 'am ďìďek aya awan.»

[10] Guverner a sukwe alay pə Pol aday â ja
'am. Pol a wa: «Na san zle, ava bayak a iken
ďo sa gan sariya anà ďo ahay pə daliyugo
a anan. Anga nan, nə taslak mivel sa vaď
uway pi zek wa, pa 'am anak awan. [11] Kà
zalak luvon kuro nga cew bay, na zlak à
Urəsalima saa həran nga anà Mbərom. Kə
wuďihek anan 'am ata ďukwen, ki tan à nga
nə kətana awan. [12] Ďowan kà tak uno à nga
ù doh sə mazlaɓ a Mbərom, nen apan ni
vaď uway pa 'am tu ďo bay. Kwa ù doh sə
wazay a manay ahay, kwa à wulen su doh
təkeďe, ďowan kà tak uno à nga nə slabakak
anan avaď uway tu ďo bay re. [13] Ďowan
inde à wulen a tinen saa tavay pa 'am a
tinen a sa zlah upo ata ďukwen, ibay. [14] Əna
ni jak way inde həna: Nen apan ni ďəfan
apan anà Mbərom a bije a manay ahay. Nen
apan ni pərahan azar anà cəveď a Yesu,
cəveď a aday ta wa pəra hinen ata awan.
Aday ďukwen, nen nə ďəfan apan anà way
mə vinde à Deftere a Musa inde, pi zek tə
Deftere ana ďo maja'am a Mbərom ahay a
təke fok. [15] Manay tu ďo a anaya ďukwen ma
wa, Mbərom i slabakay anan ahay ďo ahay
à məke wa, kwa ďo ďìďek aya awan, kwa
ďo lelibay aya awan. [16] Anga nan, nen apan
ni rəzlen à nga sə njahay mənjəna ines pa
'am a Mbərom aday pa 'am sə ďo ahay fok
matanan.

[17] «Nə bərak uho ava bayak awan. Pə dəɓa
wa na ma tə dala a à alay inde à Urəsalima,
sa man zek anà ďo uno ahay. Nə gəďak anan
dungo anà way ahay anga Mbərom re. [18] Tu
to à nga ù doh sə mazlaɓ a Mbərom nà, na
ndav anan sa ga way sə təra ďo cəncan a pa
'am a Mbərom ata awan. Nə halak anan nga
anà ďo ahay bay, aday abəbal awan ibay re.
[19] Əna Yahuda ahay sə daliyugo sə Aziya nə
inde à man ata awan. Tinen ďukwen, kak
awan a inde sa zlah anan upo nà, tâ nay ta

ja anan pa 'am anak kwa! [20] Kabay, ɗo a anan
ataya ta jak sədœk uno sa ga à alay a nen pa
'am ana məceɗ a manay aya ata biɗaw? [21] À
alay uno sə tavay pa 'am a tinen ɗukwen,
na jak 'am maza bay, si 'am inde kərtek. Na
wa: "Ki gen uno sariya biten, anga ɗo ma
mac aya ti slabakay à məke wa nà, nə ɗəfak
apan nga."»
[22] Felikus a san 'am sə cəveɗ a Yesu zle
lele, a jan atan, a wa: «Lisiyas, bahay nga
sə suje ahay kà nak nà, ni ndav anan sariya
a kwanay awan.» A jan anà ɗo ahay tâ ta
'am kutok. [23] A jan anà bahay sə suje a sa
ba anan Pol ata ɗukwen, â ba anan lele, ənа
tâ sa bənan mbiyeɗ bay, ɗo anahan ahay tâ
gan nga lele.

Pol a kaɗan bala anà atə Felikus tə Durusila

[24] Anahay pə dəɓa wa mənjœk nà, Felikus
a may ahay tə uwar anahan Durusila, winen
Yahuda ahay. A ngaman anà Pol, a slənе
'am anahan sə təker ahay a ɗaf nga pə
Almasihu Yesu nə kəkəmaw ata awan. [25] Pol
a ja 'am pa 'am sə ɗîɗek a Mbərom, sə alavan
nga anà zek, sə sariya pə luvon sa ndav anan
daliyugo ata awan. Ənа Felikus a jəjar pi
zek. A wa: «Coy kà slak! Zla way anak.
Kà nak uno nà, ni i ngamak pac hinen asa.»
[26] A ga apan ɗukwen, izəne Pol i varan dala.
Anga nan, a taa ngaman nə pac pac, sa kaɗ
bala tə winen.
[27] Pə dəɓa wa ava cew nà, Porkiyus Festus a bəmbaɗ anan Felikus. Ənа a nan à
Felikus sə taslan anan mivel anà Yahuda
ahay. Anga nan, a mbəsak anan Pol hwiya
à dangay.

25

A nan anà Pol nà, bahay sə Ruma â saa
gan sariya

[1] Festus a dəzle à Kaysariya nà, a ga luvon
maakan nə a slabak sa zla à Urəsalima. [2] À
man ata asa, bahay sə gəɗan dungo anà way
ahay anga Mbərom, pi zek tu ɗo sə lavan
nga anà Yahuda ahay, ta zlah pə Pol pə
cakay anahan. Ta jan anà Festus: [3] «Kak
kà zlak anak à nga nà, gəɓay anan Pol à
Urəsalima.» Anga a nan atan sa vaɗ anan
Pol pə cəveɗ.
[4] Festus a mbəɗahan atan apan, a wa: «Pol
winen à alay sə suje ahay inde à Kaysariya.
Nen a ɗukwen ni ma à man ata bəse. [5] Lele
a nà, ɗo sə lavak ikwen nga ahay tâ pəruho
azar à Kaysariya, ti zlah apan, kak awan a
inde sa zlah apan nà, na.»
[6] Festus kà njahak a Urəsalima i ga luvon
jəmaakan kabay luvon kuro, a ma way anahan à Kaysariya. Sidew a ɗukwen, a zla ù
doh sa ga sariya, a wa ta nay anan ahay Pol.
[7] Pol a dəzlek ayak cəna, Yahuda ahay sa nay
ahay à Urəsalima wa ata, ta van nga tew.
Ta zlah apan tə cəveɗ ahay cara cara ma da
'am aya awan, ənа tə njaɗak nga sa 'am sə
tavay apan bay. [8] Pol a mbəɗa 'am pi zek wa,
a wa: «Na gak anan ines kwa anà Tawrita sə
Yahuda ahay bay, kwa anà doh sə mazlaɓ a
Mbərom bay, kwa anà bahay sə Ruma bay.»
[9] A nan à Festus sə taslan anan mivel anà
Yahuda ahay. Anga nan, a cəce pə Pol
wa: «Ki ngam sa zla à Urəsalima, ni saa
gak sariya à man ata pə azlah a anan ataya
ɗaw?»
[10] Pol a wa: «Nen mə tavay a pa man sa
ga sariya ana bahay sə Ruma. Ti go sariya
təɗe nà, à man a anan. Ka san zle, na gak
anan ines anà Yahuda ahay bay. [11] Kak abay
na gak ines aday təɗe sa vaɗ apan nen ata
ɗukwen, nə cəcihek tâ mbəsakay ahay nen
bay. Ənа kak awan a inde təɗe à 'am a tinen
a sa zlah anan upo ataya ibay, ɗowan a inde
i mba apan sə varan atan nen à alay inde nà,
ibay. Na gak amboh, zla anan sariya uno à
man ana bahay sə Ruma ite!»
[12] Festus tu ɗo anahan ahay ta ma anan
'am ì zek. Coy Festus a wa: «Kə cəcihek sa
zla à man ana bahay sə Ruma ata nà, ki zla
à man ana bahay sə Ruma a kutok!»

Pol winen pa 'am ana Agaripa

[13] A ga luvon ahay mənjœk pə dəɓa anahan a wa nà, atə bahay Agaripa tə mərak
anahan uwar a tə ngaman Bernike, ta nay
ahay saa jan 'am anà Festus à Kaysariya.
[14] Tə njahay à man ata mənjœk nà, Festus
a təkəren 'am ana Pol anà bahay, a wa:
«Ɗowan a inde à man a anan tə bənay ahay
à bahay ana Felikus wa. [15] À alay a nen à
Urəsalima nà, bahay sə gəɗan dungo anà
way ahay anga Mbərom pi zek tə məceɗ
sə Yahuda ahay ta zlah apan, ta wa nâ ban
anan ta sa man anan mungok. [16] Ənа na jan
atan nà, pə sariya sə Ruma ahay nə ɗowan
a ta zlah apan ata pi zek tu ɗo anahan a sa
zlah apan ataya, ti vaɗ uway pi zek wa à
man sa ga sariya. I mbəɗahan apan anà nga
anahan pə way a tinen sa zlah anan apan

ataya awan. Kak matanan bay nà, ti varan
anan ɗowan a ta zlah apan ata anà suje ahay
bay. 17 Tinen a fok tə dəzley à man a anan
cəna, na gak munok bay jiga awan. Sidew a
kwayan'a nə njahay pə sariya awan, na wa
tâ gəɓay anan ɗowan ata awan. 18 Ɗo a sa
zlah apan ataya tə slabakak sa ja 'am, əna
ta jak awan a inde lelibay a kawa anuno sə
bayak apan ata bay. 19 Na ca apan asanaw nà,
sə slabak à wulen a tinen cəna, avaɗ uway
sa 'am pə pəra a tinen ahay, aday pə ɗowan
a inde tə ngaman Yesu, kà məcak əna Pol
a wa winen tə sifa awan. 20 Nen ɗukwen
nə sənak sə wuɗeh anan ləbara ata lelibay.
Anga nan na jan anà Pol nà: “Ki ngam sa zla
à Urəsalima ɗaw? Mi i gak sariya à man ata
awan.” 21 Əna Pol a cəce tâ saa gan sariya nà,
àga bahay sə Ruma. Anga nan, na wa tâ ban
anan lele hus pə luvon a ni saa slənan anan
ayak anà bahay sə Ruma.»

22 Agaripa a mbəɗahan apan anà Festus, a
wa: «Nen ɗukwen, u no sə sləne anan ləbara
ana ɗowan ata awan.»

Festus a wa: «Ki i sləne anan sidew.»

23 Sidew a cəna, atə Agaripa tə Bernike
ta nay tə mazlaɓ sə bahay awan, ɗo ahay
tinen apan ti hərən atan nga. Ta zla à man
sə halay nga, tə bahay nga sə suje ahay pə
kərtek awan, pi zek tu ɗo sə wulen su doh a
tinen lele aya fok re. Festus a wa tâ gəɓay
anan Pol. 24 Tə dəzley anan tə Pol cəna,
Festus a jan anà bahay Agaripa, a wa: «Iken
bahay Agaripa pə kərtek a tu ɗo a mə japay
aya à man a anan ataya fok, kə cinen anan
anà ɗowan a anan zle. Yahuda ahay fok
kwa à Urəsalima, kwa à man a anan, ta zlah
apan pi nen. Tinen a fok ta wa nə̂ mbəsak
anan tə sifa bay. 25 Əna na tak anan à nga
anà awan a təɗe sa vaɗ anan apan ata bay.
Aday winen a a cəce ɗukwen nə̂ slənan anan
ayak anà bahay sə Ruma. Natiya kutok, na
gak anan may tâ saa gan sariya à man ata
awan. 26 Əna na san awan a ni vinden ayak
anà bahay sə Ruma ata pə ɗowan a anan
bay re. Anga nan, na nay anan pa 'am a
kwanay, mə zakay a aɗəka nà, pa 'am anak,
iken bahay Agaripa, anga aday pə dəɓa sə
bənan bitem anà 'am anahan a wa nə, ni san
way a təɗe sə vinde apan ata kutok. 27 Bina
abayak nga uno kà ngəmak sə slənan ayak
ɗo anà bahay sə Ruma mənjəna sə vinde
anan way anahan a sa ga ata bay.»

26

1 Agaripa a jan anà Pol: «Cəveɗ inde mə
varak a sa ja 'am pi zek wa.»

Pol a cakaf alay à mburom, a ga 'am pi zek
wa, a wa: 2 «Suse bahay Agaripa, nə taslak
mivel sa ja 'am uno biten pa 'am anak. Way
ana Yahuda ahay sa zlah anan upo ataya
fok, ni ɗakak anan. 3 Anga iken nà, ka san
pəra sə Yahuda ahay zle, ka san way a tinen
ahay sə bəbal anan awan ataya zle fok re.
Anga nan, nə rəke panak nà, ban mivel sə
sləne anan 'am uno nə fok.

4 «Yahuda ahay fok ta san anjahay uno
zle. Kwa à alay a nen ù kon uno cəɗew
a mba ata awan, ta san anjahay uno zle.
Kwa à Urəsalima ɗukwen, ta san anjahay
uno zle re. 5 Ta san zle kwakwa, nə pərahan
azar nà, anà atətak way sə Farisa ahay,
atətak way ma da 'am a cəveɗabay ata
awan. Kà nak atan ɗukwen, ti side anan re.
6 Həna, nen à sariya inde tə tinen ɗukwen
nà, anga nə ɗəfan iɗe anà way a Mbərom
sə zlapay anan anà bije a manay ahay ata
awan. 7 Zahav a manay ahay kuro nga cew
ɗukwen, tinen apan ti ɗəfan iɗe anà way ata
awan. Bina tinen apan ti ɗəfan apan anà
Mbərom, luvon tə ipec nà, anga na awan. Ba
məduwen, Yahuda ahay ta zlah upo nà, nə
ɗəfan apan nə anà 'am ata awan. 8 Kwanay
Yahuda ahay, kə təmihen sa jəka Mbərom i
mba apan sə slabakay anan ɗo ma mac aya
à məke wa bay nà, angamaw?

9 «Nen a ta nga uno ɗukwen, nə rəzlek
anan à nga wa sa nes anan sləmay a Yesu
sə Nazaratu ata awan. 10 Na ga mer su way
ata nà, à Urəsalima. Bahay sə gəɗan dungo
anà way ahay tə varak uno cəveɗ sə dərazl
anan ɗo a Yesu ahay à dangay. Ta sak a gan
atan sariya sa vaɗ atan à məke ɗukwen, a
taa zlo à nga re. 11 Saray bayak awan, na zlak
ù doh sə wazay ahay, nə bənak atan mbiyeɗ
cəveɗabay. Na gak atan bəlaray sə tərа anan
sləmay a Yesu à məndak. Mivel kà zəɓak
nen tə mindel, hus na zlak à wulen su doh
su kon ahay dəren dəren aya saa gay atan
ahay alay à man ataya wa re.

12 «Natiya, pə luvon a inde, nen apan ni
zla à Damas. Sə vuro cəveɗ a nà, bahay sə
gəɗan dungo anà way ahay. 13 Ba məduwen,
man ipec a ga nà, nə canan anà jiyjay sə
awan a nay à mburom wa, a zalay jiyjay
ana pac nə gam gam lele. A van umo nga
tew, manay tu ɗo uno sa zla jiga ataya

awan. [14] Manay a fok mə slahay mbortoto
à məndak. Aday nə slǝne dungo a u jo ahay
'am ta 'am sə Yahuda ahay, a wa: “Sol, Sol,
kə jugwar puno wa 'am jiga nà, angama
kərtek anaw? Iken apan ki njahay pə kuɗes
anak anga sa ga vəram ti nen.”

[15] «Nə cəce, na wa: “Iken nə wayaw, bahay
uno?”

«Bahay Yesu a mbəɗuho apan, a wa:
“Nen Yesu, ɗowan a iken sə jugwar panan
wa 'am ata awan. [16] Əna slabak, tavay! Na
kak zek nà, aday kâ təra ɗo si mer su way
uno. Nə walak iken sa jan anà ɗo ahay way
nen sa kak anan ata, tə way nen saa ɗakak
anan ata re. [17] Ni tam iken à alay sə Yahuda
ahay wa, tə alay su ɗo su kon azar aya ata wa
fok re. Ni slan iken pə cakay a tinen, [18] anga
aday kâ təɓan atan anan iɗe, kâ nay atan ì
iɗe zənzen a wa, ì iɗe jiyjay a inde, kâ tam
atan à məgala ana Fakalaw wa, kâ zla atan
à alay ana Mbərom inde. Natiya kutok, ti
njaɗ apəse 'am sə ines a tinen ahay, ti zla
à man sə njahay ana Mbərom pə kərtek a
tu ɗo anahan sa ɗaf nga pi nen a azar ataya
awan.”

[19] «Anga nan kutok, bahay Agaripa, nə
ɗəfan apan nà, anà way Mbərom su ko anan
ahay kwa à mburom wa ata awan. [20] Na
lah sə wazay anan 'am ata nà, à Damas, à
Urəsalima, aday pə daliyugo sə Yahudiya
fok. Pə dəɓa anahan a wa, nə pərahan azar
sə wazan anà ɗo su kon azar aya re. Nə
wazan atan nà, tâ mbəsak ines a tinen ahay,
tâ mbəɗa 'am pə Mbərom, tâ ga mer su way
a təɗe anga tə mbəɗahak anan lœn anà ines
ata kutok. [21] Yahuda ahay ta ban nen ù doh
sə mazlaɓ a Mbərom nà, anga nan. A nan
atan sa vaɗ nen à məke sa ndaw. [22] Əna hus
ahay hǝna biten, Mbərom kə̀ mbəsakak nen
bay, kà mak uno zek. Anga nan, nen mə
tavay a pa 'am sə ɗo ahay fok anga sə ɗakay
anan ɗiɗek sa 'am anahan anà ɗo lele aya pi
zek tu ɗo kəriya aya awan. Nə wazak awan
maza bay, si way ana Musa tu ɗo maja'am
a Mbərom ahay sa ta ja apan ti təra ataya
awan. [23] Ta wa: Almasihu i sa lirew, i mac,
aday i lah sə slabakay à məke wa, i kay anan
jiyjay sə sifa anahan anà Yahuda ahay, aday
anà ɗo su kon azar aya ite re.»

[24] Pol winen apan i təker 'am ata matanan
mba, Festus a jan tə məgalak a, a wa: «Pol,
kə vawak nga! Asan way anak a kə̀ zalak
ata, kə̀ tərak iken à məndak. Ka san awan
sabay.»

[25] Pol a mbəɗahan apan anà Festus, a wa:
«Ba məduwen, nga a vuwo bay! Wita 'am
təɗe ni jak anan ataya, aday 'am ɗiɗek aya
re. [26] Agaripa ɗukwen a san zle coy, awan a
inde mi ɗer aya uda panan wa ibay, anga tə
təra aday nà, à miɗer aya inde bay. [27] Iken
bahay, kə dəfak nga pa 'am ana ɗo maja'am
a Mbərom ahay biɗaw? Na san zle, kə ɗəfak
patan nga.»

[28] Agaripa a jan anà Pol: «Bəse matanan
ca, a nak sə təra nen ɗo ana Almasihu a
ɗaw?»

[29] Pol a mbəɗahan apan, a wa: «Kwa â ga
nə bəse hǝna, kwa â ga nə bəse hǝna bay,
nen apan ni gan amboh anà Mbərom nà,
iken tu ɗo sə slǝne 'am a anan ataya fok nə
kâ təren kawa nen a re, əna tə calalaw aya à
alay inde bay.»

[30] Matanan, bahay tə guverner tatə
Bernike fok tə slabak à man ata wa. [31] Tinen
apan ti zla way a tinen ata nà, ta jan ì zek
ahay, ta wa: «Ɗowan a anan nà, kà gak way
lelibay a təɗe sa vaɗ anan à məke kabay sə
tacay anan apan à dangay bay.»

[32] Bahay Agaripa a jan anà Festus, a wa:
«Ta wa abay ɗowan a anan â cəce tâ sa gan
sariya à Ruma bay nà, ɗi mbəsak anan.»

27

Ta slan anan Pol à Ruma

[1] 'Am a sa jəka mi zla pə daliyugo sə Italiya
tə kwalalan ata a tavay nga nà, tə varan
anan Pol tu ɗo a azar a ma ban ataya à
alay inde anà Yuliyus, winen bahay sə suje
à wulen ana suje ana bahay sə Ruma ahay.
[2] Ma zla à kwalalan inde kutok. Kwalalan ata
nà, a nay à wulen su doh sə Adaramitiya wa,
man sa zla ta 'am sə bəlay pə daliyugo sə
Aziya. Ɗowan a inde tə ngaman Aristarkus,
winen ɗo sə Tesaloniki ahay pə daliyugo sə
Makedoniya, winen tə manay re.

[3] Sidew a nà, mə dəzle à Sidon. Yuliyus
sə ɗowan ata nà, a gan sumor anà Pol ta
sə varan cəveɗ â zla à man ana car anahan
ahay tâ gan nga. [4] Mə slabakay ahay à man
ata wa kutok, ma van nga anà Kiprus ta
day sə alay puway, bina ta day sə alay gula
nà, maɗ kə̀ varak umo cəveɗ bay. [5] Ma zla
bəse tə daliyugo sə Silikiya tə Pamfiliya, mə
dəzle à wulen su doh sə ngaman Mira ata
pə daliyugo sə Lisiya. [6] Bahay sə suje ahay

a tan à nga anà kwalalan hinen nə, à man
ata awan. Kwalalan ata ɗukwen, a nay à
Aleksandriya wa, aday i zla à Italiya. A ɗaf
uda manay kutok.
7 Luvon ahay əngal nà, ma zla anga anga
tətibay. Kà dak umo 'am sə dəzle à Kənidus.
Maɗ kə̀ gafak umo 'am sa zla pa 'am. Anga
nan, ma zla tə daliyugo sə Kereta, ta day sa
maɗ ibay ata awan, ma zla ta day sə ngaman
Salamoni ata awan. 8 Sa zla pa 'am kà dak
umo 'am, əna mə dəzle à man a sə ngaman
Man sə Dazay Lele ata awan, winen dəren tə
wulen su doh sə ngaman Lasaya ata bay.
9 Ma gak ayak munok pə cəveɗ bayak
awan. Azar uko sa ga sumaya ata ɗukwen,
alay a kə̀ ndəvak. Aday azla tə kwalalan
ɗukwen, a da 'am cəveɗabay, anga alay sə
vəvara ahay kà slak. Anga nan, Pol a jan anà
ɗo sa ɓal kwalalan ataya, a wa: 10 «Kwanay
ɗo ahay, azla a mənuko a anan i i dak uko
'am. Way a mənuko ahay ti i lize tə kwalalan
a təke. I dahay pə way ahay cəna coy bay re,
sifa a mənuko aya ɗukwen kà nak ti lize.»
11 Əna bahay sə suje ahay tə tinen ata a təma
dam nà, 'am ana bahay nga sə kwalalan ta
'am ana ɗo sa ɓal kwalalan ata sa ja, bina
'am ana Pol cəna, a gan may bay. 12 Mə zakay
a ɗukwen, man a sə tavay uda ata nà, lele
sə tavay uda tə alay sə vəvara a bay. Anga
nan, zek məduwen su ɗo a ɗukwen a gan
may sə slabak à man ata wa. Kak i ga zek
cəna, ti i ba à Fenika. Fenika ata ɗukwen nà,
man sə tavay sə kwalalan ahay pə daliyugo
sə Kereta. A məbəɗa 'am pə bəlay si ta day sa
pac sə slahay ù doh.

Vəvara məduwen a a slabak

13 Maɗ sə walay a dazlan sa ɓal mənjœk
mənjœk cəna, a ga patan nə tə njaɗak way
a sa zlan atan à nga ata awan. Tə pəsak anan
njamde sə tavay anan kwalalan à a'am inde
ata awan. Ta zla ta 'am sə bəlay sə Kereta
ata gəlan'a. 14 Əna kə̀ njahak bay jiga awan,
vəvara a məgala sə ngaman Urakilon ata a
nay à dara wa, a slabak pumo. 15 Kwayan'a a
ban anan kwalalan gec, a mba apan sə tavan
pa 'am bay. Anga nan, mə mbəsak anan
vəvara ata â dəroɗ anan aɗəka cukutok.
16 Ma zla bəse tu kon a sə ngaman Kawda
winen à a'am inde ata awan. Ma man uda
pə vəvara wa mənjœk. À man ata wa kutok,
ma ban anan kwalalan a manay a cəɗew ata
sə məgala anga aday â saa lize pumo wa bay.
17 Tə cakaf anan kwalalan a cəɗew ata, ta ɗaf
anan à məduwen inde. Pə dəɓa anahan a
wa, ta ɓan anan winen a məduwen ata tew
tə liɓer. Ɗo sa ɓal kwalalan ahay tə jəjarak
sa mban anà wiyen sa day sə Libiya. Anga
nan kutok re, tə pəsak anan zana sa haw
anan kwalalan ata awan. Tə mbəsakan anan
kwalalan anà maɗ â zla anan kawa sa nan
kutok.
18 Vəvara kə̀ mbəsakak sa ɓal bay hway
apan. Anga nan, sidew a nə tə guce anan
way ahay à kwalalan wa. 19 Sidew a hinen
asa, tə guce anan dədom sə kwalalan azar
aya pi zek tə zana anahan azar aya tə alay
a tinen aya awan. 20 Mə canak anan anà pac
bay, anà mawuzlawazl bay, i ga luvon ahay
bayak awan. Vəvara ata kə̀ mbəsakak sa ɓal
bay. Manay aya ɗukwen, ma jak sa jəka mi
tam bay a re.
21 Kə̀ njahak bayak a ɗo ahay ta pak awan
bay. Natiya kutok, Pol a slabak, a jan atan,
a wa: «Kwanay ɗo ahay, suwan abay kâ
təmihen 'am uno sa jak ikwen ata, ɗâ slabak
à Kereta wa bay. Kâ təmihen matanan
cəna, tiya nà, ɗi ga ɗəce bay, way a mənuko
ahay ti lize puko wa bay re. 22 Əna həna
nen apan ni cəce pikwen wa, bənen mbac
lele. Ɗowan saa mac kwa kərtek ibay, si
kwalalan saa lize ɗəkɗek. 23 Anga avaɗ a
sə luvon bine siwaw nà, Mbərom uno nen
sə ɗəfan apan ata a slənay ahay maslay
anahan pə cakay uno, 24 a wa: “Pol, kâ jəjar
bay! Tə ɗiɗek a ki tavay pa 'am ana bahay sə
Ruma. Təma! Mbərom kà gak anak sumor,
bina ɗo a anaya à kwalalan inde ata fok ti
lize kwa kərtek bay.” 25 Anga nan, ɗo ahay,
kâ jəjiren bay. Nə ɗəfak nga pə Mbərom, i ga
anan kawa anahan a su jo ata awan. Ɗowan
i lize bay. 26 Aya əna, vəvara i lize anan
kwalalan a anan pu kon a inde à mamasl sə
bəlay.»
27 Kà gak həna luvon kuro nga anahan
a fuɗo, vəvara winen apan i ra manay sa
man nga à bəlay a məduwen ata inde hwiya.
Man luvon a ga cəna, a ga pu ɗo sa ɓal
kwalalan ahay nà, manay apan mi dəzle pə
yugo. 28 Tə dazay anan liɓer tə rəslom ma
ɓan aya apan ata à a'am inde, anga sə lavay
anan səɗek sə a'am awan. Ta tan à nga nà,
a'am a nə səɗek i ga miter kwa kuro fuɗo.
Tə həɗek mənjœk asa, ta tan à nga i ga miter
kwa kuro maakan. 29 Tə jəjarak, anga vəvara
i sa zla anan kwalalan à man sə pəkəraɗ

ahay. Anga nan, tə dazay anan njamde sə tavay anan kwalalan à a'am inde ataya fuɗo ta sə dəɓa sə kwalalan. Tinen apan ti ga amboh, aday iɗe â cəɗe bəse. 30 Ɗo sa ɓal kwalalan ahay, abay a nan atan sə dazay wa aday ti zla way a tinen. Tə dazay anan wa kwalalan a cəɗew ata awan, ta ga kawa abay a nan atan sə dazay anan njamde sə tavay anan kwalalan à a'am inde ata, ta day sa 'am ana kwalalan a re. 31 Əna Pol a dazlan sa jan anà suje ahay pi zek tə bahay a tinen, a wa: «Kak ɗo sa ɓal kwalalan ahay tə njahak à kwalalan inde bay cəna, ki təmen bay.» 32 Matanan, suje ahay ta slaɗ anan liɓer sa ɓan anan kwalalan a cəɗew ata pə kwalalan məduwen ata awan, tə mbəsakak anan ayak kwalalan a cəɗew ata a slahay à a'am inde.

33 Coy iɗe winen apan i cəɗe bəse kutok, Pol a jan atan nə tâ pa way, a wa: «Luvon kuro nga anahan a fuɗo, kə jəjiren, ki pen awan bay. 34 Kak a nak ikwen sa tam anan sifa a kwanay nà, kem, pen way həna mənjœk kutok. Əna kwa sibœk sa nga a kwanay kərtek saa lize nà, ibay.» 35 A ndav anan 'am anahan ata cəna, a gəɓa way sa pa, a ngəran ayak anà Mbərom pa man sə iɗe a tinen ahay fok. A gəzla anan ì zek wa, a dazlan sa pa. 36 Ajalay nga a tinen a fok a ɗəle, ta pa way kutok. 37 Ɗo a abay à kwalalan inde ataya mə baslay zek manay səkat cew tə kwa kuro cuwɓe nga anahan mbərka (276). 38 Ta rah lele nà, tə guce anan ndaw à a'am inde anga aday kwalalan â ba sabay.

Kwalalan ana atə Pol kə̀ lizek

39 Iɗe a cəɗe lele kutok nà, ɗo sa ɓal kwalalan ahay fok, ta san sa jəka tinen ahaw bay jiga awan. Tə canan anà man sə wiyen sa 'am sə bəlay. Kak i ga zek nà, a nan atan abay sa zla anan kwalalan à man ata aday â nga uda awan. 40 Anga nan, ta slaɗ anan liɓer sə njamde sə tavay anan kwalalan à a'am inde ataya, tə mbəsak atan à a'am inde. Tə dazlan tə pəsak anan liɓer sə dədom sa tan cəveɗ anà kwalalan ataya awan. Tə cakaf anan zana sa day sa 'am sə kwalalan, anga aday vəvara â zla anan kwalalan pa man sə wiyen ata awan. 41 Əna kwalalan a tavay way anahan dek, anga man ata nə səɗek bay. Kwalalan a nga ta day sa 'am à wiyen inde gec. Məsugurndolon sə a'am a nay, a kaɗ anan kwalalan ta sə dəɓa anahan a wa.

42 A nan abay anà suje ahay sa vaɗ anan ɗo sə dangay ahay anga tâ saa zləzlov aday sa haw way a tinen ahay bay. 43 Əna bahay sə suje ataya a gafan atan 'am sa ga kawa ana tinen sə bayak ata awan, anga a nan sa tam anan sifa ana Pol. Coy, a jan anà ɗo sa san sə zləzlov ataya tâ lah pa 'am à a'am inde. 44 Anà ɗo azar aya ite nà, a jan atan nə tâ ban alay à dədom sə kwalalan ma kaɗ ataya, ti dazay anan à a'am inde. Mə dəzle pə dədala fok a manay a zay nà, matanan kutok.

28

Pol winen à Malta

1 Mə dəzle pə dədala zay nà, mə sləne sləmay ana man ata nə tə ngaman Malta. 2 Ɗo sa man ataya tə təma manay tə ataslay mivel a lele. Tə hanan umo uko, anga iven winen apan i ga, aday maɗ ɗukwen a ga ike. 3 Pol a ray dədom sa pak pə uko. Uko sa ban pə dədom cəɓak ata nà, dədew a nay ahay à dədom ata wa, a rac anan Pol pə alay. 4 Ɗo su kon ataya tə canan anà dədew mə tapan a pə alay ata nà, ta wa: «Avaɗ uway a ibay! Ɗowan a anan nə ɗo sa vaɗ nga su ɗo. Kwa â ga həna kə̀ təmak à a'am wa dəp nà, mbərom a mənuko sə ngaman Ɗiɗek ata nə i mbəsak anan tə sifa a bay.» 5 Aya əna, Pol a mbazlay anan dədew ata, a slahay ù uko inde. Awan kə̀ hanak apan kwa mənjœk bay. 6 A ga patan nà, i mac bəse, kabay alay anahan i tar. Əna kə̀ njahak bayak a, awan kà gak anan bay. Tə bayak asa, ta wa: «Cəkəbay, i ga nà, winen nə mbərom a kərtek a re!»

7 Bahay sa man ata nà, tə ngaman Publiyus, doh anahan a nə dəren ta man ata bay. A ra manay àga winen, mə njahak luvon maakan, winen apan i pan umo way lele. 8 Bəbay ana Publiyus ata, winen mə nahay a, nga a ɓərzlan, aday azay a ruhan re. Pol a zla à man ana ɗowan a ɗəvac ata, a ga amboh anga winen, a ɗəfan alay pa nga, a mbar anan. 9 Pə dəɓa anahan a wa ɗukwen, ɗo sə ɗəvac sa man ata azar aya fok ta nay à man ana Pol, a mbar atan. 10 Tə varak umo magwagway ahay bayak awan. Manay apan mi zla way a manay coy, mi ján à kwalalan inde ɗukwen, tə varak umo way sa man umo zek pə cəveɗ ahay re.

Pol a slabak sa zla à Ruma

11 Pə dəɓa anahan a wa kiya maakan nà,
ma zla tə kwalalan sa nay ahay à Aleksan-
driya wa. À alay sə vəvara nà, kwalalan
ata winen à man ata awan. Kwalalan ata
nà, tə ndakak apan pəra sə mbərom ahay
cew, tinen muwsa ahay sə ngaman Kastor
tə Polok ata awan. Kwalalan ata kà vak à
man ata awan. 12 Mə dəzle à wulen su doh
sə ngaman Sirakus ata awan, mə njahay
à man ata luvon maakan. 13 Mə slabak à
man ata wa, ma zla à wulen su doh sə
ngaman Regiyus ata awan. Sidew anahan
a nà, maɗ sə walay a dazlan sa ɓal. Sidew
a asa, mə dəzle à man sə dazay à Potiyoli.
14 Ma tan à nga anà ɗo a Yesu ahay à man
ata awan. Ta jan umo nə mâ njahay àga
tinen lumo pam lele. Mə lavay zek sa zla
à Ruma nà, matanan kutok. 15 Mərak ahay
à Ruma tə sləne ləbara a manay nà, ta nay
ahay à wulen su doh sə ngaman Lumo sə
Apiyas, aday à wulen su doh sə ngaman
Man sə Tavay Maakan ata awan, anga aday
mâ zlangay tə tinen. Pol a canan atan
cəna, a ngəran anà Mbərom, anga kə̀ njaɗak
məgala.

16 Mə dəzle à Ruma cəna, tə varan cəveɗ
anà Pol sə njahay ù doh anahan cara, əna
suje inde a ba apan.

Pol winen à Ruma

17 Pə dəɓa anahan a wa luvon maakan
cəna, Pol a ngaman anà ɗo sə lavan nga anà
Yahuda ahay à Ruma ataya awan. Tə halay
nga lele nà, a jan atan, a wa: «Mərak uno
ahay, na gak awan pu ɗo a mənuko ahay
bay, na gak awan pə atətak way ana bije
a mənuko ahay bay, əna tə bənak nen à
Urəsalima, tə varan ahay nen à alay inde
anà Ruma ahay. 18 Tə cəce puno wa way
uno sa ga ata nà, a nan atan abay sə mbəsak
nen, anga ta tan à nga na gak awan a inde
təɗe ti vaɗ apan nen a bay. 19 Əna a nan
anà bahay sə Yahuda ahay tâ mbəsak nen
bay. Anga nan, nə cəce, na wa tâ su go
sariya àga bahay sə Ruma, kwa â ga nə na
gak anan may sa zlah pu ɗo uno ahay bay
dəp nà, na. 20 Anga nan kutok, nə cəce, na
wa dâ zlangay, bina u no kâ sənen tə jaway
nen kawa həna anan ɗukwen, anga na ɗaf
nga pə ɗowan a Isəra'ila ahay fok sa ba ata
awan.»

21 Tə mbəɗahan apan, ta wa: «Manay mə
sləne k awan a anga iken ibay. Ɗowan inde
kà nak ahay tə ɗerewel a à alay inde anga
iken à Yahudiya wa ibay. Mərak ahay tə
təkərek umo ləbara sə awan lelibay pə iken
ibay a re. 22 Əna ma gan may nà, mâ sləne tə
alay a manay a, 'am anak awan, anga kwa
aha fok cəna, ɗo ahay tə kəɗey anan ɗo ana
Yesu ahay.»

23 Ta ɗaf luvon a aday ti i halay nga asa ata
awan. Luvon ata a dəzley ahay cəna, ɗo sə
halay nga à man ana Pol ataya tə zalay sə
kwakwa ata awan. Pol a ɗakan atan anan
'am sə bahay a Mbərom nə hway. A rəzlen
à nga sə ɗakan atan anan 'am a Yesu nə
ndekərkərre tə cəveɗ sə Tawrita, aday tə
deftere ana ɗo maja'am a Mbərom ahay fok.
24 Azar sə ɗo ahay tə təmahak 'am a Pol sa jan
atan ata awan, əna azar sə ɗo ahay aya tə
təmahak itəbay. 25 Tinen apan ti vaɗ uway à
wulen a tinen, aday ta ta 'am kutok. Əna ta
saa ta 'am ata nà, ɓa Pol kà jak atan 'am inde
kərtek, a wa: «Way ana Apasay Cəncan a sa
jan anà bije a kwanay ahay tə dungo ana ɗo
maja'am a Mbərom Ezaya nà, ɗiɗek awan.
26 Mbərom a wa:
"Zla, ka sa jan anà ɗo uno ahay nà:
Ki pəken sləmay lele, əna ki sənen awan
bay.
Ki zəzuren way lele, əna ki cinen anan anà
awan bay.
27 Anga ɗo a anaya nà, nga a tinen nə mə
kuray aya awan,
tə rəɗak anan sləmay a tinen ahay,
tə tacak anan iɗe a tinen ahay.
Kak matanan bay cəna,
abay ti canan iɗe,
ti sləne sləmay,
ti san way,
ti mbəɗa 'am pi nen, ni mbar atan.*"»

28 Pol a jan atan asa, a wa: «Sənen a kutok
nà, Mbərom kà təɓak cəveɗ sa tam anà ɗo su
kon azar aya həna. Tinen nà, ti sləne ləbara
anahan.»

[29 Pə dəɓa sa 'am ataya wa nà, Yahuda
ahay ta zla way a tinen, tinen apan ti vaɗ
uway tə mindel à wulen a tinen.]

30 Ava cew nà, Pol mə njahay a ù doh
sə masa. A təma mbəlok anahan ahay fok
nə lele. 31 A wazay anan 'am sə bahay a
Mbərom, a ɗakan anan ləbara ana Bahay a

* 28:27 Ca pə Esaaya 6.9-10.

mənuko Yesu Almasihu anà ɗo ahay. A ja 'am mənjəna ajəjar, aday ɗowan kə̀ gafak anan 'am bay.

Ɗerewel ana Pol sə vinden ayak anà ɗo sə Ruma ahay

Aɗakay way pə deftere a anan

Ɗerewel a zəbor a anan nà, Pol a vinden anan ayak anà egliz à Ruma. Ruma aday nà, kà tərak wulen su doh zek məduwen a sə daliyugo a fok. A ga nà, kawa kula Pol kà zlak à Ruma fan bay. Anga nan kutok, a tətakan atan ayak way ahay bayak a dəc dəc pə cəveɗ a Mbərom sə varan anà ɗo ahay aday ti tam ata awan.

Nga sa 'am ahay

Pol a ɗakay anan zek anahan *(1.1-17)*
Pa 'am a Mbərom nà, ɗo ahay fok ta gak ines *(1.18 - 3.20)*
Mbərom a təma ɗo ahay nə kəkəmaw *(3.21 - 4.25)*
Anjahay wiya su ɗo sa ɗaf nga pə Yesu ahay *(5.1 - 8.39)*
Mbərom a ngaman anà Isəra'ila ahay *(9.1 - 11.36)*
Anjahay su ɗo a Yesu ahay à wulen a tinen inde *(12.1 - 15.13)*
Aja 'am ahay *(15.14 - 16.27)*

Pol a jan ayak 'am anà ɗo sə Ruma ahay

1 Sə vindek ayak ɗerewel a anan nà, nen Pol, ɗo si mer su way ana Yesu Almasihu. A ngumo aday nâ təra ɗo maslan anahan awan, nen mə walay a sə ɗakay anan ləbara anahan mugom a anà ɗo ahay. 2 Ləbara ata aday nà, Mbərom a kà zlapak uko anan ahay tə dungo ana ɗo maja'am anahan ahay kwakwa, tə vinde anan à Deftere anahan inde. 3 Ləbara ata nà, pə wan anahan, Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Winen mə wahay a pə daliyugo nà, à dala mbak ana bahay Dawuda inde. 4 Mbərom a slabakay anan ahay à məke wa tə məgala ana Apasay Cəncan awan. Matanan kutok, Mbərom a ɗakay anan nə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko, winen wan anahan awan. 5 Tə winen a kutok, Mbərom a təra nen ɗo maslan anahan awan. U go sumor ata nà, aday nâ zla saa ɗakay anan 'am anahan anà ɗo su kon azar aya awan, aday tâ ɗaf apan nga, tâ ɗəfan apan lele. Natiya, ti həran nga anà sləmay a Yesu Almasihu kutok.

6 Kwanay Ruma ahay, kwanay ɗukwen à wulen su ɗo ataya inde. Mbərom a ngamak ikwen nà, aday kâ təren ɗo ana Yesu Almasihu ahay. 7 Anga nan kutok, nə vindek ikwen ayak nà, à kwanay ɗo a Mbərom a sə pəlay ataya awan. A ngamak ikwen nà, aday kâ təren ɗo anahan aya awan.

Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko, tâ gak ikwen sumor, aday tâ varak ikwen zay a tinen.

A nan anà Pol sa zla à Ruma

8 Mama'am aday nà, nə ngəran anà Mbərom anga kwanay a fok tə sləmay ana Yesu Almasihu. Angamaw? Anga ɗo ahay bayak a pə daliyugo tinen apan ti sləne nà, kwanay apan ki ɗəfen nga pə Yesu Almasihu. 9 Pac pac nen apan ni ga amboh cəna, nə bayak nə pə kwanay awan. Way a nen sa ja həna ata ɗukwen nà, Mbərom awan a san zle, na ja ata nà, 'am ɗiɗek awan. Winen a aday nà, na gan mer su way a ɗukwen tə mivel kərtek awan. Na gan mer su way sə ɗakay anan ləbara a mugom a pə wan anahan Yesu Almasihu.

10 Na gan amboh həna, aday â vuro cəveɗ sa zlak ayak àga kwanay. Kak way ata kà zlak anan à nga ite nà, ni zlak ayak kutok. 11 Anga na gak anan may nə bayak a sa zlak ayak saa varak ikwen ahay way ana Apasay Cəncan a sə vuro ataya awan, anga aday kâ njiɗen məgala anahan. 12 Na ja aɗəka nà, varuko anan məgala ì zek ahay lele, anga mənuko ɗə ɗəfak nga pə Yesu Almasihu.

13 Mərak uno ahay, u no ɗukwen, sənen apan aday nà, na gak anan may sa zlak ayak àga kwanay nə saray bayak awan. Əna hwiya nə njaɗak cəveɗ a bay way anahan. U no sa zlak ayak saa ga mer su way à wulen a kwanay kawa anuno sa taa ga ù kon azar aya ata re, anga aday kâ zəgihen anan sə pərahan azar anà Yesu lele. 14 Mbərom kà varak uno mer su way à alay inde. Natiya təktek ni ɗakan anan ləbara ata anà ɗo ahay fok. Nâ ɗakan anan anà ɗo mə vəzle aya aday anà ɗo mə vəzle a itəbay ataya re. Nâ ɗakan anan anà ɗo mə jangay aya aday anà ɗo mə jangay a itəbay ataya re. 15 Anga nan kutok, na gan may tə mindel sə ɗakak ikwen anan ləbara a Yesu ata anà kwanay Ruma ahay re.

*L*əbara ana Yesu nà, məgala awan

16 Nen tə ataslay mivel a sə ɗakay anan
ləbara ana Yesu. U go waray bay. Anga
ləbara a mugom ata nà, məgala ana
Mbərom uda awan sa tam anan ɗo sa ɗaf
nga pə Yesu Almasihu ataya fok. A varan
cəveɗ pa 'am nə anà Yahuda ahay aday ù
ɗo su kon azar aya re. 17 Ləbara a mugom
ata a ɗakay aday nà, Mbərom a təra anan
ɗo zənzen a, ɗo ɗiɗek a pa 'am anahan a
nə kəkəmaw. A nan nà, ɗo ahay tâ ɗaf nga
pa wan anahan cəna coy. Cəveɗ maza inde
sabay. A təra nə kawa ana Mbərom a sa
ja à Deftere anahan inde ata awan, a wa:
«Ɗowan a kə̀ ɗəfak nga pə Mbərom cəna,
i təra anan ɗo ɗiɗek a pa 'am anahan. Ata
ɗowan ata i njaɗ sifa ɗiɗek awan.*»

*Mb*ərom a ga mivel pə ines sə ɗo ahay
fok

18 Aya əna, mivel a Mbərom winen apan
i kay uho anga sa ga sariya pə huwan su
ɗo zənzen awan, bina tinen tə ɗəfan apan
bay, tə hərən nga bay. Mbərom i gan atan
sariya anga way a tinen a sa ga ata nà, kə̀
mbəsakak anan cəveɗ anà ɗo azar a sa san
anan ɗiɗek a Mbərom sabay. 19 Mbərom i
gan atan sariya, anga ta san cəveɗ sa tam
zle. Ɓa kə̀ ɗakak atan anan cəveɗ ata awan,
əna tə bənak anan bitem anà cəveɗ ata bay.
20 Mbərom a aday nà, winen kəkəmaw? Kula
ɗowan kə̀ canak anan bay. Əna a ban pə
ananahan sə ndakay daliyugo ata wa nà,
way anahan a mə ndakay ataya tə ɗakay
anan nə winen Ba Məgala pa sə viyviya
awan, aday winen ɗo kərtek Mbərom a way
anahan. Way ataya fok ta ca ike. Anga nan,
ɗo ahay ti mba apan sa njaɗ alay sa 'am təte
sabay.

21 Natiya kutok, kwa â ga nə ta san
Mbərom zle dəp nà, tə hərak anan nga aday
tə ngərak anan kawa abay təɗe sə hərən
nga aday sə ngərən anà Mbərom ata bay.
Aɗəka nà, abayak nga a tinen a fok nə pə
way kəriya aya awan. Asan way a tinen
kə̀ hurfok. Ta san awan pə Mbərom sabay.
22 Tə bayak aɗəka nà, ta san way zle, cəkəbay
tinen ɓəlɓəle aya awan. 23 Tə varak anan
mazlaɓ anà Mbərom, ɗo sa mac itəbay ata,
sabay. Ta ma nga nə sə dukwen gərmec ù
vo anà pəra ahay sa ga minje tu ɗo zənzen
aday sa mac ataya awan, aday anà pəra ahay
sa ga minje tə məvuhom ahay, way sə kiɓe
ahay, aday anà way sa zla tə kutov ahay cara
cara.

24 Anga nan kutok, Mbərom a mbəsak
atan sa ga way sa zlan atan à nga, way
lelibay ataya awan. Ti ga way sə waray ahay
sa ga məsagar pi zek ahay. 25 Tə mbəsak
Mbərom, ɗo sə ɗiɗek, anga sə pərahan azar
anà way mungwalay aya awan. Tə hərən
nga aɗəka nà, anà way a Mbərom sə ndakay
ataya awan. Tinen mbəsak zek a Mbərom a
ɗo sə ndakay way ataya awan, ɗowan a abay
təɗe sə hərən nga, sə ngərən pa sə viyviya
ata awan. Amen.

26 Anga nan, Mbərom a mbəsak atan tâ ga
way sə waray a sa zlan atan à nga cəveɗabay
ata awan. Uwar ahay, tə mbəsak sə nahay
tə mungol ahay, ta ma nga sə nahay aɗəka
nə tə uwar car aya awan. Way ata ɗukwen
nə way sa zlan à nga anà Mbərom bay.
27 Mungol ahay ɗukwen ta ga nə matanan,
tə mbəsak anan uwar ahay, ta ma nga sa
gan may aɗəka nà, anà mungol ahay kawa
tinen aya awan. Natiya kutok, atə mungol
tə mungol tinen apan ti ga way ma ga waray
aya sa ga patan məsagar. Ti mer su way a
tinen ataya, tinen apan ti ngəzahay sariya
pi zek anga ines a tinen ataya awan.

28 Ɗo ataya tə pəlay sa san Mbərom bay.
Anga nan, winen a kə̀ mbəsakak atan aday
tâ nes anan abayak nga a tinen matanan
kutok, tâ ga way lelibay aya bayak awan
sa zlan atan à nga. 29 Mivel a tinen nà, ma
rah aya tə way lelibay aya cara cara bayak
awan. Tinen apan ti ga ubor pə way sə
ɗo ahay, tinen sədœk aya awan, sərak aya
awan, tinen apan ti vaɗ ɗo, tinen apan ti
təre, tinen apan ti njəkan uda anà ɗo ahay,
tinen huwan aya awan, tinen apan ti gəɗan
azar anà ɗo azar awan, 30 tinen apan ti ja
'am lelibay aya pə ɗo ahay, ti nan iɗe anà
Mbərom, ti gənahan anà ɗo ahay, ti hərən
nga anà zek a tinen, ti zlapay awan aya
awan, tinen apan ti pəlay nə cəveɗ wiya
sa ga ines ahay, tə ɗəfan apan anà bəbay
a tinen ahay kabay anà may a tinen ahay
sabay, 31 ta san way lele aya sabay, ta san
pa 'am a tinen ma ja aya sabay, ta san sə
pəlay ɗo sabay, ɗowan a gan atan ì zek wa
itəbay re. 32 Aday ɗukwen, ɗo ataya ta san
zle, Tawrita a Mbərom kà jak pə sariya ana
ɗo ataya awan, ti njaɗ amac. Kwa â ga nə ta

* 1:17 Ca pə Habakuk 2.4.

san zle dəp nà, tinen apan ti ga way ataya matanan hwiya. Mə zakay a kutok nà, tinen apan ti hərən nga anà ɗo sa ga way ataya kawa ta ga nə way lele aya awan.

2

*Sariya a Mbə*rom saa gan anà ɗo ahay ata awan

1 Kwa â ga nə iken waya waya, san
apan aday nà, kak iken apan ki man anan
mungok anà ɗo pə ines cəna, ka man anan
mungok ata nà, anà zek anak awan re, anga
ki mba apan sa njaɗ alay sa 'am sabay,
bina iken a ɗukwen ka ga nə way a lelibay
ataya re. 2 Ɗa san apan zle asanaw, kak
Mbərom kà gak anan sariya anà ɗo sa ga
way matanan ataya nà, sariya anahan nə
ɗiɗek awan. 3 Iken ɗo sa man anan mungok
ù ɗo pə way lelibay aya aday iken a ka ga
way ataya re ata nà, ki saa tam pə sariya a
Mbərom a wa nə kəkəma kəla anaw? 4 Aɗəka
bay, i ga nà, tiya nə kə kəɗey anan sumor a
Mbərom tə munapanaw anahan dəge? Kə
kəɗey anan anga Mbərom a ngam sa gak
sariya fan bay ata biɗaw? A gak sumor ata
ɗukwen, aday kâ njaɗ alay a sa yam pə ines
anak ahay aday nà, ka san biɗaw?

5 Iken nà, kurkwilen à sləmay anak inde,
a nak sa yam pə ines anak bay aɗəka. Tə
alay anak awan, a nak Mbərom â gak sariya
anahan. Pə luvon sə sariya a Mbərom nà,
ki ga ɗəce nà, bayak awan. Anga pə luvon
ata cəna, Mbərom i gan sariya anà ɗo ahay
fok tə cəveɗ awan. 6 I varan anà ɗo ahay fok
nə pə way a tinen aya sa ga ata awan. 7 Ɗo
hinen ahay tə rəzlen à nga wa anà mer su
way lele aya, aday ti gan may anà mazlaɓ
a Mbərom a saa varan atan ataya awan, ti
gan may anà zlangar a anahan, ti gan may
anà sifa sa ndav bay ata awan. Anà ɗo ataya
kutok, Mbərom i varan atan sifa sa ndav
bay ata kutok. 8 Əna ɗo azar aya ite, ti vəze
pə Mbərom. Ɗo ataya ite nà, ɗo sa ngam
ɗiɗek itəbay ataya awan, aday tə pərahan
azar aɗəka nà, sa ga nə sədœk a tinen ahay
ataya awan. Mbərom i bəjok anan way sə
mivel anahan ahay fok pə tinen. 9 Matana
awan, ɗo sə sədœk ahay fok, ti njaɗ ɗəce
sa sa lirew. I lah pə Yahuda ahay aday ɗo
su kon azar aya kutok. 10 Aya əna, ɗo sa ga
way lele aya ite nà, Mbərom i varan atan
mazlaɓ, i ngəran atan, i varan atan zay. I lah
sə varan pa 'am ɗukwen anà Yahuda ahay,
aday anà ɗo su kon a azar aya re. 11 Mbərom
a ga mer su way anahan pə ɗo ahay nà, alay
kərtek a wa.

12 Ɗo su kon a azar ataya nà, tinen apan ti
ga ines, aday ta san Tawrita itəbay. Tinen
ti lize ɗukwen, mənjəna Tawrita ata re.
Yahuda ahay ite nà, ta ga ines, aday ta
san Tawrita zle. Mbərom i gan atan sariya
anga Tawrita ata awan. 13 Ɗowan saa tərə
ɗo ɗiɗek a pa 'am a Mbərom ta sa pak
sləmay pə Tawrita nà, ibay. Si kak ɗowan
a kə ɗəfak anan apan aday. 14 Ɗo su kon
azar aya nà, ta san Tawrita itəbay. Aday
ɗukwen, à alay azar aya nà, ta ga way təɗe
kawa ana Tawrita sa ja ata re. Ta gak kawa
ana Tawrita sa ja ata nà, ata tə ɗakay anan
Tawrita inde à mivel a tinen kwa abay â ga
nə ɗowan kà jak atan 'am sə Tawrita bay
dəp nà, na. 15 Mer su way a tinen a sa ga
ata a ɗakay anan nà, Tawrita inde ma ga nga
awan, à mivel a tinen ahay inde, anga aday
tâ san way ana Tawrita sa jan atan «gen»
ataya awan. Mez si zek a tinen a a ɗakay
anan re. Bina, alay azar ɗukwen, tinen a
ta san zle, ta gak way lelibay awan, kabay
ta gak way lele awan ata re. 16 Pə luvon
a aday way ataya ti kay zek uho, Mbərom
i gan sariya anà ɗo ahay tə alay ana Yesu
Almasihu ata awan. Mbərom i ga sariya pə
ɗo ahay anga way mi ɗer aya à mivel inde
ata awan. Ləbara mugom a nen sə təkəren
anà ɗo ahay ata nà, a ja nə way ataya kutok.

Yahuda ahay tə ɗəfak anan apan anà Tawrita a bay

17 Kwanay Yahuda ahay, ki cen pa nga
a kwanay həna nà, kəkəmaw? Ki jen nà,
kwanay Yahuda ahay, ki jen nə kə bənen
Tawrita à alay inde, aday ki jen nà, kwanay
ɗo a Mbərom ahay. 18 Ki jen nə way sa zlan à
nga anà Mbərom ata ɗukwen, kə sənen zle
coy, anga Tawrita kə ɗakak ikwen anan way
lele aya sa ga. 19 A ga pikwen nà, ki mben
apan sə bənan alay anà hurof ahay aday sə
dəvan anà ɗo a azar aya tinen ì iɗe zənzen
a inde ata awan. 20 Kwanay gədek a tətakan
anan way anà ɗo ɓəlɓəle aya, aday sə jangan
atan way anà ɗo gwaslay ahay aya à abayak
nga inde mba ata awan. Matana awan, ki
jen nə Tawrita kə ɗakak ikwen anan cəveɗ
sa san way aday sa san ɗiɗek ahay fok.

[21] Əna kwanay apan ki tətakan anan anan
way anà ɗo ahay, əna kwanay mbəɗek anan
à nga wa sə tətakan anan way anà nga a
kwanay aya awan. Ki jen nà: «Kâ ga akar
bay!» Kwanay a, kwanay apan ki kəren way
ahay. [22] Ki jen anà ɗo ahay nà: «Kâ ga
mədigweɗ bay!» aday kwanay a, kwanay
apan ki pəlen uwar ahay uho ata kəmaw?
Kwanay apan ki gifen anan 'am anà ɗo
ahay sa ga pəra, əna a zlak ikwen à nga sə
kəray ahay way ahay ù doh sə pəra ataya
wa kəkəma asa anaw? [23] Kwanay apan ki
həren anan nga ì zek bayak awan, anga
Mbərom kà varak ikwen Tawrita anahan,
əna kwanay apan ki nəsen anan Tawrita ata
nə pa ma mba asanaw? Ata kə nəsen nà,
sləmay a Mbərom awan. [24] Mə vinde a à
Deftere a Mbərom a inde nə matanan, a wa:
«Ɗo su kon azar aya tinen apan ti nes anan
sləmay a Mbərom ɗəgerger anga kwanay
Yahuda ahay.* »

Way sə ɗakay anan iken Yahuda ahay
nà, agaɗ mədəndalas bay

[25] Kwanay Yahuda ahay nə kə gəɗen
mədəndalas anga sə ɗakay a nə kwanay ɗo
a Mbərom ahay. Kak kə pərihen anan azar
anà way ana Tawrita sa ja matanan nà, i
mak ikwen zek acəkan. Kak ki gen anan
way ana Tawrita sa jak ikwen ata bay nà,
ki təren kərtek a tu ɗo ma gaɗ mədəndalas
aya itəbay ataya awan. Magwagway a
kwanay a ibay. [26] Natiya nà, ɗo kə gəɗak
mədəndalas itəbay, aday kə bənak anan
bitem anà 'am ana Tawrita a Mbərom ata
lele nà, Mbərom a i ca apan kawa ɗo ma gaɗ
mədəndalas a bay aday ɗaw? [27] Anga nan
kutok, ɗo su kon a azar aya aday tə gəɗak
mədəndalas sə awan itəbay əna ti ɗəfan
apan anà Tawrita ataya, ti sa mak ikwen
anan mungok kutok asa. Anga kwanay nà,
Tawrita a kwanay inde, aday kwanay apan
ki gəɗen mədəndalas. Cəkəbay ki gen anan
way mbala ana Tawrita sa ga apan 'am ata
awan.

[28] Natiya kutok nà, sə tərа Yahuda ahay
ɗiɗek aya nə maya anaw? Ɗo sa gaɗ pa
zlay si zek anahan wa ata ɗaw? A'ay. Agaɗ
mədəndalas ɗiɗek a nà, agaɗ pa zlay si zek
wa cəna coy bay. [29] Əna Yahuda ɗiɗek nà, ɗo
sa gaɗ mədəndalas à mivel inde ata awan,
bina mbala ana Tawrita sa ja apan ata bay.
Anga agaɗ mədəndalas ɗiɗek a nà, mbala
ana Apasay a Mbərom sa gaɗ à mivel inde
ata awan. Wita ɗukwen, 'am sə Tawrita mə
vinde avinde ata bay. Ɗo matanan kutok
cəna, saa həran nga nə Mbərom a bina, ɗo
zənzen a bay.

3

*Mer su way ana Mb*ərom sa ga nà, lele

[1] Izəne ɗowan a i cəce: «Kak matanan
cukutok nà, Yahuda ahay tə zalay ɗo su kon
a azar aya nə ta ma kutok anaw? Agaɗ
mədəndalas a tinen ata nà, magwagway a
inde asa ɗaw?» [2] Tə ɗiɗek a nà, magwagway
a inde nə mənjœk bay. Mama'am aday nà,
Mbərom kà varak atan anan 'am anahan à
alay inde.

[3] Izəne ɗo hinen i cəce asa: «Yahuda aya
azar a tə ɗəfan apan anà 'am a Mbərom
sabay. Aka aday, a nan sa ja kutok nà,
Mbərom i ga anan way anahan sə zlapay
anan ata sabay kutok ɗaw?» [4] Matanan bay!
Kwa â ga nə ɗo ahay fok mungwalay aya
awan, Mbərom nà, a gaɗ mungwalay itəbay
asanaw! Mə vinde à Deftere a Mbərom inde
nà:

«Iken Mbərom nà, ka jak 'am cəna, ɗo ahay
fok ti san nə ka ja ɗiɗek a hwiya
acəkan.
Ɗowan a kà pəlak anak cəveɗ sə mungok
ɗukwen, i san iken ɗo ɗiɗem a
hwiya.* »

[5] Izəne ɗo maza awan i cəce re: «Ines a
mənuko sa ga ataya, ta man zek anà ɗo ahay
sa san Mbərom winen a ga ines itəbay. Kak
matanan nà, ines a mənuko ahay ti ga mer
su way lele awan. Ata, sariya a Mbərom sa
gak uko ata nà, tə cəveɗ a bay kələɗaw?» Ni
ja uda kawa su ɗo a man a aday! [6] Matanan
bay jiga awan, Mbərom winen ɗo ɗiɗek a
hwiya. Bina aday i saa gan sariya anà ɗo sə
daliyugo aya kəkəmaw?

[7] Izəne ɗo hala maza i cəce asa re: «Kak
nen apan ni ga ines nà, ata a kay uho
nə Mbərom nə ɗo ɗiɗek awan, aday ɗo
ahay ti varan mazlaɓ aɗəka. Əna, i go uda
sariya anga nen ɗo sa ga ines nə pa ma asa
mba anaw?» [8] Kəkəmaw? Kak matanan nà,
sa ga ines nə lele cukutok, anga sumor a
Mbərom i kay ahay uho! Ɗo a azar ta gaɗ
upo mungwalay sa jəka: «Sa ja 'am ata nə

* 2:24 Ca pə Esaaya 52.5. * 3:4 Ca pə Jabuura 51.6.

Pol.» Ɗo ataya ɗukwen ti njaɗ wa sariya a Mbərom.

Ɗo mənjəna ines nà, ibay

9 Natiya kutok nà, mənuko Yahuda ahay,
ɗə zalay ɗo su kon azar aya ɗaw? A'ay, ɗə
zalak ɗowan ibay. Kawa anuno sa ja bine
siwaw nà, Yahuda ahay pi zek tu ɗo su kon
azar aya fok, ines a lavan atan nga. 10 Kawa
ana Deftere a Mbərom sa ja aday nà:
«Ɗowan inde kwa kərtek ɗiɗek a nà, ibay.
11 Ɗowan inde kərtek sa san ɗiɗem nà, ibay.
Ɗowan inde sə pəlay sa san Mbərom a
ɗukwen, ibay re.
12 Ɗo ahay fok tə mbəɗahak anan lœn anà
Mbərom,
tə tərak ɗo kəriya aya awan.
Ɗowan inde sa ga sumor kwa kərtek
ɗukwen, ibay.†»
13 «Way sa nay uho à 'am a tinen ahay wa
cəna, lelibay aya fok,
kawa way sa nay ahay à jəvay mə təɓa
a wa a rəbas ike ata awan.
Miresl a tinen ahay tə mbəɗa nà, way
sə njəkan uda anà ɗo a azar aya
awan.‡»
«'Am a tinen ahay fok nə kawa umom su
kòn ahay.§»
14 «Ta ja ɗukwen, 'am sə tahasl ɗo ahay
hwiya,
aday 'am mi wesl aya re.*»
15 «Ta haw sa vaɗ ɗo ɗukwen ahahaw.
16 À man a tinen sa zla ahay cəna,
ti həzlap way sə gəɓan ɗəce anà ɗo
ahay bayak awan.
17 Ta san cəveɗ sə njahay zay tə ɗo ahay
itəbay re.†»
18 «Tə jəjaran anà Mbərom itəbay fok.‡»

19 Kak Deftere a Mbərom kà jak matanan
cukutok nà, ɗa san apan zle, a jan 'am
ata nə anà ɗo a aday Mbərom a varay 'am
anahan a à alay a tinen ahay inde ataya
biɗaw? Natiya kutok, ɗowan inde kwa
kərtek i mba apan sə məman anan ines təte
sabay. Mbərom i gan sariya anà ɗo ahay
fok. 20 Matana awan, ɗowan inde saa tərа
ɗo ɗiɗek a pa 'am a Mbərom anga sə ɗəfan
apan anà Tawrita nà, ibay. Aɗəka, Tawrita
a jan anà ɗo ahay nà, ines inde aday tâ san
anan coy.

Ɗo ahay ti tərа ɗo ɗiɗek aya pa 'am a
Mbərom nə kəkəmaw?

21 Həna nà, Mbərom kà təɓak anan cəveɗ
anà ɗo ahay sə tərа ɗo ɗiɗek aya pa 'am
anahan. Cəveɗ a wiya ata nə tə bənak pi zek
tə cəveɗ sə Tawrita bay. Aya əna, Tawrita
pi zek tu ɗo maja'am ana Mbərom ahay ta
jak pə cəveɗ ata kurre way anahan. 22 Cəveɗ
ata nà, natiya awan: Ɗowan aya tə ɗəfak
nga pə Yesu Almasihu nà, tinen ti tərа ɗo
ɗiɗek aya pa 'am a Mbərom kutok. Mbərom
a təɓa cəveɗ ata ɗukwen, anga Yahuda ahay
taayak bay, əna anà ɗo saa ɗaf nga pə Yesu
ahay fok. Anga Mbərom awan aday nà, a
gəzla ɗo ahay pi zek wa itəbay. 23 Bina, ɗo
ahay fok ta gak ines. Ta slak sə njahay à man
sə mazlaɓ a Mbərom cəncan ata bay. 24 Aya
əna, Mbərom kà gak atan sumor anahan
kəriya awan, kə tərak atan ɗo ɗiɗek aya pa
'am anahan. A ga matanan ata ɗukwen tə
alay ana Yesu Almasihu, ɗo sə təmay atan
ahay à atahasl wa ata awan. 25 Mbərom a
sləmay anan, anga aday â mac à yime sə ɗo
ahay fok, aday mez anahan â banay puko
wa ines ahay. Matanan, ɗowan a kə ɗəfak
nga pə Yesu cəna, Mbərom i pəsen anan
ines anahan kutok. A ga kətanan nà, anga
a nan sə ɗakay anan nə winen ɗo ɗiɗek
awan. Ines sə ɗo ahay sa taa ga ataya nà,
Mbərom a taa ga kawa a canan atan bay,
26 a taa njahay tete kawa awan ibay. Əna
həna kutok, winen apan i ɗakan anan anà
ɗo ahay nà, winen ɗo ɗiɗek awan, ta sa ga
way ɗiɗek awan. Aday ɗukwen, a nan sə
tərа anan ɗo sa ɗaf nga pə Yesu ahay, ɗo
ɗiɗek aya pa 'am anahan.

27 Kak matanan cukutok nà, awan a inde
kə mbəsakak uko aday ɗi njaɗ sa ga anan ti
zek ɗaw? Ibay jiga awan. Kak abay ɗowan
a a ɗəfan apan nà, anà Tawrita fok kəma,
ata abay i mba apan sa ga anan ti zek lele.
Əna Mbərom a a təɓa nə cəveɗ miza awan.
Cəveɗ ata nà, aɗaf nga pə Yesu Almasihu.
28 Matanan, ɗa san zle way anahan, Mbərom
a tərа anan ɗo ahay, ɗo ɗiɗek aya pa 'am
anahan nà, anga tə ɗəfak nga pə Yesu, bina
anga sə ɗəfan apan anà Tawrita a Musa bay.

† 3:12 Ca pə Jabuura 14.1-3, 53.2-4; Gaajoowo 7.20. ‡ 3:13 Ca pə Jabuura 5.10. § 3:13 Ca pə Jabuura 140.4. * 3:14 Ca pə Jabuura 10.7. † 3:17 Ca pə Esaaya 59.7-8. ‡ 3:18 Ca pə Jabuura 36.2.

29 Aka aday winen a nà, Mbərom sə Yahuda
ahay taayan kələɗaw? A'ay, winen Mbərom
sə ɗo ahay kəzlek, Yahuda ahay tu ɗo su
kon azar aya təke. 30 Anga Mbərom nə winen
kərtek. Kak Yahuda ahay tə ɗəfak apan nga,
i təra atan ɗo ɗìɗek aya pa 'am anahan.§
Matanan re, kak ɗo su kon azar ataya tə
ɗəfak nga pə Mbərom ɗukwen, i təra atan
ɗo ɗìɗek aya pa 'am anahan re.* 31 Na jak
matanan nà, ata nə kədìyek anan Tawrita
aɗəka ɗaw? Aɗəka bay, nə həran nga, aday
nə təra anan way lele kawa ana Mbərom a
sa ɗaf anan ata awan.

4

*Minje ana Ib*ərahima

1 Həna nà, bayakuko pə bije a mənuko
Ibərahima aday. Ɗi ja nə maw? Ma sə təran
anaw? 2 Kak Ibərahima kə̀ tərak ɗo ɗìɗek
a pa 'am a Mbərom anga a ga mer su way
lele nà, abay tiya nə i njaɗ sə həran nga anà
zek. Əna kə̀ njaɗak sə həran nga anà zek pa
'am ana Mbərom bay. 3 À Deftere a Mbərom
inde nà, ta ja apan nə maw? «Ibərahima kə̀
ɗəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom
a ca apan nə winen ɗo ɗìɗek awan.*» 4 Ɗa
san zle, ɗowan a kà gak mer su way cəna,
tə haman way sə herreɓ anahan, bina tə
varan nə magwagway bay asanaw? Wita
nə way sə herreɓ anahan a way anahan.
5 Əna ɗowan a kə̀ ɗəfak nga pə Yesu mənjəna
a ɗaf nga pi mer su way anahan lele aya
nà, Mbərom i ca apan nà, aɗaf nga anahan
ata kə̀ tərak anan ɗo ɗìɗek awan. Cəveɗ
a Mbərom inde sə təra anan ɗo ahay ɗo
ɗìɗek aya pa 'am anahan, aday ta 'am kəriya
awan.

6 Bahay Dawuda a ja matana re. A ja
nà, Mbərom a təra anan ɗo sa ɗaf apan
nga ataya, ɗo ɗìɗek aya pa 'am anahan,
mənjəna a ca iɗe pi mer su way a tinen
ata awan. Ti taslay mivel kutok. Matanan,
Dawuda a wa:

7 «Ɗo sa ga ines ahay ti taslay mivel,
anga Mbərom kə̀ pəsek atan anan ines
a tinen ahay,
aday kə̀ banak patan wa atahasl a tinen
ahay fok.
8 Ɗo sa ga ines ahay, ti taslay mivel,
anga Mbərom i ca pə ines a tinen ahay
sabay.†»

9 Natiya, ataslay mivel ata nà, winen mə
lavay zek a anga Yahuda ahay ɗəkɗek ɗaw,
kabay anga ɗo su kon azar aya cite ɗaw?
Nə lahak sa ja coy asanaw: «Ibərahima kə̀
ɗəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom
a ca apan nə winen ɗo ɗìɗek awan.‡» 10 Way
ata a təra nà, siwaw? A gaɗ mədəndalas
aday ɗaw, kabay pə dəɓa anahan a wa
ɗaw? Pə dəɓa anahan a wa bay. A
sa gaɗ mədəndalas nà, Mbərom kə̀ tərak
anan winen ɗo ɗìɗek a pa 'am anahan coy.
11 Ibərahima a gaɗ mədəndalas sə ɗakay
anan winen kə̀ ɗəfak nga pə Mbərom coy,
aday Mbərom kə̀ tərak anan ɗo ɗìɗek a pa
'am anahan coy re. Matanan Ibərahima
a təra bəbay su ɗo sa ɗaf nga ahay aday
tinen ma gaɗ mədəndalas a itəbay ataya
fok. Bina Mbərom a təra atan ɗo ɗìɗek aya
pa 'am anahan kawa anahan sə təra anan
Ibərahima ata awan. 12 Aday Ibərahima,
winen bəbay su ɗo ma gaɗ mədəndalas aya
fok re, əna si ti pərahan azar anà cəveɗ sə
aɗaf nga ana Ibərahima à alay a aday a saa
gaɗ mədəndalas ata awan.

*Way a Mb*ərom mə zlapan a anà ɗo
anahan ahay

13 Mbərom a zlapan anà Ibərahima, i
varan anan daliyugo fok anà zahav anahan.
Matanan kutok, Mbərom a a zlapan anan
nà, anga Ibərahima kə̀ ɗəfak anan apan
anà Tawrita bay, əna a zlapan anan anga
Ibərahima kə̀ ɗəfak apan nga ata awan, kə̀
tərak ɗo ɗìɗek a pa 'am anahan.§ 14 Kak
ɗowan aya inde tə njaɗak way ata anga sə
ɗəfan apan anà Tawrita cəna, ata aɗaf nga
pə Mbərom i təra kəriya bugol, aday 'am a
Mbərom sə zlapay anan ata kə̀ tərak way
kəriya re. 15 Tawrita a gəɓay ahay cəna,
mivel a Mbərom, bina ɗo ahay tə ɗəfan
apan bay, ta gak ines. Abay Tawrita â ga
ibay cəna, aga ines i ga inde sabay re.

16 Anga nan kutok, way a Mbərom sə
zlapay anan ata nà, a zlapan anan nə anà
ɗo sa ɗaf apan nga ahay. A ga matanan ata
ɗukwen, aday â varan atan anan way ata

§ 3:30 Yahuda ahay, tinen ɗo ma gaɗ mədəndalas aya awan. * 3:30 Ɗo su kon azar aya nà, tinen ɗo ma gaɗ mədəndalas aya itəbay ataya awan. * 4:3 Ca pə Laataanooji 15.6. † 4:8 Ca pə Jabuura 32.1-2. ‡ 4:9 Ca pə Laataanooji 15.6. § 4:13 Ca pə Laataanooji 12.2-3, 17.4-6, 22.15-18.

kəriya awan. 'Am ata mə zlapan a ɗukwen, anà zahav ana Ibərahima ahay fok. Zahav ana Ibərahima nà, ɗo sə ɗəfan apan anà Tawrita ahay ɗəkɗek bay, əna ɗo sa ɗaf nga pə Mbərom kawa Ibərahima ahay re. Anga winen nə bəbay a mənuko aya fok. 17 Kawa ana Mbərom sa jan anà Ibərahima, a wa: «Nə tərak iken bije sə zahav ahay bayak awan.*» Matanan Ibərahima nà, winen bəbay a mənuko pa man sə iɗe a Mbərom, anga winen kà ɗəfak apan nga. Mbərom winen ɗo sə varan sifa anà way ma mac aya fok, ɗo sə ndakay way ahay fok tə alay məgaɓar awan, ata awan. 18 Abay abayak nga ana Ibərahima inde pə awan sabay, əna kà ɗəfak nga pa 'am a Mbərom sa ja: «Wan sə kutov anak ahay ti baslay zek bay†» ata awan. Kà ɗəfak anan iɗe anahan zuhhwe pə Mbərom, kà tərak bəbay sə zahav ahay bayak awan acəkan. 19 A san zle re, ava anahan kà dəzlek bəse səkat coy, aday Saratu ɗukwen, i mba apan sa ga wan sabay. Kwa â ga nə zlay si zek anahan nə coy kawa ma mac awan dəp nà, aɗaf nga anahan pə Mbərom ata bəle a bay.

20 Anga nan, kula way a Mbərom sə zlapan anan ata, kà gak anan hiyem hiyem bay. Aɗəka nà, aɗaf nga anahan kà jərahak, a ma nga sə həran nga à Mbərom. 21 Way inde a san zle kərtek cəna: Mbərom nə məgala anahan inde sa ga way anahan sə zlapay anan ata awan. 22 Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen ɗo ɗiɗek awan.‡ 23 'Am a Deftere sa ja «Mbərom a ca apan nə winen ɗo ɗiɗek awan» ata, mə vinde nə anga Ibərahima ɗəkɗek bay. 24 'Am ata mə vinde a anga mənuko re. Ɗa ɗaf nga nə pə Mbərom, winen ɗo sə pəɗəkey anan Bahay a mənuko Yesu à wulen su ɗo ma mac aya wa ata awan. Aday winen a ɗukwen i i tərа mənuko ɗo ɗiɗek aya pa 'am anahan. 25 Mbərom a mbəsak anan â mac anga ines a mənuko ahay, aday a slabakay anan anga ɗə̂ tərа ɗo ɗiɗek aya pa 'am anahan awan.

5

*Mb*ərom a zlah anan məlmal anahan tə mənuko nà, tə Yesu

1 Matanan kutok, ɗə tərа ɗo ɗiɗek aya pa 'am a Mbərom, anga ɗə ɗəfak apan nga, aday hənа kutok zay a mənuko inde tə winen anga Bahay a mənuko Yesu Almasihu. 2 Winen kà njaɗak uko cəveɗ aday Mbərom a gak uko sumor, anga ɗə ɗəfak nga pə winen awan. Tə sumor anahan ata nà, ɗì jərа sə tavay apan nə njənjan lele. Ɗi taslay anan mivel, anga ɗì i njaɗ sə njahay à man sə mazlaɓ a Mbərom. 3 Aday asa, ɗì taslay mivel tə ɗəce a mənuko ahay re, anga ɗa san zle, ɗa gak ɗəce nà, ɗì njaɗ ngatay aday. 4 Ngatay aday ɗukwen, i tərа mənuko ɗo ma san nga aya awan. Aday ɗə tərak ɗo ma san nga aya ite, ɗì ɗəfan iɗe anà way sa 'am. 5 Ɗi ɗəfan iɗe anà way sa 'am, way sa 'am ata ɗukwen a njəkan uda anà ɗo itəbay asanaw? Anga Mbərom kà kak uko anan asan zek anahan coy ta sə varak uko ahay Apasay anahan Cəncan a à mivel inde re.

6 Ayaw, à alay a mənuko bəle aya mba ata nà, Almasihu winen kà məcak anga mənuko, mənuko aday nà, ɗo mə vəze aya pə Mbərom. Almasihu a mac nà, à alay ata kutok, kawa sa zlan à nga à Mbərom. 7 Ɗowan saa təma sa mac anga ɗo ɗiɗek a natiya ca nà, ibay. Izəne anga ɗo sa ga way lele aya nà, ɗo ahay ti ngam sa mac. 8 Cəkəbay Almasihu a mac anga mənuko nà, à alay a mənuko ɗo sə ines ahay hwiya. Matanan Mbərom a kay anan ahay asan zek anahan anga nuko nà, na. 9 Aya, mez ana Almasihu kà varak uko cəveɗ sə tərа ɗo ɗiɗek aya pa 'am a Mbərom. Anga nan ɗa san zle lele re, zek a ana Almasihu a ɗukwen, i i tam mənuko à mivel a Mbərom saa ga pə ɗo ahay ata wa re. 10 À alay a aday mənuko ɗo sa nan iɗe anà Mbərom ahay hwiya ata nà, winen kà ndəvak anan sa zlah anan məlmal tə mənuko, tə amac a wan anahan. Aka aday hənа ɗə tərak ɗo anahan ahay coy nà, i tam mənuko à sariya anahan saa ga ata wa, anga wan anahan kà slabakak ahay à məke wa kutok biɗaw? 11 Wita ɗəkɗek cəna coy bay. Ɗi taslay mivel re, anga ajapay a mənuko tə Mbərom, bina Yesu Almasihu Bahay a mənuko kà tərak mənuko car a Mbərom ahay coy asanaw?

Minje ata ana Adama tə Almasihu

12 Atahasl a nay ahay pə daliyugo nà, anga ɗo kərtek sa ga ines, winen nà, Adama. Aday ines anahan a tavakay ahay amac pə

* 4:17 Ca pə Laataanooji 17.5. † 4:18 Ca pə Laataanooji 15.5. ‡ 4:22 Ca pə Laataanooji 15.6.

ɗo ahay. Ɗo ahay fok ti mac kutok, anga fok a tinen a ta gak ines re. [13] Mbərom a saa varan Tawrita anà Musa nà, ines inde pə daliyugo coy. Əna à alay a Tawrita inde fan bay ata nà, Mbərom a baslay ines a tinen ahay fan bay re. [14] Aya əna, a bənay ahay pə Adama wa hus pə Musa ɗukwen, amac winen apan i vaɗ ɗo ahay. Kwa tinen ta gak ines kawa ana Adama ɗo sə vəze pə Mbərom ata itəbay nà, amac kə̀ vəɗak atan re.

Adama ɗukwen, winen kawa minje ana Yesu, ɗowan a saa nay ahay ata awan. [15] Əna magwagway a Mbərom sə varak uko tə Yesu ata nà, kà gak minje tə ines mbala ana Adama sa ga ata bay. Tə ɗìɗek a nà, ɗo ahay bayak a tə məcak anga ines ana Adama. Əna magwagway a Mbərom sa var kəriya tə alay ana Yesu Almasihu ata nà, a zalay atahasl ana Adama. Anga Mbərom kà gak anan sumor anà ɗo ahay kə̀ zalak. [16] Magwagway a Mbərom nà, a ga minje tə atahasl ana Adama bay. Ines ana Adama sa ga ata nà, kə̀ varak anan mungok coy, sariya kə̀ bənak anan. Aya əna, sumor a Mbərom a mbasay pə ines sə ɗo ahay, kwa â ga nə ta gak ines bayak awan, aday a təra atan ɗo ɗìɗek aya pa 'am anahan. [17] Matanan kutok, anga ines su ɗo kərtektəkke, amac kə̀ mbərmak alay pə ɗo ahay fok. Əna way sə zalay anan way ata tə sumor ɗukwen, a nay tu ɗo kərtektəkke, winen Yesu Almasihu. Anga winen, Mbərom kà gak anan sumor anà ɗo ahay bayan awan, a təra atan ɗo ɗìɗek aya pa 'am anahan. Matanan ti njaɗ sifa sa ndav bay ata awan, aday ti ga bahay pə kərtek a tatə Yesu a kutok.

[18] Natiya kutok, ines su ɗo kərtek kə̀ gəɓak ahay 'am sa ban anan ɗo ahay fok. Matanan, mer su way su ɗo kərtek lele a, kə̀ gəɓak ahay 'am sə təra anan ɗo ahay fok, ɗo ɗìɗek aya pa 'am a Mbərom, aday sə varan atan sifa sa ndav bay ata re. [19] Kwakwa ata nà, ɗo kərtektəkke a ngam sə ɗəfan apan anà Mbərom bay. Anga nan, ɗo ahay bayak a tə tərak ɗo sə ines ahay. Matanan re, ɗo kərtektəkke a ɗəfan apan anà Mbərom. Anga nan, ɗo ahay bayak a ti təra ɗo ɗìɗek aya pa 'am anahan.

[20] Tawrita a dəzley ahay nà, anga aday ines ahay tâ ma nga sə zəga pə ɗo ahay ite. Əna à man a aday ines kə̀ zəgahak ata nà, sumor a Mbərom a ma nga sə zəga pə ɗo ahay ite re. [21] Kwakwa ata nà, məgala ana ines inde sa vaɗ ɗo. Həna ɗukwen, sumor a Mbərom sa gan anà ɗo ahay ata nə məgala anahan inde sə təra atan ɗo ɗìɗek aya pa 'am anahan re. Natiya, ɗo ahay ti mba apan sa njaɗ sifa sa ndav bay ata awan. Ti njaɗ anan nə tə sləmay ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko.

6

Aga baptisma nà, amac tə Yesu aday aslabakay à məke wa tə winen a re

[1] Həna kutok nà, u no sa ja nə maw? Zəgahuko anan sa ga ines aday sumor a Mbərom â zəga ite ɗaw? [2] Matanan bay re. Ɗə takas nà, à amac wa. Anga nan, ines a lavak uko nga sabay. Aka aday ɗì njahay ì ines inde kəkəma asa anaw? [3] Ɗa san way ata zle lele. À alay a mənuko sa ga baptisma ata nà, ɗə japay nə tə Yesu Almasihu, aday ɗa mac tatə winen a re. [4] Matanan, tə baptisma ata nà, mənuko fok ɗə məcak tatə winen, aday ta lak mənuko tatə winen a re. Əna mazlaɓ a Mbərom nə məgala awan, a slabakay anan Almasihu à wulen su ɗo ma mac aya wa. Natiya kutok, i slabakay ahay mənuko anga aday ɗâ njaɗ sə njahay tə sifa wiya awan.

[5] Natiya, ɗə japak tə winen à alay a mənuko sa mac tə winen ata awan. Matanan, à alay a mənuko saa slabakay à məke wa ata nà, ɗì japay tə winen à aslabakay anahan à amac wa ata re. [6] Sənuko way inde aday: Anjahay a mənuko kwakwa ata nà, tə darak anan ayak pə dədom mə zləlngaɗ a pə kərtek a tə Almasihu, anga aday ubor sə ines a mə japay a tə mənuko ata ɗukwen â lize sə coy, aday mənuko ɗâ təra ɓile sə ines ahay sabay. [7] Natiya kutok, ɗowan a kə̀ məcak cəna, winen ɓile ana ines sabay. [8] Matanan, kak ɗə məcak tə Almasihu nà, ɗì ɗaf apan nga ɗì njahay tə sifa anga winen a re. [9] Almasihu a slabakay ahay à məke wa. Anga nan, ɗa san a zle re, i naa mac sabay, anga məgala ana amac inde apan sabay. [10] Almasihu kə̀ məcak. Amac anahan ata kə̀ gəzlak atan pi zek wa tə ines sə coy. Həna nà, winen pə kərtek a tə Mbərom, tə sifa awan. [11] Matanan re, kə sənen zle, kwanay ɗukwen kə məcen, aday kə gəzlen pi zek wa tə ines. Həna nà, kwanay pə kərtek tə

Mbərom tə sifa aya awan, anga kwanay mə japay aya tə Yesu Almasihu.

12 Anga na awan, ines â ga pikwen məgala sabay, kâ pərihen anan azar anà ubor si zek a kwanay ahay sabay. Ki məcen wanahan asanaw! 13 Kâ sa mbəsiken anan zek a kwanay ines â ga anan mer su way lelibay aya sabay. Gen aɗəka nə mer su way a Mbərom kutok, kawa ɗo ma mac aya ta may uho à məke wa ataya awan. Mbəsiken anan zek a kwanay həna nà, sa ga mer su way ɗiɗek aya kutok. 14 Sə lavak ikwen nga həna nà, Tawrita sabay, əna sumor a Mbərom sa gak ikwen ata kutok. Natiya məgala ana ines inde pikwen sabay.

Minje sə ɓile

15 Həna nà, ɗì ja nə maw? Sə lavak uko nga nà, Tawrita sabay, əna sumor a Mbərom kutok. Cəveɗ inde sa ga way lelibay a aɗəka ɗaw? A'ay! 16 Kə sənen itəbay ɗaw? Kə təren ɓile su ɗo aday nà, bəlaray si ki ɗəfen anan apan anà ɗowan ata awan. Kak kwanay ɓile ana ines ahay, ines i lagay kwanay hus à amac inde. Kak kwanay ɓile ana Mbərom ahay, ata Mbərom i təra kwanay ɗo ɗìɗek aya awan. 17 Kwakwa ata nà, kwanay ɓile ana ines ahay. Ngəren anan anà Mbərom anga həna kə təmihen sə ɗəfan apan tə mivel kərtek a anà atətak way a kwanay a sə sləne ata awan. 18 Abay kwanay ɓile sə ines ahay, əna kə təmen ahay à ɓile sə ines wa, aday kə təren ɓile ana ɗìɗek ahay kutok ite. 19 Nə gəɓa minje sə ɓile nà, anga aday kâ sənen way a ni jak ikwen ata awan. À alay a kwanay ɓile sə ines ahay ata nà, kə mbəsiken anan zlay si zek a kwanay â ga mer su way lelibay aya awan. Ki gen nà, mer su way sə sədœk ahay ɗəkɗek. Həna biten ɗukwen, kwanay ɓile sə ɗìɗek ahay. Matanan, mbəsiken anan zek a kwanay â gan mer su way lele aya awan. Ata anjahay a kwanay i təra à cəncan a inde.

20 Natiya kutok, à alay a kwanay ɓile sə ines ahay ata nà, aga mer su way lele cəna, a zlak ikwen à nga bay. 21 Ata, à alay ata kutok nà, ki gen nə maw? Way a sa gak ikwen waray həna biten ataya awan. À andav sə way ma ga waray ataya ɗukwen, amac inde. 22 Aya əna, həna kutok, kə təmen ahay à ɓile sə ines ata wa. Kə təren ɓile ana Mbərom ahay. Anga nan, anjahay a kwanay i təra à cəncan a inde kutok. À andav a inde ite, ki njiɗen wa sifa sa ndav bay ata awan. 23 Magwagway sə ines nà, amac. Əna way a Mbərom sa var kəriya ata nà, sifa sa ndav bay pə kərtek a tə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko.

7

Ɗo sa ɗaf nga pə Yesu ahay, tə Tawrita

1 Mərak uno ahay, way uno a ni jak ikwen ayak həna ata nà, ki sənen, anga kə sənen Tawrita zle coy. Tawrita a lavan nga anà ɗo nà, si à alay a winen tə sifa pə daliyugo mba ata awan. 2 Minje nə kawa uwar. À alay a mbaz anahan inde tə sifa nà, Tawrita a ɓan anan pə mbaz anahan ata awan. Əna, mbaz anahan kà sak a mac ite nà, Tawrita kə mbəsakak anan ahay à 'am ana mbaz anahan ma mac ata wa. 3 Uwar kà sak a zla à mbaz hinen, aday mbaz anahan a mama'am ata ma mac a bay cəna, wita uwar ata kà gak mədigweɗ pa mbaz anahan ata awan. Əna mbaz ata kərtek a kà məcak cəna, 'am sə Tawrita ata inde apan sa ga mədigweɗ a sabay. I mba apan sa zla à mbaz hinen, kà gak ines bay.

4 Mərak uno ahay, kwanay həna ata ɗukwen, matanan. Kwanay kə jipen pə kərtek a tə Yesu Almasihu, ɗowan a sa mac anga kwanay pə dədom mə zləlngaɗ ata awan. Anga nan kutok, kwanay ɗukwen kə məcen aday kə gəzlen tə Tawrita sə coy. Həna kə jipen tə Yesu, ɗo sə slabakay ahay à məke wa. Matanan kutok, ɗì mba apan sa gan mer su way lele aya anà Mbərom, i zlan à nga. 5 Ɗa taa ga nà, mer su way sə ubor si zek a nuko ahay. Way ana Tawrita sa ga apan 'am ata nà, ubor si zek nə a gan may sa ga nə tinen aya awan. Way a lelibay ataya nà, tə lagay mənuko à amac inde. 6 Həna kutok, ɗə gəzlak tə Tawrita, anga ɗə məcak pə kərtek a tatə Yesu. Anga nan, ɗì mba apan sa gan mer su way anà Mbərom tə cəveɗ lele aday wiya awan, cəveɗ ana Apasay Cəncan a sə ɗakak uko anan ata awan, bina, kawa ana mənuko sa taa ga anga ɗə ɗəfan apan anà Tawrita ata sabay.

Mer su way ana Tawrita

7 A nan sa ja həna nə ma kutok anaw? Tawrita ata nà, way sə nes ɗo aɗəka ɗaw? A'ay! Əna na san ines inde nà, anga Tawrita sə ɗuko anan. Bina, abay na san ubor bay, anga na san 'am a sa jəka: «Kâ sa ga ubor

bay*» ata bay. [8] Əna nə slənе 'am ata cəna,
ines kə̀ njaɗak upo cəveɗ kutok, a ga anan
mer su way ta 'am ata sə wuho ubor ahay
cara cara ì zek inde. Mənjəna Tawrita nà,
ines a aday ɗukwen, winen way ma mac
awan. [9] Bina, à alay a nen nə sənak pə
Tawrita fan bay nà, nen lele njənnjan tə
sifa awan. Əna na san Tawrita kutok cəna,
ines kə̀ tərak way tə sifa bugol, aday winen
məgala awan. [10] Ata jumɗoɗ, nen nə məcak
ite re. Anga nan kutok, 'am a abay i lagay
nen à man sə sifa ata nà, a ma nga sə gəɓo
ahay aɗəka nə amac. [11] Natiya Tawrita a
varan cəveɗ anà ines sə njəko uda, aday sa
vaɗ nen re.

[12] Ayaw, Tawrita nə winen way cəncan
awan, aday 'am anahan a ma ja ataya
ɗukwen, tinen way cəncan aya, way ɗiɗek
aya, aday way lele aya re. [13] Aka aday way
lele ata a ma nga sa vaɗ nen asa ɗaw? A'ay
re! Əna ines a gəɓa way a lele ata, a ga anan
mer su way sə vuro amac. A tərа matanan,
anga aday ɗâ san ines nà, winen ines ata
acəkan way anahan. Matanan, Tawrita a ka
anan mer su way sə ines lelibay aya fok.

*Ines a ka anan m*əgala anahan pu ɗo
zənzen awan

[14] Matanan kutok, ɗa san zle, Tawrita
aday nà, a nay ahay à alay a Mbərom a wa.
Aday nen nə ɗo zənzen awan, ɓile sə ines.
[15] Tə ɗiɗek a nà, way uno sa ga ata cəna, na
san bay. Anga way su no sa ga ata nà, na
ga bay. Way su no sa ga bay ata awan, wita
nə ni ga anan kutok. [16] Kak way uno sa ga
ata u zlo à nga bay nà, ata nə sənak kutok,
Tawrita, winen way lele awan. [17] Matanan
kutok, sa ga way lelibay ata nə nen bay.
Atahasl a mə njahay a ì nen inde ata sa ga
anan. [18] Anga nan kutok, na san zle, awan
inde lele awan ì nen inde nà, ibay. Na ja
nà, pə ubor si zek uno, nen ɗo zənzen awan
ata awan. Aga way lele ɗukwen, u zlo à nga,
əna na mba apan sa ga bay. [19] Bina lele su no
sa ga ata nà, na ga anan bay, aday lelibay a
su no sa ga bay ata kutok, na ga aɗəka nà,
winen awan. [20] Kak way lelibay aday u no sa
ga bay ɗukwen na ga anan cəna, sa ga awan
ata ɗukwen, nen bay. Atahasl a mə njahay a
ì nen inde ata awan, sa ga way ata nə winen,
nen bay.

[21] Nga sa 'am a inde kutok: À alay a u no
sa ga way lele cəna, ngazl ines a tuvo uda
awan. [22] Bina, à mivel uno a inde nà, nen mə
taslay mivel a sə pərahan azar anà Tawrita
a Mbərom. [23] Anga nan kutok, na ca apan
nà, awan a inde lelibay a ì nen inde a slabak
anan vəram tə abayak nga uno sa gan may
anà way lele ata awan. Natiya, nen nə tərak
ɓile ana atahasl a mə njahay a ì nen inde
ata awan. [24] Anga nan kutok, nə tərak ɗo
mə jəjay a sə coy. Aday saa tam wa nen
à amac ata wa həna nà, waya kutok anaw?
[25] Ngəruko anan həna anà Mbərom, anga kə̀
təmak nen tə alay ana Bahay a mənuko Yesu
Almasihu. Natiya kutok, tə ajalay nga uno
cəna, ni ɗəfan apan anà Tawrita a Mbərom,
əna ubor si zek uno a gan may sə pərahan
azar anà cəveɗ sa ga ines ɗəkɗek.

8

*Anjahay t*ə sifa wiya awan

[1] Matanan kutok, həna nà, awan saa ban
anan ɗo ana Yesu Almasihu ahay à sariya
inde nà, inde sabay. [2] Anga məgala ana
Apasay sa var sifa tə alay ana Yesu Almasihu
ata a təmay nen à məgala ana atahasl tə
amac ata wa. [3] Tawrita ana Musa a mba
apan sa tam anan ɗo itəbay, anga bəle sə
sluweɗ si zek su ɗo kə̀ mbəsakak anan cəveɗ
a bay re. Əna Mbərom nà, a mba apan.
A slənay ahay wan si zek anahan ti zek a
kawa su ɗo zənzen aya, aday sə təmay nuko
ì ines a mənuko ahay wa. Tə cəveɗ ata
kutok, Mbərom kà gak anan sariya anà ines
ì zek su ɗo zənzen ata inde kutok. [4] A ga
matanan, anga aday ɗâ mba apan sa ga way
ana Tawrita sa ja ata awan. Bina, ɗì ɗəfan
apan nà, anà Apasay a Mbərom kutok, bina
anà ubor si zek à mənuko sabay. [5] Aday nà,
ɗo sə ɗəfan apan anà ubor si zek a tinen
ahay nà, ta ga way sa zlan à nga anà zek a
tinen ahay. Əna ɗo sə ɗəfan apan anà way
sa zlan à nga anà Apasay a Mbərom cəna, ta
ga ɗukwen way sa zlan à nga a cite. [6] Ɗo sa
taa bayak pə way sə ubor si zek anahan ahay
cəna, a dazay nə à amac inde. Aday ɗo sa
taa bayak pə way sa zlan à nga anà Apasay
a Mbərom ite ɗukwen, i i njaɗ zay tə sifa sa
ndav bay ata awan. [7] Ɗo sa taa bayak pə way
sa zlan à nga anà ubor si zek cəna, winen ɗo
maniɗe a Mbərom, anga a ɗəfan apan anà

* 7:7 Ca pə Gurtaaki 20.17; Tooktaaki Tawreeta 5.21.

'am a Mbərom bay, aday a mba apan bay re.
8 Ɗo sa ga way sa zlan à nga anà ubor si zek
aday nà, i mba apan sa zlan à nga à Mbərom
sabay.
9 Kwanay aɗəka nà, à alay ana məgala
sə ubor si zek inde sabay, əna à alay ana
məgala sə Apasay a Mbərom, winen mə
njahay a à kwanay inde ata awan, kak
kwanay apan ki ɗəfan anan apan anà ubor
si zek bay nà, na. Ɗowan a Apasay ana
Almasihu uda ibay ata nà, winen ɗo anahan
bay. 10 Kwa â ga nə Almasihu winen mə
njahay a à kwanay inde, zek a kwanay nə
hwiya i mac anga ines. Aya əna, Apasay a
Mbərom i varak ikwen sifa, bina kə təren
ɗo ɗiɗek aya pa 'am a Mbərom. 11 Mbərom
a slabakay anan ahay Yesu Almasihu à
məke wa. Matanan, kak Apasay anahan ata
ɗukwen winen mə njahay a à kwanay inde
nà, i slabakay ahay kwanay à məke wa tə
winen a re.
12 Natiya kutok, mərak uno ahay, gudire
inde puko. Gudire ata nà, sə ubor si zek bay,
bəlaray ɗi ga kawa ana ubor si zek su ɗo
zənzen a sa gan may bay. 13 Kak kə njihen
kawa sa zlan à nga anà ubor si zek nà, ki
məcen. Aya əna, kə mbəsiken anan Apasay
a Mbərom â mərod anan ubor si zek ata
nà, ki njiɗen sifa kutok. 14 Anga ɗo aday
Apasay a Mbərom a lavan nga təte cəna,
winen wan a Mbərom. 15 Apasay ata ɗukwen
a təra kwanay ɓile aya bay, aday i pak
pikwen zlawan maza sabay. A təra kwanay
aɗəka nà, wan a Mbərom ahay sə coy.
Aday, tə Apasay ata kutok, ɗə ngaman anà
Mbərom nà, «*Abba*, Bəbay uno!» 16 Apasay a
Mbərom a tə alay anahan a ɗakan anan anà
apasay a mənuko sa san anan nə mənuko
wan a Mbərom ahay. 17 Kak mənuko wan
a Mbərom ahay cukutok nà, ɗi njaɗ way
anahan a sə ɗəren anà gwaslay anahan ahay
ata re asanaw! I varak uko way anahan sə
varan anà Almasihu ata re. Matanan, kak
ɗə təmahak sa ga ɗəce anga Almasihu nà,
ɗi njaɗ sə təma way sə mazlaɓ anahan ataya
re.

Mazlaɓ a mənuko saa njaɗ azanaka ata
awan

18 A ga upo aday nà, awan sə zlangar anan
ɗəce a mənuko sa ga həna ataya tə mazlaɓ
a Mbərom saa varak uko azanaka ataya nə
ibay. Kwa mənjœk ca! 19 Way a Mbərom
sə ndakay fok ɗukwen, tinen apan ti ba
nə luvon a aday Mbərom i kay anan ahay
uho gwaslay anahan ahay fok kutok ata
awan. Ta ba anan nà, ababa. 20 Anga way a
Mbərom sə ndakay fok tə tərak way kəriya
aya awan. A nan atan sə təra matanan cara
bay. Mbərom a sa ga atan aɗəka*, anga
aday tâ ɗaf iɗe 21 pə luvon a aday i sa təmay
atan ahay à ɓile sə way saa wuslay ataya
wa kutok. Ti japay tə wan anahan ahay à
mazlaɓ anahan ata inde, à barbarar inde
kutok ite. 22 Ɗa san zle, kwa ahay à dəlen a
wa, hus ahay biten nà, daliyugo a fok winen
à ɗəce inde, kawa uwar i sa wahay bəse coy
ata awan. 23 Əna daliyugo a anan taayan
ɗəkɗek bay. Way ana Apasay a Mbərom sə
varak uko mətekwe ataya fok, ti njahay nə
matanan. Ɗi ɗəfan iɗe anà luvon a aday
Mbərom i tam mənuko à ɗəce wa, aday ɗi
təra wan a Mbərom ahay sə ɗiɗek a coy ata
kutok. 24 Abay aday ɗə təmak coy biɗaw?
Əna ɗə canan fan bay, ɗi ɗəfan iɗe mba.
Way aday kə canak anan tə iɗe coy ata nà,
way ata nə kə ɗəfan iɗe aɗaɗaf mba ɗaw?
Wita, ɗowan a ngaman aɗəfan iɗe sabay!
25 Aya əna, kak ɗi ɗəfan iɗe anà way həna ɗə
canak anan fan bay ata nà, ɗi ba ababa.
26 Apasay Cəncan a ɗukwen a nay ahay
sa mak uko zek, anga mənuko nə bəle aya
awan. Bina, kwa à amboh a mənuko ahay
inde ɗukwen, ɗa san sə rəke way a pə
Mbərom a wa tətibay re. Apasay Cəncan a
tə alay anahan, a gan amboh anà Mbərom
tə məgala anahan a təke, à yime a mənuko
inde. Ɗo zənzen i mba apan sa ga kətanan
bay. 27 Mbərom a ca iɗe aday nà, à mivel
inde. A san way ana Apasay Cəncan a sa gan
may ata zle. Anga Apasay Cəncan a a cəce
nə way kawa sa zlan à nga à Mbərom vərre
à yime a mənuko ɗo a Yesu ahay inde.
28 Ɗa san zle asanaw! Ɗo sə pəlay Mbərom
tə mivel kərtek a aday Mbərom a ngaman pi
mer su way anahan ata nà, kwa sə təra nə
ma ma fok cəna, Mbərom a təra anan way
sumor a anga ɗowan ata awan. 29 Mbərom
a lah sə walay wa ɗo anahan ahay nà, kwa
həna kabay, aday kà gak atan nga anga aday
tâ ga minje ta wan si zek anahan awan. Ata
Almasihu i təra murkwaya sa wan anahan
ahay fok. 30 Ɗo a aday Mbərom sa lah sə

* 8:20 Ca pə Laataanooji 3.17.

walay atan ataya nà, kà ngamak atan kurre re. Ɗo anahan a sə ngaman atan ataya nà, kà tərak atan ɗìɗek aya pa 'am anahan re. Ɗo anahan a sə təra atan ɗo ɗìɗek ataya nà, kà varak atan mazlaɓ coy re.

Awan saa gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek a Mbərom nà, ibay

31 Həna nà, ɗì ja nə ma asa anaw? Kak Mbərom winen tə mənuko nà, saa mba apan sə mbasay puko nà, waya asa anaw? 32 Wan si zek anahan a ɗukwen, kà təmak anan à 'am sə ɗəce wa bay, əna a varan anan anà ɗo ahay aday tâ vaɗ anan anga mənuko fok. Matanan, i varak uko way azar aya fok kəriya pə kərtek a ta wan ata re. 33 Saa mba apan sa zlah puko asa nà, wayaw? Sə təra mənuko ɗo ɗìɗek aya pa 'am anahan nà, zek a Mbərom a sə walay mənuko ata awan. 34 Waya saa mba apan sa ban mənuko anga ɗa gak ines asa anaw? Yesu Almasihu ta nga anahan a kà məcak, kà slabakak ahay à məke wa, aday həna winen mə njahay a à alay puway a Mbərom. Winen apan i gan amboh anà Mbərom anga mənuko. 35 Kak matanan cukutok nà, ma saa mba apan sə gəzla mənuko pi zek wa kutok anaw? Ɗəce ahay ɗaw? Ajalay nga ɗaw? Aban mbiyeɗ sə ɗo ahay asa ɗaw? Atə may tə mətawak ɗaw? Mərava sə amac tə maslalam ɗaw? Awan a inde saa mba apan sə gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek ana Almasihu a nə ibay! 36 Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà:

«Manay pə cəveɗ sə amac sasidew a nà,
anga iken.
Ta ga alay tə manay nà, kawa təman sə
waslay ahay.†»

37 À mamasl sə way ataya inde fok kutok, ɗì njaɗ məgala sə mbasay, anga Almasihu, ɗo sə pəlay nuko, i varak uko məgala anahan. 38-39 Anga nan, na san zle lele, awan inde saa gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek a Mbərom nà, inde sabay. Mbərom kà kak uko anan asan zek anahan tə Yesu Almasihu, Bahay a mənuko. Matanan, kwa amac, kwa sifa aɗəka, kwa maslay a Mbərom ahay, kwa setene ahay, kwa way sə təra à alay a həna ata awan, kwa way saa təra à alay a saa nay pa 'am azanaka ata awan, kwa ɗo sə məgala ahay, kwa məgala sə bagəbaga mburom ahay, kwa məgala sə məke ahay, kwa way a Mbərom mə ndakay azar aya fok, awan a inde saa gəzla mənuko pi zek wa tə asan zek a Mbərom cəna, ibay!

9

*Mb*ərom kà walak anan Isəra'ila ahay

1 Way a ni ja həna ata nà, winen way ɗìɗem awan. Nen ɗo a Yesu, na gaɗ mungwalay bay. Apasay Cəncan a a jan anà mez si zek uno a ɗukwen, 'am a anan nà, ɗìɗek awan. 2 Mivel uno ma rah a nə tə mugo, aday nen à ɗəce ahay inde nə pac pac, 3 anga Yahuda ahay, ɗo sə zahav uno ahay. Abay â ga zek nà, suwan Mbərom â laray nen à bahay anahan wa, anga aday Yahuda ahay tâ njaɗ sifa. Nen nà, mâ gəzla pi zek wa tə Yesu Almasihu. 4 Tinen nà, wan sə Isəra'ila ahay. Mbərom kà tərak atan wan anahan aya awan. Kà ɗakak atan anan mazlaɓ anahan, kà ɓanak 'am tə tinen, kà varak atan Tawrita, 'am anahan. Kà ɗakak atan anan cəveɗ sə həran nga lele awan, kà zlapak i varan atan way lele aya bayak awan. 5 Kà varak atan Ibərahima, Isiyaku aday Yakob tə gwaslay anahan ahay bije a tinen ahay, aday Almasihu ɗukwen, pə sluweɗ si zek nà, wan sə kutov a tinen awan. Almasihu a aday ɗukwen, winen Mbərom, winen pa nga sə way mə ndakay aya fok. Zambaɗuko anan pa sə viyviya awan. Amen!

*Wan a Mb*ərom ɗìɗem aya awan

6 Way a Mbərom a sə zlapay anan ata kà tərak awan kəriya bay re. A'ay, əna wan sə Isəra'ila ahay tə tərak ɗo ana Mbərom ɗìɗem aya fok bay. 7 Aday wan sə kutov ana Ibərahima ahay tə tərak wan anahan ɗìɗek aya fok bay re, bina Mbərom a jan nà: «Ki njaɗ wan sə kutov ahay nə tə Isiyaku.*» 8 'Am ata a nan sa ja nə maw? Wan mə wahay aya à kutov su ɗo zənzen ata wa cəna, tə tərak wan a Mbərom ahay anga bəbay tə may a tinen ahay bay. Tə tərak wan a Mbərom ahay nà, anga Mbərom a sə zlapay anan ata awan. 9 'Am a Mbərom a sə zlapay anan ata nà, həna: «I va daz cəna, ni may ahay, aday Saratu i njaɗ wan.†» 10 Wita cəna coy bay re. Cuko pə Rəbeka ite. Kà wahak anan muwsa ahay anà bije a mənuko Isiyaku. 11-13 Rəbeka a kà wahak anan muwsa

† 8:36 Ca pə Jabuura 44.23. * 9:7 Ca pə Laataanooji 21.12. † 9:9 Ca pə Laataanooji 18.10-14.

anahan ataya fan bay nà, gwaslay ataya ta
gak awan fan bay. Â ga nə mer su way lele
aya awan, â ga nə mer su way lelibay aya
awan ɗukwen, tə wahak atan sa ga awan fan
bay. À alay ata nà, Mbərom kà jak anan anà
Rəbeka coy, a wa: «Wan zek məduwen a i
gan mer su way anà wan zek cəɗew awan.‡»
Deftere a Mbərom kà jak pə muwsa ataya, a
wa: «Nə gəɓak Yakob, aday nə larak anan
Isuwa.§» A təra matanan anga sə ɗakay
anan nà, Mbərom a walay ɗo nə pə way sa
zlan à nga anà winen, bina pi mer su way su
ɗo zənzen a bay.

14 Həna nà, ɗì ja nə ma kutok anaw?
Mbərom kà gak mer su way tə cəveɗ a sabay
cukutok ɗaw? Matanan ata bay re. 15 A jan
anà Musa nà: «Ni gan sumor nà, anà ɗowan
a aday u no sa gan sumor ata way anahan.
Sû go ì zek wa cəna, ɗowan a u no û go ì
zek wa ata awan.*» 16 Kawa sa ja kutok nà,
Mbərom a gan sumor anà ɗo nà, anga a
nan anà ɗowan a bay, kabay anga mer su
way ana ɗowan ata bay, əna anga sumor
ana Mbərom a way anahan. 17 À Deftere a
Mbərom inde ɗukwen, Mbərom a jan anà
Firawna, a wa: «Na ɗaf iken bahay a à Misra
nà, anga aday ni ka anan məgala uno tə
iken, pə iken a re, anga u no sa ndar anan
sləmay uno anà ɗo sə daliyugo ahay fok.†»
18 Matanan acəkan, a ca ike, Mbərom a gan
sumor anà ɗowan awan, kawa sa nan, aday
a kuran anan nga anà ɗo hinen ɗukwen
kawa sa nan.

*Mivel a Mb*ərom sa ga tə sumor anahan
sa ga ite

19 Hinahibay nà, ki jen asa: «Kak matanan
cukutok nà, Mbərom a gafan 'am anà ɗo
ahay pə ines angamaw? Way ahay fok tə
təra ɗukwen, kawa sa zlan à nga asənə,
ines sə ɗo ahay uda nə wuraw?» 20 Matanan,
iken a aday nə waya saa vaɗ uway pa 'am
tə Mbərom a kəlanaw? Həna nà, way ma
han a nə i mba apan sa jan anà ɗo sa han
anan: «Ka sa han nen kawa həna anan
angamaw?» təte ɗaw? 21 Ɗo sa han səngəle
nà, məgala anahan inde pə duɗo aday sa
han anan way ahay kawa sa nan biɗaw? I
han səngəle tə duɗo ata awan, aday i han
anan jugwire tə duɗo a mə mbəsak ata re.

22 Mer su way a Mbərom a ɗukwen,
kətanan! A nan ɗo ahay tâ san nə winen tə
mivel a anga tinen, aday winen Ba Məgala
re. Aya əna, kə̀ ngəmak sə səmen anà ɗo
sə jənan pə mivel, aday abay ti lize ataya
acəkan. 23 A nan anà Mbərom nà, ɗo ahay
tâ san mazlaɓ anahan nə məduwen awan,
aday i gəzla anan tə mənuko anga a nan sa
gak uko sumor. A walay mənuko pa 'am
kurre, anga aday ɗâ njaɗ mazlaɓ anahan.
24 Mənuko ɗo a Mbərom mə ngamay aya
awan. Əna kə̀ ngamak ɗo ahay à wulen sə
Yahuda ahay wa ɗəkɗek bay. Kə̀ ngamak
anan anà ɗo ahay à wulen su ɗo su kon a
azar aya wa re. 25 Mbərom a kà jak 'am ata
tə dungo ana ɗo maja'am anahan Hose'a, a
wa:

«Ɗowan aya aday abay tinen ɗo uno ahay
bay ataya awan,
həna ni ngaman atan ɗo uno ahay
kutok.
Ɗowan aya aday abay nə pəlay atan itəbay
ataya awan,
həna ni pəlay atan kutok.‡»

26 A ja asa, a wa:

«Ù kon a aday ɗo ahay ta ja nà, tinen ɗo uno
ahay itəbay ataya ɗukwen,
à man ata aɗəka, ti ngaman atan wan
ana Mbərom ɗìɗek aya kutok, winen
bahay sə sifa.§»

27 Ɗo maja'am a Mbərom Ezaya ɗukwen
kà jak pə Isəra'ila ahay, a wa:

«Kwa abay Isəra'ila tâ wasay nə kawa wiyen
sə zlinder,
saa tam nà, ɗo ahay fok bay, əngal a
mənjœk ca.
28 Mbərom Fetek i ga sariya pu ɗo sə
daliyugo ahay anga anga sə coy.*»

29 Ezaya ata kərtek a kà lahak sa ja:

«Abay Mbərom Ba Məgala â mbəsakak uko
zahav mənjœk bina,
ɗə tərak kawa ɗo sə Sodoma tə
Gomora.†»

*I*səra'ila ahay tə sənak cəveɗ sa tam
ɗìɗek a bay

‡ 9:11-13 Ca pə Laataanooji 25.23. § 9:11-13 Ca pə Malakiya 1.2-3. * 9:15 Ca pə Gurtaaki 33.19.
† 9:17 Ca pə Gurtaaki 9.16. ‡ 9:25 Ca pə Hose'a 2.1-3. § 9:26 Ca pə Hose'a 2.25. * 9:28 Ca pə
Esaaya 10.22-23. † 9:29 Ca pə Esaaya 1.9; Laataanooji 19.23-28 re.

30 Lele həna juko nə kəkəma asa anaw?
Ɗo su kon a azar ataya tə njaɗak sə təra ɗo
ɗiɗek aya pa 'am a Mbərom anga tə ɗəfak
nga pə Yesu. Aday abay tə pəlak sə təra ɗo
ɗiɗek aya bay re. 31 Yahuda ahay ite nà, tə
pəlak sə təra ɗo ɗiɗek aya ta sə ɗəfan apan
anà Tawrita, əna tə njaɗak a cəveɗ a bay.
32 Angamaw? Anga tinen tə bayak cəna ti
njaɗ anan ta sə ɗəfan apan anà Tawrita ti
mer su way, bina ta sa ɗaf nga pə Mbərom
a bay. Anga nan, tə slahak pu kon sə hawan
saray ù ɗo ata awan. 33 À Deftere a Mbərom
inde nà, Mbərom a ja pu kon ata, a wa:
«Cen apan, ni ɗaf kon sə hawan saray anà
ɗo ahay à Urəsalima,
kon sə slahay ɗo ahay.
Aday ɗo kà bənak alay à winen inde ite nà,
i jalay a bay.‡»

10

1 Mərak uno ahay, na gan amboh anà
Mbərom tə mivel kərtek a nà, u no nə
Yahuda ahay tâ njaɗ sa tam ite. 2 Ni
mba apan sa ja həna ɗukwen, tinen apan
ti rəzlen à nga wa sə pərahan azar anà
Mbərom nə cekərkərre, əna mənjəna asan
wa way mə cəɗe iɗe aya awan. 3 Tə sənak
sa jəka Mbərom i təra anan ɗo ahay ɗo
ɗiɗek aya pa 'am anahan kəkəmaw nà,
tə sənak bay. Tə pəlay sə təra ɗo ɗiɗek
aya nà, tə cəveɗ si mer su way ɗəkɗek.
Matanan, tinen tə mbərzlak a wa way sa
nan à Mbərom. 4 Kwa pə ana Almasihu sa
nay ahay wa nà, məgala ana Tawrita kà
ndəvak coy. Natiya, kuwaya ɗowan a kà
ɗəfak apan nga cəna, Mbərom i təra anan
ɗo ɗiɗek a pa 'am anahan.

*Mb*ərom i tam anan ɗo sa ɗaf nga pə
Yesu ahay fok

5 Musa a ja 'am pə cəveɗ sə təra ɗo ɗiɗek a
tə Tawrita nà, a wa: «Ɗo sə ɗəfan apan anà
'am ana Tawrita nà, i njaɗ sifa nə tə winen
awan.*» 6 Əna cəveɗ sə təra ɗo ɗiɗek a anga
sa ɗaf nga pə Mbərom nà, cara. Deftere a
Mbərom a wa: «Kâ sa ja bay: “Waya sa ján à
mburom anaw?†”» Kawa sa ja nà, i ján saa
ngaman anà Almasihu aday i dazay anan nə
wayaw? 7 «Kâ sa ja bay: “Waya saa dazay
à məke inde anaw?‡”» Kawa sa ja nà, waya
saa zləzlamay anan Almasihu à məke wa pə
cakay sə məsinde ahay wa anaw? 8 Musa a
ja nə kəkəma kutok anaw? A wa: «'Am a
Mbərom winen bəse tə iken! Winen à 'am
anak inde, à mivel anak inde re.§» Wita nà,
ləbara sa 'am a həna manay apan mi ɗakay
anan pə cəveɗ sa ɗaf nga pə Mbərom ata
kutok. 9 Ki mba apan sa ja pa 'am sə ɗo
ahay fok, Yesu nà, winen Bahay anak təte
ɗaw? Kə təmahak aday kə ɗəfak apan nga
nà, Mbərom kà slabakak anan ahay à məke
wa ɗaw? Kak matanan nà, ata ki tam coy
kutok. 10 Bina kak kə ɗəfak nga pə Yesu à
mivel anak inde nà, ki njaɗ sə təra ɗo ɗiɗek
a pa 'am a Mbərom. Aday kak ki ɗakay
anan pa 'am sə ɗo ahay, Yesu winen Ba
Məduwen nà, Mbərom i tam iken acəkan.
11 Anga Deftere a Mbərom a ja nà: «Ɗo kà
bənak alay à winen inde ite nà, i jalay a
bay.*» 12 Cəveɗ sa 'am ata nà, anga ɗo ahay
fok: anga Yahuda ahay, aday anga ɗo su kon
a azar aya re. Anga awan sə gəzla atan pi
zek wa, ibay. Bahay a mənuko nà, winen
Bahay sə ɗo ahay fok. A gan sumor anà ɗo
sa ɗaf nga pə sləmay anahan ahay nà, fok.
13 Kawa ana Deftere a Mbərom a sa ja kutok:
«Kuwaya ɗowan a kà ɗəfak nga pə sləmay
ana Mbərom Fetek cəna, i tam.†»

*C*əveɗ sə ɗakay anan ləbara mugom
awan

14 Ti njaɗ sə həran nga anà Mbərom a aday
tə ɗəfak apan nga bay ata nà, kəkəmaw?
Kak aday kula tə slənek anan ləbara a bay
nà, ti njaɗ sa ɗaf apan nga nə kəkəmaw?
Aka aday kak ɗowan a kà təkərek atan anan
bay nà, ti slənə kəkəmaw? 15 Kak ɗo ma slan
a ibay nà, waya saa təker 'am ata anaw?
Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja: «Saa
rəɓa kawa saray su ɗo sə ɗakay anan ləbara
mugom ataya nə maw?‡» 16 Əna saa təma
anan ləbara mugom ata nə ɗo ahay fok bay.
Ɗo maja'am a Mbərom Ezaya kà jak, a wa:
«Ba Məduwen, waya sa ɗaf nga pa 'am a
manay anaw?§» 17 Matanan, ɗo kà ɗəfak nga
ɗukwen, anga ɓa kà slənek ləbara ana Yesu
Almasihu. Aday ɗowan kà slənek ləbara

‡ 9:33 Ca pə Esaaya 28.16. * 10:5 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 18.5. † 10:6 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 30.12. ‡ 10:7 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 30.13. § 10:8 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 30.14. * 10:11 Ca pə Esaaya 28.16. † 10:13 Ca pə Yoo'el 3.5. ‡ 10:15 Ca pə Esaaya 52.7. § 10:16 Ca pə Esaaya 53.1.

anahan ɗukwen, anga ɗo inde kà təkərek anan anan.
18 Kak matanan cukutok nà, ni cəce aday:
Isəra'ila ahay nà, tə slənek anan ləbara
a anan itəbay kələɗaw? Tə slənek, bina
Deftere a Mbərom kà jak, a wa:
«Tə slənek dungo ana ɗo maslan uno ahay
pu kon pu kon fok.
'Am a tinen a kà dəzlek hus pə magaga sə
daliyugo.*»
19 Kak matanan asəna, ni cəce asa re,
Isəra'ila ahay tə sənak anan 'am ata biɗaw?
Mbərom kà mbəɗahak apan kurre tə dungo
a Musa, a wa:
«Ni slabak anan sərak a kwanay pu kon
kəriya awan.
Ni njak kwanay pi zek aday ki gen mivel
pu kon a aday ɗo anahan aya ta san
awan bay ata awan.†»
20 Ezaya ɗukwen kà jəjarak bay, a wa:
«Mbərom a ja nà: "Sa njaɗ nen nà, ɗowan
aya aday tə pəlak nen bay ataya
awan.
Na kan zek ɗukwen, anà ɗowan aya aday
tə cəcihek nen a bay jiga ataya
awan.‡"»
21 Aday pə Isəra'ila ahay ite nà, Mbərom a
wa:
«Hway, nen apan ni ba sa kan alay anà ɗo
uno ahay.
Əna ɗowan ataya nə tə ɗəfo apan bay,
ta ma nga sə vəze upo aɗəka.§»

11

*Is*əra'ila ahay ta gan ì zek wa anà
Mbərom
1 Matanan kutok, ni cəce way inde kərtek
aday: Kak matanan cukutok nà, a nan sa
ja nà, Mbərom kà larak anan Isəra'ila ahay
ɗaw? Matanan bay! Anga nen a ta nga
uno ɗukwen, nen Isəra'ila ahay. Nen mə
wahay a pə dala mbak ana Benyamin, zahav
ana Ibərahima. 2 Mbərom kà larak anan
ɗo anahan Isəra'ila ahay bay, winen a sə
walay atan kwakwa. Bina kə sənen way
ana Deftere a Mbərom sa ja pə Eliya ata
zle asanaw. Eliya winen apan i yiman
anà Mbərom anga Isəra'ila ahay, 3 a wa:
«Mbərom Fetek, ɗo anaya tə vəɗak anan ɗo
maja'am anak ahay, tə mbəzlak anan man
sə gəɗan dungo anà way a manay ahay anga
iken ataya awan. Mə mbəsak a sə pərahak
azar nə nen a taayak. Aday hwiya a nan
atan sa vaɗ nen a re.*» 4 Zek a Mbərom
awan, a mbəɗahan apan nə kəkəmaw? A
jan nà: «A'ay, iken taayak bay! Nə lavak
anan zek tu ɗo uno ahay inde mbulo cuwɓe,
tinen apan ti pəruho azar, tə dukwek anan
gərmec ù vo anà Ba'al itəbay.†» 5 Həna ata
ɗukwen, matanan re. Mbərom kà lavak
anan zek tu ɗo ahay inde mə walay aya
à wulen sə Isəra'ila ahay wa hwiya anga
sumor anahan. 6 Kak Mbərom kà gak atan
sumor sə walay atan, a walay atan anga mer
su way a tinen ahay bay, əna anga sumor
anahan. Kak matanan bay cəna, wita i təra
magwagway a tinen kutok, bina sumor a
Mbərom sabay.
7 Ata həna nə kəkəma kutok anaw? Way
ana Isəra'ila ahay sə pəlay ata nà, tə njaɗak
anan fok bay! Sa njaɗ anan way ata cəna,
ɗo a Mbərom sə walay à wulen a tinen wa
ataya awan. Zek məduwen su ɗo a tinen aya
tə kurak anan nga a tinen ahay. 8 Kawa ana
Deftere a Mbərom sa ja:
«Zek a Mbərom a sa ga aday tâ san awan
bay.
Kà tacak atan anan iɗe,
kà dəngəzlak atan anan sləmay.
Hus biten tinen hwiya matanan.‡»
9 Dawuda ɗukwen a ja patan, a wa:
«Way sa pa sə azar uko a tinen ahay â təran
atan kawa ɓalay sa mbazl anan way
sə kiɓe ahay,
tâ slahay anan, aday Mbərom â kəta
atan.
10 Mbərom â hurof atan, aday tâ canan iɗe
kula sabay,
â ga atan alay aday mivel a tinen â
ndəroɓ.§»
11 Matanan həna, ni cəce way maza awan
asa: Saray a sə dəcan anà Isəra'ila ahay ata
nà, kà slahak anan à məndak fok acəkan
kutok ɗaw? A'ay! Əna anga ines a tinen,
ɗo su kon azar aya tə njaɗak cəveɗ sa tam
pə cakay ana Mbərom kutok. A ga anan
matanan aday Isəra'ila ahay tâ ga sərak pu

* 10:18 Ca pə Jabuura 19.5. † 10:19 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.21. ‡ 10:20 Ca pə Esaaya 65.1. § 10:21 Ca pə Esaaya 65.2. * 11:3 Ca pə 1 Laamiiɓe 19.10, 14. † 11:4 Ca pə 1 Laamiiɓe 19.18. ‡ 11:8 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 29.3; Esaaya 6.10. § 11:10 Ca pə Jabuura 69.23-24.

ɗo su kon aya azar ataya awan. [12] À alay
ana Isəra'ila ahay sa ga ines ata nà, Mbərom
kà gak anan lele anà ɗo su kon azar aya pə
daliyugo. Isəra'ila ahay tə slahay cəna, ɗo
azar aya ta njaɗ zlile à alay a Mbərom wa.
Kak Mbərom kà gak anan lele anà ɗo azar
aya anga Isəra'ila ahay sə ɗəfan apan sabay
ata nà, Isəra'ila ahay fok ta sak a may ahay
pə cakay anahan a asa nà, sumor anahan i
zalay re biɗaw?

*Mb*ərom a tam anan ɗo su kon azar aya
nə kəkəmaw?
[13] Həna ni jak ikwen anà kwanay ɗo su
kon azar aya awan. Nə tərak ɗo maslan ana
Mbərom pə cakay a kwanay ɗo su kon azar
aya awan. Anga nan, na ca pi mer su way
ata ɗukwen, mer su way lele cəveɗabay. [14] U
no nà, ɗo su kon uno aya ɗukwen tâ cuno
matanan, aday tâ ga pikwen sərak, anga
aday Mbərom â tam wa ɗo a tinen aya əngal
ti mer su way uno ata cite. [15] À alay ana
Mbərom sa lar anan Isəra'ila ahay ata cəna,
a zlah anan məlmal anahan tu ɗo su kon aya
azar a pə daliyugo fok kutok. Aday à alay
azanan kà təmahak atan maza nà, saa tərа
nə ma asa anaw? Ataslay mivel i ga inde,
anga ɗo ma mac aya ti njaɗ sifa wiya awan.
[16] Kak tə varak anan anan pen mama'am
a anà Mbərom nà, pen a ma laɓ ata azar a
fok ɗukwen ana Mbərom a re.* Kak tə varak
anan anan sləlay si sé ahay anà Mbərom nà,
alay si sé ɗukwen anahan aya re. [17] Alay
si sé zahav a azar aya tə gəɗak atan aday
tâ tapak ayak uda alay si sé sə kiɓe à yime
aya inde. 'Am ata a ja nə pə kwanay ɗo su
kon azar aya ata awan. Way ana Isəra'ila
ahay sa taa təma lele aya à alay a Mbərom
wa ata nà, saa təma atan həna nà, kwanay
kutok. Ki təmihen anan nə kawa alay si sé
sə təma way pə sləlay si sé wa ata re. [18] Anga
nan kutok, kâ sa kəɗîyen anan alay si sé
mə kəkal ataya bay. Ki həren anan nga ì
zek kəriya nə angamaw? Kwanay aɗəka nà,
alay si sé ahay ɗəkɗek, məgala ana alay si
sé cəna, à sləlay aya inde. Bina, məgala ana
sləlay a nay à alay si sé wa aɗəka bay.
[19] Izəne ɗo inde à wulen a kwanay i ja:
«Abay Mbərom a a kəkal anan alay si sé
ataya nà, aday i tapay uda nen a kutok
biɗaw!» [20] Acəkan, Mbərom a patay atan wa,
anga aday i tapay uda iken! Əna Mbərom
a patay atan anga tə ɗəfak apan nga bay,
aday a tapay uda iken ɗukwen, anga kə
ɗəfak apan nga kutok. Kâ həran nga anà zek
aɗəka bay, jəjaran à Mbərom bugol. [21] Anga
kak Mbərom kə patak anan Isəra'ila ahay,
tinen alay si sé zahav awan ata nà, a ga
apak kutok nà, i patay iken ite sabay, kak
kə mbəsakak sa ɗaf apan nga nà, na ɗaw?
Iken aɗəka nə mə tapay a nə atapay!
[22] San anan kutok aday, Mbərom nà,
winen ɗo sumor awan, əna winen zizœk
re. Winen zizœk tu ɗo mə slahay a pə
cəveɗ anahan wa ataya awan, əna pə iken
ite kutok nà, winen ɗo sumor awan, kak
iken apan ki pərahan azar hwiya nà, na. Kak
matanan bay, i i patay iken a re. [23] Yahuda
ataya ɗukwen nà, kak tə ɗəfak apan nga
maza ɗukwen, i ma atan pə dədazl a tinen
kwakwa a re. Anga məgala anahan nà, inde
sə tapay atan maza awan. [24] Kwanay Yahuda
ahay itəbay ataya nà, kwanay kawa alay si
sé sə kiɓe ataya kutok. Tə gəɗay anan à
kiɓe wa, ta naa tapay anan pi sé sə agay
ata awan. Kak Mbərom a ga way ma da
'am a kətanan ata nà, i mba apan sa ma
anan Yahuda ahay à man a tinen inde sabay
kələɗaw, tinen aday nə alay si sé ata ɗîɗek
aya awan?

Yahuda ahay ti i may ahay pə cakay ana
Mbərom mba
[25] Mərak uno ahay, u no nà, sənen anan
way a mi ɗer a anan lele, aday kâ həren
anan nga anà zek ahay bay. Bina, Isəra'ila
ahay əngal a nan atan sa ɗaf nga pə Mbərom
bay, anga mivel a tinen mə kuray aya awan.
Ti naa mbəɗa mba, əna ɗo su kon azar aya
Mbərom sə walay atan ataya tâ mbəɗa apan
'am fok aday. Ata Isəra'ila i ɗaf nga pə
Mbərom kutok. [26] Natiya Mbərom a i tam
anan zahav sə Isəra'ila ahay fok cite. Mə
vinde à Deftere inde, Mbərom a wa:
«Ɗowan a saa tam anan ɗo ahay ata nà, i
nay ahay à Urəsalima wa.
I pəse anan huwan ana wan a Yakob ahay
fok.
[27] Həna anan nà, 'am uno sa ɓan tə tinen
à alay a ni pəsen atan anan ines a
tinen ahay ata awan.†»
[28] Yahuda ahay tə tərа ɗo maniɗe ana
Mbərom ahay, anga ta ngam sə təma ləbara

* 11:16 Ca pə Limle 15.19-21. † 11:27 Ca pə Esaaya 59.20-21.

mugom ata bay. Natiya kutok, kwanay ɗo
su kon azar aya ata awan, ki mben apan
sa zla à bahay anahan inde. Aya əna,
Mbərom kə̀ walak atan i pəlay atan hwiya,
anga kə̀ zlapak anan anà bije a tinen ahay.
29 Mbərom kə̀ ngamak anan anà ɗowan a
aday kə̀ zlapak anan, i varan way nà, i tərа
nə hwiya kawa anahan ata awan. Mbərom a
mbəɗahan anà 'am bay. 30 Kwanay ɗo su kon
a azar aya ata ɗukwen, à alay a inde nà, kə
ɗəfen anan ahay apan anà Mbərom a cara
ɗaw? Əna hənа ki gen anan ì zek wa, anga
Yahuda ahay ɗukwen tə ɗəfak anan apan
bay. 31 A tərа tə tinen Yahuda ahay ɗukwen
matana re. Hənа ti ɗəfan apan anà Mbərom
bay, aday Mbərom kà gak ikwen sumor à
yime a tinen inde kutok. Ata aday, tinen ti
yam pə ines a tinen, aday tâ gan ì zek wa anà
Mbərom ite. 32 Matanan, Mbərom kə̀ varak
anan cəveɗ anà kuwaya anga aday â ɗəfan
apan anà Mbərom bay ata way anahan. Ata
aday ɗo ahay ti gan ì zek wa ɗukwen, fok a
tinen a kutok.

Mazlaɓ a Mbərom

33 Tə ɗìɗem a, sumor a Mbərom nà,
məduwen awan. Asan way anahan kə̀ zalak
ɗo ahay fok, aday a san way ahay nə fok.
Way anahan sə bayak ɗukwen, ɗowan a san
sə ɗakay anan tətibay. Ɗowan sə gəzlan
alay anà cəveɗ anahan ibay fok re. 34 Deftere
a Mbərom a ja nà:

«Sa san abayak nga ana Mbərom a nə
wayaw?
Ɗowan inde saa təkəren 'am a sləmay
ibay.‡»
35 «Waya sə varan way aday i tərаn gudire à
Mbərom anaw?§»
36 Sə ndakay anan way ahay fok nə Mbərom.
Way ahay fok à alay anahan inde,
aday ti ga inde ɗukwen anga winen.
Ɗo ahay tâ varan mazlaɓ anà Mbərom pa sə
viyviya awan! Amen.

12

Anjahay ana ɗo si mer su way ana
Mbərom

1 Mərak uno ahay, Mbərom kà gak uko
sumor nə bayak awan. Anga nan, nə cəce
pikwen wa hənа kutok nà, viren anan anan
nga a kwanay anà Mbərom, kawa way sə
ɗo ahay sə varan anà Mbərom tə sifa aya
ata awan. Tərен ɗo ma ga nga aya anga
Mbərom. Ata nà, i zlan à nga anà Mbərom
a kutok, aday ki hərен anan nga tə ɗìɗem
awan. 2 Kî gen kawa ɗo sə daliyugo ahay
bay. Aɗəka bay, mbiken anan mivel a
kwanay anà Mbərom â mbəɗa anan, ta sə
varak ikwen abayak nga wiya aya awan. Ata
nà, ki sənen way ana Mbərom a sa gan may
ata kutok: way sərom aya awan, way sa zlan
à nga, aday way lele aya kutok.

3 Nen nà, Mbərom kà gak uno sumor, kə̀
tərak nen ɗo maslan anahan. Anga nan,
nen apan ni jak ikwen fok, na wa: Kə̂ hərен
anan nga anà zek bay. Sənen aɗəka nà, nga
a kwanay aya awan. Cen pə məgala ana
Mbərom a sə varak ikwen ata awan aday. Ki
sənen kutok, kwanay pə cəveɗ a Mbərom nə
kəkəmaw.

4 Zek su ɗo nà, kərtek, əna hawal aya
inde apan ɗukwen bayak awan, kuwaya ti
mer su way anahan cara. 5 Tə mənuko
hənа ɗukwen, matanan. Mənuko bayak
awan, əna mənuko zek kərtektəkke, anga
mənuko mə japay aya tə Yesu Almasihu,
aday mənuko fok mə japay aya pi zek re.

6 Mbərom kə̀ varak uko məgala ahay nə
cara cara, kawa sa zlan à nga anà winen
awan. Natiya, kuwaya â ga anan mer su way
tə way ana Mbərom a sə varan ata awan.
Kak Mbərom a varak nə məgala sə ma anan
'am anahan awan, ma anan kawa anahan sə
varak anan məgala ata kutok. 7 Kak Mbərom
a varak nə məgala sa man zek anà ɗo ahay,
man atan zek. Kak Mbərom a varak məgala
sə tətakan anan way anà ɗo ahay, tətakan
atan anan. 8 Kak Mbərom a varak nə məgala
sə varan gədan anà ɗo ahay, varan atan
gədan. Kak Mbərom a varak məgala sa
varan way anà ɗo mətawak aya awan, varan
atan tə mivel kərtek awan. Kak Mbərom a
varak nə məgala sə njahan pa 'am wa anà ɗo
ahay, njahan atan pa 'am wa tə mivel kərtek
awan. Kak Mbərom a varak məgala sa gan
sumor anà ɗo ahay nà, ga anan tə ataslay
mivel awan.

9 Pəlen ɗo a azar aya tə mivel kərtek awan,
aday tə təbəlem ɗəkɗek bay. Way lelibay
aya cəna, kə̂ ngəmen bay. Pəlen nə way
lele aya awan. 10 Pəlen zek ahay à wulen
a kwanay, kawa mərak sə pəlay zek ahay
ataya awan. Ɗəfen anan apan anà ɗo a azar

‡ 11:34 Ca pə Esaaya 40.13. § 11:35 Ca pə Ayuba 41.3.

aya tə mivel kərtek awan. [11] Gen mer su way
nə tə məgala si zek a kwanay a təke. Kâ
təren ɗo sə isew ahay bay. Gen anan mer
su way anà Bahay a nuko Yesu nə tə mivel
kərtek a re. [12] Ɗəfen anan iɗe a kwanay
zuhhwe nà, pə way ana Mbərom saa varak
uko ata tə ataslay mivel awan. Səmen
anan anà ɗəce ahay, gen anan amboh anà
Mbərom nə kwa siwa siwa fok. [13] Gəzlen zlile
a kwanay ahay tu ɗo a Yesu ahay, kak ana
tinen ibay nà, na. Təmihen mbəlok ahay à
gala a kwanay ahay.
[14] Gen anan amboh a Mbərom aday â ɗaf
alay sə mazlaɓ anahan pu ɗo sə jugwar
pikwen wa 'am ahay ataya awan. Kâ saa
tahislen atan bay. [15] Tislen mivel tu ɗo sə
taslay mivel ahay. Yimen pi zek tu ɗo sa
yam ahay. [16] 'Am â zlak ikwen pi zek tu ɗo
a kwanay ahay. Kâ hören anan nga anà zek
bay. Gen anan mer su way ahay nə fok lele,
kwa mer su way cəɗew aya awan. Kî cen pa
nga a kwanay kawa ɗo kəlire* aya bay.
[17] Kak ɗowan a kà gak ikwen huwan nà,
kâ si men anan anan uda sikeɗ a bay. Pəlay
aɗəka nà, cəveɗ sa ga way lele aya aday ɗo
ahay ta san zle, way lele aya ata awan. [18] Ga
məgala lele, aday kak cəveɗ inde nà, njahay
zay tə ɗo ahay fok. [19] Kwanay car uno ahay,
kî men anan anan uda sikeɗ anà ɗowan bay.
Mbəsiken anan Mbərom a â sa ga patan
mivel. Deftere a Mbərom a ja nà: «Mbərom
Fetek a wa: "Ama sikeɗ nà, anuno kərtek.
Saa hamay anan huwan sə ɗo ahay nà, nen
awan.†"» [20] Aɗəka nà, gen kawa ana Deftere
a Mbərom sa ja: «Kak ɗo maniɗe anak, may
a han apan nà, varan ɗaf. Kak sa gan nə jom,
varan a'am â sa. Ka gak matanan kutok nà,
i təra kawa kə halan slan sə uko pa nga, i
yam pə ines anahan kutok.‡» [21] Kâ mbəsiken
anan cəveɗ anà sədœk â mbasay pikwen
bay, əna mbisen pə sədœk ta sa ga way lele
aya awan aɗəka.

13

Ɗəfen anan apan anà bahay sə daliyugo ahay

[1] Kuwaya â ɗəfan apan anà ngomna, anga
ɗo sə lavan nga anà ɗo ahay ataya fok, sə
varan atan məgala ata nà, zek a Mbərom
awan. Aday sa ɗaf atan ɗukwen, winen a
re. [2] Matanan kutok, ɗowan a kà sədərek
pə ngomna ɗukwen, a səder nə pi zek a
Mbərom awan. Ata, ɗo matanan ata a
ngəzahay pi zek nə sariya a Mbərom. [3] Aday
ɗo sa ga way lele aya ite nà, ti jəjaran anà
ɗo sə lavan atan nga ahay itəbay, si ɗo sa
ga way lelibay aya aday bina. A nak sə
jəjaran anà ngomna bay ba? Ga nə way lele
awan. Ata ngomna i hərak nga. [4] Matanan,
anga winen ɗukwen, a ga nə mer su way a
Mbərom a re. A nan sa mak ikwen zek sa
ga way lele aya awan. Aday kak ka gak way
lelibay a ɗukwen, jəjaran, anga Mbərom a
varan məgala ata nə kəriya bay re. Winen
ɗo si mer su way a Mbərom anga sə ɗakan
anan mivel a Mbərom sa ga anà ɗo ahay ta
sa gan atan sariya pə way lelibay aya awan.
[5] Anga nan, lele sə ɗəfan apan anà ngomna.
Gen matanan anga kə sənen zle à mivel a
kwanay a nà, wita cəveɗ lele awan, bina
anga sa jəka tâ sa gak ikwen sariya bay ata
aɗəka bay.
[6] Aday ɗukwen, ka var jangal nà, anga nan
re, bina Mbərom kà ɗəfak anan ɗo si mer
su way ataya tâ ga anan lele. [7] Himen anan
anan anà ɗowan ataya way a təɗe ki himen
atan ataya awan. Viren jangal anà ɗo sə
cakal aya awan. Viren anan anan dala sə
duwan anà ɗo sə təma aya awan. Jəjiren
anan anà ɗo a təɗe ki jəjiren atan ataya
awan, aday ɗəfen anan apan anà ɗo a təɗe
ki ɗəfen atan apan ataya re.

Pəlen ɗo a azar aya anga sə ɗəfan apan anà Mbərom

[8] Gudire ana ɗowan â ga inde pikwen ibay,
si gudire kərtektəkke saa mbəɗek pikwen
nà, na: gudire sə asan zek. Gudire ata nà,
a ndav itəbay. Aday ɗo sa san ɗo nà, kà
gak way ana Tawrita sa gan may ata fok.
[9] Mbərom a jak uko nà: «Kâ ga mədigweɗ
bay, kâ vaɗ nga su ɗo bay, kâ ga akar bay,
kâ ga ubor pə way su ɗo bay.*» 'Am a anaya
pi zek tə azar aya fok nə mə japay a nà, à 'am
kərtek a inde, a wa: «Pəlay anan ɗo sə cakay
su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga
anak ata awan.†» [10] Ɗo sə pəlay anan ɗo sə

* 12:16 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom. † 12:19 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.35. ‡ 12:20 Ca pə Balndi 25.21-22. * 13:9 Ca pə Gurtaaki 20.13-15, 17; Tooktaaki Tawreeta 5.17-19, 21. † 13:9 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18.

cakay su doh anahan nà, a gan way lelibay
a bay. Matanan, kak kə pəlak anan ɗo sə
cakay su doh anak ahay nà, kə ɗəfak anan
apan anà Tawrita fok kutok.
11 Gen matanan, anga kə sənen alay a
anan ata zle, alay sə pəɗek pə ahan a
kwanay ahay wa kutok. Bina alay ana
Mbərom saa tam kwanay sə coy ata, winen
bəse. Winen dəren kawa à alay a mənuko sə
ɗəfay ahay nga pə Yesu ata sabay. 12 Luvon
winen apan i ndav, iɗe winen apan i cəɗe.
Ɗâ ga way a mənuko sa taa ga sə luvon
ataya sabay. Ruko way sə alay a mənuko
ahay saa vaɗ anan zek tə way lelibay ataya
si pec kutok. 13 Zluko tə cəveɗ lele aya kawa
ɗo sa bar si pec ahay ata awan. Ɗâ vaway
nga tə mahay bay, ɗâ mbəsakan zek anà
agəsle lelibay aya bay, tə cəveɗ a wura wura
ɗukwen ɗâ ján uho bay re, ɗâ təre bay,
aday ɗâ ga ubor pə way sə ɗo azar aya bay.
14 Mbəsiken anan cəveɗ anà Bahay a mənuko
Yesu Almasihu â tərak ikwen way sə alay a
kwanay awan. Kâ bayiken pə way sə ubor si
zek a kwanay ahay sabay.

14

Kî men anan anan mungok anà zek ahay bay

1 Təmihen anan ɗo bəle a pə cəveɗ
sə pərahan azar anà Yesu ataya awan,
mənjəna kwanay sə təre tə winen pə way
anahan sə bayak à mivel anahan inde ata
awan. 2 Ɗo azar aya ti bayak, way sa pa
inde mə gafay 'am a ibay. Ti rac way ahay
so. Əna ɗo aday winen bəle a pə cəveɗ a
Mbərom ata nà, i rac sluweɗ itəbay. 3 Ɗowan
a sa rac way so ata â sa kəɗey anan ɗowan
a sa rac sluweɗ itəbay ata bay. Aday ɗowan
sa rac sluweɗ itəbay ata ɗukwen, â sa man
anan mungok anà ɗowan sa rac way so ata
bay re, anga Mbərom winen nà, kə təmahak
anan mərak ata re. 4 Iken nə wayaw? Ka
ra zek sa man anan mungok anà ɓile su ɗo
hinen ata nà, kəkəmaw? Kà gak way lelibay
a nà, saa gafan 'am nə bahay anahan. Kà
gak way lele ɗukwen, saa ngəran ɗukwen,
bahay anahan ata re. Tə ɗiɗem a nà, Bahay
a mənuko i mba apan sa gan nga təte, i tavay
nə njənjan.
5 Azar su ɗo a, a bayak nà, luvon ahay inde
sə zalay luvon hinen ahay, aday ɗo ahay
inde tə bayak nə luvon ahay fok nə hərro.
Kuwaya â san anan lele, way anahan a sə
bayak apan à mivel inde ata awan. 6 Kak
ɗowan a kə̀ zalak anan luvon hinen pə luvon
a azar aya wa, a ga matanan anga sə həran
nga anà Bahay a nuko. Ɗo sa pa way so,
a nan ɗukwen sə həran nga anà Bahay a
nuko, anga a ngəran à Mbərom aday a sa
pa way. Ata ɗo sa pa way azar aya itəbay
ata ɗukwen, a nan sə həran anan nga anà
Bahay a nuko re, aday a ngəran ɗukwen anà
Mbərom a re.
7 Ɗowan a inde à wulen a mənuko, a
lavan nga anà zek anahan təte pə daliyugo
ɗukwen ibay. Aday ɗowan sa mac anga nga
anahan a ɗukwen ibay re. 8 Kak mənuko tə
sifa aya nà, wita anga aday ɗâ ga mer su way
ana Bahay a mənuko. Kak ɗə məcak, ɗa mac
anga sa ga ɗukwen mer su way anahan a
re. Matanan, kwa â ga nə mənuko tə sifa
aya awan, kwa â ga nə ɗə məcak, mənuko
ɗo si mer su way ana Bahay a mənuko
hwiya. 9 Anga Yesu Almasihu nə kə̀ məcak,
kə̀ slabakak ahay à məke wa, aday â təra
bahay su ɗo tə sifa aya awan, aday winen
bahay su ɗo ma mac aya re.
10 Aday iken, ka gan sariya anà ɗo sə cakay
su doh anak nà, angamaw? Kə kəɗey anan
nà, angamaw? Mənuko a fok, ɗî zla saa
tavay pa 'am ana Mbərom, ɗo saa gak uko
sariya ata awan. 11 Mbərom a ja à Deftere
anahan inde, a wa:
«Tə ɗîɗek awan, kuwaya fok i nay ahay sa
naa dukwo gərmec ù vo.
Kuwaya i ja ta 'am anahan awan, nen nə
Mbərom acəkan.*»
12 Kawa sa ja bine siwaw nà, kuwaya i
tavay pa 'am a Mbərom, i i ɗakay anan way
anahan sa ga həna ata tə alay anahan awan.

*K*â fakay anan mərak anak ì ines inde bay

13 Kak matanan cukutok nà, ɗâ mbəɗek
sa gan sariya anà mərak a mənuko ahay
sabay. Aɗəka bay, kâ si gen way aday i fakay
anan mərak ahay ì ines inde ata bay. 14 Bina
manay mə japay aya tə Bahay a mənuko
Yesu, aday na san zle lele, awan inde ma
ga mənjaɗak a ta nga anahan a nà, ibay.
əna ɗowan a kə̀ bayakak awan a inde nə
tə mənjaɗak a kəma, â sa pa bay, anga pə
winen nà, a ga mənjaɗak acəkan. 15 Kak kə

* 14:11 Ca pə Esaaya 45.23.

nəsek anan mivel anà mərak anak ahay tə
way sa pa anak nà, ata a nan sa ja nə kə
pəlay anan bay. Almasihu kə̀ məcak anga
mərak ata awan. Way sa pa anak â sa lize
anan bay. [16] A ga apak nà, way sa pa anak
ata nà, lele. Əna kak ka san zle ɗo ahay ti
i jak nə lelibay kəma, kâ pa bay, aday ɗo
ahay tâ ja apak way lelibay a sabay. [17] 'Am
sə bahay a Mbərom nà, kà jak awan pə way
anak sa pa ata bay. Kwa pə way anak sa sa
ata ɗukwen, kà jak awan bay re. Bahay a
Mbərom nà, way ana Apasay Cəncan a sa ga
à mənuko inde ata awan. A mak uko zek sa
ga way lele aya, a varak uko zay sə njahay pə
kərtek awan, aday i varak uko ataslay mivel.
[18] Ɗowan a winen apan i gan mer su way anà
Yesu Almasihu matanan ata nà, i zlan à nga
anà Mbərom kutok, aday ɗo ahay ti ɗəfan
apan anà ɗo matanan ata awan.

[19] Anga nan, guko məgala sa ga way sə
ngəzahay ahay zay ataya awan, aday way sa
man zek anà ɗo ahay sa har à 'am a Mbərom
inde ataya re. [20] Kâ nes anan mer su way a
Mbərom anga way anak sa pa bay. Ayaw,
awan inde mənjaɗak a bay. Əna, kak mərak
anak ahay ti sa slahay anga way anak sa pa
cəna, mbəsak sa pa way ata awan. [21] Way
lele cəna, kâ sa ga way sə fakay anan mərak
ahay ì ines inde ataya bay, kwa â ga nə sa
rac sluweɗ, kwa â ga nə sa sa mahay, kwa â
ga nə sa ga ma ma fok. [22] Way anak sa san pa
'am a anan ata nà, kâ jan anan anà ɗowan
bay, si kwanay tə Mbərom a ɗəkɗek. Ɗo
sa ga way tə ajalay nga a cuwcew bay ata
cəna, i taslay mivel. [23] Aya əna, ɗo sə vəɗan
uway anà nga anahan anga way anahan sa
pa nà, winen apan i ga ines, anga kə̀ ɗəfak
anan mivel anahan pə way anahan a sa ga
ata bay. Pa 'am a Mbərom nà, ɗowan a kà
gak way aday a san sa jəka lelibay kabay lele
ɗukwen a san bay cəna, kà gak ines.

15

Ga way sa zlan à nga anà ɗo a azar aya
awan

[1] Mənuko ɗo məgala aya pə cəveɗ a
Mbərom ata, muko anan zek anà ɗo bəle aya
awan. Ɗâ ga way sa zlak uko à nga à nuko
vərre a bay. [2] Mənuko fok, guko way sa zlan
à nga anà mərak a mənuko ahay, anga aday
ɗâ man atan zek sa har pa 'am ana Mbərom.
[3] Yesu Almasihu a ta nga anahan a ɗukwen
kə̀ pəlak way sa zlan à nga a bay re. Aɗəka
bay, a təra nə kawa mə vinde apan à Deftere
a Mbərom inde ata awan, a wa: «Ɗo ahay
tə gənahak nà, anakiken Mbərom, əna 'am
a tinen ata a njaɗ nə nen awan.* » [4] Way a
mə vinde à Deftere a Mbərom inde ata fok,
tə vinde anan anga aday way a mə vinde
ata â ɗakak uko anan way, aday anga ɗə̂
ɗəfan iɗe anà way a Mbərom sə zlapak uko
anan ataya awan. Ata ɗî ɗəma way ahay lele
kawa ana Deftere sə varak uko anan məgala
ata awan. [5] Mbərom Bahay sə varan məgala
anà ɗo ahay sə ɗəma way ata, â təra anan
abayak nga a kwanay kərtek, aday kî gen
way kawa ana Almasihu Yesu sa ga ataya
awan. [6] Ata kwanay a fok ki njiɗen sə həran
nga anà Mbərom, Bəbay ana Bahay a nuko
Yesu Almasihu, tə cəveɗ kərtek awan. 'Am
a kwanay ɗukwen kərtek awan.

Ɗo su kon azar aya tâ həran nga anà
Mbərom

[7] Matanan, təmihen zek ahay, kwanay a
fok, kawa ana Almasihu sə təma kwanay ata
re, aday ɗo ahay tâ həran nga anà Mbərom.
[8] Na jak ikwen nà, Almasihu Yesu kə̀ tərak
ɗo si mer su way ana Yahuda ahay, anga
sə ɗakan atan anan nà, Mbərom winen ɗo
sə ɗîɗek, aday way anahan sə zlapan anan
anà bije a manay ahay fok ata ti təra. [9] Aday
ata, ɗo su kon azar aya ata ti həran nga
anà Mbərom anga sumor anahan sa ga anga
tinen ata re. A təra kawa Deftere a Mbərom
sa ja apan ata awan, a wa:

«Anga nan, ni hərak nga, Mbərom uno,
à wulen su ɗo aday tinen Yahuda
ahay bay ataya awan,
ni zambaɗ iken tə ara ahay.† »

[10] 'Am a Mbərom a ja asa, a wa:

«Kwanay Yahuda ahay itəbay ataya awan,
tislen mivel pə kərtek a tu ɗo a
Mbərom ahay.‡ »

[11] À man hinen asa, a wa:

«Kwanay Yahuda ahay itəbay ataya fok,
həren anan nga anà Mbərom Fetek.
Kwanay ɗo su kon ahay fok,
zambiɗen anan.§ »

[12] Ezaya kà jak re, a wa:

* 15:3 Ca pə Jabuura 69.10. † 15:9 Ca pə 2 Samuyila 22.50; Jabuura 18.50. ‡ 15:10 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.43. § 15:11 Ca pə Jabuura 117.1.

«Ɗo sə slala ana Yisa i nay ahay saa tərа bahay su ɗo su kon a azar aya awan.
Tinen ti ɗəfan iɗe aday â tam atan.*»

13 Mbərom, ɗo sə varan məgala anà ɗo
ahay sə ɗəfan iɗe ata, â varak ikwen ataslay
mivel, â varak ikwen zay, anga kə ɗəfen nga
pə winen awan. Natiya ki ɗəfen anan iɗe
bayak a tə məgala sə Apasay Cəncan awan.

Mer su way ana Pol

14 Mərak uno ahay, nen a ta nga uno
ɗukwen, na san zle, kwanay nə ɗo lele aya
awan, kə sənen ɗîɗek zle, aday ki mben
apan sə tətakan anan way anà zek a kwanay
ahay coy. 15 Əna, nə vindek ikwen ayak tə
gədan a pə way azar aya nà, anga u no kâ
mbəɗəken anan way a anaya à nga wa bay.
Na ga matanan, anga zek a Mbərom a kà gak
uno sumor anahan 16 sa ɗaf nen ɗo si mer
su way ana Almasihu Yesu awan, à wulen
su ɗo su kon azar aya Yahuda ahay bay ata
awan. Nen apan ni ɗakan atan anan ləbara
mugom a sa nay pə cakay a Mbərom wa ata
nà, nə tərak kawa ɗo sə gəɗan dungo anà
way anga Mbərom. Anga kak tə ɗəfak apan
nga nà, ata ti tərа kawa way mə varan aya,
Apasay Cəncan a sa gan nga cara aday â zlan
à nga anà Mbərom ata awan.

17 Natiya kutok, ni taslay mivel ti mer su
way ana Mbərom sə vuro anga ajapay a
manay tə Almasihu Yesu ata awan. 18 Ni ja
'am sə awan maza kula bay. Ni ja nà, pə
way ana Almasihu a sa ga ti nen ata ɗəkɗek.
Anga kà varak uno məgala sə bənan alay
anà ɗo su kon aya aday tinen Yahuda ahay
itəbay ataya pə cakay ana Mbərom, aday
tâ ɗəfan apan. A ga matanan ata nà, ta
'am uno sa ja ataya, aday tə way uno sa ga
ataya, 19 aday tə masuwayan ahay cara cara,
aday tə məgala ana Apasay anahan re. Nə
ɗakak anan anan ləbara mugom a pə Yesu
Almasihu anà ɗo ahay, nə dazlan ahay kwa
à Urəsalima wa, hus nə dəzle anan à Iliriya.
20 U zlo à nga sə ɗakay anan ləbara mugom
a à man aya aday ɗo ahay tə slənek anan
ləbara a Yesu Almasihu fan bay ataya awan,
anga u no sa ga mer su way pa su ɗo hinen
bay. 21 U no adəka nà, â tərа kawa winen mə
vinde a à Deftere a Mbərom inde ata awan:
«Ɗowan aya aday kula ta jak atan 'am pə
winen itəbay ataya, tinen ti canan.
Aday ɗowan aya kula tə slənek way pə
winen itəbay ataya, ti san anan ku-
tok.†»

A nan anà Pol sa zla à Ruma

22 Anga nan kutok, saray bayak a na gak
anan may sa zlak ayak saa cay ahay pikwen
cəna, na njaɗ cəveɗ a bay. 23 Kà gak ava
bayak a u no sa cak ikwen ahay iɗe, əna
mer su way uno kà mbəsakak uno cəveɗ
bay. Həna mer su way uno à man a anan
kà ndəvak kutok. 24 Natiya, à alay a ni i zla
à Espaniya ata nà, ni njahay àga kwanay
mənjœk, anga aday kâ tislen uno mivel
aday kî men uno zek tə cəveɗ sə dəzle à man
ata awan.

25 Əna həna ni zla à Urəsalima aday ni
i man zek anà ɗo a Yesu ahay à man ata
awan, 26 anga ɗo a Yesu ahay à Makedoniya
tə Akaya ta gak anan may sə cakal way anga
sa man zek anà ɗo mətawak aya à wulen su
ɗo a Yesu ahay à Urəsalima. 27 Tə bayak sə
cakal way ata nə tə alay a tinen aya, aday
təɗe sa ga nə abay matanan way anahan.
Yahuda ahay ta mak anan zek anà ɗo su
kon azar aya sa njaɗ anan magwagway ana
Mbərom. Matanan re, lele nə ɗo su kon a
azar aya tâ man zek anà Yahuda ahay tə
way sə daliyugo ahay ite re. 28 Natiya kutok,
na sak a ndav anan mer su way ata aday
nə varak atan anan dala ata coy nà, ni i
zla à Espaniya tə àga kwanay. 29 Na san zle
re, na sak a zlak ayak àga kwanay nà, Yesu
Almasihu i gak ikwen sumor bayak a anga
nen a sa cak ikwen ahay iɗe ata awan.

30 Mərak uno ahay, kwanay kə ɗəfen nga
pə Bahay a mənuko Yesu Almasihu, aday
Apasay a Mbərom kà varak ikwen məgala
sə pəlay zek ahay. Anga nan kutok, nen
apan ni gak ikwen amboh, kem, gen anan
amboh à Mbərom tə mivel kərtek a anga
nen, aday û mo zek. 31 Gen amboh, anga
aday ɗo sə Yahudiya ahay aday tə ɗəfak
nga pə Yesu bay ataya tâ bəno mbiyeɗ bay
ite. Gen amboh ɗukwen, aday way uno saa
zla anan à Urəsalima ata â zlan à nga anà
ɗo a Yesu ahay à man ata awan. 32 Natiya,
kak Mbərom kà pəlak nà, ni zlak ayak àga
kwanay nen mə taslay mivel awan. Ata ni
njaɗ sə taslay mivel pə kərtek a tə kwanay
a fok kutok.

* 15:12 Ca pə Esaaya 11.10. † 15:21 Ca pə Esaaya 52.15.

33 Mbərom, ɗo sa taa var zay ata, â gak
ikwen nga. Amen!

16

Pol a jan 'am anà Ruma ahay

1 U no sa jak ikwen ayak 'am həna pə
mərak a mənuko Fœbe. Uwar ata a ga mer
su way ana Mbərom à Kenkeriya à wulen
su ɗo a Yesu ahay. 2 Kà zlak ayak àga
kwanay cəna, təmihen anan tə mivel kərtek
a lele, anga winen ɗo ana Bahay a mənuko.
Təmihen anan kawa abay təɗe ɗo a Yesu
ahay ti ga ata awan. Viren anan way sə
kəcan ata fok, anga kà mak anan zek anà ɗo
ahay bayak a, kwa ì nen a ɗukwen, kà mak
uno zek a re.
3 Jen anan 'am anà atə Pəriskila ta mbaz
anahan Akilas. Manay ma taa ga mer su
way ana Almasihu Yesu nə pə kərtek awan.
4 À alay a inde abay ni mac coy nà, su mo zek
sa tam nə tinen awan. Abay kwa ti mac anga
nen ɗukwen, tə lavak anan zek coy. Saa
ngəran atan nə nen ɗəkɗek bay. Ɗo a Yesu
ahay aday tinen Yahuda ahay bay ataya fok
ti ngəran atan re. 5 Na jak anan 'am anà ɗo a
Yesu ahay sə halay nga àga tinen ataya fok
re.
Na jak anan ayak 'am anà Epaynet, car
uno ɗiɗek awan. Winen ɗo sa lah sa ɗaf nga
pə Yesu Almasihu mama'am a pə daliyugo
sə Aziya. 6 Na jak anan ayak 'am anà
Mariyama, winen ɗukwen kà gak mer su
way bayak a anga kwanay.
7 Na jak anan ayak 'am anà ɗo sə àga nen
ahay, atə Andərenikus tə Yuniyas. Ma pay
dangay nə jiga awan, tinen ɗo tə mazlaɓ aya
bayak a à wulen su ɗo maslan ahay, aday
tə luho sa ɗaf nga pə Yesu Almasihu aɗəka,
bina nə lahan atan bay.
8 Na jak anan ayak 'am anà Ampəliyatus,
car uno awan, manay à alay ana Bahay Yesu
inde maya awan.
9 Na jak anan ayak 'am anà Urben ma taa
ga mer su way ana Yesu Almasihu nə pə
kərtek awan.
Na jak anan ayak 'am anà Sətakis, car uno
ɗiɗek awan.
10 Na jak anan ayak 'am anà Apeles, winen
ɗukwen kà gak ɗəce anga Yesu Almasihu
aday kà səmak anan lele.
Na jak anan ayak 'am anà ɗo sə àga
Aristobul ahay re.
11 Na jak anan ayak 'am anà ɗo uno
Herodiyon.
Na jak anan ayak 'am anà ɗo a Bahay a
mənuko Yesu ahay àga Narsis.
12 Na jak anan ayak 'am anà Tirofen tə
Tiropas, ɗo sa ga mer su way ana Bahay a
mənuko Yesu ahay.
Na jak anan ayak 'am anà Persis, mazar
uno ɗiɗek awan, sa ga mer su way anga
Bahay a mənuko bayak a nə winen.
13 Na jak anan ayak 'am anà Rufus, ɗo
lele pə cəveɗ sə pərahan azar anà Bahay a
mənuko Yesu.
Na jak anan ayak 'am anà may anahan,
kà gak uno nga kawa nen wan si zek anahan
ɗiɗek awan.
14 Na jak anan ayak 'am anà Sinkərit,
Fəlegon, Hermes, Patrobas, Hermas, aday
ɗo a Yesu azar aya àga tinen ataya fok re.
15 Na jak anan ayak 'am anà Filolog tə
Yuliya, aday atə Nere tə mərak anahan re.
Na jak anan ayak 'am anà Olimpas aday
anà ɗo a Yesu azar aya àga tinen ataya fok
re.
16 Jen anan 'am ì zek ahay lele. Ɗo sə egliz
ana Yesu Almasihu ahay fok ta jak ikwen
ayak 'am re.

Andav sa 'am ahay

17 Mərak uno ahay, ma gak ikwen ayak
kem, gen anan ngatay anà ɗo sa ngam way
a kwanay mə tətak aya bay ataya awan.
Tinen apan ti gəzla anan ɗo ahay pi zek
wa, aday tinen apan ti fakan alay anà ɗo
ahay pə cəveɗ lele aya wa. Kâ njihen pə
cakay a tinen bay. 18 Zahav su ɗo ataya nà,
ta ga nə mer su way ana Bahay a nuko Yesu
Almasihu bay, si way sa zlan atan à nga
vərre. Tinen apan ti ran mindel anà ɗo ahay
nə ta 'am. Natiya, tə njəkan uda anà ɗo ma
san way a bay ataya awan. 19 Kwanay ite nà,
ɗo ahay fok ta san zle, kə ɗəfen anan apan
anà Bahay a nuko Yesu. Anga nan, nen apan
ni taslay mivel tə kwanay bayak a re. U no
nà, təren ɗo sa san sa ga mer su way lele aya
ɗəkɗek, mənjəna sə japay anan tə huwan.
20 I njahay bayak a sabay, Mbərom, Bahay
sə zay, i varak ikwen məgala sə mbasay pə
Fakalaw, ki jənen apan bəse coy. Bahay a
nuko Yesu â gak ikwen sumor anahan.
21 Timote, ɗowan a sa ga mer su way
maya ti nen ata kà jak ikwen ayak 'am. Ɗo
uno a anaya ta jak ikwen ayak 'am a re:

atə Lukiyus tə Yason tatə Sosipater. [22] Nen
Tertiyus, ɗo sə vinde ɗerewel ana Pol a
anan, na jak ikwen ayak 'am, nen ɗo ana
Bahay a nuko Yesu. [23] Gayus kà jak ikwen
ayak 'am. Nə njahay nà, àga winen, aday
ɗo a Yesu ahay ta taa nay sa ga amboh àga
winen. Erastus, ɗo sa ban dala sə wulen
su doh a anan ata, tə Kawartus, mərak a
mənuko, ta jak ikwen ayak 'am re.
[[24] Bahay a mənuko Yesu â gak ikwen
sumor à kwanay a fok. Amen.]

*Pol a h*əran nga anà Mbərom

[25] Zambaɗuko anan sləmay a Mbərom! I
mba apan sə varak ikwen məgala sə njahay
mə ngazlay saray aya à cəveɗ anahan inde,
kawa ana ləbara mugom a nen sə ɗakak
ikwen anan ata awan. Kwakwa ata nà,
Mbərom kə̀ dərek anan ləbara mugom ata
awan. [26] Əna həna winen a kà kak anan
ahay uho, aday ɗo ahay tə wazay nə way
ana ɗo maja'am a Mbərom ataya sə vinde
pə Almasihu ata awan. A ga matanan, anga
aday ɗo su kon ahay fok tâ ɗaf apan nga,
tâ ɗəfan apan kutok. [27] Həruko anan nga
à Mbərom pa sə viyviya awan! Asan way
anahan nə a zalay way ahay fok. Həruko
anan nga anga Yesu Almasihu re. Amen!

Ɗerewel ana Pol sə vinden ayak anà ɗo sə
Korintu ahay
mama'am awan
Aɗakay way pə deftere a anan

À alay ata nà, Korintu nà, wulen su doh məduwen awan. À man ata nà, Pol kə̀ wazak anan ləbara a Yesu mugom a anà Yahuda ahay aday anà ɗo su kon azar aya re. Pə dəɓa anahan a wa kutok, Pol a slène nà, 'am aya inde tə slabakak à wulen sə ɗo a Yesu ahay cara cara bayak awan. Ɗo ahay tə gəzlak zek ahay jəɓan jəɓan, 'am sə gəɓa zek ahay so, anjahay səkəffe inde à man sə slène wazo ibay, apa ɗaf cəncan a kə̀ tərak way sa ga anan azay, tə sənak sa ga anan mer su way tə məgala ana Apasay Cəncan a sa var ataya bay, aday tə sənak 'am sə aslabakay ana ɗo ma mac aya à məke wa bay. Natiya kutok, Pol a mbəɗahan atan ayak pə way ataya fok, ta sə ɗakan atan anan asan zek a Mbərom anga ɗo ahay.

Nga sa 'am ahay

Aja 'am ahay *(1.1-9)*
Atəra zek kərtek tə dədom ana Yesu məzləlngaɗ awan *(1.10 - 2.16)*
Agan nga anà atətak way ana ɗo maslan a Yesu ahay *(3.1 - 4.21)*
'Am sə gəɓa zek ahay *(5.1 - 7.40)*
Ahəran nga à Mbərom, bina anà pəra ahay bay *(8.1 - 11.1)*
Məgala ana Apasay Cəncan aya awan *(11.2 - 14.40)*
Yesu kə̀ mbasak pə amac *(15.1-58)*
Andav sa 'am ahay *(16.1-24)*

Pol a jan ayak 'am anà ɗo sə Korintu ahay

1 Sə vindek ikwen ayak ɗerewel a anan nà, nen Pol. Kà zlak anan à nga à Mbərom sə ngumo aday nâ təra ɗo maslan ana Yesu Almasihu. Ma jak ikwen ayak 'am, manay tə Sostenes, winen ɗo sa ɗaf nga pə Yesu Almasihu kawa mənuko a re. 2 Mə vindek ikwen ayak anà kwanay ɗo a Yesu ahay à wulen su doh sə Korintu. Kə tərən ɗo a Mbərom ahay anga Yesu Almasihu. Mbərom a ngamak ikwen nà, anga aday kâ tərən ɗo mə japay aya tə winen awan. Kə̀ ngamak anan anà ɗo sə dukwen gərmec ù vo anà Yesu Almasihu kwa aha ataya fok, anga aday tâ təra ɗo mə japay aya tə winen a re. Yesu nà, winen Bahay a mənuko a fok. 3 Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tâ gak ikwen sumor, aday tâ varak ikwen zay a tinen.

Pol a ngəran anà Mbərom anga ɗo sə Korintu ahay

4 Hwiya nə ngəran anà Mbərom jiya nà, anga sumor anahan sa gak ikwen ta sə japay kwanay tə Yesu Almasihu ata awan. 5 Anga Mbərom ɗo sə japay kwanay tə Yesu Almasihu ata nà, kə̀ varak ikwen məgala ahay cara cara. Kə̀ tərak kwanay ɗo sa san way ahay, aday kə̀ varak ikwen məgala sə ɗakay anan 'am anahan anà ɗo ahay coy. 6 Kə njiɗen anan way ataya awan. Bina, à alay a manay sə ɗakak ikwen anan ləbara a Yesu Almasihu ata ɗukwen nà, kə təmihen a nə tə ɗiɗek a à mivel a kwanay inde. 7 Anga nan kutok, kwanay ɗo sa ba amay ana Yesu Almasihu Bahay a mənuko ataya nà, kə njiɗen anan məgala ahay fok coy. Awan a inde a kəcak ikwen nà, inde sabay. 8 Mbərom ɗukwen i təra kwanay ɗo njənnjan aya hus à andav ana daliyugo inde, anga aday ɗowan â sa njaɗ pikwen alay sa 'am sə slahay kwanay à sariya a Mbərom inde pə luvon ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu saa may ahay ata bay. 9 Matanan, kâ jəjiren awan bay, anga Mbərom a sə ngamak ikwen aday sə japay kwanay tə wan anahan Yesu Almasihu Bahay a mənuko ata nà, winen nə ɗo ɗiɗek awan, a ga anan way anahan a sa ja ataya hwiya.

Agəzla zek à wulen su ɗo a Yesu ahay

10 Matanan, mərak uno ahay, na gak ikwen ayak amboh tə sləmay ana Yesu Almasihu, Bahay a mənuko. Kem, 'am â zlak ikwen pi zek, aday kâ gəzlen zek ahay à wulen a kwanay ahay inde bay re. Tərən ɗo mə japay aya awan, mivel a kwanay â ga nə kərtek aday abayak nga a kwanay ahay ɗukwen â ga nə kərtek a re. 11 Bina ɓa ɗo ahay inde ta nak ahay àga Kuluwe wa pə cakay uno, tə ɗakak uno anan atəre inde à wulen a kwanay. 12 U no sa ja nà, azar su ɗo a kwanay aya ta wa: «Manay nà, ɗo ana Pol ahay.» Azar aya ite ta wa: «Manay ɗukwen ɗo ana Apolos ahay.» Azar su ɗo əngal aya asa ta wa: «Manay nà, ɗo ana

Piyer ahay.» Aday azar su ɗo aya ite kutok
ta wa: «Manay nà, ɗo ana Almasihu ahay.»
13 Ki jen matanan ata nà, ɓa Almasihu a nà,
kà gəzlak anan zek anahan a ɗaw? Kabay
kwanay kə jilen nə tə darak ayak pə dədom
mə zləlngaɗ a anga kwanay nà, nen Pol a
ɗaw? Kabay ki gen baptisma nà, tə sləmay
uno, nen Pol a ite ɗaw?
14 Nə ngəran anà Mbərom tətibay aɗəka,
anga nen na gak anan baptisma anà ɗowan
bay, əna si atə Kərispus tə Gayus ɗəkɗek.
15 Natiya ɗowan inde i mba apan sa jəka
a ga baptisma nə tə sləmay uno nen Pol
nà, ibay. 16 Ayaw, cəkəbay nə mbəɗəkek
anan à nga wa aɗəka re, ɓa na gak anan
baptisma anà Sitifanas, winen tu ɗo su doh
anahan ahay re. Pə dəɓa anahan a wa, na
gak anan baptisma anà ɗowan a inde nà,
na san sabay. 17 Bina, Almasihu a slan nen
aday nà, saa gan baptisma anà ɗo ahay bay,
əna saa ɗakay anan ləbara mugom a anà
ɗo ahay. Nen apan ni ɗakay anan ləbara
sa 'am anahan ata, əna tə asan way kawa
su ɗo zənzen a sə bayak apan ata bay. Na
ga matanan bay nà, anga aday amac a Yesu
Almasihu a pə dədom mə zləlngaɗ ata â təra
awan kəriya bay.

*Asan way a Mb*ərom tə asan way su ɗo
zənzen awan
18 Ləbara sə amac a Yesu Almasihu pə
dədom mə zləlngaɗ ata nà, ɗo saa lize ahay
ta ca apan nə kawa way sə mindel kəriya
awan. Əna pə mənuko ɗo saa tam ahay ite
nà, ɗa san zle wita nə məgala a Mbərom a
way anahan. 19 Ɗa san way ata zle nà, anga
ɓa Mbərom kà jak à Deftere inde, a wa:
«Ni lize anan kəlire su ɗo kəlire aya awan,
aday ni jəjay anan asan way su ɗo ma
san way aya fok.*»
20 Natiya kutok, kak Mbərom a kà jak
matanan cukutok nà, ɗo a kəlire ataya ti ga
inde asa ɗaw? Kabay miter sə Tawrita ahay
nà, ti ga inde ɗaw? Kabay ɗo sa san sa vaɗ
awiyaway ahay nà, tinen ti ga inde ɗaw?
Asan way a tinen ata i man atan zek pə awan
bay jiga awan. Mbərom kà tərak anan asan
way a tinen ata way sə mindel kəriya awan.
21 Matanan ɗo sə daliyugo ahay, tə asan
way a tinen ata, tə canak anan anà way a
Mbərom sə ndakay tə kəlire† anahan awan,
əna tə sənak wa Mbərom a bay hwiya. Anga
nan kutok, Mbərom a tə alay anahan a kà
varak anan cəveɗ sa tam anà ɗo sə sləne
ləbara sa 'am a manay sə wazay anan ata
awan. Əna cəkəbay, ɗo ahay ta ca pə ləbara
ata nə kawa way sə mindel aɗəka. 22 Yahuda
ahay ite nà, ta gan may aday ti sa təma 'am
ata nə, si ti canan anà masuwayan aday.
Gərek ahay ite, a nan atan ti saa təma nà,
si ti san tə kəlire sa nga a tinen a aday.
23 Aya əna mənuko ɗə ɗakay anan nà, Yesu
Almasihu nə tə darak anan pə dədom mə
zləlngaɗ awan. Ata pə Yahuda ahay nà,
wita way sə bənan atan mbiyeɗ. Pu ɗo
sə pəra ahay ite, wita nà, ɗa ja nə 'am sə
mindel kəriya awan. 24 Əna pə mənuko ɗo
a Mbərom mə ngamay aya kwa â ga nə à
wulen sə Yahuda ahay wa, kabay à wulen
su ɗo sə pəra ahay wa nà, ɗa san zle, Yesu
Almasihu nà, winen məgala ana Mbərom tə
kəlire anahan a təke fok. 25 Way a Mbərom
sa ga nà, kawa way sə mindel kəriya awan,
aday cəkəbay, way ata a zalay asan way
su ɗo zənzen awan. Way anahan sa ga nə
kawa way bəle awan, aday cəkəbay way ata
a zalan məgala à nga wa anà ɗo ahay bugol.

26 Matanan, mərak uno ahay, ənga
bayiken pi zek a kwanay a mə ngamay
ataya aday. Pu ɗo sə daliyugo ahay nà, ɗo
kəlire aya inde à wulen a kwanay gem ibay,
ɗo tə məgala aya ɗukwen inde à wulen a
kwanay gem ibay, aday ɗo sə ngəlaw ahay
ɗukwen nà, inde à wulen a kwanay gem
ibay re. 27 Əna Mbərom a walay aɗəka nà, ɗo
mindel aya awan, anga aday ti pəkan waray
ì iɗe anà ɗo sa jəka tinen nə ta san way zle
ataya awan. Aday Mbərom a walay ɗo bəle
aya awan, anga aday ti pəkan waray ì iɗe
anà ɗo sa jəka tinen məgala aya ata awan.
28 Aday a walay ɗo kəriya aya awan, tu ɗo
aday ɗo ahay tə kəɗey atan ataya awan,
aday tu ɗo demdemem aya pə daliyugo
wa. A ga matanan nà, anga aday sə lize
anan ɗo sə mazlaɓ ahay pə daliyugo a anan
wa. 29 Matanan kutok, ɗowan i mba apan sə
həran nga anà zek pa 'am anahan bay. 30 Sə
japay mənuko tə Yesu Almasihu nà, zek
a Mbərom awan. Matanan həna Mbərom
a təra anan Yesu Almasihu nà, dədazl sə
asan way a mənuko kutok. Kawa sa ja nà,

* 1:19 Ca pə Esaaya 29.14. † 1:21 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

tə Yesu Almasihu ata kutok, ɗə tərak ɗo
ɗiɗek aya pa 'am anahan aday ɗə tərak
ɗo anahan ahay ma tam aya ì ines wa tə
alay anahan. 31 Anga nan kutok, kawa ana
Deftere a Mbərom sa ja: «Kak ɗowan a inde
a nan sa ga ti zek nà, â ga ti zek aɗəka nà, ti
mer su way a Mbərom sa ga.‡»

2

Wazo ana Pol à Korintu

1 Mərak uno ahay, à alay a nen sa zlak
ayak àga kwanay kurre sə ɗakak ikwen anan
way a Mbərom mi ɗer aya ata nà, nə ɗakak
ikwen anan nə tə cəveɗ sa 'am ma da 'am
aya bay. Aday ɗukwen, nə ɗakak ikwen
anan nə tə cəveɗ sə asan way su ɗo sə
daliyugo ahay bay re asanaw? 2 Anga, na
zlak ayak àga kwanay nà, na gan may nâ
san kərtek nà, Yesu Almasihu, aday winen
mə daray a pə dədom mə zləlngaɗ ata awan.
3 À alay a nen àga kwanay ata nà, nen
bəle awan, zlawan u go, aday nen apan ni
jəjar re. 4 Nen apan ni wazak ikwen 'am a
Mbərom nà, na vak ikwen nga tə asan way
sə ɗo ahay bay. Əna məgala ana Apasay a
Mbərom a ɗakak ikwen anan nà, 'am uno
sa jak ikwen ata nə 'am ɗiɗek aya awan.
5 Anga nan kutok, kə ɗəfen nga pə Mbərom
nà, anga asan way su ɗo zənzen a bay, əna
tə məgala a Mbərom.

Asan way su ɗo zənzen a tə kəlire a
Mbərom

6 Anà ɗo ma san nga aya à cəveɗ sa ɗaf
nga pə Mbərom ata nà, mə ɗakan atan anan
ayak nə kəlire sə asan way ɗiɗek awan.
Kəlire ata nà, mbala ana ɗo sə daliyugo ahay
bay, kabay mbala ana ɗo məduwen aya sə
lavan nga anà ɗo ahay ataya bay re. Ɗo
sa san way ataya nà, ti i lize anan pi zek
azanan. 7 Əna kəlire mbala manay sə ɗakak
ikwen anan ata nà, winen nə kəlire mbala a
Mbərom awan. Wita nà, abay winen mi ɗer
awan kwakwa. Kwa daliyugo ɗukwen mə
ndakay a fan bay, Mbərom a lavay anan zek
tə kəlire anahan, anga aday sa tam mənuko
à mazlaɓ anahan inde. 8 À wulen su ɗo sə
lavan nga anà ɗo ahay pə daliyugo ataya
nà, ɗowan inde kwa kərtek sa san way ata
nà, ibay. Abay tâ san aka nà, tiya ti darak
anan ayak Bahay sə mazlaɓ pə dədom mə
zləlngaɗ ata bay. 9 Way ata nà, a təra kawa
mə vinde awan à Deftere a Mbərom inde ata
awan, a wa:

«Way a aday kula ɗowan kə̀ canak anan bay,
kula ɗowan kə̀ slənek bay,
aday kula ɗowan kə̀ bayakak apan à
mivel inde bay ata nà,
Mbərom a lavan anan zek tə way ata
anà ɗo sə pəlay anan ahay.*»

10 Aya mənuko nà, Mbərom a kak uko
anan ahay way a mi ɗer ataya tə məgala sə
Apasay anahan. Apasay anahan ata nà, a
zəzor anan way ahay fok, kwa abay â ga nà,
way mi ɗer aya à mivel a Mbərom a inde
təkeɗe ɗukwen, a san zle hwiya re. 11 Natiya,
ɗo zənzen a nà, sa san way sə mivel anahan
a aday nà, si apasay si zek anahan awan.
Matana re, ɗowan sa mba apan sa san way
sə mivel a Mbərom nà, ibay, si Apasay si
zek anahan a way anahan re. 12 Mənuko
nà, Apasay a à mənuko inde ata nà, mbala
a Mbərom a way anahan, bina apasay sə
daliyugo a anan bay. Anga nan, ɗa mba
apan sa san sumor a Mbərom ma gak uko
aya fok ata awan. 13 Anga nan kutok, manay
apan mi ɗakay a way anà ɗo ahay nà, sə
pəkan umo 'am nà, Apasay a Mbərom awan,
bina asan way sə daliyugo bay. Natiya mə
tətakan anan ɗiɗek sə way mbala Apasay a
Mbərom ata anà ɗo aday Apasay a Mbərom
inde à mivel a tinen inde ataya awan.

14 Natiya awan, ɗowan a aday kə njaɗak
Apasay a Mbərom à mivel anahan inde bay
cəna, i mba apan sə təma way ana Apasay
a Mbərom sə varan anà ɗo ahay ataya bay.
Bina winen a ca apan aday nə kawa way sə
mindel kəriya aya awan. I sləne bay, anga
sa man zek anà ɗo ahay aday sə sləne way
ataya nà, Apasay a Mbərom awan. 15 Əna ɗo
aday Apasay a Mbərom inde à mivel anahan
inde ata nà, a mba apan sə gəzlan alay pi
zek wa anà way ahay lele. Əna zek anahan
a kutok nà, ɗowan a mba apan sa san 'am
anahan a bay. 16 Anga Deftere a Mbərom
a wa: «Sa san abayak nga ana Mbərom a
nə wayaw? Ɗowan inde saa təkəren 'am
a sləmay ibay.†» Aya, manay nà, Apasay a
Mbərom inde à mivel a manay, aday mə
bayak nà, way kawa ana Yesu Almasihu a sə
bayak ata awan.

‡ 1:31 Ca pə Yeremiya 9.22-23. * 2:9 Ca pə Esaaya 64.3. † 2:16 Ca pə Esaaya 40.13.

3

Ɗo si mer su way ana Mbərom ahay

1 Matanan mərak uno ahay, à alay uno
sa zlak ayak àga kwanay ata nà, na mbak
apan sa jak ikwen way ahay kawa abay ni
jan anà ɗo ahay aday Apasay inde à tinen
inde coy ataya bay. Na jak ikwen ayak
aɗəka nà, kawa ɗo sə daliyugo ahay, anga
kwanay a à alay ata nà, kawa gwaslay ahay
mba, kə təren ɗo sə pərahan azar anà Yesu
Almasihu mə jəra aya fan bay. 2 Anga nan,
nə tətakak ikwen anan à alay ata ɗukwen
nà, way ma da 'am aya bay ataya re, bina
winen ma da 'am ataya nà, ki mben apan
fan bay.* Aday kwa abay â ga nə həna biten
təkeɗe ɗukwen, ki mben apan fan bay re,
3 anga kwanay hwiya kawa ɗo sə daliyugo
ahay mba. Bina hwiya kwanay apan i gen
sərak ahay pi zek, aday atəre ɗukwen, way
a kwanay re. Ata nà, kwanay kawa ɗo sə
daliyugo ahay ba? Aday ki gen nà, way su
ɗo sə daliyugo aya kutok biɗaw? 4 Kak aday
azar su ɗo a kwanay aya ta wa: «Manay nà,
ɗo ana Pol ahay» aday ɗo hinen ahay ite ti
ja: «Manay nà, ɗo ana Apolos ahay», ata ki
gen way matanan ataya nà, kwanay ɗo sə
daliyugo aya sabay kutok ɗaw?

5 Apolos ata nà, awan a maw? Pol nà,
winen wayaw? Manay nà, ɗo si mer su
way a Mbərom ahay coy. Ma ga nə mer su
way sə ɗakak ikwen anan ləbara ana Yesu
Almasihu anga aday kâ ɗəfen apan nga.
Kuwaya, manay ma ga nə mer su way mbala
ana Mbərom a sə ngaman umo apan sa ga
ata awan. 6 Manay ma ga nà, kawa ɗo sa ga
mer su way à guvo ahay. Nen sə lahak ayak
sə ɗakak ikwen anan 'am a Mbərom ata nà,
nə tərak kawa ɗo sa casl way à guvo. Apolos,
winen a zlak ayak nà, a pərahan azar anà
mer su way a Mbərom àga kwanay kawa ɗo
sə pəkan a'am anà zahav sə way a ma casl
ata awan. Əna sa har anan zahav sə way ata
nà, zek a Mbərom awan. 7 Matana kutok, ɗo
sa casl way tu ɗo sə pəkan a'am fok a tinen
a, cew maya ta slak awan a ibay. Əna si zek
a Mbərom a tə alay anahan ɗo sa har anan
zahav sə way ata awan. 8 Natiya kutok, â ga
nə nen Pol, ɗo sa casl, â ga nə Apolos, ɗo
sə pəkan a'am, cew maya manay a, awan
inde kà gəzlak manay pi zek wa ɗaw? Əna
zek a Mbərom i varan umo magwagway si
mer su way anà kuwaya pə herreɓ sə ayanga
a manay. 9 Manay cew maya tə Apolos a
nà, mə japay nə pi mer su way a Mbərom
awan. Kwanay a kutok, kə təren nà, guvo a
Mbərom ata awan.

Aday asa kə təren kawa doh aday
Mbərom winen apan i han ata re. 10 Nen
nà, Mbərom kà gak umo sumor anahan,
bina sə dazlan anan mer su way ata àga
kwanay nà, nen awan. Matanan kutok,
nə tərak ɗo mərike a sa san sa han doh
ata awan. Nə pəkak anan saray sə way a
coy. Aday ɗo hinen ahay tinen apan ti han
apan. Əna kuwaya â han apan ɗukwen, tə
wurwer awan. 11 Saray su doh nà, ma pak a
coy. Saray su doh ata nà, Yesu Almasihu.
Ɗowan inde i mba apan sa pak uda maza
sabay. 12 Pə saray sə way ata kutok, ɗo ahay
bayak a tinen apan ti han apan. Azar a
ta han apan tə guro, azar aya ɗukwen ta
han apan tə rəslom, azar aya ite tu kon
mə jəra aya awan. Aday jəba su ɗo azar
aya ite, tinen kutok nà, ta han apan tə
dədom, tə mapapar, aday azar aya kutok tə
gusuko. 13 Aya əna, pə luvon sə sariya kutok
nà, jiyjay i dav pi mer su way ana kuwaya
fok. Mbərom i kataɓ anan mer su way ana
kuwaya tə uko. Ata aday ɗi canan anà mer
su way a mənuko ahay kutok, kwa â ga nə
lele, kwa â ga nə lelibay, ata ɗi san kutok.
14 Kak aday uko kà mbak apan sa vak anan
mer su way à ɗowan a bay nà, ata winen i
njaɗ magwagway anahan. 15 Əna kak uko kà
mbak apan sa vak anan mer su way a ɗowan
a ite nà, i njaɗ awan bay. Zek anahan a dada
nà, i tam, əna i tam nə wurcihew wurcihew
kawa ɗo sə təmay ahay à 'am sə uko wa,
alay məgaɓar awan.

16 Kwanay nà, kə təren kawa doh sə ma-
zlaɓ a Mbərom, aday Apasay anahan mə
njahay a à mivel a kwanay inde. Wita nə kə
sənen apan itəbay ɗaw? 17 Kak ɗowan a kə̀
nəsek anan doh sə mazlaɓ a Mbərom ata nà,
Mbərom i lize anan ɗowan ata awan. Anga
doh sə mazlaɓ a Mbərom nà, cəncan awan,
aday kwanay ɗukwen doh ata awan.

18 Natiya kutok, ɗowan â sa njəkan uda
anà zek anahan bay. Kak ɗowan a inde à
wulen a kwanay kà jak winen nə ɗo ma san
way a pə daliyugo a anan nà, â təra zek

* 3:2 Pol a ngaman anà way ataya nà, «pay» ta «ɗaf».

anahan nə ɗo mindel a aɗəka, aday â njaɗ
kəlire ɗiɗek a kutok. 19 Anga asan way su
ɗo sə daliyugo ahay nà, Mbərom a ca apan
nə wita nə mindel kəriya awan. Deftere a
Mbərom a ja nà: «Mbərom a mbazl anan
ɗo ma san way aya à ɓalay sə wurwer a
tinen aya inde.†» 20 Aday a ja asa re, a wa:
«Mbərom Fetek a san nà, abayak nga su ɗo
ma san way aya nə way kəriya aya awan.‡»
21 Anga nan kutok, ɗowan â sa həran nga anà
zek anga ɗo zənzen a bay. Sənen aɗəka nà,
way ahay fok nə ana kwanay. 22 Â ga nə nen
Pol, â ga nə Apolos kabay Piyer nà, manay
a fok nə ana kwanay a biɗaw? Aday, kwa
daliyugo, kwa sifa, kwa amac, kabay way
sə alay a həna a anan, kabay way sa nay à
alay a azanan pa 'am ata awan fok nà, ana
kwanay awan. 23 Aday zek a kwanay a ite
nà, sə lavay kwanay ɗukwen nə Almasihu.
Aday Almasihu a ite ɗukwen, ana Mbərom
awan.

4

Ɗo maslan ana Yesu ahay

1 Sənen apan lele, manay ɗo maslan ana
Almasihu ahay nà, ɗo si mer su way anahan
ahay. Mbərom a varan umo anan mer su
way sə ɗakan anan anà ɗo ahay way anahan
abay mi ɗer aya kwakwa ata awan. 2 Natiya
kutok, ɗo si mer su way a aday ti mbəsakan
mer su way à alay inde ata nà, sumor a
nà, ɗo ɗiɗek awan. 3 Nen a aday nà, kâ
gəɗen uno azar, kî jen nə nen lele kabay nen
lelibay fok nà, awan a jalay nen bay. Kwa
â ga nə ɗowan aya inde tinen apan ti guɗo
azar ata dəp nà, awan a jalay nen bay re.
Kwa mez si zek uno təkeɗe kà jak uno awan
a ibay. 4 Anga nen a nə bayak nà, awan a mi
ɗer a inde aday təɗe abay sə guɗo apan azar
nə ibay. Əna kutok nà, u no sa ja nə nen na
ga ines itəbay ata bay re. Suu go sariya nà,
zek a Mbərom a tə alay anahan awan. 5 A
nak ikwen sə lahan pa 'am anà Mbərom sa
gan sariya anà ɗo ahay nà, angamaw? Ben
luvon a aday Bahay a mənuko i sa ga sariya
ata aday. Winen a kà nak kutok nà, i ɗav
anan jiyjay anahan pə way a mi ɗer a ì iɗe
zənzen a inde ataya, i kay anan ahay uho
way sə mivel sə ɗo ahay kutok re. À alay
ata kutok, Mbərom i həran nga anà kuwaya
pi mer su way anahan ma ga aya awan.

6 Mərak uno ahay, nə vindek ikwen ayak
minje sə way a anaya pə manay tə Apolos
nà, anga aday kâ sənen way a mi ɗer aya
uda ata awan. U no nà, pərihen anan azar
anà way a mə vinde à Deftere a Mbərom
inde ataya awan. Kâ həran anan nga anà
zek a kwanay anga ɗo kərtek, aday sə kəɗey
anan ɗo azar aya bay. 7 Anga, sa jak iken nà,
kə zalay ɗo azar a nə wayaw? Awan anak
a inde aday kə təma pə Mbərom wa bay nə
maw? Ibay fok. Ka ga anan ti zek kawa ka
njaɗ tə alay anak a ite nà, angamaw?

8 A ga pikwen nà, kə njiɗen anan way ahay
fok, kwanay ɗo zlile aya awan, aday ki jen
nà, kwanay bahay ahay. Aday kə bayiken
nà, manay nə bahay ahay itəbay. Abay â
ga nə matanan cukutok nà, wita lele, ɗî ga
bahay ata nə pə kərtek a jiga bugol biɗaw?
9 Aya nà, matanan bay. Manay nə ɗo maslan
anà Yesu Almasihu ahay. Əna Mbərom a
tərа manay kawa ɗo mədakwidok aya awan,
kawa ɗo kəriya aya awan, aday ma ɓan aya
coy saa vaɗ manay pa 'am sə ɗo ahay fok
ata awan. Mə tərа kawa way sə gəsle anan
pə iɗe sə ɗo ahay, kwa pə iɗe ana maslay a
Mbərom ahay re. 10 Ɗo sə daliyugo ahay ta
ca pumo nà, kawa mindel ahay, anga manay
apan mi ɗakay anan ləbara ana Almasihu.
Aday a ga pikwen nà, kwanay kə sənen way
zle, anga ajapay a kwanay tə Yesu Almasihu
ata awan. Manay ite nà, ɗo bəle aya awan.
Kwanay nà, məgala aya awan. Manay nà, ɗo
ahay tə kəɗey manay, aday tə varak ikwen
mazlaɓ anà kwanay bugol kutok. 11 Hus
həna biten ɗukwen nà, may winen apan i
rawaɗ manay, manay apan mi mac tu jom
re. Zana lele aya inde pumo itəbay re, ta
taa ndaɓay manay nə hwiya. Manay apan
mi bar nə karara kawa doh a manay nə inde
itəbay. 12 Mə rəzlen à nga wa anà mer su way
nə ndekərkərre, anga aday mâ njaɗ sa tar
alay à 'am.* Kwa tə gənahak umo dəp nà,
manay ma ma nga sə pəsen atan anan aɗəka
nà, 'am lele aya awan. Tə jugurak pumo wa
'am dəp nà, mə ɗəma anan ca. 13 Ɗo ahay
ti rac manay ta 'am, əna manay mi bənan
atan mbac aɗəka re. Ti ga alay tə manay
kawa kwaskwalay. Həna hwiya ma nan anà

† 3:19 Ca pə Ayuba 5.13. ‡ 3:20 Ca pə Jabuura 94.11. * 4:12 Ca pə Mer su way ahay 18.3.

ɗowan bay, kawa ruhom sə daliyugo a anan.
14 Nə vindek ikwen ayak nà, anga sə pəkak
ikwen waray ì iɗe pə way a kwanay sa ga
ataya bay, əna anga u no sa jak ikwen ayak
panan wa lele, kwanay wan uno ahay, car
uno ahay. 15 Kwa abay â ga nə ɗo ahay inde
bayak a tə baslay zek bay sa zlak ayak àga
kwanay saa ɗakak ikwen anan ləbara ana
Almasihu dəp nà, bəbay a kwanay pə cəveɗ
sə pərahan azar anà Yesu Almasihu inde
kərtek nə, nen a hwiya. Na ja matanan nà,
anga sə ɗakak ikwen anan ləbara mugom
a nà, nen. Kwanay kə təmihen sa ɗaf nga
pə Yesu Almasihu nə à alay uno wa. 16 Anga
nan kutok, nə cəce pikwen wa nà, pərihen
anan azar anà azla uno awan. 17 Matanan
nə slənak ikwen ayak Timote, winen wan
uno ləliwe uno awan, winen ma ɗaf nga
pə Bahay a mənuko Yesu a nə lele. Winen
kà sak a dəzlek ayak nà, i ɗakak ikwen
anan cəveɗ uno sə pərahan azar anà Yesu
Almasihu nə lele. Wita nà, way uno sə
ɗakan anan anà ɗo a Yesu ahay kwa aha fok
ata awan.
18 Ɗo a azar aya tinen apan ti zlapay awan,
à wulen a kwanay inde. Tə bayak nà, i ga
nə ni zlak ayak àga kwanay sabay. 19 Əna kà
zlak anan à nga anà Bahay a mənuko Yesu
nà, nen apan ni zlak ayak bəse. Ata ni i san
anan ɗo sə zlapay awan ataya nà, tə bəbal
awan kəriya ɗaw, kabay məgala a tinen a
inde acəkan ɗaw kutok. 20 Anga bahay a
Mbərom nà, way məgala awan, bina abəbal
awan bay. 21 A nak ikwen jiga nə maw? Nâ
zlak ayak àga kwanay nə tə məkiɓek a ɗaw,
kabay nâ zlak ayak nə tə asan zek a aday tə
anjahay səkəffe à mivel inde ɗaw?

5

Way ma ga waray a à mamasl su ɗo a Yesu
ahay inde
1 Ihe, nen apan ni sləne kwa ta sə wura
fok, ta wa, 'am inde məduwen a àga
kwanay. Nə sləne nà, ɗowan a inde nə
tə nahay tə uwar ana bəbay anahan. Jəba
sə way ata nà, kwa à mamasl su ɗo sə
pəra ahay inde ɗukwen, ta gan may bay re.
2 Abay təɗe pə jəba sə way ata nà, ki yimen
anan anan aɗəka, əna kwanay nà, gədek a
zlapay anan re. Ɗo sa ga way matanan ata
nà, kə rəzlen anan à wulen a kwanay wa
bay aɗəka nà, angamaw? 3 Kwa â ga nə nen
dəren tə kwanay, apasay uno winen inde
tə kwanay. Ɗo sa ga way matanan ata nà,
nen nə gəzlak anan sariya anahan a coy,
kawa nen inde à wulen a kwanay. 4 Na jak
ikwen ayak tə sləmay ana Bahay a mənuko
Yesu həna nà, hilen nga pa 'am ata awan,
aday nen a ɗukwen, apasay uno i ga inde
à mamasl a kwanay, aday ɗukwen məgala
ana Bahay a mənuko Yesu i ga inde re.
5 Aday ka sak a hilen nga ata nà, viren anan
anan ɗowan ata à alay inde anà Fakalaw,
aday ubor si zek anahan â lize. Ata nà, sifa
anahan i tam pə luvon ana Bahay a mənuko
saa may ata awan.
6 Kwanay apan ki zlambiren awan bugol
nà, ki gen nə way lele ɗaw? Bina kə sənen
sa jəka: «Wuɗah mənjœk cəna, a zlambar
anan nuko nə fok» nà, kə sənen biɗaw?
7 Ines nà, kawa wuɗah ata awan. Matanan,
pəken anan ines a kwanay ahay à wulen a
kwanay wa. Natiya, ki təren ɗo ɗîɗek aya
awan. Bina abay həna ata aɗəka nà, kwanay
mə təra a nà, ɗo ɗîɗek aya coy, anga Yesu
Almasihu kə̀ məcak kawa wan sə təman mə
waslan a anà Mbərom pə luvon sa ga azar
uko sə Pasəka ata awan.* 8 Anga nan kutok,
guko azar uko sə Pasəka ata nə, tə way
mənjəna wuɗah ata awan, kawa sa ja nà, tə
mivel cəɗan'a aday à ɗîɗek a inde.† Bina
mbəsakuko atə sədœk tə huwan, anga tinen
way lelibay aya kawa wuɗah ata awan.
9 À ɗerewel uno sə vindek ikwen ayak
hinen inde ata nà, na jak ikwen ayak biɗaw?
Kâ saa jipen tu ɗo sa ján uho ahay bay. 10 Nə
vindek ikwen ayak matanan ata nà, na ja
nə pu ɗo sa ján uho ahay, ɗo sa ga ubor
pə dala ahay, kabay ɗo sə van nga anà ɗo
ahay, kabay ɗo sa ga pəra ahay, əna tinen
abay ɗo sə daliyugo aya way anahan ata bay
asanaw? Kak abay na ja nə pə tinen nà, wita
si ki mbəsiken anjahay pə daliyugo biɗaw?
11 Əna na ja nà, pu ɗo aday a jan anà nga
anahan a nà, winen ɗo a Yesu, aday cəkəbay
winen ɗo sa ján uho, winen ɗo sa ga ubor pə
dala, winen ɗo sa ga pəra, winen ɗo sa gaɗ
mungwalay pu ɗo, winen ɗo sə vaway nga
aday ɗo sa van nga anà ɗo ahay ata awan.
Ɗo sa ga way matanan ataya nà, kâ tiren
alay à tuwez jiga bay fok.

* 5:7 Ca pə Gurtaaki 13.7, 12.21. † 5:8 Ca pə Gurtaaki 12.15-20; Tooktaaki Tawreeta 16.3.

12-13 Mə zaray ənaw ahay pi zek tu ɗo
sə daliyugo ataya aha, aday saa gan atan
sariya awan anaw? Wita nà, mer su way
a Mbərom awan. Aya əna, ɗo a Yesu ahay
kutok nà, saa gan atan anan sariya a tinen
ahay nə kwanay awan. Anga Deftere a
Mbərom kà jak, a wa: «Rəzlen anan ɗo sə
huwan ahay à wulen a kwanay wa.‡»

6

Sariya à wulen su ɗo a Yesu ahay

1 Awan a kə̀ slahak ikwen ù uko inde nà, ki
men nga sa zla anan 'am a nə à man su ɗo sə
pəra ahay. Wita kà zlak pi zek bay asanaw?
Ki zlen anan 'am ata à man a ɗo a Yesu ahay
biɗaw? 2 Kə sənen zle, saa gan sariya anà
ɗo sə daliyugo ahay fok bugol nə mənuko
ɗo a Yesu ahay asanaw? Kak aday matanan
cukutok nà, way a cacəɗew ataya à mamasl
a kwanay inde nà, ki mben apan sə cəcal
anan bay nə angamaw? 3 Kə sənen ite sabay
kələɗaw? Kwa anà maslay a Mbərom ahay
təkeɗe nà, saa gan atan sariya ɗukwen,
mənuko re. Aday way sə daliyugo a anan
ataya nà, ɗi mba apan sa ga sariya təɗe təɗe
sabay kutok ɗaw? 4 Matanan kutok, way kə̀
slahak anan ù uko inde anà mərak ahay nà,
ta zla anan 'am a pə cakay su ɗo sə pəra ahay
nà, angamaw? Tinen a aday nà, man a tinen
inde lele à wulen su ɗo a Yesu ahay ibay.
5 Na ja matanan nà, anga aday way ata â gak
ikwen waray. Bina ɗo ma san way a, kwa
kərtek nà, inde à wulen a kwanay sə ndəvak
ikwen anan 'am a itəbay ɗaw? 6 Iya, cəkəbay
awan a kə̀ slahak anan ù uko inde anà mərak
ahay nà, ta zla anan 'am a pə cakay su ɗo
sə pəra ahay. Wita lelibay. Kâ si zlen anan
kula sabay.

7 Aday asa, kak sariya inde à wulen a
kwanay ahay cəna, pa 'am a Mbərom nə kə
zluwen coy. Kwa abay ɗowan a gak ikwen
nə maw, kwa a kəra pikwen wa nə way
dəp nà, kâ njihen way a kwanay nə suwan
biɗaw? 8 Aday cəkəbay sa ga way a lelibay
ataya aday sə kəra way a nə kwanay awan.
Aday ki gen anan way ataya nə anà mərak
a kwanay aya awan dəge! 9 Kə sənen apan
zle lele, ɗo sa ga way lelibay aya nə tinen
ti njaɗ man à bahay a Mbərom inde bay.
Sənen apan lele, ɗowan â sa njəkan uda
anà zek anahan bay. Ɗo sa ján uho ahay,
ɗo sa ga pəra ahay, tu ɗo sa ga mədigweɗ
ahay, aday tu ɗo sa gan may anà uwar ahay
sabay, tə pəlay sə nahay nə tu ɗo mungol
aya, 10 ɗo sə akar ahay, ɗo sa ga ubor pə way
ahay, ɗo sə vaway nga ahay tu ɗo sa gaɗ
mungwalay pə ɗo ahay, ɗo sa van nga anà
ɗo ahay, fok a tinen ti canan pə iɗe wa anà
bahay a Mbərom bay. 11 Kwakwa ata nà, azar
su ɗo a kwanay aya nà, ta gak ahay jəba si
mer su way a lelibay ataya re asanaw? Əna
həna, Apasay a Mbərom a mənuko sə ɗəfan
apan ata kə̀ banak pikwen wa ines ahay,
kə̀ tərak kwanay ɗo anahan ahay aday kə̀
tərak kwanay ɗo dîɗek aya pa 'am anahan
tə sləmay a Bahay a mənuko Yesu Almasihu.

Zek su ɗo mə ndakay a nà, sə həran anan
nga anà Mbərom

12 Natiya kutok, azar su ɗo a a bayak
nà: «Cəveɗ inde sa ga way ahay fok.» Əna
way azar aya nà, ti njaɗan 'am anan à nga
biɗaw? Ta ja asa, ta wa: «Cəveɗ inde
sa ga kwa ma fok.» Əna pi nen nà, u no
sə təra ɓile sə awan bay fok. 13 Ta ja nà:
«Way sa pa inde nà, anga kutov, aday kutov
inde ɗukwen anga way sa pa re.» Ayaw,
əna tinen a cew maya pə luvon a inde nà,
Mbərom i naa lize atan mba. Aday ɗukwen,
zek kutok nà, Mbərom a ndakay anan nà,
anga sa ján anan uho bay. A ndakay anan
nà, anga sə pərahan anan azar anà Bahay
a mənuko Yesu. Aday ɗo sa gan nga ì zek
a mənuko nà, winen a re. 14 Mbərom kə̀
slabakak anan ahay Bahay a mənuko Yesu à
məke wa tə məgala anahan. I naa slabakay
ahay mənuko ɗukwen, tə məgala anahan
ata matanan re.

15 Kə sənen apan sa jəka zek a kwanay
kə̀ tərak hawal si zek ana Yesu Almasihu
biɗaw? Aya əna, ni gəɓa anan hawal si zek
ana Yesu Almasihu ata aday ni japay anan
tə uwar sa taa ján uho kutok asa ɗaw? Wita
i ga zek sabay. 16 Kak kə mbakak anan zek
anak anga sa ján anan uho matanan nà, ata
kə tərak zek kərtek a tə ɗowan a kwanay sə
japay maya ata kutok biɗaw? Anga Deftere
a Mbərom a ja nà: «Cew maya a tinen a ti
təra nà, zek kərtektəkke coy.*» 17 Aya əna,
ɗo sə japay tə Bahay a mənuko Yesu nà,

‡ 5:12-13 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 17.7. * 6:16 Ca pə Laataanooji 2.24.

tinen tə tərak zek kərtek a à apasay inde coy.
18 Anga nan, mbəsiken 'am sa dah uho nə
səfek à alay a kwanay wa. Ines azar aya fok,
tinen ì zek inde bay. Əna ɗo sa dah uho
ahay fok ta ga ines ata nà, pi zek a tinen a
cərkəke way anahan. 19 Kə sənen apan zle
lele, zek a kwanay a nà, doh ana Apasay a
Mbərom Cəncan awan. Apasay a Mbərom
mə njahay a à kwanay inde. Mbərom a
varak ikwen anan. Anga nan, zek a kwanay
a həna ɗukwen, kə liven apan nga sabay.
20 Bina Mbərom kə bəmbaɗak kwanay masa
nə ndəɗəmɗəmma bayan awan. Natiya,
mbəsiken anan zek a kwanay â həran nga
anà Mbərom kutok.

7

Agəɓa zek

1 Həna nà, ni mbəɗahak ikwen ayak apan
pə way a kwanay sə cəcihey puno à ɗerewel
a kwanay inde ata kutok. Lele bina maw
nà, abay ɗowan â gəɓa uwar bay nə təɗe.
2 Aya əna kutok nà, kak ki mben apan sə
njahay tətibay aday ta saa ján uho nà,
suwan kuwaya â gəɓa uwar aday dəna ahay
ɗukwen tâ zla à mbaz. 3 Asa atə mungol
tə uwar anahan ɗukwen tâ mbəɗahan lœn
ì zek ahay bay. 4 Zek ana uwar nà, ana
winen a bay, əna anà mbaz anahan. Mungol
ɗukwen matanan re, zek anahan ɗukwen
anà winen a bay, əna anà uwar anahan. 5 Kâ
si gen anan azay ti zek a kwanay ahay bay.
Kak izəne anga kə ɗəfen alay a inde mənjœk
sa ga amboh sə cəce way pə Mbərom wa
aday. Pə dəɓa anahan a wa ɗukwen nà,
jipen asa, bina Fakalaw i saa njaɗ pikwen
cəveɗ sa njak kwanay ì ines inde, anga kə
sənen sə lavan nga anà zek a kwanay tətibay
ata awan.
6 Na ja matanan nà, sa jəka aday təktek
gen matanan ata bay. Əna ki gen matanan
nə lele. 7 Nen na gan may nà, abay kuwaya â
njahay kawa nen mənjəna uwar nə lele. Əna
kutok nà, Mbərom a varan məgala anahan
anà ɗo ahay nə cara cara. Anà ɗowan hinen
a varan məgala sə njahay mənjəna uwar.*
Anà ɗo hinen asa, kə varak anan məgala sə
njahay tə uwar awan.
8 Həna nen apan ni jan ayak 'am anà ɗo
mənjəna uwar ataya awan, anà dəna dalay
ataya awan, aday anà mədukway sə uwar
ahay fok: Suwan njihen mənjəna sə gəɓa
zek ahay kawa nen. 9 Aya əna, kak ki mben
apan sə njahay matanan tətibay nà, kuwaya
â gəɓa uwar, dəna ahay ɗukwen tâ zla à
mbaz, aday mədukway sə uwar ahay ite tâ
zla à mbaz re, bina ki sii gen ubor pi zek
ahay tə mindel.
10 Nen apan ni jan ayak anà ɗo mə gəɓa
zek aya awan, 'am daɓdaɓaɓ awan. 'Am
ata nà, sa nga uno a bay, əna ana Mbərom.
Uwar â sa mbəsak anan mbaz anahan bay.
11 Aday, kak uwar a ɗowan a kà zlak way
anahan nà, â sa zla à mbaz hinen bay. Â
njahay taayak, kabay tâ ndav anan 'am a sə
cəɓan atan pi zek ta mbaz anahan ata aday
â ma agay. Aday mungol ɗukwen nà, â sa
razl anan uwar anahan bay re.
12 Həna nen apan ni jan ayak anà ɗo azar
aya nà, 'am sa nga uno awan, bina ana
Mbərom bay. Na ja ite nà, hinahibay, kak
ɗowan a kwanay a inde uwar anahan nə a
ɗaf nga pə Yesu fan bay aday uwar anahan
ata ɗukwen a nan sə njahay ta mbaz anahan
nà, ɗowan ata â sa razl anan uwar ata bay.
13 Matanan re, kak uwar a inde à wulen a
kwanay aday mbaz anahan nə a ɗaf nga
pə Yesu fan bay, aday mbaz anahan ata
ɗukwen a nan sə njahay tə uwar anahan nà,
uwar ata â sa mbəsak anan mbaz anahan
bay re. 14 Bina mbaz anahan a sa ɗaf nga
pə Yesu fan bay ata nà, winen à mamasl
su ɗo a Yesu aya coy, anga uwar a anahan.
Matanan, uwar aday kə ɗəfak nga pə Yesu a
fan bay ata ɗukwen, winen à mamasl su ɗo
a Yesu aya coy anga mbaz anahan. Kak abay
matanan bay nà, gwaslay a kwanay ahay
ɗukwen tə gəzlak tə Mbərom kutok biɗaw?
Əna həna, tinen à mamasl su ɗo a Yesu ahay
kutok biɗaw?
15 Aya əna, kak ɗowan a sa ɗaf nga pə
Yesu fan bay ata, a nan sə mbəsak anan ɗo
sa ɗaf nga pə Yesu ata nà, i mba apan sə
mbəsak anan. Anga nan kutok re, ɗowan
mə mbəsak a ata nà, â ga nə mungol, â ga nə
uwar, winen ma ɓan a ta 'am sə gəɓa zek tə
winen sabay. Mbərom a ngamak ikwen nə
saa njahay zay. 16 Iken uwar a ma ɗaf nga pə
Yesu coy ata awan, ka san zle ki mba apan sa
tam anan mbaz anak a təte ɗaw? Aday iken
mungol ma ɗaf nga pə Yesu coy ata awan,

* 7:7 Məgala sə səmen anà way, anjahay mənjəna uwar.

ka san zle ki mba apan sa tam anan uwar anak a təte way anahan ɗaw?

*Njihen kawa ana Mb*ərom a sə lavak ikwen anan zek ata awan

17 Uwec wa 'am uno sa jak ikwen ayak
həna ata nà, lele cəna kuwaya â njahay nə
kawa ana Mbərom a sə lavan anan zek ata
awan, aday â pərahan azar anà anjahay ana-
han a kurre à alay ana Mbərom a ngaman
ata awan. Na jan anà ɗo a Yesu ahay kwa
aha fok nə kətanan.
18 Minje sə way həna: À alay a Mbərom
sə ngamak ata nà, hinahibay iken ma gaɗ
mədəndalas awan. Kak matanan nà, â
bənak mbiyeɗ aday sa ɗer anan bay. Nja-
hay a matanan. Kabay Mbərom a ngamak
nà, iken ma gaɗ mədəndalas a bay nà,
kâ sa gaɗ mədəndalas sabay re. 19 Agaɗ
mədəndalas kabay agaɗ mədəndalas bay,
cew maya fok tə tərak way kəriya awan.
Way lele kərtek nà, aɗəfan apan anà 'am a
Mbərom. 20 Kuwaya â njahay nà, kawa à alay
a Mbərom sə ngaman ata awan. Ɗowan â sa
mbəɗahan bay.
21 À alay a Mbərom a ngamak nà, iken
ɓile a ɗaw? Kak matanan nà, kâ jalay awan
bay. Əna kak cəveɗ inde aday ki təmay
à ɓile ata wa nà, təmay wa re. 22 Bina,
ɗa san zle, ɓile aday Bahay a mənuko kə̀
ngamak anan ata nà, winen ɓile a ɗowan
sabay anga winen ɗo ana Bahay a mənuko.
Əna, ɗo aday Bahay a mənuko a ngaman nə
winen ɓile a itəbay ata nà, kə̀ tərak ɓile ana
Almasihu kutok. 23 Kwa â ga nà, ɗowan a
winen ɓile, kabay winen ɓile a itəbay nà,
Mbərom kə̀ bəmbaɗak ahay kwanay, masa
a nà, ndəɗəmɗəmma. Kwanay nà, kâ təren
ɓile sə way sə daliyugo ahay sabay. 24 Mərak
uno ahay, kuwaya â njahay nà, pə kərtek a
tə Mbərom, kawa anahan sə ngaman à alay
ata ata awan.

*'Am anga mbalam ahay t*ə dəna dalay aya awan

25 Kə cəcihen puno wa 'am sə mbalam
ahay ta sə dəna dalay aya awan. Ni
mbəɗahak ikwen ayak apan həna ata nà,
'am sa nga uno awan, bina Mbərom su jo
ahay bay. Aya əna, ɗəfen nga pa 'am uno
ata awan, anga Mbərom kà gak uno sumor
sə tərа nen ɗo ɗiɗek awan.
26 'Am uno ata nà, həna: Lele nà, sə njahay
pə ananak a həna ata awan, bina ɗəce ahay
inde həna bayak awan. 27 Kak iken, uwar
anak inde nà, kâ razl a pi zek wa bay. Aday
kak uwar anak ibay ite nà, kâ pəlay sə zəɓa
bay re. 28 Aya əna, kwa ɗowan a kə̀ zəɓak
dalay ɗukwen, kà gak ines bay. Aday kak
dəna dalay a kà zlak à mbaz ɗukwen, kà gak
ines bay re. Əna sənen apan lele, ɗo mə
zəɓa zek aya nà, ɗəce ahay inde bayak a pə
daliyugo a anan, aday ɗukwen u no ɗəce
ataya tâ tak ikwen à nga bay.
29 Mərak uno ahay, way a u no sə ɗakak
ikwen anan ayak ata nà, həna: Alay a mə
mbəsakak uko a bayak a sabay, way ahay
fok, ti ndav. I ban pə winen a anan wa nà,
ɗo tə uwar aya ɗukwen tâ varan a mivel a
tinen anà Mbərom nə kawa à alay a tinen
mbalam aya ata re. 30 Matanan ɗo sa yam
ahay ɗukwen, tâ njahay kawa tinen apan ti
yam bay. Ɗo mə taslay mivel aya ɗukwen,
tâ njahay kawa tinen apan ti taslay mivel
bay. Ɗo sə sukom way ahay ite nà, way
a tinen mə sukom ataya, â gan atan à nga
wa bay. 31 Ɗo sa ga mer su way tə way
ahay pə daliyugo a anan ɗukwen, tâ ɗaf
anan abayak nga a tinen dook pə way ataya
bay. Bina daliyugo a kawa ana mənuko sa
ca apan həna ata nà, i ndav asanaw!
32 Na ja matanan ata nà, u no awan â
wusek ikwen nga bay. Ɗo mbalam a nà, a
ɗaf abayak nga anahan fok nà, pi mer su
way a Bahay a mənuko Yesu, anga aday â
zlan à nga. 33 Ɗo tə uwar a ite nà, abayak
nga anahan nə pə way sə daliyugo ahay. A
nan sa gan nga anà uwar anahan aday sa
zlan à nga. 34 Natiya abayak nga anahan nə
pə Bahay a mənuko vərre sabay, kə̀ gəzlak
cew. Matana re, uwar aday mbaz a tinen
ahay ibay tə dəna dalay aya ɗukwen, abayak
nga a tinen pi mer su way a Yesu re. A
nan atan sə varan anan ajalay nga a tinen
tə apasay a tinen fok anà Bahay a mənuko.
Aya əna, uwar ta mbaz ite nà, a bayak pə
way sə daliyugo ahay, anga a nan sa gan nga
anà mbaz anahan aday â zlan à nga.
35 Na ja matanan anga u no sa mak ikwen
zek, bina nə gafak ikwen 'am pə awan a
ibay. Na gan may aɗəka nà, tiven nə pə
cəveɗ lele awan, aday pərihen anan azar
anà Bahay a mənuko nà, tə mivel kərtek a
re.
36 Nen apan ni jan ayak 'am həna asa nà,
anà wan njavar aya tə dəle a tinen ahay.

Hinahibay wan njavar ata i bayak way pə
dəle anahan ata awan, aday pə dəɓa wa
a ca apan i mba apan sə ɗəma təte sabay
anga ta gak iɗe pi zek ahay a zalay ike nà,
suwan tə̂ gəɓa zek. I təran atan ines bay
re. 37 Aday kak wan njavar ata a ca apan nə
i mba apan sə ɗəma sə njahay mənjəna sə
gəɓa anan dəle anahan ata təte way anahan
nà, â gəɓa anan sabay. Kak ɗowan a gafan
apan 'am bay, a bayak apan à mivel anahan
a wa nà, wita, kà gak way lele re. 38 Natiya
kutok, ɗowan a kə̀ gəɓak anan dəle anahan
nà, kà gak way lele awan, aday ɗowan a kà
mbak apan sə ɗəma, kə̀ gəɓak anan sabay
ɗukwen, kà gak way lele sə zalay ɗowan a
hinen ata awan.
39 Uwar nà, à alay a mbaz anahan winen
tə iɗe mba ata nà, cəveɗ anahan inde sa
zla way anahan ibay. I i njaɗ cəveɗ nà, si
pə luvon a inde mbaz anahan ata kə̀ məcak
aday. Ata i mba apan sa zla à mbaz maza
awan. Əna kutok nà, â zla nə àga ɗo sə ɗaf
nga pə Yesu. 40 Aya əna, pi nen ite, a zla pi
zek nà, suwan â njahay mənjəna mbaz. Ata
ataslay mivel anahan i ga inde zal winen ù
doh sa mbaz ata awan. Matanan, anga a ga
upo nà, Apasay a Mbərom a ì nen inde ata
sə ɗuko anan 'am ata awan.

8

Sluweɗ sə pəra

1 Həna nà, ni mbəɗahak ikwen ayak pə
way a kwanay sə cəcihey ahay puno anga
sluweɗ sə pəra ata awan. Kwanay ki jen
nà: «Mənuko fok, ɗa san way zle.» Acəkan.
Əna asan way ata a varan ahar nga anà zek.
Way sa man zek ù ɗo aɗəka nà, asan zek a à
wulen a mənuko inde ata awan. 2 Kak ɗowan
inde à wulen a kwanay kà jak a san way zle
coy nà, ata winen kə̀ sənak way təɗe kawa
ana Mbərom sa gan may ata fan bay. 3 Aya
əna, ɗo sə pəlay Mbərom aɗəka nà, Mbərom
ɗukwen i ja, a san a ɗowan ata zle re.
4 Pa 'am sə arac sluweɗ sə pəra ata nà,
təɗe abay dî rac ɗaw? Ɗa san zle, pəra
aday nà, way kəriya awan. Sifa uda ibay.
Ɗa san zle re, Mbərom inde nà, winen a
kərtektəkke, maza ibay. 5 Tə ɗîɗek a nà,
ɗo ahay tinen apan ti həran nga anà way
ahay à bagəbaga mburom aday pə daliyugo
kawa tinen mbərom ahay. Pə tinen nà,
mbərom ahay inde tə bahay ahay inde
bayak a sə ɗəfan atan apan. 6 Cəkəbay, pə
mənuko ite nà, ɗa san zle Mbərom inde nà,
kərtek, Bəbay a mənuko, winen sə ndakay
way ahay fok pə daliyugo. Ɗə njahay
tə sifa ɗukwen, anga sə həran nga anà
winen awan. Bahay a mənuko inde kərtek
ɗukwen, winen Yesu Almasihu, way ahay
fok mə ndakay a nà, tə alay anahan. Aday
sə varak uko sifa sa ndav bay ata nà, winen
a re.
7 Aya əna, kwa ɗa san apan zle pəra nə
way kəriya a aday sifa uda ibay dəp nà,
ɗo azar aya ta san bay. Anga tinen apan
ti rac sluweɗ sə pəra ata nà, tə bayak nə
pəra inde acəkan, bina tinen bəle aya pə
cəveɗ sə pərahan azar anà Mbərom. Ata tə
bayak nà, arac sluweɗ ata kə̀ nəsek atan pa
'am a Mbərom. 8 Ɗa san apan zle, sə japay
mənuko pi zek tə Mbərom nà, way sa pa
bay. Ɗə rəcak sluweɗ ata nà, awan i zəga
mənuko pə cəveɗ a Mbərom bay. Ɗə rəcak
bay təkeɗe ɗukwen, awan i kəcak uko pə
cəveɗ a Mbərom bay re.
9 Əna, gen anan ngatay anà zek aday! Kwa
â ga nà, abay cəveɗ inde sa pa way ahay
fok dəp nà, kî pen bay anga hinahibay ki
sa zluwen anan mərak a kwanay bəle aya
à cəveɗ a Mbərom wa. 10 U no sa jak ikwen
ayak nà, ɗowan a bəle ata kə̀ canak anak ì
iken, ɗo sa san way ata, à man sa rac sluweɗ
sə pəra nà, a ga apak nə winen i rac bay
bugol ɗaw? 11 Ca apan, tə asan way anak
ata nà, kə zluwek anan mərak anak a bəle
ata, à cəveɗ a Mbərom wa. Yesu Almasihu
a mac nà, anga mərak anak ata biɗaw? 12 Ka
sak a ga matanan sə zluwe anan mərak anak
à cəveɗ a Mbərom wa, aday kə nəsek anan
ajalay nga anahan a bəle ata nà, wita kə
nəsek nə pa 'am ana Yesu Almasihu a re.
13 Matanan, kak ni rac sluweɗ sə pəra aday
ni zluwe anan mərak uno bəle awan à cəveɗ
a Mbərom wa cukutok ata nà, suwan ni rac
sluweɗ sə pəra ata sabay jiga awan! U no
nà, mərak uno bəle ata â zluwe à cəveɗ a
Mbərom wa bay!

9

Pol a ga minje pi zek anahan

1 Həna nà, ni gak ikwen ayak minje sa 'am
ata pi zek uno awan aday. Awan inde mə
gufo apan 'am a ɗaw? Na wa, nen ɗukwen
ɗo maslan a Yesu a re ba? Nə canak anan
anà Bahay a mənuko Yesu njœk tə iɗe uno
biɗaw? Aday kwanay kə təren ɗo ana Yesu

Almasihu ahay nà, anga nen a sə ɗakak
ikwen anan ləbara mugom ata re biɗaw?
2 Kwa abay â ga nà, ɗo azar aya tə təmahak
nen kawa ɗo maslan a Yesu bay nà, kwanay
dada nà, kə sənen apan zle nen ɗo maslan
anahan way anahan, bina kə təren ɗo ana
Yesu ahay nà, anga nen sə ɗakak ikwen
anan 'am a Mbərom ata awan. Natiya, anga
kwanay nà, ma ca awan uho lele, nen nə ɗo
maslan a Bahay a mənuko Yesu acəkan.

3 Ɗo ahay inde ta taa mo mungok. Həna
ni mbəɗahan atan ayak apan: 4 Na slak sa
njaɗ way sa pa ti mer su way uno biɗaw?
5 Na slak aday mi zla miya tə uwar à man
si mer su way uno, kawa ɗo maslan azar
aya tə mərak a Bahay a mənuko ahay tatə
Piyer ata itəbay ɗaw? 6 Asa abay təɗe sa
ga mer su way tə alay a manay aday mâ
njaɗ way sa pa ite nà, manay tə Barnabas
cuwcuwwe kələɗaw? 7 Suje inde, i ga mer su
way mənjəna sə haman apan nà, inde ɗaw?
Ɗowan inde i jule way à guvo mənjəna sa
tar way anahan sə julœn ata à 'am nà, inde
ɗaw? Kabay ɗo sa ɓal sla inde aday a njaɗ
sa sa pay a bay nà, inde ɗaw?

8 Way uno sa jak ikwen ayak a anan ata
nà, a nay à ajalay nga su ɗo zənzen a wa
ɗəkɗek bay, anga mə vinde awan, à Tawrita
inde re. 9 Mə vinde a à Tawrita a Musa inde
nà, Mbərom a wa: «À alay a sla winen apan
i gak mer su way à guvo nà, kâ sa ɓanan
mbulo pa 'am anga sə gafan 'am pə arac way
bay.* » Kwanay kə bayiken, Mbərom a ja 'am
ata nà, pa sla ahay ɗəkɗek coy ɗaw? 10 Ɗiɗek
a nà, a ja 'am ata bugol nà, anga manay a
biɗaw? Acəkan. Mə vinde a anga manay
a wanahan. Ɗo sa ga mer à guvo, tu ɗo sa
zlaɓ a ndaw a nà, ta ga mer su way ata nə
tə ajalay nga saa njaɗ way sa pa ata biɗaw?
11 Mə ɗakak ikwen anan 'am a Mbərom nà,
manay kawa ɗo sa casl way à guvo ata awan.
Kak matanan nà, təɗe abay mi njaɗ way sa
pa à kwanay wa biɗaw? 12 Kak abay ɗo azar
aya nà, cəveɗ a tinen inde sa njaɗ way sa
pa pə kwanay wa cukutok nà, manay mi
njaɗ pikwen wa zal tinen bugol biɗaw? Aya
əna, mə ngəmak sa ga matanan bay, ma ban
mbac, anga a nan umo nà, awan â van saray
anà ləbara a Yesu Almasihu bay.

13 Kə sənen apan zle, ɗo sa ga mer su way
ù doh sə mazlaɓ a Mbərom ahay nà, ta pa
nà, way a ma var aya ù doh sə mazlaɓ a
Mbərom ata biɗaw? Aday asa, ɗo sə gəɗan
dungo anà way ahay anga Mbərom ɗukwen,
ta rac sluweɗ sə way a tinen sə gəɗan dungo
ataya biɗaw? 14 Matana re, ɗo sə ɗakan anan
ləbara a Yesu mugom a anà ɗo ahay ataya
nà, Bahay a mənuko a ja nà, ti pa way nə ti
mer su way a tinen sa ga ata awan.†

15 Əna nen nà, nə bənak anan bitem anà
'am ata bay. Aday a nan sa ja ɗukwen,
nə vinde nà, anga u no sə cəce kutok bay
re. A'ay, suwan nâ mac, ta sa saa cəce nà,
na. Bina, ata ni i mba apan sə həran nga
ì zek anga nan sabay. 16 A nan sa ja nà, ni
həran nga ì zek anga sə ɗakay anan 'am
a Mbərom bay. Anga ni ɗakay anan nà,
tə bəlaray. Na sak a ɗakay anan bay ata
ɗukwen, i buno ɗəvac re. 17 Abay â ga nə
na ga mer su way ata sə bəlaray bay nà,
wita ni cəce magwagway kutok. Aya əna,
matanan bay. Sə vuro anan mer su way ata
à alay inde nà, Mbərom awan. Anga nan, ni
cəce awan bay. 18 Kak matanan cukutok nà,
magwagway uno ì mer su way ata inde nà,
maw? Ni ɗakay anan ləbara mugom ata nà,
kəriya awan, mənjəna sə cəce awan pu ɗo
wa. Təɗe abay ni cəce magwagway pi mer
su way ata awan, əna ni gan may sə cəce
bay.

19 Abay à məndak wa nà, nen ɓile ɗaw?
A'ay! Na var anan nga uno kawa ɓile anga
sa man zek anà ɗo ahay fok, anga aday, â ga
zek nà, ɗo ahay bayak a tâ njaɗ sa ɗaf nga
pə Yesu ite. 20 Natiya kutok, mi njahay tə
Yahuda ahay kawa nen Yahuda ahay, anga
aday tâ təma Yesu kawa bahay a tinen. Tu
ɗo sə ɗəfan apan anà Tawrita a Musa ahay
nà, ni njahay tə tinen kawa nen nə ɗəfan
apan anà Tawrita a Musa ata re. Kwa â ga
nà, bəlaray ni ɗəfan apan anà Tawrita ata
bay nà, ni ga matanan, anga aday tâ təma
sa ɗaf nga pə Yesu. 21 Tu ɗo sa san Tawrita
a Musa ahay bay ite, mi njahay tə tinen
kawa nen ɗo sa san Tawrita bay re, anga
aday tâ təma sa ɗaf nga pə Yesu. U no sa
ja nà, ni ɗəfan apan anà 'Am a Mbərom bay
bay. Nə ɗəfan apan anà 'am ana Almasihu
aɗəka. 22 Tu ɗo sa ɗaf nga pə Yesu aday
tinen bəle ataya ɗukwen, mi njahay tə tinen

* 9:9 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 25.4. † 9:14 Ca pə Mata 10.10; Lukas 10.7.

kawa nen bəle awan, anga aday tâ njaɗ
məgala sə pərahan azar anà cəveɗ a Yesu
tə ɗîɗek awan. Natiya awan, ti zek uno nà,
ni təra kawa ɗo ahay fok, anga kwa kəkəma
kəkəma ɗukwen, nâ njaɗ sa tam anan ɗo
azar awan. 23 Aday nâ ga nə ma ma, na ga
fok nà, anga aday ləbara a Yesu mugom a â
ta 'am, aday nâ njaɗ sə təma magwagway a
Mbərom saa varan à ɗo ahay ata awan.
24 Kə sənen zle asanaw, ɗo ahay bayak
a ti haw aday sa njaɗ a magwagway, əna
saa njaɗ sə dəzle pə magwagway ata nə ɗo
kərtektəkke. Kwanay həna ɗukwen, hiwen
nə kawa ɗo saa njaɗ magwagway ata re.
25 Ɗo sa gan may sa haw fok, a kəta anan nga
anahan nə lele, anga aday â zalay ɗo ahay.
Ata i njaɗ magwagway sə ahaw anahan ata
kutok. Əna magwagway anahan ata nà, a
njahay bay. Way sa ndav bəse. Aya əna,
mənuko nà, ɗî kəta anan nga a mənuko lele
nà, anga sa njaɗ anan magwagway sa ndav
itəbay ata awan. 26 Anga nan kutok, ni haw
nà, iɗe zuhhwe pa 'am. Nen kawa ɗo sa nja
gwiya kəliyya sa vaɗ yugo zləszlas ata bay,
əna ni car nà, pa wan sə gwiya wanahan.
27 Ni kəta anan zek uno lele, anga aday â
ɗəfo apan, bina nen ɗo sə ɗakan anan 'am a
Mbərom anà ɗo ahay ata nà, nâ sa təra nen
a na slak sabay bay.

10

Pol a ga minje pə Isəra'ila ahay

1 Mərak uno ahay, u no sa mak ikwen
anan ayak à nga inde nà, way sə təra pə
bije a mənuko ahay à kiɓe inde à alay a
Musa sə njahan atan ahay pa 'am wa ata
awan. Mbərom kà bak atan fok à mezeze
sə mugudongudon anahan inde, aday fok a
tinen a tə takasak à bəlay ata wa.* 2 Tinen a
fok, tə tərak kawa Musa a gan atan baptisma
à mugudongudon ata inde, aday à bəlay
ata inde re. Matanan tə tərak ɗo mə japay
aya tə Musa kutok. 3 Tinen a fok ta pak
way sa pa kərtek a, way sa pa sə dazay à
mburom wa ata awan.† 4 Aday ta sak a'am
kərtek a, a'am mbala a Mbərom sə varan
atan ahay, a ngəzay ahay à pəkəraɗ wa ata
awan.‡ Pəkəraɗ a Mbərom sə varan atan ata
nà, winen Yesu Almasihu, ɗo sa taa lagay
atan ata awan. 5 Tə winen ata təke ɗukwen,
zek məduwen a su ɗo kà zlak anan à nga
à Mbərom bay. Anga nan, tə məcak à kiɓe
inde tololo pa man pa man.§
6 Natiya kutok, à way a mə təra ataya inde
nà, sumor a nà, sənuko wa way inde. A
nan sə ɗakak uko anan nà, mənuko ɗukwen
ɗâ sa ga iɗe pə way lelibay aya kawa tinen
sa taa ga ataya sabay.* 7 Anga nan kutok,
kâ ɗəfen anan apan anà pəra ahay, kawa
azar su ɗo a tinen aya sə ɗəfan ahay apan
ata bay. Deftere a Mbərom a ja nà: «Ɗo
ahay tə njahay sa pa way, aday tə slabak
sə gəslen pa 'am anà pəra kutok.†» 8 Aday,
mənuko ɗukwen, ɗâ sa ján uho kawa azar
su ɗo a tinen aya sa taa ga ata bay re.
Bina Mbərom kà vəɗak atan à luvon kərtek
inde, abaslay sə ɗo ahay i ga mbulo kwa
kuro cew nga maakan (23,000).‡ 9 Aday
asa, mənuko ɗukwen, ɗâ sa jugwar 'am pə
Bahay Mbərom wa anga sa ca panan mazan
kawa azar su ɗo a tinen aya sa taa ga ata
bay re. Bina, dədew ahay tə rəcak atan, tə
məcak. 10 Aday asa re, mənuko ɗukwen, ɗâ
gəɗan azar anà Mbərom kawa azar su ɗo a
tinen aya sa taa ga ata bay re. Bina maslay
a Mbərom a sa taa vaɗ ɗo ata kà lizek atan.
11 Natiya kutok, Mbərom a ga anan way
ataya nà, anga aday ɗâ san wa way à minje
sə way ataya wa. Tə vinde anan way ataya
ɗukwen, anga aday ɗâ san pi zek mənuko ɗo
sə biten anaya pə uho mədakwidok a anan
nà, ɗa ga way ataya sabay.
12 Matanan, ɗowan a kà bayakak winen tə
məgala à cəveɗ a Mbərom inde nà, â gan
ngatay ì zek, bina i sa zluwe à cəveɗ ata wa.
13 Ubor sə way sa njak kwanay ataya nà, a
tan à nga anà kuwaya fok. Aya əna Mbərom
nà, winen inde bəse tə kwanay, i mak ikwen
zek. I mbəsakan kwanay à 'am anà ubor sə
way ataya zal məgala a kwanay bay. Ubor
sə awan a kə njəkak kwanay nà, winen a i
varak ikwen məgala sə ɗəma anan aday i tak
ikwen cəveɗ sə takas wa.

*Kî gen pə*ra sə awan sabay

14 Natiya kutok, car uno ahay, u no sa
jak ayak nà, kî gen pəra sə awan sabay jiya

* 10:1 Ca pə Gurtaaki 13.21-22, 14.22-29. † 10:3 Ca pə Gurtaaki 16.4-35. ‡ 10:4 Ca pə Limle 20.8-11. § 10:5 Ca pə Limle 14.16, 23, 29-30. * 10:6 Ca pə Limle 11.4, 34. † 10:7 Ca pə Gurtaaki 32.6. ‡ 10:8 Ca pə Limle 25.1-9.

awan. [15] Na san zle, kwanay sə sləne 'am
uno ataya nà, ɗo ma san way aya coy. Anga
nan, jilen pa 'am a nen sa jak ikwen ayak
anaya aday. Na jak ikwen ayak nà, 'am lele
ɗaw, kabay 'am lelibay a ɗaw? [16] Ni ga minje
ta sa pa way sa pa cəncan a aday. Ɗa sa
way à gəsa'am wa pə kərtek a ta sə ngəran à
Mbərom nà, ɗə japay ata nà, tə mez a Yesu
Almasihu biɗaw? Aday ɗa pa tapa sə pen
pə kərtek a nà, ɗə japay ata nà, ti zek a
Yesu Almasihu a re biɗaw? [17] Tapa sə pen
nà, kərtek. Aday mənuko a bayak ata nà,
mənuko a fok ɗə japay kərtek, anga ɗa pa
nə tapa sə pen a kərtek ata awan.

[18] Ni ga minje tə Isəra'ila ahay re asa aday.
Tinen nà, ta taa waslay way anga Mbərom.
Aday ɗo sa rac sluweɗ sə way ataya nà,
tinen mə japay a tatə Mbərom a asanaw?

[19] Matanan, u no sa ja nə maw? Tə waslak
anan way anà pəra nà, ta ga nə way ɗiɗek a
ɗaw? Kabay zek a pəra aday nà, ma à ɗowan
sumor a bugol anaw? [20] Awan a ɗowan
sumor a bay. Aya əna, sənen apan, way a
tinen a sə waslay ata nà, tə varan anan anà
setene ahay, bina anà Mbərom bay. Anga
nan kutok, u no kâ jipen tə setene ahay bay.

[21] Matanan, ki sen way à gəsa'am a Bahay
a mənuko wa, aday ki sen way à gəsa'am sə
setene ahay wa re, cew miya nà, i ga zek
bay. Matana asa re, ki pen way sa pa ana
Bahay a mənuko, aday ki pen way sa pa
mbala ana setene ahay re, cew miya nà, i
ga zek bay re asanaw? [22] Kabay, a nak uko sə
jugwar 'am pə Mbərom wa, aday â ga puko
mivel ɗaw? Ɗə zalay anan tə məgala ɗaw?

Gen way sa man zek à ɗo azar aya ata
awan

[23] Azar su ɗo a kwanay ahay ta ja nà:
«Cəveɗ inde sa ga kwa ma fok.» Acəkan,
əna way ahay fok ti ma zek bay. Ta ja asa:
«Cəveɗ inde sa ga kwa ma fok.» Acəkan,
əna way ahay fok ti man zek à ɗowan pə
cəveɗ sə pərahan azar anà Mbərom bay.
[24] Ɗowan â sa ga way sa man zek anà nga
anahan taayak bay. Â ga nə way sa man
zek anà ɗo azar aya awan. [25] Ki ten anan
à nga à sluweɗ à lumo cəna, sukumen. Kâ
sa cəcihen sa jəka sluweɗ a nay awanaw
bay jiga awan. Rəcen, kâ sa jilen awan bay.
[26] Anga mə vinde à Deftere a Mbərom inde
nà: «Daliyugo tə way a uda ataya təke fok
nà, sə lavan nga nə Mbərom Fetek.§»

[27] Minje a nà, ɗo sə pəra kə̀ ngamak anak
ayak pə way sa pa àga winen, aday kə
təmahak sa zla nà, way anahan saa varak
ata fok, pa! Kâ sa jalay awan bay jiga awan.
[28] Əna ɗowan a kà sak a ɗakak anan: «Həna
anan nà, sluweɗ sə way mə waslan a anà
pəra» nà, wita kâ rac bay. Bina, ka sak a rac
nà, ki nes anan abayak nga. [29] Nə bayak nə
pə abayak nga ana ɗowan ata awan, bina pə
abayak nga anak itəbay.

Aya əna, na jak kâ rac bay nà, angamaw?
Kak nə rəcak sluweɗ, aday ɗo i ma nga sə
guɗo apan azar nà, ata cəveɗ a mə vuro a sa
pa way ahay fok ata kə̀ nəsek kutok biɗaw?
[30] Na pak way ta sə ngəran ayak à Mbərom
nà, coy, bina ɗowan i guɗo apan azar nà,
angama asa anaw?

[31] Anga nan kutok, kwa kwanay apan ki
pen way, kwa kwanay apan ki sen awan a,
aday kwa kwanay apan ki gen nə ma ma
fok cəna, gen way ahay fok nà, anga aday
ɗo ahay tô həran nga à Mbərom. [32] Kâ si
gen way sə zluwe anan ɗo ahay à cəveɗ a
Mbərom wa bay: kwa tinen Yahuda ahay,
kwa tinen Yahuda ahay bay, kwa tinen nə
ɗo sa ɗaf nga pə Yesu ahay ɗukwen, kâ
zluwen ɗowan à cəveɗ a Mbərom wa bay.
[33] Gen way ahay fok nà, kawa nen. Nen nə
pəlay sa ga nə way aday â zlan à nga anà
kuwaya fok ata awan. Ni ga way fok nà, nə
bayak pi zek uno a aday bay, əna nə bayak
nə pə ɗo ahay aɗəka, aday tâ tam ite.

11

[1] Pərihen anan azar anà azla uno, kawa
nen a ɗukwen nə pərahan azar anà azla a
Yesu Almasihu ata awan.

Atə mungol tə uwar pa 'am a Mbərom

[2] Nen apan ni varak ikwen ayak zlangar,
anga kwanay apan ki bayiken upo kwa siwa
fok, aday kwanay apan ki pərihen anan azar
anà way uno sə tətakak ikwen anan ata
awan. [3] Aya əna, u no sənen anan way a
həna anaya aday: Pa nga sə ɗo mungol a fok
nà, Yesu Almasihu winen nga awan. Pa nga
su ɗo uwar a ɗukwen, mungol winen nga
awan. Aday pa nga ana Yesu Almasihu a ite
nà, Mbərom winen nga awan.

§ 10:26 Ca pə Jabuura 24.1.

[4] Kak ɗo mungol a winen apan i ga amboh, kabay winen apan i man anan 'am a Mbərom anà ɗo ahay nà, â sa ɗaf awan à nga inde bay, bay nà, wita kə̀ kədîyek anan Bahay anahan. [5] Aya əna, uwar ite, kak winen apan i ga amboh, kabay winen apan i man anan 'am a Mbərom anà ɗo ahay nà, â ɓan way à nga inde. Kà sak a ɓan way à nga inde bay nà, ata kə̀ kədîyek anan bahay anahan ite re. Wita a ga kawa winen ma faɗ nga awan. [6] Kak aday uwar kə̀ ɓanak way à nga inde bay nà, â faɗ nga kwa! Wita cara cara ta sa faɗ nga ɗaw? Kak agaɗ sibœk kabay afaɗ nga a gan waray nà, â ɓan way à nga inde. [7] Mungol ite nà, â ɗaf awan à nga inde bay, anga Mbərom a ndakay mungol nà, â ga minje tə winen awan, aday i ka anan mazlaɓ a Mbərom awan. Əna uwar ite nà, i ka anan mazlaɓ a ɗo mungol awan. [8] Bina Mbərom a ndakay ɗo mungol a nà, tə sluweɗ si zek su ɗo uwar a bay. Əna a ndakay ɗo uwar a aɗəka nà, tə sluweɗ si zek su ɗo mungol awan. [9] Aday Mbərom a ndakay ɗo mungol a nà, anga uwar bay, əna a ndakay uwar anga ɗo mungol a bugol. [10] Anga nan kutok, uwar â ɓan way à nga inde sə ɗakay anan a ɗəfan apan anà bahay anahan, aday anga maslay a Mbərom ahay re.

[11] Aday abay, pə mənuko ɗo a Bahay Yesu ahay nà, uwar ahay tə njahan pə alay wa anà mungol ahay, aday mungol ahay ɗukwen tə njahan pə alay wa anà uwar ahay ite re. [12] Anga, kwa abay â ga nà, Mbərom a ndakay uwar tə sluweɗ si zek a mungol dəp nà, həna sə wahay mungol ahay ɗukwen, uwar ahay re. Aday sə ndakay way ahay fok nà, Mbərom awan.

[13] Bayiken apan à wulen a kwanay inde aday. Pə kwanay nà, uwar i gan amboh à Mbərom mənjəna sa ɓan way à nga inde nà, lele ɗaw? [14] Aday pə mungol ite nà, ɗo ahay kwa aha fok ta san zle, a njahay tə sibœk a à nga inde njəvewewe nà, lelibay. A ga waray. [15] Cəkəbay, pə uwar ahay ite nà, sibœk inde apan gəsefgəseffe nà, a varan mazlaɓ aɗəka bugol. Bina sibœk inde pə uwar a matana nà, a təran kawa way ma ɓan a à nga inde.

[16] Aday kà nak anan à ɗowan a sa ja 'am pa 'am a anan hwiya apan nà, â san nə manay mə njaɗak cəveɗ maza ibay. Ɗo a Yesu ahay kwa aha ɗukwen tə njaɗak cəveɗ maza ibay re.

Way sa pa cəncan awan

[17] Pa 'am a hinen inde ata nà, ni varak ikwen ayak apan zlangar sabay kutok. Anga kə hilen nga sə həran nga anà Mbərom nà, ki gen way lelibay awan. Ahalay nga a kwanay ata winen apan i ma kwanay à dəɓa, bina a mak ikwen zek sa zla pa 'am bay. [18] Mama'am a aday nə sləne nà, à man sə ahalay nga a kwanay ahay nà, kwanay mə gəzla zek aya awan. Aday nen nə jalay nà, i ga nə matanan acəkan. [19] Aday abay, kak agəzla zek inde à wulen a kwanay ibay nà, ti i san wa ɗo sa ɗaf nga pə Yesu a tə ɗîɗek aya nà, kəkəmaw?

[20] À alay a kə hilen nga sa pa way cəncan a nà, ki pen nə mbala a Mbərom sa gan may ata bay. [21] Anga kuwaya a haw nà, sa pa way a anahan a sa nay anan ahay agay wa ata awan. Ata ɗo azar aya ma rah aya awan, mə vaway nga aya awan re, aday ɗo hinen ahay tinen apan ti mac ta may pə cakay a tinen à man ata asa re. [22] Kak a nak ikwen sa naa ga matana nà, ki pen way sa pa agay wa biɗaw? A nak ikwen sə kəɗey anan ahalay nga su ɗo a Yesu ahay ɗaw? A nak ikwen sə pəkan waray ì iɗe inde anà ɗo mətawak aya kələɗaw? Həna nâ jak ikwen nə ma kutok anaw? Nə̂ ngərak ikwen apan ɗaw? A'ay! Ni ngərak ikwen apan bay jiga awan.

[23] Way a nen sə ɗakak ikwen anan ata nà, nə tətak pə Bahay a mənuko wa. Sə luvon a aday ti i ban anan Bahay a mənuko Yesu ata nà, a gəɓa tapa sə pen, [24] a ngəran ayak anà Mbərom, a gəzla anan ì zek wa. A wa: «Həna anan nà, zek uno awan, ma var a à yime a kwanay inde ata awan. Kâ ti gen matanan à wulen a kwanay anga sə jalay pi nen.» [25] Matana asa re, pə dəɓa a way a tinen sa pa ata wa, a gəɓa gəsa'am, a varan atan anan, a ja, a wa: «Tə gəsa'am a anan nà, Mbərom a ɓan 'am wiya tə ɗo ahay. A ɓan 'am a nə tə mez uno awan. Kwanay apan ki ta hilen nga aday ki ta sen wa way nà, kâ ti gen matanan anga sə bayak pi nen.» [26] Matanan kutok, à alay a kwanay apan ki pen tapa sə pen a anan, aday ki sen way à gəsa'am a anan wa nà, ata kwanay apan ki ɗîken anan ləbara sə amac a Bahay a mənuko Yesu, hus pə luvon anahan a saa may ata awan.

[27] Anga nan kutok, kak ɗowan a kà pak
tapa sə pen a Bahay a mənuko aday kà
sak way à gəsa'am anahan wa mənjəna sə
gəzlan alay pi zek wa anà way sə mivel
anahan aya nà, wita kà gak ines pi zek a
Bahay a mənuko tə mez anahan. [28] Natiya,
kuwaya â gəzlan alay pi zek wa anà way sə
mivel anahan aya lele aday. Kak awan ibay
nà, ata i mba apan sa pa tapa sə pen ata
aday i sa sa way à gəsa'am ata wa kutok.
[29] Kak ɗowan a kà sak a pa tapa sə pen ata
aday kà sak a sa way à gəsa'am ata wa
mənjəna sə bayak pi zek a Bahay a mənuko
nà, wita kà gak ines, Mbərom i ga apan
mivel. [30] Anga nan kutok, ɗo ahay bayak a
à wulen a kwanay inde tə slahak à ɗəvac
inde, aday bayak a tə tərak à məndak, aday
azar aya ɗukwen tə məcak re. [31] Abay ɗâ
gəzlan ahay alay pi zek wa anà way sə mivel
a mənuko ahay lele aday ɗi sa pa way ata
nà, Mbərom i kəta mənuko matanan bay.
[32] Aya əna, Mbərom a kəta mənuko nà, wita
a ɗakak uko anan wurwer, anga aday ɗâ
sa slahay à sariya anahan inde pə kərtek a
dənam tu ɗo sə daliyugo ahay bay.

[33] Natiya kutok, mərak uno ahay, kə hilen
nga saa pa way nà, ben zek ahay aday.
[34] Kak ɗowan a, may a han apan nà, â pak
ayak way agay wa aday. Matanan, ahalay
nga a kwanay i gəɓak ikwen ahay sariya a
Mbərom sabay. Pa 'am azar aya nà, ben nen
a ni zlak ayak àga kwanay a aday, ata ni sa
ndav a wa 'am azar aya kutok.

12

Mərike ana Apasay a Mbərom sə gəzlan anà ɗo ahay

[1] Matanan kutok, mərak uno ahay, pa 'am
sə məgala ana Apasay Cəncan a sə varan anà
ɗo ahay ata nà, u no kâ gəzlen anan alay
pi zek wa sa san anan nə lele. [2] Kə sənen
apan zle, à alay a kə təren ɗo a Yesu ahay
fan bay ata nà, kə pərihen anan ahay azar
anà pəra a kwanay ahay cara cara. Pəra a
kwanay ataya nà, way ma mac aya awan,
əna ta rak ikwen ahay mindel sə pərahan
atan azar. [3] Anga nan kutok nà, gəzlen anan
alay pi zek wa lele. Kak ɗowan a nà, Apasay
a Mbərom inde à winen inde nà, i mba apan
sa ja: «Mbərom â tahasl anan Yesu» ɗaw?
Aday kak ɗowan a kà jak: «Yesu winen
Ba Məduwen» nà, Apasay Cəncan a inde à
winen ibay nà, i mba apan sa ja matana
ɗaw?

[4] Məgala ana Apasay a Mbərom sə varan
anà ɗo ahay nà, inde tə cəveɗ ahay cara
cara, əna Apasay ata nà, winen kərtektəkke.
[5] Aday mer su way a Ba Məduwen sə varan
anà ɗo ahay inde cara cara re, əna Bahay
a inde nà, Yesu a kərtektəkke. [6] Matana
re, cəveɗ sa ga mer su way aya inde cara
cara, əna sa ga mer su way ataya fok, aday à
tinen inde fok nà, Mbərom a kərtektəkke.
[7] Mbərom a ka anan məgala ana Apasay
Cəncan a à kuwaya inde nà, anga aday
kuwaya â man anan zek anà ɗo ahay fok.

[8] Matana kutok, anà ɗo kərtek awan,
Apasay Cəncan a a varan məgala sa ja 'am
nə tə kəlire. Anà ɗo hinen, Apasay ata
kərtek awan, a varan məgala sa ja 'am tə
asan way awan. [9] Anà ɗo hinen, Apasay ata
kərtek a a varan məgala sa ɗaf nga pə Yesu
anga sa ga way ahay fok. Anà ɗo hinen,
Apasay ata kərtek a a varan məgala sa mbar
ɗo ɗəvac aya awan. [10] Anà ɗo hinen, a varan
məgala sa ga way masuwayan aya awan.
Anà ɗo hinen, a varan məgala sa man anan
'am a Mbərom anà ɗo ahay. Anà ɗo hinen,
a varan məgala sə gəzlan alay pi zek wa
anà Apasay Cəncan a tə apasay lelibay aya
awan. Anà ɗo hinen, a varan məgala sa ja
'am ta 'am su kon aday a san bay ata awan.
Aday anà ɗo hinen kutok, a varan məgala
sa man anan anà ɗo ahay 'am ataya awan.
[11] Məgala sə way ataya fok nà, sə varan atan
anan nə Apasay ata kərtektəkke. A varan
anà kuwaya, kawa sa zlan à nga anà winen
awan.

Zek nà, hawal aya inde apan cara cara

[12] Cuko pə minje si zek aday. Zek su ɗo
nà, kərtek, əna hawal ahay inde apan bayak
awan. Aya əna, kwa hawal si zek ahay
inde apan bayak a təkeɗe nà, winen nə zek
kərtek a hwiya. Aday zek a Yesu Almasihu
ɗukwen, matana re. [13] Anga, à alay a ɗa
ga baptisma nà, mənuko fok, kwa Yahuda
ahay, kwa ɗo su kon azar aya awan, kwa
ɗowan a nə ɓile, kwa ɗowan a nə ɓile a bay,
Mbərom a gak uko ahay baptisma tə Apasay
Cəncan a kərtektəkke, sə təra mənuko fok
zek kərtek awan. Aday mənuko fok ɗa rah
nə tə Apasay Cəncan ata kərtek a re.

[14] Ayaw, zek su ɗo cəna, hawal
kərtektəkke itəbay, əna hawal si zek ahay

inde apan bayak awan. [15] Matana kutok,
kak saray i ja: «Nen hawal si zek bay, anga
nen alay bay» nà, i tərа hawal si zek bay
anga nan kutok ɗaw? [16] Aday kak sləmay
i ja: «Nen hawal si zek bay, anga nen
iɗe bay» nà, i tərа hawal si zek bay anga
nan cara ɗaw? [17] Kak abay zek fok iɗe a
ɗəkɗek mənjəna sləmay nà, i sləne way ta
maw? Kabay, kak zek fok sləmay a ɗəkɗek
mənjəna cœn nà, i rəbas way ta maw? [18] Aya
əna, Mbərom a ndakay ɗo nà, tə hawal si zek
anahan aya fok, aday a zav atan pi zek tə
cəveɗ a kawa sa zlan à nga ata awan. [19] Bina,
kak zek fok, winen hawal si zek kərtektəkke
nà, ata winen zek mba ɗaw? [20] Matana bay
jiga awan. Pi zek su ɗo cəna, hawal si zek
ahay inde cara cara bayak awan, əna zek a
nà, kərtektəkke hwiya.

[21] Anga nan kutok, iɗe i mba apan sa jan
anà alay: «Na gak may bay», kabay nga i
mba apan sa jan anà saray ahay: «Na gak
ikwen may bay» nà, i ga zek bay. [22] Aɗəka
bay, hawal si zek aya aday ɗa ca patan kawa
bəle aya ata nà, ɗa gan atan may tə mindel
bugol. [23] Aday hawal si zek azar aya, aday
ɗa ca patan nə tinen way ma ga waray aya
ata nà, ɗa gan atan nga tə mindel. Aday
hawal si zek azar aya, aday ɗa ngam ɗowan
â canan atan bay ataya nà, ɗə ndakay patan
man bugol nə lele. [24] Əna hawal si zek aya
aday ta gak uko waray itəbay ataya nà,
ta gan may ɗô ndakay patan man itəbay.
Matanan, Mbərom a ndakay zek su ɗo nà,
a varan zlangar bugol nà, anà hawal si zek
aday abay tə varan atan zlangar bay ataya
awan. [25] A ga matanan nà, anga aday zek â
gəzla bay, aday hawal si zek ahay fok tâ man
zek ì zek ahay. [26] Kak hawal si zek a kərtek
a, winen à ɗəce inde nà, hawal si zek azar
aya fok, tinen à ɗəce inde re biɗaw? Aday
kak tə varak anan zlangar anà hawal si zek
a kərtek a nà, hawal si zek azar aya fok ti
taslay mivel pə kərtek a tə winen ata biɗaw?

[27] Kwanay nà, zek ana Yesu Almasihu.
Kuwaya fok, winen hawal si zek ana Yesu
a kutok. [28] Matana awan, à wulen su ɗo a
Yesu ahay inde nà, Mbərom kə̀ ndirek anan
ɗo ahay pi mer su way anahan pə mədire
pə mədire: mama'am awan, a ɗaf ɗo maslan
ahay; mə slala cew awan, a ɗaf ɗo maja'am
anahan ahay; mə slala maakan awan, a ɗaf
ɗo sə tətakan anan way anahan ahay anà ɗo
ahay. Aday a ɗaf ɗo sa ga way masuwayan
aya awan, ɗo tə məgala aya sa mbar ɗo
ahay, ɗo sa san sa man zek à ɗo ahay ahay,
ɗo sa lavan nga anà way ahay, aday tu ɗo
sa ja 'am ta 'am su kon aya aday ta san bay
ataya awan. [29] Ɗo ahay fok nà, tinen ɗo
maslan ahay ɗaw? Ɗo ahay fok, tinen ɗo
maja'am a Mbərom ahay ɗaw? Kabay ɗo
ahay fok, tinen ɗo sə tətakan anan way a
Mbərom ahay anà ɗo ahay ɗaw? Ɗo ahay
fok, tinen ti ga way masuwayan aya ɗaw?
[30] Ɗo ahay fok, ti njaɗ məgala sa mbar ɗo
ɗaw? Ɗo ahay fok, ti ja 'am ta 'am su kon
aya aday ta san bay ataya ɗaw? Kabay ɗo
ahay fok, ti san sa man anan 'am ataya anà
ɗo ahay ɗaw? [31] Natiya kutok, gen anan may
sa njaɗ məgala sə way lele aya pə Mbərom
wa.

Matanan, həna ni ɗakak ikwen anan
cəveɗ sə azla lele a sə zalay azar aya fok.

13

Mazlaɓ ana asan zek

[1] Kwa abay â ga nà, na mba apan sa ja
'am su kon aya aday na san bay ataya awan,
kabay na mba apan sa ja 'am ana maslay
a Mbərom ahay zle dəp nà, kak asan zek
inde upo ibay nà, wita nə tərak way sə
bəbal awan kəriya ata awan. Nə tərak kawa
njamde mə laway a sa ndar nday nday ata,
kabay kawa kəcawar sa fa siy siy siy ata
awan. [2] Kwa abay â ga nà, məgala uno inde
sa man anan 'am a Mbərom anà ɗo ahay,
aday na san way ahay zle fok, kwa way mi
ɗer aya mbala Mbərom ata ɗukwen, kwa
abay â ga nə aɗaf nga uno pə Mbərom inde
i mba apan sə həɗek anan ɓəzlom ahay dəp
nà, ata kak asan zek inde upo ibay nà, nə
tərak ɗo kəriya awan. [3] Aday kwa abay â
ga nà, nô gəzlan anan zlile uno fok anà ɗo
ahay, kwa abay â ga nà, ni ngam sa var a zek
uno aday tâ vak nen ɗukwen, aday kak asan
zek inde upo ibay nà, ni njaɗ anan maw?

[4] Ɗo tə asan zek a cəna, a gan ngatay anà
way ahay fok, a gan sumor anà ɗo ahay, a
ga iɗe pə way su ɗo itəbay, a zlapay awan
itəbay, a həran nga ì zek bay. [5] Ɗo tə asan
zek a cəna, a ga way sa ga waray itəbay, a
pəlan way anà nga anahan a ɗəkɗek itəbay,
a ga mivel itəbay, aday a halay ines sə ɗo
ahay itəbay re. [6] Ɗo tə asan zek a cəna, a
taslay mivel tə way lelibay aya itəbay, əna a

taslay mivel aɗəka nà, tə ɗiɗek. [7] Ɗo tə asan
zek a cəna, a səmen anà way ahay kwa siwa
fok, a ɗaf nga pə Mbərom kwa siwa fok, a
ɗəfan iɗe anà way a Mbərom kwa siwa fok,
aday a tavay njənjan kwa siwa fok.
[8] Asan zek nà, a ndav itəbay. Aya əna, 'am
sa man anan 'am a Mbərom à ɗo ahay ataya
nà, ti i ndav. Aja 'am ta 'am su kon aday
ka san bay ataya nà, ti i ndav. Aday asan
way ahay ɗukwen, ti i ndav re. [9] Həna ɗa
san anan way ahay fok fan bay, aday 'am
a Mbərom a mənuko sa man anan anà ɗo
ahay ataya ɗukwen, ɗə sənak a fok coy fan
bay re. [10] Əna, alay a kà slak Mbərom kà kak
uko anan ɗiɗek sə way ahay fok nà, way a
ma ndav a fok bay ataya ti lize.
[11] À alay a nen gwaslay aya mba nà, na
ta ja 'am kawa gwaslay ahay, nə bayak way
ɗukwen kawa gwaslay ahay, nə sləne way
ahay kawa gwaslay ahay re. Əna à alay aday
nə sənak nga uno coy ata nà, nə mbəsakak
way sə gwaslay ahay kutok. [12] Həna nà, ɗa ca
pə way ahay nə kustehtehhe, kawa ɗo a ca
iɗe à malam mənjəroh a inde ata awan. Əna
azanan pa 'am nà, ɗì i canan à way ahay fok
nə iɗe cer wa kutok. Həna nà, na san way
ahay cərah a fan bay. Azanan pa 'am nà,
ni san anan way ahay fok cərah, kawa ana
Mbərom sa san nen cərah ata awan.
[13] Aday həna kutok nà, way ahay inde
maakan, ti ndav itəbay: aɗaf nga pə
Mbərom, aɗəfan iɗe anà way a Mbərom,
aday asan zek. Əna sə zalay way azar ataya
nà, asan zek a kutok.

14

*L*əbara sa man anan 'am a Mbərom anà
ɗo ahay
[1] Rəzlen anan à nga wa sa ga way sə asan
zek tə ɗo ahay. Aday gen anan may sa njaɗ
məgala ana Apasay Cəncan a sə gəzlan anà
ɗo ahay ata tə mivel kərtek awan. Gen anan
may jiya nà, anà məgala sa man anan 'am
a Mbərom anà ɗo ahay. [2] Ɗo sa ja 'am ta
'am su kon aday winen a sləne bay ataya
nà, a jan nə anà Mbərom ɗəkɗek, bina anà
ɗo ahay bay, anga ɗowan a sləne 'am ataya
bay. Winen a ja nà, pə way a Mbərom mi
ɗer aya tə məgala sə Apasay Cəncan awan.
[3] Aya əna, ɗo winen apan i man anan 'am
a Mbərom anà ɗo ahay nà, a varan atan
gədan, a man atan anan mivel ù doh, aday a
man atan zek sa har à 'Am a Mbərom inde.
[4] Ɗo winen apan i ja 'am ta 'am su kon aday
a san bay ata nà, a varan gədan nà, anà
zek anahan a vərre. Aya əna, ɗo sa man
anan 'am a Mbərom anà ɗo ahay nà, a varan
gədan anà ɗo a Yesu mə halay nga ataya
kəzlek.
[5] Nen na gan may nà, ɗo ahay fok tâ mba
apan sa ja 'am ta 'am su kon aday ta san
bay ataya awan, əna na gan may kə zalak
nà, ɗo ahay tâ mba apan sa man anan 'am
a Mbərom anà ɗo ahay aɗəka aday. Kak
ɗowan a inde i ja 'am ta 'am su kon aday
a san bay ata nà, sumor a nà, ɗo hinen â ga
inde sa man anan anà ɗo ahay ta 'am su kon
aday tə sləne zle ata awan, anga sə varan
gədan anà ɗo a Yesu a mə halay nga ataya
awan. Kak matana bay nà, aman anan 'am
a Mbərom anà ɗo ahay nà, a zalay aja 'am
ta 'am su kon aday ɗo ataya ta san bay ata
awan.
[6] Matana kutok mərak uno ahay, kak ni
zlak ayak àga kwanay aday ni jak ikwen 'am
nə ta 'am su kon aday kə sənen bay ata nà,
i mak ikwen zek nə kəkəmaw? Sumor a nà,
ni zlak ayak àga kwanay nà, ni ɗakak ikwen
anan way a Mbərom mi ɗer aya awan, kabay
ni ɗakak ikwen anan asan way pə Mbərom,
kabay ni mak ikwen anan 'am a Mbərom,
kabay ni tətakak ikwen anan way. Kak na
gak matanan bay nà, ata na mak ikwen zek
a ɗaw?
[7] Bayiken pə minje sə way sə gəsle ahay
aday, way kawa atə ndərloy tə gənjaval.
Kak ta fak a way ataya tə mərike a bay
nà, ɗo sə gərav ahay ti mba apan sa san
ara sə way ataya aday sə gərav apan ɗaw?
[8] Aday kak ɗo sa ján pə cicœk anga vəram
kà fak anan tə cəveɗ a bay nà, waya i lavan
zek anà aga vəram a anaw? [9] Minje ata
pə kwanay ɗukwen matana re. Kak ki jen
'am aday a sləne zek bay nà, ɗowan i san
'am a kwanay ata bay asanaw? Aday ata
'am a kwanay ata kə tərak 'am kəriya kutok
biɗaw? [10] 'Am su kon ahay inde bayak a cara
cara pə daliyugo. 'Am ataya fok, ɗo su kon
ataya nə tə sləne ike. [11] Kak ɗowan i jo 'am
ta 'am aday nə sləne bay ata nà, mə tərak
pi zek kawa mədurlon ahay. [12] Pə kwanay
ɗukwen matana re. Ki rəzlen anan à nga
wa tə mindel sə pəlay məgala ana Apasay
Cəncan a sə gəzlan anà ɗo ahay ataya awan.

Way ata nà, way lele awan. Aya əna sumor
a nà, pəlen məgala ana Apasay Cəncan a sa
man zek anà ɗo a Yesu ahay sa har à 'am
anahan inde.
13 Anga nan kutok, ɗo sa ja 'am ta 'am su
kon aday a san bay ataya nà, â ga amboh
anga aday Mbərom â varan məgala sa man
anan 'am ataya anà ɗo ahay ta 'am su kon
aday tə slənе zle ata awan. 14 Kak nen apan
ni ga amboh ta 'am aday na san bay ata nà,
apasay uno winen apan i ga amboh acəkan,
əna à abayak nga uno inde nà, nə slənek
awan bay. 15 Wita ni ga nə kəkəmaw? Ni
ga amboh à apasay uno inde, aday u no sa
ga amboh tə abayak nga uno re. Ni zambaɗ
a Mbərom à apasay uno inde, aday u no sə
zambaɗ a Mbərom tə abayak nga uno a təke
re.
16 Kak iken nà, iken apan ki ngəran anà
Mbərom ta 'am su kon aday ka san bay ata
nà, hinahibay ɗo sə uho ahay ti zlak ayak à
wulen a kwanay nà, ti i mba apan sə təma
amboh a kwanay «Amen*» nə kəkəmaw?
Bina ɗo ataya ta san way anak a sa ja ata bay
asanaw. 17 Kwa â ga nà, iken kə ngəran anà
Mbərom nə tə ɗiɗek awan, kak ɗo ahay tə
slənek bay nà, i man atan zek bay.
18 Nen aday nà, ni ngəran anà Mbərom
anga nə njaɗak məgala sa ja 'am su kon
aya aday na san bay ataya, zal kwanay fok.
19 Kwa â ga matana dəp nà, à wulen su ɗo
a Yesu ahay inde nə, u zlo à nga sa ja 'am
ahay ɗara aday ɗo ahay ta san zle ata anga
sə tətakan atan anan way. Wita nà, a zalay
sə vəveɗ 'am ahay mbulo kuro (10,000) aday
ɗo ahay ta san bay ata awan.
20 Mərak uno ahay, kâ bayiken way ahay
kawa kwanay gwaslay ahay bay. Təren
aɗəka nà, ɗo ma san nga aya awan. Aya
əna, pa sa ga huwan nà, təren kawa kwanay
gwaslay cacəɗew aya kutok, anga tinen ta
ga huwan itəbay. 21 'Am mə vinde a inde à
Deftere a Mbərom, a wa:
«Mbərom Fetek a ja nà:
"Ni naa jan 'am ù ɗo a anaya nà, ta 'am su
kon aday ta san bay ata awan,
ni jan atan anan tə dungo sə mədurlon
ahay.
Əna tə winen ata təke ɗukwen, ti ngam sə
pəkan sləmay anà 'am uno bay.†"»
22 Matana kutok, aja 'am ta 'am su kon
aya aday ɗowan a san bay ata nà, a kan
anan way anà ɗo sa ɗaf nga pə Yesu bay
ataya awan, bina anà ɗo a Yesu ahay ite
sabay. Aya əna, aman anan 'am a Mbərom
anà ɗo ahay nà, anga ɗo a Yesu ahay aɗəka,
bina anga ɗo sa ɗaf nga pə Yesu bay ataya
bay. 23 Natiya, kak kwanay ɗo a Yesu ahay
kə hilen nga, aday fok a kwanay a, kwanay
apan ki jen 'am ta 'am su kon aya aday
ɗowan a san bay ataya nà, ɗo sa ɗaf nga pə
Yesu aday a san awan bay ata kabay ɗo sə
uho kà sak a zlak ayak à wulen a kwanay
inde nà, i ja, nga a vawak ikwen, biɗaw?
24 Aya əna, kak kwanay a fok ki men anan
anan 'am a Mbərom à ɗo ahay ta 'am su
kon aday tə slənе zle ata nà, ɗo sa ɗaf nga
pə Yesu aday a san awan bay ata kabay ɗo
sə uho kà sak a zlak ayak nà, i slənе 'am
a Mbərom, aday ata i san pə ines anahan
ahay, i yam apan kutok. 25 Way anahan sə
bayak mi ɗer aya à mivel inde ataya ti kay
zek uho kutok. Matanan i dukwen gərmec
ù vo anà Mbərom duboz, i hərən nga ta sa
ja Mbərom inde à wulen a kwanay acəkan!

Way təɗe sa ga à man sə ahalay nga su
ɗo a Yesu ahay ata awan

26 Matanan kutok, mərak uno ahay, nâ jak
ikwen ayak həna nə ma asa anaw? À alay sə
ahalay nga a kwanay ahay cəna, ɗo kərtek
i ga ara, ɗo hinen i tətakan anan way anà
ɗo ahay, ɗo hinen i ɗakan anan way ana
Mbərom mi ɗer aya anà ɗo ahay, ɗo hinen
i ja 'am ta 'am su kon aday a san bay ataya
awan, aday ɗo hinen i man anan 'am ataya
anà ɗo ahay. Aya əna, way a kwanay sa ga
ataya nə, gen atan fok nà, anga aday â man
zek anà ɗo a Yesu ahay sa har pə cəveɗ a
Mbərom.
27 Pa 'am sa ja 'am ta 'am su kon aday
ɗo ahay ta san bay ataya nà, mbiken anan
cəveɗ anà ɗo ahay cew tâ ja, â sa zalay pə ɗo
ahay maakan wa bay. Ɗo ataya nà, tâ ja 'am
ataya ɗukwen, pə məmbire pə məmbire.
Aday ɗo sa man anan 'am ataya anà ɗo azar
aya ɗukwen, â ga inde re. 28 Kak ɗowan inde
sa man anan 'am ataya anà ɗo ahay ibay nà,
suwan, à wulen ana ɗo a Yesu ahay nà, ɗo
sa ja 'am ataya tâ njahay way a tinen tete.

* 14:16 Amen a nan sa ja nà: «Ayaw, â təra matana acəkan!» † 14:21 Ca pə Esaaya 28.11-12.

Sumor a nà, tâ ja 'am ataya nà, kuwaya anà
nga anahan, aday anà Mbərom cəna coy.
29 Pa 'am ana ɗo sa man 'am a Mbərom
anà ɗo ahay nà, ɗo ahay cew, maakan tâ
ja, aday ɗo azar aya tâ pak sləmay sə cəcal
anan pi zek wa lele, ta ma anan nà, 'am a
Mbərom a acəkan ɗaw. 30 Kak ɗowan winen
apan i jan 'am anà ɗo ahay, aday Mbərom
kə̀ ɗakak anan anan way anà ɗo hinen à
wulen a kwanay inde nà, ɗo mama'am ata
â mbəsak sa jan 'am anà ɗo ahay, anga aday
ɗowan a mə slala cew ata â ja 'am a kutok.
31 Ayaw, cəveɗ inde anga kwanay a fok sa
man anan 'am a Mbərom anà ɗo ahay, əna
jen anan nə pə məmbire pə məmbire, anga
aday kwanay a fok kâ njiɗen atətak way lele
aya awan, aday kâ viren anan gədan anà
zek ahay. 32 Ɗo aday məgala inde apan sa
man anan 'am a Mbərom anà ɗo ahay nà, i
mba apan sə lavan nga anà məgala ata re.
33-34 Mbərom aday nà, way ma ga a tə cəveɗ
a bay cəna, a zlan à nga itəbay. A gan may
nà, njahuko səkəffe à zay inde.

Matanan, à man sə ahalay nga ana ɗo
a Yesu ahay inde nà, uwar a kwanay ahay
ɗukwen tâ njahay à səkəffe inde, kawa ana
uwar ahay sa ga à wulen su ɗo a Yesu ahay
inde kwa aha ataya awan. Tâ ja 'am bay,
anga cəveɗ a tinen inde sa ja 'am ibay.
Sumor a nà, tâ ma nga a tinen à məndak,
kawa ana Deftere a Mbərom sa ja. 35 Kak a
nan à uwar a sə cəce awan aday â san anan
nà, â cəce pə mbaz anahan wa agay. Anga,
ɗo uwar a kà jak 'am à man sə ahalay nga su
ɗo a Yesu ahay nà, wita nə lelibay.

36 Abay kwanay kə jilen nà, 'Am a Mbərom
a dazlan ahay nə àga kwanay wa ɗaw? 'Am
a Mbərom a a dəzlek ayak nà, àga kwanay
ɗəkɗek cəna coy ɗaw? 37 Kak ɗowan inde
à wulen a kwanay a bayak nà, winen kə̀
njaɗak məgala sa man anan 'am a Mbərom
anà ɗo ahay, kabay kə̀ njaɗak məgala sə
Apasay a Mbərom hinen nà, â san way inde
kərtek aday: Way uno a sə vindek ikwen
ayak a anan nà, sə ɗuko anan nə Bahay a
mənuko awan. 38 Kak ɗowan a kə̀ sənak anan
matanan bay nà, Mbərom ɗukwen i san a
winen bay re.

39 Natiya awan, mərak uno ahay, rəzlen
anan à nga wa sa njaɗ məgala sa man anan
'am a Mbərom anà ɗo ahay. Aday kâ gifen
anan 'am anà ɗo sa ja 'am ta 'am su kon aday
ta san bay ataya bay re. 40 Aya əna, gen anan
way ahay fok nə tə cəveɗ aya awan, bina tə
hoyohoyo bay.

15

*Yesu Almasihu nà, k*ə̀ slabakak ahay à
məke wa

1 Mərak uno ahay, nen apan ni mak ikwen
anan ayak à nga inde nà, ləbara mugom a
nen sə ɗakak ikwen anan ata awan. Kwanay
ɗukwen, kə ɗəfen apan nga, aday kə ngizlen
uda saray lele re. 2 Ləbara mugom a mbala
a kwanay sa ɗaf apan nga ata nà, sa tam
kwanay nə winen awan, kak kə bənen anan
kawa anuno sə ɗakak ikwen anan nà, na.
Kak matanan bay cəna, aɗaf nga a kwanay
kə̀ tərak way kəriya awan.

3 Way a nen a sə tətakay ahay ata nà, na
jak ikwen anan nə winen a re. Way ata nà,
nga sa 'am lele a sə zalay azar aya awan.
Yesu Almasihu nà, kə̀ məcak anga ines a
mənuko ahay. Kawa ana Deftere a Mbərom
sa ja nà, a tərа nə matanan acəkan. 4 Pə dəɓa
wa nà, ta la anan à məke, aday pə luvon
maakan anahan a nà, Mbərom a slabakay
anan ahay à məke wa. A tərа ɗukwen kawa
ana Deftere a Mbərom sa ja apan ata re. 5 Pə
dəɓa anahan a wa nà, kà kak anan zek anà
Piyer, aday kà kak anan zek anà ɗo maslan
anahan azar aya re. 6 Pə dəɓa wa asa, kà kak
anan zek anà ɗo anahan ahay sə zalay səkat
ɗara à alay kərtek a inde. Alay avan ana ɗo
ataya hənа nà, tinen inde tə sifa mba, əna
azar aya nə tə məcak. 7 Pə dəɓa wa, kà kak
anan zek anà Yakuba, aday anà ɗo maslan
anahan ahay fok re.

8 Pə dəɓa a tinen a wa fok, a ndav anan
ta su ko zek ì nen ite re. Ata nen nə tərak
kawa wan ma may amama pə kiya cuwɓe
ata awan. 9 Ayaw acəkan, nen nə tərak kawa
wan gudar a à wulen su ɗo maslan ahay
inde, na slak təɗe aday ti ngumo ɗo maslan
a bay, anga nen na gak anan ahay alay tu
ɗo a Yesu ahay tə mindel. 10 Aya əna, tə
winen ata təke nà, hənа Mbərom kà gak
uno sumor sə tərа nen ɗo maslan a Yesu
ata kutok. Sumor anahan su go ata nà, kə̀
tərak way kəriya bay, anga kə̀ varak uno
məgala sa ga mer su way lele aya sə zalay
ɗo maslan a azar ataya fok. Tə ɗiɗek a nà,
sa ga mer su way a lele ataya nà, nen bay.
Sa ga nà, sumor a Mbərom a su go ata awan.

[11] Natiya kutok, kwa â ga nə nen, kwa â ga nə
ɗo azar aya awan, awan inde kà mbəɗahak
ibay. Manay a fok mə wazay a nà, ləbara
mugom a mbala ana kwanay sa ɗaf apan
nga ata kərtek awan.

*Mb*ərom i slabakay anan ahay ɗo ahay
à məke wa

[12] Manay nà, ma jak ikwen anan tə ɗiɗek
awan, Mbərom nà, kà slabakak anan ahay
Yesu Almasihu à məke wa. Aka aday, ɗo
a kwanay azar aya ta wa, ɗo ma mac aya
ti slabakay ahay bay ata nà, kəkəma asa
anaw? [13] Kak abay ɗo ma mac aya ti slabakay
ahay bay kawa ana tinen a sa ja ata nà, Yesu
Almasihu ɗukwen kà slabakak ahay sabay
cukutok ɗaw? [14] Kak abay Yesu Almasihu
kà slabakak ahay sabay ata nà, wita ma ya
nga sa ma a manay sə ɗakay anan 'am a
Mbərom asa anaw? Aday ɗukwen, ata kə
ɗəfen nga nə pa 'am lele mba re ɗaw? [15] Kak
abay ɗo ma mac aya ti i slabakay ahay à
məke wa bay nà, Mbərom kà slabakak anan
ahay Yesu bay re. Ata manay mə gəɗak
mungwalay pə Mbərom ta sa jəka, Mbərom
kà slabakak anan ahay Yesu Almasihu à
məke wa biɗaw? [16] Kak ɗo ma mac aya
ti slabakay à məke wa bay nà, ata Yesu
Almasihu kà slabakak ahay à məke wa bay
re ba? [17] Kak Yesu Almasihu kà slabakak
ahay bay, kə ɗəfen nga hənа nə pa maw?
Aday Mbərom ɗukwen kà pəsek ikwen anan
ines a kwanay ahay bay re ba? [18] A nan sa ja
kutok nà, ɗo sa ɗaf nga pə Yesu Almasihu
ahay aday tə məcak ata nà, tinen tə lizek pa
sə viyviya cukutok ɗaw? [19] Kak ɗə ɗəfan iɗe
anà Yesu Almasihu, anga aday â mak uko
zek pə anjahay a mənuko hənа pə daliyugo
a anan ɗəkɗek nà, ata wita nə yimuko zek a
nuko, bina ɗa ga ì zek wa zal ɗo ahay fok.

[20] Tə ɗiɗek a nà, Yesu Almasihu kà
slabakak ahay à məke wa acəkan. Winen
nà, kà lahak sə slabakay ahay à məke wa.
Aslabakay anahan à məke wa ata nà, a
ɗakay anan nə, ɗo a azar aya ti i slabakay
ahay ite re. [21] Amac a nay pə daliyugo nà,
anga ɗo kərtek. Aday ɗo ahay ti slabakay
ahay à məke wa ɗukwen, anga ɗo kərtek re.
[22] Matanan, ɗo ahay fok ta mac, anga tinen
a fok zahav ana Adama. Aday ɗo ahay fok
ti njaɗ sifa, anga Almasihu. [23] Ɗo ahay ti
slabakay à məke wa nà, kawa ana Mbərom a
sə lavan atan anan zek ata awan: Almasihu
kà lahak sə slabakay ahay, aday à luvon
anahan a saa may ata inde nà, ɗo anahan
ahay fok ti i slabakay ahay re. [24] Pə dəɓa
anahan a wa nà, Yesu i lize anan məgala
sə apasay lelibay aya fok, tə bahay a tinen
ahay fok, aday pi zek tə məgala sə bahay
ahay pə daliyugo fok re. Pə dəɓa a sə lize
way ataya wa fok nà, daliyugo i ndav, aday
Yesu i man anan bahay anahan à alay inde
anà Bəbay anahan Mbərom kutok.

[25] Kawa sa ja nà, Yesu Almasihu â ga bahay
hus pə ana Mbərom saa mbakan anan ɗo
maniɗe anahan ahay fok à alay inde. [26] Ɗo
maniɗe mədakwidok a aday Yesu i sa lize
anan ata nà, Amac. [27] Deftere a ja matanan,
a wa: «Mbərom a mbakan anan way ahay
fok à alay inde.*» Kə sənen zle asanaw,
kak Deftere kà jak «way ahay fok» ata nà,
Mbərom a ɗo sə mbakan alay pə way ahay
wa fok ata, winen a nà, uda ibay. [28] Matanan,
Yesu kà njaɗak məgala sa ga bahay pə way
ahay fok nà, winen a ɗukwen, Bəbay ana-
han Mbərom i ga apan bahay ite re. Natiya
awan, Mbərom i ga bahay kwa pə ma fok
tembərəzem kutok.

[29] Bayiken pə ɗo ahay aday ta taa ga
baptisma anga ɗo ma mac aya ata aday. Ta
ga matanan nà, angamaw? Kak abay ɗo
ma mac aya ti slabakay ahay sabay ata nà,
ta ran mindel ì zek pa maw? [30] Aday asa,
manay hənа ɗukwen, kak abay ɗo ma mac
aya ti slabakay à məke wa sabay ata nà, ma
ga ɗəce ndelem ndelem a anan sasidew ata
nà, angamaw? [31] Sənen apan lele, mərak
uno ahay, nen nà, kəla siwa fok amac a ɗaf
nen pa 'am wa nə pəɗan. 'Am uno sa jak
ikwen ata nà, ɗiɗek awan, kawa 'am uno sa
ja: Nə taslak mivel tə kwanay bayak awan,
anga kwanay kə jipen tə Bahay a nuko Yesu
Almasihu ata awan. [32] Ɗo ahay ta gak alay
ti nen bayak a à Efesus. A ga nə kawa ma
vaɗ zek tə zizœk ahay. Aday kak abay na
ga matanan anga sa njaɗ zay pə daliyugo a
anan nà, ni njaɗ anan magwagway wuraw?
Kak abay ɗo sə məke ahay ti slabakay ahay
sabay, ata nà, pərahuko anan azar anà jike
sa 'am a inde hənа biɗaw? A wa: «Ənga
puko panan a mənuko, aday suko panan

* 15:27 Ca pə Jabuura 110.1. † 15:32 Ca pə Esaaya 22.13.

a mənuko, anga luvon sə sidew nà, anà
mənuko sabay.†»
33 Anga nan kutok, ɗowan â njak a nga
anahan bay. Kuwaya kà njahak pə kərtek
a tu ɗo sə huwan ahay cəna, huwan a tinen
ata i zəvan. 34 Kâ viwen anan nga ì zek ahay
bay! Kî gen ines bay. Na ca apan nà, ɗo ahay
inde à wulen a kwanay ta san Mbərom bay.
Na ja matanan aday waray â gak ikwen.

*Ɗi i slabakay ahay à m*əke wa nà, ti zek
wuraw?
35 Hinahibay ɗo inde i cəce: «Ɗo ahay ti
i slabakay ahay à məke wa nə kəkəmaw?
Aday ti i slabakay ahay nə ti zek wura asa
anaw?» 36 Ɗowan kà sak a cəce matana nà,
wita ɗo mindel awan! Ɗa san apan zle,
zahav sə way iken sa casl ata, si ki larak
anan ayak à məke inde aday, bina awan inde
i hay ahay ibay. 37 Aday zahav sə way iken sa
casl anan ata, kwa â ga nə ndaw, kwa â ga
nə zahav sa ma sa ma fok cəna, ka casl nà,
wan sə way ata awan, bina daslam anahan
a bay! 38 Əna Mbərom a har anan daslam a
ma ha ata, kawa sa zlan à nga. Wan sə way
ahay cara cara ta har ɗukwen, tə daslam a
tinen ahay cara cara re.
39 Way tə sifa aya fok, zek a tinen aya
cara cara re. Zek su ɗo zənzen aya awan,
winen cara, zek sə gənaw ahay, winen cara,
zek sə məvuhom ahay, winen cara, aday
zek sə kəlef ahay ɗukwen, winen cara re.
40 Way mə ndakay aya à mburom tə way mə
ndakay aya pə daliyugo nà, arəɓa a tinen
aya nə cara cara. 41 Adav ana pac nə cara,
adav ana kiya ɗukwen cara, aday adav ana
mawuzlawazl ahay ite, cara re. Aday kwa
mawuzlawazl ataya ɗukwen, adav a tinen
aya ta gaɗ 'am pi zek ahay wa re.
42 I təran anà ɗo saa slabakay ahay à məke
wa ataya ɗukwen matana re. Zek su ɗo, ɗo
ahay sa lak ayak à məke kawa zahav sə way
ata nà, i wuslay à məke à man ata awan. Əna
zek a aday Mbərom saa slabakay anan ahay
à məke wa ata nà, i wuslay itəbay. 43 Zek su
ɗo, ɗo ahay sa lak ayak à məke ata nà, way
kəriya awan, əna zek a aday Mbərom saa
slabakay anan ahay ata nà, winen tə mazlaɓ
awan. Zek ma lak ayak à məke ata nà, winen
bəle awan, əna zek su ɗo saa slabakay ahay
ata nà, winen məgala awan. 44 Zek ma lak
ayak à məke ata nà, winen zek sə daliyugo
a anan, əna zek su ɗo saa slabakay ahay à
məke wa ata ite nà, winen zek sə uho saa
nay ahay pa 'am ata awan.
Kak zek sə daliyugo a anan inde cukutok
ata nà, zek sə uho saa nay ahay ata ɗukwen,
i ga inde re. 45 Deftere a Mbərom a wa:
«Adama ɗo mama'am ata nà, winen ɗo tə
sifa awan.‡» Aday kutok, Yesu Almasihu ɗo
sa nay à man a Mbərom wa ata nà, winen ɗo
sə varan sifa anà ɗo ahay. 46 Sə lahay aday
nà, zek sə uho saa nay ata bay, əna zek sə
daliyugo a anan, aday zek sə uho saa nay
ahay ata a nay pə dəɓa wa kutok. 47 Adama
nà, mə ndakay a tə yugo. A nay à daliyugo
a anan wa. Əna Yesu Almasihu kutok nà,
winen a nay ahay à man a Mbərom wa. 48 Ɗo
sə daliyugo a anan aya nà, zek a tinen kawa
zek mbala ana Adama ata awan. Matana
re, ɗo saa njahay pə cakay a Mbərom ahay,
zek a tinen i ga kawa zek mbala ana Yesu
Almasihu ite re. 49 Həna nà, mənuko ɗa ga
minje tə Adama, ɗo mə ndakay a tə yugo ata
awan. Aday azanan ɗi i ga minje tə Yesu, ɗo
sa nay ahay à man a Mbərom wa ata awan.
50 Mərak uno ahay, na jak ikwen ayak
həna: Ɗo zənzen a nə, i mba apan sa zla
à bahay a Mbərom saa nay ata inde ti zek
sə daliyugo a anan bay. Zek aday a wuslay
ike ata nà, i mba apan sə njahay pə cakay a
Mbərom pa sə viyviya bay re.
51 Pəken sləmay aday, u no sə ɗakak ikwen
anan way a Mbərom mi ɗer a inde. Mənuko
fok ɗi mac kəzlek bay, əna mənuko fok, zek
a mənuko i mbəɗa zek hinen. 52 Way ata i
təra nà, ma kərtek kawa ambəcœk iɗe ca. I
təra à alay a məzləzlilen i ɗakay anan andav
ana daliyugo ata awan. Məzləzlilen ata kà
fak zek nà, ɗo ma mac aya ti slabakay ahay ti
zek a aday winen i wuslay itəbay ata awan.
Ata mənuko ɗo tə sifa aya ɗukwen, Mbərom
i mbəɗahak uko anan zek ite re. 53 Ayaw, i
təra matanan, anga zek aday a wuslay ike
ata nà, â mbəɗa zek hinen aday winen a
wuslay itəbay ata kutok. Matana re, zek
aday a mac ike ata nà, â mbəɗa zek hinen
aday winen a mac itəbay ata kutok re. 54 À
alay a aday zek sa mac aday a wuslay ike ata
kà tərak zek sa mac bay aday i wuslay itəbay
ata kutok nà, ata way a Deftere a Mbərom sa
ja apan ata i təra kutok, a wa:

‡ 15:45 Ca pə Laataanooji 2.7. § 15:54 Ca pə Esaaya 25.8.

«Mbərom kà mbasak pə Amac, kà lizek anan
pa sə viyviya awan.§»
55 «Iken Amac, məgala anak a aha kutok
anaw?
Iken Amac, məgala anak a sa vaɗ ɗo ata, aha
kutok anaw?*»
56 Amac a njaɗ məgala pə ɗo ahay nà, anga
ines a tinen ahay. Aday məgala ana ines ite
nà, a nay à Tawrita wa. 57 Aya əna, ngəruko
anan anà Mbərom aɗəka, anga kà varak uko
anan məgala sə mbasay pə Amac, tə alay a
Bahay a mənuko Yesu Almasihu.
58 Anga nan kutok, mərak uno ahay, ngi-
zlen saray lele, kâ si yen nga bay. Gen anan
nga anà mer su way a Mbərom kwa siwa fok,
anga kə sənen apan zle, ayanga a kwanay ì
mer su way ana Bahay a mənuko Yesu inde
ata nà, i təra kəriya bay.

16

Acakal way anga sa man zek anà ɗo a Yesu
ahay à Urəsalima

1 Həna asa, pa 'am sə acakal way anga
sa man ayak zek anà ɗo a Yesu ahay à
Urəsalima ata nà, kwanay nà, gen kawa
anuno sa jan anà ɗo a Yesu ahay à Galatiya
ata awan. 2 Pac sə Zlaba ahay fok cəna,
kuwaya â zəɓa dala kawa anahan sə lavay a
zek ata, aday â ɗaf anan cara. Bina, ɗowan
â sa ba nen ni zlak ayak aday ata saa cakal
bay. 3 Na sak a dəzlek ayak nà, ni varan
ɗerewel à alay inde anà ɗo a kwanay a saa
walay ataya awan, ni slan atan tə dala ata
à Urəsalima. 4 Kak na cak apan təɗe nen a
ta nga uno nâ zla nà, mi zla jiga tu ɗo ataya
awan.

Man ana Pol saa zla ataya awan

5 Ni zlak ayak àga kwanay nà, tə daliyugo
sə Makedoniya, anga u no sa zla tə wulen
su doh a tinen ahay saa can atan ayak
iɗe. 6 Izəne, ni njahay àga kwanay mənjœk,
izəne à alay sa maɗ fok ni njahay àga
kwanay. Aday à alay uno saa slabak àga
kwanay wa ata nà, ki i men uno zek tə
dala sə cəveɗ. 7 Na zlak ayak àga kwanay
ɗukwen, u no saa zla way uno bəse bay. Kà
zlak anan à nga anà Mbərom nà, ni njahay
tə kwanay zərat lele àga kwanay kutok.
8 Əna ni njahay à Efesus tamak hus pə azar
uko sə Pentekosta, 9 anga Mbərom kà təɓak
uno cəveɗ sa ga mer su way məduwen a à
man a anan. Aday ɗo maniɗe ahay inde
bayak a re.
10 Kak Timote kà dəzlek ayak à wulen a
kwanay nà, təmihen anan lele anga aday â
zlan à nga sə njahay à mamasl a kwanay,
bina a ga mer su way a Mbərom, Bahay a
mənuko, nə lele kawa nen awan. 11 Matanan,
ɗowan â sa kəɗey anan bay. Men anan zek
aɗəka tə dala sə cəveɗ. Ata aday i mbəsak
kwanay tə zay, i dəzley à man uno ɗukwen
lele aday tə zay a re. Bina, manay tə mərak
ahay à man a anan, manay apan mi ba anan.
12 Mərak a mənuko Apolos nà, na gak anan
kem aday tâ zlak ayak pə kərtek a tə mərak
azar aya awan, əna a ngam həna fan bay.
Aya əna, azanan pa 'am ɗukwen, kà njaɗak
cəveɗ a nə, i zlak ayak kutok.

Andav sa 'am ahay

13 Ben lele, rəzlen à nga wa sə pərahan
azar anà Mbərom nə lele. Kâ pəken anan
zlawan ì zek ahay bay, kâ viren anan bəle
anà mivel a kwanay ahay bay. 14 Ì mer su
way a kwanay sa ga ahay fok cəna, sənen
zek ahay.
15 Mərak uno ahay, kə sənen Sitifanas tu
ɗo su doh anahan ahay zle fok. Sa lah sə
təma sə pərahan azar anà Yesu pə daliyugo
sə Akaya nà, tinen. Tə varak anan nga a
tinen anà Mbərom anga aday tâ man zek
anà ɗo a Yesu ahay. Matanan, na gak ikwen
kem nà, 16 ɗəfen anan apan anà zahav su ɗo
matanan ataya awan. Ɗəfen anan apan anà
ɗo sa ga mer su way tə məgala kawa tinen
ataya a re.
17 Nə taslay mivel bayak a jiga nà, anga atə
Sitifanas tə Fortinatus tatə Akayus ta nak
ahay à man uno. Ta nak su mo zek à yime
ana kwanay inde. 18 Tə bənak uno mbac lele
kawa ana tinen a sə bənak ikwen anan mbac
ata re. Zahav su ɗo ataya nà, bənen atan à
'am wa nə lele.
19 Ɗo a Yesu ahay sə halay nga pə daliyugo
sə Aziya kwa aha fok, ta jak ikwen ayak 'am.
Atə Akilas tə Pəriskila pi zek tu ɗo a Yesu sə
halay nga àga tinen ataya fok ta jak ikwen
ayak 'am lele, anga kwanay a fok kə jipen
nə pə sləmay a Bahay a nuko Yesu a kərtek.
20 Ɗo a Yesu ahay à man a anan fok ta jak
ikwen ayak 'am. Jen anan 'am ì zek ahay
lele re.

* 15:55 Ca pə Hose'a 13.14.

[21] Nen Pol, na jak ikwen ayak 'am. Nə
vindek ayak 'am a anan nà, tə alay uno
awan.
[22] Kak ɗowan a nə a pəlay Bahay a mənuko
Yesu bay cəna, Mbərom â tahasl anan.
Marana ta, Bahay a mənuko â nay! [23] Bahay
a mənuko Yesu â gak ikwen sumor ana-
han. [24] Kwanay a fok, ɗo sə mivel uno aya
awan, anga ɗə japay fok ɗukwen pə Yesu
Almasihu awan.

Ɗerewel ana Pol sə vinden ayak anà ɗo sə Korintu ahay

mə slala cew awan

Aɗakay way pə deftere a anan

À ɗerewel a anan inde nà, Pol kà jak 'am sə mivel ahay bayak awan. Atə Pol tə egliz sə Korintu tə sləne 'am ahay pi zek sabay. Anga nan, Pol a ja 'am sə pəse zek ahay aday sa zlah məlmal tə tinen. Asa, ɗo sa jəka tinen ɗo maslan a Yesu ahay ataya tə tətakan anan way mungwalay aya anà ɗo ahay, aday ta ja nə Pol winen ɗo maslan a Yesu bay. Natiya kutok, Pol a ɗakay anan ləbara anahan tə ɗəce anahan sa ga anga winen ɗo maslan a Yesu ata awan.

Nga sa 'am ahay

Pol a ngəran anà Mbərom anga sumor anahan *(1.1-11)*

Azlah məlmal à wulen ana atə Pol tə Korintu ahay *(1.12 - 7.16)*

Pol a varan məgala anà Korintu ahay sə cakal way anga ɗo a Yesu ahay à Urəsalima *(8.1 - 9.15)*

Pol a ga 'am pi zek wa ta sə ɗakay anan winen ɗo maslan a Yesu ɗiɗek awan *(10.1 - 12.21)*

Andav sa 'am ahay *(13.1-13)*

Pol a jan ayak 'am anà ɗo sə Korintu ahay

1 Sə vindek ikwen ayak ɗerewel a anan nà, nen Pol, ɗo a Mbərom sə walay aday sə təra anan ɗo maslan a Yesu Almasihu ata awan. Mə vindek ayak nà, manay tə Timote mərak a mənuko, anà kwanay ɗo a Yesu ahay à Korintu, aday anà ɗo a Yesu azar aya pə daliyugo sə Akaya fok re. 2 Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tâ gak ikwen sumor aday tô varak ikwen zay.

*Mb*ərom a man a mivel ù doh anà ɗo sa ga ɗəce ahay

3 Ngəruko anan anà Mbərom Bəbay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu, ɗo sa taa gan sumor anà ɗo ahay aday sa taa man atan anan mivel ù doh kwa siwa ata awan. 4 À alay a mənuko à ɗəce inde cəna, a mak uko anan mivel ù doh, anga aday mənuko ɗukwen ɗâ man anan mivel ù doh anà ɗo sa ga ɗəce ahay matanan ite. 5 Ɗəce a manay sa ga bayak ataya nà, kawa ɗəce ana Yesu Almasihu sa ga bayak ataya re. Matanan, Mbərom a man umo anan mivel ù doh tə alay ana Yesu Almasihu bayak a re. 6 Əna kwa â ga nə manay apan mi ga ɗəce dəp nà, a təra anga aday â mak ikwen anan mivel ù doh, aday Mbərom â tam kwanay. Matana re, Mbərom a man umo anan mivel ù doh nà, anga aday sa mak ikwen anan mivel ù doh a re. Natiya ki mben apan sə səmen anan anà ɗəce ahay à alay a kwanay sa ga ɗəce ahay kawa ana manay sa ga ɗəce ataya re. 7 Ma san zle lele, awan saa fakay kwanay pə cəveɗ a Mbərom wa nə ibay, anga ma san zle, kə jipen tə manay à ɗəce ahay inde, aday Mbərom i mak ikwen anan mivel ù doh, kawa ananahan sa taa man umo anan mivel ù doh ata re.

8 Mərak ahay, a nan umo nà, sənen anan ɗəce a manay sa ga pə daliyugo sə Aziya ataya awan. Ma gak ɗəce bayak a kə̀ zalak umo məgala à nga wa. Ma jak abay sa jəka mi sa təmay wa zay bay. 9 Ayaw, manay mə lavak anan zek sa mac coy, abay manay mə bayak nà, na. Aya əna, a təra matanan nà, anga aday mâ ɗaf nga pə Mbərom, ɗo sə slabakay ɗo ahay à məke wa, bina pə məgala si zek a manay aya ite sabay. 10 Mbərom kə̀ təmak manay à amac ata wa, aday i tam manay pa 'am re. Ma ɗaf nga nə pə winen awan, i tam manay azanaka re. 11 Kwanay ɗukwen, men umo zek tə amboh. Ata, ɗo ahay bayak a ti ga amboh anga manay, aday Mbərom i mbəɗahan umo apan, i man umo zek. Natiya kutok, ɗo ahay bayak a ti ngəran à Mbərom anga kə̀ təmahak amboh a tinen anga manay ata awan.

Pol a ɗakay anan kà zlak à Korintu sabay nə angamaw

12 Way a sa zlan umo à nga ata nà, həna: Ma san zle à mivel a manay inde nà, azla a manay pa 'am sə ɗo ahay nə ɗiɗek awan, kawa sa zlan à nga anà Mbərom. Mə zakay a kutok nà, azla a manay pa 'am a kwanay ɗukwen, winen ɗiɗek a re. Ma njaɗ məgala sa zla matana ata nà, tə asan way su ɗo zənzen a bay, əna Mbərom sa gan umo sumor sa zla matanan ata awan. 13-14 Abay kə sənen biɗaw, way a manay sə vindek ikwen ayak ata nà, awan uda mi ɗer a ibay asanaw! Ki jingen nə kawa ana manay sə vindek ayak ata way anahan. A ga pumo nà, hus həna,

kə sənen manay nə əngal. Əna ki i sənen manay nə kweceh kutok, aday pə luvon ana Bahay a mənuko Yesu saa may ata nà, mi i zlak ikwen à nga, kawa kwanay ɗukwen ki i zlen umo à nga ata re.

15-16 Anga na san way ataya zle kutok, u no abay sa zlak ayak àga kwanay, aday ni i zla à Makedoniya. Ata aday ni may à Makedoniya wa àga kwanay asa. Aday abay ki men uno zek tə dala sə cəveɗ sa zla à Yahudiya. Matanan kutok i tərа ni zlak ayak àga kwanay saray cew sa mak ikwen zek. Əna na nay à Makedoniya tə àga kwanay sabay. 17 Anuno sa jak ikwen ayak matana ata nà, nə bayakak apan lele biɗaw? Ayaw, nə bayakak apan lele, abay ni ga matana way anahan. Bina na ja way kawa ɗo sə daliyugo ahay bay asanaw? Kak matanan nà, nə japay anan atə ayaw tə a'ay alay kərtek awan.

18 Əna ni jak ikwen ayak hənа pa 'am a Mbərom, winen ɗo ɗiɗek awan, à alay a manay sə ɗakak ikwen anan ləbara mugom ata nà, mə japak anan atə ayaw tə a'ay pə way kərtek a bay. 19 Manay tə Silas tatə Timote mə ɗakak ikwen anan nà, ləbara ana Yesu Almasihu Wan a Mbərom awan. Winen a japay anan atə ayaw tə a'ay itəbay. A ja nà, way ɗiɗek a vərre. 20 Anga way a Mbərom sə zlapak uko anan ataya fok nà, ti tərа nə anga ayaw ana Yesu Almasihu. Anga winen a kutok, ɗa taa ja «Amen» anga sə varan mazlaɓ anà Mbərom. 21 Asa, Mbərom a tə alay anahan a sə varan umo məgala pə cəveɗ a Yesu Almasihu ata, i varak ikwen məgala re. A walay mənuko, 22 a varak uko anan Apasay anahan kawa vivay sə way sə ɗakay anan mənuko nà, ɗo anahan ahay. Aday kə̀ varak uko Apasay ata à mivel inde, sə ɗakay anan ɗi i njaɗ anan way anahan sə zlapan anan anà ɗo ahay ataya fok.

23 Hənа ni jak ikwen ayak nà, na zlak ayak àga kwanay sabay angamaw ata awan. Mbərom awan a san zle, 'am uno sa jak ikwen ata nà, ɗiɗek awan. Kak matana bay nà, suwan nâ mac. Na zlak ayak à Korintu bay nà, anga u no sa gak ikwen way saa cəɓak ikwen ata bay. 24 A nan sa ja nà, mə lavak ikwen nga pə cəveɗ sə aɗaf nga a kwanay bay, anga ma san zle, aɗaf nga a kwanay nà, mə jərа a lele coy. Əna a nan umo nə guko mer su way pə kərtek a tə kwanay, anga aday kâ tislen mivel.

2

1 Anga nan, na ja ni zlak ayak àga kwanay nà, aday sa ga way sə cəɓak ikwen maza bay. 2 Kak na sak a ga way sə cəɓak ikwen nà, i cəɓo ì nen a re. Ata ɗowan saa tuslo anan mivel inde sabay, bina way ata i cəɓak ikwen anà kwanay a fok. 3 Anga nan, na zlak ayak bay, əna nə vindek ayak à yime uno inde nà, ɗerewel a ma caɓ ata awan. Na ga matanan nà, anga aday, na saa zlak ayak, nâ tan à nga anà way sə cəɓo àga kwanay bay. Bina, abay saa tuslo anan mivel nə kwanay biɗaw? Na san kwanay zle fok. Kak nə taslak mivel nà, ki tislen mivel re. 4 Nə vindek ayak ɗerewel ata nà, tə mugo awan, aday tə iɗe sə ayam awan. Əna nə vindek anan ayak nà, sə cəɓak ikwen bay, əna anga aday kâ sənen anan nə pəlay kwanay tə mindel.

*Pol a gan may nà, t*â pəsen anan anà ɗowan a sa ga ines ata awan

5 'Dowan a kwanay a kà gak way sa caɓ nà, u go ì nen Pol bay, əna anà kwanay a fok aɗəka. Kak nə mbəlek anan bay nà, anà zek məduwen su ɗo awan. 6 'Do ahay bayak a tə ngərzak apan, aday kà slak matanan, bina kə̀ yimak pə ines anahan coy kutok. 7 Alay a kà slak hənа sə pəsen anan coy, aday sa man anan mivel ù doh, bina i ga mugo kə̀ zalak, mbac i i slahan. 8 Anga nan, ni cəce pikwen wa nà, ken anan anan asan zek a kwanay sə ɗakan anan nə kə pəlen anan asa. 9 Nə vindek ikwen ayak ɗerewel a hinen inde ata nà, sa ca pikwen wa azan, aday sa san kwanay apan ki ɗəfen anan apan anà 'am uno ahay fok biɗaw. 10 Hənа ni jak ikwen ayak, ɗowan a kwanay kə pəsen anan anan ata nà, nen ɗukwen nə pəsek anan. Nen nà, nə pəsek anan ɗowan ata pa man sə iɗe ana Almasihu, anga sa mak ikwen zek à kwanay, kak awan inde sə pəsen anan nà, na. 11 Na gak matanan, anga u no nà, Fakalaw â sa njak mənuko pi zek bay, bina ɗa san wurwer anahan aya zle asanaw?

Pol a ɗəfan iɗe anà Titus à wulen su doh sə Təruwas

12 Kwakwa ata nà, nə slabak sa zla à Təruwas saa ɗakay anan ləbara mugom a pə Yesu Almasihu. Nə dəzle à man ata kutok nà, na ca apan nə Bahay a mənuko Yesu

kə̀ lavak uno anan zek lele ta man ata sə
ɗakay anan uda ləbara anahan. [13] Əna, nen
tə ajalay nga awan, anga na tak anan à nga
anà mərak uno Titus bay. Anga nan, nə
mbəsak anan ɗo sə Təruwas ahay, na zla
way uno à Makedoniya.

Ɗi njaɗ sə mbasay anga Yesu Almasihu

[14] Ngəruko anan à Mbərom. Sa taa lagay
mənuko tə ahosom a pa 'am sə vəram wa
anga ajapay a mənuko tə Yesu Almasihu nà,
winen a hwiya. Aday winen a a ɗakan anan
zek anà ɗo ahay kwa aha nə tə mənuko.
Mənuko nà, kawa amar sə wurde ma pak
awan. [15] Amar sə wurde ata nà, winen
Almasihu à mivel a mənuko inde, ma pak
a sə ɗakan anan mazlaɓ a Mbərom anà ɗo
saa tam ahay, aday anà ɗo saa lize ahay
ite. [16] Matanan kutok, anà ɗo saa tam ataya
nà, mənuko kawa arəbas sə way sa var sifa,
aday anà ɗo saa lize ahay ite nà, mənuko
kawa arəbas sə way sa var amac. Kak
matanan cukutok nà, waya saa sla pi mer
su way ata anaw? [17] Bina ɗo ahay bayak
a tinen apan ti ɗakay anan 'am a Mbərom
nà, kawa way sə masa. Manay nə ma ga
matanan itəbay. Manay apan mi ɗakay
anan 'am anahan nà, mə ɗakay anan tə
mivel kərtek awan, anga manay mə japay
a tə Yesu Almasihu, aday sa slan manay pi
mer su way ata nà, zek a Mbərom awan.

3

*A*ɓan 'am wiya awan

[1] A nan sa ja nà, manay apan mi hərən nga
ì zek maza pa 'am a kwanay biɗaw? Ma gak
anan may anà ɗerewel sə ɗakak ikwen anan
manay mayanaw bay. Aday mə cəcihek
pikwen wa ɗerewel sa zla anan à alay inde à
man a àga kwanay wa bay re. Ɗo maza aya
ta gak anan may matanan, əna manay nà,
kawa tinen itəbay. [2] Kwanay a nà, ɗerewel
a mə vinde awan anga manay a bay aday
ɗaw? Winen mə vinde a pə mivel a manay,
aday ɗo ahay fok ti san anan, ti jinge anan
ata awan. [3] Way mi ɗer a bay, kwanay nà,
kawa ɗerewel ana Almasihu sə vinde aday
sa slan tə alay a manay ata awan. Winen
mə vinde a nà, tə alay su ɗo zənzen a bay,
əna mə vinde a tə Apasay a Mbərom, bahay
sə sifa. Winen mə vinde a ɗukwen pu kon
bay, əna winen mə vinde a pə mivel su ɗo
zənzen aya awan.

[4] Ma san anan matanan nà, anga Yesu
Almasihu kə̀ ɗakak umo anan pa 'am a
Mbərom. [5] Ma san zle lele, manay a ta nga
a manay a nà, mi sləken anà mer su way
ata tə məgala a manay bay. Mbərom a tə
alay anahan a sə varan umo məgala sa ga
anan. [6] A varan umo məgala nà, sə ɗakay
anan ləbara mugom awan. Ləbara mugom
a ata nà, aɓan 'am a wiya ata awan. Winen
a ga minje tə aɓan 'am kwakwa ata sabay.
Ɗə bənan à 'am wa nà, anà Apasay Cəncan
awan, bina anà 'am mə vinde avinde sabay.
Way mə vinde avinde kwakwa ata nà, a
lagay ɗo ahay nə saa mac. Əna Apasay
Cəncan a ite nà, a varan à ɗo ahay aɗəka nà,
sifa sa ndav kula bay ata awan.

[7] Kwakwa ata nà, Mbərom a vinde 'am
anahan pu kon, aday ɗo ahay tə canak anan
anà mazlaɓ anahan awan, anga winen a kə̀
dəvak anan jiyjay sə mazlaɓ anahan pi jœr
a Musa. Kwa abay â ga nà, jiyjay ata i njahay
bayak a bay, Isəra'ila ahay ta mbak apan
sə zəzor anan jœr a Musa bay, anga a dav
ike kə̀ zalak.* Kak aɓan 'am kwakwa ata sə
lagay a ɗo ahay à amac inde ata kə̀ dəvak
kətanan nà, [8] aɓan 'am wiya həna ata, winen
mer su way ana Apasay Cəncan awan ata
nà, i dav i zalay way ata sabay aɗəka kutok
a ɗaw? [9] Aɓan 'am kwakwa ata nà, a varan
cəveɗ anà Mbərom sa ban ɗo ahay tə sariya.
Kak way sə gəɓak uko ahay sariya ata kà
mbak apan sa ka anan mazlaɓ a Mbərom nà,
aɓan 'am a wiya sə təra mənuko ɗo ɗiɗek
aya pa 'am a Mbərom ata i ka anan mazlaɓ
a Mbərom sə zalay way ata sabay kutok
ɗaw? [10] Matanan, way a sa ka anan mazlaɓ a
Mbərom kwakwa ata nà, a ga kawa winen
həna tə mazlaɓ ata sabay, anga aɓan 'am
wiya ata a ka anan mazlaɓ a Mbərom nà, kə̀
zalak pə kwakwa ata wa mbəlek. [11] Mbərom
a ɓan 'am kwakwa ata nà, kwa a njahay
nə mənjœk ca, kà kak anan mazlaɓ anahan
tə winen awan. Matanan kutok, aɓan 'am
wiya a sə njahay sə coy a anan nà, i zalay
anan winen məduwer ata tə mazlaɓ re.

[12] Awan inde mi ɗer a à 'am a manay
inde ibay, anga manay a mə ɗəfan iɗe nà,
anà way ataya awan. [13] Musa a kərat way
pə iɗe kwakwa ata nà, anga, kwa â ga nà,
mazlaɓ ata i njahay bayak a bay dəp nà,

* 3:7 Ca pə Gurtaaki 34.29-35.

a nan Isəra'ila ahay tâ canan anà mazlaɓ
a Mbərom pə iɗe anahan ata bay. Əna
mənuko ɗi ga kawa Musa sa ga ata itəbay.
14 Kwakwa ata ɗukwen, Isəra'ila ahay tə
sənak ahay way bay. Həna zahav a tinen
ahay ɗukwen, awan inde sə gafan atan 'am
sa san way re. Tinen apan ti jinge Deftere
a Musa nà, tə sləne bay, kawa zana inde
a takan iɗe à asan way a tinen. Sa mba
apan sə kurat anan awan a mə takan a ì
iɗe anà asan way a tinen ata nà, si Yesu
Almasihu a kərtek. 15 Matanan, həna biten
ɗukwen, tinen apan ti jinge Deftere a Musa
nà, tə sləne bay, kawa zana inde hwiya sə
takan iɗe anà asan way a tinen. 16 À alay
a ɗowan a kə̀ mbəɗahak 'am pə Bahay a
nuko Yesu cəna, i kurat anan zana sə takan
iɗe ù ɗo ata awan.† 17 Bahay a nuko Yesu
nà, Apasay anahan inde, aday à man ana
Apasay anahan winen apan i ga mer su way
anahan ata nà, Deftere a Musa a lavan nga
anà ɗo ahay sabay. 18 Matanan, mənuko
ɗo sa ɗaf nga pə Yesu ahay fok, ɗi kərat
zana pə iɗe sabay. Ɗə canan anà mazlaɓ a
Mbərom, aday mazlaɓ anahan winen apan
i təra mənuko kawa winen awan. Mazlaɓ a
mənuko ɗukwen, i zəga pa 'am pa 'am. Wita
ɗukwen, mer su way ana Apasay ana Bahay
Mbərom.

4

*M*ənuko ɗo bəle aya ɗi ka anan mazlaɓ
a Mbərom
1 Mbərom kà gak umo sumor sə walay
manay pi mer su way a anan. Anga nan,
manay mə məcan alay sabay. 2 Manay mə
gucek way ma ga waray aya ì iɗe zənzen
inde ataya awan. Ma ga mer su way a
manay nà, à wurwer inde bay, aday mə
kaɗan nga anà 'am a Mbərom à bərgaslay
inde bay re. Aɗəka mə ɗakay a ɗiɗek nà,
ngəlarak pa 'am a Mbərom, aday kuwaya
â san 'am a manay nə ɗiɗek awan. 3 Ɗo
azar aya ta san ləbara mugom a manay sə
ɗakan atan anan ata bay. A təra kawa zana
mə takan atan a ì iɗe inde. Kwa abay â ga
nə matanan, a təran anà ɗo saa lize ahay
vərre. 4 Tinen nà, ta san ləbara mugom
ata bay, anga bahay sə daliyugo a anan kə̀
hurfok atan anan abayak nga a tinen, aday
tâ ɗaf nga pə ləbara ata bay. A nan nə
tâ canan anà jiyjay sə dəvan atan ata bay,
bina jiyjay ata a nay nà, à 'am sə ləbara
mugom a wa, ləbara sə ɗakay anan mazlaɓ
a Yesu Almasihu, ɗowan a winen nə mezeze
a Mbərom ata awan.
5 Manay apan mi ɗakay anan ləbara mu-
gom a nà, mə ɗakay anan nə zek a manay
a itəbay, əna mə ɗakay anan nà, Yesu
Almasihu winen Bahay sə way ahay fok.
Manay nə ɗo si mer su way a kwanay ahay
anga Yesu Almasihu. 6 À alay a Mbərom sə
ndakay daliyugo ata nà, a ja, a wa: «Jiyjay â
dav ì iɗe zənzen inde!*» Aday sa dav anan
jiyjay à mivel a manay inde nà, winen a re.
Jiyjay ata a ɗakak uko anan nà, mazlaɓ a
Mbərom sa dav pi jœr ana Almasihu wa ata
awan. Mə ɗakan anan ləbara mugom ata
anà ɗo ahay nà, anga na awan.
7 Manay nə bəle aya kawa səngəle sə duɗo
ahay, əna way a lele ata inde à manay inde.
Mbərom a ga matanan nà, anga aday ɗo
ahay tâ san məgala sə ləbara mugom ata
a nay à winen wa, bina à manay wa bay.
8 Ɗo ahay tinen apan ti ngəɗec manay, əna
tə ganak manay bay. Mə dawarak, əna mə
məcak anan alay à jugom wa bay. 9 Ɗo ahay
tinen apan ti ga alay tə manay, əna Mbərom
kə̀ mbəsakak manay à alay wa bay. Ɗo
ahay tinen apan ti zləmba manay, əna mə
məcak fan bay. 10 Manay apan mi sa lirew,
kawa ɗəce sə amac a Yesu Almasihu winen
ì zek a manay inde, anga aday ɗo ahay tâ
canan tə manay nə Yesu winen tə sifa awan.
11 À alay a manay tə sifa aya pə daliyugo
a anan mba nà, ɗo ahay ti pəlay sa vaɗ
manay anga Yesu. Məgala a manay winen
apan i ndav, əna wita ɗukwen a kay uho nà,
sifa a Yesu Almasihu winen à manay inde.
12 Natiya, manay apan mi mac pə cəveɗ sə
ɗakay anan ləbara a Yesu, aday kwanay ite,
kwanay apan ki njiɗen sifa anga mer su way
a manay kutok.
13 Deftere a Mbərom a ja nà: «Nə ɗəfak
apan nga, anga nan na jak 'am.†» Apasay a
manay a nə kərtek tə ana ɗowan a sə vinde
'am ata awan. Manay ɗukwen, mə ɗəfak
apan nga matana re. Anga nan, mi pərahan
azar sə ɗakay anan 'am a Mbərom. 14 Bina
ma san zle, Mbərom kə̀ slabakak anan ahay
Bahay a nuko Yesu à məke wa, aday i naa

† 3:16 Ca pə Gurtaaki 34.34. * 4:6 Ca pə Laataanooji 1.3. † 4:13 Ca pə Jabuura 116.10.

slabakay ahay manay saa japay tatə Yesu a
re. I tavay mənuko fok pə kərtek a pa 'am
anahan. 15 Mbərom a varan umo mer su way
ata nà, anga kwanay, aday ɗo ahay bayak a
tâ njaɗ anan sumor anahan sa gan atan ata
awan. Natiya, i zəga anan ɗo ahay sə ngəran
aday sə hərən nga re kutok.

*Pol k*ə̀ məcak anan alay à jugom wa bay

16 Anga nan, mənuko ɗa mac anan alay à
jugom wa bay. Kwa â ga nə zek a mənuko
winen apan i ga məduwer, sifa a mənuko
nà, winen apan i zəga sa mbəɗa pac pac
re. 17 U no sa ja həna nà, ɗəce a mənuko i
sa ndav pa pac a mənuko saa zla à mazlaɓ
a Mbərom inde, aday ɗəce ataya ti lavay a
zek tə mənuko saa njaɗ mazlaɓ ata awan.
Mazlaɓ ata nà, məduwen awan, aday i ga
inde nə sə coy. Ɗa sak a bayak pə mazlaɓ
ata cəna, ɗəce a mənuko ahay tə tərak kawa
way cəɗew aya awan. 18 Natiya, ɗə ɗəfan iɗe
həna nà, anà way aday ɗə canan fan bay
ataya awan, bina pə way aday ɗə canan zle
coy ataya bay. Anga way aday ɗə canan zle
coy ataya nə ta ga inde sə coy itəbay, əna
way aya aday ɗə canan bay ataya nà, ti ga
inde sə coy.

5

1 Ɗa san zle, zek a mənuko həna ata i ga
inde nə sə coy bay, winen kawa jawjawa a
walay zek ata awan. Aday Mbərom kə̀ walak
anan jawjawa a mənuko həna ata nà, i naa
varak uko uda doh lele a à mburom. Doh
ata nà, ma han a tə alay su ɗo zənzen a bay,
aday i ga inde nə sə coy. 2 Hus həna mənuko
apan ɗi rac slan, anga Mbərom kə̀ mbakak
uko anan doh a wiya ata fan bay, aday a nak
uko nà, â varak uko anan doh a wiya ataya
kutok. Bina sa zlak uko à nga tə mindel nə
winen. 3 À alay a Mbərom kə̀ pəkak puko
zek wiya ata nà, ɗi ga inde ti zek ata nə sə
coy. Ata kula apasay a mənuko i bar awan
mənjəna zek sabay. 4 Həna mənuko ti zek
a kawa jawjawa ata mba nà, ɗi ga ɗəce, ɗi
rac slan hwiya. Ɗi ga matanan, anga ɗi ba
nə luvon aday Mbərom i culok puko wa zek
a mənuko a anan bay. A'ay, ɗi ba nà, luvon
aday Mbərom i pak puko zek a mənuko wiya
ata awan. Ata sifa si zek a wiya ata i lize
anan winen məduwer ata kutok. 5 Sə lavay a
zek tə mənuko anga sa njaɗ zek wiya ata nà,
zek a Mbərom awan. Kə̀ varak uko Apasay
anahan sə ɗakak uko anan nà, ɗi i njaɗ a
way ataya pa 'am.

6 Natiya, ɗə ɗəfak nga lele pə way saa tərə
ataya awan, aday ɗa san zle, pə daliyugo
həna nà, mənuko dəren tə Bahay a mənuko.
7 Bina ɗə canak anan həna fan ɗaw? Əna
ɗə njahay matanan anga ɗə ɗəfak apan nga.
8 Ayaw, mənuko ɗə ɗəfak nga lele pə way a
saa tərə ataya awan. Anga nan, ma ca apan
nə lele saa njahay tə Bahay a mənuko awan,
bina sə njahay ti zek sə daliyugo a anan bay.

9 Kwa â ga nə mənuko pə daliyugo mba,
kwa â ga nə ɗa zlak azanan àga winen a
coy, a nak uko nà, sa ga nə way sa zlan à
nga anà Bahay a mənuko vərre ata awan.
10 Anga mənuko fok ɗi zla saa tavay pa 'am
ana Almasihu, anga saa gak uko sariya. I
hamak uko magwagway si mer su way a
mənuko ma ga aya həna pə daliyugo ataya
awan. Kak ɗa gak mer su way lele aya nà, ɗi
təma magwagway lele aya re, aday kak ɗa
gak mer su way lelibay aya ite nà, ɗi sləɓa
anan ile a mənuko a sə tukosl lelibay ata
awan.

*Mb*ərom a nan sa zlah anan məlmal a
tinen tə ɗo ahay

11 Natiya, manay ma san sə jəjaran anà
Bahay a nuko lele. Anga nan, mi təker sə
ɗakan anan anà ɗo ahay nà, 'am a manay sa
ja ataya tinen ɗiɗek aya awan. Mbərom a
san ajalay nga a manay zle. A ga upo nà,
à mivel a kwanay inde ɗukwen, kə sənen
nen zle re. 12 A nan sa ja nà, manay apan
mi hərən nga ì zek maza pa 'am a kwanay
kutok ɗaw? Matana bay! A nan umo sə
ɗakak ikwen anan nà, cəveɗ a kwanay saa
ga ti zek anga manay. Matanan ki sənen sə
mbəɗihen anan apan anà ɗo sa ga ti zek tə
way sa ca apan ta sə uho vərre ataya, bina
tə way sə tərə à mivel inde bay ataya awan.
13 Kak à alay azar a ɗo ahay ti ca pumo kawa
manay mə vaway nga aya nà, wita anga
Mbərom. Aday à alay a hinen ahay ɗukwen
ti ca pumo manay mə vaway nga aya bay nà,
wita anga kwanay ite.

14 Mi ga matanan nà, anga asan zek ana
Almasihu a gan umo bəlaray. Ma san zle,
winen kə̀ məcak anga ɗo ahay fok, aday
mənuko fok ɗə məcak tə winen kutok.
15 Aday ma san zle re, a mac anga ɗo ahay fok
nà, anga aday ɗo sə pərahan azar ahay tâ
njahay kawa sa zlan à nga kutok, bina kawa

sa zlan atan à nga a tinen sabay. Anga Yesu
a mac anga tinen, aday a slabakay ahay à
məke wa anga tinen a re.
16 Natiya həna dì ca pə ɗo ahay kawa ana
ɗo zənzen a sa ca patan ata sabay. Kwakwa
ata nà, abay â ga nà, ɗa cay ahay pə Yesu
Almasihu matanan, həna dì ga matanan
sabay. 17 Anga ɗowan a kə̀ japak tə Yesu
Almasihu cəna, kə̀ tərak ɗo wiya awan.
Anjahay anahan kwakwa ata inde sabay. Kə̀
tərak winen ɗo wiya awan. 18 Sa ga way
ata fok nà, zek a Mbərom awan. A slənay
ahay Yesu Almasihu saa zlah anan məlmal
anahan tə mənuko, aday kə̀ varak umo mer
su way sa jan anà ɗo ahay nə kə̀ zlahak anan
məlmal anahan tə tinen. 19 Way a manay
sa ja nà, Mbərom a ga mer su way tə alay
a Almasihu sa zlah anan məlmal anahan tə
ɗo ahay fok. Anga nan kutok, a baslan atan
anan ines anà ɗo ahay sabay. A varan umo
mer su way sa jan anà ɗo ahay, Mbərom kə̀
zlahak anan məlmal anahan tə tinen.
20 Mə təmahak anan mer su way ata awan.
Həna nà, manay ɗo sa ja 'am anga Yesu
Almasihu kutok. Mbərom i ngaman anà
ɗo ahay nə tə alay a manay kutok. Anga
nan, ma jan anà ɗo ahay tə sləmay a Yesu
Almasihu, ma wa: «Zlihen anan məlmal a
kwanay tə Mbərom.» 21 Almasihu nà, kà gak
ines sə awan itəbay. Əna, Mbərom a tavakan
anan ines a mənuko fok pa nga anahan anga
mənuko kutok. A ga matanan, anga aday ɗâ
təra ɗo ɗìɗek aya pa 'am a Mbərom, anga
mənuko mə japay aya tə Almasihu.

6

1 Manay ma ga mer su way a manay nə
pə kərtek a tə Mbərom. Anga nan, kwanay
ɗukwen, ma jak ikwen, rəzlen anan à nga
wa anga aday sumor a Mbərom sa gak ik-
wen ata â sa təra awan kəriya bay. 2 Mbərom
a ja nà:
«Alay a kà slak sa ga sumor nà, nə təmahak
amboh anak.
Alay a kà slak sa tam ɗo ɗukwen, na mak
anak zek.*»
3 A nan umo sa ga awan sə zluwe anan
ɗo ahay pə cəveɗ a Mbərom wa bay fok,
anga a nan umo ɗowan â gəɗan umo azar
pi mer su way a manay bay. 4 Aɗəka bay,
pə way a manay sa ga ahay fok cəna, mə
ɗakan anan anà ɗo ahay nà, manay nə ɗo
si mer su way a Mbərom ahay. Â ga nə
ɗəce inde, â ga manay apan mi sa lirew, â ga
nə ɗo ahay tinen apan ti pak pumo zlawan,
mə səmen anà way ataya matanan fok. 5 Tə
ndaɓak manay, tə ɗəfak manay à dangay,
ɗo ahay fok tə vəzek pumo. Mer su way kà
dak umo 'am, alay azar a mə njəkak ahan
bay, ma pak awan bay re. 6 Anjahay a manay
nə cəncan awan, ma san ɗìɗem zle, ma gak
munapanaw, manay ɗo səkəffe aya awan.
Apasay Cəncan a winen inde tə manay, mə
pəlay ɗo ahay tə mivel kərtek awan. 7 Ma
jan anà ɗo ahay nà, ɗìɗek a Mbərom. Sə
varan umo məgala ɗukwen, winen awan.
Məgala ata a kay anan uho nə, manay ɗo si
mer su way a Mbərom ahay. Azla a manay
a ɗìɗek ata nà, a təran umo way sə alay sa
vaɗ a zek tu ɗo maniɗe ahay, aday way sə
alay sə tavan anà ɗo maniɗe ataya re. 8 Ɗo
azar aya tinen apan ti həran umo anan nga,
azar aya ite, tinen apan ti gəɗan umo azar.
Ɗo azar aya ti ngəran umo, ɗo hinen ahay
ti gənahan umo re. Ta ca pumo nà, kawa
ɗo sə mungwalay ahay, aday manay apan
mi jan atan nə ɗìɗek a vərre. 9 Ta ca pumo
nà, kawa ta san manay bay, aday cəkəbay
kuwaya a san manay zle. Tə bayak nə mi
mac coy bəse, əna həna manay tə sifa aya
awan. Tinen apan ti san umo lirew, əna
tə vəɗak manay bay. 10 Kwa abay â ga nə
manay mi ga mugo nà, ma ma nga sə taslay
mivel hwiya. Manay kawa ɗo mətawak aya
awan, aday ɗo ahay bayak a tinen apan ti
njaɗ zlile pə cakay a Mbərom à alay a manay
wa. Manay kawa way a manay ibay, aday
cəkəbay way ahay fok nə ana manay bugol.
11 Kwanay Korintu ahay, à 'am uno inde sa
jak ikwen ata nà, nə ɗərek pikwen wa awan
bay, aday mivel a manay mə təɓa aya lele
anga kwanay re. 12 Mivel a manay mə tacay
aya anga kwanay bay, əna kwanay sə tacay
anan mivel a kwanay anga manay aɗəka.
13 Nen apan ni jak ikwen 'am kawa kwanay
gwaslay uno ahay. Himen umo anan asan
zek a manay sa gak ikwen ata awan. Pəlen
manay kawa ana manay sə pəlay kwanay
ata awan, aday kâ ticen umo anan mivel a
kwanay bay aɗəka.

Kâ jipen tə way mənjaɗak a bay

* 6:2 Ca pə Esaaya 49.8.

14 Kâ jipen tə ɗowan aya aday tə ɗəfak nga
pə Yesu bay ataya bay. Abay ma sə zlangar
anan atə ɗîɗek tə sədœk anaw? Atə jiyjay
tə iɗe zənzen ti japay nə kəkəmaw? 15 Atə
Almasihu tə Fakalaw a aday nà, 'am a zlan
atan pi zek ɗaw? Ma a zaran atan ənaw pi
zek anà atə ɗo sa ɗaf nga pə Yesu tu ɗo sa
ɗaf apan nga itəbay ata anaw? 16 Way sə
pəra ahay ti njaɗ man ù doh sə mazlaɓ a
Mbərom kələɗaw? Mivel a mənuko aday nà,
doh sə mazlaɓ a Mbərom, winen bahay sə
sifa. Bina Mbərom a ja:

«Ni njahay tə tinen, ni ga inde à wulen a
tinen.
Ni təran atan Mbərom a tinen, aday ti təra
ɗo uno ahay.†»

17 Anga nan kutok, Deftere a Mbərom a
wa:

«Mbərom Fetek a ja nà:
“Hayak ikwen ahay à wulen a tinen wa,
gəzlen nga tə tinen,
kâ jipen tə way ma ga mənjaɗak aya
bay.
Ata ni təma kwanay kutok.‡”»

18 Ɗo maja'am a Mbərom a wa:

«“Ni tərak ikwen Bəbay,
aday ki təren wan uno ahay tə dəna
uno ahay.”
Mbərom Ba Məgala a ja nà, na.§»

7

1 Car uno ahay, way a Mbərom sə zlapay
anan a anaya fok nà, anà mənuko. Anga
nan, banuko anan way mənjaɗak aya fok à
mivel a mənuko wa, banuko anan apasay a
mənuko ahay re. Ata ɗî njahay cəncan aya
pa 'am a Mbərom, ɗî ɗəfan apan lele.

Atə Pol tə Korintu ahay tə zlahak anan
məlmal a tinen

2 Təɓen umo anan mivel a kwanay. Ma
gak anan sədœk anà ɗowan àga kwanay
bay, mə zluwek ɗowan à cəveɗ wa bay, mə
njəkak anan uda anà ɗowan àga kwanay
bay. 3 Na ja matanan ata ɗukwen, ənа u no
sa mak ikwen anan mungok bay. Bina na
jak ikwen anan coy, mə təɓak ikwen anan
mivel a manay lele. Â ga nə ɗî njahay tə
sifa aya awan, â ga nə ɗî mac, mənuko mə
japay aya coy. 4 Ni mba apan sa jak ikwen
ayak 'am mənjəna awan su go hiyem hiyem,
anga na san kwanay zle. Nen ni taslay mivel
anga kwanay. À ɗəce a manay ahay inde fok
ɗukwen, kə bənen uno mbac, nen mə taslay
mivel a lənlan.

5 Aya əna, à alay a manay sə dəzle pə
daliyugo sə Makedoniya ata nà, mə njaɗak
sa man uda bay. Aɗəka bay, mə njaɗak
ɗəce ahay cara cara bayak awan. Ɗo ahay
tə jugurak pumo wa 'am, aday à mivel a
manay inde ɗukwen mə njaɗak ajəjar re.
6 Əna Mbərom, ɗo sə bənan mbac anà ɗo
mbac kə̀ slahak atan ataya nà, kə̀ bənak umo
anan mbac, ta sə dəzley anan Titus à man a
manay. 7 Sə bənan umo mbac nà, adəzle a
Titus ɗəkɗek bay, əna ana kwanay sə bənan
mbac ata awan. A jan umo nà, ki gen anan
may sə cuno maza tə mindel. Kə̀ ɗakak umo
anan way a sə cəɓak ikwen ata re, aday kə̀
ɗakak umo anan kə rəzlen anan à nga wa
sə tavan anà ɗo maniɗe uno ahay. Nə sləne
cəna, ataslay mivel uno a zəga apan kutok.

8 Ɗerewel uno sə vindek ikwen ayak ata
nà, kwa â ga nə kə̀ slahak ikwen mbac dəp
nà, a cəɓo bay. A cəɓo bay ata nà, anga na
san zle, tə ɗerewel uno ata nà, mbac i slahay
pikwen wa alay a mənjœk ca. Tə ɗîɗek a
nà, kə̀ cəɓak uno mənjœk, 9 əna həna nen tə
ataslay mivel awan, anga nə vindek ikwen
ayak cukutok. Nə taslay mivel nà, anga
nə vindek ikwen ayak ɗerewel sə slahay
pikwen wa mbac ata bay. Nə taslay mivel
aɗəka nà, anga ɗerewel uno kə̀ mbəɗahak
ikwen anan mivel, aday kə yimen pə ines a
kwanay ahay. Mbac a sə slahak ikwen ata
nà, a zlan à nga à Mbərom awan, anga a nan
kâ yimen pə ines a kwanay. Kak matanan,
ma gak anan ines anà ɗowan à ɗerewel a
manay inde bay.

10 Kak mbac a slahay pə ɗowan a wa kawa
sa zlan à nga à Mbərom nà, a mbəɗahan
anan mivel, i yam pə ines anahan, aday
Mbərom i tam anan ì ines anahan wa. Way
ata nà, a cəɓan à ɗowan bay. Əna kak
ɗowan a, mbac a slahan kawa ɗo sə daliyugo
ahay nà, wita nà, a mac ɗo. 11 Mbac a sə
slahay pikwen ata nà, kà zlak anan à nga
à Mbərom. Aday həna cen apan, sə təra
tə kwanay nə maw? Kə viren anan nga
a kwanay sə mbəɗahan alay anà 'am ata
awan. A nak ikwen sə ɗakay anan a nak

† 6:16 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 26.12; Ejekiyel 37.27. ‡ 6:17 Ca pə Esaaya 52.11. § 6:18 Ca pə 2 Samuyila 7.14; Esaaya 43.6; Yeremiya 31.9.

ikwen ines bay, aday alay sa 'am a kwanay uda ibay. Ki gen mivel pi zek a kwanay anga 'am ata awan, zlawan kà gak ikwen pə way a saa tərа pikwen pa 'am ata awan. A nak ikwen sə cinen uno maza awan. Aday a nak ikwen sa ga way sa zlan à nga à Mbərom ata awan, aday sə kəta anan ɗo sa ga ines ata kutok. Natiya kə ɗiken anan tə way ataya fok nà, abay 'am a kwanay uda ibay.

12 Natiya ɗerewel a nen sə vindek ikwen ayak ata nà, nə vindek ikwen ayak nà, anga ɗowan a sa ga ines ata ɗəkɗek bay, anga ɗowan a tinen sa gan ines ata ɗəkɗek bay re, əna nə vindek ikwen ayak aday kâ sənen anan pa 'am a Mbərom, kwanay a fok kə pəlen manay tə mivel kərtek awan. 13 Anga nan, həna way ata kà varak umo məgala anà manay a fok.

Ayaw, mə njaɗak məgala, əna tə way ata ɗəkɗek bay. Kwanay a fok kə bənen anan mbac anà Titus. Anga nan, Titus kà taslak mivel bayak awan, aday mə njaɗak ataslay mivel, anga ataslay mivel anahan ata re. 14 Nen nə varak ikwen zlangar bayak a pa 'am anahan, aday kə pəken uno waray ì iɗe bay. Way a manay sa jak ikwen fok, tinen ɗiɗek aya awan. Matanan, ana manay sə varak ikwen zlangar pa 'am a Titus ata ɗukwen, kà tərak ɗiɗek a re. 15 A dəzlek ayak àga kwanay nà, kə təmihen anan lele, kə dəfen anan apan tə ajəjar a kosl kosl jiga awan. Winen apan i bayak pə way ata nà, a zəgahan anan asan zek sə pəlay kwanay. 16 Nen mə taslay mivel a kutok, anga ni mba apan sa ɗaf pikwen nga həna pə way ahay fok.

8

Acakal way anga ɗo a Yesu ahay à Urəsalima

1 Mərak uno ahay, u no sənen pə sumor a Mbərom sa gan anà ɗo a Yesu ahay pə daliyugo sə Makedoniya. 2 À mamasl sə ɗəce məduwen a inde, tinen mətawak aya awan, əna tinen mə taslay mivel aya hwiya. Aday ataslay mivel a tinen tə mətawak a tinen ata kà varak atan məgala sə cakal dala bayak a anga mer su way a Mbərom à Urəsalima. 3 Na san zle, tə varak bayak a kawa ana tinen sa mba apan, aday hus sə zalay pə way a tinen sa mba apan wa. Ɗowan kà jak atan cakilen way bay, 4 əna ta gak umo kem sə cəce pumo wa cəveɗ sə japay uda alay a tinen sa man zek anà ɗo a Yesu ahay à man ata awan. 5 Way a tinen a sa ga ata nà, kà zalak pə way a manay sə bayak apan ata wa, anga mama'am awan, tə varak nga a tinen anà Bahay Yesu, aday mə slala cew a anà manay kutok re, kawa sa zlan à nga à Mbərom.

6 Anga nan kutok, ma jan anà Titus, ɗo sə dazlan anan acakal way ata, â mak ayak àga kwanay, sa ndav a wa mer su way sə sumor a Mbərom sə varak ikwen ata awan. 7 Mbərom kà zalak ikwen anan sumor anahan tə cəveɗ ahay cara cara bayak awan. Kə ɗəfen nga pə Almasihu lele, kə ɗiken anan ləbara mugom a lele, kə sənen ɗiɗek a Mbərom zle, kə viren anan nga a kwanay fok anà Mbərom, aday kə pəlen ɗo ahay ɗukwen lele kawa ana kwanay sə tətak pə manay wa ata re. Anga nan kutok, zilen anan sa ga sumor ta sa var dala ata bayak a re.

8 Na ja matana ata nà, u no sa gak ikwen bəlaray sa var way ata ɗaw? A'ay, u no sa jak ikwen pu ɗo sə pəlay sə cakal dala ataya awan, anga u no sa san kə pəlen ɗo azar aya nə kəkəmaw. 9 Kə sənen sumor a Bahay a mənuko Yesu Almasihu sa ga ata zle. Winen nà, way ahay fok à alay anahan inde. Əna, anga kwanay nà, a tərа nga anahan mətawak awan, anga aday, tə mətawak anahan ata, kwanay kâ njiɗen anan way ahay fok à alay inde kutok.

10 Həna ni jak ikwen nà, cəveɗ uno sa gan may aday lele anga kwanay ata awan. Kà gak həna ava daz nà, kwanay a kə lihen apan sə cakal way ata kawa ana kwanay sa lah sə bayak apan kurre ata re. 11 Həna nà, ndəven a wa sa var way kawa ana Mbərom sə varak ikwen ata kutok. À alay a kwanay sə bayak apan nà, ki gen anan may sə cakal tə mindel. Matanan, həna ɗukwen, cakilen anan tə mindel, hus a sa ndav a wa kutok. 12 Anga, kak kə viren way anga Mbərom tə mivel kərtek a kawa a kwanay sa mba apan nà, i təma anan, bina a cəce puko wa way aday inde puko ibay ata bay. 13 Kâ sa bayiken sa jəka, u no sə tərа kwanay mətawak aya, aday ɗo azar aya tâ tərа ɗo tə zlile aya anga kwanay bay. A'ay, u no nà, kâ liven. 14 Həna nà, way sə zalak ikwen à alay inde ata nà, i man zek anà ɗowan aya way a kəcan atan à alay inde ataya awan. Natiya, pac i inde

way kə̀ kəcak ikwen à alay inde ite nà, ata
tinen ti mak ikwen zek tə way a tinen sə
zalan atan à alay inde ata awan. Ata ki liven
kutok. [15] Kawa ana Deftere a Mbərom sa ja,
a wa:
«Ɗo sə ɗagay way bayak ata awan, kə̀ zalak
anan bay.
Aday ɗo sə ɗagay mənjœk ata awan, kə̀
kəcak anan bay re.*»

Titus tu ɗo azar aya ti zla à Korintu

[16] A nan à Titus sa mak ikwen zek bayak
a, kawa manay a re. Mə ngəran à Mbərom,
anga sa ɗaf abayak nga ata à mivel a Ti-
tus inde ata nà, winen awan. [17] Titus kə̀
təmahak sa mak ayak àga kwanay, kawa ana
manay sə cəce panan ata awan. Əna, anga
ana manay sə cəce panan ata cəna coy bay.
A nan à winen a sa mak ayak re, anga a nan
sa mak ikwen zek tə mindel.

[18] Mə slənak anan ayak mərak a hinen
inde tə winen re. Mərak ata nà, ɗo a
Yesu ahay fok tə varan zlangar, anga winen
apan i ga mer su way sə ɗakan anan ləbara
mugom a anà ɗo ahay lele. [19] Aday asa, ɗo a
Yesu ahay à man a anan tə walak anan saa
zla tə manay tə way a mə cakal ata awan.
Sərom si mer su way ata nà, i varan mazlaɓ
anà Bahay a nuko, aday i ɗakay anan ma
gan may sa man zek anà ɗo ahay acəkan.
[20] Dala ata nà, bayak awan, aday a nan umo
ɗowan â sa gəɗan umo anan azar anga mə
sənak sə gəzla anan tətibay ata bay, mə
zləman jiga nà, anà winen awan. [21] Mə pəlay
mâ ga mer su way lele pa 'am a Bahay a
nuko, aday pa 'am sə ɗo ahay re.

[22] Mi slənak ayak mərak hinen inde tu ɗo
a cew ataya re. Mə canak anan saray bayak
awan aday tə cəveɗ ahay cara cara, ma tan
à nga nà, a gan may sa man zek anà ɗo
ahay tə mindel. Həna kə̀ varak anan apan
nga anahan re, anga kə̀ ɗəfak pikwen nga
bayak awan. [23] Titus aday nà, ma bar maya
awan, ma taa ga mer su way anga kwanay
maya awan. Mərak azar ataya ite kəma, sə
slənak atan ayak nà, egliz sa man a anaya
awan, aday tinen ɗo sa ka anan mazlaɓ ana
Almasihu pa 'am sə ɗo ahay. [24] Natiya, ken
atan anan asan zek a kwanay, ɗîken atan
anan kə pəlen atan acəkan. Ata egliz ataya
ti san manay mə hərak ikwen nga ata nə
angamaw kutok.

* 8:15 Ca pə Gurtaaki 16.18.

9

Acakal way tə ataslay mivel awan

[1] Pa 'am sə maməzek a saa slənan ayak
anà ɗo a Yesu ahay ata nà, awan a inde
mi vindek ikwen ayak saa mak ikwen zek
sabay. [2] Anga na san zle, kwanay aday nà,
a nak ikwen sa man atan zek tə mindel.
Nə hərak ikwen nga pa 'am sə ɗo ahay pə
daliyugo sə Makedoniya nà, bayak awan.
Na jan atan nà, kwanay pə daliyugo sə
Akaya fok, kwanay mə lavay zek aya sə
cakal way ata nà, kà gak həna ava daz. A
nak ikwen sa man zek anà ɗo sə Urəsalima
ahay. Na jan atan matanan cəna, alay avan
atan nà, ta ma nga sa var way lele kutok.
[3] Kwa matanan təkeɗe nà, ni slənak ikwen
ayak mərak ataya nà, anga aday kâ liven
zek lele, kawa anuno sa ja ata awan. Ata
mə hərak ikwen nga nà, pə way kəriya bay.
[4] Bina, hinahibay ɗo sə Makedoniya ahay
ti zlak ayak tə manay nà, ti tan à nga kə
liven zek bay. Kak matanan nà, waray i gan
umo anga mə ɗəfak pikwen nga, aday mə
zakay aɗəka, waray i gak ikwen à kwanay
a re. [5] Anga nan kutok, na ca apan lele sə
slənak ayak mərak ataya tâ lahan umo ayak
àga kwanay. U no nà, tâ lavay anan zek tə
way ana kwanay sə zlapay anan sumor a ata
awan. Ata na sak a zlak ayak nà, ni tan à
nga nə kə liven anan zek. Ni san kutok, ki
mbərmen apan sa var tə mivel kərtek awan,
bina ki viren tə ndəren a bay. [6] Sənen a nà,
ɗowan kə̀ caslak way tə ndəren a nà, i njaɗ
way ɗukwen, mənjœk ca. Aday ɗowan a kə̀
mbərmak apan alay sa casl way nà, i njaɗ
way ɗukwen, bayak awan.

[7] À alay sə cakal way nà, kuwaya â var
kawa ananahan a sə bayak apan à mivel
anahan inde ata awan, tə mugo a bay, aday
anga waray bay re. Anga Mbərom a pəlay
nà, ɗo sa var way tə ataslay mivel awan.
[8] Mbərom a aday ɗukwen, məgala anahan
inde sə varak ikwen way ahay bayak a sə
zalay way a kwanay sa gan may ataya fok.
Natiya, kwa siwa ki gen anan may sa ga
sumor a wura wura cəna, way a kwanay
ahay ti ga inde sa ga anan sumor ataya
hwiya. [9] Mə vinde à Deftere a Mbərom inde
nà, matanan. A wa:
«Ɗo lele nà, a gəzla way anahan tu ɗo
mətawak aya awan.

Ɗiɗek anahan ata, a mbəɗəken à nga wa anà
Mbərom kula itəbay.*»
10 Mbərom, ɗo sə gəzlan zahav sə way anà
ɗo ahay, aday sə varan atan way sa pa ata
nà, i varak ikwen zahav sə way, i zəgahak
ikwen anan à alay inde, aday i zəgahak
ikwen anan sumor a kwanay sa taa ga ata
re. 11 I varak ikwen way ahay cara cara fok,
anga aday kâ viren anan way anà ɗo ahay
kwa siwa fok. Natiya, ɗo ahay bayak a ti
ngəran anà Mbərom anga sumor a kwanay
sa gan atan tə alay a manay ata awan. 12 Way
a kwanay sə cakal ata nà, ki men anan zek
anà ɗo a Yesu ahay à Urəsalima cəna coy
bay, əna way ataya ti man zek anà ɗo ahay
bayak a sə ngəran à Mbərom anga mer su
way a kwanay ata re. 13 Ata ti həran nga
à Mbərom anga kə ɗîken anan nə kwanay
ɗo lele aya awan. Kə ɗîken anan ləbara
mugom a mbala Almasihu, aday kə ɗəfen
anan apan. Ti həran nga re, anga kə gəzlen
way a kwanay tə tinen aday tu ɗo maza
aya re, ata awan. 14 Mbərom kà gak ikwen
sumor bayak awan. Anga nan, ɗo ataya
ti ga amboh anga kwanay, aday ti pəlay
kwanay re. 15 Ngəruko anan anà Mbərom,
anga sumor anahan sa gak uko ata a zalay
way ahay fok.

10

Pol a ga 'am pi zek wa

1 Ɗowan aya inde ta wa nen Pol nà, nen ɗo
sə tete à alay a nen àga kwanay, aday nen
ɗo sa sa mbac pə way à alay a nen dəren
tə kwanay. Aday nen apan ni gak ikwen
ayak kem tə sərom aday tə səkəffe mbala
ana Almasihu nà, 2 amboh, mbəɗîhen anan
anjahay a kwanay, anga aday nâ sa zlak
ayak àga kwanay ta mbac a bay. Anga ɗo
ahay inde àga kwanay, ta wa ma ga mer su
way nà, kawa ɗo sə daliyugo ahay. Nen nà,
ni san saa njahay ti cer a tu ɗo ataya awan.
3 Manay nà, ɗo zənzen aya acəkan, manay
pə daliyugo re. Əna vəram a manay sa ga
nà, kawa vəram sə ɗo sə daliyugo ahay bay.
4 Way sə alay a manay aday nà, kawa way
sə alay su ɗo sə daliyugo ahay bay. Anga
sə varan umo anan ahay nə Mbərom. Way
sə alay a manay nà, məgala a tinen inde sa
mbazl a wa jal ana ɗo maniɗe a Mbərom
ahay. Manay apan mi tacan alay pa 'am anà
mungwalay sə ɗo ahay, 5 manay apan mi
mbazl a wa way sə vəzen pa 'am a Mbərom
aday sə tacan anan cəveɗ sa san Mbərom
anà ɗo ahay ata awan. Way a manay sa ja
nà, way sə mbəɗa anan abayak nga sə ɗo
ahay à mivel inde, aday abayak nga a tinen
ahay tâ bənan à 'am wa anà Almasihu ata
awan. 6 Ma sak a canan kə bənen umo à 'am
wa coy nà, manay a mi mba apan sə kəta
anan ɗo azar a à wulen a kwanay inde sə
pəlay sə bənan umo à 'am wa itəbay ataya
awan.

7 Kwanay kə zəzuren nà, way sə uho ahay
ɗəkɗek. Kak ɗowan a inde a bayak nə winen
ɗo ana Almasihu nà, â san asa, manay
ɗukwen ɗo ana Almasihu ahay kawa winen
a re. 8 Bahay a mənuko kà varak uno məgala
pə kwanay, anga aday nâ mak ikwen zek sa
zla pa 'am pa 'am, bina sa ma kwanay à dəɓa
bay. Izəne nə hərak anan nga ì zek uno anga
nan kà zalak, əna waray i go anga nan bay.
9 Aya əna, ɗowan â sa bayak nà, nə pəlay
cəveɗ sa pak pikwen zlawan tə ɗerewel uno
ahay bay. 10 Ɗo azar aya ta wa: «Pol a
vinde ɗerewel anahan ahay nà, ta mbac a
aday tə jinje awan, əna kak winen à wulen a
mənuko inde nà, winen zlawan awan, aday
a bəbal awan kəriya awan.» 11 Ɗowan aya sa
ja matana ataya nà, tâ san way inde kərtek:
À alay a manay dəren tə kwanay mə vindek
ikwen ayak ɗerewel ti cer awan. Aday ma
sak a dəzlek ayak àga kwanay ɗukwen, mi
ga anan mer su way si cer ata re.

12 Ɗo ataya tə bayak way lele aya pi zek
a tinen nə bayak awan. Manay nà, mi mba
apan sa jəka mâ zlangar tə tinen aday mâ
lavay tə tinen nə kəkəmaw? Tinen nà, tə
lavay anan nga a tinen nə tə tinen aya awan.
Tinen ɓəlɓəle aya awan. 13 Manay nà, mi
həran nga ì zek si tə way sə təra pə dala a
Mbərom a sə varan umo ata awan. Kwanay
ɗukwen ɗo sə dala ata aya awan. Mi həran
nga ì zek ti mer su way sə dala hinen bay.
14 A manay sa zlak ayak àga kwanay saa
ɗakay anan ləbara a Yesu Almasihu mugom
ata nà, mə gəɗak anan 'am wa anà magaga
a Mbərom sə ɗəfan umo ata bay, anga sə
slənak ayak manay àga kwanay nə Mbərom.
15 Manay nà, mi həran nga anà zek ti mer
su way su ɗo azar aya bay. Wita mer su
way a Mbərom sə varan umo ata bay. Əna

* 9:9 Ca pə Jabuura 112.9.

manay mi gan may nà, aɗaf nga a kwanay
pə Yesu ata â zəga apan, aday mer su way
a manay àga kwanay ɗukwen â zəga apan
ite re. 16 Natiya mi mba apan sə ɗakay anan
ləbara mugom a pə daliyugo hinen dəren pə
kwanay wa asa, əna mənjəna sə gəɗan 'am
anà mer su way su ɗo a azar a, anga a nan
umo sə hərən nga ì zek ti mer su way a ɗo
azar aya bay. 17 Kawa ana Deftere a Mbərom
sa ja: «Kak ɗowan a inde a nan sa ga ti zek
nà, â ga ti zek aɗəka nə, ti mer su way a
Mbərom sa ga.* » 18 Anga Mbərom a təma nà,
ɗo sə hərən nga ì zek ahay ata bay, əna a
təma ɗo winen Mbərom a sə hərən nga ata
aɗəka.

11

Pol tu ɗo sə tətak way mungwalay ataya
awan

1 Iya, kak ki mben apan sə səmen anan
anà ɓəlɓəle uno sa ga nà, lele. Səmen
anan kutok. 2 Nə pəlay kwanay tə mindel
kawa ana asan zek a Mbərom a sə vuro ata
awan. Nə lavak anan zek tə kwanay sə varan
kwanay anà Yesu Almasihu mənjəna ines,
kawa bəbay sə lavay zek tə dəna anahan
sa zla à mbaz ata awan. Əna na ga sərak
jiga nà, anga kwanay, 3 bina nə jəjar nà,
ɗowan inde i nay sa njak kwanay, anga
aday kâ pərihen anan azar anà cəveɗ ana
Almasihu tə mivel kərtek a sabay. Bayiken
pə Hawa aday. Dədew a nay sa njak anan
nà, tə wurwer sa 'am matana awan.* 4 Ɗo
ahay inde, ti zlak ayak àga kwanay, ti ɗakak
ikwen anan Yesu, əna tə cəveɗ a aday kula
mə ɗakak ikwen anan matana bay ata awan.
Kabay ti varak ikwen apasay hinen, apasay
aday kula kə təmihen pə manay wa itəbay
ata awan. Kabay asa, ti ɗakak ikwen anan
ləbara mugom a aday kula kə slənen pə
manay wa bay re ata awan. Aday kə səmen
anan anà ɗo ataya lele nə ta ma kəla anaw?

5 A ga pikwen nà, tinen ɗo maslan a Yesu
məduwen aya awan. Əna na san zle, tə
zalay nen bay. 6 Izəne na san sə təker 'am
lele kawa tinen itəbay, əna na san way a
Mbərom nà, nə zalay tinen. Mə ɗakak
ikwen anan way ata nà, tə way a manay sa
taa jak ikwen, aday tə way a manay sa taa
ga ataya fok re.

7 À alay a anuno sə ɗakak ikwen anan
ləbara a Mbərom mugom a ata nà, nə
cəcihek pikwen wa awan bay. Na mak anan
nga uno à məndak anga kwanay, aday kâ
hərən pə cəveɗ a Mbərom. Anuno sa ga
matana ata nà, nə nəsek aɗəka bugol ɗaw?
8 Nə təmahak pikwen wa awan bay. Su mo
zek nà, si egliz maza aya sə vuro way ataya
awan. Nə tərak atan mətawak aya anga sa
mak ikwen zek à kwanay. 9 À alay a nen
àga kwanay, aday na gak anan may anà dala
ɗukwen, nə cəcihek pikwen wa awan bay.
Ɗo sə Makedoniya ahay ta taa zlak ayak
sə vuro way nen sa gan may ata awan. À
alay ata ɗukwen, nə bənak anan mbiyeɗ anà
ɗowan àga kwanay bay jiga awan, aday ni
gan may sə cəce pikwen wa awan kula bay
re. 10 Na jak ikwen ɗiɗem ata nà, tə sləmay
ana Almasihu a, winen ì nen inde ata awan.
Nen nə təmahak dala a kwanay bay. Ni mba
apan sa ga anan ti zek matanan. Ɗowan
inde pə daliyugo sə Akaya i mba apan sə
gufo apan 'am nà, ibay. 11 Na ga matanan ata
nà, anga nə pəlay kwanay bay bugol ɗaw?
A'ay, Mbərom a san zle nə pəlay kwanay
bugol aɗəka.

12 Aya əna, kawa anuno sa ga ata nə ni
pərahan azar sa ga matanan hwiya, anga ɗo
sə tətak way mungwalay ataya tâ sa njaɗ
cəveɗ sə hərən nga ì zek bay, ta sa ja nə
tinen ta ga mer su way kawa ana manay.
13 Ɗo ataya nà, tə tərə zek a tinen ɗukwen
kawa ɗo maslan ana Yesu Almasihu ɗiɗek
aya, əna tinen ɗo maslan ana Yesu ahay bay.
Tə way a tinen sa ga ataya nà, ta njak ɗo
ahay. 14 Anga nan, way a tinen a sa ga ataya
nà, â gak ikwen masuwayan bay. Anga
zek ana Fakalaw a ɗukwen kə̀ tərak anan
zek anahan kawa winen maslay a Mbərom
ɗo sa ka anan jiyjay re. 15 Kak matanan
cukutok nà, ɗo ataya tə tərak anan zek a
tinen kawa ɗo si mer su way ɗiɗek aya nà,
â gak ikwen masuwayan sabay. Pə luvon sə
sariya ɗukwen, ti njaɗ magwagway si mer
su way a tinen a lelibay ataya matana re.

Pol a ga ti zek tə ɗəce anahan ahay

16 Ni mənahan asa re, ɗowan â sa bayak
nə nen ɓəlɓəle a bay. Əna kak kə bayiken
matanan ɗukwen, səmen anan kutok, kawa
ana kwanay sə səmen anan anà ɗo ɓəlɓəle

* 10:17 Ca pə Yeremiya 9.22-23. * 11:3 Ca pə Laataanooji 3.1, 13.

ataya awan, anga u no sa ga ti zek mənjœk
ite re. 17 'Am uno saa ga ti zek ata nà, i
zlan à nga anà Bahay Yesu bay, əna na ga
kawa ɗo ɓəlɓəle aya kutok asanaw! 18 Na ca
apan nə ɗo ahay bayak a tinen apan ti ga
ti zek tə way sə daliyugo ahay. Matanan,
nen ɗukwen ni ga ti zek kawa tinen ataya re.
19 Kwanay nà, kə sənen way itəbay kələɗaw?
Kə səmen anan anà ɗo sa ga ti zek ataya tə
ataslay mivel nà, angamaw? 20 A zlak ikwen
à nga tâ təra kwanay kawa ɓile a tinen aya
awan, tâ pa pikwen wa way kəriya awan, tâ
njak kwanay tə mungwalay, tâ har anan nga
a tinen pə kwanay, aday tâ kapak ikwen ile
ì iɗe inde kutok. Kə səmen anan anà way
ataya fok. 21 Lele nà, waray i go, anga gədan
a manay inde sa ga matanan tə kwanay ibay
ata biɗaw? A'ay!

Ni ja 'am sə ɓəlɓəle həna kutok! Ni jan
anà ɗowan ataya nà, tâ ga ti zek tə way kawa
sa nan atan, aday nen ni ga anan ti zek tə
way ata re. 22 Tinen Ibəraninko ahay ɗaw?
Nen Ibəraninko ahay re. Tinen Isəra'ila
ahay ɗaw? Nen Isəra'ila ahay re. Tinen
zahav ana Ibərahima ahay ɗaw? Nen zahav
ana Ibərahima re. 23 Tinen ɗo si mer su way
ana Almasihu ahay ɗaw? Ni ja 'am kawa nga
a vuwo: Nen aɗəka bugol, nə zalay atan! Na
gak mer su way zal tinen. Na pak dangay
zal tinen. Tə ndaɓak nen zal tinen. Nen pa
'am ana amac nə saray bayak awan. 24 Saray
ɗara, Yahuda ahay tə ndaɓak nen, alay kwa
kuro fuɗo ibay kərtek.† 25 Saray maakan,
Ruma ahay tə vəɗak nen tə sukol. Saray
kərtek, tə tarak nen tu kon. Saray maakan,
məsugurndolon sə a'am kà lizek umo anan
kwalalan à bəlay inde. Nə njahak à a'am sə
bəlay inde hway aday hwiyop re. 26 À man
sa bar uno ahay saray bayak a nə zukwa lize
anga zəlaka, anga ɗo sə akar ahay, anga ɗo
su kon uno ahay, anga ɗo su kon azar aya
re, à wulen su doh, à kiɓe, pa nga sə a'am,
aday nə zukwa lize anga ɗo sa jəka tinen
ɗo ana Almasihu ahay aday cəkəbay tinen
ɗo sə mungwalay ahay ata awan. 27 Na yak
nga sa ga mer su way ndelem ndelem, saray
bayak a nə njəkak ahan bay. Nə ɗəmak may
tu jom ndelem ndelem, saray bayak a na
pak awan bay. Na taa nahay à maɗ inde, na
taa bar mənjəna zana. 28 Mənjəna sə baslay
ɗəce uno azar aya ɗukwen, u no sa ja pə
way inde kərtek. Way sə vuro ajalay nga
pac pac nà, anjahay sə egliz ahay. 29 Ɗowan
a kà njaɗak bəle nà, a təra kawa sa njaɗ bəle
ata nə nen. Ɗowan a kə slahak ì ines inde
ɗukwen, a han jiya nə pi nen.
30 Kak cəveɗ inde sa ga ti zek nà, ni ga
a ti zek nə tə bəle uno. 31 Mbərom Bəbay
ana Bahay a mənuko Yesu a san zle, na gaɗ
mungwalay bay. Həruko anan nga pa sə
viyviya awan. 32 Bina, à alay a nen à Damas
nà, ɗo ana bahay Aretas sa ɗaf à wulen su
doh ata, a ɗaf suje ahay sa ba anan məsudoh
sə wulen su doh ataya awan, anga aday tâ
ban nen. 33 Əna, ɗo a Yesu ahay ta ɗaf nen à
cəkarak məduwen a inde, ta ɓan apan liɓer
sə dazay nen tə mufəlok si zleɗ sə wulen su
doh. Na tam pə ɗowan ana bahay ata wa nà,
matana awan.‡

12

*Way a Mb*ərom sa kan anan anà Pol
ataya awan

1 Bəlaray ni pərahan azar sə həran nga
ì zek mənjœk. Na san zle i man zek anà
ɗowan bay, əna ni ja pə way a Mbərom sa
kan anan anà ɗowan a inde aday sə ɗakan
atan anan ataya awan. 2 Na san ɗowan a
inde, winen ɗo ana Almasihu. Kà gak həna
ava kuro nga fuɗo, Mbərom a gəɓa anan saa
njahay mənjœk à man anahan à bagəbaga
mburom. Izəne ì cœn sə zəɓay inde, izəne
kà zlak ti zek anahan a acəkan. Na san bay.
Mbərom nà, a san zle. 3-4 Ayaw, na san way
inde kərtek nà, Mbərom kə gəɓak anan hus
à jerne anahan. Izəne ì cœn sə zuɓay inde,
izəne kà zlak ti zek anahan a acəkan. Na
san bay. Mbərom nà, a san zle. Way anahan
a sə sləney ahay à man ata wa nà, ɗowan i
mba apan sa ja anan tə miresl su ɗo zənzen
a bay, aday abay cəveɗ inde sa ja anan ibay
re. 5 Ni ga a ti zek nà, tə ɗowan ata kutok.
Əna pi zek uno nà, ni ga anan ti zek bay, si
tə bəle uno ɗəkɗek. 6 Kwa abay nâ gan may
sa ga anan ti zek dəp nà, nə tərak ɗo ɓəlɓəle
a bay, anga ni ja nə way ɗìɗek awan. Əna ni
ga a ti zek bay, anga u no ɗowan â sa ɗəfo
apan anga way a nen sə həran a nga ì zek
ataya bay. U no ɗo ahay tâ ɗəfo apan aɗəka
nà, anga tə slənek ɗìɗek sa 'am uno, aday tə
canak anan anà anjahay uno re ata awan.

† 11:24 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 25.3. ‡ 11:33 Ca pə Mer su way ahay 9.23-25.

7 Abay ni mba apan sa ga kwecele anga
way ana Mbərom sə ɗuko anan ataya fok.
Aya əna, Mbərom a kà ɗəfak uno way kawa
adak ì zek inde, sa ga alay ti nen. Mbərom
u go way ata ɗukwen, tu ɗo maslan ana
Fakalaw, aday nô həran nga anà zek bay.
8 Na gak amboh saray maakan, anga aday
Bahay a nuko Yesu â gəɓa puno wa ɗəce
ata awan. 9 Əna a mbəɗuho apan, a wa:
«Sumor uno i slak ɗa, anga məgala uno a
ga mer su way ù ɗo inde nà, à alay a winen
bəle awan.» Nə sləne matanan cəna, u zlo à
nga sə həran nga anà zek anga nen bəle a
kutok, anga aday məgala ana Almasihu â ga
mer su way ì nen inde lele. 10 Matanan, ni
taslay mivel anga nen ɗo bəle awan. Kwa â
ga nə ɗo ahay tə gənuho kabay ɗo ahay ta
ga alay ti nen, kwa â ga nə ni sa məndolor
sa 'am kabay ni slahay à ɗəce inde, na san
zle kutok, way ataya ti təro anga Almasihu.
Aday ni taslay mivel anga à alay a nen bəle
ata nà, Almasihu i vuro məgala.

*A nan anà Pol nà, Korintu ahay t*ô pəlay
anan asa

11 Na ja 'am kawa nga a vuwo, əna ines
a kwanay. Nə həran nga anà zek nà, anga
kwanay a ki gen anan way ata bay. Anga
kwa â ga nə nen awan kəriya awan, ɗo sa
jəka tinen ɗo maslan a Yesu məduwen aya
ata nà, tə zalay nen tə awan a ibay. 12 À
alay a nen àga kwanay ata nà, na ga mer su
way uno ahay nə tə munapanaw awan, aday
Mbərom kà gak masuwayan sə way ahay tə
alay uno bayak a cara cara. Masuwayan sə
way ataya tə ɗakay anan nà, nen ɗo maslan
a Mbərom a kutok. 13 Awan a inde lele na
gak àga ɗo a Yesu ahay à man a hinen aday
na gak anan àga kwanay bay nà, inde ɗaw?
Na gak àga kwanay bay nà, way kərtek: Nə
cəcihek pikwen wa awan bay. Kak sə cəɓak
ikwen nə way ata nà, pəsen uno anan asəka!

14 Həna nà, ni i zlak ayak àga kwanay bəse
kutok, aday ata na zlak ayak àga kwanay nə
saray maakan. Matanan ni i ngam kô viren
uno awan a kwanay kutok bay re. Nə pəlay
nə zek a kwanay awan, bina way a kwanay
ahay bay. I təra kawa atə bəbay tə gwaslay
anahan ahay. Gwaslay ahay tə varan way
anà bəbay bay, əna bəbay a varan way anà
gwaslay ahay. 15 Kwa nô lize anan way uno
ahay fok, kwa nâ yan nga anà zek hus à sa
mac pə cəveɗ sa mak ikwen zek dəp nà, i go
awan bay, ni taslay anan mivel hwiya. Iya,
cəkəbay ki i pəlen nen sabay, anga nə pəlay
kwanay kà zalak bugol ɗaw?

16 Na wa kə sənen zle ba? Nə cəcihek
pikwen wa awan bay. Əna ɗo a kwanay
azar aya ta wa: «Pol nə wurwer awan. A
nan sə təma puko wa dala tə wurwer.» 17 Nə
njəkak ikwen uda nə kəkəmaw? Nə njəkak
ikwen uda nà, ta sə slənak ayak ɗo ahay
àga kwanay ata ɗaw? Bayiken apan lele
aday. 18 Na jan anà Titus nə â zlak ayak àga
kwanay. Pə kərtek a tə Titus, nə slənak ayak
mərak a hinen ata re, kə sənen anan zle lele.
Sə təma pikwen wa way tə wurwer nà, Titus
a kələɗaw? A'ay! Anga way a Titus sa ga
ata nà, na ga ɗukwen matanan re, mivel a
manay a nə kərtek awan.

19 Way a manay sə vindek ikwen ayak
həna à ɗerewel a anan inde ataya nà, a ga
pikwen nə mə vindek ikwen ayak anga aday
kô njiɗen pumo alay sa 'am sabay kutok
ɗaw? Manay ma ja 'am a anaya nə pa 'am a
Mbərom, kawa sa zlan à nga anà Almasihu.
Car uno ahay, ma jak ikwen ayak way ataya
fok, anga a nan umo sa mak ikwen zek sa
zla pa 'am pa 'am pə cəveɗ ana Mbərom.
20 Sa pak upo zlawan jiga nà, ni zlak ayak àga
kwanay nə ni njaɗ kwanay pə cəveɗ lelibay
aya awan, azla a kwanay ata i zlo à nga bay.
Kak matanan nà, azla si zek uno a ɗukwen
i zlak ikwen à nga bay re. Izəne, na sak
a zlak ayak nà, ni canan nə ki tərihen, ki
gen sərak ahay, ki gen mivel ahay pi zek,
ki gəzlen zek, ki gənihen anan ì zek ahay,
ki gəɗen anan azar anà ɗo ahay, ki hərен
anan nga ì zek, aday ki gen rawraw. 21 Sa
pak upo zlawan asa nà, na sak a dəzlek ayak
àga kwanay maza nə Mbərom uno i puko
waray ì iɗe anga kwanay. U go nə kawa ni
i tan à nga anà ɗo sa ga ines ahay bayak a
àga kwanay asa, tə mbəɗahak anan lœn anà
ines ataya itəbay. Izəne ti pərahan azar sa
ga sədœk, sə kukwaran azar anà uwar ahay,
sa ján uho. Kak ti ga matanan cəna, ata i go
ayam.

13

*M*ədakwidok sa 'am ana Pol ahay

1 À alay a ni zlak ayak àga kwanay mə slala
maakan ata nà, dì i gan sariya anà ɗo sa
ga way lelibay ataya awan. Ata dì ga kawa
ana Deftere a Mbərom sa ja ata kutok: «Kak

ɗowan a kə̀ zlahak pu ɗo nà, tâ njaɗ ɗo sə side way ata ɗo ahay cew kabay maakan.*»
2 Anuno sa zlak ayak àga kwanay mə slala
cew ata nà, na jak anan ù ɗo sa ga ines ataya
tâ mbəsak. Kwa anà ɗo azar aya ɗukwen
nə gafak atan 'am matana re. Kwa hə̀na
nen dəren dəp nà, ni man ayak anà 'am
uno ata re: Na sak a zlak ayak nà, ni kə̀ta
anan ɗo sa ga ines ahay nə fok. 3 Na wa,
a nak ikwen sa san anan, Almasihu winen
apan i ja 'am ti nen ba? Ki i sənen anan
kutok! Winen nə bə̀le kawa nen bay, a ga
mer su way anahan à wulen a kwanay nə tə
məgala awan. 4 Ayaw, à alay a tə daray anan
pə dədom mə zlə̀lngaɗ ata nà, kà mak anan
nga anahan kawa ɗo bə̀le a wanahan. Ə̀na
hə̀na winen tə sifa pa sə viyviya awan, tə
məgala a Mbərom. Manay kə̀ma, mə japay
nə tə winen awan. Ayaw, tə day hinen nə
manay bə̀le aya kawa winen, ə̀na manay tə
sifa aya tə winen a re. Ma sak a zlak ayak àga
kwanay kutok nà, mi ga mer su way ɗukwen
tə məgala a Mbərom.

5 Na jak ikwen nà, cen iɗe à mivel a
kwanay ahay inde aday, kak kə ɗə̀fen nga
pə Yesu acə̀kan nà, ki sənen anan kutok. Al-
masihu Yesu winen inde à mivel a kwanay
ahay nà, kə sənen biɗaw? A ga upo ɗukwen,
kə sliren pə cəveɗ anahan wa bay, 6 aday
ki cinen umo manay nə ɗo maslan ahay tə
ɗiɗek aya awan, aday mə slarak pə cəveɗ
wa bay re. 7 Manay apan mi gan amboh anà
Mbərom nà, ɗowan â sa ga ines à wulen a
kwanay inde sabay. Kwa â ga nə ɗo ahay ta
ca apan kawa ma gak mer su way tə cəveɗ
awan, kwa â ga nə ɗo ahay ta ca apan nə ma
gak mer su way tə cəveɗ a bay dəp nà, a nan
umo nə, gen lele hwiya. 8 Ma ja matanan
nà, anga manay mi mba apan si nes anan
ɗiɗek a Mbərom bay, mi mba apan sa ga nə
way sa zla anan ɗiɗek anahan pa 'am pa 'am
vərre. 9 Kak kwanay məgala aya pə cəveɗ
a Mbərom nà, mi taslay mivel, kwa manay
bə̀le aya dəp nà, na. Kem anà Mbərom aday
â mak ikwen zek sa ma pə cəveɗ anahan
maza awan asa.

10 Na lah sə vindek ikwen ayak ɗerewel a
anan nà, anga u no ni saa dəzlek ayak nà,
kə mbəɗihen anan lœn anà ines ataya coy.
Ni gan may saa ngəraz pə ɗowan sabay. Tə
ɗiɗek a nə Bahay a nuko kə̀ varak uno cəveɗ
sə ngəraz pikwen, ə̀na anga sa mak ikwen
zek sa zla pa 'am pa 'am pə cəveɗ anahan,
bina saa ma kwanay à dəɓa aɗə̀ka bay.

11 Mə̀rak uno ahay, hə̀na ni ndav anan
ɗerewel uno kutok. Tislen mivel. Gen
məgala sa har pə cəveɗ a Mbərom, pə̀ken
sləmay pə way uno sa jak ikwen, 'am â zlak
ikwen pi zek ahay, njihen à zay inde lele.
Ata Mbərom, ɗo sə pə̀lay ɗo ahay fok aday
sə varan atan zay ata, i njahay tə kwanay
a fok. 12 Jen anan 'am ì zek ahay lele kawa
kwanay tə mə̀rak ahay. Ɗo a Yesu ahay
à man a anan fok ta jak ikwen ayak 'am.
13 Bahay a nuko Yesu Almasihu â gak ikwen
sumor anahan, asan zek a Mbərom â ga inde
à wulen a kwanay, aday Apasay Cə̀ncan a â
japay kwanay fok pə kə̀rtek awan.

* 13:1 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 19.15.

Ɗerewel ana Pol sə vinden ayak anà ɗo sə Galatiya ahay

Aɗakay way pə deftere a anan

Pol a vinden ayak ɗerewel a anan nà, anà egliz ahay pə daliyugo sə Galatiya. Kwa â ga nə egliz ahay inde à man ata bayak a dəp nà, way a tinen sa gan may nà, kərtek aya awan. Miter mungwalay aya inde ta zlak à man ataya awan, ta sa ja nà, bəlaray ɗo a Yesu ahay fok tâ gaɗ mədəndalas aday tâ ɗəfan apan anà Tawrita re. Matanan, Pol a jan ayak anà egliz ahay nà, ɗo i təra ɗo ɗiɗek a pa 'am a Mbərom nà, ta sa ɗaf nga pə Yesu, bina ta sə ɗəfan apan anà Tawrita a Musa bay.

Nga sa 'am ahay

Pol a ɗakay anan nà, winen ɗo maslan ana Yesu tə ɗiɗek awan *(1.1 - 2.21)*

Sə təra anan ɗo ɗiɗek a pa 'am a Mbərom nà, aɗaf nga pə Yesu *(3.1 - 4.31)*

Ɗo ahay tinen ɓile aya sabay anga Yesu *(5.1 - 6.10)*

Andav sa 'am ahay *(6.11-18)*

Pol a jan ayak 'am anà ɗo sə Galatiya ahay

1 Ɗerewel a anan a zlak ayak nà, à alay ana Pol wa, nen ɗo maslan a Yesu. Nə təra ɗo maslan a nə tə alay su ɗo zənzen a bay, aday sa slan nen ɗukwen ɗo zənzen a bay re. Sa slan nen nà, Yesu Almasihu tə Mbərom Bəbay a nuko, ɗo sə slabakay anan ahay Yesu à məke wa ata awan. 2 Manay tə mərak ahay à man a anan ata fok, ma jak ikwen ayak 'am, kwanay a à egliz ahay pə daliyugo sə Galatiya ata awan. 3 Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tâ gak ikwen sumor, aday tâ varak ikwen zay a tinen. 4 Yesu Almasihu kə̀ varak anan nga anahan, anga sə pəsek uko anan ines a mənuko ahay, aday sa tam mənuko pə way sə daliyugo a anaya lelibay ataya wa. A ga matanan ata nà, kawa sa zlan à nga anà Bəbay a mənuko Mbərom awan. 5 Həruko anan nga à Mbərom pa sə viyviya awan. Amen!

*L*əbara mugom awan

6 Nə slənə sa jəka kə mbəsiken anan ləbara mugom a mbala Yesu, kə mbəɗihen 'am pə ləbara hinen ata nà, u go masuwayan. Mbərom kə̀ ngamak ikwen, kà gak ikwen sumor anahan tə alay ana Yesu Almasihu. Tə winen ata təke ɗukwen, kwanay mbəsak anan kwayan'a. 7 Ləbara mugom a maza inde sabay. Bina ləbara mugom a sa nay ahay pə cakay ana Mbərom wa cəna, mbala ana Almasihu, nen sə ɗakak ikwen anan ata awan. Na ja matanan ata nà, anga ɗo ahay inde tinen apan ti vawak ikwen nga, a nan atan sə mbəɗa anan ləbara mugom a mbala ana Yesu Almasihu ata awan. 8 Əna kak ɗowan a a ɗakak ikwen anan ləbara mugom a maza uwec wa mbala manay sa jak ikwen ata cəna, kwa abay â ga nə manay, kwa abay â ga nə maslay a Mbərom a nay à mburom wa, Mbərom â tahasl anan. 9 Ma jak anan 'am ata coy, hənə ni mənahan asa re: Kak ɗowan a a wazay aday kə̀ mbəɗahak anan alay anà ləbara a kwanay a sə slənə ata cəna, Mbərom â tahasl anan sə coy. 10 Nə vindek ikwen ayak matanan ata nà, u no nə ɗo ahay tâ hərə nga ɗaw? A'ay! Matanan bay jiga awan. Anga u no nà, saa hərə nga təɗe aɗəka nə Mbərom awan. A ga pikwen nà, u no nâ zlan à nga anà ɗo zənzen a cukutok ɗaw? Kak abay û no nâ zlan à nga anà ɗo zənzen a nà, ni təra ɗo si mer su way ana Almasihu a mba ɗaw?

*C*əveɗ ana Pol sə təra ɗo maslan ana Yesu ata awan

11 Mərak uno ahay, u no sənen anan way inde aday: Ləbara mugom a nen sə ɗakak ikwen anan ata nà, a nay ahay à abayak nga sə ɗo ahay wa bay. 12 Nə slənə 'am ata ɗukwen, pu ɗo zənzen a wa bay, aday ɗowan kə̀ tətakak uno anan itəbay re. Yesu Almasihu a ta nga anahan a sə ɗuko anan way ata awan.* 13 Kə sənen zle, kwakwa ata nà, nə pərahak anan ahay azar anà pəra sə Yahuda ahay nə lele. À alay ata nà, nə jugurak 'am pu ɗo a Yesu ahay wa bayak awan. U no nə ɗo a Yesu ahay tâ ga inde sabay fok. 14 À wulen ana məndala uno ahay inde nà, nə zalay ɗo azar aya bayak awan ta sə pərahan azar anà pəra sə Yahuda ahay nà, na. Nə varak anan zek anà pəra ana bije a manay ahay nà, təhhe kə̀ zalak.

* 1:12 Ca pə Mer su way ahay 9.3-6.

15 Əna, zek a Mbərom a a walay nen, kwa
à alay a nen a mə wahay a fan bay. Kà gak
uno sumor anahan sə ngumo sə təra nen ɗo
anahan. À alay a kawa sa zlan à nga ata nà,
16 kà kak uno anan wan anahan aday nâ san
anan, nâ ɗakan anan anà ɗo sə pəra ahay nə
ləbara ana wan anahan ata awan. À alay ata
ɗukwen, nə cəcihek awan pu ɗo wa bay, 17 na
zlak à Urəsalima sə cəcihey 'am pu ɗo sə
luho sə təra ɗo maslan ana Yesu Almasihu
ahay ataya wa bay re. Kwayan'a na lah sa
zla aɗəka nà, pə daliyugo sə Arab ahay. Pə
dəɓa anahan a wa nà, na may ahay à wulen
su doh sə Damas kutok.
18 Pə dəɓa anahan a wa ava maakan nà,
na zla à Urəsalima kutok, anga aday nâ
san Piyer ite. Mə njahay tə winen nà,
luvon kuro nga anahan a ɗara. 19 Nə canak
anan anà ɗo maslan a Yesu hinen sabay, si
Yakuba, mərak ana Bahay a mənuko Yesu.
20 Way a nen sə vinde həna ata nà, Mbərom
a san zle re, na gaɗ mungwalay bay, winen
'am ɗiɗek awan. 21 Pə dəɓa anahan a wa, nə
slabak à Urəsalima wa, na zla saa bəray pə
daliyugo sə Siriya tə Silikiya ahay wa. 22 Ɗo
sə egliz sə Yahudiya ataya ata, tə canak uno
njœk tə iɗe a tinen fan bay. 23 Ta taa sləne
'am nà, sə ɗo ahay sa ja pi nen ata ɗəkɗek.
Ɗo ahay ta wa: «Ɗowan a sa ga alay tə
mənuko à alay ata ata, kə̀ mbəɗahak, həna
winen apan i wazay anan ləbara a Yesu
mugom awan. Abay aday kà gak anan may
sə lize wa ɗo sa ɗaf nga pa 'am ataya awan.»
24 Anga nan kutok, tinen apan ti həran nga
anà Mbərom anga nen.

2

Pol a zlangay tu ɗo maslan ahay à Urəsalima

1 A ga pə dəɓa wa ava kuro nga anahan
a fuɗo nà, na zla maza à Urəsalima asa,
manay maya tə Barnabas kutok. Na jan anà
Titus ɗukwen â pərahan umo azar. 2 Na zla
nà, anga Mbərom kə̀ ɗakak uno anan, si nâ
zla à man ata awan. Mə dəzle cəna, mə
halay nga tə məceɗ sə egliz ahay vərre. Na
jan atan ləbara mugom a nen sə ɗakan anan
anà ɗo sə pəra ahay ata awan. U no mer su
way uno sa taa ga aday həna nen apan ni ga
ata nà, â saa təra kəriya bay. 3 Titus a manay
maya ata nà, winen Gərek ahay. Əna ta jak
anan â zla saa gaɗ mədəndalas aday sə təra
ɗo a Yesu bay. 4 Aya əna, ɗo sə mungwalay
ahay ta nay, ta wa təktek â gaɗ mədəndalas.
Tinen nà, tə ləlakak ayak zek à wulen a
manay inde tə akar, anga ta gan may sa
san nə manay ɓile sə Tawrita ahay sabay
nə kəkəmaw. Bina manay mə japay aya
tə Yesu Almasihu, manay ɓile ahay sabay.
Əna, a nan atan nə mâ təra ɓile sə Tawrita
ahay asa. 5 Manay mə mbəsakak atan cəveɗ
kwa mənjœk bay. Kà nak umo aday tâ njaɗ
cəveɗ sa nes anan ləbara mugom a ɗiɗek a
anan bay, anga aday â dəzlek ayak pikwen,
winen lele hwiya.
6 Bina ɗo ahay inde à man ata tinen
məceɗ sə egliz ahay. Â ga nə ɗo ataya nà,
məceɗ sə egliz ahay, â ga nə tinen məceɗ
sə egliz ahay bay dəp nà, wita kà gak uno à
nga wa bay. Anga pə iɗe ana Mbərom aday
nà, ɗo ahay fok tə lavay ike hərro. Ɗo ataya
nà, à alay a nen apan ni jan atan 'am uno
sa taa wazay ata nà, ta jak awan inde wiya
sə ɗuko anan way a bay re. 7 Tə təmahak,
sə mbəsuko ləbara mugom ata à alay inde
aɗəka nə zek a Mbərom awan. Mbərom u
jo nâ zla saa ɗakan anan anà ɗo sə pəra
ahay, kawa anahan sa jan anà Piyer â zla
saa ɗakan anan anà Yahuda ahay ata awan.
8 Tə sənak nə Mbərom ata kərtek a sə varan
məgala anà Piyer sa ga mer su way à wulen
sə Yahuda ahay, matanan tə sənak sa slan
nen aday sə vuro məgala sa ga mer su way
ata à wulen su ɗo sə pəra ahay inde ata
nə winen a re. 9 Atə Yakuba tə Piyer tatə
Yuhana, ɗo aday ɗo a Yesu ahay ta ca patan
nə kawa məceɗ sə egliz ahay ataya nà, tə
sənak, Mbərom kə̀ varak uno mer su way
ata à alay inde ì nen tə ɗiɗek awan. Anga
nan, tə varak umo alay, nen tə Barnabas,
kawa sa ja nà, mə japak ì mer su way ata
inde coy. Ma wa, manay tə Barnabas nà, mi
zla pə cakay su ɗo sə pəra ahay, aday tinen
nà, ti zla pə cakay sə Yahuda ahay. 10 Tə cəce
pumo wa way inde sa ga nə kərtektəkke: Mâ
man zek anà ɗo mətawak aya awan, à wulen
su ɗo a Yesu ahay à Urəsalima. Way ata
ɗukwen, nə varak anan zek sa ga anan.

Pol a gafan 'am anà Piyer à Antakiya

11 Pə dəɓa anahan a wa kutok, Piyer a
nay ahay à Antakiya. Nə gafan 'am pa 'am
sə ɗo ahay fok, anga kà gak way lelibay
awan. 12 Kurre ata nà, ɓa kà pak way pə
kərtek a tu ɗo a Yesu ahay sa nay à wulen

su ɗo sə pəra ahay wa ataya awan. Aya əna Yakuba a slənak ayak ɗo ahay. Ɗo ataya tə dəzlek ayak cəna, Piyer a ngam sa pa way tu ɗo ataya sabay. Zlawan a gan anga ɗo sa gan may ɗo ahay tâ gaɗ mədəndalas ataya awan. [13] Ɗo a Yesu azar aya à wulen sə Yahuda ahay inde ta gak mbaɗire sə way matanan kawa ana Piyer ata re. Kwa Barnabas ɗukwen, kà gak mbaɗire ata anga tinen a re. [14] Na ca apan kutok nà, tə bənak anan bitem anà cəveɗ sə ɗiɗek ana ləbara mugom ata sabay. Anga nan, nə gafan 'am anà Piyer pa 'am sə ɗo ahay fok, na wa: «Iken nə Yahuda ahay, kə njahay à man a anan kawa iken Yahuda ahay sabay, əna kawa ɗo su kon a azar ataya cite. Iya, cəkəbay a nak sa jan anà ɗo su kon azar ataya nə tâ ga kawa Yahuda ahay asa nà, angamaw?»

Cəveɗ sa tam ɗo cəna, aɗaf nga pə Yesu Almasihu

[15] Tə ɗiɗek a nà, manay mə wahay aya nə Yahuda ahay, manay ɗo su kon azar ataya itəbay. Tinen ta san sə pərahan azar anà cəveɗ a Mbərom bay. [16] Cəkəbay, manay ma san nə ɗowan saa təra ɗo ɗiɗek a pa 'am a Mbərom anga winen apan i ɗəfan apan anà way a Tawrita sa ja nà, ibay. Sə təra ɗo ɗiɗek a pa 'am a Mbərom nà, ɗo sa ɗaf nga pə Yesu Almasihu. Kwa manay, ma ɗaf nga pə Almasihu aday mə təra ɗo ɗiɗek aya pa 'am a Mbərom, bina mə təra ɗo ɗiɗek aya anga mə ɗəfak anan apan anà Tawrita ata bay. Ɗowan inde Tawrita kà ndakak anan pa 'am a Mbərom nà, ibay.

[17] Manay Yahuda ahay ɗukwen, mə pəlay sə təra ɗo ɗiɗek aya pa 'am a Mbərom nà, ta sa ɗaf nga pə Yesu Almasihu. Anga nan, manay mə tərak kawa ɗo sə ines ahay, anga mə ɗəfan apan anà Tawrita ana Yahuda ahay sabay ata awan. A nan sa ja nə Almasihu kà zlak manay ì ines inde kutok ɗaw? Matanan bay. [18] Aɗəka bay, kak ɗowan a kà mbəsakak sə ɗəfan apan anà Tawrita anga a man zek pa 'am a Mbərom bay, aday i ma apan asa i ɗəfan apan anà Tawrita nà, ata kà gak way sa zlan à nga anà Mbərom bay kutok. [19] Nen aday nà, kawa ɗo ma mac awan pa 'am ana Tawrita coy, anga məgala anahan inde upo sabay. A təra matanan ata nà, anga aday nâ təra ɗo tə sifa pa 'am a Mbərom, ni gan mer su way. À alay a tinen sa vaɗ anan Almasihu pə dədom mə zləlngaɗ ata nà, nen mə japay tə winen, ma mac maya awan. [20] Tə sifa həna ata aday nà, nen sabay, əna Almasihu a tə alay anahan a ì nen inde kutok. Anjahay uno həna pə daliyugo ata ɗukwen, ni njahay ta sa ɗaf nga pə Wan a Mbərom. Winen a pəlay nen aday kà varak anan sifa anahan anga nen. [21] Sumor a Mbərom su go ata nə ni lar anan kawa way kəriya kula bay. Bina, kak ɗo i mba apan sə təra ɗo ɗiɗek a pa 'am a Mbərom anga sə pərahan azar ana Tawrita nà, ata a nan sa ja nə Almasihu a mac kəriya awan.

3

*Mb*ərom a tam anan ɗo ahay nə tə cəveɗ wuraw

[1] Kwanay Galatiya ahay, kə sənen awan itəbay kələɗaw? Ma sə təra pikwen matanan ata anaw? Amac ana Yesu Almasihu pə dədom mə zləlngaɗ ata nà, manay mə ɗakak ikwen anan way ahay fok lele coy. [2] Jen uno way inde kərtek aday. Mbərom a varak ikwen Apasay anahan a Cəncan a ata nà, anga kə pərihen anan ahay azar anà Tawrita sə Yahuda ahay kələɗaw? A'ay! Mbərom a varak ikwen Apasay anahan nà, anga kə slənen ləbara mugom a aday kə ɗəfen apan nga. [3] Kə sənen way itəbay nà, angamaw? Way ana Mbərom sə dazlan à kwanay inde tə məgala ana Apasay Cəncan a ata nà, a nak ikwen sa ndav a wa həna tə məgala si zek a kwanay a cukutok ɗaw? [4] Ɗəce a kwanay sa ga ataya fok nà, ti təra way kəriya aya ɗaw? Ti təra kula kəriya itəbay. [5] Mbərom kà varak ikwen Apasay anahan, winen apan i ga way masuwayan aya à wulen a kwanay inde. A ga matanan nà, anga kà pərihen anan ahay azar anà Tawrita sə Yahuda ahay ɗaw? A'ay. A ga matanan anga kə slənen, kə ɗəfen nga pə ləbara mugom a mbala ana Almasihu ata awan.

[6] Bayiken pə Ibərahima aday. Deftere a Mbərom a ja apan nə maw? A wa: «Ibərahima kà ɗəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen ɗo ɗiɗek awan.*» [7] Kak matanan cukutok nà, kə sənen zle coy, wan ana Ibərahima tə ɗiɗek aya cəna, ɗo sa ɗaf nga pə Mbərom

* 3:6 Ca pə Laataanooji 15.6.

ahay kutok. [8] Kwakwa ata nà, tə vinde à
Deftere a Mbərom inde pə luvon a aday
ɗo su kon azar aya ɗukwen ti ɗaf nga pə
Mbərom aday i təma atan, i təra atan ɗo
ɗiɗek aya pa 'am anahan a kutok. Mbərom
a ɗakan anan ləbara mugom ata nà, anà
Ibərahima, a wa: «Ni ɗaf alay sə mazlaɓ uno
pu kon sə daliyugo ahay fok, anga iken.†»
[9] Ibərahima kà ɗəfak nga pə Mbərom. Anga
nan, Mbərom kà ɗəfak apan alay sə mazlaɓ
anahan re. Ɗo sa ɗaf nga pə Mbərom kawa
Ibərahima ataya ɗukwen, Mbərom i gan
atan sumor re cite.

[10] Əna ɗo sa jəka ti njaɗ sə təra ɗo ɗiɗek
aya pa 'am a Mbərom anga ti ga mer su
way kawa ana Tawrita sa ja ata nà, Mbərom
i tahasl atan. Bina Deftere a Mbərom
a ja nà: «Kuwaya, ɗowan kà ɗəfak anan
apan anà 'am a Deftere sə Tawrita sa ja
ata pac pac bay cəna, Mbərom i tahasl
anan.‡» [11] Ɗa san zle lele, ɗowan inde sə
təra ɗo ɗiɗek a pa 'am a Mbərom anga
a ɗəfan apan anà Tawrita nà, ibay!
Ɗa
san cəna, anga mə vinde a à Deftere a
Mbərom inde nà: «Ɗowan a kà ɗəfak nga
pə Mbərom cəna, Mbərom i təra anan ɗo
ɗiɗek a pa 'am anahan. Ata ɗowan ata i
njaɗ sifa ɗiɗek awan.§» [12] Əna, aɗəfan apan
anà Tawrita nà, kawa aɗaf nga pə Mbərom
bay. Tinen cara cara way anahan. Aɗəka
bay, kawa ana tinen sə vinde à Deftere a
Mbərom inde ata nà: «Ɗo sə ɗəfan apan
anà 'am ana Tawrita nà, i njaɗ sifa nə tə
winen awan.*» [13] Kawa sa ja nà, Mbərom kà
tahaslak mənuko coy, anga ɗə ɗəfak anan
ahay apan anà 'am sə Tawrita ahay fok bay
ata awan. Əna Almasihu kà nak, anga aday
Mbərom â tahasl anan à yime a mənuko
inde. Tə ananahan sa ga matanan ata nà,
a bəmbaɗay ahay mənuko à atahasl ata wa
kutok. Kawa mə vinde à Deftere a Mbərom
inde: «Kak tə lawak anan ɗowan a ì sé
inde cəna, winen mə tahasl awan.†» [14] Yesu
Almasihu a ga matanan anga aday way a
lele aya Mbərom sə zlapay anan i varan
anan anà Ibərahima ataya ɗukwen, ɗo su
kon azar aya tâ njaɗ anan à alay anahan
wa cite. Aday a ga matanan ɗukwen, anga
aday ɗâ njaɗ Apasay a Mbərom sə zlapak
uko anan i varak uko anga ɗə ɗəfak apan
nga coy ata awan.

*Way ana Mb*ərom sə zlapan anan anà
Ibərahima

[15] Mərak uno ahay, ni ɗakak ikwen anan
way inde tə way a mənuko sə canan sasidew
ata awan. Kak ɗo ahay cew tə japak, 'am kà
zlak atan pi zek, aday tə ɓanak 'am à wulen
a tinen inde, ɗowan maza sa saa nes anan
way a tinen ata nà, inde sabay. Aday ɗowan
sa saa zəga anan apan ɗukwen ibay re. [16] A
təra tə Mbərom ɗukwen matanan. Mbərom
a zlapan anan tə way ataya kwakwa anà
Ibərahima tə wan sə kutov anahan ɗukwen
matanan.‡ Deftere kà jak sa jəka, Mbərom
a zlapan anà Ibərahima tə wan sə kutov
anahan ahay cara cara bay, əna tə vinde
nə pə wan sə kutov anahan a kərtektəkke
ata awan. Wan sə kutov anahan ata nà,
Almasihu. [17] U no sa ja nà maw? Mbərom
kà ɓanak 'am tə Ibərahima. Ava səkat fuɗo
tə kwa kuro maakan a (430) a ndav nà,
Mbərom a varan Tawrita anà Yahuda ahay
pə dəɓa anahan a wa. Matanan, Tawrita i
mba apan sa nes anan 'am a Mbərom sa ɓan
a ata bay. I mba apan sa mbazl anan wa
way a Mbərom mə zlapan a anà Ibərahima
kwakwa ata bay re. [18] Mbərom a zlapan anà
Ibərahima nà, i varan zahav, wan sə kutov
anahan ahay. Kak abay Mbərom i varan
way anà ɗo ahay anga sə ɗəfan apan anà
Tawrita nà, i təra way mə zlapay a sabay.
Wita nà, magwagway. Əna, Mbərom a gan
sumor anà Ibərahima nà, ta sə zlapan tə
way.

*Mb*ərom a varay Tawrita ike nà, anga-
maw?

[19] Kak matanan cukutok nà, Mbərom a
varay ahay Tawrita angama asa anaw?
Anga aday ɗâ san way lelibay aya inde
mənuko apan ɗì ga pa 'am anahan. A varak
uko anan ahay ɗukwen sə coy a itəbay, əna
hus pə ana wan sə kutov a Ibərahima ata i
i dəzley ahay kutok, kawa ana Mbərom sə
zlapan anan anà Ibərahima ata awan. Pə
dəɓa anahan a wa, wan ata a dəzley ahay
cəna, məgala ana Tawrita kà ndəvak. Sa nay
anan Tawrita nà, maslay a Mbərom ahay.
Tə varan anan à alay inde anà Musa aday
â ɗakan anan 'am a Mbərom anà ɗo azar

† 3:8 Ca pə Laataanooji 12.3. ‡ 3:10 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 27.26. § 3:11 Ca pə Habakuk 2.4. * 3:12 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 18.5. † 3:13 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 21.23. ‡ 3:16 Ca pə Laataanooji 12.7.

aya awan. [20] À alay ata nà, Mbərom a jan
'am anà ɗo ahay bay, a ɗaf ɗo à wulen a
tinen inde. Əna, à alay a Mbərom sə zlapan
anà Ibərahima ata nà, ɗowan inde à wulen
a tinen ibay. Mbərom a jan anan 'am ata nə
tə alay anahan awan.

[21] A nan sa ja kutok nà, atə Tawrita tə way
a Mbərom sə zlapay anan ata tə zlangar bay
ɗaw? Matanan bay re. Kak abay Tawrita a
Mbərom a sa var ata kà mbak apan sə varan
sifa anà ɗo zənzen a nà, i mba apan sə tərа
anan ɗo ɗîɗek a pa 'am a Mbərom re. Əna
həna ata nà, matanan bay fok. [22] Aɗəka bay,
Deftere a Mbərom a ja nà, ɗo sə daliyugo
ahay fok nə sə lavan atan nga nə ines. A
tərа matanan anga aday Mbərom â varan
anan way anahan a sə zlapay anan ata anà
ɗo saa ɗaf nga pə Yesu Almasihu ahay. I
varan atan anan nà, anga aɗaf nga pə Yesu
Almasihu a cərkəke.

[23] Kwakwa ata nà, cəveɗ sa ɗaf nga pə
Yesu inde fan bay, Tawrita kà tərak pumo
nə kawa mətuwar, a ba pumo hus pə ana
Mbərom sə ɗakan umo anan cəveɗ sa ɗaf
nga pə Almasihu kutok. [24] Natiya awan,
Tawrita kà tərak umo ɗo sə ɗakan umo anan
cəveɗ lele awan, hus pə ana Almasihu sə
dəzley ahay kutok. A tərа matanan anga
aday Almasihu kà sak a nay ata nà, Mbərom
i tərа manay ɗo ɗîɗek aya pa 'am anahan,
anga mə ɗəfak apan nga. [25] Həna nà, alay a
sa ɗaf nga pə Almasihu ata kutok. Mer su
way ana mətuwar a manay ata kà ndəvak
coy. [26] Matanan, kwanay a fok kə tərən wan
a Mbərom ahay, anga kə ɗəfen nga pə Yesu
Almasihu, [27] bina à alay a kwanay sa ga bap-
tisma ata nà, kə jipen nə tə Yesu Almasihu
awan, kwanay kə tərən kawa winen awan.
[28] Kwa â ga nə iken Yahuda ahay, kwa â ga nə
iken ɗo su kon azar aya awan, kwa â ga nə
iken ɓile, kwa â ga nə iken nə ɓile a itəbay,
kwa â ga nə iken mungol awan, kwa â ga nə
iken uwar awan, i ga awan bay. Kwanay a
fok kə tərən zek kərtek, anga kə jipen nə tə
Yesu Almasihu. [29] Natiya kutok, kak kwanay
ɗo ana Almasihu ahay cəna, kwanay wan sə
kutov ana Ibərahima ahay re. Matanan, ki
njiɗen anan way a Mbərom sə zlapan anan
anà Ibərahima ata re.

4

[1] Nâ ɗakak ikwen anan way inde aday:
Wan saa pa 'am su doh ana bəbay anahan,
aday winen wan a hwiya ata cəna, winen
kawa ɓile mba, kwa â ga nə saa pa way
ahay fok nə winen dəp nà, na. [2] À alay a kà
hərak fan bay ata nà, sa gan nga nə ɗo ahay,
winen tə way anahan aya təke, hus pə ana
bəbay anahan a sa ɗaf anan alay ata awan.
[3] Mənuko ɗukwen matanan re. À alay ata,
mənuko kawa gwaslay ahay, aday ɗə tərak
ahay ɓile sə way lelibay aya sa ga bahay pə
daliyugo ataya re. [4] Əna alay ana Mbərom
awan a sla kutok, a slənay anan ahay wan
anahan â nay ahay pə daliyugo, ɗo uwar a sə
wahay anan. Kà ɗəfak anan ahay apan anà
Tawrita ana Yahuda ahay, [5] anga aday â tam
anan ɗo aday tinen ɓile sə Tawrita ataya
awan, aday mənuko ɗukwen ɗə̂ tərа wan a
Mbərom ahay kutok. [6] Way a sə ɗakay anan
kwanay wan a Mbərom ahay ata nà, həna:
Mbərom a slənay Apasay ana Wan anahan
à mivel a mənuko inde fok, aday Apasay
ata a ngaman kutok: «*Abba!*» kawa sa ja nà:
«Bəbay!» [7] Natiya awan, iken ɓile sə awan
sabay, əna wan a Mbərom kutok. Anga nan,
ki njaɗ anan way a Bəbay anak Mbərom sə
lavan anan zek anà gwaslay anahan ahay
ata awan.

Anjahay sə Galatiya ahay a varan ajalay
nga anà Pol

[8] À alay a kwanay kə sənen Mbərom fan
bay ata nà, kwanay nə ɓile sə pərа ahay
cara cara, aday pərа ataya ɗukwen tinen
mbərom ɗîɗek aya bay re. [9] Əna həna kə
sənen Mbərom zle kutok. U no sa ja aɗəka
nà, Mbərom a san kwanay zle coy. Aka
aday, kwanay apan ki men pə way bəle
ataya nə kəkəma asa anaw? A nak ikwen sə
tərа ɓile sə way a mənjəna məgala ataya asa
ɗaw? [10] Kwanay apan ki gen anan nga anà
azar uko ahay pə luvon azar aya awan, pə
kiya azar aya awan, aday pə ava azar aya re.
[11] Kwanay apan ki pəken upo zlawan. Izəne
mer su way uno ma ga a à wulen a kwanay
ata kà tərak awan kəriya awan.

[12] Mərak uno ahay, kem ikwen ite, tərən
kawa nen awan, anga nen a ɗukwen, nə
tərak kawa kwanay aya re. Ki gen uno ahay
awan bay. [13] Kə sənen apan zle asanaw,
nə ɗakak ikwen anan ləbara mugom ata
mama'am a nà, anga à alay ata nə nen ɗəvac
awan. [14] Ɗəvac uno ata kà bənak ikwen
mbiyeɗ bayak awan, əna kə kəɗîyen nen
bay, kə liren nen kula bay re. Kə təmihen

nen aɗəka nə lele, kawa kə təmihen nə
maslay a Mbərom. Kə təmihen nen nə kawa
ana kwanay sə təma anan Almasihu Yesu
ata awan. 15 À alay ata ɗukwen, kwanay
tə ataslay mivel a lele. Ataslay mivel a
kwanay ata həna winen ahaw? Na san zle
lele, kî mben apan tiya nà, kə ndihen anan
iɗe a kwanay ahay aday sə vuro anan ì nen.
16 Həna, nə tərak ɗo maniɗe a kwanay, anga
nen sa jak ikwen ɗiɗek ata ɗaw?
17 Ɗo sə gəɗak ikwen mungwalay ataya
nà, ta gan may kâ jipen tə tinen, əna
mənjəna nga sa 'am lele awan. Ta ga
matanan anga aday tâ gəzla mənuko pi zek
wa, aday kâ jipen tə tinen aya kutok. 18 Agan
may sə japay tu ɗo a azar aya nə lele, kak
nga sa 'am a tinen ata lele nà, na. Kwa â
ga nə nen tə kwanay, kwa â ga nə nen tə
kwanay bay dəp nà, way ata nə lele, u no
nə japuko hwiya. 19 Car uno ahay, nen kawa
uwar kutov kà dəlak anan ata awan. Ni
njahay matanan hus à luvon aday kə təren
njavar a Yesu Almasihu ahay tə ɗiɗek aya
ata awan. 20 U no sə njahay tə kwanay nə
bayak awan, anga aday nâ san cəveɗ sa jak
ikwen anan ɗiɗek sə way a təɗe ni jak ikwen
ata awan. Bina, na san awan a ni jak ikwen
ayak həna ata sabay.

*L*əbara ana atə Saratu tə Hajara

21 Kwanay ɗo sa jəka ki gen anan may sə
pərahan anan azar anà Tawrita ataya nà,
kə slənen way ana Tawrita sa ja ata itəbay
kələɗaw? 22 A ja nà, Ibərahima nà, wan
anahan ahay nə cew. Wan anahan a kərtek
a nà, sə wahay nə ɓile ana Ibərahima sə
ngaman Hajara ata awan*, əna wan hinen
ata kutok nà, sə wahay nə uwar sə pəzugoy
anahan sə ngaman Saratu ata wanahan.†
23 Ɓile ata nà, winen a wahay wan anahan nə
kawa uwar ahay sa taa wahay ata wanahan,
əna uwar sə pəzugoy ata nà, a wahay nə
matanan itəbay, anga ɓa Mbərom kà zlapak
anan anan kurre tə wan ata awan.‡ 24 Way
ata a ɗakak uko anan 'am inde: Uwar ataya
cew maya ta ga minje nə ta 'am a Mbərom
sa ɓan ahay cara cara cew. Hajara, uwar
aday ɓile ata nà, a ga minje ta 'am a Mbərom
sa ɓan tə Musa à ɓəzlom sə Sina. Gwaslay
anahan ahay nə fok mə wahay aya nə ɓile
ɗəkɗek. 25 Natiya, Hajara cəna, a ga minje
ta 'am mə ɓanay a à ɓəzlom sə Sina wa ata
awan, pə daliyugo sə Arab ahay. Winen a
ga minje tə wulen su doh sə Urəsalima sə
biten re, anga ɗo sə njahay uda ataya nə fok
ɓile sə Tawrita aya awan. 26 Əna wulen su
doh a Mbərom tə ɗiɗek a nà, Urəsalima hi-
nen, winen à bagəbaga mburom ata awan.
Winen nə may a mənuko, aday ɗo saa
njahay uda ataya nə tinen ɓile aya itəbay.
27 Kawa winen mə vinde awan à Deftere a
Mbərom ata, ta wa:
«Iken uwar a dərlay a anan,
kula kə wahak ɗowan itəbay ata awan,
aday kə ɗəmak way kawa uwar sə wa-
hay ahay itəbay.
Taslay mivel,
anga uwar a ma razl ata nà,
i njaɗ gwaslay ahay zal uwar a winen
ta mbaz anahan mba ata awan.§»
28 Mərak uno ahay, kwanay nə kawa
Isiyaku, bina kə təren wan a Mbərom ahay
anga Mbərom kà zlapak anan. 29 À alay
ana Ibərahima ata ɗukwen, Isəmayel, wan
ana Hajara sə wahay kawa uwar sa taa
wahay ata, winen apan i bənan mbiyeɗ anà
Isiyaku, wan a mə wahay a tə məgala sə
Apasay Cəncan ata awan. Həna ata ɗukwen,
matanan tə mənuko hwiya re. 30 Əna mə
vinde awan à Deftere a Mbərom inde nə
natiya: «Razl anan uwar a ɓile ata ta wan
anahan a təke. Anga wan sə ɓile i pa 'am su
doh ana bəbay itəbay. Sa saa pa təte cəna,
wan ana uwar sə pəzugoy.*» 31 Natiya kutok,
mərak uno ahay, mənuko nə wan sə uwar
a ɓile ata itəbay, əna wan ana uwar aday
winen ɓile itəbay ata kutok.

5

*K*â təren ɓile ahay bay

1 Almasihu kà təmak nuko à ɓile ana
Tawrita sə Yahuda ahay wa, anga aday dâ
təra ɓile ahay sabay. Gen məgala lele, kâ
viren anan cəveɗ anà ɗowan sa ma kwanay
à ɓile sə awan inde sabay.
2 Nen Pol na jak ikwen ayak aday nà,
kak a nak ikwen ɗo ahay tâ gəɗak ikwen
mədəndalas cəna, ata way ana Almasihu sa
ga anga kwanay ata kà tərak way kəriya

* 4:22 Ca pə Laataanooji 16.15. † 4:22 Ca pə Laataanooji 21.2. ‡ 4:23 Ca pə Laataanooji 17.16.
§ 4:27 Ca pə Esaaya 54.1. * 4:30 Ca pə Laataanooji 21.10.

awan. 3 Ni jak ikwen panan wa asa, kuwaya
kə̀ gəɗak mədəndalas cəna, â gan bəlaray
anà zek anahan sə ɗəfan apan anà 'am
ana Tawrita ahay nə fok lele. 4 Kwanay ɗo
sə bayak nə Mbərom i ca pikwen pa 'am
anahan nə ɗo ɗìɗek aya anga kə ɗəfen anan
apan anà Tawrita sə Yahuda ahay ata nà,
kwanay tə Almasihu ɗukwen kə gəzlen. Ki
njiɗen sumor a Mbərom sa gak uko sabay.
5 Manay ite, mə ɗəfan iɗe nà, anà luvon
a Mbərom a saa təra manay ɗo ɗìɗek aya
tə ɗìɗek ata kutok. Mbərom i ga matanan
nà, anga mə ɗəfak nga pə Yesu Almasihu
coy. Wita nà, way a mi ba tə məgala sə
Apasay a Mbərom ata awan. 6 Kak ɗowan a
nə kə̀ japak tə Yesu Almasihu cəna, kwa â ga
nə winen ma gaɗ mədəndalas awan, kwa â
ga nə winen ma gaɗ mədəndalas a bay, kə̀
tərak way kərtek awan. Way məduwen a
cəna, ɗəfuko nga pə Yesu awan. Aɗaf nga
a mənuko ata i varak uko məgala sə pəlay
ɗo a azar aya re.

7 À alay ata nà, ki gen ahay məgala lele.
Sə gafak ikwen 'am sə pərahan azar anà
ɗìɗek ata nə wayaw? 8 Ɗowan a sa njak
kwanay sa ga way matanan ata nà, Mbərom
a sə ngamak ikwen pə cakay anahan ata bay
asanaw? 9 Ɗo ahay ta taa ja nà: «Wuɗah
mənjœk cəna, a zlambar anan nuko nə fok.»
10 A ga upo ɗukwen ki bayiken nə kawa nen,
anga mənuko a fok ɗə japay nə tə Bahay
a mənuko Yesu Almasihu. Na san zle re,
ɗowan a sa njak kwanay ata nà, kwa â ga nə
winen waya, Mbərom i gan sariya.

11 Mərak uno ahay, nen nə ni ga wazo ta
sa jan anà ɗo ahay nà, gəɗuko mədəndalas
aday Mbərom i sa təma mənuko bay. Kak
abay matanan nà, ɗo ahay ti bəno mbiyeɗ
sabay, aday amac a Yesu sa mac pə dədom
ata i cəɓan atan sabay. 12 Ɗo sa njak kwanay
sa ga way matanan ataya nà, u no nə suwan
tâ dədasl anan zek a tinen məzawal awan!

13 Mərak uno ahay, Mbərom a ngamak
ikwen aday kâ təren ɓile sə Tawrita ahay
bay. Əna a nan sa ja nà, həna ki mben apan
sa ga way sə ubor si zek a kwanay ahay
cukutok bay re. Əna pəlen zek ahay lele
aɗəka, aday gen anan mer su way ì zek ahay
re. 14 Nga sa 'am a sə japay anan Tawrita
fok cəna, həna: «Pəlay anan ɗo sə cakay
su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga
anak ata awan.*» 15 Əna, kak kwanay apan
ki rəcen zek ahay ta slan, kwanay apan ki
pen zek ahay kawa way sə kiɓe ahay asa nà,
gen anan ngatay ì zek a kwanay bina, ki saa
səɗəken zek ahay kutok.

Apasay Cəncan a, tə mivel su ɗo zənzen
awan

16 Na ja nà, Apasay Cəncan a â lagay
kwanay tə cəveɗ awan. Ki gen matanan
cəna, ki pərihen anan azar anà cəveɗ sə
ubor si zek a kwanay ahay sabay. 17 Way
ana ubor si zek su ɗo sa gan may cəna, tə
japay tə way mbala ana Apasay Cəncan a sa
gan may ata bay. Way ana Apasay Cəncan
a sa gan may ata ite ɗukwen, tə zlangar tə
way mbala ana ubor si zek su ɗo sa gan may
ataya bay re. Way ataya cew maya nə tə
ngəle nga ì zek ahay bay. Anga nan, kula
ki gen anan way a kwanay sa gan may sa
ga ataya bay. 18 Kak sə lagay kwanay nà,
Apasay Cəncan a cəna, məgala ana Tawrita
inde pikwen sabay.

19 Way ana ubor si zek sa gan may ɗo ahay
tâ ga nə a san zek zle: vuwar, aján uho, aga
mədigweɗ tə cəveɗ ahay cara cara, 20 ahəran
nga anà pəra ahay, madan, anan iɗe ì zek
ahay, atəre, sərak, aga mivel, abayakan
way à nga anahan ɗəkɗek, agəzla zek, 'am
sə wan bahay, 21 ubor, avaway nga, agəsle
lelibay aya awan, aday aga way mənjaɗak
aya matanan bayak awan. Na jak ikwen
panan wa à alay ata awan, həna ni mənahan
ayak maza re: Ɗo sa ga way matanan ataya
nà, ti zla à bahay a Mbərom inde kulibay.

22 Əna way ana Apasay Cəncan a sa gan
may â njahay à mivel su ɗo inde ataya nà,
asan zek, ataslay mivel, zay, munapanaw,
lele, sumor, ɗìɗek, 23 anjahay səkəffe, aday
agan nga anà zek. Tawrita nà, kə̀ gafak
anan 'am anà ɗo sa ga way matanan ataya
itəbay jiga awan. 24 Ɗo ana Almasihu Yesu
ahay nà, tə gucek anan way sə ubor si zek
lelibay ataya à nga wa, kawa tə darak atan
ayak pə dədom mə zləlngaɗ ata awan. 25 Sə
varak uko sifa nà, Apasay Cəncan awan. Kak
matanan cukutok nà, lele saa lagay mənuko
pə cəveɗ ɗukwen, winen a re. 26 Ɗâ həran
nga anà zek bay, ɗâ ga way sə cəɓan anà ɗo
a azar a bay, ɗâ ga sərak pə ɗo azar aya bay
re.

* 5:14 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18.

6

Muko anan zek ì zek ahay

1 Mərak uno ahay, kə cinen anan anà
ɗowan a winen apan i ga ines cəna, kwanay
aday Apasay a Mbərom a lavak ikwen nga
ataya nà, men anan pə cəveɗ lele awan asa,
əna tə mivel səkəffe awan. Əna gen anan
nga anà zek a kwanay aya awan. Bay nà, ki
sa slihen uda re. 2 Men anan zek ì zek ahay
à ɗəce a kwanay ahay inde. Kak ka sak i gen
matanan cəna, ata kə ɗəfen anan apan anà
'am a Almasihu a kutok.
3 Kak ɗowan a kə̀ bayakak nə winen ɗo
məduwen a aday winen ɗo kəriya cəna, kə̀
sapatak anan nga anahan. 4 Kuwaya â ca
pə azla anahan awan aday. Kak winen lele
nà, ata i taslay anan mivel ti mer su way
anahan a sa ga tə alay anahan awan, bina,
anga a lavay anan mer su way anahan ta
su ɗo hinen ata bay. 5 Kuwaya â tihen nga
nà, anà mer su way anahan a sa ga pa 'am
a Mbərom, aday a faɗan gugo ata awan.
6 Ɗowan a winen apan i tətakan anan way
anà ɗo a Yesu ahay cəna, ɗo a Yesu ataya tə̂
gəzla anan way a tinen ahay fok tə ɗowan
ata awan.
7 Kə̂ sapiten nga a kwanay ahay bay,
ɗowan sa mba apan sə gəsle anan tə
Mbərom nà, ibay. Kuwaya i halan nga nà,
anà way anahan a sa casl ata awan. 8 Kak a
ga nə way sa zlan à nga ì zek ahay ɗəkɗek, i
mac nə tə way ataya awan. Əna kak a ga nə
way sa zlan à nga anà Apasay a Mbərom nà,
i mac itəbay, əna Apasay a Mbərom i varan
sifa sa ndav bay ata awan. 9 Kak matanan
cukutok nà, pərahuko anan azar sa ga way
lele aya awan, ɗâ ya nga bay. Anga kak ɗa
yak nga sa ga way a lele ataya bay cəna, à
alay inde nà, ɗi saa njaɗ anan way lele aya
awan. 10 Anga nan, hə̀na nà, alay a inde anga
aday ɗâ gan way lele aya anà ɗo ahay fok,
mə zakan a anà mərak a mənuko ɗo sa ɗaf
nga pə Yesu Almasihu ahay ataya awan.

*'Am m*ədakwidok aya awan

11 Ənga, cen pə way uno a sə vindek
ikwen ayak a anaya aday, nə vindek ayak nə
ɓərzlozlo tə alay uno awan.
12 Sa gak ikwen bəlaray sa gaɗ
mədəndalas nà, ɗo sa gan may tâ zlan à nga
anà ɗo ahay fok ataya awan. Ta ga matanan
nà, anga aday tâ njaɗ ɗəce anga sə ɗakay
anan amac a Yesu Almasihu pə dədom mə
zləlngaɗ ata bay cəna coy. 13 Kwa tinen aya
ɗukwen, tə ɗəfan apan anà Tawrita ana
Yahuda ahay bay re. A nan atan nə kwanay
kâ gəɗen mədəndalas anga aday tâ hə̀ran
nga ì zek anga kə bənen atan à 'am wa.
14 Nen ite nà, ni hə̀ran nga anà zek nà, si anga
amac ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu
pə dədom mə zləlngaɗ ata awan. Pi nen
nà, way sə daliyugo a anan ataya fok tə
tərak kawa way kəriya aya awan anga amac
anahan. Nen a ɗukwen, nə tərak kawa ɗo
ma mac a pa 'am sə way sə daliyugo ahay
re. 15 Kwa ɗowan a nə ma gaɗ mədəndalas
awan, kwa ɗowan a nə ma gaɗ mədəndalas
a itəbay, a ga awan ibay. Way sa mak uko
zek cəna, təruko ɗo wiya aya awan. 16 Ɗo sə
pərahan azar anà way uno sa ja ataya, aday
ɗo a Yesu ahay à wulen ana Isəra'ila ataya
ɗukwen, Mbərom â varan atan zay anahan,
aday tâ gan ì zek wa.
17 A ban pə hə̀na anan wa cəna, ɗowan â sa
bəno mbiyeɗ tə awan sabay, anga vivay a pi
zek uno hə̀na ataya tə ɗakay anan nə nen
ɗo a Yesu coy. 18 Mərak uno ahay, Bahay a
mənuko Yesu Almasihu â gak ikwen sumor
anahan ite. Amen.

Ɗerewel a Pol sə vinden ayak anà ɗo sə
Efesus ahay
Aɗakay way pə deftere a anan

À alay ata nà, Efesus winen wulen su doh məduwen awan. Pol a ɗakan atan anan ayak anjahay su ɗo a Yesu ahay kà tərak à səkəffe inde pə kərtek a nà, lele anga way a Yesu sa ga anga ɗo ahay ata awan. Kwa â ga nə tinen Yahuda ahay, kwa â ga nə tinen Yahuda ahay itəbay, tə tərak kərtek anga sləmay a Yesu Almasihu. Asa Pol a ɗakan atan anan ayak way sə gəzla anan pi zek wa anjahay kwakwa à atahasl inde ata awan, tə anjahay wiya həna Apasay Cəncan a sa var ata awan. Matanan, Pol a ɗakan atan anan anjahay a wiya ata kutok.

Nga sa 'am ahay

Adazlan sa 'am ahay *(1.1-23)*

Almasihu winen apan i japay anan ɗo anahan ahay *(2.1 - 3.21)*

Anjahay su ɗo sə jiyjay ahay *(4.1 - 6.24)*

Aja 'am

1 Sə vindek ikwen ayak ɗerewel a anan nà, nen Pol, ɗo maslan a Yesu Almasihu, Mbərom sə walay, kawa anahan a sa zlan à nga ata awan. Nə vindek ikwen ayak anà kwanay ɗo a Yesu ahay à Efesus ata awan, kwanay ɗo sa ɗaf nga pə Yesu Almasihu ahay aday mə japay a tə winen awan, ata re. 2 Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tâ gak ikwen sumor aday tâ varak ikwen zay a tinen.

*Sumor a Mb*ərom sa gak uko tə alay ana Yesu Almasihu

3 Həruko anan nga à Mbərom Bəbay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu. Anga ɓa Mbərom a kà ɗəfak puko alay sə bahay anahan tə way ahay cara cara, anga mənuko mə japay aya tə Yesu Almasihu. 4 Mbərom a walay nuko ɗo anahan ahay nà, kurre daliyugo a ɗukwen mə ndakay a fan bay. A walay mənuko nà, anga aday ɗâ tərа ɗo anahan ma ga nga aya awan, aday ɗâ tərа ɗo mənjəna ines ahay pa 'am anahan a kutok. Mbərom nà, kà pəlak nuko wanahan, 5 kwa həna kabay, kà gak anan may sə tərа mənuko wan si zek anahan aya, ti mer su way a Yesu Almasihu sa ga. Wita nà, way anahan a sa gan may ata awan, a zlan à nga nə matanan.

6 Mbərom a a ga matanan ata nà, anga aday ɗâ həran nga, anga sumor anahan a bayak a sa gak uko ata awan. A varak uko nə kəriya awan, anga mənuko mə japay aya tə wan anahan ləliwe ata awan. 7 Winen kà bəmbaɗak ahay mənuko à alay a Fakalaw wa, tə mez anahan, aday kà pəsek uko anan ines ahay. Natiya, mənuko mə japay aya tə winen. Mbərom a kak uko anan ahay sumor anahan lele məduwen ata nà, matanan. 8 Winen kà gak uko sumor bayak a ta sə tərа mənuko ɗo kəlire* aya aday ɗo ma san way aya kutok. 9 Natiya, a ɗakak uko anan way anahan a abay mi ɗer a kwakwa ata awan. Way a mi ɗer a, way a Mbərom sa gan may sa ga ata nà, a kay anan ahay uho tə Yesu Almasihu. 10 Way ata nà, alay a kà slak cəna i halan nga anà way ahay fok ù vo su ɗo kərtek, way sə bagəbaga mburom ahay, tə way sə daliyugo aya təke fok. Aday Yesu Almasihu a kərtek i tərа bahay a pa nga sə way ataya fok.

11 Mənuko nà, ɗə njaɗak magwagway sə sifa mbala ana Mbərom a sə lavay a zek kurre ata, anga mənuko mə japay a tə Yesu Almasihu. A walay mənuko nà, kurre, anga kà zlak anan à nga, anà winen awan. Mbərom a varak uko magwagway ata nà, anga a ga way ahay fok nə, kawa sa zlan à nga, 12 aday ɗo ahay tâ həran nga anà mazlaɓ anahan anga mənuko. Manay nà, ɗo sa lah sa ba Yesu Almasihu ataya awan. 13 Kwanay ite ɗukwen, kə jipen tə Yesu à alay a kə slənen ləbara sa 'am ɗiɗek awan, ləbara mugom a mbala anà Mbərom sa tam anan ɗo ahay ata awan. Anga kwanay kə ɗəfen nga pə Almasihu tə mivel kərtek a nà, Mbərom ɗukwen a varak ikwen Apasay anahan Cəncan a kawa anahan a sə zlapay anan ata awan. Matanan, a ɗakay anan nə kwanay ɗo anahan ahay. 14 Apasay anahan a sə varak uko kurre ata nà, a ɗakak uko anan ɗi i njaɗ anan way a Mbərom a sə lavak uko anan zek à bahay anahan inde zanaka ata awan.

Pol a ga amboh anga ɗo sə Efesus ahay

* 1:8 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

15 Anga nan kutok, nə ngəran anà
Mbərom bayak a, anga kwanay. Bina nə
slənek, kwanay apan ki ɗəfen nga pə Yesu
Almasihu Bahay a mənuko hwiya, aday
nə slənə ɗukwen, asan zek a kwanay inde
bayak a anga ɗo a Yesu ahay re. 16 Matanan,
nen apan ni gan amboh à Mbərom anga
kwanay cəna, nə mbəɗek anan à nga wa sə
ngəran anga kwanay bay re. 17 Nen apan ni
gan amboh anà Mbərom Bəbay a Bahay
a mənuko Yesu Almasihu, winen ɗo sə
mazlaɓ, anga aday â varak ikwen kəlire, â
kak ikwen zek, aday kâ sənen anan acəkan.
18 Nen apan ni gan amboh asa re, anga aday
â cəɗek ikwen anan abayak nga sa san
magwagway anahan a sə ngamak ikwen
apan ata awan. Aday kâ sənen, magwagway
a kwanay a saa njaɗ ata nà, way lele a sə
zalay way ahay fok, i varak ikwen anan. Ki
njiɗen anan pə kərtek a tu ɗo a Yesu azar
aya fok.

19 Na ga amboh asa re nà, anga aday kâ
sənen anan məgala anahan. Tə məgala ata
nà, i mak uko zek anà mənuko, ɗo sa ɗaf
apan nga ahay. Mbərom a kay anan ahay
məgala anahan ata uho nà, 20 ta sə slabakay
anan ahay Yesu Almasihu à məke wa, aday
ta sə varan man sə njahay sə mazlaɓ pə
cakay anahan à mburom ata awan. 21 À
man ata kutok, Yesu a lavan nga anà maslay
a Mbərom ahay fok, tə bahay a tinen aya
təke fok, tatə məgala sə way ahay fok, tə
mazlaɓ a tinen aya təke fok re. Sləmay
anahan a ndar à man ata nà, zal sləmay
ahay fok, kwa hənə, kwa pə uho sa nay ata
ɗukwen, sləmay saa zalay anahan nà, ibay
re. 22 Mbərom kə̀ varak anan anan way ahay
fok à alay anahan inde, natiya Mbərom a
ɗaf anan bahay a pa nga sə way ahay fok,
aday bahay a pa nga su ɗo anahan ahay
re. 23 Ɗo anahan ataya nà, tə tərak zek
ana Almasihu awan, aday sə njahay ì zek
anahan ata inde nà, winen, kawa anahan sə
njahay à kwa ma inde anaw ata fok, aday
kwa aha fok ata re.

2

*Sumor a Mb*ərom sə varan sifa anà ɗo
ahay

1 À alay ata nà, kwanay kawa ɗo ma mac
aya pa 'am a Mbərom, anga ki gen ahay way
lelibay aya awan, kwanay ɗo mi nes aya re.
2 Kə pərihen anan ahay azar nà, anà cəveɗ
su ɗo sə daliyugo ahay. Kə ɗəfen anan
ahay apan anà bahay sə apasay lelibay aya
awan, winen sa ga bahay pa nga sə apasay
ahay à wulen ana atə bagəbaga mburom tə
daliyugo ata awan. Sa ga mer su way hənə
à wulen ana ɗo sə ɗəfan apan anà Mbərom
bay ataya ɗukwen, apasay a lelibay ata re.
3 À alay ata nà, mənuko a fok ɗukwen ɗa
gak ahay way lelibay aya kawa ɗo ataya
re, ɗə pərahak anan ahay azar anà ubor si
zek a nuko ahay. Ɗa gay ahay nə way sa
zlan à nga anà abayak nga a mənuko ahay
ɗəkɗek. Anga mer su way a mənuko ma gay
a lelibay ataya nà, abay Mbərom i ga puko
mivel kawa anahan sa ga pu ɗo a azar ataya
fok re.

4 Əna cəkəbay matanan bay, aɗəka nà,
mənuko ɗa gak anan ì zek wa anà Mbərom,
kə̀ pəlak nuko cəveɗabay. 5 Kwa abay
mənuko kawa ɗo ma mac aya anga ines a
mənuko ahay dəp nà, kə̀ varak uko sifa wiya
awan. À sifa ata inde nà, mənuko mə japay
a tə Yesu Almasihu. A tam kwanay nə ta 'am
kəriya awan, anga sumor anahan. 6 Mbərom
a kə̀ slabakak nuko à amac wa pə kərtek
a tə Yesu Almasihu awan, anga mənuko
mə japay a tə winen. A varak uko man
sə njahay à mburom pə cakay anahan pə
kərtek a tə Yesu Almasihu. 7 Mbərom a gak
uko sumor ata tə alay ana Yesu Almasihu
nà, sə ɗakay anan pa sə viyviya a nə, sumor
anahan a zalay way ahay fok. 8 Mbərom a
tam kwanay nà, ta 'am kəriya awan, anga kə
ɗəfen nga pə winen, bina anga lele sə awan
a kwanay a inde ata bay. A gak ikwen sumor
ata 9 pi mer su way a kwanay lele aya bay
nà, angamaw? A ga nà, anga aday ɗowan â
sa njaɗ sə zlapay anan bay fok. 10 Mbərom
a ga matana aday nà, anga mənuko aya
ɗukwen, mer su way anahan aya awan. A
tərə mənuko ɗo wiya aya nə tə alay a Yesu
Almasihu, anga aday ɗâ njaɗ sa ga mer su
way lele aya kutok. Mer su way a lele ataya
nà, Mbərom a a lavay anan zek nà, kurre,
anga aday ɗâ njaɗ sa ga atan.

Ɗə tərak zek kərtek a tə Yesu Almasihu

11 Əna bayiken pə anjahay a kwanay à alay
ata aday. Kwanay nà, Yahuda ahay bay,
kwanay ɗo su kon azar aya awan. Yahuda
ahay ta ca pikwen nà, kwanay ma gaɗ
mədəndalas aya itəbay. Anga ta jan anà nga

a tinen nà, tinen ɗo ma gaɗ mədəndalas
aya awan. Cəkəbay aday agaɗ mədəndalas
a tinen ata nə sə sluweɗ si zek ɗəkɗek.
12 Matanan, na jəka bayiken pə anjahay a
kwanay a à alay ata aday nà, anga à alay ata
nə kwanay ɗo dəren dəren aya pi zek wa tə
Almasihu. Kwanay mədurlon aya à wulen
sə Isəra'ila ahay inde. Mbərom a ɓan 'am ta
sə zlapan anan tə way anà Isəra'ila ataya nà,
kwanay uda ibay. Awan a a kwanay a inde
ite kə ɗəfen anan ahay iɗe nà, ibay. Bina
kwanay mə njahay aya pə daliyugo, aday
kə sənen Mbərom bay re. 13 À alay ata nà,
kwanay abay dəren pi zek wa tə Mbərom,
əna həna kutok nə kwanay mə japay aya
tə Yesu Almasihu, anga kə̀ mbəɗak anan
mez anahan. Həna kwanay bəse tə Mbərom
kutok.

14 Həna nà, Almasihu kə̀ varak uko zay anà
mənuko a fok, anga tə amac anahan nà, kə̀
mbəzlak a wa jal sə sədœk a sə gəzla Yahuda
ahay pi zek wa tə zahav a azar aya ata awan.
Winen nà, zay a həna à mamasl a nuko inde
ata kutok. 15 Aday a mbazl anan wa məgala
ana Tawrita pi zek ta nga sa 'am anahan
aya awan. Matanan, a japay anan Yahuda
ahay pi zek tə zahav azar aya, a təra atan
kərtek kutok. Tə tərak zahav wiya awan
anga ajapay a tinen tə Yesu Almasihu, a
zlah anan məlmal a tinen, tə njaɗak zay à
wulen a tinen. 16 Anahan sa mac pə dədom
mə zləlngaɗ ata nà, kə̀ zəɓak anan ana iɗe
à wulen a tinen wa, a japay anan zahav
ataya, tə təra zahav kərtek, aday a zlah
anan məlmal ana zahav ataya tatə Mbərom
a kutok. 17 A nay ahay pə daliyugo nà, sə
ɗakay anan nə zay inde anga manay Yahuda
ahay, ɗo a bəse tə Mbərom ataya awan, aday
zay inde anga kwanay ɗo su kon aya azar
a, kwanay abay dəren tə Mbərom ataya re.
18 Anga winen kutok, na wa mənuko a fok
ɗi mba apan sə həɗek pə cakay a Mbərom
Bəbay a mənuko tə gədan sə Apasay Cəncan
a kərtek a ata awan.

19 Anga nan kutok, kwanay kə təren
mbəlok ahay kabay mədurlon ahay sabay.
Kwanay à gulom su doh a Mbərom inde
kawa ɗo a Yesu azar aya re. Kwanay wan
sə agay ahay kutok. 20 Anga nan re, kə təren
kon aya həna mi ɗezl aya à dədon su doh a
Mbərom inde ataya awan. Doh ata nà, saray
anahan ma pak a ɗukwen tu ɗo maslan a
Yesu ahay aday tu ɗo maja'am a Mbərom
ahay re. Yesu Almasihu a ta nga anahan
a sə təra kon sə mide awan. 21 Anga winen
a kutok, a mbazl bay, a tavay lele, aday
winen apan i juɓay, i təra doh sə mazlaɓ a
Mbərom cəncan awan, aday Bahay Mbərom
i njahay uda awan. 22 Kwanay nà, mə japay
aya tə winen. Anga nan, kwanay nà, kon a
mə baslay aya ì zleɗ su doh ata inde, aday
Apasay a Mbərom i njahay ù doh ata inde
kutok.

3

Mer su way a Pol sa ga anga ɗo su kon azar
aya awan

1 Anga nan kutok, nen Pol ɗo si mer su
way ana Yesu Almasihu, nen à dangay həna
nà, anga kwanay ɗo su kon azar aya awan.
2 'Ba kə slənen anan coy asanaw, Mbərom kə̀
varak uno mer su way sə ɗakak ikwen anan
sumor anahan ma ga awan anga kwanay.
3 Mbərom kə̀ təɓak uno anan iɗe pə way
anahan abay mi ɗer a ata awan. Həna, na
jak ikwen ayak panan mənjœk. 4 Kwanay
apan ki jingen 'am uno a anan nà, ki i sənen
iɗe uno kə̀ təɓak sa san way a Mbərom a mi
ɗer a pə Yesu Almasihu ata awan. 5 Kwakwa
ata nà, Mbərom kà kak atan anan ahay uho
anà ɗo ahay bay. Əna həna kutok, tə alay
ana Apasay Cəncan awan, kà kak anan ahay
uho lele anà ɗo maslan anahan cəncan aya
awan, aday anà ɗo maja'am anahan ahay
re. 6 Way a abay mi ɗer ata nà, həna kutok:
Way a Mbərom a sə zlapan anan abay ana
Yahuda ahay ɗəkɗek ata nà, kwanay ɗo su
kon azar aya ɗukwen ki njiɗen anan ite re.
Kwanay tə Yahuda ahay kə təren nə zahav
kərtek. Aday way a Mbərom sə zlapay anan
i varan anà ɗo a Yesu Almasihu ahay ata nà,
i varak ikwen anan re. Way ataya fok, kə
njiɗen atan nà, anga kə ɗəfen nga pə ləbara
mugom awan.

7 Mbərom kà gak uno sumor, ta sə vuro
mer su way anahan sə ɗakan atan anan
ləbara mugom ata anà ɗo ahay tə məgala
anahan. 8 Nen nà, ɗo ma va alay ì zek a à
wulen su ɗo a Yesu ahay inde fok. Tə winen
ata təke ɗukwen Mbərom kà gak uno sumor
sə vuro mer su way sə ɗakan anan anà ɗo
sə pəra ahay, zlile sə way a lele aya à Yesu
Almasihu inde ata awan. Zlile sə way ata
nà, məduwen awan, ɗowan i mba apan sa

ndav anan wa sa san anan bay. [9] Mbərom
kà gak uno sumor asa, sa kay anan ahay à
jiyjay anahan inde nà, way a mi ɗer ata i
ga zek nə kəkəmaw. Mbərom ɗo sə ndakay
way ahay fok ata, a ɗer anan way ata kurre.
[10] Əna həna nà, Mbərom kà kak anan ahay
way a mi ɗer ata tə alay ana ɗo a Yesu ahay,
anga aday maslay a Mbərom ahay tə bahay
a tinen ahay à bagəbaga mburom inde ata,
tâ san kəlire a Mbərom inde pə way ahay
fok. [11] Mbərom a ga anan. Aday a ga anan
way ata tə alay ana Yesu Almasihu, Bahay a
mənuko. [12] Natiya awan, mənuko mə japay
a tə Yesu Almasihu, aday ɗa ɗaf nga pə
winen re. Anga nan, ɗì mba apan sə həɗek
pə cakay a Mbərom mənjəna ajəjar kutok.
[13] Nen apan ni gak ikwen amboh, mbac â saa
slahay pikwen wa anga ɗəce uno ahay sa ga
anga kwanay ata bay. Ɗəce uno ataya tê
gəɓak ikwen ahay aɗəka nà, ataslay mivel,
anga ɗəce ataya ti mak ikwen zek bayak
awan.

*Asan zek ana Yesu Almasihu anga m*ənuko

[14] Anga nan kutok, həna nen apan ni gan
amboh anà Mbərom Bəbay a mənuko anga
kwanay tə mivel kərtek awan. [15] Zahav su ɗo
anahan ahay fok, kwa à bagəbaga mburom,
kwa pə daliyugo, Mbərom winen bəbay a
tinen fok. [16] Nen apan ni gan amboh nà,
anga aday Apasay anahan â varak ikwen
məgala à mivel a kwanay inde sə pərahan
azar anà cəveɗ anahan. Anga winen ba-
hay sə mazlaɓ, məgala inde apan. [17] Na
gan amboh ɗukwen, aday Yesu Almasihu â
njahay à mivel a kwanay inde sə coy anga
kə ɗəfen apan nga. Na gan amboh asa nà,
anga aday kâ sənen zek ahay à asan zek a
Mbərom inde. Ki gen matanan nà, ki təren
ɗo məgala aya awan, kawa dədazl sə way
ma ha sləlay a lele ata awan, aday kawa
doh ma pak saray a lele ata re. [18] Matanan,
kwanay tu ɗo a Yesu ahay fok ki njiɗen
məgala sa san asan zek ana Almasihu anga
mənuko. Kwa aha, kwa siwa, kwa kəkəma
fok, asan zek anahan nà, inde tə mənuko
hwiya. [19] Na gan amboh asa re, anga aday kâ
sənen asan zek ana Almasihu, way a sə zalak
uko məgala sa san anan cərah ata awan. Ata
nà, Mbərom i rah kwanay tə way a ma rah
aya à winen inde ata awan.

[20] Mbərom a, ɗo sa mba pə way ahay fok
ata, i ga way zal mbala anà mənuko sa
mba apan sə bayak, kabay sə cəce panan
ataya awan. I ga nə tə məgala anahan a sa
ga mer su way a à mivel a nuko inde ata
re. [21] Həruko anan nga, anga mer su way
anahan a ma ga məduwen ataya à wulen su
ɗo anahan ahay inde tə alay ana Almasihu
Yesu ata awan. Həruko anan nga pa sə
viyviya awan. Amen!

4

*T*əruko zek kərtek

[1] Natiya awan, həna nen à dangay nà,
anga nen ɗo si mer su way ana Yesu Al-
masihu. Anga nan, u no sa jak ikwen
ayak həna nà, azla a kwanay â ga nə
kawa təɗe ana ɗo a Mbərom mə ngamay
aya ata acəkan. [2] Kawa sa ja nà, nihen
a nga a kwanay à məndak səver. Təren
ɗo səkəffe aya awan, ɗo sə munapanaw
ahay, aday səmen anan anà way ahay à
wulen a kwanay inde tə asan zek awan.
[3] Rəzlen anan à nga wa, anga aday ajapay
ana Apasay a Mbərom sə varak uko ata
â nes bay. Zay â tərak ikwen liɓer sə
japay kwanay awan. [4] Ɗo a Yesu ahay nà,
tə tərak zek ana Almasihu a kərtek, aday
zek ata ɗukwen kərtektəkke coy. Apasay
Cəncan a ɗukwen, winen kərtektəkke. Way
a Mbərom a sə ngamak ikwen apan ata
ɗukwen aday kâ ɗəfen anan iɗe ata nà,
winen kərtektəkke re. [5] Bahay a mənuko
a ɗukwen kərtektəkke, aɗaf nga a mənuko
pə Mbərom ɗukwen kərtek a re. Aday bap-
tisma a mənuko sa ga ata ɗukwen, kərtek a
re. [6] Ɗə həran nga ɗukwen anà Mbərom a
kərtek a ata awan, winen Bəbay sə ɗo ahay
fok. Winen Bahay a pa nga sə ɗo ahay fok.
Winen apan i ga mer su way tə ɗo ahay fok,
aday winen mə njahay a à ɗo ahay inde fok
re.

[7] Mənuko fok ɗə njaɗak məgala sa ga mer
su way kawa sa zlan à nga anà Almasihu,
ɗowan a sə varak uko anan ata awan. [8] Anga
nan, ɓa mə vinde awan à Deftere a Mbərom
inde kwakwa nà, natiya:

«À alay anahan sa ján way anahan à
mburom ata nà,
a mbasay pu ɗo maniɗe anahan ahay,
a ra anan ɗo ma ban ataya à alay,

* 4:8 Ca pə Jabuura 68.19.

aday a varan məgala anà ɗo ahay kutok.*»

9 Aday 'am a «a ján way anahan à mburom» ata, a nan sa ja nə maw? Kawa sa ja nà, ɓa kà dazak ahay kurre pə daliyugo dezl à məke. 10 Aday ɗowan a sə dazay ahay à mburom wa pə daliyugo ata nà, winen ɗowan a sa ján way anahan kwa à bagəbaga mburom anga aday â rah anan wa way ahay fok kutok.

11 Aday sə gəzlan məgala si mer su way anà ɗo ahay fok ɗukwen, winen awan. A varan anà ɗo azar aya awan, məgala sə tərа ɗo maslan ahay, anà ɗo hinen ahay, məgala sə tərа ɗo maja'am a Mbərom ahay, anà ɗo hinen ahay, məgala sə ɗakan anan ləbara mugom a anà ɗo ahay, aday anà ɗo azar aya ite, məgala sə njahan pa 'am wa anà ɗo ahay ta sə tətakan atan anan way anà ɗo ahay re. 12 A gəzla məgala ata matanan ata nà, anga aday ɗo ataya tâ man zek anà ɗo a Yesu azar aya fok sa ga mer su way a Mbərom. Ata ɗo a Yesu ahay, kawa sa ja nà, zek ana Almasihu awan, i zla pa 'am pa 'am, 13 hus mənuko a fok ɗì tərа ɗo mə japay aya pə kərtek a à cəveɗ sa ɗaf nga pə Yesu Wan a Mbərom, aday sa san winen a kutok re. Ata ɗi tərа ɗo a ma san nga aya awan, aday anjahay a mənuko jiga i tərа kərtek a tə ana Almasihu a kutok.

14 À alay ata nà, ɗi tərа kawa gwaslay ahay sabay. Aday atətak way mungwalay aya i mba apan sa ɓal mənuko kawa kwalalan, aday maɗ sa ga anan alay pa nga sə a'am ata sabay re. Ɗo sə wurwer ahay ti mba apan sə dursak uko nga sabay re. 15 Əna sənuko zek ahay, juko anan ɗiɗek sa 'am a Mbərom anà zek ahay aɗəka. Matanan, mənuko apan ɗi tərа ɗo mə jərа aya kawa Almasihu awan, winen pa nga a nuko fok. 16 Mənuko nà, zek ana Almasihu. Sə japay anan hawal si zek ahay pə kərtek a nà, winen awan. Ɗi ga a minje ti zek su ɗo nà, anga hawal si zek ahay fok ta ga mer su way nə pə kərtek awan. Ata zek ɗukwen i har lele. Matanan re, ɗo ana Almasihu ahay tə pəlak zek ahay nà, ti har pə cəveɗ a Mbərom fok lele.

*Anjahay wiya awan, anga m*ənuko mə japay aya tə Almasihu

17 Natiya həna 'am a inde məduwen a nen apan ni jak ikwen anan ayak tə sləmay ana Bahay a mənuko. U no nà, gen anan nga anà 'am a anan lele: Kâ sa pərihen anan azar anà azla su ɗo sə pərа ahay bay, anga abayak nga a tinen a nà, pə way kəriya aya awan. 18 Abayak nga a tinen a nà, ì iɗe zənzen a inde. Tinen ta san pa 'am sə sifa a Mbərom sa var ata bay, anga asəder a tinen pa 'am anahan. 19 Waray a gan atan sa ga mer su way lelibay aya bay jiga awan. Ta var anan nga a tinen sa ga nà, way sə ubor si zek a tinen ahay ɗəkɗek, aday tə pərahan anan azar ɗukwen anà way sə mivel a tinen ma ga waray aya ɗəkɗek re.

20 Əna kwanay nà, kə tətiken pə Almasihu wa nà, anjahay matana ata bay. 21 Na san zle, kə slənen anan ləbara anahan, kə təmihen anan re. Aday tə tətakak ikwen anan way ɗìɗek aya awan, way ɗìɗek aya mbala ana Yesu Almasihu. 22 Tə ɗakak ikwen anan nà, sə mbəsak anjahay a kwanay a sə kwakwa lelibay ataya awan. Anga anjahay a kwanay sə kwakwa ata nà, kə nəsek a mivel a kwanay anga ubor si zek sa njak kwanay ahay. 23 Həna nà, mbəsiken anan abayak nga a kwanay ahay, anga aday Apasay a Mbərom â mbəɗahak ikwen anan mivel. 24 Pərihen anan azar anà azla wiya awan, anga Mbərom a kə tərak kwanay ɗo wiya aya ma ga minje aya tə winen awan, anga aday kâ tərен ɗo ɗìɗek aya, ɗo sa ga way tə cəveɗ aya awan, ɗo cəncan aya re.

25 Anga nan kutok, həna nà, kâ gəɗen mungwalay sabay. Jen anan ì zek ahay nà, 'am ɗìɗek awan, anga mənuko ɗə japak pi zek kərtek awan. 26 Way kə cəɓak ikwen nà, kâ sa gen mivel aday sa ga way lelibay aya bay. Pac i sa slahay ù doh nà, way a sə cəɓak ikwen ata nà, â ndalay. 27 Bina kâ sa mbiken anan cəveɗ anà Fakalaw sa ga mer su way à kwanay inde bay. 28 Kak ɗo sə akar inde à wulen a kwanay nà, â mbəsak akar nə səfek. Â rəzlan à nga wa sa ga aɗəka nà, mer su way lele awan. Ata i njaɗ anan way, aday winen ɗukwen i mba apan sa man zek anà ɗo aday way a kəcan atan ataya ite. 29 Kâ nəsen anan 'am anà zek ahay bay. Jen anan ì zek ahay nà, 'am lele aya, təɗe sa man zek anà ɗo sa pak sləmay ahay. 30 Way sə cəɓan anà Apasay a Mbərom Cəncan ata nà, kâ si gen bay, anga Mbərom a ga pikwen vivay anahan sə ɗakay anan kwanay ɗo anahan ahay nə tə winen awan. I sa tam kwanay pa sə viyviya ɗukwen, tə winen a re. 31 Kâ

ɗəfen 'am ahay pə mivel bay. Awan â sa cəɓak ikwen bay. Kî gen mugo bay re. Kâ sa ngərzen pi zek ahay bay, aday kâ sa gənihen anan ì zek ahay bay re. Aday kâ si gen anan sədœk ì zek ahay sabay jiga awan. 32 Matana awan, gen anà zek ahay aɗəka nà, way sumor aya awan. Sənen zek ahay re, aday pəsen anan anan ines ì zek ahay, kawa ana Mbərom a sə pəsek ikwen anan anga Yesu Almasihu ata awan.

5

*Anjahay à jiyjay a Mb*ərom inde

1 Kwanay nà, wan a Mbərom ahay, aday a pəlay kwanay re ata awan. Anga nan, sumor a nà, anjahay a kwanay â ga minje tə ana Mbərom awan. 2 Gen asan zek kwa siwa siwa fok, kawa ana Yesu Almasihu a sə pəlay mənuko ta sa mac anga mənuko ata awan. A var anan sifa anahan kawa way ma gaɗ dungo awan, mə varan a anà Mbərom, aday a zlan à nga à Mbərom re ata awan.

3 Həna nà, kwanay kə təren ɗo a Yesu ahay coy. Anga nan, way lelibay aya kawa adah uho, way ma ga waray azar aya awan, awahay ubor pə way sə ɗo ahay fok nà, ɗowan â sa slaf sləmay a à wulen a kwanay inde kwa mənjœk bay. 4 Aday asa, ɗowan â sa nes 'am bay, ɗowan â sa cəcap 'am bay, aday ɗowan â sa kəlap 'am lelibay aya kəriya bay re. Sumor a nà, miresl a kwanay ahay tê ngəran anà Mbərom aɗəka. 5 Kə sənen apan zle, ɗo sa dah uho ahay, tu ɗo sa ga way ma ga waray ataya fok nà, ti njaɗ sə njahay à bahay ana atə Almasihu tə Mbərom inde bay. Ɗo sə wahay ubor pə way sə ɗo ahay ahay ɗukwen, ti canan pə iɗe wa anà bahay a Mbərom bay jiga re. Anga way a tinen a sə wahay apan ubor ata a zlan atan à nga zal zek a Mbərom awan, tə ɗəfan apan nə kawa way sə pəra a tinen.

6 Anga nan, kâ sa bənen anan à 'am wa anà ɗo sa njak kwanay ta 'am sə mindel ahay ata bay. Bina Mbərom a ga mivel pu ɗo sa ngam sə təma 'am anahan bay ataya nà, anga jəba sə way a tinen a sa ga sə mindel ataya awan. 7 Matana kutok, jəba su ɗo ataya nà, kâ sa jipen tə tinen a bay jiga awan. 8 À alay ata nà, kwanay ì iɗe zənzen a inde. Əna həna kwanay ì iɗe jiyjay a inde, anga ajapay a kwanay tə Bahay a mənuko Yesu. Anga nan, anjahay a kwanay â təra nà, anjahay su ɗo sə iɗe jiyjay ahay kutok. 9 Na ja matana ata nà, anga way sumor aya awan, tə way lele aya pa 'am a Mbərom, aday tə way ɗiɗek aya fok, ta nay ahay nə ì iɗe jiyjay ata wa. 10 Gen anan may sa san nə way sa zlan à nga anà Bahay a mənuko ata awan. 11 Kâ sa jipen tu ɗo sa ga way sə iɗe zənzen ataya bay jiga awan. Anga way a tinen a sa ga ataya nə, way kəriya aya vərre. Sumor a nà, ten patan Mbərom aɗəka. 12 Anga way a tinen a sa ga ataya nà, kwa sə sləfan sləmay ɗukwen, ɗi ngam bay, anga way ataya nə ma ga waray aya tə mindel. 13 Bina kak ɗa tak patan Mbərom nà, way a tinen a ma ga lelibay ataya ti kay uho à jiyjay a inde. 14 Bina way ma kay a uho nà, iɗe jiyjay i ca anan uho. Anga nan, ɗa wa:

«Iken ɗo ma njak ahan awan, pəɗek biɗaw?
Slabak à amac wa, aday Almasihu i kak anan jiyjay anahan kutok.»

15 Anga nan kutok, sənen pə guter anga anjahay a kwanay â sa ga kawa ana ɗo sa san awan bay ataya bay, əna kawa su ɗo ma san way aya awan. 16 Kâ sa nəsen anan alay a kəriya a bay. Gen nə mer su way lele aya kwa siwa fok, anga alay a həna nuko uda ata nà, lelibay awan. 17 Matanan, kâ sa təren ɗo mindel aya bay, əna sənen way a Mbərom sa gan may kî gen ataya awan. 18 Kâ sa viwen nga tə mahay bay, anga ki i nəsen anan sifa a kwanay. Suwan Apasay a Mbərom â rah à mivel a kwanay inde. 19 Gen ara sa man zek ì zek ahay à wulen a kwanay inde, tə ara sə zambaɗ anan Mbərom, tə ara sə həran nga anà Mbərom, aday tə ara kawa ana Apasay a Mbərom a sə tətakak ikwen anan ataya fok. Həren anan nga anà Bahay a mənuko. Gen anan ara tə mivel kərtek awan. 20 Ngəren anan anà Bəbay Mbərom kwa pa ma fok, kwa siwa fok, tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu.

Anjahay a mungol tə uwar à gulom su doh inde

21 Ɗəfen anan apan ì zek ahay à wulen a kwanay inde lele, anga kwanay ɗo sə ɗəfan apan anà Almasihu ahay.

22 Kwanay uwar ahay, ɗəfen anan apan anà mbaz a kwanay ahay lele. Matanan i ɗakay anan kwanay kə ɗəfen anan apan anà Almasihu. 23 Anga mbaz a lavan nga anà uwar, kawa Almasihu winen apan i lavan nga anà ɗo anahan ahay ata awan. Pu ɗo

ana Almasihu ahay nà, winen nə nga awan.
Ɗo anahan ataya nə tə tərak zek anahan
awan, aday i tam atan. 24 Natiya kutok,
kwanay uwar ahay, ɗəfen anan apan à mbaz
a kwanay ahay à kwa ma inde anaw fok,
kawa ɗo ana Yesu Almasihu ahay sə ɗəfan
apan ata re.
25 Kwanay mungol ahay ite, pəlen anan
uwar a kwanay ahay kawa ana Almasihu
sə pəlay anan ɗo anahan ahay ata awan.
Almasihu nà, a pəlay anan ɗo anahan ahay,
kà varak anan sifa anahan anga tinen. 26 A
var anan sifa anahan anga aday ɗo anahan
ataya tô təra cəncan aya awan. Kà banak
atan tə a'am aday ta 'am anahan. Kà
banak atan anga aday tô təra cəncan aya
pa 'am a Mbərom. 27 Ata nà, ti tavay pa
'am a Mbərom nà, tə mazlaɓ awan, tinen
mənjəna ines. Kwa way lelibay a sa nes
atan ɗukwen, â ga inde patan ibay re. Ɗo
anahan ahay aɗəka nà, tə tərak cəncan aya
awan, tinen mənjəna mungok ahay kutok.
28 Matana kutok ite re, mungol â pəlay anan
uwar anahan kawa winen sə pəlay anan
zek anahan ata awan. Ɗo kà pəlak anan
uwar anahan nà, wita a pəlay nə zek anahan
awan. 29 Tə ɗîɗek a nà, ɗowan kula kà nak
anan iɗe ì zek anahan nə ibay. Aɗəka nà, i
ba anan zek anahan lele ta sə varan way sa
pa anà zek. Yesu Almasihu winen apan i gan
nga anà ɗo anahan ahay nà, matana kutok.
30 Anga mənuko fok ɗə tərak hawal si zek
anahan aya awan. 31 Deftere a Mbərom a ja
nà: «Anga nan, ɗo mungol a i mbəsak anan
bəbay anahan tə may anahan, i həɗek pə
cakay ana uwar anahan. Cew maya a tinen
a ti təra nà, zek kərtektəkke coy.*» 32 'Am a
Deftere sa ja ata nà, way məduwen a mi ɗer
a uda awan. Əna pi nen nə Deftere a ja 'am
a anan nà, pə Almasihu tu ɗo anahan ahay.
33 Aya əna, 'am ata həna ma ja ɗukwen anga
kwanay re. Matana həna, kuwaya â pəlay
anan uwar anahan kawa winen sə pəlay
anan zek anahan ata awan. Aday uwar
ɗukwen â ɗəfan apan anà mbaz anahan lele
re.

6

Gwaslay ahay tə bəbay a tinen ahay

1 Kwanay gwaslay ahay, bənen anan à
'am wa anà bəbay a kwanay ahay tə may a
kwanay ahay, kawa ana Bahay a mənuko sa
gan may ata awan. Wita nà, way aday təɗe a
zla apan ɗo a Yesu ahay tâ ga anan ata awan.
2 'Am a Mbərom a ja nà: «Ɗəfan apan anà
bəbay anak tə may anak.*» Wita nà, nga sa
'am mama'am a mbala a Mbərom sa var ta
sə zlapak uko apan tə way inde ata awan.
3 'Am anahan a sə zlapak uko anan ata nà,
natiya: «Kak kə ɗəfak atan apan nà, ngama
i tərak, ki ga zile pə daliyugo.» 4 Kwanay
bəbay ahay ite, kâ si gen way sə cəɓan anà
gwaslay a kwanay ahay bay, əna jen atan pə
akəta, aday tətiken atan anan way nà, kawa
sa zlan à nga anà Bahay a mənuko ata awan.

Ɓile ahay tə bahay a tinen ahay

5 Kwanay ɓile ahay, ɗəfen anan apan anà
bahay a kwanay ahay həna pə daliyugo ata
awan, bənen atan à 'am wa tə ajəjar a kosl
kosl jiga awan, kawa kə ɗəfen anan apan nə
anà zek ana Almasihu awan. 6 Ɗəfen atan
apan wanahan anga sa jəka ti ɗəfak ikwen
iɗe ata bay, kabay anga sa zlan atan à nga
ata bay. Əna gen mer su way a kwanay nà,
anga sa zlan à nga à Mbərom aday tə mivel
kərtek aya awan, anga kwanay nə ɓile ana
Almasihu ahay. 7 Gen mer su way nà, tə
ataslay mivel a, kawa ki gen anan mer su
way nə anà Bahay a mənuko, bina anà ɗo
zənzen a bay. 8 Sənen apan lele: Kwa iken
ɓile, kwa iken ɓile bay fok nà, ka gak mer su
way lele aya cəna, Bahay a mənuko i varak
apan magwagway anahan a way anahan.
9 Kwanay bahay ahay ite, gen anan nga
anà ɓile a kwanay ahay tə cəveɗ awan.
Mbəsiken 'am sə kətəɓar atan à alay wa re.
Anga kə sənen apan zle, kwanay tə tinen
a təke fok nà, ɗo sə lavak ikwen nga inde
kərtek à mburom. Winen nà, a ca pikwen
fok hərro à alay kərtek a wa.

Way sə alay su ɗo a Yesu ahay

10 Həna kutok nà, təren ɗo gədan aya
njənnjan, mə tavay aya lele tə məgala ana
Bahay a mənuko. 11 Təmihen way sə alay a
Mbərom sə varak ikwen ataya à alay inde,
anga aday sə tavan pa 'am anà wurwer ana
Fakalaw. 12 Anga vəram a nuko saa ga ata nà,
ɗi ga nə tu ɗo zənzen aya bay. Ɗi ga vəram
ata nà, tə apasay lelibay aya aday tə bahay
a tinen aya təke re. Tinen tə lavan nga

* 5:31 Ca pə Laataanooji 2.24. * 6:2 Ca pə Gurtaaki 20.12; Tooktaaki Tawreeta 5.16.

anà daliyugo a anan həna mi nes ata awan.
Aday vəram a mənuko asa nà, tə way lelibay
aya à wulen ata ana bagəbaga mburom tə
daliyugo ata awan. [13] Anga nan kutok, ren
way sə alay a Mbərom sə varak ikwen ata
à alay inde, anga luvon a maniɗe ata kà
nak ahay pikwen sa naa pa kwanay. Təren
pa 'am nà, ɗo mungol aya awan. Husen
anan vəram a kwanay, ki men anan wa bay
jiga awan. [14] Matanan, həna nà, liven zek,
tiven nà, mungol mungol a kutok. Ɗiɗek
a Mbərom i təra kawa zana ma ɓan a à zar
kutov dərkat ata kutok. Way lele aya pa
'am a Mbərom ti tərak ikwen kawa palalam
sə njamde pə dəginegine. [15] Alavay zek a
kwanay sə ɗakay anan ləbara mugom a sə
varan zay anà ɗo ahay fok ata i tərak ikwen
kawa təkarak à saray a kwanay ahay inde.
[16] Kwa siwa fok, ɗəfen nga pə Yesu tə mivel
kərtek awan. Ata i tərak ikwen mbaray sə
kəcaw pikwen wa gadam ana Fakalaw sə
mbalay kwanay ataya awan. Kwa gadam
ataya tinen tə uko aya dəp nà, mbaray
ata i mbacay anan. [17] Mbərom kə̀ təmak
kwanay. Ɗəfen apan nga aday i tərak ikwen
dugwala à nga a kwanay inde. Bənen anan
'Am a Mbərom nə lele, i tərak ikwen kawa
maslalam ana Apasay sə varak ikwen ata
awan.

[18] Gen anan amboh à Mbərom tə mivel
kərtek a kwa siwa siwa fok, kawa ana
Apasay anahan a sa taa ɗakak ikwen anan
ata awan. Gen anan amboh à Mbərom sə
cəce panan wa way ahay cara cara. Kâ sa
njəken anan ahan sa ga amboh matanan
ataya bay, liven zek lele. Matanan gen
amboh anga ɗo a Yesu ahay fok re. [19] Gen
amboh anà Mbərom anga nen, aday â
vuro cəveɗ sa ja anan 'am anahan, aday
nâ ɗakay anan ləbara anahan mugom a
mənjəna ajəjar. Əna nâ ɗakay a nà, way
a Mbərom mi ɗer aya sə ɗuko anan ata
fok. [20] Nen à dangay nà, anga Yesu kə̀
slənak nen sə ɗakay anan ləbara mugom a
pə winen awan. Matanan, gen anan amboh
à Mbərom anga aday nâ ɗakay anan 'am
anahan ata cərah mənjəna zlawan, kawa
təɗe abay nâ ɗakay anan ata awan.

Pol a jan 'am anà ɗo ahay

[21] Na gan may həna nà, kâ sənen anjahay
uno ti mer su way uno à man a anan ata
ite. Tikikus nà, mərak uno, car uno re, aday
winen ɗo sa ga mer su way ana Bahay a
mənuko tə mivel kərtek awan. I mak ikwen
anan ləbara uno ahay fok. [22] Anga nan,
həna nen apan ni slənak anan ayak à man
a kwanay, saa ɗakak ikwen anan ləbara a
manay ahay fok. Ata aday i mak ikwen a
mivel ù doh lele kutok.

[23] Atə Bəbay Mbərom tə Yesu Almasihu
Bahay a mənuko, tâ varan anà mərak ahay
nə zay, asan zek, tə məgala sə aɗaf nga a
tinen pə Yesu.

[24] Sumor a Mbərom â təran anà ɗo sə
pəlay Bahay a mənuko Yesu Almasihu tə
asan zek a sa ndav kulibay ataya fok.

Ɗerewel ana Pol sə vinden ayak anà ɗo sə Filipi ahay

Aɗakay way pə deftere a anan

Filipi nà, wulen su doh məduwen a pə cəved sa zla à Ruma a inde. Pol winen ɗo kərtek à wulen su ɗo sa ɗaf egliz à man ata ataya awan, aday a pəlay anan ɗo a Yesu ahay à Filipi cəveɗabay. A tətakan atan way pə anjahay sa ma nga à məndak ata awan, a ɗakan atan anan ayak miter mungwalay aya inde, aday a varan atan məgala sə pərahan azar anà aɗaf nga a tinen pə Yesu.

Nga sa 'am ahay

Pol a ngəran à Mbərom anga Filipi ahay *(1.1-11)*

Yesu winen ɗo si mer su way a Mbərom ma ma nga à məndak awan *(1.12 - 2.18)*

Avar məgala aday aɗakay way *(2.19 - 4.9)*

'Am mədakwidok aya awan *(4.10-23)*

Pol a jan ayak 'am anà ɗo sə Filipi ahay

1 Sə vindek ikwen ayak 'am a anan nà, nen Pol tə Timote, manay ɗo si mer su way a Yesu Almasihu ahay. Ma jak anan ayak 'am anà ɗo sə lavan nga anà egliz ahay tu ɗo si mer su way a kwanay ahay fok à egliz inde. Aday ma jak anan ayak 'am anà ɗo sa ɗaf nga pə Yesu Almasihu azar aya à wulen su doh sə Filipi ata inde fok re. 2 Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tâ gak ikwen sumor aday tâ varak ikwen zay a tinen.

*Pol a ngə*ran à Mbərom anga ɗo sə Filipi ahay

3 Kwa siwa nə bayakak pə kwanay cəna, nə ngəran anà Mbərom anga kwanay. 4 À alay a nen apan ni gan amboh à Mbərom anga kwanay fok cəna, hwiya na ga nà, tə ataslay mivel awan. 5 Nə ngəran à Mbərom, anga kwa pə ana kwanay sə təma Yesu Almasihu à mivel a kwanay inde nà, mənuko apan ɗi ɗakay anan ləbara anahan mugom a pə kərtek awan. 6 Mbərom kà dazlak anan sa ga mer su way lele awan, à mivel a kwanay inde. Aday na san zle, i pərahan azar sa ga matana awan, hus i ndav a wa pə luvon a Yesu Almasihu saa may ahay ata awan. 7 Nen nə pəlay kwanay tə ɗiɗek awan. Kak nə bayakak way matanan anga kwanay nà, wita lele. Bina kwa nen à dangay, kwa nen apan ni təker anan ləbara a Yesu mugom a aday sə ɗakay anan ɗiɗem anahan təkeɗe nà, mənuko a fok ɗə japak à sumor a Mbərom a su go ata inde re asanaw! 8 Natiya ɗukwen, Mbərom a san zle, nə pəlay kwanay tə mindel kawa ana Yesu Almasihu sə pəlay mənuko ata awan.

9 Aday amboh uno sa ga anga kwanay ata nà, natiya: U no asan zek a kwanay â zəga pa 'am pa 'am. Matanan ki sənen sə gəzlan alay pi zek wa anà way ahay tə cəveɗ ɗiɗek awan. 10 Ata ki sənen sə gəzla anan way lele aya pi zek wa tə way lelibay aya awan, aday hus pə luvon a Yesu Almasihu saa may ahay ata nà, hwiya ki njihen mənjəna sa ga ines, ɗo cəncan aya awan. 11 Ki gen nà, way lele aya hwiya, aday saa varak ikwen məgala ata nà, Yesu Almasihu awan. Ata ɗo ahay ti ca pi mer su way a kwanay a lele ataya nà, ti zambaɗ a Mbərom, aday ti hərən nga.

*A*ɗakay anan ləbara a Yesu Almasihu

12 Matanan mərak uno ahay, u no sənen anan way a anan lele: Ɗəce a su to nga həna ataya nà, ta mak zek aɗəka nə sə ɗakay anan ləbara a Yesu mugom awan. Ta ma zek sə ɗakay anan nə pa 'am pa 'am, bina ta mbak apan sə tavay anan mer su way aɗəka bugol bay. 13 Natiya suje ahay à gulom su doh ana bahay a anan, tu ɗo a azar aya fok, ta san zle nen həna à dangay nà, anga nen ɗo sa ga mer su way a Yesu Almasihu. Ta ban nen nà, anga nan. 14 Ləbara sə aban nen a anan ata nà, kà mak anan zek anà ɗo a mənuko azar aya bayak a aɗəka, sə ɗakay anan ləbara a Yesu mənjəna sə jəjar bugol. Ta ma nga sə ɗakay anan 'am a Mbərom nà, pa 'am pa 'am.

15 Tə ɗiɗem a nà, ɗo ahay inde tinen apan ti ɗakay anan ləbara a Yesu Almasihu nà, sə sərak anga nen. Əna ɗo azar aya ite nà, tinen apan ti ɗakay anan nə tə mivel kərtek awan. 16 Tinen, ta ga mer su way ata nà, anga tə pəlay Yesu Almasihu. Ta san zle, ta ban nen à dangay ɗukwen pi mer su way ata wa re. 17 Aya əna, ɗo a sə ɗakay anan ləbara a Yesu Almasihu sə sərak anga nen ataya nà, abayak nga a tinen aya nə lelibay jiga awan. Ta ga matanan nà, anga ta gan may sə zəga anan ɗəce uno à dangay aɗəka bugol.

18 Cəkəbay, kwa â ga nə ɗo ataya tə ɗakay
anan 'am a Mbərom a nə tə mivel kərtek
awan, kwa â ga nə tə mivel kərtek a bay
təkeɗe nà, munapanaw! Ləbara a Yesu
Almasihu aɗəka nà, kà tak 'am coy. Wita,
i cəɓo bay, nen nə taslay aɗəka nà, mivel.
Ni taslay anan mivel nə kwa siwa siwa fok,
19 anga na san zle, way a su to nga ataya
fok ti ma zek aɗəka nà, sa tam anan sifa
uno à ɗəce wa. I tərа matanan nà, anga
amboh a kwanay sa ga, aday anga maməzek
ana Apasay a Yesu Almasihu a sə slənay ata
awan.
20 Way a nen sə pəlay aday na ɗaf apan
nga ata nà, u no nə â tərа, i go waray bay.
Kwa â ga nə həna, kwa â ga nə siwa siwa,
kwa nə məcak, kwa nen tə sifa awan, u no
nà, zek uno â həran nga anà Yesu Almasihu
tə ɗiɗek a hwiya. 21 Anga həna kəma, kak
nə njahak uho tə sifa a nà, nə həran nga
nə anà Yesu Almasihu. Aday kak nə məcak
ɗukwen, wita suwan re. 22 Kak nen inde tə
sifa pə daliyugo ɗukwen, lele, anga ni mba
apan sa ga mer su way a Mbərom mba. Ni
gan may həna nà, anà wura ɗukwen, na san
fan bay re.
23 Abayak nga uno həna ɗukwen kà gəzlak
cew re. Abay na gan may, nâ zla way uno
saa njahay pə kərtek a tə Yesu Almasihu
à mburom. Ata pi nen nà, suwan nə wita
awan. 24 Aya əna, tə winen ata təke ɗukwen,
suwan nə̂ njahay uho tə sifa awan, anga sa
mak ikwen zek aɗəka. 25 Wita ɗukwen nə
sənak anan coy, i ga zek matana awan. Na
san zle ni njahay uho tə kwanay fok, anga
aday kâ zəgihen anan sa ɗaf nga pə Yesu tə
ataslay mivel a lele. 26 Natiya kutok, na zlak
ayak pə cakay a kwanay nà, ki tislen mivel
bayak awan, ki həren anan nga anà Yesu
Almasihu, anga nen inde à man a kwanay
ata awan.

*Tiven lele anga l*əbara a Yesu Almasihu

27 Lele a həna kəma, anjahay a kwanay
â ga nə lele aday ɗo ahay tâ san kwanay
nà, ɗo sa ɗaf nga pa 'am a Yesu Almasihu
ahay acəkan. Natiya, kwa ni zlak ayak pə
cakay a kwanay, kwa ni zlak ayak bay, ni
slənе ləbara a kwanay a ɗukwen, hwiya ni
san kwanay mə tavay a lele ndekərkərre
tə mivel kərtek awan, anga ləbara a Yesu
mugom awan. 28 Aday ni san ki jəjiren anan
anà ɗo maniɗe a kwanay ahay kula bay re.
Ata ka sak a jəjiren atan bay cəna, ti san
tinen nə ɗo mə lize aya awan, aday kwanay
nà, kə təmen aɗəka coy. Wita ɗukwen, sa
ga anan nə zek a Mbərom awan. 29 Mbərom
kà gak ikwen sumor anga aday kâ ɗəfen
nga pə Yesu Almasihu. Əna sumor anahan
ata nà, sa ɗaf apan nga cəna coy bay, sa sa
ɗəce anga winen a re. 30 À alay a nen àga
kwanay ata nà, kə cinen anan anà vəram
uno sa ga anga 'am a Mbərom ata awan,
aday həna ɗukwen nen apan ni ga vəram
ata re. Natiya mənuko fok ɗə japak sa ga
vəram ata kawa ana kwanay a həna, kwanay
a uda ata re.

2

*Men anan nga a kwanay à m*əndak kawa
ana Yesu Almasihu sa ga

1 Həna nà, kwanay mə japay a kərtek
tə Yesu Almasihu asanaw? Asan zek ana-
han i varak ikwen məgala re biɗaw? Na
wa, Apasay Cəncan a kà japak kwanay pə
kərtek a tə winen a ba? Kwanay aya
ɗukwen, kwanay apan ki sənen zek ahay
aday kwanay apan ki gen anan sumor ì zek
ahay re asanaw? 2 Natiya, kak a nak ikwen
ataslay mivel uno â rah wa nà, 'am â zlak
ikwen pi zek. Asan zek a kwanay â ga nə
kərtek, mivel a kwanay ahay â ga kərtek
aday abayak nga a kwanay ahay ɗukwen â
ga nə kərtek a re. 3 Kâ si gen mer su way à
wulen a kwanay ahay inde tə sərak aya bay.
Kabay kâ si gen mer su way sə həran nga
anà zek a kwanay ahay bay re. Aɗəka bay,
men anan nga a kwanay nà, à məndak, aday
cen pə ɗo ahay nə, kawa tə zalay kwanay
bugol. 4 Kâ si gen way sa mak ikwen zek a
kwanay aya ɗəkɗek bay, əna gen nə way sa
man zek anà ɗo ahay re. Ki gen anan way
a anaya nà, ata ataslay mivel uno i rah wa
acəkan. 5 Abayak nga a kwanay â ga nə kawa
ana Yesu Almasihu.

6 Winen a aday nà, tinen tə Mbərom a nə
kərtek, kwa həna kabay.
Əna tə winen ata təke ɗukwen, kà gak
anan may sə lavay a nga anahan tə
Mbərom a sabay re.
7 Aɗəka bay, a ca pa man sə njahay anahan
ata nà, kawa way kəriya awan, a
mbəsakak anan ayak.
Tə wahay anan awahay pə daliyugo à wulen
sə ɗo ahay, tə sənak anan winen ɗo.
Kà tərak anan zek anahan ɓile awan.

[8] Kà mak anan nga anahan à məndak ta
sə ɗəfan apan anà Mbərom hus pə
amac, amac pə dədom mə zləlngaɗ
awan.
[9] Anga nan kutok, Mbərom a cakaf anan, a
ma anan pa man sə njahay anahan
a kurre ata awan.
A ɗaf apan sləmay sə zalay sləmay sə way
ahay fok tə mazlaɓ.
[10] Anga nan kutok, ɗo ahay fok, â ga nà,
à bagəbaga mburom, â ga nə pə
daliyugo, kwa à man su ɗo ma mac
aya ɗukwen,
ta sak a slənə sləmay a Yesu cəna,
tinen a fok ti dukwen gərmec ù vo.
[11] Tinen a fok ti həran nga anà Mbərom,
Bəbay a nuko, ta sa ja nà, Yesu
Almasihu winen Bahay awan.

*Ken anan jiyjay sa 'am a Mb*ərom pə daliyugo

[12] Natiya, mərak uno ahay, kə sənen apan zle, Yesu nà, kà ɗəfak anan apan anà Mbərom. Həna ɗukwen, ɗəfen anan apan anà Mbərom kawa ana kwanay sə ɗəfan apan à alay a nen àga kwanay ata awan. Ka taa ɗəfen anan apan nə lele. Â ga həna nen inde àga kwanay sabay dəp nà, gen matanan hwiya. Kwanay nà, kə təmen coy. Natiya, gen mer su way lele aya sə ɗəfan apan à Mbərom tə ajəjar a kosl kosl jiga awan. [13] Anga Mbərom a mbəɗahak ikwen anan mivel kawa sa zlan à nga, aday kî gen mer su way lele aya sa zlan à nga re.

[14] Pi mer su way a kwanay saa ga fok cəna, kâ si gen tə agungoz a bay, kâ sa tərihen apan à wulen a kwanay ahay inde bay re. [15] Natiya ki təren ɗo lele aya, mənjəna ines ahay, ki təren wan a Mbərom lele aya awan, à wulen su ɗo mi nes a aya, aday huwan aya re ata awan. Tinen a fok ì iɗe zənzen inde. Anga nan kutok, ken anan jiyjay a kwanay à wulen a tinen inde pə daliyugo kawa mawuzlawazl sa nga mburom ahay, [16] aday ɗiken atan anan 'am sa njaɗ sifa pə Mbərom wa. Ata ki gen matanan nà, pə luvon a Yesu Almasihu saa may ahay ata nə, nen ni taslay mivel tə kwanay pə iɗe anahan. Anga ni san kutok, mer su way uno, tə ɗəce uno sa sa anga kwanay ata nà, kà tərak uno kəriya bay. [17] Həna, aɗaf nga a kwanay pə Yesu ata nə, kà tərak kawa way mə varan à Mbərom. Aday nen nà, hinahibay ti i vaɗ nen dəp nà, mez uno i təra kawa way mə varan a anà Mbərom re, i japay pi zek tə way ana kwanay sə varan ata awan. Aday ɗukwen, i taslak uko anan mivel bayak aɗəka, nen tə kwanay a təke fok. [18] Kwanay ɗukwen, tislen mivel pə kərtek awan. Matanan tasluko mivel jiga awan.

Atə Timote tə Epafəroditus

[19] Həna, kak kà zlak anan à nga anà Bahay Yesu nà, na gan may sə slənak anan ayak Timote àga kwanay bəse. Ata aday ni slənə ləbara a kwanay a nà, i vuro ataslay mivel. [20] Anga uwec wa Timote a cəna, ɗowan inde kwa kərtek sə bayak pə kwanay kawa nen nà, ibay. Si winen a taayak. [21] Ɗo a azar ataya fok nə tə pəlay sa gan mer su way a Yesu Almasihu bay. Ta ga nà, mer su way sa zlan à nga anà zek a tinen aya cəna coy. [22] Əna kə sənen zle Timote nà, kà slak mungol wanahan, anga kà gak mer su way lele aya sə ɗakay anan ləbara a Yesu mugom awan, manay maya awan. Winen nà, kawa wan pə cakay ana bəbay anahan ata awan. [23] Natiya, həna kutok u no sə slənak ayak nə winen awan, əna ni ca pə sariya uno su go ata lele aday. [24] Nen a ɗukwen na san zle Mbərom i mbəsuko ayak cəveɗ saa zlak ayak àga kwanay azana re.

[25] Aday asa, na gan may sə slənak ikwen anan ayak mərak a mənuko Epafəroditus, winen ɗowan a kwanay sə slənay ahay à man uno sa naa cak ayak upo ata awan. Tə winen nà, ma gak mer su way a Mbərom miya awan, mə rəzlek anan à nga wa anà 'am a Mbərom miya re. [26] U no sə slənak ikwen anan ayak, anga haway a kwanay a, a gan tə mindel, winen à ajalay nga inde, bina a san zle kə slənen pə ləbara sə ɗəvac anahan a re. [27] Ɗiɗek a acəkan, ɗəvac kà gak anan. Ibay mənjœk abay i mac coy. Əna Mbərom kə jalak panan nga, kə mbərak anan. Mbərom a jalay nga nà, pə winen wa cəna coy bay. A jalay nga nə pi nen wa re. Mbərom a mbar anan nà, anga aday ajalay mərava anahan tə ɗəce azar aya tô zulo à nga wa bay.

[28] Anga nan, na gan may tə mindel sə slənak anan ayak à man a kwanay aday ka sak a cinen anan nà, kâ tislen mivel bayak awan. Ata aday nen ɗukwen ni jalay awan gem sabay re. [29] Matanan, təmihen anan nà,

tə ataslay mivel awan, anga kwanay a fok
kə tərən ɗo a Yesu ahay. Ɗəfen anan apan
anà jəba su ɗo aya kawa winen ata awan.
30 Winen nà, kə̀ zukwa mac anga mer su way
a Yesu Almasihu. A may pa 'am sə bələlen
wa vet vet, anga su mo zek ti mer su way
ahay, pa 'am a kwanay a wa.

3

Ɗəfuko nga nà, pə Yesu kərtek coy

1 Mərak uno ahay, 'am a inde həna u no
sa jak ikwen anan ayak: Tislen mivel anga
kwanay ɗo a Yesu ahay. Aday u no sa jak
ikwen ayak həna asa nà, pə way aday nə
ɗakak ikwen anan ayak coy ata awan. U go
isew sə ɗakak ikwen anan ayak miza bay re.
Aday 'am a anaya ti ba kwanay pə atətak
way lelibay aya wa ite re.
2 Bənen nga a kwanay pu ɗo sa jəka ki
i tərən ɗo a Mbərom ahay nà, si gəɗen
mədəndalas aday ataya awan. Tinen ɗo sa
ga way lelibay aya awan, tinen kawa kəla
ahay, ɗo a Mbərom ahay itəbay. 3 Ɗo a
Mbərom ɗîɗek aya nà, mənuko a aɗəka.
Anga mənuko apan ɗì hərən nga à Mbərom
tə məgala sə Apasay Cəncan awan, aday ɗə
taslay mivel anga Yesu Almasihu. Bina ɗa
ɗaf nga pə way si zek a mənuko ahay bay.
4 Kak aɗaf nga pə way si zek a mənuko
ahay nə lele kəma, abay tiya nà, nen ni ɗaf
apan nga itəbay ɗaw? Aday kak ɗowan a
inde kə̀ bayakak, lele sa ɗaf nga pə way
si zek ataya nà, nen ni lahan apan aɗəka
biɗaw? 5 Nen a aday nà, zaav sə Yahuda
guzgwez awan, wan sə Isəra'ila ahay. Nen
mə wahay a à slala ana Benyamin inde. Na
ga luvon jəmaakan pə dəɓa sə awahay uno
wa cəna, tə guɗo mədəndalas. Kak tə day
sə ɗəfan apan anà Tawrita nà, nen nə ɗəfan
apan tə mindel bina nen à wulen sə Farisa
ahay inde. 6 Ta day sə pəra a manay Farisa
ahay ɗukwen, nə pərahan azar nà, təhhe
lele, hus nen à sa ga anan alay tu ɗo sə
pərahan azar à Yesu ahay. Ta day sə ɗîɗem
ana Tawrita ɗukwen, mungok uno ibay re.
7 Na taa ca pə way ataya fok nà, kawa way
su mo zek ahay. Əna həna na ca pə way
ataya fok ite nà, kawa way kəriya aya kutok,
anga ti mo zek sə pərahan azar anà Yesu
Almasihu bay. 8 Ayaw, na ca pə way ahay
fok nà, kawa way kəriya awan, anga way su
zlo à nga sə zalay asan Yesu Almasihu Bahay
uno nə inde sabay. Nə mbəsakak way ahay
fok anga winen. Natiya na ca pə way ahay
fok nà, kawa kwaskwalay, aday nə̂ dəzle pə
cakay ana Yesu Almasihu, 9 mə̂ njahay pə
kərtek a tə winen. Na taa jəka nen mənjəna
ines nà, anga na taa ɗəfan apan anà Tawrita
ata awan. Əna həna nə ɗəfak nga pə Yesu
Almasihu coy. Matanan, Mbərom a ca upo
nen mənjəna ines pə iɗe anahan kutok. A
ga matanan anga nə ɗəfak nga pə winen
awan. 10 Way uno sa gan may cəna, u no nâ
san Yesu Almasihu, aday u no nâ san məgala
anahan sə slabakay anan ahay à məke wa
ata awan. U no sə səmen anà ɗəce ahay
kawa anahan sə səmen ata, aday u no sa
ga minje tə winen à amac anahan inde re.
11 Natiya, kà zlak anan à nga a Mbərom nà, i
slabakay ahay nen à məke wa kutok.

Hawuko sa ma nga pa 'am

12 Aya əna, nen na slak fan bay, aday nen
nə tərak kawa Yesu a fan bay re, əna ni
pərahan azar sa haw hus sə dəzle à man
anahan, anga ɓa Almasihu Yesu kə̀ təmak
nen aday nə̂ dəzle à man anahan awan.
13 Ayaw, mərak uno ahay, nen ɗukwen na
mbak apan sa jəka nə dəzlek à man a Yesu
a, fan bay re. Əna way kərtek inde ni ga
kawa ɗo sa haw anga magwagway ahay. Ni
mbəsak sa ca pə way sə dəɓa ahay fok, aday
ni rəzlen à nga wa sa ca iɗe, 14 ni haw iɗe uno
zuhhwe pə way a saa njaɗ pa 'am ata awan.
Way uno saa njaɗ ata nà, sifa a Mbərom a sə
ngamak uko apan à mburom pə cakay ana
Yesu Almasihu ata awan.
15 Natiya, mənuko ɗo a Yesu ma san nga
lele aya nà, bayakuko matanan. Aday kak
ɗowan a inde abayak nga anahan kə̀ gəzlak
pi zek wa tə mbala a mənuko nà, Mbərom
i cəɗen a wa mba. 16 Həna ata nà, pərahuko
anan azar sa zla pə kərtek awan, tə cəveɗ
a mənuko sa nay anan ahay hus həna ata
awan.
17 Mərak uno ahay, gen kawa nen awan,
aday pərihen anan azar anà minje su ɗo sa
ga kawa manay ataya re.
18 Na ja matanan nà, anga ɗo ahay inde
bayak awan, ta ngam sə təma mer su way
sə ɗəce ana Yesu Almasihu sa ga pə dədom
mə zləlngaɗ ata bay. 'Am ata aday nà, ɓa
na taa jak ikwen anan, həna nə mənahan
ayak hwiya nə anà 'am ata tə iɗe sə ayam
awan. 19 Ɗo ataya nà, Mbərom i lize atan

ù uko inde. Tinen nà, tə pərahan azar anà Mbərom bay, əna tə pərahan azar anà way sə mivel a tinen ahay ɗəkɗek. Tinen, tə həran nga ì zek ta sa ga aɗəka nə way lelibay aya awan. Tə bayak nə pə way sə daliyugo ahay ɗəkɗek coy.

20 Mənuko nà, ɗa gan may anà way ataya itəbay, anga mənuko ɗo sə gala a Mbərom ahay. Mənuko apan ɗi ba Yesu Almasihu, Bahay a mənuko, ɗo sa tam ɗo. Winen i may ahay à mburom wa mba. 21 Kà sak a may ahay nà, i mbəɗa anan zek a mənuko bəle a anaya awan, aday i təra anan zek tə mazlaɓ a kawa ananahan awan. I ga way ata nà, tə məgala mbala anahan a sə lavan nga anà way ahay fok ata awan.

4

Zay â ga inde à wulen su ɗo a Yesu ahay

1 Natiya, mərak uno ahay, tiven njənjan à cəveɗ a Mbərom inde, kawa anuno sə ɗakak ikwen anan ata awan. Nə pəlay kwanay bayak awan, aday haway a kwanay u go re. Nen mə taslay mivel awan anga kwanay a fok, ni həran nga anà zek anga kwanay car uno ahay.

2 'Am uno inde anga uwar a cew a anaya re, atə Evodi tə Sintike. Na gan may nà, tô təma anan 'am a anan: Abayak nga a tinen â təra nə kərtek, anga tinen ɗo ana Yesu Almasihu ahay. 3 Aday iken ite məndala uno Suzugos*, nə cəce panak nə, man zek anà uwar a cew ataya ite. Manay tə tinen, mə rəzlak anan à nga wa sə ɗakay anan ləbara a Yesu mugom awan. Manay nà, atə uwar ataya awan, tatə Kəleman, aday tu ɗo si mer su way a azar aya fok, ma gak mer su way pə kərtek awan. Tinen a fok, Mbərom kə̀ vindek a sləmay a tinen à ɗerewel su ɗo tə sifa aya inde.

4 Kwanay nà, tislen mivel kwa siwa siwa fok, anga kwanay ɗo a Yesu ahay. Aday ni mənahan ayak nà, anà 'am anan re. Tislen mivel. 5 Sumor a nà, lele a kwanay â kay uho pa 'am sə ɗo ahay fok, tô canan. Sənen apan, Bahay a mənuko Yesu nà, winen inde tə kwanay. 6 Matanan, kô jilen awan bay, əna way a kwanay sa gan may ahay fok nà, ɗiken anan anan à Mbərom aɗəka. Dəbuken anan Mbərom, gen anan amboh, aday ngəren anan re. 7 Ki gen matanan nà, Mbərom i varak ikwen zay anahan. Zay ata nà, ɗo zənzen a i gəzlan alay sa san a kula bay. Zay ata i ba anan mivel a kwanay tə abayak nga a kwanay ahay pə ajalay nga ahay wa, anga kwanay ɗo ana Yesu Almasihu ahay.

8 Mərak uno ahay, ni zəgahak ikwen anan ayak apan 'am uno aya inde həna. Way ahay inde nà, təɗe sə jalay apan. Matanan kutok, bayiken pə way ɗiɗek aya awan, aday pə way tə mazlaɓ aya re. Bayiken pə way təɗe aday sa ɗaf apan nga ataya awan, tə way cəncan aya awan. Bayiken pə way mə rəɓa aya awan aday tə way təɗe sə həran nga ataya awan. Way a anaya fok nà, tinen lele, way tə mazlaɓ aya awan. 9 Way a nen sə ɗakak ikwen anan, aday kə təmihen anan ataya nà, gen matanan. Aday way a kə slənen pi nen wa, aday kə cinen uno nen apan ni ga ataya nà, gen matanan re. Natiya, Mbərom, ɗo sə varak uko zay ata, i njahay tə kwanay kutok.

Pol a ngəran ù ɗo sə Filipi ahay

10 Nə ngəran anà Yesu Almasihu, Bahay a mənuko, nə taslay mivel bayak awan, anga kə njiɗen sə bayakay ahay upo miza awan. Tə ɗiɗek a nà, abay ka taa bayiken ahay upo way anahan. Aday həna alay a kà zlak pikwen wa bayak a, kə njiɗen alay a sə dəzle anan ahay upo bəse bay. 11 Kâ sa bayiken na ja matanan nà, anga sa jəka way a kuco ata bay. Matana bay, anga nə sənak iɗe sə njahay zay tə way a inde upo ata kwa kəkəma fok. 12 Nə sənak mətawak, aday nə sənak anjahay su ɗo zlile a re. Nə sənak anan way ahay cara cara fok. Nə sənak arah, aday nə sənak anahay ta may re. Nə sənak iɗe à sə njahay tə way a vasa vasa à alay inde, aday nə sənak iɗe à sə njahay mənjəna way à alay inde re. 13 Natiya, ni mba apan sə səmen à way ataya fok nà, anga məgala a Yesu Almasihu a sə vuro ata awan. 14 Kwa â ga nə matanan dəp nà, ki gen lele ta su mo zek à ɗəce uno ahay inde.

15 Kwanay ɗo sə Filipi ahay, bayiken pə alay a nen sə ɗakak ikwen anan ləbara a Yesu mugom a kurre ata aday. À alay a nen sə slabak pə daliyugo a kwanay Makedoniya wa ata nà, su mo zek nə, kwanay ɗəkɗek, bina egliz miza inde kà mak uno zek anga

* 4:3 Suzugos a nan sa ja nà, ɗo sa ga mer su way pə cakay su ɗo hinen.

sa man zek anà 'am a Mbərom nà, ibay. [16] À
alay a nen à wulen su doh sə Tesaloniki
ɗukwen, ka taa men uno zek pə way a sa
taa kuco ataya re. [17] Kâ sa bayiken, na ja
matanan nà, anga sa jəka nə dubok pikwen
wa way ata bay. Əna nə taslay mivel aɗəka
nà, anga na san zle Mbərom i ɗaf pikwen
alay sə meskefe anahan anga way a kwanay
sə vuro ata awan. [18] Nə təmahak way a
kwanay a sə sləno anan ahay Epafəroditus
ata awan. Na ca apan nà, bayak awan, ni
ga ɗəce sə awan sabay re. Way a kwanay
a sə sləno ahay ata nà, lele. Kə viren nà,
anà Mbərom. I təma anan, a zlan à nga re.
[19] Mbərom a aday nà, awan a a kəcan à alay
inde bay, anga winen a kərtek məduwen
awan. Natiya, i mba apan sə varak ikwen
kwa ma fok tə alay a Yesu Almasihu. [20] Ɗo
ahay fok tâ zambaɗ a Mbərom Bəbay a
mənuko pa sə viyviya awan. Amen!

Pol a jan 'am anà ɗo ahay

[21] Jen anan 'am ù ɗo a Yesu ahay fok
kərtek kərtek tə sləmay a Yesu Almasihu.
Mərak a mənuko həna à man a anan ataya
fok ta jak ikwen ayak 'am re. [22] Aday ɗo a
Yesu a azar aya fok ta jak ikwen ayak 'am
re. Mə zakan a jiya nà, anà ɗo sa ga mer su
way àga bahay sə Ruma ahay.

[23] Bahay a mənuko Yesu Almasihu â gak
ikwen sumor anahan.

Ɗerewel ana Pol sə vinden ayak anà ɗo sə
Kolosiya ahay

Aɗakay way pə deftere a anan

Sa ɗaf Egliz à wulen su doh sə Kolosiya nà, Epafəras. À alay ana Pol sə vinde ɗerewel a anan nà, tinen à dangay maya tə Epafəras. A ɗakan atan anan nà, Yesu Almasihu winen bahay a pa nga sə way ahay fok, aday a ɗakan atan anan azla a tinen â təra kawa su ɗo mə japay a tə Yesu Almasihu ataya awan. Matanan, aɗaf nga pə Yesu a zalay asan way sə daliyugo ahay fok, tâ pərahan azar anà atətak way ataya bay.

Nga sa 'am ahay

Yesu winen bahay a pa nga sə way ahay fok *(1.1-23)*

Yesu nà, way a Mbərom mi ɗer awan *(1.24 - 2.5)*

Anjahay wiya mbala ɗo a Yesu Almasihu ahay *(2.6 - 4.6)*

Andav sa 'am ahay *(4.7-18)*

Pol a jan ayak 'am anà Kolosiya ahay

1 Sə vindek ikwen ayak ɗerewel a anan nà, nen Pol, nen ɗo ana Mbərom sə nga-
man aday sə təra anan ɗo maslan ana Yesu
Almasihu ata awan. Ɗerewel a anan a zlak
ayak nà, à alay a manay wa tə Timote mərak
a mənuko ata awan. 2 Mə vindek ikwen
ayak anà kwanay ɗo a Yesu ahay à Kolosiya,
kwanay mərak a manay ahay, mə japay
aya tə Yesu Almasihu. Mbərom Bəbay a
mənuko â gak ikwen sumor aday â varak
ikwen zay anahan.

*Pol a ngə*ran anà Mbərom anga ɗo sə Kolosiya ahay

3 À alay a wura wura, manay apan mi
ga amboh anga kwanay cəna, mə mbəɗek
anan à nga wa sə ngəran anà Mbərom anga
kwanay bay re. 4 Mə ngəran anga mə slənek
kwanay nà, kə təmihen Yesu Almasihu à
mivel a kwanay inde tə ɗiɗek awan, aday
kwanay apan ki gen anan asan zek anà ɗo
a Yesu ahay re. 5 Ki gen matanan nà, anga
kə sənen zle Mbərom kà lavak ikwen anan
zek tə way lele aya à mburom à man anahan
awan. Aday kwanay apan ki ɗəfen anan
iɗe à way a kwanay saa njaɗ anan mba ata
awan. Kə sənen pə way a Mbərom a sə
lavak ikwen anan zek ata nà, kurre à alay
a kwanay sə slənə ləbara mugom a sa 'am
ɗiɗek a ata awan. 6 Ləbara sa 'am a mugom
ata nà, kà tak 'am pə daliyugo kwa aha fok.
Kə tərak nà, kawa sé aday winen apan i har,
a wahay wan bayak a ata awan. Natiya,
'am a Mbərom winen apan i zəga sa zla pa
'am pa 'am à wulen a kwanay inde ɗukwen
matanan re. A dazlan sə zəga sa zla pa 'am
pa 'am à wulen a kwanay, à alay a kwanay
a sə slənə Mbərom kà gak ikwen sumor
acəkan ata awan. 7 Sə ɗakak ikwen anan
ləbara sa 'am a mugom ata nà, Epafəras, car
a manay ì mer su way a Yesu Almasihu inde.
Winen a ga mer su way a Yesu Almasihu
nà, tə mivel kərtek awan. Winen apan i ga
mer su way a Yesu àga kwanay à yime a
manay inde. 8 Epafəras ata nà, kə ɗakak umo
anan mer su way anà Apasay a Mbərom sə
varak ikwen məgala sə pəlay mərak ahay
ata awan.

9 Anga nan kutok, a ban kwa pə ana
manay sə slənə ləbara a kwanay ata wa
nà, manay mə mbəsakak sa gan amboh
anà Mbərom anga kwanay bay hwiya. Ma
gan amboh nà, anga aday kâ sənen way
anahan sa gan may, aday â varak ikwen
kəlire* tə asan way tə məgala sə Apasay
anahan. 10 Natiya tə kəlire sə asan way ata
kutok, anjahay a kwanay i zlan à nga anà
Bahay a mənuko, ki gen way anahan sa gan
may ahay fok, aday ki gen mer su way lele
aya cara cara. Ata asan way a kwanay pə
Mbərom i zəga nə pa 'am pa 'am. 11 Ma gan
amboh anà Mbərom ɗukwen, anga aday
â varak ikwen məgala sə mazlaɓ anahan
sə jəra njənjan, aday sə səmen anà way
ahay fok tə ataslay mivel awan. 12 Matanan,
ngəren anà Bəbay Mbərom anga kà varak
ikwen cəveɗ sa njaɗ magwagway anahan sə
lavan a zek a anà ɗo anahan ahay à mburom
à man jiyjay a inde ata awan. 13 Mbərom
kà təmak ahay mənuko à alay a məgala
ana bahay sə iɗe zənzen a wa, aday a pak
mənuko à man sə bahay a wan anahan
ləliwe ata awan. 14 Sə təmay ahay mənuko
à alay ana Fakalaw wa nə, wan a Mbərom,

* 1:9 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

anga kə̀ pəsek uko anan ines a nuko ahay.

Yesu Almasihu nà, Bahay sə lavan nga anà way ahay fok

15 Mbərom nà, kula ɗowan kə̀ canak anan
tə iɗe bay. Əna Yesu Almasihu ɗowan a
mezeze a Mbərom ata kà kak uko anan ahay
Mbərom awan. Yesu a nà, winen murkwaya
sa wan a Mbərom ahay. A lavan nga anà
way a Mbərom mə ndakay aya kəzlek jiga
fok. 16 Mbərom a ndakay way ahay fok nə
tə alay a wan anahan ata awan, kwa â ga
nə pə daliyugo, kwa à mburom awan fok,
kwa way aday ɗə canan zle ataya, kwa way
aday ɗə canan bay ataya fok, kwa way tə
məgala à mburom ataya awan, kwa maslay
a Mbərom ahay tə bahay a tinen aya təke
fok. Way ataya fok mə ndakay aya nə, tə
alay a wan anahan ata awan, aday anà wan
anahan ata re. 17 Winen nà, a lahan anà
way ahay fok, aday way ataya ta ga inde
ɗukwen, anga winen a re. 18 Winen nà, pa
nga ana ɗo sə japay tə winen ahay fok, tinen
zek anahan awan. Winen adazlan sə way
ahay fok. Sa lah sə slabakay ahay à məke wa
mama'am nà, winen a re. Matanan kutok,
winen kə̀ lahak anan pa 'am ana way ahay
fok. 19 Mazlaɓ sə way a à Mbərom a inde
ata fok nà, inde à wan anahan ata matana
re, anga a zlan à nga anà Mbərom a nə
matana awan. 20 A nan à Mbərom a nà, way
a mə ndakay ataya, kwa à mburom, kwa
pə daliyugo fok, 'am â zlan atan pi zek tə
winen nə tə mez ana wan anahan ata awan.
Matanan kutok, zay inde à wulen a Mbərom
tə ɗo ahay anga wan anahan ata awan, anga
kə̀ pəkak anan mez anahan, kə̀ məcak pə
dədom.

21 Kwakwa ata nà, kwanay dəren dəren pi
zek wa tə Mbərom, kə təren nà, ɗo maniɗe
anahan ahay, anga ki gen nə way lelibay
aya awan. Abayak nga a kwanay ɗukwen,
lelibay aya re. 22 Əna Yesu kə̀ tərak ɗo
zənzen awan, aday kə̀ məcak anga kwanay.
Matana həna kutok nà, Mbərom kə̀ zlahak
anan məlmal anahan tə kwanay, tə amac
a wan anahan a ata awan. Natiya kwanay
kə təren ɗo cəncan aya, aday ki mben apan
sə tavay pa 'am a Mbərom mənjəna ines
aday ɗowan i mba apan sa mak ikwen anan
mungok sabay. 23 Natiya kutok, pərihen
anan azar hwiya sa ɗaf nga nà, pa 'am sə
ləbara a mugom ata pac pac, kâ sa dagwiren
wa bay fok. Tiven nà, njənjan lele. Ɗəfen
anan abayak nga a kwanay nà, dook pə
ləbara sa 'am a mugom a mbala a kwanay
a sə slənе kurre ata awan. Ləbara sa 'am ata
ɗukwen, daliyugo kəzlek kà slənek anan fok
coy re. Həna, nen Pol nà, Mbərom kə̀ tərak
nen ɗo si mer su way anahan, anga sə ɗakay
anan ləbara sa 'am a anan re.

Mer su way a Pol sa ga anga ɗo a Yesu ahay

24 Həna nà, nen apan ni taslay anan mivel
tə ɗəce uno ahay sa ga anga kwanay ata
awan. À alay ata nà, Yesu Almasihu a kà
sak ɗəce, matanan nen ni sa ɗəce anga ɗo
anahan ahay tinen zek anahan ata awan.
Na ga ɗəce matanan nà, anga aday mer su
way anahan sə dazlan à mivel a kwanay
inde ataya â ndav wa. 25 Mbərom kə̀ zəɓak
nen ɗo si mer su way anahan à wulen su
ɗo anahan ahay wa. A gan may nà, nə̂
ɗakak ikwen anan ləbara sa 'am anahan
mugom ata fok. 26 Kurre ata nà, ləbara sa
'am mugom ata nə mi ɗer awan, ɗowan a
san anan fan bay. Aya həna nà, Mbərom
kà kak anan ahay uho anà ɗo anahan ahay
kutok. 27 A nan anà Mbərom nà, ɗo anahan
ahay pu kon pu kon fok tâ san way anahan
mi ɗer ata nà, winen lele aday tə mazlaɓ a
re. Way a mi ɗer ata nà, Yesu Almasihu a
à mivel a kwanay inde ata awan. Tə winen
awan, ki mben apan sa ɗaf anan abayak nga
a kwanay dook pa man sə mazlaɓ anahan a
aday ki sa njihen a uda ata awan.

28 Anga nan, manay apan mi ɗakan anan
anà ɗo ahay fok nà, Yesu Almasihu awan.
Manay apan mi təkəren atan, manay apan
mi jan atan panan fok nà, tə kəlire a
Mbərom a sə varan umo ata awan. A nan
umo jiya nà, ɗo mə japay aya tə Yesu Al-
masihu ahay fok tâ təra nà, ɗo ma san nga
aya pa 'am a Mbərom. 29 Nen apan ni rəzlen
à nga wa sa ga mer su way ata tə məgala
mbala Yesu Almasihu a ì nen inde nà, anga
nan kutok. Sa ga mer su way a ì nen inde
nà, məgala ata awan.

2

1 U no nà, sənen apan lele, mer su way
həna nen apan ni ga ata nà, ma da 'am
awan. Na ga mer su way a ma da 'am ata
nà, anga kwanay ɗo sə Kolosiya ahay, tu ɗo
sə Lawdikiya ahay, aday ɗukwen, anga azar

su ɗo kula tə canak uno fan bay ataya re.
2 Na ga matanan nà, anga sə varak ikwen
məgala aday kâ sənen zek à wulen a kwanay
ahay inde, kâ təren zek kərtek awan. Aday
asa u no nà, kâ njiɗen kəlire sa san ɗîɗek a
Mbərom fok. Ata nà, ki sənen anan way a
Mbərom a mi ɗer ata awan, kawa sa ja nà,
Yesu Almasihu. 3 Kəlire tə asan way lele aya
fok ɗî tan à nga nà, à Yesu Almasihu inde.

4 Nə ɗakak ikwen anan ayak way a anaya
nà, anga aday ɗowan â sa wurbasak ikwen
awan saa njak kwanay tə wurwer sa 'am
ahay bay. 5 Sənen apan lele re, kwa nen inde
à wulen a kwanay ibay dəp nà, apasay uno
inde tə kwanay. Nen apan ni taslay mivel
tə mindel nà, anga nə slənе kwanay apan ki
gen way tə cəveɗ aya awan, aday aɗaf nga
a kwanay pə Yesu Almasihu nà, mə tavay a
demer demer lele.

Anjahay su ɗo ana Yesu Almasihu ahay

6 Həna nà, kə təmihen Yesu Almasihu à
mivel a kwanay inde winen nə bahay a
kwanay a coy. Anga nan kutok, azla a
kwanay nà, â təra kawa azla su ɗo mə japay
aya tə winen acəkan ataya awan. 7 Matanan,
hen sləlay à winen inde lele, kawa sé sa pak
anan sləlay anahan ahay à yugo inde lele
ata awan. Həren à 'am anahan inde, aɗaf
nga a kwanay pə winen â ga nə njənnjan
kawa ana kwanay a sə tətak ata awan.
Ngəren anà Mbərom bayak awan.

8 Aya əna, sənen pi zek lele, bina ɗo
ahay ti i njak kwanay tə atətak way mung-
walay aya, aday tə asan way kəriya aya
awan. Aday cəkəbay asan way a tinen ataya
nə asan way su ɗo zənzen awan, kabay
asan way sə apasay lelibay aya sə daliyugo
a anan, bina asan way mbala Almasihu
itəbay. Kâ pəken anan sləmay anà atətak
way a tinen ataya bay jiga awan, 9 anga anja-
hay a Mbərom fok nà, winen ì zek ana Yesu
Almasihu inde. 10 Matanan həna, kwanay
kə jipen tə winen a kutok ata nà, Apasay
a Mbərom ɗukwen kə̀ rahak à kwanay inde
coy re. Anga Almasihu a nà, Bahay a pa nga
sə way a tə məgala aya à mburom ata fok.

11 Anga ajapay a kwanay tə winen ata
nà, Mbərom kà gak pikwen mez anahan
sə ɗakan anan anà ɗo ahay kwanay nə ɗo
anahan ahay. Kwakwa ata a jan anà Yahuda
ahay nà, tâ gaɗ mədəndalas anga tinen
ɗo anahan ahay. Aya kwanay həna kutok
nà, Mbərom a a ga pikwen mez sə ɗakay
anan nə kwanay ɗo anahan ahay ite. A
ga way ata nə tə alay su ɗo bay, əna tə
alay a wan anahan Yesu Almasihu awan.
Winen kà rak ahay kwanay à anjahay a
kwanay sə kwakwa lelibay ata wa coy. 12 À
alay a kwanay sa ga baptisma ata nà, kə̀
tərak kawa ta lak kwanay à məke inde pə
kərtek a tatə Yesu Almasihu awan. Aday à
alay a kwanay sa may ahay à a'am wa ata
ɗukwen kə̀ tərak kawa Mbərom a slabakay
ahay kwanay à məke wa pə kərtek a tatə
Yesu Almasihu a re. A təra matanan nà,
anga kwanay kə ɗəfen apan nga, məgala
a Mbərom inde sə slabakay ahay kwanay
à məke wa kawa anahan sə slabakay anan
ahay Yesu Almasihu à məke wa ata re.

13 À alay ata nà, Mbərom a ca pikwen nà,
kawa ɗo ma mac aya awan, anga kwanay
nà, ɗo sa ga ines ahay, aday anga kà gak
pikwen mez sə ɗakay anan kwanay nə ɗo
anahan ahay ata fan bay re. Aya həna ku-
tok, Mbərom kə̀ varak ikwen sifa tə Yesu Al-
masihu. Aday asa, winen kə̀ pəsek uko anan
ines a mənuko ahay fok re. 14 À alay ata nà,
sariya a Mbərom kə̀ bənak mənuko, anga ɗə
pərahak anan azar anà 'am anahan ma ja
aya ata bay. Əna pə dəɓa anahan a wa nà,
Mbərom kə̀ ngərwak anan ɗerewel a aday
gudire sə ines a mənuko ahay mə vinde aya
uda ata aday kə̀ darak anan pə dədom a mə
zləlngaɗ awan. Matanan sariya inde puko
sabay sə coy. 15 À alay a Yesu Almasihu
sa mac pə dədom a mə zləlngaɗ ata nà,
kə̀ jakak anan alay pa nga anà məgala ana
bahay sə setene ahay à bagəbaga mburom
inde ata fok, kà mbak patan. Kə̀ pəkak atan
waray ì iɗe pa 'am sə ɗo ahay fok re.

16 Anga nan kutok, ɗowan â sa mak ikwen
anan mungok pa 'am sə way sa pa, kabay pə
way sa sa ahay bay. Matanan asa re, ɗowan
â sa mak ikwen anan mungok pa 'am sa ga
azar uko pə ava pə ava ata bay, kabay pa 'am
sa ga azar uko pə kiya pə kiya ata bay, kabay
pa 'am sə ɗəfan apan anà luvon sa man uda
ata bay jiga awan. 17 Way ataya fok nà, minje
pə way saa nay ahay, bina ɗîɗek sə way
ataya fok nà, à Yesu Almasihu a inde. 18 Ɗo
ahay inde bayak awan tinen apan ti zluwe
anan ɗo ahay ta sa ja nà, ɗo ahay tâ nahay
anan nga a tinen aday tâ ɗəfan apan anà
maslay a Mbərom ahay re. Tə varan zlangar

anà cœn sə zuɓay a tinen ahay ta sa ja nə
Mbərom sa man atan anan ahay way ataya
ì cœn sə zuɓay inde. Ajalay nga a tinen
aya nə pə way sə daliyugo a anan ɗəkɗek.
Matanan jəba su ɗo ataya nà, kâ sa bənen
atan à 'am wa bay jiga awan, anga tinen
ɗo sə həran nga ì zek ahay, ɗo sə kwecele
ahay re. 19 Ɗo ataya nà, tə mbəsakak sə
japay tə Yesu Almasihu. Winen nga awan
pu ɗo a Yesu ahay, aday hawal si zek ahay ta
njaɗ sə japay pi zek nà, anga nga ata awan.
Dəmbazl si zek ahay tə japay atan pi zek
aday a njaɗ sa har tə alay a Mbərom kutok
re.
20 Həna kə sənen apan zle lele, kwanay
nà, kə məcen pə kərtek a tə Yesu Almasihu
coy. Anga nan, apasay sə daliyugo a anaya
ti mba pikwen sabay. Ata nà, ki gen way
ahay hwiya kawa kwanay ɗo sə daliyugo
ahay nə angamaw? Abay ike kə ɗəfen anan
apan anà 'am sə awan aya pərsləsle nà,
angamaw? 21 'Am kawa: «Kâ laman alay anà
way a anan bay», «Kâ tukom way a anan
bay», kabay «Kâ zəɓa anan way a anan bay»
re. 22 Ɗa jak ɗi ɗəfan apan anà way ataya
cəna, ɗa san zle, ta nay à abayak nga su ɗo
zənzen a wa ɗəkɗek, way ataya fok ti lize.
23 Mama'am a nà, ɗo ahay tə bayak nà, atətak
way ataya tə varan kəlire anà ɗo ahay, anga
atətak way ataya ti gan bəlaray anà ɗo ahay
sa ga pəra kawa sa zlan à nga anà ɗo ahay,
sə nahay anan nga à məndak, aday sə kətah
anan nga a tinen re. Aya əna, mer su way
matanan ataya fok nà, i man zek anà ɗo
ahay sə mbasay pi mer su way sə ubor si zek
ahay bay re.

3

Yesu Almasihu kə mbəɗahak ikwen anan
anjahay

1 Kə sənen apan zle coy kwanay nà, kə
slabiken ahay à məke wa tatə Yesu Al-
masihu fok. Anga nan kutok, ɗəfen anan
abayak nga a kwanay nə dook pə way aya
aday kwanay saa njaɗ à mburom ata awan.
Ki njiɗen anan nà, à man ana Yesu Al-
masihu, ɗowan a mə njahay a tə day sə alay
puway a Mbərom ata awan. 2 Matana awan,
abayak nga a kwanay â ga nə ɗəgəcce pə
way a à mburom ata awan, bina kâ bayiken
pə way sə daliyugo ahay bay. 3 Anga nan
kutok, kə sənen apan zle, kwanay nà, kə
məcen, aya əna Mbərom kə̀ slabakak ahay
kwanay à məke wa. Natiya kutok, sifa a
kwanay inde wiya awan, winen mi ɗer a
à alay ana Yesu Almasihu inde pə cakay a
Mbərom. 4 Tə ɗìɗek a nà, Yesu Almasihu
nə winen sifa a kwanay. Natiya, pə luvon
a aday Yesu Almasihu a kà sak a sləray ahay
ata nə kwanay ɗukwen ki sləren ahay nə tə
winen awan, aday tə mazlaɓ anahan a re.
5 Anga nan kutok, mbəsiken anjahay a
kwanay lelibay ataya fok. Mbəsiken way
kawa ají̂n uho, aga way sə waray ahay, aga
ubor pə way ma ga waray aya awan, tə
way lelibay aya awan, aga iɗe pə way ahay.
Bina ka sak i gen iɗe pə way ahay nà, ki
ɗəfen anan apan kawa tinen mbərom ahay.
Mbəsiken anan way ataya fok. 6 Anga mer su
way a lelibay ataya fok, Mbərom i ga mivel
pu ɗo sə ɗəfan apan bay ataya awan. 7 À
alay ata nà, anjahay a kwanay a ɗukwen
matana awan, ki gen ahay jəba si mer su
way a lelibay ataya re.
8 Aya həna kutok nà, mbəsiken way ataya
fok: Kî gen mivel bay, awan â cəɓak ikwen
bay, kî gen anan way lelibay aya anà ɗo
ahay bay, kâ si gen mənjelgek bay, kâ sa
nəsen anan 'am anà ɗowan bay, 9 kâ sa
gəɗen anan mungwalay ì zek ahay bay,
anga anjahay a kwanay lelibay a sə kwakwa
ata nà, kə mbəsiken anan ti mer su way
anahan aya təke fok. 10 Həna Yesu Almasihu
kə̀ mbəɗahak ikwen anan anjahay a kwanay
wiya awan. Kawa kə pəken zana wiya a
pi zek, kə tərən ɗo wiya aya coy. Ɗowan
a kwanay wiya ata winen apan i zəga sə
ndakay zek nə pac pac, anga aday kî gen
minje tə Mbərom, ɗo sə ndakay kwanay
ata awan. Natiya ki mben apan sa san
anan Mbərom lele cərah kutok. 11 Anga nan
kutok, həna nà, awan sə gəzla anan Yahuda
ahay pi zek wa tu ɗo azar aya nà, ibay. Ɗo
ma gaɗ məɗəndalas aya awan, tu ɗo ma gaɗ
a bay aya fok, tinen nə kərtek. Ɗo mə vəzle
a bay aya awan, tu ɗo mə vəzle a bay a tə
mindel ataya fok, tinen kərtek a re. Aday ɗo
ɓile aya awan, tu ɗo ɓile aya bay ata awan,
tinen kərtek a ca. Ɗo ataya fok, awan kə̀
gəzlak atan alay pi zek wa bay. Anga zek
ana Yesu Almasihu a nà, winen pa nga sə ɗo
ahay fok, aday à mivel su ɗo anahan ahay
inde fok re.
12 Matanan, kwanay nà, kə tərən ɗo a

Mbərom ahay coy, a pəlay kwanay anga winen a sə walay kwanay. Anga nan, sumor a nà, azla a kwanay à cəveď a Mbərom inde â ga nə lele. Gen anan sumor ì zek ahay fok, təren ďo lele aya awan, ďo mə nahay nga aya awan, ďo səkəffe aya awan, aday ďo sə munapanaw ahay re. 13 Səmen anan ì zek ahay. Kwa abay awan inde kà slahak anan ù uko inde anà ďowan aya dəp nà, tâ pəse zek ahay, anga Bahay a mənuko nà, winen apan a taa pəsek uko anan ines a nuko ahay. 14 Way lele bina maw nà, sənen zek à wulen a kwanay ahay inde. Ata ki gen matanan nà, asan zek i japay kwanay pə kərtek awan, aday mivel a kwanay ahay ďukwen, ti ga nə kərtek a re.

15 Mbəsiken anan mivel a kwanay anà zay a Yesu Almasihu sə varak ikwen ata anga aday â lavan nga anà mivel à kwanay. Mbərom a ngamak ikwen ahay à zay anahan ata inde anga aday kâ təren uda zek kərtek awan. Natiya ngəren anan kwa siwa siwa fok. 16 'Am ana Yesu Almasihu â rah anan mivel a kwanay ahay. Ɗiken anan anan 'am a Mbərom ì zek ahay, men anan zek ì zek ahay tə atətak way ahay tə kəlire mbala ana Mbərom a sə varak ikwen ata awan. Gen ara sə zambaď anan Mbərom, tə ara sə həran nga, aday tə ara mbala ana Apasay a Mbərom sə ďakak ikwen anan ata awan. Ngəren anan à Mbərom tə ataslay mivel awan. 17 Way a kwanay saa ga ta sa ja fok nà, gen nà, təďe kawa ďo a Bahay Yesu ahay, ta sə ngəran apan anà Mbərom Bəbay a kwanay anga Yesu.

Anjahay su ďo a Yesu ahay

18 Kwanay uwar ahay, ďəfen anan apan anà mbaz a kwanay ahay nə lele. Wita nà, way aday təďe ďo a Yesu ahay ti ga ata awan.

19 Kwanay mungol ahay, pəlen anan uwar a kwanay ahay lele, kâ si gen atan alay bay.

20 Kwanay gwaslay ahay, bənen anan à 'am wa anà atə bəbay a kwanay tə may a kwanay ahay pə way ahay fok lele. Ata ki gen matanan nà, i zlan à nga anà Bahay a mənuko.

21 Kwanay bəbay sə gwaslay ahay kutok, kâ si ngərzen pə gwaslay a kwanay ahay ɓəra ɓəra bay, bina ti njahay nə sleɓərɓərre.

22 Kwanay ɓile ahay ite, ďəfen anan apan anà bahay su doh a kwanay ahay lele. Kâ sa ďəfen atan apan nà, pə iďe a wa aday â zlan atan à nga ata cəna coy bay. Əna ďəfen atan apan nə lele tə mivel kərtek awan, anga kwanay nà, ďo sə jəjaran à Mbərom ahay. 23 Kwanay apan ki gen nà, mer wura wura fok cəna, gen nə tə mivel kərtek awan, kawa ki gen anan mer su way anà Bahay a mənuko, bina anà ďo zənzen a bay. 24 Sənen apan lele, saa varak ikwen magwagway pi mer su way a kwanay ahay nà, zek a Bahay a mənuko awan, i varak uko anan way anahan sə zlapan anan anà ďo anahan ataya awan. Bahay a kwanay sa gan mer su way ata nà, winen Almasihu. 25 Sənen apan lele asa re, ďowan a kà gak ines nà, Mbərom i gan sariya pə ines anahan ata awan. Bina Mbərom a gəzla ďo ahay pi zek wa itəbay asanaw!

4

1 Kwanay bahay su doh ahay ite, gen anan nga anà ɓile a kwanay ahay nə lele aday tə cəveď awan. Bina kwanay ďukwen, kə sənen zle, bahay inde à mburom pa nga a kwanay re asanaw?

*Gen anan amboh à Mb*ərom aday təren ďo ma san way aya awan

2 Rəzlen anan à nga wa sa gan amboh anà Mbərom ta sə ngəran kwa siwa siwa fok. 3 Gen anan amboh à Mbərom anga manay re. Gen anan amboh anga aday mâ njaď cəveď sə ďakay anan ləbara sa 'am ana Almasihu mi ďer ata anà ďo ahay. Həna manay à dangay nà, anga ləbara sa 'am anahan ata awan. 4 Gen anan amboh à Mbərom nà, anga aday û mo zek sə ďakay anan 'am anahan anà ďo ahay cərah lele, kawa abay təďe ni ďakay anan ata awan.

5 Gen anan nga anà anjahay a kwanay à mamasl su ďo sa san Mbərom bay ahay inde ata nà, lele. Kwa siwa cəna, kâ sa təmen anan alay a bay, gen nə way lele aya awan. 6 À akaď bala a kwanay ahay inde nà, 'am a kwanay ataya fok â ga nə 'am lele aya ma ďaf nga awan. Matanan ki sənen sə mbəďahan apan anà ďo sə cəce 'am ahay fok.

*Aja 'am m*ədakwidok aya awan

7 Mərak a nuko Tikikus i ďakak ikwen anan ləbara sə njahay uno à man a anan ata awan. Tikikus nà, winen mərak a mənuko, car uno re, winen ďo sa ga mer su way a Bahay a mənuko ndekərkərre lele. Manay apan mi gan mer su way anà

Mbərom miya awan. [8] Nen apan ni slənak
anan ayak nà, anga aday â təkərek ikwen
anan ləbara a manay, aday i varak ikwen
məgala sə pərahan azar a Mbərom. [9] Tikikus
i zlak ayak tə mərak a mənuko Onesimus
ɗo sə àga kwanay awan. Winen nə car a
mənuko, aday a ga mer su way a Mbərom
nà, ndekərkərre re. Tinen ti ɗakak ikwen
anan way sə təra à man a manay a anan
ataya fok. [10] Matanan Aristarkus, ɗowan a
manay à dangay hənа miya ata kà jak ikwen
ayak 'am. Aday Markus, wan a mərbay ana
Barnabas kà jak ikwen ayak 'am. Kə sənen
apan zle, na jak ikwen lele, Markus kà sak
a dəzlek ayak nà, təmihen anan lele. [11] Yesu
sə ɗowan inde tə ngaman Yustus re ata, kà
jak ikwen ayak 'am. À wulen ana ɗo su mo
zek sa ga mer su way anga bahay a Mbərom
ataya nà, Yahuda maza aya ibay, si tinen a
maakankən'a ataya, coy. Tinen nà, ta mak
uno zek sə vuro məgala ì mer su way inde
wanahan.

[12] Epafəras kà jak ikwen ayak 'am. Winen
nà, ɗo sə àga kwanay aya re, winen ɗo sa
ga mer su way a Yesu Almasihu cite. Winen
apan i rəzlen à nga wa sa gan amboh anà
Mbərom pac pac anga kwanay. A gan am-
boh a Mbərom nà, anga aday kâ təren ɗo mə
jəra aya awan, kâ təren ɗo ma san nga aya
awan aday kâ sənen sa ga way ana Mbərom
sa gan may fok kutok. [13] Na san pi mer su
way anahan sa ga tə mətəndəron ataya zle
anga kwanay, anga ɗo sə Lawdikiya ahay,
aday anga ɗo sə Hirapolis ahay re. Winen
nà, ni ra ambar anahan a təte. [14] Lukas car
a mənuko doktor ata kà jak ikwen ayak 'am
aday Demas ɗukwen kà jak ikwen ayak 'am
re.

[15] Matanan jen anan 'am anà mərak à
mənuko ahay à Lawdikiya ataya awan. Jen
anan 'am anà Nimfa tu ɗo a Yesu ahay sa taa
halay nga àga winen ataya awan. [16] Ɗerewel
a anan nà, jingen anan àga kwanay, aday
kâ slənen atan anan ayak anà ɗo sə egliz
sə Lawdikiya ahay tâ jinge anan re. Aday
ɗerewel uno sə vinden anà Lawdikiya ahay
ata kà dəzlek ayak àga kwanay nà, jingen
anan ite re. [17] Jen anan anà Arkipus nà, â
demeɗ pi mer su way a Bahay a mənuko sə
mbəsakan ata sa ga anan nə lele.

[18] Nen Pol, na jak ikwen ayak 'am. Nə
vindek ayak 'am a anan nà, tə alay uno
awan. Sənen apan lele re, nen nà, à dangay
hwiya.

Natiya Mbərom â gak ikwen sumor ana-
han.

Ɗerewel ana Pol sə vinden ayak anà ɗo sə Tesaloniki ahay

mama'am awan

Aɗakay way pə deftere a anan

À ɗerewel a anan inde nà, Pol a ngəran anà ɗo a Yesu ahay à Tesaloniki anga ta gak mətəndəron sə pərahan azar à Yesu. A jan atan nà, tâ ga mer su way bayak a anga sə wadaɗ anan ləbara a Yesu mugom a pə daliyugo. A ɗakan atan anan anjahay a təɗe i zlan à nga anà Mbərom ata awan, aday way saa təra à alay a Yesu Almasihu i may ahay ata awan.

Nga sa 'am ahay

Asan zek ana Pol anga ɗo a Yesu ahay à Tesaloniki *(1.1 - 3.13)*

Anjahay su ɗo a Yesu ahay *(4.1-12)*

Amay ana Yesu Almasihu *(4.13 - 5.28)*

Pol a jan 'am anà ɗo sə Tesaloniki ahay

1 Sə vindek ayak ɗerewel a anan nà, nen Pol, manay tə Silas tatə Timote. Ma jak ik-
wen ayak 'am anà kwanay ɗo a Yesu ahay à
wulen su doh sə Tesaloniki, kwanay ɗo ana
Bəbay a nuko Mbərom tə Bahay a mənuko
Yesu Almasihu. Mbərom â gak ikwen sumor
anahan, aday â varak ikwen zay re.

*Pol a ngə*ran à Mbərom anga ɗo a Yesu ahay à Tesaloniki

2 Manay mə ngəran anà Mbərom kwa
siwa siwa anga kwanay a fok. À alay a
manay apan mi ga amboh cəna, mə mbəsak
sa ga amboh anga kwanay bay. 3 Ma gan
amboh anà Mbərom Bəbay a mənuko nà,
mə bayak pi mer su way a kwanay sa ga
anga kə ɗəfen nga pə Yesu Almasihu Bahay
a mənuko ata awan, aday pi mer su way a
kwanay sa ga lele ata anga kə pəlen anan,
aday pə atavay a kwanay njənjan a anga kə
ɗəfen anan iɗe həna ata ɗukwen anà winen
a re. 4 Mərak a manay ahay, Mbərom a pəlay
kwanay aday ma san zle, kə̀ walak kwanay
sə təra ɗo anahan ahay. 5 À alay a manay
sə ɗakay anan ləbara mugom a àga kwanay
ata nà, ma jak ikwen nə 'am kəriya aya bay,
əna ma ja 'am tə məgala sə Apasay Cəncan
awan. Ma san zle coy, 'am a manay sa jak
ikwen ataya nə tinen 'am ɗîɗek aya coy re.
À alay a manay àga kwanay ata ɗukwen, mə
njahay kəkəmaw nə kə sənen zle lele. Ma ga
matanan nə anga sa mak ikwen zek.

6 Kwanay aday nà, ki zlen həna nə kawa
ana manay sa jak ikwen ata, aday kawa
ana Bahay a mənuko sa gan may ata kutok.
Kə təmihen anan 'am a Mbərom lele. Aya
əna, ɗo ahay ta gak alay tə kwanay bayak
a anga 'am ata awan. Aday tə winen ata
təke ɗukwen, kə tislen anan mivel ta 'am
ata aɗəka, anga Apasay Cəncan a kə̀ varak
ikwen məgala. 7 Natiya kutok, kwanay apan
ki ɗîken anan anan cəveɗ a Mbərom lele
anà ɗo ahay pə daliyugo sə Makedoniya tə
Akaya. 8 Ɗo ahay bayak a à Makedoniya
tə Akaya tə slənek ləbara sa 'am pə Bahay
a mənuko anga kwanay. Kwa ta sə wura
fok, ɗo ahay tə slənek coy kwanay apan
ki ɗəfen nga pə Mbərom. Awan inde mi
zəgahan atan anan apan sabay. 9 Bina tinen
a tə alay a tinen a, tinen apan ti ja coy kə
təmihen manay àga kwanay nə kəkəmaw.
Tinen apan ti təker ləbara sa 'am a kwanay
sə mbəsak pəra ahay ata, aday kə mbəɗîhen
anan mivel a kwanay pa sa gan amboh anà
Mbərom, winen ɗo tə sifa aday winen ɗo
ɗîɗek ata awan. 10 Ta san zle coy re, kwanay
apan ki ben nə Wan anahan saa nay ahay
à mburom wa ata awan. Wan anahan ata
nà, Yesu, Mbərom sə slabakay anan ahay
à məke wa ata awan. Wan ata nà, i tam
mənuko anga aday Mbərom â ga puko mivel
à alay anahan saa ga sariya ata sabay.

2

Mer su way ana Pol sa ga à Tesaloniki

1 Mərak a manay ahay, kwanay a kə sənen
zle, ana manay sa zlak ayak àga kwanay ata
nə kə̀ tərak awan kəriya bay. 2 Kə sənen
zle, ma sak ɗəce à wulen su doh sə Filipi,
anga ta gak alay tə manay, tə gənahak umo.
Mə dəzlek ayak àga kwanay à Tesaloniki
ɗukwen, ɗo a matanan ataya tinen inde
bayak a re. Əna tə winen a təke ɗukwen,
Mbərom kə̀ bənak umo mbac bayak awan,
aday mə ɗakak ikwen anan ləbara mugom a
sa nay à alay anahan wa ata kutok. 3 Manay
apan mi ɗakan anan cəveɗ ɗîɗek a anà ɗo
ahay nà, mə gəɗan atan nə mungwalay bay,
way lelibay aya inde à mivel a manay itəbay
re, mə njəkan uda anà ɗowan bay. 4 Mə
təker nà, way ana Mbərom a sə varan umo

ata awan, bina a ca pumo nà, ma slak sə
ɗakay anan 'am anahan, aday a varan umo
anan ləbara anahan mugom a à alay inde sə
ɗakan anan anà ɗo ahay kutok. Ma ja 'am
nà, aday mâ zlan à nga anà ɗo zənzen a bay,
əna aday mâ zlan à nga anà Mbərom awan,
winen ɗo sa san abayak nga a manay ata
awan. 5 Kə sənen zle lele re, ma jak ikwen
'am sa rak ikwen mindel bay, aday ma jak
'am sə rəke pikwen wa way bay re. Way uno
sə vinde həna ata ɗukwen, Mbərom a san
zle, winen 'am ɗiɗek awan. 6 Kula mə pəlak
ɗowan â həran umo nga bay. Kwa â ga nə
kwanay, kwa â ga nə ɗo maza aya awan, ma
gak anan may matanan bay.

7 Abay cəveɗ inde mi cəce pikwen wa
way ahay kawa ɗo məduwen aya sa ga
ataya biɗaw, anga manay nə ɗo maslan ana
Almasihu ahay. Əna mə cəcihek awan bay.
Mə təra aɗəka nà, ɗo səkəffe aya à wulen a
kwanay, kawa uwar sa gan nga anà gwaslay
anahan ahay ata awan. 8 Mə pəlay kwanay
bayak awan. Anga nan, ma zlak ayak àga
kwanay nà, mə pəlay sə ɗakak ikwen anan
pa 'am nə ləbara mugom a sa nay ahay
pə cakay ana Mbərom wa ata awan. Aday
winen ata ɗəkɗek bay re. Mə pəlak sə varak
ikwen anan nga a manay aya re, anga ki
zlen umo à nga cəveɗabay. 9 Mərak a manay
ahay, kə mbəɗəken anan à nga wa ti mer
su way a manay sa ga àga kwanay ata bay
asanaw? Kwa â ga nə sə luvon, kwa â ga nə
sə ipec, ma ga mer su way nə ndekərkərre,
anga aday à alay a manay apan mi ɗakak
ikwen anan ləbara mugom a sa nay à alay
a Mbərom wa ata nà, mâ njaɗ way sa pa
mənjəna sə bənak ikwen uda mbiyeɗ.

10 Kwanay a kə sənen zle ma ga mer
su way àga kwanay nə kəkəmaw, aday
Mbərom ɗukwen a san a zle re. Anjahay a
manay àga kwanay ɗo a Yesu ahay nə lele,
ɗiɗek awan, ɗowan i gəɗan umo azar pə
awan a ibay. 11 Kə sənen zle re, ma ga way
ahay tə kuwaya a kwanay nə kawa bəbay sa
ga way tə gwaslay anahan ahay ata awan.
12 Ma taa dubok kwanay, aday ma taa varak
ikwen məgala, ma taa jak ikwen ɗukwen
pac pac, zlen azla sa zlan à nga anà Mbərom,
ɗowan a sə ngamak ikwen aday kî zlen à
bahay anahan inde tə mazlaɓ ata awan.

13 Mi ngəran anà Mbərom hwiya re, anga
à alay a manay sə ɗakak ikwen anan 'am
anahan ata nà, kə təmihen anan nə kawa
'am su ɗo zənzen a bay, əna winen kawa
'am a Mbərom a way anahan. Tə ɗiɗek a
nà, wita nə 'am a Mbərom acəkan. 'Am
ata winen apan i ga mer su way à mivel a
kwanay inde, kwanay ɗo sa ɗaf nga pə Yesu
ataya awan. 14 Mərak uno ahay, kwanay kə
təren kawa ɗo ana Yesu Almasihu ahay à
egliz a Mbərom pə daliyugo sə Yahudiya ata
awan. Yahuda ahay ta gak atan alay anga tə
pərahan azar anà Yesu. Matanan həna ɗo a
kwanay ahay ti ga alay tə kwanay ɗukwen,
kawa winen ata kəslsla. 15 Yahuda ataya
tə vəɗak ahay ɗo maja'am a Mbərom ahay
kwakwa, tə vəɗak anan Bahay a mənuko
Yesu, aday həna tə rəzlak manay re. Way
a tinen sa ga ata a zlan à nga anà Mbərom
a bay jiga awan. Ta nan iɗe anà ɗo ahay
fok. 16 Abay tə gafak umo 'am sə ɗakay
anan ləbara sa 'am a Mbərom anà ɗo su kon
azar aya, anga aday ɗo ataya tâ tam bay.
Matanan kutok, ta rah anan wa nà, ines a
tinen ahay, aday Mbərom a kà gak patan
mivel həna acəkan.

Haway ana ɗo sə Tesaloniki ahay a gan
anà Pol

17 Mərak uno ahay, à alay a mənuko sə
gəzla nga ata nà, mivel kà hanak pumo anga
haway a kwanay i gan umo. Ma zla way a
manay nà, njufok aya awan, anga abayak
nga a manay kà mbəɗəkek ayak pə kwanay
à dəɓa. Abay a nan umo sa mak ayak àga
kwanay maza awan. 18 Manay a fok ma gan
may sa mak ayak saa cay kwanay. Nen Pol
ta nga uno, na gan may saray bayak a re, əna
Fakalaw kə nəsek anan cəveɗ awan. 19 Mə
bayak pə kwanay nə anga kwanay kə viren
umo məgala sa ɗaf nga pə way a Mbərom
sə zlapay anan i varan anà ɗo ahay ata
awan. Sə varan umo ataslay mivel hway
apan təkeɗe ɗukwen, kwanay re. Jugo sə
vize a manay ahay saa ga anan ti zek pa
'am anà Bahay a mənuko Yesu azanan i may
ahay ata nà, kwanay. 20 Tə ɗiɗek a nà, ɗo
ahay tə varan umo zlangar anga kwanay nə
bayak awan, aday mə taslay mivel ɗukwen
tə kwanay a re.

3

1 Haway a kwanay kà gak umo cəna, mbac
a slan umo cəveɗabay. Anga nan, ma ja,
ma wa, mi slənak ikwen ayak Timote. Ata
aday suwan mi njahay way a manay à Atena

taayak a manay a tamak. [2]Timote nà, mərak
a mənuko, winen apan i ga mer su way a
Mbərom tə manay, mə ɗakay anan ləbara
mugom a mbala Yesu Almasihu anà ɗo ahay
nə manay pə kərtek awan. Mə slənak anan
ayak àga kwanay nà, aday â mak ikwen zek,
aday â varak ikwen məgala sə tavay njənjan
pə cəveɗ a Mbərom. [3]Matanan, kwa həna
ɗəce ahay ta tak ikwen à nga dəp nà, ɗowan
â sa zluwe kwa kərtek à cəveɗ a Mbərom wa
bay. Kə sənen zle, dì takas nə tə ɗəce ahay
matanan təktek re asanaw? [4]Ayaw, à alay
a manay àga kwanay ata nà, ma jak ikwen
ayak panan wa coy, ɗo ahay ti naa ga alay
tə mənuko pa 'am mba. Matanan həna ɗəce
ataya ta nak ahay puko kawa ana kwanay
sa san ata kutok. [5]Na ca apan, ɗəce winen
apan i nay ahay pikwen nà, mbac kə̀ slahak
uno. Anga na awan, nə slənak ayak Timote
àga kwanay, aday nâ san kwanay apan ki
pərihen anan azar anà Yesu acəkan hwiya
biɗaw? Nə jəjarak, na wa, tiya nə Fakalaw
kə̀ njəkak kwanay à cəveɗ sə ɗìɗek wa. Ata,
mer su way a manay à wulen a kwanay ata
kə̀ tərak way kəriya awan.

[6]Həna Timote kà mak ahay àga kwanay
wa pə cakay a manay, a təkəren umo nà,
ləbara lele aya sa zlan umo à nga anga
kwanay. A wa, kwanay apan ki pərihen
anan azar anà Yesu hwiya, kə pəlen zek
ahay lele re. Aday a wa, kwanay apan ki
bayiken pə manay tə ataslay mivel awan,
bina haway a manay a gak ikwen, kawa
haway a kwanay a sa gan umo ata re.
[7]Mərak a manay ahay, manay apan mi sa
ɗəce, ɗo ahay ti jugwar pumo wa 'am dəp
nà, Timote a nay a jan umo matanan cəna,
kə̀ varak umo məgala bayak a, anga kwanay
apan ki pərihen anan azar sa ɗaf nga nə
pə Yesu hwiya. [8]Bina, kak kwanay apan ki
tiven njənjan pa 'am a Mbərom matanan
kəma, mi taslay mivel sə njahay tə sifa aya
uho. [9]Ataslay mivel a manay sa njaɗ pa 'am
a Mbərom a mənuko həna anga kwanay ata
nà, kwa mə̂ ngəran anà Mbərom nə kəkəma,
wita kà slak awan bay. [10]Kwa â ga nə sə
sipec, kwa â ga nə sə luvon, manay apan
mi gan amboh aday â varan umo cəveɗ sa
zlak ayak àga kwanay saa cak ikwen ahay
iɗe aday mi tətakak ikwen anan ahay way
aday kə sənen pə cəveɗ a Mbərom fan bay
ataya awan.

[11]Ma gan amboh anà Bəbay a mənuko
Mbərom a ta nga anahan awan, tə Yesu Ba-
hay a mənuko nà, tâ təɓan umo ayak cəveɗ
a sə dəzlek ayak àga kwanay awan. [12]Bahay
a mənuko Yesu â varak ikwen məgala sa
san zek à wulen a kwanay ahay pa 'am
pa 'am lele, aday sə pəlay anan ɗo ahay
fok, kawa ana manay sə pəlay kwanay ata
awan. [13]Natiya awan, tə cəveɗ ata kutok, ki
təren ɗo məgala aya pə cəveɗ anahan, anga
aday kâ njiɗen awan lelibay a pə mivel a
kwanay ahay sabay, kâ təren ɗo cəncan aya
pa 'am a Bəbay a mənuko Mbərom pə luvon
a Bahay Yesu saa may ahay pə daliyugo tu
ɗo anahan ahay fok ata awan. Saa may ahay
pə luvon ata nà, winen a pi zek tu ɗo anahan
aya azar a fok.

4

Anjahay sa zlan à nga anà Mbərom

[1]Mərak a manay ahay, way a mə mbəsak
a sa jak ikwen ayak ata nà, həna: Mə
tətakak ikwen anan anjahay sa zlan à nga
anà Mbərom a coy. Aday ma san zle, azla a
kwanay nə matanan. Əna manay apan mi
gak ikwen ayak amboh asa nà, tə sləmay
ana Bahay a mənuko Yesu, zəgihen anan
apan asa. [2]Kə sənen way a manay sə tətakak
ikwen anan tə sləmay ana Bahay a mənuko
Yesu ataya zle. [3]A nan a Mbərom cəna,
kâ təren ɗo cəncan aya awan, kawa sa ja
bine siwaw nà, kâ limen anan alay à uwar
uho bay, [4]kuwaya â njahay nə tə uwar
anahan awan, à səkəffe inde. Ata ɗo ahay
ti hərak ikwen nga. [5]Aɗəka bay, ubor â ga
pikwen bahay bay. Wita nə azla su ɗo sə
san Mbərom itəbay ataya awan, ɗo sə pəra
ahay. [6]Ɗowan â gan sədœk anà ɗo hinen ta
sə jənan pə uwar bay, anga Bahay a nuko
Yesu i naa gan sariya anà ɗo sa ga ines a
matanan ataya awan. Ɓa ma jak ikwen anan
'am ata coy. [7]Anga Mbərom a ngamak uko
nə saa ga ines tu ɗo sə uho ahay matanan
ata bay. A ngamak uko aɗəka nà, sə njahay à
cəncan inde pa 'am anahan. [8]Anga nan, kak
ɗowan a kə̀ ngəmak 'am a anan itəbay cəna,
a ngam bay nà, ɗo zənzen a bay, əna zek
a Mbərom a, ɗowan a sə varak uko Apasay
Cəncan ata awan.

[9]Mərak a manay ahay, awan inde maza
sa jak ikwen ayak pa 'am sə pəlay zek à
wulen a kwanay ɗo a Yesu ahay sabay. Zek

a Mbərom a kə̀ ɗakak ikwen anan cəveɗ ata
coy. [10] Tə ɗìɗek a nà, kə pəlen ɗo a Yesu
ahay pə daliyugo sə Makedoniya fok. Əna
ma gak ikwen kem nà, zəgihen anan apan
pa 'am pa 'am. [11] Rəzlen anan à nga wa sə
njahay səkəffe lele. Kâ sa slihen à 'am sə ɗo
ahay inde bay. Gen mer su way tə alay a
kwanay aya aday kâ njiɗen way sa pa, kawa
ana manay a sa jak ikwen ata awan. [12] Ki gen
anan matanan cəna, ɗo sə uho ahay ti ɗəfak
ikwen apan, aday ki saa rəken awan pu ɗo
wa bay.

Luvon ana Yesu saa may ahay ata awan

[13] Mərak ahay, a nan umo nà, sənen anan
way saa təran anà ɗo a ma mac ataya awan.
Əna zlawan â sa gak ikwen kawa ɗo sa ba
Yesu itəbay ataya bay. [14] Ɗə ɗəfak apan nga,
Yesu kə̀ məcak, aday kə̀ slabakak ahay à
məke wa. Anga nan, ɗa san zle, ɗo sa ɗaf
nga pə Yesu ahay aday tə məcak coy ata nà,
Mbərom i i slabakay atan ahay à məke wa
anga aday tô njahay à man a Yesu. [15] 'Am
a manay sa jak ikwen ayak həna ata nà, 'am
ana Bahay a mənuko Yesu a sə tətakan anan
anà ɗo ahay ata awan. Pə luvon ana Yesu
saa may ahay ata nà, mənuko həna tə sifa
ataya ɗì naa lahan apan anà ɗo ma mac
ataya sa zla à man ana Yesu a bay. [16] Pə luvon
ata nà, Mbərom i varan cəveɗ anà maslay
anahan ahay. Bahay a tinen i ngaman atan,
aday ata ti fa məzləzlilen kutok. Cəna zek
a Bahay a mənuko Yesu Almasihu a i dazay
ahay, ɗo a anahan ma mac ataya ti lah sə
slabakay ahay à məke wa pa 'am. [17] Ata aday
mənuko mə mbəsak a tə sifa uho ataya ɗì
japay tu ɗo anahan a azar ataya à matapasl
inde tatə Bahay a mənuko Yesu à mburom.
Natiya ɗì njahay tatə Bahay a mənuko Yesu
pa sə viyviya awan. [18] Kak matanan cukutok
nà, men anan anan mivel ù doh anà zek
ahay lele ta 'am a anan.

5

Təruko ɗo mə lavay zek aya awan

[1] Mərak a manay ahay, pa 'am sə luvon
kabay alay a sə amay ana Bahay a mənuko
Yesu nà, awan inde mi jak ikwen ayak apan
ibay, [2] anga kwanay aya kə sənen zle coy,
luvon ana Bahay a mənuko i saa may ata nà,
i slay ahay puko nə kawa ɗo sə akar sa nay
à alay a ɗowan a san apan bay ata awan. [3] I
təra nà, à alay a ɗo ahay ti ja nə «Zay inde,
awan inde sə bənan mbiyeɗ ù ɗo ibay» ata
awan. Ata gangaf alize i tan atan à nga kawa
ɗəce sa tan à nga anà uwar, wan sə dəlay
anan ata awan. Tinen a fok, ɗowan saa tam
wa kwa kərtek ɗukwen, ibay.

[4] Aya əna, mərak ahay, kwanay nà, mə
njahay aya ì iɗe zənzen inde bay. Luvon ata
i sa dəzley pikwen gangaf kawa ɗo sə akar sə
gaway ahay bahay su doh ata bay. [5] Kwanay
nə ɗo sə iɗe jiyjay ahay sa bar à man ipec
inde ataya awan. Mənuko ɗo sa bar sə luvon
ahay ì iɗe zənzen inde ataya bay. [6] Anga
nan kutok, ɗâ njak ahan kawa ɗo azar aya
itəbay. Aɗəka bay, ɗəfuko anan iɗe anà zek
a mənuko ahay lele, guko anan nga ì zek re.
[7] Ɗo ahay ta taa njak ahan nə sə luvon, aday
ta taa vaway nga ɗukwen sə luvon. [8] Aya,
mənuko nà, ɗo sə iɗe jiyjay ahay. Anga
nan, guko anan nga ì zek. Ɗəfuko nga pə
Yesu, aday sənuko zek. Ɗa gak matanan ata
nà, i tərak uko kawa palalam à mbac inde.
Aday ɗəfuko anan iɗe anà luvon a Yesu saa
nay ahay sa tam nuko ata awan. Way ata
ɗukwen i tərak uko kawa dugwala à nga
inde. [9] Mbərom a walay mənuko nə anga
aday ɗâ saa ga ɗəce pa 'am anahan bay,
əna sa naa tam mənuko tə alay ana Bahay
a mənuko Yesu Almasihu. [10] A mac anga
mənuko, anga aday kwa â ga nə ɗə məcak
coy, kwa â ga nə mənuko tə sifa aya mba,
ɗì njahay tə winen awan. [11] Anga nan, viren
anan məgala ì zek ahay, aday men anan zek
ì zek ahay sa har lele kawa ana kwanay sa
ga həna coy ata awan.

Andav sa 'am ahay

[12] Mərak a manay ahay, manay apan mi
gak ikwen ayak kem nà, ɗəfen anan apan
anà ɗo a Yesu ahay sa gak ikwen nga, aday
tinen apan ti ga mer su way à wulen a
kwanay inde ataya awan. Bahay a mənuko
a ɗaf atan nə sə tətakak ikwen anan cəveɗ
anahan. [13] Ɗəfen atan apan lele, ken atan
anan asan zek bayak awan, anga mer su way
a tinen sa ga à wulen a kwanay ata awan.
Njihen tə zay à wulen a kwanay aya inde re.

[14] Mərak a manay ahay, ma gak ikwen
kem nà, gifen anan 'am anà ɗo sə isew ahay,
viren anan məgala ana ɗo sə zlawan ahay,
men anan zek anà ɗo bəle aya awan, aday
kâ si yen nga tə ɗo ahay bay fok. [15] Gen anan
ngatay anà zek a kwanay ahay, bina kâ si
men anan anan sədœk anà ɗowan bay. Əna

kwa siwa siwa ɗukwen, rəzlen anan à nga
wa anà way lele aya à wulen a kwanay inde,
mənjəna sə mbəɗek anan ɗo azar aya à nga
wa re. [16] Kwa siwa fok cəna, tislen mivel.
[17] Gen amboh kwa siwa. [18] Kwa kəkəma fok,
ngəren anan anà Mbərom re, anga a nan nə
guko matanan, mənuko ɗo a Yesu Almasihu
ahay fok. [19] Kâ ticen anan alay pa 'am anà
Apasay Cəncan a bay. [20] Kâ kəɗîyen anan
'am ana ɗo maja'am a Mbərom ahay bay.
[21] Gəzlen anan alay pi zek wa anà way ahay
fok lele. Winen lele ataya nà, təmihen atan.
[22] Zləmen anan anà sədœk a wura wura fok
jiga awan.

[23] Mbərom a ɗo sə varak uko zay ata, â
təra kwanay ɗo cəncan aya jiga awan. Â ba
anan apasay a kwanay, tə mivel a kwanay,
aday zek a kwanay fok, anga pə luvon aday
Yesu Almasihu Bahay a mənuko i sa may
ata nà, â njaɗ pikwen wa way lelibay a bay.
[24] Mbərom a sə ngamak ikwen ata i ga anan,
anga winen nà, a ga anan way anahan sa ja
ataya hwiya.

[25] Mərak ahay, gen amboh anga manay
ite. [26] Jen anan 'am anà mərak ahay fok ta
sə zlangay alay tə alay. [27] Na jak ikwen tə
sləmay ana Bahay a mənuko Yesu nà, jingen
anan ɗerewel a anan pa 'am su ɗo a Yesu
ahay fok.

[28] Bahay a mənuko Yesu Almasihu â gak
ikwen sumor anahan.

Ɗerewel ana Pol sə vinden ayak anà ɗo sə Tesaloniki ahay

mə slala cew awan

Aɗakay way pə deftere a anan

Pol a jan 'am anà ɗo sə Tesaloniki ahay pa 'am sə amay ana Yesu, kawa anahan sa jan atan ayak à ɗerewel anahan mama'am a inde ata awan. À alay ata nà, ɗo a tinen aya azar a tə pərahan azar anà atətak way sə miter mungwalay aya awan. Pə tinen nà, Yesu kà mak ahay coy, ɗo ahay tə sənak apan bay. Əna Pol a ja nà, wita mungwalay. À alay a Yesu i may ata nà, i tam anan ɗo anahan ahay, aday i gan sariya anà ɗo sa ngam 'am anahan itəbay ataya awan.

Nga sa 'am ahay

'Am ɗiɗek a pə amay a Yesu Almasihu *(1.1 - 2.17)*

Aga amboh tə aɗakay way ahay *(3.1-18)*

Pol a jan 'am anà ɗo sə Tesaloniki ahay

1 Sə vindek ayak ɗerewel a anan nà, nen Pol, manay tə Silas tatə Timote. Ma jak ikwen ayak 'am à kwanay ɗo a Yesu ahay à wulen su doh sə Tesaloniki, kwanay ɗo a Bəbay a nuko Mbərom tə Bahay a nuko Yesu Almasihu ataya awan. 2 Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tâ gak ikwen sumor aday tâ varak ikwen zay a tinen.

*Mb*ərom i gan sariya anà ɗo ahay mba

3 Mərak uno ahay, lele a nà, mâ ngəran anà Mbərom anga kwanay kwa siwa siwa fok. Lele nə mâ ngəran, anga kə zəgihen anan sa ɗaf nga pə Yesu, aday kə zəgihen anan sə pəlay zek à wulen a kwanay ahay inde re. 4 Anga nan kutok, à alay a manay àga mərak azar aya nà, manay apan mi hərən nga anà zek anga kwanay. Ma jan atan nà, kwa kwanay apan ki sen lirew ahay tə cəveɗ ahay cara cara pu ɗo sə jugwar pikwen wa 'am ahay dəp nà, kwanay apan ki səmen anan, aday hwiya kə bənen anan aɗaf nga a kwanay pə Yesu tə alay cew cew awan.

5 Way ata a ɗakay anan nə, Mbərom i gan sariya anahan anà ɗo ahay tə cəveɗ lele a kutok. Kwanay ki sen lirew hənə ata nà, anga bahay a Mbərom. Matanan, ki slen sa zla à bahay a Mbərom inde. 6 Ayaw, Mbərom nà, ɗo ɗiɗek awan. Luvon a kà slak cəna, i man anan uda sikeɗ anà ɗo sa ga alay tə kwanay ataya awan. 7 Kwanay ɗo sa sa lirew hənə ataya nà, i varak ikwen anjahay zay kutok. Manay ɗukwen, matanan re. Way ata i tərə nà, à alay a ana Bahay a mənuko Yesu i dazay ahay à mburom wa tə maslay anahan ahay məgala aya, 8 à mamasl sə miresl sə uko inde ata awan. I ga anan alay tu ɗo sa san Mbərom itəbay ataya fok, i ga anan alay tu ɗo sa ngam ləbara ana Bahay a mənuko Yesu itəbay ataya fok. 9 Ti sa lirew nə ndəlekeke, aday Mbərom i i lize atan sə coy awan. Ti zla pə cakay ana Bahay a nuko Yesu bay, ti canan anà məgala sə mazlaɓ sə bahay anahan itəbay. 10 Way ataya ti tərə nà, à luvon a aday Bahay a mənuko i may ahay ata awan. Pa pac a i nay ata nà, ɗo anahan ahay ti hərən nga. Ɗo sə ɗəfan apan ataya fok ti canan, ti hərən nga re kutok. Ki gen inde à wulen su ɗo sə hərən nga ataya awan, anga kwanay ɗukwen kə ɗəfen apan nga coy, bina ɓa mə ɗakak ikwen anan ləbara a Yesu ata re asanaw?

11 Anga nan kutok, ma taa gan amboh anà Mbərom anga kwanay. Ma gan amboh nà, anga aday kâ njihen kawa ɗo anahan a sə walay ataya awan. Aday ma gan amboh anga aday â mak ikwen zek sa ga way lele aya kawa sa nak ikwen ata awan, aday mer su way a kwanay sa ga anga kə ɗəfen nga pə winen a ata awan. Kem anan, â ba kwanay tə məgala anahan ata ite. 12 Natiya, ɗo ahay ti hərən nga anà Bahay a mənuko Yesu anga kwanay kutok, aday ɗo ahay ti hərak ikwen nga anga winen re. Mbərom a mənuko tə Bahay a mənuko Yesu Almasihu ti ga matanan, anga sumor a tinen.

2

Ɗo sə sədœk

1 Mərak a manay ahay, u no sa ja 'am hənə nà, pə luvon a aday Bahay a mənuko Yesu Almasihu i sa may ahay ata awan, aday mənuko ɗi halan nga pa 'am. Ma gak ikwen amboh nà, 2 kâ viwen anan nga ì zek ahay kwayan'a, anga 'am ana ɗo ahay sa jəka luvon ana Bahay a mənuko i saa may ata nà, kà nak coy ata bay. Kwa â ga nə sa ja 'am ata nà, ɗo maja'am a Mbərom, kwa â ga

nə ɗo sə wazay sa ja, kwa ɗo ahay tâ ja nə nen a sə vinde anan aɗəka, kâ ɗəfen apan nga bay, kâ jəjiren bay. [3] Ɗowan â sa njak kwanay bay jiga awan. Luvon ata i nay ahay ta 'am kəriya bay. Ɗo ahay bayak a ti vəze pə Mbərom, aday ɗo sə sədœk a ti i lize anan ù uko inde ata i nay ahay aday. Ata, luvon ata i nay ahay kutok. [4] Ɗo sə sədœk ata i gafan 'am anà ɗo ahay kwa sə həran nga anà ma fok, kwa sə həran nga anà zek a Mbərom awan. I ja nə winen a a zalay mbərom ahay fok. I zla ù doh sə mazlaɓ a Mbərom, i ɗaf man sə njahay anahan à man ata awan, i təra anan zek anahan kawa Mbərom awan.

[5] Kə sənen apan sabay kələɗaw? À alay mənuko pə kərtek ata nà, na jak ikwen anan way ataya coy asanaw? [6] Həna tamak nà, awan inde sə gafan 'am sa nay ahay, aday kə sənen awan ata zle. Alay ata kà slak cəna, ɗo sə sədœk ata i nay ahay kutok. [7] Tə ɗîɗek a cəna, ɗo ahay inde, tinen apan ti ga sədœk bayak a coy. Ɗa san anan nà, anga Mbərom a kà mak uko zek sə ɗakak uko anan way ata awan. Əna way a nen sa jəka ti nay ataya nə ti nay ahay fan bay, si ɗowan a sə takan alay ì iɗe ata kà zlak wa aday. [8] Ata aday, alay a i sla aday ɗo sə sədœk ata i sa nay ahay kutok. Yesu Almasihu Bahay a mənuko kà nak ahay à mazlaɓ anahan inde nà, i lize a wa ɗo sə sədœk ata awan, i vəzle apan apasay sa 'am anahan aday â mac. [9] Ɗo sə sədœk a sa nay ata nà, i nay ahay nə tə məgala ana Fakalaw, i ga way masuwayan aya cara cara sa njak anan ɗo ahay. [10] I may ahay nà, sa ga way lelibay aya cara cara sa njak anan ɗo aday saa lize ù uko inde ataya awan. Ti lize anga ta ngam sə pəlay 'am sə ɗîɗek itəbay. Abay tâ ngam tiya nà, Mbərom kà təmak atan biɗaw? [11] Anga nan kutok, Mbərom kà cərwiɗek anan abayak nga a tinen aday tâ ɗaf nga nə pə way mungwalay aya awan. [12] Natiya awan, sariya i ban anan ɗo sa ngam sa ɗaf nga pə ɗîɗek a Mbərom itəbay əna ta gan may anà way lelibay ataya ata awan.

*Mb*ərom a walay kwanay

[13] Kwanay mərak aya aday Bahay a mənuko sə pəlay kwanay ataya awan, sumor a nà, mi ngəran à Mbərom anga kwanay kwa siwa siwa fok. Bina à alay a daliyugo winen mə ndakay a fan bay ata ɗukwen, Mbərom kà walak kwanay anga saa tam kwanay tə məgala sə Apasay Cəncan awan. Apasay ata a təra kwanay ɗo anahan ahay. A tam kwanay ɗukwen, anga kə ɗəfen nga pə ɗîɗek a Mbərom ata awan. [14] Anga nan, à alay a manay sə ɗakak ikwen anan ləbara sa 'am a mugom ata nà, a ngamak ikwen pə cakay anahan, anga aday kâ njiɗen anan mazlaɓ ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu.

[15] Anga nan, mərak a manay ahay, tiven nə njənjan lele, bənen anan way a manay sə tətakak ikwen anan ataya awan. Kwa â ga nə mə tətakak ikwen anan ta 'am, kwa â ga nə mə vindek ikwen anan ayak avinde pə ɗerewel, bənen anan lele.

[16-17] Bahay a mənuko Yesu Almasihu a ta nga anahan a aday Mbərom Bəbay a mənuko, tâ varak ikwen məgala aday gədan sa ga way lele aya aday sa ja 'am sə way lele aya hwiya ite. Bina Mbərom a pəlay nuko, aday tə sumor anahan i varak uko məgala hwiya, aday i mak uko zek sə ɗəfan iɗe anà way a lele saa nay ahay pa 'am ata re.

3

*Gen anan amboh à Mb*ərom anga manay ite

[1] Mərak a manay ahay, 'am uno mə mbəsak a sa ja nà, həna: Gen anan amboh à Mbərom anga manay ite, anga aday ləbara ana Bahay a mənuko Yesu â zla bəse pa 'am pa 'am, aday ɗo ahay tâ ɗəfan apan kawa ana kwanay a sa ga həna ata ite. [2] Anga manay ɗukwen, gen anan amboh, anga aday â gan umo nga pu ɗo sə sədœk ahay wa. Anga sə təma way a manay sa ja ataya nà, ɗo ahay fok bay.

[3] Əna Bahay a mənuko nà, winen ɗo ɗîɗek awan, i mak ikwen zek sə təra ɗo məgala aya awan, aday i ba kwanay pə Fakalaw wa re. [4] Bahay a mənuko awan a man umo zek sa ɗaf pikwen nga hwiya. Ma san zle re, ki gen anan way a manay sa jak ikwen gen ataya, aday ki ti gen anan hwiya azanan re ata awan. [5] Bahay a mənuko â mak ikwen zek à mivel a kwanay ahay inde, anga aday kâ sənen anan nə Mbərom a pəlay kwanay kəkəmaw ata awan, aday kâ səmen anan anà ɗəce ahay kawa Yesu Almasihu awan.

Kuwaya â ga mer su way

[6] Mərak a manay ahay, manay apan mi jak ikwen tə sləmay ana Bahay a mənuko

Yesu Almasihu nà, ɗo sə isew ahay à wulen
a kwanay inde ataya nə kâ njihen pə kərtek
a tə tinen bay. Bina tinen tə təmahak 'am a
manay sa jak ikwen ataya itəbay. 7 Kə sənen
anjahay a manay à wulen a kwanay zle,
aday lele ɗukwen njihen kawa ana manay
ata re. À alay a manay àga kwanay nà,
manay isew aya bay asanaw? 8 Ma pak ɗaf
a ɗowan kəriya bay, ma lar zek aɗəka nə
pi mer su way aday mâ pan way ì zek a
manay ahay, kwa â ga nə sə luvon, kwa â
ga nə sə sipec, anga a nan umo sə vawak
ikwen nga ta 'am sə way sa pa a manay ahay
bay. 9 Ma ga matanan ata nà, a nan sa ja
nà, mə cəcihek pikwen wa ɗaf nə, ma gak
way lelibay a bay, əna a nan umo tə minje a
manay aɗəka nə sə tətakak ikwen anan way.
10 À alay a manay àga kwanay ata ɗukwen,
ma jak ikwen nà, kak ɗowan a a nan sa ga
mer su way bay cəna, â pa way bay ite re.

11 Mə vindek ikwen ayak hənа matanan
ata nà, anga mə slənek ɗo ahay inde à wulen
a kwanay a nan atan sa ga mer su way
itəbay, tinen isew aya awan. Əna ta gan
may cəna, sə dazay à 'am sə ɗo ahay inde
so. 12 Tə sləmay ana Bahay a mənuko Yesu
Almasihu nà, manay apan mi gafan 'am anà
zahav su ɗo kətanan ataya, tâ mbəsak way
ataya aday tâ ga mer su way sa njaɗ anan
ɗaf a tinen cite re.

13 Mərak a manay ahay, kwanay ite nà, kâ
si yen nga bay, pərihen anan azar sa ga way
lele aya awan. 14 Kak ɗowan a kə̀ bənak anan
'am a manay a sə vindek ayak à ɗerewel a
anan inde ata bay cəna, sənen anan ɗowan
ata lele. Kâ sa jipen tə winen sabay aday
waray â gan. 15 Əna kî cen apan kawa winen
ɗo maniɗe bay. Jen anan apan aɗəka nə
tə cəveɗ lele awan, anga winen mərak a
kwanay hwiya.

Andav sa 'am ahay

16 Bahay a mənuko Yesu, ɗo sə varak uko
zay ata, â varak ikwen zay kwa siwa siwa
fok, kwa kəkəma fok, tə alay anahan awan.
Yesu Bahay a mənuko â njahay tə kwanay a
fok ite.

17 Nen Pol, na jak ikwen ayak 'am. Nə
vindek ayak 'am a anan nà, tə alay uno
awan. Na taa vinde sləmay uno pə ɗerewel
uno ahay fok matanan. Hənа anan nà,
alay uno awan. 18 Bahay a mənuko Yesu
Almasihu â gak ikwen sumor à kwanay a
fok.

Ɗerewel ana Pol Sə vinden ayak anà Timote

mama'am ata awan

Aɗakay way pə ɗeftere a anan

Timote a taa man zek anà Pol à man sa bar anahan ahay ti mer su way. Həna Pol a vinden ayak ɗerewel a anan anà Timote nà, way sa man zek anà egliz wiya aya awan. A nan à Pol nà, ləbara a Yesu mugom a anan â ta 'am kwa aha. Anga nan, a ɗakan anan ayak anà Timote nə miter mungwalay aya inde, tinen apan ti gəzla ɗo ahay pi zek wa à egliz ahay inde. Aday ɗukwen, Pol a ɗakan anan anjahay təɗe ɗo a Yesu ahay ti gan may à egliz ata awan.

Nga sa 'am ahay

Anjahay sə ɗo ahay à egliz inde *(1.1 - 3.13)*

Aɗakay way pə miter mungwalay aya awan *(3.14 - 4.5)*

Aɗakay way anga məceɗ sə egliz ahay *(4.6 - 6.21)*

Pol a jan ayak 'am anà Timote

1 Sə vindek ayak ɗerewel a anan nà, nen Pol, ɗo maslan ana Yesu Almasihu. Sa ɗaf nen ɗo maslan a nà, atə Mbərom, ɗo sa tam mənuko, tə Yesu Almasihu, ɗowan a mənuko sə ɗəfan iɗe ata awan.

2 Nə vindek ayak ɗerewel a anan nà, akiken Timote. Iken kawa wan si zek uno awan, anga iken ɗo sa ɗaf nga pə Yesu.

Atə Mbərom Bəbay a nuko tə Yesu Almasihu Bahay a nuko tâ gak sumor, tâ varak zay a tinen, aday kâ gan atan ì zek wa ite re.

*Atə*tak way su ɗo mungwalay aya awan

3 'Am uno sa jak à alay a nen apan ni zla way uno pə daliyugo sə Makedoniya ata nà, ni mənahan ayak həna nà, anà 'am ata re. Na jak nà, njahay à Efesus, bina ɗo ahay inde à Efesus, tinen apan ti tətakan anan 'am sə mungwalay ahay anà ɗo ahay. Anga nan, gafan atan 'am. 4 Jan atan nà, tâ mbəsak sə ngweɗesl 'am kəriya aya awan, tâ mbəsak 'am sə baslay zahav ahay. Way ataya nà, 'am kəriya ca, 'am sə zəɓay avaɗ awiyaway à wulen su ɗo ahay inde kəriya awan. 'Am ata ɗukwen i man zek anà ɗo sa ɗaf nga pə Yesu ahay bay. Aday i man atan zek sa ga mer su way sa zlan à nga anà Mbərom bay re. 5 Ɗakan atan anan, anga aday tâ pəlay ɗo ahay tə mivel kərtek a lele, mənjəna sə bayak nga sa ga mbaɗire, aday ta sa ɗaf nga pə Mbərom tə ɗiɗek a acəkan.

6 Azar su ɗo aya nà, tə zluwek à cəveɗ wa, ta ma nga sə ngweɗesl nə 'am kəriya aya awan. 7 Abay ta gan may aɗəka nà, sə tətakan anan 'am a Mbərom anà ɗo ahay. Əna cəkəbay, tinen a nà, ta ga nə, sə ndərəfraf si zek, bina tə gəzlan alay pi zek wa anà way a tinen sə tətakan anan anà ɗo ahay ata bay.

8 Mənuko nà, ɗa san zle, Tawrita a Musa nə lele, kak ɗowan a kà pərahak anan azar tə ɗiɗem a nà, na. 9 Asa, sənuko apan aday re, Tawrita ma var a, anga ɗo sa ga way lele aya ata bay, əna ma var aɗəka nà, anga ɗo lelibay aya awan, anga ɗo sə vəze pə Mbərom ahay, anga ɗo sə ɗəfan apan anà Mbərom bay ataya awan, anga ɗo mə tahasl aya awan, anga ɗo sə həran nga anà Mbərom bay ahay, anga ɗo sə təra anan 'am a Mbərom à məndak ahay, anga ɗo sə lize anan atə bəbay tə may a tinen ahay ataya awan, aday anga ɗo sa vaɗ nga su ɗo ahay azar aya re, 10 anga ɗo sa ján uho ahay, aday anga ɗo sə nahay tə ɗo ahay nə kawa su ɗo zənzen a sabay ataya awan, anga ɗo sə sukom a way tə ɗo ahay ɓile aya coy ata awan, anga ɗo sa gaɗ mungwalay ahay, aday anga ɗo sə mbaɗan pa nga wa anà mungwalay ahay ataya re. Ayaw, Tawrita a Mbərom ata ma var a nà, anga ɗo sa ga way lelibay aya fok sa nes anan 'am a Mbərom a nuko sə tətak lele ata re. 11 Sə ɗakak uko anan way ataya nà, ləbara mugom a mbala a Mbərom, winen ɗo sə mazlaɓ, aday ɗo sə ngama ata awan. Sə mbuko anan 'am sə ləbara mugom ata à alay inde nà, winen awan.

*Pol a ng*əran à Yesu Almasihu anga sumor anahan

12 Nen nà, nen apan ni ngəran anà Bahay a mənuko Yesu Almasihu, ɗo sə vuro məgala sa ga mer su way anahan ata awan. Nə ngəran anga kà ɗəfak nga pi nen ta sə mbuko anan mer su way anahan à alay inde. 13 Kurre ata nà, nen nə jənak anan pa 'am anà Mbərom, nə jugurak 'am pu ɗo anahan ahay wa, aday na gak anan alay tu ɗo anahan ahay tə mindel re. Əna winen kà gak uno sumor anga a ca upo nà, na san awan bay, aday nen nə ɗəfak nga pə

winen a bay re. 14 Natiya, Bahay a mənuko
Yesu Almasihu kà gak uno sumor məduwen
a sa ɗaf nga pə winen a, aday kə̀ varak uno
məgala sə pəlay ɗo ahay tə asan zek anahan
awan.
15 Ihe, nga sa 'am ɗîɗek a həna, aday u
no nà, kuwaya â təma anan tə mivel kərtek
awan. 'Am ata nà, natiya: Yesu Almasihu
a nay pə daliyugo nà, anga sa tam anan
ɗo sə atahasl ahay. Aday cəkəbay bahay
nga su ɗo sə atahasl aya nà, nen a aɗəka
bugol. 16 Əna na gak anan ì zek wa anà
Yesu, nen bahay nga su ɗo sə atahasl ahay.
Ti nen kutok, Almasihu Yesu a kan anan
ahay ngatay anahan a sa ndav bay ata anà
ɗo ahay, anga aday tâ ɗaf apan nga aday
tâ njaɗ sifa sa ndav bay ata re. 17 Kuwaya
â zambaɗ a Mbərom Fetek, Ba Məduwen.
Winen nà, a mac itəbay, ɗowan a canan
itəbay re. Mbərom nà, winen kərtektəkke.
Kuwaya â həran nga, â varan mazlaɓ pa sə
viyviya awan. Amen.*
18 Iken ite, wan uno Timote, həna nə
mbəsakak anan atətak way anaya à alay
anak inde, kawa ana ɗo maja'am a Mbərom
ahay sa ja anga iken kurre ataya aday. 'Am
ataya ti varak məgala sa ga məgəzləga sə
tavan à nga wa anà 'am a Mbərom. 19 Ki
mba apan sa ɗaf nga pə Mbərom lele tə
mivel kərtek awan. Əna azar su ɗo a aya nà,
tə ngəmak sa ga matanan bay. Anga nan
kutok, tə mbəɗahak anan lœn anà cəveɗ
a Mbərom, aday tə lizek. 20 À wulen su ɗo
ataya nà, atə Himeniyas tə Aleksandire inde
à wulen a tinen. Nə mbəsakak atan pə alay
ana Fakalaw, aday tâ mbəsak sə jənan pa
'am anà Mbərom.

2

Aɗakay way pa 'am sa ga amboh

1 Mama'am sə way, aday u no sə ɗakan
anan ayak ù ɗo a Yesu ahay nà, həna:
Gen anan amboh à Mbərom, dəbuken anan,
ngəren anan anga ɗo ahay fok. 2 Gen anan
amboh a Mbərom anga bahay ahay, tu ɗo
məduwen aya awan, anga aday də̂ njahay
səkəffe zay ta sə ɗəfan apan anà Mbərom,
aday ta sa ga way lele aya sə cəɓan à
Mbərom bay ata awan. 3 Ki gen matanan nà,
wita lele, i zlan à nga anà Mbərom, ɗo sa
tam nuko. 4 A gan may ɗo ahay fok tâ tam, tâ
san ɗîɗek sə way ahay. 5 Anga Mbərom a nà,
winen kərtektəkke, aday ɗo sə japay anan
Mbərom pi zek tə ɗo ahay ɗukwen, winen
kərtektəkke re, winen nà, Yesu Almasihu.
6 Winen kà nak ahay, kə̀ varak anan nga
anahan sa mac anga sə bəmbaɗ anan ɗo
ahay fok. Natiya kutok, à alay a Mbərom sə
walay ata nà, Yesu a ɗakay anan nə Mbərom
i tam anan ɗo ahay. 7 Anga nan, Mbərom
kə̀ tərak nen ɗo maslan anahan sa zla saa
tətakan anan way anà ɗo sə pəra ahay, anga
aday tâ ɗaf nga pə Yesu tə ɗîɗek awan.
Way ma ja a anaya nà, ɗîɗek aya awan,
mungwalay uda ibay.

Anjahay su ɗo a Yesu ahay à egliz

8 Natiya awan, na gan may mungol ahay
tâ ga amboh kwa aha fok, əna tâ ga nə tə
mivel mə banay awan, mənjəna way ma caɓ
a, aday tə kuzom a bay re. 9 Uwar ahay
ɗukwen, tâ ɓan zana aday təɗe a zla pi zek
sa ɓan ata awan. Tâ sa wahay nga sə zlapay
anan, anga aday ɗo ahay tâ canan atan ata
bay re. Tâ laway way sə gura ahay pi zek
kabay məmbətembəte ahay bay. Kabay tâ
pak zana sə dala bayak aya pi zek bay re.
10 Aya əna, way sə ndakay ɗo aɗəka nà, aga
mer su way lele awan, mer su way kawa
sə uwar lele aya sa jəka tə ɗəfan apan anà
Mbərom ataya awan. 11 Ù doh a Mbərom
nà, uwar ahay tâ pəkan sləmay anà atətak
way səkəffe lele tə anahay nga awan. 12 Nə
varak anan cəveɗ anà uwar ahay sə tavay pa
'am su ɗo mungol aya sə wazan atan bay, tâ
lavan nga anà mungol ahay bay re, əna tâ
njahay way a tinen tete. 13 Anga Mbərom a
ndakay pa 'am nà, Adama, aday a ndakay
Hawa à dəɓa wa kutok. 14 Aday asa, Fakalaw
a nay, a njak nà, Hawa, bina Adama bay.
Natiya uwar ata kə̀ dazak ì ines inde. 15 Tə
winen ata təke ɗukwen, Mbərom i tam atan
re, anga tinen nà, may a nuko ahay. Əna si
ti jəra sa ɗaf nga pə Yesu, sə pəlay ɗo ahay,
sa ga way lele aya awan, aday ta sə təra ɗo
sə waray ahay re.

3

Mer su way ana ɗo sə njahan pa 'am wa anà ɗo a Yesu ahay

1 Ihe, 'am ɗîɗek a həna: Kak ɗowan a kà
gak anan may sə təra ɗo sə lavan nga anà

* 1:17 Amen, kawa sa ja nà, â tə̀ra matanan.

ɗo a Yesu ahay nà, wita kə̀ pəlak mer su way lele awan. [2] Əna ɗo sə lavan nga anà ɗo a Yesu ahay nə anjahay anahan a â ga nà, natiya: Ines â ga inde apan aday sə gəɗan anan apan azar bay. Uwar â ga inde apan ɗukwen kərtek coy. Â təra ɗo sə jinje bay, â təra ɗo ma san nga awan, â gəɓa mazlaɓ pi zek wa bay, â təma mbəlok ahay lele. Â mba apan sə tətakan anan way à ɗo ahay lele. [3] Â vaway nga tə mahay bay. Â cakal 'am tə ɗo ahay bay, â təra aɗəka nà, ɗo tete awan. Â jugwar 'am bay, aday â ga ubor pə dala bay re. [4] Â lavan nga anà gulom su doh anahan təte, â jan pə akəta anà gwaslay anahan ahay tə cəveɗ awan, aday tâ ɗəfan apan lele. [5] Bina, kak ɗowan a kà mbak apan sə lavan nga anà gulom su doh anahan tətibay nà, i mba apan sə lavan nga anà ɗo a Yesu ahay tətibay re asanaw?

[6] Kak ki ɗəfen ɗowan a aday i lavan nga anà ɗo a Yesu ahay nà, kâ sa ɗəfen ɗo sə təma Yesu Almasihu həniniye mba ata bay, bina winen mbəlok a mba nà, hinahibay i i har nga ì mer su way ata inde. Ata ɗukwen, Fakalaw i njaɗ apan alay sa 'am aday Mbərom ɗukwen i gan sariya re. [7] Ɗowan ata nà, anjahay anahan â ga nə lele aday kwa ɗo sa san Mbərom bay ahay təkeɗe tâ ɗəfan apan. Bina, kak matana bay cəna, ɗo ataya ti njaɗ sə gəɗan azar pə ines anahan ahay ata ɗukwen, i slahay à alay a Fakalaw inde kutok.

Ɗo si mer su way ahay à egliz ahay inde

[8] Həna asa, anjahay ana ɗo si mer su way ahay à egliz ahay inde nà, natiya: Tâ gəɓa mazlaɓ pi zek wa bay, miresl â ga à 'am a tinen ahay inde cuwcew bay, tâ varan zek anà mahay bay, tâ sa ga ubor aday sə pəlay dala tə cəveɗ sə danakay bay. [9] Sumor a nà, tâ ɗəfan apan anà 'am ana Mbərom sa kak uko anan ahay uho ata nə təhhe lele tə mivel kərtek awan. [10] Ki sa ɗəfen anan ɗo ataya ì mer su way inde nà, ɗo a Yesu ahay tâ ca pə anjahay a tinen a lele aday. Ata kak ines inde patan sə gəɗan atan anan apan azar ibay nà, ti ɗaf atan à mer su way inde kutok.

[11] Uwar ahay ɗukwen tâ gəɓa mazlaɓ pi zek wa bay, tâ gəɗan azar a ɗowan bay, tâ vaway nga bay, aday ɗo ahay tâ ɗaf patan nga kwa à ma inde anaw fok.

[12] Ɗo si mer su way ataya nà, uwar â ga inde patan ɗukwen kərtek kərtek coy, tâ lavan nga anà gwaslay a tinen ahay aday anà gulom su doh a tinen ahay təte. [13] Aday kak ɗo ataya ta gak anan mer su way a tinen tə cəveɗ a nà, ɗo ahay ti ɗəfan atan apan, aday ti mba apan sə ɗakay anan 'am a Yesu nə ndəndan lele, anga tə təmahak Yesu Almasihu tə mivel kərtek awan.

Nga sa 'am pə ɗiɗek a Mbərom

[14] Abay nə jalak sa zlak ayak à man anak bəse, əna həna suwan nâ vindek ayak ɗerewel a anan tamak. [15] Həna kwa nâ sak a zlak ayak bəse sabay dəp nà, ɗerewel a anan i ɗakak anan anjahay sə ɗo ahay à gulom su doh a Mbərom inde. Gulom su doh a Mbərom nà, winen Egliz, kawa sa ja nà, ɗo a Yesu ahay. Egliz nà, winen kawa saray galak sa ban anan ɗiɗek a Mbərom bahay sə sifa. [16] Tə ɗiɗek a, way a mi ɗer a pə cəveɗ sa ɗaf nga pə Yesu ata nà, way məduwen awan:

Yesu Almasihu nà, a nay ahay à mburom wa.
A təra ɗo zənzen awan.
Apasay a Mbərom kə̀ vəɗak panan awiyaway
ta sə ɗakay anan, winen ɗo ɗiɗek awan.
Maslay a Mbərom ahay tə canak anan.
Ɗo sə pəra ahay tə slənek ləbara anahan awan.
Ɗo sə daliyugo ahay tə ɗəfak apan nga.
Mbərom a cakafak anan ayak à man sə mazlaɓ anahan inde à mburom,
pə cakay anahan awan.

4

Ɗo sə tətakan anan way mungwalay aya anà ɗo ahay

[1] Apasay a Mbərom kà jak anan 'am a ɗiɗek ata kurre a coy, a wa: Azanaka pa 'am nà, azar su ɗo ahay ti mbəsak sa ɗaf nga pə Yesu, aday ti pərahan azar anà atətak way sə apasay sə mungwalay ahay tə atətak way sə setene ahay. [2] Ɗo sə tətak way ataya nà, tinen ɗo sə mbaɗəmbaɗa ahay, aday tinen ɗo sə mungwalay ahay re. Mivel su ɗo ataya nà, mi nes aya awan, kawa tə ndəzak atan anan zlac tə njamde ma ga uko ngəlaɓaɓa ata awan. [3] Ɗo sə mungwalay ataya nà, tinen apan ti gafan 'am anà ɗo ahay sə gəɓa uwar, tinen apan ti gafan 'am anà ɗo ahay sa pa way sa pa azar aya awan. Aday

cəkəbay Mbərom a var anan way sa pa ataya
nà, anga aday ɗo ana Yesu Almasihu ahay
sa san ɗiɗek sə way ataya tâ pa ta sə ngəran
apan anà Mbərom. [4] Anga way a Mbərom
mə ndakay aya cəna, fok lele. Way aday sa
lar anan wa nà, ibay. Ɗi mba apan sə ngəran
à Mbərom aday ɗî pa way sa pa anuko ahay
kutok. [5] Bina way sa pa ataya nà, lele, anga
'am a Mbərom tə amboh anuko ti təra atan
cəncan aya pa 'am a Mbərom.

Ɗo sa gan mer su way anà Yesu Almasihu lele awan

[6] Natiya kutok, ka sak a tətakan anan way
a iken a sə sləne a anan anà ɗo a Yesu
ahay nà, iken nə ɗo sa gan mer su way a
Yesu Almasihu lele awan. Ata nà, iken kə
tərak ɗo ma har awan, à 'am a Mbərom
inde, anga kə varak anan way sa pa sa 'am
a Mbərom anà zek anak, aday kə njaɗak
məgala à atətak way a iken sə pərahan azar
tə mətəndəron ata awan. [7] Əna avəveɗ 'am
kəriya aya nà, kâ pəkan sləmay bay. Sumor
a nà, anjahay anak â zəga apan sa ga nə lele
pa 'am a Mbərom sidew sidew aɗəka. [8] Kə
kətahak anan zek anak nà, lele anahan a
inde nə mənjœk coy. Əna anjahay anak a
kà gak lele pa 'am a Mbərom nà, wita i mak
zek à way ahay inde bayak awan, anga ki
njaɗ sifa həna, aday azana pə uho sa nay ata
ɗukwen, ki njaɗ re. [9] Əna ihe, nga sa 'am
ata nà, ɗiɗek awan. Sumor a nà, kuwaya
â təma anan à mivel anahan inde fandar
kwayan'a. [10] Anga nan mənuko apan ɗî ga
mer su way ndəlekeke, mənuko apan ɗî ga
danda a mba. Mənuko apan ɗî ɗəfan iɗe
anà Mbərom, bahay sə sifa, winen ɗo sa
tam anan ɗo ahay fok, aday mə zakay a nà,
mənuko ɗo sa ɗaf nga pə Yesu Almasihu
ahay.

[11] Timote, iken tavay nà, njənjan lele,
aday ɗakan anan way a anaya anà ɗo a
Yesu ahay. [12] Iken nà, gwaslay aya mba,
əna təɗe nà, ɗowan â sa kəɗey iken anga
nan bay. Kan anan anà ɗo a Yesu ahay
aɗəka nà, minje lele awan, ta 'am anak sa
ja, tə azla anak, tə asan zek anak, tə cəveɗ
anak sa ɗaf nga pə Yesu tə mivel kərtek
ata awan, tə anjahay anak à cəncan sa 'am
a Mbərom inde ata fok. [13] Var a nga anak
sə ɗakan anan Deftere a Mbərom anà ɗo a
Yesu ahay, wazan atan, tətakan atan anan
way ahay hus pə luvon uno saa dəzlek ayak
ata awan. [14] Kâ sa ca pə məgala a Mbərom sə
varak ata nə kawa way sə gəsle anan bay. A
varak anan kurre tə dungo ana ɗo maja'am
anahan, aday məceɗ sə egliz ahay ɗukwen
tə ɗəfak anak alay pa nga à alay a iken sə
təma magwagway ata awan.

[15] Gan nga anà mer su way a anan ata nà,
lele, kâ sa gan məsəfaya bay. Aday ɗo ahay
fok, ti canan anà mazlaɓ si mer su way anak
i zla pa 'am pa 'am. [16] Gan nga anà zek anak,
ɗəfan iɗe anà atətak way anak re. Ka gak
anan mer su way anak ahay lele nà, iken
tu ɗo sə sləne atətak way anak ahay fok, ki
təmen.

5

Azla ana ɗo a Yesu ahay pa 'am a
Mbərom

[1] Iken Timote, kâ sa ngəraz pu ɗo məceɗ
a bay. Kak winen kà gak way lelibay a nà,
jan apan zəhha kawa winen bəbay anak.
Njavar ahay ɗukwen, jan atan apan kawa
tinen mərak anak ahay. [2] Uwar məduwer
ahay nà, jan atan apan kawa tinen may anak
ahay. Dalay sə uwar ahay ite nà, jan atan
apan kawa tinen dənəbay anak ahay aday
fok, tə mivel kərtek awan.

[3] Mədukway sə uwar ahay nà, gan atan
nga lele, anga hinahibay ɗowan a tinen
ahay inde sa gan atan nga ibay. [4] Hinahibay
mədukway sə uwar ata nà, wan anahan
inde, kabay wan sə kutov anahan ahay
ɗukwen inde. Kak matanan nà, wan ataya
tâ tətak mer su way sə ɗəfan apan anà may
a tinen ahay ta sa gan atan nga lele, kawa
ana bəbay a tinen ahay sa gan atan ahay nga
à alay ata awan. Ata, mer su way a tinen
ata i zlan à nga anà Mbərom a kutok. [5] Aday
hinahibay mədukway sə uwar hinen inde,
aday ɗowan sa gan nga ibay ata nà, winen i
ɗəfan iɗe à Mbərom, i gan amboh luvon tə
ipec, anga aday Mbərom â man zek. [6] Əna
mədukway sə uwar hinen inde, winen a ga
nə way sa zlan à nga ɗəkɗek ata nà, kwa â
ga nə winen inde tə sifa mba dəp nà, winen
kawa ɗo ma mac awan. [7] Matanan, ɗakan
anan 'am a anan anà ɗo a Yesu ahay lele,
anga aday ɗowan â sa gəɗan atan azar bay.

[8] Əna hinahibay ɗo hinen inde nà, a gan
nga anà ɗo anahan ahay itəbay, kwa ɗo sə
gulom su doh anahan ahay təkeɗe, a gan
atan nga bay re. Ata nà, winen kà zluwek
à cəveɗ sa ɗaf nga pə Yesu ata wa. A ga nə

way aday kwa ɗo sa san Mbərom bay ahay ɗukwen ti ga way ata bay re ata awan.
9 Kâ sa vinde sləmay sə mədukway sə
uwar à ɗerewel inde kəriy kəriy bay, si ava a
uwar ata kà dəzlek kwa kuro mbərka, aday
ɗukwen a zla à mbaz nà, saray kərtektəkke
coy re. 10 Sumor a ɗukwen, ɗo ahay tâ
ndəran sləmay anga mer su way anahan
ma ga lele ataya aday. Kawa sa ja nà, kà
dəɗukok anan gwaslay anahan ahay lele, kà
təmahak mbəlok sa taa zlak ayak àga winen
ataya lele, kà gak anan mer su way lele
awan anà ɗo a Yesu ahay, kà mak anan zek
anà ɗo ahay à ɗəce a tinen ahay inde, aday
kà gak mer su way lele aya cara cara fok
aday ki sa vinde sləmay anahan à ɗerewel
inde.
11 Əna sləmay sə mədukway sə uwar aya
aday tinen wan aya mba ata nà, kâ vinde
sləmay a tinen à ɗerewel inde fan bay.
Bina hinahibay haway sa mbaz kà sak a
gan atan nà, ti mbəsak sə pərahan azar anà
Almasihu. 12 Ata ta sak â ga way matanan
ata nà, tə nəsek, Mbərom i gan atan sariya,
anga tə pəsakak anan 'am a tinen ma ɓan a
anga sa jəka ti gan mer su way anà Mbərom
ata awan. 13 Bina ka sak a vinde anan sləmay
a tinen à ɗerewel inde nà, ti ga isew, ti bar
awan à wulen su doh fok, doh tu doh. Aday
sə cəɓak jiya ɗukwen, ti bəbal awan ta 'am
kəriya awan, ti slahay à 'am aday abay kà
cak atan anan bay ata re, aday 'am təɗe
sa ja bay ata nà, tinen ti ja anan. 14 Anga
nan, mədukway sə uwar a wan ataya inde
matanan nà, na gan may nə tâ zla à mbaz
asa, ti wahay wan, ti gan nga anà gulom su
doh a tinen ahay. Ata ɗo maniɗe ahay ti
njaɗ sə gəɗak uko azar sabay. 15 Tə ɗiɗek a
acəkan nà, azar sə mədukway sə uwar aya
nə, tə zluwek à cəveɗ a Mbərom wa, aday tə
pərahan azar anà Fakalaw cukutok.
16 Kak uwar a inde aday a ɗaf nga pə
Yesu lele, aday mədukway sə uwar inde àga
winen nà, â gan nga lele. Bina â sa mbakan
anan 'am a pa nga ana egliz bay. Ata nà,
egliz i mba apan sa gan nga anà mədukway
sə uwar a aday ɗowan inde sa gan nga ibay
sə ɗiɗem ɗiɗem ata awan.
17 Natiya asa, kak məceɗ sə egliz ahay ta
gak anan mer su way a tinen ata lele nà,
təɗe ti njaɗ magwagway a tinen nə məcapar
cew. Aday mə zakan a jiga nà, anà ɗo sə
wazay ahay aday tu ɗo sə tətakan anan way
anà ɗo ahay ata awan. 18 Anga Deftere a
Mbərom a ja nà: «À alay a sla winen apan
i gak mer su way à guvo nà, kâ sa ɓanan
mbulo pa 'am anga sə gafan 'am pə arac way
bay.*» Matana re: «Ɗo si mer su way cəna,
i pa nə way sə herreɓ anahan.†»
19 Hinahibay, ɗowan a i zlak ayak à man
anak sa ra 'am pə məceɗ sə egliz, i jak nà:
«Məceɗ sə egliz a tiya ata nà, kà gak way
lelibay awan.» Natiya, kâ sa təma 'am ata
kwayan'a fan bay. Sumor a nà, sləne 'am
ata pə ɗo ahay wa cew kabay pə ɗo ahay
wa maakan aday ki sa jəka acəkan nà, na.
20 Ɗowan a kà gak ines nà, jan apan ì iɗe sə
ɗo ahay inde kəzlek, anga aday ɗo azar aya
tâ jəjar sa ga ines ite.
21 Timote, nen apan ni jak ayak 'am a anan
pa 'am ana atə Mbərom tə Yesu Almasihu
aday pa 'am ana maslay a Mbərom a mə
walay ataya re. Kem, ɗəfan apan anà 'am
uno sa jak ataya fok ite. Kem â nak asa, kâ
sa gəzla anan ɗo ahay pi zek wa bay. Pəlay
atan nà, hərro à alay kərtek a wa. 22 Ɗowan a
aday a nak sə varan mer su way sə lavan nga
anà ɗo a Yesu ahay nà, kâ sa ga hologor sə
ɗəfan alay pa nga fan bay. San anan ɗowan
ata lele aday. Aday asa, kâ sa slahay ì ines
su ɗo inde bay, gan nga anà zek anak.
23 Timote, kâ sa a'am vərre bay, suwan sa
apan mahay mənjœk anga ɗəvac sə kutov
anak a sidew sidew sə varak bəle ata awan.
24 Ines su ɗo a azar aya a nà, kà cak uho
mənjəna alay sə sariya a sə dəzley ahay, əna
su ɗo a azar a ite nà, kà cak uho fan bay, si
pə dəɓa a wa. 25 Matana re, mer su way lele
aya nà, ti kay uho kutok. Kwa abay â ga nə
həna mi ɗer aya mba dəp nà, ti naa kay uho
təktek.

6

1 Ɓile ahay fok tâ ɗəfan apan anà bahay a
tinen ahay nà, lele. Ata ɗo ahay ti gəɗan
azar anà Mbərom tə atətak way a nuko
ahay sabay. 2 Hinahibay, ɓile inde aday
bahay anahan nə, winen ɗo a Yesu nà, ɓile
ata â ɗəfan apan hwiya, bina â sa kəɗey
anan anga sa jəka tinen tə mərak à sləmay
ana Almasihu inde ata bay. Â gan mer su
way nə lele, zal anà bahay hinen ata, anga

* 5:18 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 25.4. † 5:18 Ca pə Lukas 10.7.

bahay anahan ata nà, winen ɗo a Yesu, aday Mbərom a pəlay anan re.

Timote, way a anan ataya nà, ɗakan anan ù ɗo a Yesu ahay nə lele, aday tâ ban anan.

Ɗo sə tətak way mungwalay aya awan

3 Kak ɗowan a kə̀ gəɓak 'am sə tətak way anahan hinen cara nà, winen kə̀ təmahak ɗiɗek sa 'am mbala ana Bahay a nuko Yesu Almasihu sə ɗakak uko anan ata sabay. Aday ɗowan ata kə̀ təmahak atətak way a mənuko pə anjahay su ɗo ahay pa 'am a Mbərom sabay re. 4 Kak matanan nà, winen ɗo sa har nga kəriya awan, a san awan bay. A gan may nə anà avəveɗ 'am, ta sa vaɗ awiyaway pa 'am ahay sə zəɓan atan ahay nə atəre coy. Matanan, ɗo sə pəkan sləmay anà way ataya nà, ti ga sərak ahay pi zek, ti cakal 'am, ti jan 'am ma caɓ aya ì zek ahay, ti bayak way lelibay aya pu ɗo ahay, 5 ti vəveɗ 'am nə hway apan. Anga abayak nga su ɗo ataya nà, kə̀ nəsek, way ɗiɗek a ɗukwen ta san sabay re. Tinen tə bayak i ga nà, à cəveɗ sə pərahan azar à Yesu inde nà, ti njaɗ wa zlile.

6 Ayaw, ɗə pərahan azar anà Yesu nà, ɗì njaɗ wa magwagway məduwen awan. Əna way aya inde puko à alay inde ataya nà, ɗə̂ kəɗey atan bay. 7 Tə wahay mənuko pə daliyugo nà, awan inde puko kwa mənjœk ibay. Matana ɗì mac way a nuko nà, ɗì gəɓa awan à alay inde bay re. 8 Natiya kak hənа mənuko apan ɗì njaɗ way sa pa tə zana sa pak pi zek cəna coy, tasluko mivel anga way ataya awan. 9 Ɗo sa gan may anà zlile tə mindel ataya nà, Fakalaw i njak atan, aday i njaɗ patan alay sa 'am sa mbazl atan à ɓalay anahan inde. Ubor kəriya aya cara cara ti njaɗ sa nes atan, ti lize atan sə coy. 10 Anga ubor sə pəlay dala nà, a təɓan cəveɗ anà sədœk ahay cara cara fok. Azar su ɗo aya nə ta gak apan ubor tə mindel, hus pa sə zluwe atan à cəveɗ a Mbərom wa. Anga nan kutok kə̀ gəɓak atan ahay 'am ahay bayak awan.

Andav sa 'am a Pol anà Timote

11 Hənа kəmaya Timote, iken nə ɗo a Mbərom ata nà, hawan anà way a lelibay ataya awan. Jəra zek sə təra ɗo ɗiɗek a pa 'am a Mbərom. Pərahan azar anà cəveɗ a Mbərom nə lele, ɗaf nga pə winen a hwiya. Pəlay anan ɗo ahay, səman anà way ahay, njahay way anak səkəffe. 12 Jəra zek anak anga aday sa ga vəram pə cəveɗ a Mbərom lele. Njaɗ a sifa sa ndav bay ata awan. Mbərom a ngamak nà, pə sifa ata awan, aday ka ga side sə aɗaf nga anak pə Yesu nà, pa 'am sə ɗo ahay bayak awan. 13 Nen apan ni jak 'am hənа pə iɗe a Mbərom, ɗo sə varan sifa anà way ahay fok, aday pə iɗe anà Yesu Almasihu, ɗowan a sə ɗakay anan way ɗiɗek aya pa 'am ana guverner Pontiyos Pilatu ata awan, na jak nà: 14 Ɗəfan apan anà 'am uno sa jak a anan. Kâ sa ga anan mer su way anak tə məsəfaya bay, anga aday ɗo ahay tâ gəɗak apan azar bay re. Ga matanan hus pə luvon a Bahay a mənuko Yesu Almasihu sa may ahay ata awan. 15 I sa may ahay nə pə luvon a Mbərom a ma ɗaf a ata awan. Mbərom a nà, winen ɗo sə mazlaɓ, winen kərtek Ba Məgala, winen Bahay sə zalay bahay ahay, aday winen ɗo sə lavan nga anà ɗo sə lavan nga anà ɗo ahay ahay fok re. 16 Mbərom a kərtek nà, winen inde pa sə viyviya awan, winen à man sə iɗe jiyjay ma dav a tə mindel ata inde. Ɗowan saa mban nà, ibay. Ɗowan kula kə̀ canak anan nà, ibay, aday ɗowan saa canan asa ɗukwen ibay re. Ɗo ahay fok tâ hərən nga, â ga bahay pa sə viyviya awan. Amen!

17 Timote, jan anà ɗo sə zlile ahay pə daliyugo a anan ataya nà, tâ hərən nga anà zek tə zlile a tinen ahay bay. Tâ saa ɗaf apan nga a tinen ahay bay re, anga zlile ata i ga inde pa sə viyviya nà, ta san bay. Əna suwan tâ ɗaf a nga a tinen nə pə Mbərom ɗo sə varan kwa ma anà ɗo ahay bayak a ta 'am kəriya aday ɗə̂ taslay a mivel ata awan. 18 Jan atan asa nà, tâ ga sumor, tâ ga anan mer su way lele aya bayak awan, tâ varan way à ɗo ahay, tâ man zek anà ɗo ahay tə zlile a tinen ataya awan. 19 Ta gak matanan acəkan nà, ata tə ndakak ayak man pə zlile a tinen à man lele a inde, anga aday ti njaɗ sifa ɗiɗek ata awan.

20 Iken Timote, gan nga anà way a Mbərom a sə varak ata awan. Kak ɗo ahay tinen apan ti ja 'am sə mindel kəriya aya nà, kâ sa ja uda bay. Avaɗ awiyaway sə mindel sə ɗo ahay sa jəka 'am sə asan way ata ɗukwen, kâ sa ja uda bay re. 21 Tə varan zlangar anà way a tinen sa jəka ta san zle ataya awan, əna cəkəbay tə zluwek à cəveɗ a Mbərom wa.

Natiya, Mbərom â gak ikwen sumor anahan.

Ɗerewel ana Pol sə vinden ayak anà Timote

mə slala cew awan

Aɗakay way pə deftere a anan

À alay a Pol sə vinden ayak ɗerewel a anan anà Timote ata nà, zek anahan winen à dangay, aday a ga apan i sa mac bəse. A jan anà Timote nà, â gan nga anà ləbara a Yesu mugom ata nə lele. Ɗəce ahay ti ga inde, əna Timote â səmen sə njahay hwiya à ɗiɗek inde, aday â pərahan azar tə məgala si zek anahan a təke sə ɗakay anan ləbara a Yesu mugom awan.

Nga sa 'am ahay

Pol a varan məgala anà Timote *(1.1 - 2.26)*
Timote â pərahan azar sə ɗakay anan 'am a Mbərom hus à amac *(3.1 - 4.8)*
Aɗakay way mədakwidok aya awan *(4.9-22)*

Pol a jan 'am anà Timote

1 Sə vindek ayak ɗerewel a anan nà, nen Pol, nen ɗo maslan ana Yesu Almasihu, anga kà zlak anan à nga à Mbərom a matana awan. A slan nen sə ɗakay anan 'am sə sifa anahan sə zlapak uko anan kurre ata anga ɗə japak tə Yesu Almasihu.

2 Nə vindek ayak nà, anakiken Timote, iken nə wan uno, ləliwe uno awan. Atə Mbərom Bəbay a mənuko tə Bahay a mənuko Yesu Almasihu tâ gak sumor, tâ varak zay a tinen, aday kâ gan atan ì zek wa ite.

Pol a ngəran a Mbərom anga Timote

3 Nen apan ni ngəran à Mbərom anga iken tə mivel kərtek awan. Nen ni ɗəfan apan anà Mbərom kawa ana bije uno ahay sa taa ɗəfan apan ata tə mivel mə banay a cərah lele. Kwa siwa siwa ni gan amboh anà Mbərom cəna, nen apan ni slaf uda sləmay anak, nə mbəɗek iken à nga wa bay jiga awan. 4 Həna nen apan ni may anan ahay à nga inde asa nà, à alay anumo sə gəzla nga nà, iken ki yimak anga nen aday həna ku go haway. Na gan may, zlangumo sə canan ì zek ahay aday ataslay mivel uno â rah wa ite. 5 Nen apan ni may anan ahay à nga inde asa nà, aɗaf nga anak pə Mbərom. Iken ka ɗaf nga pə Mbərom nà, cərah lele wanahan. Jəba sə aɗaf nga anak a pə Mbərom matana ata nà, miije anak Lowis tə may anak Ewnike tə lahak anak ahay apan sa ɗaf nga pə Mbərom matanan. Na san zle hwiya iken nà, ka ɗaf nga pə Mbərom nə kawa ana tinen awan.

*Pol a varan mə*gala anà Timote

6 Anga nan kutok, nen apan ni jak: Gan nga anà məgala a Mbərom a iken sa njaɗ à alay nen sə ɗəfak alay pa nga ata nà, lele. 7 Anga Apasay Cəncan a mbala ana Mbərom sə varak uko ata nà, i varak uko zlawan ì zek inde aɗəka bay. Apasay ata i varak uko aɗəka bugol nà, məgala sa gan mer su way anà Mbərom. I varak uko məgala sə pəlay ɗo ahay tə məgala sa ba anan nga a mənuko aya awan asa.

8 Matanan Timote, iken nà, ɗakan anan ləbara sa 'am a Bahay a mənuko Yesu ata anà ɗo ahay nə lele, kâ jəjar sə ɗakay anan bay fok. Aday kwa abay â ga həna nen à dangay anga ləbara ata təkeɗe nà, â sa gak waray bay jiga awan. Iken nà, təma sa ga ɗəce kawa nen, anga ləbara mugom a ata awan. Mbərom i varak məgala sə səmen anà ɗəce ataya awan. 9 Mbərom nà, kə̀ təmak mənuko, kə̀ ngamak uko anga aday ɗâ tərа ɗo anahan ahay. Mbərom a gak uko sumor ata nà, anga sa jəka ɗa gak anan mer su way lele aya ata bay. A gak uko sumor a nà, anga a zlan à nga anà winen a sa gak uko matana awan. A lavak uko anan zek sa gak uko sumor ata nà, tə alay a Yesu Almasihu a kurre, à alay a daliyugo ɗukwen winen mə ndakay a fan bay. 10 Həna nà, sumor a Mbərom ata kà kak ahay zek uho, anga Yesu Almasihu, ɗo sa tam mənuko ata kà nak ahay pə daliyugo. Winen a nay ahay nà, a gəgar məgala pə amac wa. Winen kə̀ ɗakak uko anan kak ɗə təmahak cəveɗ sə ləbara mugom ata nà, ɗî njaɗ sifa sa ndav bay ata pa sə viyviya awan.

11 Nen nà, Yesu kə̀ tərak nen ɗo maslan anahan, anga aday nâ ɗakan anan ləbara mugom a anà ɗo ahay, aday nâ tətakan atan anan way re. 12 Anga nan, həna nen à ɗəce inde anga winen. Aya əna tə winen ata təke ɗukwen, u go waray bay re, anga nen na ɗaf nga nə pə wayaw nà, na san zle. Na san zle re, ɗowan uno sa ɗaf apan nga ata, winen tə məgala a sa ba anan way a sə mbuko anan à alay inde ata hus pə luvon sə sariya anahan.

13 Iken Timote nà, tətakan anan way anà
ɗo ahay nà, kawa iken a sə sləne pi nen wa
ata awan. Iken apan ki tətakan anan way
ataya anà ɗo ahay nà, ɗaf nga pə Mbərom
lele, tə asan zek mbala Yesu Almasihu sə
varak uko ata awan. 14 Iken nà, ba anan
way mbala a Mbərom sə varak ata nə lele.
Apasay a Mbərom Cəncan a winen mə nja-
hay a à mənuko inde ata, i varak məgala
awan.
15 Ka san apan zle re, ɗo a Yesu ahay pə
daliyugo sə Aziya tə mbəsakak nen taayak,
sərret ta tak puno 'am. Kwa atə Figelus
tə Hermogenes ɗukwen, tə mbəsakak nen
re. 16 Na gan kem anà Mbərom anga aday
â gan sumor anà ɗo sə àga Unisiforus ahay
ite, anga winen a nà, kwa nen à dangay
təkeɗe nà, waray kà gak anan bay, a taa
mo anan mivel ù doh. 17 Winen a dəzley à
Ruma nà, a ma nga sə pəlay nen, hus zek
kà dak anan, aday a saa njaɗ nen kutok.
18 Bahay a mənuko Yesu Almasihu â man zek
aday â gan ì zek wa anà Mbərom pə luvon
saa ga sariya ite. À alay nen à Efesus nà,
Unisiforus ata kà mak uno zek bayak awan.
Iken ɗukwen ka san apan zle re.

2

Suje ana Yesu lele awan

1 Iken wan uno Timote, jəra zek lele, anga
Yesu Almasihu i gak sumor ta sə varak
məgala. 2 Iken nà, kə slənek atətak way uno
pa 'am sə ɗo ahay bayak ata awan. Anga
nan iken ɗukwen, man anan à sləmay inde
anà ɗo ɗiɗek aya aday təɗe ti mba apan sə
tətakan anan anà ɗo azar aya təte re ata
awan.
3 Səman anà ɗəce anak kawa suje ana
Yesu Almasihu lele awan. 4 Bina suje inde
sa ga way sa nga anahan nà, ibay. Si way
sa zlan à nga anà bahay anahan, anga aday
bahay anahan ata â pəlay anan. 5 Matanan
asa, ɗo sa haw ahay tinen apan ti ga waway
sa haw nà, si i ɗəfan apan anà way ma ɓan
ataya aday bina kak kà sak a haw mənjəna
sə ɗəfan apan anà way ma ɓan ataya nà,
i njaɗ magwagway sə ahaw anahan ata
bay. 6 Matanan asa re, ɗo si mer kà yak
nga sa ga mer su way nà, azlapan ɗukwen
winen awan â lahan apan anà ɗo ahay sə
tukom way sə guvo anahan ata aday nə
təɗe. 7 Ənga, jalay pə way a nen sa jak hənа
ataya aday. Bahay a mənuko i mak zek sə
sləne anan way ataya fok.
8 Ənga, bayak pə Yesu Almasihu, winen
ɗo sə zahav ana Dawuda ata aday. Kə
məcak aday kə slabakak ahay à məke wa
re. Way ata nà, ləbara mugom a nen sə
ɗakay anan ata awan. 9 Nen à ɗəce inde
hənа à dangay, ma ɓan a tə calalaw kawa
ɗo ma ga ines a nà, anga ləbara mugom a
ata awan. Ənа 'am a Mbərom nà, ma ɓan
a itəbay. 10 Natiya kutok, nə təma sə səman
anà ɗəce a anan matanan nà, anga aday ɗo a
Mbərom mə walay ataya tâ tam tə alay ana
Yesu Almasihu ite. Aday tinen tâ njaɗ sə
dəzle à man sə mazlaɓ a Yesu Almasihu inde
sə njahay pa sə viyviya ata awan. 11 Ihe, 'am
ɗiɗek a hənа:

Kak mənuko ɗə məcak pə kərtek tatə winen
nà,
ɗi njaɗ sə njahay tə sifa a pə kərtek a
tatə winen a re.
12 Kak mənuko ɗə təmahak sə səman anà
ɗəce anga winen nà,
ɗi naa ga bahay tatə winen a kutok re.
Aday kak mənuko ɗa jak ɗa san anan bay nà,
winen ɗukwen i ja a san mənuko bay
re.
13 Kak mənuko ɗə mbəsakak sə pərahan azar
nà,
i mba apan sa ga way mədədəren a ite
sabay,
bina winen kà jak anan 'am anahan
coy.

Ɗo sa ga mer su way sa zlan à nga anà Mbərom

14 Man anan 'am a nen sa jak ata à sləmay
inde anà ɗo a Yesu ahay, anga aday tâ jalay
apan hwiya. Jan atan tə sləmay a Mbərom
nà, tinen tâ mbəsak sa vaɗ awiyaway sa 'am
kəriya aya awan. Jəba sa 'am ataya nà, a nes
anan ɗo a Yesu sə sləne 'am ataya aɗəka,
bina a man zek à ɗowan bay. 15 Iken nà, ga
mer su way anak lele, anga aday ki təra ɗo
sa zlan à nga anà Mbərom. Iken ɗo sa ga
mer su way. Ga nà, mer su way aday waray
i naa gak apan bay ata awan. Ɗakay anan
ɗiɗek sa 'am a Mbərom tə cəveɗ awan. 16 Kâ
sa pəkan sləmay anà ɗo sə ngweɗesl 'am
kəriya aya ata bay, anga ɗo ataya nà, tinen
apan ti zluwe à cəveɗ a Mbərom wa dəren
jiga awan. 17 Atətak way su ɗo ataya nà,
kawa gurlen. Atə Himeniyas tə Filitus inde
à wulen a tinen. 18 Ɗo ataya nà, tə zluwek

à cəveď sə ɗìɗek wa. Tə tətakan anan anà
ɗo ahay nà, way mungwalay a ta sa ja nà,
Mbərom kə̀ slabakak anan ahay ɗo ahay à
məke wa coy. Anga nan, ɗo azar aya tə lizek
à cəveď a Mbərom wa anga tinen. [19] Aya
əna, ɗìɗek a Mbərom nə kawa saray su doh
aday i wulaď itəbay ata awan. Anga nan,
'am a mə vinde apan ata nà, natiya, a wa:
«Mbərom Fetek a san ɗo anahan ahay zle.*»
Mə vinde apan asa, a wa: «Ɗowan a kà jak
sa jəka "nen ɗo a Yesu" cəna, â mbəsak sa
ga way lelibay awan.»

[20] À gulom su doh məduwen aya inde nà,
way sa ga mer su way ahay kawa gəsa'am
ahay inde cara cara. Way azar aya awan,
sə guro ta sə rəslom aya awan. Aday way
azar aya awan, tinen sə dədom kabay ta han
sə duɗo. Matanan a ga anan mer su way
anahan a tə way ataya à gulom su doh ahay
inde ɗukwen cara cara re. Winen lele ataya
nà, ta ga anan mer su way nà, si mbəlok
inde. Aday azar aya nà, ta ga anan mer
su way nə so pac pac. [21] Mənuko ɗukwen
matanan re. Kak ɗowan a kə̀ mbəsakak mer
su way a lelibay aya nen sa jak ikwen ayak
sə mbəsak ataya nà, Mbərom i varan mer su
way sa nga anahan awan. I tərа nà, kawa
gəsa'am lele awan, aday ta ga anan mer su
way ahay lele aya awan.

[22] Matanan, iken Timote nà, kâ pərahan
azar anà ubor si zek sə njavar ahay bay.
Aɗəka nà, ɗaf nga pə Mbərom, pərahan azar
anà ɗìɗek anahan, anà asan zek anahan,
tə zay anahan, pə kərtek a tu ɗo sa gan
amboh anà Mbərom tə mivel mə banay aya
ata awan. [23] Kak ɗo ahay tinen apan ti vaď
nà, awiyaway sa 'am kəriya aya sə mindel
nà, kâ slahay uda bay. Ka san apan zle,
avaď awiyaway kawa way ataya nà, a zəɓay
nà, acakal 'am ahay. [24] Anga nan, sumor a
nà, ɗo sa ga mer su way a Mbərom nà, â
njaď sə cakal 'am tə ɗowan bay. Â jan 'am
anà ɗo ahay nə ləfeɗeɗe. Â mba apan sə
ɗakan anan way anà ɗo a Yesu ahay nə tə
cəveď awan. Â səmen anà 'am sə ɗo ahay
sa ja apan ataya awan. [25] Hinahibay manide
anahan ahay inde nà, â ɗakan atan anan
way nə səhhe, ləfeɗeɗe lele. Aday izəne
Mbərom i man atan zek sa yam pə ines a
tinen ahay, ti san ɗìɗek anahan ite. [26] Bina
ɗo ataya nə Fakalaw kə̀ bənak atan à ɓalay
anahan inde, ta ga nə way sa zlan atan à nga
aya vərre. Əna izəne ti san nga a tinen, ti
təmay ahay à ɓalay ata wa mba.

3

*Luvon m*ədakwidok aya awan

[1] San apan lele Timote, à luvon
mədakwidok aya inde nà, dəce ahay ti ga
inde bayak awan, way i da 'am tə mindel.
[2] Anga kə̀ dəzlek à alay ataya inde nà, ɗo
ahay ti pəlay nà, zek a tinen aya vərre. Ti
gan may anà dala nə tə mindel. Ti tərа
nà, ɗo sə kwecele ahay, ti zlapay awan tə
mindel. Ti gənahan anà Mbərom, ti ɗəfan
apan anà bəbay a tinen ahay sabay. Ti
ngəran ù ɗo pə awan sabay re, aday ti ɗəfan
apan anà way cəncan aya bay fok. [3] Asan
zek i ga inde patan ibay, ɗowan i gan atan
ì zek bay re. Ti gəɗan azar anà ɗo ahay. Ti
mba pi zek sa ba anan nga a tinen pə way
lelibay ataya wa sabay. Ti ga anan alay tə
ɗo ahay tə mindel, aday ti nan iɗe anà way
lele aya fok. [4] Ti njəkan uda anà ɗo ahay,
ti ga way nà, kawa medelengwez ahay. Ti
hərаn nga ì zek. Ti pərahan azar nà, anà
way sə mivel a tinen ahay, bina ti pərahan
azar anà Mbərom sabay bugol. [5] Pə iɗe sə
ɗo ahay nà, ta wa: «Manay ɗo a Mbərom
ahay.» Aday cəkəbay taayak a tinen a nà, ti
gan may aday məgala a Mbərom â tərа atan
ɗo ɗìɗek aya bay. Jəba su ɗo ataya nà, kâ
jipen tə tinen a bay jiga awan.

[6] Azar su ɗo a tinen aya tə nəsek anan
gulom su doh sə ɗo ahay, tinen apan ti zla
à gulom su doh sə ɗo ahay səneh, tə njakak
anan uwar bəle aya tə atətak way a tinen
ahay. Uwar ataya ɗukwen, ɗo sa ga ines
ahay, aday kuzon tə bənak atan à 'am wa
anà ɗo ataya re. Uwar ataya nà, tə pərahan
azar anà mer su way lelibay aya cara cara
kawa sa zlan atan à nga. [7] Tinen apan ti
tətak way ahay kwa siwa fok, əna ta njaď sa
san anan ɗìɗek sə way aya bay re. [8] Kwakwa
nà, atə Yanes tə Yambres tə ngəmak 'am a
Musa bay.* Matanan hənа ɗo ataya ta ga
nə jəba sə way a tinen ataya re. Ajalay nga
a tinen nà, kə̀ nəsek coy. Aday tə zluwek
à cəveď a Mbərom wa, bina ta ɗaf nga pə
Mbərom tə ɗìɗek a bay. [9] Aya əna, ti zla anan

* 2:19 Ca pə Limle 16.5. * 3:8 Ca pə Gurtaaki 7.11, 22, 9.11. Sə varan sləmay anà ɗo ataya nà, Yahuda ahay.

ti mer su way a tinen a jo bay, anga mindel a tinen ata i cay patan wa uho, kawa mindel ana atə Yanes tə Yambres sa kay patan wa uho ata re.

'Am sə ɗakay way

10 Aya əna, iken Timote nà, kə tətakak way ahay bayak a pi nen wa. Kə pəkak anan sləmay anà atətak way uno ahay, kə pərahak anan azar anà minje uno. Na gan may ì mer su way uno inde fok anà maw nà, ka san zle. Aday nen na ɗaf nga pə Mbərom kəkəmaw nə, ka san zle re. Aday iken ka san munapanaw uno zle, ka san asan zek uno sa gan anà ɗo ahay ata zle re, aday ka san mətəndəron uno pa 'am a Mbərom zle re. 11 Ka san apan zle, ɗo ahay ta gak alay ti nen bayak awan, aday na sak ɗəce ɗukwen bayak a à wulen su doh sə Antakiya, à Ikoniya aday à Listəra fok. Na gak ɗəce nà, tə mindel jiga awan, əna awan sə zalay Mbərom nà, ɨbay. Winen kə̀ təmak ahay nen à ɗəce ataya wa. 12 Tə ɗîɗek awan, ɗo sa gan may sə pərahan azar anà cəveɗ a Mbərom anga tinen ɗo ana Yesu Almasihu ahay cəna, ɗo ahay ti ga atan alay nə bayak awan. 13 Əna ɗo lelibay aya awan, tu ɗo sa njak ɗo ahay nà, ti ma nga sa ga way lelibay aya matanan hwiya. Ti njak anan ɗo ahay bayak awan, aday cəkəbay way ata i man atan nga anà tinen aya awan.

14 Aya əna, iken pərahan azar anà way anak sə tətak aday sa ɗaf apan nga kurre ata awan. Kâ dagwar à way ata wa bay. Anga iken a nà, ka san apan zle, ɗowan aya iken sə tətak way pə tinen wa ataya nà, tə ɗakak anak anan way lele aya coy re. 15 Na jak kâ dagwar bay nà, anga iken a aday nà, ka san Deftere a Mbərom nà, kwa à cəɗew a wa. Natiya Deftere a Mbərom ata i varak kəlire† aday ki tam, anga kə təmahak Yesu Almasihu à mivel anak inde coy. 16 Way mə vinde aya à Deftere a Mbərom inde fok nà, sə ɗakan atan anan cəveɗ sə vinde anan nà, Apasay a Mbərom awan. Deftere ata i mak uko zek sə tətak sa san ɗîɗek, i ɗakak uko anan ines a mənuko ahay, i ɗakak uko anan cəveɗ sə mbəɗahan lœn anà ines a mənuko ahay, aday i mak uko zek sa san sa ga way sa zlan à nga anà Mbərom awan. 17 Deftere a Mbərom a ɗakak uko anan way ataya fok nà, anga aday ɗo sə pərahan azar anà Mbərom ahay tâ təra ɗo mə lavay zek aya sa ga nə mer su way lele aya fok.

4

*Pol a varan m*əgala anà Timote sə ɗakay anan 'Am a Mbərom

1 Timote, nen apan ni jak ayak 'am a anan pa man sə iɗe ana atə Mbərom tə Yesu Almasihu awan. Yesu nà, i i may ahay sa naa gan sariya anà ɗo tə sifa aya aday ɗo ma mac aya təke fok, aday i naa sləray ahay nə kawa bahay. 2 Natiya iken nà, ɗakan anan 'Am a Mbərom anà ɗo ahay, tavay apan nə lele. Kwa i zlan atan à nga, kwa i zlan atan à nga bay fok nà, ɗakan atan anan. Ɗakan atan anan ines a tinen ahay, jan atan apan, varan atan gədan. Ɗakan atan anan way ahay nà, tə munapanaw awan. 3 Anga alay a inde i slay ahay aday ɗowan i gan may anà atətak way ɗîɗek a sabay. Aɗəka nà, ti halay miter ahay bayak a saa tətakan atan anan way təɗe pə way sə mivel a tinen ahay, aday ti pəkan sləmay anà way sa zlan atan à nga ataya kutok. 4 Ti mbəsak sə sləne way ɗîɗek aya awan, aday ti pəkan sləmay aɗəka nà, anà atətak way mungwalay aya awan. 5 Aya əna, iken Timote nà, pərahan azar sa ba anan nga anak lele pə way ahay wa fok. Səman anà ɗəce anak ahay. Ga nà, mer su way sə ɗakay anan ləbara mugom ata hwiya. Ndav anan mer su way a Mbərom sə ngamak apan ata re.

6 Bina nen nà, alay a kà slak aday mi zla à man a bije uno ahay bəse. Nen nà, kawa gənaw aday ti gəɗan dungo bəse coy anga Mbərom ata awan. 7 Na gak mer su way a Yesu tə mivel kərtek awan, kawa ɗo sa ga məgəzləga lele ata awan. Way kawa ana Mbərom su jo nâ ga ata nà, nə ndəvak a coy. Nen ni ɗaf nga pə Mbərom ndekərkərre hwiya. 8 Nen həna nà, magwagway uno, winen apan i ba nen pə cakay a Mbərom. Bahay a mənuko, ɗo sa ga sariya tə ɗîɗek ata, i vuro magwagway uno pə luvon sə sariya anahan. I vuro nà, ì nen taayak bay. I varan magwagway ata nə anà ɗo sə ɗəfan iɗe anà luvon anahan a saa may ahay ataya fok.

† 3:15 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

Ɗo ahay tə mbəsak anan Pol taayak anahan awan

9 Kem Timote, hayak ahay à man uno
bəse, aday kâ sa gak ayak munok bay. 10 Bina
Demas kə̀ mbəsakak nen taayak, a gan may
sə pərahan azar anà way sə daliyugo ahay.
Kà zlak way anahan à Tesaloniki. Kereskes
kà zlak à Galatiya, aday Titus ɗukwen kà
zlak à Dalmatiya. 11 Mə mbəsak a pə cakay
uno nà, Lukas a taayak. À alay iken apan ki
nay ahay nà, hayak ikwen ahay tə Markus
maya awan, anga i naa mo zek ì mer su
way inde. 12 Tikikus nà, nen a nə slənak
anan à Efesus. 13 Iken apan ki nay ahay nà,
hayak ahay tə wulen su doh sə Təruwas.
Aday ki zəɓo anan ahay zana saa maɗ uno
a inde à alay, nə mbəsakak anan ayak àga
Karpas. Kû ro anan ahay deftere uno ahay,
mə zakay jiga nà, deftere a mə ndakay a tə
ambar ataya awan.

14 Aleksandire sə ɗowan a inde ɗo təvaɗ
awan, kà gak uno way lelibay aya tə min-
del. Bahay a mənuko tə alay anahan a saa
haman. 15 Lavan ì zek anak, anga à alay ata
nà, kə̀ tavak anan anà atətak way a manay
re.

16 Pə luvon mama'am a aday sa zla nen pa
'am su ɗo sa ga sariya ahay ata nà, sə mbəɗa
pa 'am ahay nə nen a taayak uno awan. Bina
ɗowan su mo zek nà, ibay. Tinen a fok tə
hawak, tə mbəsakak nen. Bahay a mənuko
â sa gan atan sariya bay. 17 Əna su mo zek
nà, Bahay a mənuko. Kə̀ varak uno məgala
anga aday nâ ɗakay anan ləbara anahan
mugom a cərah fok. Natiya, ɗo sə pəra ahay
fok tə slənek ləbara sa 'am a Mbərom a re.
Matana re, Mbərom awan kə̀ təmak ahay
nen à 'am ana ziyel wa. 18 Bahay a mənuko
i təmay ahay nen à way lelibay aya wa fok.
I tam nen aday i zla nen à mburom à bahay
anahan inde. Zambaɗuko anan Bahay a
mənuko pa sə viyviya awan. Amen!

Aja 'am ahay

19 Jan anan 'am anà Pəriskila tə Akilas,
aday jan anan 'am anà ɗo sə gulom su doh
ana Unisiforus ahay re. 20 Erastus, winen
à Korintu hwiya, aday Torofimus nà, nə
mbəsakak anan ayak à Miletus, anga winen
ɗəvac awan. 21 Hayak ahay à man uno anga
anga, bina alay sa maɗ winen apan i sla
coy. Atə Ewbulus tə Pedas tə Linus tatə
Kalawdiya aday tə mərak a azar aya fok, ta
jak anak ayak 'am.

22 Bahay a mənuko â ba iken, â gak ikwen
sumor, kwanay a fok.

Ɗerewel ana Pol sə vinden ayak anà Titus

Aɗakay way pə deftere a anan

Atə Titus tə Pol ta taa zla sə ɗakay anan ləbara mugom a nà, maya awan. Tə njahak à Kereta sə ɗakay anan ləbara mugom awan, aday Pol a mbəsak anan Titus à man ata awan, sə walay məceď sə egliz ahay. Pol a ɗakan anan ayak anà Titus nà, ɗo təɗe i təra məceď sə egliz nà, anjahay anahan a nə kəkəmaw ata awan. A ɗakan anan ayak way pə anjahay su ɗo azar à egliz ahay inde ata re.

Nga sa 'am ahay

Məceď sə egliz ahay tə miter mungwalay aya awan *(1.1-16)*

Anjahay su ɗo a Yesu ahay *(2.1 - 3.15)*

Pol a jan 'am anà Titus

1 Titus, sə vindek ayak ɗerewel a anan nà, nen Pol, ɗo si mer su way ana Mbərom, aday nen ɗo maslan ana Yesu Almasihu re. Mbərom a slan nen pə cakay ana ɗo anahan a mə walay ataya awan, anga aday tâ ɗaf apan nga. A slan nen ɗukwen sə ɗakan atan anan aday tâ san ɗiɗek anahan. Ata, ti san sa gan nga anà anjahay a tinen kawa sa zlan à nga anà Mbərom a kutok. 2 Natiya, ɗo ataya ti san, tinen nà, tə njaɗak sifa sa ndav bay ata awan. Anga Mbərom a a zlapan atan anan 'am sə sifa ata nà, kwakwa, daliyugo ɗukwen mə ndakay a fan bay re. Aday winen nà, a gaď mungwalay itəbay asanaw! 3 A dəzle pə alay ata cəna, a ɗakay anan 'am anahan tə dungo ana ɗo sə ɗakay ləbara anahan ahay. Mbərom, ɗo sa tam nuko ata awan, sə mbəsuko anan mer su way anan à alay inde nà, winen awan. U jo nà: «Zla, kâ sa təkəren anan 'am uno anà ɗo ahay re.»

4 Kəmaya Titus, nə vindek ayak 'am a anan nà, akiken awan. Iken nà, kawa wan si zek uno awan, anga ɗə japak à cəveď kərtek a inde, cəveď sə ɗəfan apan anà Yesu.

Bəbay a mənuko Mbərom, tə Yesu Almasihu ɗo sa tam ɗo, tâ gak sumor aday tâ varak zay a tinen.

Mer su way a Titus sa ga pə daliyugo sə Kereta

5 Titus, nə mbəsakak ayak iken à Kereta nà, aday kâ ndav a wa mer su way a mə mbəsak ataya lele, aday kâ ɗaf məceď sə egliz ahay à wulen su doh ahay fok, kawa anuno sa jak kurre ata awan.

6 Məceď sə egliz ahay nà, anjahay a tinen aya nə natiya: Ines â ga inde patan sə gəɗan atan azar bay. Uwar â ga inde patan ɗukwen kərtek kərtek coy. Gwaslay a tinen ahay kəma, tâ təma Yesu Almasihu à mivel a tinen inde. Anjahay a tinen ɗukwen â ga nə lele. Tâ səder awan aday sə gəɗan atan apan azar bay re. Tâ ɗəfan apan anà ɗo a tinen ahay fok lele.

7 Ɗo sə lavan nga anà egliz ahay cəna, ta ga nə mer su way a Mbərom. Natiya awan, lele bine siwaw nà, ines â ga inde patan sə gəɗan atan anan azar bay. Anga nan, tâ həran nga anà zek bay, tâ ga mivel bay, tâ vaway nga bay, Tâ təre tə ɗo ahay bay, aday ubor sə dala ɗukwen â ga inde patan ibay re. 8 Sumor aɗəka nà, tâ təma mbəlok ahay àga tinen lele, â zlan atan à nga sa ga mer su way lele aya awan, tinen ɗo ma san nga aya awan, ɗo ɗiɗek aya awan, ɗo sə ɗəfan apan anà Mbərom ahay, tə lavan nga anà zek təte. 9 Aday tâ ban anan 'am ɗiɗek a à mivel inde, kawa a nuko sə tətakan atan anan ata awan. Matanan kutok, ti mba apan sə varan məgala anà ɗo ahay ta sə tətakan atan anan ɗiɗek sa 'am a Mbərom. Aday ɗukwen ti mba apan sə ɗakan anan anà ɗo sa ngam atətak way a nuko bay ataya nà, tinen tə zluwek à cəveď sə ɗiɗek wa.

10 Na ja matanan ata nà, anga ɗo ahay bayak a tə ɗəfan apan anà ɗowan sabay. Ta ja nà, 'am kəriya aya awan, 'am sa man zek anà ɗowan bay. Tinen apan aɗəka nà, ti njəkan uda awan, anà ɗo ahay. Alay avan ù ɗo sa ga way ataya nà, Yahuda ahay sa ɗaf nga pə Yesu ata awan. 11 Gifen anan 'am anà jəba su ɗo ataya awan. Anga tinen apan ti nes anan gulom su doh sə ɗo ahay bayak a tə atətak way a tinen ata awan. Tə tətakan anan anà ɗo ahay nà, way aday abay təɗəbay ata awan, aday anga sa njaď anan dala pə ɗo ahay wa.

12 Aday kwakwa nà, ɗowan a inde à wulen a tinen Kereta aya awan, winen kəlire awan, a ja patan 'am, a wa: «Ɗo sə Kereta ahay fok nà, tinen mungwalay aya awan. Tinen kawa kəla kiɓe ahay, tə bayak nə pə way sa pa ɗəkɗek, aday ɗukwen tinen isew aya re.»

13 Aday 'am anahan ata ɗukwen, 'am ɗiɗek a
acəkan.
Kak matanan nà, jan atan pə akəta
nə lele, anga aday tô pərahan azar anà
Mbərom tə cəveɗ a, sə ɗiɗek awan. 14 Jan
atan pə akəta, anga aday tô mbəsak sa
pak sləmay pə ləbara sə Yahuda ahay
mungwalay aya ata awan, aday ɗukwen
tô pərahan azar anà 'am su ɗo sə mbəsak
cəveɗ sə ɗiɗek ahay ata sabay.
15 Pu ɗo sə cəncan ahay cəna, way ahay
fok cəncan aya ite. Əna pu ɗo sa ga ines
ahay, aday sa ɗaf nga pə Mbərom bay ataya
ite nà, awan inde cəncan a sabay. Abayak
nga a tinen aɗəka bugol nà, kà nəsek. Aday
tinen apan ti ga way lelibay aya ɗukwen,
a gan atan waray sabay re. 16 Ta jan ì zek
a tinen aya aɗəka nà, ta san Mbərom zle.
Cəkəbay, way a tinen sa ga lelibay ataya
nà, a ɗakay anan nà, ta san Mbərom a bay
bugol. Tinen nə gərlakay aya awan, tə
ɗəfan apan anà ɗowan bay jiga awan. Aday
ta mba apan sa ga mer su way lele aya sabay
re.

2

Titus, i ɗakan anan ɗiɗek a Mbərom anà
ɗo ahay
1 Titus, iken a aday nà, ɗakan anan à ɗo
ahay ɗiɗek sa 'am a Mbərom. 2 Jan anà ɗo
məceɗ aya nà, tô vaway nga bay, tô gəɓa
mazlaɓ pi zek wa bay aday ɗo ahay ti ɗaf
patan nga. Tô təra ɗo ma san nga aya awan,
tâ ɗaf nga pə Mbərom lele, tô pəlay ɗo ahay
tə mivel kərtek awan, aday tô səman à way
ahay lele.
3 Natiya ite, jan anà uwar məceɗ aya nà,
anjahay a tinen ɗukwen â zla pi zek ta 'am
ana Mbərom, tô gəɗan azar anà ɗowan bay,
tô təra ɓile sə mahay bay, aday tô tətakan
anan way lele aya anà ɗo ahay aɗəka. 4 Ta
gak matanan nà, ti mba apan sə ɗakan anan
way anà dalay sə uwar ahay sə pəlay mbaz a
tinen tə gwaslay a tinen ahay, 5 aday tô təra
uwar ma san nga aya awan, tâ ján uho bay
re. Tâ ga mer su way à gulom su doh inde
nə lele, aday tô ɗəfan apan anà mbaz a tinen
ahay lele re. Kak ta gak matanan nà, ɗo
ahay ti təra anan 'am a Mbərom à məndak
bay.
6 Matanan re, jan anà njavar ahay ite nà,
tâ san nga nə lele. 7 Iken a ɗukwen, pə
way ahay fok nà, ga nə way lele aya awan,
aday ki təran atan minje lele a re. À alay
aday iken apan ki tətakan atan anan way
nà, ɗakan atan anan tə mivel kərtek awan,
aday mazlaɓ i ga inde pa 'am anak ahay.
8 Tətakan atan anan nà, way ɗiɗek a aday
ɗowan i təra anan à məndak bay ata awan,
anga aday ɗo sə pəlay sə gəɗak uko azar
ahay tâ njaɗ awan lelibay a à atətak way
anak ahay inde bay, aday waray â gan atan.
9 Aday asa, jan anà ɓile ahay nà, tô ɗəfan
apan anà bahay su doh a tinen ahay pə way
ahay fok. Tô vəɗan atan awiyaway bay, əna
way a tinen sa ga fok cəna, â zlan à nga anà
bahay su doh a tinen aya re. 10 Tâ saa kəra
patan wa way bay, tâ ga aɗəka nà, way lele
aya bugol, aday bahay su doh a tinen ahay
tâ san ti mba apan sa ɗaf patan nga. Kak ta
gak matanan nà, ɗo ahay ti hərən nga anà
atətak way a mənuko ahay sə ɗakan atan
anan 'am a Mbərom, ɗo sa tam mənuko ata
awan.
11 Natiya, na wa, lele nà, ɗo a Yesu ahay tâ
ga anan way a nen sa jak ata nà, angamaw?
Mbərom a gan may sa tam anan ɗo ahay
fok. Anga nan, a kay anan ahay sumor
anahan anà ɗo ahay. 12 Matanan, sumor a
Mbərom ata a ɗakak uko anan nà, ɗì mba
apan sa ga sədœk sabay, aday sa ga ubor pə
way sə daliyugo ahay sabay re. Aɗəka bay,
pə daliyugo a anan nà, zəgahuko anan apan
sa san nga, sə təra ɗo ɗiɗek aya awan, aday
azla a mənuko â zlan à nga anà Mbərom.
13 Guko matanan, ta sə ɗəfan iɗe anà luvon
anà ɗo sa tam mənuko, Yesu Almasihu,
saa may ahay tə mazlaɓ anahan ata awan.
Winen Ba Məduwen, Mbərom a mənuko.
14 Kə məcak anga mənuko. Matanan a mba
apan sə təmay mənuko à sədœk a mənuko
ahay wa. A təra mənuko ɗo anahan ahay,
ɗo cəncan aya pa 'am anahan, aday ɗo sa
gan may sa ga way lele aya awan.
15 'Am a anaya nà, ɗakan anan à ɗo ahay
tə məgala si zek anak a təke. Man atan anan
mivel ù doh. Jan atan pə akəta lele, aday
ɗukwen ɗowan â sa kəɗey iken a bay re.

3

Anjahay su ɗo a Yesu ahay pə daliyugo
1 Titus, man anan 'am a həna anan à
sləmay inde anà ɗo ahay lele: Tô ɗəfan apan
anà bahay ahay, anà ɗo sə lavan atan nga
ahay, aday tô bənan atan à 'am wa lele. Tô
lavay zek sa ga mer su way lele aya awan.

2 Tâ gəɗan azar anà ɗowan bay, tâ cakal 'am
tə ɗo ahay bay re. Tâ təra ɗo sə munapanaw
ahay. Tâ ɗəfan apan anà ɗo ahay fok aɗəka
bugol.

3 Abay à alay ata nà, mənuko aya ɗukwen
ɗə sənak ahay nga cara ɗaw? Ɗa taa ɗəfan
ahay apan anà ɗowan inde cara ɗaw? Də
zluwek ahay à cəveɗ ahay wa re. Ɗa taa
gan may nà, sa ga way lelibay aya awan,
way kawa sa zlak uko à nga vərre. Anjahay
a mənuko aya ɗukwen, lelibay, aday ɗa ga
sərak ahay pi zek re. Ɗo ahay ta nak uko
iɗe, aday mənuko aya ɗukwen, ɗa nan iɗe ì
zek ahay re.

4 Əna tə winen ata təke ɗukwen, Mbərom
ɗo sa tam mənuko kà kak uko anan ahay
sumor anahan, tə asan zek anahan hwiya.
5 Mbərom a tam mənuko aday nà, anga mer
su way a nuko lele aya bay! Bina abay ɗi
njaɗ sa ka anan nà, mer sa ma a mənuko
aɗəka ite anaw? Əna a tam mənuko nà,
anga ɗa gan ì zek wa. Kə̀ banak puko
wa ines a nuko ahay tə gədan sə Apasay
anahan Cəncan awan. Natiya kutok, Apasay
Cəncan ata a təra mənuko ɗo wiya aya
awan. 6 Mbərom a varak uko ahay Apasay
Cəncan ata nà, sa rah anan mivel a mənuko
ahay. A varay ahay nà, tə alay a Yesu
Almasihu, ɗo sa tam mənuko ata awan. 7 A
ga matanan nà, anga aday ɗâ njaɗ sifa sa
ndav bay, way a mənuko sə ɗəfan iɗe ata
awan. Ɗi njaɗ sifa ata nà, anga Mbərom kà
gak uko sumor anahan, kə̀ tərak mənuko ɗo
ɗiɗek aya pa 'am anahan.

8 'Am a nen sa jak ata nà, 'am ɗiɗek aya
awan, aday kâ sa gan məsəfaya bay, tavay
apan nə lele. Matanan, ɗo sa ɗaf nga pə
Mbərom ahay, ti var a nga a tinen sa ga mer
su way lele aya hwiya. Wita nà, lele. I man
zek anà ɗo ahay. 9 Avaɗ awiyaway kəriya
aya nà, zlam wa. Matanan, 'am sə zahav
ɗukwen, zləman lele re. Kâ dazay à acakal
'am a tinen ahay inde bay. Tinen apan ti
vaɗ awiyaway pə Tawrita a Musa ɗukwen,
kâ slahay uda bay. Way ataya fok, way
lelibay aya awan, i man zek anà ɗowan bay.
10 Kak ɗo sa ja 'am sə wanbahay inde à wulen
su ɗo a Yesu ahay nà, jan apan. Kak aday kə̀
slənek anak anan bay nà, jan apan mə slala
cew a re. Hwiya aday kə̀ slənek anak a bay
re nà, mbəsak anan səfek à alay anak wa, kə
jipen sabay. 11 Ka san apan zle, jəba su ɗo ata
nà, kə̀ zluwek à cəveɗ a Mbərom wa, winen
ɗo sa ga ines way anahan. Tə way anahan
sa ga ataya nà, a ɗakay anan tə alay anahan
awan, winen ɗo sə mungok coy.

'Am maza aya awan

12 Azanan, ni slənak ayak ɗo, izəne
Artemas, kabay Tikikus à man anak. Ɗowan
ata, kə̀ dəzlek ayak cəna, hawak ayak bəse à
man uno à Nikopolis aday. Anga na ja nà,
ni i njahay à man ata à alay sa maɗ. 13 À
alay a atə Zenas, ɗo sa ga sariya, tə Apolos
ti həɗek à man anak wa nà, man atan zek tə
dala kawa ana tinen sa gan may anga cəveɗ.
14 Sumor a nà, ɗo a mənuko ahay ɗukwen tâ
tətak sa ga mer su way lele aya awan, anga
aday tâ san sa man zek anà ɗo sa gan may
anà maməzek a tinen ahay. Kak matanan
nà, ata mer su way a tinen kə̀ tərak kəriya
bay.

15 Ɗo sa man uno anaya fok ta jak anak
ayak 'am. Jan 'am anà ɗo sa ɗaf nga pə Yesu
ahay sə pəlay mənuko ataya fok. Natiya
awan, Mbərom â gak ikwen sumor anahan.

Ɗerewel ana Pol sə vinden ayak anà Filemon

Aɗakay way pə deftere a anan

Pol a vinde ɗerewel a anan nà, à alay a winen à dangay mba ata awan. A vinden ayak nà, anà Filemon, ɗo sə lavan nga anà ɗo ahay à egliz a inde. A nan à Pol nə atə Filemon tə ɓile anahan Onesimus tâ zlah anan məlmal a tinen.

Nga sa 'am ahay
Aja 'am *(1-3)*
Atə Filemon tə Onesimus *(4-22)*
Andav sa 'am *(23-25)*

Pol a jan 'am anà Filemon

1 Nen Pol sə vindek ayak ɗerewel a anan à dangay wa. Ta ban nen nà, anga sləmay ana Yesu Almasihu. Sə vindek ayak nə manay tə Timote, akiken car a manay Filemon. Iken, ɗo sa ga mer su way a Mbərom kawa manay a re. 2 Mə vinden ayak ɗukwen, anà ɗo a Yesu ahay sa taa halay nga àga iken ataya awan, tatə Afiya mərak a nuko uwar ata awan, tə Arkipus ɗo sə rəzlen à nga wa anà mer su way kawa mənuko a re ata awan. 3 Mbərom Bəbay a mənuko tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko tâ gak ikwen sumor aday tâ varak ikwen zay a tinen.

Pol a ngəran anà Mbərom

4 Filemon, mərak uno, nen apan ni gan amboh à Mbərom anga iken cəna, nə mbəɗek anan à nga wa sə ngəran anga iken bay re. 5 Anga nə slənek 'am sə asan zek anak sa gan anà ɗo a Yesu ahay fok ata awan. Aday aɗaf nga anak pə Yesu Almasihu ɗukwen inde lele re. 6 Nen apan ni gan amboh anà Mbərom, anga aday aɗaf nga a sə japay numo à sləmay a Yesu Almasihu inde ata, â mak umo zek sa san magwagway a mənumo sa njaɗ à alay anahan wa ata awan. 7 Mərak uno, nə taslak mivel tə mindel, aday kə bənak uno mbac re, anga asan zek anak kə̀ varak anan ataslay mivel anà ɗo a Yesu ahay.

Pol a dubok anan Filemon anga Onesimus

8 Natiya, way uno sə cəce panak nà, həna: Abay ni mba apan sa jak ayak nà, ga natiya, anga nen ɗo maslan ana Yesu Almasihu. 9 Əna suwan nə dubok iken a dubok, anga mənumo tə asan zek awan. Ca apan, sə vindek ayak nà, nen Pol, ɗo məceɗ awan, nen à dangay anga sləmay ana Yesu Almasihu. 10 Nə dubok iken nə, anga Onesimus, ɓile anak, winen kə̀ tərak ɗo a Yesu anga nə ɗakak anan anan 'am a Yesu à dangay à man ana awan. Wan ata nà, winen kawa wan uno awan. 11 Abay a taa mak zek bay, əna həna aɗəka nà, i mak zek aday i mo zek ì nen re.*

12 Anga nan, nen apan ni mak anan ayak pə cakay anak. Winen a aday nà, kawa zek uno awan. 13 Bina, həna nen à dangay anga ləbara a Yesu mugom a ata nà, u no abay ni mbəsak anan pə cakay uno awan, anga aday i mo zek à yime anak inde. 14 Əna u no sa ga way ata mənjəna iken sə vuro ahay apan cəveɗ bay ata bay. U no sa gak bəlaray su go sumor bay. Lele a nà, iken a ki gan may way anahan. 15 Izəne, Mbərom a varan cəveɗ anà Onesimus sə gəzla nga tə iken mənjœk nà, anga aday kâ sa njaɗ anan way anak pa sə viyviya awan. 16 Anga həna nà, winen ɓile aɗəka cəna coy bay. A zalay ɓile anga winen mərak a mənumo lele a kutok. Nen nà, nə pəlay anan tə mindel. Iken ɗukwen nà, pəlay anan nə, zal nen, anga winen ɗo zənzen awan, aday winen ɗo ana Yesu Almasihu kutok asa.

17 Anga nan kutok, kak mənumo ta car acəkan nà, təma anan Onesimus lele kawa kə təma ɗukwen nen awan. 18 Kwa abay â ga nə kà gak anak mer su way lelibay awan, kabay â ga nə gudire anak inde apan dəp nà, mbəsak anan 'am a pa nga uno awan. 19 Sə vindek ayak 'am a anan nə nen Pol awan: Ni hamak anan. Əna ka san apan zle asanaw? Nen ɗukwen na gak anak sumor ta sə ɗakak anan 'am a Mbərom biɗaw? 20 Matanan mərak uno, kem, go sumor anga Bahay a nuko, tuslo mivel anga Yesu Almasihu ite. 21 Nə vindek ayak ɗerewel a anan aday nà, anga na san zle ki ga anan kawa anuno sə cəce panak ata awan. Na san zle ki ga aɗəka nà, zal mbala uno sa gan may ata awan. 22 Asa ɗukwen luvo zek tu doh sə nahay ite. Anga nə bayak nà, Mbərom i sləne amboh a kwanay, i vuro cəveɗ sa zlak ayak àga kwanay awan.

Aja 'am ahay

* 1:11 Ta 'am a tinen nà, Onesimus a nan sa ja «i ma zek.»

[23] Manay tə Epafəras à dangay nə miya
awan anga sləmay a Yesu Almasihu, winen
kà jak anak ayak 'am. [24] Matanan, ɗo a anaya
ata ɗukwen ta jak anak ayak 'am re, atə
Markus, Aristarkus, Demas tə apan Lukas,
tinen ɗo si mer su way a Mbərom ahay pə
cakay uno a re.
[25] Natiya, Yesu Almasihu Bahay a mənuko
â gak ikwen sumor anahan.

Ɗerewel mə vinden a anà Ibəraninko ahay ata awan

Aɗakay way pə deftere a anan

Ɗa san sə vinde ɗerewel a anan nə wayaw bay. Winen kawa wazo zubor awan sə slənan ayak anà egliz ahay cara cara bayak awan. Ɗerewel a anan a ɗakay nà, Yesu a zalay way ahay fok. A ɗakay nà, cəveɗ inde sə cəce apəse ines pə Mbərom wa, anga Yesu kà məcak à yime sə ɗo ahay inde. Wita nà, 'am a Mbərom sa ɓan wiya a tə ɗo ahay ata awan. À wulen sa 'am anahan ahay sə ɗakay anan way ataya nà, winen apan i tətak way pə anjahay su ɗo a Mbərom ahay.

Nga sa 'am ahay

Mbərom a walay anan Yesu anga sə mbəɗa anan daliyugo wiya awan *(1.1 - 2.4)*

Cəveɗ a Yesu sa tam ɗo ahay a zalay cəveɗ mbala Musa *(2.5 - 4.13)*

Yesu nà, bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom *(4.14 - 6.12)*

'Am a Mbərom sa ɓan tə ɗo ahay wiya ata awan *(6.13 - 10.39)*

Aɗaf nga pə Mbərom *(11.1 - 13.25)*

*Mb*ərom a jan 'am anà ɗo ahay tə dungo ana wan anahan

1 Kwakwa ata nà, Mbərom a taa jan 'am
anà bije a mənuko ahay tə dungo ana ɗo
maja'am anahan ahay. A taa jan atan 'am
tə cəveɗ ahay cara cara, aday saray bayak a
re. 2 A taa jan atan ahay 'am nə matanan
hus ahay à alay ana mənuko biten. Əna
həna, alay a mədakwidok a anaya nà, a jak
uko 'am tə dungo ana wan anahan. À alay
ana Mbərom sə ndakay daliyugo ata nà,
a ndakay anan tə alay ana wan ata awan.
Aday a walay sə lavay anan way ahay fok
ɗukwen, wan ata kərtek a sə coy. 3 Mazlaɓ
a Mbərom a wuteɗen pi jœr nà, anà wan
ata awan. Ta ga minje ti zek a Mbərom a
nə uwek. Way sə daliyugo a anan ataya fok
ta ga inde anga 'am anahan məgala awan.
Anga winen, Mbərom i pəsen anan ines anà
ɗo ahay aday tâ təra ɗo cəncan aya re. Pə
dəɓa ana way ata wa nà, Mbərom Ba Məgala
a gəɓa anan way anahan pə cakay anahan à
mburom, saa ga bahay pə way ahay fok.

*Yesu a zalay maslay a Mb*ərom ahay

4 Anga nan kutok, Mbərom a ɗaf anan
wan anahan pa nga sə maslay anahan ahay,
anga sləmay anahan sə varan ata a zalay
mbala ana tinen, bina a ngaman wan ana-
han. 5 Kula Mbərom kà jak anan 'am a anan
anà maslay anahan ahay bay:
«Iken nə wan uno.
Biten nə tərak bəbay anak.*»
Kabay
«Iken nà, ni təra bəbay anak,
iken ki təra wan uno.†»
A jan 'am ataya nà, anà Yesu a kərtek.
6 Aday asa, à alay a Mbərom i sa slənay anan
ahay wan anahan mənduwel a pə daliyugo
ata nà, a wa:
«Maslay a Mbərom ahay fok tâ həran
nga.‡»
7 Pə maslay a Mbərom ahay ite nà, a wa:
«Maslay a Mbərom ahay tinen ɗo si mer su
way anahan ahay.
Tinen kawa maɗ, aday kawa miresl sə uko
ahay re.§»
8 Əna pə Wan a Mbərom a kutok nà,
Deftere a Mbərom a wa:
«Iken nə Mbərom, ki ga bahay pa sə viyviya
awan,
aday ki lavan nga anà ɗo anak ahay tə
cəveɗ awan.
9 Kə pəlay ɗukwen way ɗiɗek aya awan,
aday way sə sədœk cəna, a nak itəbay.
Anga nan, Bəbay anak Mbərom a ngamak, a
varak ataslay mivel,
aday a təra iken ɗo məduwen a pa nga
su ɗo pə cakay anak ataya fok.*»
10 Deftere a Mbərom a ja asa, a wa:
«Bahay, à alay ana way ahay sə dazlan ata
nà,
kə ndakay daliyugo nə tə alay anak
awan,
aday kə ndakay mburom re.
11 Way anak sə ndakay ataya fok ti ndav,
əna iken a nə ki ga inde pa sə viyviya
awan.
Way ataya fok ti i ga məduwer kawa zana sa
nes ata awan.

* 1:5 Ca pə Jabuura 2.7. † 1:5 Ca pə 2 Samuyila 7.14; 1 Habaruuji Nyalaaɗe 17.13. ‡ 1:6 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.43. § 1:7 Ca pə Jabuura 104.4. * 1:9 Ca pə Jabuura 45.7-8.

12 Ki i lapay atan wa, kawa ɗo sə lapay
anan wa zana anahan məduwer a
ata awan.
Way ataya ti mbəɗa kawa zana a'am a sə
pəkay ahay wa ata awan.
Əna iken ki mbəɗa itəbay,
sifa anak i ndav itəbay re.†»
13 Kula Mbərom kà jak anan 'am a anaya
anà maslay anahan ahay bay:
«Njahay tə day sə alay puway uno,
aday ɗo maniɗe anak ahay fok nà,
ni təra atan ɓile anak aya awan.‡»
A jan 'am ataya matanan nà, anà wan
anahan a ɗəkɗek. 14 Maslay a Mbərom ahay
nà, tinen apasay sa gan mer su way anà
Mbərom ahay cəna coy. I slan atan saa man
zek anà ɗo saa njaɗ sifa aday sə njahay à
man a Mbərom ataya awan.

2

Ɗâ kəɗey anan 'am a Mbərom sa jak uko
ata bay
1 Kak Mbərom kà jak uko 'am tə dungo
ana wan anahan cukutok nà, lele sa pak
apan sləmay, anga 'am anahan nə 'am sə
sləne. Bay nà, ɗì lize à cəveɗ wa. 2 Ɗa san
apan zle, maslay a Mbərom ahay ta nak ta
jak uko 'am sə Tawrita, winen məduwen
awan. Ɗo sə ɗəfan apan bay ataya nà,
tə njaɗak sariya təɗe pə ines a tinen ata
awan. 3 Əna, mənuko aday nà, Mbərom kà
varak uko 'am anahan aday ɗâ tam à sariya
anahan wa. Anga nan, kak ɗə kəɗîyek anan
'am anahan a sa jak uko ata nà, i i gak uko
sariya anahan sabay kutok ɗaw? Sa nay
anan ləbara ata pa 'am nə zek a Bahay a
mənuko Yesu Almasihu awan. Ɗo sə sləne
'am anahan ataya, sa jan umo ləbara ata nə
ɗîɗek a nə tinen awan. 4 Mbərom ɗukwen
kə ɗakak uko anan 'am anahan ata nə ɗîɗek
awan, ta sa ka anan way masuwayan aya
bayak a cara cara, aday ta sə varan məgala
sa ga way ahay cara cara anà ɗo ahay tə alay
ana Apasay Cəncan awan, kawa sa zlan à
nga.

Yesu kə ɗakak uko anan cəveɗ sa tam
5 Mbərom a ɗaf sə lavan nga anà daliyugo
a mənuko sa ja apan wiya ata nà, maslay
anahan ahay bay. 6 Aɗəka bay, mə vinde a
à Deftere a Mbərom inde nà:
«Mbərom, ɗo zənzen a nə ma aday hus iken
sə bayak apan anaw?
Winen waya aday hus ki nay sa man zek ata
anaw?
7 Kə ndakay anan, winen nà, ù vo sə maslay
a Mbərom ahay mənjœk.
Pə dəɓa anahan a wa, kə varan mazlaɓ,
kawa mazlaɓ sə bahay.
8 Kə ɗəfak anan bahay a pa nga sə way ahay
fok.*»
Mbərom kə ɗəfak anan bahay a pa nga
sə way ahay fok ata nà, awan a inde winen
sə lavay bay nà, inde sabay. Əna həna, ɗə
canan nà, winen bahay a pa nga sə way ahay
fok fan bay. 9 Əna ɗə canan, kwakwa ata nà,
anà Yesu, Mbərom kə ɗəfak anan ù vo sə
maslay anahan ahay alay a mənjœk, anga
sa gan sumor anà ɗo ahay. Anga nan kutok,
Yesu kà sak ɗəce aday kə məcak anga ɗo
ahay fok. Matanan Mbərom a varan man
sə njahay sə bahay tə mazlaɓ awan. 10 Sə
ndakay way ahay fok nə Mbərom, aday ta
ga inde ɗukwen anga winen. Natiya a zla
pi zek nà, Mbərom â ndav anan mer su
way ana Yesu sa ga, tə ɗəce anahan a sə
canan, aday ɗo ahay bayak a tâ təra wan
anahan ahay, tâ zla à man sə mazlaɓ anahan
kutok. Anga saa njahan atan pa 'am wa,
aday saa tam atan ɗukwen, zek a Yesu awan.
11 Sə təra anan ɗo ahay ɗo cəncan aya pa
'am a Mbərom ɗukwen, Yesu awan, aday ɗo
anahan a sə təra atan cəncan ataya ɗukwen,
Bəbay a tinen a nə kərtek, Mbərom awan.
Anga nan kutok, a zlan à nga anà Yesu
a sə ngaman atan «mərak uno ahay.» 12 À
Deftere a Mbərom inde nà, Yesu a jan anà
Mbərom, a wa:
«Ni i taran anan 'am anak anà mərak uno
ahay,
ni i hərak nga tə ara pa 'am sə ɗo
ahay.†»
13 A ja asa, a wa:
«Ni mbəsakan anan zek uno nà, anà
Mbərom.‡»
Aday asa, a wa:
«Nen həna, manay tu ɗo a Mbərom sə vuro
ataya awan.§»

† 1:12 Ca pə Jabuura 102.26-28. ‡ 1:13 Ca pə Jabuura 110.1. * 2:8 Ca pə Jabuura 8.5-7. † 2:12 Ca pə Jabuura 22.23. ‡ 2:13 Ca pə Esaaya 8.17. § 2:13 Ca pə Esaaya 8.18.

14 Ɗo a Mbərom sə varan ataya nà, tinen
ɗo zənzen aya tə mez aya ì zek inde kawa
mənuko. Anga nan, Yesu a ta nga anahan a
ɗukwen a təra ɗo zənzen ti zek a kawa nuko,
anga aday tə amac anahan â lize anan wa
Fakalaw, ɗowan a sə lavan nga anà ɗo ahay
tə məgala sa mac atan ata awan. 15 Yesu a
ga matanan nà, anga aday zlawan sə amac
â gan anà ɗo ahay sabay. Kwakwa ata nà,
ɗo ahay tə njahay nə kawa ɓile ahay anga
zlawan sə amac. Əna həna Yesu kə̀ təmak
atan coy. 16 Yesu a nay ahay nà, sa naa man
zek anà maslay a Mbərom ahay bay, əna
sa naa man zek aɗəka nà, anà zahav ana
Ibərahima ahay pə daliyugo a anan. 17 Aday
natiya kutok, a zla pi zek nà, â təra kawa
mərak anahan ataya kwa à ma inde anaw
fok. A ga matanan anga aday â təra bahay
nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way anga
Mbərom, ɗo si mer su way anahan ɗìɗek a
aday sumor awan. Ti mer su way anahan
nà, i pəsen anan ines anà ɗo ahay, i zlahan
atan anan məlmal a tinen tə Mbərom kutok.
18 Həna nà, i mba apan sa man zek anà ɗo
mə njəkan atan uda ataya təte, anga winen
a ɗukwen à alay a tə njəkak anan uda awan,
kà sak ɗəce.

3

*Yesu a zalay bije a m*ənuko Musa tə ma-
zlaɓ

1 Mərak uno ahay, Mbərom kə̀ ngamak
ikwen sə təra ɗo anahan ahay. Anga nan,
bayiken pə Yesu aday. Winen ɗo maslan
a Mbərom, aday winen bahay nga su ɗo
sə gəɗan dungo anà way, winen ɗowan a
mənuko a sa ɗaf apan nga ata awan. 2 Sa ɗaf
anan pi mer su way ata nà, zek a Mbərom
awan, aday Yesu nà, a bənan à 'am wa
cəveɗabay, kawa Musa sə bənan à 'am wa
anà Mbərom pi mer su way anahan sa gay
ahay anga ɗo su doh a Mbərom ahay fok
ataya re.* 3 Lele sə həran nga anà Yesu nà,
zal Musa, kawa ana ɗo ahay sə həran nga
anà ɗo sa han doh zal doh ata re. 4 Tə ɗìɗek
a nà, doh fok cəna, sa han anan nə ɗo, əna
ɗo sə ndakay way ahay fok ite nà, Mbərom.
5 Matanan, Musa nà, winen ɗo si mer su
way lele sə ɗəfan apan anà Mbərom. Mer
su way anahan a nà, sə ɗakan anan anà ɗo
a Mbərom ahay, way a Mbərom sa ja pa
'am ataya awan. 6 Əna Yesu Almasihu ite
nà, winen nə wan sə lavan nga anà ɗo a
Mbərom ahay, a ga mer su way anahan nə
ta sə ɗəfan apan lele. Mənuko ɗukwen, kak
ɗə pərahak anan azar sa ɗaf apan nga lele,
aday sə ɗəfan iɗe anà way saa nay ata tə
ataslay mivel a nà, à andav a inde ɗukwen,
ɗi təra ɗo anahan ahay re.

*Mb*ərom i varan alay a sa man uda anà
ɗo anahan ahay mba

7 Anga nan, Apasay Cəncan awan a ja, a
wa:
«Kak kə slənen dungo a Mbərom biten nà,
8 kâ sa kuren anan nga a kwanay ahay
kawa bije a kwanay ahay kwakwa
sə kuray anan nga a tinen ahay ata
bay.
À alay ata nà, tinen à kiɓe inde ava kwa kuro
fuɗo, tinen apan ti vəze pə Mbərom
ta sə kataɓ anan.
9 Mbərom a wa: “Kwa â ga nə tə canak anan
anà way uno ma ga masuwayan
aya ava kwa kuro fuɗo dəp nà, tə
kataɓak nen hwiya.
10 Anga nan, na mba apan sa ban mivel tu ɗo
ataya təte sabay,
aday na wa: Tə jəjayak anan cəveɗ lele
à mivel a tinen wa,
tə pərahak anan azar anà cəveɗ uno
sabay.
11 À aga mivel uno inde, nə mbaɗak, na wa:
Kula ti zla à man uno inde lele saa man uda
sabay.†”»

12 Mərak uno ahay, gen anan nga ì zek,
anga aday ɗo lelibay a sa ngam sa ɗaf nga pə
Yesu sabay ata â ga inde à wulen a kwanay
kwa kərtek bay. Ɗo kə̀ ɗəfak nga pə Yesu
sabay cəna, kə̀ larak a Mbərom, bahay sə
sifa ata awan. 13 Aɗəka bay, viren anan
məgala anà zek ahay pac pac, anga aday
Fakalaw â njaɗ pikwen alay sa 'am sa njak
kwanay bay, bina ki sa təren mə kuray nga
aya aday ki gen ines ahay. Əna alay a inde
mba cukutok asəne, pac pac varuko anan
məgala anà zek ahay. 14 Kak ɗa mbak apan sa
ban anan way a mənuko sə ɗəfay ahay apan
nga kurre ataya hus à andav inde nà, ata
mənuko ɗi japay tə Yesu Almasihu tə ɗìɗek
a kutok. 15 Mə vinde à Deftere a Mbərom nà:
«Kak biten kə slənen dungo a Mbərom nà,

* 3:2 Ca pə Limle 12.7. † 3:11 Ca pə Jabuura 95.7-11.

kâ saa kuren anan nga a kwanay kawa
bije a kwanay ahay sə kuray anan
nga a tinen ata bay.
À alay ata nà, tinen apan ti vəze pə
Mbərom.‡»

16 Waya sə sləne dungo a Mbərom aday
ta ma nga sə vəze apan ata anaw? Ɗo ana
Musa sə təmay atan ahay à Misra wa ataya
fok ba? 17 Mbərom a ga mivel ava kwa kuro
fuɗo nə pa maya anaw? A ga mivel nà, pu ɗo
sa ga ines ahay. Tinen nà, tə məcak à kiɓe
inde tololo. 18 Mbərom a mbaɗay sa jəka:
«Kula ti zla à man uno inde lele saa man
uda sabay» ata nà, a ja nà, pə maya anaw?
A ja pu ɗo a sə ɗəfan apan bay ataya fok.§
19 Natiya ɗə canak anan, tə njaɗak sa zla à
man sə njahay ata bay, anga tə ɗəfak nga
pə Mbərom a bay.

4

1 Mbərom kə̀ zlapak i varak uko cəveɗ
sa zla à man sa man uda pə cakay anahan
awan. 'Am ata ɗukwen, hwiya winen inde.
Anga nan, guko anan ngatay anà zek lele.
Bina ɗowan â sa zluwe pə cəveɗ ata wa,
aday sa njaɗ man ata sabay bay. 2 Anga
mənuko ɗukwen ɗə slənek ləbara mugom a
kawa ɗowan a sə kiɓe ataya re. Tinen nà,
tə slənek, əna kà mak atan zek bay, anga
tə ɗəfak apan nga bay. Matanan, tə njaɗak
man sa man uda ata bay. 3 Man sa man uda
ata nà, ana mənuko, anga ɗə ɗəfak nga pə
Yesu. Mbərom a jan anà ɗo sa ngam sa ɗaf
nga pə ləbara anahan mugom a itəbay ataya
nà:
«Kula ti zla à man uno inde lele saa man uda
ata sabay.*»

Ata nà, a nan sa ja nə man sa man
uda inde fan bay bay. Bina, ɓa Mbərom
a kə̀ ndəvak anan mer su way anahan sə
ndakay daliyugo a kurre ata bay aday ɗaw?
4 Deftere a Mbərom winen apan i ja pə luvon
sa man uda nà, a wa:
«Pə luvon cuwɓe anahan a nà, Mbərom a
man uda pi mer su way anahan ahay
wa fok.†»

Matanan, man sa man uda nà, inde coy.
5 'Am ata mə vinde inde re, a wa:
«Kula ti zla à man uno inde lele saa man uda
ata sabay.‡»

6 Ɗo sa lah sə sləne ləbara mugom ataya
ta zlak à man sa man uda ata bay, anga tə
ɗəfak anan apan anà Mbərom a bay, əna
man sa man uda nà, inde aday ɗo ahay inde
tinen ti zla uda awan. 7 Anga nan, Mbərom
a ɗaf luvon hinen miza awan, a ngaman
«biten». A sa ɗaf luvon ata ɗukwen, kà vak
pə dəɓa a Musa wa bayak awan, a ja anan tə
dungo ana Dawuda, a wa:
«Kak biten kə slənen dungo a Mbərom nà,
kâ saa kuren anan nga a kwanay bay.»

8 Kak abay Yosuwa kà zlak anan ɗo ahay à
man sa man uda mbala Mbərom ata acəkan
nà, Mbərom i ja 'am sə luvon sa man uda
hinen sabay. Əna tinen ɗukwen tə dəzlek
bay. 9 Kak matanan nà, luvon sa man uda
awan kawa ana Mbərom sa man uda pə
luvon cuwɓe ata i nay ahay anga ɗo a
Mbərom ahay mba. 10 Mbərom a ndav anan
mer su way anahan cəna, a man uda awan.
Mənuko ɗukwen, matanan re. Ɗowan a kə̀
dəzlek à man sa man uda kawa ana Mbərom
ata nà, i ga mer sə awan sabay, mer su way
kə̀ ndəvak. 11 Anga nan, guko məgala lele sə
dəzle à man a Mbərom sə lavay anan zek
sa man uda ata awan. Guko məgala anga
aday ɗowan â saa zluwe pə cəveɗ wa anga
kə̀ ɗəfak anan apan anà Mbərom bay kawa
bije a mənuko ahay ata bay.

12 'Am a Mbərom nə, winen tə sifa awan,
aday winen apan i ga mer su way kawa sa
nan. A pa a zalay maslalam 'am a cew ata
tə apa. A gaɗ nə hus à mivel su ɗo inde,
sə gəzla anan apasay tə sifa. A gaɗ hus a
sə gəzla anan man sə zlangay ana kəlakasl
ahay tə uzoz a təke. A mba apan sa kay
anan abayak nga su ɗo uho təte re. 13 Awan
a inde winen mi ɗer zek a pa 'am a Mbərom
nə inde itəbay. Way mə ndakay aya fok ta
ca ike pa 'am anahan, a san atan zle kərtek
kərtek. Way sə mivel a mənuko ahay fok, ɗi
saa vəne anan nə pa 'am anahan.

Yesu winen bahay nga su ɗo sə gəɗan
dungo anà way ahay anga Mbərom

14 Bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà
way ahay anga Mbərom inde anga mənuko,
winen Yesu, Wan a Mbərom. Kə̀ jənak pə
cakay a Mbərom awan à mburom. Anga
nan, bənuko anan way a mənuko sa ɗaf
apan nga ataya lele, ɗakuko anan anan anà

‡ 3:15 Ca pə Jabuura 95.7-8. § 3:18 Ca pə Limle 14.1-35. * 4:3 Ca pə Jabuura 95.11. † 4:4 Ca pə Laataanooji 2.2. ‡ 4:5 Ca pə Jabuura 95.11.

ɗo ahay. 15 Bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo
anà way ahay anga Mbərom ata nà, a san
bəle a mənuko zle lele. Winen nà, kà canak
anan anà ɗəce ahay kawa mənuko. Ta ngak
anan ɓalay pa 'am, əna kà gak ines itəbay.
16 Anga nan, hayak ikwen ahay, həɗəkuko pə
cakay ana Mbərom, ɗo sa gan sumor anà ɗo
ahay, mənjəna sə jəjar awan, anga aday ɗâ
gan ì zek wa aday ɗâ njaɗ sumor anahan à
alay a təɗe ɗa gan may ata awan.

5

1 Bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way
fok nà, Mbərom a walay anan à wulen sə
ɗo ahay wa, anga aday â gan atan mer su
way pa 'am a Mbərom. I varan way ahay
anà Mbərom anga ines a tinen a sa ga ataya
awan. 2 Ɗo sa san awan bay ataya aday tinen
apan ti zluwe à cəveɗ wa ataya nà, bahay
nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way ata nà,
a san sa gan atan nga zle, anga winen a
ɗukwen bəle a kawa tinen awan. 3 Anga nan,
i varan way ma sla dungo aya à Mbərom
anga ines anahan aya aday anga ines sə ɗo
ahay re. 4 Ɗowan sə walay zek anahan pi
mer su way ata nà, ibay. Sə ngaman pi
mer su way ata cəna, zek a Mbərom awan,
kawa anahan sə ngaman apan anà Haruna
ata awan. 5 A təra tə Almasihu ɗukwen,
matanan. A walay zek anahan anga sa
njaɗ mazlaɓ sə təra bahay nga su ɗo sə
gəɗan dungo anà way anga Mbərom bay. Sə
ngaman apan nà, zek a Mbərom awan. A jan
nà:

«Iken nə wan uno.
Biten nə tərak Bəbay anak.*»

6 À man hinen inde ɗukwen, a jan nà:

«Iken ɗo sə gəɗan dungo anà way pa sə viyviya awan,
kawa Maliki Sadaka.†»

7 À alay Yesu winen pə daliyugo mba ata
nà, a san zle, Mbərom nə məgala anahan
inde sa tam ɗo à amac wa. Anga nan, a gan
amboh tə məgalak a, tə ayam awan, aday
Mbərom â tam anan à amac wa. Mbərom
a slənan anan, a slabakay anan à məke wa,
anga a ɗəfan apan. 8 Kwa â ga nə winen Wan
a Mbərom dəp nà, a tətak sə ɗəfan apan anà
Mbərom tə cəveɗ sə ɗəce. 9 A ndav anan
mer su way anahan cəna, a təra ɗo sa tam
anan ɗo sə ɗəfan apan ahay fok, aday tâ ga
inde pa sə viyviya awan. 10 Mbərom a ɗaf
anan bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà
way ahay anga Mbərom nə kawa ana Maliki
Sadaka ata awan.

Gen anan nga ì zek à cəveɗ a Mbərom inde

11 Way ahay inde bayak a sa jak ikwen pə
Maliki Sadaka. Əna ma da 'am a sa jak ikwen
anan, anga ki slənen anan bəse bay. 12 Alay
a kà slak həna təɗe ki tərən ɗo sə ɗakan
anan way anà ɗo ahay ite, əna hwiya ki
gen anan may ɗo ahay tâ ɗakak ikwen anan
way cacəɗew aya à 'am a Mbərom inde asa.
Abay ki pen nə way sa pa su ɗo məduwen
aya coy, əna ki gen anan may həna nà, anà
pay kawa gwaslay ahay mba. 13 Ɗowan a
winen apan i sa pay cəna, winen gindez a
mba. Ɗo matanan ata nà, a san awan fan
bay, a gəzlan alay anà way ahay pi zek wa
tətibay. 14 Ɗo məceɗ aya nə ta slak sa pa ɗaf
tœtəɗo awan. Tə tətakak aday sa mba apan
sə gəzlan alay pi zek wa anà way ahay, lele
aya tə lelibay aya re.

6

1 Kak matanan cukutok nà, mbəsakuko
anan way a mənuko sə tətak pə Almasihu
wa cəɗew ataya mə dədəɓa aday, zluko pa
'am saa tətak way su ɗo məduwen aya awan.
Ɗə pəkak anan saray su doh a coy. Ɗə
mbəɗek apan maza sabay. 'Am sa yam pə
ines, 'am sə mbəsak mer su way kəriya aya
awan, 'am sa ɗaf nga pə Mbərom, 2 'am sa ga
baptisma tə cəveɗ awan, 'am sə ɗəfan alay
pa nga anà ɗo ahay tə sləmay a Mbərom nə
kəkəmaw, 'am sə aslabakay su ɗo ma mac
aya à məke wa, ta 'am sə sariya a Mbərom,
way ataya fok, mi tətakak ikwen anan maza
sabay. 3 Ɗi mbəɗek pə way ataya sabay. Kà
zlak anan à nga à Mbərom a nà, ɗi ga way
maza aya pa 'am.

4 Kak ɗo ahay tə mbəɗahak anan lœn à
Mbərom nà, ɗowan i mba apan sa may atan
pə cəveɗ sa yam pə ines a tinen maza sabay.
Ɗo ataya nà, tə canak anan anà jiyjay a
Mbərom, tə təmahak magwagway anahan
sə gəzlan anà ɗo ahay ata re, tə təmahak
Apasay Cəncan a re. 5 Tə canak anan,
'Am a Mbərom nə lele, tə sənak məgala
sə daliyugo saa nay ata re. 6 Aday, kak ɗo
matanan ataya tə zluwek à cəveɗ a Mbərom

* 5:5 Ca pə Jabuura 2.7. † 5:6 Ca pə Jabuura 110.4.

wa nà, cəveď inde sa may atan saa yam pə ines a tinen ahay sabay, anga kə̀ tərak kəlkal kawa tə daray anan Wan a Mbərom pə dədom mə zlə̀lngaď a maza awan, aday tə gənahak anan pa 'am sə ďo ahay fok re.

7 Bayiken pə yugo aday. Iven a taa ga nà, yugo a sa anan aday a ga way sa pa lele, aday way sa pa ata a man zek anà ďo sə guvo awan. Kawa sa ja nà, Mbərom a ďaf ngama pə yugo ata awan. 8 Aya əna, kak guvo kà hak adak tə gujeď nà, i man zek anà ďowan bay, Mbərom i i tahasl anan wa coy aday i i lize anan wa sə coy.

9 Car uno ahay, kwa â ga nə ďa ja matanan ďukwen, ďa san apan zle, kwanay nà, ka ta pərihen anan azar nə anà cəveď lele awan, aday Mbərom i tam kwanay. 10 Mbərom nà, a gan anà ďo ahay nə way tə cəveď aya vərre. I mbəďek anan mer su way a kwanay sa ga lele aya à nga wa bay. Kawa sa ja nà, sə ďakay anan kə pəlen Mbərom nə, mer su way a kwanay sa ga sa man zek anà ďo a Yesu ahay, aday ana kwanay sa man atan zek hwiya ata awan. 11 A nan umo nà, pərihen anan azar sa ga məgala matanan hwiya, hus à ndav a inde, kâ si yen nga bay. Matanan ki njiďen anan way a kwanay sə ďəfan iďe ata awan. 12 Kî gen isew bay. Təren aďəka nà, kawa ďo sa ďaf nga pə Yesu ahay sə səmen anà way ahay fok ataya awan. Sa njaď anan way a Mbərom sə zlapay anan ataya nə tinen a kutok.

*Way a Mb*ərom sə zlapay anan ataya fok, ti təra

13-14 Ďa san apan zle, kwa həna kabay, Mbərom kə̀ zlapak anan tə way anà Ibərahima. A wa: «Tə ďiďek a ni ďaf apak alay sə wasay anan zahav anak bayak awan.*» A mbaďay nə tə sləmay anahan awan, anga ďowan inde sə zalay Mbərom ibay. 15 Ibərahima a sləne matanan cəna, a ga ngatay, aday way a Mbərom sə zlapay anan i varan ata, kə̀ njaďak anan acəkan re.

16 Ďo ahay tinen apan ti mbaďay nà, tə mbaďay tə sləmay su ďo sə zalay atan ata awan. Ata a mba apan sa ndav anan 'am à wulen sə ďo ahay wa acəkan. 17 Anga nan, Mbərom a mbaďay. A nan sə ďakan anan anà ďo winen sə zlapan atan anan tə way ataya nà, i mba apan sə mbəďahan alay anà way anahan sə zlapay anan ata tətibay. Anga nan, a zlapay aday a saa mbaďan pa nga wa. 18 Natiya, way ahay inde cew nə tə mbəďa itəbay: atə azlapay tə ambaďay a Mbərom. I mba apan sa gaď uda mungwalay itəbay. Mənuko ďo sa tam à man ana Mbərom ataya nà, way a anan i varak uko məgala sə ďəfan iďe anà way a Mbərom sə zlapak uko anan i varak uko ata awan. 19 Way ata a bənak uko mbac nə hərap lele pa 'am a Mbərom, kawa njamde sə tavay anan kwalalan à a'am inde ata awan. Anga nan, ďə takas anan zana sə gəzla anan man cəncan a pi zek wa tə ďo ahay ù doh sə mazlaƀ a Mbərom ata, aday həna ďi zla pə cakay a Mbərom təte kutok. 20 Yesu kə̀ lahak sa zla uda pa 'am a mənuko anga mənuko, bina kə̀ tərak bahay nga su ďo sə gəďan dungo anà way anga Mbərom pa sə viyviya awan, kawa ana Maliki Sadaka ata awan.

7

Maliki Sadaka, ďo sə gəďan dungo anà way anga Mbərom

1 Maliki Sadaka sə ďowan ata nà, winen bahay sə Salem, winen ďo sə gəďan dungo anà way anga Mbərom sə bagəbaga mburom. À alay a inde nà, Ibərahima a zla à vəram, a mbasay pə bahay ahay. À alay a winen apan i may agay nà, Maliki Sadaka ata a zla pə cakay anahan, a ďaf apan alay sə mazlaƀ anahan. 2 Ibərahima ata, a varan way anà Maliki Sadaka alay mbok* nà, a var wa kərtek pə way sə vəram anahan ahay wa fok.† Maliki Sadaka ata nà, sləmay anahan a a nan sa ja nə Bahay sə Ďiďek. Aday winen Bahay sə Zay re, anga winen bahay sə wulen su doh sə ngaman Salem ata awan, aday Salem a nan sa ja nə «zay». 3 Ďowan ata nà, ďowan a san bəbay anahan a bay, ďowan a san may anahan a bay. Kwa bije anahan ahay ďukwen, ďowan a san atan bay re. Tə wahay anan siwaw, a mac siwaw ďukwen, ďowan a san bay. Winen kawa Wan a Mbərom, anga i njahay ďo sə gəďan dungo anà way pa sə viyviya awan.

4 Cen apan aday. Maliki Sadaka ata nə winen məduwen awan. Ibərahima nà, bije

* 6:13-14 Ca pə Laataanooji 22.16-17. * 7:2 Alay mbok nà, a nan sa ja nà, way kuro. † 7:2 Ca pə Laataanooji 14.17-20.

sə Isəra'ila ahay, əna kə̀ gəɓak way ahay
à vəram wa, a varan wa alay mbok nà,
kərtek anà winen. 5 Zahav ana Lewi ahay
azar aya tə tərak ɗo sə gəɗan dungo anà
way anga Mbərom. Tawrita a Musa a ja
nà, Isəra'ila ahay tə̂ varan atan à way a
tinen ahay wa fok, alay mbok nà, kərtek.‡
A nan sa ja, ti təma way ataya nə à alay
ana mərak a tinen ahay wa, kwa â ga nə
tinen ɗukwen wan ana Ibərahima ahay.
6 Əna Maliki Sadaka nà, winen zahav ana
Lewi itəbay, əna Ibərahima kə̀ varak anan
way alay mbok nà, kərtek. Ibərahima nà,
Mbərom a zlapan sə varan way nə anà
winen. Əna Maliki Sadaka a ɗaf alay sə
mazlaɓ pə Ibərahima, bina Ibərahima a ɗaf
alay sə mazlaɓ pə Maliki Sadaka bugol bay.
7 Aday ɗa san apan zle re, ɗo sa ɗaf ngama pu
ɗo nà, a zalay ɗowan anahan a sa ɗaf apan
ngama ata awan.

8 Ɗo sə zahav ana Lewi ahay sə təma alay
mbok nà, kərtek ataya fok ɗukwen, ta taa
mac re. Əna Maliki Sadaka, ɗo sə təma
alay mbok nà, kərtek kawa ana Deftere a
Mbərom sa ja ata nà, winen a mac itəbay.
9 Ɗi mba apan sa jəka Lewi nà, wan anahan
ahay tə təmahak pu ɗo a tinen ahay wa alay
mbok nà, kərtek ata, kə̀ varak anan way ata
anà Maliki Sadaka ata re, anga bije anahan
Ibərahima kə̀ lahak sə varan coy. 10 Kawa
sa ja bine siwaw nà, à alay a Ibərahima sə
varan way ata anà Maliki Sadaka aday tə
wahak Lewi fan bay ata nà, Lewi kə̀ varak
anan tə alay ana bije anahan Ibərahima ata
coy.

Bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà
way anga Mbərom maza inde, kawa Maliki
Sadaka

11 Mer su way su ɗo sə gəɗan dungo anà
way anga Mbərom à zahav ana Lewi ata
nà, kà mbak apan sa ndav anan wa way a
Mbərom sa gan may ata bay. Abay â mba
apan sa ndav anan wa təte cəna, ɗi gan
may anà ɗo sə gəɗan dungo anà way anga
Mbərom maza, kawa ana Maliki Sadaka ata,
sabay. Abay i slahay nà, pu ɗo sə gəɗan
dungo anà way anga Mbərom pə slala ana
Haruna cəna coy. Mbərom a varan Tawrita
anà ɗo anahan Isəra'ila ahay nà, à alay ana
ɗo sə zahav ana Lewi inde. 12 Kak Mbərom kə̀
mbəɗahak anan slala su ɗo sə gəɗan dungo
anà way anga Mbərom cəna, ata Tawrita i
mbəɗa ite re. 13 Ɗa ja way a anaya nà, pə
Bahay a mənuko Yesu, winen ɗo sə slala
hinen cara. Ɗowan inde pə zahav anahan
kà gak mer su way ata ù doh sə mazlaɓ a
Mbərom kulibay. 14 Ɗa san apan zle, Bahay a
mənuko Yesu nà, zahav ana Yahuda. À alay
ana Musa sa ja 'am pu ɗo sə gəɗan dungo
anà way anga Mbərom ahay nà, a ja nə pə
zahav ana Lewi, bina pə zahav ana Yahuda
bay. 15 'Am a anan i zəga apan sə banay
həna aɗəka bugol: Ɗo sə gəɗan dungo anà
way anga Mbərom hinen, kà nak, winen
kawa Maliki Sadaka. 16 Ɗowan ata a tərа ɗo
sə gəɗan dungo anà way anga Mbərom nà,
anga 'am sə Tawrita bay. Winen nà, a tərа
ɗo sə gəɗan dungo anà way anga Mbərom
nà, anga məgala anahan inde sə njahay tə
sifa pa sə viyviya ata awan. 17 Mə vinde inde
à Deftere a Mbərom, a wa:

«Iken ɗo sə gəɗan dungo anà way pa sə
viyviya awan,
kawa Maliki Sadaka.§»

18 Mbərom kə̀ mbacak anan wa nga sa
'am mə baslay a kwakwa ata awan, anga
winen bəle awan, a man zek anà ɗo ahay
tətibay. 19 Tawrita a Musa nà, kà mbak apan
sə tərа anan ɗo ahay, ɗo cəncan aya pa
'am a Mbərom bay. Həna nà, way sə zalay
Tawrita inde, way a mənuko sə ɗəfan iɗe ata
awan. Sə varak uko cəveɗ sə həɗek nuko pa
'am a Mbərom nə winen awan.

20 Way hinen nà: À alay a Mbərom i sa ɗaf
anan Yesu bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo
anà way anga Mbərom ata nà, a mbaɗay
apan aday. À alay ana ɗo sə zahav ana Lewi
ahay sə tərа ɗo sə gəɗan dungo anà way
anga Mbərom ata nà, ɗowan kə̀ mbaɗak
apan itəbay. 21 Əna Mbərom a mbaɗan anà
Yesu ta sa jan nà:

«Nen Mbərom Fetek, nə mbəɗa itəbay.
Nə mbaɗak, ki tərа ɗo sə gəɗan dungo anà
way pa sə viyviya awan.*»

22 Anga nan kutok, kuse Yesu a, 'am a
Mbərom sa ɓan tə ɗo ahay ata, winen a
zalay 'am mbala anahan sa ɓan tə ɗo ahay
kwakwa ata awan.

23 Way hinen inde re: Ɗo sə gəɗan dungo
anà way anga Mbərom ahay nà, tinen
mənjœk bay, anga ta mac wa kwerkwer,

‡ 7:5 Ca pə Limle 18.21. § 7:17 Ca pə Jabuura 110.4. * 7:21 Ca pə Jabuura 110.4.

tə mbəsakan mer su way ata anà ɗo hinen
ahay asa. [24] Əna Yesu nə a mac itəbay, a
ga mer su way anahan pa sə viyviya awan.
[25] Anga nan, i mba apan sa tam ɗo ahay kawa
ana tinen sa nay ahay pa 'am a Mbərom tə
alay anahan ata awan. Anga winen ɗo tə
sifa awan, i taa ga amboh anga tinen sə coy.

[26] Winen nà, bahay nga su ɗo sə gəɗan
dungo anà way anga Mbərom a təɗe anga
mənuko ata awan. Winen ɗo cəncan awan.
Atahasl inde à winen inde itəbay, kà gak
ines itəbay re. Winen cara pi zek wa tu ɗo sə
ines ahay. Mbərom a ɗaf anan winen nà, pə
cakay anahan à mburom. [27] Yesu nə winen
kawa bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà
way anga Mbərom azar ataya bay. A gan
may sə gəɗan dungo anà way anga Mbərom
pac pac itəbay. Kwa â ga nə sa nga anahan
awan, kwa â ga nə sə ines sə ɗo ahay, a gan
may bay. A var anan nga anahan nə saray
kərtek, à alay anahan a sa mac pə dədom mə
zləlngaɗ ata awan. [28] Tawrita ana Musa a ɗaf
kawa ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay nà,
ɗo zənzen aya awan, əna ta slak bay, anga
tinen ɗo sa ga ines ahay re. Aya əna, à alay
a Mbərom sə mbaɗay pə dəɓa ana Tawrita
wa ata nà, 'am anahan ata a njahay à yime
ana Tawrita inde kutok. Mbərom a ɗaf Wan
anahan bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo
anà way anga Mbərom. A ndav anan wa
way a Mbərom sa gan may ata sə coy kutok.

8

Ɗowan inde sa ga mer su way anga mənuko, winen bahay nga su ɗo sə gəɗan
dungo anà way anga Mbərom

[1] Way a məduwen a à 'am a manay sa
jak ikwen ayak ata inde nà, həna: Ɗowan
inde sa ga mer su way anga mənuko aɗəka,
winen bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo
anà way anga Mbərom. Winen mə njahay
a à mburom à alay puway ana Mbərom
Ba Məgala. [2] Kwakwa ata nà, ɗo sə gəɗan
dungo anà way ahay anga Mbərom ta ga
mer su way a tinen nə à jawjawa sə mazlaɓ a
Mbərom inde, ɗo ahay sə ndakay ata awan.
Yesu ite nà, a ga mer su way anahan nà,
à man cəncan awan, pə cakay a Mbərom à
jawjawa sə mazlaɓ a Mbərom inde ɗiɗek a,
Mbərom sə ndakay ata awan.

[3] Mbərom a ɗaf bahay nga su ɗo sə gəɗan
dungo anà way ahay nà, anga sə varan
way aday sə gəɗan dungo anà gənaw ahay.
Matanan re, lele ɗukwen ɗo mbala mənuko
i njaɗ awan a sə varan anà Mbərom a re.
[4] Abay â ga nə winen pə daliyugo aday nà,
Yesu i təra ɗo sə gəɗan dungo anà way a
bay jiga awan, anga ɗo ahay inde coy, tinen
apan ti taa varan way à Mbərom a kawa
ana Tawrita awan. [5] Ɗo ataya nà, ta taa
ga mer su way a tinen ù doh sə mazlaɓ a
Mbərom, əna doh ata ɗukwen, winen minje
su doh sə mazlaɓ a Mbərom a ɗiɗek ata
à mburom ata awan. À alay Musa i saa
ndakay jawjawa sə mazlaɓ a Mbərom nà,
Mbərom a jan nà: «Pak sləmay lele, ɓəɓot
anan nə kawa anuno sa kak anan ahay à
ɓəzlom wa ata awan.* » [6] Yesu nà, mer su
way anahan nə a zalay su ɗo sə gəɗan dungo
anà way anga Mbərom ataya fok. Anga, tə
winen, Mbərom a ɓan 'am zal way anahan
sa ɓan tə ɗo ahay kwakwa ata awan, aday
way anahan sə zlapay anan i varak uko ata
ɗukwen, a zalay winen a kwakwa ata re.

[7] Kak abay 'am a Mbərom sa ɓan tə ɗo
ahay kwakwa ata kà tərak way lele coy nà,
Mbərom i gan may abay sa ɓan 'am maza
wiya sabay. [8] Əna ɗa ca apan həna nà, kà
slak bay acəkan, anga Mbərom winen apan
i gafan atan 'am pə way ahay inde bayak
awan, aday a jan atan nà:

«Luvon a inde i nay ahay, ni ɓan 'am wiya
tu ɗo sə Isəra'ila ahay, aday tu ɗo sə
Yahuda aya təke.
[9] 'Am ata i ga minje tə aɓan 'am uno tə bije
a tinen ahay kwakwa ata sabay.
À alay a nen sə bənan atan ahay alay à Misra
wa ata nà, mə ɓanak 'am,
əna tə ɗəfak anan apan bay,
aday nen Mbərom Fetek, nen ɗukwen
nə mbəsakak atan.
[10] Alay a kà slak nà, ni ɓan 'am tə tinen.
Ni ɗaf anan 'am uno à abayak nga a tinen
inde,
aday ni vinde anan 'am uno pə mivel a
tinen re.
Ti təra ɗo uno ahay,
nen ni təra Mbərom a tinen.
[11] Ɗowan inde i gan may sə tətakan anan
way anà ɗowan sabay,

* 8:5 Ca pə Gurtaaki 25.40.

ɗowan i jan anà ɗo hinen: “San
Mbərom” sabay,
anga i bənay pə məceɗ aya wa, hus pə
gwaslay ahay,
ɗo ahay fok ti san nen.
12 Ni pəsen atan anan huwan a tinen ahay,
ni may anan ahay ines a tinen ahay à
nga inde sabay.†»
13 Ana Mbərom a sa ja 'am sa ɓan 'am wiya
ata nà, a təra anan winen mama'am ata,
way kwakwa awan. Way a kwakwa ata aday
məduwer ata nà, winen apan i lize bəse coy.

9

Aɓan 'am məduwer a tə aɓan 'am wiya
awan
1 À alay ana Mbərom sa ɓan 'am a
mama'am ata nà, Tawrita inde sə ɗakan
anan anà ɗo ahay cəveɗ sə hərən nga anà
Mbərom. Man sə hərən nga anà Mbərom
inde mə lavay zek a re. 2 Tə ndakay jawjawa,
tə gəzla anan man cew. Day mama'am
awan, tə ngaman man cəncan awan, ta ɗaf
uda way sə lalam aday tabal tə pen mə
varan a à Mbərom aya apan. 3 Day a hinen
ata ɗukwen, mə gəzla pi zek wa tə winen
mama'am ata nə tə zana, aday tə ngaman
anà day ata nà, man a Mbərom cəncan
awan. 4 À man ata kutok, tə ndakay uda
ruwec sə gura, sə vakan apan ləluway anà
Mbərom. Ta ɗaf uda zəndok sə aɓan 'am a
Mbərom, mə ndakay a nə tə gura. À zəndok
ata inde asa, tuwez sə gura uda re, ta ɗaf
uda way sa pa sə ngaman *manu*, Mbərom sə
gucen atan ahay à mburom wa ata awan.*
Sukol ana Haruna sa ɗa ata inde à man ata
à zəndok inde.† Aday kon ana Mbərom sə
vinden ahay apan 'am ma ɓan a anà Musa
ataya uda à man ata re.‡ 5 Pa nga sə zəndok
ata ɗukwen, tə dəfak apan awan aya inde
kawa maslay a Mbərom ahay. Awan ataya
tə ɗakay anan Mbərom winen inde à wulen
sə ɗo ahay tə mazlaɓ awan. Awan ataya nà,
tə bərgaslay aya awan, ta ka anan bərgaslay
a tinen sa man nga à mburom, à man sa pak
mez sə gənaw ahay aday Mbərom â pəsen
anan ines à ɗo ahay ata awan. Həna nà, alay
a inde sə təker way pə awan ataya fok bay.
6 Natiya, tə ndakay anan way ataya à man
ata kutok nà, ɗo sə gəɗan dungo anà way
ahay ta taa zla nə ù doh a mama'am ata
awan, aday ta taa ga uda mer su way a
tinen ahay nə pac pac. 7 À day su doh a mə
slala cew ata nə, sa zla uda nà, bahay nga
su ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay anga
Mbərom ata ɗəkɗek. Ava daz nà, a zla à
man ata ɗukwen saray kərtektəkke. I i zla
uda ɗukwen, i pak mez sə gənaw à alay inde
aday i varan anan mez ata anà Mbərom.
Ata Mbərom i pəsen anan ines anahan pi
zek tə ines sə ɗo ahay sa ga mənjəna sa
san apan ataya təke fok. 8 Apasay Cəncan
a a nan sə ɗakak uko anan nə 'am a həna
ana awan: Kak jawjawa a mama'am ata inde
hwiya cəna, cəveɗ inde mə təɓa sa zla à
man a Mbərom cəncan a fan bay. 9 Way
ataya tə ɗakay anan nə way a sə təra həna
biten ataya awan. A nan sa ja nà, way sə ɗo
ahay sə waslay aday sə varan anà Mbərom
ataya nə ti mba apan sə banay anan mivel
su ɗo sa var way ata pa 'am a Mbərom
bay. 10 Way ataya tə ɗakak uko anan way
pa 'am sə way sa pa, pa 'am sə way sa sa,
pa 'am sə banay way kawa sa zlan à nga à
Mbərom. Way ataya ɗukwen, way pa 'am sa
zlay si zek, bina pə mivel su ɗo zənzen a bay,
aday tə njahay nə mənjœk cəna coy, hus
pə luvon a Mbərom i mbəɗahan alay anà
way ahay, aday i ma atan wa way məduwer
ataya awan.

11 Həna nà, Almasihu kà nak ahay coy.
Winen nà, bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo
anà way ahay. Way a mənuko sa njaɗ lele
ataya fok ta nay nà, à alay anahan a wa. Doh
a aday Yesu a ga uda mer su way anahan
ata nà, a zalay doh mbala ana ɗo sə gəɗan
dungo anà way ahay kwakwa sa taa ga uda
mer su way a tinen ata awan. Sə ndakay
anan doh ata nà, ɗo zənzen a bay, Mbərom a
tə alay anahan awan. Aday doh ata ɗukwen,
winen pə daliyugo à man a anan bay. 12 À
alay a Almasihu i sa zla à man a Mbərom
a cəncan ata nà, kə̀ gəɓak mez sə vuwar
sə awak ta sa wan sa sla ahay à alay inde
bay. A gəɓa aɗəka nà, mez si zek anahan
awan, a zla anan à man a Mbərom a cəncan
ata saray kərtektəkke. Natiya kutok, a tam
mənuko tə mez anahan ata pa sə viyviya
awan.

13 Kwakwa ata nà, ta taa waslay nə vuwar

† 8:12 Ca pə Yeremiya 31.31-34. * 9:4 Ca pə Gurtaaki 16.13-15, 31. † 9:4 Ca pə Limle 17.23.
‡ 9:4 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 10.3-5.

sə awak tə guson sa sla aya sə kwecek mez
a pə ɗo ahay aday ines a tinen ahay â ga
inde pə iɗe a Mbərom sabay. Ta taa waslay
təkalak sa sla aday sə vakan à Mbərom,
ata ti ra rəɓa anahan a sa pak pə ɗo ahay.
Natiya kutok, ɗo sa nes anan anjahay a
tinen tə Mbərom ataya ti təra ɗo cəncan aya
asa. 14 Aya, kak matanan cukutok nà, mez
a Yesu nà, tə məgala a zal mez sə gənaw a
tinen kwakwa ataya awan. Almasihu a gəɓa
anan zek anahan, a var anan anga Mbərom
tə alay anahan awan, aday tə məgala sə
Apasay Cəncan a winen inde pa sə viyviya
ata awan. Way anahan a sə varan à Mbərom
ata nà, cəncan a tə mindel, a mba apan sə
banay anan mivel a mənuko təte, anga ɗâ
ga ines ahay sə varak uko amac sabay, əna
ɗi ga aɗəka nà, mer su way a Mbərom bahay
sə sifa kutok.

15 Tə way ana Yesu a sa ga ata kutok,
winen ɗo sa zlah anan məlmal a Mbərom
tə ɗo ahay, anga Mbərom kə̀ ɓanak 'am
wiya tə tinen. Anga nan, ɗo ana Mbərom
sə ngamay ataya ti njaɗ way a Mbərom a
sə zlapay anan i varan atan kawa anahan a
sa ja i varan atan anan sə coy ata awan. I
təra matanan anga Yesu kə̀ məcak anga ɗo
sa nes anan 'am a Mbərom sa ɓan məduwer
ataya ata awan. Tə amac anahan ata nà, a
bəmbaɗay atan ahay à atahasl a tinen ahay
wa.

16 Kak ɗowan kà jak 'am sə gəzla anan zlile
anahan aday a saa mac cəna, ɗo ahay ti saa
ga anan mer su way a nə si winen a i mac
aday ata ti saa gəzla anan zlile anahan ata
awan. 17 Kak ɗowan sa ja 'am ata winen
tə sifa mba cəna, 'am anahan a sa ja ata
nə məgala uda ibay. Anga ta saa ga anan
way anahan sa ja ata cəna, a mac aday.
18 Matanan ɗukwen, à alay a Mbərom sa ɓan
'am tə ɗo ahay ata nà, a wa gənaw â mac
aday mez a â pəkay. 19 Musa a ɗakay anan
Tawrita fok pa 'am sə ɗo ahay fok nà, a
gəɓa mez sə wan sa sla ahay tə vuwar sə
awak ahay tinen sə gəɗan dungo ataya, tə
japay anan tə a'am. A ra daslam ahay pi zek
tə sibœk sə təman ɗəzɗaz aya awan, a pak
anan à mez ata inde, a kwecek anan mez
pə Deftere sə Tawrita tə winen awan, aday
a kwecek anan mez pə ɗo ahay tə winen
a re. 20 A jan atan, a wa: «Həna anan nà,
mez a Mbərom sa ɓan anan 'am tə kwanay
ata awan. A jak ikwen nà, ɗəfen anan apan
lele.§» 21 Musa a kwecek mez ata pə jawjawa
sə mazlaɓ a Mbərom tə way a tinen sa ga
anan mer su way uda ataya təke fok matana
re. 22 À alay ana Tawrita sə lavan nga anà ɗo
ahay ata nà, tə banay way ahay alay avan
nə tə mez. Matanan, mənjəna mez sə pəkay
cəna, Mbərom a pəse ines sə ɗo ahay bay.

Mez a Yesu a banay ines sə ɗo ahay

23 Matanan, na jak, na wa: Way sə kwakwa
ataya fok tə banay atan tə mez matanan ata
nà, sə ɗakay anan way sə təra à mburom
ataya awan. Tə banay way ahay kwakwa
ata nà, kawa ana Tawrita sa jan atan ata
awan. Əna pə way ɗìɗek aya à mburom
ata nà, a nan à Mbərom nə mez sə zalay sə
gənaw ataya awan. Winen lele ata nà, zek
a Yesu a sa var anan ata awan. 24 Ɗa san zle
kutok, Almasihu nə kà zlak à man a Mbərom
cəncan a mbala ana ɗo ahay sə ndakay ata
itəbay. Wita nà, mezeze sa man cəncan a
ɗìɗek a à mburom ata awan. Əna winen
a zla nà, à mburom pə cakay a Mbərom.
Həna nà, winen pa 'am a Mbərom anga sa
ga amboh anga mənuko kutok. 25 Bahay nga
su ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay à man
a Mbərom cəncan a ata nà, ta zla uda nə
pə ava pə ava. Ta zla uda ɗukwen tə mez
sə gənaw ahay à alay inde, mez si zek a
tinen a bay. Əna Almasihu nà, a var nə
nga anahan awan, aday a var anan ɗukwen,
saray kərtek coy, kə̀ mənahak anan itəbay.
26 Â ga matanan bay nà, abay i mənahan
anà ɗəce anahan ahay saray bayan a re.
Bina kwa pə ana Mbərom sə ndakay anan
daliyugo nà, i taa mac anga ɗo anahan ahay
pə ava pə ava. Əna matanan bay, a nay ahay
nə saray kərtek, aday à alay a uho kwakwa
ata winen apan i ndav coy ata awan. A var
anan zek anahan kawa way ma sla dungo
a anà Mbərom, anga sə pəse anan ines sə
ɗo ahay sə coy. 27 Kuwaya i mac nə saray
kərtek. Pə dəɓa anahan a wa cəna, Mbərom
i gan sariya. 28 Almasihu ɗukwen a var anan
nga anahan nà, saray kərtektəkke coy sə
pəsen anan ines anà ɗo ahay bayak a kutok.
I i may ahay pac a inde ɗukwen mə slala cew
awan. I may saa pəse ines ahay sabay, əna
sa naa tam anan ɗo sa ba anan ataya fok.

§ 9:20 Ca pə Gurtaaki 24.8.

10

1 Tawrita ana Musa winen kawa mezeze
sə way sə ɗakay anan way lele aya saa təra
pa 'am ataya awan. Aday mezeze sə way
ataya ɗukwen, winen kawa zek ana way
ataya bay re. Pə ava pə ava, ɗo ahay tə varan
way anà Mbərom nə sə həɗəken pə cakay,
əna way ataya ti njaɗ sə təra ɗo cəncan
aya bay hwiya. 2 Kak abay ɗo ahay tə təra
cəncan aya pa 'am a Mbərom tə way ma gaɗ
dungo aya nà, ti var way ma gaɗ dungo aya
sabay biɗaw? Bina ti təra cəncan a nə saray
kərtek cəna coy, ti gan may anà apəse ines
sabay. 3 Aɗəka bay, way a mə varan a anà
Mbərom ataya nə ta man atan anan ahay à
nga inde pə ava pə ava nà, ines a tinen ahay,
4 anga mez sə guson sa sla ta sə vuwar sə
awak aya a mba apan sə banay anan ines sə
ɗo ahay bay.
5 Anga nan kutok, à alay ana Almasihu i
sa nay ahay pə daliyugo ata nà, a jan anà
Mbərom, a wa:
«A nak tâ gəɗan dungo anà gənaw ahay
anga iken bay,
a nak tâ varak awan bay re.
Əna kə varak uno zek su ɗo zənzen awan
aday nâ varak anan.
6 Gənaw a ma tak ataya ta zlak anak à nga
bay.
Way sə ɗo ahay sa var anga sə pəse anan
ines a tinen ahay ata ɗukwen, kà
zlak anak à nga bay re.
7 Anga nan kutok na wa: Mbərom, nen həna!
Ni zla pə daliyugo saa ga way sa zlak à nga,
kawa mə vinde a à Deftere anak inde pi
nen ata awan.*»
8 Almasihu a ja aday nà: «A nak tâ gəɗan
dungo anà gənaw ahay anga iken aday tâ
varak awan bay re. A nak tâ təkak gənaw
ahay bay re. Aday a nak tâ pak mez sə
gənaw ahay anga sə pəse ines sə ɗo ahay
bay re asa.» Kwa â ga nə ta var way ataya
ɗukwen, tə ɗəfan apan anà Tawrita dəp nà,
a nan anà Mbərom a bay. 9 'Am mə slala cew
a nə a wa: «Mbərom, nen həna! Ni zla pə
daliyugo saa ga way sa zlak à nga.» Matanan
nà, a nan sa ja nə Mbərom kà mbacak anan
wa agəɗan dungo anà way kawa sə kwakwa
ata awan, aday a ɗaf uda way maza wiya
awan: amac a Yesu. 10 Natiya kutok, ɗə tərak
ɗo cəncan aya pa 'am ana Mbərom, anga
Yesu Almasihu kà gak way sa zlan à nga anà
Mbərom, aday kà varak anan zek anahan
kawa way ma sla dungo awan, a mac saray
kərtektəkke coy.
11 Do sə gəɗan dungo anà way à wulen
sə Yahuda ahay nà, tinen mə tavay aya
sa ga mer su way a tinen nə pac pac, ti
mənahan anà agəɗan dungo à gənaw ahay
maza awan. Əna way a tinen a sa var ataya
ɗukwen, ta mba apan sə pəse anan ines
sə ɗo ahay bay re. 12 Əna Yesu Almasihu
nà, a var nə zek anahan awan, a var anan
saray kərtek sə pəse anan ines sə ɗo ahay
pa sə viyviya awan. Pə dəɓa anahan a
wa, a njahay way anahan à alay puway a
Mbərom. 13 Həna nà, winen apan i ba alay
a Mbərom saa təra anan ɗo maniɗe anahan
ahay fok ɓile anahan aya ata awan. 14 Tə
way anahan a sə varan anà Mbərom ata
kərtektəkke, kà tərak atan ɗo mənjəna ines
aya pə iɗe a Mbərom, kà tərak atan ɗo
cəncan aya pa 'am a Mbərom sə coy re.
15 Apasay Cəncan a ɗukwen kà jak uko
anan 'am ataya tinen ɗiɗek aya coy re. A
wa:
16 «Nen Mbərom Fetek, alay a kà slak nà, ni
ɓan 'am tə tinen.
Ni ɗaf anan 'am uno à abayak nga a tinen
inde,
aday ni vinde anan 'am uno pə mivel a
tinen aya re.†»
17 Aday a ja asa:
«Ni may anan ahay huwan a tinen ahay
tə ines a tinen ahay à nga inde
sabay.‡»
18 Mbərom kà pəsek anan anan ines anà
ɗo ahay cukutok nà, ɗo ahay ti gan may sa
var awan a maza re anga sə pəse ines asa
ɗaw?

Həɗəkuko pə cakay ana Mbərom

19 Mərak uno ahay, kak matanan cukutok
nà, amac ana Yesu aday mez anahan sa
pak ata nà, tə varak uko cəveɗ sa zla à
man a Mbərom cəncan a kutok. 20 Yesu
kà ngərwak anan zana sə gəzla mənuko pi
zek wa ta man a Mbərom cəncan ata awan,
a təɓak uko anan cəveɗ a sa zla ù doh
ata awan. Cəveɗ ata ɗukwen, winen wiya
aday dî njaɗ sifa nà, tə winen awan. Zana
anahan sə ngəraw anan ata nà, winen zek
anahan a ɗo ahay sə daray anan pə dədom

* 10:7 Ca pə Jabuura 40.7-9. † 10:16 Ca pə Yeremiya 31.33. ‡ 10:17 Ca pə Yeremiya 31.34.

mə zləlngaɗ ata awan. [21] Natiya kutok,
ɗo sə gəɗan dungo anà way anga mənuko
inde məduwen a winen a gan nga anà ɗo
a Mbərom ahay fok. [22] Anga nan, hayak
ikwen ahay kutok, həɗəkuko pə cakay a
Mbərom tə mivel kərtek awan, aday ɗəfuko
apan nga mənjəna hiyem hiyem, anga mez
a Yesu kə̀ tərak anan mivel a mənuko ahay
cəncan aya awan, kə̀ banak nuko tə a'am
lele kutok. [23] Way a Mbərom sa jak uko
ata nà, i ga anan, winen a gaɗ mungwalay
itəbay asanaw! Anga nan, pərahuko anan
azar sə ɗakay anan nə ɗə ɗəfan iɗe nà, anà
way a Mbərom sə zlapay anan ata awan.
Ɗəfuko apan nga, ɗə̂ guɗec bay. [24] Pəluko
cəveɗ a aday ɗî man anan zek anà ɗo azar
aya ata awan, anga aday mənuko fok, ɗə̂
pəlay zek ahay zal sə kwakwa awan, aday
ɗə̂ zəga anan sa ga way lele aya kutok. [25] Ɗə̂
mbəsak sə halay nga pə kərtek a kawa ɗo
azar aya ata bay. Aɗəka bay, varuko anan
məgala anà zek ahay lele. Bina luvon ana
Yesu Almasihu i saa may ahay ata, winen
bəse coy.

[26] Ɗowan a, kə̀ sənak cəveɗ ɗîɗek a coy,
aday winen pəlasl ma tə alay anahan a
saa ga ines ahay re nà, awan a inde i
varan anà Mbərom anga sə pəsen anan ines
anahan ataya nə inde sabay. [27] Ɗo sa ga
way matanan ata nà, â jəjar, anga sariya
a Mbərom i ban anan ɗo sa ga ines ahay
fok. Pə dəɓa anahan a wa, i ba uko sə
mbacay itəbay saa vak anan ɗo maniɗe ana
Mbərom ahay ata awan. [28] Kə̀ sənen zle
coy, ɗowan a kə̀ nəsek anan Tawrita a Musa
nà, kak ɗo ahay cew kabay maakan ta jak
kà gak matanan acəkan cəna, ta vaɗ anan
mənjəna sa gan ì zek wa anà ɗowan.§ [29] Kak
way matanan ata a tərа tu ɗo sa nes anan
Tawrita ana Musa cukutok nà, ɗəce ana ɗo
sə kəɗey anan Yesu Wan a Mbərom i sa
tərа nə kəkəma ite anaw? Ɗo matanan ata
nà, mez ana Yesu, Mbərom sa ɓan anan
'am tə winen ata, kə̀ tərak anan cəncan pa
'am a Mbərom. Aday pə dəɓa anahan a wa
ɗukwen, winen ta sə kəɗey anan Yesu nà, a
gənahan ɗukwen anà Apasay a Mbərom sa
gak uko anan sumor anahan ata awan. Ɗo
matanan ata nà, ɗəce anahan inde mə zalay
awan. [30] Mbərom a tə alay anahan a a wa:

«Ni ga mivel tu ɗo sa ngam 'am uno bay
ataya awan,
ni man ə̂tan anan sikeɗ sə ines a tinen
ahay.*»

Ɗa san zle, i ga anan way anahan sa ja ata
awan. Asa, Deftere a Mbərom a wa:

«Nen Mbərom Fetek, ni gan sariya anà ɗo
uno ahay.†»

[31] Mbərom nə bahay sə sifa. Kak sariya kə̀
bənak anan ɗowan a nà, ɗəce inde tə mindel
anga ɗowan ata kutok.

[32] Sənen apan aday: À alay a kə cinen anan
anà jiyjay a Mbərom mama'am a ata nà,
kə njiɗen ɗəce ahay bayak a à alay sə ɗo
ahay wa, aday kə ɗəmen anan hwiya. [33] À
alay a anan nà, tə gənahak ikwen pa 'am sə
ɗo ahay, ta gak alay tə kwanay re. Aday à
alay azar aya bine siwaw nà, a nak ikwen sə
japay tu ɗo aya aday tinen à ɗəce ata inde
ataya re. [34] Ɗo ma ban aya à dangay anga
Yesu ataya, ta gak ikwen ì zek wa. Ɗo ahay
ta rak ikwen anan way ahay ɗukwen, kà gak
ikwen à nga wa bay, aɗəka kə tislen anan
mivel, anga kə sənen zle way mə mbəsakak
ikwen a inde sə zalay ana tinen sa ra anan
ataya awan, aday way a mə mbəsakak ikwen
ata nà, i ndav bay, i ga inde nə pa sə viyviya
awan.

[35] Anga nan kutok, pərihen anan azar sa
ɗaf nga pə Yesu. Ki gen matanan hwiya
cəna, ki njiɗen magwagway məduwen a pa
'am a Mbərom. [36] Lele cəna, səmen anan anà
way ahay anga aday kî gen way sa zlan à
nga anà Mbərom, aday kə̂ njiɗen anan way
anahan sə zlapay anan ata awan. [37] Bina
Mbərom a wa:

«A mbəsak nə mənjœk, ɗowan a saa nay ata
i nay ahay coy, i njahak ayak sabay.
[38] Ɗo ɗîɗek a pa 'am uno nà, i njaɗ sifa sa
ndav bay ata awan, anga kə̀ ɗəfak
upo nga.
Əna kak, ɗowan a kà mak à dəɓa nà, ni
taslay mivel tə winen itəbay.‡»

[39] Mənuko aday nà, a ga upo nə mənuko
ɗo sa ma à dəɓa ataya aday sə lize ataya
itəbay. Aɗəka bay, mənuko nə ɗo sa ɗaf nga
pə Yesu ahay. Natiya, ɗî njaɗ sifa sa ndav
bay ata awan.

§ 10:28 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 19.15. * 10:30 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.35. † 10:30 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 32.36. ‡ 10:38 Ca pə Habakuk 2.3-4.

11

Ɗəfuko nga pə Mbərom kawa bije a mənuko ahay

1 Aɗaf nga pə Mbərom, a nan sa ja nə maw? A nan sa ja nà: Ɗa san zle, way a mənuko sə ɗəfan iɗe ata nə i təra, kwa â ga nə ɗə canak anan tə iɗe fan bay, ɗa san zle, tinen inde re. 2 Ɗo a kwakwa ataya ta ɗaf nga pə Mbərom nə matanan. Anga nan, tinen ta zlan à nga anà Mbərom.

3 Ɗə ɗəfak nga pə Mbərom. Anga nan, ɗa san zle lele, Mbərom a ndakay daliyugo nə ta 'am anahan sa ja. Natiya, way a mənuko sa ca apan həna pə daliyugo ataya fok, ta nay ahay à way a aday ta ca bay ataya wa.

4 Abel kà ɗəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a varan way lele awan anà Mbərom, a zalay way mbala ana mərak anahan Kaynu sə varan anà Mbərom ata awan. Abel kà ɗəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom a ca apan nə winen ɗo ɗiɗek awan. Zek ana Abel a ɗukwen, kà sənak anan, anga Mbərom kà təmahak anan way anahan sə varan anà Mbərom ata awan. Anga nan, kwa â ga nə Abel kà məcak təkeɗe nà, winen apan i jak uko 'am hwiya.*

5 Anuhu kà ɗəfak nga pə Mbərom. Anga nan, winen kà məcak itəbay. Mbərom kà zəɓak anan tə sifa aday ti zek a təke à mburom. Kula ɗowan kà canak anan sabay, anga Mbərom kà zəɓak anan. Deftere a Mbərom a ja nà, winen a zlan à nga anà Mbərom, aday Mbərom a gəɓa anan à mburom.†

6 Ɗowan inde i zlan à nga à Mbərom mənjəna sa ɗaf apan nga nà, ibay. Kak a nan à ɗowan a sə həɗek pə cakay a Mbərom nà, â ɗaf apan nga nə winen inde aday. Aday â san ɗukwen, Mbərom a varan magwagway nà, anà ɗo sə bənan bitem ataya awan.

7 Nuhu kà ɗəfak nga pə Mbərom. Anga nan, a pak sləmay nə pa 'am a Mbərom awan. A ɗakan anan way a saa təra pa 'am ataya awan. Nuhu kà canak anan anà way ataya njœk tə iɗe anahan fan bay, əna kà bənak anan à 'am wa, a ndakay kwalalan məduwen a kawa ana Mbərom sa jan ata awan. A zla uda tu ɗo su doh anahan ahay, aday Mbərom a tam atan à a'am wa. Nuhu a ga matanan nà, anga a san zle, ɗo sə daliyugo ahay nə ti i lize acəkan, anga ta gak ines. Mbərom a ja nə winen kà tərak ɗo ɗiɗek awan, anga aɗaf nga anahan.‡

8 Ibərahima kà ɗəfak nga pə Mbərom. Anga nan, kà bənak anan à 'am wa re. A zla ù kon aday Mbərom a jan «zla» ata, mənjəna sa san man ata awan, anga Mbərom i sa varan kawa kon anahan a mba.§ 9 Ibərahima kà ɗəfak nga pə Mbərom. Anga na awan, kà njahak ù kon ana Mbərom sə zlapan anan i varan ata awan, kwa â ga nə winen kawa mədurlon. A taa njahay nə à jawjawa ahay inde karara. Atə Isiyaku tə Yakob ɗukwen tə njahak uda re, anga tinen ɗukwen, Mbərom kà zlapak atan anan tu kon ata kərtek a re. 10 Ibərahima a ga matanan, anga winen apan i ba wulen su doh a Mbərom ma han a aday kula i mbazl itəbay ata awan.

11 Saratu ɗukwen, kà ɗəfak nga pə Mbərom. Anga nan, kwa â ga nə winen məduwer a coy dəp nà, kà tərak ɗo. A san zle, ɗowan a sə zlapan ta wan ata nà, a gaɗ mungwalay itəbay.* 12 Anga nan kutok, Ibərahima kà wahak wan à məduwer inde. Ibərahima nà, winen ɗo kərtek, əna ta wan anahan ata ɗukwen, kà wasak kawa mawuzlawazl sa nga mburom ahay, aday bayak a kawa wiyen sə zlinder, ɗowan a mba apan sə baslay bay ata awan.

13 Ɗo ataya fok, ta taa ɗaf nga pə Mbərom, hus pə luvon sə amac a tinen. Tinen aday ɗukwen, tə njaɗak anan way a Mbərom sə zlapay anan i varan atan ata bay, tə canan ayak nə dəren ta nga, tə taslak anan mivel re. Ta ja, ta wa: «Man a manay inde à man a ibay. Manay nə mədurlon ahay pə daliyugo a anan.†» 14 Ɗo sa ja 'am matanan ataya nà, tə ɗakay anan nə tinen apan ti pəlay kon nga a ana tinen a cara. 15 Tə bayak pa man mbala ana tinen sə mbəsak ataya sabay. Abay ta taa bayak apan kəma, tiya nə ta mak way a tinen à dəɓa coy. 16 Aɗəka bay, tə pəlay nà, man sə zalay mbala ana tinen ataya awan, kawa sa ja nə, man à mburom. Anga nan, a zlan à nga anà Mbərom tê ngaman Mbərom a tinen, aday a ndakan atan kon lele sə coy ata kutok.

* 11:4 Ca pə Laataanooji 4.3-10. † 11:5 Ca pə Laataanooji 5.18-24. ‡ 11:7 Ca pə Laataanooji 6.9 - 9.29. § 11:8 Ca pə Laataanooji 12.1. * 11:11 Ca pə Laataanooji 18.10. † 11:13 Ca pə Laataanooji 23.4.

17-18 Mbərom kà zlapak anan anà
Ibərahima, a jan nà: «Ki njaɗ wan sə
kutov ahay nə tə Isiyaku.‡» Matanan, a
nan à Mbərom sə kataɓ anan aɗaf nga ana
Ibərahima kutok, a jan, â gəɗan dungo
anà wan anahan Isiyaku, aday â varan
anan. Ibərahima kà ɗəfak nga pə Mbərom.
Anga nan, a gəɓa anan wan anahan a
mənduwel ata saa gəɗan dungo anga
Mbərom. 19 Ibərahima a san zle, məgala ana
Mbərom inde sə slabakay anan ahay Isiyaku
à amac wa. A təra nà, kawa abay Isiyaku ata
kà məcak acəkan, aday a slabakay à məke
wa.
20 Isiyaku kà ɗəfak nga pə Mbərom re.
Anga nan, a jan anà atə Yakob tə Isuwa, a
wa: «Mbərom â ɗaf pikwen alay sə mazlaɓ
anahan.» A ja matanan ata nà, anga a san
zle, pac a inde nà, way i təran atan matanan
awan.§
21 Yakob ɗukwen kà ɗəfak nga pə
Mbərom. Anga nan, à alay a i saa mac bəse
coy ata nà, kà ɗəfak alay sə ngama pa wan
ana Yusufu ahay cew, aday a tavay pə dəker,
a həran nga anà Mbərom.*
22 Yusufu ɗukwen kà ɗəfak nga pə
Mbərom. Anga nan, i saa mac coy nà, a
jan anà wan sə kutov anahan Isəra'ila ahay,
a wa, ti i təmay ahay à Misra wa azanan
mba. Anga nan, a ɗakan atan anan way a
tinen saa ga tə kəlakasl anahan pə dəɓa sə
amac anahan wa.†
23 Atə bəbay tə may ana Musa ɗukwen, tə
ɗəfak nga pə Mbərom ite re. Anga nan, tə
wahay anan Musa cəna, ta ɗer anan kiya
maakan agay. Ta ca pa wan ata nə a rəɓa
ike. Tə jəjarak sa nes anan 'am ana bahay
sə Misra bay.‡
24 Musa kà ɗəfak nga pə Mbərom. Anga
nan, a har lele nà, a nan ɗowan â ngaman
wan ana dəna a bahay sə Misra sabay. 25 A
ca apan nə suwan tâ ga ɗəce pi zek tu ɗo a
Mbərom ahay pə kərtek awan, bina a nan sə
taslay mivel ta sa ga ines bay, anga ataslay
mivel matanan ata a njahay bayak a bay.§
26 A san zle, suwan ɗo ahay tâ ga anan alay
anga winen ɗo ana Almasihu, bina ɗəce ata
a zalay zlile sə Misra ahay fok. A bayak
matanan, anga winen apan i ɗəfan iɗe nà,
anà magwagway a Mbərom saa varan ata
awan.
27 Musa kà ɗəfak nga pə Mbərom. Anga
nan, a slabak à Misra wa, mənjəna sə jəjaran
anà mivel ana bahay sə Misra ata awan. Kà
tavak anan njənjan lele, anga a ca pi zek a
Mbərom awan, kula ɗowan kà canak anan
bay re.
28 Musa kà ɗəfak nga pə Mbərom. Anga
nan, a ga azar uko a sə ngaman Pasəka ata
awan. A jan anà Isəra'ila ahay nà, tâ kwecek
mez sə gənaw ahay pə alay sə məsudoh,
anga aday maslay a Mbərom sə lavan nga
anà amac ata kà zlak ayak nà, â njaɗ sa vaɗ
anan murkwaya a tinen ahay bay.*
29 Isəra'ila ahay tə ɗəfak nga pə Mbərom.
Anga nan, bəlay a sə ngaman Bəlay Ɗəzɗaz
ata kà gəzlak ì zek wa təkiyen pa 'am a tinen
wa. Matanan, tə takasak wa tə saray pə
wiyen mə kuray awan. Misra ahay ta zlak
ayak ite cəna, a'am sə dəlov ata a mbəzlay
ahay patan sa haw maza awan, a səɗak atan
à alay a a nan atan sə takas wa ite ata awan.†
30 Isəra'ila ahay tə ɗəfak nga pə Mbərom.
Anga nan, ta van nga anà Yeriko, kawa ana
Mbərom a sa jan atan ata awan. Ta van nga
luvon cuwɓe cəna, dədon sə wulen su doh
ata a wulaɗ ì zek wa fok, anga à azla a tinen
a luvon cuwɓe ata inde nà, ta ɗaf nga nə pə
Mbərom.‡
31 Uwar a sə ngaman Rahab aday a taa dah
uho ata kà ɗəfak nga pə Mbərom. Anga nan,
a təma anan ɗo maslan sə Isəra'ila ahay
sa zlak ayak àga tinen tə akar ataya awan.
Anga nan kutok, à alay ana Isəra'ila ahay sa
nja anan ɗo sə Yeriko ahay anga tə ɗəfak
anan apan anà Mbərom bay ata nà, Rahab
nə tə vəɗak anan itəbay.§
32 Alay a i slo bay, bina ni zəga anan
apan 'am ana Gediyon*, Barak†, Samson‡,
Yefta§, Dawuda, Samiyel, aday 'am ana ɗo
maja'am a Mbərom azar aya fok. 33 Ɗo ataya
ɗukwen, tə ɗəfak nga pə Mbərom. Anga

‡ 11:17-18 Ca pə Laataanooji 21.12. § 11:20 Ca pə Laataanooji 27.1-40. * 11:21 Ca pə Laataanooji 47.29-31. † 11:22 Ca pə Laataanooji 50.24. ‡ 11:23 Ca pə Gurtaaki 2.1-2. § 11:25 Ca pə Gurtaaki 4.19-23. * 11:28 Ca pə Gurtaaki 12.21. † 11:29 Ca pə Gurtaaki 14.21-31. ‡ 11:30 Ca pə Yosuwa 6.12-21. § 11:31 Ca pə Yosuwa 2.1-7, 6.22-25. * 11:32 Ca pə Alkaali'en 6.11. † 11:32 Ca pə Alkaali'en 4.6. ‡ 11:32 Ca pə Alkaali'en 13. § 11:32 Ca pə Alkaali'en 11.1.

nan, ta gak vəram tu kon azar aya, aday
tə mbasak pu kon ataya re. Ta gak bahay
tə cəveď lele awan, tə njaďak anan way a
Mbərom sə zlapay i varan atan ataya awan.
Tə tacan anan 'am anà ziyel ahay, 34 tə mba-
cak anan uko sə uvon ahay, tə təmak pu ďo
sa gan atan may sə wacay atan tə maslalam
ataya wa re. Abay tinen bəle aya awan, əna
Mbərom kà varak atan məgala. Tə tərak ďo
sə vəram gədan aya awan, aday tə rəzlak
anan ďo sə vəram a tinen mədurlon ataya
awan. 35 Uwar ahay tə njaďak anan ďo a
tinen ma mac ataya tə slabakak ahay à məke
wa, tə canak atan maza awan.* Ɗo azar aya
ta sak lirew bayak awan. Abay tâ mbəsak
sə pərahan azar anà Mbərom nà, ďo ahay ti
ga atan alay bay. Əna ta gan may sa mac à
ďəce matanan ataya inde, anga ta san zle,
Mbərom i sa slabakay atan ahay pə luvon
a inde aday ti i njaď sifa lele sə zalay sə
daliyugo a anan kutok.

36 Ɗo azar aya ite nà, tə pəkak atan waray
ì iďe, tə ndaɓak atan, tə jawak atan à səsile
ahay inde, aday tə gucek atan ayak à dan-
gay. Ɗo ataya fok tə səmak anan anà way
ataya awan lele. 37 Ɗo azar aya ta mac nà,
ta tar atan tu kon. Ɗo azar aya asa, ta mac
nà, ta gaď atan ì zek wa cuwcew dəgəlan
dəgəlan. Ɗo azar aya ite asa, tə wacay atan
tə maslalam. Ɗo azar aya ite asa re, tə
jəjay nə so, karara, doh a tinen ahay inde
itəbay. Tinen nə mətawak aya awan, ta pak
pi zek nə ambar sə gənaw ahay. Ɗo ahay tə
jugurak patan wa 'am, ta gak atan mərgaď
lele. 38 Ta taa jəjay nə à ɓəzlom ahay, à man
sa saf ahay kəray. Man sa njak ahan a tinen
aya nə lar, pac a hinen ahay nə à tohoho
inde. Ɗo ataya nà, ďo lele aya awan. Təďe
abay ti njahay pə daliyugo a lelibay a anan
bay.

39 Ɗo ataya fok nà, ta zlak anan à nga à
Mbərom, anga tə ďəfak nga fok a tinen nə pə
winen awan. Mbərom kà zlapak atan anan
tə way lele awan, əna tə njaďak anan way
ata fan bay, iďe a tinen kà canak anan anà
awan bay. 40 Bina Mbərom kà lavak anan zek
tə way lele awan anga mənuko, sə zalay way
sə kwakwa ata awan, aday a wa i i japay atan
tə mənuko à alay kərtek a wa, anga aday
tinen ďukwen tâ njaď way a lele ata kutok.

12

Ɗəfuko anan iďe anà Yesu

1 Ɗo ataya tə ďəfak a nga a tinen pə
Mbərom, aday tinen pə cakay a mənuko sə
ďakak uko anan cəveď a tinen a sa ďaf nga
pə Mbərom ata awan. Anga nan, laruko
anan way a sa ba puko, aday ďa zla anan
pa 'am təte sabay ataya awan. Mbəsakuko
ines a sə tapay puko ataya, aday hawuko
à man a Mbərom sa jak uko ata awan. Ɗâ
ya nga bay. 2 Ɗəfuko anan iďe nə anà Yesu.
Kuse, anga kà varak uko cəveď sa ďaf nga pə
winen, aday saa dəzle mənuko hus ďukwen,
winen awan. Winen nà, kà təmahak tâ vaď
anan pə dədom mə zləlngaď a, waray kà gak
anan sa mac pə dədom ata bay. Anga a san
zle, Mbərom kà jugurak anan ataslay mivel
inde i varan. Həna nà, winen mə njahay a
à alay puway ana man sə njahay a Mbərom.
3 Bayiken pə Yesu aday. Ɗo sə atahasl ahay
ta nak anan iďe, aday winen a kà səmak
anan anà ďəce ataya awan. Bayiken pə
winen, anga aday mbac â slahak ikwen bay,
aday kî yen nga bay.

4 Tə ďiďek a nà, kə rəzlen anan à nga wa
sə mbəsak ines ahay, əna kə dəzlen anan
hus pə amac fan bay. Matanan, kə məcen
alay à jugom wa həna nà, angamaw? 5 'Am
a Mbərom sə varak ikwen məgala ata nà,
kə mbəďəken anan à nga wa ďaw? A jak
ikwen 'am nə kawa bəbay sa jan 'am anà
wan anahan ahay, a wa:

«Dəna uno, Mbərom Fetek kà jak anak pə
akəta tə ďəce nà, bayak apan aďəka!
Kak a kataɓ iken ďukwen, kâ mac alay à
jugom wa bay,
6 anga a kəta nə ďo winen sə pəlay anan
ata awan.
A ndaɓay ďukwen, ďo winen sa ca apan
kawa wan anahan ata re.*»

7 Natiya, lele ki səmen anan anà ďəce ahay
aday sə tətak wa way ahay aďəka. Bina,
ďəce ahay tə ďakay anan nə Mbərom kà
tərak kwanay gwaslay anahan ahay coy.
Wan inde aday kula bəbay anahan i kəta
anan itəbay nà, inde ďaw? Ibay! 8 Mbərom a
ga tə gwaslay anahan ahay nə fok kətanan.
Kak kà kətahak kwanay itəbay nà, ata ki
sənen anan kutok, kwanay wan sə gala ana-
han ahay itəbay, kwanay mədazlay ahay.

* 11:35 Ca pə 1 Laamiiɓe 17.17-24; 2 Laamiiɓe 4.18-37. * 12:6 Ca pə Balndi 3.11-12.

9 Way hinen inde kərtek, bəbay a mənuko
ahay pə daliyugo tə kətahak mənuko, aday
ɗə varak atan ahay zlangar re. Kak matanan
cukutok nà, təɗe abay ɗì varan zlangar anà
Bəbay a mənuko sə bagəbaga mburom nə
zal tinen a fok kutok biɗaw? Kak ɗə varak
anan zlangar lele cəna, i varak uko sifa sa
ndav bay ata awan. 10 Bəbay a mənuko ahay
pə daliyugo nà, tə kəta mənuko nə alay
a mənjœk cəna coy, aday kawa ana tinen
sə bayak apan nə lele ata awan. Bəbay a
mənuko sə bagəbaga mburom nà, winen a
kəta mənuko nə sa mak uko zek aday ɗə̂ təra
kawa winen a, ɗo cəncan aya sə coy. 11 À alay
a tinen apan ti kəta mənuko ata nà, a caɓ
ike, a təra kawa way lele a bay. Ɗəce ata kə̀
ndəvak coy nà, ɗo sə təma way ata â kəta
atan ataya nà, ta ga way sa zlan à nga anà
Mbərom, aday tinen à zay inde.

Way lele aya sə bayak apan

12 Mərak uno ahay, kak matanan cukutok
nà, kə̂ məcen alay à jugom wa bay, kî gen
bəle à gərmec wa bay, zəgihen anan apan
sa zla. 13 Kak ɗo ahay inde à wulen a kwanay
gərmec a han patan nà, tâ zla nə tə cəveɗ
mə tavay nga awan. Ata ti guroɓ sabay, əna
gərmec a tinen ahay ti pasay aɗəka.
14 Gen məgala anga aday zay â ga inde
à wulen a kwanay ahay inde, aday tə ɗo
ahay fok re. Gen məgala re, anga aday kə̂
təren ɗo cəncan aya pa 'am a Mbərom, bina
ɗowan saa canan à Mbərom mənjəna sə təra
ɗo cəncan a nà, ibay. 15 Gen anan nga ì
zek, anga aday ɗowan â saa mbəsak anan
sumor a Mbərom zləv à məndak bay. Gen
anan nga ì zek re, anga aday ɗowan â saa
ɗaf 'am ma caɓ a sərekeke pə mivel bay,
bina i i nes anan mivel su ɗo azar aya re.
16 Gen anan nga ì zek, anga aday ɗowan â saa
təra ɗo sa dah uho bay, ɗo sə kəɗey anan
cəveɗ a Mbərom kawa Isuwa bay re. Winen
a kəɗey anan anjahay sə murkwaya anahan,
aday a sukom anan way anga ɗaf sə luvon
kərtek. A mbəsak anjahay sə murkwaya, a
təma uda ɗaf pə mərak anahan cəɗew a wa.
17 Kə sənen zle, pə dəɓa anahan a wa nà, a
nan bəbay anahan â ɗaf apan alay sə ngama
anahan, aday i saa pa 'am su doh ana bəbay
anahan, əna kə̀ njaɗak anan sabay. Bəbay
anahan ata a ngəman anan sabay. Kwa â
ga nə a yam apan tə iɗe sə ayam a cəɗœk
cəɗœk dəp nà, kà mbak apan sə mbəɗa anan
way anahan a sa nes anan ata sabay.†
18 Sənen anan aday nà, man a kwanay
sə tavay apan həna pa 'am a Mbərom ata
aday nə winen kawa ɓəzlom ana ɗo sə
Isəra'ila ahay sə tavay apan kwakwa ata
bay. Ɓəzlom a tinen nà, ɗo ahay ta mba
apan sə laman tə alay. Uko sa ban apan
jan jan jan ata nà, tə canak anan. Aday
takəɗîmbom luvon kà gak uda re, jiyjay
uda sabay. Tə canak anan anà vəvara sə
slabak apan ata re. 19 Tə slənek andar sə
məzləzlilen, aday tə slənek andar sa 'am a
Mbərom uda re. Tə sləne andar sə dungo
a Mbərom ata nà, tə jəjarak, ta gan amboh
â saa jan atan 'am kula sabay, 20 anga way
anahan a sa jan atan ata a zalan atan məgala
à nga wa. Bina a jan atan, a wa: «Ɓowan a
kə̀ lamak anan alay anà ɓəzlom a anan nà,
kwa â ga nə gənaw, tiren anan tu kon aday
â mac.‡» 21 Way a tinen a sə canan ata nà,
kà gak atan zlawan bayak awan. Kwa Musa
ɗukwen, kà jak: «Nen apan ni jəjar, anga
zlawan u go.§»
22 Kwanay nà, kətanan itəbay. Kə tiven nə
pə ɓəzlom a sə ngaman Siyona ata awan,
winen nə wulen su doh ana Mbərom, bahay
sə sifa. Wulen su doh ata nà, Urəsalima
sə bagəbaga mburom ata awan. Maslay a
Mbərom ahay bayak a uda tə baslay zek
bay. 23 Kwanay à man sə halay nga su ɗo
a Yesu ahay tinen murkwaya a Mbərom
ahay, tinen apan ti ga azar uko. Mbərom
kə̀ vindek anan sləmay a tinen à ɗerewel
inde à mburom. Kə həɗəken pə cakay ana
Mbərom, ɗo saa gan sariya anà ɗo ahay fok
ata awan. Kə dəzlen pə cakay ana ɗo ɗîɗek
aya pa 'am a Mbərom, tinen ɗo a Mbərom sə
təra atan ɗo cəncan aya ata awan. 24 Ki nen
ahay pə cakay ana Yesu, ɗo sə japay anan
atə Mbərom pi zek tə ɗo ahay aday Mbərom
â ɓan 'am wiya tə ɗo ahay ata awan. Ki nen
ahay pi mez a Yesu sə pəre pə ɗo ahay ata
awan. Mez anahan ata a ɗakak uko anan nə
way lele sə zalay way ana mez ana Abel sə
ɗakak uko anan ata awan.
25 Kak matanan cukutok nà, gen ngatay
mənjœk aday, bina ki saa təmen anan 'am
ana Yesu, ɗo sa jak ikwen 'am həna ata

† 12:17 Ca pə Laataanooji 25.29-34. ‡ 12:20 Ca pə Gurtaaki 19.12-13. § 12:21 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 9.19.

awan. Kwakwa ata nà, ɗo ahay tə ngəmak sa pak sləmay pa 'am ana Musa bay re, winen ɗowan a sa jan atan 'am a Mbərom pə daliyugo ata awan. Anga nan, tə təmak pə ɗəce ahay wa bay. Mənuko ɗo sa pak sləmay pa 'am ana Yesu ahay nà, kak ɗə ngəmak 'am anahan bay, winen tu ɗo sa nay ahay à mburom wa ata nà, ɗì tan à nga à ɗəce à alay anahan wa, i zalay anan ana tinen kutok biɗaw? [26] Kwakwa ata nà, dungo a Mbərom a ɓal anan daliyugo, əna həna kə̀ zlapak, a wa: «Saray kərtek asa, ni ɓal anan daliyugo aday ni ɓal anan apan bagəbaga mburom re.*» [27] 'Am anahan ata sa ja «Saray kərtek asa» ata a ɗakay anan nə way anahan sə ndakay ahay fok ti ɓal aday ti lize wa, anga aday way sa ɓal itəbay ata â ŋjahay uda awan.

[28] Natiya, ngəruko anan anà Mbərom, anga i varak uko kon sa ɓal itəbay ata awan. Həruko anan nga kawa sa zlan à nga, aday ɗəfuko anan apan tə ajəjar a lele. [29] Tə ɗìɗek a nà, Mbərom a mənuko sa taa gan amboh ata nə winen kawa uko, aday i vak anan way a sa zlan à nga bay ataya fok.

13

Anjahay sa zlan à nga anà Mbərom

[1] Kwanay ɗo ana Yesu ahay, pərihen anan azar sə pəlay zek ahay. [2] Kâ sa mbəɗəken anan à nga wa sə təma mbəlok ahay àga kwanay bay. Ɗo ahay inde ta gak matanan, tə təmahak maslay a Mbərom ahay àga tinen mənjəna sa san atan nə tinen maslay a Mbərom ahay. [3] Bayiken pu ɗo sə dangay ahay, kawa à dangay ata nà, kwanay jiya pə kərtek awan. Bayiken pu ɗo sa ga ɗəce ahay, kawa sa ga ɗəce ataya nə kwanay aya re.

[4] 'Am sə gəɓa zek cəna, ɗo ahay fok tâ ɗəfan apan kawa ana Mbərom sa ja ata awan. Atə mungol tə uwar anahan tâ ga mədigweɗ pi zek ahay bay. Sənen anan lele, Mbərom i gan sariya anà ɗo sa ga mədigweɗ ahay fok. Kwa ɗowan aya nə mə gəɓa zek a coy, kwa ɗowan aya nə mə gəɓa zek aya fan bay, Mbərom i gan atan sariya.

[5] Kî gen ubor pə dala bay. Kâ kəɗiyen anan way a kwanay ahay bay, anga Mbərom a ja nà:

«Ni ca kwanay uho kula bay,
ni mbəsak kwanay kula bay re.*»

[6] Anga nan, kuwaya i mba apan sa ja mənjəna ajəjar:

«Mbərom Fetek i mo zek hwiya,
ni jəjaran anà awan kula bay.

Ɗo zənzen a i go təte nə maw?†»

[7] Bayiken pu ɗo sa gak ikwen ahay nga kurre ataya aday, tə ɗakak ikwen anan ahay 'am a Mbərom. Bayiken pə anjahay a tinen aday, ta mac nə kəkəmaw ata awan. Ɗəfen nga pə Yesu kawa ana tinen a sə ɗəfay ahay apan nga ata awan. [8] Yesu Almasihu a nə winen kəkəmaw, kwakwa, biten aday pa 'am ɗukwen, winen a mbəɗa itəbay pa sə viyviya awan. [9] Ɗo a azar aya tinen apan ti tətakan anan anà ɗo ahay nə way wiya aya aday tə cəveɗ ahay cara cara. Tâ saa lizek ikwen anan cəveɗ a lele a anan bay. Kâ saa pəken atan sləmay pə way a tinen a sa jak ikwen ataya bay, anga saa varak ikwen məgala à mivel inde nə sumor a Mbərom, bina way ana ɗo zənzen a sa pa ata bay. Lele nə matanan, bina ɗo sə pərahan azar anà Tawrita pə way sa pa ahay ataya nà, kà mak atan zek pə awan a ibay jiya awan.

[10] Ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay anga Mbərom ù doh sə mazlaɓ a Mbərom ataya nà, ti mba apan sə varan way à Mbərom kawa mənuko itəbay. [11] Bahay nga su ɗo sə gəɗan dungo anà way anga Mbərom nà, a gəɗan dungo anà way aya nə anga aday Mbərom â pəsen anan ines anà ɗo ahay. A zla anan tə mez sə way anahan a sə gəɗan dungo ataya, à man a Mbərom a cəncan ata awan. Zek ana gənaw a ma sla dungo ata nə ta zla anan à wulen su doh wa saa vak anan tə uko. [12] Anga nan, Yesu ɗukwen a mac nə, uho à wulen su doh wa. A pak anan mez anahan, anga aday i pəsen anan ines anà ɗo ahay, ti təra ɗo cəncan aya pa 'am a Mbərom. [13] Kak matanan cukutok nà, dɑ̂ pərahan azar anà cəveɗ sə Yahuda ahay sabay. Zluko uho pə cakay ana Yesu. Tâ kəɗey mənuko tatə winen awan. [14] Bina wulen su doh a mənuko inde sə njahay uda pə daliyugo a anan pa sə viyviya ibay. Ɗə ɗəfan iɗe nà, anà wulen su doh a mbala a Mbərom a ɗì i njahay uda sə coy ata awan.

* 12:26 Ca pə Haggay 2.6. * 13:5 Ca pə Tooktaaki Tawreeta 31.6, 8. † 13:6 Ca pə Jabuura 118.6.

15 Iya! Həruko anan nga anà Mbərom pac
pac, anga way ana Yesu sa ga ata awan.
Ahəran nga a mənuko ata nà, i təra kawa
way a mənuko sə varan ma sla dungo ata ite.
Matanan, zambaɗuko anan sləmay anahan
pa 'am sə ɗo ahay pa sə viyviya awan. 16 Gen
anan sumor anà ɗo azar aya awan, gəzlen
way a kwanay ahay tə tinen, anga way aday
Mbərom a gan may ɗì varan ataya nà, tinen
awan. Kâ sa mbəɗəken anan à nga wa bay.
17 Ɗəfen anan apan anà ɗo sə lavak ikwen
nga ahay, gen way a tinen sa jak ikwen
ataya awan. Anga tinen apan ti ba kwanay
sa gak ikwen nga. Tinen ti naa jan anà
Mbərom way a tinen sa gak ikwen anan nga
ata awan. Kak kə ɗəfen atan apan nà, ti ga
mer su way a tinen tə ataslay mivel awan.
Kak matana bay nà, ti ga mugo, aday mer
su way a tinen sa ga ata i mak ikwen zek
sabay. 18 Pərihen anan azar sa gan amboh
anà Mbərom anga manay. Ma san zle, ma
gak way lelibay a bay. Aɗəka bay, a nan
umo sa ga nə mer su way lele aya hwiya.
19 Nə cəce pikwen wa mə zakay a nà, gen
anan amboh à Mbərom anga aday â vuro
cəveɗ sa mak ayak àga kwanay bəse.

Andav sa 'am ahay

20 Mbərom a sə varan zay anà ɗo ahay à
mivel inde ata nà, sə slabakay anan ahay
Bahay a mənuko Yesu à məke wa nə winen
awan. A təra anan Bahay a pa nga su ɗo
sa gan nga anà təman ahay fok. A mac
nà, anga mənuko təman anahan aya awan.
Mbərom a ɓan 'am tə ɗo ahay pa sə viyviya a
nə tə mez anahan awan. 21 Matanan kutok,
Mbərom â varak ikwen məgala, anga aday
kî gen way kawa sa nan. Â ga mer su way
anahan à mənuko inde tə məgala ana Bahay
a mənuko Yesu Almasihu, anga aday ɗə̂
təra kawa sa zlan à nga. Ɗo ahay tə̂ varan
mazlaɓ anà Yesu Almasihu pa sə viyviya
awan. Amen.

Aja 'am ahay

22 Mərak uno ahay, nə vindek ikwen ayak
ɗerewel a anan nà, sə varak ikwen ayak
məgala, aday nə vindek ikwen ayak nə
mənjœk cəna coy. Matanan kutok, bənen
anan 'am a anaya à mivel a kwanay ahay
inde lele. 23 Sənen nà, mərak a mənuko
Timote winen à dangay sabay, tə mbəsakak
anan ahay. Kà sak a dəzley ahay à man uno
bəse cəna, ata mi zlak ayak àga kwanay nə
maya awan. 24 Jen anan 'am anà məceɗ sə
egliz ahay pi zek tu ɗo a Mbərom ahay fok.
Ɗo a Yesu ahay pə daliyugo sə Italiya fok
ta jak ikwen ayak 'am re. 25 Mbərom â gak
ikwen sumor anahan, kwanay a fok.

Ɗerewel ana Yakuba

Sə vinde ata awan

Aɗakay way pə deftere a anan

Yakuba a vinden ayak ɗerewel a anan nà, anà ɗo a Yesu ahay kwa aha ataya awan. A jan atan ayak nà, ɗo a Yesu ahay ti i njahay pə kərtek a nə kəkəmaw. Aɗaf nga pə Yesu nà, a lagay ɗo nə pi mer su way lele aya awan. Kak matana bay nà, aɗaf nga a tinen pə Yesu kə̀ tərak kawa way ma mac awan. A jan atan ayak ɗukwen, tâ pəlay kəlire a Mbərom, aday tâ ɗəfan apan anà 'am a Mbərom re.

Nga sa 'am ahay
Pəlen kəlire a Mbərom *(1.1-18)*
Ɗakay anan aɗaf nga anak nà, ma mac a bay ti mer su way *(1.19 - 2.26)*
Sənen pa 'am a kwanay saa ja *(3.1 - 5.6)*
Aga ngatay ta sa ga amboh *(5.7-20)*

1 Sə vindek ayak 'am a anan nə nen Yakuba, nen ɗo si mer su way ana Mbərom aday ɗo si mer su way ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu re.

Na jak anan ayak 'am anà ɗo a Yesu ahay ma ta 'am a pə ɗaliyugo fok ataya awan.

*Mb*ərom a ɗakan anan kəlire anà ɗo sa ɗaf apan nga ataya awan

2 Mərak uno ahay, à alay a ɗəce ahay bayak a cara cara tə njaɗak kwanay cəna, tislen aɗəka nə mivel. 3 Angamaw? Anga ɗəce ahay tə njaɗak kwanay nà, aɗaf nga a kwanay i har. Ata ki mben apan sə tavay njənjan kutok. 4 Tiven njənjan pə luvon pə luvon aday kâ təren ɗo ma san nga aya lele. Ata, anjahay a kwanay i ndav wa lele kutok.

5 Kəlire* nà, way lele awan. Anga nan, kak kəlire a kəcan à ɗowan a nà, â cəce pi zek a Mbərom a wa. Mbərom winen azay a bay, a taa varan way anà ɗo sə cəce panan wa ataya fok, mənjəna sə gafan atan pa 'am. I varan anan kəlire anà ɗo sə cəce ata acəkan. 6 Əna, kak ɗowan a i cəce kəlire pə Mbərom wa ite nà, â ɗaf nga pə Mbərom awan mənjəna hiyem hiyem aday. Anga kak ɗowan a cəce tə hiyem hiyem a cəna, winen kawa məsugurndolon sə a'am, maɗ sa tan 'am so kəray ata awan. 7 Ɗo matanan ata cəna, â sa jəka i njaɗ way pə Bahay a mənuko wa bay. 8 Anga abayak nga anahan aya pə Mbərom nə cuwcew, iɗe zuhhwe pə Mbərom, aday alay faram faram ta man maza aya awan. A san nga anahan bay.

Ɗo sə zlile ahay tu ɗo mətawak aya awan.

9 Ɗo inde à wulen a kwanay, winen mətawak a nà, â taslay mivel, anga Mbərom kə̀ cakafak anan anan nga. 10 Aday ɗo inde zlile awan à wulen a kwanay ite nà, â taslay mivel, anga Mbərom kà mak anan anan nga à məndak. Bina abay a san zle, i mac kawa avərez sə way ahay. 11 Pac kə̀ dəvak do'a cəna, avərez sə way ahay ti ɓutoy, ti guce tə arəɓa a tinen ataya təke. Matanan re, ɗo sə zlile ahay ɗukwen ti lize à alay a tinen apan ti ga mer su way a tinen ahay ata awan.

Ɗəce tə way sə sapat ɗo ahay ataya awan

12 Mbərom i ɗaf alay sə mazlaɓ anahan pu ɗo sə tavan anà ɗəce duwurra ata awan. Anga azanan ɗəce ahay tə ndəvak cəna, i təma magwagway, kawa ana Mbərom a sə zlapay anga ɗo sə pəlay anan ataya awan. Magwagway anahan a nə sifa sa ndav bay ata awan.

13 Way ahay ta sak a njak anan ɗowan a nà, â sa jəka Mbərom sə njəkan anan bay. Anga ɗowan inde sa mba apan sə njəkan uda anà Mbərom ibay, aday winen a ɗukwen a njəkan uda anà ɗowan bay re. 14 Sa njak ɗo aday sa ga way lelibay aya cəna, ubor sə way a lelibay ataya cite. 15 Ubor sə way ù ɗo inde nà, i wahay ines, ines kə hərak nà, ata ɗo i mac kutok. 16 Anga nan kutok, mərak uno ahay, ɗowan â sa njak kwanay bay. 17 Anga way a lele aya fok ta nay ahay nà, pə cakay ana Mbərom a wa, winen ɗo sə ndakay atə pac tatə kiya tə mawuzlawazl aya təke fok. Way ataya nà, tə slahay ù doh, ti mbəsak kwanay à luvon inde. Əna zek a Mbərom nà, a mbəɗa kawa awan ataya itəbay. 18 A zlan à nga sə varak uko sifa ta 'am anahan ɗiɗek awan. Ata aday ɗâ təra ɗo mama'am aya à wulen su way anahan mə ndakay aya wa kutok.

*Sa pak sl*əmay pa 'am a Mbərom, aday sa ga anan mer su way awan

* 1:5 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

19 Mərak uno ahay, bayiken pa 'am a anan
aday: Lele cəna, kuwaya â lah sa pak sləmay
aday i saa mbəɗa pa 'am ahay nà, na. Â saa
mbəɗa pa 'am ahay bəse bəse bay, â saa ga
mivel bəse bəse bay re. 20 Anga ɗo kà sak a ga
mivel cəna, a mba apan sa ga way lele aya sa
zlan à nga anà Mbərom sabay. 21 Anga nan
kutok, mbəsiken anan abayak nga a kwanay
lelibay aya fok. Kî gen ines ahay sabay re.
Men anan nga a kwanay anà vo a Mbərom,
aday təmihen anan 'am anahan sə zəvak
ikwen à mivel a kwanay inde ata awan. 'Am
anahan ata nà, i mba apan sa tam kwanay
pə way ahay wa re.
22 Anga nan kutok, kâ saa tislen mivel sə
sləne anan 'am a Mbərom ɗəkɗek cəna coy
bay. Ki gen matanan nà, ata kə sapiten nga
a kwanay bugol. Lele cəna, gen anan way
ana 'am a Mbərom sa jak ikwen sa ga ata
re. 23 Ɗo kə pəkak sləmay pa 'am a Mbərom,
aday kə ngəmak sa ga kawa anahan sə sləne
ata bay nà, ata winen a ga minje tu ɗo
sa ca iɗe à malam inde. A canan anà zek
anahan a ca kəmaw, 24 a ɗaf anan malam
cəna, a mbəɗek anan à nga tə way anahan
sa cay apan à malam inde ata awan. 25 'Am
a Mbərom nà, winen 'am lele awan, a var
məgala sə təmay ɗo à atahasl wa. Anga nan,
ɗowan a kà cak apan aday kə mbəɗəkek
anan à nga wa bay, a ga anan mer su way
a nà, Mbərom i ɗaf apan alay sə bahay
anahan pə way anahan sa ga ataya awan.
26 Ɗowan a inde kə bayakak winen ɗo sə
pərahan azar anà 'am a Mbərom, aday kə
mbəsakak sa ja 'am so bay cəna, a gəɗan
mungwalay anà nga anahan. Kə zluwek
aɗəka, a pərahan azar anà 'am ata tə ɗiɗek
a bay. 27 Anga cəveɗ lele sə pərahan azar
anà 'am a bəbay a mənuko Mbərom cəna,
həna: Sa gan nga anà wan mətawak ahay pi
zek tə mədukway sə uwar aya awan, à ɗəce
a tinen ahay inde fok, aday sa ba anan nga
anahan anga aday way sə daliyugo ahay tâ
saa nəsen anan mivel bay.

2

Kâ saa gəzlen anan ɗo ahay pi zek wa bay

1 Mərak uno ahay, kwanay kə ɗəfen
nga pə Yesu Almasihu, winen nə Bahay a
mənuko tə mazlaɓ awan. Anga nan kutok,
kâ saa gəzlen anan ɗo ahay pi zek wa bay.
2-3 Anga minje a nà, ɗo zlile a kà zlak ayak
à man sə halay nga a kwanay, zana pi
zek lele awan, wurɗek sə gura à alay inde.
Kwanay ki viren anan zlangar anà ɗo sə zlile
ata awan, ki jen anan: «Hayak, njahay pa
man lele awan.» Aday ɗo hinen inde ite,
winen mətawak awan, zana anahan pi zek
mə ngəraw a, kà zlak ayak re. Aday anà
ɗowan mətawak a ata ki jen anan: «Zla, kâ
saa tavay tiya!» kabay ki jen anan: «Njahay
à məndak à man a anan.» 4 Ka sak i gen
kətanan cəna, ki gen ines sə gəzla anan ɗo
ahay pi zek wa. Ki gen way ataya nə tə
abayak nga lelibay aya biɗaw?

5 Mərak uno nen sə pəlay ataya awan,
pəken uno sləmay aday. Mbərom a walay
ɗo mətawak aya həna pə daliyugo aday
tâ njaɗ zlile hinen ta sa ɗaf nga pə Yesu,
aday tâ lavan nga anà man sə njahay sə
bahay kawa anahan sə zlapan anan anà ɗo
sə pəlay winen ataya awan. 6 Aka aday
kwanay ki men nga aɗəka nà, sə kəɗey anan
ɗo mətawak aya nə kəkəmaw? Sə bənak
ikwen mbiyeɗ həna nà, maya anaw? Sə
ngəza kwanay həna pa 'am sə bahay ahay
nà, maya anaw? Sa ga way ataya nə ɗo sə
zlile aya awan. 7 Sə tərа anan sləmay a Yesu
Almasihu Mbərom sə varak ikwen lele ata à
məndak ɗukwen, tinen aya re.

8 'Am inde mə vinde à Deftere a Mbərom
inde, a wa: «Pəlay anan ɗo sə cakay su doh
anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata
awan.*» Kak kə ɗəfen anan apan anà 'am a
Bahay Mbərom ma ja ata tə ɗiɗek cəna, ki
gen way lele awan. 9 Əna kak ka sak a gəzlen
anan ɗo ahay pi zek wa cəna, ata ki gen ines.
Aday asa, 'am a ma ja ata i gak ikwen sariya
kutok, anga kə kəɗiyen anan 'am ata awan.
10 Anga kak ɗo kə bənak anan à 'am wa anà
'am a Mbərom mə baslay aya fok, aday kə
tawaɗak pə kərtek a wa, ata kə nəsek anan
'am ataya fok re. 11 Anga sa jəka: «Kâ ga
mədigweɗ bay†» ata nà, ɗowan a sa jəka:
«Kâ vaɗ nga su ɗo bay‡» ata re. Natiya, kwa
â ga nə kə jənak uho bay, əna kə vəɗak nga
su ɗo cəna, kə nəsek anan 'am a Mbərom
ata coy re. 12 Anga nan, na jak ikwen, na wa:

* 2:8 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18. † 2:11 Ca pə Gurtaaki 20.14, Tooktaaki Tawreeta 5.18. ‡ 2:11 Ca pə Gurtaaki 20.13, Tooktaaki Tawreeta 5.17.

Jen 'am aday gen mer su way lele aya awan,
anga Mbərom i i gak ikwen sariya nə pə ana
kwanay sə ɗəfan apan anà 'am anahan bay
ata awan. 'Am ata nà, sə təmay ahay ɗo à
atahasl wa nə winen awan. 13 Kak aday abay
ɗowan kà gak ikwen ì zek wa bay nà, ki gen
anan ì zek wa anà Mbərom a nə kəkəma kəla
anaw? Həna, Mbərom i gak ikwen sariya.
Bina saa mbasay pə sariya cəna, ɗowan a
aday ɗo a gan ì zek wa ata awan.

Aɗaf nga pə Yesu ta sa ga mer su way
lele aya awan

14 Mərak uno ahay, kak aday ɗo a ja ta
'am, a wa: «Nen nà, nə ɗəfak nga pə Yesu»,
aday a njaɗ sa ga anan way ana Mbərom a
sa jan ata bay nà, i gan dəɗaf nə kəkəmaw?
Aɗaf nga pə Yesu a matanan ata nà, i tam
anan bay re asanaw? 15 Izəne, mərak ahay
inde à wulen su doh a kwanay, zana a tinen
ibay, way sa pa inde patan ibay re. 16 Ɗo à
wulen a kwanay wa kutok, i jan anà mərak
a matanan ataya: «Njihen lele, maɗ â gak
ikwen bay, may â han pikwen bay re», əna
kə̀ varak atan way a a tinen a sa gan may
ata bay nà, saa gan atan dəɗaffa nə maw?
17 Aɗaf nga pə Yesu a ɗukwen matanan. Kak
aday ɗowan a kà jak a ɗaf nga pə Yesu, aday
a ga way sa zlan à nga anà Mbərom a bay
cəna, aɗaf nga anahan ata nà, ma mac awan.
18 Izəne ɗowan a i ja nà: «Ɗo ahay inde ta
ɗaf nga pə Yesu lele. Ɗo maza aya inde ta
ga mer su way lele a re.» Matanan, nen ni
mbəɗahan apan natiya: Ɗuko anan biɗaw,
ki ɗaf nga pə Yesu, aday ki gan mer su
way lele aya bay ata nà, kəkəmaw? Nen
na ja nà, ki sənen anan nə ɗəfak nga pə
Yesu, anga mer su way uno sa ga lele ataya
awan. 19 Kə ɗəfak nga pə Mbərom nə winen
kərtektəkke ɗaw? Lele, əna setene ahay
ɗukwen ta ɗaf apan nga matanan re, aday
tə jəjaran. 20 Iken nə mə səɗer awan! Kak ɗo
kə̀ ɗəfak nga pə Mbərom nà, i ga mer su way
anahan awan. Matana bay cəna, aɗaf nga
anahan ata, winen ma mac awan. A nak nə
ni ɗakak anan: 21 Bije a mənuko Ibərahima
nà, Mbərom a tərа anan ɗo ɗiɗek a pa
'am anahan nà, tə cəveɗ wuraw? Na wa,
Ibərahima a ɗaf anan wan anahan Isiyaku
sə gəɗan dungo anga Mbərom aday ba?
22 Həna kə sənak kutok ba, Ibərahima a ɗaf
nga pə Mbərom, ta sa ga mer su way awan.
Natiya, ti mer su way anahan sa ga ataya
nà, a ɗaf nga pə Mbərom tə mivel kərtek
a kutok. 23 A tərа nà, kawa ana Deftere a
Mbərom sa ja ata awan, a wa: «Ibərahima kə̀
ɗəfak nga pə Mbərom. Anga nan, Mbərom
a ca apan nə winen ɗo ɗiɗek awan.§» Tə
ngaman car a Mbərom re. 24 Ka san zle
kutok, Mbərom a ca pu ɗo kawa ɗo ɗiɗek
a nà, ti mer su way, bina ta sa ɗaf apan nga
ɗəkɗek bay.

25 Aday asa, Rahab, uwar sa dah uho ata
ɗukwen, matanan re. Mbərom a ca apan
kawa winen ɗo ɗiɗek a nà, anga a təma anan
ɗo maslan sə Yahuda ahay àga winen, aday
a man atan zek sə gəɗay atan ahay à wulen
su doh wa tə cəveɗ hinen ata awan.*

26 Natiya kutok, kak abay apasay su ɗo kà
nak à winen wa nà, ɗowan ata winen tə sifa
re ɗaw? A'ay, ɗowan ata kə̀ məcak asanaw!
Aɗaf nga pə Mbərom a ɗukwen, matanan.
Kak ɗo a njaɗ sa ga mer su way lele aya bay
cəna, aɗaf nga pə Mbərom ata nà, ma mac
awan.

3

Agan nga anà miresl

1 Mərak uno ahay, kwanay nà, ɗo ahay
bayak a tâ pəlay sə tərа ɗo sə tətakan
anan way anà ɗo ahay bay. Anga sariya
mbala Mbərom saa gan umo à manay ɗo sə
tətakan way anà ɗo ahay ata nà, i zalay su
ɗo a azar aya awan.

2 Mənuko a fok, saray bayak a ɗa ga ines
ahay. Kak ɗo inde a ga ines tə miresl ana-
han itəbay nà, ata winen ɗo lele tə mindel,
aday ines inde apan ibay. A san sa gan
nga anà zek anahan zle fok. 3 Gəɓuko minje
sə pəles aday. Tə ɗəfan rəslom cəɗew a à
'am inde, aday a sa bənan atan à 'am wa,
aday zek anahan fok a saa zla ta man sa
nan atan ata kutok. 4 Gəɓuko minje hinen
asa, kawa kwalalan məduwen ataya awan.
Tinen məduwen aya ba? Əna tə ngəza atan
ɗukwen tə way cəɗew aya awan. Kwa maɗ
a ɓal tə məgalak a ɗukwen, ti ngəza anan tə
way a cəɗew ata ta man a aday a nan atan
sa zla ata re. 5 Matanan ɗukwen, miresl su
ɗo, kwa â ga nə cəɗew a mənjœk, a ga mer
su way məduwen aya awan.

§ 2:23 Ca pə Laataanooji 15.6. * 2:25 Ca pə Yosuwa 2.1-21.

Kə sənen zle re, uko nà, winen mənjœk
à adazlan a inde, əna kà sak a tam pa saf
cəna, uwaw a ban anan saf nə fok. 6 Natiya
re, miresl su ɗo nà, kawa uko ata awan. Ines
sə daliyugo a anan fok mə halay nga nà, pə
miresl su ɗo awan. A mba apan si nes anan
zek fok. Miresl a han uko sə lize anan sifa
su ɗo fok nə matanan. Uko ata kutok nà, a
nay ahay à dəlov sə uko sə mbacay itəbay
ata wa.
7 Ɗo ahay ta mba apan sə kəta anan
way sə kiɓe ahay cara cara: gənaw ahay,
məvuhom ahay, way sa zla tə kutov ahay,
aday way sə njahay à a'am inde ataya re.
8 Əna ɗowan a mba apan sə kəta anan miresl
itəbay. Miresl a aday ɗukwen, winen sədœk
awan, a njahay səkəffe itəbay, anga winen
ma rah a tə umom sa vaɗ ɗo ata awan. 9 Tə
winen nà, ɗə həran anan nga anà Bəbay
a mənuko Mbərom. Aday tə winen a re
ɗə təra anan ɗo azar aya à məndak, tinen
ɗukwen mə ndakay aya ta ga minje tə
Mbərom re. 10 'Am sə ahar nga, 'am sə təra
ɗo à məndak, a nay ahay à 'am kərtek a wa.
Mərak uno ahay, lele abay ɗî ga matanan
bay. 11 Anga a'am mugom a halaf halaf a,
tə a'am aday hərɓeɓe ata nà, ti nay ahay à
kurok kərtek a wa ɗaw? 12 Mərak uno ahay,
təroz nà, i wahay duwaz bay asanaw? Viyes
ɗukwen i wahay təroz bay re. Matana re,
a'am mugom a i nay ahay à kurok sə a'am
hərɓeɓe wa bay re.

Kəlire sa nay ahay à mburom wa

13 Ɗo inde à wulen a kwanay winen kəlire
a ɗaw? Â zla tə cəveɗ lele aya awan, â
ga nə way lele aya ta sa ma nga anahan
à məndak aɗəka kutok. Ata ɗo ahay ti
san anan, winen ɗo kəlire awan. 14 Əna ɗo
ahay inde tinen apan ti ga sərak à wulen
a tinen inde kə̀ zalak, aday tə pəlay saa
zla pa 'am nà, zek a tinen aya ɗəkɗek asa.
Kak kwanay matanan cukutok nà, kâ həren
anan nga anà zek bay, kâ məminen anan
ɗiɗek a Mbərom bay re. 15 Anjahay sə wur-
wer matanan ata nà, sa var nə Mbərom bay.
Wita wurwer sə daliyugo a anan. Apasay a
Mbərom uda ibay, way sə alay ana Fakalaw.
16 Anga kak ɗo ahay ti ga sərak pi zek ahay
anga sə pəlay cəveɗ sa zla pa 'am cəna,
ata 'am i zlan atan pi zek ahay sabay, aday
sədœk i təra way sə alay a tinen ahay fok.
17 Aya əna, ɗo tə kəlire mbala Mbərom sa
var ata nà, mivel anahan nə lele, aday a
gan may ɗukwen anà zay, a təre tə ɗo ahay
bay, əna a pəkan sləmay pa 'am anà ɗo ahay
aɗəka. Ɗo ahay ta gan ì zek wa lele, a ga nə
way lele aya awan. A gəzla anan ɗo ahay
pi zek wa itəbay. Mbaɗəmbaɗa inde à nga
anahan itəbay re. 18 Ɗo sə ndakay ɗo ahay pi
zek ataya nà, tə varan anà ɗo ahay nə zay.
Mer su way a tinen sa ga ataya ɗukwen, a
ndav tə way lele aya awan, anga wita nə mer
su way sa zlan à nga anà Mbərom awan.

4

Ɗê pəlay way sə daliyugo ahay bay

1 Kə tərihen aday kə vəɗen zek nà,
angama kərtek anaw? Na wa, anga ubor si
zek a kwanay sa lah sa vaɗ zek à mivel a
kwanay ahay inde ba?
2 A nak ikwen sa njaɗ way lele aya, əna
kə njiɗen atan bay. Anga nan kutok, a nak
ikwen sa vaɗ anan wa ɗo azar aya anga sa
njaɗ anan way ataya awan. Ki gen iɗe pə
way, əna kə njiɗen anan bay. Anga nan
kutok, kə tərihen, kə vəɗen zek. Aya əna,
kə njiɗen anan way a kwanay sa ga apan iɗe
ataya bay, anga kə cəcihen anan pə Mbərom
wa bay. 3 Kwa â ga nə ki gen amboh anà
Mbərom dəp nà, ki njiɗen bay re, anga kə
cəcihen tə mivel kərtek a bay. Kə cəcihen
nə way sa zlak ikwen à nga à kwanay a
vərre.
4 Kwanay kə mbəɗîhen anan lœn anà
Mbərom. Ɗowan a kə̀ pəlak way sə daliyugo
ahay cəna, ata winen kə̀ tərak ɗo maniɗe
ana Mbərom. Kwanay kə pəlen sə ɗəfen
apan anà way sə daliyugo ahay ite nà, ata
kwanay nə ɗo maniɗe a Mbərom ahay re.
5 Kâ saa bayiken sa jəka 'am a Mbərom a
ma ja à Deftere inde ata nà, i təra kəriya
bay. A wa: «Apasay mbala Mbərom a sə
varak uko à mivel inde ata nà, winen sərak
a tə mindel.» 6 Aya əna, sumor a Mbərom
ɗukwen a zalay sərak anahan a re. Anga
nan, Deftere a ja nà: «Mbərom winen a
ngazlan uda saray anà ɗo sə kwecele ahay,
əna a gan sumor nà, anà ɗo sa ma nga
a tinen ahay nə hənek à məndak ataya
awan.*»
7 Anga nan kutok, ɗəfen anan apan anà
Mbərom. Ngizlen anan saray à cəveɗ inde

* 4:6 Ca pə Balndi 3.34.

anà Fakalaw, aday i hawak ikwen dəren.
8 Həɗəken ahay pə cakay anà Mbərom, aday
winen a ɗukwen i həɗəkey ahay pə cakay a
kwanay ahay re. Kwanay ɗo sə ines ahay,
binen anan ines à mivel a kwanay ahay
wa. Kwanay ɗo aday abayak nga mə gəzla
cuwcew ataya awan, tiven anan abayak nga
a kwanay pə Mbərom. 9 Ines a kwanay a
ma ga ataya tâ cəɓak ikwen ite, zlihen pi
zek aday yimen apan ite. Kâ mbisen sabay,
yimen aɗəka. Kâ tislen mivel sabay, əna
mivel â cəɓak ikwen aɗəka. 10 Men anan nga
a kwanay à məndak pa 'am a Mbərom. Ata
winen i cakaf kwanay ite.

*Mb*əsiken sa man anan mungok anà zek
ahay

11 Mərak uno ahay, kâ gəɗen anan azar
ì zek ahay rococo bay. Anga ɗowan a kə̀
gəɗak anan azar anà ɗo a Yesu, kabay kà
mak anan anan mungok anà ɗo a Yesu
cəna, winen a gəɗan azar aday a man anan
mungok nà, anà 'Am a Mbərom. Aka aday
ka sak a man anan mungok anà 'Am a
Mbərom nà, ata kə ɗəfan apan sabay biɗaw?
Ka gan aɗəka nə sariya. 12 Sə varan 'Am
a Mbərom anà ɗo ahay nə zek a Mbərom
awan. Matanan, saa mba apan sa gan atan
sariya a ɗukwen, winen a re. Winen a
kərtek, i mba apan sa tam anan ɗo ahay,
aday i mba apan sə lize atan wa re. Aday
iken? Kak iken ki man anan mungok aday
ki gəɗan azar anà mərak anak nà, ka jan à
nga anak a nə iken wayaw?

*K*â hören anan nga anà zek bay

13 Ngatay aday, pəken uno sləmay həna,
kwanay ɗo sa jəka: «Izəne biten, izəne
sidew nà, mi zla à man dəren awan. Mi
i vak ayak, mi i gay masa tə way ahay sa
njaɗ anan dala.» 14 Kwanay a ɗo sa ja 'am
matanan ataya nà, kwa way a saa tərа sidew
ata nà, kə sənen zle ɗaw? Sifa a kwanay
a aday nə awan a maw? Kwanay kawa
matapasl ahay həna vegege, aday azanan
mənjœk asa cəna, ɗowan i canan atan sabay
ata awan. 15 Abay lele cəna, ki jen nà: «Kà
zlak anan à nga à Mbərom ite nə mi ga
inde aday mi ga natiya kabay natiya awan.»
16 Aka aday kwanay gədek sə mbəlen anan ta
sə hərаn nga anà zek ta 'am vərre. Wita nə
lelibay.

17 Natiya awan kutok, kak ɗowan a a san
sa ga way lele aya zle, aday kà gak atan
bay cəna, ɗowan ata kà gak ines pa 'am a
Mbərom.

5

Ɗo sə zlile ahay tâ yam

1 Ngatay aday, pəken uno sləmay, kwanay
ɗo sə zlile ahay. Zlihen pi zek, aday yi-
men, anga ɗəce i nay ahay pikwen. 2 Zlile
a kwanay ahay tə rəbasak, mumok ahay
ta pak ikwen anan zana a kwanay ahay,
3 dala a kwanay ahay ɗukwen mangaz kà
pak anan. Mangaz ata nà, a ra pikwen 'am,
anga kwanay azay aya awan, aday azanan
mangaz i pak ikwen anan zek cite re, kawa
uko sa vak anan zana. Daliyugo winen apan
i ndav, cəkəbay kwanay apan ki hilen zlile
hwiya re. 4 Kagasl, kwanay gədek a pa anan
dala ana ɗo sə halan nga anà way à guvo a
kwanay wa ataya awan. Pəken sləmay aday,
tinen apan ti zlah pikwen, aday Mbərom Ba
Məgala kə̀ slənek ayam a tinen.

5 Kwanay apan ki pen uho a kwanay həna
pə daliyugo, kawa sa zlak ikwen à nga.
Ki pen way lele, kwanay ma har aya lele,
kawa sla sə viya maray ahay. 6 Kwanay
gədek a ban anan ɗo mənjəna ines ataya,
aday kwanay mbəram patan sa vaɗ atan re.
Tinen ta mbak apan sa ga pikwen məgala
itəbay.

Gen anan ngatay aday

7 Anga nan kutok, mərak uno ahay, na
jak ikwen, na wa: Gen anan ngatay aday
nà, hus pə ana Bahay a mənuko sa may
ahay. Ənga, cen pu ɗo sa ga mer à guvo
aday. A njahay tete, a ba hus iven ndaw i ga,
aday kà caslak way coy ɗukwen, i ba iven sə
məkəsəfay ataya re. 8 Kwanay həna ɗukwen,
ben, njihen tete matanan re. Ngizlen saray
lele, anga luvon ana Bahay a mənuko i sa
may ata, winen bəse, i dəzley ahay coy.

9 Mərak uno ahay, kâ zlihen pi zek ahay
bay, anga aday Mbərom â sa gak ikwen
sariya bay. Ɗo sa ga sariya, winen apan i
ba pə məsudoh, a nan sa nay ahay.

10 Mərak uno ahay, bayiken pu ɗo
maja'am a Mbərom a kwakwa ataya aday,
ta jak 'am tə sləmay a Mbərom. Tətiken
anjahay a tinen ahay re, anga ta gak ɗəce
ahay, aday ta gak ngatay hwiya. 11 Ɗa san
zle, ɗo sə səmen anà ɗəce ahay nà, ɗa ja bine

siwaw nə Mbərom kà ɗəfak patan ngama.
Kə slənen ləbara sə ngatay ana Ayuba sa ga
ata biɗaw?* Aday Mbərom kà varak anan
way sə mivel anahan ahay pə dəɓa wa re.†
Tə ɗiɗek a cəna, ɗo ahay ta gan ì zek wa anà
Mbərom, aday a pəlay atan tə mindel re.

12 Mərak uno ahay, mə zakay a jiya nà,
kâ saa mbiɗen pə awan bay. Kwa â ga ki
mbiɗen nə tə mburom, kwa â ga ki mbiɗen
nə tə daliyugo, kâ mbiɗen tə awan bay fok.
Aɗəka nà, jen «Ayaw» kabay «A'ay» cəna,
kà slak coy. Â saa zalay matanan bay, anga
aday Mbərom â saa ban kwanay à sariya
anahan inde bay.

13 Kəmaya, ɗowan inde à wulen a kwanay,
winen apan i sa ɗəce ɗaw? Â cəce Mbərom
â man zek. Ɗowan inde winen apan i taslay
mivel ɗaw? Â həran nga anà Mbərom tə ara
ahay.

14 Ɗowan inde à wulen a kwanay winen
ɗəvac a ɗaw? Â ngaman anà məceɗ sə egliz
ahay àga winen awan, tâ ga apan amar tə
sləmay a Bahay a mənuko Yesu, aday tâ ga
amboh anga ɗo sə ɗəvac ata awan. 15 Kak ɗo
ataya tə ɗəfak nga pə Mbərom acəkan nà,
Mbərom i təma amboh a tinen, i man zek
anà ɗo sə ɗəvac ata awan, ɗowan ata i mbar
acəkan kutok. Kak ines anahan ahay ma ga
inde ɗukwen, Mbərom i pəsen anan.

16 Anga nan kutok, na wa: Ɗiken anan
ines a kwanay ì zek ahay lele. Gen amboh
anga mərak ahay à wulen a kwanay re. Gen
matanan, anga aday kâ mbəren ite. Amboh
su ɗo ɗiɗek a pa 'am a Mbərom nà, məgala
uda awan, a ma zek bayak a re. 17 Eliya
nà, ɗo zənzen a kawa mənuko biɗaw? Kà
gak amboh tə mivel kərtek awan anga aday
iven â ga bay.‡ Ava maakan tə kiya mbərka
nà, iven ata kà gak bay acəkan. 18 Pə dəɓa
anahan a wa ɗukwen, kà gak amboh asa.
Mbərom kà mbakak ahay alay pə iven wa,
iven kà gak lele, aday pə dəɓa wa, way sa pa
ahay fok tə nahak maza awan.§

19 Mərak uno ahay, kak ɗowan a kà slarak
à cəveɗ sə ɗiɗem wa nà, lele cəna sa may
anan pə cəveɗ lele awan. 20 Sənen anan
aday, kak ɗowan a kà mak anan ɗo sə
atahasl pə cəveɗ lele a nà, kà təmak anan
anan sifa anà ɗo sə atahasl ata awan. Kwa
â ga nà, ines anahan ahay inde bayak a dəp
nà, Mbərom i pəsen anan.

* 5:11 Ca pə Ayuba 1.1 - 2.10. † 5:11 Ca pə Ayuba 42.10-17. ‡ 5:17 Ca pə 1 Laamiiɓe 17.1.
§ 5:18 Ca pə 1 Laamiiɓe 18.1, 41-46.

Ɗerewel ana Piyer

Sə vinde mama'am awan Aɗakay way pə ɗeftere a anan

Piyer a vinden ayak ɗerewel a anan nà, anà ɗo a Yesu ahay à egliz ahay inde aday ɗo ahay tinen apan ti bənan atan mbiyeɗ ataya awan. I varan atan məgala ta sə ɗakan atan sumor a Mbərom sa ga anga tinen. I ɗakan atan anan nə sə walay atan nə zek a Mbərom awan, aday Yesu kà təmak atan re. Həna nà, tinen ɗo a Mbərom ahay, aday ɗo si mer su way ana Almasihu ahay kutok. Kwa â ga nə tinen a ɗəce inde anga tinen ɗo a Yesu ahay dəp nà, lele, anga ɗəce a tinen ata a ɗakay anan nà, Apasay a Mbərom winen à tinen inde.

Nga sa 'am ahay

Mbərom kà walak anan ɗo anahan ahay *(1.1-12)*

Njihen kawa sa zlan à nga anà Mbərom *(1.13 - 3.22)*

Agan mer su way a Mbərom kwa à ɗəce inde *(4.1 - 5.14)*

Piyer a jan 'am anà ɗo ahay

1 Nen Piyer, nen ɗo maslan ana Yesu Almasihu, nə vindek ikwen ayak anà kwanay ɗo a Mbərom mə walay aya anga sə pərahan azar, kwanay ma ta 'am aya pə daliyugo sə Pontus, sə Galatiya, sə Kapadosiya, sə Aziya, aday sə Bitiniya ata awan, kwanay mə njahay aya ù kon ataya nə kawa mədurlon ahay. 2 Ɗa kà zlak anan à nga anà Mbərom Bəbay a mənuko sə walay kwanay. A tərа kwanay ɗo anahan ahay tə Apasay anahan Cəncan awan, anga aday kâ ɗəfen anan apan anà Yesu Almasihu, aday tâ kwecek pikwen mez anahan, ata kwanay kə tərен ɗo anahan cəncan aya pa 'am a Mbərom kutok.

Mbərom â zəgahak ikwen anan apan sumor anahan, aday â zəgahak ikwen anan apan zay anahan pac pac re.

*Mb*ərom a varak uko nə sifa sa ndav bay ata awan

3 Həruko anan nga anà Mbərom Bəbay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu, anga ɗa gak anan ì zek wa, bina kə varak uko sifa sa ndav bay ata tə alay ana Yesu Almasihu, ɗo sə slabakay ahay à məke wa ata awan. Anga nan, ɗi ɗəfan iɗe anà aslabakay a mənuko à məke wa ite re. 4 Ɗa san zle re, ɗi njaɗ way ana Mbərom saa varan anà ɗo anahan ahay à mburom ata awan. Way ata nà, a rəbas bay, a nes bay, a ɓutoy bay re. 5 Kə ɗəfen nga pə Yesu. Anga nan, Mbərom winen apan i ba kwanay tə məgala anahan, anga aday kâ njiɗen anan sifa anahan saa kan anan anà ɗo ahay pə luvon saa ndav anan daliyugo ata awan.

6 Anga nan kutok, ki tislen anan mivel. Kwa â ga nə ɗəce ahay inde həna pə cəveɗ cara cara dəp nà, ki tislen anan mivel, anga way ataya ti njahay sə coy a bay. 7 Ɗəce ataya ti tak ikwen à nga, anga aday sə lavay anan kə ɗəfen nga pə Yesu tə ɗiɗek a ɗaw ata awan. Kwa gura dəp nà, a nes ike asanaw, əna tə təker anan tə uko. Aday aɗaf nga a kwanay bugol nə a zalay gura ata biɗaw? Anga nan, lele sə təker anan aday â sa nes bay. Matanan kutok, pə luvon ana Yesu Almasihu saa kan zek anà ɗo ahay ata nà, ɗo ahay ti həran nga anà Mbərom, ti zambaɗ anan, ti varan mazlaɓ. 8 Kwa â ga nə kə cinen anan anà Yesu tə iɗe a kwanay həna fan bay, kə pəlen anan. Kwa â ga nə kwanay apan ki cen apan həna fan bay, kə ɗəfen apan nga coy. Anga nan, kwanay tə ataslay mivel a məduwen a lele, a zalay way sə ɗo ahay sa ja apan təte ataya awan, 9 anga kə ɗəfen nga pə Yesu, aday ki njiɗen anan way a kwanay sa ɗaf apan nga ata awan. Way ata nà, sifa pə cakay a Mbərom.

10 Ɗo maja'am a Mbərom ahay kwakwa tə ɗəfak anan ahay iɗe sə wuɗeh anan lele aday tâ san Mbərom i tam anan ɗo ahay nə kəkəmaw ata awan. Tə lahak apan sə təker 'am sə sumor ana Mbərom a sə lavay anan zek anga kwanay ata awan. 11 Apasay ana Almasihu a à tinen inde ata kà jak atan panan, Almasihu i sa ɗəce aday i sa njaɗ anan mazlaɓ anahan. Ɗo maja'am a Mbərom ataya tə pəlak sa san anan way ataya ti i tərа nə à alay wuraw ata awan, aday ti i tərа kəkəmaw ata re. 12 Mbərom a jan atan nà, way ataya ti tərа nə à alay a tinen tə sifa pə daliyugo ataya bay, əna a mbəsakan atan anan à alay a kwanay inde həna pə daliyugo ataya kutok. À alay a anan ata nà, ɗo sə ɗakay anan ləbara mugom ataya ta jak ikwen anan ɗiɗek sə way ataya

re. Tə wazak ikwen anan ɗukwen tə məgala
sə Apasay Cəncan a Mbərom sə slənay ahay
ata awan. Maslay a Mbərom ahay ɗukwen
ta gak anan may sa san anan way ataya re.

Njihen kawa sa zlan à nga anà Mbərom

13 Anga nan kutok, lele cəna abayak nga
a kwanay â lavan zek anà mer su way a
Mbərom. Gen anan nga anà zek lele. Ɗəfen
anan iɗe lele anà sumor a Mbərom a saa gak
ikwen à alay a Yesu Almasihu i may ahay
azanan ata awan. 14 Ɗəfen anan apan anà
Mbərom à alay wura wura fok, kawa wan
mə kəta pə cakay a bəban anahan ata awan.
À alay a kə sənen ləbara mugom a fan bay
ata nà, sa zlak ikwen à nga cəna, way lelibay
aya awan. Əna həna kî men pə way ataya
sabay jiya awan. 15 Aɗəka bay, azla a kwanay
â təra cəncan a à way ahay inde fok. Bina,
Mbərom ɗo sə ngamak ikwen ata, winen nà,
ɗo cəncan awan. 16 Deftere a Mbərom a ja
matana re, a wa Mbərom a ja nà: «Təren ɗo
cəncan aya, anga nen ɗo cəncan awan.*»

17 Kwanay apan ki gen amboh nà, kə ngi-
men anan à Mbərom nà, Bəbay. Əna winen
apan i gan sariya anà ɗo ahay ite nà, a
gəzlan atan alay pi zek wa bay, əna kuwaya
nə pə ines anahan a way anahan. Anga
nan kutok, ndəven anan luvon a kwanay
mə mbəsakak ikwen a pə daliyugo a anan
ataya ta sə ɗəfan apan lele. 18 Kə sənen apan
zle, Yesu kə bəmbaɗak ahay kwanay anga
aday kâ sa njihen kəriya kawa bije a kwanay
ahay kwakwa ataya sabay ite. A bəmbaɗay
ahay kwanay nà, tə way sə njahay bay,
kawa dala sə gəda a nes bay ataya bay.
19 Əna a bəmbaɗay ahay kwanay aɗəka nə
tə mez a Yesu Almasihu a tə alay anahan
awan, mez anahan nə məgala awan. Yesu,
winen kawa wan sə təman lele mənjəna
ines, aday ɗo ahay tə waslan anà Mbərom
ata awan. 20 Mbərom a walay anan winen
nà, kwa daliyugo ɗukwen mə ndakay a fan
bay, aday həna Mbərom a kay anan uho
pə alay a mədakwidok a anan anga sa tam
kwanay. 21 Anga winen kutok, kwanay kə
ɗəfen nga pə Mbərom, winen ɗo sə slabakay
anan ahay Yesu à məke wa, sə varan mazlaɓ.
Natiya, kə ɗəfen nga pə Mbərom, aday kə
ɗəfen anan iɗe nə hwiya anà winen a re.

22 Kə ndiken anan mivel a kwanay lele
anga kə pərihen anan azar anà cəveɗ sə
ɗiɗek. Ata ki mben apan sə pəlay mərak
ahay tə ɗiɗek awan. Anga nan, na wa pəlen
atan nə pac pac tə mivel kərtek awan. 23 Bina
kə təren ɗo wiya aya anga 'am a Mbərom kə̀
wahak kwanay miza awan, 'am ata ɗukwen
a nes itəbay sə coy awan. Sə varak ikwen
sifa wiya ata nà, zek a Bəbay Mbərom awan,
winen a mac itəbay. 24 Deftere a Mbərom a
wa:

«Ɗo ahay fok tinen kawa gujeɗ,
mazlaɓ a tinen aya ɗukwen kawa
avərez ana gujeɗ ataya re.
Gujeɗ i mac, avərez a ɗukwen i guce.
25 Əna 'am a Mbərom nà, winen nə i ga inde
pa sə viyviya awan.†»

'Am a Mbərom a mənuko sa slaf anan
həna ata nà, ləbara mugom a mbala a
kwanay sə slənе ata awan.

2

Mbərom a walay kwanay aday kâ təren
ɗo anahan aya awan

1 Kak matanan cukutok nà, mbəsiken sa
ga sədœk, kâ gəɗen mungwalay sabay, kâ
jipen miresl à 'am cuwcew bay, kî gen iɗe
pə way su ɗo bay, kâ gəɗen anan azar ù ɗo
bay re. 2 Təren aɗəka nà, kawa wan gindez
aya sa gan may anà pay a may a tinen ahay
pac pac ataya awan. Natiya, gen anan may
anà 'am a Mbərom a ɗiɗek ata nà, kawa
gwaslay ahay sa gan may anà pay ata awan.
Matanan, ki sa hərən hus pə ana Mbərom
sa tam wa kwanay sə coy ata kutok. 3 Anga
Deftere a Mbərom a ja nà: «Kə tukumen
anan coy, Mbərom nə ɗo lele awan.*»

4 Həɗəken ahay pə cakay a Yesu. Winen
nə kon sa var sifa, əna ɗo ahay ta lar anan
kawa kon lelibay awan. Aya əna, Mbərom a
gəɓa anan, anga pə iɗe anahan nə, sə zalay
kon sa ɗezl way ahay fok aɗəka nà, winen
awan. 5 Kwanay ɗukwen, kə təren kawa kon
a tə sifa aya ata awan, aday Mbərom winen
apan i ra kwanay sa ɗezl anan doh a aday
Apasay anahan i sa njahay uda ata awan. Ù
doh ata ɗukwen, ki təren uda ɗo sə gəɗan
dungo anà way ahay ma ga nga aya awan,
saa gan mer su way sa zlan à nga à Mbərom,

* 1:16 Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.2. † 1:25 Ca pə Esaaya 40.6-8. * 2:3 Ca pə Jabuura 34.9.

anga Yesu Almasihu. 6 Mə vinde à Deftere a
Mbərom inde, Mbərom a wa:
«Cen apan, ni ɗaf kon sə mide uno à wulen
su doh sə Urəsalima inde, ni han
apan doh.
Nə walak anan, winen kon lele awan.
Kuwaya ɗowan a kə̀ bənak alay à winen inde
cəna, waray i naa gan itəbay.†»
7 Pə kwanay ɗo sa ɗaf apan nga ataya nà,
winen kon lele awan. Əna pu ɗo sa ɗaf apan
nga itəbay ataya ite, winen matanan bay.
Bina tə vinde à Deftere a Mbərom inde nà:
«Kon mbala ana ɗo sa ɗezl way ahay sa lar
anan ata nà,
sə təra kon sə mide lele aɗəka nà,
winen.‡»
8 Asa tə vindek à Deftere inde re, Mbərom
a wa:
«Ni ɗaf kon sə hawan saray anà ɗo ahay,
aday ti slahay apan re.§»
I hawan atan saray, anga tə ɗəfak nga
pa 'am a Mbərom a bay. A təra kətanan
anga a nan anà zek a Mbərom a kwakwa way
anahan.
9 Əna kwanay nà, zahav a mə walay ataya
awan, ɗo sə gəɗan dungo anà way ahay
anga Bahay a mənuko, slala ma ga nga anga
Mbərom ata awan, ɗo mbala ana Mbərom
a sə ngamay ataya awan. Mbərom a təmay
kwanay ì iɗe zənzen a wa, a ɗaf kwanay ì
iɗe jiyjay anahan inde sa dav cəveɗabay ata
awan. A walay apan kwanay anga aday kə̂
ɗiken anan anan mer su way anahan lele
aya anà ɗo ahay. 10 Kwakwa ata nà, abay
kwanay ɗo a Mbərom ahay bay. Əna həna
kə təren ɗo anahan ahay kutok. Kwakwa
ata nà, abay kə sənen way a Mbərom sa gak
ikwen lele aya ata bay, əna həna kə sənen
anan, kə njiɗen anan aɗəka coy kutok.

Təren ɗo si mer su way a Mbərom ahay

11 Mərak uno ahay, sənen apan aday nà,
kwanay nə mbəlok ahay, mədurlon aya
həna pə daliyugo. Man sə njahay a kwanay
inde à man a anan ibay. Anga nan na wa,
mbəsiken sa ga way ana ubor si zek sa gan
may. Kî gen apan iɗe bay. Way ataya ti
nəsek ikwen anan mivel a kwanay lele ata
awan. 12 Anjahay a kwanay à wulen su ɗo sə
pəra ahay â ga nə lele, anga aday kwa â ga
nə ti gəɗak ikwen azar dəp nà, ti canan anà
mer su way a kwanay sa taa ga pac pac ataya
lele aya awan. Ata, pə luvon ana Bahay a
mənuko saa may ahay ata nà, ti həran anan
nga anà Mbərom kutok.
13 Ɗəfen anan apan anà ɗo a məduwen aya
həna pə daliyugo ataya awan, anga həna
kwanay nə ɗo ana Bahay a mənuko Yesu
ahay. Ɗəfen anan apan anà bahay sə Ruma,
anga a lavan nga anà ɗo a azar aya awan.
14 Ɗəfen anan apan anà guverner ahay re,
anga sa ɗaf atan aday tâ gan sariya anà ɗo
ahay nə zek a bahay sə Ruma awan. A ɗaf
atan aday tâ kətah anan ɗo sa ga way lelibay
aya awan, aday sə ngaman anà ɗo sa ga
way lele ataya cite re. 15 A nan a Mbərom
cəna, gen way lele aya awan. Ata ɗo mindel
a sa san awan bay ataya ti gəɗak ikwen
azar sabay, əna ti tacay 'am aɗəka kutok.
16 Njihen anjahay sa nga a kwanay, əna kâ sa
bayiken nə ki mben apan sa ga way lelibay
a anga anjahay a kwanay barbarar a ata
bay. Aɗəka bay, njihen nə lele, təɗe kawa
anjahay su ɗo si mer su way a Mbərom ahay
ata kutok. 17 Ɗəfen anan apan anà ɗo ahay
nə fok. Pəlen anan mərak sa ɗaf nga pə Yesu
ataya awan. Jəjiren anan à Mbərom. Ɗəfen
anan apan anà bahay su kon re.

Ɗəce ana Almasihu sa sa

18 Kwanay ɗo sa ga mer su way àga ɗo
ahay ataya awan, ɗəfen anan apan anà
bahay su doh a kwanay ahay, həren atan
nga lele. Kwa â ga nə tinen ɗo ləfeɗeɗe
aya awan, kwa â ga nə tinen ɗo jinje aya
awan, ɗəfen atan apan nə à alay kərtek a wa
hərro fok. 19 Ɗo kə̀ səmak anan sa sa lirew
anga Mbərom nà, lele. Kwa â ga nə abay
təɗe â sa lirew ata matanan bay dəp nà, wita
way sa zlan à nga anà Mbərom. 20 Kak ti
sak ikwen lirew anga ki gen nə way lelibay
aya cukutok nà, wita ɗəce sə munapanaw
mba ɗaw? Adawar! Əna, kak ti sak ikwen
lirew anga ki gen nə way lele awan, aday
kə səmen anan nà, i zlan à nga à Mbərom
a kutok biɗaw?
21 Mbərom a a ngamak ikwen nə pə winen
awan, anga Almasihu a ta nga anahan a kà
sak lirew nə bayak a anga sa tam kwanay.
Winen nə minje sə ɗakak ikwen anan cəveɗ
aday kî gen kawa winen a re. 22 Kula winen
kà gak ines itəbay fok. Mungwalay inde à
winen inde itəbay re. 23 Ɗo ahay tə gənahak

† 2:6 Ca pə Esaaya 28.16. ‡ 2:7 Ca pə Jabuura 118.22. § 2:8 Ca pə Esaaya 8.14.

anan, kà mak atan anan uda sikeɗ a bay.
Kwa â ga nə kà sak lirew dəp nà, kà pəlak
'am pə ɗowan wa bay re. Aɗəka bay, a
mbəsakan anan way ata à alay inde ana
Mbərom, winen ɗo sa san sa ga sariya lele
ata awan. [24] Yesu Almasihu a ta nga anahan
a kà tavakak anan ines a mənuko ahay pa
nga anahan awan, a mac anan pə dədom mə
zləlngaɗ awan. A ga matanan, anga aday
ɗâ təra kawa ɗo ma mac aya pə cakay sə
ines ahay, aday ɗâ njaɗ sə njahay sə ɗîɗek a
lele. Ɗə mbərak həna anga mbəlak anahan
a sa njaɗ ataya awan. [25] Abay kə təren kawa
təman mə lize aya awan, əna həna ki men
ahay, ki pərihen anan azar nà, anà ɗowan
a sa ca pikwen aday sa gak ikwen nga ata
awan.

3

Anjahay atə ana uwar ta mbaz

[1] Kwanay uwar ahay ɗukwen, kuwaya â
ɗəfan apan anà mbaz anahan. Ka sak i gen
matanan asanaw cəna, kwa mbaz a kwanay
ahay tə ɗəfak nga pa 'am a Mbərom fan bay
ɗukwen, ti canan anà azla a kwanay a lele
ata nà, kwa abay ki jen awan tə təbəlem a
kwanay bay dəp nà, ti mbəɗa anan mivel
a tinen, ti ɗaf nga pə Mbərom. [2] Ti ca pə
anjahay a kwanay nə lele, aday kə ɗəfen
atan apan ɗukwen lele a re. [3] Kâ ɗəfen anan
abayak nga a kwanay pə way sə ndakay zek
ahay ata bay, kawa sa ja nà, kâ viren anan
anan alay a kwanay fok anà atəraɗ nga bay,
anà andakay zek tə way sə gura ahay aday
masa bayak ataya bay, aday anà apak zana
lele aya ata bay re. [4] Əna, suwan arəɓa
a kwanay â cay ahay aɗəka nà, à mivel a
kwanay ahay wa bugol. Təren ɗo sə təte
ahay aday səkəffe aya awan. Bina arəɓa
kawa winen ata nà, a nes itəbay fok, a zlan
à nga anà zek a Mbərom a bayak awan.

[5] Bayiken pə uwar kwakwa aya sə ɗəfan
iɗe anà Mbərom ataya aday. Tə ndakay
zek nə kətanan, tə ɗəfen apan anà mbaz
nə lele, [6] kawa ana Saratu sə ɗəfan apan
anà Ibərahima. A ngaman ɗukwen bahay
anahan. Kak kə mbəsiken anan cəveɗ anà
zlawan bay, aday ki gen way lele aya nà, ata
kə təren dəna ana Saratu ahay re.

[7] Kwanay bahay su doh ahay ɗukwen,
kuwaya â njahay tə uwar anahan lele
matanan. Gen atan lele, anga kə sənen zle,
uwar ahay nə bəle aya awan, tinen kawa
kwanay bay. Ɗəfen atan apan, anga sifa ana
Mbərom sa var kəriya ata nà, a var anan
anga ɗo ahay fok hərro, uwar tə mungol.
Ata Mbərom i təmahak ikwen anan amboh
a kwanay a sa gan ataya awan.

Liven anan zek anà asa lirew

[8] Ni ndav anan 'am uno həna nà, natiya:
Kwanay a fok, 'am â zlak ikwen pi zek ahay
lele. Agan ì zek wa ù ɗo, â ga inde à
wulen a kwanay ahay. Pəlen zek ahay lele,
anga kwanay kə təren tə mərak ahay pə
cəveɗ a Mbərom. Gen anan lele anà ɗo
azar aya awan. Nihen anan nga a kwanay
ahay. [9] Kî men anan anan uda sikeɗ anà ɗo
sə sədœk ahay bay. Ɗowan a kà gənahak
ikwen ɗukwen, kâ gənihen anan uda bay.
Aɗəka bay, pəsen anan 'am lele aya awan,
anga Mbərom a ngamak ikwen nà, sa ga
matanan. Ki gen matanan nà, Mbərom i gak
ikwen sumor anahan. [10] Deftere a Mbərom a
ja nà:

«Kuwaya a nan sa njaɗ anjahay mugom a tə
ataslay mivel a cəna,
â ja 'am lelibay a sabay, â gaɗ mung-
walay bay re.
[11] Â sa ga way lelibay a sabay, â ga aɗəka
cəna, way lele aya awan.
Â pəlay cəveɗ sa njaɗ zay tə ɗo ahay bugol.
[12] Mbərom a ɗəfan iɗe lele nà, anà ɗo sa ga
way lele aya ata awan.
Ɗo ataya ta gak amboh cəna, a pəkan atan
apan sləmay lele.
Əna ɗo sa ga way lelibay aya ite nà, a nan
sə canan atan pə iɗe wa bay jiya
awan.*»

[13] Kak kə pəlen sa ga nə way lele aya
tə mivel kərtek a nà, waya saa gak ikwen
huwan cara anaw? [14] Kwa â ga nə awan
a i cak ikwen wurnjalan ì zek wa anga
mer su way a kwanay a sa ga lele ataya
dəp nà, Mbərom i taslak ikwen anan mivel.
Natiya kutok, kâ jəjiren anan anà ɗo sə
pəlay sa gak ikwen sədœk ataya bay, kâ
jilen awan bay fok. [15] Əna aɗəka bay, hərен
anan nga anà Almasihu à mivel a kwanay
inde. Winen taayan bahay a kwanay. Liven
anan zek lele sə mbəɗahan apan anà ɗo
sə cəce pikwen wa kə ɗəfen anan iɗe anà
Yesu Almasihu nà, anga ma kərtek anaw

* 3:12 Ca pə Jabuura 34.13-17.

ataya awan. [16] Mbəɗìhen atan apan nə ta
'am ziyzay awan, aday ɗəfen atan apan re.
Gen nə way a aday kə sənen zle, winen lele
ataya hwiya. Ata, ɗo ahay ta jak pikwen
'am lelibay a cəna, waray i gan atan, anga
tə gəɗak ikwen azar nə pə anjahay a kwanay
pə cəveɗ ana Almasihu lele aya ata awan.
[17] Kak kà zlak anan à nga anà zek a
Mbərom a nà, suwan sa sa lirew anga mer su
way lele aya awan, ta sa sa lirew anga sədœk
a kwanay ahay nà, na. [18] Yesu Almasihu
a mac anga ines a mənuko ahay nà, saray
kərtek, aday kà ndəvak anan mer su way
anahan coy. Winen ɗo mənjəna ines ata,
kà məcak anga ɗo sə ines ahay, anga aday
â zla kwanay à man a Mbərom. Ɗo ahay tə
vəɗak anan, əna Apasay Cəncan a kà mak
anan anan sifa anahan. [19] Tə məgala ana
Apasay ata, kà zlak saa ɗakan anan ahay
'am a Mbərom anà apasay ahay tinen à
dangay inde ataya awan. [20] Apasay ataya nà,
kwakwa tə vəze pə Mbərom, à alay anahan
sa ga munapanaw anga Nuhu ta sa ba anan
i ndakay kwalalan ata aday. Ɗo sa tam a
kwalalan ahay inde nà, tinen mənjœk, ɗo
ahay jəmaakan ca. Mbərom a tam atan nə
tə a'am. [21] A'am a tinen sə takas wa ata
nà, a ga minje tə baptisma sa tam kwanay ì
ines a kwanay ahay wa ata awan. Winen nə
abanay mbala mənuko sə cəce pə Mbərom
wa aday â banay puko wa ines ahay ata
awan, bina abanay sə ɗo ahay sə banay zek
ata bay. Ata baptisma i təma kwanay ku-
tok, anga Yesu Almasihu kà slabakak ahay
à məke wa. [22] Yesu Almasihu nə kà mak
way anahan à mburom, a njahay pa man
sə njahay lele pə alay puway a Mbərom,
winen Bahay sə maslay a Mbərom ahay,
aday Bahay sə way məgala aya ata re.

4

*Mb*ərom â ga pikwen bahay

[1] Ɗa san zle, Almasihu kà sak lirew
nə bayak awan. Anga nan, lele ɗukwen
kwanay kâ liven anan zek anà asa lirew ata
re, anga ɗo kà sak a sa lirew bayak a nə a
ga ines sabay. [2] I ban pə həna anan wa hus
pa 'am azanan, à alay a kwanay saa njaɗ sə
njahay pə daliyugo ata fok cəna, gen nə way
sa zlan à nga anà Mbərom, bina way a sa
zlan à nga anà ubor si zek a kwanay lelibay
ataya sabay. [3] Kə lizen anan alay a bayak
coy matanan, sa ga way kawa su ɗo sə pəra
ahay sa gan may sa ga ata awan. Kî gen
matanan həna sabay. Kwakwa ata nà, kə
mbəlen anan ahay, ka ti gen ahay cəna, way
sa zlan à nga anà ubor si zek a vərre, ka taa
viwen ahay nga, ka tii gen agəsle lelibay aya
awan, ka taa njihen sa sa mahay, ka tii gen
pəra, way sa zlan à nga anà 'am a Mbərom
a bay ataya awan.
[4] Əna həna kutok, ɗo sə pəra ahay ti ga
way ataya asa nà, ki zlen tə tinen jiga sabay.
Aday ɗo ataya tə canak ikwen tə tinen sabay
ata nà, a gan atan masuwayan, aday ti
gənahak ikwen. [5] Əna pə luvon a inde ite nà,
ti naa mbəɗahan apan anà sariya a Mbərom
saa gan anà ɗo ahay fok ata awan. Kwa
ɗowan aya nə tə sifa aya awan, kwa ɗowan
aya nə ma mac aya awan, Mbərom kà lavak
zek sa gan atan sariya anahan. [6] Anà ɗo ma
mac aya nà, ɓa Mbərom kà gak atan ahay
sariya kawa anahan sa taa gan ahay anà ɗo
ahay pə daliyugo a anan ata awan. Aya əna
Almasihu a zla à man su ɗo ma mac ataya
saa ɗakan atan anan ahay ləbara mugom
awan, anga aday tâ njaɗ sifa sa ndav bay ata
pə kərtek a tə Mbərom.

Anjahay su ɗo a Yesu ahay à wulen a
tinen aya inde

[7] A mbəsak bayan a sabay, daliyugo i
ndav. Anga nan, kwanay sənen nga lele,
aday gen anan nga ì zek, anga aday kî mben
apan sa gan amboh anà Mbərom. [8] Mə zakay
a jiga nà, pərihen anan azar anà asan zek à
wulen a kwanay ahay tə mivel kərtek awan,
anga kak kə pəlen zek ahay cəna, kwa ines a
â ga inde nə bayak dəp nà, ki pəsen zek ahay
re. [9] Təmihen mbəlok ahay, təɓen anan wa
anà ɗo ahay, mənjəna sə gungwazan atan
apan. [10] Mbərom kà gak ikwen sumor nə
bayak awan tə cəveɗ ahay cara cara. Kə
varak anan məgala sa ga way ahay cara cara
anà kuwaya fok. Kuwaya â ga anan mer su
way tə məgala a Mbərom a sa var anga sa
man zek anà ɗo ahay ata awan. [11] Kak ɗowan
a nə məgala anahan inde sa ja 'am nà, â ja nə
'am a Mbərom a sa ja ata awan. Kak ɗowan a
məgala anahan inde sa gan mer su way anà
ɗo ahay, â man atan zek tə gədan a Mbərom
a sə varan ata awan. Gen matanan anga
aday ɗo ahay tâ həran nga anà Mbərom pə
way ahay fok tə sləmay ana Yesu Almasihu.

Mazlaɓ tə məgala nà, à alay anahan inde pa
sə viyviya awan. Amen!

Asa lirew anga sə pərahan azar anà Al-
masihu nə lele

12 Car uno ahay, kwanay apan ki sen lirew
bayak a nà, â gak ikwen masuwayan bay.
Way ata nà, təktek i ga zek wanahan. 13 Kə
tiren nga nà, à ɗəce ana Almasihu sa sa
ata inde. Anga nan, tislen anan mivel
aɗəka, anga aday pə luvon a mazlaɓ a Yesu
i kay zek uho ata nà, ki i tislen mivel nə
bayak awan. 14 Kak ɗo ahay tinen apan ti
gənahak ikwen anga Almasihu nà, Mbərom
i ɗaf pikwen alay sə mazlaɓ anahan, anga
Apasay a Mbərom sə zalay way ahay fok
tə mazlaɓ ata i njahay tə kwanay kutok.
15 Ɗowan à wulen a kwanay â saa sa lirew
anga sa ga way lelibay a bay, kawa avaɗ nga
su ɗo, aga akar, adazay à 'am sə ɗo ahay
inde. Wita nà, â sa tərak ikwen bay, ɗəce
lele a anga kwanay bay. 16 Əna, kak ɗowan
a a sa lirew nà, anga a pərahan azar anà
Almasihu cəna, waray â sa gan anan bay.
Â hərən anan nga anà Mbərom aɗəka, bina
winen ɗo ana Almasihu.

17 Alay a kà slak, Mbərom i gan sariya
anahan anà ɗo ahay kutok. I lah sa gan
sariya a pa 'am nà, anà ɗo anahan ahay
aday. Aka aday kak mənuko ɗo anahan
ahay ɗukwen i lah sa gak uko sariya pa 'am
nà, ɗo aday kà ɗəfak anan apan anà ləbara
mugom a bay jiga fok ataya nà, i sa ga atan
nə kəkəma kutok anaw? 18 Kawa ana Deftere
a Mbərom sa ja, a wa:

«Kak ɗo ɗiɗek aya ta tam nə wurcihew
wurcihew nà,
ɗo sə atahasl ahay sə ɗəfan apan anà
Mbərom itəbay ataya ti sa ga nə
kəkəmaw?*»

19 Anga nan kutok, ɗo sa sa lirew ahay
anga a zlan à nga anà Mbərom ataya nà, tâ
pərahan azar sa ga lele, tâ mbəsak a zek a
tinen pə alay a Mbərom awan. Winen nə ɗo
sə ndakay atan aday a ga anan way anahan
sa ja ataya fok hwiya ata awan.

5

Agan nga anà ɗo a Yesu ahay

1 Ni jan ayak 'am hənа anan nà, anà
məceɗ sə egliz ahay à wulen a kwanay inde
ataya awan. Nen a ɗukwen, məceɗ sə egliz
a re. Nen nə canak anan anà lirew anà
Almasihu sa sa à alay ata awan. Ni njaɗ
sa zla à man sə mazlaɓ ana Almasihu ata
inde pə kərtek a tə kwanay. Anga nan, na
jak ikwen, na wa: 2 Gen anan nga anà ɗo
a Yesu ahay, winen sə varak ikwen à alay
inde ata awan. Gen atan nga nə tə mivel
kərtek awan, kawa ɗo sa gan nga anà təman
anahan ahay ata awan. Gen atan nga kawa
sa zlan à nga anà Mbərom awan, bina kawa
ɗowan a a gak ikwen apan bəlaray bay.
Ɗəfen anan abayak nga a kwanay nə pi mer
su way, mənjəna a kwanay sə bayak pə dala
a saa njaɗ ata awan. 3 Kâ si gen bahay pa
nga su ɗo a Mbərom sə varak ikwen ataya
tə məgala bay, əna tərən atan minje lele aya
awan aɗəka. 4 Ki gen anan matanan acəkan
cəna, pə luvon a Yesu Almasihu ɗo sa gak
uko nga i nay ahay kutok ata nà, kwanay
ki i njiɗen anan magwagway a məduwen
a sə njahay pa sə viyviya ata awan. Anga
magwagway ata nà, a zalay way azar aya
fok.

5 Kwanay njavar ahay ite, na jak ikwen, na
wa: Ɗəfen anan apan anà məceɗ a kwanay
ahay. Na jak ikwen à kwanay a fok kutok,
men anan nga a kwanay à məndak, men
anan zek ì zek ahay lele, anga Deftere a
Mbərom a ja, a wa:

«Mbərom winen a ngazlan uda saray anà ɗo
sə kwecele ahay,
əna a gan sumor nà, anà ɗo sa ma nga
a tinen ahay nə hənek à məndak
ataya awan.*»

6 Anga nan, na jak ikwen, na wa: Men
anan nga a kwanay hənek à məndak pa 'am
a Mbərom Ba Məgala, anga aday winen a
â cakaf kwanay à alay a sa zlan à nga ata
awan. 7 Way sə juwrak ikwen anan abayak
nga fok, mbəsiken anan anan à alay anahan
a inde, anga winen ɗo sa gak ikwen nga.

8 Gen anan nga ì zek ahay, ben! Bina
ɗo maniɗe a kwanay Fakalaw winen apan
i bar, winen apan i pəlay ɗowan a aday i
ban anan, kawa ziyel sa zlah pi zek sə dazay
zugwender sə pəlay way sa pa anahan ata
awan. 9 Tiven anan pa 'am njənjan lele,
pərihen anan azar sa ɗaf nga pə Mbərom.
Kə sənen apan zle, ɗo a Yesu ahay kwa
aha fok tinen apan ti ga ɗəce bayak a kawa

* 4:18 Ca pə Balndi 11.31. * 5:5 Ca pə Balndi 3.34.

kwanay aya re. [10] I njahay bayak a sabay,
ka sak i sen lirew ata coy nà, Mbərom ɗo
sa taa gak uko sumor ahay ata, i lavay
anan zek tə kwanay, i varak ikwen məgala
sə səmen anà way ahay fok. A ngamak
ikwen anga aday kâ dəzlen à man sə mazlaɓ
anahan à alay ana Yesu Almasihu inde sə
coy awan. [11] Winen nà, məgala anahan inde
pa sə viyviya awan. Amen!

Andav sa 'am ahay

[12] Su mo zek sə vinde anan ɗerewel a
cəɗew a anan nà, Silas. Winen nə mərak
uno, ɗo ɗiɗek awan. A pərahan azar anà
Yesu tə ɗiɗek a re. Nə vindek ikwen ayak
nà, anga aday kâ njiɗen məgala lele. Aday
nə ɗakak ikwen anan ayak nà, sumor a
Mbərom sa gak uko tə ɗiɗek ata awan. Kâ
sa sliren wa à man a bay.

[13] Do a Yesu ahay à Babila à man a anan ta
jak ikwen ayak 'am. Mbərom a walay atan
ɗukwen kawa anahan sə walay kwanay ata
re. Wan uno Markus kà jak ikwen ayak 'am
a re. [14] Jen anan 'am ì zek ahay lele, tə mivel
kərtek awan, anga kwanay tə mərak ahay.

Mbərom â varak ikwen zay anahan,
kwanay mə japay a tə Almasihu ataya awan.

Ɗerewel ana Piyer

Sə vinde mə slala cew awan Aɗakay way pə deftere a anan

Piyer a vinde ɗerewel a anan anga egliz azar aya, ɗo maja'am a Mbərom mungwalay aya tə njəkak atan ataya awan. Ɗo maja'am a Mbərom mungwalay ataya tinen apan ti cəce, Yesu a may bəse bay nə angamaw. Piyer a ja nà, lele sə pərahan azar anà atətak way a Yesu, kawa ana Apasay Cəncan a sə ɗakan atan anan ata awan. Yesu nə kà gak munok bay. A nan aɗəka nà, ɗo ahay tâ yam pə ines a tinen aday.

Nga sa 'am ahay

Angazlay saray à ɗiɗek a Mbərom inde *(1.1-21)*

Ɗo sə tətakan anan mungwalay anà ɗo ahay *(2.1-22)*

Liven zek lele, Yesu winen apan i may *(3.1-18)*

Aja 'am

1 Sə vindek ayak ɗerewel a anan nə nen Simon Piyer. Nen ɓile ana Yesu Almasihu aday ɗo maslan anahan re. Nə vindek ikwen ayak anà kwanay ɗo sa njaɗ sa ɗaf apan nga kawa manay a re ataya awan. Wita nə way lele awan anga kwanay, lele anga manay a re. A tərа matanan, anga Yesu Almasihu nə winen ɗo ɗiɗek awan. Winen nə Mbərom, aday winen ɗo a sa tam mənuko a re. 2 Sumor a Mbərom tə zay anahan â zəgahak ikwen, kawa ana kwanay sə zəga anan sa san Mbərom tə Yesu Almasihu Bahay a mənuko ata re.

*Anjahay a kwanay â tə*ra kawa ana Yesu Almasihu

3 Yesu Almasihu a varak uko cəveɗ sa san anan Mbərom, ɗo sə ngamak uko ata, anga aday ɗâ njahay à mazlaɓ anahan inde, ɗâ njaɗ sa zla kawa ananahan a kutok. Anga ɗa san anan zle ata awan, kà varak uko way a mənuko sa gan may ataya fok tə məgala anahan məduwen ata awan, anga aday ɗâ njaɗ sifa sa ndav bay, ɗâ njahay kawa sa zlan à nga anà Mbərom. 4 Tə cəveɗ ata kutok, kà varak uko magwagway sə zalay way ahay fok, kawa anahan a sə zlapak uko anan kurre i varak uko ata awan. Way ataya nə, way lele aya anga mənuko. A ga matanan nà, anga ka sak a njiɗen anan way ataya kutok nà, ata ki təmen pə way sə daliyugo ahay wa, way mbala ana ɗo ahay sa ga apan iɗe ataya awan, aday anjahay a kwanay i tərа kərtek tə ana Mbərom.

5 Anga nan kutok, gen məgala lele. Kə ɗəfen nga pə Yesu Almasihu coy nà, zlen azla lele kutok. Ki zlen azla lele coy nà, jipen anan apan asan way pə Mbərom re. 6 Kə sənen way pə Mbərom lele coy nà, jipen anan apan asan nga lele re. Kə sənen nga lele coy nà, səmen anan anà way ahay fok. Kə səmen anan anà way ahay fok coy nà, zlen kawa sa zlan à nga anà Mbərom a kutok. 7 Ki zlen kawa sa zlan à nga à Mbərom coy nà, tərən anan anà mərak ahay ɗo lele aya awan. Kə tərən ɗo lele aya anà mərak ahay coy nà, asan zek â ga inde à wulen a kwanay tə ɗo ahay fok. 8 Ki gen anan way ataya matanan pac pac cəna, asan way a kwanay pə Bahay a mənuko Yesu Almasihu i tərа way kəriya bay. Mer su way a Mbərom à alay a kwanay inde ataya ti zla nə pa 'am pa 'am lele. 9 Əna ɗo sa ga way ataya itəbay ata nà, tinen kawa ɗo hurof aya awan, tə canan anà way ahay lele kula itəbay. Mbərom kà pəsek atan anan ines a tinen ahay ɗukwen, tə mbəɗəkek anan à nga wa kwakwa coy.

10 Anga nan kutok, mərak uno ahay, gen məgala lele anga Mbərom a ngamak ikwen aday a walay kwanay nà, anga aday kî gen matanan. Ata ki zluwen pə cəveɗ sə pərahan azar anà winen a wa itəbay. 11 Mbərom i varak ikwen cəveɗ sa zla à bahay ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu inde, i təma kwanay lele, winen ɗo sa tam mənuko. Bahay anahan a nə i ga inde hwiya pa sə viyviya awan.

12 Anga nan kutok, kwa â ga nə kə sənen way ataya zle coy aday kə njihen njənjan à way a kwanay sə tətakay ahay ataya inde nà, ni pərahan ayak azar sa mak ikwen anan way ataya à sləmay inde. 13 À alay a nen tə sifa a mba cəna, na wa lele nə nâ mak ikwen anan way ataya à sləmay inde, anga aday kâ tərən ɗo mə pəɗek aya hwiya. 14 Na san zle, ni mac way uno bəse coy, kawa ana Bahay a mənuko Yesu Almasihu sə ɗuko anan à alay ata, ata awan. 15 Nə rəzlen à nga wa matanan həna nà, anga aday à alay a nen inde sabay

ata ɗukwen, way ataya tâ mak ikwen ahay à nga inde hwiya.

Piyer a canan anà mazlaɓ ana Yesu Almasihu

16 À alay ata nà, mə ɗakak ikwen anan coy, Bahay a mənuko Yesu Almasihu a nay ahay pə daliyugo tə məgala anahan a nə kəkəmaw. Ma ja matanan ata nà, mə təker 'am sə guvugo ahay bay, 'am su ɗo zənzen a bay re. Əna mə canan anà mazlaɓ anahan a nə tə iɗe a manay awan. 17 À alay ana Bəbay anahan Mbərom sə varan anan mazlaɓ məduwen ata nà, manay inde à man ata awan. Mbərom Bahay sə mazlaɓ məduwen ata, a wa: «Həna anan nà, wan uno, ləliwe uno awan. Nə taslay mivel bayak a nə tə winen awan.» 18 À alay a manay à ɓəzlom cəncan a tatə Yesu ata nà, mə sləne dungo a ndəray ahay à mburom wa tə sləmay a manay awan.* 19 Anga nan kutok, ma san zle, way ana ɗo maja'am a Mbərom sa ja ataya nà, ɗiɗek aya awan. Lele a nà, gen anan nga anà 'am a tinen ahay, anga tə tərak kawa uko sə lalam sa dav à luvon inde ata awan, aday, iɗe i saa cəɗe nà, jiyjay sə bəmtay, kawa sa ja nà, Almasihu, i sa dav à mivel a kwanay inde. 20 Abay kâ sənen way a həna anan aday nə lele: Ɗowan inde saa mba apan sə ɗakay anan 'am ana ɗo maja'am a Mbərom ahay ta nga anahan à Deftere a Mbərom wa nà, ibay. 21 Anga ɗowan sa ma anan 'am a Mbərom anga a zlan à nga nà, ibay. Əna Apasay Cəncan a a varan atan məgala sa ma anan 'am a Mbərom aya kutok, kawa anahan a sa jan atan ata awan.

2

Ɗo sə tətakan anan mungwalay anà ɗo ahay ataya awan

1 Kwakwa ata ɗukwen nà, ɗo maja'am a Mbərom mungwalay aya à wulen su ɗo a Mbərom ahay inde. À wulen a kwanay azanan ɗukwen, miter mungwalay aya ti ga inde re. Ti ləlakay zek tə akar, ti tətakan anan way mungwalay aya sə lize anan ɗo ahay, aday ti məman anan sə pərahan azar anà Bahay a mənuko sa tam atan ata awan. Natiya ti gəɓan ahay anà nga a tinen nə sariya sə lize atan bəse ata awan. 2 Ɗo ahay bayak a ti pərahan atan azar à cəveɗ sə sədœk a tinen inde. Anga azla a tinen ata awan, ɗo ahay ti tərа anan cəveɗ sə ɗiɗek à məndak. 3 Miter sə mungwalay ataya ta gan may anà way sə ɗo ahay tə mindel. Anga nan, ti tətakak ikwen anan nà, way mungwalay aya aday sa njaɗ anan magwagway. Əna sariya a tinen a nə mə lavay zek a kwakwa coy. Ɗəce i tan atan à nga, ti lize bəse kwayan'a.

4 Kwa maslay a Mbərom a sa ga ines a kwakwa ataya ɗukwen, Mbərom kà julœk atan cara bay, əna kà larak atan à məke inde, ì iɗe zənzen a inde. Tinen mə dərazl aya à man ata hus pə luvon saa gan atan sariya a tinen. 5 Mbərom kà mbəsakak anan daliyugo lelibay a kwakwa ata bay re, əna kà lizek anan wa ɗo sa ngam sə ɗəfan apan itəbay ataya tə a'am. Mbərom a tam wa nà, Nuhu ɗo sə ɗakay anan ɗiɗek a Mbərom, winen tu ɗo su doh anahan ahay ɗəkɗek cuwɓe.*

6 Mbərom ata kərtek a, kà gak anan sariya tə uko anà wulen su doh ana atə Sodoma tə Gomora.† Kà tərak atan rəɓa, anga aday ɗo sə sədœk ahay fok tâ ca apan, saa njaɗ atan nə way ata re. 7 À alay ata ite, Mbərom a tam wa nà, Ludu, ɗo sə ɗiɗek. Ɗo sə sədœk ahay ta sak anan lirew nə bayak awan, tə anjahay a tinen a lelibay ata re. 8 Ludu, ɗo ɗiɗek a, kà njahak à wulen a tinen, aday pac pac kà canak atan, kà slənek way a tinen a sa ga lelibay ataya fok, kà bənak anan mbiyeɗ à mivel inde bayak awan.

9 Natiya kutok, Bahay a mənuko Mbərom nà, a san sa tam anan ɗo anahan lele ataya à ɗəce a tinen ahay wa, aday a san sa gan nga anà ɗo lelibay ataya anga aday i kəta atan pə luvon sə sariya anahan re. 10 Mə zakay a nà, Mbərom i san sə kəta anan ɗo sa ga ubor pə way si zek ahay lelibay ataya kutok re. Tinen ɗukwen ti kəɗey anan mazlaɓ a Mbərom.

Miter sə mungwalay ataya nà, tə jəjar itəbay. Tinen apan ti hərən nga anà zek, ti kəɗey anan way sə mazlaɓ ahay à bagəbaga mburom, ti gənahan atan re. 11 Kwa maslay a Mbərom ahay sə zalay miter a mungwalay ataya tə məgala ataya ɗukwen, tə gənahan anà way a tə mazlaɓ ataya pa 'am a Mbərom

* 1:18 Ca pə Mata 17.1-5; Markus 9.2-7; Lukas 9.28-35. * 2:5 Ca pə Laataanooji 6.1 - 7.24.
† 2:6 Ca pə Laataanooji 19.24.

à mburom bay re. [12] Əna ɗo ataya nà, tə
pərahak anan azar anà zlay si zek a tinen
kawa way sə kiɓe ahay aday tinen mə wahay
aya ɗukwen anga sa ban, sa vaɗ ataya awan.
Tinen apan ti gənahan anà way aday tinen
a ta san bay ata awan. Mbərom i lize atan
ɗukwen kawa way sə kiɓe aya re. [13] I man
atan anan nà, way a tinen sa san lirew anà
ɗo ahay ata awan. Tinen nà, tinen apan
ti taslay mivel sa ga sədœk pa 'am sə ɗo
ahay. Tinen apan ti pa way pə kərtek a tə
kwanay nà, ti taslay mivel sa van nga anà
ɗo ahay aɗəka. Wuna, anjahay a kwanay
tə tinen ata a ga waray. [14] Ta gan may tə
mindel cəna, sə zəzor uwar ahay, ta ya nga
sa ga ines itəbay re. Tinen apan ti ləlak
anan ɗo bəle aya à ɓalay a tinen inde. Mivel
a tinen kà sənak anan zek tə ubor sə way
ahay. Mbərom kà tahaslak atan coy. [15] Tə
mbəsakak cəveɗ ɗiɗek a, tə slarak way a
tinen à kiɓe. À man ata kutok, tə pərahan
azar anà cəveɗ ana Balama, wan ana Be'or.
Ɗowan ata a nan sa ga sədœk cəveɗabay,
anga a gan may anà dala. [16] Əna Mbərom
kà gafak anan 'am anà ɗo maja'am anahan
ata awan. Bina, abay zungo nə a ja 'am bay,
əna anà winen nə kà jak anan 'am kawa
ɗo zənzen awan. A gafan 'am pə cəveɗ sə
ɓəlɓəle anahan ata awan.‡

[17] Ɗo sə tətakan anan mungwalay anà ɗo
ahay ataya nà, tinen kawa kurok mə kuray
aya ata awan, tinen kawa matapasl maɗ sa
ɓal anan vegege, a ga iven itəbay ataya a
re. Mbərom kà lavak atan anan zek ta man
ì iɗe zənzen a inde. [18] Tinen apan ti zlah
awan kəray ta 'am kəriya awan, aday tinen
ti ga anan mer su way tə ubor si zek sə
sapat anan ɗo a sə gəzla nga həniniye tu ɗo
sa san ɗiɗek a Mbərom itəbay ataya awan.
[19] Tə zlapan anà ɗo ataya nə ti təmay atan à
ɓile wa aɗəka, əna tinen aya aday ɗukwen,
ɓile sə sədœk aya awan, anga awan a kà
gak apak bahay cəna, iken ɓile ana awan
ata awan. [20] Kak ɗowan a kà sənak Yesu
Almasihu Bahay a mənuko aday ɗo sa tam
mənuko re cəna, kà təmak à ɓalay sə way
sə daliyugo ahay wa. Aday kà sak a ma
pə way a lelibay ataya re, aday way ataya
ta sak a ga apan bahay asa nà, à andav a
inde nà, suwan anjahay anahan kwakwa ata
awan. [21] Kak sə matanan ata nà, suwan abay
tâ san cəveɗ sə ɗiɗek ata bay, ta sa san anan
aday sə mbəsak anan 'am a Mbərom, ta sa
ma pə anjahay məduwer ata nà, na. [22] Way
a sə təran anà ɗo ataya a ɗakay anan 'am
sə jike aya inde nà, tinen ɗiɗek aya awan,
ta wa: «Kəla a ma pə avəne anahan, a pa
anan asa.§» Ta wa: «Gadura sə banay anan
həniniye ata kà mak saa nahay à dəndəloɓ
inde maza awan.»

3

*Bahay a m*ənuko Yesu i may ahay

[1] Car uno ahay, həna anan nà, ɗerewel
uno mə slala cew a sə vindek ikwen ayak.
À ɗerewel uno ataya cew a inde nà, na
man ayak nà, anà 'am aday kə sənen zle
coy ataya awan, anga u no sə pəɗek anan
abayak nga a kwanay pə cəveɗ lele awan.
[2] U no nà, bayiken pa 'am ana ɗo maja'am
a Mbərom cəncan aya kwakwa ataya aday.
Bayiken pa 'am a Yesu, ɗo sa tam ɗo, Bahay
a mənuko, ma jak ikwen ataya re. 'Am
anahan ataya nà, sə tətakak ikwen anan
nə ɗo maslan anahan ahay. [3] Sənen anan
way inde lele aday: Pə luvon a saa ndav
anan daliyugo ata nà, alay a i nay ahay, ɗo
sa ga way sə ubor si zek ahay ti nay ahay
sə mbasay pikwen. [4] Ti ja: «Yesu a wa i
may ahay. Həna winen ahaw? Bəbay a
mənuko ahay tə məcak, kà mak ahay bay.
Way ahay pə daliyugo həna ɗukwen, kawa
sə kwakwa ataya hwiya re. Sə mbəɗa həna
nə maw?» [5] Ti ja matanan, anga ta gak anan
may sə mbəɗek anan way inde kərtek à
nga wa. Bina kwakwa Mbərom a ndakay
daliyugo nə ta 'am anahan ma ja awan. A
ndakay daliyugo pi zek tə a'am, aday a ray
yugo ɗukwen à a'am ata wa re.* [6] À alay a
Nuhu ɗukwen, ɗo sə daliyugo ahay tə lizek
tə a'am a kərtek ata re.† [7] Mbərom a wa,
daliyugo a anan ta nga mburom a həna ata
təke, ti ga inde nə hus pə anà luvon a aday
uko i lize atan wa ata awan. I gan atan nga
hus pə luvon anahan saa ga sariya sə lize
atan wa ɗo sə ɗəfan apan bay ataya fok.

[8] Car uno ahay, way inde kərtek nə kâ
mbəɗəken anan à nga wa bay: Pə Mbərom
nà, atə luvon kərtek tə ava dəbu (1,000)

‡ 2:16 Ca pə Limle 22.2-35, 31.16. § 2:22 Ca pə Balndi 26.11. * 3:5 Ca pə Laataanooji 1.6-9.
† 3:6 Ca pə Laataanooji 7.11.

ɗukwen, tinen mende, way kərtek awan.
[9] Ɗo ahay inde sə bayak nə Mbərom kà gak
munok sa ga kawa anahan sa ja ata awan.
Əna aɗəka bay, matana bay jiga awan. A
ga ngatay nə anga kwanay. A nan nə ɗo
ahay tâ yam pə ines a tinen ahay, a nan
ɗowan kwa kərtek â saa lize bay. [10] Kə̀ dəzlek
pə alay a cəna, Bahay a mənuko Yesu nà,
i may ahay acəkan. I may ahay nə kawa
ɗo sə akar, aday ɗowan i san luvon a bay.
À alay ata kutok, ɗo ahay ti sləne abəbal
awan bayak a à mburom, aday kərngay i
lize. Uko i vak anan way sə dala mburom
ahay fok: mawuzlawazl ahay, kiya, pi zek ta
pac a təke. Aday way sə dala dəlon ahay tə
way a azar aya fok ti lize a wa re.

[11] Kak way ataya ti lize matanan cukutok
nà, lele a ki njihen nə kəkəmaw? Gen nə
way sa zlan à nga anà Mbərom awan, ɗəfen
anan apan à Mbərom pə way ahay fok.
[12] Ɗəfen anan iɗe anà luvon anà Mbərom
a saa ndav anan daliyugo ata awan. Aday
ɗukwen, gen way a kwanay sa mba apan
sa ga ataya awan, anga aday luvon a â
həɗəkey ahay bəse. Pə luvon ata nà, uko i
vak anan way sə dala mburom ahay, i ndav
atan nə fok, aday way a sə mburom ataya
ɗukwen ti vak wa zek nə fok. Awan a saa
mbəsak kwa kərtek ibay. [13] Əna Mbərom a
jak uko nà, bagəbaga mburom wiya pi zek tə
daliyugo wiya ti sləray ahay, way ɗiɗek aya
ti i njahay uda sə coy.‡ Winen ata ɗukwen,
way a mənuko sa ba ata awan.

[14] Anga nan kutok, car uno ahay, kak
kwanay apan ki ben way a saa təra pa 'am
ata cəna, təkəren anan sa ga sə məgala way
a təɗe sa ga ataya tə mivel kərtek awan
aday. Ata, luvon ata kà sak a dəzley ahay nà,
i njaɗ kwanay mənjəna ines ahay à zay inde
pa 'am a Mbərom awan. [15] Sənen anan aday,
Bahay a mənuko Yesu kà gak ayak munok
nà, anga a mbəsakan alay a anà ɗo ahay sa
tam. Pol, mərak a mənuko a sə pəlay ata,
kə̀ vindek ikwen anan ayak 'am ata re. A
vinde anan ɗukwen tə kəlire§ a Mbərom a
sə varan ata awan. [16] À ɗerewel anahan ahay
inde fok, kak winen apan i vinde sa ja 'am
ata cəna, a ja nə matanan. Way ahay inde à
ɗerewel anahan ahay nə ta da 'am sə sləne
wanahan. Ɗo ma san way a bay aday tə
bayak nga pə Mbərom nə cuwcew ataya, tə
mbəɗa anan nə cara, aday tə cəveɗ lele aya
ite sabay, kawa ana tinen sa taa ga anan 'am
sə Deftere a Mbərom ma ja azar aya ata re.
Kawa ana tinen sa ga matanan ata nà, tinen
apan ti ngəzahan ahay sariya a Mbərom anà
nga a tinen aya awan.

[17] Car uno ahay, kwanay nà, kə sənen
anan way ataya zle coy. Anga nan, na jak
ikwen na wa: Gen anan nga ì zek, bina ɗo
a sə ɗəfan apan anà Mbərom itəbay ataya
tâ saa ra pikwen wa saray sə slahay kwanay
ì ines inde bay, aday ata ki mbəsiken anan
cəveɗ a kwanay lele ata, kwanay sə tavay
uda njənjan ata awan. [18] Matanan bay,
pərihen anan azar anà Bahay a mənuko
Yesu Almasihu, ɗo sa tam mənuko ata awan
aɗəka, anga aday â zəga anan sa gak ikwen
sumor anahan, aday ata ki zəgihen sa san
anan zek anahan a kutok.

Varuko anan mazlaɓ ɗukwen, həna, aday
pa sə viyviya awan. Amen!

‡ 3:13 Ca pə Esaaya 65.17, 66.22. § 3:15 Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

Ɗerewel ana Yuhana

Sə vinde mama'am awan Aɗakay way pə deftere a anan

Ɗerewel a anan nà, winen kawa wazo. A nan à Yuhana sə ɗakan atan anan ayak way anga ɗo maja'am a Mbərom mungwalay aya awan. A jan atan nà, tinen nə wan a Mbərom ahay. Anga nan, tê njahay à jiyjay a Mbərom inde, aday tê pəlay zek ahay. Aday ɗukwen, tê pərahan azar anà cəveɗ a tinen sə tətak sə pərahan azar à Mbərom ata lele kutok.

Nga sa 'am ahay

Anjahay à jiyjay a Mbərom inde *(1.1 - 2.17)*
Wan a Fakalaw ahay ta wan a Mbərom ahay *(2.18 - 3.10)*
Asan zek a Mbərom *(3.11 - 4.21)*
Aɗaf nga pə Yesu *(5.1-21)*

Yesu Almasihu ɗo sə varan sifa anà ɗo ahay

1 Mi vindek ikwen ayak pə Yesu Almasihu,
'Am a Mbərom, ɗo sə varan sifa anà ɗo ahay.
Winen inde nà, kwa həna kabay daliyugo
ɗukwen mə ndakay a fan bay. Mə slənek
'am anahan awan, mə canak anan njœk
tə iɗe a manay, mə zəzurok anan lele, mə
lamak anan tə alay a manay awan. 2 Ɗo
sa var sifa ata a kay zek uho nà, mə canak
anan. Anga nan kutok, manay apan mi
ga side sə ɗakak ikwen anan 'am sə sifa sa
ndav bay ata awan. Sifa ata nà, abay winen
pə cakay a Mbərom, Bəbay a nuko, əna
həna sifa ata kà kak umo ahay zek. 3 Way
a manay sə canan tə iɗe a manay aday sə
sləne tə sləmay a manay ataya nà, mi ɗakak
ikwen anan ayak à kwanay, anga aday kê
jipen tə manay. Manay mə japay aya tə
Bəbay Mbərom aday tə Yesu Almasihu, wan
anahan. 4 Matanan, mə vindek ikwen ayak
way anaya nà, anga aday ataslay mivel a
manay â rah wa lele kutok.

Njahuko ì iɗe jiyjay a Mbərom inde

5 'Am a a manay sə sləne pə Yesu Al-
masihu wa ata nà, manay apan mi ɗakak
ikwen anan ayak həna: Mbərom nà, winen
ɗo sə iɗe jiyjay, iɗe zənzen sə awan inde
pə cakay anahan kwa mənjœk ibay. 6 Kak
ɗa jak mənuko mə japay a tə Mbərom,
aday hwiya mənuko ì iɗe zənzen inde cəna,
wita ɗə gəɗak mungwalay, aday mənuko pə
cəveɗ sə ɗiɗem sabay re. 7 Kak ɗə njahak
à jiyjay a Mbərom inde aɗəka, kawa winen
a sə njahay ì iɗe jiyjay inde ata nà, ata
mənuko mə japay a pə kərtek a tu ɗo sə
jiyjay azar aya awan. Aday ti mez a Yesu
wan anahan, Mbərom i pəsek uko anan ines
ahay fok, dì təra ɗo cəncan aya awan.
8 Kak ɗa jak mənuko mənjəna ines nà, ata
ɗə gəɗak anan mungwalay ì zek a mənuko
ahay, aday ɗiɗek inde à mənuko ibay. 9 Əna,
kak ɗə sənak pə ines a mənuko ahay aday
ɗə yimak apan cəna, Mbərom i pəsek uko
anan, i təra mənuko ɗo cəncan aya awan,
anga winen aday nà, ɗo ɗiɗek awan, hwiya
a ga anan way anahan sa ja ataya fok.
10 Kak ɗa jak ɗa gak ines bay cəna, ata
ɗə tərak anan Mbərom ɗo sə mungwalay
awan. Aday ɗukwen 'am anahan inde à
mivel a mənuko ite sabay.

2

1 Dəna uno ahay, nə vindek ikwen ayak
way anaya nà, anga aday kî gen ines sabay.
Əna, kak aday ɗowan a kà gak ines dəp nà,
ɗo a mənuko inde pə cakay a Bəbay a nuko
Mbərom, i mak uko zek. Ɗowan ata nà, Yesu
Almasihu, winen a ga ines itəbay. 2 Winen
kà varak anan sifa anahan anga mənuko,
anga aday Mbərom â pəsek uko anan ines
a nuko ahay. A var a sifa anahan aday nà,
anga ines a mənuko ahay vərre bay, əna
anga ines sə ɗo ahay pə daliyugo fok.

Ɗəfen anan apan anà Mbərom

3 Kak ɗə ɗəfak anan apan anà 'am a
Mbərom tə ɗiɗem a nà, aɗəfan apan a
mənuko ata i ɗakay anan ɗa san Mbərom
zle acəkan. 4 Kak ɗowan kà jak «Na san
Mbərom zle» aday a ɗəfan apan anà 'am
a Mbərom a bay cəna, ata winen ɗo sə
mungwalay, ɗiɗek inde à winen ibay. 5 Aya
əna, kak ɗowan kə ɗəfak anan apan anà
'am a Mbərom nà, tə ɗiɗem a nə asan zek
anahan anga Mbərom ma rah a à mivel
inde. Ɗa san mənuko mə japay a tə Mbərom
nà, natiya: 6 Kak ɗowan kà jak winen mə
japay a tə Mbərom nà, azla anahan â təra
nə kawa ana Yesu Almasihu a kutok.
7 Car uno ahay, way a nen sə vindek ikwen
ayak həna ata nà, way wiya pə kwanay
bay. Aɗəka bay 'am məduwer a coy, kə
slənen anan kwa həna kabay. Kə slənen

anan 'am ata nà, kurre, à alay a kwanay sə
təma 'am a Mbərom ata awan. [8] Əna 'am a
məduwer a nen sə vindek ikwen anan ayak
ata nà, winen kawa 'am wiya awan. Kə̀ tərak
'am dìɗek a à anjahay a Yesu inde aday à
anjahay a kwanay inde, anga iɗe zənzen
winen apan i ndav, aday iɗe jiyjay guzgwez
a kə̀ dazlak anan sa dav uda coy.
[9] Ɗowan a kà jak winen ì iɗe jiyjay a inde,
aday cəkəbay hwiya a nan iɗe anà mərak
ahay cəna, ata winen ì iɗe zənzen a inde
hwiya mba. [10] Əna ɗo sə pəlay mərak ahay
nà, winen ì iɗe jiyjay inde kutok, aday way
sə zluwe anan à cəveɗ wa ɗukwen, inde à
winen ibay re. [11] Aday ɗo sa nan iɗe à mərak
ahay ite nà, winen ì iɗe zənzen inde, winen
apan i jəjay uda awan. A san i zla ahaw bay,
anga iɗe zənzen kə̀ hurfok anan.

*K*ô wihen ubor pə way sə daliyugo ahay
bay
[12] Dəna uno ahay, ni vindek ikwen ayak
həna,
bina Mbərom kə̀ pəsek ikwen anan
ines ahay anga sləmay a Yesu Al-
masihu.
[13] Məceɗ ahay, ni vindek ikwen ayak həna
nà,
anga kwanay kə sənen ɗowan a aday
winen inde kwa pə dəlen a wa ata
awan.
Njavar ahay, ni vindek ikwen ayak həna nà,
anga kwanay nə kə mbisen pə Fakalaw.
[14] Dəna uno ahay, nə vindek ikwen ayak nà,
anga kə sənen ahay Mbərom, Bəbay a
mənuko.
Məceɗ ahay, nə vindek ikwen ayak nà,
anga kwanay kə sənen ɗowan aday
winen inde kwa pə dəlen a wa ata
awan.
Njavar ahay, nə vindek ikwen ayak nà,
anga kwanay məgala aya awan, 'am
a Mbərom inde à mivel a kwanay,
aday kwanay kə mbisen ahay pə
Fakalaw coy.
[15] Kô wihen ubor pə anjahay su ɗo sə
daliyugo ahay bay, aday pə way sə daliyugo
aya bay re. Kak ɗowan a kə̀ wahak ubor pə
way ataya nà, i pəlay Bəbay a nuko Mbərom
sabay. [16] Anga anjahay sə daliyugo aday nà,
natiya: Ɗo ahay ta ga nə way sə ubor si zek
a tinen ahay. Tə canak anan à way cəna, a
nan atan sa njaɗ anan. Tə njaɗak anan coy
ɗukwen, ti gan anan ti zek anà ɗo a azar aya
kutok. Way matana ataya nà, ta nay ahay à
Bəbay a nuko Mbərom wa bay. Wita, way
sə daliyugo ahay aɗəka kutok. [17] Kə sənen
apan zle, daliyugo nà, i ndav, pi zek tə way
sə ɗo ahay sa ga apan ubor ataya təke fok.
Əna ɗo sa ga way sa zlan à nga à Mbərom
nà, i njahay tə sifa a pa sə viyviya awan.

*B*ənen nga a kwanay pu ɗo maniɗe a
Yesu ahay wa
[18] Dəna uno ahay, daliyugo nà, i ndav
bəse coy! Kə slənen sa jəka ɗo maniɗe
a Yesu inde i i nay ahay. Aday həna, ɗo
maniɗe ahay bayak a tinen inde ta nak ahay
coy. Anga nan, ɗa san zle, daliyugo i ndav
bəse kutok. [19] Ɗo maniɗe ataya nà, abay
tinen inde à wulen a mənuko, əna tinen ɗo
a mənuko ahay tə dìɗem aya bay. Anga
nan, tə mbəsakak mənuko. Abay â ga nə
tinen ɗo a mənuko ahay tə dìɗem aya nà, ti
mbəsak mənuko bay. Ana tinen a sə mbəsak
mənuko ata nà, a ɗakay anan abay tinen ɗo
a mənuko ahay bay wanahan.
[20] Kwanay aɗəka nà, Yesu Almasihu kə̀
varak ikwen Apasay Cəncan awan. Aday
həna, kwanay a fok kə sənen dìɗem sə way
ahay zle coy. [21] Nə vindek ikwen ayak həna
nà, anga sa jəka kə sənen dìɗem bay ata
ɗaw? A'ay, nə vindek ikwen ayak aɗəka
nà, anga kə sənen dìɗem zle coy ata awan.
Aday kə sənen zle re, mungwalay nà, a nay
à dìɗem wa kula itəbay. [22] Ɗo sə mungwalay
aday nà, wayaw? Ɗo sə mungwalay nà,
ɗowan a sa jəka, Yesu nə winen Almasihu
bay ata awan. Winen nà, ɗo maniɗe ana
Yesu Almasihu. A ngam Bəbay Mbərom
bay, aday a ngam Yesu wan anahan bay re.
[23] Kak ɗowan a kə̀ ngəmak Yesu winen Wan
a Mbərom bay nà, a san bay nà, zek a Bəbay
Mbərom awan. Aday ɗo sə təma Yesu winen
Wan a Mbərom ite nà, a san nə zek a Bəbay
Mbərom awan kutok.
[24] Kwanay nà, 'am a kwanay sə slənе kurre
ataya nə, tô njahay à mivel a kwanay inde.
Kak 'am ataya inde à mivel a kwanay inde
cəna, kwanay ɗukwen mə japay aya tə Wan
a Mbərom, aday tə Bəbay Mbərom a re.
[25] Aday ɗukwen, Yesu Almasihu a kə̀ zlapak
uko anan tə awan a inde. Way anahan a sə
zlapak uko anan ata nà, anjaɗ sifa sa ndav
bay ata awan.
[26] Nə vindek ikwen ayak way anaya nà,
anga aday kô bənen nga a kwanay pu ɗo

sa njak kwanay ahay wa. [27] Kwanay nà,
Apasay a Yesu sə varak ikwen ata, inde
à kwanay inde. Anga nan, ki gen anan
may anà ɗo hinen sə ɗakak ikwen anan
awan sabay. Apasay Cəncan ata i ɗakak
ikwen anan way ahay fok. Aday ɗukwen
way anahan sə ɗakak ikwen anan ataya
nà, ɗiɗem aya awan, mungwalay uda ibay.
Natiya awan, njihen kwanay mə japay aya
tə Yesu Almasihu, kawa Apasay anahan sə
ɗakak ikwen anan ata awan.

[28] Matanan, dəna uno ahay, njihen
kwanay mə japay aya tə Yesu Almasihu
hwiya, anga aday, pə luvon anahan saa
may ata nà, ɗì jəjar bay, waray i gak uko pa
'am anahan sabay re. [29] Kə sənen apan zle,
Yesu Almasihu nà, winen ɗo ɗiɗek awan.
Matanan, kuwaya ɗowan a a ga nà, way
ɗiɗek a cəna, winen wan a Mbərom.

3

Wan a Mbərom ahay

[1] Cen apan aday, Mbərom a pəlay mənuko
tə mindel hus a sə ngamak uko wan anahan
ahay. Anga nan, mənuko wan anahan ahay
tə ɗiɗek a acəkan! Ɗo sə daliyugo ahay ta
san mənuko bay. Ta san Bəbay Mbərom
bay, aday ta mba apan sa san mənuko wan
anahan ahay bay re. [2] Car uno ahay, həna
nà, mənuko wan a Mbərom ahay. Aday ɗì i
tərа azanan pa 'am kəkəmaw nà, ɗa san fan
bay. Əna ɗa san zle, Yesu kà sak a may cəna,
ɗì tərа kawa winen awan, anga ɗì i canan
azanan njœk tə iɗe a mənuko nà, winen a
uwek wanahan. [3] Ɗowan a nà, winen apan i
ɗəfan iɗe anà amay a Yesu Almasihu cəna,
i gan nga anà zek à cəɗan'a inde, anga Yesu
winen ɗo cəncan awan.

[4] Kuwaya ɗowan a kà gak ines cəna, a vəze
nə pə Mbərom, anga aga ines nà, avəze pə
Mbərom awan. [5] Əna kə sənen apan zle,
Yesu kà nak sa naa pəse anan ines pə ɗo
ahay wa. Aday winen a nà, ines inde apan
kwa mənjœk itəbay. [6] Anga nan kutok, ɗo
mə japay a tə winen ataya nà, ti pərahan
azar sa ga ines sabay. Aday ɗo sə pərahan
azar sa ga ines cəna, kula kà canak anan
itəbay, kà sənak anan itəbay re.

[7] Dəna uno ahay, bənen nga a kwanay pu
ɗo saa njak kwanay ahay wa. Ɗo sa ta ga
way ɗiɗek aya nà, winen ɗo ɗiɗek awan,
kawa Yesu winen ɗo ɗiɗek a ata awan.
[8] Aday ɗo sa ta ga ines ahay nà, winen ɗo
ana Fakalaw, anga kwa pa sə adazlan ana
daliyugo wa nà, Fakalaw winen ɗo sa ga
ines way anahan. Anga nan kutok, Yesu a
nay ahay nà, sa naa lize anan wa mer su
way ana Fakalaw ataya awan. [9] Matanan,
kuwaya ɗowan a winen wan a Mbərom
cəna, i pərahan azar sa ga ines sabay, anga
'am a Mbərom sa var ata nà, winen mə
njahay a à mivel anahan inde kawa zahav.
I mba apan sa ga ines sabay, anga winen
nà, kà tərak wan a Mbərom. [10] Natiya awan,
ɗi mba apan sə gəzlan alay pi zek wa anà
wan a Mbərom ahay tə ana Fakalaw ahay
nə kəkəmaw? Ɗo sa ga way ɗiɗek a bay
nà, winen wan a Mbərom bay. Aday ɗo sə
pəlay mərak ahay bay ɗukwen, winen wan
a Mbərom bay re.

Asan zek su ɗo a Yesu ahay

[11] Matanan, 'am a kwanay a sə slənе kurre
ata nà, həna: Sənen zek ahay. [12] Kə sənen
apan zle, Kaynu kà vəɗak anan mərak ana-
han Abel bəskol.* A vaɗ anan nà, anga mer
su way ana Abel nə lele, aday mbala anahan
a bugol nə lelibay ata awan. Matanan, ɗə̂
tərа kawa Kaynu bay. Winen nə ɗo ana
Fakalaw.

[13] Mərak uno ahay, ɗo sə daliyugo ahay
tinen apan ti nak ikwen iɗe nà, â gak ikwen
masuwayan bay. [14] Ana mənuko sə pəlay
mərak ahay ata nà, a ɗakay anan, ɗə takasak
ahay à amac wa, ɗa zlak à sifa inde. Əna ɗo
sə pəlay mərak ahay itəbay ata nà, winen kà
mbəɗəkek ayak à amac inde vəɗəkka hwiya.
[15] Ɗo sa nan iɗe anà mərak ahay nà, winen
ɗo sa vaɗ nga su ɗo re. Aday kə sənen apan
zle, ɗo sa vaɗ nga su ɗo nà, sifa sa ndav bay
ata inde à winen ibay. [16] Asan zek nà, awan
a maw? Way ata, ɗa san a zle, bina Yesu
kà varak anan sifa anahan anga mənuko.
Matanan, mənuko ɗukwen, varuko anan
sifa a mənuko ahay anga mərak ahay ite re.
[17] Izəne ɗo inde à wulen a kwanay winen
zlile awan. Hinahibay kà canak anan anà
mərak anahan à ɗəce inde, aday kà mak
anan zek bay nà, ata asan zek a Mbərom
inde à mivel anahan acəkan ɗaw? [18] Dəna
uno ahay, ɗə̂ pəlay ɗo ahay ta 'am vərre
bay. Əna kuko atan anan asan zek a mənuko

* 3:12 Ca pə Laataanooji 4.8.

anà ɗo ahay ta sa man atan zek tə ɗiɗek
awan.
[19] Kak ɗa gak matanan nà, ɗi san mənuko
nə ɗo sə ɗiɗem ahay. Ata ɗi mba apan
sə tavay pa 'am ana Mbərom, ajəjar inde
sabay. [20] Kwa abay â ga nà, mivel a mənuko
winen apan i mak uko anan mungok təkeɗe
nà, ɗa san zle, Mbərom nə winen məduwen
awan, a zalay mivel a mənuko ahay. Aday a
san way a mənuko sa ga ahay zle fok. [21] Car
uno ahay, kak mivel a mənuko kà mak uko
anan mungok pə awan ibay nà, ata ɗi mba
apan sə tavan pa 'am à Mbərom, ajəjar inde
sabay. [22] Aday way a mənuko saa cəce panan
ataya fok, i varak uko anan, anga mənuko
apan ɗi ɗəfan apan anà 'am anahan ahay
ta sa ga nə way sa zlan à nga anà winen
ahay kutok. [23] Ihe, 'am a Mbərom sa jak
uko ata nà, həna: Ɗəfuko nga pə sləmay a
Yesu Almasihu wan anahan, aday sənuko
zek à wulen a mənuko ahay inde lele, kawa
anahan sa jak uko ata awan. [24] Aday ɗowan a
kə̀ ɗəfak anan apan anà 'am a Mbərom ma ja
ataya nà, winen kə̀ japak tə Mbərom, aday
Mbərom kə̀ japak tə winen kutok re. Aday
ɗi san Mbərom kə̀ japak tə mənuko nà, anga
Apasay anahan a sə varak uko ata awan.

4

Agəzla anan ɗo a Yesu ahay pi zek wa tə ana Fakalaw ahay

[1] Car uno ahay, kâ sa ɗəfen nga pa 'am su
ɗo sa jəka: «Manay nà, Apasay a Mbərom
inde à mivel a manay ahay» ataya fok bay.
Əna, ɓənen nga a kwanay pə tinen wa aɗəka
bugol nə lele. Cen patan wa mazan aday.
Kak Apasay a Mbərom inde à mivel a tinen
ahay acəkan, kabay awan inde à mivel a
tinen ahay ibay cəna, sənen atan aday.
Na ja matanan ata nà, anga ɗo maja'am
mungwalay aya inde həna bayak a kwa
aha fok. [2] Natiya, həna ki sənen atan ɗo
sa jəka Apasay a Mbərom inde à mivel a
tinen ataya nə kəkəmaw? Ki sənen atan
aday nà, pa 'am a tinen aya wa. Ɗowan
a kà jak, Yesu Almasihu a dazay ahay à
mburom wa, kə̀ tərak ɗo tə sluweɗ si zek
a nà, ata winen Apasay a Mbərom inde à
mivel anahan acəkan. [3] Əna ɗo sa ngam sa ja
matana itəbay ataya nà, Apasay a Mbərom
inde à mivel a tinen itəbay. Aday tinen nà,
apasay ana ɗo maniɗe a Yesu inde à mivel a
tinen ahay. Kwanay nà, kə sənen pa 'am ata
zle coy. Ɗo maniɗe a Yesu ata, i nay ahay
mba, əna həna ata ɗukwen, winen inde pə
daliyugo coy.
[4] Dəna uno ahay, kwanay nà, wan a
Mbərom ahay, aday kə pəken atan waray ì
iɗe anà ɗo maja'am mungwalay ataya awan.
Kə pəken atan waray ì iɗe inde nà, anga
Apasay a Mbərom a à mivel a kwanay inde
ata, a zalan atan məgala à nga wa anà
apasay ana ɗo maniɗe winen pə daliyugo
həna ata awan. [5] Ɗo maja'am mungwalay
ataya nà, tinen ɗo sə daliyugo ahay. Ta
ja nà, 'am su ɗo sə daliyugo ahay, aday
ɗo sə daliyugo ahay tinen apan ti slənen
atan anan 'am a tinen ahay lele. [6] Mənuko
bugol nà, wan a Mbərom ahay. Aday ɗo
sa san Mbərom nà, a pak sləmay pa 'am a
mənuko. Əna ɗo sa san Mbərom bay ahay
nà, ti slənek uko anan 'am a mənuko ahay
itəbay. Matana awan, ɗi mba apan sə gəzlan
alay pi zek wa anà Apasay a Mbərom, tə
apasay ana Fakalaw a kutok.

Asan zek a Mbərom

[7] Car uno ahay, pəluko zek ahay lele, anga
asan zek a aday nà, way a Mbərom. Ɗowan
a kə̀ pəlak ɗo nà, winen wan a Mbərom,
aday a san Mbərom zle re. [8] Ɗowan a aday a
pəlay ɗo itəbay ata nà, winen a san Mbərom
bay. Anga Mbərom nà, winen asan zek.
[9] Winen a a kak uko anan ahay asan zek
anahan a aday nà, kəkəmaw? A kak uko
anan ahay nà, natiya: A slənay anan ahay
Wan anahan mənduwel a pə daliyugo, anga
aday ɗâ njaɗ anan sifa ta Wan ata awan.
[10] Asan zek a nà, awan a maw? Asan zek a nà:
Mənuko ɗa lah sə pəlay Mbərom pa 'am bay,
əna Mbərom a lah sə pəlay mənuko bugol.
A slənay anan ahay Wan anahan, aday Wan
ata kə̀ varak anan sifa anahan anga sə pəsek
uko anan ines a mənuko ahay.
[11] Car uno ahay, Mbərom kə̀ pəlak nuko.
Matana nà, mənuko ɗukwen pəluko zek
ahay lele ite. [12] Mbərom a nà, kula ɗowan kə̀
canak anan bay. Əna kak ɗə pəlak zek ahay
nà, wita a ɗakay anan nə Mbərom winen
inde à mivel a mənuko ahay inde. Ata, asan
zek ana Mbərom a à mivel a mənuko inde
ata, kà gak mer su way kawa sa zlan à nga
anà Mbərom awan.
[13] Mbərom kə̀ varak uko ahay Apasay ana-
han. Anga nan həna ɗa san zle, winen

kə̀ japak tə mənuko, aday mənuko ɗukwen
ɗə japak tə winen ite re. [14] Bəbay a nuko
Mbərom kə̀ slənak anan ahay wan anahan
pə daliyugo, sa naa tam anan ɗo ahay.
Manay nà, mə canak anan, aday ma jak
ikwen anan ayak həna tə ɗìɗem a nà, 'am
ata awan. [15] Ɗowan a kà jak Yesu nà, Wan
a Mbərom acəkan nà, ata Mbərom kə̀ japak
tə winen aday winen ɗukwen kə̀ japak tə
Mbərom a ite re. [16] Manay ma san zle,
Mbərom nà, asan zek. Mə ɗəfak nga pə asan
zek anahan ata awan.

Natiya, asan zek nà, way a Mbərom. Ɗo
sa san ɗo nà, winen kə̀ japak tə Mbərom,
aday Mbərom kə̀ japak tə winen a ite re.
[17] Kak asan zek a Mbərom a à mənuko inde
ata, kà gak mer su way tə ɗìɗem a nà, ata
pə luvon anahan saa gak uko sariya ata
nə ɗì jəjar sabay. Ɗi jəjar sabay ata nà,
angamaw? Anga anjahay a mənuko həna
pə daliyugo ata nà, winen kawa anjahay
ana Yesu Almasihu awan. [18] Kak asan zek a
Mbərom winen à mivel a mənuko inde nà,
ajəjar i njaɗ uda man sabay. Anga kak asan
zek a à mivel a mənuko inde ata kà gak mer
su way tə ɗìɗem a nà, i rəzlay anan ahay
ajəjar à mivel wa. Bina, way sə jəjar anan
ɗo nà, sariya a Mbərom. Natiya kutok, ɗo kà
sak a jəjar nà, ata anga asan zek a Mbərom
a à winen inde ata ɗukwen, kə̀ ndəvak anan
mer su way anahan fan bay.

[19] Mənuko ɗə pəlay ɗo nà, anga Mbərom
a kə̀ lahak sə pəlay mənuko pa 'am aday.
[20] Ɗowan a kà jak: «Nə pəlay Mbərom» aday
cəkəbay winen apan i nan iɗe anà mərak
ahay nà, ata a gaɗ mungwalay. Anga, a
canan anà mərak anahan zle, Mbərom nà,
kula kə̀ canak anan itəbay. Kə̀ pəlak a mərak
anahan a aday a canan zle ata bay nà, i
jəka a pəlay Mbərom nə kəkəmaw? [21] Aday
asa, Yesu a jak uko nà: Ɗowan a kə̀ pəlak
Mbərom nà, təktek i pəlay mərak ahay re.

5

Aɗaf nga pə Yesu Almasihu, Wan a Mbərom

[1] Kuwaya kə̀ ɗəfak nga pə Yesu, winen
Almasihu nà, ɗowan ata kə̀ tərak wan ana
Mbərom coy. Ɗowan a kə̀ pəlak anan Bəbay
Mbərom nà, i pəlay anan wan anahan ahay
re. [2] Ɗi san sa jəka, ɗə pəlay wan ana
Mbərom ahay nə kəkəmaw? Ɗi san anan
ta sə pəlay Mbərom, aday ta sə ɗəfan apan
anà 'am anahan ahay. [3] Apəlay Mbərom a
aday nà, aɗəfan apan anà 'am anahan aya
awan. Aɗəfan apan anà 'am anahan aya
ɗukwen, a da 'am bay, [4] anga ɗo kə̀ tərak
wan a Mbərom nà, məgala anahan inde sə
mbasay pə way sə daliyugo ahay. Ɗi mba
apan sə mbasay pə way sə daliyugo aya nà,
anga ɗə ɗəfak nga pə Yesu Almasihu ata
awan. [5] Saa mba apan sə mbasay pə way sə
daliyugo a aday nə wayaw? Saa mba apan
kərtek nà, si ɗo sa ɗaf nga pə Yesu aday kə̀
sənak anan winen nə Wan a Mbərom a re
ata awan.

Way ahay sə ɗakay anan Yesu nə Wan a Mbərom ata awan

[6] Yesu Almasihu a nay nà, tə a'am sə bap-
tisma anahan, aday tə mez sə amac anahan.
A nay tə a'am sə baptisma cəna coy bay, əna
tə a'am sə baptisma anahan aday tə mez
sə amac anahan re. Aday sə side ɗìɗek sə
way ataya nà, Apasay a Mbərom awan, anga
Apasay ata nà, a ɗakay anan nə ɗìɗek sə
way ahay. [7] Way ahay inde həna maakan
nà, tə ɗakay anan nà, Yesu, winen Wan a
Mbərom. [8] Way a maakan ataya nə həna:
Apasay a Mbərom, a'am, aday mez. Aday
ɗukwen, maakan a tinen a fok, 'am a tinen a
nə kərtek. [9] Ɗo ahay ta gak uko side ɗukwen
nà, ɗa ɗaf apan nga re. Aday side a Mbərom
sa ga nà, a zalay sə ɗo ahay aɗəka bugol
biɗaw? Aday sa ga side pə Wan anahan nà,
zek a Mbərom awan. [10] Ɗowan kə̀ ɗəfak nga
pa Wan a Mbərom nà, kə̀ təmahak side a
Mbərom à mivel anahan inde. Ɗowan a kə̀
təmahak side a Mbərom bay cəna, ata pə
winen nà, Mbərom nə ɗo sə mungwalay,
anga ɗowan ata kə̀ təmahak side a Mbərom
sa ga pə Wan anahan ata bay. [11] Side ata nà,
həna: Mbərom kə̀ varak uko sifa sa ndav
bay ata tə alay a wan anahan. [12] Ɗowan kə̀
təmahak Wan a Mbərom nà, kə̀ njaɗak sifa
ata awan. Aday ɗowan a kə̀ təmahak anan
bay ite nà, kə̀ njaɗak sifa ata bay.

Sifa sa ndav bay ata awan

[13] Nə vindek ikwen ayak 'am a anan nà,
anà kwanay ɗo sa ɗaf nga pa Wan a Mbərom
ataya awan. Nə vindek ikwen ayak, anga
aday kâ sənen tə ɗìɗek a nà, kwanay kə
njiɗen sifa sa ndav bay ata coy. [14] Ɗi ga
amboh pa 'am a Mbərom nà, ɗə jəjar bay,
anga ɗa san zle, kak ɗə cəcihen way pə
Mbərom wa kawa sa zlan à nga à winen a nà,

i slənek uko anan. [15] Aday kak ɗa san apan
zle, way a mənuko sə cəce panan ataya, i
slənek uko anan nà, ɗa san zle, i varak uko
anan way a nuko sə cəce panan ataya fok
acəkan.
[16] Kak ɗowan a kə̀ canak anan anà mərak
anahan inde winen apan i ga ines, aday
ines ata i zla anan à amac inde bay nà,
â ga amboh anga winen. Ata Mbərom i
varan sifa anà mərak anahan ata kutok. I
ga amboh nà, anga ines a aday i zla anan
ɗo ahay à amac inde bay ata ɗəkɗek. Na ja
matana ata nà, anga ines hinen inde nə a zla
anan ɗo ahay à amac inde. Əna na jak gen
amboh anga ines ata bay. [17] Asəder a wura
wura fok cəna, ines. Əna ines ahay fok nà,
ta zla anan ɗo à amac inde bay.
[18] Ɗa san apan zle, ɗo kə̀ tərak wan ana
Mbərom nà, i pərahan azar sa ga ines ahay
sabay, anga Yesu, Wan a Mbərom, winen
apan i ba anan. Natiya Fakalaw ɗukwen i
mba apan sə fakan alay sabay re.
[19] Ɗa san apan zle hwiya, mənuko nà,
wan a Mbərom ahay, aday ɗo sə daliyugo
ahay fok nà, tinen à alay ana Fakalaw inde
mba. [20] Ɗa san apan zle hwiya re, Wan a
Mbərom kà nak ahay, kə̀ varak uko məgala
sa san anan Mbərom, winen ɗo ɗìɗek awan.
Natiya, Mbərom nà, ɗo ɗìɗek awan, ɗə
tərak ɗo anahan ahay bina ɗə japak tə Wan
anahan Yesu Almasihu. Yesu nà, winen nə
Mbərom a ɗìɗek awan, winen ɗo sa var sifa
sa ndav bay ata re.
[21] Dəna uno ahay, bənen nga a kwanay pə
pəra ahay wa.

Ɗerewel ana Yuhana

Sə vinde mə slala cew awan
Aɗakay way pə deftere a anan

Yuhana a vinden ayak ɗerewel a anan nà, anà ɗo a Yesu ahay à egliz a inde. A varan atan məgala sə pəlay zek ahay à wulen a tinen inde, aday a ɗakan atan anan ɗo sə mungwalay ahay tinen inde à wulen a tinen.

Nga sa 'am ahay
Aja 'am *(1-3)*
Aɗəfan apan anà ɗîɗek *(4-13)*

Yuhana a jan 'am anà ɗo sə egəliz ahay

1 Nen Yuhana ɗo məceɗ awan, nə vindek
ayak anakiken, uwar a Mbərom sə walay
anan ata, aday anà gwaslay anak a nen sə
pəlay atan tə ɗîɗek a ataya re. Sə pəlay
kwanay nə nen ɗəkɗek bay, əna ɗo sa san
ɗîɗek a Mbərom ahay fok, tə pəlay kwanay
re. 2 Nə pəlay kwanay aday nà, anga ɗîɗek
ata winen à mivel a nuko inde həna, aday i
njahay uda sə coy.
3 Bəbay a nuko Mbərom tə Yesu Almasihu,
wan anahan, tâ gak uko sumor a tinen, ɗâ
gan atan ì zek wa lele, tâ varak uko anjahay
zay. Way ataya ti tərak uko anà mənuko
ɗo sə pərahan azar anà ɗîɗek a Mbərom, tə
asan zek anahan ata awan.

Sənen zek ahay lele

4 Nə taslak mivel bayak a tə mindel,
anga nə slənek sa jəka gwaslay anak ahay
inde əngal nə tə pərahan azar anà ɗîɗek a
Mbərom, kawa ana Mbərom sa jak uko ata
awan. 5 Matanan kutok mazar uno, way a
nen sə vindek ayak həna ata nà, way wiya
pə iken bay. Kə slənek anan kwa həna
kabay. Na ja nà, 'am kərtek a hwiya: Sənuko
zek ahay. 6 Ɗa gak matanan cəna, a nan sa
ja nə ɗə ɗəfak anan apan anà 'am a Mbərom
a mə baslay ataya kutok, anga Mbərom a ja
nà: «Sənen zek ahay lele.» Wita nə 'am a
kwanay sə sləne kurre ata awan.

Ɗo sə tətak anan way mungwalay aya awan

7 Na ja matanan ata nà, anga ɗo sə mung-
walay ahay inde həna pə daliyugo bayak
awan. Tinen tə ngəmak 'am a sa jəka Yesu
Almasihu nà, kà tərak ɗo zənzen a acəkan
ata itəbay. Ɗo matanan ataya nà, tinen ɗo
sə mungwalay ahay, aday ɗo maniɗe ana
Yesu ahay kutok. 8 Anga nan kutok, na wa,
gen anan nga anà zek lele. Bina ki sa lizen
anan magwagway si mer su way a manay
à wulen a kwanay ata awan. Abay ki ben
sə təma nə magwagway a kwanay ahay ite
asanaw?
9 Sənen anan aday nà, kak ɗowan a kà
pərahak anan azar anà atətak way ana Al-
masihu sə tətakak uko anan ata bay, aday
kà zluwek pə cəveɗ anahan wa nà, winen
kà japak tə Mbərom a bay. Əna ɗo aday
winen nə pac pac a pərahan azar anà cəveɗ
sə atətak way ana Almasihu nà, winen kà
japak tə Mbərom aday tə wan anahan Yesu
Almasihu a re.
10 Ɗowan a kà sak a zlak ayak àga kwanay
aday a ɗakak ikwen anan nə atətak way
mbala Almasihu bay cəna, kâ təmihen anan
àga kwanay bay. Kâ sa viren anan alay anga
sa jan 'am a bay jiga awan. 11 Anga ɗowan a
kà sak a jan 'am cəna, ata tə japak tə winen
à huwan anahan a sa ga ata inde re.

Andav sa 'am ahay

12 Way ahay inde bayak a uno sa jak ikwen
ayak. Əna u no sə vinde anan avavinde à
ɗerewel inde bay. U no aɗəka həna nà, sa
zlak ayak àga kwanay awan. Ata ɗi ja anan
'am ata ì iɗe inde ì iɗe inde, aday ata ataslay
mivel a mənuko ahay tâ rah wa lele.
13 Ɗo sə egliz a Mbərom sə walay anan à
man a anan anaya ta jak anak ayak 'am.

Ɗerewel ana Yuhana

Sə vinde mə slala maakan awan Aɗakay way pə deftere a anan

Yuhana a vinde ɗerewel a anan nà, anà car anahan inde tə ngaman Gayus, winen ɗo sə lavan nga anà egliz. A vinden ayak nà, anga ɗowan a inde tə ngaman Diyotrefes, winen apan i gəzla ɗo ahay pi zek wa à egliz inde.

Nga sa 'am ahay

Aja 'am *(1-2)*

Atə Diyotrefes tə Demetriyus *(3-15)*

Yuhana a jan 'am anà Gayus

1 Nen Yuhana ɗo məceɗ awan, nə vindek
ayak anakiken Gayus, iken car uno, nen sə
pəlay tə ɗiɗek ata awan.
2 Car uno, na ga amboh nà, way ahay fok
tâ zlak lele aday kâ njahay iken gədan a
hwiya, kawa mivel anak pa 'am a Mbərom
nə zay ata awan.

*Yuhana a h*əran nga anà Gayus

3 Nə taslak mivel tə iken bayan a anga
mərak ahay ta taa nay, tu jo nà, 'am anak
awan. Tu jo nà, kə rəzlek anan ahay à nga
wa lele sə tavay pə ɗiɗek wanahan. Aday
həna ɗukwen iken apan ki rəzlen à nga wa
hwiya matana re. 4 Nə slənek gwaslay uno
ahay tinen mə tavay aya à cəveɗ sə ɗiɗek
inde cəna, a tuslo anan mivel, abay awan
a saa tuslo anan mivel sə zalay way ata nà,
inde sabay.
5 Car uno, iken kə rəzlen à nga wa anà
'am sa man zek anà mərak ahay lele tə
mindel. Kwa â ga nà, ka san mərak ataya
bay ɗukwen, ka man atan zek re. 6 Ɗo a
iken sa man atan zek ataya ta nay ike à
man a anan, tə təkərek 'am sə asan zek
anak ata anà mərak ahay à man a ana awan.
Həna ata ɗukwen, man atan zek tə dala sə
cəveɗ, kawa sa zlan à nga a Mbərom. 7 Tə
slabak agay wa nà, anga mer su way ana
Yesu Almasihu. Ta zla nə mənjəna sə təma
way pu ɗo sə pəra ahay wa. 8 Anga nan
kutok, mənuko ɗo ana Yesu Almasihu aya
nà, təmahuko anan ɗo matana ataya nə lele.
Ata kutok i tərа ɗa ga mer su way pə kərtek
a tə tinen anga ɗiɗek a Mbərom.

Atə Diyotrefes tə Demetriyus

9 Nə vindek anan ayak ɗerewel anà ɗo
a Yesu ahay àga iken ata hinen inde, əna
Diyotrefes, ɗo sə pəlay cəveɗ sə tərа ɗo
məduwen ata, winen a nan sə slənе 'am
uno itəbay. 10 Anga nan, na sak a zlak
ayak nà, ni ɗakay anan way anahan a sa
ga lelibay ataya fok, kawa anahan a sa gaɗ
upo mungwalay ataya awan nà, na. Way ata
aɗəka cəna coy bay, a ngam sə təma mərak
ahay àga winen itəbay re. Aday winen apan
i gafan 'am anà ɗo aday tinen ta ga lele sə
təma mərak ahay àga tinen ataya asa. Aday
a razl atan à wulen sə ɗo ahay wa.
11 Car uno, kâ pərahan azar anà azla su
ɗo huwan aya ata bay, əna pərahan azar
həna aɗəka nà, anà azla su ɗo lele aya awan,
anga ɗo sa ga way lele aya nə tinen wan a
Mbərom ahay. Aday ɗo sa taa ga nə way
sə huwan ahay ite ɗukwen, tinen tə sənak
Mbərom bay.
12 Demetriyus ite nà, kuwaya a həran nga.
Azla anahan ɗiɗek ata ɗukwen a həran
nga re. Manay ɗukwen, mə həran nga nə
matana awan. Aday ka san zle, ma ja nà, 'am
ɗiɗek aya awan.

Andav sa 'am ahay

13 Way ahay inde bayak a u no sa jak ikwen
ayak. Əna u no sə vinde anan avavinde à
ɗerewel inde bay. 14 U no aɗəka nà, nâ canak
həna bəse. Kak i ga zek nà, ata ɗi ja anan
'am ata ì iɗe inde ì iɗe inde kutok.
15 Zay a Mbərom â tərak. Car anak a sa
man a anan ataya ta jak anak ayak 'am lele
fok. Jan 'am anà car a mənuko ahay fok
kərtek tə kərtek.

Ɗerewel ana Yuda

Sə vinde ata awan

Aɗakay way pə deftere a anan

Yuda a vinde ɗerewel a anan nà, anga ɗo sə tətak way mungwalay aya tinen inde à wulen ana ɗo a Yesu ahay. Miter a mungwalay ataya ta ja nà, ɗo zənzen a i mba apan sa ga ines kawa sa nan, anga Mbərom i pəsen anan. Yuda a ɗakan atan anan ayak wurwer sə tavan anà ɗo sə mungwalay ataya awan.

Nga sa 'am ahay

Aja 'am *(1-2)*

Wurwer sə tavan anà ɗo sə mungwalay ahay *(3-25)*

Aja 'am

1 Sə vindek ikwen ayak ɗerewel a anan nà, nen Yuda. Nen ɗo si mer su way ana Yesu Almasihu, aday nen mərak ana Yakuba re. Nə vindek ikwen ayak nà, anà kwanay ɗo a Mbərom sə ngamay ataya awan. Aday ɗukwen Mbərom, Bəbay a nuko, a pəlay kwanay, winen apan i ba kwanay anga Yesu Almasihu. 2 Mbərom â zəga anan sa gak ikwen sumor, sə varak ikwen zay anahan aday â zəgahak ikwen anan asan zek anahan re.

Sariya pu ɗo sə tətakan anan 'am sə mungwalay anà ɗo ahay

3 Mərak uno ahay, abay na gak anan may sə vindek ikwen ayak pa 'am sə sifa a mənuko sa njaɗ ata nà, kwa həna kabay. Əna bəlaray kə̀ njahak upo həna sə vindek ikwen ayak tə guzlgozl a kutok. Anga u no sə varak ikwen ayak məgala sə rəzlen à nga wa anà way a mənuko sa ɗaf apan nga ata awan. Way a mənuko sa ɗaf apan nga ata nà, ɓa Mbərom kə̀ varak anan anan anà ɗo anahan ahay sə coy.

4 Nə vindek ikwen ayak tə guzlgozl ata nà, anga ɗo sa san Mbərom bay ahay tə ləlakak ayak zek à wulen a kwanay inde. Tinen apan ti nes anan 'am sə sumor a Mbərom sa ga anga ɗo ahay ata awan. Ta jan anà ɗo ahay nà, Mbərom kə̀ varak uko cəveɗ sa ga ines kawa ana mənuko sa gan may. Aday ɗo ataya ɗukwen, tə mbəsakak sə bənan à 'am wa anà Yesu Almasihu, winen kərtek Bahay a mənuko ata re. Deftere a Mbərom kà jak pə sariya a tinen a kwakwa coy.

5 Natiya kutok, u no bayiken pə way aya həna nen apan ni mak ikwen anan ayak à sləmay inde ata aday. Kwakwa ata nà, ɓa Mbərom kə̀ təmak anan ahay ɗo sə Isəra'ila ahay à Misra wa biɗaw? Əna pə dəɓa anahan a wa ɗukwen, Mbərom a kə̀ lizek anan azar su ɗo a tinen aya awan, anga tə təmahak 'am anahan sabay.* 6 Ənga, bayiken pə maslay a Mbərom ahay aday re. Azar a tinen aya tə jənan pa 'am à Mbərom, tə ɗəfak anan apan anà Mbərom sabay. Aday maslay a Mbərom ataya, tə mbəsakak ayak man sə njahay a tinen lele ata awan. Natiya awan, Mbərom kə̀ dərzlak atan mə jaway aya ì iɗe zənzen a inde. Aday tinen apan ti ba luvon a Mbərom saa gan atan sariya pə luvon ana daliyugo saa ndav ata awan. 7 Asa, bayiken pə ləbara sə Sodoma tə Gomora aday tə wulen su doh a sa mban atan ataya awan aday.† Ɗo sə wulen su doh ataya ta ga nə way lelibay aya kawa maslay a Mbərom ataya re. Tinen aday nà, tə nahay nə tə ɗo ahay so, aday kawa ɗo zənzen aya sabay re. Anga nan, Mbərom kə̀ lizek atan tə uko. Natiya, à alay a daliyugo i ndav nà, i tərə matanan re. Mbərom i gan sariya anà ɗo ahay tə uko sə mbacay itəbay ata awan.

8 Matana awan, ɗo sə ləlakak ayak zek à wulen a kwanay inde ataya, ta ga ɗukwen way lelibay aya kawa su ɗo ataya re. Cœn sə zuɓay lelibay aya winen apan i zəɓan atan. Anga nan, ta ga nà, way sə ubor si zek a tinen ahay. Tə kəɗey anan məgala a Mbərom, aday tinen apan ti gənahan anà maslay a Mbərom ahay re. 9 Minje nà, ɗo sə lavan nga anà maslay a Mbərom ahay inde tə ngaman Mikayel, winen ɗukwen kà gak kawa ana tinen ata bay re asanaw? Kwakwa ata nà, tə tərə tə Fakalaw pə məsinde a Musa, saa gəɓa anan nə wayaw ata awan.‡ Aya əna, Mikayel kə̀ ngəmak sə gənahan anga sa gan sariya anà Fakalaw bay re. A jan aɗəka nà: «Mbərom â gak sariya anahan!» cəna coy. 10 Aka aday ɗo a ataya ta ma nga aɗəka nə sə gənahan anà way a aday tinen a

* 1:5 Ca pə Limle 14. † 1:7 Ca pə Laataanooji 19.1-26. ‡ 1:9 Yuda a ja nà, pə ləbara aday winen à Deftere inde bay.

ta san bay ataya awan. Tinen nà, kawa way
sə kiɓe ahay ta san awan bay. Ta ga nà, way
sa zlan à nga anà sluweɗ si zek a tinen ahay
vərre. Way ataya ti man atan zek nà, sə lize
atan sə coy awan.

11 Wawayah! Alize wura a tinen ata anaw?
Wuna wuna! Ta mba apan sa ba anan nga
a tinen pə ines ahay wa bay, kawa Kaynu
ata re.§ Tə njəkak anan ɗo ahay sa ga ines
aday sa njaɗ anan dala, kawa Balama sa ga
kwakwa ata asa.* Tə kəɗey anan məgala
su ɗo, kawa ana Kore, winen sə kəɗey anan
məgala ana Musa ata awan.† Anga nan, ti
lize fok, kawa Kore ata re.

12 À alay a ki pen way pə tuwez nà,
tinen à wulen a kwanay inde nə, kawa way
mənjaɗak aya awan. Tinen a aday nà, ɗo
sə kutov ahay, əna a gan atan waray bay.
Tə bayak nà, si pə kutov a tinen a ɗəkɗek.
Tinen kawa matapasl sə iven, mburom a
zəɓay vegege, əna maɗ a tan 'am sawayah,
aday iven a ga sabay ata awan. Ta ga minje
tə dədazl si sé sə wahay wan bay ata awan.
Asa ta ga minje tə dədazl si sé, maɗ sə
ndaha anan pəreh, aday a kuray sokok sə
coy ata awan. 13 Tinen kawa zəlaka sə dəlos
anan a'am sə zlinder ata awan. Mer su
way a tinen ɗukwen kawa məsugurndolon
sə a'am sə mbəsak mədərəsəsan pa 'am
məgujeguje ata re. Asa, ta ga minje tə
mawuzlawazl ma mac aya aday sə gucey
ahay à məndak ataya awan. Natiya tə
mbəsakak ayak man a Mbərom sə varan
atan ata awan. Mbərom a ɗukwen kà lavak
atan anan zek anà ɗo ataya, ì iɗe zənzen a
inde sə njahay uda sə coy awan.

14 Kà njahak həna bayak a ɗukwen,
Anuhu, məgije ana Adama mə slala cuwɓe
awan, a ɗakay anan sariya ana ɗo ataya
awan, a wa: «Kagasl, Mbərom Fetek winen
apan i nay ahay tə maslay anahan ahay
dəfasasa, tə baslay zek bay. 15 Ti nay ahay
saa gan sariya anà ɗo sə daliyugo ahay fok.
Ata, Mbərom i ban anan ɗo sa nan iɗe ahay
fok à sariya ata inde. I ban atan nà, anga
mer su way a tinen sa ga aday sa nan anan
iɗe anà Mbərom ata awan, aday anga 'am
a tinen sa ja apan lelibay ataya re.» 16 Ɗo
ataya nà, tə njahay nə sə gungwaz awan
hway apan. Tinen apan ti yam pi zek, aday
tə pərahan azar anà ubor si zek a tinen ahay
hwiya re. Tinen apan ti həran nga ì zek re.
Tinen apan ti ran mindel anà ɗo ahay ta sə
varan atan zlangar aday sa njaɗ patan wa
way.

*Yuda a varan m*əgala anà ɗo sə bayak nga ahay

17 Mərak uno ahay, kwanay a aɗəka nà,
bayiken pa 'am ana ɗo maslan ana Yesu
Almasihu, Bahay a mənuko ataya, tinen sa
jak ikwen kurre, pə way sa naa tərа ataya
aday. 18 Ta taa ja nà: «Zukwa daliyugo i sa
ndav nà, ɗo ahay inde ti nay ahay sə tərа
kwanay à məndak. Tinen aday nà, ta san
Mbərom bay, aday tə pərahan azar nà, anà
way sə ubor si zek a tinen ahay ɗəkɗek.»
19 Matanan, sə gəzla anan ɗo ahay pi zek wa
tə mawrasan ɗukwen, tinen awan. Abayak
nga a tinen aya nə pə way sə daliyugo
ahay, anga Apasay a Mbərom ɗukwen inde
à mivel a tinen ibay re.

20 Mərak uno ahay, kwanay nà, viren anan
məgala ì zek ahay sə jəra anan aɗaf nga a
kwanay pə way sa nay ahay à Mbərom wa
ataya awan. Gen amboh nə tə məgala sə
Apasay Cəncan awan. 21 Mbərom a pəlay
kwanay. Anga nan, ka si zlen dəren pə asan
zek anahan wa ta sa ga way lelibay aya bay.
Ɗəfen anan iɗe anà luvon a Yesu Almasihu,
Bahay a mənuko, saa gak ikwen sumor ta sə
varak ikwen sifa sa ndav bay ata awan. 22 Ɗo
sa zla zazan zazan à aɗaf nga a tinen ahay
inde pə Mbərom ata nà, tâ gak ikwen ì zek
wa ite. 23 Bayiken patan sə təmay atan ahay
à sariya saa zla atan ù uko inde ata wa. Ɗo
azar aya ɗukwen tâ gak ikwen ì zek wa ite
re. Əna gan anan nga ì zek a kwanay ahay
lele, anga aday ines a tinen aya â saa zəvak
ikwen à kwanay a bay.

*H*əruko anan nga à Mbərom

24 Həruko anan nga à Mbərom. Winen
i mba apan sa ba kwanay aday kâ slihen
à cəveɗ anahan wa bay. Winen i mba
apan sə banay anan ines a kwanay ahay
lele cəɗan'a. Natiya nə ki tiven pa 'am
sə mazlaɓ anahan tə ataslay mivel awan.
25 Həruko anan nga, anga winen Mbərom
kərtek coy. Sa tam mənuko tə alay ana
Yesu Almasihu, Bahay a mənuko ɗukwen,

§ 1:11 Ca pə Laataanooji 4.1-16. * 1:11 Ca pə Limle 31.16. † 1:11 Ca pə Limle 16.1-35.

winen awan. Ɗo ahay fok tâ hərən nga lele. Tâ san a nà, winen ɗo sə mazlaɓ, winen Ba Məgala. Tâ san gədan anahan re, aday tâ san ɗukwen winen Bahay Məduwen awan. Â tərə matanan, kwa pa sə dazlan ana daliyugo, kwa hənə, aday kwa azanan pa 'am re. Amen!

Cœn Sə zuɓay ana Yuhana

Aɗakay way pə deftere a anan

Sə vinde anan deftere a anan nà, Yuhana ɗo maslan a Yesu ata awan. A vinde anan nà, à alay a ɗo a Yesu ahay tinen à ɗəce inde anga ɗo ahay tinen apan ti ga atan alay ata awan. Yuhana a vinde nà, way anahan sə canan Mbərom a kan anan à cœn sə zuɓay inde ataya awan. Deftere a anan a ɗakay anan nà, way saa tərа à alay a daliyugo i saa ndav ataya awan. À andav inde nà, Yesu kà mbasak pə Fakalaw, aday kà ndakak daliyugo wiya awan, bagəbaga mburom wiya re, aday Mbərom i njahay uda tu ɗo anahan ahay pa sə viyviya awan.

Nga sa 'am ahay
Adazlan anahan awan *(1.1-8)*
Aɗakay way anga egliz ahay cuwɓe ataya awan *(1.9 - 3.22)*
Atə Mbərom ta wan sə təman *(4.1 - 5.14)*
Ti kwahak anan mətətok ahay cuwɓe *(6.1 - 8.5)*
Ti fa məzləzlilen ahay cuwɓe *(8.6 - 11.19)*
Ɗo maniɗe a Mbərom ahay *(12.1 - 13.18)*
Sariya a Mbərom *(14.1 - 16.21)*
Mbərom a mbasay pu ɗo maniɗe anahan ahay *(17.1 - 20.15)*
Mbərom a ndakay way wiya aya miza awan *(21.1 - 22.6)*
Andav sa 'am ahay *(22.7-21)*

Adazlan anahan awan

1 Way ana Yesu Almasihu sa ka anan ataya nà, tinen hənа. Mbərom a jan anà Yesu â kan anan anà ɗo si mer su way anahan ahay, aday tâ san anan way a sa naa tərа bəse ataya awan. Anga nan kutok, Yesu Almasihu a slənay ahay maslay a Mbərom sa kan anan way a anaya awan, anà Yuhana, ɗo si mer su way anahan. 2 Natiya awan, Yuhana a side anan pa 'am sə ɗo ahay, way anahan sə canan ataya fok tə ɗiɗem awan. Kawa sa ja nà, a təker anan 'am a Mbərom, tə way ana Yesu Almasihu sə ɗakay anan ataya fok.

3 Mbərom i ɗaf alay sə mazlaɓ anahan pu ɗo sə jinge anan 'am a anan pa 'am sə ɗo ahay ata awan. I ɗaf alay sə mazlaɓ anahan pu ɗo sa pak sləmay pa 'am a anan aday sa ɗaf apan nga ata re. Anga alay ana way ataya i tərа ata nà, i sla hənа bəse coy.

Yuhana a jan ayak 'am anà egliz sə wulen su doh ahay cuwɓe

4-5 Sə vindek ayak 'am a anan nà, nen Yuhana. Na jan ayak 'am anà egliz ahay cuwɓe pə daliyugo sə Aziya.

Sumor a Mbərom tə zay anahan â ga inde tə kwanay a fok. Atə Yesu Almasihu tə apasay ahay cuwɓe tinen mə njahay a pa 'am a Mbərom ataya ɗukwen, tâ varak ikwen asan zek tə zay a tinen re.

Mbərom nà, winen inde kwa hənа kabay, winen inde hənа, aday azana pa 'am ɗukwen, winen a re.

Yesu Almasihu nà, ɗo sə side ɗiɗem awan. Winen ɗo sə lahan pa 'am anà ɗo ahay sə slabakay à məke wa, aday winen ɗukwen Bahay a pa nga sə bahay sə daliyugo ahay fok. Winen ɗukwen a pəlay mənuko. Anga nan, kà məcak anga mənuko re. Tə mez anahan, a təmay ahay mənuko ì ines a mənuko ahay wa. 6 A tərа mənuko, ɗo anahan ahay à bahay anahan inde. A tərа mənuko ɗo sa gan mer su way anà Bəbay anahan Mbərom. Ɗo ahay fok tâ hərən nga anga mazlaɓ anahan tə məgala anahan pa sə viyviya awan. Amen!

7 Cen iɗe à mburom! Yesu nà, i nay ahay à matapasl inde. Ɗo ahay fok, ti canan tə iɗe a tinen, aday kwa ɗo sa ndaz anan ataya ɗukwen ti i canan tə iɗe a tinen ahay re. Zahav sə ɗo ahay pə daliyugo ahay fok ti yiman. Acəkan. Amen!

8 Bahay Mbərom, Ba Məgala, a ja nà: «Sə dazlan anà way ahay fok nà, nen awan. Aday saa ndav anan wa way ahay fok ɗukwen, nen a re.»

Mbərom nà, winen inde kwa hənа kabay, winen inde hənа, aday azana pa 'am ɗukwen, winen a re.

Yuhana a canan anà Yesu kawa ì cœn sə zuɓay inde

9 Nen nə Yuhana, mərak a kwanay. Nen ɗukwen mə japay tə Yesu nà, kawa kwanay a fok. Mbərom a ga puko bahay nə pə kərtek awan. Natiya na ga ɗəce anga 'am a Mbərom ɗukwen kawa kwanay awan, ɗi səmen ɗukwen pə kərtek a re.

Nen, nə wazay anan 'am a Mbərom. Nə tətakan anan ləbara ana Yesu anà ɗo ahay. Anga nan kutok asanaw nà, ta ban nen, tə

ɗəfay ahay nen à Patmos, ù kon a à mamasl
sə a'am inde ata awan.

10 Apasay Cəncan a a nay ahay upo, pac sə
Zlaba a inde. Aday dungo a ndəray ahay à
dəɓa uno wa, kawa məzləzlilen. 11 'Am a a
ndəray à dungo ata wa, a wa: «Way a iken
saa canan ata nà, vinde anan pə ɗerewel,
aday slan anan anà egliz ahay cuwɓe: à
Efesus, à Samirna, à Pərgam, à Tiyatira, à
Sardis, à Filadelfiya, aday à Lawdikiya.»

12 Nə sləne anan cəna, nə mbəɗa 'am aday
ni ca pə ɗowan a su jo ahay 'am ata awan,
nə canan nà, anà lalam ahay ma ɗaf aya pə
way ahay cuwɓe, mə ndakay aya ɗukwen tə
gura. 13 Nə canan anà awan a inde, winen
kawa ɗo, à wulen sə way sa ɗaf lalam ataya
inde re. Zana anahan pi zek kawa rəkot hus
pə gudəba, aday winen ma ɓan dəginegine
a hərap tə maslərapa sə gura. 14 Sibœk sa
nga anahan a ca kawa gugumay herre. Iɗe
anahan ahay ta dav nə kawa miresl sə uko.
15 Saray anahan ahay ɗukwen ta dav kawa
ndəfəre mə gəɓay a ù uko wa ata awan. A ja
'am ɗukwen, a ndar kawa zəlaka sə dazay à
zlinder pə pəkəraɗ ata awan. 16 Ɗowan ata
nà, mawuzlawazl ahay cuwɓe inde à alay
puway anahan, maslalam ma pa awan, a
zləray ahay à 'am anahan wa mbeet. Iɗe
anahan a dav nə kawa pac sa dav man ipec
ata awan.

17 Nə canan cəna, nə slahay duboz pa 'am
anahan, kawa nen ma mac awan, əna a ɗaf
upo alay puway, u jo: «Kâ jəjar bay! Sə
dazlan anà way ahay fok nà, nen awan, aday
saa ndav anan way ahay fok ɗukwen, nen
a re. 18 Nen nà, Ɗo sə Sifa. Nə məcak,
aday həna nen tə sifa pa sə viyviya awan.
Nə lavan nga anà Amac tə Məke anahan a
təke. 19 Natiya kutok, vinde anan way anak
sə canan, way sə təra həna, aday way saa
təra azana pa 'am ataya re. 20 Ni ɗakak anan
'am ana mawuzlawazl a iken sə canan à alay
puway uno inde, tinen cuwɓe ataya awan,
tə way sə lalam a cuwɓe mə ndakay aya tə
gura ataya awan. San nà, mawuzlawazl a
cuwɓe ataya nà, tinen nə maslay a Mbərom
sa ba pə egliz ahay cuwɓe ataya awan. Way
sə lalam a cuwɓe ataya ɗukwen, tinen nə
egliz a cuwɓe ataya re.»

2

Ɗerewel anga egliz à Efesus

1 Ɗowan ata awan u jo asa, a wa: «Vinden
ayak anà maslay a Mbərom a à egliz à Efesus
ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen ɗowan
a mawuzlawazl ahay à alay puway anahan
inde cuwɓe ata awan, nen apan ni bar à
wulen sə way sə lalam ahay inde cuwɓe mə
ndakay aya tə gura ata re.
2 «Həna a anan nà, 'am uno awan: Na san
mer su way anak a sa ga anga nen ataya zle.
Kə pəruho azar tə ɗəce awan, əna kə səmak
anan, bina kə mbəsakak anan mer su way
ataya bay. Aday na san zle, kə təmahak ɗo
sə sədœk ahay sə njahay à wulen a kwanay
inde aday sa ga mer tə kwanay bay. Anga
ta ja nà, tinen ɗo maslan a Yesu ahay, əna
kə sənak atan, tinen ɗo sə mungwalay ahay
bina, nen nə slənak atan ayak bay. 3 Kə
hawak atan bay, kə səmen anà ɗəce ahay
nà, anga nen awan.
4 «Aya əna, way inde ni gafak apan 'am:
Kə pəlay nen həna kawa ananak sə dazlan
kurre ata sabay. 5 Natiya, bayak pə asan zek
anak a kurre ata aday, ca apan, ka mak à
dəɓa jiya awan, mbəsak ines anak ata awan,
aday ga kawa ananak a kurre ataya awan.
Bay nà, ni zlak ayak àga iken, ni gəɓa anan
way sə lalam anak ata awan.
6 «Ta day maza kəmaya, iken apan ki ga
mer su way lele awan, ta sa nan iɗe anà mer
su way mbala ana ɗo a Nikolay* ahay ata
awan. Nen a ɗukwen na nan iɗe anà mer
su way a tinen ata re.
7 «Natiya, ɗo aday sləmay inde apan nà, â
sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà
egliz ahay ata awan. Anà ɗo sə mbasay pə
ɗəce ahay nà, ni varan cəveɗ sa zla à jerne
a Mbərom sa ban bumbok ì sé sə varan sifa
anà ɗo ahay ata wa, aday i pa.»

Ɗerewel anga egliz à Samirna

8 Ɗowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak
anà maslay a Mbərom a à egliz à Samirna
ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen ɗo sə
dazlan anan way fok, aday sa ndav anan
way ahay fok ata awan. Nə məcak, aday nə
slabakak ahay à məke wa re.
9 «Na san ɗəce anak a zle, na san mətawak
anak ata zle re, əna tə ɗiɗem a nà, iken
zlile awan. Lelibay sə ɗo ahay sa ja apak

* 2:6 Nikolay ahay nà, tə sləfan sləmay anà ɗo ataya nà, à Deftere ana Yuhana a anan inde. Ɗowan a san awan maza patan bay.

ata nà, na san anan zle. Ɗo ataya ta ja nà, tinen Yahuda ahay, aday cəkəbay ta gaɗ mungwalay. Tinen nà, ɗo ana Fakalaw ahay cukutok.

10 «Ka saa jəjaran anà ɗəce saa nay ahay apak ataya bay. Sləne 'am a anan: Fakalaw i ban ɗo ahay à wulen a kwanay wa, i zla atan à dangay aday sə kataɓ anan aɗaf nga a kwanay pi nen. Ɗəce ataya i təra nà, luvon kuro. Ban mivel. Kwa â ga nə 'am sa njaɗ wa amac dəp nà, kâ mbəsak anan aɗaf nga anak pi nen bay, anga ni varan magwagway anà ɗo matana ataya awan, ti njaɗ sifa sa ndav bay ata awan.

11 «Natiya, ɗo aday sləmay inde apan nà, â sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà egliz ahay ata awan. Ɗo sə mbasay pə ɗəce ataya nà, i mac à məke sə mərda itəbay.»

Ɗerewel anga egliz à Pərgam

12 Ɗowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak anà maslay a Mbərom a à egliz à Pərgam ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen ɗowan a maslalam anahan inde ma pa ata awan.

«Həna anan nà, 'am uno awan: 13 Na san man sə njahay anak ata zle, man sa ga bahay ana Fakalaw. Ta vaɗ Antipas, ɗo sa taa ɗakay anan 'am uno ɗukwen à man ata awan. Əna iken kə pərahak uno azar à alay ata tə ɗiɗem awan, aday iken apan ki pəruho azar hwiya. Kə məmanak anan sləmay uno bay.

14 «Aya əna, way ahay inde ɗukwen ni gafak apan 'am: Ɗo ahay inde àga iken, tinen apan ti pərahan azar anà atətak way ana Balama.† Balama ata a ɗakan anan anà Balak cəveɗ sa njak anan Isəra'ila ahay aday tâ ga ines. A njak atan sa rac sluweɗ sə pəra aday sa ga mədigweɗ re. 15 Matana re, ɗo sə pərahan azar anà atətak way anà ɗo a Nikolay ahay ɗukwen inde àga iken asa.

16 «Anga nan kutok, mbəsak ines anak ataya awan. Bay nà, ni zlak ayak bəse, nen tə maslalam a saa zləray ahay à 'am uno wa ata awan. Aday ni ga vəram tə tinen kutok.

17 «Natiya, ɗo aday sləmay inde apan nà, â sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà egliz ahay ata awan: Anà ɗo sə mbasay pə ɗəce ataya nà, ni varan magwagway. I njaɗ way sa pa mi ɗer a sə ngaman *manu* ata awan. Aday ni varan kon sə masitolok kweɗekkweɗek awan, sləmay wiya mə vinde apan. Ɗowan saa san sləmay ata nà, ibay, si ɗowan a sə təma kon ata vərre.»

Ɗerewel anga egliz à Tiyatira

18 Ɗowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak anà maslay a Mbərom a à egliz à Tiyatira ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen ɗo aday iɗe anahan ahay ta dav nə kawa miresl sə uko ata awan, aday saray anahan ahay ɗukwen mə ndərkesl aya kawa tə gəɓay ahay ndəfəre ù uko wa ata re. Həna anan nà, 'am uno awan.

19 «Way anak sa ga nà, na san zle. Na san asan zek anak tə aɗaf nga anak pi nen zle. Na san zle, ka gak anan mer su way anà ɗo ahay, aday kə rəzlek anan à nga wa sə pəruho azar re. Həna ɗukwen, ka ga nə way sə zalay ananak sə dazlan ata asa.

20 «Aya əna, way inde nà, ni gafak apan 'am. Kə mbəsak anan uwar a sə ngaman Yezebel ata, winen apan i njak a ɗo ahay ta sa ja nà, winen nə ɗo maja'am a Mbərom. Winen apan i tətakan anan mungwalay anà ɗo si mer su way uno ahay aday tâ ga mədigweɗ, tâ rac sluweɗ sə pəra asa re. 21 Nə varak anan alay awan aday â yam pə sədœk anahan awan, əna a ngam sə mbəsak ines anahan ahay bay hwiya.

22 «Anga nan, ni zləmba anan pə lala sə mədigweɗ anahan ata awan, aday tinen tu ɗo anahan a sa ga mədigweɗ ataya ti sa məndolor sə ɗəce à alay uno wa. Kak si tə mbəsakak, tə yimak pə ines a tinen ataya aday bay nà, ni mbəsak atan bay. 23 Ni pəslay panan gwaslay ahay re, aday egliz ahay fok sənen nà, nen na san way a kwanay sə bayak à mivel a kwanay ataya zle. Ni varak ikwen magwagway pi mer su way a kwanay ataya fok.

24 «Əna kwanay, ɗo azar aya à Tiyatira ite nà, ni jak ikwen: Ni tavakak ikwen awan maza pa nga ite bay, anga kwanay kə ngəmen sa ɗaf nga pə atətak way a tinen a lelibay ataya itəbay. Aday asa, way a tinen sə ngaman wurwer ana Fakalaw mi ɗer ataya nà, kwanay kə tətiken itəbay re. 25 Way inde kərtek: Bənen anan aɗaf nga a kwanay ata lele, hus pə luvon uno saa may ahay.

26 «Anà ɗo sə mbasay pə ɗəce ataya, aday winen apan i ga mer su way uno hwiya cəna, ni varan məgala sə lavan nga anà

† 2:14 Ca pə Limle 31.16, 22.1 - 25.9.

kon azar aya awan, 27 kawa ana Bəbay uno
sə vuro məgala ata awan. Ni varan anà
ɗowan ata ɗukwen sukol sə rəslom sa ga
anan bahay, aday â kaɗ anan kon ahay kawa
sa kaɗ səngəle sə duɗo ngum ngum, seɗeɗe
ata awan,‡ 28 aday ni varan bəmtay à alay
inde re.
29 «Natiya, ɗo aday sləmay inde apan nà,
â sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà
egliz ahay ata awan.»

3

Ɗerewel anga egliz à Sardis

1 Ɗowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak
anà maslay a Mbərom a à egliz à Sardis
ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen ɗowan
a mawuzlawazl ahay inde à alay anahan
cuwɓe aday a lavan nga anà apasay ahay
cuwɓe sa ga mer su way ana Mbərom re
ata awan. Na san mer su way anak a zle.
Ɗo ahay tinen apan ti ngərak, ta wa: "Kə
njaɗak sifa coy." Cəkəbay iken aɗəka nà, ma
mac awan.
2 «Na tan à nga anà mer su way anak pa
'am a Mbərom nà, ma ndav a wa bay. San
pi zek, aday slabak. Gan nga anà mer su
way anak mə mbəsak ata lele, bina winen
apan i ndav zek coy. 3 Bayak pə way anak mə
sləne kwakwa ata aday. Ka taa sləne 'am a
Mbərom nà, kəkəma kəlanaw? Həna kəma,
kâ ga ines aɗəka sabay, yam pə ines anak,
aday ɗaf nga pa 'am a Mbərom à mivel anak
inde. Kak kə sənak pi zek aday sə pəɗek bay
cəna, nen ni zlak ayak apak kawa ɗo sə akar.
Ki san luvon a ata bay.
4 «Aya əna, ɗo ahay inde kərtek kərtek
àga iken à Sardis nà, ta gak ruhom pə zana
ana tinen ahay itəbay. Tinen aɗəka nà, ta
slak sa pak zana kweɗekkweɗek aya pi zek,
aday mi bar pə kərtek awan.
5 «Anà ɗo sə mbasay pə ɗəce a anaya nà,
ni varan cəveɗ sa pak zana herre ata pi
zek, aday ɗukwen ni mbacay anan sləmay
anahan à ɗerewel su ɗo tə sifa aya wa bay. À
alay a nen pa 'am ana Bəbay uno tə maslay
anahan ahay nà, ni ja way anahan, winen
nà, ɗo uno.
6 «Natiya, ɗo aday sləmay inde apan nà, â
sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà
egliz ahay ata awan.»

Ɗerewel anga egliz à Filadelfiya

7 Ɗowan ata u jo asa, a wa: «Vinden ayak
anà maslay a Mbərom a à egliz à Filadelfiya
ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen ɗo cəncan
awan, aday na gaɗ mungwalay itəbay. Way
sə təɓa məsudoh su doh ana bahay Dawuda
nà, à alay uno inde. Nə tacak anan məsudoh
nà, ɗo maza saa təɓa ɗukwen ibay. Nə təɓak
anan ɗukwen, ɗowan saa tacay anan isabay
re.
8 «Na san way anak a sa ga ata zle, aday na
san zle, məgala anak inde gem ibay. Əna,
kə ɗəfak anan apan anà 'am uno lele, kə
ɗakak anan iken ɗo uno re. Ca apan, nə
təɓak anak məsudoh həna, ɗowan saa tacay
anan ɗukwen ibay. 9 Sləne aday, ɗo sa jəka
tinen Yahuda ahay, aday cəkəbay ta gaɗ nə
mungwalay ataya nà, tinen ɗo ana Fakalaw
ahay. Ni bənan atan ahay nga ù vo anak,
aday ti san, nə pəlay iken acəkan. 10 Kə
rəzlek anan à nga wa kawa anuno sa jak
ata awan. Anga nan kutok, ni gak nga ì
iken a lele aday kâ dazay à ɗəce ahay inde
bay. Bina, ɗəce inde i dazay pu ɗo ahay
bayak awan, i kataɓ anan abayak nga su ɗo
sə daliyugo ahay fok. 11 Nen apan ni mak
ayak bəse. Ban anan way anak sa njaɗ ata
nà, lele, anga aday tâ sa ngəzar panak wa
mərdok sə way uno nen saa varak ata bay.
12 «Ɗo sə mbasay pə ɗəce ataya nà, ni təra
atan kawa kon sə alay su məsudoh ahay ù
doh sə mazlaɓ a Mbərom uno inde, aday
kula ɗowan a i rəzlay atan ahay wa bay.
Ni vinde patan sləmay ana Mbərom uno tə
sləmay sə wulen su doh ana Mbərom uno.
Wulen su doh ata nà, winen Urəsalima wiya
awan. Wulen su doh ata i dazay à mburom
wa, pə cakay ana Mbərom uno wa. Ɗo ataya
ɗukwen ni vinde patan sləmay uno wiya re.
13 «Natiya, ɗo aday sləmay inde apan nà,
â sləne 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà
egliz ahay ata awan.»

Ɗerewel anga egliz à Lawdikiya

14 Ɗowan ata awan u jo asa, a wa: «Vinden
ayak anà maslay a Mbərom a à egliz à
Lawdikiya ata nà, natiya: Nen Yesu nà, nen
ɗowan a tə ngaman Amen ata awan. Nen
ɗo ɗiɗek a sa taa ɗakay anan 'am a Mbərom.
Mbərom a ndakay way aya fok nà, a nay pi
nen a wa.
15 «Na san way anak sa ga ata zle fok. Kə
pəruho azar nə tə mivel kərtek a bay, aday

‡ 2:27 Ca pə Jabuura 2.9.

ɗukwen nə slənek sa jəka, kə larak nen bay
re asa. Kə tavay à gaga inde ata ɗukwen, u
zlo à nga bay re. [16] Anga nan, kak kə tavak
à gaga inde kətanan acəkan nà, ni vənihey
iken à 'am uno wa mbaak.
[17] «Iken, ka jan anà nga anak ɗukwen,
iken zlile awan, awan a kəcak bay, aday
ka gan may anà awan sabay. Cəkəbay,
ka san bay, bina iken mə lənged a
həməcekeslkəsle, iken ndəpasasa ma ga
mugo awan, iken mətawak awan, iken ti
zek kəriya sərdaluwwa, aday iken hurof a
re. [18] Anga nan kutok, pak sləmay. Nen apan
ni jak həna: Sukom gura mə banay a tə uko
awan, à alay uno wa, aday ki njad zlile ɗiɗek
a acəkan. Sukom zana herre ata à alay uno
a wa, aday ki pak pi zek. Ata waray i gak
sabay. Sukom way sə iɗe pi nen wa, aday
ata ki tuɗe ì iɗe inde, aday ki i canan iɗe
lele kutok.
[19] «Nen nə pəlak anan ɗowan a nà, nə
gafan 'am pə way ahay aday nə kəta anan
re. Matanan, sumor a nà, kâ gəsle anan
ta 'am uno itəbay, yam pə ines anak ahay
aɗəka! [20] Pak sləmay lele, nen mə tavay a
həna pa 'am su doh, ni ngamay uho. Ɗowan
kə slənek 'am uno uho, aday kə təɓak uno
ayak wa nà, ni zla ù doh àga winen, mi i pa
ɗaf maya awan.
[21] «Ɗo sə mbasay pə way sə daliyugo ahay
nà, ni varan atan cəved sa nay ahay aday
mi i njahay tu ɗo ataya pa man sə njahay sə
bahay uno. Kawa nen a ɗukwen, nə mbasak
pə way ataya re, həna mə njahak tə Bəbay
uno pa man sə njahay sə bahay anahan ata
awan.
[22] «Natiya, ɗo aday sləmay inde apan nà,
â slənе 'am ana Apasay Cəncan a sa jan anà
egliz ahay ata awan.»

4

*Ah*əran nga anà Mbərom à mburom

[1] Pə dəɓa anahan a wa, na ca iɗe à
mburom, nə canan anà 'am su doh mə təɓa
awan. Nə slənе dungo a ɗowan a su jo
'am kurre ata, a ndar kawa məzləzlilen ata
awan. U jo nà: «Hayak à mburom à man a
anan aday ni ɗakak anan way a sa naa təra
ataya awan.»
[2] À alay ata cəna, Apasay Cəncan a a nay
ahay upo. Nə canan anà man sə njahay sə
bahay à mburom, ɗowan a inde winen mə
njahay a apan. [3] Ɗowan ata nà, iɗe anahan
a wuted kawa kon mə rəɓa aya ata awan, a
ca zeziye, aday ɗəzɗaz a re. Awan a kawa
kulay a van nga anà man sə njahay anahan
ata awan, kulay ata ɗukwen a dav nə kawa
kon ataya re.
[4] Man sə njahay maza aya inde kwa kuro
cew nga anahan a fuɗo à man ata re. Ta
van nga anà man sə njahay sə bahay ata
awan. Məced ahay inde, tinen kwa kuro
cew nga fuɗo mə njahay aya apan. Tinen
tə zana aya pi zek nə kweɗekkweɗek, aday
jugo sə bahay ahay inde patan mə ndakay
aya sə gura. [5] Cœrœd, Mbərom a wuted,
tanday a dac apan hohum hohum pa 'am
sə man sə njahay sə bahay ata wa. Lalam
ahay inde à man ata cuwɓe, tinen apan ti
dav à man ata lele. Lalam a cuwɓe ataya
ɗukwen, tinen nà, apasay ahay cuwɓe sa
ga mer su way ana Mbərom. [6] Awan a inde
kawa dəlov sə malam, iɗe a slar wa nà, ngal
ngal kawa malam mə banay awan. Awan ata
ɗukwen pa 'am ana man sə njahay sə bahay
ata awan.
Awan aya inde fuɗo, ta van nga anà man
sə njahay ata tew. Awan ataya nà, tinen tə
sifa aya awan, aday zek a tinen a ɗukwen
cərkəzlkazl iɗe a ɗəkɗek, ta sa 'am aday
ta sə dəɓa a təke re. [7] Awan a mama'am a
nà, a ga minje tə ziyel. Way mə slala cew
a nə a ga minje ta wan sa sla. Way mə
slala maakan a kəma, iɗe anahan nà, kawa
iɗe su ɗo. Aday way mə slala fuɗo kutok
nà, winen kawa zləba winen apan i fatay.
[8] Awan ataya fok aday nà, bərgaslay ahay
inde patan nə mbərka mbərka. Zek a tinen
aya ɗukwen cərkəzlkazl iɗe a ɗəkɗek, pə
day sə bərgaslay ahay fok re. Awan ataya
tinen apan ti ga ara mənjəna sə mbəsak,
luvon tə ipec fok. Ta wa:

«Cəncan a nà, Mbərom a taayak!
Cəncan a nà, Mbərom a taayak!
Iken Mbərom, kə zalay way ahay fok,
iken a pa nga awan.
Iken inde kwa həna kabay,
iken inde həna,
aday azana pa 'am ɗukwen, iken a re.»

[9] Awan fuɗo ataya ta ga nà, ara sə zambad
anan Mbərom awan. Tə həran nga, tə
ngəran anà Mbərom, ɗowan a mə njahay a
pa man sə njahay sə bahay ata awan, anga
winen inde tə sifa pa sə viyviya awan. [10] À
alay a tinen apan ti həran nga ata nà, məced

ahay kwa kuro cew nga fuɗo ataya, tinen apan ti dukwe gərmec pa 'am ana Mbərom mə njahay a pa man sə njahay sə bahay ata awan, aday winen tə sifa ɗukwen pa sə viyviya awan. Ata ti cəlukwan jugo à nga wa ti ɗaf anan pə cakay sa man sə njahay sə bahay ata awan, ti hərən nga matanan, ta wa:

[11] «Bahay a manay Mbərom,
mazlaɓ tə məgala inde apak.
Lele nà, ɗo ahay tâ ɗəfak apan, tâ hərak nga,
anga sə ndakay way ahay fok nà, iken.
Kə ndakay atan ɗukwen,
anga a zlak à nga,
aday tâ ga inde.»

5

Saa təɓa anan ɗerewel mə tapay a nà, wan sə təman

[1] Aday nə canan anà ɗerewel a inde à alay puway ana ɗowan a mə njahay a pa man sə njahay ata awan. Ɗerewel ata ɗukwen mə vinde a nà, day cew maya awan. Ɗerewel ata mə faɗay a asa, aday ma ga mətətok a à man ahay cuwɓe lele, aday â saa təɓa bəse bay.

[2] Natiya awan, nə canan à maslay a Mbərom, aday nə slənə winen apan i ja tə məgalak a, a wa: «Ɗowan a saa mba apan sə kwahak anan mətətok a anan aday i pəsak anan ɗerewel a anan nə wayaw?» [3] Əna ɗowan ibay, kwa à wulen su ɗo ma mac aya awan, kwa à man wura, kwa à mburom ɗukwen, ɗowan inde saa mba apan sə kwahak anan mətətok ata, aday saa ca iɗe à ɗerewel ata inde nà, ibay. [4] Na ma nga pə ayam cəɗœk cəɗœk, anga ɗowan inde təɗe i kwahak anan mətətok aday i ca iɗe à ɗerewel ata inde nà, ibay.

[5] Məceɗ ahay kwa kuro cew nga fuɗo ataya, kərtek a tinen a, u jo a wa: «Kâ yam bay. Ca iɗe, ɗowan inde tə ngaman "Ziyel", winen zahav ana Yahuda, slala ana bahay Dawuda. Winen nà, ɗo sə mbasay pə way ahay fok. I mba apan sə kwahak anan mətətok a cuwɓe ataya aday sə təɓa anan ɗerewel ata awan.»

[6] Cəna, nə canan anà wan sə təman a inde, winen mə tavay a pə cakay sa man sə njahay sə bahay ata awan. Məceɗ ahay tatə awan a fuɗo ataya ta van nga tew. Wan sə təman ata nà, winen abay ma vaɗ awan. Winen tə ləkam aya cuwɓe pa nga. Iɗe ahay inde cuwɓe pa nga anahan re. Iɗe ataya cuwɓe nà, tinen apasay a Mbərom ahay cuwɓe sa taa slan atan kwa aha pə daliyugo ataya awan.

[7] Wan sə təman ata a zla à man ana ɗowan a mə njahay a pa man sə njahay sə bahay ata awan, a təma anan ɗerewel ata à alay puway anahan wa.

[8] A təma anan ɗerewel ata cəna, awan a fuɗo ataya tə məceɗ a kwa kuro cew nga fuɗo ataya tə dukwen gərmec ù vo anà wan sə təman ata awan. Tinen tə gənjaval aya fok à alay inde, aday tə tasa sə gura aya re. Tasa ataya nà, ma rah aya tə ləluway. Ləluway ataya nà, amboh su ɗo ana Yesu ahay sa taa ga ataya awan.

[9] Ɗo ataya ta ga ara wiya awan, ta wa:
«Iken ka slak sə təma anan ɗerewel,
ka slak sə kwahak anan mətətok aya re.
Anga iken a aday nà, tə vəɗak iken, kə məcak.
Kə təmak anan ɗo ahay bayak a tə mez anak ata awan.
Kə bəmbaɗak ɗo ahay anà Mbərom,
à wulen sə zahav ahay wa fok,
à wulen sa 'am ahay wa fok,
pə slala, pə slala fok,
aday pu kon, pu kon fok re.
[10] Tə tərak ɗo anahan ahay à bahay anahan inde,
aday tinen ɗo sa gan mer su way anà Mbərom ù doh sə mazlaɓ anahan,
aday ti ga bahay pə daliyugo fok.»

[11] Pə dəɓa anahan a wa cəna, nə canan anà maslay ana Mbərom ahay, tinen bayak a ti baslay zek bay. Tinen ma van nga awan, anà man sə njahay sə bahay ata awan, anà awan a fuɗo ataya pə kərtek a tə məceɗ a kwa kuro cew nga fuɗo ataya awan. Nə slənə tinen apan ti ga ara. [12] Ta ga ara ata nà, tə məgalak awan, ta wa:
«Wan sə təman a ma vaɗ ata nà,
kà slak, aday ɗi hərən nga, ɗi ɗəfan apan,
anga məgala anahan inde, zlile anahan inde,
asan way anahan inde re, gədan anahan a ɗukwen a ndav bay,
winen tə mazlaɓ awan.»

[13] Natiya nə slənə asa, way ahay fok, à mburom, pə daliyugo, à bəlay ahay inde, aday à man su ɗo ma mac aya, tinen apan ti ga ara, ta wa:

«Həruko anan nga anà ɗowan a mə njahay a
pa man sə njahay sə bahay ata awan,
aday anà wan sə təman re, ɗəfuko atan
apan.
Məgala tə mazlaɓ ahay fok ta nay ahay à
tinen a wa.
Zambaɗuko atan pa sə viyviya awan.»
14 Awan a fuɗo ataya tə mbəɗa apan, ta
wa: «Amen!» Məceɗ ataya ta ma nga sə
dukwen gərmec ù vo anà wan sə təman tu
ɗo a mə njahay a pa man sə njahay sə bahay
ata awan, tə həran atan nga.

6

*A kwahak anan m*ətətok ahay

1 Cəna, nə canan anà wan sə təman, a
təma anan ɗerewel a mə tapay a tə mətətok
man cuwɓe ata, a kwahak anan mətətok a
kərtek awan. Ata, nə sləne awan a à wulen
sə awan a fuɗo ataya, a ja 'am, a ndar kawa
Mbərom a dac ike, a wa: «Hayak!» 2 Kagasl,
pəles kweɗekkweɗek a a zləray ahay bok.
Ɗowan a inde pə pəles ata awan, linge inde
à alay anahan, aday winen a ɗukwen tə
tuwɗek anan jugo sə bahay à nga inde. Kə̀
mbasak pə ɗo maniɗe ahay, aday kà zlak saa
ga vəram aday i mbasay patan asa re.

3 Aday wan sə təman a kwahak anan
mətətok mə slala cew awan. Cəna, nə sləne
awan a mə slala cew ata, a wa: «Hayak!»
4 Pəles maza awan, a ca ɗəzɗaz, a zləray ahay
bok. Tə varan anà ɗowan a mə njahay a
pə pəles ata nà, maslalam məduwen awan.
Tə varak anan cəveɗ sa njak anan ɗo sə
daliyugo ahay pi zek, aday tâ ga vəram, tâ
jaf zek ahay, məsinde səngaf səngaf.

5 Aday wan sə təman a kwahak anan
mətətok mə slala maakan awan. Cəna,
nə sləne awan a mə slala maakan ata, a
wa: «Hayak!» Kagasl, pəles zənzen a tərew
tərew a zləray ahay bok. Agwada sə lavay
way inde à alay anà ɗowan pə pəles ata
awan. 6 Nə sləne dungo a kawa su ɗo, a
ndəray ahay à wulen sə awan a fuɗo ataya
wa, a wa: «May pə daliyugo! Dala si mer su
way hway cəna, i sukom nà, ndaw agwada
kərtektəkke. Kak ndaw gadam nà, agwada
maakan. Əna mbəsak anan atə mahay tə
amar tâ ga inde tuwwa.»

7 Aday wan sə təman a kwahak anan
mətətok mə slala fuɗo ata cəna, nə sləne
awan a mə slala fuɗo ata a wa: «Hayak!»
8 Pəles a inde kəfatata. Ɗowan a pə pəles
ata, tə ngaman Amac, aday Məke a pərahan
azar. Tə njaɗak cəveɗ pa man sə daliyugo
ahay fuɗo fok, sə gəɓa wa day kərtek a,
aday ɗo ahay tâ mac ta may, tə məgara, tə
vəram à man ata awan, aday way sə kiɓe
ahay ɗukwen tâ rac atan re.

9 Aday wan sə təman a kwahak anan
mətətok mə slala ɗara awan. Nə canan anà
sifa su ɗo ma vaɗ aya anga tə wazay 'am a
Mbərom, tinen mə njahay aya ù vo sa man
sə varan way anà Mbərom ata awan. Ta vaɗ
atan anga tə təmahak 'am a Mbərom, aday
tə ɗakak anan kawa ana Yesu sa jan atan ata
awan.

10 Ɗo a ataya ta ja tə məgalak a, ta wa: «Ba-
hay a manay Mbərom, iken nə məduwen
awan, iken ɗo cəncan awan, aday ɗo ɗiɗek
awan. Ɗo sə daliyugo ahay tə vəɗak manay.
Ki i gan atan sariya nə siwa kəla anaw?»

11 Kagasl, ta pak patan zana
kweɗekkweɗek aya fok, ta jan atan: «Ben
apan mənjœk asa, tâ vaɗ apan mərak a
kwanay sa gan mer su way à Mbərom ataya
kawa tinen sa vaɗ kwanay ataya re asa aday.
Ta sak a vaɗ apan ɗo ahay aday kə̀ dəzlek
kawa ana Mbərom sa gan may ata nà, i i gan
atan sariya kutok.»

12 Aday nə canan anà wan sə təman ata,
a kwahak anan mətətok a mə slala mbərka
ata awan. Daliyugo fok a ɓal kəzlek kəzlek.
Pac ɗukwen a dav sabay, a ca zənzen kawa
kupon. Ata kiya nà, a ca ngəlazaza kawa
mez. 13 Pərtətazltazla mawuzlawazl ahay
mə guce aya à məndak, kawa wan sə rəve
ma nah a bay a, maɗ sə gucey anan ahay ì
sé wa ata awan. 14 Mburom fok inde sabay,
a faɗay zek kawa sə faɗay biket ata awan.
Ɓəzlom pi zek tə culok ahay à a'am inde
ataya, tinen inde à man a tinen ahay inde
sabay re.

15 Ɗo ahay pə daliyugo fok ta ɗer zek. Ta
ɗer zek à slə̀lak sə ɓəzlom ahay inde, à lar
ahay inde. Sa ɗer zek a nà, bahay ahay,
wan bahay ahay, bahay sə suje ahay, ɗo sə
zlile ahay, ɗo məduwen aya sə daliyugo a
anaya awan, ɓile ahay aday ɗo azar aya fok
re. 16 Tə ngaman anà ɓəzlom ahay, aday ta
wa: «Mbəzlen ahay pumo, ɗəren manay pa
man sə iɗe a ɗowan a mə njahay a pa man
sə njahay sə bahay ata wa. Ɗəren manay pa
wan sə təman wa re, anga winen tə mivel
a tə manay. 17 Anga mivel a tinen ata kə̀

dəzlek ahay. Waya saa mba apan sə səmen
à luvon ata anaw?»

7

Ɗo sə Isəra'ila ahay 144,000

1 Pə dəɓa anahan a wa, nə canan anà
maslay a Mbərom ahay fuɗo, tinen mə
tavay aya pə bərgaslay a Mbərom ahay fuɗo
fok ite. Ta gan nga anà maɗ sa day ahay
fuɗo fok lele, anga aday maɗ â saa laman
anà a'am bay, anà daliyugo bay, aday â saa
laman anà dədazl si sé ahay bay re.
2 Nə canan anà maslay a Mbərom a hinen
inde a may ahay à dəlon wa. Way sa ga
vivay a Mbərom bahay sə sifa pə ɗo ahay,
inde à alay anahan. A ngaman tə məgalak a
anà maslay ataya fuɗo awan, anga Mbərom
a varan atan məgala sa nes anan dədala tə
a'am nà, anà tinen awan. 3 A jan atan, a wa:
«Kâ nəsen anan dədala, a'am tə dədazl si
sé ahay fan bay. Guko vivay ana Mbərom
pi jœr ana ɗo si mer su way anahan ahay
aday.»
4-8 Tu jo abaslay su ɗo ataya ma ga vivay
aya awan, tinen mbulo səkat tə kwa kuro
fuɗo nga fuɗo (144,000), tinen à wulen sə
zahav sə Isəra'ila ahay wa kuro nga cew
fok. Kawa sa ja nà, pə zahav fok mbulo
kuro nga cew. Zahav ataya nà, zahav ana
Yahuda, ana Ruben, ana Gada, ana Aser, ana
Neftalim, ana Manasa, ana Simiyon, ana
Lewi, ana Isakar, ana Jabulon, ana Yusufu
aday ana Benyamin.

Man su ɗo su kon azar aya awan

9 Pə dəɓa anahan a wa nà, nə canan anà
man su ɗo, a baslay zek bay. Ta nay ahay
kwa à wulen sə zahav ahay wa fok, aday
pə slala pə slala, pu kon pu kon, aday 'am
ahay fok inde. Tinen a fok mə tavay aya pa
'am ana man sə njahay ana bahay aday pa
'am ana wan sə təman. Tinen a fok ma pak
zana aya pi zek kweɗekkweɗek aya awan,
aday daslam sə təɓa ahay à alay inde sə
həran anan nga anà Mbərom. 10 Ta ja 'am
tə məgalak awan, ta wa:
«Ɗa tam nà, tə alay ana Mbərom a mənuko
winen mə njahay a pa man sə njahay
anahan,
aday tə alay ana wan sə təman re.»
11 Maslay a Mbərom ahay fok, tinen mə
tavay aya awan, aday ta van nga anà man
sə njahay sə bahay, pi zek tə məceɗ ahay pə
kərtek a tə awan a tə sifa aya fuɗo ata awan.
Tə dukwen gərmec ù vo anà man sə njahay
sə bahay, aday tə həran nga anà Mbərom
12 ta sa ja asa:
«Amen!
Mbərom a mənuko nà,
mazlaɓ inde apan,
məgala anahan inde,
winen kəlire* awan,
gədan inde apan,
inde apan pa sə viyviya awan.
Həruko anan nga,
guko anan suse,
ɗəfuko anan apan,
sə coy awan.
Amen!»
13 Ɗowan a à wulen su ɗo məceɗ ataya
kərtek a, a cəce puno wa, a wa: «Həna anan,
ma pak zana aya kweɗekkweɗek a anaya nà,
maya ite anaw? Ta nay ahay awanaw?»
14 Nə mbəɗahan apan, na wa: «Sa san nə
iken awan! Bina nen na san atan bay.»
U jo asa, a wa: «Ɗo anaya nà, ta gak anan
ngatay anà way ahay fok, tə səmak anan
anà dəce məduwen ata awan. Tə banak
anan zana a tinen ahay ì mez ana wan sə
təman inde, anga aday â dav herre. 15 Anga
nan kutok:
Ta njaɗ sə tavay pac pac pa 'am ana man sə
njahay a Mbərom.
Ta gan mer su way à Mbərom ù doh sə
mazlaɓ anahan awan.
Mbərom, ɗowan a mə njahay a pə man sə
njahay ata i i gan atan nga tə mazlaɓ
anahan.
16 May tə jom i gan atan kula sabay.
Pac i kwaɗah atan sabay,
way saa han patan uko nà, inde sabay.
17 Anga wan sə təman a pə cakay ana man sə
njahay sə bahay ata, i gan atan nga,
i lagay atan pə kurok sə a'am sa var sifa
ata awan.
Mbərom i təlkaɗan atan anan iɗe sə ayam a
tinen ahay pə iɗe wa.»

8

*Akwahak m*ətətok a mədakwidok a ata
awan

1 Wan sə təman a ma pə ɗerewel ata awan.
A kwahak anan mətətok a mədakwidok a
mə slala cuwɓe ata cəna, ɗowan kà jak 'am

* 7:12 kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

à mburom sabay tətemtemme, i ga way sə minit kwa kuro maakan.
[2] Pə dəɓa a wa nà, nə canan anà maslay a Mbərom ahay cuwɓe sa taa tavay pa 'am ana Mbərom ataya awan, aday tə varak atan məzləzlilen à alay inde fok a tinen a re.
[3] Maslay a Mbərom hinen inde kərtek a nay, a tavay pa man sə varan way anà Mbərom ata awan, aday tasa sa vak ləluway ahay à alay inde, tasa ata nà, sə gura. Tə varak anan ləluway ahay bayak a aday i vak anan pə ruwec sə gura ata anga Mbərom, aday ruwec ata ɗukwen winen pa 'am ana man sə njahay sə bahay. Winen apan i vak anan ləluway ataya cəna, ata a zəga anan amboh su ɗo a Yesu ahay sa ga pə daliyugo ata awan. [4] Natiya kutok, jinjek sə ləluway ata, pi zek tə amboh su ɗo a Yesu ataya, a slabak pa 'am a Mbərom, à alay ana maslay a Mbərom ata wa. [5] Maslay a Mbərom ata a gəɓa tasa sə gura ata, a rah anan ta slan sə uko sə ruwec ata awan, a pəkak anan ayak pə daliyugo. Mbərom a wuteɗ, a dac nguzlec, aday a gungwal. Daliyugo a fok a ɓal kəzlek kəzlek.

*M*əzləzlilen ma fa aya fuɗo

[6] Natiya maslay a Mbərom a cuwɓe ataya tə lavay zek sa fa anan məzləzlilen a tinen ahay. [7] Aday maslay a Mbərom mama'am ata a fa anan mbala anahan. Lanja, uko, mez, tə japay fok kərtek, aday a pəkay ahay pə daliyugo. Daliyugo ite a gəzla zek maakan, aday day kərtek a, a vak tə dədazl su way aya təke. Gujeɗ ahay fok tə vakak re.
[8] Natiya, maslay a Mbərom mə slala cew ata a fa anan məzləzlilen anahan ite. Awan a inde məduwen a kawa ɓəzlom winen apan i ban, ta lar anan à a'am inde təzlev. A'am ata a gəzla zek maakan, aday day kərtek a təra fok kawa mez. [9] Way sə a'am ahay fok, kərtek pə maakan a nə kà məcak, aday kwalalan ahay ɗukwen, tə nəsek matanan re.
[10] Natiya asa, maslay a Mbərom mə slala maakan a ata a fa anan məzləzlilen anahan ite. Mawuzlawazl a inde məduwen a, a slahay à mburom wa. Winen apan i ban kawa miresl sə uko. A slahay cəna, a nes anan zlinder ahay kərtek pə maakan aday tə kurok aya təke. [11] Tə ngaman anà mawuzlawazl ata nà, Məɗuwek. A'am sə zlinder ahay fok tə gəzla maakan, aday Məɗuwek ata a təra anan a'am sa day mə slala maakan ata sərekeke. Ɗo ahay bayak a tə məcak anga sa sa a'am a sərekeke ata awan.
[12] Maslay a Mbərom mə slala fuɗo ata a fa anan məzləzlilen anahan ite. A fa anan cəna, tə dəcan anà way ahay fok à mburom. Pac a gəzla maakan, kiya matana awan, aday mawuzlawazl ahay kərtek pə maakan fok kà mbacak à alay kərtek a wa mbətœk, ta dav sabay. Luvon tə ipec a təke a gəzla zek maakan re. Day sə ipec kərtek a pə maakan, day sə luvon kərtek a pə maakan nà, awan kà dəvak uda sabay.
[13] Kagasl, nə canan anà zləba məduwen a winen apan i fatay à mburom. Nə sləne winen apan i ja tə məgalak awan, a wa: «Wawayah! Wawayah! Ɗəce pu ɗo sə daliyugo ahay! Anga maslay a Mbərom ahay inde maakan ti fa məzləzlilen a tinen ahay mba. Ta sak a fa atan cəna, ɗəce ahay ti nay ahay bayak awan.»

9

*M*əzləzlilen ma fa mə slala ɗara awan

[1] Cəna, maslay a Mbərom mə slala ɗara ata a fa anan məzləzlilen anahan. Nə canan anà mawuzlawazl a inde mə slahay à mburom wa, à məndak. Tə varan anan lakile sə təɓa anan bələlen sə məke sə mərda ata awan. [2] A təɓa anan do'a cəna, jinjek a zləray wa dul dul kawa jinjek sə uko sa tak way. Jinjek ata a kərtan pə iɗe anà pac kustehtehhe, aday iɗe zənzen a ga takəɗimbom.
[3] Jaray a zləray à jinjek ata wa pə daliyugo fok. Mbərom kà varak atan məgala sa nda ɗo ahay kawa rəje. [4] Kà varak atan cəveɗ sa gan awan anà daslam ahay bay, tâ saa laman anà gujeɗ bay, aday kwa dədom təkeɗe tâ laman bay re. Tâ nda nà, ɗo ma ga vivay ana Mbərom a pi jœr itəbay ataya awan. [5] Tə njaɗak cəveɗ sa mac anan ɗo ataya bay re, əna ti ga ɗəce kiya ɗara cəna coy. Ɗəce ata ɗukwen, a han kawa ahan sə rəje sa nda ɗo aday a gan atan ata awan. [6] À kiya ɗara ata inde ite nà, ɗo ahay ti gan may anà amac, aday ti njaɗ bay. Ti pəlay amac pi zek, əna cəveɗ sa mac inde sabay.
[7] Jaray ataya nà, ta ga minje tə pəles sə vəram ahay. Jugo sə bahay ahay inde patan à nga inde, ma han aya nə tə gura. Nga a tinen aya ɗukwen kawa nga sə ɗo ahay. [8] Sibœk a tinen aya nə kawa sibœk sə uwar

ahay, aday slan a tinen aya kutok nà, kawa
slan sə ziyel ahay ite. [9] Dəginegine a tinen
ahay ma ɓan aya kawa tə palalam sə rəslom.
Bərgaslay a tinen awan, a ndar nə kawa
muta sə pəles ahay bayak a, tinen apan ti
haw à man sə vəram ata awan. [10] Guter
patan kawa ana rəje nduwrenren, aday ta
nda ɗo nà, tə winen a re. Sə varan atan
məgala sa gan way anà ɗo ahay kiya ɗara
ata ɗukwen, guter ataya awan. [11] Bahay a
tinen a nà, maslay a sa ba pə məke sə mərda
ata awan. Tə ngaman ta 'am sə Yahuda
ahay nà, Abadon, aday ta 'am sə Gərek ite,
Apoliyon. Sləmay ataya a nan sa ja nà: «Ɗo
sə lize way.»

[12] Natiya, ɗəce mama'am a kà ndəvak.
Əna ɗəce maza aya inde cew asa re.

*M*əzləzlilen ma fa mə slala mbərka
awan

[13] Kutok, maslay a Mbərom mə slala
mbərka ata a fa anan məzləzlilen anahan
ite. Nə sləne 'am a ndəray ahay kwa à ləkam
ahay fuɗo pə ruwec sə gura ata wa, winen
pa 'am a Mbərom ata awan. [14] 'Am a sə
ndəray ahay ata a jan anà maslay a Mbərom
a sa fa məzləzlilen a mə slala mbərka ata,
a wa: «Pəsak anan maslay a Mbərom aya
fuɗo, ma ɓan aya pa 'am zlinder sə ngaman
Efəratis ata awan.»

[15] Tə pəsak atan cəna, ta vaɗ ɗo ahay,
kərtek pə maakan fok kà məcak. Anga
Mbərom a lavay anan zek tə tinen sa ga mer
su way ata à alay a anan, pə luvon a anan,
pə kiya a anan, aday pə ava a anan re.

[16] Cəna, nə canan anà suje ma ján a
pə pəles ataya, tinen bayak awan. Tu jo
abaslay a tinen awan, tinen miliyon səkat
cew (200,000,000).

[17] Ì cœn sə zuɓay uno ata, nə canan nà,
natiya. Pəles ahay tu ɗo a ma ján aya apan,
tinen tə zana sə vəram aya pi zek ɗəzɗaz
kawa slan sə uko, aday mbamburom kawa
a'am sə dəlov ahay, aday kawa azay sa wan
re. Nga sə pəles ataya kawa nga sə ziyel
ahay. Jinjek a pi zek tə uko, tatə mətətok
sə uko ta nay à 'am a tinen ahay wa. [18] Ɗəce
a maakan a sə zləray à 'am sə pəles ataya wa
nà, ta vaɗ ɗo kərtek pə maakan fok. [19] Natiya
awan, məgala ana pəles ataya sa gan way
lelibay a anà ɗo ahay, a nay nà, à 'am a tinen
aya wa. Guter a tinen aya ɗukwen ta gan
way anà ɗo ahay re, anga guter aya kawa
dədew ahay, nga ahay inde patan.

[20] Ɗo aday tə məcak anan tə ɗəce ataya
itəbay ata nà, ta ngam sə mbəsak sə həran
nga anà setene ahay bay, ta ngam sə
mbəsak pəra a tinen a sə ndakay ataya bay
re. Tə ndakay pəra a tinen aya nə, tə gura,
tə dala, tə ndəfəre, tu kon aday tə dədom
re. Way a mə ndakay ataya nà, tə canan
iɗe bay, tə sləne sləmay bay, aday ta zla bay
re. Əna a nan atan sə pərahan azar sə həran
nga hwiya. [21] Ɗo ataya nà, tə mbəsakak sa ga
ines ahay bay, tinen apan ti vaɗ ɗo hwiya,
tinen apan ti ga madan a tinen ahay, tinen
apan ti dah uho, tinen apan ti kəra way
ahay hwiya re.

10

*Maslay a Mb*ərom tə ɗerewel cəɗew
awan, à alay inde

[1] Pə dəɓa anahan wa, nə canan anà
maslay a Mbərom hinen məgala a re, winen
apan i dazay ahay à mburom wa. Zana
anahan pi zek nà, matapasl, aday winen mə
tuweɗ nga nə tə kulay. Iɗe anahan a dav
kawa pac sə ipec. Saray anahan ahay ta ca
kawa miresl sə uko. [2] Ɗerewel cəɗew a inde
à alay anahan, mə təɓa awan. A ngazlay
saray sə alay puway pa nga sə a'am, saray
sə alay gula nà, pə yugo uho. [3] A zlah tə
məgalak a kawa ziyel sa yam. Cəna, nə sləne
Mbərom a dac tanday tanday saray cuwɓe
sə mbəɗahan apan.

[4] Adac a Mbərom a cuwɓe ataya a ndav nà,
abay u no sə vinde anan way a nen sə sləne
ata awan, əna nə sləne dungo a ndəray ahay
à mburom wa asa, u jo: «Kə̂ vinde anan 'am
ana Mbərom sa dac cuwɓe ataya bay, anga
aday ɗowan â san 'am ataya bay.»

[5] Maslay a Mbərom a mə ngazlay saray a
kərtek pa nga sə a'am, kərtek pə yugo ata,
a ka alay à mburom, [6] a mbaɗay dərzalah tə
sləmay a Mbərom, a wa: «Mbərom winen
inde tə sifa pa sə viyviya awan, winen ɗo
sə ndakay atə mburom tə daliyugo tə bəlay.
A ndakay mburom tə awan anahan aya
təke, daliyugo ɗukwen tə awan a anahan
aya təke, aday bəlay tə awan anahan aya
təke ite re. Way a saa təra ata nà, winen
apan i təra həna bəse kutok. [7] Azanan,
maslay a Mbərom mə slala cuwɓe ata kà
fak anan məzləzlilen anahan nà, Mbərom i

ndav anan wa way anahan mi ɗer ata awan, kawa ananahan sa jan panan wa anà ɗo maja'am anahan ahay kwakwa ata awan.»

[8] Dungo ana ɗowan nen sə slǝne 'am anahan ata u jo ahay à mburom wa, a wa: «Zla, kâ saa təma anan ɗerewel a mə təɓa ata à alay ana maslay a Mbərom a mə ngazlay saray a pa nga sə a'am aday pə yugo ata wa.»

[9] Natiya na zla à man ana maslay a Mbərom ata awan, na jan: «Vuro anan ɗerewel a cəɗew a anan.»

U jo nà: «Təma anan, rac anan. I gumak à 'am inde nà, kawa umam, ənа ka sak a səɗak anan cəna, i gak sərekeke.»

[10] Nə təma anan ɗerewel ata à alay anahan wa, na rac anan. À 'am inde nà, u gom kawa umam acəkan wanahan. Nə səɗak anan gədek cəna, u go sərekeke.

[11] Asa tu jo nà: «Zla, kâ sa ma anan 'am a Mbərom sa ja pə zahav ahay, pu kon ahay, pə slala sa 'am ahay, pə bahay su kon ataya asa.»

11

Ɗo sə ɗakay anan 'am a Mbərom ahay cew

[1] Natiya, tə vuro gusuko à alay inde kawa sukol sə lavay way. Tu jo nà: «Slabak, zla, kâ saa lavay anan doh sə mazlaɓ a Mbərom, lavay anan man sə varan way anà Mbərom, baslay anan ɗo ahay aday tinen apan ti hərən nga anà Mbərom ataya awan. [2] Əna kâ saa lavay anan gala sə uho ata itəbay, anga Mbərom a kə̀ varak anan anan man ata anà ɗo a azar aya mbala anahan ahay bay ataya awan. Ɗo ataya ti i ngərasl anan wulen su doh à kiya kwa kuro fuɗo nga anahan a cew inde, kawa sa ja nà, luvon mbulo tə səkat cew tə kwa kuro mbərka (1 260). [3] À alay ata nà, ni i slənak ayak ɗo sə ɗakay anan 'am uno ahay cew. Ti man anan 'am uno anà ɗo ahay à luvon a mbulo tə səkat cew tə kwa kuro mbərka (1 260) ataya inde, ti pak pi zek ɗukwen zana sa zla à məsinde.»

[4] Ɗo ataya cew a nà, mə tavay aya pa 'am ana Mbərom, winen Bahay a pə daliyugo ata awan. Ɗo ataya nà, tinen dədazl si sé ahay cew sə ngaman *ulivet* ataya awan.* Aday tinen lalam ahay cew re. [5] Ɗowan kə̀ pəlak sa gan atan awan a cəna, uko a nay ahay à 'am a tinen wa, a vaɗ anan ɗowan ata awan. Natiya, ɗo sa gan may sa nan atan iɗe ahay, ti mac nà, matana awan. [6] À alay a tinen apan ti ma 'am a Mbərom ata nà, məgala a tinen inde sə gafan 'am anà iven, aday â ga bay. Məgala a tinen inde sə tərа anan a'am mez a re. Aday məgala a tinen inde sa pak məgara pu ɗo sə daliyugo ahay cara cara, kawa sa zlan atan à nga ata awan.

[7] Ta sak a ndav anan ama 'am a tinen ata nà, zizœk a inde, i nay ahay à məke sə mərda wa re. Zizœk ata i vaɗ zek tu ɗo a cew ataya awan. I mbasay patan, i nja atan, ti mac. [8] Məsinde a tinen aya ti njahay hwiya pə cəveɗ sə wulen su doh a məduwen ata awan. Tə ngaman à wulen su doh ata nà, Sodoma, kabay Misra, kawa sa ja bine maw nà, ta ga ines ataya kərtek awan. Tə daray anan bahay a tinen pə dədom mə zlǝlngaɗ a nà, à man ata re. [9] Ɗo ahay ti nay sa ca pə məsinde ataya nà, à wulen sə zahav ahay wa fok, à wulen sə slala ahay wa fok, à wulen sa 'am ahay wa fok, aday pu kon ahay wa fok re. Anga nan, tə varak anan cəveɗ anà ɗowan sa la atan bay luvon maakan tə njamde ahay apan kuro nga anahan cew. [10] Ɗo sə daliyugo ahay fok ti taslay mivel anga amac su ɗo a cew ataya awan. Ti ga azar uko sa vaɗ ɗo ataya awan, ti varan magwagway ì zek ahay, anga ɗo a Mbərom ataya cew a nà, tə pəkak məgara pu ɗo sə daliyugo ahay, à alay a tinen apan ti ma anan 'am ana Mbərom ata awan.

[11] Natiya awan, luvon a maakan ataya tə ler aya kuro nga anahan cew ataya ta ndav cəna, Mbərom a vəzle patan apasay sə sifa anahan, tə slabak way a tinen, tinen tə sifa aya awan. Man su ɗo a sa zlak ayak sa cay ahay patan ataya, ta ma nga pə ajəjar anga zlawan. [12] Ɗo a cew ataya tə slǝne dungo a jan atan ahay 'am tə məgalak a kwa à mburom wa, a wa: «Jənen ahay à man a anan!» Ta ján way a tinen deceɓ à mburom à matapasl inde pə iɗe su ɗo a sa nan atan iɗe ataya fok. [13] À alay ata cəna, daliyugo a ɓal kəzlek kəzlek. À wulen su doh ata fok, pu doh ahay kuro nà, kərtek a kə̀ mbəzlak. Anga nan re, ɗo ahay mbulo cuwɓe (7,000) fok tə məcak. Ɗo a mə mbəsak a tə məcak itəbay ataya ɗukwen, tə jəjarak bayak awan. Aday tə hərən nga anà Mbərom sə bagəbaga

* 11:4 Ca pə deftere Jekariya 4.1-14.

mburom.
[14] Natiya kutok, ɗəce mə slala cew ata
kà ndəvak coy, hinen mə slala maakan a,
winen apan i nay bəse coy re.

*Maslay a Mb*ərom a fa anan məzləzlilen
mə slala cuwɓe awan
[15] Pə dəɓa anahan a wa cəna, maslay a
Mbərom mə slala cuwɓe awan, a fa anan
məzləzlilen anahan ite. Nə sləne dungo
ahay məduwen aya tə gungwal à mburom,
aday ta wa:
«Həna Bahay a mənuko Mbərom tə Al-
masihu anahan,
ti ga bahay pə daliyugo kutok.
Mbərom i ga bahay kətanan hwiya pa sə
viyviya awan.»
[16] 'Am ataya ta ndav cəna, məceɗ ahay
kwa kuro cew nga anahan a fuɗo, mə njahay
aya pa 'am ana Mbərom ataya, tə dukwen
gərmec ù vo, tə həran nga. [17] Ta wa:
«Bahay a manay Mbərom, Ba Məgala,
iken inde nə kwakwa,
həna ɗukwen iken a re.
Mə ngərak, anga iken apan ki ga bahay pə
daliyugo
aday ki lavan nga tə məgala anak
awan.
[18] Ba ɗo su kon ahay ta gak mivel,
əna alay a ma var a həna, iken ki ga
patan mivel ite,
ki gan sariya anà ɗo ma mac aya fok.
Alay a ki varan magwagway anà ɗo maja'am
anak ahay, anga tinen ɓile anak
ahay ata nà, kà dəzlek.
Ki varan magwagway anà ɗo anak ahay,
anà ɗo sə ɗəfak apan ataya fok,
kwa gwaslay ahay,
kwa ɗo məceɗ aya awan.
Əna ɗo sa nes anan daliyugo ahay ite nà,
ki lize atan wa kutok.»
[19] Pə dəɓa sa 'am a tinen ata wa cəna,
məsudoh su doh sə mazlaɓ a Mbərom à
mburom ata a təɓa pangaya. Zəndok sə
aɓan 'am a Mbərom ata uda a cay ike.
Cœrœɗ, Mbərom a wuteɗ, tanday a dac
apan hohum hohum, daliyugo a ɓal, aday
lanja a pəkay ahay səngef səngef bayak
awan.

12

Atə uwar tə zizœk a inde
[1] Cəna, nə canan anà awan a à mburom,
a ga masuwayan. Nə canan anà ɗo uwar
awan, zana anahan pi zek nà, pac. A ɗaf
saray anahan ite nà, pə kiya. Mazangalan
anahan ɗukwen, sə mawuzlawazl ahay kuro
nga anahan a cew, winen kawa jugo sə
bahay. [2] Uwar ata nà, wan à kutov. Winen
apan i wahay bəse coy, kà dəlak anan tə
mindel, a han apan. Anga nan, a zlah pi zek
tə məgalak awan.

[3] Nə canan anà awan a inde à mburom asa.
Zizœk a inde, winen kawa gədam məduwen
awan, a ca ɗəzɗaz. Nga ahay inde apan
nə cuwɓe, aday jugo sə bahay ahay pa nga
cuwɓe ataya re, ləkam ahay kuro inde anan
pa nga. [4] A məne anan mawuzlawazl ahay
à mburom wa à məndak tə guter anahan.
Kərtek pə maakan fok kà gucek ahay à
mburom wa. Winen a aday nà, a tavay pa
'am ana uwar a winen apan i wahay ata,
aday kà sak a wahay a cəna, i gəɓa anan wan
a mə wahay ata awan, aday i rac anan.

[5] Natiya, uwar ata a wahay anan wan
anahan a nà, mungol awan, aday i i təra
bahay tə məgala awan pa nga su kon ahay
fok. A wahay anan cəna, tə gəɓa anan, ta
haw anan pa 'am ana Mbərom winen mə
njahay a pa man sə njahay sə bahay anahan
ata awan. [6] Zek ana uwar a kutok nà, a haw,
a man à nga à man sa saf inde, à man ana
Mbərom a sə lavan anan zek aday tâ gan uda
nga ata awan. I i njahay à man ata nà, luvon
mbulo tə səkat cew tə kwa kuro mbərka (1
260).

[7] Kagasl, vəram a slabak à mburom.
Maslay a Mbərom inde tə ngaman Mikayel,
a ra maslay anahan ahay fok, ta vaɗ zek
tə zizœk ata aday tə maslay anahan ahay
cite re. [8] Əna Mikayel tu ɗo anahan ahay
tə mbasay patan, tə rəzlak atan. Anga nan,
man sə njahay a zizœk ata tə maslay anahan
ahay nə inde à mburom sabay. [9] Natiya, ta
lar anan zizœk a məduwen ata uho. Zizœk
ata nà, winen nə, dədew kwakwa awan sa
taa njəkan uda anà ɗo ahay kwakwa pə
daliyugo fok ata awan. Tə ngaman bahay
sə apasay lelibay aya awan. Sləmay anahan
ɗukwen Fakalaw. Tə larak anan à məndak,
winen tə maslay anahan ahay fok.

[10] Cəna, nə sləne 'am a ndəray ahay kwa à
mburom wa, a wa:
«Həna nà, Mbərom kà təmak nuko kutok.
Kà kak anan məgala anahan.
Winen bahay awan.

Həna ɗukwen, Almasihu anahan kà kak
anan mazlaɓ anahan.
Anga həna,
ɗowan a sa taa ra 'am pə mərak a
mənuko ahay
pə cakay ana Mbərom luvon tə ipec ata
nà,
tə larak anan ayak à məndak.
11 Əna mərak a mənuko ahay tə mbasay apan
nə,
anga mez ana wan sə təman.
Tə mbasay apan ɗukwen,
anga 'am a tinen sə ɗakay anan ɗîɗek
ata awan.
Tə təmahak sa mac,
ta mak anan wa bay.
12 Kwanay a həna à mburom ata awan,
tislen mivel kutok.
Atə dədala tə a'am kəma,
ɗəce anga kwanay kutok wuna!
Anga Fakalaw kà dazak ayak àga kwanay,
aday ɗukwen winen tə mivel awan,
anga a san zle, a mbəsakan alay a
bayak a sabay.»

13 Zizœk ata a ca apan tə larak anan pə daliyugo kəma, a ma nga sə kukwaran azar anà uwar a sə wahay wan mungol ata awan. 14 Əna, uwar ata nà, tə varan bərgaslay sə zləba məduwen awan, aday â fatay way anahan à man sa saf à man a Mbərom sə lavan anan zek aday tâ gan uda nga ata awan. I i njahay à man ata nà, ava maakan tə rita.* Zizœk a kawa dədew ata i mba apan sə dəzle apan alay à man ata sabay.

15 Anga nan, dədew ata a vənihey a'am à 'am wa kawa zəlaka, aday a'am â hawan azar anà uwar ata, â ra anan. 16 Aka aday maw? Dədala kà mak anan zek anà uwar ata awan. Dədala a ta cəɗak, a sa anan a'am a sa nay ahay à 'am anà zizœk wa ata fok.

17 Zizœk ata a canan à dədala sa san anan a'am ata nà, a zəga anan mivel anahan sa ga pə uwar ata asa. Anga nan, a ma pə dəɓa saa ga vəram tə gwaslay sə slala anahan a mə mbəsak ataya awan. Tinen kəma, ɗo sə ɗəfan apan anà 'am a Mbərom ahay, aday sə təma sə ɗakay anan ləbara sa 'am a Yesu ataya awan.

18 Natiya, zizœk ata a zla way anahan saa tavay pa 'am məgujeguje sə bəlay.

13

Zizœk a inde a zləray ahay à bəlay wa

1 Cəna, nə canan anà zizœk a inde, a zləray ahay à bəlay wa laɗaɗa. Nga ahay inde apan nə cuwɓe, aday ləkam ahay kuro. Jugo sə bahay ɗukwen pə ləkam pə ləkam. Sləmay lelibay a inde mə vinde pa nga pa nga, sə gənahan anà Mbərom. 2 Zizœk ata nà, kawa lungo. Saray anahan aya ɗukwen kawa saray sə dərlinge. 'Am a ɗukwen kawa 'am sə ziyel. Zizœk a kawa gədam ata a mbəsakan anan nə gədan anahan, bahay anahan awan, aday məgala anahan məduwen awan.

3 Nga anahan a kərtek a nà, a ga nə kawa vivay sə mbəlak məduwen a inde apan, abay i mac anan, əna mbəlak ata kà pasak. Anga nan, vivay anahan ata a gan masuwayan anà ɗo sə daliyugo ahay, tə dazlan sə pərahan azar. 4 Fok a tinen aya tə həran nga anà zizœk a kawa gədam ata awan, anga kà varak anan məgala anahan anà zizœk sa nay à bəlay wa ata awan. Tinen apan ti həran nga anà zizœk ata kurkwer re, ta wa: «Waya məduwen a kawa zizœk a anan anaw? Waya saa mba apan sa ga vəram tə winen anaw?»

5 Zizœk ata kà njaɗak cəveɗ mənjœk sə həran nga anà zek, aday sə gənahan anà Mbərom. Kà njaɗak cəveɗ sa ga bahay kiya kwa kuro fuɗo nga anahan a cew (42) re.* 6 A dazlan sə gənahan anà Mbərom: a gənahan anà sləmay anahan, anà man sə njahay anahan a re, aday anà ɗo mə njahay aya à mburom ata fok. 7 Kà njaɗak cəveɗ sa ga vəram tu ɗo a Yesu ahay, aday â mbasay patan. Matanan, kà njaɗak məgala sə lavan nga anà slala ahay fok, anà zahav ahay fok, anà 'am ahay fok, aday anà kon ahay fok re. 8 Ɗo sə daliyugo ahay fok ti dukwen gərmec ù vo. Əna ɗo aday sləmay anahan inde mə vinde à ɗerewel su ɗo tə sifa aya inde nà, i dukwen gərmec ù vo itəbay. Mbərom a vinde ɗerewel ata nà, a ban pə ananahan sə ndakay daliyugo wa, aday a varan anan à alay inde anà wan sə təman a ma vaɗ ata awan.

9 Natiya, ɗo aday sləmay inde apan cəna, â slène 'am a anan: 10 Ɗowan a nà, Mbərom a ja nà, sa ban anan, ti ban anan. Ɗowan a nà,

* 12:14 Ava maakan tə rita: kawa sa ja nə luvon 1 260 ata re.

* 13:5 Kiya kwa kuro fuɗo nga anahan a cew: kawa luvon 1 260 re.

Mbərom a ja nà, sə wacay anan tə maslalam ɗukwen, ti wacay anan tə maslalam acəkan. Anga nan kutok, lele nə ɗo a Yesu ahay tâ zəga anan sa ɗaf nga pə Mbərom, aday tâ səmen anà way ahay.

*Zizœk a inde, a zlə*ray ahay à yugo wa

11 Pə dəɓa wa, nə canan anà zizœk a inde maza asa, winen apan i zləray ahay à yugo wa. Ləkam ahay inde anan pa nga cew, kawa ləkam sa wan sə təman, aday a ja 'am kawa ana gədam re. 12 A ga bahay anahan a ɗukwen tə məgala ana zizœk a sa nay à bəlay wa ata awan, a ga nə pa 'am anahan awan. A ɗaf bəlaray pu ɗo sə daliyugo ahay fok sə həran nga anà zizœk ata awan, winen tə vivay sə mbəlak məduwen a aday mə pasay a coy ata awan. 13 Kà gak way ahay bayak a, ma ga masuwayan aya awan: a dazay anan ahay uko à mburom wa pə iɗe sə ɗo ahay fok à məndak. 14 Kà njaɗak cəveɗ sa ga masuwayan ahay bayak a pa 'am ana zizœk a sə zləray à bəlay wa ata awan. Natiya, masuwayan ataya ɗukwen tə njəkak anan ɗo ahay bayak a re. Zizœk sə zləray à yugo wa ata a jan atan nà: «Ndiken pəra sa ga minje tə zizœk a mə wacay a tə maslalam, aday kà məcak anan tə mbəlak anahan a bay ata awan.» 15 Zizœk a sa ja 'am ata nà, kà njaɗak cəveɗ sə vəzle apasay à pəra ata inde, aday â ja 'am, â mba apan sa var cəveɗ sa vaɗ anan ɗo sə həran nga bay ataya awan. 16 Zizœk ata a gan bəlaray anà ɗo ahay fok, gwaslay ahay tə məceɗ sə ɗo ahay, ɗo sə zlile aya pi zek tu ɗo mətawak aya awan, ɓile ahay pi zek tu ɗo azar aya awan, tâ təma vivay pə alay puway a tinen ahay, kabay pi jœr a tinen ahay re. 17 Ɗowan a aday vivay anahan inde apan ibay nà, i njaɗ sə sukom way à lumo wa bay, i njaɗ sə sukom anan way tə way anahan ahay itəbay re. Vivay ata ɗukwen nà, sləmay ana zizœk ata awan, kawa sa ja nà, lamba sə sləmay anahan.

18 Natiya, lele nà, ɗo sə kəlire ahay tâ san way. Ɗo sə kəlire ahay tâ san nà, lamba ata a ɗakay anan nə maw re. Anga lamba ata nà, lamba sə sləmay su ɗo zənzen awan. Lamba anahan nà, səkat mbərka tə kwa kuro mbərka nga anahan a mbərka (666).

14

Ɗo ana Yesu ahay tinen apan ti ga ara wiya awan

1 Na ca iɗe asa cəna, nə canan anà wan sə təman mə tavay a à ɓəzlom sə ngaman Siyona ata awan, tinen tu ɗo a aday sləmay a wan sə təman tə sləmay ana Bəbay anahan mə vinde aya pi jœr a tinen ataya awan. Tinen a fok nà, tinen mbulo səkat tə kwa kuro fuɗo nga fuɗo (144,000). 2 Nə sləne asa bine maw nà, agungol inde a ndəray à mburom wa kawa zəlaka sə dazay pə pəkəraɗ à zlinder ata awan, a ndar kawa adac a Mbərom, aday a ndar kawa ɗo ahay tinen apan ti fa gənjaval re. 3 Man su ɗo ataya ɗukwen tinen mə tavay a pa 'am sa man sə njahay sə bahay, aday pa 'am ana awan a fuɗo ataya awan, aday pa 'am ana məceɗ ahay re. Tinen apan ti ga ara wiya awan. Ɗowan a mba apan sə tətak ara a tinen ata bay, si kak ɗo a mbulo səkat tə kwa kuro fuɗo nga fuɗo (144,000) a mə bəmbaɗay aya pə daliyugo wa ataya aday. 4 Ɗo a anaya nà, ta gak anan nga ì zek lele. Tə dabolok zek tə uwar ahay itəbay. Tə pərahan azar anà wan sə təman nə kwa aha. Mbərom a təmay atan ahay à wulen su ɗo sə daliyugo ahay wa anga winen, aday anga wan sə təman re. 5 Mungwalay inde à 'am a tinen itəbay, ines a tinen ɗukwen ibay.

*Maslay a Mb*ərom ahay maakan

6 Natiya awan asa, nə canan anà maslay a Mbərom maza awan, winen apan i fatay pa nga mburom. A ɗakay anan ləbara mugom a a mbəɗa itəbay pa sə viyviya ata awan. I ɗakan anan anà ɗo sə daliyugo ahay fok, anà ɗo sə zahav ahay a fok, anà ɗo sa ja 'am wura wura fok, aday pə slala pə slala, pu kon pu kon re.

7 Maslay ata a ja 'am tə məgalak awan, a wa: «Jəjiren anan anà Mbərom, həren anan nga, anga alay a kà slak həna i gan sariya anà ɗo ahay. Həren anan nga. Sə ndakay bagəbaga mburom, tə daliyugo, tə bəlay, tə kurok ahay nà, winen a re.»

8 Maslay a Mbərom hinen a sləray ahay asa, a wa: «Coy! Babila, wulen su doh a məduwen ata kà slahak. Babila kà slahak dezdezez! Winen a aday nà, kà hak anan mahay sə atahasl anahan anà ɗo ahay. Atahasl anahan ata nà, kà wadaɗak anan pə ɗo

sə daliyugo ahay fok, aday tâ ga kawa winen awan.»

9 Maslay a Mbərom mə slala maakan awan, a sləray ahay asa. Winen ite a ja tə məgalak awan, a wa: «Kuwaya, ɗowan a kə̀ dukwek anan gərmec ù vo anà zizœk ata awan, kabay anà pəra sa ga minje tə winen ata awan, aday kə̀ təmahak vivay anahan pi jœr kabay pə alay re ata kəma, 10 i ga ɗəce. I gurac mahay à gəvet sa ga mivel a Mbərom wa, aday mahay ata nà, mə japay a tə a'am itəbay. Natiya ɗowan ata i sa ɗəce ù uko à dəlov sə uko inde mə japay a pi zek tə mətətok sə uko ata awan. Ɗəce ata i təra ɗukwen nà, pa 'am ana maslay a Mbərom cəncan aya awan, aday pa 'am ana wan sə təman re. 11 Jinjek sə uko sa man sə ɗəce a tinen ata i slabak pa nga mburom nə dadekwdukwe pa sə viyviya awan. Kuwaya ɗowan a kə̀ dukwek anan gərmec ù vo anà zizœk aday anà pəra sa ga minje tə winen ata cəna, kə̀ təmahak vivay sə sləmay anahan, i man uda kula itəbay, luvon tə ipec fok.»

12 Anga nan kutok, kwanay ɗo ana Yesu ahay, ɗo sə ɗəfan apan anà 'am a Mbərom ahay, ɗo sa ɗaf nga pə Yesu ahay, tiven nə lele.

13 Asa, nə sləne dungo a jay ahay 'am kwa ahay à mburom wa, a wa: «Vinde! I ban pə həna anan wa nà, Mbərom i ɗaf alay sə bahay anahan pu ɗo sa mac aday, winen apan i ga mer su way anahan hwiya ata awan.»

Apasay Cəncan a a mbəɗa apan, a wa: «Matanan acəkan. Ti man uda tə ataslay mivel awan, anga Mbərom a san pi mer su way a tinen ma ga lele ataya zle.»

Sariya a dazlan

14 Na ca iɗe asa, nə canan anà matapasl kweɗekkweɗek awan. Awan a inde mə njahay a apan, a ga minje tə wan su ɗo. Jugo sə bahay inde à nga anahan, ma han a tə gura. Winen ti dem ma pa a hepepe à alay inde.

15 Maslay a Mbərom maza awan, a nay ahay ù doh sə mazlaɓ a Mbərom wa, a jan anà ɗowan mə njahay a à matapasl inde ata tə məgalak awan, a wa: «Gəɓa dem anak, car, anga alay sə halan nga anà way ahay kà slak. Daliyugo fok ma nah a təɗe sa car.»

16 Natiya, ɗowan a mə njahay a à matapasl inde ata a gəɓa dem anahan, a car anan way sə daliyugo ahay fok kərap.

17 Nə canan anà maslay a Mbərom hinen a nay ahay ù doh sə mazlaɓ a Mbərom à bagəbaga mburom wa, winen ɗukwen ti dem anahan a ma pa a à alay inde re.

18 Maslay a Mbərom hinen inde maza awan, a nay ahay à man sə varan way a Mbərom ata wa. Winen nà, maslay a Mbərom sə lavan nga anà uko ata awan. A təɓa 'am, a jan ahay anà maslay a Mbərom a ti dem a ma pa a à alay inde ata, a wa: «Gəɓa dem anak, aday zlav anan cune mə wahay aya pə daliyugo ata fok. Anga wan si sé ataya tə nahak coy.»

19 Maslay a Mbərom ti dem a à alay inde ata, a zlav anan cune mə wahay aya pə daliyugo wa, a pak anan à kuɗom sə caslay anan wan sə cune ahay. Kuɗom ata ɗukwen, man sa ga mivel a Mbərom. 20 Wan sə cune ahay fok, mə caslay aya à kuɗom inde uho, à wulen su doh wa zaɗ. Zəlaka sə mez a pəkay ahay à kuɗom ata wa, a haw. Zəbor sə zlinder sə mez ata i ga kilomiter səkat maakan (300). Səɗek anahan a ɗukwen i ga miter cew, pəles â tavay uda nà, saa cay ahay wa nə nga ɗəkɗek.

15

*Maslay a Mb*ərom ahay tə pəkay ahay məgara ahay cuwɓe

1 Pə dəɓa anahan a wa nà, nə canan anà awan a inde məduwen awan, aday ma ga masuwayan aya à mburom asa. Maslay a Mbərom ahay inde cuwɓe, tə məgara aya à alay inde cuwɓe ite re. Awan ataya ɗukwen, məgara mədakwidok aya awan, anga tə məgara ana Mbərom ata ɗukwen, mivel anahan i ndav sə coy.

2 Aday nə canan anà awan a inde kawa dəlov sə malam mə japay a tə uko awan. Asa, nə canan anà ɗo sə mbasay pə zizœk tə pəra anahan ataya awan, aday tə lamba sə sləmay anahan. Tinen nà, Mbərom kə̀ varak atan gənjaval ahay à alay inde, aday tinen mə tavay aya pa 'am sə dəlov sə malam ata awan. 3 Tinen apan ti ga ara ana Musa, ɗo si mer su way ana Mbərom, tə ara ana wan sə təman. Ara ata nà, natiya:

«Mbərom Ba Məgala,

mer su way anak ahay fok nə
mədəuwen aya awan,
ta ga masuwayan.
Bahay su kon ahay fok nà, iken awan.
Way anak ahay sa ga ɗukwen,
lele aday ɗìɗek aya re.
4 Bahay a manay,
ɗowan a saa jəjarak bay nà, wayaw?
Ɗowan a saa ngam sə hərak nga bay nà,
winen wayaw?
Anga iken a kərtek cəncan awan.
Ɗo su kon ahay fok ti nay aɗəka nə sə hərak
nga,
anga ɗo ahay fok tə canak anan anà
mer su way anak ahay fok nə lele.»

5 Pə dəɓa anahan a wa asa, nə canan
anà doh sə mazlaɓ a Mbərom à bagəbaga
mburom inde, kawa sa ja nà, jawjawa
cəncan awan, winen mə təɓa awan. 6 Maslay
a Mbərom cuwɓe ataya tə məgara aya
cuwɓe à alay inde, tə zləray à man a cəncan
ata wa. Tinen ma pak zana kweɗekkweɗek
aya pi zek re, aday tinen ma ɓan mbac aya tə
maslərapa sə gura. 7 Kərtek à wulen sə awan
aya fuɗo tə sifa ataya inde, a varan tasa sə
gura ahay cuwɓe anà maslay a Mbərom a
cuwɓe ataya cite. Tasa ataya ma rah aya
tə mivel a Mbərom sa ga pə ɗo ahay, aday
Mbərom nə inde tə sifa pa sə viyviya awan.

8 Natiya, doh sə mazlaɓ a Mbərom a rah tə
jinjek sə mazlaɓ a anahan tə gədan anahan
a təke dadekwdukwe. Ɗowan sa mba apan
sa zla ù doh ata ibay, hus azanan maslay
a Mbərom a cuwɓe ataya tə ndəvak anan
məgara a tinen a cuwɓe ataya aday.

16

Tasa sə məgara ahay cuwɓe

1 Nə slənе dungo a mədəuwen a a ndəray
ahay kwa ù doh sə mazlaɓ a Mbərom wa.
Winen apan i jan anà maslay a Mbərom a
cuwɓe ataya, a wa: «Zlen, kâ sa pəken anan
way sə tasa sə mivel a Mbərom a cuwɓe
ataya pə daliyugo kutok.»

2 Natiya maslay a Mbərom a mama'am
awan, a zla, a pak anan way sə tasa anahan
pə daliyugo. Mbəlak lelibay aya aday ma
han aya a gan anà ɗo ahay. Sa njaɗ mbəlak
ata nà, ɗo sa njaɗ vivay ana zizœk ataya
awan, aday ta taa dukwen gərmec ù vo anà
pəra ana zizœk ata re.

3 Asa maslay a Mbərom mə slala cew
awan, a pak anan way sə tasa anahan pa
nga sə bəlay. A'am sə bəlay ata a təra kawa
məngəɗazay su ɗo ma mac awan, aday way
sə a'am ahay fok tə məcak.

4 Maslay a Mbərom mə slala maakan
awan, a pak anan way sə tasa anahan pa nga
sə a'am sə dəlov ahay aday pa nga sə a'am sə
kurok ahay fok. Natiya kutok a'am ahay fok
tə təra mez asa re. 5 Aday nə slənе maslay a
Mbərom a, sa gan nga anà a'am ata a hərən
nga anà Mbərom, a wa: «Iken nà, ɗo cəncan
awan. Iken inde nà, kwa hənа kabay, hənа
ɗukwen iken a re. Ka gak anan sariya anà
ɗo ahay hənа tə cəveɗ awan. 6 Ɗo anaya
tə vəɗak anan ɗo anak ahay, aday tə vəɗak
anan ɗo maja'am anak ahay re. Anga nan,
ka han atan mez, tə njaɗak magwagway pə
lelibay a tinen kutok.»

7 Cəna nə slənе dungo a ndəray ahay à
man sə varan way anà Mbərom ata wa. A
wa: «Ayaw, Bahay Mbərom, Ba Məgala, ka
ga sariya anak nə tə cəveɗ awan, tə ɗìɗek a
re.»

8 Natiya kutok, maslay a Mbərom mə slala
fuɗo awan, a pak anan way sə tasa anahan
pə iɗe sa pac. Cəna pac a njaɗ cəveɗ sa dav
ndayaya aday sa han sə zalay sə kukwa ata
awan, a vak anan ɗo ahay tə uko anahan
awan. 9 Anga pac a sa vak atan ata awan,
ɗo ahay ta ma nga aɗəka nə sə gənahan anà
sləmay a Mbərom, winen ɗo sə lavan nga
anà məgara ataya awan. Bina, tə ngəmak
sə mbəsak anan cəveɗ a tinen a lelibay
ataya bay, aday tə ngəmak sə hərən nga anà
Mbərom anga mazlaɓ anahan bay re.

10 Maslay a Mbərom mə slala ɗara awan,
a pak anan way sə tasa anahan pa man sə
njahay ana zizœk ata awan, aday luvon a ga
takəɗimbom pə bahay anahan ata fok. Ɗo
ahay ta ma nga sa rac slan, anga ɗəce inde
ndəlekeke bayak awan. 11 Tə gənahan anà
Mbərom sə bagəbaga mburom, anga ɗəce
tə mbəlak a tinen ataya awan. Aya əna, tə
mbəsakak sa ga huwan bay hwiya.

12 Natiya asa re, maslay a Mbərom mə
slala mbərka awan, a pak anan way sə tasa
anahan ite. Winen nà, a pak anan mbala
anahan nə à zlinder a inde mədəuwen a tə
ngaman Efəratis. Coy a'am a sa wa, aday
bahay sə dəlon ahay ta njaɗ cəveɗ sə takas
anan zlinder ata awan. 13 Cəna nə canan
anà apasay lelibay aya maakan. Tinen kawa
njəlaadaw ahay, tə zləray à 'am ana zizœk

a kawa gədam ata wa, à 'am ana zizœk a
sa nay à bəlay wa ata wa, aday à 'am ana
ɗo maja'am a Fakalaw ata wa re. [14] Tinen
nà, apasay sə setene ahay sa ga masuwayan
ahay cara cara. Apasay ataya ti halan nga
anà bahay sə daliyugo ahay fok, anga aday
ti ga vəram pə luvon a məduwen a ana
Mbərom Ba Məgala ata awan.

[15] Bahay a wa: «Ihe, nen apan ni zlak ayak
nə kawa ɗo sə akar, ɗowan i san apan bay.
Ni ɗaf alay sə mazlaɓ uno pə ɗo sə ɗəfan
iɗe anà luvon ata mənjəna sa njak ahan ata
awan, aday ɗukwen zana anahan inde mə
lavay zek a lele, anga aday na sak a zlak ayak
cəna, waray i gan sa bar pa 'am sə ɗo ahay
bay, bina zana i ga inde pi zek.»

[16] Natiya kutok, apasay a lelibay ataya, tə
halan nga anà bahay ahay fok à man kərtek
awan. Tə ngaman anà man ata ta 'am sə
Yahuda ahay nà, Harmagedon.

[17] Kagasl, maslay a Mbərom a mə slala
cuwɓe a kutok, a ndav anan sa pak way
sə tasa anahan pa nga mburom. Dungo a
ndəray tə məgalak a kwa ahay pa man sə
njahay ana Mbərom a wa, ù doh sə mazlaɓ
anahan a wa, a wa: «Həna nà, kə̀ ndəvak coy
kutok!»

[18] Cəna, cœrœɗ, Mbərom a wuteɗ, tanday
a dac apan hohum hohum, aday daliyugo a
ɓal tə məgalak awan. Kwa pə ana Mbərom
sə ndakay ɗo ahay pə daliyugo nà, hus ahay
həna, kula daliyugo kə̀ ɓəlak matanan bay.
[19] Cəɗak, daliyugo a ta ì zek wa. Wulen su
doh a məduwen ata a gəzla ì zek wa maakan
re. Wulen su doh sə daliyugo ahay fok tə
mbəzlak, tə nəsek. Natiya kutok, Mbərom a
may anan ahay à nga inde ləbara ana Babila,
wulen su doh a məduwen ata awan, a varan
tasa sa ga apan mivel anahan ata ma rah a
leɗleɗ tə mahay awan, aday â sa anan wa nə
fok. [20] Kon aya aday a'am sə bəlay a van atan
nga ataya fok, tə ndərmaɗak à a'am inde.
Ɓəzlom ahay ɗukwen tə dafasak fok cite re.
[21] Lanja dugulom aya kawa məndaɓ a pəkay
ahay mbortoto bayak a pə ɗo ahay. Anga
nan, ɗo ahay tə gənahan anà Mbərom, anga
iven sə lanja ata kə̀ gəɓak ɗəce nə ndəlekeke
bayak awan.

17

*At*ə uwar tə zizœk

[1] Pə dəɓa anahan a wa nà, ɗo kərtek à
wulen sə maslay a Mbərom a cuwɓe sa ban
tasa ahay cuwɓe à alay inde ataya, a nay,
u jo: «Hayak, ni ɗakak anan sariya ana
Mbərom sa gan anà uwar a sa ján uho tə ɗo
ahay so ata awan. Winen nà, wulen su doh a
ma han a pə cakay sə zlinder ahay ata awan.
[2] Bahay sə daliyugo ahay ta gak mədigweɗ tə
winen, aday ɗo sə daliyugo ahay bayan a tə
vawak nga ta sə nahay tə winen a re.»

[3] Apasay Cəncan awan, a nay ahay upo, a
ban nen, aday maslay a Mbərom ata a zla
nen à saf inde. À man ata awan, nə canan
anà uwar a inde, winen ma ján a pə zizœk a
inde, a ca ɗəzɗaz. Nga anahan ahay cuwɓe,
aday ləkam ahay apan kuro re. Zek anahan
a fok ɗukwen mə vinde apan nà, sləmay
lelibay aya ɗəkɗek, sə gənahan anan anà
Mbərom. [4] Uwar ata ite nà, zana anahan
pi zek ɗəzɗaz kawa zana vavize awan, way
sə sləmay anahan inde sə gura, aday kon
lele aya pi zek tə mədine ahay inde apan
re. Tasa sə gura ɗukwen inde à alay anahan,
aday way lelibay aya uda teppe, mə rəbas
aya vərekeke, kawa sa ja nà, mer su way
anahan sa ga lelibay ataya awan. [5] Sləmay
inde mə vinde pi jœr anahan, aday sləmay
ata nà, a ɗakay a way mi ɗer a inde həna:
«Nen Babila, wulen su doh məduwen awan.
Nen may sə uwar sə nahay tə ɗo ahay so
ataya fok, aday nen may su ɗo huwan aya
fok re.»

[6] Aday nə canan bine siwaw nà, uwar ata
kà sak mez su ɗo a Yesu ahay ma vaɗ aya
anga tə ɗakay anan sləmay a Yesu cərkəke
ataya awan. Aday uwar ata kə̀ vawak nga tə
mez a tinen ata awan.

Nə canan matanan cəna, u go ma-
suwayan. [7] Maslay a Mbərom ata u jo, a
wa: «Sa gak masuwayan nə maw? Ni ɗakak
anan way a mi ɗer a pə uwar ata tə zizœk
a sə gəɓa anan, winen tə ləkam aya kuro pa
nga ahay cuwɓe ata awan. [8] Zizœk a iken sə
canan ata nà, abay winen tə sifa awan, əna
həna nà, kə̀ məcak. Azanan nə i jənay ahay
à məke sə mərda wa. Kà sak a jənay ahay
wa cəna, Mbərom i lize wa sə coy a kutok.
Ɗo aday sləmay a tinen inde mə vinde à
ɗerewel su ɗo tə sifa aya inde itəbay, kwa sə
ndakay anan daliyugo ata fok, ti canan anà
zizœk ata nà, i gan atan masuwayan. Anga
abay winen tə sifa awan, aday həna winen

ma mac awan, aday pa 'am mənjœk ɗukwen
i i may ahay tə sifa asa re.»
9 U jo asa, a wa: «Lele nà, ɗo ahay tâ njaɗ
kəlire sa san way a anan. Nga ataya cuwɓe
nà, ta ga minje tə ɓəzlom ana uwar ata sə
njahay apan ataya awan. Aday ɗukwen,
a ga minje tə bahay ahay cuwɓe re. 10 À
wulen sə bahay ataya ɗukwen, ɗara aya nà,
tə məcak coy. Bahay mə slala mbərka nə
winen inde həna bahay awan. Əna bahay
mə slala cuwɓe a ite nà, alay a anahan kà
slak fan bay. Alay anahan a â sla ɗukwen, i
njahay bayak a bay. 11 Zizœk ata ite nà, abay
winen tə sifa awan, aday həna winen tə sifa
sabay asa, ata winen a ɗukwen bahay a mə
slala jəmaakan awan. Bahay ata ɗukwen
tinen pə kərtek a tə bahay a cuwɓe ataya
awan. Kà sak a sləray ahay asa nà, Mbərom
i lize wa sə coy a kutok.
12 «Ləkam a kuro iken sə canan ataya nà,
ta ga minje tə bahay ahay kuro ti nay ahay
mba, bina ta gak bahay fan bay. Ti i njaɗ
cəveɗ sa ga bahay a mba, aday ti ga bahay
a nə jiya tatə zizœk ata awan, əna ti njahay
bayan a bay. 13 Bahay ataya kuro ɗukwen,
tinen kərtek a ì mer su way a tinen inde.
Aday ti varan məgala a tinen tə mazlaɓ a
tinen anà zizœk ata aday â ga anan bahay
anahan. 14 Ti ga vəram tə wan sə təman,
aday wan sə təman ata i mbasay patan, anga
winen Bahay sə zalay bahay ahay fok. I
mbasay patan, winen tu ɗo anahan a mə
ngamay ataya awan. A walay atan, aday ti
pərahan azar tə mivel kərtek awan.»
15 Maslay a Mbərom ata u jo asa, a wa:
«Uwar a sa ján uho tə ɗo ahay so ata nà,
winen mə njahay a pə cakay sə zlinder aya
iken sə canan ataya awan. Zlinder ataya
nà, ta ga minje tu ɗo sə zaav ahay fok, ta
'am ahay fok, tə slala ahay fok, aday tu kon
ahay fok re. 16 Ləkam a kuro iken sə canan
ataya, aday tə zizœk a iken sə canan ata nà,
ti ma nga sa nan iɗe anà uwar a sa ján uho tə
ɗo ahay so ata awan. Ti ngəzar panan way
anahan ahay fok à alay wa, aday i njahay
zek kəriya slokwitor a, ti rac sluweɗ si zek
anahan, ti lize anan tə uko. 17 Bahay a kuro
ataya ta ga matanan nà, anga Mbərom a ɗaf
abayak nga ata à mivel a tinen inde. Natiya,
'am a zlan atan pi zek anà bahay ataya sə
varan məgala sə bahay a tinen anà zizœk,
hus pə luvon a aday 'am a Mbərom ma ja
aya ti ndav wa coy ata awan. 18 Uwar a iken
sə canan ata ite nà, a ga minje tə wulen su
doh məduwen a sə lavan nga anà bahay sə
daliyugo ahay fok ata awan.»

18

*Mb*ərom a gan sariya anà wulen su doh
sə Babila
1 Pə dəɓa anahan a wa kutok, nə canan
anà maslay a Mbərom hinen inde, winen
apan i dazay ahay à mburom wa. Məgala
anahan inde bayan awan, jiyjay sə mazlaɓ
anahan ɗukwen a dəvan anà daliyugo fok.
2 A zlah tə məgalak awan, a wa: «Coy! Wulen
su doh a sə ngaman Babila ata kà slahak,
Babila kà slahak dezdezez! Wulen su doh
ata kà rahak tə apasay lelibay aya awan,
apasay huwan aya, aday tə məvuhom ma
ga mənjaɗak aya* cara cara tinen ma rah a
à wulen su doh ata inde re. 3 Anga winen
kà varak anan mahay anà ɗo su kon ahay
fok aday tâ sa. Asa mahay anahan nà,
ubor sa ga mədigweɗ tə winen awan. Ba-
hay sə daliyugo ahay fok ta gak mədigweɗ
ata awan. Ɗo sa ga masa tə way ahay
fok, tə tərak ɗo sə zlile ahay anga zlile sə
mədigweɗ anahan sa ga ata awan.»
4 Nə sləne asa bine maw nà, dungo a
ndəray ahay kwa à mburom wa, a wa:
«Kwanay ɗo uno ahay, hayak ikwen ahay à
wulen su doh ata wa,
anga aday kâ limen anan alay anà ines
a tinen ataya bay,
kî gen ɗəce kawa tinen bay re.
5 Hayak ikwen ahay à wulen su doh ata wa,
anga ines anahan ataya ɗukwen tə
dəzlek zek jəgenegene hus pa man
sə iɗe a Mbərom,
aday Mbərom awan, a may anan ines
ana Babila ataya à nga inde re.
6 Gen anan nə kawa anahan a sa gak ikwen
ata cite.
Gen anan aɗəka nà, si sə zalay mbala ana-
han ata məcapar cew awan.
Kak winen kà varak ikwen mahay gəzlaway
zet nà, viren anan uda kawa anahan
ata awan,
əna məgala mbala a kwanay â zalay
anahan məcapar cew awan.

* 18:2 Minje kawa zənzen, mugudok, ngahak, kəzkez. Ca pə Tooktaaki Tawreeta 14.3-21.

7 Kà pəlak anjahay sə mazlaɓ tə zlile a nə
cəveɗabay.
Matanan bənen anan mbiyeɗ nə bayak a
kutok,
â ga ɗəce ɗukwen matanan re, kawa
winen ù doh sə məsinde.
Aday nà, a wa: "Nen bahay, nen mə njahay
a pa man sə njahay sə bahay uno
lele.
Nen mədukway sə uwar bay, ni yam ma ite
anaw, anga mbaz uno inde kà məcak
ibay."
8 Anga nan kutok, məgara ahay ti tan à nga
nə luvon kərtek: amac, ayam, aday
may re.
Ti vak anan tə uko, anga Bahay Mbərom a
sa gan sariya ata nà, winen məgala
awan.
9 «Bahay sə daliyugo ahay sa taa japay
tə winen pə ubor, aday pa sa ján uho tə
winen ataya fok, ti yam tongof tongof, anga
ti canan anà jinjek sə uko ata awan. 10 Ti
tavay dəren, anga zlawan sə ɗəce məduwen
ataya i gan atan. Aday ti ja à wulen a tinen:
"Wuna, wuna!
Babila, iken wulen su doh məduwen awan,
Babila iken wulen su doh məgala ata,
iken inde sabay!
Kə lizek à ler kərtek inde ca!
Matanan, Mbərom kà gak anak sariya coy."
11 «Ɗo sa ga masa tə way ahay ɗukwen
ti yam, ti ja mawa, anga ɗowan saa sukom
way a tinen ahay nà, inde sabay: 12 way
kawa gura, dala, kon lele aya awan, mədine
ahay; zana kataw aya awan, zana ɗəzɗaz
aya awan, zana kweɗekkweɗek aya awan,
zana vavize aya re; dədom sə rəbas lele aya
awan, aday way mə ndakay aya ta slan sə
mbəle ataya awan, aday way mə ndakay
aya tə dədom masa a da 'am ataya re; azar
aya ɗukwen mə ndakay aya tə dangwa, tə
rəslom, aday tu kon mə rəɓa aya awan;
13 kemsire lele aya awan, amar sa ga pi
zek ahay, wurde sə ngaman *mira* ata awan,
wurde sa vak avavak ahay; mahay, amar sə
ile; ndaw, nuko sa ndaw; sla ahay, təman
ahay, pəles ahay, muta sə pəles ahay; ɓile
ahay, aday sifa sə ɗo ahay fok, ɗowan saa
sukom way ataya nà, inde sabay.
14 «Natiya, ɗo sa ga masa ahay ti jan anà
wulen su doh ata, natiya: "Way anak a sa
ga anan ti zek ataya fok tə lizek. Zlile anak,
way sə ndakay zek anak, fok tə lizek. Kula
ki njaɗ atan sabay." 15 Ɗo sa njaɗ zlile ta
sa ga masa sə way ataya ti tavay dəren pə
wulen su doh wa, anga ɗəce anahan ataya
a gan atan zlawan. Ti ma nga sa yam, sa
ja mawa nə bayak awan. 16 Ti ja: "Waay,
waay! Babila, wulen su doh məduwen
awan, abay a taa pak pi zek nə zana aday
kweɗekkweɗek aya, zana ɗəzɗaz aya, aday
zana vavize aya biɗaw? Winen mə ndərkesl
a nə tə way sə gura ahay, tu kon sə masa lele
aya awan, aday tə mədine ahay re. 17 Way
ataya fok tə lizek à ler kərtek a inde ca!"
«Ɗo sə kwalalan ahay pi zek tə bahay nga
a tinen aya təke, tatə ɗo sa bar tə kwalalan
ahay, ti tavay dəren cite re. 18 Ti canan
anà jinjek sə uko sa vak anan wulen su doh
ata nà, ti zlah, ti ja: "Kula wulen su doh
inde məduwen a kawa həna anan nà, ibay!"
19 Ti ra yugo, ti pak pi zek tə ayam awan†,
ti ja mawa tə ayam awan: "Waay, waay,
Babila, wulen su doh məduwen awan! Ɗo sə
kwalalan ahay pa nga sə bəlay fok ta ga zlile
nà, tə winen a biɗaw? Way anahan ahay fok
tə lizek à ler kərtek inde ca!" 20 Natiya kutok,
kwanay ɗo sə mburom ahay, tislen mivel,
anga wulen su doh ata kà lizek. Kwanay
ɗo a Yesu ahay, ɗo maslan a Yesu ahay, ɗo
maja'am a Mbərom ahay, tislen mivel, anga
Mbərom kà mak anan anan gəsikeɗ anahan,
kawa Babila sa gak ikwen ata awan.»
21 Kagasl kutok, maslay a Mbərom
məduwen a hinen inde, a zla, a gəɓa van
məduwen awan, a lar anan à bəlay inde
dəzlez, a wa: «Ti lar anan Babila wulen
su doh a məduwen ata ɗukwen, kətanan.
Ɗowan i canan kula sabay. 22 Ara su ɗo sa
fa gənjaval ahay, sa fa məzləzlilen ahay,
sa fa cicœk ahay, aday tə ara su ɗo sa
fa sləlem ahay i ga inde à Babila sabay.
Ɗowan i canan anà ɗo sa han way ahay,
ɗo sə ndakay way ahay fok sabay. Ɗowan i
sləne aɓal ana wan sa van pa van à Babila
sabay. 23 Ɗowan i canan anà jiyjay sə uko sə
lalam à Babila sabay. Ɗowan i sləne ara su
ɗo sə gəɓa dalay ahay à Babila sabay fok.
Ayaw, ɗo sa ga masa ahay à Babila nà, tə
zalay ɗo sə daliyugo ahay fok tə mazlaɓ.
Əna, kà njəkak anan ɗo su kon azar ataya ta
sa ga masuwayan anahan ahay cara cara pə

† 18:19 Àga tinen ta yam məsinde nà, ta ra yugo pi zek.

daliyugo fok. [24] Mez su ɗo a maja'am anahan
ahay, pi zek tə mez anà ɗo a Yesu ahay ma
pak awan, à wulen su doh ata awan. Aday
asa, mez sə ɗo ahay ma pak a pə daliyugo
fok ata nà, pa nga ana Babila awan. Mbərom
a gan sariya anà Babila nà, matanan.»

19

[1] Pə dəɓa anahan a wa kutok, nə sləne
awan a inde kawa dungo sə ɗo ahay bayan
a à mburom, winen apan i ja, a wa:
«Hərən anan nga à Mbərom!
Anga Mbərom a mənuko nə ɗo sa tam ɗo,
mazlaɓ nə pə winen,
məgala anahan inde.
[2] Mbərom a ga sariya ɗukwen tə cəveɗ awan,
aday tə ɗiɗem a re.
Kà gak anan sariya anà uwar sa ján uho tə
ɗo ahay so ata awan.
Sa nes anan daliyugo fok tə mədigweɗ nà,
winen a re.
Mbərom kà gak anan sariya anga kə vəɗak
anan anan ɗo si mer su way anahan
ahay.»
[3] Ta ja asa:
«Hərən anan nga anà Mbərom!
Anga jinjek sə uko sə dəroz à wulen su doh
ata wa nà, i ndav kulibay,
i dəroz wa nə pa sə viyviya awan!»
[4] Natiya kutok, məceɗ ahay kwa kuro cew
nga fuɗo pi zek tə awan a fuɗo tə sifa
ataya, tə dukwen gərmec ù vo anà Mbərom
a mə njahay a pa man sə njahay sə bahay
anahan ata awan. Ɗo ataya ta wa: «Amen,
matanan! Hərən anan nga anà Mbərom!»

Azar uko sə gəɓa dalay ana wan sə təman

[5] Cəna, nə sləne 'am a ndəray ahay kwa à
man sə njahay sə bahay a Mbərom wa, a wa:
«Hərən anan nga anà Mbərom a nuko,
kwanay ɗo si mer su way anahan ahay,
ɗo sə jəjaran ahay,
məceɗ ahay pi zek tə gwaslay aya təke
fok.»
[6] Nə sləne asa abəbal awan sə man su ɗo
məduwen awan, kawa zəlaka sə dazay pə
pəkəraɗ à zlinder ata awan, kawa Mbərom
sa dac tə məgalak ata awan. Nə sləne nà, a
wa:
«Hərən anan nga anà Mbərom!
Anga Mbərom Ba Məgala, ɗo sə lavak uko
nga nə winen Bahay awan!
[7] Tasluko mivel, mbasuko pə kərtek awan.
Hərukо anan nga, anga məduwen anahan!
Alay a kà slak, wan sə təman i gəɓa uwar
anahan.
Dəna ata ɗukwen kə lavak zek, winen apan
i ba.
[8] Tə varak anan zana sə gəɓa zek kəlfeɗeɗe
aday ma dav a herre,
â pak pi zek.»

Zana anahan a kəlfeɗeɗe ata nà, mer su
way ana ɗo a Yesu ahay sa ga lele aya ata
awan.

[9] Natiya kutok, maslay a Mbərom ata u jo,
a wa: «Vinde: Mbərom i ɗaf alay sə mazlaɓ
anahan pə ɗo mə ngamay aya à man sə azar
uko sə gəɓa dalay ana wan sə təman ata
awan.» Asa, u jo, a wa: «'Am a anaya nà, 'am
ɗiɗek aya awan, 'am a Mbərom.»

[10] Nə sləne 'am ata cəna, nə dukwen
gərmec pə saray anà maslay a Mbərom ata
awan, əna u jo, a wa: «Kâ ga matana sə
dukwo gərmec ù vo bay. Nen ɗukwen ɗo
si mer su way kawa iken, aday kawa mərak
anak azar aya sa ga side pə Yesu ataya re.
Dukwen gərmec ù vo nà, anà Mbərom!»
Anga sə varan məgala anà ɗo maja'am a
Mbərom ahay ɗukwen, side sə ɗakay anan
'am ana Yesu ata awan.

Ɗo sa ján pə pəles kweɗekkweɗek awan

[11] Kagasl, nə canan anà mburom mə
təɓa awan, aday pəles a inde à man ata
kweɗekkweɗek awan. Ɗowan a ma ján a
apan ata nà, tə ngaman nə ɗo ma ɗaf nga
awan, aday ɗo ɗiɗek a re. A ga sariya, aday
a ga vəram nà, tə cəveɗ awan. [12] Iɗe anahan
ahay ta dav nə kawa miresl sə uko. Jugo
sə bahay ahay inde anan à nga nə bayak
awan. Aday ɗukwen, sləmay anahan inde
mə vinde apan, əna ɗowan a san anan bay,
si zek anahan awan. [13] Zana anahan pi zek
nà, ɗəzɗaz tə mez awan. Tə ngaman nə 'Am
a Mbərom. [14] Ɗo sa ga vəram anahan ahay
fok tə pərahan azar à mburom wa, tinen a
fok ma ján aya pə pəles kweɗekkweɗek aya
re. Zana a tinen pi zek ɗukwen kəlfeɗeɗe
aya ɗəkɗek, aday ma dav aya herre re.
[15] Mbeet, maslalam ma pa awan, a zləray
ahay à 'am anahan wa. I mbasay pə ɗo
maniɗe anahan ahay pu kon pu kon nà, tə
winen awan. I təra bahay tə məgala awan,
pa nga su kon ahay. I zlaɓ atan kawa ɗo
sa zlaɓ wan si sé à kuɗom inde ata awan.
Way ata ɗukwen, aga mivel ana Mbərom Ba
Məgala. [16] Sləmay inde mə vinde pə zana

anahan, aday pə gos anahan natiya: «Bahay
sə zalay bahay ahay fok.»
17 Aday nə canan ayak anà maslay a
Mbərom hinen, winen mə tavay a pa pac.
A ngaman ayak anà məvuhom sa nga
mburom ahay fok tə məgalak awan, a wa:
«Hayak ikwen ahay, anga ɗì halay nga sa pa
ɗaf sə azar uko ana Mbərom. 18 Hayak ikwen
ahay, rəcen sluweɗ si zek sə bahay ahay, sə
bahay nga sə suje ahay, ta sə suje aya awan,
aday sluweɗ sə pəles pi zek tə sluweɗ su ɗo
sa ján pə pəles ataya təke, aday tə sluweɗ sə
ɗo ahay fok: sluweɗ su ɗo su kon ahay ta
sə ɓile ahay, sluweɗ su ɗo məceɗ aya ta sə
gwaslay aya təke.»
19 Aday nə canan anà zizœk ata kutok, anà
bahay sə daliyugo ahay pi zek tə suje a tinen
aya təke, tə halay nga sa ga vəram tə ɗowan
a ma ján a pə pəles a kweɗekkweɗek ata, pi
zek tə suje anahan ahay ite re. 20 Ta ban anan
zizœk ata, aday tə jaway anan, winen tu ɗo
maja'am ana Fakalaw sa ta ga masuwayan
pa 'am anahan ata awan. Tə masuwayan
ataya ɗukwen kə njəkak anan ɗo ahay aday
tê təma vivay ana zizœk ata pi zek a tinen,
tê həran nga anà pəra sa ga minje tə winen
ata re. Natiya, ta ban anan zizœk ata tu ɗo
maja'am ana Fakalaw ata nà, ta lar atan à
dəlov sə uko inde tə iɗe aya awan. Dəlov
sə uko ata nà, ma han a nə tə mətətok sə
uko. 21 Suje ana zizœk ataya nà, ɗowan a
pə pəles kweɗekkweɗek ata a vaɗ atan nə
tə maslalam sə zləray à 'am anahan wa ata
awan. Məvuhom sa nga mburom ahay fok
tə rahak tə sluweɗ su ɗo ataya tœhœhœ.

20

Fakalaw i ga ava mbulo à dangay

1 Aday nə canan anà maslay a Mbərom
inde, winen apan i dazay ahay à mburom
wa. Lakile sə təɓa məsudoh sə məke sə
mərda ata, inde à alay anahan, aday calalaw
ma ba awan, inde à alay anahan re. 2 Maslay
a Mbərom ata a ban anan zizœk a kawa
gədam a məduwen ata awan. Zizœk ata nà,
winen dədew sə njəkan uda anà ɗo ahay
kwakwa way anahan, winen nə Fakalaw.
Maslay a Mbərom ata a jaway anan sə ava
mbulo, 3 aday a lar anan à məke sə mərda
ata inde kutok. A tacan a 'am tə lakile, aday
a tapay anan tə mətətok, anga aday â saa ma
apan sa njak anan ɗo su kon ahay sabay, hus
pə ava mbulo ata sa ndav. Ava ata kà ndəvak
nà, ti i mbəsakay anan mənjœk asa re.
4 Pə dəɓa anahan a wa nà, nə canan anà
man sə njahay sə bahay ahay. Mə njahay
aya apan ataya nà, ɗo aday Mbərom a varan
atan cəveɗ sa gan sariya anà ɗo ahay ataya
awan. Nə canan anà sifa su ɗo ma mac aya
awan. Tinen, ma car aya tə tirez, anga tə
ɗakay anan ləbara ana Yesu, aday anga tə
wazay anan 'am a Mbərom re. Ɗo ataya nà,
tə dukwek anan gərmec ù vo anà zizœk tə
pəra anahan ata itəbay. Tə təmahak lamba
sə sləmay anahan pi jœr a tinen ahay itəbay
re. Kwa pə alay a tinen ɗukwen, vivay
sə lamba anahan inde patan ibay. Tinen
tə slabakak ahay à məke wa, ta ga bahay
tatə Yesu Almasihu ava mbulo. 5 Wita nà,
aslabak à məke wa mama'am awan. Ɗo azar
aya nə tə slabakak ahay ite fan bay, hus ava
mbulo ata i ndav aday.
6 Ataslay mivel i təran anà ɗo a saa
slabakay ahay à məke wa à aslabak a
mama'am ataya awan, anga tinen ɗo ma
gan nga aya anga Mbərom. Amac mə slala
cew awan, i mba patan sabay. Ti təra aɗəka
nà, ɗo sa ga mer su way ù doh sə mazlaɓ
a Mbərom, anga Mbərom aday anga Yesu
Almasihu re. Ti ga bahay tə Yesu Almasihu
ava mbulo.

*Mb*ərom kə mbasak pə Fakalaw

7 Fakalaw kà sak a va mbulo à məke sə
mərda ata inde nà, ti mbəsakay anan uho
asa. 8 Kə jənak ahay à məke wa cəna, i zla
saa njak anan ɗo su kon ahay pə daliyugo
fok asa, kawa sa ja nà, atə Gog tə Magog.*
Fakalaw i halan nga anà ɗo ahay pə kərtek
awan, sa ga vəram tə Mbərom. Tinen nà, mə
wasay aya kawa wiyen sə zlinder. 9 Nə canan
atan nà, tinen mə ndire zek aya awan, ta zla
kwa ta sə wura fok pə daliyugo, aday ta van
nga anà man ana ɗo a Yesu ahay mə njahay
aya uda ata awan, kawa sa ja nà, Urəsalima,
wulen su doh ana Mbərom a sə pəlay anan
ata re. Ta van nga lele cəna, uko a dazay
ahay à mburom wa, a vak atan fok. 10 Zek
ana Fakalaw a sa taa njak atan ata nà, ta ban
anan, aday tə larak anan ayak à dəlov sə uko
ata inde. À man ata ɗukwen nà, mətətok sə
uko winen apan i ban. Ɓa tə larak anan ayak
zizœk tu ɗo maja'am ana Fakalaw ata à man

* 20:8 Ca pə Ejekiyel 38 - 39.

ata kurre. Ɗəce à man ata a ndav itəbay, luvon tə ipec fok, aday pa sə viyviya awan.

*Sariya m*ədakwidok awan

11 Natiya, nə canan anà man sə njahay sə bahay məduwen a aday a ca kweɗekkweɗek. Ɗowan a inde, winen mə njahay a apan. Daliyugo pi zek tə bagəbaga mburom a, ta haw pa 'am anahan wa sə coy awan. Ɗowan i canan atan kula sabay. 12 Aday nə canan anà ɗo ma mac aya awan, məceɗ ahay tə gwaslay aya təke fok, mə tavay aya pa 'am ana man sə njahay sə bahay ata awan. Deftere ahay inde, hənа mə təɓa aya awan. Deftere hinen inde, mə təɓa a re. Winen nà, mə vinde uda nə sləmay su ɗo tə sifa aya awan. Mbərom a gan sariya anà ɗo ma mac ataya awan, kuwaya pi mer su way anahan ma ga aya aday mə vinde a à deftere ataya inde ata awan. 13 A'am a vənihey anan ɗo sa mac à a'am inde ataya awan. Amac pi zek tə Məke, tə vənihey anan ɗo a tinen ma mac aya fok. Mbərom a gan sariya anà ɗo a ataya fok, kuwaya pi mer su way anahan ma ga aya fok re. 14 Ta lar anan Amac pi zek tə Məke à dəlov sə uko ata inde. Dəlov sə uko ata nà, amac mə slala cew ata awan. 15 Kak ɗowan a nə sləmay anahan inde à ɗerewel su ɗo tə sifa aya ata bay cəna, ta lar anan nə gem à dəlov sə uko ata inde re.

21

*Bag*əbaga mburom wiya awan, tə daliyugo wiya awan

1 Cəna nə canan anà bagəbaga mburom wiya awan, tə daliyugo wiya inde re. Bagəbaga mburom məduwer ata tə daliyugo məduwer ata tə lizek, bəlay ɗukwen kà lizek re. 2 Nə canan ayak anà wulen su doh cəncan awan, winen Urəsalima wiya awan, winen apan i dazay ahay à mburom wa, pə cakay ana Mbərom wa. Winen mə ndakay zek a ɗukwen kawa dəna dalay a i zla à mbaz ata awan. 3 Nə sləne dungo a ndəray ahay kwa à man sə njahay sə bahay wa, a ja tə məgalak awan, a wa: «Hənа nà, man sə njahay a Mbərom, winen à wulen sə ɗo ahay inde. I njahay tə tinen, aday ti təra ɗo anahan ahay. Zek a Mbərom a ɗukwen i ga inde à wulen a tinen, winen Mbərom a tinen. 4 I takaɗ patan wa iɗe sə ayam a tinen ahay fok. Amac inde sabay, ayam inde sabay, ɗəce inde sabay re. Way məduwer aya fok nà, tə ndəvak sə coy.»

5 Kagasl, ɗowan a mə njahay a pa man sə njahay ata, a wa: «Hənа nà, ni mbəɗa anan way ahay fok, aday way ahay ti təra nə wiya aya awan.» U jo ì nen a kutok, a wa: «Vinde anan, anga 'am a anaya nà, ɗiɗek aya awan, aday 'am sa ɗaf apan nga ahay re.»

6 A pərahan azar ta su jo asa, a wa: «Mer su way a anan ɗukwen kə̀ ndəvak. Sə dazlan anà way ahay fok nà, nen awan. Aday saa ndav anan wa way ahay fok ɗukwen, nen a re. Jom kà gak anan anà ɗowan a cəna, ni varan a'am kəriya awan, à kurok sa var sifa wa. 7 Ɗo saa mbasay pə ɗəce ata nà, ni varan anan way ataya fok. Ni təra Mbərom anahan, aday i təra wan uno. 8 Əna, ɗo aday a nan sə pəruho azar bay anga zlawan a gan atan ataya awan, ɗo sa ɗaf upo nga sabay ataya awan, ɗo sa ga way mənjaɗak aya awan, aday ɗo sa vaɗ nga su ɗo ahay, ɗo sa dah uho ahay, ɗo sa ga maram ahay, ɗo sə tawal pəra ahay, aday ɗo sa gaɗ mungwalay ahay ɗukwen, man sə njahay ana ɗo ataya fok nà, à dəlov sə uko a pi zek tə mətətok sə uko ata inde. Way ata nà, amac tə slala cew a kutok.»

*Ur*əsalima wiya awan

9 Maslay a Mbərom a inde, a nay ahay pə cakay uno kutok. Winen ɗo kərtek à wulen sə maslay a Mbərom a cuwɓe sa ban tasa ahay cuwɓe à alay inde ataya awan. Tasa a tinen ahay nà, ma rah aya tə ɗəce mədakwidok aya cuwɓe ite re. Ɗowan ata u jo: «Zlumo, ni i ɗakak pə dəna aday wan sə təman i i gəɓa ata awan.» 10 Apasay a Mbərom a nay ahay upo, a ban nen, aday maslay a Mbərom ata a gəɓa nen pa nga sə ɓəzlom zəbor a aday sololo ata awan. U ko anan Urəsalima, wulen su doh a cəncan ata awan, winen apan i dazay ahay pə cakay ana Mbərom à mburom wa. 11 A dav nə pəzlaɗ pəzlaɗ lele tə jiyjay sə mazlaɓ a Mbərom awan. A wuteɗ kawa kon lele aya aday mə rəɓa aya ata awan, zeziye aday iɗe cərwa kawa malam. 12 Zleɗ məduwen a a van nga tew fok. Məsudoh ahay inde apan nə kuro nga anahan a cew. Aday maslay a Mbərom ahay kuro nga anahan a cew ɗukwen, tinen apan ti ba pə məsudoh a kuro nga cew ataya re. Sləmay sə zahav sə Isəra'ila ahay kuro nga anahan a cew

ɗukwen mə vinde aya apan. [13] Məsudoh
ahay maakan tə day sə dəlon, maakan tə
day sə mburom, maakan tə day sə walay,
aday maakan ɗukwen tə day sə wundala.
[14] Zleɗ sə wulen su doh ata nà, saray a ma
pak a ɗukwen tu kon ahay kuro nga anahan
a cew, aday sləmay su ɗo maslan ana wan
sə təman ahay kuro nga anahan a cew mə
vinde aya apan re.

[15] Maslay a Mbərom a su jo ahay 'am
ata nà, way sə lavay way inde à alay ana-
han, anga sə lavay anan wulen su doh,
tə məsudoh anahan aya təke, aday ti zleɗ
anahan a təke re. Way sə lavay way ata
ɗukwen, mə ndakay a sə gura. [16] Wulen su
doh ata nà, day anahan aya fuɗo fok, tə
lavay ike heɗek heɗek. Maslay a Mbərom
ata a lavay anan wulen su doh tə way sə
lavay way anahan ata kutok. Day anahan
a kərtek a nà, kilomiter mbulo cew tə səkat
cew (2 200).* Day anahan aya ɗukwen, tə
lavay ike tə zəbor sə mburom ata awan. [17] A
lavay anan zleɗ sə wulen su doh ata awan.
Zəbor sə mburom anahan nà, miter kwa
kuro cuwɓe nga anahan a cew (72)†, kawa
alavay way a mənuko. [18] Zleɗ sə wulen su
doh a nà, mi ɗezl a tu kon sə ngaman *yaspa*
ata awan. Əna zek a wulen su doh a ite
nà, mi ɗezl a tə gura, aday iɗe cərwa kawa
malam. [19] Kon sə saray su doh ataya kuro
nga cew nà, tinen mə ndakay aya tu kon
mə rəɓa aya cara cara. Kon kərtek a nə
mə ndakay a tə *yaspa*, hinen tə *safira*, hinen
tə *agate*, hinen tə *miradi*, [20] hinen tə *onikis*,
hinen tə *sardis*, hinen tə *kirisolit*, hinen tu
kon zeziye awan, hinen tə *topas*, hinen tə
kirisoparasu, hinen tə *lipilar*, aday hinen tə
ametistu.‡ [21] Way sə tacay 'am su doh aya
kuro nga anahan a cew ataya ɗukwen, tinen
nə mədine ahay kuro nga anahan a cew ite
re. Aday ɗukwen, way sə tacay məsudoh
kərtek fok, mədine kərtek coy. Cəveɗ sə
wulen su doh məduwen ata ɗukwen, winen
mə ndakay a tə gura aday iɗe cərwa kawa
malam ata awan.

[22] À wulen su doh ata nà, nen nə canak
anan anà doh sə mazlaɓ a Mbərom sabay,
anga Bahay Mbərom, Ba Məgala, ta wan sə
təman, sə təra doh sə mazlaɓ a Mbərom nà,
tinen awan. [23] Wulen su doh ata ɗukwen a
gan may anà pac kabay kiya saa dav uda
sabay, anga jiyjay sə mazlaɓ a Mbərom
winen apan i dav uda coy. Lalam sa man
ata ɗukwen, wan sə təman awan. [24] Ɗo su
kon ahay fok, ti zla nà, à jiyjay anahan ata
inde. Bahay sə daliyugo ahay ɗukwen ti
zlak ayak tə zlile a tinen ahay uda awan.
[25] Məsudoh sə wulen su doh ataya nà, tə
tacay atan itəbay, anga luvon a ga à man
ata bay. [26] Məgala a pi zek tə zlile su kon
ahay fok ti halak anan ayak à man ata awan.
[27] Way mənjaɗak aya fok nà, ti dəzle uda
itəbay. Ɗo sə mungwalay ahay tu ɗo sa ga
ines ahay, ti njaɗ sa zla uda itəbay re. Saa
zla uda cəna, ɗo aday sləmay anahan mə
vinde a à ɗerewel su ɗo tə sifa aya, mbala
ana wan sə təman sə lavay ata awan.

22

[1] Cəna, maslay a Mbərom ata u ko anan
zlinder sə a'am sa var sifa a inde, iɗe cərwa
kawa malam, aday a zləray ahay à man sə
njahay ana atə Mbərom ta wan sə təman ata
wa. [2] A'am sə zlinder ata a haw à wulen su
doh inde à mamasl sə cəveɗ məduwen ata
awan. Pa 'am zlinder ata ta day cew maya
fok, sé sə varan sifa anà ɗo ahay ma zav a
inde patan. Sé ata a wahay saray kuro nga
cew à ava daz inde, pə kiya pə kiya fok saray
kərtek. Daslam anahan a ɗukwen, disise sa
mbar anan ɗo su kon ahay fok à ɗəvac a
tinen ahay wa. [3] Atahasl ɗo i ga inde à wulen
su doh ata sabay. Man sə njahay sə bahay
ana atə Mbərom tə wan sə təman i tavay uda
sə coy.

Natiya, ɗo si mer su way ana Mbərom
ahay ti həran nga à man ata awan. [4] Ti
canan anà iɗe a Mbərom awan, aday sləmay
anahan i ga inde mə vinde pi jœr a tinen
ahay. [5] Luvon a ga à man ata sabay, ta
gan may anà lalam bay, ta gan may anà
pac sabay re, anga mazlaɓ a Mbərom Ba
Məduwen i dəvan atan. Tinen nà, ti ga
bahay tə winen pa sə viyviya awan.

[6] Cəna, maslay a Mbərom ata u jo, a wa:
«'Am a anaya nà, ɗiɗek aya awan, aday
'am sa ɗaf apan nga ahay re. Mbərom Ba
Məduwen, ɗo sə varan ahay Apasay anahan
Cəncan a anà ɗo maja'am anahan ahay ata,
a slənay ahay maslay anahan anga aday â

* 21:16 Kawa sa ja nà, «stadi» 12 000. † 21:17 Kawa sa ja nà, «cukulek» ahay 144. ‡ 21:20 Kon ataya nà, inde àga mənuko ibay.

ɗakan anan anà ɗo si mer su way anahan ahay way a sa naa tərа bəse ataya awan.»

Yesu i may ahay

7 Yesu a ja, a wa: «Pəken sləmay, ni mak ayak bəse! Ataslay mivel inde anga ɗo sə ɗəfan apan anà way a mə vinde à ɗerewel a anan inde ata awan, anga sə ɗakay anan nə zek a Mbərom awan.»

8 Nen Yuhana, nen nà, ɗo sə sləne aday sə canan anà way a anaya awan. Nə sləne anan aday nə canan lele nà, na ma nga sə dukwen gərmec ù vo anà maslay a Mbərom a sə ɗuko anan way ataya fok, aday ni həran nga. 9 Cəkəbay, winen a ɗukwen u jo, a wa: «Kâ ga matanan bay! Kâ həro nga bay. Anga nen ɗukwen ɗo si mer su way a Mbərom kawa iken a re, aday kawa mərak anak ɗo maja'am a Mbərom ahay azar aya sə ɗəfan apan anà 'am a mə vinde à deftere a anan inde ataya awan. Həran nga nà, anà Mbərom a ɗəkɗek.»

10 U jo asa, a wa: «Kâ saa ɗer anan way a iken sə vinde à ɗerewel inde anaya pə ɗo ahay wa bay, anga alay sə way anaya i tərа bəse coy. 11 Ɗo sə huwan, â zəga anan apan huwan anahan. Ɗo mənjaɗak awan, â zəga anan apan sa ga mənjaɗak anahan re. Ɗo sa ga sumor, â zəga anan apan sumor anahan ata ite re. Aday ɗo sə cəncan ite ɗukwen, â zəgahan alay anà cəncan anahan ite hwiya.»

12 Yesu a ja, a wa: «Pəken sləmay, ni mak ayak bəse! Ni zlak anan ayak magwagway à alay inde. Kuwaya i njaɗ nà, təɗe pi mer su way anahan a sa ga ataya awan. 13 Sə dazlan anà way ahay fok nà, nen awan. Aday saa ndav anan wa way ahay fok ɗukwen, nen a re. Nen ɗo mama'am awan, aday nen ɗo mədakwidok a re.

14 «Ataslay mivel inde anga ɗo sə banay anan rəkot a tinen ahay ataya awan, anga tinen ti njaɗ sa zla tə məsudoh sə wulen su doh, aday ti pa bumbok ì sé sa var sifa anà ɗo ahay ataya wa re. 15 Ənа, ɗo sa ga way sa zlan atan à nga ahay, maram ahay, ɗo sa ga mədigweɗ ahay, ɗo sa vaɗ nga su ɗo ahay, ɗo sə pəra ahay, ɗo sa taa gan may sa gaɗ mungwalay ahay nà, ti ka nga à wulen su doh ata inde itəbay jiya awan.

16 «Nen Yesu, nə slənak ayak maslay uno saa ɗakak ikwen anan way a anaya awan, kwanay ɗo sə egliz ahay cuwɓe ataya fok. Nen a aday nà, ɗo sa nay à zahav ana Dawuda wa. Nen bəmtay sa dav ata awan.»

17 Apasay Cəncan awan, tə dəle ana wan sə təman a saa gəɓa ata, ta wa: «Hayak!» Kwanay a sə sləne 'am a anan ataya ɗukwen, jen nà: «Hayak!»

Kuwaya, jom a gan anà ɗowan a nà, â nay. Kà nak anà ɗowan cəna, i təma a'am sa var sifa həna kəriya awan.

Mədakwidok sa 'am ahay

18 Nen Yuhana nà, nen apan ni gafan 'am anà ɗo sə sləne 'am a mə vinde à ɗerewel a anan inde ataya fok: Kak ɗowan a kə̀ zəgahak anan apan 'am pə ɗerewel a anan nà, Mbərom i zəgahan anan apan ɗəce ahay kawa ana ɗerewel a anan sa ja apan ataya re. 19 Aday kak ɗowan a kə̀ zəɓak panan ite, Mbərom i zəɓan pə magwagway anahan ahay wa, kawa ana deftere sa ja apan ataya re. I njaɗ sə njahay à wulen su doh a cəncan ata bay, i njaɗ sa pa wan si sé sa var sifa anà ɗo ahay ata bay re.

20 Ɗowan a sa san ɗìɗek sa 'am anaya, a ja nà: «Tə ɗìɗem a, nen ni zlak ayak bəse coy!»

Amen! Yesu Ba Məduwen, hayak ahay coy.

21 Bahay a mənuko Yesu â gan sumor anà ɗo sa ɗaf apan nga ahay fok.